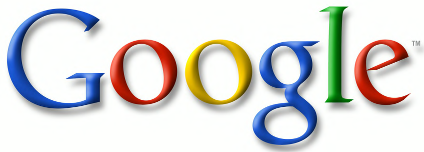

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 056 988 652

ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
VE RI TAS
CHRISTO ET ECCLESIAE
SIGILLVM

PRÁVNÍK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁTNÍ,

JEJŽ VYDÁVÁ

PRÁVNICKÁ JEDNOTA V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUDR. JIŘÍ PRAŽÁK, JUDR. JOS. STUPECKÝ.

ROČNÍK XIX.

V PRAZE.

NÁKLAD JEDNOTY PRÁVNICKÉ. — TISK DRA. ED. GRÉGRA.

1880.

OBSAH.

Pojednání.

Praktické případy.

Z obecného práva občanského.

*

Stránka

Z řízení soudního a předpisů o příslušnosti soudů.

Stránka

---

* K tomu viz str. 504.
** K tomu viz str. 858.

Stránka

Z řízení nesporného vůbec.

Z práva a řízení knihovního.

Z řízení konkursního.

Z práva a řízení obchodního a směnečného, pak práva společenstev.

Stránka

Z práva a řízení trestního.

Z oboru správy politické a finanční.

Stránka

Náležové c. k. nejvyššího soudu

Nálezy

Nálezové

Kniha judikátní a repertorium nálezů

Literární zprávy.

Obecné zprávy.

Denník.

Obrana pře zahájené.

Sepsal M. Havelka, c. k. radní vrchního soudu zemského v Praze.

I.

Obecný řád soudní v §. 40. obsahuje následující ustanovení: „Domnívá-li se žalovaný, že soudci, před kterým žalováno jest, soudní moc nepřísluší, buď že rozepře, aneb on žalovaný svou osobou pod soudní moc jeho nesluší, buď že táž rozepře aneb jiná s ní souvislá, totiž která z téhož skutku vznikla, již u jiného soudce se vede (anhängig ist), má nejdéle před uplynutím polovice lhůty, sobě k odpovědi ustanovené, tuto obranu přednésti, jinak nemá v tom již slyšán býti. Soudce pak má o tom po vyslechnutí protivníka nalezti."

Dle znění věty přední zdá se ustanovení toto na zřeteli míti pouze obranu nepříslušnosti soudu (exc. fori). Avšak uvážiti sluší, že dva docela rozdílné důvody se uvádějí, z kterých obrana zde vyměřená se připouští, a sice:

a) že rozepře aneb žalovaný svou osobou pod moc soudu, u něhož žalováno, nesluší;

b) že táž aneb jiná pře, však s přítomnou pří souvislá, totiž z téhož skutku vzniklá, již u jiného soudu se vede.

V případě *a*) leží ovšem patrně obrana nepříslušného soudce, jež spočívá na zásadě zprávy soudní, že žalovaný není povinen připouštěti, aby jiný než buď smlouvou aneb zákonem ustanovený soudce o jeho záležitosti právní rozhodoval.

V případě *b*) však nelze čísti tutéž obranu, nýbrž stanoví se tu obrana jiná, totiž obrana pře zahájené (litis pendentis). Zřízení soudní v státě zajisté není zavedeno, aby strany soudy bez potřeby zaměstnávaly, nýbrž toliko aby ohroženým neb zkáceným

právům svým průchod zjednati mohly. Ležíť tudíž v podstatě účele zřízení soudního hlavní zásada, že o každé při toliko jednou soudu rozhodovati sluší.

Z toho plyne pro sporné řízení pravidlo, že, jest-li týž spor již dříve u některého soudu zaveden, posud však neskončen, žalovaný žalobě opět podané opříti se a žádati může, aby se nové řízení nepřipustilo, dokud dřívější pře konce nedošla. Neboť nemůže si žalovatel osobovati práva, aby touž při dvakrát u téhož aneb snad u rozličných soudů vedl, nýbrž vázán jest, na soudci přestati, u něhož pře již dříve zavedena jest.[1])

Obrana tato v případě *b*) stanovená není nikterak totožná s obranou nepříslušného soudce, ana neodstraňuje řízení o žalobě nynější pro to, že soudce k řízení o ní vůbec není příslušným, nýbrž zamezuje řízení jen z té příčiny, že táž neb s ní souvislá pře již zavedena jest a posud skončena není.

Můžeť se státi, že v při dříve u jiného soudu započaté hájí se žalovaný obranou nepříslušnosti soudu a že i soudce obraně této místo dá. Tu patrně žalobě pozdější nelze vytýkati nepříslušnost soudu v tom směru, že měla býti podána u soudu onoho, kdež žaloba táž neb souvislá byla již dříve podána.

II.

Za dob starších, až do vyjití zákona o působnosti a příslušnosti soudů ze dne 20. listop. 1852 č. 251. ř. z. shledávala nauka i praxe soudní v případě *b*), pokud se k žalobám souvislým vztahuje, taktéž obranu nepříslušného soudu. Mělo se totiž za to, že v této větě §u 40. ř. s. dán jest předpis o příslušnosti soudní v rozepřích souvislých, a dovozovalo se, že rozepře později počatá před onen soud náleží, u kterého jiná s ní souvislá, t. j. z téhož skutku vzniklá rozepře již zavedena jest. Byly sice nedlouho po vyjití řádu soudního pro země, v kterých obecný řád soudní platnost měl, zvláštní zákony o příslušnosti soudní vydány, zejmena pro Čechy dne 11. února 1784, pro Moravu a Slezsko dne 5. března 1784, a v žádném z nich není ustanoveno, že pře souvislé pod jeden a týž soud sluší. Dle pravidla lex posterior derogat priori

---

[1]) Byla-li pře již s mocí právní rozhodnuta, může žalovaný z tohotéž důvodu žádati, aby naprosto s všeho nového řízení sešlo (exc· rei judicatae).

mohlo se za to míti, že předpis §u 40. ř. s. pokud by v případě *b*) obranu nepříslušného soudu obsahoval, těmito zákony zrušen jest.

Avšak pravilo se, že ustanovení §u 40. ř. s. vedle těch zákonů platnost svou podrželo, jelikož v normě o jurisdikci žádné zmínky se nečiní o příslušnosti rozepří souvislých a tudíž ustanovení §u 40. ř. s. výslovně, jak §. 9. ob. zák. obč. velí, zrušeno není.[2])

Tento výklad §u 40. ř. s., pokud se žalob souvislých dotýká, zákonem o působnosti a příslušnosti soudů ze dne 18. června 1850 č. 237. ř. z. došel jaksi schválení, an §. 41. tohoto zákona ustanovil, že rozepře, s jinou u soudu již počatou rozepří spojená (souvislá), totiž z téhož skutku povstalá sluší k soudu rozepře již počaté, avšak posud s mocí právní nerozhodnuté.

Nynější však zákon o působnosti a příslušnosti soudů ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. ve svém §. 40. nařizuje, že rozepře, ježto jsou s rozepří nějakou, která ještě trvá a není rozsudkem konečným v moc práva vzešlým rozhodnuta, za tou příčinou spojeny, poněvadž pocházejí z jednoho a téhož skutku, vznésti se mohou na tentýž soud, u kteréhož se první rozepře počala. Tím jest při rozepřích souvislých žalovateli na vůli zůstaveno, aby žalobu vznesl buď na soud, jenž bez ohledu na rozepři souvislou, již u některého soudu zavedenou jest příslušným, aneb na soud, u něhož řízení o při souvislé se vede. Podal-li tedy žalovatel žalobu svou u soudu jiného, než kde se souvislá pře vede, nemůže mu žalovaný z důvodu souvislosti nepříslušnosti soudu namítati. Proto za nynějška onen druhdy obvyklý výklad §u 40. ř. s., pokud se k rozepřím souvislým vztahuje, stal se dokonce nemístným a smysl předpisu tohoto jeví se nyní v čistém původním významu svém co obrana pře zahájené.

Jak jsme se výše zmínili, vyplývá z povahy soudního zřízení zásada, že o každé při toliko jednou soudem rozhodovati sluší. Kdyby tedy žalující jednu z dvou neb více souvislých rozepří na soud vznesl, když už jedna z nich u některého soudu se vede, má zajisté žalovaný právo, obranou pře zahájené čili pře již zavedené tomu se opříti, poněvadž pře souvislé, to jest z téhož skutku vzniklé, v jednom a témž prameni důvodu právního svůj základ hledají, tudíž pak týmž výrokem, jejž soudce o tomto dů-

---

[2]) Helfert, Versuch einer systematischen Darstellung der Jurisdikzions-Norm. 1819. §. 27.

vodu právním vynesl, již o všech přích souvislých tak závazně se rozhodne, že opětování soudního řízení a rozhodování připustiti nelze.

III.

Ačkoli §. 40. ř. s. v případě *b*) toliko o rozepři u jiného soudu vedené mluví, má obrana tato zajisté své místo i tehdáž, když táž pře neb pře s ní souvislá, z téhož skutku vzešlá, u téhož soudu již počata jest, a posud skončena není, poněvadž i tu zásada, že o každé při toliko jednou soudem rozhodovati se má, svou moc a působnost jeví.[3])

Obrana pře zahájené jest dle povahy své rovněž jen dočasná (hojemná, dilatoria), jako obrana nepříslušného soudce a má jako tato účinek, že soudce o hlavním nároku žalobním rozhodovati nesmí; obě však se liší v tom, že při obraně nepříslušného soudu soudce žalobu od sebe odmítne na vždy, tak že nikdy více u téhož soudu místa míti nemůže, nýbrž u jiného — příslušného — soudu podati se musí, kdežto žaloba zavržená za příčinou obrany pře zahájené, opět u téhož soudu podati se může, jakmile pře dřívější buď upuštěním od žaloby odpadla, aneb rozhodnutím v moc právní vešlým skončena byla.[4])

IV.

Na které straně jeden a druhý ze soupeřů v dotýčných rozepřích souvislých stojí, kdo z nich rozepři dřívější žalobou zavedl, a kdo z nich v rozepři pozdější jest žalujícím, jest lhostejno. Obrana pře zahájené má průchod netoliko tehdáž, když strana, jež dřívější rozepři co žalující zavedla, nyní opět žalobně vystoupí, nýbrž i tehdáž, když strana v dřívější při žalovaná nyní žalobou svých nároků, domněle z téhož skutku vzešlých, na odpůrci vyžaduje.

Neboť základem obrany pře zahájené jest jedině totožnost skutku, z něhož nároky žalobní se odvozují. Nároky ty bývají rozdílné, jak která strana právní povahu a působnost skutku vykládá.

Žádání každé žaloby totiž záleží pravidelně z dvou částí a sice z části praejudiciální (uznávací), jíž žalovatel

---

[3]) Fischer, Dilatorische Einwendungen. 1825. §. 20.

[4]) Rozhodnutí pře dřívější může někdy poskytovati nynějšímu žalovanému ještě příznivější obranu pře rozhodnuté, exc. rei judicatae.

vyžaduje, aby za pravý byl uznán právní význam, jejž on skutku žalobnímu přikládá, čili aby uznána byla jsoucnost, či předmětná platnost základu jeho práva, pak z části odsuzující (condemnatio), jíž má závazek žalovaného vysloven býti, aby právu uznanému zadost učinil, aby dle povahy uznaného práva buď něco vykonal aneb opominul.[5])

Někdy toho vyžaduje povaha poměru právního, jehož urovnání žalovatel se domáhá, aby žalující obě části v žádání svém zřejmě vyslovil, jako zejmena při žalobách, jimiž se věcnému právu průchod zjednati chce. Tak na př. v žalobě vlastnické se žádá, aby vlastnictví žalujícího uznáno i aby nalezeno bylo, že žalovaný jest povinen, vlastnictví žalujícímu vydati. Někdy žalovateli dostačí část první, na př. žádá-li za uznání neplatnosti knihovního vkladu a práva žalovatelova k jeho vymazání; tu, kromě náhrady výloh soudních žádného plnění se na žalovaném nevyžaduje.

Při žalobách v příčině závazků osobních (obligačních) zahrnuje pouhé žádání za kondemnací mlčky do sebe část uznávací, aniž by bylo potřeby, tuto zvláště vyslovovati, na př. v žádán žalobním, aby byl žalovaný k placení trhové ceny odsouzen, jest mlčky obsaženo žádání, aby koupě za platnou uznána byla.

Jest pak tato praejudicialní stránka žaloby (causa debendi), bez ohledu na žádanou kondemnací, rozhodným měřítkem souvislosti žalob ve smyslu §u 40. ř. s.; neboť jedině ona vykazuje, zdali žaloby v jednom a tomtéž skutku čili v skutcích rozličných se zakládají.

Spočívá-li tedy žaloba na témž skutku, jenž pramenem jest právního důvodu v dříve zavedené a posud neskončené rozepři, sluší obě pře považovati ve smyslu §u 40. ř. s. za souvislé, a proti pozdější žalobě má obrana pře zahájené své oprávnění, aniž by v tom rozdílnost odsuzovacích žádání překážeti mohla. Tak na př. žaluje-li prodávající kupujícího o zaplacení ceny trhové a podá-li kupující na prodávajícího, kdy pře o placení ceny trhové ještě skončena není, žalobu o vrácení daného neb zaplacení dvojnásobného závdavku, může prodávající co nynější žalovaný hájiti se obranou pře zahájené, poněvadž jsou obě rozepře souvislé, jelikož obě vznikly z téhož skutku, jejž prodávající za platnou, závaznou smlouvu trhovou, kupující však za nezávazné smlouvání aneb za

---

[5]) Viz Unger, System 2. svaz. §. 115.

smlouvu prodávajícím zlomenou prohlašuje, při čemž rozličnost žádání kondemnačního, jímž strany tentýž skutek ve svůj prospěch využiti se snaží, na úvahu totožnosti skutku žádného vlivu nemá.[6])

V.

Náhledem svým uchylujeme se podstatně od náhledu učeného Fischera.[7]) On zajedno připouští obranu pře zahájené jen tehdáž, když nynější žaloba se žalobou dřívější se shoduje i co do práva žalobního (genus actionis) i co do žalobního žádání, a kromě toho nepřiznává práva k této obraně oběma soupeřům rovnou měrou, nýbrž v případě, když strana v neskončené rozepři žalovaná v pozdější při co žalující vystoupí, připouští proti nynější žalobě obranu pře zahájené jen s tím obmezením, pakli žalující téhož účinku, jakéhož se nyní žalobou domáhá, ve spůsobě obrany (námitky) proti dřívější žalobě dosíci může; není-li však věc sporná takového druhu, aby nynější žalovatel právu nyní žalobou vymáhanému s tímtéž výsledkem ve spůsobě odpovědi na dřívější žalobu průchod zjednati mohl, nemůže obrana pře zahájené nynější žalobě na překážku býti.

K dolíčení toho uvádí Fischer tyto příklady: Kdyby dlužník na zaplacení v listě dlužním upsané zápůjčky žalovaný, lite pendente na zrušení listu dlužního, aneb kdyby prodávající, na odevzdání věci prodané žalovaný, lite pendente na uznání neplatnosti smlouvy trhové žaloval, tu (prý) se ovšem žalobě obranou pře zahájené odporovati může, jelikož nynějšímu žalovateli přísluší, aby na místě žaloby na zrušení listu dlužního neb smlouvy trhové, průvody své, jimiž tuto neplatnost dokázati si troufá, v odpovědi na žalobu v příčině zaplacení zápůjčky aneb odevzdání prodatku přivedl a tím se vyžadovaného na sobě plnění uhájil. Neboť rozhodne-li se, že zápůjčku zaplatiti neb prodanou věc vydati dlužen není, chrání jej rozsudek před vším dalším nárokem, a může (prý) rozsudkem výmaz dluhu aneb trhu z knih veřejných vymoci.

Kdyby ale naopak žaloba na zrušení listu dlužního aneb smlouvy trhové dříve podána byla, nemůže to věřiteli neb kupujícímu překážeti, aby lite pendente na zaplacení zápůjčky aneb na odevzdání věci koupené žaloval. Neboť byť soudce dlužníka neb prodáva-

---

[6]) Souvislost v §. 4. ř. s. míněná jest docela jiné povahy, zahrnujíc do sebe i pře z rozličných skutků vzniklé.

[7]) V díle uvedeném §. 22. a 23.

jícího s žalobním žádáním za zrušení listu dlužního neb smlouvy trhové zamítl, přece věřitel neb kupující z rozsudku toho nemůže o zaplacení zápůjčky neb o odevzdání věci koupené právo vésti, poněvadž toto plnění žalujícímu zamítnutému nebylo nařízeno, nýbrž musí zvláště v příčině toho žalovati.

Pro věřitele neb kupujícího tedy nemá to jednostejného účinku, hájí-li se pouze proti zrušovací žalobě dlužníka neb prodávajícího, aneb-li kromě tohoto hájení se též na zaplacení neb odevzdání žaluje.

Jest však náhled tento zajisté nedržemný. Žeby k podstatě souvislosti rozepří ve smyslu §u 40. ř. s. kromě totožnosti skutku náležela také shoda žalobních žádání, nedá se nikterak odůvodniti. Fischer přímého důvodu pro své mínění nepodal. Zákon pak vyžaduje k souvislosti rozepří jediné, aby z téhož skutku vznikly, t. j. aby co v jedné i druhé při se vyžaduje, z téhož jednání právního, z jednoho a tohotéž skutku se odvozovalo; o tom, co se ze skutku toho odvozuje, co v jedné a druhé žalobě se konečně vyžaduje, zákon zmínky nečiní, pročež k tomu ani soudce hleděti nesmí. Podstata souvislosti rozepří jest skutek, co faktický základ právního důvodu žalobního, jehož právní účinek v žádání žalobním, buď tvrdícím, buď záporným, tedy ovšem rozličným spůsobem se jeví, jak která strana týž skutek ve svůj prospěch obrátiti hledí.

Proto žádání žalobní při úvaze, jsou-li rozepře ve smyslu §u 40. ř. s. souvislé, docela jest lhostejné.

Z toho vyplývá, že v rozepři pozdější obrana pře zahájené žalovanému přísluší, ať jest v souvislé rozepři dříve započaté žalujícím aneb žalovaným. Fischer i v tomto směru přímého důvodu pro svůj náhled neuvedl. Vyžaduje toho ale rovnost práva obou stran před soudcem, aby jedna i druhá se tomu opříti mohla, když odpůrce spor před soudcem již zavedený a dosud neskončený, opětně na soud vznáší. Zákon §em 40. ř. s. nečiní žádného rozdílu, kdo ze soupeřů v té a oné rozepři souvislých jest žalujícím, kdo žalovaným. Také v tom směru nečiní zákon rozdílu, zdali nynější žalovatel svým nárokům jen žalobou aneb i pouhým hájením se proti žalobě dříve zavedené průchod zjednati může. Proto obmezování obrany naší toliko na případ, když pozdější žalovatel pouhými námitkami, přivedenými proti dřívější žalobě, svým nárokům zadost učiniti může, jest naprosto bezdůvodné.

Vývody, jimiž Fischer své příklady vylíčil, jsou částečně nesprávné.

Nechť by žaloba věřitelova na zaplacení zápůjčky aneb žaloba kupujícího na odevzdání věci prodané zavržení došla, tím se dlužníku neb prodávajícímu nedostane prostředku, aby vklad listu dlužního neb smlouvy trhové z knih veřejných vymazati dáti mohl, poněvadž k výmazu knihovnímu se vyžaduje výslovně, buď od toho, kdo vkladem práva nabyl, vydané aneb soudem vynešené prohlášení, jímž se vklad knihovní za výmazný uznává.[8]) Pouhými námitkami proti dřívější žalobě věřitele neb kupujícího nemůže dlužník neb prodávající ničeho více dosáhnouti, než zamítnutí žaloby, čímž ale nárokům jeho zadost se neučiní, an výmazu listu dlužního neb smlouvy trhové z knih veřejných rozsudkem zamítacím docíliti nemůže. Není tedy pravda, že v příkladě uvedeném pozdější žalovatel k žalobě na zrušení listu dlužního neb smlouvy trhové žádné příčiny nemá, jelikož prý pouhým hájením se proti dřívější žalobě účelu svého dosáhnouti může. Dle toho by naší obraně při souvislých rozepřích nikdy místa dáti se nemohlo, poněvadž strana v pozdější rozepři žalovaná pouhým hájením se proti žalobě dřívější nikdy oněch výsledků svých domnělých nároků, jež se od nároků soupeřových vždy liší, potřebuje.

Takovým výkladem by však zákonné ustanovení §u 40. ř. s. docela zrušeno bylo, což pravidlům vykládacím odporuje.[9])

VI.

Zákon v §u 40. ř. s. obranu pře zahájené připouští, když táž neb s ní souvislá rozepře již u soudu se vede. I naskytá se otázka, kdy se říci může, že se pře již vede, že pře jest zahájena?

Pojem rozepře má význam odporujících si nároků a předpokládá jaksi, že strany se již sepřely, že žalující před soudcem svůj nárok a žalovaný svůj odpor přednesl. Předce však nelze za

---

[8]) Jediné výmaz záznamu lze dle §. 46. zák. o kn. pozem. docíliti rozsudkem zamítajícím spravení záznamu.

[9]) Fischer k svému výkladu nadzmíněných příkladů dodává: „Bylo by dlužníkům, kteří svých závazků plniti nechtějí, vítaným prostředkem, jímž by věřiteli u vymáhání pohledávky již dospělé překážeti mohli, kdyby nebylo více třeba, než krátkou dobu před splatností na zrušení smlouvy a listin s ní zřízených žalovati, rozepři protáhnouti a pro případ žaloby věřitelovy obranu pře zahájené si přichystati.“ — Připouštíme možnost takového ošemetného chytráctví. Avšak quod justum, non item et honestum; i jiných prostředků právních dá se lecjaks ošemetně zneužívati.

to míti, že v pozdější rozepři teprv tehdáž obrany naší užiti lze, když byla pře dřívější již toho stupně dostoupila, že žalovaný na žalobu byl odpověď podal.

Dle nynějšího spůsobu řízení sporného musí o žalobním žádání i tehdáž rozsudkem rozhodnuto býti, když žalovaný ve lhůtě vyměřené na žalobu odpovědi nedá aneb k roku položenému státi opomine; jelikož ale rozsudek provedenou rozepři předpokládá, tož dle nynějšího práva nepočíná pře vedení teprvé skutečným sepřením se stran.

Jestiť pak tři doby znamenati, z kterých se pojetí pře zahájené skládá: podání, vyřízení a dodání žaloby.

I není pochybnosti, že k předmětné jsoucnosti a právní působnosti obrany pře zahájené, aby odstranění pře nynější důvodem býti mohla, nestačí ani podání, ani vyřízení žaloby, nýbrž nezbytné jest, aby dřívější žaloba nynějšímu žalovanému též dodána byla. Neboť vedení pře vyžaduje dvě strany sporné, žalovaného ale, jemuž žaloby nebylo dodáno, nelze míti za stranu spornou. Jakkoli však dodání žaloby dřívější žalovanému jest podmínkou vítězné působnosti obrany naší, přece v něm neshledáváme podmínky k zavedení jí v při nynější.

Může se totiž přihoditi, že v době, kdy nynější žaloba žalovanému se dodá, i po celou první polovici lhůty k odpovědi ustanovené, žaloba dříve k soudu podaná nebyla straně žalované dodána. Jest-li dřívější žalobou žalován nynější žalovaný, nelze mu ovšem za lhůty zákonné obrany pře zahájené užiti, an o podání dřívější žaloby žádné vědomosti nemá; čímž se mu však právo k obraně této nezmaří, jelikož, jakmile žaloba dřívější se mu dodá, za navrácení k předešlému právu čili za opravení lhůty žádati může, čehož mu odepříti nelze.

Jest-li však nynější žalovaný v při dřívější žalovatelem, tož po našem náhledu, ač dřívější žaloby jeho dosud soupeřovi dodáno nebylo, může obranu pře zahájené s úspěchem zavésti, jen stane-li se toto dodání vůbec za doby líčení mezisporu o obraně pře zahájené a vykáže-li se před skončením mezisporu.

Jestiť podání žaloby k soudu vlastním počátkem pře, pojmu pře zahájené první základní dobou, a při uvažování, která z dvou rozepří dříve jest zahájena, zajisté momentem rozhodujícím.

Pročež k započetí mezipře o obraně pře zahájené dostačí pouhý výkaz, že žaloba souvislá již dříve než žaloba nynější na soud vznešena jest.

Stalo-li by se pak, že později žalobu dřívější sám soudce první odmítl, aneb že k stížnosti odpůrcově vyšší soudce ji co u nepříslušného soudce podanou jinam odkázal, tu ovšem, pakli by se tyto neb podobné poměry objevily, obrana pře zahájené odpadnutím základu rovněž tak s úspěchem by se minula, jako kdyby mezi tím od dřívější žaloby upuštěno bylo.

Zákonná mluva v normě o jurisdikcí z roku 1784, tedy z doby zákonodárné řádu soudního, v §. 24. klade výrazy „pře zavedené" (anhängig) a „dodání žaloby" co rozdílné pojmy vedle sebe, a §. 40. ř. s. nedokládá ničeho o dodání žaloby, že by se při kladení obrany pře zahájené vykázati muselo i vyměřuje k podání obrany této lhůtu skrovnou, neprodloužitelnou, kdežto snadno se státi může, že žaloba dříve podaná před vyjitím lhůty této nebyla žalovanému dodána, což tudíž přednášce naší obrany nijak na překážku býti nemůže.[10])

VII.

Jak ze slov i z položení §u 40. ř. s. mezi předpisy o řádném řízení sporném úmysl zákonodárcův se jeví, může obrana pře zahájené místo míti toliko v při hlavní, žalobou o nějaké právo započaté, nikoli též v mezisporech, které při rozmanitých otázkách drobných během pře hlavní se vyskytují; neboť mezipře týkají se právních prostředků, hájících neb podporujících pravidelný postup řízení hlavního, musí tudíž každá o sobě zvláště posuzována býti, aniž by rozhodování jedné mohla jiná překážeti, vyjímajíc mezipři o navrácení k předešlému právu pro promeškání lhůty propadné, kteráž povahou svou nepřipouští, aby se zároveň o něčem jiném v téže rozepři jednalo, jelikož na ní závisí, má-li v této rozepři vůbec ještě řízení dále před se jíti.

Taktéž v rozepřích v příčině rušené držby není místa pro obranu pře zahájené, jelikož tu nejde o rozsouzení sporného práva, nýbrž jen o prozatímné opatření při sporném držení. Setkají-li se ve sporech takových dvě žaloby, sluší je v jedno řízení vztáhnouti a jediným opatřením prozatímným uklidití.

VIII.

Lhůta k přivedení obrany pře zahájené v §u 40. ř. s. vyměřená platí pro řádné řízení písemné. Při jiných spůsobech

---

[10]) Srv. Fischer §. 24. v díle uved.

řízení sporného sluší k ní vztahovati obdobou předpisy, dané o obraně nepříslušného soudce. Dle toho musí se obrana naše v ústném řízení přivésti dle dvor. dekr. ze dne 27. června 1792 č. 36. sb. z. s. při prvním roku, k němuž obě strany najíti se daly, jenž tudíž před se jde, a musí dle dvor. dekr. ze dne 11. září 1794 č. 193. sb. z. s. i tehdáž, kdy zároveň s námitkami k věci hlavní náležejícími přednešena byla, předchozím rozsudkem bez dotknutí věci hlavní o ní rozhodnuto býti.

V řízení stručném padá obrana pře zahájené pod předpis §u. 26. dvor. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s.; k řízení pak o věcech nepatrných §u 30. zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z.

Praktické případy.

Jak dlužno formulovati prosbu žaloby pouze hypothekární? Ručí hypothekární dlužník za útraty sporu pouze hypothekou?

M. S. žalovala u c. k. krajského soudu v Horách Kutných, aby jí K. P., jakožto vlastník louky zvané „Velká," zaplatil částku 1587 zl. 75 kr. s příslušenstvím na této louce zástavním právem zjištěnou a sice částku samu a úroky pod následky exekuce na hypotheku, soudní útraty rozepří vzniklé pod následky exekuce vůbec. Byl totiž žalovaný K. P. koupil louku „Velká" od usedlosti č. p. 81. v H. K. a bylo právo zástavní pro pohledávku žalobkyně 1587 zl. 75 kr. při knihovním odepsání louky od usedlosti č. p. 81. v H. K. přenešeno do nové pro louku „Velkou" otevřené vložky, která pro zástavní právo toto ustanovena za vložku vedlejší.

Námitky žalovaného budou zřejmy z následujících rozhodnutí soudních.

C. k. krajský soud v Horách Kutných odmrštil žalobu tuto rozsudkem ze dne 8. března 1879 č. 876. z následujících

důvodů:

Žalobou touto domahá se žalobkyně jakožto hypothekární věřitelka soudního nálezu, že žalovaný jakožto hypothekární dlužník povinen jest, aby jí zaplatil částku na louce jeho zvané „Velká" zjištěnou a to pod následkem exekuce na hypotheku tuto. Žádá

tudíž žalobkyně soudní nález, že následkem svého věcného práva smí od osoby třetí — vlastníka věci, k níž právo toto má — požadovati plnění. Takováto žádost odporuje však pojmu práva věcného, neboť povinnost osob třetích ku věcně oprávněnému jest toliko negativní, záleží pouze v šetření práva věcného, v nerušení oprávněného, když vykonává právo své, nezáleží však nikdy v jednání, jakého žalobkyně žalobou touto se domahá. Konečná prosba žaloby hypothekární nemůže tudíž nikdy směřovati k tomu, aby právem uznáno bylo, že držitel hypotheky povinen jest dluh platiti, a správná prosba takovéto žaloby může toliko jíti k tomu, aby uznáno bylo, že vlastník hypotheky povinen jest trpěti zcizení hypotheky, aby žalující došel zaplacení pohledávky své. Placení dluhu zjištěného jest toliko právem vlastníka hypotheky a nelze mu placení takové uložiti soudem jakožto povinnost.

Již z této úvahy bylo žalobu tuto odmrštiti. Při tom pak nemohl býti vzat zřetel k tomu, že žalobkyně v prosbě žalobní obmezila exekuci toliko na hypotheku, neboť obmezením tímto na právech ani její, ani žalovaného se nic změniti nemohlo a obmezení toto nemůže prosbu neoprávněnou tak změniti, aby po prosbě té učiněno bylo.

Domácí naše praxe soudní připouští sice prosby takové, jaká v této žalobě jest obsažena pro žaloby hypothekární, podkládajíc jim smysl takové prosby, jaká svrchu uvedena byla a která s obsahem práva hypothekárního se shoduje. Nehledě však k tomu, že praxe soudní nemůže býti rozhodnou pro rozhodování sporů vůbec, nebylo lze k ní hleděti v tomto případě zvláště z toho důvodu, poněvadž by nález, kterýmž by uznáno bylo, že žalovaný platiti povinen jest, tak málo si všímal smluv, ku kterýmž se žalovaný táhl, že by jemu uloženo bylo něco, čeho trhovou smlouvou o hypothece této uzavřenou se zbaviti doufal. Neboť v smlouvě této trhové výslovně mezi ním a vlastníky usedlosti č. p. 81. v H. K., jakožto osobními a hypothekárními dlužníky žalobkyně ujednáno bylo, že žalovaný žádných dluhů ku placení nepřejímá, poněvadž cenu trhovou hotově jim byl vyplatil. Smlouva tato ovšem, jak žalobkyně v replice dobře uvedla, jí ničeho neukládá a ji ničeho nezbavuje. Smlouva tato, kteráž ku knihovnímu založení přišla a následkem zásady o publicitě kněh veřejných žalobkyni známa býti musela, obmezuje však postavení žalovaného vůči ní jakožto pouze hypothekárního dlužníka a z ní následuje, že žalovaný vědom si toho, co by mu následkem koupení hypotheky

této jednou nastati mohlo, postavení své proti věřitelům hypothekárním præcisovati a toliko na povinnost trpěti následky práva zástavního na hypothece zapsaného obmeziti chtěl. Jakož pak pravda jest, že smlouva tato žalobkyni ničeho neuložila a ji ničeho nezbavila, tak jest také jisto, že jí práv nových nepřidala a nové právo takové uzavíral by nález soudcovský, že žalovaný povinen jest, aby jí pohledávku její vyplatil, nález, který by mezi žalobkyní a žalovaným stvořil poměr obligační.

Z těchto důvodů byla žalobní prosba úplně odmrštěna.

K odvolání se žalobkyně změnil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím svým ze dne 22. dubna 1879 č. 12225. rozsudek tento a dal žalobě v celém znění místo z těchto

důvodů:

Dle tabulárního výtahu lit. *C.* a čís. 1. jest žalovaný vlastníkem louky „Velká" u K. H. a jest na této louce pod pol. 7. podle kupní smlouvy ze dne 12. července 1857 zbytek ceny trhové 5% zúročitelný v částce 1512 zl. $14^{2}/_{7}$ kr. konv. m. co podíl dědičný pro žalobkyni pojištěn.

Ježto tato pohledávka žalobkyně, jak z kupní smlouvy vychází a popřeno nebylo, již dávno splatnou se stala a zaplacení i s úroky žalovaným prokázáno nebylo, pak jest co dlužník hypothekární, který s vlastnictvím koupené louky též všecky na této váznoucí ve veřejných knihách zapsaná břemena a dluhy dle zákona převzal, dle §§. 443., 447. a 466. ob. z. obč. zavázán žalobkyni zažalovanou pohledávku i s úroky zadrželými z hypotheky zmíněné louky zaplatiti. Ačkoli žalobkyně dle uvedených zákonných ustanovení za zaplacení od žalovaného co pouhého hypothekárního dlužníka toliko z hypotheky a ne z jeho jiného jmění žádati oprávněna jest a tudíž toliko na hypotheku exekucí vésti může, jest k vůli umožnění této exekuce dle ustanovení §§. 298., 311. a 322. a násl. ob. ř. s. předběžný nález o likvidnosti pohledávky proti žalovanému zapotřebí a to tím spíše v tomto případě, ježto za času nabytí hypotheky žalovaným ani proti dřívějším držitelům podaná žaloba poznamenána, ani pohledávka již exekučně vložena nebyla. (§§. 1., 2. a b. nař. min. pr. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z.)

Námitka žalovaného proti formě prosby žalobní, že pouze k tomu, aby na zastavenou louku exekuci vésti dovolil, ne ale ku zaplacení odsouzen býti může, jest tudíž bez základu.

Dle zák. ustanovení §. 443. ob. z. obč. jest též další námitka žalovaného, že se svou manželkou Marií smlouvou trhovou č. 1. louku za 2200 zl. od manželů Z. koupili a cenu trhovou hotově zaplatili, aniž by dluhy hypothekární byli převzali, že spíše prodávající depuraci všech břemen, tudíž též zaplacení zažalované pohledávky na se vzali, nepodstatnou, poněvadž touto mezi jinými osobami uzavřenou smlouvou právo hypothekární žalobkyně súženo býti nemohlo.

Právě tak neodůvodněna jest námitka, že ježto žalobkyně tuto svou pohledávku při rozvrhu tržní ceny simultánní hypotheky, to jest mlýnu č. p. 85. v K. H., ohlásila a ježto tato pohledávka dle přílohy č. 4. s částkou 1288 zl. 53 kr. na cenu trhovou odkázána byla, a toliko s 603 zl. 74 kr. na prázdno vyšla, zaplacení celé pohledávky z hypotheky louky více žádati nemůže, poněvadž zástavní právo za celou pohledávkou jak na mlýně, tak na louce vázne, poněvadž žalobci tudíž na vůli dáno jest zaplacení své pohledávky úplně neb částečně z té neb z oné hypotheky žádati a poněvadž přisouzení jednoho dílu pohledávky z trhové ceny za mlýn zaplacení se nerovná, žalovaný ale netvrdil ani neprokázal, že toto zaplacení se již stalo.

Rovněž jest tvrzení žalovaného, že žalující tuto svou pohledávku svému synu Františku S. odstoupila pro rozhodnutí beze vší váhy, poněvadž tento co hypothekární věřitel knihovně zapsán není, tudíž pouze žalující co zapsaná hypothekární věřitelka k této žalobě legitimována jest.

K dovolání se žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského mezi jiným z následujících

důvodů:

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, na něž žalovaný si stěžuje, jest ospravedlněno odůvodněním k rozhodnutí tomu připojeným, které se stavem věcí a se zákonem se srovnává a co se zvlášť výroku o útratách sporu dotýče tím, že žalovaný theoretickou spornou otázku, která již nařízením min. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. rozřešena jest za základ svých námitek a za předmět dlouhých výkladů si obral, tím rozsáhlé jednání zavinil a tudíž příčinou velkých útrat odpůrcových se stal. Následkem toho byl zcela správně ve smyslu §§. 29. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. k náhradě útrat těchto odsouzen a sice z vlastního jmění vůbec, poněvadž útraty sporné svůj základ mají v opráv-

nění a povinnosti žalovati a se hájiti a tudíž v osobní mezi oběma stranami založené obligaci.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. září 1879 č. 7372.

K. N—k.

Podmínky žaloby pro zkrácení věřitelův.

Obč. záložna v Přibyslavi, zastoupena svým předsedou B. Č., a manželé Š. podali dne 27. května 1878 pod č. 2876. žalobu na Bohdana P. o neplatnost pohledávky darovaných 4000 zl. r. m. a tří zrostlých krav, pojištěné pro něho na domě právovárečném v Přibyslavi, na neplatnost a výmaz vkladu dotčeného práva zástavního a navrácení ze zmíněného daru obč. záložně Přibyslavské 500 zl. a manželům Š. 510 zl. s přísl. Toto žádání opírala žaloba o následující děj. Roku 1870 v měsíci říjnu darovala Marie P. synu svému Bohdanu výbavu 4000 zl. a tři zrostlé krávy a dala pohledávku tuto synovi jmenovanému na domě svém právovárečném v Přibyslavi pojistiti knihovně, ačkoliv před tím a sice v měsíci květnu zřídila na témž domě zástavu Hynku B. pro pohledávku 2310 zl. Ten dal si teprvé po Bohdanu P. v měsíci říjnu 1870 pohledávku svou knihovně zjistiti a postoupil část své pohledávky v květnu 1874 žalující záložně a později část 500 zl. manželům Š. Když r. 1878 v exekuční dražbě dům právovárečný od Bohdana P. koupen byl, vyšla záložna a manželé Š. při rozpočtu trhové ceny na prázno. Dále dovozováno, že darem zmíněným věřitelé zkráceni byli a že bylo vůbec jen na oko jednáno.

Zástupce žalovaného přiznal fakta žalobní, ovšem popíraje, že bylo na oko jednáno, a dovozuje dále, že nikterak rok 1878 není rozhodným, nýbrž rok 1870, doba to, kdy výbava dána byla. O daru nemůže býti řeči, jedná-li se o výbavu, zrovna tak, jako jde-li o legát. Mimo to namítal, že jest žalobní nárok promlčen, pokud se týče, právo na straně žalovaného vydrženo, a závěreční prosba že jest pochybena, proto že žalobci nemohou se domáhati neplatnosti celého daru, kdyby jim nárok žalobní pro 500 zl. a 510 zl. příslušel. Ostatně zavinili žalobci, resp. jejich předchůdce nepříznivý stav knihovní tím, že Hynek B. dluhopis svůj z měsíce května 1870 do knih v čas nevložil. Konečně namítáno, že žádost za výmaz jest bezpodstatná, ješto prvé ještě než podána odpověď,

žalovaný co vydražitel na základě odevzdací listiny pohledávku svou vymazati dal. Konečně namítán nedostatek aktivní legitimace.

Replika trvá na tom, že darování stalo se na oko, dále dovozujíc, že dárkyně roku 1870 jiného jmění neměla než které v roku 1878 jí bylo prodáno a nabízí důkaz o tom, že pozemky roku 1870 neměly ani té ceny, jakou měly v roku 1878, dále že minus jest v plus obsaženo, a tedy že soudci možnost dána, aby rozhodnul aspoň o minus. Od žádosti za výmaz upuštěno.

Duplika se ohradila proti novotám repliky o stavu jmění darovatelčině.

C. k. okresní soud v Přibyslavi žalobu rozsudkem ze dne 8. března 1879 č. 903. zamítl.

Důvody

vylíčivše děj žalobní a to, co v odpovědi doznáno, pokračují takto: Co Bohdan P. od své matky smlouvou ze dne 3. října 1870 dostal, nejeví se býti darem. Jest naznačeno co výbava. Bohdan P. byl oprávněn, výbavu žádati a matka jeho mohla mu výbavu uvedeným spůsobem zjednati a dáti a sluší tudíž to, což dáno, za výbavu považovati a nikoliv za pouhý dar. Výbava pak jest rozdílna od daru tím, že jsou rodičové k ní zákonem zavázáni (§. 1231. ob. zák. obč.), kdežto ku daru nikterak zavázáni nejsou. K výbavě nelze tudíž ustanovení §. 953. ob. zák. obč., na které se žalující odvolávají, vztahovati, a jinak žalující ani netvrdili ani neprokázali, že by matka žalovaného vůbec k poskytnutí výbavy vzhledem ku jejímu tehdejšímu jmění oprávněna nebyla a poskytnutá výbava za dar považovati se musila. Poněvadž zde ustanovení §. 953. ob. zák. obč. místa nemá, museli žalobci s jich žalobou odmítnuti býti, neb Bohdan P. stal se smlouvou ze dne 3. října 1870 tak dobře věřitelem své matky jako žalobci, resp. jich předchůdce Hynek B. na základě dlužního upsání ddto. 29. května 1870. Že však poslednější opomenul knihovní jistotu pro svoji pohledávku, ač vkladný dluhopis měl, sobě zjednati, tak že mu Bohdan P., jenž se více než po čtyř měsících po něm věřitelem stal, v knihovním pořadí předešel, z čehož jedině nástupcové Hynka B. ku škodě přišli, za to Bohdan P. odpovědným není a k náhradě přidržován býti nemůže. Poněvadž zde vůbec daru není, nelze také tvrditi, že darem byli žalobci skráceni a zvláště nelze o skrácení mluviti, když matka žalovaného dala předchůdci žalobcův dne 29. května 1870 listinu na tutéž hypotheku se vzta-

hující a když nad to z původní pohledávky 2310 zl. Hynku B. 1300 zl. vedle žalobního udání od matky žalovaného zaplaceno bylo.

Konečně žádá žaloba, aby dar častěji jmenovaný proti žalobcům neplatným byl prohlášen. V tomto směru obsahuje však žalobní prosba generelní ustanovení do rozsudku nenáležející (resol. ze dne 14. června 1784 č. 360. sb. z. s. lit. *c.*), a jest i mimo to docela neopodstatněná a sobě odporující, proto že nemůže zároveň uznáno býti, že dar domnělý jest neplatný a že z daru toho jisté sumy placeny býti mají.

Z rozsudku toho odvolali se žalobci.

C. k. vrchní soud zemský v Praze potvrdil nález první stolice rozhodnutím ze dne 19. května 1879 č. 14885.

Příčiny.

Odvolání žalobcův nemohlo ve věci hlavní místo dáno býti, neboť třebas jim co cessionářům Hynka B. dle §. 1394. ob. z. obč. legitimaci k této žalobě odpírati nelze a byť se také k námitce, že nárok žalobní jest promlčen dle §. 1487. ob. z. obč., přihlížeti nemohlo, poněvadž tu nejde o žádné odvolání daru pro nevděčnost obdarovaného, a třebas se konečně i k odvolání se žalovaného na knihovní vydržení pohledávky jeho dle §. 1467. ob. zák. obč. nehledělo, ješto, pominouc toho, že žalobci od žádosti za výmaz v replice upustili, náleželo přece žalobcům, aby svůj nárok žalobní na odvolání domnělého daru vzhledem k §. 953. ob. z. obč. odůvodnili a kromě okolnosti, že pohledávka jejich právního předchůdce a cedenta Hynka B. v době domnělého darování platně již pozůstávala, dále ještě dokázali, že darováním tímto Hynek B., pokud se týče žalující sami co jeho cessionáři, zkráceni byli. Tohoto důkazu však žalobci nepodali, spíše ze spisů opak toho na jevo jde.

Dle vlastních udání žalobců byla totiž dárkyně v čase smlouvy dne 3. října 1870 vlastnicí právovárečného domu č. 36. v Přibyslavi i s pozemky, kterýž v roce 1876 dle lit. *P.* na 7509 zl. soudně odhadnut a v roce 1878 dle lit. *G.* za 7525 zl. exekučně prodán byl; dále byla vlastnicí tří krav a nářadí domácího a hospodářského, kteréž žalobci sami na 1000 zl. cení. Obnášelo tedy aktivní jmění dárkynino toho času daleko přes 8000 zl. a udávají žalobci ještě v appellaci jmění to na 7000 zl. Jest tedy udání repliky nesprávné, že dle výměru nejvyšší podání rozvrhujícího lit. *G.* dárkyně v roce 1870 na knihovních dluzích 1527 zl. měla.

Spíše vychází z výměru onoho na jevo, že tenkrát sub præs. 15. ledna 1849 č. 904. pro Bohdana P. 137 zl. 81 kr., 26 zl. 25 kr., 39 zl. 37½ kr. a 210 zl.; sub. præs. 8. února 1853 č. 451. pro obec Přibyslavskou 31 zl. 41 kr. a sub præs. 20. února 1857 č. 544. pro Bohdana P. 175 zl. a 350 zl., tudíž celkem pouze 969 zl. 84½ kr. na svrchu uvedené usedlosti knihovně vázlo.

Pakli že se kapitál pr. 4000 zl. žalovanému v lit. *F.* co výbava upsaný a cena krav a nářadí 1000 zl. k tomu připočte, pak vychází teprvé suma 5969 zl. 84½ kr. a dostačovalo tedy aktivní jmění i kdyby se za to mělo, že pouze 7000 zl. obnášelo, úplně k tomu, aby také kryty byly žalujícím postoupené částky, o kteréž tu jde, tak že o nějakém zkrácení Hynka B., pokud se týče žalujících co jeho právních nástupců výbavou dne 3. října 1870 od dárkyně žalovanému upsanou, řeči býti nemůže.

Nelze zde zkrácení shledati, poněvadž dárkyně Hynku B. v dluhopisu ze dne 29. května 1870 právo zástavní na usedlost č. p. 36. v Přibyslavi propůjčila, tento ale se zjištěním své pohledávky do 24. října 1871 prodlel, čímž se stalo, že mu žalovaný vkladem své pohledávky z výbavy předešel, což pak za následek mělo, že žalobci se svými pohledávkami per 500 zl. a 510 zl. při rozvrhu ceny trhové lit. *G.* na prázdno vyšli, tak že zkrácení Hynka B., resp. žalobcův spíše vlastní liknavosti Hynka B., který zjištění své pohledávky před pohledávkou žalovaného opomenul, přičítati dlužno.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek druhé stolice.

Příčiny.

Nejsou zde podmínky vytknuté v dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. a dle §. 953. ob. z. obč. bylo povinností žalobců, aby dokázali, že oni neb jejich cedent domnělým darem v roku 1870 zkráceni byli, t. j. že dárkyně tolik jmění neměla, aby přes darování tehdejší své věřitele uspokojiti mohla. Toho důkazu žalobci nepodali, neboť z té okolnosti, že tržní cena docílená r. 1878 za dům právovárečný nestačila, aby z ní veškeré tehdejší dluhy hypothekární zapraveny byly, nedá se souditi na stav jmění darkynina v r. 1870.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. října 1879 č. 9313.

Dr. J. J. P—ný.

Knihovní stav jest normou pro rozvrhování nejvyššího podání za nemovitost exekučně prodanou. Zástavní věřitel má právo, pohledávku věřitele předcházejícího žalobou v odpor bráti.

I.

Výměrem c. k. okresního soudu v Poděbradech ze dne 28. ledna 1878 č. 757. o rozvržení dražební ceny za pozemky od usedlosti č. pop. 21. ve Velkých Opolanech pocházející č. parc. 755.—760. per 10 jit. 91□° nebylo hypoteční pohledávání 375 zl. s přísl., na pozemcích těch pro B. H. záležející k zaplacení vykázáno,

poněvadž

„dle listin c. k. notářem v Poděbradech podáním de præs. 3. prosince 1877 č. 9211. k soudu předložených, totiž dle kvitancí věřitelky B. H. ze dne 18. dubna 1870 a ze dne 28. prosince 1870 pohledávání to věřitelce zaplaceno bylo" a „poněvadž tvrzení B. N., že její pohledávání zaplaceno není, kvitancemi jí vlastnoručně podepsanými vyvráceno jest," i bylo věřitelce této proti knihovním věřitelům, jimž částka 735 zl. s přísl. k dobrému přichází, ukázáno na pořad práva, jejž ve třiceti dnech nastoupiti měla, jinak že by práva k tomu pozbyla.

Tímže výměrem byla téže věřitelce vykázána částka 477 zl. 75 kr., jí rozsudkem ze dne 10. května 1876 č. 3522. jako náhrada za výměnek pro ni na téže nemovitosti záležející přisouzená, anižby však byly jí vykázány bývaly také likvidované jí 8% úroky z oné náhrady a náklady soudní per 15 zl. 12 kr.

Na stížnost B. H., vykázal jí c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 1. dubna 1878 č. 9893. k zaplacení pohledávání 735 zl. s 5% úroky za tři léta pak úroky z náhrady per 477 zl. 75 kr. za čas ode dne 17. října 1874 do dne dražby a náklady soudní v sumě 15 zl. 12 kr.,

poněvadž

rozvržení dražební ceny jenom dle knihovního stavu státi se smí, knihovní právo zástavní dle §. 469. ob. z. obč. nepomíjí zapravením dluhu, nýbrž teprv jeho knihovním výmazem a jenom soudce, který rozsudek vynesl a nikoliv soudce tabulární o otázce, zdali

pohledávání B. N. zapraveno jest, rozhodovati smí; pak poněvadž ve výměru tabulárním ze dne 11. srpna 1876 č. 4612. o pořadí úrokův ze sumy 477 zl. 75 kr. a nákladův soudních rozhodnuto nebylo a dle §. 16. kn. ř., právo zástavní za kapitál, nehledě k zvláštním ustanovením též nákladům soudním a exekučním přísluší a poněvadž dle §. 17. ř. kn., tříleté zadržalosti na úrocích stejné priority s kapitálem požívají.

Na stížnost M. P., posledního věřitele, kterému část dražební ceny na částečné uhražení jeho pohledávání připadla, potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu, pokud jím B. N. kapitál 735 zl. s tříletými úroky do dne dražby vykázán byl, změnil je ale a potvrdil výměr první stolice, pokud jím žádost B. H. za přikázání k zaplacení 8% úrokův z náhrady 477 zl. 75 kr. a nákladův soudních per 15 zl. 12 kr. odvržena byla,

poněvadž

pokud se týče pohledávání B. N. per 735 zl., suma tato c. k. vrchním soudem zemským z nejvyššího podání právem k zaplacení vykázána byla, protože ještě nyní, jak dokazuje hnihovní výpis, na prodané nemovitosti nevymazáno záleží, B. N. popírá, že pohledávání to jest zapraveno a dle potvrzení c. k. okr. soudu v jeho správě také exekut V. H. seznal, že pohledávání B. N. posud není zapraveno, když ale tak věci se mají, ke kvitancím, předloženým nikoliv exekutem, nýbrž třetí osobou, hleděno býti nemůže a v příčině této stížnost dovolací odvržena býti musela.

Pokud ale týká se 8% úrokův z reluta výměnkového per 477 zl. 75 kr. z nejvyššího podání k zaplacení vykázaného a nákladův soudních per 15 zl. 12 kr., zakládá se relutum toto v úmluvě mezi věřitelkou a dlužníky dne 3. prosince 1874 učiněné, kterou úmluvou také zúročitelnost tohoto reluta ujednána byla a bylo na zaplacení tohoto reluta na základě oné úmluvy žalováno. Když pak výměrem ze dne 11. srpna 1876 č. 4612. výslovně jen ohledně reluta per 477 zl. 75 kr. právo zástavní v pořadí výměru ze dne 15. prosince 1874 č. 7227. povoleno bylo, však ohledně 8% úrokův a nákladův soudních per 15 zl. 12 kr., vkladní výměr o pořadí ničeho neustanovuje, následkem čehož, jak dokazuje předložený knihovní výpis, také úřad knihovní pouze relutum výměnkové per 477 zl. 75 kr. v pořadí výměnku, ale úroky a náklady soudní pouze v běžném pořadí zapsal, bylo také jenom tento knihovní stav rozpočítání dražební ceny za základ položiti, poněvadž §§. 16.

a 17. ob. ř. kn., nelze užiti při relutum výměnkovém, jež teprv dne 11. srpna 1876 č. 4612. vtěleno bylo, pak při úrocích z něho a nákladech soudních.

V ohledu tomto bylo tedy potvrditi výměr stolice první.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 1. října 1878 č. 10290.

II.

Věřitel M. P. podal na to na B. N. žalobu, kterou žádal za nález, 1) že pohledávání B. N. per 735 zl. s 5% úroky zaplacením pominulo, že pominulo zaplacením tím také právo zástavní za pohledávku onu na pozemcích shora uvedených ležící, že toto právo zástavní leží na nich indebite, že tudíž podle rozsudku, jenž bude v žalobě vynesen, ze zavazených pozemkův vymazáno býti může a 2) že suma 735 zl. s tříletými 5% úroky per 110 zl. 25 kr., tedy úhrnem suma 845 zl. 25 kr. z dražební ceny za pozemky shora vyjmenované rozhodnutím c. k. nejv. soudu ze dne 1. října 1878 č. 10290. B. N. k zaplacení vykázaná nepřísluší žalované, nýbrž žalobci, jakožto zástavnímu věřiteli na těchže pozemcích pojištěnému a v poslední řadě jen k částečnému zaplacení přicházejícímu a že se mu na uhražení jeho pohledávání k zaplacení vykazuje.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Poděbradech ze dne 9. dubna 1879 č. 569. byla žaloba ta úplně zavržena z těchto

příčin.

Tržní cena za nemovitost v exekuci prodanou náleží sice veškerým knihovním věřitelům, ale i exekutu a každý z nich má právo hájiti se, aby škodu svoji zamezil.

Však vznik jednotlivých pohledávek knihovních zakládá se ve smlouvě mezi dlužníkem (exekutem) a mezi věřitelem, kteří jediní (neb jich nástupci aneb zmocněnci) smlouvu zrušiti mohou, jako v ni vešli. Smlouvu v příčině sporné pohledávky neuzavřel ale žalobce ani jako dlužník ani jako věřitel, není ani právním nástupcem ani zmocněncem jednoho nebo druhého, nemůže ji tedy také zrušiti, jinými slovy žalobce nemá právo k žalobě a proto byla žaloba jeho odvržena.

Na odvolání žalobce dal c. k. vrchní soud zemský v Praze, rozhodnutím ze dne 13. května 1879 č. 14029. odst. 1) žalobní prosbě místo, v odstavci 2) žalobní prosby potvrdil ale rozsudek stolice první.

Příčiny.

Dle dvorního dekretu ze dne 25. října 1794 č. 199. sb. z. s. má se při rozpočítávání nejvyššího podání každému na exekvované pozemnosti zjištěnému věřiteli právo dáti, aby pravost jiných pohledávek na téže nemovitosti záležejících popřel; to musí se i po vykonaném vyúčtování po čas zákonem pro promlčení ustanovený připustiti a nelze tudíž popírati, že žalobce jako knihovní věřitel měl legitimaci ku podání žaloby na B. N. jako věřitelku předcházející a lze to popírati tím méně, že na výsledku rozepře visí, zdali suma 700 zl. k. m. uvolněním bude činiti masu exekuční dalšímu rozdělení podléhající.

Protože první soudce uznal, že žalobce nemá právo bráti pohledávku B. N. v odpor a pouze z tohoto formálního důvodu žalobu odvrhl, odvolal se žalobce právem a bylo odvolání místo dáno.

Co týče se materielního dílu žalobní prosby, rozpadá se tato v oddíly, v petitu arci spojené, totiž v žádost za nález, že pohledávka B. N. jest zaplacena, že zástavní právo za ni na zmíněných nemovitostech záleží indebite a že zaplacením pohledávky pominulo, pak v další žádost, že takto uvolněná suma kapitálu per 700 zl. k. m. nebo 735 zl. se tříletými úroky per 110 zl. 25 kr., dohromady 845 zl. 25 kr. připadá žalobci jako knihovnímu věřiteli toliko částečně zaplacenému.

Co prvního oddílu žalobní prosby se týče, jest žádost zcela důvodna, neboť, jak knihovní výpis k žalobě připojený dokazuje, záleží na pozemcích od usedlosti č. pop. 21. ve Velkých Opolanech odepsaných pod pol. XXIII. pro manžely M. a B. H., odbytné 1400 zl. k. m. s 5% úroky a dle kvitance ddto. 18. dubna 1870 kvitovala B. H. jako dědička po M. H. jednu polovici per 700 zl.*) a dle kvitance ze dne 28. prosince 1870 druhou, jí náležející polovici 700 zl. k. m. proto, že jí obě sumy manžely V. a M. H. držiteli usedlosti č. p. 21. ve Velkých Opolanech hotově a správně vyplaceny byly.

Tyto kvitance, hlavně rozhodující zde kvitanci druhou uznává žalovaná výslovně za pravé a nepopírá také pravost podpisu, namítá pouze, že jí kvitovaná valuta zaplacena nebyla, a že kvitovaná

---

*) Toto udání příčin rozhodovacích není správné: B. N. kvitovala touto kvitancí polovici odbytného 700 zl. k. m. ve vlastním jméně, takže dala od sebe na tutéž sumu dvě kvitance.

suma teprv z postupní ceny za pachtovné, které žalobce manželům V. a M. dáti měl, zaplacena býti měla.

Námitka tato jest nepodstatná, neboť dle §. 1426. ob. z. obč. jest kvitance za pravou uznána vysvědčením písemným o tom, že závazku dosti učiněno, a jest, hledíc k §. 1428. ibid, úplným důkazem o zaplacení a nelze k námitce, že nebylo zaplaceno, nýbrž že bylo umluveno, že kvitovaná suma teprv později, totiž z postupní ceny za pachtovné vyplacena bude, hleděti, protože kvitance ta již v roce 1870 vydána byla, kdežto jak bylo doznáno, žalobce teprv v roce 1875 pachtovné postupem převzal, tudíž v čase, kdy kvitance již dávno vydány byly a kdy vůbec známo býti nemohlo, že žalobce zmíněné pachtovné způsobem postupu převezme.

Ale i kdyby tvrzení to bylo pravdivé, nemohlo by se k němu hleděti, protože by vydání kvitance bylo pouhou smluvou na oko, která třetímu ke škodě býti nemůže a dle §. 916. ob. z. obč. posuzována býti musí.

Nelze tudíž připustiti nabízený důkaz přísahou rozhodovací a svědky o nezaplacení a o umluvení žalovanou tvrzeném, protože tvrzení toto s okolnostmi výše uvedenými a přiznanými v odporu jest, vedení svědkové: V. N. (syn žalované) a M. H. (manželka téhož) vzhledem k důkaz vedoucí dle §. 141. ob. ř. s. relativně zavržitelni jsou, pročež by v případnosti nejpříznivější toliko poloviční důkaz provésti mohli a na přísahu doplňovací, sice nenabízenou však dle §. 35. sum. pat. možnou, zrovna jako na přísahu rozhodovací uznati nelze. Právě tak bezvýznamné jest odvolávání se na rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. října 1878 č. 10290. žalobcem předložené, protože soudce exekuční právo neměl, aby o platnosti nebo neplatnosti pohledávky B. H. v čas účtování ještě knihovně záležející v řízení exekučním rozhodoval a pohledávku tu za indebitní prohlásil, nýbrž povinen byl, aby při rozdělování dražební ceny knihovního stavu se držel, pročež také pohledávka 735 zl. B. H. k zaplacení přikázána byla.

Toto rozhodnutí c. k. nejv. soudu stavu věci odpovídající nemůže však překážeti, aby se existenci pohledávky v řádném procesu odporovalo.

Protože tudíž dokázáno jest, že žalobcem předložené, žalovanou za pravé uznané kvitance úplný důkaz činí, jest nerozhodné tvrzení žalobce (žalobní faktum ostatně potvrzující), že ho exekut V. N. ujistil, že jest největší díl passiv na usedlosti č. p. 49. ve Velkých Opolanech s přísl. záležejících hlavně pak pohledávání

jeho rodičův M. a B. N. per 700 zl. a 700 zl. dohromady 1400 zl. k. m. zaplacen, a že mu také Poděbradský c. k. notář oznámil, že kvitance k výmazu v rukou má, protože okolnost tato z účtovacího protokolu č. 757. ai 1878 k žalobě přiloženého vysvítá, neboť jest tam výslovně uvedeno, že c. k. notář již sub præs. 3. prosince 1877 č. 9211. ony výmazné kvitance soudu předložil a že proto pohledávka B. H. k zaplacení z dražební ceny vykázána nebyla.

Protože tudíž touto listinou, proti které nic namítáno nebylo, ono tvrzení žalobcovo dokázáno jest, jest důkaz svědecký, žalobcem nabízený zbytečný. Že pak pohledávka, o kterou jde, záleží indebite, jest konsekvencí z toho, co bylo uvedeno, protože zástavní právo dle §. 449. ob. z. obč. vždy platnou pohledávku předpokládá a protože zaplacením pohledávky právo zástavní dle §. 469. ibid. pominulo a knihovní výmaz na základě kvitance se nestal, musí se to státi nálezem soudním, za který žádáno bylo.

V příčině té jest tudíž žádání žalobní důvodné a muselo se jemu místo dáti.

Za to však sluší žalobu, pokud se žádá, aby suma 700 zl. k. m., nebo 735 zl. r. m., pak úroky per 110 zl. 35 kr. žalobci na srážku 3932 zl. 47½ kr. (tolik činí jeho pohledávka, na kterou mu pouze 2843 zl. 25 kr. k zaplacení vykázáno bylo), přikázána byla, odvrhnouti pokud se týče rozsudek prvního soudce potvrditi, protože rozvržení a vykázání nejvyššího podání za prodanou nemovitost, pokud se týče nyní částky výmazem uvolněné reálním aktem jest, k němuž dle §§. 79., 50. a 51. J. H., toliko reální soud právo má, tudíž soudce nalézající o tom rozhodovati nemůže, což v případnosti této také proto nelze, že dle výměru ze dne 26. července 1878 č. 5390. o simultanní přikázání se jedná, což předpokládá účtování, které toliko soudce exekuční provésti může.

Rozepře tato líčila se sumárně, proto nemohl žalobce podati mimořádnou stížnost, pokud druhému odstavci prosby žalobní místo dáno nebylo; z rozsudku druhé stolice dovolala se žalovaná, však dovolání její bylo odvrženo z těchto

příčin.

Pokud v stížnosti dovolací legitimace žalobcova v odpor se beře, jest stížnost nedůvodna, protože hledíc k ustanovení dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s., ze dne 22. prosince 1785 č. 1197. sb. z. s., které jednání mezi věřiteli v příčině práva

přednosti se týkají, pozdějšímu věřiteli knihovnímu nemůže býti upřeno právo, právoplatnost práva zástavního věřitele, jemu v pořadí knihovním předcházejícího, tehdy v odpor bráti, když příčinou vykázání pohledávky přednějšího věřitele zástavního se svojí pohledávkou zcela aneb z části propadá.

Rovně nedůvodna jest dovolací stížnost žalované ve směru meritorním, protože kvitance dle §. 1426. ob. z. obč. řádně vydané jako písemné vysvědčení, že závazku dosti učiněno dle §. 113. ob. ř. s. proti žalované B. N. a důsledně také proti její cessionáři A. L., který právo své k sporné pohledávce dovozuje z listiny postupní B. N. teprv po podané žalobě vydané a k rozepři dobrovolně přistoupil, zaplacení pohledávky a poněvadž kvitance B. N. žalobě připojené všemi náležitostmi dle zákonních předpisův v čase vydání jejich ke vkladu potřebnými opatřeny jsou, dle §. 469. ob. z. obč. jako následek pominutí pohledávky také indebitní trvání práva zástavního, které jen akcesorium pohledávky jest, dokazují, zvláště když B. N. pravost svého podpisu na obou kvitancích nepopřela, naopak výslovně uznala, kvitance tyto c. k. notáři, který je při stání k rozpočtění dražební ceny položeném na důkaz, že pohledávka B. N. již zaplacena jest, předložil, odevzdala; protože dále, když tyto kvitance před rukama jsou, žalobci další důkaz o tom, že pohledávka jest zaplacena a právo zástavní pominulo, uložen býti nemůže a jestli-že B. N. a pokud se týče její cessionář A. L., ač kvitance tyto tu jsou, předce tvrdí, že sporná pohledávka posud právoplatná jest, na ně náleží, aby důkaz o tom vedli, důkaz ten ale svědky o tom vedenými: V. a M. H., z nichž onen dle §. 141. lit. *a*) ob. ř. s. zavržitelný a tento dle §. 142. lit. *b*) ibid. vadný jest, kteří tudíž ani první polovici důkazu zjednati nemohou, proveden býti nemůže, nehledíc ani k tomu, že obě již v roce 1870 vydané kvitance k postoupení činžovních pohledávání manželův V. a M. H., jež teprv v roce 1875 se stalo, vztahovány, resp. s ním ve spojení přivedeny býti nemohou.

Bylo tudíž rozsudek vrchního soudu, pokud jím žádání žalobnímu místo dáno bylo, potvrditi.

V ostatních směrech musel rozsudek c. k. vrchního soudu dle §. 51. dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s. zůstati netknutý.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. října 1879 č. 8095.

Dr. A. Zadina.

O zjišťovací exekuci dle §. 259. ob. ř. s.

Rozsudkem c. k. soudu obchodního v Praze ze dne 19. června 1879 č. 42960., byla směnečná žaloba M. J. G., bankéře v Praze k obranám žalovaného J. H., správce v Ch. se závěrečnou prosbou svou naprosto zamítnuta, platební příkaz o žalobě té vydaný bezpodmínečně zrušen a žalobce k náhradě soudních útrat v sumě 36 zl. 16 kr. r. č. odsouzen.

Když odvolal se žalobce z rozsudku toho, žádal žalovaný za exekuci zjišťovací pro náklady soudní bez podmínky jemu přisouzené, poukázav pouze k tomu, že jemu ve sporu tomto žalobnická jistota za náklady soudní dána nebyla, tak že mu přísluší exekuce zjišťovací dle §. 259. ob. ř. s.

C. k. obchodní soud v Praze povolil exekucí žádanou, avšak žalobce podal stížnost proti výměru tomu, následkem čehož c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 29. července 1879 č. 22243. výměr v odpor vzatý zrušil,

poněvadž

zjišťovací exekuce ve smyslu §. 259. ob. ř. s., pendente appellatione jenom tenkráte místo má, je-li věc takové povahy, že strana v první stolici zvítězivší až do vydání rozsudku appellačního potřebuje zjištění, ukrytí nebo jiného soudního opatření; podmínky tyto však nenastaly v rozepři přítomné, kdež jenom o zabezpečení soudních útrat žalovanému přisouzených se jedná. Vždyť §. 406. ob. ř. s. jediný prostředek udává, jímž žalovaný žádaného zabezpečení dosíci může, nehledě k tomu, že §. 56. sum. pat., dle něhož žalovaný podav odvolání z rozsudku bez podmínky jej odsuzujícího k složení jistoty přidržeti se má, v řízení směnečném dle §. 12. nař. min. sprav. ze dne 24. ledna 1850 č. 52. ř. z. místa nemá.

Revisijní stížnosti žalovaného dal c. k. nejvyšší soud místo, potvrdil výměr exekuci zjišťovací povolující,

poněvadž

rozhodnutí o nákladech soudních jest rozhodnutím ve věci samé a vydáno byvši k žádosti stran část rozsudku tvoří, v případě, když jest žalobce se žalobní prosbou naprosto zamítnut a k náhradě soudních útrat odsouzen, žalovaný co se týče útrat stranou vítězící se jeví, že §. 259. ob. ř. s. mezi žalobcem a žalovaným rozdílu nečiní a straně vítězící neukládá povinnost, aby prokázala nebezpečí nároku bezpodmínečně přisouzenému hrozící, nýbrž roz-

hodnutí o tom posouzení soudcově ponechává, dále poněvadž neužití práva z §. 406. ob. ř. s. nevylučuje upotřebiti §. 259. ob. ř. s., nýbrž naopak že právě neužití toto jest dalším důvodem pro zjištění ve smyslu §. 259. ob. ř. s., ba že zjištění soudních útrat již rozsudkem přiřčených tím spíše jest na místě, an zákon v §. 406. ob. ř. s. žalovanému právo dává, žádati za zjištění soudních útrat, o nichž na počátku sporu ještě jest nejisto, komu ze sporných stran budou přisouzeny a konečně poněvadž ustanovení §. 259. ob. ř. s., hledě k §. 26. nař. min. správ. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. bez odporu též v řízení směnečném jest platné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. září 1879 č. 10132.*)

Jan Kučera.

Soud má právo, omyl zběhlý při rozpočtení ceny za nemovitost v dražbě prodanou opraviti i když lhůta ke stížnosti již prošla.

V nástin rozvrhu drem. X. zdělaný a pak také ve výměr soudní, kterým dražební ceny za dvě simultanně zavazené nemovitosti dle ustanovení §. 37. ř. konk. rozvrženy byly, vloudil se omyl ten, že z dražební ceny za jednu nemovitost věřiteli V. Č. celé jeho pohledávání k zaplacení vykázáno bylo, kdežto mu měla být vykázána jen poměrná částka, protože mu z dražební ceny za druhou nemovitost již poměrná částka na dražební cenu za tuto nemovitost vycházející vykázána byla.

Soud první stolice nedopatření to, jsa na ně drem. X. upozorněn, výměrem ze dne 20. září 1878 č. 6567. opravil z moci úřadní, ač již výměr účtovací v moc práva vešel.

Na stížnost věřitele V. Č. zrušil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 9. prosince 1878 č. 34331. opravný výměr první stolice

poněvadž

soud právo neměl, aby na pouhé oznámení dra. X., že se v rozvrhu dražební ceny zmýlil, svůj vlastní výměr změnil a změna ta spůsobena býti mohla jen rekursem, který ale v čase, když tento zrušený výměr byl vydán, více možný nebyl, protože výměr pů-

---

*) Srv. rozh. c. k. nejv. soudu ze dne 30. dubna 1879 č. 3674. Ger. H. ai 1879 č. 48.

vodní vůči věřiteli P., kterého věc v první řadě se týká, již moci práva nabyl.

Na stížnost dovolací věřitele P., změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice a potvrdil výměr stolice první,

protože

dle zásady v §§. 242. a 1388. ob. z. obč. vyslovené patrný omyl v počtech nikomu na újmu tedy také nikým ve svůj prospěch vykořistěn býti nemůže, tudíž zákon tomu nevadí, aby opraven byl omyl, který se sběhl při počítání, pokud se týče při psaní soudního vyřízení a třebas teprv po projití lhůty ke stížnosti určené se objevil, onou stolicí, při které onen omyl se zběhl. V případnosti, o kterou zde jde, jest omyl v počítání patrný, protože pohledávání V. Č. ve vyúčtované úhrnné sumě 183 zl. $4^{1}/_{2}$ kr., jak z tekstování odst. I. 10. a II. 10. výměru účtovacího ze dne 26. července 1878 č. 5390. jde, z dražební ceny za obě dražbou prodané nemovitosti, na kterých pohledávání V. Č. simultanně záleží, poměrně k zaplacení vykázáno býti mělo a z dražební ceny 7210 zl. za usedlost č. pop. 49. ve Velkých Opolanech s pozemky č. parc. 42. 102. a 103. per 4 jit. 249□° a s pozemky č. parc. 201., 202., 217., 251. až 257. per 2 jit. 247□° od usedlosti č. p. 21. ve Velkých Opolanech odepsanými (I), hledě k simultanní hypotece II skutečně pouze s poměrnou částkou 126 zl. 99 kr. k zaplacení vykázáno bylo, příčinou čehož pod č. II. 10. z dražební ceny 3115 zl. za pozemky č. parc. 64., 702. a 195. per 5 jit. 1264□° od usedlosti č. p. 49. ve Velkých Opolanech odepsané (II) také jen, jak se tam výslovně praví, poměrná část, tedy pouze suma 56 zl. $5^{1}/_{2}$ kr. k zaplacení vykázána byla a vykázání celé sumy 183 zl. $4^{1}/_{2}$ kr. místo částečné sumy 56 zl. $5^{1}/_{2}$ kr., pouhým nedopatřením při psaní býti se jeví. Nemůže tudíž c. k. soudu okresnímu býti upřeno právo, aby nedopatření to opravil, jakož i další rozvrh dražební ceny v položce věřitele P., která tím jest dotknuta, opravil.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 26. března 1879 č. 3005.

Dr. A. Zadina.

Příklad o prohlášení konkursu.

Lipská firma S. & F. vymohla na základě rozsudku proti pražskému kupci V. K., který z Prahy neví se kam utekl, vklad

exekučního práva zástavního ku zjištění ve smyslu §. 822. ob. z. obč. pro pohledávku 156 zl. 10 kr. s přísl. na $^1/_8$ karlínského domu, která kupci V. K. co dědičný podíl po jeho otci připadla.

Z nedostatku jiné příčiny mělo se za to, že kupec V. K. z Prahy utekl pro dluhy, a proto se nedalo očekávat, že se k dědictví přihlásí a že mu ona $^1/_8$ karlínského domu bude odevzdána. Bylo tudíž nebezpečí, že se celá pozůstalost, tedy i ona $^1/_8$ domu bez ohledu na kupce V. K. odevzdá spoludědicům a že firma S. & F. z dědičného podílu jeho k zaplacení nepřijde.

Jelikož se za kupce V. K. bez jeho vůle nikdo leč věřitelstvo konkursní k dědictví přihlásiti nemohl, žádala firma S. & F. na základě uvedených okolností ve smyslu §. 64. konk. řádu, aby byl na jmění kupce V. K. prohlášen konkurs buď ihned aneb aspoň po vyslechnutí kuratora.

C. k. zemský soud v Praze vyslechnuv dříve kuratora, jenž se žádosti za prohlášení konkursu neopíral, zamítnul žádost výměrem ze dne 13. července 1878 č. 24003. z toho

důvodu,

že tu není jmění, z kterého by se útraty konkursního řízení uhraditi mohly. Neboť o dědičném podílu, který kupci V. K. po otci jeho připadnul, oznámil c. k. okresní soud v Karlíně k zvláštnímu dotazu c. k. zemského soudu v Praze přípisem ze dne 4. července 1878 č. 28931., že čistá pozůstalost, jež se má čtyrem dědicům, mezi nimi též kupci V. K., stejným dílem rozděliti, obnáší 9580 zl., že však kupec V. K. ještě za živobytí zůstavitele na srážku svého podílu obdržel částku 2000 zl., a že se mu dle nařízení zůstavitele tato částka tím spůsobem sraziti má, že kupec V. K. je povinen, ostatním třem spoludědicům *po* 1000 zl. vyplatiti,*) a že tedy kupec V. K. nehledě k oněm 2000 zl. již obdrženým z pozůstalosti ničeho více k požadování nemá, a že konečně jiné jmění kupce V. K., o kterém se neví, kde je, známo není.

Stížnost firmy S. & F. z tohoto rozhodnutí zamítnul c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 19. srpna 1878 č. 23561.,

---

*) Pozn. zasilatele. Dle výkazu spisů pozůstalostních, obdržel kupec V. K. od otce pouze 1000 zl., a o spůsobu, jakým se mu tato částka z dědičného podílu má sraziti, není v poslední vůli ničeho nařízeno.

poněvadž

firma S. & F. pro svoji pohledávku právo zástavní na jmění kupci V. K. patřící již nabyla, jiný, a sice osobní věřitel za prohlášení konkursu nežádal, a tudíž podmínek ku prohlášení konkursu v §. 66. konk. ř. předepsaných není na snadě.

Teprvé k mimořádné stížnosti firmy S. & F., vyhověl c. k. nejvyšší soud žádosti za prohlášení konkursu a sice z následujících

důvodů.

Firma S. & F. žádá prohlášení konkursu dle §. 64. konk. řádu. Tu má soud k žádosti jednoho věřitele, jenž má pohledávku k exekuci spůsobilou aneb aspoň věrohodně osvědčenou, prohlásiti konkurs na jmění takového dlužníka, který uprchnul aneb se skrývá, když příčinu toho nelze hledati v ničem jiném, než v tom, že nemůže platit, a když je se obávati, že by z odročení konkursu pro věřitele škoda mohla povstati. Pohledávka firmy S. & F. je veřejnými listinami prokázána; jiné příčiny, proč se dlužník kupec V. K. vzdálil, leč ta, že nemůže platit, není na snadě. Dle spisů připadnul mu dědičný podíl, který v jeho nepřítomnosti dle §. 4. konk. ř. jedině věřitelstvem, a sice jedině po prohlášení konkursu může se nabýti. Z toho je patrno, že by věřitelům škoda povstati mohla, kdyby se prohlášení konkursu odročilo: jsou tu tedy veškeré náležitosti, které §. 64. konk. řádu ku prohlášení konkursu vyžaduje.

Konečně sám kurator dlužníka nebyl s to něco přednésti, co by prohlášení konkursu překáželo, a o případu §. 66. konk. ř., jako by tu byl jen jediný osobní věřitel, již proto nemůže býti řeči, poněvadž se od dlužníka seznam jmění a dluhů ve smyslu §. 63. konk. ř. žádati nemohl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 1878 č. 12099.

Dr. Kasanda.

Literární zprávy.

Zeugnisspflicht und Zeugnisszwang im österreichischen Civilprozesse. Von Dr. Emil von Schrutka-Rechtenstamm. Wien. Manz 1879. str. VIII. a 260.

Přesně naznačil slovutný anglický právník W. M. Best prakticky důležitý význam svědectví, pravě, že zkušenost o tom nás poučuje,

kterak rádi důvěřujeme sdělením osob jiných, pročež za pravdivé pokládáme jak události tak poměry nám sdělené. Dobře pověděl, že takto činíme, jelikož pravda převládá nad nepravdou ve svědectvích. Nechť hledáme důvod toho s důmyslným Francouzem Bonnierem v mocném jakémsi pudu v útrobách lidských spočívajícím, jenž ku pravdě nutí, čemuž zvláště naše názvosloví (svědomí = svědectví) nasvědčuje, aneb s Angličanem Benthamem v prosté setrvačnosti, ježto snáze jest lidem, vypráveti události, které seznali, než smýšleti a vynalézati lživá líčení, „ana pravda jsouc ku straně pošinuta opět a opět mocně se vtírá a ustoupiti nechce“, — zajisté v tom všichni se srovnáváme, že svědectví náleží k nejcennějším zřídlům, z nichž prýští se pravda skutků ve sporech rozhodných, jakž v době, kdy ctihodný kancléř Francie de l'Hopital — nedůvěřivý ku svědkům — obmezil přípustnost svědectví ve sporech ceny vyšší (r. 1566), naše práva městská 1579 (B. 40.) vřele hlásala. Nebylo tudíž předmětem nevděčným probrati podrobně povinnost ku svědčení a ráz, jakýž má nucení k tomu. Mladistvý učenec plnou úsilností přilnul k úkolu tomu, který si byl vytknul, a nejen s pílí než i s důmyslem dovršil jej.

Vylíčiv v úvodě, jakým spůsobem skutkový podklad ve sporech vyhledán býti má přihlížením k stopám, jež zůstavily činy a události při vzniku svém, a dotknuv se toho, že řízení soudní jakožto ústav také veřejným zájmům sloužící doháněti může osoby, v jejichžto paměti utkvěl věrný obraz děje rozhodného, aby soudci dali naň pohlédnouti, podobně jako donucovati lze znalce k ohledání a technickému posouzení předmětu sporného a po případě osoby mimo spor stojící k vydání listin, přistupuje k tomu, aby — obmeziv povšechně úkol svůj — určil pojem svědka a vylíčil vývoj povinnosti ku svědčení. Co do pojmu svědka k jedné věci ukázati dlužno. Ač svědkem také v českém právu vše nazýváno bylo, což paměť události nějaké zachovává, jako na př. v mezním právu znamení kladená pod mezníky (Marklosung), přece řečeno tak přesně jen tomu, kdož vědom jest něčeho. Lhostejno bylo u nás, zdaž svědek pozoroval a vnímal právní jednání neb jen právní skutečnosti, kdežto etymologický původ německého názvu (Zeuge od ziohan = ziehen) ukazuje pouze k onomu případu. Povinnost k svědčení jest povinností jednotlivce ve prospěch státního celku uznaná, aby pravda ve sporech vyhledána býti mohla. Meze její v jedno spadají s nenahraditelností svědectví. —

Vylíčení historického rozvoje povinnosti k svědčení podané v práci dotčené (str. 32.—88.) vychází z práva římského, podle něhož teprvé v době Justiniánově vydávání svědectví ve sporech majetkových

stalo se jaksi povinností všeobecnou, nikoli však naproti soudu, nýbrž zůstalo jako před tím pouhým závazkem naproti straně.

Již v nejstarších zárodcích práva germanského, v právích různých větví národa tohoto, co do průvodů nejde o vnitřní přesvědčování soudce o pravdě tvrzení ve sporu přivedených, nýbrž o ryze formální dotvrzování jich. Nebylť připuštěn ku svědčení každý, kdož vědom byl věci; jen osoby přivolané k jistému jednání aneb sousedé přísedlí měli přísahou stvrzovati větu průvodní zvláštním rozsudkem stanovenou, čímž splnili závazek soukromoprávní, jsouce jen tenkráte úředně vyzváni k dostavení se před soud, jestli nevyhověli mimosoudní žádosti strany. Když vláda Franků nastala, zmohutněl vliv soudce při líčení rozepří; býval prvé jen dohlížitelem k formálně správnému průběhu sporu, nyní stal se řiditelem boje stran; způsobilost svědků výše dotčených přísněji byla skoumána i kapituláriemi určena, také bylo nařízeno předběžné dotazování se jich, nežli k přísaze připuštěni byli, konečně poněkud dopuštěn byl odvod svědky. Povinnost k svědčení a nucení k tomu neutrpěly však změny. V době Karolingů přidružil se zvláštní ústav právní tak zv. inquisitio per testes přibližující se názorům moderním o svědectví; toto dotazování se soudcem bylo připuštěno a před ním provedeno prvé než rozsudek vydán byl. Základem svědčení byl tu dle názoru skladatele také závazek naproti straně dokazující, nikoli pouhá povinnost poddaných k věrnosti králi přislíbené. Když pak právo německé v středověku soustředilo se v známých knihách právních, utuhl ještě více starobylý formalism řízení. Průběh sporu není leč povlovně postupující řadou nálezů, tak že rozvoj další spočívá na pevné půdě předcházejícího nálezu kmetského o té které formální otázce. Formalism přespřílišný prolomen byl vnikáním cizího práva; soud boží a přísaha s pomocníky ustupují před prostředky sloužícími k vypátrání skutečné pravdy. Názory cizího práva způsobily přeměnu v původním, obmezeném pojmu „svědka“; vedlé svědky přivolané (Gezogene), jakými byli litkupníci, rozsudí, přísežní atd., přistupují poznenáhla svědci nahodilí. Nejpřesněji zříti to lze v sbírce nálezů Brněnských č. 705., kdež hledisko církevního práva, že totiž svědectví vydati musí každý, kdož o záležitosti té které čehosi ví, přímo se uznává. Základní ponětí o povinnosti ku svědčení neutrpělo však změnu; svědek povinen jest jen straně: „dopomoci k právu“. Odepře-li svědek výpověď zcela bezdůvodně, nahraditi musí škodu z toho vzcházející i pokutou na penězích trestán bývá.

Církevní právo prohlásilo zásadu, že každý bez rozdílu k svědčení zavázán jest, se zřetele zájmů celé společnosti

(str. 59., čím se obmezuje, co pověděno na str. 7. k pozn. 13.); svědek nesvědčí straně, nýbrž vypovídá dle pravdy před soudcem. Nechce-li splniti povinnost tak závažnou, dohnán budiž k tomu prostředky donucovacími.

Když ovládlo cizí právo soudy v Německu, prostě zaujato bylo hledisko v něm uznané, že povinnost k svědčení jest břemenem veřejným, jež vynuceno býti může exekucí ad faciendum. Zákony říše i jednotlivých území — vyjímajíc země saské, kdež jistá odchylka platí — jsou toho doklady.

Výňatky z pramenů právních štýrských, korutanských, tyrolských a rakouských, jakož i z našich městských práv (citovaných na str. 79. nedopatřením dle překladu německého jakožto práva městská sebraná 1721, ač na str. 25. v pozn. 19. správně uveden byl rok vydání 1579) a obnoveného zřízení zemského pro země České 1627/8 podati mají čtenáři přehled zákonodárského upravení důkazu svědky a dosahu povinnosti k svědčení před sjednocením práva processuálního, jež nastalo vydáním ob. řádu soudního 1781. Uznáváme milerádi, že pilně a bedlivě čerpáno bylo z pramenů nadanému badateli přístupných a že snaha po relativní úplnosti zřejma jest. Nelze zajisté důvodně žádati, aby také důležitá česká snešení sněmovní z let 1543, 1609 o důkazu svědky povšimnutí byla došla! — Byli bychom však vzhledem k spůsobu spracování v článcích předcházejících sobě přáli spíše přesného soustředění výsledků než podávání doslovných výpisků textovních, které arciť vítány budou těm, kdož pramenů dostihnouti nemohou. Tím poněkud souměrnost líčení utrpěla. Výtěžkem bádání těch jest, že též v zemích dotčených vůbec uznána byla povinnost, že každý svědčiti musí, ač bližší ustanovení o tom, kterak osoby jisté jí vyhověti mají, vedla někdy téměř k úplnému sproštění jich tohoto závazku. Dopuštěno bylo z různých důvodů, odepříti svědčení. Svědci nuceni bývali k vydání svědectví v skutku asi výhradně pokutami na penězích, ač některé zákony připouštěly také vazbu a předvedení svědka zvláště neusedlého za účelem tím.

Soudní řád josefinský zrušil právo svědkovo, odepříti svědectví a vytknul zajisté příliš přísné pravidlo, že každý bez rozdílu stavu a jmění k svědčení dohnán budiž tresty peněžitými neb vazbou (§. 160.), neuznávaje důvodů omluvních. — Nástin historického rozvoje nám podaný vhodně spojuje a soustřeďuje výsledky bádání novějších, zvláště pokud jde o právo německé. V tom také spočívá cena jeho; nové výskumy skladatel podati nechtěl (str. 67. pozn. 1.).

(Dokončení příště.)

Denník.

Jubileum. Řádný professor práva církevního na universitě Vídeňské pan dr. Bedřich Maassen, slavil dne 7. ledna 1880 jubileum 25leté činnosti professorské. Řeč, kterou měl za příčinou tou, byla opět svědectvím, kterak vynikající tento učenec nadchnut jest ideou pravé spravedlnosti.

Lvovská komora advokátní. Při valné schůzi dne 20. prosince 1879 odbývané, byl zvolen za předsedu komory pan dr. Gnoinski, za prvního místopředsedu pan dr. Madějski, za druhého místopředsedu pan dr. Malinovski. Do výboru pak byli zvoleni páni doktoři: Berliner, Popiel, Wczelaczynski, Hryskiewicz, Jekeles, Pomianowski, Semilski, Feiles a R. Czaykowski.

Nový advokát. Spolupracovník listu našeho, p. dr. Jan Růžička, který v letech 1876, 1877 a 1878 byl prvním jednatelem „Právnické Jednoty", otevřel tyto dny svou advokátní kancelář v Praze.

„Boj o právo." Známý tento spis Iheringův vyšel dle zprávy „Jur. Bl." nedávno v anglickém překladu v Americe a došel u tamního obecenstva přijetí velmi sympatického.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v král. Českém v době od 10. prosince 1879 do 10. ledna 1880.

A. V seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli (s platností od 1. ledna 1880): pan dr. Jan Růžička, se sídlem v Praze; pan dr. Karel Baštář, se sídlem v Jaroměři; pan dr. Isidor Bunzl, se sídlem v Bečově; pan dr. Václav Petříček, se sídlem v Královicích u Plzně; pan dr. Max. Track, se sídlem v Plzni. — 2) Advokacie se vzdal: od 1. ledna 1880 pan Frant. Jelínek, advokát v Jaroměři, co svého substituta ohlásil pana dra. Karla Baštáře, adv. v Jaroměři. — 3) Zemřel: pan dr. Jos. Urban, advokát v Dubé. Substitutem jeho byl jmenován pan dr. Bartel v České Lípě. — 4) Přesídlení ohlásil: pan dr. Janisch z Vídně do Kraslice.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan Martin Stefka u pana dra. K. Seelinga, advokáta v Praze; pan dr. Alfred Berger u pana dra. M. Franka. — 2) Přestoupili: pan dr. Schulz Ludvík od p. dra. Laufbergra, advokáta v Chabařovicích k p. dru. Schlosserovi, advokátu v Teplicích; pan dr. Reiss Frant. od p. dra. Pixise, advokáta v Praze k p. dru. ze Schaabnerů v Praze. — 3) Vystoupili: pan dr. Czepelák J. od pana dra. Theumera, advokáta v Oustí n. L; pan Znojemský Fr. od pana dra. ze Schubertů, advokáta

v Praze; pan Reitler Ant. od pana dra. Melníka, advokáta v Praze; pan dr. Lamberg Jonas od pana dra. Kubelky, advokáta v Trutnově.

Jmenováni: ausk. Maxm. Zeidler, př. okr. s. v Královicích, předseda kr. s. v Znojmě, Fr. Zapletal, r. vrch. s. v Brně; r. vrch. s. v Brně, Ig. Spurný, před. kr. s. v Jihlavi; a st. návladní a tit. vrch. z. r. Jos. Smutný, před. kr. s. v Znojmě.

Přesazeni: př. okr. s. v Královicích, Frant. Lampl, do Mělníka; přír. okr. s. dr. Jos. Angel k okr. s. v Bílsku.

Úmrtí. Dne 23. prosince 1879 zemřel ve Vídni náhle v stáří 46 let radní tajemník tamního obchodního soudu pan Karel Sommer. Ranila jej mrtvice právě v sezení, když přednášel referát svůj. Zesnulý byl dokonalým právníkem a přispíval před lety také do časopisu našeho vícero články, zejmena z oboru řízení soudního. — Dne 5. ledna 1880 zemřel v Berlíně pan dr. August Vilém Heffter, professor práv na tamější universitě a tajný rada vrchního tribunálu ve výslužbě v stáří 84 let. Ze spisů jeho došel zejmena „Das europäische Völkerrecht der Gegenwart" nadepsaný známosti v kruzích nejširších.

P. T. členům Právnické Jednoty v Praze!

Žádáme pp. členy jednoty, aby roční příspěvek 4 zl. laskavě co nejdříve k rukoum sběratele pana Branislava Tyla, úředníka magistrátního v Praze č. 412.—II., zapravili.

K pánům členům v Praze bydlícím dojde sběratel během měsíců února neb března osobně pro příspěvek.

Páni členové mimo Prahu bydlící račtež příspěvek poštovní poukázkou k rukoum jmenovaného sběratele zaslati.

Oněm pánům členům, kteří příspěvku až do konce března 1880 nezapraví, bude zaslán lístek spolkový v dubnu 1880 dobírkou dlužného příspěvku na jich náklady.

V PRAZE, dne 9. ledna 1880.

Dr. Jan Podlipný.
t. č. jednatel.

POZVÁNÍ.

PRÁVNICKÁ JEDNOTA V PRAZE

má

ve čtvrtek dne 29. ledna 1880 o 7. hod. večer

v spolkových místnostech

na Václavském náměstí číslo 18 v I. poschodí

VALNOU HROMADU

jejíž předmětem jest:

1. Výroční zpráva jednatelská.
2. Zpráva o časopisu „Právník.“
3. Zpráva revisorů účtů.
4. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelů a dvou revisorů účtů.
5. Návrh, aby pánům redaktorům časopisu Právníka náhrada za rok 1879 dosavadním obnosem 600 zl. přiřknuta byla.
6. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu Právníka na rok 1880 uzavřená, schválena byla.
7. Návrh p. dra. J. Růžičky, aby členové Jednoty knihou k poctě starosty nákladem Jednoty Právnické vydanou, poděleni byli.
8. Volné návrhy, ohlášené starostovi aspoň tři dni před valnou hromadou.

Páni členové se zvou k četnému účastenství.

V PRAZE, dne 9. ledna 1880.

M. Havelka,
t. č. starosta.

Dr. Jan Podlipný,
t. č. jednatel.

Zpráva o valné hromadě Právnické Jednoty v Praze dne 29. ledna 1880.

Starosta, pan c. k. vrchní rada M. Havelka, zahájil valnou schůzi a uvítal vřelými slovy členy, kterých se 52 sešlo.

1. K vyzvání starostově přednesl jednatel dr. Podlipný následující zprávu jednatelskou:

Slavné shromáždění!

Velevážení pánové!

Před 15 lety sestoupilo se několik mužů, pro dobro a pokrok nadšených, za účelem tím, aby vědy právní a státní pěstovány byly v jazyku českém. Dne 15. prosince 1864 odbývala se první schůze spolku Právnická Jednota v Praze. A dílo mužů těch v utěšenou vzešlo úrodu!

Mnohá ratolest sice průběhem těch patnácti let odražena nepříznivým vichrem poměrů, mnohá nadějná větev sklána, když ovoce nejlepšího podávati počala, leč spolek náš vzrostl přece ve strom, o němž lze dnes tvrditi, že pevné zapustil kořeny a že podává náhradu za výživu poskytovanou mu z té půdy, do níž byl zasazen. S hrdostí mohou hleděti zakladatelé, jichž ovšem nyní počet již nevalný, na ovoce svého snažení.

Mně jest, pánové, podati Vám obraz života Jednoty naší v roce 1879, abyste mohli zkoumati stav náš a dle toho na dále vše zaříditi, co by k rozkvětu Jednoty naší sloužiti mohlo.

Rok 1879 za roky předešlými nezůstal.

Schůzí odbývalo se roku minulého 21 a sice celkem 1 valná a 20 týdenních. Ve schůzích těch se pojednávalo o záležitostech správních, přednášelo ze všech oborů věd právních i státních, odbývaly se rozhovory o praktických případech a mnohá schůze spo-

jovala přítomné členy srdečností svou jako rozhovor vábný shromáždí členy rodiny kolem krbu domácího.

Ovšem nemohu zatajiti, že, ačkoliv schůze naše často velmi četně navštíveny — bývalo průměrně členů 19 přítomno: v prvním půlletí průměrně 21, nejméně 13, nejvíce 31; v druhém půlletí průměrně 18, nejméně 13, nejvíce 20 — postrádaly ne zřídka starších praktiků, dle úsudku mého na újmu mladších sil. Theorie, jež tak čestně ba smím to říci ku chloubě naší jest zastoupena v Jednotě, sloučena s praxí vědou živou, splodí potomstvo důstojné staré pověsti: Čeští právníkové, výborní právníkové.

V týdenních schůzích přednášeli a rozpravy zavedli následující pánové v následujícím pořádku:

Adj. Babor přednesl praktické případy o přednosti zákonného práva zástavního pro nájemné na movitých věcech a o příslušnosti soudní ku projednání zůstalosti majitele bání.

Dr. Nejedlý zavedl rozpravu o ochranných známkách a o žalobách k nim se vztahujících.

Prof. dr. Randa přednášel o povaze t. zv. individuálních práv, o papírech legitimačních a o otázce vztahuje-li se zástavní právo na usedlosti vězící také na pojišťovací sumu za shořelé stavení.

Adj. V. Sobička o návrzích sněmu zemského v Praze v posledním zasedání učiněných na změnu instrukce ku provedení knihovního řádu.

Prof. dr. Pražák sdělil praktický případ zaslaný p. adj. V. Peškem v Litomyšli.

Dr. Preissler přednášel o správě církevního jmění.

Prof. dr. Randa o zákonní ochraně pramenů léčivých.

Prof. dr. Pražák o kompetenci ve věcech vodních.

Dr. Stupecký přednášel o některých pochybných otázkách týkajících se konkursu společenstev (dvakráte.).

Prof. dr. Ott o tom, může-li k pozdější žádosti politického úřadu býti zrušen právomocný nález soudní, když byl vynesen ve věcech náležejících před úřady správní.

Dr. Bráf přednášel o lichvě se stanoviska národohospodářského a dr. Storch se stanoviska práva trestního.

Dr. Kasanda o tom, jaké jistoty poskytují zástavní listy.

Rada c. k. vrchního zem. s. M. Havelka o obraně pře zahájené (dvakráte.).

Prof. dr. Talíř o některých otázkách z poplatkového zákona.

Prof. dr. Zucker (dvakráte) o úmyslu dle osnovy trestního zákona.
Dr. Růžička o spůsobilosti řeholníka složivšího slavný slib chudoby ku právům a právním činům.
Dr. Herold o některých sporných otázkách ze řádu obecního.
Dr. Žalud o obchodních usancích.

Ve schůzích byly jako loni vyloženy časopisy spolkové ku čtení.

Komisse byly voleny dvě. Poněvadž se předmět, o němž jednati bylo komissím těm, týká knihovny, bude o něm na příslušném místě blíže promluveno.

Zvláštních pojednání písemních, jaké dle §. 6. stanov zejmena i členové venkovští zasílati mohou, podáno nebylo, taktéž o vypsané ceny nikdo se neucházel.

Líčícímu vnitřní život a stav Jednoty naší jest mně milou povinností zaznamenati ještě jeden důležitý akt, abych tak řekl svátek rodinný: 70leté narozeniny velezasloužilého starosty našeho, který od počátku neunavně Jednotu naši řídí. Jednota oslavila den 5. května 1879 upřímným projevem své úcty a vážnosti, k čemuž pak připojil se dne 17. května 1879 slavnostní večer našich členů, který jim — zásluhou velectěného předsedy slavnostního komitétu dra. Linhy, jíž tu s vděčností budiž zpomenuto, — zajisté v přemilé zůstane paměti.

Spis ku poctě starosty vydaný, jehož redakci převzali slovutní páni bratří Jirečkové, blíží se v tisku svému ukončení a vyjde již v době nejbližší.

Vyznamenání a důkazy důvěry, jež se dostaly veleváženým členům z nejvyšších míst, přijaty nelíčenou radostí, která příslušným spůsobem na jevo dána.

S druhé strany zbývá mi povinnost velice trudná zpomenouti i těch, které nám osobně neb vzpomínkou sprovoditi bylo ku hrobu a položiti věnec na rakev jejich.

Jsou to pp.: dr. Fr. Havelec, advokát v Kolíně, dr. K. Fikar, v Rychnově n. K., dr. A. Svačina v Praze, prof. dr. E. Jonák v Praze a Ed. Schmiedt, c. k. rada zem. soudu v Jičíně.

Ztratilit jsme přátel Jednoty horlivých a vlastenců upřímných, čestná jim budiž paměť!

Bol náš se umírní pohledem na valný počet zde zůstalých, na množství příznivcův Jednoty naší.

S potěšením mohu konstatovati, že členů Jednotě přibývá.

Koncem roku 1878 bylo členů 268, a sice 14 zakládajících a 254 činných.

Z těch zemřelo 5 svrchu jmenovaných a vystoupili 4 (dr. Fr. Kaňák ve Fridlandě; dr. Fr. Kubeš, soudní adj. v Kr. Městci; dr. Arnošt šl. Lom, adv. ve Volyni a dr. J. Maličký, statkář v Holešovicích), takže celkem roku 1879 zbylo 259 členů.

Během roku přistoupilo nových členů 23, a sice pánové: dr. Rudolf Schmaus, advokát v Praze; JUC. Jan Sedlák, kandidát advokacie v Klatovech; dr. Ad. Stránský, c. k. auskult. v Praze; JUC. Jindř. Péro, kand. advok. na Horách Kutnách; JUC. Václav Klazar, kand. adv. v Praze; dr. Jos. Vopršálek, kand. adv. v Chrudimi; Petr Domorázek, c. k. adj. v Nové Pace; dr. Vld. Brauner, dr. Ot. Kudrna, dr. Al. Frank, JUC. J. Kučera a dr. Jos. Strejček, vesměs kand. adv. v Praze; Karel Šikýř, c. k. adj. zem. s. v Praze; JUC. Fr. Steinhauser, kand. adv. v Rakovníku; JUC. A. Görlich, JUC. Ad. Klatovský, dr. Jindřich Fišmann, dr. Jos. Hradecký, dr. Jos. Čurba, vesměs kand. advok. v Praze; dr. A. Pally, c. k. tajemník obch. s. v Praze; J. Janus, c. k. adjunkt v Rakovníku, dr. Thürtl a dr. Gust. Neumann, oba kand. adv. v Praze, tak že koncem r. 1879 Jednota 282 členů, tedy o 14 více než roku 1878 čítá, z nichž 14 zakládajících a z těchto 8 v Praze a 6 na venkově, 12 advokátů, 1 notář a 1 statkář.

Dle stavu a bydliště jest:	V Praze:	Na venkově:	Dohrom.
advokátů	60	85	145
kandidátů advokacie . . .	33	19	52
notářů	3	12	15
professorů	5	2	7
docentů	4	—	4
úředníků soudních	12	24	36
„ magistrátních a jiných	8	1	9
jiného odboru	7	7	14
Celkem . .	132	150	282

Jako členů přibylo, tak vzrostlo i jmění Jednoty.

Příjmy:

Dnem 1. ledna 1879 převzato:

Vkladní knížky první obč. záložny		
znějící na 6%	2876 zl. 51 kr.	
na 5%	936 „ 85 „	
Hotové peníze	64 „ 23 „	
Dohromady . . .		3877 zl. 59 kr.

Přeneseno . .			3877 zl. 59 kr.
Během roku 1879 přijato:			
Příspěvky od 285 členů po 4 zl.,		1140 zl. — kr.	
úroky z jmění uloženého a sice			
6% úrok . .	175 zl. 14 kr.		
5% „ . .	56 „ 30 „		
		231 „ 44 „	
za knihy nákladem Jednoty vydané a prodané		54 „ 28 „	
Dohromady . . .			1425 „ 72 „
Veškeré příjmy			5303 zl. 31 zl.

Vydání:

Náhrada pp. redaktorům Právníka za r. 1878 .		600 zl. — kr.
Za časopisy koupené a sice:		
za 12 ročníků „Gerichtszeitung"	6 zl. 50 kr.	
za 17 ročníků „Právník" . .	25 „ — „	
za ztracená čísla z časopisu v roku 1878 a porta . . .	5 „ 3 „	
za předplatné na časopisy dle usnešení valné hromady z r. 1878	87 „ 24 „	
za vazbu knih	9 „ 10 „	
za upravení katalogu, opsání, rozdělení a poznamenání knih .	22 „ — „	
dohromady . . .		154 „ 87 „
Tiskařské věci:		
inserty k valné hrom. za r. 1878	11 zl. 77 kr.	
za příčinou oslavy starosty . .	39 „ 84 „	
pozvání k valné hromadě loňské	31 „ — „	
činí		82 „ 61 „
Příspěvek spolku „Všehrdu"		2 „ — „
„ útulně		15 „ — „
Věnce p. dru. Havelcovi a prof. dru. Jonákovi .		19 „ 74 „
Porto od rozeslání pozvání k valné hromadě, zpráv o valné hromadě a legitim.		25 „ 48 „
Nájemné		100 „ — „
Za obsluhu		20 „ — „
Sběrateli 5% provise		57 „ — „
Témuž za psání adress		9 „ — „
Drobná vydání		11 „ 80 „
Veškeré vydání		1097 zl. 50 kr.

Odečte-li se od veškerých příjmů . .	5303 zl.	31 kr.
úhrnné vydání	1097 „	50 „
zbývá dnem 31. prosince 1879 jmění . .	4205 zl.	81 kr.

Z toho je uloženo u první

občanské záložny na 6% . .	3051 zl.	65 kr.
na 5% . .	1154 „	16 „
což rovná se hořejším . . .	4205 zl.	81 kr.

Porovnají-li se příjmy roku 1879 sumou .	1425 zl.	72 kr.
s vydáními	1097 „	50 „
objevuje se přebytek . . .	328 zl.	22 kr.

Mimo toto peněžné jmění tvoří jmění Jednoty také knihy nákladem její vydané a v komissí některých knihkupectví Pražských se nalezající, totiž Justinianovy instituce u pana Řivnáče, Kniha Rožmberská, Hanělův spis O vlivu práva německého v Čechách, Rybičkova Pravidla, Pavlíčkovy Žaloby z obohacení vesměs u dra. Grégra & Dattla, Laurinův spis O bezženství u Bedř. Stýbla a konečně časopis Právník z r. 1865 a sice 44 výtisků, z nichž však 4 neúplné byly.

Bližší účet o těchto knihách objevuje se takto:

Institucí Justinianových bylo r. 1878 na skladě 228 výtisků v ceně 136 zl. 80 kr., z těch prodány 2 výt., zbývá tudíž 226 výt. po 60 kr. v ceně	135 zl.	60 kr.
Knihy Rožmberské bylo na skladě 270 výtisků v ceně 194 zl. 40 kr., vráceny byly 3 výtisky, jest tedy nyní 273 výt. po zl. 1·20, po odrážce provise po 72 kr. v ceně	196 „	56 kr.
Hanělův spis nebyl prodán žádný, jest tedy na skladě 332 výtisků po zl. 1·10, po srážce provise po 80 kr. v ceně	265 „	60 „
Pavlíčkových Žalob bylo na skladě 146 výt. v ceně 183 zl. 96 kr., prodáno bylo 10 výt., zbývá tudíž 136 výt. po zl. 2·10, po odrážce prov. po 1 zl. 26 kr. v ceně	171 „	36 „
Rybičkových Pravidel bylo na skladě 288 výt. v ceně 345 zl. 60 kr., vrácen byl 1 výtisk, jest tedy nyní 289 výt. po 2 zl., po srážce provise po 1 zl. 20 kr. v ceně	346 „	80 „
Laurinova spisu bylo na skladě 400 výt. v ceně 266 zl. 66½ kr., z těch prodáno 50 výtisků,		
Snešeno . . .	1115 zl.	92 kr.

Přeneseno . . . 1115 zl. 92 kr.
zbývá tedy 350 výt. po 1 zl., po srážce prov.
po $66\frac{2}{3}$ kr. v ceně . . . . 233 „ $33\frac{1}{3}$ „
Úhrnná cena knih . . . 1349 zl. $25\frac{1}{3}$ kr.
Odrazí-li se od ceny r. 1878 1393 zl. $02\frac{1}{2}$ kr.
cena nynější . . . . . . 1349 „ $25\frac{1}{3}$ „
objeví se výtěžek za knihy prodané . . . . . 43 zl. 77 kr.
K tomu připočísti sluší cenu za 7 ročníků
Právníka 1865 po 1 zl. 50 kr.. . . . . 10 „ 50 „
Dohromady obnáší výtěžek . . . 54 zl. 27 kr.
svrchu vykázaný.

Právníka z r. 1865 jest koncem roku 33 celých ročníků, pokud se týče po odečtení 1 exempl. do knihovny spolkové vřaděného 32, a 4 neúplné ročníky.

Veškeré jmění Jednoty mimo knihovnu a časopis „Právník“ obnáší koncem r. 1879 v penězích 4205 zl. 81 kr.
v knihách 1397 „ $25\frac{1}{3}$ „
úhrnem . . . 5603 zl. $06\frac{1}{3}$ kr.
Porovná-li suma ta se jměním r. 1878 per 5270 „ 62 „
tedy vzrostlo jmění Jednoty roku 1879 o . . 332 zl. $44\frac{1}{3}$ kr.

O časopisu „Právník“ podá zprávu p. prof. dr. Pražák.

Co se knihovny týče, pracováno minulého roku na upravení katalogu, rozdělení knih dle materií, zaznamenání knih dle označení katalogu. Práce ta pro jednotlivce velice rozsáhlá a proto nelze diviti se tomu, že při vší dobré vůli nepřivedena úplně ku konci. Příčina toho leží částečně v tom, že místnosti knihovny nejsou takové, jak by toho věc vyžadovala. Bude třeba nápravy v dvojím směru, místnosti knihovně přiměřenější a stálé komisse knihovní.

Pokud do katalogu zapsáno jest, čítá knihovna z oboru lit. *A.* (Zákonníků, sbírek zákonů, osnov atd.) 32 děl 139 dílů neb svazků; lit. *B.* (Rozhodnutí nejvyšších instancí.) 3 díla 8 v sešitech; lit. *C.* (Časopisů.) 24 děl 97 seš.; lit. *D.* (Soukromé právo obchodní atd.); 29 děl 38 svazků neb monografií; lit. *E.* (Veřejné právo trestní atd.) 89 děl 108 sv.; lit. *F.* (Politické vědy atd.) 21 děl 25 sv.; lit. *G.* (Historické právo.) 29 děl 32 sv.; lit. *H.* (Směs. Zprávy spolkové.) 19 děl 28 sv. Celkem 246 děl o 470 svazcích. Mimo to jest značná část posud nekatalogovaných, jsou to hlavně knihy darované, o nichž speciální seznamy sepsány jsou. Pod it. *F.* nejsou uvedeny knihy darované od pp. bratří drů. Jonáků,

jichž mnoho set svazků, knihy tyto nalezají se ve dvou skříních uzavřených a nesou jméno „knihovna Jonákova“. Podotknouti musím, že knihovna tato bude i studentstvu přístupna.

Mimo dary byla obohacena knihovna spisy, hlavně časopisy zakoupenými k návrhu komisse sestávající z pp. prof. dra. Otta, dra. Stupeckého a dra. Javůrka, přijatému dne 27. února 1879 v týdenní schůzi: Goldschmidts Zeitschrift für gesammtes Handels-Recht, Gerichtssaal, Zeitschrift des Bern'schen Juristenvereines, Revue pratique du droit français, Hildebrandt's Jahrbücher für Nationaloek., Holzendorff & Brentano Jahrbücher, C. Heymann's Kritisches Literaturblatt, Entscheidungen des Reichs-Oberhandl.-Gerichtes in Leipzig, Entscheidungen des kön. preussischen Ober-Tribunals. Časopisu Zeitschrift für Rechtsgeschichte, jenž taktéž byl objednán, nevyšel roku 1879 žádný svazek. Celkem chová knihovna 18 časopisů, z nichž 1 na svůj náklad Jednota vydává, 1 od zdejšího něm. spolku právnického a 8 od redakce Právníka dostává, ostatních 8 předplácela. Z předplacených zanikl prosincem 1879 C. Heymann's Kritisches Literaturblatt.

V seznamu katalogu zapsáno ze knih katalogovaných 98 spisovatelů.

Aby vypůjčování bylo spořádáno vhodným spůsobem, byl vypracován od obou jednatelů a p. dra. Javůrka knihovní řád, týdenní schůzí schválený.

Dle usnešení týdenní schůze byly některé knihy nemající pro Jednotu velikého významu a hlavně duplikáty darovány akademickému spolku ve Vídni k písemnému návrhu p. dra. Strakatého, který laskavě dopravu knih těch na sebe vzal.

Knihovna naše, hledí-li se zejmena k oddělení knihovny Jonákovy, representuje značné jmění. Jest si přáti, by i na dále požívala té přízně, jaké se jí dostalo roku právě minulého. Co dárce sluší jmenovati vys. c. k. ministerstvo spravedlnosti, sl. universitu Kazaňskou, p. Čeňka Heveru, říš. poslance z Kolína, spolek českých právníků „Všehrd“, p. prof. dra. Pražáka, p. dra. Štolbu, c. k. notáře v Nechanicích, p. dra. Herrmanna, advokáta v Praze, především pak p. t. pány bratry dry Karla a Rudolfa Jonáka, notáře v Pardubicích a advokáta v Plzni, kteří bohatou knihovnu po zemřelém svém bratru p. prof. dru. Eberh. Jonákovi i se skříněmi Jednotě darovali. Všem těm platí náš nejvřelejší dík!

Tolik o vnitřních poměrech Jednoty naší.

Jednota rozvinula také na venek, pokud nečetné významné události roku minulého příčinu a příležitost poskytly, činnost svou. Zejména zúčastnila se k pozvání děkana právnické fakulty Pražské při 100leté slavnosti narozenin Bed. K. Savigny-ho v aule, jakož i při slavnosti spolku „Všehrd“, jemuž za tou příčinou místnosti své dne 20. února propůjčila.

Výraz hluboké úcty k panujícímu domu, králi našemu J. V. císaři Františku Josefu I. a císařovně Alžbětě, za příčinou oslavy stříbrného sňatku dala na jevo deputace předsednictva, složivši svůj hold do rukou J. Exc. p. náměstka v království Českém, což na nejvyšším místě s blahosklonným poděkováním na vědomí vzato bylo.

Že nám hlava českých měst a její správa milou jest, dokázáno deputací zúčastnivši se inštalace opět zvoleného purkmistra.

Toť byl život náš na venek.

Bylo by nevděkem pomlčeti o ostatních příznivcích Jednoty, vzpomněli-li jsme dárců knihovny. A proto neméně ochotně vzdáváme díky českým časopisům a sice „Českým Novinám“, „Národním Listům“, „Pokroku“ a „Politik“ za ochotné a bezplatné uveřejňování zpráv o týdenních schůzích.

Konečně vzdávaje díky i všem těm pánům členům, kteří přednáškami neb i jiným spůsobem ochotně přispěli ku zdárné činnosti Jednoty, končím zprávu jednatelskou proslulými slovy: vědění jest moc a dokládám: řídíce se tím heslem zvítězíme.

Zpráva tato vzata bez námitek k vědomosti.

Starosta věnuje zemřelým členům vřelou vzpomínku, zejmena zvěčnělému prof. dru. Jonákovi, jenž působením svým učitelským i dobročinným převalné části členův jest nezapomenutelným a po němž spanilomyslností pp. bratrů jeho dostalo se Jednotě tak vzácné památky.

Shromáždění vyslovuje povstáním svou soustrast.

2. Redaktor p. dr. Jiří Pražák přednesl pak tuto zprávu o časopisu „Právník“:

Velectěné shromáždění!

V loňské zprávě měl jsem čest konstatovati, že s výsledkem potěšitelným potkalo se usnešení Jednoty, převzíti od roku 1878 počínajíc časopis „Právník“ v náklad vlastní. Nejen že následkem toho upraven byl dosavadní dosti nejasný poměr právní mezi

Jednotou a p. drem. Edv. Grégrem v příčině našeho časopisu na základech pevných, i s hmotným výsledkem prvního roku mohli jsme býti úplně spokojeni, anto — nehledě ovšem k náhradě redakci přiřknuté — Jednotě nejen ničehož více nebylo na „Právníka" připlatiti, nýbrž i ještě hotovost 37 zl. 3 kr. na nový účet se přenesla.

Jest mi potěšením sděliti se slavným shromážděním, že roku právě minulého poměry našeho časopisu opět ve všech kusech k lepšímu se braly.

Co předkem týče se výsledku hmotného, tož měli jsme příjmy následující:

Předplatného . . . . (naproti 2730 zl. 63 kr. roku 1878),	3088 zl. 51 kr.
úroků z peněz předplatných v I. občanské záložně uložených	48 „ — „
vrácených honorářů	3 „ 94 „
a konečně přijali jsme za přílohy a inseráty, kterým následkem usnešení se týdenní schůze as od polovice r. 1879 v Právníku dopřáváme místa, ...	49 „ 70 „
konečně přenešen byl výtěžek z roku 1878 . .	37 „ 3 „
Veškerý příjem obnáší tudíž . . .	3227 zl. 18 kr.

Naproti tomu bylo vydáno:

Za tisk a papír knihtiskárně p. dra. Edv. Grégra dle smlouvy . . . . . . (naproti zl. 1661·77 z r. 1878)	1787 zl. 39 kr.	
na honoráře	780 „ 65 „	
na administraci	335 „ — „	
a na různé jiné	18 „ 28 „	
úhrnem tedy . . .		2921 zl. 32 kr.
Zbyla tedy hotovost		305 zl. 86 kr.
Odečteme-li od toho předloňský výtěžek v této sumě zahrnutý		37 „ 3 „
shledáme, že Jednota z Právníka měla lonského roku výtěžek v hotových		268 zl. 83 kr.

Mimo to máme ještě nedoplatky předplatného, které dle výpočtu tiskárny převyšují přeplatky o . . . . 37 zl. 45 kr. a lze nadíti se, že z těchto nedoplatků aspoň část bude splacena. Mimo to máme na skladě ještě 29 výtisků úplného ročníku a

38 výtisků druhého půlletí, z nichžto se aspoň prvnější zajisté časem spenéží.

Však i nehledě k řečeným nedoplatkům a k výtiskům na skladě se nacházejícím, jest letošní bilance, která

vykazuje výtěžek	268	zl.	83	kr.
naproti lonské s výtěžkem	37	„	3	„
o celých	231	zl.	80	kr.

příznivější.

Anto výtěžek z insertů posud byl dosti nepatrným, děkujeme tento výsledek příznivý hlavně okolnosti, že se roku 1879 opět značně zvýšil počet předplatitelů.

Měli jsme totiž roku právě minulého:

Pololetních předplatitelů po 3 zl.	609
(v Praze 214, na venkově 395)	
po 2 zl. 25 kr. (knihkupců)	204
po 2 zl.	259
(členů Jednoty na venkově 173, členů spolku „Všehrd“ 86)	
úhrnem tedy . . .	1072
polotetních předplatitelů, kdežto jsme jich loni měli pouze	966
Přibylo tedy roku 1879	106
pololetních neb	53

celoročních předplatitelů.

Zdarma zasílalo se rozličným spolkům a redakcím celkem 28 výtisků. Jsou to tytéž, kteréž jsem již v lonské zprávě své byl jmenoval.

Co se týče obsahu časopisu našeho, bylo upřímnou snahou redakce, by „Právník“ nejen na dosavadní výši se udržel, nýbrž i co možná nejvíce se zdokonaloval. Konstatujeme s radostí, že i co se týče příspěvků literárních, účastenství v časopisu našem se zmahá, a přejeme netoliko sobě, nýbrž samé věci, by účastenství toto nejen neochablo, nýbrž čím dále tím širších kruhů dotklo se. Že tak se stane a že časopis náš bude zárodkem, z něhož opět mohutně zkvetne česká literatura právnická, toho pevně nadějeme se od vlastenectví právníků českých!

Také tato zpráva vzata bez námitek k vědomosti.

3. Na to podal p. dr. Herrmann, advokát v Praze, zprávu o revisi účtů za rok 1878 konané spolu s p. mag. sekr. J. Prachenským:

Účty o jmění Právnické Jednoty za rok 1878 od p. jednatele vedené a valnému shromáždění dne 30. ledna 1879 přednešené,

byly od nás do podrobna od položky k položce podle přiložených dokladů a účtů a podle seznamu členů Právnické Jednoty proskoumány, a nabyli jsme přesvědčení, že jsou ve všech kusech správně a spolehlivě kladeny.

Navrhujeme tedy: Slavné shromáždění rač účet od pana JUDra. Jana Růžičky za čas od 1. ledna 1878 až do 31. prosince 1878 položený a v loňském valném shromáždění dne 30. ledna 1879 přednešený schváliti a panu jednateli za tuto dobu absolutorium dáti.

Rovněž tak zkoumány byly účty Právníka panem prof. drem. Jiřím Pražákem za r. 1878 vedené a ve valné hromadě dne 30. ledna 1879 přednešené, a shledali jsme, že jsou zcela správně složeny. Navrhujeme tedy, aby schváleny byly.

Návrhy tyto byly jednohlasně přijaty.

4. Potom předsevzaty volby hodnostářů Právnické Jednoty na rok 1880. První náměstek starostův p. prof. dr. Randa vztahuje se ku svému přípisu, týdenní schůzi oznámenému, druhý náměstek p. dr. Kaizl ukazuje k nutné nepřítomnosti své v Praze po dobu zasedání říšské rady, a první jednatel pronesli žádost, aby k nim při nových volbách hleděno nebylo.

Ačkoliv se strany p. prof. dra. Randy vážné důvody uvedeny byly, nemohlo shromáždění přijmouti vzdání se člena tak velezasloužilého a vzácného, čemuž ústy pana dra. Kaizla výraz dán byl.

Za skrutatory jmenoval starosta p. dra. O. Horáka a dra. Thürtla. Mezi tím co tito předsebrali skrutinium, bylo v programu pokračováno.

5. Pan prof. dr. Randa líčí zásluhy pánů redaktorů časopisu Právníka o časopis ten, a navrhuje, aby pp. redaktorům náhrada za rok 1879 jak doposud obnosem 600 zl. přiřknuta byla. Jednohlasně přijato.

6. Pan dr. Ed. Kaizl odůvodňuje návrh, aby smlouva o vydávání časopisu Právníka s knihtiskárnou p. dra. Grégra na rok 1880 uzavřená, schválena byla. Schváleno.

7. Dalším předmětem rokování byl dle programu návrh p. dra. J. Růžičky, aby členové Jednoty Právnické knihou k poctě starosty nákladem Jednoty vydanou, poděleni byli.

Byv vyzván starostou, odůvodnil pan dr. Růžička návrh svůj takto:

Slavné shromáždění!

Jak známo, bylo v roce 1878 usnešeno, že se k poctě našeho vysoceváženého pana starosty a k oslavě jeho 70. narozenin vydati má nákladem Jednoty Právnické některý ze starších právních pramenů českých. Dle návrhu, v loňské valné hromadě učiněného, byla pak k tomu účelu zvolena městská práva M. Brikcího z Ličska.

Kniha ta se nyní dotiskuje, a bude vydána v 600 výtiscích as o 28 arších. Náklad bude dle zpráv, mně podaných, obnášeti:

Za tisk a papír asi	900 zl.
a za honoráře asi	300 „
tudíž úhrnem asi . . .	1200 zl.

Výrobní cena jednoho výtisku obnáší tudíž asi 2 zl. Jednota čítá nyní 282 členů. Počet ten se však, jak doufati lze, zvýší až na 300.

Dovolil jsem si ohlásiti návrh, aby veškeří letošní členové Jednoty Právnické knihou, ku poctě pana starosty vydanou, poděleni byli.

Jedná se tudíž, pokud se hledí k finanční stránce toho návrhu, o částku asi 600 zl., předpokládaje, že by si veškeří členové knihu tu koupili.

Tuto částku může Jednota naše hledě k značnému jmění, kteréž má, směle členům svým věnovati. Neb hotové jmění Jednoty obnáší, jak z výroční zprávy seznáváme, 4205 zl. 81 kr. a odrazí-li se z toho náhrada pánům redaktorům časopisu „Právníka" v obnose 600 zl., zbývá 3600 zl. I po zapravení nákladu městských práv Brikcího, zbude asi 2400 zl., k čemuž však přičítati sluší cenu kněh, které Jednota posud na skladě má, a cenu zbývajících 300 výtisků městských práv Brikcího.

Z těchto 300 výtisků převezme jedna zdejší firma 150 výtisků ve výrobní ceně, tudíž v ceně asi 300 zl.

Podělením členů touto knihou bude členům dána náhrada za příspěvky, kteréž z vlastenecké obětavosti v zájmu právnictví českého Jednotě poskytují, a povzbudí se tím i v nových kruzích právnických účastenství v snahách Jednoty naší.

Hlavní důvod však, z kterého návrh svůj činím, jest ten, že bude knihou tou dán členům Jednoty slavnostní dar a slavnostní vzpomínka na našeho váženého pana starostu.

Kniha ta bude takto členům Jednoty nejen pramenem, z kteréhož čerpati budou poučení o starém českém právu, nýbrž i milou památkou na našeho duchem vždy mladého pana starostu.

Prosím tudíž: Slavné shromáždění, račiž schváliti návrh, aby veškeří letošní členové knihou, k poctě pana starosty nákladem Jednoty vydanou, poděleni byli.

Na to se hlásí ku slovu p. dr. Krajník a činí návrh, aby knihou zmíněnou byli poděleni pouze členové nynější, kdežto p. dr. Nejedlý podporuje návrh p. dra. Růžičky.

Při hlasování přijat návrh dra. Růžičky jednohlasně, návrh užší zůstal v patrné menšině.

8. K vyzvání jednoho člena vzdala valná hromada povstáním díky hodnostářům Jednoty za jejich obětavou a úspěšnou činnost v zájmu Jednoty.

9. Starosta oznamuje, že nikdo volných návrhů nepodal.

10. Konečně byl prohlášen výsledek voleb. Lístků odevzdáno bylo 51. Zvoleni byli:

Za starostu: opět c. k. vrchní rada pan M. Havelka 50 hlasy.

Za 1. náměstka starosty: opět pan prof. dr. Ant. Randa 50 hlasy.

Za 2. náměstka starosty: pan dr. Lud. ryt. Aull 47 hlasy.

Za 1. jednatele: pan dr. Vojt. Kasanda 49 hlasy.

Za 2. jednatele: pan dr. J. Javůrek 48 hlasy.

Za 1. revisora účtů: opět pan dr. E. Herrmann, advokát v Praze, 50 hlasy.

Za 2. revisora účtů pan dr. J. Růžička, advokát v Praze, 49 hlasy.

Na to prohlásil starosta valnou hromadu za skončenou.

Dr. J. Podlipný.

Praktické případy.

K §. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z.

Manželé Celestýn a Františka B. podali dne 15. prosince 1878 na Josefa H. žalobu pro rušenou držbu, žádajíce o nález, že žalující Celestýn a Františka B. chrání se v pokojném držení práva

jízdy s vozem po vozové cestě přes pozemek žalovaného č. parc. 808. ve Veselí na pozemek jejich č. parc. 810. vedoucí, že žalovaný tím, že tuto cestu, pokud přes pozemek jeho č. parc. 808. na jich pozemek vedla, asi 30. listopadu 1878 zoral, je rušil v pokojném držení práva jízdy s vozem po této cestě, že jest povinen zoranou tuto cestu pod pokutou soudem ustanovenou, za kterouž 30 zl. navrhují, ve lhůtě soudem ustanovené, za kterouž 14 dnů navrhují, do předešlého stavu uvésti a dalšího rušení pod pokutou při opakování vzrůstající se zdržeti a útraty sporu jim nahraditi.

Žalovaný doznal držení žalujících, jakož i zorání cesty té se strany své, namítal však proti žalobě, že pozemek jeho č. parc. 808. má svah, a proto že přívaly dešťovými a sněhovými cesta ta se zanese náplavem, totiž drobnou hlínou z téhož pozemku, která po nakloněné ploše se tam spláchne; že tento náplav v určitých dobách již od r. 1855 buď ve dvou neb nejdéle v třech letech na cestě té zorává, vybírá a na pole své odváží, čímž cestu onu vždy do předešlého stavu uvádí a jí lepší a sjízdnější činí. O tom nabídnul důkaz svědky, jakož i o tom, že r. 1877 vybral náplav ten naposledy a na voze ho odvezl. Dále namítal opozdělost žaloby, an prý r. 1878 dne 25. října jako vždy v předešlých letech cestu tu zoral, a to proto, že již v říjnu žalující měli z pozemku č. parc. 810. sklizeno osení, a na to za nedlouho že vybral náplav ten a ho odvezl, tak že cesta ta jest nyní rovnější a sjízdnější; o posledňější okolnosti nabídnul důkaz soudním ohledáním a znalci, a snažil se prokázati, že žalobci v držení práva svého rušeni nebyli; žádal na to za zavržení žaloby.

Soud stolice první po provedeném důkazu znaleckém a svědeckém zamítnul žalobu z

důvodů:

Tím; že žalovaný na podzim r. 1878 zoral na svém pozemku č. parc. 808. cestu, kudy žalující na svůj pozemek č. parc. 810. jezdí, nerušil je v pokojném držení služebnosti jízdy, uváží-li se, že dle §. 362. ob. z. obč. vlastník oprávněn jest, věcí svou libovolně nakládati, pokud se tím neruší stávající práva jiných, a že žalovaný nerušil v případě tomto žalující v držení služebnosti jízdy, vysvítá z následujícího.

Služebnost jízdy záleží v tom, že držitel služebnosti pozemku musí snášeti jezdění v případě tomto vozem oprávněných přes jeho pozemek, a pakli by on tu jízdu mu zabraňoval přes jeho

pozemek, neb ji nemožnou učinil, neb ji stížil, rušil by tím zajisté oprávněného v jeho držení práva služebnosti jízdy.

Žalující ani netvrdí, že by byli onou cestou jeli, a že nemohli následkem zorání cesty přejeti aneb s velkou obtíží, nýbrž již pouhým zoráním cesty mají se v jich právu za zkráceny, udávajíce jedině, že u jejich meze u pole č. parc. 810. na konci cesty jest mez vyšší, a tím že se stala cesta obtížnější.

Uváží-li se, že svědky Teresií Huškovou, Karlem Huškem, Bartol. Huškem, Teresií Zahradníkovou a Amalií Velovou zjištěno jest, že žalovaný náplav, který z hořejní části pozemku jeho č. parc. 808. na cestu, kudy žalující jezdívali, se časem svezl, buď motykou neb hakováním odstraňoval a opět na původní místo dával a to v mezerách 2 neb 3 let až do doby nejnovější, uváží-li se, že znalci Eman. Polkrt a Ant. Šilhán souhlasně udali, že vždy možno jest, že následkem prudkých lijáků na cestu spornou dle svahu pozemku č. parc. 808. náplav se sveze, že cesta, jak ji byli nalezli po shakování úplně sjízdná jest, a že hakováním, pakli se takové stalo, jízdě se neublížilo, že hospodář obyčejnou jízdu na pole bez obtíže vykonat může, že odstraněním náplavu se cestě neublíží, an když náplav jest, kola do něho se boří a tím cesta obtížnější jest, a že by hospodář na svém pozemku škodu trpěl, kdyby náplav na cestě ležeti nechal; uváží-li se, že již při soudním ohledání shledány byly koleje na cestě, které tomu nasvědčovaly, že se přes celou cestu jelo, a že ono shakování stalo se ku konci měsíce října 1878, v době, kde hospodářské práce, tudíž i jízda na polích řídkostí jest, musí se, hledě k §. 484. ob. z. obč., že služebnosti mají se mírně vykonávati a co možná dle potřeby jejich obmezovati, nikoliv rozšiřovati, žaloba tato za bezdůvodnou považovati a co taková i s její prosbou zamítnouti, jinak bylo by ustanovení §. 484. ob. zák. obč. illusorní.

Výrok znalců, že na konci u pozemku žalujících č. parc. 810 výjezd přes mez jest poněkud obtížnější, nemá žádného vlivu na spor tento, neboť cesta vede až k oné mezi, nikoliv přes mez, mez vyčnívá nad cestu pouze 20 ctm., nemohlo se však zjistiti, o kolik centimetrů snížil, resp. snížiti měl žalovaný cestu, an nemáme původního měřítka a mimo to soudním ohledáním zjištěné koleje jsou toho nejlepším důkazem, že se jelo přes pozemek až k mezi, a jelikož žalující pouze tou cestou jezdí, nepopřeli to aniž byli tvrdili, že by byl ony koleje jiný jízdou učinil, musí se za to míti, že oni přejeli i přes mez na jich pozemek.

K námitce žalovaného, že žaloba jest opozděná, nemohlo se hleděti, neb svědkové Josef Bouda starší a ml. tvrdili, že viděli dne 30. listopadu 1878 hakovat Josefa H. na sporné cestě, a že to ihned žalujícím oznámili, a kdyby i toho svědectví nebylo, bylo na žalovaném udati a dokázati, které doby se žalující o rušebném činu dozvěděli, vzdor tomu, že 30denní lhůta k podání žaloby uplynula.

K stížnosti žalujících c. k. vrchní soud zemský v Praze v odpor vzatý výměr konečný soudu stolice první změniv dal rozhodnutím ze dne 29. července 1879 č. 21368. žalobě místa a to z následujících

důvodů:

Žalovaný doznal, že žalobcům právo jezditi po cestě přes jeho pole č. p. 808. ve Veselí k jejich poli č. parc. 810. vedoucí přísluší, a že tohoto práva ještě na podzim r. 1878 až do poslední doby užívali; doznal dále, že cestu tu zoral, doznal tedy držení i rušení, poněvadž ale popírá, že žalující tím v jich držbě rušil, a dále také namítá, že zorání to v prvním téhodni po 19. říjnu 1878 se stalo, a že žaloba dne 15. prosince 1878 podaná jeví se býti opozděná, tož dlužno tyto dvě okolnosti v úvahu vzíti.

Námitka, že žaloba jest opozděná, jest výpověďmi Josefa Boudy, bratra, a Josefa Boudy, syna žalujících, vyvrácena, ano dotyčné zorání stalo se dle udání těchto dne 30. listopadu, ostatně pak zde nikoliv den, kdy se rušení stalo, nýbrž den, kdy se rušený o rušení dozvěděl, rozhoduje; že však žalobci v tomto rušení v dřívější než v §. 2. c. nař. ze dne 27. října 1879 č. 12. ř. z. ustanovené lhůtě se dozvěděli, to žalovaným ani tvrzeno, tím méně pak dokázáno bylo; nemůže se tedy k této námitce přihlížeti.

Co se týče otázky, zdali žalovaným doznaný čin rušební rušení držby involvuje, tož dlužno k otázce té přisvědčiti.

Neboť předsevzatým soudním ohledáním jest dokázáno, že drnem porostlá cesta zorána, země pak i s drnem odvezena byla, čímž cesta na každý pád prohloubena byla; soudním ohledáním jest dále dokázáno, že mez, přes kterou žalobci z dotyčné cesty na své pole jezdili a jezditi musí, nyní o 20 ctm. vyšší jest než cesta, a nálezem znalců zjištěno jest, že tím, že nyní mez vyšší, jízda na pole obtížnější jest.

Tím jsou žalobci na každý pád tímto jednáním ve svém držení zkráceni a rušeni, poněvadž nyní cesty ku svému poli nemohou tak užívati jako dříve.

Námitku žalovaného, že pouze zem se svého výše ležícího pole splavenou sbíral, že to i dříve a sice každé druhé neb třetí leto činil, a že nyní cesta lepší a rovnější jest, nerozhoduje, poněvadž nikdo oprávněn není, cizí držbu svémocně rušiti; dle udání znalců zapotřebí nebylo, cestu, byla-li drnem porostlá, zorati, aby zemi tam nanešené užíti se mohlo, ano sebrání této zemi též hráběmi se státi mohlo, a lhostejno jest, za jakým účelem zorání se stalo.

K revisní stížnosti žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí stolice druhé, z

důvodů,

že při soudním ohledání ještě drny na poli rozvežené shledány byly, čímž zjištěno jest, že cesta drnem porostlá byla, že, byť i žalovaný, jak jeho svědci dokázali, již dříve ob čas náplav z cesty té odstraňoval, předce tím zjištěno není, že při tom tak hluboce orával a i drn cesty sebou přibral, že ostatně leží na bíle dni, že možno cestu bez uškození drnů čistiti, jakož i že zoráním a snižováním cesty jízda se stíží, a že konečně se zde jedná pouze o držení, tudíž že zde nelze rozhodovati, jak daleko držebnost jízdy se má snížiti, jakož i ne o služebnosti samé.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. září 1879 č. 10321.

JUDr. Jos. Vaněk.

K §. 7. říz. směn. a čl. 7. řádu směn.

Na základě směnky následujícího obsahu:

„V Kladně, dne 26/6 1875.

Dne 26. prosince 1875 zaplatíte na tuto první směnku na můj řad sumu pr. Jedno sto osmdesát šest zlatých.

P. Václav a Marie Vokáč. Josef Mencl m. p.
Václav Vokáč m. p.
Na rubru: Marie Vokáč m. p.
Josef Mencl m. p."

vydal c. k. obchodní soud v Praze k žalobě Jana Mencla co majitele a indossovníka směnky dne 14. září 1877 č. 82880. platební rozkaz na manžele Václava a Marii Vokáčovy ku placení směnečné sumy 186 zl. s přísl.

Žalovaní namítali proti žalobě, že žalobce ku žalobě legitimován není, jelikož na žalobní směnce se nalezající podpisy Josefa Mencla co vydatele a giranta padělány jsou, a odvolávali se v ohledu tom na tu okolnost, že žalovatel po smrti Josefa Mencla, který již dne 6. června 1875 zemřel, a sice dva neb tři měsíce před podáním žaloby do advokátní kanceláře dra. A. přišel a tam žádal, aby se mu na směnku (nyní zažalovanou), kterou od otce Josefa Mencla zůstavenou obdržel, směnečná žaloba zhotovila, že mu však od koncipienta advokátního B. po nahlednutí ve směnku sděleno bylo, že se na ni, poněvadž se tam podpis vydatele a giranta nenachází, žaloba vyhotoviti nemůže. O této okolnosti dovolávali se žalovaní svědectví dotýčného koncipienta advokátního B. a písaře jeho, a uložili žalobci o tom, že se v době, kdy tento žalobní směnku koncipientu B. k zažalování předložil, podpis Josefa Mencla na přední straně a na rubru této směnky nenacházel, nevratitelnou přísahu rozhodovací.

Žalobce tvrdil, že v době, kdy od svého otce krátce před jeho smrtí žalobní směnku obdržel, podpis tohoto na přední straně i na rubru směnky se již nacházel, a že na ni jenom měsíc vydání směnky chyběl, což žalobce před podáním žaloby v tom směru opravil, že pod cifru 26 na zdař bůh, jenom aby datum vydání směnky úplné bylo, ještě cifru „6" připsal, a podotknul, že koncipient B. směnečnou žalobu proto vyhotoviti nechtěl, poněvadž mu žalobce zálohu dáti nemohl.

C. k. obchodní soud v Praze zrušil rozsudkem ze dne 31. března 1879 č. 23976. zmíněný platební rozkaz a zavrhnul dotyčnou směnečnou žalobu Jana Mencla z následujících

důvodů:

Dle čl. 7. řádu směn. nemůže z listiny, ve které ta která náležitost směnky v čl. 4. ř. sm. vytknutá schází, závazek směnečný povstati, a nemají vyjádření neb podpisy na takové listině připojené závaznosti směnečné. V žalobní směnce schází náležitost směnky v položce 8. čl. 4. řádu směn. vytknutá, neboť není tam udáno místo, kde se má směnka platiti, aniž jest tam u jmena směnečníků žalovaných manželů Vokáčových jakési místo neb bydliště jejich uvedeno.

Z ohledu toho nemohou žalovaní, byť i od nich zmíněná vada v námitkách a při líčení pře vytknuta nebyla, ku placení částky v dotyčné listině naznačené dle práva směnečného odsouzeni býti,

a musel tudíž dotčený omylem vydaný platební rozkaz, aniž by na ostatní námitky zřetel vzat býti musel, zrušen a žaloba směnečná naprosto zavržena býti.

K odvolací stížnosti žalovatelově, ve které tento k tomu poukazoval, že c. k. obchodní soud nyní žalobu, na kterou sám platební rozkaz již vydal, ačkoliv dle §. 9. nař. min. sprav. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. toliko stání dle práva směnečného nařídíti měl, z formální vady ve směnce se naskytující zavrhnouti nemůže, a to tím méně, jelikož žalovaní tuto vadu ani nenamítali, a tudíž soudu nepřísluší z úřední moci námitky vyhledávati, — zrušil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 22. dubna 1879 č. 11953. rozsudek první instance a nařídil od žalovaných nabídnutý výslech svědků, advokátního koncipienta B. a jeho písaře C., o okolnosti shora podotknuté.

Vyslechnutý svědek B. potvrdil sice udání žalovaných, nemohl však udati, že žalobní směnka právě ona byla, která jemu od žalobce předložena byla. Svědek C. určité výpovědi neučinil, potvrdil však, že žalovatel do advokátní kanceláře A. přišel a koncipienta B. za vyhotovení směnečné žaloby o směnce jemu předložené žádal, že však tento po nahlednutí do směnky jemu tuto s tím podotknutím vrátil, že na základě takové směnky žaloba podána býti nemůže.

Po skončeném výslechu svědků zrušil c. k. obchodní soud opětně rozsudkem ze dne 16. června 1879 č. 41188. zmíněný platební rozkaz ze dne 14. září 1877 č. 82880. a zavrhl dotyčnou žalobu Jana Mencla z následujících

důvodů:

Tak jako směnečný závazek a na vzájem právo směnečné jenom z listiny, určitými zákonem přesně vytknutými náležitostmi opatřené a tudíž z listiny specielně formální vzniknouti a od soudu uznáno býti může, taktéž jest působnost soudu, kterémuž pro zvláštnost směnečných sporů tyto k rozhodování specielně přikázány jsou, zvláštní, od rozepří ostatního druhu rozdílná.

Kdežto soud v poslednějším případě žalobu, pakli vůbec dle obsahu jejího k líčení dotyčné pře příslušným jest, a vůbec žádost strany v běhu líčení pře již z prvu zavrhnouti a vrátiti nemůže, nevyslechnuv dříve stranu odpůrnou; nemůže soud obchodní o žalobě, která se na listině všemi zákonem předepsanými určitými náležitostmi neopatřené a tudíž na listině, která dle formy své

a dle obsahu směnkou není, zakládá, řízení směnečné započíti, tím méně platební rozkaz vydati.

Pochybnosti na předložených listinách, o kterých se §. 9. nař. min. sprav. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. zmiňuje a pro které nikoliv rozkaz platební vydán, nýbrž stání k ústnímu líčení pře dle práva směnečného položeno býti může, jsou toliko vady, které se na směnce aneb jiných listinách žalobě směnečné přiložených vyskytují, aneb které směnečné právo žalovatelovo, právo na směnce jinak úplně formální se zakládající, buď že již právo toto uplynutím doby promlčelo aneb z jiného podobného důvodu pochybným činí, nikoliv ale nedůstatky té které zákonem předepsané náležitosti směnky; neboť takové vylučují právo směnečné a tudíž také zavedení řízení dle práva směnečného.

Kdyby i nedopatřením soudu na základě listiny žalobě přiložené, která ale, poněvadž jí ta která náležitost zákonní schází, směnkou není, stání k ústnímu líčení pře dle práva směnečného ustanoveno bylo, a žalobce pro nedostavení se strany žalované k dotyčnému stání za vydání rozsudku kontumačního žádal, nemohl by soud po zákonu, kdy jemu rozhodovati sluší, žalovanou stranu ku placení směnečné pohledávky odsouditi, poněvadž tu dle předložené listiny směnečného práva pro žalobce není, a tudíž dle §. 18. sum. zák. směnečný závazek žalované strany z dotyčné listiny nevysvítá.

Jinak by tomu arci bylo, kdyby žalovaný navzdor dotyčným vadám žalobní směnky, na žalobu a její prosbu submittoval, aneb v ohledu tom soudní smír vůči této směnečné pohledávce se žalovatelem uzavřel; neboť v těchto případech by soud nerozhodoval, nýbrž toliko dle zásady projednací, v řízení soudním panující, to vyřknul a konstatoval, o čem strany se usnesly.

Pakli ale žalovaná strana směnečnému nároku žalobcovu se opírá a za rozhodnutí soudu žádá, pak náleží tomuto právě pro formálnost nároku takového především k tomu hleděti, zdali tu jest vůbec listiny takové, která jest základem práva směnečného, zdali tu jest vůbec formálně platné směnky, — neboť nemůže soud, pakli rozhodovati má, vyřknouti, že tu jest právo směnečné, kde skutečně takového není, a musí právě s ohledem na to, že žalovaný platiti se zdráhá, především zkoušeti, zdali listina, na základě které žalobce směnečného placení se domáhá, směnkou jest, byť i žalovaný námitky nečinil, že na směnce ta která zákonem vytknutá náležitost směnky schází, poněvadž předpokládati oprávněn jest, že směnka formálně správná jest, jelikož

by o ní vůbec od soudu řízení směnečné zavedeno býti nemohlo, a poněvadž v době, kdy žalovaný námitky podati má, prvopis směnky jemu přístupným není, a žalovanému dodaný opis žalobní směnky s touto třeba ani nesouhlasí.

Vedle §. 7. svrchu dotčeného min. nařízení má sice směnečný dlužník ve třech dnech všechny své námitky proti rozkazu platebnímu podati; námitku ale, že žalobě přiložená tak zvaná směnka není formálně směnkou, sluší považovati za okolnost, která vůbec jakousi námitku směnečnou působiti s to není, poněvadž o takové listině směnečného řízení vůbec není a býti nemá.

Jelikož v žalobní směnce náležitosti směnky v položce 8. čl. 4. sm. ř. vytknuté se nedostává, poněvadž tam místo udáno není, kde se má směnka platiti, protož nemohou dle čl. 7. ř. sm. a dle úvahy zde provedené žalovaní ku placení částky v dotčené listině vytknuté dle práva směnečného odsouzeni býti, a musel tudíž omylem vydaný rozkaz platební bez ohledu na ostatní námitky žalovaných zrušen a žaloba směnečná zavržena býti.

Žalovatel podal proti tomuto rozsudku opětně odvolací stížnost, ve které totéž co v první stížnosti uvedl a dále jenom tolik vytýkal, že c. k. vrchní soud zemský obchodnímu soudu nařídil, aby tento po výslechu svědků nový rozsudek vydal, že však obchodní soud navzdor tomu opět stejně jak v prvním rozsudku zrušeném rozhodnul.

C. k. vrchní soud zemský změnil usnešením ze dne 15. července 1879 č. 20052. rozsudek první instance a učinil rozhodnutí této rozepře závislým od vykonání rozhodovací přísahy žalovateli nevratitelně uložené: „že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že v době, když již po smrti Josefa Mencla v roce 1877 žalobní směnku k zažalování proti manželům Vokáčovým advokátnímu koncipientu B. předložil, podpis Josefa Mencla na přední straně a na rubu této směnky se nenalezal“, z následujících

důvodů:

Vedle §. 7. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. mají směneční dlužníci, kterým zaplacení směnečné sumy ve třech dnech nařízeno bylo, v téže lhůtě veškeré své námitky u soudu podati a prokázati.

Dle toho nelze na opozděné námitky zřetele bráti, tím méně tudíž na skutečnosti, které směnečnými dlužníky ani namítány nebyly, třeba by ze směnky samé patrné byly, nýbrž sluší toliko

o podaných námitkách jednati a rozhodnouti, zdali dle toho platební rozkaz v platnosti ponechán anebo zrušen býti má.

Podáním námitek platební rozkaz již zrušen není, tudíž ve sporném jednání o nich nelze sobě tak počínati, jako v případě, kde jednání bezprostředně o žalobě zahájeno bylo, jelikož soudce, který platební rozkaz vydal, pro okolnosti od něho již dříve uznané dlužníkem však nenamítané z moci úřední od svého nálezu opět odchýliti se nemůže.

Okolnost, že žalobní směnce udání místa platebního chybí, nebyla žalovanými namítána, nemělo se tudíž na ni při rozhodnutí sporu zřetele bráti.

Žalovaní však především namítali, že žalobce ku žalobě legitimován není, jelikož na žalobní směnce se nalezající podpisy Josefa Mencla co vydatele a giranta padělány jsou.

Těmito dvěma podpisy Josefa Mencla se však žalobce dle čl. 36. ř. sm. co vlastník žalobní směnky vykázal; tudíž přísluší žalovaným, aby prokázali, že tyto podpisy od Josefa Mencla nepocházejí.

K prokázání této námitky udali žalovaní, že žalovatel již po smrti Josefa Mencla asi 2 neb 3 neděle před podáním žaloby do kanceláře dra. A. přišel a žádal, aby mu směnečná žaloba napsána byla, jelikož mu směnka od otce Josefa Mencla odkázána byla, že ale, protože se na směnce podpis vydatele nenalezal a žalovatel výslovně udal, že tato směnka otci Josefu Menclovi náležela, žalobce odbyt byl, že o takové směnce žaloba vyhotovena býti nemůže. O tom vedli žalovaní důkaz svědky koncipientem B. a písařem C. a uložili žalovateli nevratitelnou přísahu rozhodovací.

Tato okolnost jest rozhodnou, neboť dlužno-li ji za pravdivou pokládati, nenapsal Josef Mencl svůj podpis na směnku a žalobce, který směnku bez těchto podpisů v rukou měl, tyto sám napsal aneb aspoň o neoprávněném připsání jich osobou třetí vědomost měl, a není tudíž co obmyslný majitel směnky k žalobě legitimován.

Jelikož seznáním jmenovaných svědků dotyčný důkaz proveden není, protož bylo v ohledu tom na přísahu rozhodovací uznáno, jejíž nevratitelnost nejen vzhledem na tyto výpovědi svědecké, nýbrž i také proto odůvodněna jest, proto že žalobce proti nevratitelnému uložení její neprotestoval, nýbrž ji výslovně přijal.

Nabyl-li žalobce směnku skutečně girem, jest námitka žalovaných, že ve směnku teprv dodatečně čas vydání připsán byl, a sice takový, ve kterém Josef Mencl již mrtev byl, vedle nařízení

ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. nemístná, poněvadž žalovaní neoprávněné neb učiněné úmluvě odporující vyplnění směnky ani netvrdili, tudíž takové vyplnění, jakož i bezprávné užití tohoto vyplnění se strany žalovatele neprokázali.

K dovolací stížnosti žalovaných, ve které tito k tomu poukázali, že námitky směnečného dlužníka toliko skutkové nikoliv ale právnické býti mají, poněvadž soud z povinnosti úřadu zkoušeti má, zdali tu jest onen obligační poměr, na který se žaloba opírá, čili nic, že tudíž soud z povinnosti úřadu směnečný závazek žalovaných uznati nemůže, poněvadž tu směnky není, a že to jistě mnohem spravedlivější jest, když soud své dřívější pochybení pozdějším rozhodnutím opraví, než kdyby nesprávně vydaný rozkaz platební po provedeném líčení pře rozsudkem na každý spůsob nepravým v právní moci ponechal a žalované ku placení závazku směnečného, kterého není, odsoudil, — potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice z těchto

důvodů:

Směnečný dlužník, na kteréhož platební rozkaz vydán byl, jest oprávněn, proti němu ve třech dnech své námitky, ať jsou tyto druhu formálního anebo týkají se věci samé, podati.

Námitky tyto jsou předmětem líčení pře o nich zavedeného, jakož i rozsudku, který pak vynešen býti má, a ve kterém vytknouti se má, pakli se námitkám místa dává a následkem toho platební rozkaz zrušuje čili nic.

Pakli tedy žalovaný za to pokládá, že tu není podmínek, které by dle §. 5. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. vydání platebního rozkazu odůvodňovaly, má to v námitkách svých provésti; opomenul-li ale toho, pak není soudce více oprávněn, uvažovati, zdali platební rozkaz, který jenom potud, pokud námitky proti němu podány byly, zvyklán býti může, vydán býti měl čili nic.

Byť i tedy nedopatřením v případě tomto rozkaz platební vydán byl, ačkoliv žalobní směnce podstatná náležitost směnky vydané schází, nemůže navzdor tomu pro tuto příčinu, poněvadž v ohledu tom ničeho namítáno nebylo, platební rozkaz zrušen býti a musel tudíž rozsudek vrchního soudu, který co do věci správně odůvodněn jest, potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 1879 č. 9547.

Lou—ka.

Námitka nepříslušnosti soudní. Dvorský dekret ze dne 11. září 1794 č. 193. má platnost v sumárním řízení.

Žaloba bratří K. proti S. D., na zaplacení 186 zl. 68 kr., byla rozsudkem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 9. června 1879 č. 41151. pro nepříslušnost soudní odmítnuta a žalobci k náhradě útrat odsouzeni z těchto

důvodů.

Žalobci nikde netvrdili, že při uzavření koupě zboží v žalobě uvedeného výslovně umluveno bylo, že kupní cena v Praze platiti se má. Jelikož zboží objednáno bylo již v lednu neb únoru 1878, musí se považovati faktura zaslaná 22. března 1878, tedy mnohem později, a obsahující podmínku „ceny splatné v Praze,“ za nový, původní kupní smlouvu měnící návrh žalobcův, kterýž vyžadoval teprv přijetí se strany žalovaného, měl-li proti němu míti účinku. Toto přijetí se strany kupce by však i tenkráte se vyžadovalo, kdyby před zasláním zboží a faktury žádná smlouva uzavřena nebyla, jelikož pak smlouva toliko přijetím všech ve faktuře obsažených podmínek výslovně neb mlčky státi se může. Jelikož žalobci ani netvrdili, že žalovaný podmínku ve faktuře obsaženou „ceny splatné v Praze“ výslovně přijal, musili by prvé dokázati, aby ospravedlnili podání žaloby u tohoto c. k. obchodního soudu, v prvním případě, že objednávka zboží žalovaným se stala, tudíž kupní smlouva uzavřena byla, a pak teprvé, že žalovaný přijetím faktury později jemu zaslané a podmínku „ceny v Praze splatné“ obsahující s podmínkou touto souhlasil. V druhém případě by musili žalobci dokázati, že žalovaný rovněž přijetím a podržením zboží bez objednávky jemu zaslaného, návrh koupě později zaslanou fakturou učiněný s podmínkami ve faktuře obsaženými přijal, jinými slovy, že v okamžiku, kdy žalovaný uzavřel, že zboží za podmínek daných podrží, kupní smlouva mezi ním a žalobci perfektní se stala.

Z toho jde, že otázku o příslušnosti tohoto soudu bez rozhodnutí ve věci hlavní rozluštiti nelze, že tedy žalobci, chtějí-li dokázati, že žalovaný povinen jest kupní cenu v Praze zaplatiti, prvé dovoditi musí, že žalovaný vůbec platiti má. Jelikož ale nelze připustiti, aby soud, jehož příslušnost v pochybnost uvedena byla,

se pustil do rozhodnutí ve věci hlavní, nelze také otázku kompetence závislou učiniti na složení přísahy ohledně uzavření kupní smlouvy. Na přísahu ohledně obdržení faktury uznáno býti nemohlo, neboť jest toto faktum o sobě nerozhodné, i musilo námitce nepříslušnosti místa dáno býti.

Na odvolání žalobců změnil c. k. vrchní soud rozsudek tento a uznal, že námitka nepříslušnosti jen tehdy se připouští, nesloží-li žalobci přísahu, že 22. března 1878 zaslali žalovanému fakturu s podmínkou, že ceny v Praze platiti se mají, ohledně zboží v lednu neb únoru 1878 objednaného, aneb jestliže v pádu vykonání této přísahy žalovaný odpřísáhne, že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že od žalobců o zboží tom fakturu s podmínkou „ceny splatné v Praze“ obdržel.

Důvody.

Zašle-li obchodník o zboží u něho ústně objednaném kupci fakturu, zavírá se, pakli kupec fakturu tu přijme, mezi oběma závazná smlouva, zaslání a odevzdání zboží fakturovaného patří pak k splnění smlouvy.

Otázka kompetence musí prozatím bez ohledu na splnění smlouvy rozhodnuta býti, a je v přítomném pádu jediné to rozhodným, bylo-li v dotýčné úmluvě zmíněno, že má Praha býti místem platebním.

Žalobci tvrdí, že zaslali žalovanému fakturu, v níž podmínka ta obsažena byla, a nabídli o tom, že žalovaný fakturu tu přijal, nevratitelnou přísahu. Jelikož žalovaný okolnost tu popírá, musí důkazy tyto propuštěny býti. Jiného důkazu potřebí není, zvláště an žalovaný námitku nepříslušnosti soudní jen na tom zakládal, že fakturu obsahující podmínku zmíněnou neobdržel.

Na dovolací stížnost žalovaného, potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice z těchto

důvodů.

Žalobci pohánějí žalovaného pro zaplacení kupní ceny za prodané zboží u c. k. obchodního soudu v Praze, jako forum contractus, uvádějíce, že zaslali žalovanému o zboží jím koupeném fakturu obsahující podmínku „ceny v Praze splatné“, a že žalovaný fakturu tu přijal. Žalovaný popírá, že se koupě stala, popírá, že zboží objednal, že fakturu a zboží obdržel a namítá proto nepříslušnost pražského soudu. Obchodní soud v Praze dává námitce té místa, kdežto c. k. vrchní soud ji činí závislou na vykonání

přísahy, o zaslání a přijetí faktury. Na přísahu tu však uznati nelze, jelikož by tím i do rozhodnutí o věci hlavní zasáhnuto bylo, což by odporovalo dvor. dekretu ze dne 11. září 1794 č. 193.

Jelikož tudíž jiného dostatečného důkazu nebylo, měla žaloba u osobního soudu žalovaného podána býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. září 1879 č. 9349.

Dr. P. R.

Literární zprávy.

Zeugnisspflicht und Zeugnisszwang im österreichischen Civilprozesse. Von Dr. Emil von Schrutka-Rechtenstamm. Wien. Manz 1879. str. VIII. a 260. (Dokončení.)

V dalším oddělení práce své rozebírá spisovatel účinky, jaké jeví základy řízení na povinnost k svědčení (str. 89.—151.). Především jasně vykládá rozdíly obecného a rakouského práva co do řízení při důkazu svědky, při čemž se na str. 97. malý přímšsek v citací dv. dekr. ze dne 6. srpna 1789 č. 1041. sb. z. s. vloudil. Dodatkem k vylíčení tomu podává se čtenáři náčrtek dokazování svědky vedle francouzského práva, z čehož také protiva utváření této části sporu při ústnosti naproti písemnosti v obecném právu vládnoucí vůbec na jevo vychází.

Podrobně vypisuje práce dále, kterak zásada rovného slyšení stran vyžaduje při dokazování svědky v řízení ústním činnost stran současnou a ačkoli vzájemnou, přece soudu jevící se co jediný celek, kdežto v řízení písemném dokazovací činnost stran jest rozdělena, obsažena v několika spisech. Osvědčujeť se rovné slyšení co do povinnosti k svědčení v tom, že se nepřipouštějí jistí svědci, odporoval-li tomu odpůrce dokazujícího a dále v postavení si svědků v oči, rozcházejí-li se ve výpověděch svých. Uvažuje se, zdali a pokud oprávnění a opatření takové zná právo naše. Pochybujeme rozhodně o tom, zdali ve sporech manželských konfrontací svědků lze připustiti, vůči §. 11. a 14. dv. dekr. ze dne 23. srpna 1819 č. 1595. sb. z. s. Nanejvýše lze se přimluviti za konfrontací stran se svědky, pokud jde o důvody rozvedení.

Dále rozebírá spis, kterak ústnost a písemnost řízení působí co do řízení průvodního svědky a dobře ukazuje k tomu, že netřeba rozeznávati zvláště řízení ústní a písemné od řízení bez-

prostředného a prostředného, jak právě v desítiletích posledních se činí, třeba oba pojmy tyto přesně se nekryjí, jakož i že s písemným řízením v souhlas uvésti lze místní obmezení povinnosti ku svědčení, t. j. poměr, že každý svědčiti musí jen u soudu místa svého pobytu, kdežto v řízení ústním každý svědek seznávati má před soudcem sporu, nešetřením čehož právě legislace francouzská pochybila. Nelze tajiti, že splnění tohoto požadavku ústnosti spojeno bude s nesnázemi v praxi, pročež výminek uznávati bude nezbytno. Spisovatel nepřimlouvá se za vytknutí výminek těch v zákoně, nýbrž přeje si, aby zralé uvážení soudcovo — a to soudce sporu — rozhodovalo v těch kterých případech.

Veřejnost řízení obmezena býti může co do předmětu neb co do podmětu. V posléz dotčeném případě totiž připouští se k líčení buď jen strany, buď vůbec obecenstvo. Schvalujeme, že k podstatě veřejnosti na strany sporné obmezené nikterak nenáleží oprávnění stran k podání vysvětlivek co do skutků ve sporu rozhodných a k nabízení průvodů, jejichž potřeba naskytla se, aniž to lze bylo předvídati. Arciť ale vyžaduje, aby stranám bráněno nebylo, by se k výslechu svědků dostavily a nikoli pouze ad videndum jurare. Při veřejnosti sporu přístup dopouštějící také lidu děje se výslech svědků před očima obecenstva, čímž se sice povinnost ku svědčení valně ztěžuje, ač opět průvodní moc svědectví vydaného jaksi pod dohledem veřejnosti vzrůstá. Srážky vlastních zájmů svědka s povinností k pravdivosti vyrovná zákonodárství vytknutím důvodů omluvních co do svědčení (na př. §. 42. bag. říz.).

Zásadou projednací sprošťuje legislace soudce závaznosti s strany toho, že rozsudek se srovnává se skutkovými poměry, jaké před rukama jsou, a ukládá soudci prostě závazek, rozsouditi případ podle toho, kterak jej strany co do skutkové stránky vylíčily. Soudce pečovati musí pouze o šetření zákonité formy, v které se rozvíjí spor — arciť z povinnosti úřední (dv. dekr. ze dne 11. prosince 1780 č. 2. sb. z. s.). Naproti tomu podstata sporu, látka a obsah jeho podána budiž od stran. Ačkoli právo josefinské zásadu dotčenou širší měrou uznává, nežli jiné plody zákonodárské činnosti na půdě processuální, přece důvodně vzdaluje se přísných její důsledků co do povinnosti k svědčení. Svědky nevolá strana jmenem soudu, nýbrž soud sám k výslechu (§. 397. s. ř.); výminky, jež uznává řízení ve věcech rušené držby a nepatrných, ukazují k pouhému oprávnění stran, aniž by naprosto činnost soudu při tom vymezena byla. Cross-examination (dotazování se svědků křížmo) anglického práva neuznává ani §. 20. novelly

ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. Ohledně otázky, zdali soudce svědka neposlušného doháněti smí k svědectví již z povinnosti úřední aneb teprve dožádán jsa o to stranou, kloní se spisovatel k názoru posléz dotčenému; arciť nelze neseznati, že tomuto náhledu nasvědčuje obdoba dv. dekr. ze dne 20. června 1782 č. 54., avšak přece tomu se protiví doslovné znění §. 160. s. ř. a úvaha, že přihlášením se dokazujícího vyčerpán jest vliv zásady projednací na tuto dobu důkazu a že tudíž donucení svědka neposlušného k svědčení nastává z úřední moci, pokud dokazující se jeho nevzdá. Dobře poukazuje spis k tomu, že zásada projednací nesahá potud, že by strany vzdáti se směly jistých formalit zákonem co do výslechu předepsaných, na př. dostavení se svědka k soudu a přísahy, ačkoli nepřímo tohoto výsledku dosíci lze při stručném důkazu svědky (arciť vyjímajíc řízení bagatelní).

Konečně uvažuje se, jaký účinek jeví rozdíl hmotné čili volné a formelní čili zákonní theorie důkazní, pokud se týče povinnosti k svědčení. Výklady přicházejí k výsledku, že onano sobě zachovává úsudek o ceně svědectví v každém případě do doby po provedeném výslechu, kdežto tato zcela abstraktně vylučuje již zprvu celou řadu osob, které k svědčení vůbec připustiti nelze.

Přílišným a u všeobecnosti své neodůvodněným zdá se nám výrok (položený na str. 142.), že „idea církevního práva žádala zničení všeho volného uvažování“ při důkazu. Naopak církevní právo odstranilo formalistický směr v právích národních a nahradilo je průvodními pravidly, která čerpána byla ze zdravého, dlouholetou zkušeností osvědčeného pozorování poměrů životních; nemělo dostačovati formalistické, zevnější stvrzování, na př. očistníky, vyžadovalo se vnitřního věcného přesvědčení. Výsledkem filosofie scholastické byla snaha, která nahraditi chtěla zásadu volného oceňování výsledků průvodních povšechně platnými měřitky průvodní síly. Libovůle vyloučena býti měla, nikoli volné uvážení. Takový zajisté jen byl význam hesla obsaženého v c. 4 §. 1 C. 3 qu. 7.

Uvážení o tom, jaký vliv má upravení prostředků opravních co do povinnosti svědkovy, zakončuje tuto část práce. Dotýká se toho, že ve sporu písemném ani tak zv. dobrodiní novot v řízení odvolacím a dovolacím (u nás arciť neuznané §. 257. a 260. sd. ř.), nečiní rozdílu, jelikož vyšší soudy rozhodují výhradně na základě protokolů o výslechu sepsaných. Ve sporu ústním ale důslednost toho vyžaduje, aby též v řízení odvolacím a dovolacím — nemá-li býti ochromeno a sáženo — svědci u vyšších soudů přímo seznávali, dospěla-li sporná věc k instancím těmto. Známo jest, že živý boj dosud panuje o to,

zdaž v skutku opětování celého sporu před vyšším soudem připustiti lze, aneb jen opětné proskoumání právní stránky rozepře na základech skutkových, prvním soudem vyhledaných. — Nelze nám tajiti, že poněkud stručnější průprava k jádru spisu, kterým počíná teprvé následující oddíl, byla by vítána z hlediska souladu všech částí. Důvodem k rozšíření dotčené části a omluvou toho byla spisovateli asi potřeba podrobnějšího určení některých základů řízení tím nalehavější, jelikož naše písemnictví processuální až do let posledních se nezanášelo tímto předmětem valně.

Zajímavá čtvrtá stať spisu rozebírá otázku v posledním desítiletí častěji uvažovanou, totiž jaké povahy jest donucování svědka (str. 152.—178.), zvláště pokud jde o seznávání. Dosud trvá spor o to, zdali stát hledě k budoucnosti užiti má prostředků donucovacích, zvláště pokut peněžních a vazby, aby překonal odporující vůli svědkovu (donucení exekuční), aneb zdaž hledě k minulosti, neposlušnost svědkova pokládána býti má výhradně za skutek trestní, (donucení trestní). Skladatel přidává se k onomu názoru; má za to, že exekuce ad faciendum, t. j. k svědčení ve sporu soukromoprávním, co do pojmu sice neobmezená z důvodů vhodnosti tak daleko sahati nesmí, jako v řízení trestním, jelikož přísahou strany svědectví nahraditi lze a mimo to strana poškozená odepřením svědectví na svědku postihem hojiti se může. Podmětem donucování dotčeného jest stát; předmětem jeho každá osoba, kteráž podrobena jest státní soudní moci, tedy i cizinec zde přebývající. Soud, v jehož okresu kdosi stále neb na čas se zdržuje, donucovati smí k svědčení, což naše řízení soudní také uznává (§. 35. J. N.; nař. min. práv ze dne 10. listopadu 1850 č. 10972.), vyjímajíc §. 11. dv. dekr. ze dne 23. srpna 1819 č. 1595. sb. z. s. Povinnost k svědčení zakládá se vždy soudním předvoláním, které u nás dle §. 397. s. ř. podobně jako již podle obnoveného zříz. zemsk. 1627 C. 30. průvodní články neobsahuje, což naopak v právu francouzském se děje a zač se spisovatel přimlouvá. Stačí zajisté oznámení svědkovi, v jakém sporu svědčiti má; doložení okolností, o kterých vyslýchán bude, nezdá se býti přiměřeným. Proti svědku neposlušnému nastupuje soud prostředky donucovacími — dle názoru spisovatelova — teprve po zvláštní žádosti stran předvolávaje jej k opětně nařízenému výslechu; s náhledem, že svědkovi přísluší představení proti tomuto rozkazu, souhlasiti nemůžeme právě s hlediska spisovatelova. Nedostaví-li se přes to svědek neposlušný, nastane k žádosti odpůrcově předvolání svědka k peremtornímu roku pod sankcí dalšího jeho nepřipuštění.

Dobře ukazuje spis (str. 189.) k tomu, že proměna řízení písemného v ústní valně sice rozšíří povinnost k svědčení, že však donucování k svědčení touže měrou rozšířeno býti nemůže, nýbrž že obmezeno zůstati musí na obvod okresu svědkova pobytu.

V hlavě pojednávající o právech svědků (str. 179.) zmiňuje se spis o ochraně, jiż podává zákonodárství svědku zákonem o svobodě osobní, jakož i o žalobě syndikátní a ustanoveními §. 153., 300. tr. z., a §. 192. sd. instr. (k čemu by dodati slušelo §. 19. novelly), konečně náhradou za promeškání a náklady. Pojednání přimlouvá se za to, aby stát svědkům náhradu poskytoval a postihu svého pohledával na tom, kdož ve sporu padl.

Svědčeno býti má u soudu, leč má-li svědek zvláštního nároku, aby vyslechnut byl v bytu svém; pochybno zdá se nám vůči §. 19. novelly z r. 1874, zdaž v skutku v případě takovém stranám pouze přísluší právo dotázek písemných. Souhlasíme v tom, že §. 168. s. ř. nikterak nedává soudci právo, vyslýchati svědka postaveného ve vyšším důstojenství neb příslušného k vyššímu stavu v bytu jeho, zdá se nám, že proti takovému výkladu §. 168. svědčí patrná obdoba dv. dekr. ze dne 29. dubna 1803 č. 604. sb. z. s. a různá nařízení zvláštní, takové právo výslovně stanovící (na př. ohledně konsulů některých států, pak členů cís. rodiny.

Odstranění přísahy svědkovy, které autor žádá, přál sobě již Bentham před více než půl stoletím (ve své theorii důkazu soudního, II. knihy 12. hlava), ač tím přišel v patrný odpor s výklady, které (v I. knize 12. hlavě) šířěji podal o užitečnosti náboženské sankcí při svědectvích, tvrdě, že tato „pravdě svědectví co nejvíce prospívá.“ Nesrovnalost tato vysvětluje se kolísáním Benthama při řešení otázky této (srv. překlad dle Dümonta str. 94.). Nezdá se nám, že se podaří zákonodárství najíti bezpečnějšího prostředku stvrzovacího nad přísahu, o jejížto užívání svědčí tisícileté dějiny vzdělanosti lidstva!

Srážku mezi povinností k seznávání dle pravdy a jinými stejně závažnými povinnostmi vyrovnává legislace tím, že připouští jakožto důvody odepření svědectví jednak povinnost úřední k mlčenlivosti (při duchovních zvl. co do zpovědi, při úřednících, při osobách zdravotních, s strany kterýchž ukázati sluší též k dekr. dv. kanc. ze dne 21. října 1813 č. 16350. Wessely, Handbuch č. 461. a k §. 4. vyn. min. vnitra ze dne 25. března 1874, při advokátech), jednak též důležitý soukromý zájem svědkův (mír rodinný, vlastní zájem, vlastní hanba). K různému postavení, které ve směrech těchto notář zaujímá, poukazuje se na str. 222. a 243. Podrobněji uvažuje se,

zdali a pokud také právo naše ohledy tyto uznává a zdali soudce sporu neb soudce, pod nímž svědek stojí, rozhoduje o tom, důvodně-li odepřeno bylo svědectví čili nic, při čemž přidává se autor k onomu názoru. Závěrek práce tvoří úvaha o závazku svědka k náhradě nákladů neposlušností spůsobených a škody vycházející ze ztráty sporu, odepřel-li bezdůvodně svědectví; arciť právě v posléz dotčeném směru velmi nesnadno bude dolíčiti souvislost provinění se škodou, jelikož právní domněnka v některých zákonech německých přijatá, že by svědek ve prospěch dokazujícího byl svědčil, v našem právu schází.

Vylíčivše takto bohatý obsah spisu, zbývá nám pronésti konečný o něm úsudek. Vítáme zajisté v práci této poměrně velmi zdařilé prvotiny pilného a snaživého pracovníka na půdě vědy processuální, jenž s dobrým rozhledem seznámil se nejen s právem u nás platícím, nýbrž i s nejdůležitějšími pokusy zákonodárskými k ústnosti řízení směřujícími. Všeho uznání zasluhuje mírnost u pronášení názorů vlastních, vždy vhodnými důvody opíraných, a u vyvracení náhledů cizích za mylné pokládaných. Píle, jasný rozhled, určitost pojmů, bystrá kritika a vědecká střízlivost, o nichž spis slohem uhlazeným složený svědčí, věští nám, že dobrých plodů nadíti se můžeme od mladistvého učence, dalekého snahy po původnosti za každou cenu, jelikož vlastnosti prací touto dosvědčené čím dále tím více se vytříbí a zdatně se rozvinou. O.

Das römische Privatrecht von Dr. Ferd. Źródłowski, Professor an der Universität Lemberg. Zweiter Band. Prag. H. Dominicus 1880.

Zajímavého spisu tohoto, o němž přinesl Právník obšírné oznámení v ročníku XV. na str. 753. a násl., vyšel právě díl druhý, obsahující nauku o věcech, pak část nauky o právech vůbec. I tento díl vyznamenává se přednostmi, jimiž honosí se díl první. Také zevnější úprava touže vyniká slièností; shoduje se ostatně s úpravou dílu prvého i v tom, že poznámky za textem jednotlivých paragrafů následující týmže písmem jsou vysázeny jako hlavní text sám, což přehlednosti v knize jest na újmu, jakž již v oznámení svrchu dotčeném vytýkáno.

Činíme i tento díl obecenstvu právnickému vřele poručena, jemuž aby i ostatní díly pozoruhodného spisu tohoto v brzkém čase do rukou se dostaly, srdečně si přejeme. Dr. P.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

18. týdenní schůze dne 27. listopadu 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 20.

Jednatel sdělil, že koncem roku 1879 uplyne lhůta, na kterou učiněna byla smlouva o tisk časopisu „Právník“ s p. drem Edvardem Grégrem, a že tudíž je zapotřebí učiniti opatření, aby v blížícím se roce příštím u vydávání „Právníka“ nenastala přestávka. K návrhu jeho zvolena ku obnovení smlouvy této na příští rok tříčlenná komisse z redaktorů „Právníka“ pánů prof. dra. Pražáka a dra. Stupeckého a z jednatele.

Po té přednášel p. dr. Jan Růžička na základě praktického případu o spůsobilosti člena církevního řádu, jenž složil slavný slib chudoby, ku právním jednáním. Přednáška ta složena jest v případě uveřejněném v „Právníku“ 1879 str. 811. a násl.

O přednášce rozpředla se delší debata, v níž se súčastnilo více pánů členů.

Pan dr. Nejedlý má rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu, jež dává žalobě místa, s hlediště slušnosti za správné.

Pan dr. Stupecký pokládá nález třetí stolice nesprávným. Mylný jest zejmena náhled první stolice, jakoby obč. zákonník neobsahoval ustanovení všeobecného, nýbrž jen ustanovení v jednotlivých směrech obmezující. Všeobecné ustanovení obsaženo jest v §. 538. ob. zák. obč. Řehole řádu nemá ovšem platnost zákona, jest ale rozhodující pro otázku, zdali řeholník složil slib slavný čili nic.

Pan z. rada Pešek poukazuje k tomu, že v příčině nabývání jmění řeholníky a v příčině spůsobilosti jejich k právním činům dlužno činiti rozdíl a hájí náhled, že řeholníci k takovým právním jednáním, kterými si zaopatřují potřeby každodenní, jsou spůsobilí.

Pan dr. Preissler připomíná, že dle církevního práva jsou mniši k právním jednáním spůsobilí, ale obmezeni v disposicí s jměním. Jmění nabývati mohou však jen pro řád. V případě přednešeném nebylo přihlíženo k té okolnosti, že řád snad ani nevěděl o penězích a pokud se týče o vkladních knížkách spořitelny dříve než byly řeholníkem darovány, což se mu zdá býti důležité.

Naproti tomu pokládá pna dr. Stupecký okolnost tuto za nerozhodnou. Jmění, kteréž řeholník fakticky má a spravuje, jest quasi peculium. Řeholník nabude držení pro řád, třeba tento resp. jeho zástupce o tom kterém jednotlivém aktu vědomosti neměl, právě tak, jako na př. správce statku pro svou vrchnost. Se strany řádu jest tu všeobecný projev vůle, i jest tedy na straně jeho potřebný animus possidendi.

Na to schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Denník.

KAREL JIŘÍ VON WÄCHTER.

Na obzoru vědy právnické uhasla hvězda nejjasnější!

Karel Jiří von Wächter zemřel dne 15. ledna 1880 v Konevicích u Lipska.

Narodil se na štědrý den r. 1797 v městečku Marbachu nad Neckarem. Studia právnická vykonal v l. 1815—1818 na vysokých školách Tubinských a Heidelberských. Po kratičkém působení praktickém stal se roku 1819 mimořádným professorem na universitě Tubinské, r. 1822 povýšen za doktora práv a jmenován professorem řádným. Za činnosti své zdejší vydal proslulé dílo „Lehrbuch des römisch-deutschen Strafrechtes" o dvou svazcích (Stuttg. 1825, 1826), pak monografii „Strafarten und Strafanstalten in Würtemberg" (Tub. 1832). R. 1833 opustil universitu Tubinskou, v jejímž čele byl stál co rektor a později co vicekancléř a odešel co professor práva civilního a trestního do Lipska. V úřad svůj uvedl se monografií „De crimine incendii" (Lips. 1833), za kterouž pak následovala sbírka „Abhandlungen aus dem Gebiete des deutschen Strafrechtes" (Lips. 1835). Již r. 1836 vrátil se opět do Tubink, kdež setrval, zastávaje zároveň úřad kancléře university, až do r. 1851, kdy následkem neshody

s vládou würtemberskou místa svého se vzdal. Do doby tohoto druhého pobytu v Tubinkách spadá klassické, bohužel že ku konci nepřivedené dílo „Handbuch des im Königreich Würtemberg geltenden Privatrechtes." (Díl I. odd. 1. Stuttg. 1839, odd. 2. 1842, díl II. 1851) a mezi tím vydané vzácné „Erörterungen aus dem römischen, deutschen und würtembergischen Privatrecht" (3 sv. Stuttg. 1845—1846), pak celá řada pojednání uveřejněných v časopisu „Archiv für civilistische Praxis," z nichž zejmena uvésti dlužno pojednání o místních mezích zákonů soukromoprávných, o dělení a dělitelnosti věcí a práv, o nebezpečí v poměrech obligačních a j. V obor trestního práva zasahují „Beiträge zur deutschen Geschichte, insbesondere des deutschen Strafrechtes" (Tub. 1845). Z Tubink odešel Wächter do Lubeku, jakožto praesident tamního vrchního appellačního soudu čtyř svobodných měst německých, však již r. 1852 vrátil se na dráhu učitelskou, převzav professuru římského a trestního práva na universitě Lipské, kteréž více neopustil. Přípravné práce kodifikační, v království saském v plném proudu se nacházející, zavdaly mu podnět ku spisu kritickému „Der Entwurf eines bürgerlichen Gesetzbuches für das Königreich Sachsen" (Lips. 1853), kterýž měl za následek, že předložená osnova zákonníka vzata nazpátek a přikročeno k složení osnovy nové, z níž pak pošel nynější saský občanský zákonník. Pro blízký poměr první saské osnovy k našemu obč. zákonníku má spis tento i pro rakouské právníky bezprostřední důležitost. Mimo některá pojednání v časopisech uveřejnil pak Wächter dále za rozličných akademických příležitostí monografie „Commentatio de partu vivo non vitali" (1863—1866), „Das Superficiar- oder Platzrecht" (1866—1868), „Die bona fides, insbesonders bei der Ersitzung des Eigenthums" (1871), „Die Busse bei Beleidigungen und Körperverletzungen" (1874) a r. 1877 „Beilagen zu Vorlesungen über das deutsche Strafrecht", své dílo poslední. Jako v písemnictví, tak i na stolici učitelské byl Wächter téměř do poslední chvíle činným. Mladickou pružnost jeho ducha vysoké stáří neoslabilo, slunečnou jasnost jeho nezakalilo.

Z právníků tohoto století Wächter stál Savignymu nejblíž. Jeho činnost rozšiřovala se ale po dvou velikých oborech vědeckých, a v tom směru jest Wächter — podoben poněkud Leibnitzovi — zjevem rovněž tak vzácným, jako zajisté i posledním.

Co člověk byl Wächter nanejvýš milování hodný. Stoje na vrcholi slávy vědecké a obsypán vyznamenáními zevnějšími, plný byl uznání a vděku pro zásluhy jiných. Zejmena snahy rakouských právníkův sledoval s upřímným účastenstvím a ukazuje k oběma našim nej-

přednějším civilistům opětně projevil, kterak rakouská právověda s úroky lichvářskými odplácí, co jí kdys od německé bylo poskytnuto. S prostomilou svou skromností spojoval Wächter neúmornou veselost mysli. Vždy v nejlepší náladě a prost vší malicherné citlivosti, byl tím nejroztomilejším člověkem, jejž si mysliti možná. Komu dostalo se toho štěstí, s Wächterem kdy osobně se potkati, tomu obraz přemilého toho stařečka zajisté nikdy z duše nevymizí.

Sláva Wächterova potrvá věky u všech národů!

Pražská právnická společnost pro zaopatřování vdov a sirotků. Žádost řečené společnosti za schválení osnovy stanov byla c. k. ministerstvem vnitra po opětné prosbě ředitelstva za brzké vyřízení v ten smysl vyřízena, že poplatky, kteréž náleží platiti při přijetí do spolku, jakož i roční příspěvky příliš nízko vyměřeny byly a že odstavec, týkající se členů, kteří se podruhé ožení, závadným býti se jeví. Od rozličných jiných v dřívějším rozhodnutí naznačených námitek proti osnově c. k. ministerstvo vnitra na základě vysvětlení ředitelstvím společnosti podaných upustilo. Ředitelství již zařídilo přepracování tarifu a bude tentýž příští valné hromadě ku schválení předložen.

Jmenováni: Dr. A. Zeitheim notářem ve Vranově; př. kr. s. v Chrudimi p. K. Wollmann zástupcem stát. návl. tamtéž.

Přesazeni: př. okr. s. p. Ig. Seudler z Benešova (v Slezsku) do Opavy; př. okr. s. p. J. Hauer z Bílska do Benešova a přidělen k z. s. v Opavě; okr. s. v St. Městě p. Jos. Sauer k okr. s. v Benešově; okr. s. p. Jos. Senft z Benešova do St. Města.

Vyznamenáni: P. Františku ryt. Urbanovi, místodržit. radovi v Praze, odcházejícímu na odpočinek, vysloveno nejvyšší uznání za jeho dlouholeté věrné a prospěšné působení; p. dru. Ant. Randovi, c. k. prof. na universitě pražské, povoleno, aby přijal a nosil cís. ruský řád sv. Stanislava 2. třídy; p. A. Maluškovi, radovi vrch. soudu v Brně, odcházejícímu na trvalý odpočinek, propůjčen za jeho dlouholeté, věrné a velmi horlivé působení titul a hodnost dvorního rady bez tax.

Úmrtí. Dne 25. ledna 1880 zemřel zde pan JUDr. Vítězslav Kraus, c. k. rada zemského soudu a přednosta c. k. měst. deleg. okresního soudu Starého i Nového města Prahy, v stáří 56 let. Ryzá povaha a důkladné vědění právnické získaly zesnulému vážnost i úctu v kruzích nejširších. Budiž mu země lehká!

O nárocích soukromoprávných v řízení trestním.

Podává JUDr. Frant. Storch, soukr. docent na vys. školách pražských.

Úvod.

Nemálo jest v oboru řízení t. zv. adhaesního otázek, které k bedlivému uvažování přímo vyzývají. Nicméně nedospěly úvahy literárné ve směru tom daleko ještě k zakončení věcně uspokojivému. Nový řád trestní německý nepřijal ústavu tohoto a sice jak udáváno, proto, že prý odporuje tomu různost systémů prostředků právních v řízení trestním a civilním a jak se zdá i proto, že očekáváno jakési náhrady od ústavu t. z. pokuty soukromé (Privatbusse) přijatého v zákonu trestním německém. Pochopitelno, že nyní pokládati dlužno rozpravy o řízení adhaesním v literatuře německé, ježto jim takto půda zákonná byla odňata, fakticky za ukončené, a jestli že bezprostředně před tím rozpředena byla o věci živější poněkud literární diskusse, za platnosti nového řádu trestního nebude zajisté k rozpravám podobným podnětu.

Rakouské zákonodárství nepochybujíc o životné schopnosti ústavu zmíněného vyvíjelo jej dále na základech daných řády trestními z r. 1850 a 1853. Avšak literatura rakouského řízení trestního nedospěla posud žádoucího klidu, aby byla mohla dáti se do vědeckého spracování látky v zákoně obsažené; nepočítáme-li komentáry, pak učebnou knihu Ullmannovu, kterýmžto prácem však dle vlastního jich účelu vytčeny jsou hranice příliš úzké, vykazuje se literatura tato pouze některými nečetnými články, které zabývají se otázkami zvláštními po výtce dosahu praktického. K tomu pak přistupuje pro rakouského právníka ještě jedna okolnosť zvláštní, které též dotknouti se třeba. Nelze toho dosti litovati, že výtečné jinak motivy k našemu řádu trestnímu,

opomenuly toho, vysloviti se o zásadách a podrobnostech řízení adhaesního — neboť v nečetných dotýčných poznámkách odstavce jednajícího o zásadě obžalovací, jako postavení zastupitelstva státního, žalobce soukromého a škodujícího, nelze ani pokusu podobného shledávati — a že ani ostatní hojné materialie zákona, jak Kassererem (Oesterreichische Gesetze mit Materialien X.) a S. Mayerem (Handbuch des österr. Strafprozessrechtes) byly vydány, téměř ničeho nepodávají, z čeho by bylo možno seznati myšlénku základnou, kterou zákonodárce se řídil. A přece by toho zajisté neméně bylo třeba bývalo, než v ostatních částech, ano tím více, ježto nový zákon v příčině řízení adhaesního nemálo ustanovení přijal, ve kterých zásadně odchyluje se netoliko od řádu trestního z r. 1853, nýbrž i od ř. tr. z r. 1850, ač jinak, jako jinde tak i zde přidržuje se celkem cesty zákonem posléze jmenovaným vyznačené.

K tomu ještě nadbytkem přistupuje, že platný systém prostředků právních soudu kassačnímu jen výminečně poskytuje příležitosti, aby vyslovil se o zásadách a jednotlivostech řízení adhaesního a tím k ustálení jednotného názoru základného vydatně přispěl. I z tohoto důvodu jest půda, na kterou tuto vstupujeme, u nás posud méně spracována a nebude tudíž asi od místa, pokusíme-li se v mezích shora vytčených o vyložení zásad sem spadajících.

I. Právní základ řízení adhaesního.

§. 1.

Podstata řízení adhaesního dosti jest sporna. Netoliko o právních základech, o které by řízení to opírati se mělo, není názoru jednotného, než i sama otázka, má-li řízení toto vůbec připuštěno býti, potkává se s pochybnostmi.

Nejprvé namítá se úplná různosť účelů, k jakým nesou se oba základné spůsoby processualné: řízení civilní a trestní,[1]) jakož i z toho vyplývající různost základných zásad v obou:[2]) zde trest,

---

[1]) Rubo v jednáních druhého sjezdu něm. právníků, II. sv. str. 393.

[2]) Srv. Ortloff, Der Adhäsionsprozess str. 17. nn.; Schaper v Holtzendorffově: Rechtslexicon s. v. Adhaesionsprozess. — Větší různosti v základech obojího řízení sotva lze si mysliti,

tam nárok soukromoprávný; zde vypátraní pravdy materielné a s tím těsně spojená zásada officiální, tam pravda formální a zásada disposiční.

Nechtějíce opakovati toho, co odjinud známo, odkazujeme zde toliko k tomu, co pověděli v této příčině Schwarze: Von der Adhaesion des Beschädigten im Strafverfahren (Archiv des Criminalrechtes 1852 Nr. XVI.), pak Ortloff, Der Adhaesions-Prozess (1864) str. 17. nn. Zvláště tím, k čemu posléz uvedený spisovatel poukazuje, že totiž řízení trestní přetvořilo se v tom směru, že nepokládá více obviněného za pouhý předmět vyšetřování, nýbrž mu poskytuje práv skutečné strany processuálné — objevena jest lichost zmíněných námitek.

Rovněž zabráněno jest tomu, že by snad nastaly ze spojení věci civilní s věcí trestní zápletky a že by tím zmařen býti mohl vlastní účel řízení trestního, a sice tím spůsobem, že poskytnuta jest možnosť, aby v případech takových věc civilní odkázána byla ad separatum k soudu civilnímu.[3])

Z ostatních námitek lze tu, kterou pronesl Rubo:[4]) že prý nedostává se soudci trestnímu znalosti práva civilního — sotva bráti do opravdy. Důležitější jest, poukazuje-li se k tomu, že snadno mohou nastati konflikty za příčinou dvojího postavení, které zaujímá v řízení trestním škodující: jednak co strana processuálná, jednak co svědek.[5]) K této věci bude nám však blíže přihlédnouti, až budeme jednati o processuálném postavení adhaerentově; zde budiž pouze dovoleno k námítkám oněm odpověděti tím, co praví Tippelskirch,[6]) že totiž nebezpečí bylo by shledávati právě naopak v tom, kdyby škodujícímu v řízení trestním

než nyní u nás panuje, a přece jest zde adhaese pravidlem, kdežto zase v příčině processu o manželství, jehož zásady těm, které platí v řízení trestním, jsou nepoměrně bližší, jest adhaese vyloučena. (§. 371. odst. 2., obdobně pak §. 5. odst. 3. ř. tr.)

[3]) Srv. Zachariae, Handbuch des deutschen Strafprozesses, sv. I. str. 227. — To uznávají výslovně i motivy ku 3. osnově německého řádu trestního (1874) str. 227., ačkoliv se z jiných důvodů prohlašují proti řízení adhaesnímu.

[4]) Jednání druhého sjezdu něm. právníků, II. sv. str. 394.

[5]) Srv. Schwarze l. c. a Ortloff l. c. str. 25. — Pozoruhodno jest, že motivy ku 3. osn. něm. ř. tr. ani této námítky neuznávají a se spíše pro náhled v textu obsažený prohlašují.

[6]) Jednání druhého sjezdu něm. právníků, II. sv. str. 391.

vykázána byla úloha pouhého svědka, aniž by směl domáhati se již zde svých nároků soukromoprávných, ježto by právě tím, že zaujímal by v řízení trestním postavení osoby zdánlivě zcela nesúčastněné, sveden býti mohl k tomu, že by na úkor pravdy hleděl kořistiti a zjednati sobě pro budoucí svůj process civilní základ co možná příznivý. Majíce na mysli, jak veliké působení rozsudek trestní na souvislou s ním věc civilní za všech okolností přirozeně míti musí, uznáme, že váha důvodu tohoto ani tam podstatně se neseslabuje, kde neplatí zásada o praejudicialitě rozsudku trestního pro věc civilní.[7])

Již z tohoto sporého náčrtku vyplývá asi dostatečně, jak bezdůvodné jsou námítky, které se činí řízení adhaesnímu.[8])

Tolik aspoň bylo nutno předeslati, abychom v dalším přistoupiti mohli k otázce o vlastním právním základu řízení adhaesního.

§. 2.

Úkol, vyložiti základnou myšlénku řízení adhaesního, podnikán bývá se dvou různých sobě naprosto odporujících stanovisek. Jedni

[7]) Nejrozhodněji asi prohlašuje se proti řízení adhaesnímu Busch v „Archiv für civilistische Praxis" sv. 39. str. 100.: „Řízení adhaesní jest nejsmutnější obojaká rostlina, jakou kdy právní půda německá ze sebe byla vydala, ve všem všudy polovičatosť, kterou buď vyšetřování se zdržuje, aneb nárokům civilním povrchního jednání se dostává, motanice, která s rozdělením soudnictví trestního od soudnictví civilního v patrném jest odporu." — Třetí osn. něm. ř. tr. shledávala, jak motivy na str. 227. udávají, v různosti systémů prostředků právních v řízení civilním a trestním nepřekonatelnou překážku, pro kterou řízení adhaesní nemohlo býti přijato. Že nesnáze, které z různosti té arci vyplývají, přece nejsou takové, že by k vůli nim celý ústav tento zamítnut býti musel, ukázal Dochow, Die Busse etc. str. 56. a 57. V podobném smyslu jako tento vyslovuje se i Schwarze, Commentar zu der deutschen Strafprozess-Ordnung str. 580. pozn. 2.

[8]) K odstranění posledních ve směru tom snad zbývajících pochybností zdá se býti Ortloffovi l. c. str. 23. a 24. nejlepším prostředkem opatření obsažené v zákonu kurhessenském ze dne 31. října 1848 o přetvoření řízení trestního §§. 8. a 157., dle kterého může k žádosti škodujícího zástupce státní převzíti zastupování nároků soukromoprávných. Že však návrh tento odporuje i podstatě nároku soukromoprávného i účelu a zřízení zastupitelstva státního, jest patrno.

snaží se dovesti toho, že účel řízení adhaesního jest podstatně homogenní se hlavním účelem řízení trestního vůbec, že tedy nárok toho, komu zločinem bylo ublíženo, na náhradu škody jest aspoň processuálně téhož významu, jako reakce, kterou stát podniká proti zločinu, aneb spíše že jest částí této reakce; jinými slovy: dovesti toho, že řízení adhaesní má právní základ v samé podstatě řízení trestního a v podstatě onoho účelu, ku kterému řízení toto směřuje. Jiní zase nehledí sobě onoho domnělého hlubšího základu, pokládajíce prospěchy, jakýchž pomocí adhaese možno dosíci, tudíž ohledy oportunity, za dostatečný důvod tohoto zřízení.

Chtějíce zastaviti se poněkud při prvnějším onom názoru,*) můžeme pouze všímnouti si jeho nejpřednějšího zástupce a zkoušeti váhu důvodů jím uvedených. Shledává totiž Glaser v článku: Ueber Adhaesionsprozess (Ger. Ztg. 1865 č. 48.) podstatný základ řízení adhaesního v tom, „že účelem řízení trestního jest úplné obnovení porušeného řádu právního a tudíž i vyrovnání škody zločinem způsobené;“ neboť — doplňujeme tento myšlénkový postup dle toho, co týž spisovatel vykládá v jednáních

*) K tomu směřují na př. výklady Jagemannovy, Criminallexicon s. v. Anschliessung. Z rakouských spisovatelů srv. Frühwald, Commentar z. St. P. O. v. J. 1853 str. 363., kde se povolání soudce trestního, rozhodovati o nárocích soukromoprávných prohlašuje za „ne méně důležitý účel řízení trestního než vypátraní a potrestání vinníka“. Podobná jest asi základná myšlénka toho, co vykládají Hye, Die leitenden Grundsätze der österr. St. P. O. str. 46. a Waser, Zum Entwurfe einer neuen St. P. O. (Ger. Ztg. 1872 č. 53.). Neurčitě vyslovuje se Würth, Die österr. St. P. O. (1850) str. 69. S. Mayer, Commentar zu der österr. St. P. O. (1873) str. 27. spokojuje se tím, že uvádí v textu sdělené výklady Glaserovy: Ueber Adhaesionsprozess. Týž názor podkládá též Ullmann, Das österr. Strafprozessrecht str. 674. nynějšímu řádu trestnímu rakouskému, shledávaje důvod toho v tom, že soudce má dle tohoto zákona z povinnosti úřední přihlížeti ku škodě ze zločinu povstalé i k ostatním co do následků soukromoprávných důležitým okolnostem vedlejším. Avšak právě toto ustanovení nemá základu principielního spočívajíc toliko na jednoduchých ohledech praktických, ku kterým již Glaser v článku citovaném ukázal, totiž v potřebě, aby zamezilo se tím zbytečné opakování jistých výkonů processuálných, ježto jsou rovně důležity jak v prospěchu vlastního účelu řízení trestního, tak i v příčině jednání o nárocích soukromoprávných.

druhého sjezdu německých právníků, sv. II. str. 386. — neboť „to, co ode státu přede vším jiným očekáváme, jest: ochrana proti takovým poškozením, jaké zločin přece vždy někomu spůsobuje. Tento má zajisté zvláštní nárok na to, aby mu stát ku právu dopomohl.“

Dlužno sice bez váhaní tento poslednější výrok za pravdivý uznati; ona prvější domnělá důslednosť však z něho nevyplývá, základná myšlénka řízení adhaesního se jím neodůvodňuje. Budiž si právo jednotlivce k náhradě škody zločinem mu způsobené, jeho nárok na pomoc státu, které potřebuje, aby právo ono mohl provesti, sebe nepochybnější; že by proto také směl žádati, by mu pomoc tato v určité formě, totiž ve formě řízení trestního byla poskytnuta, ta důslednosť zajisté z toho neplyne. Celá ta nevyplnitelná mezera, která dělí právo veřejné a soukromé, která různí jednak právo, resp. povinnosť státu vykonávati trest, jednak zase nárok soukromoprávný na náhradu škody, táž mezera odděluje též účely obou způsobů řízení: řízení trestního a civilního. Oba tyto obory jsou pojmově příliš ostře od sebe ohraničeny, než aby cíle jejich mohly býti společné. Vždyť i hluboce zasahující různosť obou způsobů řízení, jakož i zásad, které v tom i v onom platí, jest pouze z části výsledkem dějinného vývoje a ne zároveň i v samé jich vnitřní podstatě založena a růzností jich účelů podmíněna! Bylo-li jednotlivci zločinem ublíženo na právích jeho soukromých, musí mu býti dovoleno, aby v cestě řízení civilního práva svého došel; že by však soudce trestní, jehož úkolem jest, aby „ve státě sprostředkoval a provedl po právu nutné potrestání zločince,“ povinen byl, činnosť svoji, k jiným účelům směřující, i na to rozšířiti, takových důsledností z toho vyvozovati nelze. Ovšem jest úlohou státu, aby poskytoval ochrany a pomoci proti poškozením práv soukromých; avšak této povinnosti, třebas i poškození způsobeno bylo zločinem, učinil úplně zadost, poskytl-li škodujícímu právních prostředků, kterými práv soukromých vůbec domáhati se možno.

Zásadné tyto hranice obou oborů nemohou ani tím býti pošinuty, že oba ony tak podstatně různé účinky: trestní právo státu a nárok soukromoprávný na náhradu škody v téže skutečnosti — zločinu — společný právní základ mají; myšlénka řízení adhaesního může v tom rovněž tak málo míti právní základ svůj, jako naopak by mohlo z toho býti dovozováno, že účel stihání trestního může ve případech takových dosažen býti řízením civilním.

A ještě jedné věci třeba si všimnouti. V rozpravě nejprvé citované vytýká Glaser Ortloffovi, který l. c. str. 34. a 35. snaží se řízení adhaesní odůvodniti praejudicialností věci trestní pro věc civilní, že by pak řízení adhaesní nesmělo býti fakultativné, nýbrž obligatorní. Zajisté jest námitka tato důvodná. Pak ale musí též býti dovolena otázka, zdali touže výčitku nelze právem činiti i názoru od Glasera hájenému? Prohlásíme-li to za úlohu státu a za důsledek jeho povinnosti k reagování proti zločinu, že jest mu i rovnou měrou snažiti se o nápravu zločinem poškozených práv soukromých, pak musíme tázati se: proč nevykonává stát i tuto úlohu svoji rovnou energií a rovným spůsobem jako onu prvější?

Ano co více: z názoru toho by dále nutně vyplývalo i tolik, že by i v příčině tohoto druhého účelu řízení trestního musela rozhodně platiti zásada officiosity a že by týž účel i formelně musel na roveň býti postaven s účelem trestním — důslednosti to, které by asi s těží souhlasu došly.[10])

§. 3.

Musí-li takto pokus, vyložiti zásadu řízení adhaesního z podstaty a účelu řízení trestního, rozbiti se na úskalí zásadné různosti věci trestní a civilní a úkolů řízení trestního a civilního, pak zbývá jen jediné: myšlénka oportunity. V skutku také mluví pro názor tento netoliko důvody vnitřní pravdivosti, nýbrž jím vysvětluje se také podstata řízení adhaesního mnohem lépe než oním dřívějším. Není-li sice v samé podstatě řízení trestního nijakých důvodů, proč by v něm zároveň s věcí trestní vyřízení docházeti měly nároky soukromoprávné, jsou-li však přece jisté důvody, pro které spojení takové jeví se býti pouze žádoucím, pak pochopujeme snadno, kterak spojení takové může

---

[10]) Jakýsi přechod k názoru následujícímu tvoří výklad Ortloffův l. c. str. 34. a 35., který z vnitřního poměru věci trestní a civilní dovozuje nutnost jednotného posouzení a rozhodnutí obou, ku kterémuž účelu jest mu řízení adhaesní nejpřiměřenějším prostředkem. Jinak prý nebylo by lze uvarovati se odporů mezi nálezy soudů civilních a trestních. — S podobnou myšlénkou setkáváme se též u Brucka, Ueber die praejudicielle Wirkung des Criminalurtheils auf die connexe Civilsache (1875) str. 110. a v motivech ke druhé osnově něm. ř. tr. (1873) str. 194. a 198.

sice býti **dovolené**, nikoli však **nutné**; kterak i přes ono spojení věc trestní přece zůstává **hlavním účelem** řízení trestního, kterému věc soukromá bez odporu musí se podříditi; kterak konečně spojení toto zase může a musí býti uvolněno, když by z něho onomu hlavnímu účelu škoda nějaká vznikala. Jen **tolik** muselo by se při tom předpokládati: spojení těchto obou různých úloh v ruce soudce trestního nesmělo by býti nepřirozeným, podstatě řízení trestního odporujícím.

Že pak právě tomuto předpokládaní řízení adhaesní nijak neodporuje, ukázáno v §. 1.; zbývá tudíž ukázati k jednotlivým oněm důvodům oportunním a zkoušeti, je-li váha jich dosti značná, aby se řízení adhaesní o ně opírati mohlo.

Představme si prakticky stav věci **bez** řízení adhaesního. Ten, komu bylo zločinem ublíženo, nastoupí, domáhaje se nároku svého, obyčejnou cestu práva civilního. Zároveň nastane i činnost orgánů státních, jejíž účelem jest potrestání zločince. Mezi oběma spůsoby řízení bude z těží lze zameziti kollise; vždyť jsou téže hlavní osoby obou účastny, téže skutečnosti pro obé rozhodny! To bude zajisté zákonodárci pobídkou, aby nařídil zaražení řízení méně důležitého, civilního, a tak řízení trestnímu, které v prospěchu veřejném jediné jest rozhodným, nerušený postup zabezpečil.[11]) Jednotlivec, který byl již zločinem utrpěl škodu na svých právích soukromých, musí nyní trpěti, že věc jeho aspoň se **zdrží** a tím snadno celý nárok jeho, na př. ztrátou prostředků průvodních zcela bezcenným se stane. Jest tedy vlastně ten, komu již zločinem škoda se stala, nucen, aby v prospěchu obecném opět škodu snášel. Spravedlnosti to sice neodporuje, **slušnosti** však zajisté.

Řízení adhaesní pak jest právě oním prostředkem, kterým tato nesrovnalost může býti vyrovnána, aniž by třeba bylo ublížiti nějak prospěchům veřejným.[12])

---

[11]) Srv. dv. dekr. ze dne 6. března 1821 č. 1743. sb. z. s.

[12]) Srv. již **Jenull**, Das österr. Civ. R. sv. IV. §. 514., kde tato myšlénka oportunity vyjádřena spůsobem velmi trefným. V podobném smyslu prohlašuje se **Rulf**, Comm. (k ř. tr. z r. 1853) str. 217. — Ze spisovatelů práva obecného buďtež zde uvedeni: **Zachariae**, Handbuch sv. I. str. 227. a **Planck**, Systematische Darstellung des deutschen Strafverfahrens (1857) str. 636. a 637. V témže smyslu zněla dobrá zdání, jež na druhém sjezdu

Neméně důležita jest pak také okolnosť následující. Bylo-li v prospěchu veřejném zavedeno řízení trestní, musel k účelům tohoto řízení sebrán býti jistý faktický materiál, který z části jest rovně důležitý v příčině nároku soukromoprávného. Žalobci soukromému, který by nucen byl provesti nárok svůj ve zvláštním řízení civilním, nastávala by tudíž úloha, aby nyní sám podnikl práci a namáhaní se sbíraním částečně téhož materiálu spojené. Tu zajisté mluví rozhodné ohledy slušnosti pro to, aby žalobce soukromý práce této byl ušetřen, aby mu bylo dovoleno, by onoho již sebraného materiálu směl užiti i ku svému účelu. Nebudiž proti tomu namítáno, že ani v jiných případech nepožívá jednotlivec ve sporech soukromých výhody tomu podobné. Celá společnosť jest si tu vědoma, že prospěch její jest společný s prospěchem toho, který mimo ublížení, které ho co člena společnosti zločinem stihlo, ještě zvláštního poškození své sféry soukromoprávné utrpěl. Vždyť bylo věcí státu, aby ho byl před poškozením tímto chránil! Proč by neměl nyní stát popřáti mu, pokud to možno bez ublížení prospěchům veřejným, aby práva svého se domohl způsobem pokud možno nejlacinějším a nejrychlejším?

Ano z části i sám ohled na prospěch obecný ukazuje k témuž výsledku. Jednoduchá zásada hospodářská, kteráž i v hospodářství života veřejného platiti musí, zásada, že má prostředky co možno nejmenšími docíleno býti výsledků co možno největších — vede k tomu, že musí soudci trestnímu uloženo býti, aby rozhodoval ve věci, k jejíž rozhodování sice o sobě není povolán, která však již na základě materiálu sebraného k účelům řízení trestního od něho rozhodnuta býti může.

Jdeme-li pak o krok dále, shledáváme, že z týchže důvodů slušnosti musí adhaese připuštěna býti i tenkráte, když materiál sebraný k účelům řízení trestního o sobě sám úplně nestačí, aby na základě jeho rozhodnuto bylo též o nároku soukromoprávném, nýbrž když k účelu tomu potřeba, aby sbírán byl ještě další, pro věc trestní snad úplně nerozhodný materiál.[13]) Pokud jen vlastní a hlavní účel řízení trestního tím netrpí, mají důvody tyto i zde svoji plnou, rozhodující váhu.

---

něm. právníků podali zpravodajové v. Seckendorf a Schwarze. Viz jednání sv. I. str. 175. nn. a 243. nn.

[13]) Srv. §§. 4., 47. č. 1., 365. odst. 1. ř. tr.

Vidíme tudíž, že jsou to jednoduché důvody prospěšnosti, oportunity, které vyžadují toho, aby rozšířena byla příslušnost soudů trestních na základě řízení adhaesního, t. j. ve směru nároků soukromoprávných, pokud tyto mají právní základ ve zločinu, který jest předmětem řízení trestního — podobně as jako ony důvody prospěšnosti, které na př. spůsobují pošinutí přirozených hranic, jimiž dělí se příslušnost soudní od příslušnosti úřadů správních.

Ohledy zmíněné, ač nemohou se opírati o vlastní důvody právní, zasluhují zajisté uznání v plné míře. Tomu svědčí sami zastavatelé druhého mínění, berouce na mnoze k vůli sesílení svých domněle zásadných důvodů útočiště i k těmto důvodům prospěšnosti.[14])

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Povaha kauce v hotovosti složené. Průvodní břemeno v příčině pohledávky kaucí zjištěné.

L. Schulz, bývalý správce rolnického akciového mlýna v Kochánku, žaloval dne 7. listopadu 1877 pod č. 9052. u c. k. krajského soudu v Mladé Boleslavi řečenou akciovou společnost,

---

[14]) Srv. Hye l. c. str. 46., 47. a 365. Nejinam směřuje, co praví Glaser (jednání druhého sjezdu něm. práv. II. sv. str. 386.): „... Stát nemůže si toho přáti, aby soudci jeho dvakráte týž úkol byl ukládán, který zcela dobře uno actu může býti vykonán.“ Doklad o správnosti našeho názoru podává i historický vývoj řízení adhaesního, které právě k vůli prospěchům, kterých poskytovalo, theorií bylo vyvíjeno a podporováno. Doktrina sama neustávala vyčítati jednotlivé tyto prospěchy a opírati se námitkám, jež proti tomu byly činěny. Srv. Schwarze, Von der Adhaesion des Beschädigten im Strafverfahren (Archiv des Criminalrechtes 1852 č. XVI.) a Ortloff l. c. §§. 2. a 4. Ostatně viz i níže. Ze starších již Kleinschrod, Abhandlungen aus dem peinlichen Rechte sv. III. č. XVI. (1799) str. 463. a 473. hlásí se rozhodně ku stanovisku utility a v témže smyslu uvádí na str. 464. i některé starší.

aby mu částku 800 zl. od něho co služební kauci složenou do 3 dní pod následky exekuce vydala. Námitky žalované společnosti patrny jsou z níže položených důvodů soudních nálezů.

Po skončeném písemním jednání uznal c. k. krajský soud v Mladé Boleslavi rozsudkem ze dne 24. září 1878 č. 4715. za právo, že žalovaná společnost bude jen tehdá povinna vrátit žalobci kauci 800 zl. s přísl., neprovede-li předseda správní rady žalované společnosti V. Kutlásek důkaz rozhodovací přísahou, „že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že když se žalobce L. Schulz v měsíci červenci 1877 svého místa co správce byl vzdal, on, Václ. Kutlásek, jménem správní rady mu slíbil, že kauce do konce měsíce července 1877 žalobci najisto vrácena bude," aneb pakli tuto přísahu vrácenou vykoná v tvrdivé spůsobě žalobce a Václav Kutlásek co předseda společnosti žalované nevykoná nevrátitelné přísahy, že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že od správní rady akciového mlýna v Kochánku zmocněn byl, žalobci L. Schulzovi slíbiti, že kauce 800 zl. jemu do konce července 1877 dojista vrácena bude.

Důvody.

Žalobce L. Schulz uvádí, že byl po nějaký čas správcem mlýna v Kochánku u Předměřic a že při svém nastoupení co správce složil k rukoum žalované společnosti v hotovosti částku 800 zl. co jistotu za škodu, která by od něho po čas trvání služebného poměru mlýnu tomu spůsobena býti mohla, a že když v měsíci červenci 1877 místa svého co správce žalované společnosti se vzdal, aniž by jaké škody byl spůsobil, jemu Václav Kutlásek jménem správní rady této společnosti slíbil, že mu kauce do konce července 1877 najisto vrácena bude.

Žalovaná společnost doznává, že byl žalobce po nějaký čas správcem mlýna v Kochánku, a že jí položil kauci 800 zl. za případnou škodu, popírá však, že by jí byl žalobce škody neučinil; a že Václav Kutlásek žalobci jménem správní rady žalované společnosti slíbil, že mu kauce do konce července 1877 najisto vrácena bude.

Jakž tedy obě sporné strany souhlasně udávají, byla L. Schulzem kauce 800 zl. v hotovosti složena.

Dle své právní povahy jest tudíž řečené jednání smlouva zástavní, (§. 1368. ob. z. obč.).

O právu zástavním nelze v přítomném případě míti pochyb-

nosti, neboť jsou zde všechny náležitosti, jež zákon občanský vyhledává, totiž: 1) vhodný předmět; 2) platná pohledávka; 3) právní důvod.

Co se vhodného předmětu týká, tož doznala žalovaná společnost, že žalobce při svém nastoupení složil co kauci rak. státní losy v ceně 800 zl. Když pak mu dle ustanovení správní rady připadla za rok 1876 tantiéma 206 zl., že přidal k tomu ještě hotovost 594 zl., což činí dohromady 800 zl., a že mu pak losy zpět vráceny byly. Žalovaná společnost přijmuvši takto, jakožto kauci hotové peníze, stala se ovšem, any obsignované peníze dány nebyly, jich vlastnicí a nastala jí jen povinnost, aby po případě svého času takovou též sumu stejných peněz navrátila. Na penězích, které příjemci co kauce hotově vyplaceny byly, nenabude tedy tento práva zástavního, nýbrž vlastnictví; příjemce jest však, jak již praveno povinen tomu, kdo kauci dal, stejnou sumu peněz zpět vyplatiti, jakmile právní poměr touto kaucí zjištěný ukončen bude. Tím přešla určitá hodnota do jmění příjemcova t. j., byla jakás pohledávka proti němu, zvláště k témuž cíli utvořena, aby on v hodnotě této proti němu povstalé pohledávky ukrytí nabyl pro ten případ, že by mu vzešla pohledávka z takto zjištěného právního poměru; zkrátka příjemce kauce nabude práva zástavního na pohledávce proti němu samému povstalé, jejížto účel tím obmezen jest, aby pouze sloužila co eventuelní prostředek zaplacení. Dle toho jest předmětem práva zástavního pohledávka, a že pohledávky předmětem práva zástavního býti mohou, o tom vedle §. 448. ob. z. obč. pochybovati nelze.

Důvod právní práva zástavního spočívá v přítomném sporu na právním jednání výše uvedeném, totiž ve smlouvě zástavní.

Co se týče pohledávky samé, sluší ovšem uvésti, že nebyla zástava dána pro pohledávku již pozůstávající; nýbrž pro pohledávku budoucí, totiž pro eventuelní škodu, mylné jest ale dovozování žalobcovo, že se v případě tomto jedná pouze o závazek ex delicto, a že zde právo zástavní jen pod tou výminkou dáno bylo, pakli v jmenovaném čase pohledávka ex delicto povstane. Dle §. 1295. ob. z. obč. jest zásadou, že každý škodu, kterou jinému svou vinou spůsobil, nahraditi musí. Jednání, jež tento závazek k náhradě škody zakládá, může: *a*) buď o sobě, nehledíc na stávající poměr obligační býti nedovolené čili bezprávné, pokud totiž o sobě (objektivně) právní obor osoby jiné ruší. *b*) Buď může se co bezpráví objeviti, jedině proto, že se příčí stávajícímu poměru obli-

gačnímu. V případě prvním závazek teprvé vzchází; závazek totiž, aby škoda nahražena byla (§. 1295. ob. z. obč.). Toť jest tak zvaná obligatio ex delicto, závazek z jednání nedovoleného. V případě druhém nezakládá se tedy závazek, nýbrž jednání neb opomenutí právu se příčící modifikuje toliko závazek již stávající, čehož dokladem jsou §§. 912., 1047. a 1295. ob. zák. obč. Náhrada škody zakládá se tu na smlouvě, jejížto nesplněním vzešla. Dle toho patrno, že nárok o náhradu škody může se zakládati netoliko v deliktech, nýbrž i ve smlouvě, ba i v jistých poměrech právních (jako na příkl. §§. 365., 1041. a 1043. ob. z. obč.).

Jelikož v přítomném sporu zástava byla dána pro eventualní škodu, která by žalobcem po čas trvání služebného poměru a z tohoto služebného poměru, (tedy ze smlouvy námezdní) žalované společnosti spůsobena byla, tož nejedná se zde pouze o závazek ex delicto, nýbrž o náhradu škody, která by vznikla nesplněním smlouvy námezdní.

Podle toho sluší také uvažovati břímě průvodní. Tvrdí-li žalovaná společnost, že žalobce smlouvu námezdní řádně nesplnil, tož dle §. 104. ř. s. jí přísluší, aby takové okolnosti uvedla a dokázala, ze kterých takové nesplnění a škoda, jakáž nahraditi se má, na jevo jde. Toto břímě průvodní na straně žalované společnosti vysvítá dále i z toho, že právní důvod, o nějž žaloba nárok svůj opírá, spočívá v právním ústavu kondikcí, totiž v ustanovení §. 1435. ob. z. obč. (causa finita.)

Dle ustanovení tohoto §. 1435. ob. z. obč., může žalobce navrácení složené kauce jen tehdy zpět žádati, když pomine právní důvod jí podržeti; kauce ale jak vícekráte již uvedeno složena byla pro škodu, která by žalobcem spůsobena býti mohla.

Jest tudíž povinnost žalované, aby takové okolnosti uvedla a dokázala, ze kterých na jevo jde, že tento právní důvod k navrácení kauce nepominul, že smlouva řádně splněna nebyla a z toho škoda povstala.

A takovéto okolnosti žalovaná společnost skutečně uvedla udávajíc, 1) že neodevzdal žalobce žalované společnosti pokladniční knihu, která mu při jeho nastoupení odevzdána byla, kterou pak on dále vedl a která až do konce dubna 1877 sahala; 2) že se dopustil u vedení účtů a kněh společnosti mnohých nesprávností, a 3) že dal beze všeho poukazu a svolení, neb i nápotomního schválení správní rady dne 27. července 1877 V. Hadrbolcovi a Rudolfu Vejvodovi vyplatiti částku 42 zl. Dle instrukcí od správní

rady žalované společnosti žalobci při jeho nastoupení daných, kteréž ním samým podepsány jsou a tudíž dle §. 113 ř. s. proti němu úplný důkaz tvoří, zavázal se tento ručiti i za schodek v pokladně, který by žalované společnosti jednáním jeho vzejíti mohl. Možnost ale takového schodku v pokladně není do té doby vyloučena, dokud kasovní kniha není řádně vrácena a prozkoumána a dokud se to nestane, nelze tento možný schodek již předkem ciferně udati. Žalobce L. Schulz sám doznává, že knihu kasovní buď v hoření, aneb někde v dolením patře mlýna žalované společnosti náležitého založil, pročež tímto vlastním jeho doznáním dokázáno, že kniha táž odvedena není, třebas žalobce formálně popíral, že knihy neodvedl.

Složená kauce 800 zl. resp. pohledávka této kauce ručí za veškerou škodu, která by žalované společnosti spůsobena býti mohla i při vedení kasy a knihy kasovní, pročež musela žaloba z důvodu nevyplnění závazku žalobcova k odevzdání knihy kasovní, pak z důvodu možné ač dosud ciferně neurčité škody pro tentokráte zamítnuta býti, však toto dočasné zavržení žaloby musilo býti učiněno závislým na provedení, neb neprovedení důkazů v nálezu uvedených. Na přísahy v rozsudku uvedené musel soud nalézti přes odůvodněnou námitku dilatorní, že smlouva řádně splněna nebyla, neboť bude-li prokázáno, že Václav Kutlásek žalobci L. Schulzovi, když místa svého co správce žalované společnosti se vzdal, jménem správní rady slíbil, že mu kauce 800 zl. během měsíce července 1877 najisto vrácena bude, tož leželo by v tomto od žalobce přijatém slibu, vzdání se práva na straně žalované společnosti, za možné škody na složené zástavě se hojiti. (§. 467. ob. zák. obč.) K závaznému slibu takovému jest ale dle čl. 21. a 22. stanov této akciové společnosti ze dne 1. března 1874 jen správní rada, nikoliv však jednotlivý člen správní rady sám o sobě oprávněn, pročež musela přísaha v rozsudku v odst. I. uvedená, podmíněna býti přísahou o té okolnosti, zdali Václav Kutlásek ke slibu takovému správní radou skutečně zmocněn byl.

Z rozsudku toho odvolal se žalobce.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 24. prosince 1878 č. 32630. a 35906. rozsudek první stolice změnil a uznal, že žalovaná akciová společnost, rolnický akciový mlýn v Kochánku jest naprosto povinna, žalobci L. Sch. obnos 800 zl. od něho co služební kauci složený do 3 dnů vrátiti a sice z následujících

důvodů:

Dle souhlasného udání obou stran byl zažalovaný obnos 800 zl. žalobníkem za příčinou jeho postavení co správce mlýna žalované společnosti jako kaucě služební, tedy za tím účelem odevzdán, aby ona se z něho pro ony škody zaplacenou učinila, které by snad za zanedbání, resp. porušení povinností služebních, žalobci příslušících, jí povstaly.

Poněvadž tudíž tento obnos pro pohledávky co zástava dán byl, které ještě nestávaly a o nichž také jisto nebylo, zdali kdy povstanou, následuje z toho, že není věcí žalobce, vrácení kauce po zrušeném poměru služebním žádajícího, aby dokázal, že služebním svým povinnostem zadost učinil, nýbrž že žalovaná společnost, ač-li od vrácení kauce chce býti osvobozena, důkaz podati musí, že jí z poměru služebního pro porušení povinnosti žalobcem převzatých škoda a sice v určitém obnosu povstala.

Nelze pak uznati, že žalovaná společnost těmto podmínkám by byla vyhověla. Neboť jakkoliv udává, že žalobce odevzdané jemu až do dubna 1877 vedené knihy pokladní nevrátil, tož žalobce tomu odporuje, tvrdě, že kniha ta při jeho vystoupení ze služby buď v prvním poschodí aneb na půdě mlýnského stavení uschována byla. Avšak kdyby tvrzení to se nedokázalo, kdyby tudy žalobce knihy nevrátil neb vrátiti nemohl, nemohl by v tom ještě nalezen býti důvod k tomu, aby mu odepřen byl nárok na vrácení kauce, když, že nějaká škoda vůbec a zvláště v určitém obnosu z toho povstala, se neprokazuje, ano ani netvrdí. Poněvadž jen v příčině této knihy námitka se činí, dlužno za to míti, že žalobce ostatní knihy obchodní řádně odvedl.

Bylo pak na žalované společnosti, aby při odevzdání tom žalobce přímo vyzvala, aby i dřívější knihu pokladní odevzdal, pakli v příčině té odevzdání zvlášť za nutné považovala. Že by se to stalo, žalovaná společnost sama netvrdila.

Žalovaná spol. nežádá od žalobce žádného dalšího skládání účtů, spíše z vlastních udání její na jevo jde, že žalobce účty vedl, pokud se týče složil, poněvadž sama udává, že knihu pokladní k prozkoumání účtů těch potřebuje. Není-li účet správně doklady opatřen, měla proti němu výtky podati, a byla by pak nastala žalobci povinnost, aby správnost položek, jimž pro nedostatek dokladu odpor kladen byl, prokázal. Dle čl. 20. stanov žalované

společnosti bylo povinnosti výboru, aby roční účty zkoušel a doznala žalovaná společnost, že účty žalobcovy revisorem k tomu určeným zkoumány a bez chyby shledány byly. Jestliže tedy žalovaná společnost proti účtům výtek nepodala a přece vrácení kauce pro neodevzdání dřívější knihy pokladní bez průkazu škody by odpírala, byl by žalobce v tomto ohledu vydán v šanc libovůli žalované společnosti a musel by ztrátu kauce vůbec očekávati, i kdyby ztrátou knihy pokladní ani ta nejmenší škoda žalované společnosti nepovstala. Za takového stavu věci, kde určitá škoda se netvrdí a také neprokazuje, nelze námitky té si povšímnouti. Další námitka týče se udaného nesprávného vedení knih co do konta žalobcova. V ohledu tomto bije do očí, že domnělým nesprávným zanášením škoda o sobě povstati nemohla, poněvadž tím na podstatě a existenci pohledávky žalované společnosti na žalujícího příslušející ničehož změniti se nemohlo a nesprávnost ve vedení knih dostatečným opravením odstraniti by se mohla. Na druhé straně jedná se tu o zbytek oné pohledávky, která žalované společnosti na žalujícího za dodané mlýnské výrobky z onoho času příslušela, kdy on ještě co správce mlýna od žalované společnosti přijat nebyl.

Za tuto pohledávku nebyla ale kauce dána a nemůže tudy také pro nezaplacený zbytek retence zástavy místo míti.

Nějakou kompensaci žalovaná společnost nenamítala, nemohl by ale k ní zde již proto zřetel vzat býti, poněvadž žalovaná společnost opomenula okolnosti, které by existenci zbývající pohledávky odůvodniti mohly, zvláště poměr obchodní dříve mezi ní a žalobcem stávající, ty které kupní smlouvy, jednotlivé dodávky jakož i dáta vztahující se k pohledávce úroků blíže rozvésti, tak že skutečné snad vzájemné pohledávce se náležitost likvidnosti nedostává, a tudy žalované společnosti ponecháno býti musí, aby jí zvláštní žalobou průchodu zjednala.

Co konečně se týká námitky, že žalobce V. Hadrbolcovi a Rudolfu Vejvodovi 42 zl. vyplatiti dal, není ani tato námitka s dostatek opodstatněna, aby tím nárok na náhradu odůvodněným považován býti mohl. Neboť na jedné straně lze z dotýčné položky denníku, na kterou se žalovaná společnost co na důkaz svého tvrzení odvolává jen připsání k dobrému a nikoliv skutečně učiněné zaplacení obnosu 42 zl. seznati. Na druhé straně připustila žalovaná společnost, že k urovnání věci Vejvodovi ze svého vlastního dluhu 21 zl. srazila.

K tomu ke všemu není vysvětleno, jakým spůsobem žalobce vyplacení zařídil, jakým spůsobem Hadrbolec zavázán byl, aby žalobci vyhověl, v jakém poměru Hadrbolec k žalované společnosti se nalezal a jak se to státi mohlo, že, poněvadž Hadrbolec vůbec platil, žalovaná společnost tím, že poškozena býti mohla, konečně že, jestliže snad zaplacení bezprávně se stalo, náhrady od příjemce dosíci nelze.

Poněvadž tedy i tato námitka není spůsobilou k vyvrácení prosby žalobní, musel rozsudek v odpor vzatý změněn a prosbě žalobní místa dáno býti.

Dovolací stížnost c. k. nejvyšší soud zamítl a potvrdil rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského z následujících

důvodů:

V důvodech vrchního soudu dovozuje se z přirozenosti služební kauce zcela správně, že průvodní břemeno jest na žalované akciové společnosti, pakli pro nároky, jež proti žalujícímu z poměru služebného míti se domnívá, kauci zadržeti chce, a to tím více nyní, když od vystoupení žalobce ze služby žalované společnosti více než rok uplynul. Nehledě ani k tomu, že tak dlouhý čas od vystoupení žalobcova ze služebního poměru uplynul, není žalovaná společnost ani s to, aby udala určité nároky, kterým by žalující měl zadost učinit, aniž pak určité právní poměry, z kterých by povinnost žalobcova k nějaké náhradě plynula.

Na tvrzení, že žalobce jakési starší, nyní již neužívané pokladní knihy neodvedl, vším právem nebyl vzat nižádný zřetel, poněvadž žalovaní ani neuvedli, že žalobce knihu tu s sebou vzal, aniž že od žalobce by ji byli žádali a on že by vydání její byl odepřel. V důvodech vrchního soudu vším právem poukazuje se na složený účet žalobcův, vždyť žalovaní právě uvádějí, že starou pokladní knihu k tomu potřebují, aby účet žalobcův mohli zkoušet. Udávané nesprávnosti, jež vytýkají žalovaní žalujícímu při vedení knih, nebyly průběhem sporu takovým spůsobem objasněny, aby určitý nárok žalovaných a právo jich k zadržení kauce opodstatňovaly. Pohledávky, jež žalovaní proti žalujícímu uvádí, nejsou z poměru služebního žalujícího k žalované společnosti vzešlé, nýbrž ze zvláštních právních jednání, a žalovaná společnost musí je bez ohledu na kauci proti žalujícímu žalovati. Dokud však určitý nárok žalované společnosti k žalujícímu není dokázán, jest tudíž také

vrchním soudem vyslovená povinnost žalované společnosti, aby kauci ihned žalujícímu vrátila, zcela odůvodněn.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 1879 č. 5279.*)

Dr. Bedřich Pacák.

Příspěvek k §. 298. sd. řádu a dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. t. s. z.

I.

Dne 28. ledna 1879 pod č. 2823. podal J. V. Ostrý exekuční žalobu na Antonii Zelenou a Annu Rychlou na zaplacení litkupu 2000 zl. u c. k. okresního soudu v král. Vinohradech. O této žalobě bylo výměrem ze dne 29. ledna 1879 stání k ústnímu pře líčení podle §. 298. s. ř. a dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. ustanoveno, proti kterémuž výměru žalované stížnost podaly, odvolávajíce se na to, že byly žalobcem v omyl uvedeny. Stížnost tuto c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. března 1879 č. 7334. podle intim. c. k. okresního soudu Vinohradského ze dne 10. března 1879 č. 7063. zamítl

z důvodu,

že žalované podle žalobní přílohy lit. *E.*, totiž listu od nich vlastnoručně podepsaného, žalobci oznámily, že od smlouvy odstupují, otázka však, zdali listina ta má průvodní moc a právní účinek, teprvé v rozepři samé na přetřes a k rozhodnutí dojde.

Proti tomuto rozhodnutí podaly žalované stížnost dovolací k c. k. nejvyššímu soudu ve Vídni, kterýž však stížnost tuto zamítl

z důvodů

přivedených c. k. vrchním soudem zemským a hledě dále k tomu, že list lit. *E.*, pokud jej nelze míti za dlužní úpis, formálností pro tento předepsaných nevyžaduje, ješto se nejedná zde o splnění smlouvy, nýbrž zrušení její, t. j. odstoupení od ní.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 1879 č. 4453.

---

*) Srv. také rozhodnutí nejv. soudu ze dne 19. září 1877 č. 2913. „Právník“ 1877 str. 775. a násl.

II.

V téže věci bylo, když c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. března 1879 č. 7334. intim. 10. března 1879 č. 7063 stížnost proti zavedení ústního řízení dle §. 298. s. ř. a dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. t. s. z. byl zamítl, výměrem c. k. okresního soudu v král. Vinohradech stání pod následky žalobního výměru na den 19. března 1879 ustanoveno, proti čemuž žalované, jak sub I. udáno, stížnost dovolací k c. k. nejvyššímu soudu podaly. Odvolávajíce se na tuto stížnost dovolací žádaly žalované při tomto stání dne 19. března 1879 nejprvé, aby stání to, hledě k stížnosti dovolací, bylo ponecháno ve své míře až do rozhodnutí zmíněné stížnosti dovolací, an by jinak možný příznivý výsledek stížnosti dovolací, kdyby se stání přece odbývalo, zmařen byl.

O této žádosti, proti kteréž žalobce se ohražoval, bylo jednáno a ihned podle §. 13. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. c. k. okresním soudem v král. Vinohradech rozhodnuto (o čemž pak byl vydán výměr téhož soudu ze dne 21. března 1878 č. 8058.), že žádost žalovaných o zastavení dalšího jednání v této rozepři a ponechání stání ve své míře až do rozhodnutí o stížnosti dovolací se zamítá, poněvadž dle patentu ze dne 1. července 1790 č. 31. odst. 3. sb. z. s. a dv. dekr. ze dne 29. listopadu 1790 č. 88. sb. z. s. podání stížnosti dovolací nikoli jednání samé, nýbrž toliko vydání rozsudku zastavuje a tudíž také pokud jde o to, aby jednání zastaveno bylo, jen potud zastavující účinek míti může, pokud by jinak možný příznivý výsledek stížnosti se zmařil, což v případě přítomném tvrditi nelze (dvor. dekr. ze dne 2. března 1790 č. 459. sb. z. s.).

Žalované, zachovávajíce si právo stížnosti proti tomuto rozhodnutí, na to žádaly na žalobci, aby, nežli by na žalobu odpovídaly, složil žalobnickou jistotu obnosem 500 zl. do soudního uschování.

Po té bylo jednáno o žalobní jistotě a útratách způsobených jednáním o žalobní jistotě do uplynutí úředních hodin a pak stání z povinnosti úřední odročeno. Druhý den složil žalobce žalobní jistotu k soudu obnosem 500 zl. a na to vydal c. k. okresní soud ve Vinohradech výměr ze dne 21. března 1879 č. 8058. c., jímž vyřizuje protokol ze dne 19. března 1879 č. 8058., pokud se týká žádosti žalovaných o zastavení jednání, uznal jak právě uvedeno (sub II.) a dále rozhodl, že výrok o žádané žalobní jistotě odpadá,

an žalobce ji v obnosu žádaném pr. 500 zl. k soudu složil, o čemž se na výměr ze dne 21. března 1879 č. 8105. c. poukazuje.

Proti tomuto výměru, jímž strany spraveny byly, že žalobce složil do soudního uschování žalobní jistotu obnosem 500 zl. a jímž k pokračování v řízení ústním dle §. 298. s. ř. a dv. dekr. ze dne 7. května 1839 č. 358. sb. z. s. stání na den 5. dubna 1879 ustanoveno bylo, pak proti výměru ze dne 21. března 1879 č. 8058. podali žalované stížnost, o níž c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 15. dubna 1879 č. 11793. uznal, zamítnuv stížnost v ostatních kusech, že se jí částečně vyhovuje a sice tím, že výměr ze dne 21. března 1879 č. 8058. změnil v ten smysl, že žalovaným proti žalobci přisoudil za jednání o žalobní jistotě obnos 4 zl. 76 kr.,

poněvadž

žalobce popřev při stání povinnost skládati žalobní jistotu, tím, že ji pak v žádaném obnosu 500 zl. složil, na tuto žádost dodatně submittoval; žalovaným však tím, že nové stání místo k jednání vůbec nařízeno bylo ku pokračování v jednání, újma se nečiní, anať okolnost, že ve věci samé dosud jednáno nebylo, ze soudních spisův zřejma jest. Za stížnost pak přisoudil c. k. vrchní soud zemský žalovaným proti žalobci dle §§. 2. a 26. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. poměrnou část 3 zl.

Proti tomuto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze podal žalobce stížnost dovolací, již c. k. nejvyšší soud ve Vídni zamítl z

důvodů

uvedených v rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského a poněvadž dle §. 401. s. ř. o útratách mezisporu, jakýmž jednání o žádosti žalovaných založené v §§. 406. a 408. s. ř. za žalobní jistotu jest, ve výroku o tomto mezisporu podle zásad platících o útratách hlavního sporu rozhodovati sluší.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 25. června 1879 č. 7132.

III.

Žalobce složiv, jak sub II. udáno, žalobní jistotu obnosem 500 zl. dne 20. března 1879 do soudního uschování, žádal sub præs. 20. března 1879 č. 8106. a 8107. za exekuci k zjištění zažalovaného obnosu 2000 zl. a sice za exekuční zájem svrchků žalovaných a za vklad práva zástavního na realitě žalovaných, resp. ohledně

polovice náležité do pozůstalosti A. Z., k níž Anna Rychlá co jediná universální dědička se přihlásila dle §. 822. ob. z. obč.

Této žádosti vyhověl c. k. okresní soud v král. Vinohradech výměrem ze dne 20. března 1879 č. 8106. a 8107., an mobilární exekuci a pak zaznamenání exek. práva zástavního k zjištění pohledávky J. V. Ostrého obnosem 2000 zl. a 6% úroků na realitě žalovaných povolil s dodatkem, že ohledně polovice náležející do pozůstalosti po A. Z. tento záznam nárokům, jež při projednávání pozůstalosti na jevo přijdou, nemá na újmu býti a že má míti účinek teprvé ode dne odevzdání pozůstalosti; žádost za vklad práva zástavního však, hledě k §§. 33. a 38. lit. *b)* knih. řádu, zamítl a pro případ, že zvítězí, přiřknul žalujícímu útraty této žádosti obnosem 8 zl. 60 kr. k solidárnímu zaplacení (o čež ani žádáno nebylo).

Proti těmto výměrům č. 8106. a 8107. stěžovaly si žalované k c. k. vrchnímu soudu zemskému v Praze, kterýž rozhodnutím ze dne 19. května 1879 č. 15559. stížnosti žalovaných vyhověl, výměry v odpor vzaté zrušil a žádost exekuční J. V. Ostrého úplně zamítl z

důvodů,

že žalované při stání dne 19. března 1879 nebyly povinny na žalobu odpovídati, poněvadž žalobce teprvé dne 20. března 1879 žalobní jistotu složil a protože tedy toto stání nebylo odročeno snad pro nějakou námitku proti žalobě činěnou.

Nárok žalovaných na náhradu útrat stížnosti byl však zamítnut, protože o exekuční žádosti u soudu jednáno nebylo. Zároveň bylo zrušení exekuce mobilární a immobilární nařízeno.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce stížnost dovolací k c. k. nejvyššímu soudu ve Vídni, kterýž stížnosti dovolací vyhověl, v odpor vzaté rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze změnil a výměr c. k. okresního soudu ze dne 20. března 1879 č. 8106. a 8107. zároveň s výměrem vykonávacím v platnost uvedl,

poněvadž

duch čili smysl dv. dekretu ze dne 7. května 1839 č. 358. sb. z. s. a ustanovení v něm obsaženého, že když žalovaný při stání učiní námitky, kteréž vydání přísudku ku vedení důkazu aneb odložení roku vůbec k dalšímu jednání za nutný následek mají, žalovateli k jeho žádosti exekuce ku zjištění zažalované pohledávky s přísl. povoliti se má, tím spíše toho vyžaduje, aby exekuce se povolila,

když žalovaný odvolávaje se na mimořádnou stížnost dovolací podanou proti zavedení exekučního řízení — kteráž ostatně co nepodstatná zamítnuta byla — žádal zastavení dalšího jednání a zejmena ponechání roku ve své míře a když tato žádost jeho zavržena byla, žádal, aby hotově složena byla žalobní jistota obnosem 500 zl., v sumě to očividně přemrštěné, čímž spůsobil jednání a odročení roku v hlavní věci nařízeného, jak v přítomném případě skutečně se stalo.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 25. června 1879 č. 7237.

Dr. Josef Žalud.

Při obapolném zrušení smlouvy pachtovní o pozemky bez vyhražení nějaké náhrady za učiněný náklad může pachtéř na propachtujícím žádati pouze to, oč se tento na újmu onoho obohatil.

Žalobou ze dne 6. září 1877 domáhá se K. Mládek z Hlinska za dobrovolného zastoupení manželů Josefa a Filipiny Šrámkových, na žalované Anně Petrlové z Vysokého Mýta, zaplacení částky 418 zl. r. č., v základě následujícího děje:

V roce 1862 pronajala žalovaná Anna Petrlová manželům Heřmanu a Alžbětě Šrámkovým veškeré své u Hlinska ležící pozemky ve výměře 70 měr a mezi nimi také pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. v úhrné výměře 3 jiter 1373□°.

Když byli pachtéři na podzim roku 1876 posledně jmenované pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. zorali, vymrvili a žitem oseli, byla v souhlasu obou stran dosavadní pachtovní smlouva zrušena a dne 1. listopadu 1876 nová smlouva pachtovní mezi Annou Petrlovou a manžely Josefem a Filipinou Šrámkovými uzavřena, při čemž, jak v žalobě tvrzeno, dřívější pachtéři Heřman a Alžběta Šrámkovi novým pachtéřům Josefu a Filipině Šrámkovým, náklad na pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. zoráním, vymrvením a osetím učiněný, úplatně za budoucí živení a ošetřování postoupili, což poslednější přijali.

As uprostřed měsíce března 1877 učinili manželé Josef a Filipina Šrámkovi žalované Anně Petrlové návrh na zrušení, ohledně změnu pachtovní smlouvy v ten smysl, že by si na místě

veškerých dříve spachtovaných pozemků ponechali a určité pachtovné pouze pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927., kteréž byli vymrvené, zpracované a oseté obdrželi.

Žalovaná Anna Petrlová, nečekajíc dalšího vyjednávání, propachtovala smlouvou ze dne 25. března 1877 veškeré pozemky Antonínu Benešovi a spolu vyzvala manžely Josefa a Filipinu Šrámkovy, aby jí podali účet veškerých vymrvením, zpracováním a osetím pozemků č. parc. 1240., 1259. a 1927. vzešlých nákladů, což tito také učinili, žádajíce, aby jim Anna Petrlová za náklad ten částku 418 zl. r. č. zaplatila.

Náklad ten specifikuje žalující K. Mládek v ten spůsob, že manželé Heřm. a Alžb. Šrámkovi *a)* k osetí pozemků spotřebovali 11 měr žita v ceně 55 zl. r. č. *b)* pozemky zpracovali a *c)* na pozemky ty vyvezli nejméně 116 vozů mrvy, kteréžto zpracování a vymrvení (*b. c.*) vyžadovalo náklad 365 zl. r. č., úhrnem tudíž 420 zl. r. č.

Výměrem c. k. krajského soudu v Chrudimi ze dne 27. března 1877 č. 2639., vymohl žalující K. Mládek proti manželům Josefu a Filipíně Šrámkovým, pro směnečné pohledávání 500 zl. r. č., exekuční odevzdání této pohledávky náhrady řečeného nákladu, a bylo exekuční toto odevzdání vedle protokolu ze dne 30. března 1877 u c. k. okr. soudu v Hlinsku provedeno, při čemž znalci cenu učiněného nákladu na pozemky obnosem 418 zl. r. č. vyšetřili.

C. k. okresní soud v Hlinsku dal po provedeném důkazu skrze znalce a svědky rozsudkem ze dne 30. dubna 1879 č. 2564., žalobě místa z těchto

důvodů:

Naproti žalobnímuději namítala žalovaná, že žaloba vůbec není odůvodněnou, zvláště pak proto, že si manželé Josef a Filipina Šrámkovi při zrušení pachtovní smlouvy žádné náhrady nevyhradili, a že jest zažalovaná částka přemrštěna.

Žaloba jest potud odůvodněna, pokud se žalovaná na újmu žalobce jako cessionáře manželů Josefa a Filipiny Šrámkových obohatila; v toto obohacení zahrnouti sluší veškerý náklad, který manželé Heřman a Alžběta Šrámkovi na pole učinili; neboť tito zorali, vymrvili a oseli pozemky, o něž jde, k tomu účelu, aby úrodu z nich sklidili; to se nestalo, naopak, z nákladu toho těžila žalovaná, poněvadž, jak svědky dokázáno, manželé Heřman a Alžběta Šrámkovi převzali jako pachtéři od žalované spachtované pozemky v tak chatrném stavu, že je dali osobám třetím na jeden rok za vymrvení užívati a pachtéř Antonín Beneš jest, jak dokázáno,

povinen, po uplynutí doby pachtovní za osetí pozemků č. parc. 1259., 1240. a 1927. zaplatiti hotově 52 zl. r. č. a odvésti pozemky tyto v takovém stavu vymrvení, v jakém je byl obdržel.

Že náklad na pozemky manžely Heřmanem a Alžbětou Šrámkovými učiněn, dokázáno těmito svědky, ačby, kdyby i osoba třetí náklad ten byla učinila, právní poměr ohledně nákladu toho mezi žalobcem jako cessionářem Josefa Šrámka a žalovanou Annou Petrlovou zůstal nezměněn; že učiněn náklad v tvrzeném obnosu 418 zl. r. č., dokázáno protokolem c. k. okr. soudu v Hlinsku ze dne 30. března 1877; že náklad ten byl nutný, dokázáno znalci.

K námitce, že si manželé Josef a Filipina Šrámkovi nevyhradili při zrušení smlouvy žádné náhrady, nelze bráti zření, poněvadž věřiteli k uhájení svých práv takové výhrady není zapotřebí.

Dáno tudíž žalobě místa, (analog. §§. 331., 418., 420., 877. a §. 1097. ob. zák. obč.).

Rozhodnutím ze dne 8. července 1879 č. 19027., změnil c. k. vrchní soud zemský k odvolání se žalovaného rozsudek stolice prvé a uznal:

I. Žalovaná Anna Petrlová jest povinna žalovateli K. Mládkovi ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatiti; *a*) náklad za orání a vláčení pozemků č. parc. 1259., 1240. a 1927. částkou 34 zl. 50 kr. r. č. bezvýminečně; *b*) náklad za 11 měřic žita v obnosu 44 zl. r. č. tenkráte, jestliže se žalující k vrácené mu přísaze rozhodovací toho obsahu, „že Josef Šrámek Anně Petrlové náležité pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. u Hlinska v měsíci září 1876 jedenácti měřicemi žita osil“, přihlásí a přísahu dobrovolným zástupcem Josefem Šrámkem vykoná.

II. Ohledně zbytku zažalované pohledávky 339 zl. 50 kr. r. č., žaloba naprosto se zamítá.

Důvody:

Odvolání se žalované bylo částečně vyhověti; neboť exekuční odevzdání může jen tenkráte býti s účinkem, pokud exekut, jehož pohledávání odevzdáno, u osoby třetí, kteráž má plniti, skutečně něco má požadovati.

Že by manželé Josef a Filipina Šrámkovi byli oprávněni na žalované náhradu obnosem 418 zl. r. č. požadovati, žalující neprokázal; neboť nějaké náhrady za upravení pozemků v žalobě jmenovaných nebylo při zrušení pachtu mezi žalovanou a Josefem a Filipinou Šrámkovými vymíněno a ač Josef Šrámek původně

zamýšlel pacht jen ohledně ostatních pozemků vyjímaje pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. zrušiti, tož přec i v zrušení pachtu posledně tří jmenovaných pozemků mlčky svolil a další jich propachtování na Antonína Beneše nechal platiti, poněvadž při komissi dne 11. dubna 1877 se sám vyjádřil, že jsou pozemky ty toho času na Antonína Beneše propachtovány. Poněvadž tedy smlouvy o nějakou náhradu není, může žalovaná jen k náhradě toho býti přidržena, co bylo k její prospěchu obráceno (§§. 1097., 1036. a 1041. ob. zák. obč.).

Za takový prospěch žalované pokládati dlužno zorání a osetí pozemků č. parc. 1240., 1259. a 1927. žitem, jakož i zavláčení jich, poněvadž jí byla dána možnost, okolnost tuto, kteráž jest jí patrně ku prospěchu, při dalším propachtování pozemků těch na nového pachtéře Antonína Beneše zpeněžiti.

Z důvodu toho byl žalujícímu náklad za zorání pozemků těchto a zavláčení žita tam zasetého v obnosu 24 zl. a 10 zl. 50 kr. úhrnem 34 zl. 50 kr., jak jej byli znalci vyšetřili, naprosto přisouzen, ant listinou jest dokázáno, že jmenované 3 pozemky zorány a částečně žitem osety a zavláčeny byly.

Náhradu za žito k osetí pozemků spotřebované nebylo lze bez podmínky přisouditi, poněvadž, dokázáno-li i, že jmenované 3 pozemky částečně byly žitem osety, bylo množství zasetého žita znalci pouze dle výměry pozemků vyšetřeno, což ale k úplnému důkazu ohledně množství žita toho nestačí; pročež přisouzení tohoto nákladu učiněno závislým na složení přísahy shora stanovené.

Naproti tomu jest ale nárok za vymrvení pozemků zcela neodůvodněný, a byl tudíž rozsudek prvé stolice v příčině té změněn, a žalující se svými dotyčnými nároky odmrštěn, poněvadž znalci své dobré zdání v ten smysl podali, že dle hospodářských poměrů u Hlinska pozemky každého čtvrtého roku se hnojívají, a že bylo tudíž vzhledem k úhrnné dle předložené smlouvy pachtovní ze dne 1. listopadu 1876 17 jiter 18□° obnášející výměře pozemků od manželů Josefa a Filipiny Šrámkových spachtovaných, každoročně část u výměře 4 jiter 440□° vymrviti.

Jestliže tehdy Josef Šrámek v roce 1876 jménem svých rodičů Heřmana a Alžběty Šrámkových jako tehdejších pachtéřů pozemky č. parc. 1240., 1259. a 1927. ve výměře 3 jiter 1373□° vymrvil, neučinil tím jiného, leč k čemu jako pachtéř byl povinen, aby věc v nájem vzatou dle §. 1109. ob. zák. obč. v obyčejném vzdělání udržel.

K dovolání žalujícího K. Mládka potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek stolice druhé, poukázav pouze na

důvody

tam uvedené.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. října 1879 č. 9672. —rm.—

Literární zprávy.

Das deutsche Gerichtsverfahren im Mittelalter. Nach dem Sachsenspiegel und den verwandten Rechtsquellen von J. W. Planck. Bd. I., II., Braunschweig: Schwetschke und Sohn 1878—1879 str. X. 855; IV. 424.

Vhodně poukázal Brunner k zvláštnímu rázu práva německého, jenž se jeví, porovnáme-li je s právem římským aneb církevním. Nikdy nedostalo se jemu střediska, odkud by se byl dál vývoj jednotný, nebylo mu popřáno v dobách vyvinování se bystrých právníků, kteří by byli vyplnili mezery a vyrovnali nesrovnalosti, jakož i dovršili soustavu právní a takto se přičinili o zaokrouhlení rozvíjejícího se práva spůsobem umělým a uměleckým. Důvodně tvrdí dotčený učenec, že právo německé co do hlavní své podstaty jsouc právem obyčejovým, vyznačuje se co největší pestrostí a růzností útvarů zvláštních, neunavně tvořící svěžestí a původností a tím také úkazem, že vřele přilne a přiléhá k hospodářským a společenským poměrům a poznenáhla ostré protivy vyrovnává. Tyto právě vlastnosti nepřekonatelné téměř nesnáze působí badatelům, již se právem německým zabývají. Věda germanistická nejzdařilejších dosud plodů dočkala se probádáním práva po skupeninách územních. Dílo svrchu dotčené spůsobem epochálním osvědčilo záslužnost methody řečené. Bylať prací, která vyžadovala nejen dlouholeté mravenčí pilnosti, nýbrž zároveň bystrého zraku a geniálního rozhledu, spojiti v jedno různé prvky a nesčetné nitky týkající se řízení soudního v právu saském totiž zrcadlu práva toho a v městských právech 13. a 14. století s ním spřízněných, (zvláště měst Magdeburku, Goslaru, Lubecku, Hamburku a Brem) a vylíčiti přesně i jasně spůsob řízení soudního do nejpodrobnějších jemností podle zásad těchto pramenů právních. Slovutný skladatel vykonal dílo vzácné obvyklým mistrovstvím. Ovládnuv geniálně látku porůznu roztroušenou téměř v půl stu pramenů, obohatil písemnictví vědy procesuální vůbec z hlediska

methodologického, zvláště pak vědu německého procesuálního práva, povždy skvoucím se drahokamem. Osvědčilo se jím opětně, že mistru snadně se podaří sloučiti v soulad a přehledný celek, což očím prostým zdá se býti nerozřešitelným nakupením různé hmoty. Zvláště nám sluší radostně a vděčně vítati spis Planckův jakožto výtečnou pomůcku při studiu našich městských památek právních, abychom bezpečně a snadně určili vliv práva saského na vývoj našich městských práv, zvláště v krajích polabských a bedlivým porovnáváním seznali, co nám jest vlastní a domácí a co odjinud přijaté. Neboť záhy v Litoměřicích starší formy spracování nálezů Magdeburských došly povšimnutí mírou překvapující, jak podrobněji dolíčiti ještě zbývá. Práce rozpadá se na tři knihy a pojednává v I. o soudu, předkem o moci soudní, světské a duchovní, zvláště též v městských soudech a osobách jí podrobených, dále o osobách soudních, totiž soudci, šoltýsu, biřiči a potaznících pak o místu, času, pořádku a útratách řízení, v II. o spůsobě řízení a sice o základním názoru ji ovládajícím totiž co nejšíř provedené zásadě projednací, pak o úkonech stran i soudu, k čemu ve zvláštních statích druží se výklady o stranách, jich poručnících a mluvčích a o odklizení sporu rozhodčími. Kniha III. vypisuje průběh a postup sporu, při čemž se rozeznává přelíčení, dokazování a donucovací řízení.

Řízení, jež předchází dobu k dokazování určenou, různé jest dle toho, zdali žaloba podána byla prostě (schlichte Klage) aneb spůsobem jaksi sesíleným, jímžto postavení žalovaného již zprvu se činí nesnadnějším. Důležitý jeví se nám rozdíl hned při žalobě v právu německém a římském. Žaloba onoho práva naznačuje pouze bezpráví, jež spůsobil žalovaný, jest to zřejmý zjev žalu toho, kdož trpí (Klage), donucuje žalovaného, aby se ospravedlnil z bezpráví. Actio římská vypisuje právo žalobcovo a je odůvodňuje, ona jest osvědčením se výlučnosti nároku žalobcova, vylučujícího tudíž také žalovaného ze všeho požitku a podržení věci sporné, výsledkem činnosti žalujícího (agere.). Z toho rozdílu vyplývají důležité důsledky, o nichž se doleji zmíněno bude. Zde budiž jen podotknuto, že žaloba německého práva nevypisuje základy nároku žalobcova, podobně nezná rozdíl žalob věcných a osobních. Nehledí se při roztřídění žalob k právnímu její důvodu, nýbrž k účelu, jehož dosíci má. Žaloba prostá krátce vytýká, že žalovaný buď nečiní, k čemu zavázán jest, (o dluh), buď že bezprávně nevydává statek (o statek), buď že porušil mír (o bezpráví). O žalobě prosté nastává obeslání žalovaného třeba k třem rokům, pak rozkaz k podání odpovědi, po případě třikráte. Odepře-li žalovaný odpověď, předstíraje, že k ní povinen není (vorreden dle Brněnského práva Nr. 10.), nemusí se pustiti ve

spor. Smí tak činiti z důvodů formelních, jelikož žalobce nešetřil kteréhosi předpisu processuálního, jenž podmíněn jest jeho prosbou k soudu, aby uložena byla žalovanému odpověď, (na př. nezaručil „gwar žaloby," jak to litoměřické spracování tak zv. Magdeburských dotázek a ještě nálezy apelační z let 1548—49 nazývají), aneb z důvodů hmotných, pakli žalobce vůbec neb nyní více práva nemá, strany záležitosti sporné žádati za odpověď, (na př. nepravý žalobce neb žalovaný, nepravá věc). O těchto odmluvách projednává se před soudem a rozsudkem se určí, zdaž žalovaný prost jest odpovědi neb k ní zavázán, načež po případě o tom důkazů potřebí.

Neodepřel-li žalovaný („odpovídač") odpovědi aneb byl-li odsouzen odpověditi k žalobě, počíná líčení tím, že strany se prohlašují o tom, komu z nich dle práva přísluší věc sporná, totiž dle různosti případu: peníze, statek, dědictví, svoboda, čest, zdraví, život atd. Žalobce přijímá v tvrzení nároku právního jen tolik živlů skutkových, kolik jich potřebí, aby nárok individualisoval. Žalovaný opět tvrdí, že zavázán pokud se týče povinen není k tomu, čeho žalobce žádá, aniž by uvedl okolnosti, z nichž vyplývá, že právo žalobcovo buď vůbec nevzniklo neb ač platně vzešlo, nyní již zrušeno jest; jistou výminku činí jen obrana proti žalobě o statek. Zachovává-li se žalovaný tímto spůsobem, nepopírá pouze závazek, nýbrž odmítá jej; v případě opáčném zná se k dluhu, nikoli k skutku. Má-li spor tvrzení těchto minouti, potřebí, aby jedna strana tvrzení své dotvrdila a osvědčila. Dle zásady pak, že v pochybnostech chrániti sluší spíše toho, na kohož útok činěn byl, předkem žalovaný se prohlásiž a slyšán budiž s tím, čím odůvodniti může držbu věci aneb podržení čehosi. Popírá-li žalobce nárok žalovaného ve směru tomto, připuštěn budiž žalovaný k důkazu. Vyhledáno budiž, kterak se stalo, že žalovaný věc spornou má a zdali tu není nedostatek jakýsi, následkem kteréhož by vlastně slušelo, aby žalobce ji měl.

V tom zračí se další podstatný rozdíl německého od římsko-církevního práva; žalovaný nesmí, jako podle tohoto vyčkávati zdaření či nezdaření se důkazu žalobcova zcela passivně. Právo římské žádá, aby ten, kdož věc míti chce, však dosud nemá, ukázal, že tím bezpráví zakouší, a že mu to, co nemá, dle práva náleží. V římském právu východištěm býti musí útok směřující k změně poměrů (actio), v německém obrana toho stavu věcí, který před rukama jest (gewere). Arciť výhoda, již německé právo žalovanému poskytuje, zároveň jest břemenem, jelikož žalovaný nucen jest, aby hned zprvu právní postavení své ve sporu naznačil a odůvodnil; nestačí, aby se hájil pouhým záporem oprávnění

žalobcova, nýbrž doložiti musí vzájemné oprávnění své, jež arciť opírati nutno o nabízené důkazy. Žalobci vychází z toho prospěch dvojí, an pouhou svou žalobou již žalovaného dohání k výkazu práva, jehož tento k věci sporné si činí, dále pak opíraje se o pevný základ tvrzení žalovaného mezery u vylíčení právního poměru doplňovati může bližším vyložením práva svého. Aby se nepodařil žalovanému výkaz nároku k podržení, pokud se týče nevydání věci žalobcem vyhledávané, může žalobce buď hlásiti se k důkazu mocnějšímu nad důkaz žalovaným nabízený, totiž k důkazu soudnímu, buď podvrátiti může tvrzení oprávnění žalovaného dolíčením vad tvrzení tohoto aneb přivedením dalších tvrzení, z nichž vyplývá, že vlastně žalobce věc spornou míti by měl a tudíž také bližším jest k důkazu. Arciť jen výminkou smí žalobce nabízením se k soudnímu důkazu zbaviti žalovaného výhody vypsané, totiž předního tvrzení a po případě předního důkazu. Nabízí-li se žalobce k takovému důkazu, donucuje tím žalovaného k podrobnějšímu vylíčení důvodu toho, proč se závazku prostým býti pokládá.

Pravidelně končí se vzájemné toto tvrzení nálezem na výmince závislým, že strana, o které soud pokládá, že bližší jest k věci sporné, tvrzení svého oprávnění za rozhodné uznané prokáže spůsobou zákonní. Nález tento jest pak „dvojjazyční", totiž přihlíží k obojí alternativě zdaření a nezdaření se důkazu. Právo k provedení důkazu přisuzuje se tomu, kdož tvrdil právo relativně mocnější, pokud jde o věc spornou; nerozhoduje o právu k důkazu věrohodnost stran, druh průvodu, domněnka atp. Podrobný podává se čtenáři obraz o tom, jak všeobecné tyto formy ve sporech o dluhy, o statky, o svrchky, (při těchto dvou zvláště také při žalobě vzájemné aneb mezi líčením jiné věci teprvé vzniklé), důsledně a přesně provedeny byly. Velmi důmyslným spůsobem vyličuje Planck v tomto oddělení, kterak úzce pojem t. zv. gewere souvisí se zvláštním utvářením německého processu a kterak základní onen názor o postavení obou sporných stran spůsobil, že postrádáme v německém řízení soudním zvláštního sporu o držbu a podrobnějšího rozvoje nauky o vydržení. Pojem tak řečené gewere stanoví v ten smysl, že jest to právo držby u skutečném výkonu, čímž arciť rozchází se s běžným názorem o gewere, jak jej Laband a Heusler vytkli, ku kterým Stobbe se přidal.

(Dokončení příště.)

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

19. týdenní schůze dne 4. prosince 1879.

Předseda: starostův náměstek pan prof. dr. Randa.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 16.

Jednatel oznámil, že Jednota přistoupila pro letošní rok ku „Pražskému spolku útulny pro osoby bez přístřeší“ za člena s příspěvkem 15 zl., a dále že p. dr. Max Wellner, c. k. notář v Unhošti ohlásil své vystoupení z Jednoty. Vzato na vědomost.

Na to přednášel p. dr. Herold o některých pochybných otázkách obecního řádu.

Vedlé §. 20. obec. ř. jest každý volitelný a řádně zvolený člen obce povinen, přijmouti volbu za výbora, náhradníka aneb za člena představenstva, nemůže-li pro sebe uvésti zákonný důvod omlouvací. O platnosti důvodu omlouvacího rozhoduje výbor. Tu však vzchází otázka, kdo by byl kompetentní k posouzení důvodu omlouvacího, kdyby se všickni zvolení vzdali?

Dle analogie §. 106. obec. ř. by se zdálo, že je tu kompetentní úřad politický. Ale ustanovení §. 106. obec. ř. je výminečné a nelze ho proto obdobně užiti. Spíše dlužno míti za to, že teprvé nově zvolený výbor jest kompetentní, o podstatě důvodu vzdání se rozhodnouti. Dokud o tom není rozhodnuto, nemůže býti arci ani řeči o následcích neoprávněného vzdání se, a proto by mohli býti členové výboru, jenž se vzdali, přece zase voleni. Ovšem že by pak volba těch členů musila býti prohlášena za neplatnou, kteří ku vzdání se po první volbě neměli podstatného důvodu.

Dále vzchází tu otázka, zdali dlužno jednati o podstatě omlouvacího důvodu, když zvolený s resignací složí zároveň nejvyšší pokutu 100 zl. r. m.? Zajisté; neboť se tu jedná vždy ještě o jiné následky takového vzdání se. Dle §. 22. obec. ř. nastupuje na uprázněné místo výbora onen náhradník, který v témž volebním sboru, v kterém byl zvolen výbor, který odstoupil, obdržel nejvíce hlasů, a dle §. 29. obec. voleb. řádu nastupuje na místo zvoleného výboru, jenž buď není volitelný aneb se z platného důvodu vzdal, ten, kdo v dotyčném sboru volebním obdržel po výborech zvolených nejvíce hlasů co výbor. Jelikož §. 29. obec. ř. ustanovuje, že starosta povolá náhradníka

na uprázněné místo výbora, provádí se tato ustanovení zákona v praxi obyčejně tím spůsobem, že před zvolením starosty a pokud se týče představenstva nastupuje na uprázněné místo výbora ten, kdo v dotyčném sboru volebním po zvolených výborech obdržel nejvíce hlasů co výbor, po zvolení starosty pak náhradník. Ale tato praxe nezdá se býti úplně správná. Uprázní-li se místo výbora proto, že volba jeho byla již původně neplatná, měl by na místo to dle přesného znění §. 29. obec. vol. ř. nastoupiti vždy ten, kdo po zvolených výbořích obdržel v dotyčném sboru volebním nejvíce hlasů co výbor.

Jiná pochybná otázka je, kam jde odvolání? a sice: 1) na rozhodnutí představenstva, a 2) na rozhodnutí výboru. Zde dlužno především rozeznávati mezi působností samostatnou a mezi působností přenešenou. Z opatření představenstva v působnosti samostatné jde stížnost k obecnímu výboru (§. 40. obec. ř.). I z rozhodnutí disciplinárního jde stížnost na výbor obecní. Ale jestli se nařízením představenstva porušuje platný zákon, aneb jestli se ho chybně užívá, nemá o tom rozhodovati výbor obecní, nýbrž úřad politický (§. 103. obec. řádu). V přenešené působnosti a ve věcech volebních jdou stížnosti k úřadu politickému.

Z rozhodnutí výboru obecního samostatné působnosti jde odvolání na okresní výbor, v působnosti přenešené a pak jedná-li se o porušení zákona aneb o chybné užívání jeho, k úřadu politickému. Když jedná se o volební právo stěžovatele, je kompetentní říšský soudní dvůr.

Dále ještě vzchází otázka, jaký vliv mají obecní přirážky na právo volební? Kdo nezaplatil přirážky obecní více než za jeden rok, pozbývá dle §. 4. obec. vol. ř. právo volební. Z toho se dá souditi, že jsou obecní přirážky při posuzování práva volebního velmi důležité, a že kdo platí přirážky obecní, má právo volební, třeba by na př. od daně činžovní byl osvobozen a tudíž žádné daně v obci neplatil. Praxis ovšem rozhoduje dle náhledu opačného.

Sporná je též otázka, mají-li lékaři obecní passivní právo volební čili nic? Ministerstvo vnitra prohlásilo v několika případech, že jsou lékaři obecní úředníky obecními a tudíž nemají passivního práva volebního.

Po přednášce poukázal pan prof. dr. Pražák k tomu, že i když se jedná o porušení neb o mylný výklad zákona, může se stížený z rozhodnutí obecního výboru v samostatné působnosti vyneseného odvolati k okresnímu výboru. Tomu nevadí, že §. 103. ob. zříz. přikazuje politickému úřadu, by rozhodoval o stížnostech takových, neb tím otevřena pouze další cesta k stížnosti, aniž by pravidelná stížnost k vyššímu úřadu samosprávnímu byla vyloučena.

Pan mag. sekr. dr. Reichert přidává se k náhledu p. prof. dra. Pražáka a připomíná, že úřadové političtí stížnosti takové, pokud se týkají jen působnosti samostatné, vrací. O významu obecních přirážek na právo volební má za to, že se musí přesně obmeziti na ten vliv, jaký jim §. 4. obec. vol. ř. připisuje. §§. 1., 13. a 15. obec. vol. ř. mluví jasně o přímých daních, kdo tedy daně neplatí, nemá práva volebního. Co se týče passivního práva volebního obecních lékařů, je toho náhledu, že jim toto právo přísluší, nejsou-li úředníky obecními. Jsou-li však ustanoveni na dekret a podléhají-li dokonce i disciplinární moci starosty, jsou obecními úředníky a nemají passivního práva volebního.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 105. (knihy jud.)

„Jen takové nedoplatky daní, které se nedluhují déle tří roků, počítajíc ode dne, kdy se nemovitost exekučně prodala, požívají podlé platících dosud dvor. dekretů ze dne 16. září 1825 č. 2132., 1. září 1826 č. 2219., 4. listopadu 1831 č. 2533. a 14. února 1840 č. 409. sb. z. s., jakož i podlé §. 31.—1. konk. ř. práva přednosti přede všemi pohledávkami hypothekárními."

C. k. fin. prokuratura jmenem berního eráru stěžovala si z výměru c. k. měst. del. okresního soudu v Brně ze dne 24. května 1879 č. 21475., kterým se rozdělilo nejvyšší podání za půllán č. 26. v Turasu v exek. věci Marie Polzerové proti Josefu Francovi pto. 1600 zl., a sice proto, že nebyly v pořadí výsadním na nejvyšší podání poukázány starší než tříleté daně reální, které byla za r. 1874, 1875 a za čas od 1. ledna až do 8. března 1876 přihlásila; a když c. k. vrchní soud mor.-slezský stížnosti té nevyhověl, podala c. k. fin. prokuratura mimořádný rekurs dovolací.

Radě se o tomto rekursu dovolacím vyslovil se senát k rozhodování svolaný pro to, aby se vyhovělo této stížnosti dovolací zejmena vzhledem k výn. fin. min. ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. vydanému následkem nejv. rozh. ze dne 1. května 1850, čímž ale zároveň

vyslovil se, aby se upustilo od právní zásady*) do č. 100. repertoria nálezů pojaté. Proto přivedlo presidium nejv. soudu, zaraziv̌ši mezi tím výkon onoho rozhodnutí senátu, znova naskytlou tuto právní otázku podlé nejv. schválené instrukce o vedení knihy judikátů a repertoria nálezů před senát sesílený, který opětně a podrobně se uradiv rozhodl, aby se na místě citovaného nálezu, avšak zůstávajíc na zásadě v něm obsažené, do knihy judikátů zanesla právní věta shora uvedená. Vedly jej při tom následující úvahy:

Sluší dbáti při této otázce právní dvou věcí: zákonného práva zástavního, které se vůbec zeměpanským daním na nemovitý statek — z něhož se odváděti mají — vyhražuje, a priority jeho.

Ustanovuje-li §. 1. dekr. dv. kanc. ze dne 14. února 1840 sb. z. s. č. 409., aby požívaly starší než tříleté nedoplatky daní pozdějšího jenom zástavního práva, nežli věřitelé hypothekární (§. 31. č. 3. konk. ř.), lze pak přidíleti exekuci, kterou vede erár na ten statek, aby vymohl nedoplatky daní, jen tak dalece účinek právní, že se mají eráru starší než tříleté daně v pořadí získaného práva zástavního, tedy před knihovními věřiteli, kteří snad ještě následují, z nejvyššího podání přikázati. Nesprávné ale bylo by, kdyby se této exekuci chtělo přisuzovati, že se tím i starším než tříletým nedoplatkům daní udílí přednost zákonného práva zástavního přede všemi věřiteli knihovními. Neboť dvor. dekrety ze dne 16. září 1825 č. 2123., 1. září 1826 č. 2219. a 4. listopadu 1831 č. 2533. sb. z. s. obmezují přednost reálním daním před ostatními ze soukromých titulů vzcházejícími pohledávkami vyhraženou výslovně jediné na tříleté nedoplatky, a kdyby se tedy exekučnímu zástavnímu právu, jehož nabyl erár na usedlosti k tomu cíli, aby se domohl doplacení daní, přisuzoval, hledíc k ustanovení §. 1497. ob. zák. obč., účinek shora uvedený, rozšířila by se tím výsada, zákonodárstvím výslovně jen pro obmezené období vyhražená přes toto období, což by se tendenci zákona toho přímo protivilo. Jestiť ustanovení v §§. 13. a 14. vyn. fin. min. ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. obsažené specielním, pouze poplatku z převodu se týkajícím ustanovením, a nepřipouští již proto extensivního výkladu analogického na jiné případy. Ostatně rozhodla se tato otázka cestou zákonní nejen

---

*) Právní tato zásada zní: „Ustanovení výn. fin. min. ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. odst. III, 14., resp. nejv. rozhodnutí ze dne 1. května 1850 ohledně přerušení, které nastane o promlčování se práva přednosti nezaplacených poplatků z převodu, nevztahuje se analogicky na nedoplatky jiných daní.“

v §. 31. č. 1. konk. ř. ze dne 25. prosince 1868, nýbrž již dekretem dv. kanc. ze dne 10. září 1825 č. 2821. prohlášeným výnosem štyrského gubernia ze dne 30. září 1825 č. 24255., v němž se prohlásilo ve srozumění s nejvyšším c. k. místem justičním, že nelze přisvědčiti k otázce, má-li tehdáž, když se na některém poplatníku daň čas od času vymáhala, aniž by ji on byl zaplatil, působiti výsadní právo hypothekární na delší než tříleté období a to sice proto, poněvadž výsadní právo hypothekární na tříletý nedoplatek daní jsouc obmezeno, s promlčením není v žádném spojení a jen tím svou působnost jeví, že se domáhá veřejná správa svých nároků na tříletou daň před všemi ostatními na statku zjištěnými závazky, že na těchto poměrech ničeho nemění okolnost, vymáhal-li se nedoplatek i exekucí a přece se nevymohl, aneb jestli se povolily lhůty k placení, nýbrž že by to vedlo k různým zmatkům, kdyby se na to přihlíželo, a že pojišťuje výsadní právo hypothekární pouze sumu tříletého nedoplatku, čili jinými slovy, že pro sumu tříleté daní jest státní správa kryta právem přednosti, pro částku ale, která tuto sumu přesahuje, přednosti žádné nepóžívá, nýbrž na rovni stojí se soukromníky, kterým nějaká pohledávka přísluší.

Zároveň se následkem tohoto nálezu nevyhovělo m. ř. stížnosti dovolací, kterou, jak zpředu bylo uvedeno, fin. prokuratura byla podala.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 11623.

Nálezy
c. k. správního dvoru soudního.

1) Příspěvek k fondu náboženskému dle zákona ze dne 7. května 1874 č. 51. ř. z. sluší předepsati z celého jmění kapitoly a nikoliv z jmění, jednotlivým kanovníkům k užívání přikázaného o sobě. Při tom sluší ovšem sumu, která z titulu církevní kompetence daní nepodlehá, vyšetřiti tím spůsobem, že se sráží suma všech obnosů, které každému jednotlivému kanovníku jmenem kompetence prospívají, tak že pouze zbytek daní k náboženskému fondu podlehá.

Nález ze dne 10. června 1879 č. 1072., sb. č. 509.

2) Dle §. 1. A. zemského zákona pro Čechy ze dne 11. května 1864 č. 87. z. z. lze k provokaci jednostranné vykoupiti jen takové naturální dávky ke kostelům, farám neb školám, kteréž se poskytují z jisté nemovitosti, a tudíž jsou břemenem reálním. Pouhé dávky osobní, třeba osobami povinnými byly obce, nelze takovým spů-

sobem vykoupiti. Momenty, které se týkají otázky, zdali vykoupení místa má, čili nic, má úřad při dotyčném jednání na jisto postaviti z povinnosti úřední.

Nález ze dne 2. července 1879 č. 1280., sb. č. 528.

3) Což stanoveno v §. 10. zákona o právu domovském ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z., že totiž úředníci státní definitivně ustanovení nabývají práva domovského v obci, kdež jim přikázáno službu konati, toho nelze užiti v příčině oněch zřízenců státních, kteří náležejí v kategorii sluhů.

Nález ze dne 20. června 1879 č. 1213., sb. č. 518.

Denník.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. ledna až do 10. února 1880.

A. v seznamu advokátů: Zapsán byl p. dr. Karel Worel se sídlem v Strakonicích.

Poznámka. Panu dru. Ant. Raabovi bylo povoleno, by otevřel svou kancelář advokátní v Jirkově, ačkoliv svého času se sídlem v Chomútově v seznam advokátů zapsán byl, poněvadž v Chomútově kancelář svou neotevřel.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: pan Karel Melzer u p. dra. Herschmanna v Tachově; p. A. Šebelík u p. dra. Hirsche, adv. v Klatovech; p. dr. Jos. Czurba u p. dra. Jul. Flögla, adv. v Praze; p. dr. Jul. Brandeis u p. dra. Brauna, adv. v Praze; p. dr. Otto Vojáček u p. dra. Ign. Hauschilda, adv. v Praze; p. dr. K. Dittrich u p. dra. S. Taussiga, adv. v Praze; p. J. Kohn u p. dra. M. Kohna, adv. v Mladé Boleslavi; p. F. Brychta u p. dra. A. Pavlíčka, adv. v Karlíně; p. dr. Jindř. Rosenbaum u p. dra. Fr. Bureše, adv. v Chrudimi; p. Adolf Anspach u p. dra. Fr. Bernta, adv. v Žatci; p. Isidor Petschek u p. dra. Koreffa, adv. v Praze; p. dr. A. Dressler u p. dra. Fr. Dvořáka, adv. v Náchodě; p. Bar. Spindler u p. dra. Daška, adv. v Praze; p. dr. Eugen Eiselt u p. dra. Ig. Hauschilda, adv. v Praze; p. Jan Nack u p. dra. Grätze, adv. v Praze; p. Sigm. Kopperl u p. dra. Ot. Willnera v Teplicích; p. dr. Mor. Sacher u p. dra. Johna, adv. v Teplicích; p. dr. Vinc. Zadina u p. dra. A. Zadiny, adv. v Poděbradech. — 2) Přestoupili: Pan Václ. Podhůrský od p. dra. Hübsche v Poličce, k p. dru. K. Hauptmannovi v Březnici;

p. Vinc. Koštál od p. dra. J. Starcka v Plzni, k p. dru. Schmidovi tamtéž; p. dr. Horák od p. dra. Kučery, k p. dru. Tilšovi v Praze; p. Jindř. Fiala od p. dra. Čapka, k p. dru. Vavřinkovi v Jičíně; p. J. Ullmann od p. dra. Grätze, k p. dru. A. Wellnerovi v Praze; p. dr. Lud. Schulz od p. dra. Schlossera v Teplicích, k p. dru. Schneidrovi tamtéž. — 3) Vystoupili: Pan Ludvík Fišer z kanceláře p. dra. Herschmanna v Tachově; p. dr. R. Rubeš z kancel. p. dra. K. Klímy v Domažlicích; p. dr. V. Jakubička z kancel. p. dra. J. Škardy v Praze; p. dr. V. Kasanda z kanc. p. dra. J. Flögla v Praze; p. dr. V. Šonský z kancel. p. dra. Tilsche v Praze; p. dr. Jos. Kaizl z kancel. p. dra. Ig. Hauschilda v Praze; p. dr. Lud. Thorsch z kancel. p. dra. O. Willnera v Teplicích; p. dr. Glaessner z kanceláře p. dra. G. Schneidera v Teplicích.

K zákonu lesnímu. Za příčinou plavení dříví objevila se potřeba, stížiti ve prospěch lesní správy velkostatku X. služebností pozemek Josefky K. poblíž vody se nacházející. Lesní správa nabízela Josefce K. za užívání pozemku roční dávku 15 zl., což však poslednější nepřijala, žádajíc ročních 50 zl. Bylo tudíž třeba předsebráti komissi a odhadnouti škodu, při čemž znalci vyšetřena byla roční náhrada, kterou velkostatek dáti má, sumou 7 zl. 31 kr. r. m. Vzhledem k tomu, že takto méně bylo přisouzeno, než lesní správa velkostatku po dobrém byla nabídla, uznalo c. k. okresní hejtmanství, že komissní útraty 65 zl. 11 kr. r. m. má nésti každá strana z polovice. Místodržitelství uložilo však velkostatku nésti všechny náklady komisse, a ministerstvo orby nedalo rozhodnutím ze dne 3. ledna 1880 č. 12440. místa stížnosti velkostatku z nálezu místodržitelství podané, poněvadž ve smyslu 2. odstavce lesního zákona majitel pozemku ve prospěch plavení dříví služebností stíženého právo má žádati, aby náhrada jemu příslušící úřadem byla vyšetřena a podnikatel plavby všechny útraty tohoto vyšetření nésti má, nehledě k tomu, což bylo dříve mezi stranami jednáno, by po dobrém usjednocení se docílilo.

K předpisům o právu domovském. Nálezem ze dne 5. prosince 1879 č. 14109. nalezlo ministerstvo vnitra, že pro otázku, nabyl-li kdo práva domovského ve smyslu §. 12. lit. *b*) proz. zákona o obcích z r. 1849 čtyrletým pobytem v jisté obci, nerozhodno jest, byla-li část tohoto času strávena v ošetřování nalezenců, anto zde jedině rozhodují faktické okolnosti v §. 12. lit. *b*) uved. zák. dovolávané.

Z. f. V.

O nárocích soukromoprávných v řízení trestním.

Podává JUDr. Frant. Storch, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Pokračování.)

II. Předmět a subjekt řízení adhaesního.

§. 4.

Jest to zvláštností některých zločinů, že se jimi bezprávně zasahuje v obor cizích práv soukromých — majetkových nebo rodinných, z čehož pak vzniká nárok toho, komu zločinem bylo ublíženo, aby porušený stav právní znova byl zřízen, t. j. aby škoda spůsobená byla nahrazena, aby nějaké jednání právní nebo poměr právní prohlášen byl za neplatný. Tak u všech deliktů majetkových, tak u přestupků, které naznačují §§. 507., 508. a t. d. tr. z. Ne méně však mohou i z jiných zločinů přímo proti jinému statku právnímu směřujících podobné účinky vzejíti, aniž jest možno, aby některý druh zločinů zásadně tu byl vyloučen.[15]) Při zločinech po výtce politických: při velezrádě, pozdvižení a vzbouření zákon sám možnosť tuto výslovně připouští. §. 370. ř. tr. Týž princip obsahují i §§. 1325.—1330. ob. zák. obč.

Hodí se tudíž nejen takové nároky práva soukromého k jednání adhaesnímu, které bezprostředně ze zločinu vzešly, nýbrž i takové, které s ním pouze v prostřední souvislosti příčinné se nalézají.

---

[15]) Srv. S. Mayer, Commentar str. 29.; Mitterbacher & Neumayer str. 39. (Citáty, které tito v notě 1. z Mittermaiera, Zachariäa, Plancka uvádějí, o této věci ovšem nejednají.) — Ortloff l. c. str. 36.

De lege ferenda není ani vážného důvodu, proč by adhaese při některých nárocích soukromoprávných měla býti vyloučena a jen na určité způsoby nároků takových býti obmezena; důvody v §. 3. naznačené, mluví pro adhaesi v nejširším rozsahu.[16])

Důslednosť tato dochází v něm. právu obecném plného uznání; toliko z formelných důvodů příslušnosti připouští se tam výminka v otázce o neplatnosti manželství.[17])

Rakouské právo, ve kterém arciť o vlastním řízení adhaesním toliko v příčině řádů trestních ze dne 17. ledna 1850 a ze dne 23. května 1873 mluviti můžeme, ubíralo se určujíc objektivný dosah adhaese směrem zvláštním.

Zákonem trestním z r. 1803 dopouští se soudci trestnímu toliko, aby rozhodoval o nahrazení škody (Entschädigung) ve smyslu ob. z. obč. na rozdíl od plného dostiučinění.[18])

Řád trestní z r. 1853 rozšířil v míře nemalé obor působnosti soudcovské ve směru nároků soukromoprávných, dávaje soudci trestnímu právo rozhodovati netoliko o náhradě škody v plném dosahu t. z. dostiučinění ve smyslu ob. z. obč., nýbrž i „o všech jiných z viny obžalovaného jasně a určitě vyplývajících následcích soukromoprávných,“ souhlase v tom i s nynějším i s řádem trestním z r. 1850.[19]) Sem náleží netoliko otázka o navrácení věci vzaté, nýbrž i „o náhradě utrpěné škody neb ušlého zisku, aneb o zahlazení učiněné urážky“ (§. 359.); dále otázka o neplatnosti právního jednání, ve které byl někdo s obžalovaným vešel, anebo poměru právního, jenž byl nastal, a rovněž o právních účincích z toho vzešlých.

Rozhodování o platnosti manželství jest dle tohoto zákona soudci trestnímu zásadně jenom tenkrát odňato, když jedná se zároveň o otázku předchozí, rozhodnou pro věc trestní (§. 4. odst. 4. ř. tr. z r. 1853), kteréžto ustanovení — jak Hye l. c. str. 97. pozn.** vykládá — v tom důvod má, že již tenkráte v některých zemích korunních (v Uhrách, Chorvatsku, Slavonsku, v srbské

---

[16]) Srv. S. Mayer, Der Entwurf einer deutschen Strafprozessordnung (1874) str. 409. a 410.

[17]) Srv. Kleinschrod, O poměru řízení civilního a trestního atd. (Neues Archiv des Criminalrechtes, sv. II. str. 284.); Planck, Systematische Darstellung des deutschen Strafverfahrens str. 637.; Ortloff l. c. str. 37.

[18]) Jenüll, Das österr. Criminalrecht sv. IV. §§. 514., 523. a 525.

[19]) Würth, Die österr. St. P. O. str. 679

Vojvodině, v temešském Banatě a v Sedmihradech)[20]) byly ve věcech manželských příslušnými soudy duchovní; za to však se nikde nepochybuje, že soudci trestnímu náleží dle tohoto zákona rozhodovati o platnosti manželství, kde neplatnosť jest účinkem činu trestného, ač není-li jen vůbec soudům světským objektivná příslušnosť ve věcech těchto odňata, jako tomu bylo v zemích právě jmenovaných.[21])

§. 5.

Nynějším řádem trestním z r. 1873 jest především odňata soudům trestním naprosto moc rozhodovati o platnosti manželství (§§. 5. odst. 3. a 371. odst. 2.), jakkoli právě nyní, kde příslušnosť soudů světských ve věcech manželství se týkajících zákonem ze dne 25. května 1868 č. 47. ř. z., byla obnovena, neplatí více důvod, který pro zákonodárství dřívější byl rozhodným. V motivech k osnově z r. 1862 a 1867[22]) ukazuje se sice k tomu, že jest tu zvláště důležito, aby již zpředu zamezena byla možnosť odporujících sobě rozhodnutí, pak že v processu o manželství rovněž jako v řízení trestním neplatí zásada disposiční. Než jakkoli snad důvody tyto nejsou bezvýznamny pro otázku, o které jedná §. 5. ř. tr.,[23]) že výminka §. 371. odst. 2. ř. tr., ohledy takovými odů-

---

[20]) Hye, Die leitenden Grundsätze etc. str. 365.

[21]) Srv. Rulfův kommentár k ř. tr. z r. 1853, II. sv. str. 225.; Hye l. c. str. 365.; Herbst, Einleitung in das österr. Strafprozessrecht (2. vydání 1871) str. 189.; Frühwald, Handbuch des allg. Strafprozesses k §. 361. sub II., kde se též uvádějí ustanovení dvorských dekretů ze dne 30. července 1808 č. 856. a ze dne 11. července 1817 č. 1345. sb. z. s.

[22]) Srv. Mayer, Handbuch str. 355. a 356.

[23]) Z celého nynějšího §. 5. ř. tr., který se tu až příliš těsně připojuje k §. 4. ř. tr. z r. 1853, jakož i z motivů v textu citovaných zdá se opravdu vysvítati, jakoby zákonodárce byl vycházel z názoru, že příčina, proč rozhodnutí soudce civilního nemůže býti závazným pro soudce trestního, jest pouze ta, že řízení civilní na jiných zásadách spočívá než řízení trestní, zvláště pak že v onom, nikoli však v tomto platí zásada disposiční, tak že by opačné ustanovení platiti muselo, kdyby nebylo této překážky! Naproti tomu budiž však připomenuto, že zásada, kterou vyslovuje §. 5. odst. 2., jest toliko nutnou důsledností ze zásady volného uvažování důkazů (§. 258.), důsledností, jíž by ani tenkráte nebylo lze uniknouti, kdyby řízení civilní na týchže zásadách spočívalo jako řízení trestní.

vodněna není, jest patrno: nejen že všechny důvody, které pro řízení adhaesní vůbec platí, ani v této příčině ničeho z váhy své nepozbývají, ale právě zde jest o jednu námitku, tu totiž, která se z rozdílnosti zásad řízení trestního a civilního řízení adhaesnímu jinak činívá (sr. svrchu §. 1.), méně, než-li v jiných případech, ježto v processu o manželství platí u nás vůbec zásada officialní a zásada vyhledání pravdy materielné neméně než-li v řízení trestním (§§. 1. a 13. dvor. dekr. ze dne 23. srpna 1819 č. 1595. sb. z. s.).[24])

Ostatek není soudce dle našeho řádu trestního nikterak obmezen na pouhé rozhodování o nárocích z práva majetkového, a působnosť jeho vztahuje se rovněž i k nárokům z práva rodinného; neboť §. 47. ř. tr. dovoluje adhaesi každému, kdo zločinem „ve svých právích“ utrpěl poškození a §. 371. rozšiřuje příslušnosť soudce trestního na všechny spůsoby „právních poměrů“ a „právních účinků“ povahy soukromoprávné s jedinou toliko výminkou §. 371. odst. 2.[25])

O smyslu ustanovení zákonných nemůže zvláště pak býti pochybnosti, srovnáme-li je s obdobnými nařízeními řádu trestního z r. 1850. Rozeznáváť §. 2. zákona poslednějšího, jednající o trestní žalobě soukromé, zcela přísně mezi tím, komu bylo ublíženo („Beleidigter“) a škodujícím („Beschädigter“); za to však místa jednající o řízení adhaesním (§§. 4., 401. nn.) mluví výlučně jen o škodujícím, kterýžto výraz arci s těží jinak

---

[24]) Mitterbacher & Neumayer l. c. str. 842. shledávají důvod v tom, že zákon snaží se, aby manželství v platnosti bylo zachováno, a že proto popírání této platnosti na zvláštních formách závislým učinil, pro které v rámci řízení trestního není místa.

[25]) V opačném smyslu prohlašuje se Bar: Die Prinzipien der österr. Strafprozessordnung (v časopise Grünhutově: Zeitschrift für Privat- und öffentliches Recht sv. I. str. 310.). Podobně vztahuje sem Liszt: Die Privatklage in Oesterreich (v časopise Gerichts-Saal sv. XXIX. str. 194.) jen „číselně prokázatelné nároky soukromoprávné.“ Pouhou parafrasi zákona obsahuje to, co praví Mitterbacher a Neumayer k §. 371. ř. tr. v kommentáru str. 841. S. Mayer, Commentar str. 22. připouští zásadně „všecky způsoby souvislých nároků civilních“. Ne příliš určitě vyslovuje se Ullmann v učeb. kn. str. 286., kdež dovolávaje se výroku Glaserova ve spise: Anklage, Wahrspruch atd. str. 45, klade váhu na to, že soukromoprávnými nároky nemají se rozuměti „pouze práva majetková“, kdežto zase dle str. 675. a 676. „zákon především nároky na náhradu na mysli má.“

lze rozuměti než o škodě **na jmění** spůsobené. Kdyby pak i zbývalo o tom ještě pochybnosti, musela by tato naprosto zmizeti, všimneme-li si jen, kterak vlastní tvůrce zákona z r. 1850 místa ona vykládá. Dle **Würtha** l. c. str. 677. zná totiž zákon právě zmíněný dva hlavní případy, ve kterých jest soudci trestnímu rozhodovati o nárocích soukromoprávných: navrácení statku, jenž náleží škodujícímu a náhradu škody; v ohledu posledňějším rozšířil prý zákon ustanovení zákona trestního z r. 1803, dovoluje soudci rozhodovati též o plném dostiučinění ve smyslu §. 1323. ob. z. obč. Jsou to tudíž vesměs otázky z oboru práva **majetkového**, které tam tvoří předmět řízení adhaesního. Naproti tomu užito jest na rozhodných místech nynějšího řádu trestního místo užšího výrazu „**škodující**" (Beschädigter) slov významu patrně širšího: „**ten, komu v právích jeho bylo ublíženo**" („der in seinen Rechten Verletzte"), tak i zvláště v §. 47. Mimo to vzal nynější zákon ustanovení §. 371., jež nijakého obmezení neobsahuje, nýbrž příslušnosť soudce trestního na všecky spůsoby „poměrů i následků právních" rozšiřuje, podstatně do slova z §. 361. ř. tr. z r. 1853 s jedinou toliko, dříve naznačenou výminkou.

Obsah výroku soudce trestního o nároku soukromoprávném může dle §. 371. odst. 1. ř. tr. vztahovati se:

1) k úplné nebo částečné neplatnosti právního jednání, ve které byl někdo vešel s obžalovaným;
2) k neplatnosti právního poměru; nebo
3) k právním účinkům, které z toho vzcházejí.

Pochybnosti mohou vzniknouti toliko o případu posledním v příčině vymezení oněch právních účinků, které mohou býti zahrnuty ve výrok soudcovský. Zde sluší všimnouti si hlavně toho, že slova „**z toho**" v ten spůsob s celkem souvisí, že tím rozuměti možno toliko účinky, které **z neplatnosti jednání nebo poměru právního**, nikoli snad všecky účinky, které **vůbec z viny obžalovaného** vyplývají. Jinak došli bychom té důslednosti, že by soudce trestní alespoň implicite rozhodoval též o takových nárocích soukromoprávných, které sice zločin předpokládají, avšak nemají v něm právního svého původu.[26]) Nemůže tedy na př. výrok

---

[26]) V sensačním processu **Tourvilleově** roku 1877 byla otázka o právu adhaese velice důležitou, ježto soudní dvůr Bozenský řídě se tím, co bylo nařízeno vrchním zemským soudem tirolským, připustil, aby sestra a švakr zavražděné paní Tourvilleové, totiž

soudcovský vztahovati se k vyloučení z práva dědického dle §. 542. ob. z. obč., ježto účinek tento nevzniká z neplatnosti nějakého právního jednání nebo právního poměru a ježto nárok dědický osob, které na místo dědice nehodného nastupují, nezakládá se ve zločinu tohoto, nýbrž toliko předpokládá, že onen bližší nárok za příčinou nehodnosti ze zločinu nastalé byl pominul, a tím že odstraněna byla překážka právu vzdálenějšímu.[27])

Ovšem nelze netoužiti na to, že zákon neužívá jednotné

---

manželé Thompsonovi, přidali se co soukromí účastníci k řízení trestnímu, ačkoli tito nijakého poškození zločinem nedoznali, nýbrž toliko na eventuelném odsouzení obžalovaného a z toho vznikající jeho budoucí nehodnosti k dědictví vlastní svoje nároky dědické zakládali. Naproti dovolávaní se jasného znění zákona drem. Markbreiterem, zástupcem stížnosti zmatečné před soudem kassačním, byly výklady generálního prokuratora (dra. Liszta) patrně mdlé; neboť ani nehodí se sem tvrzení, že i jiné nežli pouze majetkové nároky předmětem adhaese býti mohou, ani nemohlo pouhé prohlášení se Elisy Thompsonové, že „pokládá se za poškozenu zločinem, z něhož Tourville byl viněn, ve svých právích majetkových", pokládáno býti za dostatečný důvod pro připuštění adhaese, pokud nebylo prokázáno, v čem ono poškození záleží a jak se zločinem souvisí. Správné stanovisko restituováno opět v důvodech nálezu c. k. kassačního soudu (nález ze dne 17. listopadu 1877 č. 10187., sb. úř. č. 162.), kterýžto nejvyšší soudní dvůr v ten smysl se prohlásil, že nehodlá zneuznávati, že „takové připojení se (k řízení trestnímu) jen tenkráte jest možné, když z jeho základu ve smyslu §. 47. ř. tr. seznati lze, že ten, kdo co soukromý účastník vystupuje, zločinem, o jehož stihání jde, v právích svojich poškození doznati mohl . . . ."

[27]) K tomu zdá se, že směřuje i to, co uvádějí Mitterbacher a Neumayer str. 842. pozn. 1., naproti výkladu Rulfovu k §. 371., při čemž však se onino vlastního důvodu ani nedotýkají. — Ostatně připouštějí Mitterbacher a Neumayer str. 142. za adhaerenta každého, „kdo trestným skutkem ve svých právích soukromých takového poškození utrpěl, že mu vzchází právo aby z tohoto titulu odvozoval nároky soukromoprávné," i poukazují tudíž na str. 143. zcela správně k tomu, že právo adhaese nepřísluší tomu, komu ublíženo bylo v právích jemu co členu nějakého veřejnoprávného celku na př. společnosti náboženské, národnosti atd. (sr. na př. §. 302. zák. tr.) příslušících. Přímo však nepochopitelno jest, kterak mohou tito spisovatelé i „zájem jednotlivce na potrestání toho, kdo mu zločinem byl ublížil" prohlásiti za takový nárok soukromoprávný, který poskytuje práva k adhaesi! Že doklady uvedené v pozn. 1. — z druhého sjezdu

terminologie a že různosť výrazů, jakými na mnoze týž pojem naznačuje, ačkoli smysl výrazů těch naprosto není stejný, pochybnosti vzbuzuje o jasnosti myšlenky základné. Tak mluví §. 4. zcela všeobecně o „soukromoprávných nárocích škodujícího" a §. 47. o tom, „komu v právích jeho bylo ublíženo." Ve XXI. hlavě, která obsahuje ustanovení podrobná o „rozhodnutích a opatřeních soudu trestního v příčině nároků soukromoprávných," naznačují se tyto co nároky na „odškodnění," na „náhradu" (§. 366.) a §§. 365.—369. nazývají soukromého účastníka „škodujícím." Mezi jednotlivými způsoby nároků soukromoprávných, uvádějí §§. 367., 368., 375. právo vlastnické, §. 369. a 370. nárok na náhradu škody a dostiučinění, §. 371. na zrušení právního jednání a rovněž mluví §§. 365., 369., 370. a j. o „škodě" soukromého účastníka.

Výrazy těmito zdá se ovšem prokmítati názor, jako by jednalo se toliko o nároky majetkové; nicméně obmezování takové bylo by naproti určitému obsahu §§. 47. a 371., jak svrchu ukázáno, bezdůvodné.[28])

§. 6.

Co se týče subjektu, jemuž přísluší právo účastniti se řízení adhaesního, záleží nám tuto pouze na otázce, zdali právo

něm. právníků a z Glasera: Anklage, Wahrspruch und Rechtsmittel im englischen Schwurgerichtsverfahren — o soukromém účastníku ani nemluví, nýbrž o soukromém žalobci — to zdá se, že oběma konsentatory úplně bylo přehlédnuto! Po důvodech onoho tak apodykticky proneseného výroku ostatně marně se ohlížíme — ač nechceme-li snad zavděk vzíti zvučnou sice, ale rovněž tak nedokázatelnou frási o „nepopíratelném, dějinami všech časů a národů stvrzeném, v přirozeném citu právním co nejhlouběji založeném názoru, že ten, komu zločinem ublíženo bylo, má nejen právo na náhradu způsobené mu škody, nýbrž i potrestání zločince z titulu dostiučinění žádati může." — Podobně jako l. c. mluví i citát na str. 124. (Zachariae: Handbuch des deutschen Strafverfahrens sv. II. str. 41.) jen o žalobci soukromém a nikoliv o adhaerentovi. Tolikéž platí o celém na str. 125. uvedeném úryvku z Glasera: Das Prinzip der Strafverfolgung. O obou svrchu uvedených citátech srov. Liszt v Gerichtssaalu 1877 str. 194.

[28]) §. 369. uvádí mezi nároky soukromoprávnými i právo „na zahlazení způsobené urážky". Než co by vlastně záhadným tímto výrazem rozuměti se mělo, toho nebylo posud dohádáno. Srv.

dotčené jest pouze osobním právem toho, jehož práva soukromá zločinem doznala poškození, aneb přísluší-li ono též osobám jiným, zejména pak právnímu jeho nástupci.

De lege ferenda nemůže se stanoviska oportunity, které jsme tuto zaujali, odpověď k otázce této ani na okamžik býti pochybnou; všecky důvody, které mluví pro řízení adhaesní vůbec, rozhodny jsou i v tomto směru.

Spisovatelé práva obecného, pokud otázky této se dotýkají, jsou dosti jednomyslně téhož náhledu, ano pokládají většinou názor ten za takový, který rozumí se téměř sám sebou a tudíž zvláštního odůvodnění nepotřebuje.[29])

Zde však nám jde hlavně o to, zdali snad se stanoviska positivného práva rakouského není náhled opačný správným. Neváháme ani na okamžik ihned tuto vysloviti, že pokud se týče právního nástupce toho, komu činem trestným bezprostředně bylo ublíženo, názor náš i pro rakouské právo platí. Abychom důkaz o tom provedli, uznáváme za nejprospěšnější, když nejprvé obrátíme se k důvodům, které uvádějí se pro náhled opačný. Bude nám zde hlavně povšímnouti si toho, co v té příčině vykládají J. v. W. (aser): „Zur Anwendung der Strafprozessordnung (Gerichts-Zeitung 1876 Nr. 86.) a Rulf: „Die Praxis des österreichischen Strafprozesses" str. 7.

Prvější myslí, že podle práva rakouského právním nástupcům toho, komu činem trestným bezprostředně bylo ublíženo, a sice i samým dědicům jeho právo adhaese nepřísluší. Za důvody toho uvádí:

1. že účastník soukromý na roveň jest postaven se žalobcem soukromým;
2. doslovné znění §. 49. ř. tr.;
3. poenalní povahu podobných nároků, při čemž prý tudíž „podstatně záleží na osobě toho, komu bylo ublíženo, ježto skutečnosť právo zakládající — delikt — pouze v poměru ke škodujícímu a od té doby, co obžalovaný zločinu vinným byl uznán, co důvod vzniku obligace účinným se stává" . . .

---

o tom Randa: O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených str. 11.

[29]) Srv. již Kleinschrod, Abhandlungen aus dem peinlichen Rechte III. sv. str. 468. a 469.; Ortloff l. c. str. 38. Jinak Hefter, Lehrbuch des gem. d. Strafrechtes §. 709.

„Týž důvod, který právo škodujícího na bolestné (§. 1325 ob. z. ob.) svrchovaně osobním činí, platí (prý) též o právích řízení trestního, o která tuto jde."

Co se nejprvé týče doslovného znění §. 49. tr. ř., neobsahuje tento ovšem nijakého výslovného ustanovení ve smyslu našem; avšak týž §. nevykazuje ani výslovného ustanovení opačného a sice hlavně proto, že ustanovení podobné do řádu trestního vůbec ani nenáleží, i může tedy otázka tato pouze na základě ostatních s tím souvisících zásad býti rozřešena.

Domněle rovné postavení soukromého účastníka a soukromého žalobce jest však v této příčině zcela bezvýznamné; neboť toto na roveň postavení jest pouze zevnější, processualné a vyměřuje se jím toliko míra práv, která přísluší účastníku soukromému, pokud tento vystupuje zároveň co žalobce (subsidiarná žaloba trestní soukromá, §. 48. ř. tr.). Z toho však zhola ničeho nelze dovozovati pro otázku, kdo soukromým účastníkem býti může, zrovna tak jako pro otázku, kdo soukromým žalobcem (§. 46. ř. tr.) býti může. Poslednější tato otázka dochází vyřízení svého v materielném právu trestním a jest to zvláštním ustanovením tohoto oboru právního, že právo žaloby soukromé nepřechází na dědice toho, komu zločinem bylo ublíženo — ustanovení, pro jehož rozšiřování na soukromého účastníka není nejmenší příčiny. Za soukromého účastníka prohlašuje řád trestní toho, komu zločinem ve právích jeho bylo ublíženo a komu z ublížení toho vzešly nároky soukromoprávné (§§. 4. a 47.). Kdo tím in concreto jest, k tomu sluší hledati odpověď opětně v jiném oboru právním a sice v ustanoveních materielného práva civilního. Za soukromého účastníka budeme tudíž pokládati každého, komu občanské právo poskytuje nároků soukromoprávných ve faktum zpáchaného zločinu se zakládajících, ať si to jest ten, do jehož právní sféry zločinem bezprostředně bylo zasaženo, aneb téhož universalní, aneb singularní nástupce, pokud jen právo občanské takovou sukcessi právní připouští. K této otázce tedy nevztahuje se zajisté ona domnělá rovnosť postavení, jež zaujímají účastník soukromý a žalobce soukromý.

Jest také skutečně zhola nesprávno mluviti o takovéto rovnosti beze všeho dálšího rozeznávaní. Mimo onu zevnější rovnosť jest poměr, v jakém oba — žalobce i účastník soukromý — k věci trestní se nalézají, podstatně rozdílný a to sice i tenkráte, když účastník soukromý subsidiarně zastupuje ža-

lobu trestní (§. 48. ř. tr.). Nárok žalobce soukromého (§. 46. ř. tr.) má ovšem povahu poenalní — směřuje totiž ku potrestání vinníka; nárok soukromého účastníka směřuje však toliko k odsouzení, pokud toto tvoří základ jeho nároku soukromoprávného. Proto vztahuje se zeměpanské právo aboliční i na subsidiarní obžalobu soukromého účastníka, nikoli však na obžalobu soukromou (§. 2. odst. 4. ř. tr.). Porovnání mezi tímto zájmem, který má soukromý účastník v odsouzení zločince a mezi t. zv. „bolestným", kteréž ovšem — jsouc pozůstatkem oněch dob, kde hranice mezi trestem a náhradou škody byla ještě příliš kolísavou — má povahu poenalní, porovnání takové jest úplně nemístné. Nechceme sice tomu odpírati, že soukromý účastník i v řízení adhaesním i při obžalobě subsidiarné prostředně působí k potrestání vinníka, tím totiž že domáhá se jeho odsouzení; avšak v tomto směru jest pouze nahodilým nástrojem sloužícím k ochraně prospěchů veřejných, nedomáhá se však nikterak osobního dostiučinění, jež by záleželo v potrestání. Zákon sám propůjčuje v §. 49. podstatnému tomuto rozdílu náležitého výrazu tím, že žalobci subsidiarnému mnohá obmezení ukládá, kterým žalobce soukromý podroben není.

Rulf l. c. prohlašuje se v ten smysl, že na právního nástupce toho, komu bylo ublíženo, „veřejné právo domáhati se jich (nároků soukromoprávných) v řízení trestním" nikterak nepřechází, „ježto právo toto upjato jest na osobu toho, komu bylo ublíženo, a jako každé právo veřejné na jiného přenášeno býti nemůže. Domáhaní se nároků soukromoprávných v řízení trestním jest (prý) právě výminkou, která není v souhlase s podstatou řádu trestního a která tudíž musí býti obmezena na ony hranice, jež zákonem jí jsou vytčeny." Ani v těchto výkladech nemůžeme shledávati dostatečného vyvrácení svého názoru. Právo, domáhati se nároků soukromoprávných v řízení trestním není ani více ani méně veřejným, než právo činiti tak v řízení civilním. Zde i tam jedná se o nárok soukromoprávný a zde i tam vyhledává ten, jehož obor právní poškození byl doznal, pomoci státu, aby užitím určitých forem processualných onen nárok jeho formelně na jisto byl postaven. Že formy tyto v obou případech jsou různé, tím nemůže věc sama nijak se měniti. Touto „veřejností" práva, o které v řízení adhaesním jde, nemůže tedy otázka o jeho přecházení na nástupce právní nikterak býti rozhodnuta.

Proto nemůžeme ani uznati námitky druhé, že totiž právo

adhaese jest výminkou, která není v souhlase s podstatou řádu trestního, a která tudíž musí býti obmezena na hranice zákonem vytčené; neboť to právě jest, čeho snažili jsme se posavade dokázati, že totiž hranice námi označené totožny jsou s oněmi, které zákon sám byl vytkl.[30])

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Případy o věcech rušené držby.

I. Řízení vedlé zákona vodního ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. má místo zároveň a vedle řízení o rušení držby dle cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z.

J. Kos žaloval F. Vrabce pro rušení držby. Tento učinil mimo jiné námitku nepříslušnosti soudní, poněvadž jedná se o změnu vodotoku a tudíž povoláno je c. k. okr. hejtmanství, aby spor rozhodlo.

C. k. okresní soud v Nové Pace zamítnuv námitku nepříslušnosti soudní nalezl dne 16. ledna 1879 pod č. 511., že žalovaný F. Vrabec vykopav přes příč vozové cesty ve svém lese č. parc. 316. v Roškopově příkop a rozkopav tuto cestu po celé její délce od tohoto příčného příkopu až k lesu žalobníka J. Kosa č. parc. 315. a zasázev ji stromky rušil tohoto v pokojné držbě jízdy touto vozovou cestou přes č. parc. 316. do lesa žalobníkova a zpět a jest povinen rušení toho odčiniti a dalšího se zdržeti.

---

[30]) Ustanovení řádu trestního z r. 1853 vykládá v našem smyslu Frühwald, Comm. k §. 359. Pro nynější řád trestní S. Mayer, Comm. str. 30. — Podivným způsobem uvádí tento poslednější spisovatel mezi příklady, kde osoba, jíž přísluší právo adhaese, rozdílnou jest od té, proti jejímž statkům právním zločin „byl směřoval (srv. na př. §§. 1327. a 1329. posl. věta ob. zák. obč.), i tyto: „zabití nebo poškození dětí, kde manželé, ascendenti, poručníci (!), pěstounové (!!) atd. žalovati mohou.“ Vysvětlení záhadného tohoto místa v kommentáru rakouského řádu trestního z r. 1873 bylo by arci velmi nesnadné — kdyby místo toto nenalezalo se doslovně ve spisu Ortloffově: Der Adhaesionsprozess (v Lipsku 1864) str. 38.

C. k. vrchní soud zemský dohodnuv se s c. k. okresním hejtmanstvím, zemským výborem a c. k. místodržitelstvím, kteréžto úřady vyslovily se v ten rozum, že věc ta spadá pod ustanovení vodního zákona ze dne 28. srpna 1870, rozhodnutím ze dne 18. února 1879 č. 5298. dal částečně místa stížnosti a výměr prvního soudu, pokud jím uznáno bylo, že žalovaný F. Vrabec tím, že přes celou šířku cesty jeho lesem č. parc. 316. vedoucí příkop rozkopati dal, žalobce J. Kosa v držbě práva jízdy na této cestě přes č. parc. 316. k jeho lesu a z jeho lesa rušil, změniv, odkázal žalobce s souto částí prosby k příslušnému politickému úřadu,

nebot

slyšením znalců je zjištěno, že tento příkop svodnicí je a k tomu účelu zřízen byl, aby se voda s pole Vrabcova, která posud po sporné cestě stékala, sváděla a tím zároveň hlouběji ležící cesta chránila. Jde tedy o přirozený odtok vody, jež se na poli Vrabcově hromadí a svévolné změnění onoho odtoku zřízením svodnice, o kterémž se mluví v §§. 10. a 11. zák. ze dne 30. května 1869 č. 93. ř. z. a o němž řízení a rozhodnutí dle náhledu c. k. vrchního soudu, s nímž také c. k. místodržitelství souhlasí, dle §. 75. z. z. pro Čechy ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. politickým úřadům přísluší, poněvadž z ustanovení §§. 4. k *b*), *d*) a 27. zmíněného zákona patrno, že se tento zákon také na změnu odtoku vod, jež se na soukromých pozemcích z atmosferických sraženin hromadí, vztahuje.

Námitka nepříslušnosti, na kterouž z povinnosti soudní hleděti sluší, je tedy odůvodněna a výměr prvního soudu dle §. 1. ob. zák. ob. a dvor. dekr. ze dne 28. října 1815 č. 1187. a ze dne 5. října 1816 č. 1285. byl v tomto kuse změněn a žalobník na příslušný politický úřad odkázán.

C. k. nejvyšší soud zrušiv rozhodnutí druhé stolice, potvrdil výměr prvního soudu z toho

důvodu,

že pokud oním příkopem přirozený odtok vody svévolně změněn byl, místo má řízení vedlé §. 75. zákona ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z., kteréž soudům nepřísluší; tomu ale že na překážku není, aby, pokud příkopem o své újmě zřízeným také držení práva jízdy bylo rušeno, žalovatel se dovolával ochrany své držby, kterouž dáti jsou soudové ve smyslu §. 339. ob. zák. obč. a cís. nař. ze dne 27. října 1849 povoláni.

Řízení podle zákona vodního má průchod zároveň a vedle řízení soudního a žalovanému zůstaveno, obrátiti se na příslušný úřad politický.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. dubna 1879 č. 3546.

II. Kdy sekvester soudem zřízený a komisařem soudním do správy propachtovaného statku zavedený rušiti může držení vlastníkovo?

Výměrem c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 17. července 1878 č. 7448. byla A. povolena exekuční sekvestrace požitků usedlosti č. pop. 34. ve Valdově, „kterouž manželé B. mají spachtovanou a jejíž pozemky jařím osety a brambory zasázeny jsou“, sekvestrem exekučním zřízen byl C. a dne 31. července 1878 soudním zřízencem c. k. okr. soudu v Nové Pace zaveden.

Sekvester C. dav dne 7. srpna 1878 posekati žito, byl od vlastnice chalupy D. žalován pro rušenou držbu a výměrem ze dne 6. září 1878 č. 11141. odsouzen.

Důvody.

Žalovaný sekvester tvrdí, že výměrem obchodního senátu c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 17. července 1878 č. 7448. sekvestrem zřízen a zaveden jednal z nařízení soudního, nikoli o své újmě, co dobrý hospodář a že tedy držení žalobnice nepřerušil. Tato propachtovala chalupu manželům exekutům B. na tři leta, dala mu o tom vědět, před soudním komisařem při zavedení znala se k tomu a pakli tedy pacht v červnu přestal, nechť žaluje A. o zrušení sekvestrace.

K těmto námitkám ale hleděti nelze, nebo:

a) dle jmenovaného výměru byl žalovaný C. zřízen sekvestrem spachtovaných pozemků, „jež jařím jsou osety a brambory zasázeny“, nikoli tedy žitniště;

b) exekuté svědkové E. a F. pověděli, že spachtovali jenom některé pozemky pro oves a brambory, pozemek „v lištĺ“, na kterémž sekvester žito posekal, že spachtovaný neměli;

c) titéž svědčili, že pacht přestal v měsíci červnu a že žalobnice se s pachtýři v té příčině srovnala.

Z toho jde, že v čas podané žádosti dne 16. července 1878 a povolené exekuční sekvestrace požitků této chalupy nebylo pach-

tovního poměru, a že tedy žalobnice toliko byla oprávněna, žito posekati. Vždyť sekvestrace nebyla povolena proti ní co vlastnici, nýbrž oprotiv pachtýřům a nemůže práva osob třetích rušit.

Protokol soudní o zavedení sekvestra ze dne 1. srpna 1878 č. 9806., jehož se žalovaný hlavně dovolává na důkaz toho, že o své újmě nejednal, mu neprospívá, neboť pachtýři přítomni nebyli a D. podpis odepřevší seznala toliko, že chalupu svou manželům B. propachtovala; jí byl sekvester neprávem představen a jí také nesprávně od soudního komisaře nařízeno, aby se zdržela všech užitků a veškeré správy.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 1. října 1878 č. 27321. výměr tento změnil a žalobu odmrštil,

protože

dle soudního protokolu ze dne 31. července 1878 žalovaný C. skutečně co sekvester požitků pozemku č. parc. 352., 340. a 363., o kteréž jde, soudně uveden byl, a překročil-li soudní komisař podle výměru c. k. kraj. soudu nikoliv zcela jasného mu daný rozkaz, nemůže sekvester, který toliko v základě práva jemu dekretem a soudním zavedením daného žito dal posekati a jemuž žádný zákon neveli, aby zákonitost povolení sekvestrace a uvedení zkoumal, co pouhý organ výkonný zodpovědným býti učiněn a to tím méně, že žalobnice vedle protokolu o zavedení k jeho dotazu vyznala, že chalupu propachtovala manželům B., že tito pozemky žitem a ovsem oseli, brambory posázeli, že dále proti zavedení námitek nečinila a tudíž sama posekání úrody zavinila.

Jednání sekvestra nelze pokládati za svémocné, nýbrž vyplývá ze soudního výkonu, jehož odstranění toliko pořadem práva a nikoliv in possessorio žádáno býti může.

Než c. k. nejvyšší soud potvrdil výměr prvního soudu,

neboť

žalovanému sekvestru měl býti vodítkem toliko výměr c. k. krajského soudu. Ač soudní komisař ho zavedl do správy celé chalupy, měl ji tudíž obmeziti na jaří a brambory. Pakli ji rozšířil na žito, kteréž do sekvestrace nebylo pojato, překročil soudní rozkaz a jednal o své újmě, třebas by byl na omylu, který jenom jemu přičísti sluší.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 1878 č. 12399.

III. §. 18. cís. naříz. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. nevylučuje útrat sporu a může, třebas nález soudní moci práva nenabyl, vedena býti exekuce.

Petr N. žádal podle rozhodnutí c. k. vrchního soudu v Praze ze dne 23. srpna 1879 č. 10582., kteréž nenabylo moci práva, poněvadž byla vzata z něho dovolací stížnost k c. k. nejvyššímu soudu, pro útraty přisouzené mu proti odpůrci Pavlovi N. na usedlosti téhož za vklad exek. práva zástavního.

C. k. okresní soud v Nové Pace výměrem ze dne 20. září 1879 č. 11684. k žádosti svolil.

Pavel N. si stěžoval a c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 13. října 1879 č. 29913. žádost odmrštil,

poněvadž

rekurrent proti rozhodnutí vrchního soudu, na základě kteréhož se za exekuci žádá, podal stížnost a §. 18. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 k soudcovskému nařízení v příčině držení směřuje, k útratám soudním se ale nevztahuje; v tomto směru spíše předpisy ob. ř. s. platí.

C. k. nejvyšší soud změnil toto rozhodnutí a potvrdil výměr c. k. okr. soudu v Nové Pace, poněvadž §. 18. onoho nařízení zní všeobecně a výrok o útratách vymíněn není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 1879 č. 12861.

IV. Kdo koupiv ve veřejné dražbě od sekvestra spachtovaného statku úrodu na stojatě, ruší pachtýře v držení pachtovního práva, počne-li žíti.

A. byv zřízen sekvestrem požitků chalupy B. v Levíně, kterouž měl C. na tři leta spachtovanou, v dražbě prodal úrodu na stojatě D., který se ji klíditi jal.

Pachtýř C. podal na kupce D. žalobu pro rušenou držbu.

C. k. okr. soud v Nové Pace rozhodnul výměrem ze dne 25. července 1877 č. 7912., že D. přerušil C. v držení pachtovního práva,

nebo

žalovaný D. doznal, že žalobník C. smlouvou pachtovní spachtoval od vlastníka a držitele B. chalupu s pozemky na tři leta a že je dosud v držení pachtovního tohoto práva k pozemku, na kterémž

úrodu koupiv žnouti počal. Proto dle §. 339. ob. zák. obč. a §. 5. čís. nařízení ze dne 27. října 1849 žalobníka proti každému útoku v držení nabytém chrániti sluší.

K námitce, že čin rušební vykonal žalovaný nikoli o své újmě, nýbrž k popudu exekučního sekvestra A. tohoto pozemku a že tento žalován býti měl, nelze hleděti, protože zákon hledí k rušiteli netázaje se po původci.

I v případě exek. sekvestrace není sekvester držitelem, nemůže tedy také držení na jiného převáděti a má jenom ty povinnosti, kteréž mu ukládá §§. 958. a 968. ob. zák. obč. Práva jeho nejdou tak daleko, aby měnil práva osob jiných k věci sekvestrované. Je pouze k tomu zřízen soudem, aby vybíral požitky; tyto jsou nyní pachtovní činže, kterouž odváděti má C.; na úrodu pachtýřovu práv nemá.

C. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 14. srpna 1877 č. 22282. žalobu odmrštil,

protože

doznal žalobce, že tvrzení odpovědi jsou pravá, že A. vydobyl exek. sekvestraci plodin chalupy č. p. 35. v Levíně, že byl sekvestrem zřízen, zaveden a že žalovaný plodiny ty ve veřejné dražbě, kterou sekvester za intervence obecního radního vykonati dal, koupil.

Není tedy pochybnosti, že žalovaný skutek, jímž žalobce v držení pachtovních práv k pozemku, rušen byl, na základě předcházející koupě plodin na stojatě od sekvestra a na základě zmocnění poslednějšího k položení žita, kteréžto zmocnění mlčky obsaženo je v prodeji, vykonal. Za okolností těchto nelze viděti ve skutku žalobě za základ položeném svémocnost žalovaného §. 339. ob. z. obč., zvláště jelikož na jevo nevychází, že žalovaný o tom věděl, že v případě tomto sekvestru právo ku sklízení plodin sekvestrované usedlosti nepřísluší.

Ponévadž však svémocnost jednání při rušení držby podle §. 339. ob. z. obč., jest známkou podstatnou: byla žaloba zavržena.

C. k. nejvyšší soud potvrdil nález první stolice,

neboť

sekvestrace byla povolena proti propachtujícímu B. Takovéto nařízení soudní nemůže ale nabytá práva osob třetích zrušiti a na jiné právní poměry rušivě účinkovati. Sekvestrace nedotýká se tedy, hledíc k propachtování chalupy, úrody, nébrž požitků z pachtu.

Žalobník připustiv zavedení sekvestra, zůstal v držení pachtovního práva.

Že není smlouva pachtovní do knih vložena, nerozhoduje. Počínání žalovaného za takových okolností bylo svémocné, proti němuž se lze dovolávati soudní ochrany a není také osoba žalovaného pochybena, ponėvadž žaloba přímo proti rušiteli obrácena býti má a tento může se hojiti na tom, kdož rušení spůsobil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. září 1877 č. 11595.

V. Žaloba pro přerušení držby je pochybenou, jde-li o upravení obecní cesty.

A. Lech podal na výbor obce Javoře žalobu v rušení držby pozemku, kteréhož užíval. C. k. okresní soud v Nové Pace zamítnuv námitku, že spor spadá pod působnost úřadů administrativních, rozhodnul dne 15. listopadu 1874 č. 10677. u věci a dal žalobě místa,

uvažuje,

že sice provedeno, jak Lech po několik roků od obecní cesty brázdu po brázdě ku svému vedlejšímu pozemku přiorával a tím cestu valně zúžil, že ale obecní výbor opomenul domáhati se v příčině té ochrany soudní, že žalobník nabyl držení, kteréž, ať je jakékoliv dle §. 339. ob. z. obč. chráněno býti musí a námitka nepravosti tohoto držení že je promlčena, anať musí býti činěna ve 30 dnech od nabyté vědomosti, má-li míti úspěch. Pakli tudy obecní výbor přes odpor žalovaného na tom se usnesl, aby hranice obecní cesty byly obnoveny a zasázeny mezníky do pozemku žalovaného, kterého už leta užívá a pakli tím přioraný kus svémocně mu odejmut býti má, bylo přerušeno jeho držení.

C. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 22. prosince 1874 č. 33179. žalobu zavrhnul,

protože

dle §. 346. ob. z. obč. na každém nepravém držiteli navrácení do předešlého stavu i bez ohledu na silnější právo, které by k věci míti mohl, před soudem žádáno býti může, z čehož plyne, že nepravý držitel na soudní pomoc nárok nemá. Žalující Lech, pokud se týče prostory, kterou od obecní cesty k svému pozemku přioral, vetřel se v držení obce, je v držení nepravém a nemůž být proto v něm chráněn.

C. k. nejvyšší soud zrušil rozhodnutí obou stolic a odkázal žalobníka k úřadu administrativnímu;

neboť

vedle ustanovení §§. 4., 12. a 28. zříz. ob. ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. náleží péče o zachování obecních cest do oboru působnosti obce a vedle §§. 51. a 57. onoho zák. jest starosta výkonným orgánem ve všech věcech, kteréž nejsou vykázány výboru a vedle §. 116. všechny stížnosti proti rozhodnutí výboru sluší před výbor okresní.

Žaloba z rušené držby je pochybena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 16. února 1875 č. 1587.

VI. Rušení držby v příčině nové stavby.

M. žádal u obecního úřadu za povolení ku stavbě chléva u svého domu. Při ohledání místa prohlásil soused N.: „Nebudu míti námitek proti stavbě, pakli M. o 2′ couvne, nebo jak nákres vykazuje, stavěl by o tolikéž na mém pozemku, jinak vyhražuju si právo odvolání pro případ povolení."

Úřad obecní povoliv stavbu výnosem ze dne 6. října 1874 č. 693., N. odkázal k pořadu práva. M. stavěl dle nákresu.

Dne 10. října 1874 žaloval N. o rušení držby pozemku, kteréhož užíval dosud a který nyní zastavěn býti má.

C. k. okr. soud v Nové Pace učinil dne 12. listopadu 1874 č. 10498., nález podlé žalobní prosby dovolávaje se především dv. dekr. ze dne 5. března 1787 č. 641. sb. s. z. pak toho, že úřadové političtí toliko o otázkách policejních a politických, nikoliv o soukromoprávních rozhodovati mohou.

M. měl proti odporujícímu svému sousedu N., o kterémž slyšením svědků dokázáno, že byl v posledním držení, vystoupiti žalobou vyzývací (§. 72. ř. s.), neměl se do stavby pouštět, nedbaje odporu.

C. k. vrchní soud rozhodnutím ze dne 3. února 1875 č. 416. a 2988. žalobu zavrhnul,

poněvadž

v tom skutku, že žalovaný na základě příslušným stavebním úřadem schváleného výkresu a povolení moc práva nabyvšího, kterým žalobník zároveň k uhájení soukromoprávních nároků svých k pořadu práva byl odkázán, stavbu započal a v ní pokračoval, nemůže, i kdyby tím změna práv žalobníkových nastala, svévolnost žalovaného

a tudíž porušení pokojné držby žalobníkovy ve smyslu §. 339. ob. z. obč. a cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. shledána býti. Tím méně může se žalobník oprotiv této stavbě v cestě rušené držby hájit, poněvadž v řízení tomto stavebním úřadem dané a již právní moc nabyvší povolení ku stavbě ve svých právních účincích zrušeno býti nemůže. Třebas tedy dokázal faktické držení, byl žalobník odmrštěn.

C. k. nejvyšší soud stvrdil toto rozhodnutí,

protože

jenom rušení o své újmě spadá pod §. 339. ob. z. obč. a cís. nař. ze dne 27. října 1849, žalovaný však o své újmě nejednal, stavě podle povolení mu daného úřadem stavebním, jež se stalo na základě komisse, při níž M. také byl.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. dubna 1875 č. 3640.

Adj. Topol.

K §§. 455. a 1425. ob. zák. obč.

Firma L. & spol. podala u c. k. obchodního soudu v Praze na kupce Karla M. žalobu, v níž uvedla, že Karel M. koupil a odebral od kupce Antonína E. k dalšímu prodeji na úvěr zboží za ujednanou cenu trhovou 320 zl. 3 kr., v Praze splatnou, že firma L. & spol. toto pohledání Antonína E. dne 22. června 1877 v exekuční dražbě koupila a že jí také výměrem ze dne 29. dubna 1878 k č. 38862. bylo odevzdáno, že jí však Karel M., ač upomínán, neplatí, a žádala tudíž, aby bylo uznáno, že jest Karel M. povinen, jí toto pohledání 320 zl. 3 kr. s 6% úroky ode dne žaloby do zaplacení jdoucími a útraty soudní do 3 dnů zaplatiti.

V odpovědi své namítnul Karel M., že Antonín E. podal na něho dne 13. září 1876 o zaplacení této ceny trhové 320 zl. 3 kr. za odebrané zboží žalobu, a že on, Karel M., byl také rozsudkem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 26. října 1876 č. 109598. odsouzen, pohledání to 320 zl. 3 kr. s 6% úroky od 8. srpna 1876 a útraty 11 zl. 38 kr. Antonínu E. pod následky exekuce zaplatiti; — že on, Karel M., již dne 25. září 1876 Antonínu E. uplatil 50 zl., pro zbytek pohledání toho 270 zl. 3 kr. s přísl. pak že byl Antonínu E. výměrem ze dne 16. listopadu

1876 č. 118547. povolen exekuční zájem a odhad svršků jeho, Karla M.; — tuto exekuci že přišel k žalovanému vykonati vykonatel H. c. k. m. del. okresního soudu v Hoře Kutné, pročež že žalovaný, aby exekuci tu zamezil, soudnímu vykonateli odevzdal obnos 290 zl. 65 kr., jakožto souhrn pohledání, úroků a útrat, aby vykonatel ji k soudu složil pro toho, komu náleží; dle výměru c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 27. listopadu 1876 č. 122633. pak že byla tato částka vydána dru. V. co plnomocníku Antonína E. Namítal tedy žalovaný, že dluh jeho pominul již v září a listopadu 1876 zaplacením, že žalující firma nemohla dne 22. června 1877 pohledání, kterého více nebylo, koupiti, a žádal o zamítnutí žaloby.

V replice žalující firma popřela, že Karel M. dne 25. září 1876 Antonínu E. 50 zl. uplatil, a že soudnímu vykonateli odevzdal obnos 290 zl. 65 kr. s žádostí, aby týž jej k soudu složil pro toho, komu náleží. Uvedla pak dále, že jí, firmě L. & spol., povolen byl výměrem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 21. září 1876 č. 98980. pro 479 zl. 42 kr. a výměrem ze dne 23. září 1876 č. 99583. pro 831 zl. 11 kr. zjišťovací zájem pohledávky 320 zl. 3 kr. Antonína E. za žalovaným, že žalovanému výměr prvnější dne 25. září 1876, a výměr druhý dne 28. září 1876 byl doručen, a že pak zájem ten byl dne 30. září 1876 sepsáním protokolu vykonán a dle výměru ze dne 28. května 1877 č. 46423. v exekuční proměněn. Z toho dovozovala firma L. & spol., že žalovaný po dni 25. září 1876 nebyl více oprávněn, Antonínu E. platiti, nýbrž že měl dlužný obnos pro Antonína E. a pro firmu L. & spol. k soudu složiti. Za takové složení k soudu ale že odevzdání peněz soudnímu vykonateli k zabránění exekuce, která Antonínu E. povolena byla, pokládáno býti nemůže, že také žalující firma o složení tom zpravena nebyla, a že tedy náleží složení ono považovati tak, jako by se bylo jen pro Antonína E. stalo. Třebas tedy Antonín E. zaplacení před exekučním prodejem pohledávky 320 zl. 3 kr. obdržel, že pohledávka ta zůstala věřiteli podzástavnímu zavázána, a tudíž také dražebnímu kupci.

K duplice své přiložil žalovaný exekuční žádost Antonína E., v které týž uvedl, že na své pohledání 320 zl. 3 kr., obdržel od žalovaného dne 25. září 1876 úplatu 50 zl. a za povolení exekuce jen pro zbytek 270 zl. 3 kr. s přísl. žádal.

Dále pak uvedl žalovaný, že o udávaném výkonu zájmu pohledávky 320 zl. 3 kr., který stal prý se dne 30. září 1876, nikdy zpraven nebyl, že tedy mu také známo nebylo, zdali firma L.

& spol. práv zástavních na pohledávce 320 zl. 3 kr. skutečně nabyla, že ale přece z opatrnosti vykonateli soudnímu oznámil, že dle domnění jeho pohledání Antonína E. exekucí dobývané jest pro firmu L. & spol. zabaveno a že on tedy Antonínu E. platiti nemůže; že ale, když soudní vykonatel vzdor tomu hrozil, že exekuci vykoná, on mu obnos 290 zl. 65 kr. odevzdal se žádostí, aby jej položil k soudu, ať ho vydá soud, komu náleží; — pakli soudní vykonatel napotom ve své zprávě k soudu o tomto sdělení žalovaného oznámení učiniti opomenul, že on, žalovaný z toho odpovídati nemůže.

V závěrečné řeči žalující firma popřela, že žalovaný soudnímu vykonateli oznámil, že dle jeho domnění pohledávka Antonína E. exekucí dobývaná jest pro firmu L. & spol. zabavena, a že odevzdal obnos 290 zl. 65 kr. vykonateli se žádostí, aby týž jej položil k soudu, ať ho vydá soud, komu náleží.

Předkem byl soudní vykonatel H. za svědka vyslechnut; jeho výpovědi jsou z důvodů nálezů níže položených patrné.

Rozsudkem ze dne 21. srpna 1879 č. 56419. nalezl c. k. obchodní soud v Praze, že se žaloba firmy L. & spol. a položená v ní prosba závěrečná úplně zamítá, a to z následujících

důvodů.

Jest dokázáno, že žalující firma L. & spol. koupila při exekuční dražbě, dle výměru ze dne 29. dubna 1878 k č. 38862. pro její pohledávky 479 zl. 42 kr. a 831 zl. 11 kr., dne 22. června 1877 odbývané mezi jinými pohledávkami Antonínu E. domněle patřícími, také domnělé pohledání 320 zl. 3 kr. Antonína E. za žalovaným Karlem M., a že jí totéž bylo výměrem právě uvedeným odevzdáno.

Žalovaný také doznal, že Antonínu E. povstalo proti němu za dodané zboží pohledání 320 zl. 3 kr.

Koupí a odevzdáním pohledávky Antonína E. nabyli žalobníci dle §. 1394. a 1408. ob. z. obč. naproti žalovanému těch práv, která Antonínu E. v době prodeje oné pohledávky proti žalovanému příslušela.

Pakli Antonín E. v době exekučního prodeje za žalovaným ničeho víc neměl pohledávati, nebo pakli v té době pohledání jeho již uhaslo, nemohli také žalobníci jakožto právní nástupcové Antonína E. z titulu koupě proti žalovanému vzhledem k pohledávce,

o kterou jde, nijakých práv více nabýti, poněvadž takových práv vůbec již nebylo.

Naproti žalobníkům jako cessionářům Antonína E., platí dle §§. 1394., 1395. a 1396. ob. z. obč. veškeré námitky, které žalovanému proti Antonínu E. přísluší.

Žalovaný namítá proti nároku žalobnímu, že v době, kdy se konala dražba, pohledání 320 zl. 3 kr. s přísl. Antonína E., o které jde, již úplně bylo zaplaceno, poněvadž on, žalovaný, ještě přede dnem 25. září 1876 Antonínu E. úplatu 50 zl. poštou zaslal, a zbytek pohledávky té s přísl., pospolu 290 zl. 65 kr., když následkem výměru ze dne 16. listopadu 1876 č. 118547. exekucí na jeho svršky měl býti vydobyt, složil, a že pak následkem výměru ze dne 27. listopadu 1876 č. 122633. tento obnos 290 zl. 65 kr. dru. V. co plnomocníku Antonína E. soudem byl vydán.

Důkaz o těchto námitkách byl proveden. Neboť rozsudkem ze dne 26. října 1876 č. 109598. a výměrem ze dne 27. listopadu 1876 č. 122633. jest provedeno, že dr. V. byl plnomocníkem Antonína E. Téhož prohlášením v exekuční žádosti de pr. 14. listopadu 1876 č. 118517. jest dále provedeno, že žalovaný na svůj dluh 320 zl. 3 kr. dne 25. září 1876 50 zl. Antonínu E. uplatil, a výměrem ze dne 27. listopadu 1876 č. 122633. a zprávou úřadu schovacího ze dne 12. prosince 1876 č. 128418. je zjištěno, že obnos 290 zl. 65 kr., který byl od žalovaného složen, když následkem výměru ze dne 16. listopadu 1876 č. 118547. pro zbývající pohledání Antonína E. proti němu mobilární exekuce měla vykonána býti, dne 11. prosince 1876 dru. V. co plnomocníku Antonína E. byl vydán.

Ačkoliv jest pravda, že žalobníci pro své pohledávky 479 zl. 42 kr. a 831 zl. 11 kr., dle výměrů ze dne 21. září 1876 č. 98980. a ze dne 23. září 1876 č. 99583., vydobyli povolení zjišťovacího zájmu pohledávky Antonína E., o kterou jde, ačkoliv dále jest pravda, že žalovaný Karel M. dle lístků doručovacích ve spisech soudních se nalézajících dne 25., pokud se týče dne 28. září 1876 o tom byl zpraven, a že tento zjišťovací zájem napotom proměněn byl v exekuční, — tož předce žalobníci dle §§. 447. a 461. ob. z. obč. zájmem tím nabyli toliko právo, z tohoto zabaveného pohledání Antonína E., pakli by on jim jejich pohledání nezaplatil, pořadím soudního prodeje zaplacení vyhledávati; až do tohoto prodeje zůstal Antonín E., jak to z §§. 455. a 1425. ob. z. obč. plyne, věřitelem žalovaného co se tkne pohledávky 320 zl. 3 kr.

pro žalobníky zabavené, zaplacení této pohledávky Antonínu E. není dle §. 1424. ob. z. obč. o sobě neplatným, a zajisté zrušuje nárok Antonína E. naproti žalovanému. Tudíž nebylo dne 22. června 1877, kdy dražba odbývána, pohledání Antonína E. proti žalovanému více po právu, a nemohli tedy také žalobníci soudní koupí toto domnělé pohledání nabýti.

Jiná jest otázka, zdali žalovaný jednáním svým práva žalobníků jako věřitelů zástavních porušil, a jim tím škodu spůsobil.

Však, poněvadž se žaloba firmy L. & spol. na titulu náhrady škody nezakládá, aniž ve sporu tomto byla řeč o podmínkách, o jaké by se eventuelní nárok na náhradu škody naproti žalovanému opírati musel, byla žaloba z titulu koupě čili z titulu nuceného postoupení pohledávky prý Antonínu E., proti žalovanému příslušící podaná bez újmy práv žalující firmy na eventuelní náhradu škody zamítnuta.

K odvolání se žalující firmy c. k. vrchní soud zemský v království Českém nálezem ze dne 14. října 1879 č. 26977., rozsudek c. k. obchodního soudu v Praze v příčině částky 50 zl. s úroky potvrdil, v ostatním obsahu ale změnil, a uznal, že jest žalovaný povinen, zaplatiti firmě L. & spol. ze zažalovaného obnosu 320 zl. 3 kr. část 270 zl. 3 kr. s 6% úroky ode dne žaloby, a to z těchto

důvodů.

Žalovaný doznal, že byl Antonínu E. za zboží na úvěr odebrané dlužen 320 zl. 3 kr.

Na tomto pohledání Antonína E. nabyli žalobníci L. & spol. pro své pohledávky 479 zl. 42 kr. a 831 zl. 11 kr. exekuční právo zástavní, a sice byl exekuční zájem ten protokolem ze dne 30. září 1876 vykonán.

Ode dne 30. září 1876 neměl žalovaný Karel M. dle §. 455. ob. z. obč. práva, dluh svůj 320 zl. 3 kr. Antonínu E. samému platiti; učinil-li předce tak, tož zůstal, tak jakoby vůbec nebyl platil, co dlužník zástavní firmě L. & spol. celým pohledáním 320 zl. 3 kr., pokud totéž v době výkonu zájmu, dne 30. září 1876, ještě zapraveno nebylo, zavázán. Chtěl-li žalovaný platiti tak, aby i naproti Antonínu E., i naproti firmě L. & spol. závazku zbaven byl, náleželo na něho, aby dlužný obnos i pro Antonína E., i pro firmu L. & spol. do soudního schování uložil, kdež pak by

bylo na těchto dvou věřitelích bývalo, aby se mezi sebou porovnali a žalovanému náležitě kvitovali.

Žalovaný ale, když Antonín E. proti němu mobilární exekuci vydobyl, odevzdal k odvrácení exekuce dobývaný zbytek pohledávky 270 zl. 3 kr. hotovými pro Antonína E. soudnímu vykonateli, jenž obnos jemu odevzdaný do soudního schování uložil, načež peníze exekventu Antonínu E. na jeho kvitanci byly vydány.

Tím zaplatil sice Karel M. svůj dluh naproti Antonínu E., však nesprostil se závazku zástavního naproti firmě L. & spol., poněvadž opomenul, buď firmu tuto o složení zpraviti, buď soudu, který peníze do schování přijímal, ohlásiti, že složením k soudu splácí svůj dluh oběma věřitelům, Antonínu E. i firmě L. & spol.

Proto neuhaslo složením tím právo zástavní firmy L. & spol., a firmě té zůstalo právo, aby realisovala zástavu dne 30. září 1876 nabytou buď exekučním odevzdáním, buď exekučním prodejem zabavené pohledávky.

Žalobníci skutečně vydobyli exekuční prodej pohledávky té, a sami ji v dražbě koupili, načež jim tatáž byla odevzdána.

Proti tomuto odevzdání a proti žalobě na zaplacení odevzdané pohledávky nemůže se žalovaný chrániti námitkou, že odevzdal obnos svého dluhu hotovými soudnímu vykonateli; neboť doznává, že při výkonu exekuce Antonínu E. proti němu povolené věděl, že firmě L. & spol. na pohledání dobývané přísluší exekuční právo zástavní, a předce nezachoval se dle §. 455. ob. z. obč., nýbrž odevzdal soudnímu vykonateli obnos dobývaný 270 zl. 3 kr. i s útratami Antonínu E. přisouzenými k odvrácení exekuce, tudíž jen pro Antonína E.

Tvrdí-li, že při tom soudnímu vykonateli řekl, aby týž složil peníze k soudu, aby je soud vydal tomu, komu patří, nedostačuje takové prohlášení, aby právům firmy L. & spol. bylo vyhověno, a také svědek H. popírá, že by mu žalovaný byl cos takového řekl

Žalovaný jest tedy povinen, obnos 270 zl. 3 kr. k soudu složený jako dluh zástavní, který v době prodeje ještě byl po právu, firmě L. & spol. zaplatiti.

Naproti tomu není žalovaný povinen, z původního dluhu svého 320 zl. 3 kr. část 50 zl. platiti, poněvadž Antonín E. v exekuční žádosti své naproti soudci exekuci povolujícímu výslovně doznal, že mu Karel M. již 25. září 1876 část 50 zl. uplatil, a poněvadž dále firma L. & spol. zástavní práva na pohledávku, o kterou jde, teprva dne 30. září 1876 nabyla, a jako exekuční cessionář

Antonína E. ono uznání úplaty 50 zl. dne 25. září učiněné sama také za platné musí uznati.

K dovolání se žalovaného Karla M. c. k. nejvyšší soud změnil rozsudky obou nižších stolic a nalezl, že žalovaný Karel M. jen tehdy bude povinen firmě L. & spol. ze zažalovaného obnosu část 270 zl. 3 kr. s 6% úroky ode dne žaloby zaplatiti, pakli nevykoná žalovaný Karel M. doplňovací přísahu toho obsahu: „že když soudní vykonatel u něho pro zbytek 270 zl. 3 kr. pohledávky Antonína E. exekuční zájem svršků vykonati chtěl, žalovaný vykonateli sdělil, že nemůže dobývané pohledání platiti, poněvadž totéž pro firmu L. & spol. jest zabaveno, že pak, když vykonatel vzdor tomu na výkonu zájmu trval a žalovaný témuž 290 zl. 65 kr. odevzdal, vykonatel obnos ten přijal se slovy: že peníze předloží soudu, a soud že už bude vědět, komu patří, — a že se dále vykonatel vyslovil: že žalovaný dvakrát platit nebude."

Pakli by ale žalovaný tuto doplňovací přísahu vykonal, že se žaloba také co do částky 270 zl. 3 kr. zamítá.

Důvody.

Žalobníci vydobyli výměry ze dne 21. a 23. září 1876 pro své pohledávky proti Antonínu E. zjišťovací zájem pohledávky téhož 320 zl. 3 kr. za žalovaným, žalovaný byl o tom dne 25. a 28. září 1876 zpraven, a zájem byl dne 30. září 1876 vykonán.

Tím nabyli žalobníci na pohledávce Antonína E. za žalovaným právo zástavní, žalovaný nemohl od té doby Antonínu E. platně platiti, nýbrž byl dle §. 455. ob. zák. obč. žalobníkům co dlužník zástavní zavázán potud, pokud dluh v době zájmu nebyl ještě zaplacen. Chtěl-li platiti a závazku se zbaviti, měl dlužný obnos k soudu složiti. Složením k soudu ale byl by žalovaný povinnosti své dostál, a bylo by na soudu, aby rozhodnul, komu složený obnos patří.

Žalovaný nesložil dluh svůj ihned k soudu, nýbrž vyčkal, až věřitel Antonín E. mobilární exekuci proti němu vydobyl, a teprva vykonateli soudnímu odevzdal dlužný obnos s příslušenstvím, načež exekuce vykonána nebyla. Soudní vykonatel složil peníze k soudu, a soud je vydal Antonínu E.

Dovozování vrchního soudu, že žalovaný proto zůstal žalobníkům zavázán, že opomenul buď žalobníkům o složení zprávu dáti, buď soudu ohlásiti, že platí pro Antonína E. a pro žalobníky není zákonem odůvodněno.

Rovněž nesprávné jest uvedení vrchního soudu, že žalovaný peníze složil jen pro Antonína E., a nesprávný jest výklad, jaký vrchní soud výpovědi svědecké soudního vykonatele H. dává.

Svědek tento vypovídá, že když přišel vykonat exekuci k žalovanému, tento mu pravil, že pohledání exekucí dobývané nemůže platiti, proto že jest od firmy L. & spol. zabaveno; teprva když svědek ten prohlásil, že vzdor tomu zájem vykonati musí, že mu žalovaný dlužný obnos odevzdal, a on, svědek, že mu řekl: že složí peníze k soudu, ten že už bude vědět, komu patří, že žalovaný nebude dvakrát platit.

Namítá-li žalovaný, že byl sice zpraven o povolení, ne ale o výkonu zájmu, tedy musí, bude-li jeho počínání si při výkonu zájmu dokázáno, za to pokládáno býti, že on povinnosti své vyhověl a závazku i naproti žalobníkům se sprostil. Nebylť žalovaný ke složení dluhu pro žalobníky dříve zavázán, a že pro Antonína E. peníze nesložil, za to zaplatil úroky z prodlení a útraty. Položil-li pak, když měl zájem svršků jeho býti vykonán, peníze soudnímu vykonateli, tož nemůže se říci, že by byl peníze složil pro exekventa Antonína E., jakmile se dokáže, že vyslanci soudnímu sdělil, jak se věc má, a že mohl očekávati, že týž o tom soudu věrnou zprávu podá a že takto práva žalobníků budou uhájena.

Opomenul-li vyslanec soudní ve své zprávě zmínku učiniti o zástavním právu žalobníků, a byly-li peníze pak následkem toho Antonínu E. vydány, není z toho žalovaný zodpověden.

Poněvadž žalobníci popřeli, že by se při výkonu exekuce proti žalovanému věc byla sběhla tak, jak svědek H. uvádí, musel býti žalovaný k doplňovací přísaze o tom připuštěn.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 1880 č. 13096.

Dr. Frant. Stratil.

O právní povaze smlouvy na listy lhůtovní.

Bankéř a směnárník v Praze, M. J. Guth, podal u c. k. obchodního soudu v Praze žalobu směnečnou na Jana Havla, správce statku v Chotěšově, aby týž, jakožto příjemce směnky první žalobcem v Praze dne 15. srpna 1877 na 300 zl. a na vlastní řád vydané žalobci, zaplatil zbytek směnečný v sumě 195 zl. s přísl. O žalobě té vydán byl příkaz platební.

V obranách uvedl žalovaný, že v srpnu 1877 přišel k němu cestující žalobcův a ten že po dlouhém přemlouvání přiměl žalovaného k odebrání listu lhůtovního žalobcem vydaného. Listem tím, nadepsaným „prozatímní list důchodkový“ se zavázal žalobce, že majiteli listu po zaplacení 41 měsíčních po sobě jdoucích lhůt po 15 zl. vydá 400 zl. nom. rakouské zlaté renty, mimo to pak po zaplacení druhé lhůty jemu poskytne právo herní po dvacátém díle na různých v listu tom vyjmenovaných losech a sice tak, že nedodržením jediné kterékoli lhůty majitel pozbývá jak nároku na vydání renty tak i podílu na výhrách losů. Ku krytí prvních dvaceti lhůt na tento „prozatímní list důchodkový“ přijal žalovaný směnku žalobní.

List důchodkový nebyl ani soudu předložen, aniž obsah jeho ve sporných spisech dopodrobna uveden.

Rozsudkem ze dne 19. června 1879 č. 42960. zamítl c. k. obchodní soud v Praze žalobu M. J. Gutha, zrušil naprosto platební příkaz o ní vydaný, odsoudiv žalobce k náhradě nákladů soudních z těchto

příčin:

Smlouva, kterouž měl vzniknouti nárok žalobcův ukrytý směnkou žalobní, příčí se předpisům §. 1. lit. *c*) a *d*) zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z.; směřujeť smlouva ta na zcizení naděje herní, aniž by vyhověla předpisům zákona o smlouvách promesních a nárok z této zákonem zapovězené smlouvy promesní jest nežalovatelný (§. 2. cit. zák.). Žalobní směnka byla dána žalovaným žalobci ku krytí nároku po zákonu nežalovatelného, tak že i pohledávka směnečná jest nežalovatelnou (čl. 82. ř. směn.).

Odvolací stížnost žalobcova byla zamítnuta rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 8. července 1879 č. 20050.

Mimořádné stížnosti dovolací c. k. nejvyšší soud místa nedal z

důvodů

soudem prvním vyslovených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. října 1879 č. 9491.

Jan Kučera.

Literární zprávy.

Das deutsche Gerichtsverfahren im Mittelalter. Nach dem Sachsenspiegel und den verwandten Rechtsquellen von J. W. Planck. Bd. I., II., Braunschweig: Schwetschke und Sohn 1878—1879 str. X. 855; IV. 424. (Dokončení.)

Zvláštní oddělení práce zabývá se s případy poněkud vyminečnými čili s žalobou na soud vznešenou ve spůsobě sesílené, totiž s žalobou s nářkem (mit Gerüchte) při porušení míru, s uchopením se čili s jímáním (mit Anevang) při svršcích a s naříkáním se svědky při dluzích. Žalobce totiž ihned při zahájení rozepře pojistiti sobě může výhodnější postavení ve sporu tím, že buď žalovaného zcela zbaví práva k obraně buď že mu ji značně stíží. Žalobou s nářkem snaží se žalobce dopadnuv žalovaného v „horkém účinku" (handhafte That) soudu předložiti zřejmé stopy porušení míru, jehož se žalovaný dopustil, zatčením pachatele aneb nejméně předvedením okřikníků (Schreileute), následkem čehož se žalovaný z přísahy neviny vylučuje, soud okamžitě třeba v den sváteční neb před soudcem zvláště zvoleným se provede a nález ihned se vykoná. Značně seslabeny jsou však výhody tyto, ostala-li žaloba přes noc čili je-li skutek již „přespalý". Při této spůsobě žaloby dojíti mohlo za jistých podmínek k sedání (Kampfesgruss), ačkoli již saské zrcadlo — nejspíše pamětlivo jsouc zákazů církve od r. 1215 — nepřeje tomuto prostředku řešení sporů, pročež zvláště v Magdeburském právu průběhem 14. století žalovaný sedání uniká, přísahá-li sám sedmý o nevině své. Jeví se nám v tom ustupování ryze formální theorie důkazní ve prospěch materielního oceňování důkazů.

Při žalobách o svrchky zjednati si může žalobce výhodnější postavení jímáním čili uchopením se věci, ku které se táhne (anevangen, anvan = anfassen), čímž se překazí žalovanému možnost, aby přísežně popřel detenci věci. Historicky souvisí žaloba právě dotčená s žalobou s nářkem, ač tato stránku trestní, onano civilní na zřeteli má; neboť prameny obyčejně jednají o ní pokud jde o svrchky loupeží neb krádeží odňaté, záhy však připouští se také při svršcích ztracených a z půjčky nevrácených. Tímto rozšířením nabyl „anevang" ráz prostředku arrestatorního, pojišťujícího závazek žalovaného jakožto detentora, pustiti se ve spor.

Ohledně dluhů konečně mohl žalobce aspoň dle městských práv magdeburských a jiných zaujmouti pevnější postavení ve sporu tím, že

nařikal žalovaného se svědky, čímž prostá přísaha o nevině žalovanému se odnímala. Jest to důležitá výminka — patrně rozkvětlým obchodem v městech podmíněná — z pravidla saského zrcadla, že odevzdána jest existence závazku ať ze smlouvy, ať z provinění, pokud soud o ní vědomosti nemá, do svědomitého úsudku žalovaného, pročež přísežně popříti smí, že závazku vůbec stává. Zajímavo jest, že dotčená výhoda práva magdeburského ve Vratislavi Karlem IV. 1356 výslovně vyzdvižena byla.

Vracíme-li se opět k pravidelnému průběhu rozepří a pokračujeme-li v náčrtku řízení, jaké nastává po nálezu důkaz vyhražujícím, především stanoviti musíme pojem důkazu podle práva německého. Jest pak dokazování činností strany směřující k tomu, aby zápor odpůrcem položený proti tvrzením jí přivedeným překonala splněním formy předepsané zákonem k účelu tomuto.

V německém právu nezáleží dokazování v přesvědčování soudu o pravdě kterési sporné okolnosti (judici fit probatio), nýbrž v dotvrzování úsudku strany o právním poměru, jehožto základy přečasto soud ani nesezná aniž pak uvažovati může. Úsudek takový dotvrzen bývá splněním jistých zákonních forem, jejichžto význam v tom spočívá, že strana úsudek, o který jde, postavivši, odvažuje se osobnosti své k uhájení pravosti jeho a že váha a cena osobnosti této za dostatečnou se uzná při zkoušení soudem předsevzatém. Soud při skoumání tomto přihlíží k vlastnostem a poměrům té které strany (rod, stav, majetnost, způsob života), jakož i k vědomosti její o věci a zájmu jejím v ní. Rovněž úsudek dotvrzen býti může přistoupením většího jakéhosi počtu osob, které se přidruží k tvrdícímu a takto úsudek jím pronešený stvrzují. Důsledně přichází konečně právo k tomu, že uznává sedání (souboj) a soud boží za vhodné prostředky, aby najisto postaveno bylo, zdaž strana úsudek jakýsi tvrdící boží pomoci hodna a tudíž osobnost její větší váhy jest, nežli odpůrce.

Prostředky průvodní jsou tudíž předkem vlastní přísaha strany, kterouž nedosvědčuje pravdu okolností faktických nárok zakládajících, na př. zápůjčku, nýbrž jen dotvrzuje právně formulované tvrzení určitého právního poměru, totiž dluh, odvažujíc se k dotvrzení pravosti toho nejdražšího, totiž věčného blaha. Vedle vlastní přísahy vyskytuje se přísaha strany zároveň se svědky (přísežnými pomocníky), kteří rovněž potvrzují jen stranou formulovaný právnický úsudek. V některých dokonce případech dovozuje se pravost tvrzení určitého práva tím, že strana je tvrdící podrobuje osobnost svou nadobyčejné zkoušce, ve

jednoho z pocazníků po nálezu.
nabývá, přidají-li se k němu
říkán či štrafován (Schelten).
budiž (ausgegeben) soudcem,

t. j. soudce nařizuje, zakazuje, dovoluje atd. vše, což dle nálezu srovnává se s právem. Neboť nález jest pouze dosvědčením práva ve smyslu předmětném a týká se vždy přítomnosti, formy a účinků toho, co teprvé státi se má, nikoli toho, co již nastalo. Saské zrcadlo dopouští přinášení nálezů odjinud výhradně tehdy, jestli nález k potazu vydaný byl štrafován; městská práva připouští je však také tenkráte, nedovedou-li potazníci nález vydati. Právo hledáno bylo ale jen u těch, kdož stejné měli zájmy a potřeby; těmto pak (radě v Goslaru, Bremách, Frýburku; stolici kmetské v Magdeburku) přibylo tím slávy a moci, pročež v dobách pozdějších vládcové podnikli proti tomu boj politický, jenž ohledně stolice Magdeburské dovršen byl bitvou u Mühlberka 1547. Š t r a f o v a t i nález smí každý, kdož plných práv požívá; vytýká tím potazníku, že pronesl nález nepravý, ať se týkal věci hlavní, ať jen otázky postranní třeba co do řízení.

Města nepřála právu tomu, pročež obmezovala je městským zákonem, vyjímajíc Magdeburk, aneb vydobytím privileje de non appellando v dobách pozdějších; pokud je ale připouštěla, žádala štrafování ihned, než-li „nohu od soudu pošine," což arciť Brněnské právo kap. 68. pokládá za „zlý obyčej." Strafování, stalo-li se správně, zastavuje průběh řízení až do vyřízení soudu, jemuž přísluší rozhodnouti o tom, zdaž právem či neprávem nález byl štrafován. To však jest soud vyšší, od něhož soud původní odvozuje moc svou, tudíž nejvýše král, nad to však musí soud ten držeti se t é h o ž práva; prakticky jeví se jím býti buď soud města mateřského, buď rada městská.

Jednáno bylo před soudem vůbec ústně; návrhy a výklady stran, potaz, nález, prohlášení rozsudku dějí se ústně, nepřítomní jednati mohou jen poslem. Neužívá se ani písma, aby paměť o průběhu a výsledcích řízení zachována byla, ač to zakázano není; o všem tom vydává soud ústní svědectví, naskytne-li se později toho potřeba. Písemné poznámky a zápisy o tom obsažené v listech konšelských, knihách městských nejsou příznakem a podstatným úkonem řízení, než toliko pomůckou, má-li vydáno býti později ústní svědectví soudní. Pravidlem jednáno budiž německy; přes to zajímavým dokladem toho, kterak v stoletích často za barbarská pokládaných zdravou rozvahou šetřeno ...o praktických ohledů při stycích různých národností, velí již saské ...lo III. 71., že Slovan byv obviněn žádati smí, aby se tak stalo ...em jeho přirozeným" a že po dobu, po kterou se tak nestalo, ...ti smí, pustiti se ve spor. Když pak tomu vyhověno bylo, jednáno dokonce jazykem slovanským, rozumí-li jemu soud i žalobce ...ck I. str. 136. pozn. 8.). Před dvorským soudem krále přísl...

národnosti jiné, než-li německé, nemusí ani tehdy německy odpovídati, rozumí-li jazyku tomu, nýbrž hájiti se smí jazykem svým, neboť tam požívá: manlik recht na siner bort (Saské zrcadlo III. 71 §. 2.; III. 33 §§. 1., 2.). Že pravidel těchto zvláště v Magdeburku šetřeno bylo, dosvědčuje naučení konšelů tamnějších dané městu Vratislavi 1261. §. 54. a soustavní konšelské právo magdebursko-Vratislavské z polovice 14. století III. 1 c. 4. Nesnáze a nebezpečí vzcházející z toho, že slova přísahy pronešena byla jiným nářečím a různou výřečností odstraněny byly nálezem o tom vydaným ještě před vykonáním přísahy; srovnáno budiž o této otázce také brněnské právo kap. 444.

Úkol soudcův nekončí se rozsouzením sporu; on má „chrániti právo, tupiti bezpráví." Jest to jeho povinností, avšak také právem. Pod dohledem soudce vítěz — po případě vyhledav o tom nález soudu (na př. o zabavení svrchků, uvedení v statek atd.) — dopomoci si může k právu. Podmínky, spůsob, míra i forma donucování určeny však jsou právem. Soudce sám donucuje odsouzeného k splnění závazku rozsudkem stanoveného, nestačí-li k tomu síla vítěze, aneb žádá-li tento za pomoc soudu, konečně při nejdůležitějších úkonech donucovacích. Výminkou smí oprávněný nastoupiti na zavázaného jistým nucením, aniž by již prvé soudce o tom autoritativní vědomosti nabyl, při obstavení osob i svrchků z hlediska nebezpečí z prodlení, pak tehdy vykonává-li ten, komuž úrok neb činže přísluší, právo k vzetí základů jemu smluvou propůjčené. Podrobně pojednává práce o donucení k splnění závazku rozsudkem neb doznáním stanoveného, zvláště také týká-li se peněz zabavováním svrchků, pak podpůrně opanováním statků a chlapstvím pro dluh, dále o donucování toho, kdož nedostaví se k soudu, aneb vůbec projednávati nechce při soudě, aneb alespoň v jednání pokračovati nechce, konečně pak o prozatimních opatřeních, jimiž odvráceno býti má důvodné nebezpečí, že by odpůrce právo porušiti mohl buď nesplněním, buď nedostavením se k soudu.

Závěrek bohatých těchto výkladů činí vylíčení mimořádného řízení v případech výminečných totiž rozkazem soudu a proti hostům (cizím). Zajímavá příloha vypisuje průběh soudní, jest-li k platnosti přivedeno býti má známé právní pořekadlo: Hand muss Hand wahren.

Překročili jsme valně již místo nám vykázané, nelze nám tudíž ukázati k nejdůležitějším výtěžkům výtečného díla, nýbrž sluší přestati na stručném náčrtku nevyčerpatelného obsahu jeho. Důkladným a pilným pracím Homeyera, (Richtsteig Landrechts str. 411. násl.), Siegela, Jolly-ho, Hänela, Sachsse-ho, Delbrücka, Labanda a jiných dostalo se mistrovským spisem Plancka jaksi vazby a svorníku celého mohutného

klenutí. K četným, vzácným zásluhám slovutného spisovatele o vědu procesuální přibyla nejnovější jeho prací nová nehynoucí.

O.

Zprávy
o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

20. týdenní schůze dne 11. prosince 1879.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 13.

Pan dr. Žalud přednášel o pražských obchodních obyčejích. Přednáška bude svého času od pana přednášejícího sama na jiném místě v „Právníku" uveřejněna.

V debatě o přednášce zavedené odporuje p. dr. Nejedlý náhledu v přednášce pronešenému, že soudce má z povinnosti úřední vzíti ohled na právo obyčejové.

Naproti tomu souhlasí p. dr. Podlipný s p. přednášejícím, že strana v kterémkoli stadiu sporu může se odvolati k právu obyčejovému a že soudci pak náleží, zjednati si o právu obyčejovém vědomost a přesvědčení, když se však strana k právu obyčejovému netáhne, pak ovšem má za to, že soudce k němu zřetele bráti nemusí.

Jednatel přidává se k náhledu, že soudce vůbec není povinen, z povinnosti úřední bráti ohled na právo obyčejové. Zásada „jura noscit curia" musí se tu restrictivně vykládati, poněvadž není autentické sbírky, z které by soudce znalosti o právu obyčejovém bezpečně nabyti mohl. Zákony v cizozemsku platné jsou též právo, a přece v příčině jich nelze užiti zmíněné zásady, nýbrž strana, která se k nim odvolává, musí je dokázati (analogie §. 282. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.).

Pan starosta poukazuje k tomu, že právo obyčejové je dosud nejasné, mlhavé, že není a nemůže býti ani úplné autentické sbírky práva obyčejového, poněvadž se právo toto dle přirozené povahy své stále mění a nově utváří. Též na universitách se právo obyčejové nepřednáší, a soudce tedy nemá příležitost, odkud by znalosti o právu tom nabyti mohl. Zdá se, že měl obchodní zákon na mysli zvláštní soudy obchodní složené ze samých obchodníků; ti arci by mohli znát

právo obyčejové. Tomu zdá se nasvědčovati na př. čl. 62. obch. zák. zvláště slova „verlangt werden“, který se obyčejně tak vykládá, že se zrušení poměru služebního mezi služebníkem a pomocníkem obchodním dříve u soudce žádati musí, který pak o podstatě důvodů rozhodne. Při řízení našich soudů je článek tento s vyloženého hlediště takřka illusorní, v plném obsahu mohlo by se mu zjednati průchodu pouze u soudů z obchodníků složených, kam by při nastalém sporu strany sporné ihned se dostavily a soudce po výslechu jejich ihned nález vynésti mohl.

Po skončené debatě oznámil p. starosta, že páni bratří dři. Karel a Rudolf Jonákové, první c. k. notář v Pardubicích, druhý advokát v Plzni, darovali Jednotě knihovnu po zvěčnělém bratru svém panu prof. dru. Eberhardu Jonákovi s přáním, aby knihovna ta co „sbírka knih prof. dra. Jonáka“ o sobě byla zachována a co možná též studujícím učiněna přístupnou.

Zpráva ta vzata s vděčností na vědomost a k návrhu jednatele usnešeno, že se má přání šlechetných pánů dárců úplně vyhověti. Zároveň uloženo ředitelstvu, vysloviti jmenem Jednoty pánům dárcům díky, a oběma jednatelům, knihovnu pro Jednotu přejmouti.

Konečně dal p. starosta přečísti jednatelem vyzvání p. notáře dra. Strakatého, aby členové přispěli knihami ku podpoře akademického čten. spolku ve Vídni.

Na to schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

4) Obec, v jejímžto sousedství provozují se hory, žádala na horním úřadu za nález, že podnikatel hor povinen jest, nahraditi škody, spůsobené obyvatelům města následkem snížení půdy na budovách městských. Horní hejtmanství nedalo ve srozumění s místodržitelstvím žádosti té místa. Správní dvůr soudní odmrštil stížnost z tohoto rozhodnutí podanou, poněvadž nález druhu naznačeného náleží výhradně ke kompetenci soudů.

Nález ze dne 18. června 1879 č. 1220., sb. č. 516.

5) Společnost železniční oznámila, jak to dopouštějí předpisy poplatkové, smlouvy o vykoupení pozemků k stavbě dráhy potřebných, do tří měsíců po početí provozování jízdy k vyměření poplatku. Při

tom vycházela z názoru, že v takovém případě zákonní slevení na poplatku sluší posuzovati vzhledem ku dni, kdy smlouva byla uzavřena. Správní dvůr soudní prohlásil však náhled ten za mylný, neb třeba ohlášení stalo se v takový čas, že nelze předepsati trest poplatkový, tož přece může společnost na slevení poplatku dle odst. 8. min. nařiz. ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. činiti nároky jen tak dalece, pokud slevení takové místa má vzhledem ku dni, kdy jednání úřadu bylo ohlášeno.

Nález ze dne 24. června 1879 č. 1270., sb. č. 520.

6) Movité jmění kontribučenských fondů peněžních dle zemského zákona pro Čechy ze dne 7. července 1864 č. 26. z. z. zřízených jestiť podrobeno ekvivalentu poplatkovému, neb vychází z řečeného zákona na jevo, že tyto fondy representují samostatnou osobnost právnickou, totiž jmění jistému účelu věnované, a že jmění fondu není společným vlastnictvím majitelů súčastněných usedlostí.

Nález ze dne 1. července 1879 č. 1156., sb. č. 525.

7) I o nárocích na náhradu odvozovaných z toho, že představený obecní za příčinou úřadování svého způsobil škodu nikoliv obci, nýbrž osobě třetí, přísluší rozhodovati pouze řádnému soudci.

Nález ze dne 13. června 1879 č. 1162., sb. č. 512.

Denník.

Pražský spolek advokátů odbýval dne 20. února 1880 výroční valnou schůzi svou. Po přednešení výroční zprávy výboru spolkového, z kteréž lze bylo seznati, že spolek v čase právě minulém jak v oboru zastávání zájmu stavu advokátského, tak i v příčině sprostředkování společenského styku advokátů čilou činnost rozvíjel, byla čtena zpráva pokladní a byly obě zprávy bez poznámky přijaty k vědomosti. Příspěvek k spolku byl i na rok 1880 ustanoven dosavadním obnosem 2 zl. Po té následovala volba výboru spolku a sestavení kandidátní listiny k volbám, kteréž dne 24. února 1880 v advokátní komoře náleželo vykonati. V obojím směru byl v podstatě sledován princip, opět zvoliti odstupující právě funkcionáře a v ten smysl také dopadly vykonané volby výboru spolku.

K předpisům o náhradě nákladů ošetřování. Dosavade brala se praxe ponejvíce tím směrem, že živnostníci neb ti, kdož poskytují služby čeledínům, přidržáni byli, nahraditi náklad za ošetřování

osob, které se v jejich službě nacházely, netoliko tehda, když osoba služebná dodána byla nemocnici po čas trvání poměru služebního, nýbrž i tehda, když jen vůbec dalo se zjistiti, že nemoc počala již po tento čas. Tím předešlo se nesrovnalosti, že někdy ti, kdož služby poskytují, dovedli se vymknouti povinnosti, jim zákonem uložené, tím, že otáleli odevzdati své nemocné čeledíny ústavu ošetřovacímu na tak dlouho, až by poměr služební byl skončen. Posléz však rozhodlo ministerstvo vnitra nálezem ze dne 8. října 1879 č. 13409., že pro otázku, je-li kdo povinen nahraditi náklad za ošetřování čeledína, výhradně rozhoduje otázka, byl-li čeledín ve službě ještě v čas, kdy do nemocnice byl odevzdán.

K zřízení obecnímu. Nálezem ze dne 16. října 1878 č. 10985. rozhodlo ministerstvo vnitra, že výroční účty o jmění místní obce, která má zvláštní jmění ve smyslu §. 107. zř. obecního náleží vyložiti u představenstva místního, a nikoli ve všeobecné kanceláři obecní. Neb místní obci jest svěřena správa jmění samostatného, sluší tudíž v příčině vyložení rozpočtu a účtů za rok minulý i v příčině místní obce obdobně užiti ustanovení §. 72. ob. zříz. Obecní výbor může pouze rozhodovati dle §. 114. ob. zříz. o stížnostech z nálezů, které třeba v příčině těchto účtů místní zastupitelstvo bylo vyneslo.

Jmenováni: př. obch. s. v Praze, p. dr. E. Mayer, r. t. téhož soudu; okresní soudcové: p. K. Palliardi na Smíchově z. r. v Písku, p. Ad. Goško ze Sachsenthalu v Turnově z. r. na Horách Kutných, p. J. Schmidl v Brandýse n. L. z. r. v Plzni; zást. stát. návladního v Plzni, p. Č. Fina z. r. v Jičíně; př. okr. s. v Místku, p. dr. A. Schwab okr. s. v Šilperku; př. okr. s. v Prostějově, p. V. Fiala okr. s. v Rožnově; soudní příručí: p. Jan Zehrer v Mladé Vožici okr. s. ve Vysoké, p. Al. Schimák v Č. Brodu okr. s. v Ledči, p. V. Matkey v Chomůtově okr. s. v Stodech, p. Jos. Lode v Mostu okr. s. v Hartmanicích; auskul. p. Vlad. Pražák př. okr. s. v Odrech a přidělen k okr. s. v Přerově.

Přesazeni: okresní soudcové: p. K. Svoboda z Ledče do Únoště, p. V. Janeček z Únoště do Karlína, p. J. Havlíček ze Stoda na Smíchov, p. Fr. Schindler z Vysoké do Nového Bydžova; př. okr. s. Al. Jantsch z Oder do Vyškova, př. okr. s. dr. V. Horák z Vyškova ku kr. s. v Těšíně.

O nárocích soukromoprávných v řízení trestním.

Podává JUDr. Frant. Storch, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Pokračování.)

III. Processualné postavení adhaerenta.

§. 7.

Adhaerent může v řízení trestním zaujímati postavení dvojí. Buďsi jest obmezen pouze na spolupůsobení v těch věcech, které týkají se výhradně nároku civilního; anebo může i ve vlastním řízení trestním vykonávati práva strany processualné a spolupůsobiti tudíž k usvědčení a odsouzení obžalovaného i co do samého skutku trestného.

Ze základné myšlenky řízení adhaesního, jak v §§. 1.—3. vyložena byla, nemůže ovšem již o sobě vyvozováno býti, že by tomu, do jehož sféry právní zločinem bylo zasaženo, mělo příslušeti zvláštní processualné postavení v samém řízení trestním. Myšlence oportunity bylo by docela vyhověno, kdyby se mu toliko dovolilo, aby materialu v řízení trestním shromážděného užiti směl i k provedení svého nároku soukromoprávného, a aby žádati směl na soudci trestním rozhodnutí též o tomto nároku, pokud material onen i k tomuto účelu postačuje. Avšak praktické provedení této myšlenky nutí bezděky o krok dále.

Kde adhaese se připouští, tam máme ač ne formelně, materielně zajisté dvojí řízení v jedno sloučené: trestní a civilní. Že v tomto poslednějším řízení adhaerentovi musí popřáno býti postavení skutečné strany processualné, jest nepochybno. Oba způsoby řízení jsou však v jeden celek tak sloučeny, že na nějaké oddělování, co k tomu, co k onomu řízení náleží, ani nelze po-

mýšleti. Nebude zajisté možno adhaerentovi v tom brániti, aby alespoň nepomáhal při sbíraní onoho materialu, který i pro jeho účel soukromý jest důležitý. Tím však již působí adhaerent nepřímo pro vlastní účel samého řízení trestního, stávaje se osobou ve vlastní řízení trestní zasahující, která jest povolána a oprávněna, aby zároveň se zástupcem státním a vedle něho dbala prospěchů veřejných, účastnic se samého stihání trestního:. adhaerent stává se stranou processualnou ve vlastním řízení trestním.[31])

Tento názor dochází nejpřesnějšího výrazu tam, kde — jako v rakouském řádu trestním — adhaerentovi propůjčeno jest in eventum právo podpůrné žaloby trestní. Nepřipadá nám na mysl, abychom snad s Glaserem[32]) uznávali samostatného,

---

[31]) Pro právo obecné srv. Planck, System. Darst. str. 645. a 646. Naproti tomu Ortloff l. c. str. 29. připouští poškozeného toliko co svědka v řízení trestním, popřávaje mu postavení strany processualné toliko při těch jednáních processualných, která náleží k zahrnutému v tom (materielně) řízení civilnímu. — Referent druhého sjezdu německých právníků, dr. v. Gross (jednání sv. I. str. 156.), prohlásil se rozhodně v ten smysl, že „soukromému účastníku mají poskytnuta býti plná práva strany, kterými působiti může netoliko k přiřknutí odškodného, nýbrž i k odsouzení obžalovaného.“ Ve stálé deputaci byla však mínění rozdělena (§§. 6. a 7. návrhů, jednání, sv. I. str. 225.), usnesení v plenum učiněno však většinou hlasů ve smyslu návrhu Grossova, pro nějž se i Glaser prohlásil (eodem sv. II. str. 364., 366., 411. a 412.). — I v právu francouzském zaujímá t. z. „partie civile“ rozhodně postavení strany v řízení trestním, strany to, která jest „vedlejším intervenientem zástupce státního“ a která naprosto „není obmezena na to, aby domáhala se nároku peněžitého, nýbrž má podíl na stihání samého skutku trestného“ a „vůbec plná práva samostatné strany s jedinou toliko výminkou, že jí není dovoleno užíti prostředků právních proti rozsudku osvobozujícímu soudu assisního.“ (Glaser Ger. Ztg. 1865 č. 48. — reprodukováno u S. Mayera Comm. str. 28. — a Ger. Ztg. 1860 č. 87.).

[32]) Glaser, Das Prinzip der Strafverfolgung (v sebraných drobn. spisech sv. I. str. 406. a n.), kdež ovšem samostatný zájem poškozeného na stihání trestním při žalobě podpůrné z toho se dovozuje, že prý nárok na náhradu škody naprosto jest závislým na výroku o skutku trestném. Zároveň však prohlašuje se tu dostiučinění příslušící poškozenému a jeho rodině za základ žaloby podpůrné. Avšak i kdybychom takovéto zvláštní právo na

škodujícímu příslušícího práva na stihání trestní, práva na dostiučinění za idealnou, zločinem utrpěnou škodu, a v tom snad abychom shledávali právní základ trestní žaloby podpůrné.

---

dostiučinění, jakožto základ žaloby podpůrné chtěli uznati, kterak máme vysvětliti si onu záhadu, že žaloba taková má zároveň předpokládati, že zločinem doznaly poškození hmotné prospěchy soukromé? — S podobným názorem setkáváme se i ve všeobecných motivech k ř. tr. (Kaserer l. c. str. 25.) a ve zprávě výboru sněmovny poslanecké z r. 1869 (tamže str. 155.). Správněji poněkud zní zpráva komisse sněmovny panské (tamže str. 312.). — Z kommentatorů hlavně Mitterbacher a Neumayer neustávají důraz klásti na domnělé zvláštní právo škodujícího, aby zločinec byl potrestán, a z toho dovozovati postavení soukromého účastníka v řízení trestním co strany processualné, jakož i základnou myšlenku obžaloby podpůrné (srv. str. 120., 124., 127. a 143.). — Na doklad, že i v právu francouzském o základné myšlence žaloby podpůrné týž názor platí, kterého v textu se zastáváme, budiž dovoleno uvesti následující místo z Hélie Traité de l'instruction criminelle sv. II. str. 383.: „La loi a multiplié les sentinelles de l'ordre public; elle n'a pas voulu, qu'un intérêt aussi sacré pût être compromis par l'inertie ou la volonté d'un seul fonctionnaire.“ — Jiný poněkud jest opět základ německé žaloby vedlejší (Nebenklage, §. 435. a násl. něm. ř. tr.), kteráž nepředpokládá při žalobci vedlejším bezvýminečně nároků soukromoprávných, kdežto podle práva rakouského to právě jest základnou podmínkou. Mitterbacher a Neumayer pokusili se sice l. c. str. 146. o to, aby i z našeho řádu trestního dovodili, že této naprosté souvislosti mezi nárokem soukromoprávným a žalobou podpůrnou není, a že by tedy podpůrnou žalobu trestní podati mohl i někdo, komu nepřísluší z činu trestného nijaké nároky soukromé, čehož dokladem dle náhledu jejich jest §. 48. č. 2. ř. tr., kdež právo žaloby podpůrné přiznává se nikoli soukromému účastníku, nýbrž vůbec tomu, jemuž činem trestným bylo ublíženo, což prý jest výraz širší, naznačující vůbec každého, kdo má „zájem na potrestání“ zločince. Že pokus tento jest úplně nezdařený, ukázal Liszt v Gerichtssaalu sv. XXIX. č. 194. a násl., kamž tuto odkazujeme. Nadbytkem budiž tu jen ještě poukázáno k okolnosti, která všechnu pochybnost vylučuje, o které však Liszt nečiní zmínky, že totiž závěrečná věta §. 48. č. 2. zase jen o „prohlášení soukromého účastníka“ mluví a tím celému rozeznávaní, obsaženému v odst. 1., na kterém dotčení kommentatoři celou svoji argumentaci zakládají, význam všeliké podstatné, vnitřní různosti zúplna odnímá. Rovněž se to má i s §. 48. č. 3., §. 49. atd.

Tato jest pouze praktickou důsledností, která vychází z formelného provedení myšlenky adhaese, důsledností, která ovšem principielně myšlence té zcela jest cizí.

Ovšem dostává se tak adhaerentovi postavení, kterým daleko vystupuje z mezí původně mu vykázaných. Ze strany, které bylo posud pouze z důvodů prospěšnosti dovoleno, aby do té míry účastnila se řízení trestního, pokud toho její poškozené zájmy soukromé vyžadují, stává se nyní zároveň obrancem prospěchů veřejných, obhajcem řádu společenského vůbec: neboť výhradně jen k účelům těmto a nikoli zájmům soukromým sloužiti má ústrojí řízení trestního, veřejná žaloba trestní. Jím má nyní ex post proveden býti důkaz, že prospěchy veřejné v rukou zástupce státního v tomto konkretním případě špatně byly opatřeny, že zástupce státní z důvodů jakýchkoli nevynaložil vše, aby zadost učinil úkolu, který v příčině stihání trestního od státu na něj vložen byl. Možnosť tato, která jak samo sebou se rozumí neznačí ani v nejmenším výčitky nijaké ústavu státního zastupitelstva, jest tedy systémem žaloby trestní podpůrné zásadně uznána. Jiná ovšem jest otázka, není-li snad povážlivé, že možnosť odpomoci proti tomu má závislou se učiniti na náhodě, na tom totiž, zdali zločinem také zasaženo bylo v obor cizích práv soukromých: rodinných a majetkových! Společnosť tu jaksi používá nahodilého vystoupení soukromého účastníka ku svým vlastním účelům a svěřuje mu hájení svých vlastních prospěchů.[33])

---

[33]) Patrno, že nezastáváme se nikterak tohoto ústavu žaloby trestní podpůrné, s kterým nesnadno jest se spřáteliti pro vnitřní odpor jím vládnoucí, neboť musí zajisté dovolena býti otázka, zdali právě ten, komu činem trestným v právích soukromých bylo ublíženo, jest nejzpůsobilejší, aby mu hájení veřejných prospěchů bez obavy svěřeno býti mohlo, a zdali by snad myšlenka, která v ústavu tom výrazu dochází, nenašla správnějšího a důslednějšího provedení v systému podpůrné žaloby populární. Srv. o tom Heinze v jednáních druhého sjezdu něm. právníků II. sv. str. 380. a zvláště Gneist, Vier Fragen zur deutschen Strafprozessordnung str. 37. a nn., pak Janka, Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht (1879) str. 22. a nn. — Nechtějíce se tuto pouštěti v podrobnější rozbor tohoto ústavu musíme přece připomenouti, že důvody, které spisovatel posléz uvedený l. c. proti žalobám podpůrným vůbec uvádí, sloučeny jsou příliš těsně s názorem téhož spisovatele o trestu a principu oportunity v řízení

§. 8.

V řízení inkvisičním nemůže ovšem o stranách ve vlastním smyslu býti řeči, tudíž také ne o zvláštním postavení škodujícího co strany processualné. To platí netoliko o zákonu trestním z r. 1803, nýbrž ještě též o řádu trestním z r. 1853. I v tomto poslednějším zákoně děje se totiž vyhledávaní o nárocích soukromoprávných i rozhodování o nich z povinnosti úřední třebas nebyl ani škodující podal návrhu k tomu směřujícího. Tam však, kde se byl škodující pro činné vystoupení v řízení trestním rozhodl, poskytuje mu ř. tr. z r. 1853 oprávnění velmi rozsáhlých, kterýmiž může v postup řízení velmi vydatně zasahovati a na výsledek jeho působiti.[34]) Sr. na př. §. 56. cit. z., který dává škodujícímu naprosté právo zamítnouti členy soudu a zapisovatele, §. 352. v příčině nahlédnutí ve spisy vyšetřovací, §§. 352. a 219. v příčině předvolání k závěrečnému pře líčení, §. 223. v příčině práva kladení otázek při tom atd.[35])

Pokud se týče nynějšího řádu trestního nelze popírati, že soukromému účastníku přísluší právo řízení trestního co skutečná strana processualná se účastniti a tím i k účelům vlastního jednání trestního přispívati.

Postavení takové jest se stanoviska nynějšího řádu trestního úplně odůvodněno. Uznává-li se totiž v zákoně právo podpůrné

---

trestním — názoru, proti kterému závažné námitky činěny býti musí. Dle názoru toho muselo by totiž v každém jednotlivém případě, ve kterém jde o stihání trestní, prvé stanoveno býti, zdali tím nějakého prospěchu pro stát, pro společnost nebo vůbec pro někoho dosaženo bude. Po našem mínění zaměňuje se názorem tímto stanovisko legislatorní, jež při stanovení pojmů trestních ovšem uznáno býti musí, se stanoviskem legalním, a dává se tím principu oportunity rozsah, který mu nepřísluší.

[34]) Srv. Herbst l. c. str. 185. a 186.

[35]) Dle řádu trestního z roku 1850 jest sice soukromý účastník v pravdě (vedlejší) stranou processualnou a přísluší mu dle §§. 402. a 403. práva strany takové; avšak práva ta jsou přísně obmezena na to, co vztahuje se k jeho nároku soukromému. Srv. Würth l. c. str. 675. Přes to však dává i tento zákon — odchyluje se tak od základného svého názoru — soukromému účastníku společně se zástupcem státním právo odmítnouti jednotlivé osoby k úřadu porotců povolané (§. 314.).

žaloby soukromé a propůjčuje-li se tím soukromému účastníku právo a možnosť, aby po případě zaujal v řízení trestním úplně a výhradně postavení, které v případech obyčejných náleží zástupci státnímu: bylo by svrchovaně nedůsledno, kdyby mu odepíráno býti mělo práva menšího, práva, aby ku stihání trestnímu, jehožto tíha při žalobě podpůrné úplně na jeho bedra se skládá, v případech ostatních, obyčejných i vedle zástupce státního alespoň spolupůsobil. Ano netoliko vnitřní důslednosť onoho práva, nýbrž i ohledy jiné s ním souvisící nutně toho vyžadují. Jen tím způsobem dochází totiž právo žaloby podpůrné pravé váhy a náležitého významu; neboť kdyby nesměl soukromý účastník zasahovati účinně v obyčejný průběh řízení trestního, mohlo by snadno eventuelné jeho právo žaloby podpůrné státi se úplně illusorním, když by totiž zástupce státní žalobu trestní sice podnikl, avšak na provedení její buďsi zúmysla buďsi z nedopatření náležitého důrazu nevynaložil a tím osvobození obžalovaného způsobil.

V skutku také propůjčuje nynější řád trestní soukromému účastníku celou řadu processualných oprávnění, pro která by pouhé jeho postavení co strany civilní nepodávalo dostatečného vysvětlení. Ten význam přísluší zejména §§. 47., 72., 110., 221., 222., 224. 249., 255., 304., 306., 324. a j., ze kterých zřejmě vysvítá, že soukromému účastníku i v rámci vlastního řízení trestního a ve věcech, které nesouvisí přímo s jeho nárokem soukromoprávným vykázán jest dosti rozsáhlý obor působení, že tedy jest on stranou processualnou i v tomto řízení. Nejzřejmější toho doklad podávají zvláště tři posléz uvedené §§.; neboť jimi poskytuje se soukromému účastníku možnosť, aby činně působil při zřizování lavice porotců, tudíž onoho sboru, kterému jest činiti pouze s otázkou viny a naprosto ne s nárokem soukromoprávným; rovněž dává se mu tam právo zvláštní řeči ještě prvé než-li porotc vzdálí se k poradě o otázkách soudním dvorem jim předložených, tedy řeči, jejížto obsah tolikéž nemůže ani tvořiti otázka, o kterou principielně jde soukromému účastníku, otázka nároku soukromoprávného (závěrečná věta §§. 324. a 325.), nýbrž toliko „ony výsledky hlavního líčení, které výroku porotců za základ položiti se mají,“ t. j., které dotýkají se viny obžalovaného.

Vše to nemělo by smyslu a nedá se jinak vysvětliti než tím, že zákon chtěl soukromému účastníku v řízení trestním vykázati postavení takové, jímž by zasahati mohl i v ony části a výkony

tohoto řízení, jichžto vlastní a třebas i výhradný obsah tvoří věc trestní sama o sobě, zcela bez ohledu na to, zdali aneb jaká jest souvislost právě této části jednání s věcí civilní, kterou zastupuje soukromý účastník.

Poskytuje-li však zákon soukromému účastníku práva, aby vedle zástupce státního, ano třebas i proti vůli jeho přispíval k dosažení vlastního účelu řízení trestního, pak jej tím uznává za skutečnou stranu processualnou v řízení tomto a sice v celém řízení trestním a nikoli snad jen potud, pokud ono jest zároveň materielně, t. j. co do spojeného s ním nároku soukromoprávného řízením civilním.[36])

---

[36]) V nálezu ze dne 17. listopadu 1877 č. 10187. (sb. č. 162. — process Tourvilleův) zdá se jakoby kassační soudní dvůr schvaloval, že když zástupce soukromého účastníka „po skončení řízení průvodního měl se za povolána, aby mluvil též o otázce viny, předseda dle jednacího protokolu tomu přítrž učinil.“ Dle názoru svrchu hájeného nemůže býti pochybnosti o tom, že soukromému účastníku plné právo přísluší, aby i tuto otázku ve výklad svůj zahrnul — Téhož výsledku jako my tuto dochází též Rulf, Commentar k nyn. ř. tr. §§. 47. a 255., jen že jemu jest toto právo soukromého účastníka pouhou důsledností z poměru věci trestní k věci civilní, z nichžto ona jest præjudicialní pro rozhodnutí této. Z poměru tohoto dovozuje Rulf, že musí soukromému účastníku příslušeti právo, aby „v řeči závěrečné nároky svoje, které právě proti obžalovanému směřují, i tím odůvodnil, že ukáže, kterak obžalovaný podle důkazů předvedených vinen jest činu jemu za vinu kladeného.“ Ostatně uznává Rulf soukromého účastníka za stranu processualnou již tím, že k §. 72. jen o právu odmítacím „stran“ mluví, kdežto §. tento jmenuje zástupce státního, soukromého účastníka, soukromého žalobce a obviněného. Tolikéž platí o tom, co Rulf poznamenává k §§. 224., 249. atd. Neméně však rozumí i zákon sám na př. v §. 271. a j. výrazem „strany“ i soukromého účastníka. — Všeobecné motivy k ř. tr. (u Kaserera l. c. str. 25.) prohlašují výslovně, že jest adhaerentovi „poskytnuta řada oprávnění, která mu dává možnosť, aby vedle zástupce státního působil k odsouzení obviněného.“ — Mitterbacher a Neumayer uznávají též, že soukromému účastníku náleží „plná práva strany,“ zvláště pak právo „působiti k odsouzení obviněného“ (l. c. str. 141.), i přisuzují mu rovněž (str. 143.) právo, aby v řeči závěrečné zabýval se otázkou viny, toto však jen proto, že v otázce viny shledávají „præmissu“ nároku soukromého.

Tím však obsah činnosti adhaerentovy v řízení trestním není ještě vyčerpán. V nejčastějších případech jest adhaerent zároveň ta osoba, proti které zločin přímo podniknut byl, osoba tedy, která o zločinu samém a okolnostech, za jakých byl spáchán, nejzávažnější svědectví může vydati: adhaerent jest v řízení trestním pravidelně i svědkem.

Zdá se na první pohled, že funkce ze dvojakého tohoto poměru vyplývající jsou spolu v nesrovnatelném odporu. Uvážíme-li však, že v řízení trestním platí zásada volného uvažování průvodní moci důkazů, nemůžeme nic podstatného proti tomu namítati, aby svědectví takové bylo připuštěno; budeť věcí soudcovou, aby slyše svědectví toto na mysli měl, že svědek jest zároveň stranou ve věci zúčastněnou a aby tedy dle toho uvažoval váhu svědectví jeho.

Rovněž nemůže ani to býti na závadu, že svědectví adhaerentovo jest zároveň důležitým, namnoze i rozhodujícím pro spojenou věc civilní, a není třeba, abychom k odstranění domnělé této závady brali útočiště k fikci,[37]) dle které by svědecké přísaze soukromého účastníka v řízení trestním měl se přikládati zároveň význam přísahy doplňovací pro věc civilní; neboť řízení adhaesní jest pouze co do obsahu, nikoli co do formy sporem civilním a výpověď žalobcova — adhaerentova — jest právě zvláštním průvodním prostředkem tohoto způsobu řízení.

Ostatně jest pro vlastní účel řízení trestního svědecká úloha soukromého účastníka materielně důležitější a rozumí se tudíž samo sebou, že všude tam, kde by mezi obojím postavením nastala neshoda, přestává působnost adhaerenta co strany processualné, ustupujíc jeho činnosti svědecké. Tak vysvětluje se na př. co ustanovuje §. 241. al. 1. ř. tr., že totiž soukromý účastník, který má zároveň vydati svědectví ve věci trestní, musí po případě při hlavním pře líčení jako jiný svědek vzdáliti se ze síně zasedací.

(Dokončení příště.)

---

[37]) Jako činí Planck, System. Darst. str. 646.

Praktické případy.

Na okolnost, že smlouva směnečnému závazku za základ sloužící, zákonem zapovězena, bez námitky dlužníkovy v rozepři směnečné nelze hleděti.

Žalovaný B. z Kukusu namítal proti platebnímu rozkazu, kterýmž jemu nařízeno bylo, aby co příjemce první směnky dané v Praze dne 8. srpna 1877 na 1050 zl. žalujícímu A., bankéři v Praze, co majiteli, vydateli a remittentovi směnky sumu směnečnou 1050 zl. s přísl. zaplatil, — především nepříslušnost c. k. obchodního soudu Pražského, poněvadž se na žalobní směnce v době přijmutí při adrese „p. B. v Kukusu“ poznamenání domicilu „k placení u A. v Praze“ nenacházelo, tento domicil bez vědomí a svolení žalovaného později na směnce připsán byl; dále uvedl žalovaný mimo jiné námitky, které ale k zákonu ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. se nevztahovaly, v příčině povstání směnky této, že jemu agent žalovatelův C. dne 8. srpna 1877 podílný důchodkový list ku koupi nabídnul, vedlé kteréhož se žalovatel zavázal, že mu po úplném vyplacení měsíčních lhůt rakouskou zlatou rentu znějící na 1000 zl. nom. odevzdá, a že žalovaný po zaplacení druhé měsíční lhůty po dobu splácení lhůt všech co podílník společnosti losové práva stejným dílem na výhry losů v důchodkovém listu naznačených nabude; že žalovaný domnívaje se, že pouze 30 lhůt po 35 zl. platiti má, jelikož v důchodkovém listu prý jenom tolik lhůt zanešeno bylo, s tím srozuměn byl, a tištěný list, který se nyní žalobní směnkou býti jeví, na výslovné podotknutí agenta C., že list tento toliko k zjištění jednotlivých lhůt slouží, podepsal, že však, seznav později z důchodkového listu, že nikoliž 30, nýbrž 51 lhůt po 35 zl. platiti se má, a že tudíž nad polovici zkrácen byl, žalobci ihned oznámil, že v omyl uveden byl, a tudíž od zmíněné úmluvy ustupuje.

Žalovatel A., který doznal, že poznamenání dotčeného domicilu na směnce později od agenta C. připsáno bylo, tvrdil, nabízeje o tom svědectví D. a přísahu doplňovací agenta C., že se žalovaný výslovně zavázal, posléz uvedené měsíční lhůty, jakož i směnečný obnos, co část lhůt těchto, žalobci v Praze platiti, že tudíž do-

datek domicilu bezprávně se nestal, dále vylíčil žalobce koupi důchodkového listu, jak později v důvodech naznačeno bude, a podotknul, že žalovaný na prvních 30 lhůt po 35 zl., které v důchodkovém listu jemu odkvitovány byly, žalobní směnku podepsal, a že nehledíc na koupi zmíněné rak. zlaté renty žalovaný na základě přijatého závazku směnečného platiti povinen jest.

Po vyslechnutí svědka D. zavrhnul c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 13. června 1879 č. 41017. námitku nepříslušnosti soudu a zrušil platební rozkaz z následujících

důvodů:

Žalující A. doznal, že slova „k placení u A. v Praze" na žalobní směnce později od jeho agenta C. připsána byla. Jelikož v době přijmutí směnky na této v čl. 4. pol. 8. ř. sm. předepsaná náležitost udání místa platebního poznamenáním místa „Kukus" při adrese žalovaného B. se již nacházela, protož nejedná se zde o pozdější vyplnění směnky ve smyslu nařízení ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z., nýbrž o změnění směnky, pokud se týče vytknutého tam již místa platebního, poněvadž připsáním zmíněného domicilu nejenom místo platební, nýbrž i osoba, které směnka ku placení předložena býti měla, změněna byla.

Poněvadž ale dle doznání obou stran žalobní směnka toliko ku zjištění 30 lhůt trhové ceny při koupi podílného důchodkového listu umluvené přijmuta byla, žalovaný ale nepopřel, že vedle obsahu dotyčného od něho přijatého podílného listu důchodkového č. 16. od žalovatele zařízené společnosti dotyčné lhůty žalobci v Praze odváděti se měly, což též svědek D. potvrdil, nestalo se pozdější připsání domicilu proti vůli žalovaného a nedovoleně, a protož není v příčině té od žalovaného činěná námitka nepříslušnosti soudu odůvodněna.

Avšak nicméně není nárok žalovatelův zákonem odůvodněn. Byť i všeobecně pravidlem bylo, že přijmutím směnky příjemce závazek, jakékoliv causa debendi prostý, a tudíž také od zkoumání za základ sloužícího právního jednání nezávislý, na se přijme, že směnečnou sumu tomu, kdo se mu co majitel směnky řádně vykáže, vyplatí, může na tomto všeobecném závazku obligačními poměry tenkráte změna se státi, když majitel směnky při odevzdání směnky v závazný poměr k dlužníku směnečnému vstoupí, z kterého tomuto proti majiteli směnky nárok směnečnou pohledávku zcela nebo částečně rušící vzejde. Tato zásada nalezá též

v čl. 82. ř. směn. zákonního základu, vedle kterého žalovaný dlužník směnečný nejenom námitek, které z práva směnečného vyplývají, nýbrž i které mu bezprostředně proti žalujícímu věřiteli směnečnému ze zvláštního právního poměru, ohledně směnky mezi nimi stávajícího, přísluší, které se na zvláštní úmluvě v příčině účelu přijmutí a odevzdání směnky mezi nimi uzavřené zakládají, s výsledkem užiti může.

Žalovatel doznal, že žalovaný za příčinou obchodu s jeho agentem C. dne 8. srpna 1877 uzavřeného, — vedle kterého žalovaný rak. zlatou rentu na 1000 zl. tím spůsobem koupil, že od žalobce vydaný podílný list důchodkový společnosti losové od něho zařízené převzal, kterýmž žalovatel se zavázal, že žalovanému co podílníku této společnosti rak. zlatou rentu na 1000 zl. po zaplacení 51 měsíčních lhůt po 35 zl. odevzdá, a žalovaný po zaplacení druhé lhůty na všech výhrách z losů v důchodkovém listu naznačených stejným dílem s ostatními účastníky společnosti podílu brá̈i má, — na prvních 31 lhůt po 35 zl. žalobní směnku co příjemce podepsal, čímž toliko spůsob placení trhové ceny v měsíčních lhůtách splatné změněn, tudíž žalobní směnka ku zjištění umluvené části kupní ceny od žalovaného přijata byla, aniž by tím novace původní smlouvy nastala.

Právní platnost žalobní směnky vůči žalovateli závisí tedy na právní platnosti zmíněné kupní smlouvy; pakli tato neplatna, jest celé jednání protizákonní, poněvadž již zahalení zákonem nedovoleného jednání samo o sobě zárodek bezpráví v sobě chová, a tudíž smlouva obsahem svým neplatná, zahalením svým ve spůsobu směnky platnosti nabýti nemůže.

Zmíněná smlouva od žalovatele samého naznačená není ale co do pravého obsahu svého (§. 916. ob. zák. obč.) ničím jiným, než prodejem naděje na výhru z losů spojeným s pozdějším vydáním rak. zlaté renty na 1000 zl. žalovanému, když byl tento všech 51 lhůt úhrnem 1785 zl. žalovateli zaplatil.

S ohledem na čl. 278. obch. zák. musí za to pokládáno býti, že při zmíněné úmluvě úmysl obou stran, jmenovitě žalovaného k naději na možnou výhru z losů v důchodkovém listu naznačeným směřoval, jelikož by žalovaný za rak. zlatou rentu na 1000 zl. nom., kterou by jinak dle tehdejšího kursu vůbec asi za 750 zl koupiti mohl, 1785 zl. platiti se nezavázal.

Vedle §. 1. pol. c) zákona ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. — a soud musí z povinnosti úřadu, aniž by se strany

k tomu odvolávaly, zákonních předpisů, kterým skutkový stav od stran uvedený a dokázaný podlehá, šetřiti a při rozhodnutí užiti, — musí prodej naděje na výhru z losů týkati se výhry celé, tudíž nikoliv částečné, tak že při nastalé výhře dotyčný los nabyvateli po zaplacení umluvené náhrady odevzdati se má.

Prodej náděje na výhru tomuto zákonnímu ustanovení odporující, jest §. 2. cit. zákona zapovězen, a nemůže soudně vymáhán býti.

Žalobce ale sám doznal, a bylo též seznáním jeho svědka D. potvrzeno, že žalovaný na všech možných výhrách z losů v důchodkovém listu naznačených s ostatními účastníky dotyčné losové společnosti podílu bráti měl, že tudíž žalovanému náděje nikoliv na celou, nýbrž toliko částečnou možnou výhru z dotyčných losů prodána byla, a protož jest zmíněná se žalovaným ujednaná smlouva, jelikož tu též zákonních požadavků §. 1175. ob. z. obč. není, vedle kterých by mezi žalovaným a ostatními účastníky podotknuté losové společnosti smlouva společenská uzavřena bývala, zapovězena, nedovolena, žalobní směnka byla tudíž na základě důvodu zákonem za neplatný prohlášeného dána a přijata, slouží ku zjištění dluhu ze smlouvy nedovolené vyplývajícího, povinnost ku placení trhové ceny a tudíž také části její ve směnce obsažené, kterou žalovaný dotyčnou smlouvou na se vzal, není s ohledem na §. 878. ob. zák. obč. právem závazná, a protož musel na základě zmíněné směnky vydaný rozkaz platební, aniž by na ostatní od žalovaného přivedené námitky zřetel vzat býti mohl, zrušen, žaloba bezvýminečně zavržena a žalovatel dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. k náhradě nákladů soudních odsouzen býti.

Přes odvolací stížnost žalovatelovu, ve které tento hlavně k tomu poukazoval, že směnečná rozepře toliko na základě okolností v námitkách uvedených rozhodována býti má, že však žalovaný v námitkách svých neplatnost smlouvy v důvodech první instance vytknutou netvrdil a vůbec zapovězené koupi naděje na výhru z losů nenamítal, odvolávaje se pouze ke koupi rak. zlaté renty na 1000 zl., že svědek od soudu o okolnostech vyslýchán byl, kterých žalovaný ani neudal a o kterých ve výměru, jímž výslech svědka nařízen byl, ničeho podotknuto nebylo, že soud první instance zcela libovolně cenu zlaté renty na 750 zl. určil, aniž by o tom od žalovaného jaký důkaz nabídnut byl, — potvrdil c. k.

vrchní soud zemský navzdor tomu, že žalobce rozsudky druhé a třetí instance v jiné podobné rozepři vydané přiložil, ve kterých zcela opačně, než jak nyní c. k. obchodní soud rozhodnul, rozhodnuto bylo, rozhodnutím ze dne 1. července 1879 č. 19272. rozsudek první instance z následujících

důvodů:

To, co v odvolací stížnosti uvedeno, nemůže změnu prvního rozsudku odůvodniti, neboť žalovaný popřel ve svých námitkách, že by tu jakési směnečné smlouvy bývalo, a tvrdil, že nad polovici zkrácen byl.

Pakli žalobce k vyvrácení námitek žalovaného a k většímu odůvodnění svého nároku sám tvrdil, a od jeho co svědka vyslýchaného dřívějšího agenta D. potvrzeno bylo, že směnka žalobní od žalovaného za příčinou smlouvy v důvodech rozsudku první instance naznačené přijmuta byla, musí při rozhodnutí této rozepře také na toto udání zřetel vzat býti.

Tímto doznáním žalovatelovým ve spojení s udáním svědka D. jest dle §. 107. ř. soud. dokázáno, že žalovaný na všech možných výhrách z losů v důchodkovém listu naznačených s ostatními účastníky losové společnosti podílu bráti měl, a pakli první soudce s ohledem na to za prokázáno seznal, že dotyčná úmluva prodejem naděje na výhru z losů, spojeným se závazkem k vydání rak. zlaté renty na 1000 zl. jest, a že naděje na výhru z dotýčných losů žalovanému nikoliv zcela nýbrž pouze částečně prodána byla, pakli první soudce vytknul, že taková úmluva předpisem na §. 1. pol. *c*) zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. zapovězena jest, že tudíž žalobní směnka na základě důvodu zákonem za neplatný prohlášeného dána a přijata byla, že směnka jenom k zahalení dluhu z nedovolené smlouvy vyplývajícího slouží, závazek žalovaného ku placení ve směnce vytknutý vůči žalovatele dle §. 878. ob. zák. obč. co platný považován býti nemůže, a tudíž žalobu naprosto zavrhnul: pak nepřekročil první soudce meze toho, co strana udala, ano spíše odůvodnil výrok svůj tím, co strana, totiž žalobce tvrdil; soudce posoudil prokázané okolnosti dle zákona, na kterýž se vždy a protož také i tenkráte, pakli se naň sporné strany vůbec aneb řádně neodvolávají, zcela správně, a vynesl rozsudek úplně dle zákona, jelikož tvrzení žalujícího, že smlouva základ směnky tvořící v prodeji zlaté renty pr. 1000 zl. záležela, dle vlastního udání

žalovatelova a seznání svědka D. na pravdě se nezakládá, poněvadž smlouva tato nikoliv pouze v prodeji této zlaté renty, nýbrž dle svrchu uvedeného též v prodeji naděje na výhru se zakládala, a prodejem zlaté renty zákonem nedovolený spůsob prodeje naděje na výhru zastřen byl.

Odvolání se na jiná rozhodnutí soudů a vyvozované z nich tvrzení stěžovatele, že zmíněná smlouva není neplatná, a žalobní směnka od platnosti obchodu promessního nezávisí, jest liché, poněvadž dle §. 12. ob. z. obč. rozsudky ve zvláštních rozepřích vynešené, na jiné případy a osoby vztahovány býti nemohou, a zmíněné tvrzení stěžovatele v důvodech rozsudku první instance správně a dle zákona vyvráceno bylo.

K mimořádné dovolací stížnosti žalobcově, ve které tento k tomu poukázal, že od něho mimochodem učiněná, ostatně neurčitá a všeobecná poznámka v příčině povstání směnky za námitku ve prospěch žalovaného považována býti nemůže, — že soud, pakli při rozhodnutí této směnečné rozepře hlavně k dotýčné koupi hleděti za nutné uznal, doplnění líčení pře k objasnění všech okolností při dotýčné koupi se naskytlých a celé uzavřené smlouvy nařízditi měl, že pakli smlouva ohledně jedné ostatně poměrně menší části neplatnou se býti jeví, dle §. 882. ob. zák. obč. celá smlouva za neplatnou prohlášena býti nemůže, — konečně že tak zvané promessní obchody dle práva soukromého neplatnými nejsou, jelikož zákon ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. toliko ustanovuje, že splnění dotýčného proti předpisům tohoto zákona uzavřeného obchodu promessního soudně vymáháno býti nemůže, a že strany trestu důchodkovému podléhají, změnil c. k. nejvyšší soud souhlasné rozsudky nižších stolic, a ponechal platební rozkaz c. k. obchodního soudu úplně v platnosti z následujících

důvodů.

Dle §. 7. nař. min. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. má směnečný dlužník, jemuž placení směnečné sumy ve třech dnech nařízeno bylo, v též lhůtě všechny své námitky u soudu podati a prokázati.

Tím jsou meze vytknuty, ve kterých se líčení pře o námitkách zařízené a rozhodnutí soudu na základě toho vynešené pohybovati má.

Následkem toho měly pouze ony námitky, které žalovaný v zákonní lhůtě byl učinil a prokázal, od soudu posuzovány býti,

zdali spůsobilé jsou, nárok žalovatelův z práva směnečného vyvozovaný zničiti.

Že by tu byl prodej naděje na výhru z losů, předpisům zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. odporující, žalovaný ani netvrdil, a není udání žalobcovo v replice v příčině dotýčné koupě podle toho, aby zavržení žalobní prosby ze zmíněného zákona odůvodnilo, jelikož ani z tohoto udání nevysvítá, že nikoliv losy samy, nýbrž pouze naděje na výhry společnosti a sice spůsobem ustanovení zák. ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. odporujícím, přenechána byla.

Předpokládání obou nižších instancí, které bez námitky žalovaného se stalo, ano ani z udání žalobcova vyvozováno býti nemůže, že tu jest zapovězený obchod promessní, a zavržení žaloby pouze na základě tohoto předpokládání odporuje přímo ustanovení §. 7. nařízení min. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., a jest zde tím méně odůvodněno, jelikož se tu nejedná o žalobu na splnění prodeje naděje na výhru z losů, nýbrž na zaplacení sumy směnečné.

Námitky žalovaného čelí k tomu, že žalobní směnku ku zjištění 30 lhůt po 35 zl. za koupenou zlatou rentu na 1000 zl. podepsal.

Žalovaný netvrdí, že by byl jakési lhůty na dotýčný obnos pr. 1050 zl. uplatil, a má-li zjištění lhůt směnkou smyslu míti, může jen tak vykládáno býti, že žalobce oprávněn býti má, směnku v době její splatnosti, pakli placení lhůt trhové ceny dodržáno nebude, zažalovati.

Taktéž omyl od žalovaného tvrzený, že totiž nevěděl a teprv později seznal, že se ku placení 51 lhůt po 35 zl. zavázal, nemá zde právního významu, poněvadž zažalovaný obnos právě jenom 30 lhůt obsahuje, strany kterých žalovaný doznal, že se k zaplacení jejich zavázal, dotýčný omyl by se tedy pouze na ostatních 21 lhůt, které ale předmětem této rozepře nejsou, vztahovati mohl.

Námitky žalovaného proti rozkazu platebnímu jsou tudíž s ohledem na doznaný pravý podpis jeho co příjemce na směnce bezdůvodny, a protož musely s ohledem na dvor. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. zák. soud., souhlasné žalobní prosbu zavrhující rozsudky obou nižších stolic změněny, platební rozkaz v čl. 23. ř. směn. se zakládající v celém obsahu v platnosti ponechán, a žalovaný dle §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69.

ř. zák. k náhradě nákladů soudních všech tří instancí, žalovateli vzešlých, odsouzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. listopadu 1879 č. 8775.

Lou—ka.

Opozděná žaloba o rušenou držbu; držba nepravá. §. 2. cís. nařízení ode dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. a §. 345. ob. z. obč.

Žalobu rolníka A. u c. k. okresního soudu v Berouně sub. pr. 8. září 1876 č. 7176. na B. a C., hajné na panství K., podanou, kterou se domáhal nálezu, že B. a C. rušili ho v pokojném držení pěšiny zvané „u stydlé vody“ vedoucí lesem „Studeným“ tím, že dne 18. a 19. srpna 1876 dobytek jeho tudy hnáti násilím zamezili, pak tím, že dne 22. srpna 1876 dali na pěšině té na místě, kde se stýká s vozovou cestou, která tvoří pokračování cesty č. parc. 648., pak odtud asi 1000 kroků na sever dále zříditi hradby, že mají věc do 14 dní v předešlý stav uvésti a dalšího rušení držby se zdržeti, zamítl c. k. okresní soud v Berouně konečným výměrem ze dne 30. května 1878 č. 3956. z těchto

důvodů.

Co se především týká námitky nepříslušnosti soudu, nebylo lze, dáti jí místo; neboť cís. pat. ze dne 3. prosince 1852 č. 250. ř. z. co zákon práva veřejného netýká se nikterak a nevylučuje ustanovení obecního zákonníka občanského v příčině podmínek držby a rušení, nechť i předmětem držby jest cesta lesem jakéhokoli druhu vedoucí a nechť se rušení držby dopustily osoby k hájení lesův ustanovené. Dokáže li se, že někdo se nalézá v posledním faktickém držení cesty lesní, a že jej někdo v držení tom rušil, buď si to i lesní hajný, pak náleží rozhodnutí sporu soudům a nikoliv správním úřadům. Jest ovšem možné, že by ten který oprávněný u vykonávání své držby snadno mohl v lese škodu spůsobiti, a tu právě náleží správním úřadům, o této otázce dle ustanovení citovaného cís. patentu rozhodnouti; neboť, byť i někdo dle zásad o držbě oprávněn byl, lesní cesty užívati, musí se přes to vystříhati poškození lesa a dopustí-li se skutku takového, pak má správní úřad dle zákonitých předpisů majetku poškozenému

ochranu zjednati, čímž práva soukromá zůstanou nedotknutá. Dle toho nevylučuje obor příslušnosti soudův v příčině lesní cesty nikterak působnost správních úřadů, jakož i naopak, any předměty, o kterých tu rozhodnouti jest, zcela jsou různé. U věci samé jest svědky J. J., T. B., F. L., V. L., V. L. a J. S. dokázáno, že žalobce po lesní pěšině zvané „u stydlé vody" ode dávna až do poslední doby honil, pokud se týče honiti dával dobytek svůj na řečené pastviště. Výkony těmito nabyl žalobce ne sice držení cesty, an zajisté nelze souditi, že by cestu samou považoval jakoby vlastní, ovšem ale držení práva, po cestě té dobytek honiti.

Žalovaní doznali, že dne 18. srpna 1876 B. pasákovi M. Č., který dobytek žalobcův na pastvu hnal, na místě, kde pěšina s vozovou cestou se stýká, naproti vyšel a jemu zakázal, dobytek tudy hnáti, tak že se pasák se stádem domů vrátit musel. Dne 19. srpna 1876 hnali tudy opětně pasák M. Č. a A., syn žalobcův, dobytek tohoto na pastvu a tu jim oba žalovaní nedovolili, dobytek dále hnáti, tak že se tito opětně domů vrátit museli, a mimo to zřídili oba žalovaní dne 22. srpna 1876 na místě, kde se vozová cesta se spornou pěšinou stýká, hradbu a severněji odtud na pěšině samé opět hradbu, kteréžto obě hradby se tu v čas soudního ohledání nalezly. Tím byly by obě podmínky, o kteréž se ve sporu pro rušenou držbu vedle §. 5. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. jedná, dokázány a bylo by nerozhodné, zdali žalovaní jednali z vlastní vůle, aneb z nařízení správy panství K.; neboť žalobu pro rušení držby dlužno pokládati za žalobu z deliktu civilního, jehož se dopouští rovněž tak bezprostřední pachatel, jako intelektuelní původce. Avšak, přes to vše nebylo lze, dáti žalobě průchodu, poněvadž jest opozděnou a žalovaní námitku tu výslovně učinili. Seznáním svědků J. K. a M. K. jest totiž dle §. 138. ob. ř. z. proveden důkaz, že žalovaní B. a Č. již od jara 1876, tedy zajisté již od května svědku M. K., tehdejšímu pasákovi žalujícího, bránili, po sporné pěšině dobytek honiti, kde v několika případech pasák ten s dobytkem domů se vrátit musil, ani jej až z lesa samého vyhnali. Podporující jest také výpověď svědků F. Z. a J. T., kteří z jara 1876 viděli, jak hajní pasáka s dobytkem několikráte z lesa vyhnali. Sám A., syn, k dotázce žalovaných potvrdil, že jemu, když šel někdy s pasákem, který hnal dobytek na pastvu, hajní B. a C. před zřízením hradeb několikráte bránili, dobytek po sporné pěšině hnáti, a tu že někdy neuposlechli, někdy však se vrátili. Poněvadž tedy vyhánění dobytka žalobcova

ze sporné pěšiny a tedy rušení držby žalobcovy dělo se již od jara 1876 a od té doby až do podání žaloby dne 8. září 1876 daleko více než-li 30 dní uplynulo, a poněvadž dlužno předpokládati, že se to žalobce dozvěděti musel, když se pasák s dobytkem s nepořízenou domů vrátil, jeví se žaloba vzhledem k §. 2. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. opozděnou; neboť skutkům rušebním ze dne 18. 19. a 22. srpna 1876 předcházely rušební činy mnohem dřívější, pročež žalobu bylo zamítnouti.

K rekursu žalujícího c. k. vrchní soud zemský, zrušiv výměr první stolice, nařídil okresnímu soudu, aby řízení doplnil vyslyšením svědků, kterých se žalovaní dovolali k dovedení toho, že žalobci skutečně již přede dnem 8. srpna 1876 o zamezení cesty zvěděli.

Po výslechu svědků soud první stolice žalobu opět zavrhl z těchto

důvodů.

Jedná se nyní o to, zdali se žalobce A. o vyhánění dobytka svého dříve, než-li 30 dní před podáním žaloby dozvěděl, poněvadž dle §. 2. cís. nařízení ze dne 27. srpna 1849 č. 12. ř. z., tato lhůta jde ode dne nabyté vědomosti o skutku rušebním. Žaloba byla podána dne 8. září 1876 a žalovaným náleží tedy dokázati, nejen že pasáci žalobce byli již před 8. srpnem téhož roku s dobytkem z lesa, totiž z pěšiny „u stydlé vody“ vyháněni, nýbrž také že se o tom žalobce před 8. srpnem 1876 dozvěděl.

Tento důkaz sluší dle výpovědi svědků míti za provedený.

Vzhledem k tomuto stavu věci neudržel se žalobce v držbě práva, po sporné pěšině dobytek honiti, jakkoli svědkové od něho vedení potvrzují, že tamtudy honil až do zřízení hradeb; neboť zde dlužno rozeznávati dvojí moment: pouhé bránění a vyhánění z pěšiny a pak skutečné vyhnání. Kdyby to bylo ve všech případech zůstalo při pouhém vyhánění a kdyby A., pokud se týče jeho čeledín, nedbaje toho, dále byl honil, pak by se byl ovšem A. nejen v držbě byl udržel, ale držení jeho bylo by ještě zvlášť kvalifikované. Avšak, v případě nynějším byl A., vlastně jeho chasník z pěšiny sporné několikráte úplně vyhnán, tím tedy byla držba jeho zcela přerušena, on ztratil tu chvíli faktickou moc, jaké se při držbě vyhledává a měl již v oněch dřívějších případech pořadem práva držbu svou hájiti, což ale neučinil, pročež musela se žaloba jeho co opozděná zamítnouti.

K stížnosti žalobcově c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 18. listopadu 1878 č. 32256. konečný výměr první stolice potvrdil,

poněvadž

prokázáno jest, že žalobci dávno před oněmi 30 dny, ve kterých dle §. 2. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z., žaloba o tuto rušenou držbu podána být měla, známo bylo, že bráněno bylo, honiti dobytek sporným pozemkem, pročež žaloba ze dne 8. září 1876 č. 7126. co pozdě podána se jeví a právem zamítnuta byla.

Proti těmto rozhodnutím podal žalobce mimořádný rekurs. C. k. nejvyšší soud rekurs ten však zavrhl,

poněvadž

tu není podmínky, které dle dvorského dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. k tomu zapotřebí jest, aby stejná rozhodnutí změněna byla, any soudní výměry v odpor vzaté nejen neobsahují patrnou nespravedlivost, nýbrž ve stavu věci se zakládají, a z těchto dalších důvodů: Seznáním svědků jest jen dokázáno, že žalobce po více let dobytek svůj lesem „Studeným“ na svou pastvinu za tímto lesem ležící a po části pěšiny „u stydlé vody“, honiti dal. Výpovědí svědků V. L. a E. B. jest však prokázáno, že se honění dobytka žalujícího před rokem 1876 ve více směrech dělo, že na jaře 1875 N., nadlesní panství K., obeslav dříve svědkem V. L., toho času starostou obecním, žalovatele A., tomuto u přítomnosti oněch dvou jmenovaných svědků v lese Studeném cestu od bodu při borovém lese L. vykázal, kterážto cesta as na levo od sporné pěšiny, rovnoběžně s touto pěšinou se táhla a teprv později do sporné pěšiny ústila, a že žalovatel s tímto vykázáním cesty srozuměn byl. Nyní jest právě pěšina, kteréž se takto žalobce vzdal, onou, o níž žalobce dle toho, co v dodatku žaloby uvedeno, tvrdí, že v držení jejím žalovanými rušen byl tím spůsobem, že dne 18. srpna 1876 prvější a dne 19. srpna 1876 oba tam postavili se pasáku M. Č., dobytek žalobcův na pastvu honícímu vstříc a dobytek na této pěšině honiti zabránili a že titéž dne 22. srpna 1876 tam hradby zřídili.

Že by se byl žalobce v posledním faktickém držení práva, právě té části pěšiny, o kterou zde jde, k honění dobytka používati, nalézal, není seznáním oněch svědků dokázáno. Neboť tito svědci

udali jen vůbec, že viděli honiti dobytek žalobcův na sporné pěšině, nestvrzují však, že to viděli právě na sporné části pěšiny té. Nemůže tudíž na straně žalobce o posledním faktickém držení pěšiny této ani řeči býti, zvlášť když se uváží seznání svědků V. L. a E. B. Ze všeho vychází na jevo, že se žalobce v roce 1876 teprv snažil, do držby zmíněné pěšiny na části zde sporné se vlouditi, později pak se vedrati, nikoli však, jak tvrzeno v dovolacím rekursu, že se tím, že honění dobytka, které, jak prokázáno, jen tehdáž provedeno bylo, když žalovaní hajní na místě nebyli přítomni, — vzdor tomu, že tomu bráněno bylo, opětoval, v držbě oné pěšiny udržel, pročež v tom, že průhonu dobytka bráněno a na uvedených místech hradby zřízeny byly, jednání držbu rušící shledati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 1879 č. 301.

Dr. St. Neumann.

O podmínkách zjišťovací sekvestrace ve smyslu §. 292. a násl. ob. ř. s.

Františka N., vlastnice domu v Praze, podala na Marii G., modistku v Praze žalobu na uznání, že jisté věci movité, v držení Marie G. se nacházející, jsou vlastnictvím žalobkyně a že jest žalovaná povinna, věci ty žalobkyni vydati. Žalobkyně uváděla, že přijala žalovanou před časem ku vedení svého závodu modistského ve vlastním domě, žalovaná však že postupně se majitelkou tohoto závodu vydávala, konečně pak že žalobkyni nejen přístup do závodu zabránila, nýbrž i že pomýšlí na to, z domu žalobkyně se vystěhovati, jinde závod modistský založiti a svrchky v žalobě vyjmenované z domu žalobkyně pryč odnésti. Současně se žalobou žádala Františka N., aby jí ve smyslu §. 292. ob. ř. s. až do rozhodnutí sporu vlastnického povolena byla sekvestrace svrchků, jichž vlastnictví jest sporné. K opodstatnění této své žádosti tvrdila žalobkyně, že žalovaná v držení svrchků sporných uvázala se dolo malo, a že jest nemajetnou, žalobkyně pak že se právem obává, aby žalovaná sporné věci nezcizila nebo nezavlekla.

Žalovaná popřela veškerá tato tvrzení žalobkyně, jež o nich důkazů nijakých nenabídla, mimo to však uvedla a prokázala žalovaná, že již na čtvrtý rok vlastním jmenem živnost modistskou

provozuje, z ní daň vždy správně platí, že jí vyměřena byla po čtyry leta daň z příjmů, kterouž ona též platila, že platí činži nejen žalobkyni samé z místností, kde svou živnost provozuje, nýbrž i ze zvláštního bytu v jiném domě; že tedy žalovaná musí míti nejméně 700 zl. ročních příjmů a že žije v poměrech spořádaných, tak že zde není podmínek §. 292. a násl. ob. ř. s. Když jmenem jistoty za možnou hanu a škodu žalobkyně ku soudu složila 5% knížku spořitelní na 571 zl. 23 kr., povolil c. k. měst. del. soud pro Staré a Nové Město v Praze výměrem ze dne 5. května 1879 č. 21300. žádanou sekvestrací ve smyslu §. 293. ob. ř. s.

poněvadž

průvody žalovanou Marií G. během jednání předloženými není vyloučeno nebezpečí, aby svrchky sporné během sporu od žalované zavlečeny nebo zcizeny nebyly a nebezpečí to naopak přece jest pravděpodobným.

Na výměr tento stěžovala sobě žalovaná, že jím přesmyknuto bylo břímě průkazní proti výslovným předpisům zákona, poněvadž §. 293. ob. ř. s. výslovně žalobci ukládá, aby osvědčil nebezpečí možného zavlečení nebo zcizení sporných věcí žalovaným, že však žalobkyně této povinnosti naprosto nedostála.

Rozhodnutím ze dne 3. června 1879 č. 16399., zrušil c. k. vrchní soud zemský výměr v odpor vzatý, zamítnul žádost Františky N. za sekvestrací sporných svrchků a zároveň odsoudil žalobkyni k náhradě nákladů jednáním o sekvestraci v první a druhé stolici vzešlých,

poněvadž

dle §. 293. ob. ř. s. ku povolení sekvestrace věcí sporných až do rozhodnutí, kdo jest jich vlastníkem, nepostačuje pouhé podezření, žeby věci sporné před rozhodnutím rozepře zcizeny, poškozeny nebo zničeny býti mohly, nýbrž náleží tomu, kdo za sekvestraci žádá, dokázati, že toto nebezpečí jest aspoň pravdě podobno; takovouto pravděpodobnost žalobkyně však neprokázala. Že však žalovaná jest nemajetna, neoprávňuje ještě k domněnce, že by táž vědomě zcizila, poškodila nebo zahynouti dala věci, o nichž ví, že je snad bude museti osobě třetí vydati. Žalobkyně pak podlehnuvši svou žádostí, ve smyslu §. 401. ob. ř. s., pak §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., jest povinna k náhradě útrat.

Dovolací stížnosti Františky N. nedal c. k. nejv. soud místa z

důvodů

vrchním soudem správně provedených a proto, že možnost nebezpečí žalobkyní tvrzeného vyvrácena jest průkazy, jež během řízení žalovanou byly podány.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 31. července 1879 č. 8314.

Jan Kučera.

Rozhodovati o tom, jsou-li rustikalisté povinni odváděti kováři obilí a jiné dávky, přísluší soudům.

A. obecní kovář ve V., podal u c. k. měst. del. okr. soudu v Plzni žalobu na B. gruntovníka ve V., na odvedení t. zv. sýpky, totiž 3 čtvrtcí žita, 2 mírek pšenice a 6 bochníků chleba uváděje v ní, že byl v roce 1876 od představenstva obce ve V. přijat za obecního kováře a při přijetí že bylo ujednáno, že jemu jeden každý gruntovník má sýpku tuto odváděti ročně, žalovaný B. že však jemu obilí a chléb odvésti nechce.

Při ústním jednání dle řádu bagatelního, namítal žalovaný nepříslušnost soudu, pak že jemu žalobce žádné práce nekonal, anť dával vše pracovati jinam.

První stolice dala žalobě místa, a odsoudila žalovaného k odvedení obilí a chleba za rok 1877 jak žádáno,

poněvadž

svědkové od žalobce vedení dosvědčili, že byl žalobce na základě platného usnešení obecního výboru za obecního kováře v obci V. zvolen, o čemž veškeří účastníci řádně zpraveni byli, a žalovaný sám netvrdil během jednání, že by bylo usnešení výboru obce V. nebylo po zákonu správné. Tím podrobili se veškeří občané této smlouvě odváděti kováři A. sýpku ustanovenou, neb jest výbor obecní po zákonu oprávněn smlouvu tuto uzavříti, ano se tu o jejich výhodu jedná, vždyť obecní kovář, který i obecní pozemky užívá a byt naturalní má, za cenu levnější pracovati musí, než-li jiný, a vešli takto prostřednictvím výboru obecního v poměr soukromoprávní s kovářem obecním, jenž smlouvou touto na dávky umluvené proti veškerým jednotlivým členům obce, a zejmena gruntovníkům nárok soukromoprávní nabyl.

Pokud se tedy usnešení výboru obce V. za zákonité uznává, jedná se tu toliko o poměr soukromoprávní, a jest námitka žalovaného,

že soudu v záležitosti této rozhodovati nepřísluší, nepravou, a tudíž k ní hleděno nebylo.

Ani ta okolnost, že žalovaný žalobci žádné práce kovářské nedával, nezbaví jej povinnosti jeho, ant sám o své vůli práva jemu příslušícího neužíval, z čehož jiný škodu trpěti nemůže.

Ve stížnosti zmateční bylo uvedeno: Dle toho co žalobce sám tvrdí, sluší jej považovati za obecního služebníka ve smyslu min. rozh. od 31. března 1871 č. 1503., a plat, který byl s ním smluven sluší uvažovati dle §. 79. zemského zákona ze dne 16. dubna 1864 č. 7. o obecním zřízení, dle něhož výbor obce na zapravování výloh k obecním potřebám rozvrhnouti může jisté příspěvky na obec, ant plat se žalobcem smluvený, který byl na jednotlivé občany (sedláky) rozvržen, nic jiného není než-li takovýto příspěvek. Z toho plyne, že dávka se žalobcem smluvená má ráz daně k potřebám obecním. Takovéto dávky a platy má však starosta obce moci svého úřadu vybírati sám, a vymáhati je prostředky donucovacími, avšak bez soudní žaloby. Z tohoto důvodu nepatří žaloba tato před soud, tak jako zadrželé daně vůbec nelze žalovati a má se celá záležitost odkázati k působnosti samosprávných orgánů.

C. k. vrchní soud v Praze však stížnost tuto odmítl,

poněvadž

náhled žalovaného, že tato záležitost z oboru činnosti soudů vůbec vyloučena jest, nepravý jest; nebot v souhlasu s dožádaným dobrozdáním zemského výboru království Českého uznáno býti musí, že právní spor odepřené odměny se týče, a přísluší o něm rozhodovati soudům, proto že §. 91. zřízení obecního dle svého znění a smyslu jen pokud se týče dobývání peněžitých dávek k účelům obecním použíti lze, ustanovení kováře v obci a jeho odměny prospívá však pouze soukromému zájmu jednotlivců, kteří služeb jeho potřebují a nikoliv zájmu obce co takové.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 10. prosince 1877 č. 33223.

Adj. T. N.

Literární zprávy.

Der Legalisirungszwang bei Tabularurkunden. Von Prof. Dr. Horaz Krasnopolski. Wien 1880. A. Hölder.

Princip nuceného legalisování, zákonem ze dne 25. července 1871 č. 95. ř. z. pro listiny tabulární zavedený, jest u nás od počátku terčem

neochabujících útokův. Vůči útoků těch, nyní právě se vší ráznosti obnovených, uvažuje spisovatel otázky následující: Jaký jest účel nuceného lagalisování? Zasluhuje účel ten, abychom se ho domáhali? Lze ho jinými prostředky s menšími obětmi docíliti?

Odpovídá pak na otázky ty takto. Účelem knih veřejných jest bezpečnost majetku i obchodu knihovního, čili bezpečnost i těch, kdo v knize veřejné jsou, jimž práva knihovní přísluší, i těch, kdo do knihy veřejné přijdou, kdo práv knihovních nabývají. K ochraně oněch potřebí jest předpisův, aby se zápisy neplatné, hmotnému právu odporující zamezily, a pokud se přece stanou, aby se zas odstranily. K ochraně těchto potřebí jest prostředkův, aby důvěrou v knihy veřejné do škody nepřišli. Patrno, že ochrana, které se těm, kdo do knihy veřejné přijdou, takto dostane, jest na útraty těch, kdo v knize veřejné jsou. Zákonodárství, nezbytnou puzeno jsouc potřebou, směřuje k tomu, aby ochrana těch, kdož jednali důvěřujíce v knihy veřejné, byla rozšířena. Remedur proti neplatným vkladům může tudíž zákonodárství poskytnouti jen v míře obmezené, k ochraně práv zapsaných nepostačující: tím pilnější tedy potřeba postarati se o kautely, aby nic nedostalo se do knih, co po právu nepozůstává. Spisovatel probírá ustanovení knihovního řádu, kteráž dána jsou na pomoc proti neplatným zápisům, i ukazuje jak nedokonalá jest ochrana, kterouž poskytují právům zapsaným, jak nezbytně jest potřebí, doplniti ji kautelami proti neplatným zápisům, zejmena proti zápisům na základě listin falšovaných. Zpomenuv pak, jakých kautel užito v jiných zemích, zejmena v Prusku, Bavorsku, Würtembersku, Sasku a Meklenbursku, jak ověření listin jest celkem minimum, jehož se jinde vyžaduje, přistupuje k vylíčení, jaký byl v té příčině vývoj práva rakouského. Vedle staršího práva **českého**, s nímž spisovatel, jak přirozeno, počíná, děly se zápisy jen na základě ústní žádosti („osobního před úředníky přiznání") toho, jehož právo mělo býti zápisem převedeno nebo obmezeno. Tak bylo již v 15. století, tak předpisovala také Práva městská (F XXIV.) a Obnovené zřízení zemské (J XI), s některými nepatrnými výminkami. Teprvé Nov. decl. Ee VI dovoluje zápisy zástavní v nepřítomnosti dlužníkově na základě listu pečetmi dvou svědků vyšších stavů stvrzeného a klausuli obsahujícího, že věřitel má právo list ten, kdy mu libo, v přítomnosti či nepřítomnosti dlužníkově do desk dáti vložiti. (Srv. ostatně již také Obn. zř. z. L VI). Ustanovení právě dotčené vzato za základ při vypracování **štýrského** patentu o deskách zemských (ze dne 15. března 1730). Však již tehdy považováno ustanovení to za nedostatečné, „da im Königreiche

Boheimb (jak praví se v dobrém zdání dvorské kanceláře) die Erfahrung gezeigt, dass die daselbst übliche Zuziehung der Zeugen darum die verhoffte Wirkung mehrmalen nicht nach sich gezogen habe, weil hiebei nicht genugsame Vorsichtigkeiten beobachtet zu werden pflegen." Proto ustanoveno v patentu dotčeném (č. 11.), „dass . . . die zur Mitfertigung beruffene Zeugen die Causam debendi und woher sie solche wissen, scilicet ex propria scientia an ex confessione debitoris verbis vel in scriptis facta in ihrer Unterschrift mit etlichen Worten mit anführen, und diesfalls die Wahrheit so gewiss beobachten, als bei herauskommendem Widrigen sie dafür willkührlich bestraft werden sollen." S tímtéž ustanovením potkáváme se v patentech deskových pro Korutany ze dne 25. července 1746, pro Krajinu ze dne 24. června 1747 a pro Gorici ze dne 10. ledna 1761. Naproti tomu Haličský patent deskový ze dne 4. března 1780 docela srovnává se s právem českým, žádaje „instrumenta a duobus nobilibus indigenatum in his provinciis habentibus testibus simul subscripta et subsigillata," kdežto zase patent pro Rakousko nad Enží ze dne 3. října 1754 (č. 11.) a rovněž i patent pro Rakousko pod Enží ze dne 24. listopadu 1758 (č. 9.) žádají prostě, „dass ... die Urkund (der Schuld-Brief) von zweien Zeugen mitgefertigt werde." Patent deskový ze dne 22. dubna 1794 pro Čechy a Moravu žádá (§. 12.), aby listina „od dvou víry hodných mužův, bez rozdílu stavu," jakožto svědkův byla podepsána, a ustanovení jeho přešlo v západohaličský i náš všeobecný zákonník občanský. Však již při skládání obč. zákonníka nedostatečnost kautely této uznávána a zkušenosti praktické vedly pak k dvorskému dekretu ze dne 29. srpna 1818 (č. 1488. sb. z. s.), s jehož zajímavou a poučnou historií spisovatel nás seznamuje. Zkušenosti ty zůstaly ovšem na zřeteli při dalších prácech kodifikačních v oboru práva knihovního. Spisovatel podává nám o postupu prací těch, kteréž počavše hnedle po vydání obč. zákonníka teprvé všeob. zákonem knihovním z r. 1871 svého cíle a konce došly, velmi podrobné zprávy. První osnova všeobecného řádu knihovního vypracována byla sv. pánem Gärtnerem. Osnova ta uváděla mezi náležitostmi vkladné listiny (§. 31.): „podpis dvou víry hodných mužů co svědkův anebo soudní ověření podpisu vydatelova; zejmena musí býti listina vždy ověřena, neumí-li vydatel psáti anebo není-li listina vydána v téže provinci, kdež má býti vtělena."

(Dokončení příště.)

Valné shromáždění advokátní komory království Českého odbývané dne 27. února 1880.

Předseda pan dr. ryt. Wiener zahájil schůzi o 5 hodině odpolední za přítomnosti 40 členů tím, že přednesl tuto jednatelskou správu výboru komory a rady disciplinární:

Pohlédneme-li na uplynulé desetiletí, shledáváme, že počet advokátů v král. Českém z 282 na 493 tedy o 75% vzrostl. Pro hlavní město obnášel tento přírůstek 54, pro venkov 157; zvýšil se tedy počet advokátů v Praze o 55% a onen mimo Prahu o 87%. Toto přibývání advokátů nebylo by pro právní jistotu tak ohrožujícím, kdyby se byla agenda stavu advokátskému zákonem přikázaná v témže poměru rozšířila. Poněvadž však tato agenda v uplynulém desetiletí směrem legislativy, zvláště rozšířením platnosti sumárního řízení a zavedením nucené legalizace ztenčena byla, tedy se objevuje obava, že stav advokátský, tento důležitý faktor konání spravedlnosti, vydán jest úpadku, nepodaří-li se vhodně změniti zákony v tomto směru doposud platné.

Bylo tedy na uváženou, nemá-li výbor komory dle vzoru výboru doln. rak. komory na denní pořádek dnešní valné hromady položiti návrh na změnu některých ustanovení řádu advokátního. Myšlenka tato byla jednohlasně zamítnuta; poněvadž dle posavádních zkušeností, jaké se v rozličných advokátních komorách a při sjezdu advokátů nabyly, právě při poradě a při rozhodnutí v nejdůležitější otázce, má-li totiž dotknutó se býti principu svobodné advokacie, jen tak skrovná většina se objevila, že výsledek hlasování pro legislativu a vládu vodítkem býti nemohl.

Podobně neshledal výbor komory přípis notářů království Českého, kterým se žádá přistoupení k petici, jež žádá zamítnouti všechna podání, která signatury advokáta nebo notáře postrádají, na program dnešní valné hromady položiti, poněvadž se mínění v této petici obsažená částečně s náhledy stavu advokátského nesrovnávají. Výbor komory důkladně probral návrh zákonu týkajícího se změny několika ustanovení zákona poplatkového, a podal petici na říšskou radu, v které upozorňuje na několik ustanovení návrhu zákona, kterými se obecenstvu valně přitěžuje, a v které se žádá, by ve prospěch zájmu konání spravedlnosti k návrhům těmto se nepřistoupilo. Na Jeho Exc. rytíře ze Šmerlingů, zaslal výbor za příčinou 50letého jeho jubilea adresu, ve které líčil zásluhy oslavence o stav advokátský, o vývoj a konání práva. Na dopis ten došla vřelá odpověď poděkovací.

Na officielní oznámení o smrti zasloužilého presidenta vrchního soudu Jeho Exc. barona Streita byl na vysoký vrchní soud přípis soustrasti zaslán.

Roku 1879 bylo 3250 žádostí proti 3100 roku předešlého podáno. Z těch bylo 2189 v 31 schůzích, ostatních 1069 co kurrencie vyřízeno.

Počet v seznam českých advokátů zanešených byl koncem roku 1878

v Praze	149	
na venku	323	
úhrnem		472
Roku 1879 nově bylo zapsáno advokátů (a to pro Prahu 9, mimo Prahu 26)		35
úhrnem		507

V okresu komory stěhovalo se 7 advokátů a sice odstěhovali se 2 advokáti z Prahy na venek a 5 advokátů přestěhovalo se na venkově. Ze seznamu advokátů byly následkem úmrtí vymazáni pp.: dr. Mužík, Václav Neumann, K. Maroušek, dr. Havelec, dr. Fikar, dr. Jan Janda, dr. Riegl, dr. Stengl, dr. Mayer a dr. Urban.

Jeden advokát vzdal se úřadu, 1 byl ze seznamu vymazán a 2 přestěhovali se do jiné korunní země.

Porovná-li se úhrnný počet hořejší	507
s počtem těch, kterých ubylo	14
jest koncem roku 1879 stav	493.
Proti	472
roku předešlého přibylo	21

advokátů.

Z těchto 493 advokátů bydlí v sídle soudů sborových	256
a v sídle okresních soudů	237

Koncem roku 1878 zůstalo proti advokátům a advokátním kandidátům stížností nevyřízeno	8
nových bylo u výboru podáno	117
tak že výboru bylo vyříditi	125

stížností.

Co bezdůvodné byly zamítnuty	62
zpět vzaty byly	3
vyjádřením a tím, že zadost učiněno bylo přání stěžovatelů, vyřízeno bylo	17
politování vysloveno bylo v	5
případech, a disciplinární radě bylo odevzdáno	13

případů.

Proti vyřízením, kterými stížnosti byly odmrštěny, bylo podáno 12 stížností.

Ve třech případech bylo odvolání místo dáno, ana vyšší instance proti náhledu výboru komory, ustanovení ex offo zástupce k syndikátní při proti okresnímu sudímu ve výslužbě nařídila, a ve dvou případech kandidáty práva bez výkazu třetí theoretické státní zkoušky na základě dispensu vysokého ministeria vyučování k praxi advokátské připustila.

Počet v seznam zanešených advokátních kandidátů byl koncem

roku 1878	289
Nových zanešeno rokem 1879	61
úhrnem	350
Z těch roku 1879 vystoupilo	70
zbylo koncem roku 1879	280
tedy proti roku minulému	289
méně o	9

Z těchto 280 kandidátů jest 138 v Praze a 142 na venkově zaměstnaných.

R. 1879 bylo 659 žádostí za ex offo zástupce v záležitostech civilních podáno, z těch bylo 454 povoleno a 205 zamítnuto. Ex offo zástupců bylo před c. k. zemským a trestním soudem v Praze . 354 ustanoveno, a počítajé v to officiosní zastupování civilní . . 454

bylo úhrnem	808

zastupování ex offo povoleno.

Žádostí za sproštění zastupování ex offo bylo podáno 100; z těch bylo 65 povoleno, 29 definitivně a 6 jen pro ten případ zamítnuto, kdyby strana během jí vytčeného času species facti nepodala. V šesti případech byli povoleni placení zástupci z povinnosti.

Vzhledem k tomu, že se u výboru komory pražské praxis prováděla, mimo král. České bydlícím nemajetným stranám i tehdy ex offo zástupcové povoliti, když podmínky §. 16. a. ř. vykázány nebyly, bylo se všech komor zemí v říšské radě zastoupených dotázáno po tamější praxi, a byla k účelu tomu, by ulehčeno bylo členům komory, zavedena reciprocita.

K podnětu spolku advokátního byl pražský spolek inženýrů požádán, aby za příčinou vypracování plánů k žádostem knihovním lacinou taxu ustanovil. Na udání spolku advokátního, týkajícího se dvou eklatantních případů pokoutnictví, byly vhodné kroky zavedeny.

Ustanovení řádu advokátního, týkající se 3měsíční lhůty při přestěhování se, bylo v ten smysl vykládáno, že se těm advokátům, kteří své přestěhování oznámili, v průběhu této tříměsíční lhůty však jiné

místo si vyvolili, dovolilo, ihned v nově zvoleném místě kancelář otevříti, aniž by znova tříměsíční lhůtu vyčkali.

Rada disciplinární odbývala v roku 1879 16 schůzí a 17 jednání. Počet podaných čísel obnášel 292, mezi nimi nových

oznámení	45
tak že rada disciplinární, počítaje v to zbytek z roku předešlého	22
o	67

případech měla rozhodovati.

Bylo vysloveno, že nebylo příčiny k disciplinárnímu jednání v	20	případech
obviněný byl za nevinna prohlášen v	7	„
Důtka udělena ve	3	„
peněžitá pokuta v	6	„
Doba praxe kandidáta advokátního prodloužena v	1	případě
Vymazání ze seznamu advokátů vysloveno v	1	„

tak že koncem roku 1879 29 nevyřízených udání zůstalo. Však o 11 z nich bylo vyšetřování již provedeno.

Proti usnešení disciplinární rady: „že není příčiny k disciplinárnímu jednání" byla ve dvou případech stížnost vedena.

Stížnost udávajícího byla zamítnuta a druhá zástupci komory byla v ten smysl vyřízena, že radě disciplinární nové jednání nařízeno.

Proti prohlášení obviněného za nevinna disciplinární radou bylo v 1 případě zástupcem komory odvolání podáno, které odsouzení za následek mělo.

Jedním odsouzeným podané odvolání bylo zamítnuto.

Nálezy, kterými obvinění byli odsouzeni, vycházely z těchto názorů:

Poněvadž se advokát s c. k. notářem v ten smysl dohodl, že mu poslednější záležitosti svých klientů k provedení zasílal, advokát záležitosti tyto také obstaral a c. k. notáři třetinu zasloužného palmáru dal; — poněvadž kandidát v sporném spise neslušných výrazův užíval; — poněvadž advokát v rozepři proti zástupci druhé strany urážlivých výrazů užíval; — byl uznán přečinem proti cti a vážnosti stavu.

Za zanedbání povinnosti povolání byly uznány: Že nebylo podáno vyjádření na rozkaz výboru komory; — že bylo opomenuto zaslati jistou peněžitou částku; — že kandidát nedbale navště-

voval kanceláře v nepřítomnosti chéfa; — že s úmyslem protahovati věc, svévolně incidenční pře byly zavedeny.

Za přečiny zanedbání povinnosti povolání a ublížení cti a vážnosti stavu bylo uznáno:

Že kandidát advokacie v sporném spisu námitky činil, které se objevily zjevným výmyslem a chikánou odpůrce, a že od protistrany za upuštění od právních prostředků žádal značnou sumu bez jinakého právního důvodu, že advokát vědomě k jednání na oko a k takému právnímu jednání svou právní pomoc poskytl, čímž majetek jeho strany věřiteli té samé odňat býti měl; — že advokát částku přijatou pro svého klienta tomuto přes mnohé upomínání nevrátil a tutéž teprvé po delší době zúčtoval; — že advokát stranu v právní záležitosti zastupoval, an protistraně v jisté s touto záležitostí souvisící právní záležitosti již radu udělil a sobě mimo to od této strany svůj palmár ve formě dlužního úpisu proti 12% úrokování pojistiti nechal.

Všeobecně se spokojeností tvrditi se může, že přes to, že stále přibývá počet advokátů a že stále klesá jich agenda, případy disciplinárního jednání jak extensivně tak i intensivně se zmenšily, any v uplynulém roku toliko 67 případů proti 80 roku předešlého rozhodnutí disciplinární rady podrobeno bylo a počet stanovených peněžitých pokut r. 1878 devět, roku 1879 toliko šest obnášel; — že advokát ze seznamu advokátů byl vymazán, stalo se roku 1878 jak roku 1879 na základě §. 19. řádu discipl., a ve dvou těchto letech nebyla discipl. rada nucena advokátovi uložiti trest peněžitou pokutu převyšující.

Jednatelská tato zpráva byla bez poznámky přijata k vědomosti.

Odstupujícím hodnostářům komory, kteří byli pro jinaké zaměstnání odmítli přijati volbu novou, totiž pánům doktorům Černému, Königovi a Prachenskému, byly za jich dosavadní činnost v zájmu komory projeveny díky povstáním.

Po té byly konány volby doplňovací do disciplinární rady a výboru komory, pak volby komisařů zkušebních a revisorů účtů.

Výsledek voleb byl následující:

Za členy výboru byli zvoleni páni doktoři Hermann a Jedlička, v Praze na místě odstupujících pánů doktorů Prachenského a Černého, do disciplinární rady pánové dr. Barta, dr. Karel. šl. z Hergetu v Mostě, dr. Lasch, dr. Stan. Neumann, dr. Raudnitz, a sice pp. dr. Karel z Hergetů a dr. Lasch na místě pánů dra. Aschenbrennera a dra. Königa, kteří se prohlásili, že opětnou volbu nepřijímají; za náhradníky rady disciplinární byli zvoleni páni: dr. Fr. Hrdliczka na místě dra. Lasche, dr. Sobička na místě dra.

Vlčka. Poslednější byl zvolen na místě p. dra. Černého, který se vzdal funkce co náměstek zástupce komory, co takový.

Za komisaře zkušební při zkouškách advokátních byli zvoleni pánové: dr. ryt. z Aullů, dr. Bílý, dr. Bendiener, dr. Beneš, dr. Hancke, dr. Fr. Hrdliczka, dr. Fr. Jedlička, dr. ryt. Klaudy, dr. Klein, dr. Koreff, dr. Kučera, dr. Krützner, dr. Lichtenstern Moric, dr. Linha, dr. Pavlíček, dr. Raudnitz, dr. ryt. Rilke, dr. Tragy, dr. Werunský, dr. ryt. z Wienerů; za revisory účtů páni: dr. Novák, dr. Sachs a dr. ryt. ze Schubertů.

Zpráva pokladní, dle které roku 1879 příjem	8971 zl. —
vydání	6712 zl. 90 kr.
obnášelo, a tudíž pro rok 1880 zbytek	2258 zl. 10 kr.

se objevil, byla schválena a výboru komory uděleno absolutorium.

Rovněž byl schválen rozpočet pro rok 1880, dle kterého třeba jest	6090 zl. —
proti uhražení	8282 zl. 9 kr.
tak že koncem roku 1880 očekávati jest v pokladně hotovost	2192 zl. 9 kr.

Vzhledem k tomu bylo usnešeno, vybírati i roku 1880 příspěvek ku komoře dosavadním obnosem 12 zlatých.

Tím byla schůze skončena.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 106. (knihy jud.)

„Bylo-li vloženo do knih exek. právo zástavní pro úroky vtěleného kapitálu, nevadí §. 33. konk. ř. a §. 17. knih. zák. tomu, aby se při rozvrhu nejv. podání tyto úroky přikázaly, třeba se jednalo o starší než tříleté do dne dražby nesplacené úroky; avšak tyto starší nedoplatky úroků smí se přikázati z nejv. podání pouze v pořadí tom, které se pro ně získalo, a to i tenkrát, bylo-li zástavní právo pro ně ad numerum anebo per juxta kapitálu vloženo."

Dne 9. října 1879 došla c. k. nejvyšší soudní dvůr m. ř. stížnost Marie, Anny a Františka Kostaňovcových proti souhlasným rozhodnutím c. k. okr. soudu v Ptuji ze dne 9. května 1879 č. 23.571. a št. hradeckého c. k. vrchního soudu ze dne 30. července 1879 č. 8411., kterýmiž

se jim přikázaly z exek. nejv. podání za usedlostí č. 451. a 467. ad Ankenštein jen za tři roky — počítajíc ode dne dražby (30. května 1877) zpět — 5% úroky z kapitálů pro ně v druhé položce zjištěných, váznoucí v stejném pořadí s kapitálem, kdežto starší úroky již ze dne 21. července 1856 váznoucí, pro který na základě rozsudku ze dne 24. prosince 1876 exek. právo zástavní v položce 10., 11. a 12. ad numerum položky 2. vtěleno bylo, až do 30. května 1874 na prázdno vyšly, poněvadž se nejv. podání již pátou položkou vyčerpalo.

Uvedení věřitelé odvolávali se v rekursu, jejž proti těmto souhlasným rozhodnutím podali, na právní zásadu, do repertoria nálezů pod č. 47. zanesenou*) a poněvadž se při poradě nejv. soudu jevily náhledy tomuto nálezu odporující, nařídilo presidium nejv. s. ve smyslu §. 3. instrukce vydané ohledně vedení knihy jud. a repert. nálezů nejv. rozhodnutím ze dne 7. srpna 1872, aby se právní otázka oním nálezem rozhodnutá v sesíleném senátu znova vzala v poradu; a tento senát formuloval pak shora uvedenou právní zásadu na místě resp. co doplněk tohoto nálezu a uzavřel dáti ji zanésti do knihy judikátů z následujících důvodů:

K zákonným ustanovením, které rozhodují při rozvrhování tržní ceny za nemovitosti, náleží ohledně úroků vtělených kapitálů ustanovení §. 33. konk. ř. a §. 17. knih. z., dle kterých tříletým nedoplatkům úroků stejná přednost s kapitálem se přidílí. Rozšiřovati ale tuto výsadu též na případ, kdy se nabylo exek. zást. práva pro více než tříleté úroky, nebylo by odůvodněno. Neboť musí-li se pro starší než tříleté úrokové nedoplatky nabývati zvláštního zástavního práva, jak se všeobecně připouští, nemůže toto dle §. 29. knih. zák. působiti jinak, než v pořadí samého vkladu. Nelze ale z toho, že se při tom odvolává na položku kapitálu a že se vklad mimo číslo položky nového vtělení zást. práva poznamenává zároveň co ad numerum položky kapitálu, udíleti tomuto jednání knihovnímu moc, aby působilo nazpět a nelze nárokům, které teprvé později povstaly, vindikovati právo přednosti před takovými pohledávkami, které mezi tím knihovně byly pojištěny a předcházejí co do pořadí vkladu pro starší úrokové nedoplatky.

Věřitel, který v důvěře na veřejné knihy, poskytuje knihovního úvěru, musí si ovšem býti vědom zákonného stížení hypotheky, jakož

*) Nález č. 47. — nyní z repertoria vymazaný — zněl: „Vložilo-li se exek. právo zástavní pro úroky vtěleného kapitálu, nevadí §. 33. konk. ř. a §. 17. knih. zák., aby se při rozvrhu tržní ceny přikázaly, třebať to byly úroky více než tříleté.“

i priority tříletých úroků z předcházejících kapitálů; nedá se ale nalézti zákonného důvodu proto, aby tento věřitel mohl býti zkrácen nároky, které nebylo lze ani z veřejných knih viděti, ani po zákonu předpokládati, tedy nároky, pro které se zástavního práva nabylo teprvé později. Kdyby mělo býti možno, aby nedoplatky úroků bez obmezení pozdějším exek. vkladem nabyly stejného pořadí s kapitálem, musilo by to knihovní úvěr a důvěru ve veřejné knihy ochromiti. V tomto případě, o který se jedná, jsou to úroky více než 20leté, pro něž dne 20. února 1877, tedy krátce před exek. prodejem hypotheky, vloženo bylo právo zástavní ad numerum položky kapitálové. Konečně z toho, co bylo uvedeno, jde samo sebou na jevo, že v tom případě, kde by se s exekučním vkladem práva zástavního pro kapitál dosud nezjištěný zároveň vtělilo právo zástavní pro více než tříleté nedoplatky úrokové, musilo těmto nedoplatkům pak na základě jejich práva zástavního, které požívalo by stejného pořadí s kapitálem, přiznati i při rozvrhu tržní ceny stejné pořadí s kapitálem, ješto úroky ty tvoří dle výn. min. spravedlnosti ze dne 21. července 1858 č. 105. ř. z. samostatnou pohledávku, která kratší lhůtě promlčecí nepodléhá.

Zároveň byla vzhledem na tento nález zamítnuta shora uvedená m. ř. stížnost Marie, Anny a Františka Kostaňovcových.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 11398.

(Č. 101. repert. nálezů.)

C. k. priv. haličský rustikální ústav úvěrní podal v řízení upravovacím za příčinou zakládání nových knih pozemkových pro katastralní obec Brzezice v Haliči proti rozhodnutí Lvovského c. k. vrchního soudu zemského ze dne 10. června 1879 č. 12761. mimořádnou stížnost dovolací.

C. k. nejv. soud při rozhodování o této stížnosti především uvažoval, zdali v řízení upravovacím při zakládání nových knih pozemkových stížnost mimořádná dovolací místa má i rozhodnul se, stížnost tuto připustiti, poněvadž obecný řád knihovní jmenovitě jeho §. 130. v řízení upravovacím místa nemá — neboť zákon ze dne 25. července 1871 č. 96. ř. zák. o zakládání, doplňování a měnění knih pozemkových jest zákon samostatný, na obecném řádu knihovním nezávislý, jest povahou svou vlastně administračním výkonným nařízením, jehož vykonávání soudům se přikazuje, neboť dále čl. II. ob. ř. knih. stanoví, že zákon ten při nově založených knihách pozemkových teprvé nabude platnosti tím dnem, kterým nové knihy počnou se vésti — poněvadž dále zákon

o zakládání nových knih pozemkových nemá v sobě předpisů o stížnostech (leč §. 24. cit. zák. vyslovenou nezměnitelnost lhůt ediktalních vrchním soudem zemským stanovených), tak že ve směru tomto užíti dlužno zásad obecných pro řízení nesporné, totiž §. 16. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. zák. a to tím více, jelikož v řízení upravovacím soudům z úřední moci jednati náleží.

Zároveň usnešeno, zanésti v repertitorium nálezů tuto zásadu:

„§. 130. ob. z. knih. nevztahuje se k mimořádným stížnostem v řízení upravovacím při zakládání nových knih pozemkových; otázku, lze-li připustiti takovéto stížnosti, posuzovati dlužno dle §. 16. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.

Sezení ze dne 21. ledna 1880 I. senát.

Nálezové c. k. kasačního soudu.

1) Dávaje místa zmatečné stížnosti státního zástupce na osvobozující rozsudek zemského soudu v Celovci uznal kasační soudní dvůr, že obžalovaná dopustila se přečinu naznačeného v §. 303. tr. z. tím, že pronesla při pohřbu svého dítěte proti faráři W. jistý potupný výraz a sice v čas, kdy obřad církevní již byl skončen a farář jsa oděn ještě rouchem obřadným, chystal se hrob opustiti. Ve výrazu: „bei Ausübung gottesdienstlicher Verrichtungen“ v §. 303. má totiž dle výkladu kasačního soudu slovo „bei“ časový širší význam než-li slovo „während,“ jež se v témž §. nalezá, znamenajíc totiž na rozdíl od tohoto i dobu krátce před i po ukončení výkonu náboženského, podobně jako v §. 139. ve slovích „bei der Geburt.“ Zákon chtěl tím poskytnouti knězi ochrany, pokud se vůbec na místě posvátného výkonu nalezá a odznaky obřadného výkonu jest oděn.

Nález ze dne 21. dubna 1879 č. 1351. Č. sb. úř. 197. (Ger. Ztg. 1879 č. 40.)

2) Porotci přisvědčili k otázce hlavní znějící na zločin násilného smilstva (§. 125. tr. z.) 11 hlasy proti 1; odpověděli pak záporně 7 hlasy proti 5 k otázce dodatečné, zdali skutek byl vykonán v úplném opilství dle §. 2. lit. *c)* tr. z. Na rozsudek, kterým na základě výroku tohoto prohlášen byl obžalovaný vinným zločinu naznačeného, podal tento stížnost zmatečnou, dovozuje, že otázka dodatečná obsahující důvod, kterým se trestuhodnost činu vylučuje, týká se rovněž jako otázka prvá viny obžalovaného a že tedy vina jen tenkráte mohla by pokládána

býti za dokázanou, kdyby záporná odpověď i k této druhé otázce dána byla většinou $^2/_3$ hlasů. (§. 344. odst. 10. lit. *a.* tr. ř.) Kasační soudní dvůr však stížnost zamítl, dokládaje nález svůj těmito důvody: Otázka o vině jest pouze ta, která se do obsahu i formy vyhovuje předpisu §. 318. ř. tr.; tato pak směřuje k tomu, zdali obžalovaný vinen jest, že spáchal čin, který obžalobě za základ slouží, a zahrnuje tudíž mimo zákonné známky určitého skutku trestního též ostatní okolnosti, na kterých vina obžalovaného závisí. Dle §. 329. ř. tr. vyhledává se však pouze k přisvědčení na otázku o vině, pak v příčině okolností přitěžujících většiny dvou třetin hlasů, kdežto ve všech ostatních případech, jak §. ten výslovně praví, jednoduchá většina stačí. Jest-li že tedy porotci přisvědčili zákonně předepsanou většinou k otázce hlavní, obsahující všecky momenty zločinu s těmito pak a zároveň v nich i zlý úmysl, nepřestala otázka tato býti otázkou o vině již proto, že ve smyslu §. 319. ř. tr. připojena byla ještě otázka vedlejší, týkající se zvláštní okolnosti, kterou se trestuhodnost skutku vylučuje. Stačí tedy dle §. 329. k odpovědi na otázku okolnost takovou obsahující většina jednoduchá.

Nález ze dne 17. května 1879 č. 3425. Úř. sb. č. 199. (Ger. Ztg. 1879 č. 47.)

Denník.

JUDr. KAREL SLADKOVSKÝ

jeden z nejstarších členů „Jednoty Právnické", zemřel dne 4. března 1880 v Praze, jsa stár 57 let.

Poukazujíce co se týče působení zesnulého v žití veřejném na obšírné zprávy listů denních, připomínáme pouze, že K. Sladkovský i na poli vědeckého písemnictví činným byl spisem roku 1875 vydaným: „Výklad voleb zástupců dle práva a spravedlnosti," ve kterém

hájil zásadu spravedlivého zastoupení stran v zastupitelstvech veřejných. Zprávu o tomto spisu přinesli jsme svého času v „Právníku“ z r. 1875 na str. 277.

K řádu živnostenskému. A. uzavřel s vojenskou kanceláří zásobovací smlouvu, dle kteréž se zavázal, dodávati po jistý čas vojsku seno i slámu. A. nebyl sám hospodářem, nýbrž opatřoval si předměty ty na trhu. Vzhledem k tomu byl A. politickým úřadem vyzván, by obchod s přírodninami co samostatnou živnost ohlásil. A. bránil se proti příkazu, odvolávaje se k tomu, že tu jde pouze o jednotlivý obchod, kdežto se k pojmu živnosti vyhledává uzavírání obchodů. Ministerstvo vnitra nedalo však nálezem ze dne 18. února 1880 č. 18249. stížnosti místa, poněvadž stěžovatel po čas trvání jeho smlouvy s úřadem vojenským ovšem provozuje obchod s přírodninami, který dle řádu živnostenského náleží ohlásiti i daň z něho platiti.

Právníci do Východní Rumelie. Vláda východo-rumelská obsadí dalších šest míst krajských prokuratorův s ročním platem 10000 franků. Odkazujíce ty, kdož o místa ta ucházeti se chtí, na zprávu, v lonském ročníku „Právníka“ na str. 503. položenou, podotýkáme, že žádosti dlužno co nejdříve a sice opět přímo podati řediteli soudnictví východo-rumelského p. Kesjakovu (pod adressou na dotčeném místě blíže udanou).

Jmenováni: místopředseda vrch. s. z. v Praze, pan Josef ryt. Temnička, předsedou téhož soudu; př. okr. s. v Pardubicích, p. B. Prokop, okr. s. v Nasavrkách; př. r. t., p. Jos. Kilian v Brně, r. t. vrch. s. z. v Brně; zást. stát. návl. ve Znojmě, p. V. Kober, stát. návladním v Jihlavi; př. kr. s. v Těšíně, p. Q. Reder, zást. stát. návladního tamtéž; př. z. s. v Brně, dr. Fr. Homma, a př. z. s. v Praze, dr. Jos. Bärnreither, náměstkem tajemníka v ministerstvu práv; př. kr. s. v Jihlavi, p. B. Müller, př. r. t. vrch. s. z. v Brně; s. př. okr. s. v Třebíči, p. K. Fischer, okr. s. tamtéž.

Přesazeni: s. př. p. Bedř. Schnabel z Čáslavi do Pardubic; s. př. p. Jan Faltys z Trhových Svinů do Pardubic; zást. stát. návl.: p. J. Stöhr z Jihlavi do Znojma, p. dr. Vlad. Findeys z Uher. Hradiště do Jihlavi a p. Ad. Mick z Těšína do Uher. Hradiště; s. př. K. Korbelář z Chotěboře do Chrudimi.

O nárocích soukromoprávných v řízení trestním.

Podává JUDr. Frant. Storch, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Dokončení.)

IV. Forma řízení adhaesního.

§. 9.

Nemůže býti účelem těchto příspěvků, abychom vykládali různé systémy, jakých dospěla ona forma řízení trestního, která mimo vlastní a hlavní účel svůj i rozhodování o nárocích soukromoprávných za úlohu si klade, ba ani tolik, abychom alespoň úplný obraz některého z těchto systémů podali. Nám zde bude toliko činiti s některými otázkami, které dotýkají se obecnoprávního processu adhaesního, jak se témuž dostalo přijetí v nynějším rakouském řádu trestním a dílem i v ř. tr. z r. 1850. Pokud třeba neopomeneme arci povšímnouti si též souvislosti se zákony z r. 1803 a 1853.[38])

---

[38]) O tom, jak má se právo římské a obecné k řízení adhaesnímu srv. hlavně Planck, Die Mehrheit der Rechtsstreitigkeiten im Prozesse (1848) str. 99. nn. a str. 376. nn.; týž Systematische Darstellung str. 637.; Zachariae, Handbuch des deutschen Strafprozesses I. str. 223.; Heffter, Lehrbuch (5. vyd.) §. 580.; Mittermaier, Das deutsche Strafverfahren (3. vyd.) II. §. 213.; Schapper v Holtzendorffově Rechtslexicon s. v. Adhaesionsprozess. — O francouzské action civile ou privée srv. Ortloff l. c. str. 13.—17.; Höchster, Lehrbuch des französischen Strafprozesses §. 36.; Faustin Hélie, Traité de l'instruction criminelle, livre II, chap. IV §. 122. — V právu obecném nemá řízení adhaesní zákonného základu, nýbrž bylo

Ze základné myšlenky řízení adhaesního, jak jsme ji vyložili v §. 3., vyplývalo by o sobě pouze tolik, že adhaerent může ku svému účelu použiti výsledků řízení trestního, pokud řízení takové vůbec před se jde;[39]) nemohlo by však z toho nikterak vyplývati, že by také průběh řízení tohoto k vůli konkurrujícímu nároku soukromému buďsi co do formy buďsi co do obsahu od vlastního svého obyčejného směru jakýchkoliv úchylek doznati směl. Avšak viděli jsme již v §. 7., že praktické provedení myšlenky adhaese mimovolně vede k tomu, aby obor činnosti adhaerentovy nad onu míru byl rozšířen a sice v tom směru, že mu dopřáno býti musí, aby do vlastního řízení trestního činně zasahal a k dosažení hlavního účelu tohoto řízení přispíval; že tedy obor činnosti jeho ve směru tohoto hlavního účelu musí býti rozšířen. Než rozšíření podobné jeví se nutným ještě ve směru jiném, totiž ve směru samé věci civilní.

Myšlenka slušnosti, na které spočívá řízení adhaesní, nejen tomu neodporuje, nýbrž do jisté míry i toho vyžaduje, abychom dopustili toho adhaerentovi, by činností jeho material processualný i nad vlastní potřebu řízení trestního, pouze k účelům spojené věci civilní směl býti rozmnožen — pokud jen vlastní a hlavní účel řízení trestního tím netrpí, aby tedy v mezích právě na-

---

vytvořeno praxí a doktrinou za příčinou potřeby praktické a sice co zvláštní od civilního i trestního rozdílný způsob řízení t. z. smíšeného (Dorn, Prakt. Commentar über das peinliche Recht 1791, II. str. 125.).

[39]) Jen v tom rozsahu připouští řízení adhaesní Schwarze v cit. rozpravě (Archiv d. Cr. R. 1852). Důsledností z tohoto názoru vyvozované došly praktického provedení v kr. saském řádu trestním z r. 1855. Srv. §§. 434. a násl. cit. zákona. Tendence systému toho vysvítá nejzřejměji z cit. §. 434.: „Mit dem Straferkenntnisse ist .... die Verurtheilung des Angeklagten zur Ersatzleistung .... dann zu verbinden, wenn aus den zum Zwecke der Untersuchung nöthig gewordenen Erörterungen die Verbindlichkeit zum Ersatze mit ausreichender Bestimmtheit sich ergibt ....“ Pročež musí také dle §. 436. téhož zák. adhaerent odkázán býti ad separatum k pořadu práva civilního, jakmile uvádějí se závažné okolnosti, „deren Erörterung nicht zum Behufe der Entscheidung in der Strafsache nöthig ist ...“ Sotva lze nepřisvědčiti Ortloffovi, který l. c. str. 21. systemu tomu činí výčitku „einer unbilligen Consequenzmacherei.“

značených i takové okolnosti v řízení adhaesním byly přivedeny a takové výkony processualné předsevzaty, které pro samu věc trestní jsouce třebas úplně lhostejny mají význam výhradně jen pro spojenou věc civilní. Všecky ony důvody slušnosti, které jsme uvedli pro řízení adhaesní vůbec, mluví i pro toto rozšíření.

Že takovéto rozšíření materialu processního dopouští se i nynějším řádem trestním rakouským, tomu svědčí četná ustanovení tohoto zákona i duch a úmysl zákonodárný, který z nich vysvítá. Již znění §. 4. ř. tr. o sobě vylučovalo by všechnu pochybnost; neboť prohlašuje se tu zcela všeobecně pravidlo, že nároky soukromoprávné vyřízení docházeti mají v řízení trestním, ze kteréhož pravidla připouští se výminka jen tenkráte, když potřeba „dálšího dovedení“ odchylku takovou činí „nezbytnou;“ nikoli tedy již všude tam, kde „dalšího“ takového „dovedení“ vůbec třeba jest, nýbrž jen tam, kde k vůli tomu jeví se odkázaní k pořadu práva soukromého býti „nezbytným“ t. j. zajisté jen tam, kde by tím vlastní účel řízení trestního byl mařen, řízení samo kde by doznávalo rušení nebo zdržování.

Týž jest patrně také smysl již §. 4. ř. tr. z r. 1850, od něhož znění nynější jen tím se odchyluje, že v něm zvolen výraz „nezbytný“ („unerlässlich“) za: „přiměřený“ („angemessen“) a sice — jak ze specialných motivů k osnovám z r. 1862 a 1867 (u S. Mayera str. 353.) vysvítá, právě z té příčiny, že se zamýšlelo zameziti „tu a tam se objevující přílišnou náklonnosť k takovému odkazování“ k pořadu práva civilního.

Další toho doklad podávají §§. 47. lit. *a*) a 365. odst. 1. ř. tr., z nichžto prvější soukromému účastníku dovoluje, aby státnímu zástupci a vyšetřujícímu soudci „vším byl na ruku,“ „co jest příhodno k usvědčení obviněného aneb k odůvodnění náhrady pohledávané“, kdežto §. poslednější soudci trestnímu i zástupci státnímu[40]) ukládá povinnosť, aby zření měli „ke škodě z činu trestného vzešlé i k jiným okolnostem vedlejším, v příčině účinků práva soukromého se týkajících důležitým.“ Zejména z disjunktivné skladby prvějšího §.: („aneb k odůvodnění“ atd.) vysvítá nade všecku pochybnosť, že soukromý účastník přivesti může i takové okolnosti, které jen v ohledu práva soukromého jsou důležity.

---

[40]) Srv. Rulf, Comm. k §. 365.

S tím není v odporu ani §. 366. odst. 2. ř. tr., který soudci trestnímu ukládá rozhodovati o nárocích soukromoprávných jen tenkráte, „když to, co řízením trestním vyhledáno“ („Ergebnisse des Strafverfahrens“) stačí, aby se mohlo dle toho bezpečně o náhradě rozsouditi; neboť toto místo o naší otázce ex professo nejedná a pokládá patrně i material, který má význam toliko pro věc civilní, za část „toho, co řízením trestním vyhledáno,“ což jest potud úplně správné, ježto řízení adhaesní s vlastním řízením trestním formelně v jediný zevnější celek jest sloučeno.[41])

Z toho již také vyplývá, což ostatně již z materielného poměru věci civilní k věci trestní rozumělo by se samo sebou, že zevnější formy řízení adhaesního jsou též jakož v řízení trestním vůbec. Formelně máme tu jen jediné a sice trestní řízení, v jehožto rámci poskytuje se místa nároku civilnímu.

§. 10.

Přes tuto formalnou, zevnější jednotu máme však materielně při adhaesi řízení dvoji: trestní a civilní. Materielně musí tedy věc civilní i přes toto spojení zachovati svoji samostatnosť, zvláštní svou povahu právní.

Nejdůležitější důsledností této zásady jest, že pro věc civilní platiti musí zásada disposiční a sice alespoň potud, pokud vůbec ve formách řízení trestního k platnosti přivedena býti může; zejména musí výlučně zůstaveno býti soukromému účastníku, aby prohlášením svým určil, zdali a, pokud se týče, v jakém rozsahu o věci soukromé — ovšem v mezích řízením odhaesním samým vyznačených (svrchu §§. 3. a 10.) — má býti rozhodováno.

---

[41]) V témže smyslu S. Mayer, Commentar str. 31. (reprodukováno z Ortloffa l. c. str. 42.). Zvláště rozhodně prohlašuje se v tomto smyslu i Waser (Ger. Ztg. 1872 č. 53.). Neurčitě Ullmann l. c. str. 675., ač se zdá slovy: „wenn die Ergebnisse des Strafverfahrens (na toto slovo kladem důraz) ... ausreichen“ prokmitati náhled opačný. Záhadnější ještě jest parafrase u Mitterbachera a Neumayera l. c. str. 837.: „... wenn das Materiale im Strafverfahren als ausreichend erkannt wird.“ — Theorie práva obecného připouští „neznačné“ rozmnožení materialu jednacího k vůli nárokům soukromým zcela všeobecně. Srv. Planck, Systematische Darstellung str. 641.; Ortloff l. c. str. 20. a 21.

Zásady této zákon trestní z r. 1803 ovšem naprosto nezná; avšak i v řádu trestním z r. 1853 popřáno jí jen zcela skrovného místa. V zákoně prvějším děje se totiž netoliko vyšetření škody, nýbrž i vydání oněch opatření, kterých zákon v příčině nároků soukromých vůbec dopouští, z povinnosti úřední. Zdali škodující práva svého se domáhal čili nic, jest úplně lhostejno. Tím méně se vyžaduje, aby snad samého řízení trestního činně se byl účastnil.[42]) Tolikéž platí i o řádu trestním z r. 1853, s tou jen odchylkou, že zde soukromý účastník nároku svého se vzdáti a tak rozhodnutí o něm alespoň zameziti může.[43])

Za to jest v ř. tr. z r. 1850 připojení se soukromého účastníka nezbytnou podmínkou všeliké činnosti soudcovské co do poměrů soukromoprávných; jest-li že však připojení se stalo, pak má ovšem vyhledávaní, jehož potřebí jest k vyšetření škody, konati se dle potřeby rovněž i z moci úřední. §. 402.[44])

V nynějším řádu trestním dochází zásada disposiční výrazu v těchto kusích: 1) Vyřízení nároků soukromých děje se pouze k návrhu škodujícího (§. 4. ř. tr.) a jen v té míře, pokud návrh tento sahá, tak že rozhodnutí soudní vůbec místa nemá, když soukromý účastník od stihání toho, čeho má pohledávati, třebas teprvé mezi přelíčením opět upustil (§. 365. odst. 2. ř. tr.). 2) Jest na soukromém účastníku, „aby pohledávaní svého dovedl a dostatečně je prokázal“ (§. 365. odst. 2.).

Ovšem jest i dle nynějšího ř. tr. uloženo soudci trestnímu, aby „z povinnosti úřadu zření měl ke škodě z činu trestného vzešlé

---

[42]) Srv. Jenull, Das österreichische Cr. R. IV. §§. 522., 514. nn. III. §. 252.

[43]) Tak vykládají §§. 352. a 219. ř. tr. z roku 1853 Rulf, Commentar; Herbst, Einleitung in das österr. Strafprozessrecht (2. vyd.) str. 185. a 187. pozn.; Frühwald, Comment. k §. 352. pod č. I., kdežto Glaser, Uiber Adhaesionsprozess (Ger. Ztg. 1865 Nr. 48.) a po něm S. Mayer, Comm. str. 28. v patrném jsou odporu se zásadou vyšetřovací v tomto zákoně provedenou, vkládajíce v něj ten smysl, že škodujícímu jen tenkráte náhrada přiřknuta býti může, když se k řízení připojil a náhrady takové žádal. Tak jako zprvu jmenovaní rozumějí řádu trestnímu z roku 1853 i spisovatelé obecného práva; srv. na př. Zachariae, Handbuch I. str. 227., který v tom zajisté právem kárá „výminku odporující povaze práv soukromých“; Ortloff l. c. str. 22. 23. a 42.; Planck, Syst. Darst. str. 642.

[44]) Srv. Würth l. c. str. 674.

i k jiným okolnostem vedlejším, které jsou důležity v příčině účinků soukromoprávných. (§. 365. odst. 1. ř. tr.). Důvod ustanovení tohoto shledáváme však Glaserem (Ger. Ztg. 1865 č. 48.) pouze v ohledech k potřebám praktickým, ježto jest nutno, aby „v řízení vyšetřovacím při výkonech, ku kterým škodující ani přibrán nebyl, ba snad ani přibrán býti nemohl, přihlíženo bylo k budoucím nárokům na odškodnění, proto že by jinak bylo potřebí zdlouhavého opakování a doplňování."[45]) Ve smyslu tom musíme také ono ustanovení obmezovati přesně na vyšetřování přípravné, a jest-li že soukromý účastník přidal se k řízení trestnímu, na ono stadium vyšetřování přípravného, které před oním připojením se předcházelo; neboť jakmile soukromý účastník k řízení trestnímu se byl přidal, platí zase to, co stanoví §. 365. odst. 2. ř. tr., přidání se takové nemůže však dle §. 47. al. 1. ř. tr. státi se než-li až do početí hlavního přelíčení.

Vycházejíce z tohoto stanoviska musíme také §. 99. ř. tr., který dává podrobná ustanovení o tom, jakým způsobem vyhledání škody ve vyšetřování přípravném díti se má, obmezovati pouze na ony případy, kde soukromý účastník k řízení trestnímu buďsi vůbec anebo ještě nebyl se přidal.[46])

Za nejdůležitější účinek zásady disposiční musí však býti uznáno, že rozhodnutí o nárocích soukromých jen tenkráte a jen potud státi se může, když a pokud soukromý účastník skutečně jich se byl domáhal. §. 260. č. 5. ř. tr. Z pravidla tohoto nepřipouští se výminka ani tam, kde jest činiti pouze o navrácení věci škodujícímu zločinem odňaté; neboť odst. 1. §u. 367. mluví o věcech, o kterých „soud jistotu si zjednal, že náleží účastní-

---

[45]) V řádu trestním z r. 1853 má ustanovení toto, jehožto odpor se zásadou disposiční do jisté míry jest ovšem nepopíratelný, ráz méně výminečný nežli v nynějším řádu trestním; neboť v onom prvějším zákoně spočívá těžiště celého řízení trestního v jednání vyšetřovacím, základem pak celého řízení jest zásada vyšetřovací, a soudce, který z povinnosti úřední rozšířiti musí nález svůj i na věc civilní, musí sám toho dbáti, aby záhy opatřil si materiál k tomu potřebný.

[46]) Ovšem jest celý tento §. 99., jak již z toho, co ve předešlé poznámce řečeno, vysvítá, duchu a zásadám, na kterých nynější řád trestní spočívá, nevalně přiměřen, nesa na sobě příliš znatelný ráz řízení vyšetřovacího, jak v zák. tr. z roku 1803 a ř. tr. z r. 1853 jest upraveno.

kovi soukromému", totiž tomu, kdo dle §. 47. odst. 1. k řízení trestnímu skutečně již se byl přidal. Jen tenkráte, když navrácení státi se má ještě před hlavním pře líčením, nezáleží na tom, zdali se byl vlastník její k řízení trestnímu přidal čili nic; neboť §. 367. odst. 2. ř. tr. mluví zde toliko o „škodujícím" a hlásí se tudíž k názoru platícímu v právu obecném, že v navrácení takovém není shledávati skutečného rozhodnutí, nýbrž pouhého processualného opatření soudu trestního. (Srv. také nadpis kapitoly XXI. ř. tr.).[47]) Z téhož důvodu nebude třeba v tomto poslednějším případě předpokládati, že obviněný skutečně byl odsouzen.[48])

§. 11.

Důkaz nároku soukromého vede se po zákonu trestním z roku 1803 zcela týmže způsobem a za týchže podmínek, jak obecný řád soudní ustanovuje. Při tom jeví se ještě ta zvláštnost, že velikosť škody, pokud jen o její nahrazení jde, ve smyslu tehdejší theorie „svědectvím toho, komu škoda se stala, anebo v jehož uschování věc, na které škoda byla způsobena, se nalezala, úplného právního důkazu dochází." [49]) Naproti tomu v řádu trestním z r. 1850 neřídí se více důkaz o věci soukromé pravidly řádu soudního, nýbrž jako v řízení trestním vůbec „rozumným uvážením a přesvědčením soudce trestního." Toliko co do výše škody, o jejíž nahrazení jde, připouští zákon tento prostředek průvodní, vzatý z řízení civilního, totiž přísahu oceňovací

---

[47]) Srv. Ortloff l. c. str. 10.; Schapper v Holtzendorffově lexiku s. v. Adhaesion; Planck, Die Mehrheit der Rechtsstreitigkeiten str. 376. nn. — Podobné ustanovení obsahuje i německý řád trestní, ačkoli v něm, jak dříve podotknuto, řízení adhaesní přijato není, v §. 111., ve kterémžto ustanovení nelze, jak motivy vykládají — srv. Schwarze, Commentar k cit. §. — spatřovati rozhodnutí o nároku soukromém, nýbrž toliko opatření, kterým se stav držebnosti prozatímně upravuje.

[48]) Srv. Rulf, Commentar k ř. tr. z r. 1853 str. 219. v příčině §. 253., s nímžto §. 406. ř. tr. z r. 1850 a §. 367. nynějšího ř. tr. skoro do slova se srovnávají.

[49]) Jenull IV. §. 516. a 517.; III. §. 253. — S podobným názorem setkáváme se u starších spisovatelů práva obecného. Srv. Mittermaier, Strafverfahren II. §. 218.; Planck, Syst. Darst. str. 641. Naproti tomu však již Kleinschrod, Neues Archiv

(§. 408.).[50]) Ještě o krok dále jde pak řád trestní z r. 1853, vypustiv i tuto přísahu oceňovací a nečině vůbec nijakého podstatného rozdílu více mezi důkazem věci trestní a věci civilní. Toliko v §. 353. odst. 2. zavádí se nový, zvláštní způsob důkazu. Byl-li totiž důkaz viny proveden přiznáním se obžalovaného, usnadňuje se škodujícímu důkaz práva vlastnického k věci skutkem trestným mu odňaté v ten způsob, že k tomu stačí pouze jeho s oním přiznáním se srovnávající výpověď, což platiti má i tenkráte, když důkaz viny proveden byl způsobem jiným.[51])

V nynějším řádu trestním nenalezáme však pražádných zvláštních ustanovení více, která by platila jen o důkazu v řízení adhaesním; musí tedy ve směru tom platiti všecka ta ustanovení, která dána jsou o důkazu v řízení trestním vůbec a vyloučeny jsou tedy všecky ony prostředky průvodní, které jsou vlastní výhradně řízení civilnímu, jako na př. všeho druhu přísahy stran. Zbývají nám tedy z prostředků průvodních pro řízení adhaesní mimo přiznání se obžalovného (confessio in judicio) výpověď svědecká, zahrnujíc v to i výpověď samého adhaerenta, dobré zdání znalců, soudní ohledání. Pravidlo toto jest ostatně positivně vysloveno v §. 99. ř. tr., který pro vyhledání škody zločinem způsobené stejná nařízení obsahuje, nechať „to má účinek na rozhodnutí, má-li se skutek pokládati za zločin, na vyměření trestu nebo na přiřknutí náhrady."

Formy vedení důkazu v řízení adhaesním jsou dle všeobecných zásad též jako v řízení trestním vůbec; cílem důkazu pak jest objevení pravdy materielné. Z povahy věci samé však se vysvětluje, že za účelem opatření si prostředků průvodních nemohou býti dovoleny výkony takové, které zahrnujíce v sobě zasahování v nejdůležitější, zákonem zaručené statky právní občana státního, připouštějí se ovšem ve všeobecném prospěchu ku vlastním účelům řízení trestního: prohledávaní osob a domu; zabavení; prohledávaní a zabavení spisů; zabavení a otvíraní listů; neboť jakkoliv užití takovýchto krajných prostředků k vypátraní pravdy nezbytno jest tam, kde o zachování ne méně drahých statků společenských — právní bezpečnosti ve státě, samého řádu právního — jest

---

des Cr. R. II. (1818) str. 285. Srv. též Ortloff l. c. str. 44. a 71. a hlavně Jagemann, Criminallexicon s. v. Anschliessung.

[50]) Srv. Würth l. c. str. 678.

[51]) Srv. Hye, Die leitenden Grundsätze str. 181.

činiti: čistě soukromým účelům jednotlivce ony sloužiti nesmí. Znění dotýčných ustanovení zákonných (§§. 139.—149. ř. tř.; zák. ze dne 27. října 1862 č. 87. a 88. ř. z. a 6. dubna 1870 č. 42. ř. z.) nepřipouští o tom nijaké pochybnosti.

Praktické případy.

Příspěvky o ručení obmezeném dle zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z.

I.

R. 1872 utvořila se v Novém Strašecí akciová společnost k vyrábění škrobu a důstatků škrobových. Jednotlivé akcie zněly na částku 50 zl. Když pak vydán zákon ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z., přetvořila se společnost tato ve společenstvo pod firmou „Spolková škrobárna v Novém Strašecí, zapsané společenstvo s obmezeným ručením.“

Dle stanov společenstevních ddto. 21. prosince 1873 byl každý člen povinen míti aspoň jeden závodní podíl, jehož výše ustanovena na 25 zl., a ručiti pro případ likvidace neb konkursu věřitelům společenstva částkou závodním podílům rovnou. Při tom ustanoveno, že zaručená částka tato ihned se závodními podíly složiti se musí a že nerozlučnou část jejich tvoří.*)

Dle stanov těchto vydány byly také členům podílné listy na 50 zl. znějící, v nichž jak zaplacení závodního podílu pr. 25 zl. tak i ručební částky pr. 25 zl. potvrzeno bylo.

Ve valné hromadě ze dne 25. února 1877 uzavřena likvidace společenstva, za níž později následoval konkurs.

Ke konkursní podstatě přihlásili se pouze dva věřitelé, totiž c. k. finanční prokuratura a dr. H. jakožto správce konkursní

*) Vztahující se k tomu §. 4. stanov zněl: „Zejmena ručí členové za závazky společenské na případ likvidace neb konkursu, pokud byly řádně přihlášeny a za pravé uznány, a pokud by nebyly uhraženy jměním společenstva dle §. 76. zák. o spol. podíly svými závodními a ještě sumou jim rovnou, kterou zároveň s podílem složiti musí a která proto tvoří nerozlučnou jich část.“

podstaty „Občanské záložny v Novém Strašecí“ s pohledávkou pr. 40.000 zl. s přísl., i byly pohledávky obou věřitelův za pravé a splatné uznány.

Když krátce po likvidačním stání finanční prokuratura své přihlášení ke konkursu odvolala a tudíž jediný věřitel zbyl, mimo to pak v konkursní podstatě žádného jmění nebylo, byl konkurs tento dle §§. 66. a 154. konk. ř., usnešením c. k. zemského soudu v Praze ze dne 24. prosince 1878 č. 44753. za zrušený prohlášen Správce konkursní podstaty Novostrašecké záložny podal na usnešení toto stížnost, v níž hlavně dovozoval, že dříve než konkurs za skončený prohlášen býti mohl, vypočtení příspěvků dle §§. 85. a 76. zák. o spol. mělo provedeno býti, že vypočtení to pokud konkurs trvá, správcem podstaty upadlého společenstva a řízením soudu konkursního provedeno býti má, jinak že by zákonité ručení členů nemělo významu. I žádal stěžovatel, aby správci konkursní podstaty „Spolkové škrobárny v Novém Strašecí“ nařízeno bylo, aby vypočtení příspěvků dle §. 85. zák. o spol. provedl.

Stížnost tato zamítnuta rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 17. února 1879 č. 5612. a sice z těchto

důvodů.

V odpor vzatým usnešením bylo toliko zrušení konkursu vysloveno, může tudíž také toliko toto předmětem stížnosti a vyřízení vrchního soudu býti a musí zůstati to co k realisování jmění v konkurs upadlého společenstva k uspokojení věřitelů téhož mimo konkurs a dle zákona o společenstvech vůbec státi se má, nepovšimnuto, poněvadž to právě předmětem usnešení prvního soudce nebylo.

V konkretním případě jsou tu obě podmínky §. 66. ob. konk. ř., kteréž kdyby v čas žádání za otevření konkursu byly bývaly soudu známy, byly by měly za následek, že by se žádosti za otevření konkursu bylo místa nedalo.

Skutečně jest tu toliko jeden věřitel, totiž stěžující si konkursní podstata, kteráž své uspokojení z jmění konkursního hledá a pouze tento jediný věřitel rozhoduje, poněvadž ostatní věřitelé právě opomenutím přihlášení svých pohledávek svou vůli na jevo dali, že uspokojení svých pohledávek z jmění kridatárova nevyhledávají. Poněvadž tudíž tu není věřitelů konkurujících, odpadá již dle pojmu konkursu řízení konkursní.

Jest tu však i druhý důvod §. 66. konk. ř., nedostatek to

konkursního jmění ku krytí řízení konkursního, poněvadž správce konkursní podstaty škrobárny i útraty uveřejnění ediktu ze svého nesl.

Mimořádná dovolací stížnost byla zavržena z

důvodů

druhé stolice, jimiž jest dovozeno, že zrušení konkursu vedle §. 154. konk. ř. se stalo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 1879 č. 4413.

II.

Dr. H. žaloval následkem toho jednotlivé členy společenstva „Spolková škrobárna v Novém Strašecí“ o zaplacení ručebních částek i byl mezi jinými žalován také Josef D. pro částku 100 zl.

V žalobě sub præs. 6. června 1879 č. 3948. u c. k. okresního soudu v Novém Strašecí podané, vylíčen vznik, likvidace a konkurs společenstva škrobárny Novostrašecké, dále dokázány listinami, že bývalá záložna Novostrašecké tamní škrobárně částku pr. 40.000 zl. zapůjčila, že pohledávka tato s příslušenstvím sumou pr. 40.953 zl. 4½ kr., jak k likvidační tak i konkursní podstatě škrobárny přihlášena a za pravou a splatnou uznána byla a že na ni ani od likvidátorů ani z konkursní podstaty ničehož zaplaceno nebylo. Na základě toho a dalšího tvrzení, že žalovaný „Spolkové škrobárně v Novém Strašecí, zapsanému společenstvu s obmezeným ručením“ za člena přistoupil a představenstvem přijat byl, že i dále upsal a zaplatil 4 závodní podíly à 25 zl., a že tudíž nyní toutéž sumou věřitelům ručiti jest povinen, žádáno závěreční prosbou, aby žalovaný odsouzen byl zaplatiti správě konkursní podstaty „Občanské záložny v Novém Strašecí“ pro tuto konkursní podstatu na uhražení pohledávky „Spolkovou škrobárnou v Novém Strašecí“ dluhované a z likvidace a konkursu tohoto společenstva nezapravené v sumě pr. 40.953 zl. 4½ kr. s příslušenstvím částku pr. 100 zl., jakožto sumu rovnou čtyrem závodním podílům à 25 zl. od žalovaného upsaným, kteroužto sumou týž co bývalý člen v likvidaci se nalezavšího a později v konkurs kleslého společenstva pod firmou „Spolková škrobárna v Novém Strašecí, zapsané společenstvo s obmezeným ručením“, věřitelům konkursním společenstva onoho za jeho závazky a dluhy dle stanov a po zákonu ručí.

C. k. okresní soud v Novém Strašecí rozsudkem ze dne 6. září 1879 č. 5670. žalobu tu zamítl.

Důvody.

Žalující správce konkursní podstaty občanské záložny v Novém Strašecí opírá žalobní svůj nárok na tu okolnost, že spolková škrobárna v Novém Strašecí, zapsané společenstvo s obmezeným ručením, v čase svého trvání vypůjčila se dle dlužního úpisu daného v Novém Strašecí dne 2. června 1874 od občanské záložny v Novém Strašecí částku 40.000 zl., že pak když konkurs na jmění spolkové škrobárny vyhlášen byl, přihlásil tuto pohledávku co konkursní správce záložny této ke konkursu, že pohledávka ta při likvidačním stání za pravou byla uznána, že ale na pohledávku tuto ničeho neobdržel a že byl konkurs na spolkovou škrobárnu vypsaný pro nedostatek jmění právoplatně za skončený prohlášen.

Z této skutečnosti vyvozuje dle stanov společenských (§§. 4. a 7.), že žalovaný, byv členem tohoto společenstva a upsav čtyři závodní podíly po 25 zl., ručí věřitelům společenstva, tedy také občanské záložně, resp. její konkursní podstatě částkou čtyrem závodním podílům rovnou, tedy obnosem 100 zl., a že sumu tuto jemu zaplatiti povinen jest.

Žalovaný popírá, že by žalující co jednotlivý věřitel oprávněn byl k žalobě na zaplacení obnosu, kterým jednotlivý podílník ručí naproti všem věřitelům, na jednom každém členu obnosem celým vymáhati a že jemu co takovému vůbec žalobní právo nepřísluší, doznává sice, že pohledávka konkursní podstaty obč. záložny v Novém Strašecí na obnos 40.953 zl. $4^{1}/_{2}$ kr. vzrostla a při likvidačním stání za pravou uznána byla, doznává dále, že stal se členem společenstva spolkové škrobárny, že čtyry závodní podíly upsal a zaplatil, uvádí ale, že dle zákona přesně ustanovena jest cesta, kterou ručební obnos závodním podílům rovný vymáhati se má a odvolává se k řízení rozvrhovacímu v §§. 76. až 86. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. vytknutému, a že tudy dle zákona nemá jednotlivý věřitel, když konkurs na jmění společenstva vyhlášený, již dávno byl skončen, právo, na všechny členy společenstva, jehož dle §. 36. uvedeného zákona již více nestává po právu, podávati žalobu o zaplacení ručebního obnosu.

Námitka tato jest úplně správná, zakládá se zcela v zákoně a jest jí vyvrácen nárok žalobní, muselo jí místa dáno a žaloba dle toho zamítnuta býti.

Neboť jest hlavní zásadou soukromoprávního řízení sporného, aby žalobce ony skutečnosti zevrubně a určitě uvedl a v případě

odporu řádně dokázal, z jichž položení pod ustanovení právní co logický úsudek to vyplývá, co žalující žádá.

Když této zásady na přítomný spor se užije, objevuje se žalobní nárok co právně neodůvodněný, neboť dle žaloby a z celého řízení vychází na jevo, že žalující z ustanovení o společenstvech s neobmezeným ručením dovoditi se snaží žalobní svůj nárok, nevšímaje si zásad pro tento spor jedině rozhodných, totiž zákonných ustanovení o společenstvech s obmezeným ručením — jakým byla spolková škrobárna — v zákoně ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. v §§. 76. až 85. naznačených.

Dle zákona tohoto jest závazek jednotlivých podílníků rukojemstvím vzhledem k závazku společenstva samého, on nabude významu teprvé tehda, když na jmění společenstva konkurs byl vyhlášen a proveden.

Dle téhož zákona záleží rozdíl mezi společenstvem s neobmezeným ručením a s obmezeným ručením v tom, že při společenstvech prvnějších netřeba věřitelům vyčkati výsledek repartice, neboť mohou ihned hleděti k jednotlivým společníkům pro onu část svých pohledávek, která řízením konkursním kryta nebyla, na základě solidárního závazku společníků, a netřeba jim k exekuci na společníky jiného dokladu, než že pohledávky v řízení konkursním představenstvem neb likvidatory za pravé uznány byly (§§. 62. a 72.), kdežto při společenstvech s obmezeným ručením nemohou věřitelé nikdy bezprostředně hleděti k jednotlivým společníkům, a sice ani v mezích smlouvou společenskou vytknutých, a pokud vůbec k jednotlivým společníkům hleděti lze pro závazky společenstva, sestaví repartíci správce konkursní podstaty, nikoliv představenstvo neb likvidátoři (§. 85.) tím méně jednotlivý věřitel, a strany tohoto účtování příspěvků platí zákonní ustanovení v §§. 62.—65., však s tou úchylkou, že na místě představenstva, konkursní správce nastoupiti musí.

Když tedy konkurs na jmění spolkové škrobárny byl prohlášen, měl dle §. 85. uvedeného zákona konkursní správce vyhotoviti účtování oněch příspěvků, které jednotliví společníci společenstvu dluhují a pro které dle §. 76. ručí, a tyto, když podílníci placení zadrželých příspěvků odpírají, konkursnímu soudu předložiti, společníkům pak přísluší právo v §. 86. uvedeného zákona blíže naznačené.

To se však nestalo.

Pro tu okolnost, že žalující nyní k žalobě oprávněn jest, a

že tedy pohledávku konkursní podstaty od něho zastupované na všech podílnících společenstva až do výše ručebního obnosu samostatně, proti výslovnému rozkazu zákona vymáhati oprávněn jest, uvádí, že když rozhodnutím c. k. zemského soudu v Praze ze dne 24. prosince 1878 č. 44753. konkurs spolkové škrobárny za skončený byl prohlášen, proti tomuto rozhodnutí stížnost podal a zde také žádal, aby konkursní správce spolkové škrobárny dr. V. F. poukázán byl, by vypočtení příspěvků dle §. 85. uvedeného zákona předložil, že ale stížnost ta zamítnuta byla s tím odůvodněním, že zůstane to, co k realisování jmění v konkurs upadlého společenstva k uspokojení věřitelů téhož mimo konkurs státi se má, nepovšimnuto, poněvadž to právě předmětem usnešení prvního soudu nebylo. — Toto rozhodnutí bylo pak c. k. nejvyšším soudem potvrzeno.

Ačkoli dle §. 12. ob. z. obč. toto rozhodnutí na přítomnou rozepři rozšířeno býti nemůže, nelze v něm žádný doklad pro vymáhané právo žalobcovo shledati, a nemůže pro tento případ obdobně se užíti zákonných ustanovení o společenstvech s neobmezeným ručením platících, protože zákon o ručení společníků společenstva s obmezeným ručením samostatné a zvláštní ustanovení má.

Žalobní nárok nemohou také odůvodniti společenské stanovy, na které se žalobce odvolává; neboť jestliže tyto v §. 4. také o závazku jednotlivých, členů spolkové škrobárny podobné ustanovení mají, jako jest v §. 60. uvedeného zákona o společenstvech naznačeno, jest toto ustanovení dle §. 11. toho zákona neplatné, protože dle tohoto ustanovení mohou stanovy od zákona jen v tom případě se uchylovati, při kterých to výslovně naznačeno jest.

Dle §. 76. zákona, jest ručení podílníků přesně naznačeno a ustanoveno, že každý člen společenstva s obmezeným ručením v případě konkursu ručí pro závazky jeho, ještě dálším obnosem, rovným závodnímu podílu a neodvolává se tento §. nikterak na §. 60. uvedeného zákona. Ostatně nelze k tomuto článku 4. stanov také z toho důvodu hleděti, protože jest v přímém odporu s článkem 7. stanov, dle kterého ručební obnos již napřed zaplacen býti musí, a jest dle toho zaplacení ručebního obnosu podmínkou členství, a také toto ustanovení příčí se zákonu (§. 60.) a nelze tudy k němu přihlížeti, jelikož taková úchylka připuštěná není, §§. 76. a 85.

Dle tohoto uvážení objevuje se žalobní nárok co právně neodůvodněný a musela tudy žaloba úplně zamítnuta býti.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 4. listopadu 1879 č. 29297., rozsudek týž změnil a žalobě úplný dal průchod.

Důvody.

Dle §. 76. zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z., ručí každý člen zřízeného společenstva s ručením obmezeným v případě konkursu aneb likvidace za závazky společenstva, pokud smlouva společenská neustanovuje vyšší částku, za kterou ručiti dlužno, nejen svými závodními podíly, nýbrž i další částkou ve výši jich.

Tím zákonným ustanovením poukazuje se k tomu, že každý člen takového společenstva v případě konkursu neb likvidace v dvojím směru ručí, totiž částkou, kterouž před konkursem neb před likvidací do pokladny společenstva zaplatil a která závodní jeho podíl tvoří, dále částkou ve stejné výši se závodním podílem, kteráž se v čas uvalení konkursu neb likvidace v pokladně společenstva nenachází, nýbrž od člena teprvé při uvalení konkursu neb likvidace placena býti má.

S tímto ustanovením není v odporu odstavec 4. stanov společenské škrobárny v Novém Strašecí, jejíž členem žalovaný, jak doznáno, byl, jelikož tento odstavec pouze ustanovuje, že každá splátka se strany jednoho člena do pokladny společenstva před konkursem neb likvidací nerozdílný díl závodního podílu člena tvoří, tedy též za závodní podíl pokládána býti musí.

Hledě k těmto zákonem a stanovami upraveným ustanovením nemůže žalovaný se svou námitkou, že mimo tyto závodní podíly à 25 zl., též přiměřenou těmto částku per 100 zl. zaplatil, což se dle dnu vydání předložených jim 4 potvrzení příjmu (č. 1.,.2., 3. a 4. ad N. R. II.) před konkursem, který na jmenovanou společnou škrobárnu ediktem ze dne 7. září 1878 č. 31393. uvalen byl, stalo, nárok žalobní na zaplacení sumy per 100 zl. 4 závodním podílům se rovnající vyvrátiti, poněvadž zaplacená žalovaným částka per 200 zl., — z jichž zaplacení jmenovanými 4 listinami dokázáno jest, — dle §. 4. stanov nerozdílnou součátku jeho závodních podílů tvoří a on tedy v čase, kdy konkurs nastal, zavázán byl, aby rovnou těmto splátkám částkou, tedy když žalovaný dle svého udání 200 zl. zaplatil, docela částkou 200 zl. věřitelům společenstva ručil.

Jest tedy nárok žalobce, který nyní pouze 100 zl. žádá, v zákoně odůvodněn.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek druhé stolice.

Důvody:

Dle §. 76. zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z., ručí každý člen společenstva s obmezeným ručením zřízeného — jakým též „Spolková škrobárna v Novém Strašecí" byla — v případě konkursu za závazky společenstva nejen vloženými svými závodními podíly ale také ještě další částkou jim rovnou.

Ručení toto nepomíjí snad tím, že rozpočtení příspěvků dle §. 85. onoho zákona konkursním správcem zděláno nebylo, a že konkurs z nedostatku jmění za skončený prohlášen byl — naopak musí v případě tomto věřitelům kleslého společenstva ponecháno býti právo, aby nároky jim z ručení plynoucí na jednotlivých členech pořadem práva vymáhali. Tím, že stanovy kleslé škrobárny v §. 4. předpisovaly členům, aby částku — závodním podílům rovnou, kterouž dle §. 76. zákona o společenstvech ručiti měli, do pokladny společenské hned při upsání podílů složili, nebyli a nemohli býti ti, kdož tak učinili, zbaveni povinnosti ručiti částkou onou po tom, když konkurs prohlášen byl, poněvadž dle §. 11. uvedeného zákona smlouva společenská pouze poměr společníků mezi sebou, nikoliv pak k osobám třetím mimo společenstvo postaveným — jakož jimi věřitelé jsou — upravuje a mimo to smlouva společenská od téhož zákona jen tam, kde výslovně připuštěna jest, uchylovati se může.

Takovou úchylku dovoluje mimo jiné §. 76. zákona o společenstvech, kterýmž připuštěno jest, aby členové společenstva s obmezeným ručením zřízeného ve smlouvě společenské větší částkou (než jedním podílem) věřitelům pro případ konkursu ručili.

Jiná odchýlka — pokud ručení se týče — ve smlouvě společenské ustanovena býti nesmí.

Proto nemůže ustanovení čl. 4. stanov — že totiž každý člen onu částku, jíž věřitelům po konkursu ručí, pokladně společenstva zaplatiti má — věřitelům, kteří společenstvu na základě v rejstřík zanešeného a tudíž každému zjevného ručení jednotlivých členů (§. 6. odst. 7. zák.) úvěru poskytli, vzíti právo, aby po prohlášení konkursu jednotlivé členy pro onu částku, kterouž dle §. 76. zák. ručiti jsou povinni, stíhali.

Nechť tudíž žalovaný jakožto člen „Spolkové škrobárny v Novém Strašecí" částku závodním podílům rovnou dle čl. 4. stanov pokladně společenstva zaplatil, nebyl tím přece po zákonu zbaven

povinnosti — ručiti věřitelům po prohlášení konkursu na jmění společenstva částkou v §. 76. zák. vyměřenou.

Nebezpečí, žalovaným namítané, že by totiž ručební částku tolikráte platiti musel, kolikráte by ten který věřitel společenstva se hlásil, není nijakž odůvodněno, poněvadž mimo jiné žalovaný v případě tomto právo má dle §. 1425. ob. zák. obč. jednati.

V. Klazar.

Přísaha vyjevovací.

V rozepři nezl. Heriberty B., Růženy B. a Bedřišky B., dědiců to Josefiny B., zastoupených opatrovníkem jim zřízeným drem. X., co žalujících, a Jindřicha B., jakožto žalovaného, v příčině vyjevení zavlečeného jmění z pozůstalosti Josefiny B. a složení přísahy vyjevovací nalezl c. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. března 1879 č. 3673. takto za právo:

Žalovaný Jindřich B. jest povinen, všecko, cokoli mu o zavlečeném jmění pozůstalosti po Josefině B. vůbec, zejmena pak o oněch částech jmění toho, které v posledním pořízení Josefiny B. ze dne 20. června 1877 uvedeny jsou, avšak po smrti zůstavitelky Josefiny B. nalezeny nebyly, tedy o částce 1000 zl., dle udání zůstavitelky od ní vydělané a žalovanému ve schování ponechané, o 16 dukátech, o 2 dvoutolarech, o dvou zlatnících, o zlatých hodinkách s řetízkem, o náušnicích zlatých s medaillonem, o dukátových náušnicích se špendlíkem, o zlatých náušnicích s collierem, o páru náušnic s emaillem, o medaillonu s červenými kameny, o 2 stříbrných košících na ovoce, o 6 párech nožů z čínského stříbra — známo, vyjeviti a svá udání přísahou potvrditi.

Důvody.

Žalující opatrovník nezl. dítek po Josefině B. opírá nárok svůj, aby žalovaný vyjevil, co mu o pozůstalém jmění po Josefině B. známo, a aby udání svá přísahou stvrdil, o okolnosti následující:

1) Že Josefina B., manželka žalovaného, svou poslední vůlí nezletilé dítky svoje Heribertu, Růženu a Bedřišku B. dědici svými jmenovala a že mezi jměním, o němž ve své poslední vůli ze dne 20. června 1877 ve prospěch těchto svých dítek

pořídila, uvedeny jsou i hotové peníze a jisté v žalobě blíže popsané šperky;

2) že tyto peníze a šperky po smrti Josefiny B. v pozůstalosti její se pohřešují.

Okolností těchto žalovaný v odpovědi nepopřel a dlužno je míti tudíž dle §. 11. s. ř. za přiznané; popírát žalovaný toliko, že by se byly uvedené peníze per 1000 zl. a šperky mezi jměním pozůstalým skutečně nalézaly, nikoli ale, že o dotyčných věcech zesnulá vůbec byla pořizovala.

Zvláště pak žalovaný uvádí, že náušnice jedny pro manželku svou koupil a se svolením jejím že je opět prodal; druhé náušnice pak a medaillon že byly jeho vlastnictvím.

Dle §. 220. s. ř. a dv. dekr. ze dne 16. prosince 1791 č. 227. sb. z. s. připustiti se musí přísaha manifestační čili zjevovací, pakli z příčin pravděpodobných s důvodem lze domnívati se, že jmění nějaké zamlčeno neb zavlečeno bylo, a že žalovaný o takovém zavlečení věděti by mohl; přísaha taková může také uložena býti otci nezl. dítek, když opatrovník na to doléhá.

Tyto důměnky však s dostatek jsou odůvodněny okolnostmi prokázanými.

Z toho, že zůstavitelka o jistých předmětech pořizovala, neplyne ovšem s jistotou, že jí tyto předměty v čas smrti náležely; jestiť ale velmi pravdě podobno, že zůstavitelka nepořizovala o věcech ji nepatřících, nýbrž že byly tyto v době, kdy poslední vůli projevila, jejím vlastnictvím.

Že pak žalovaný o tomto pohřešovaném jmění, o němž jest na jevu podstatná domněnka, že zavlečeno bylo, bližší známost má, toho nadíti se proto, že on sám v odpovědi o takových věcech mluví a zvláštní výklad dává.

Již z toho lze dovozovati domněnku v §. 220. naznačenou a není ani třeba prováděti přísahou rozhodovací důkaz o tom, co žalovaný v odpovědi popírá, že by žalovaný se zůstavitelkou výhradně až do její smrti ve společném bytě žil, aniž třeba hleděti k tomu, zdali Josefina B. před svým úmrtím manželi klíče od skříně, kamž byla uložila svoje šperky, odevzdala, čili nic.

Námitka žalovaného, že vše, co o předmětech dotčených věděl, v odpovědi své udal, dokládaje, že jiného neví, že tedy nároku žalobcovu úplně zadost učinil a hotov jest, pravdu svých udání přísahou stvrditi, nepostačuje k tomu, že by se tím vyvrátiti dala domněnka dle §. 220. s. ř. dějem žalobním opodstatněná.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém k odvolací stížnosti žalovaného rozhodnutím ze dne 6. května 1879 č. 13694. rozsudek týž změnil jak následuje:

I. Žalovaný Jindřich B. jest povinen do tří dnů po vzejití tohoto rozsudku v moc práva, pod následky exekuce nastoupiti a při položeném stání vykonati přísahu toho znění: „že mu o páru v poslední vůli Josefiny B. ze dne 20. června 1877 zmíněných dukátových náušnic se špendlíkem ničeho dále známo není, než že on je s vědomím a přivolením své zemřelé manželky prodal a peníze se svou manželkou v domácnosti zpotřeboval; — že mu o páru v poslední vůli Josefiny B. ze dne 20. června 1877 zmíněných emailovaných náušnic ničeho dále známo není, než že je k dalšímu prodeji za své peníze koupil a opět prodal a ztržené peníze v domácnosti zpotřeboval; — že mu o medaillonu s červenými kameny v poslední vůli Josefiny B. ze dne 20. června 1877 zmíněném ničeho dále známo není, než že mu jej zůstavitelka ještě před uzavřením manželství darovala a odevzdala, a že on ho od oné doby za svůj vlastní drží a užívá.“

II. Žalovaný Jindřich B. jest povinen do tří dnů, po vzejití tohoto rozsudku vrchního soudu v moc práva, pod následky exekuce nastoupiti a při položeném stání vykonati přísahu toho znění: „že mu o oněch 1000 zl., které dle udání posledního pořízení Josefiny B. dne 20. června 1877 od ní vydělány a žalovanému v uschování prý ponechány byly, ničeho známo není,“ když opatrovník žalujících provede důkaz rozhodovací přísahou o tom, že žalovaný Jindřich B. na vyjádření se Františky St., že Josefina B. v poslední vůli všecko svým dětem odevzdala, jí se tázal: „ten tisíc zlatých, co u mně má také?“

Žalující opatrovník provede tento důkaz, když žalovaný tuto přísahu ve třech dnech po vzejití tohoto rozsudku druhého soudu v moc práva, sice nastoupí, ale s dodatkem vědomí a upamatování ve formě záporné nevykoná, aneb žalující výslovně neb mlčky jemu vrácenou přísahu v následujících třech dnech nastoupí a Františkou St. ve formě tvrdivé bez dodatku vykoná.

Žalobce neprovede tento důkaz a bude s prosbou za složení vyjevovací přísahy strany tohoto 1000 zl. žalovaným zamítnut, když žalovaný tuto přísahu v záporné formě dle svého vědomí a upamatování vykoná, aneb Františka St. této přísahy v kladné formě bez dodatku nevykoná.

III. Žalovaný Jindřich B. jest povinen do tří dnů po vzejití tohoto rozsudku vrchního soudu v moc práva pod následky exekuce nastoupiti a při položeném stání vykonati přísahu toho znění: „že mu o oněch 16 dukátech, dvou dvouzlatnicích a dvou zlatnicích, jedněch zlatých hodinkách s řetězem, jednom páru zlatých náušnic s kollierem, dvou stříbrných košíčkách na ovoce, šesti párech nožů z čínského stříbra ničeho známo není," když provede žalobce důkaz přísahou rozhodovací o tom, že když Josefina B. na počátku nemoci z Prahy do Šárek přesídlila, 16 dukátů, 2 dvouzlatníky, 2 zlatníky, jedny zlaté hodinky s řetězem, pár zlatých náušnic s kollierem, dva stříbrné košíčky na ovoce, šest párů nožů z čínského stříbra do skříně zavřela, klíč k této skříni žalovanému Jindřichu B. k uschování odevzdala a Jindřich B. tento klíč až do smrti své manželky podržel."

Žalující provede tento důkaz, když žalovaný tuto přísahu ve třech dnech, po vzejití tohoto rozsudku druhého soudu v moc práva, sice nastoupí, ale s dodatkem vědomí a upamatování ve formě záporné nevykoná, aneb žalující výslovně neb mlčky jemu vrácenou přísahu v následujících třech dnech nastoupí a s Františkou St. ve formě tvrdivé bez dodatku vykoná.

Žalobce neprovede tento důkaz a bude s prosbou za složení vyjevovací přísahy strany 16 dukátů, 2 dvouzlatníků, 2 zlatníků, jedněch zlatých hodinek s řetězem, páru zlatých náušnic s kollierem, dvou stříbrných košíčků na ovoce, šešti párů nožů z čínského stříbra žalovaným zamítnut, když žalovaný tuto přísahu v záporné formě dle jeho vědomí a upamatování vykoná, aneb Františka St. této přísahy v kladné formě bez dodatku nevykoná.

Důvody.

Žaloba opírá domněnku o zavlečení pozůstalostního jmění v objektivním směru výlučně o to, že zůstavitelka pořizovala o věcech, které při sepsání inventáře nalezeny nebyly i v subjektivním směru výlučně na to, že se pozůstalostní jmění ve společném bytu zůstavitelky a žalovaného nacházelo.

Ukládá-li §. 220. ob. ř. s. tomu, kdož o obávaném zatajení dle domnění vědomosti míti by mohl, aby vše, co mu o tomto jmění známo jest, udal a udání přísahou ztvrdil, tudíž pouze na subjektivní moment váhu klade, nelze přece pochybovati, že než o nějakém zatajení řeči býti může, když i ne podle soudního řádu

dokázáno, přece aspoň pravděpodobno býti musí, že zatajená věc zde byla.

V přítomném případu jest zde toliko pořízení zůstavitelky o věcech, které při sepsání inventáře scházely; okolnost to, která sama o sobě a bez podporujících okolností patrně nedostačí, aby dokázala, že tyto majetkové předměty co vlastnictví zůstavitelky v době její smrti zde byly.

Uváží-li se dále, že poslední vůle dne 18./20. června 1877 zřízena byla, zůstavitelka ale teprvé 17. července 1877 zemřela, že z Prahy do Šárek přesídlila, a že mimo žalovaného ještě třetí osoba v bytu bydlela, není také subjektivní moment dle vylíčení žaloby v té míře odůvodněn, aby proti žalovanému dle §. 220. s. ř. jednati se mohlo.

V replice uvedl ale žalobce okolnosti, z kterých, budou-li dokázány, i existence hotovosti 1000 zl., tak vědomost žalovaného o ní, i existence mincí a skvostů v žalobě dotčených a vědomost žalovaného o nich vyvozována býti může.

Žalovaný protestuje proti připuštění těchto okolností, a důkazům o nich nabídnutým, co novotám nedovoleným. Vzdor tomu ale připuštěny byly tyto důkazy, poněvadž v tomto řízení, kterému netoliko soukromé, nýbrž také veřejné zájmy za základ slouží, předpisů §§. 47. a 48. s. ř. tak přísně užiti nelze, a potřeba vypátrání materielního práva meze právem processuálním vyměřené odstraňuje.

Žalovaný žalobu úplně zodpověděl, a sice co se týče skvostů zprávu o nich podav, co se týče ostatních věcí jsoucnost jich i vědomost o nich upřev.

Dle toho může přísaha v příčině oněch skvostů jen v ten smysl zníti, že žalovanému více než uvedl známo není, a v příčině ostatních věcí že mu o nich ničeho známo není, a to proto, poněvadž on, co mu známo jest a není, již při řízení doznal, přísaha tudíž jen ten smysl má, aby dotčená udání přísežně ztvrdil.

K revisijní stížnosti žalujícího opatrovníka c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice zrušil a rozsudek první potvrdil.

Důvody.

Vedle §. 220. ob. ř. s. musí ten, kdož o zavlečení jmění, jež že se stalo, obávati se jest, vědomost asi má, k žádosti žalobcově vše, co o témž jmění ví, udati a svoje udání přísežně ztvrditi.

Může tudíž tomu, kdo, jako v tomto případě, pořadem processu k manifestaci přidržen býti má, jen ta povinnost býti uložena, kterouž zákon vyslovuje. Musí tudíž nalezen býti povinným, aby vše, co mu o tom kterém jmění známo jest, udal a udání svá přísahou dotvrdil. Třebas žalovaný průběhem rozepře jednotlivá udání v příčině jmění prý zavlečeného byl učinil, nemohou přece tato udání předmětem přísahy učiněna býti, a nelze dopustiti, aby žalovaný takovouto přísahou zhostil se své zákonné povinnosti, aby vše udal, co mu o pozůstalém jmění manželky jeho známo jest, zkrátka: v rozsudku o povinnosti manifestační nemůže přísaha, kteráž složiti se má, předepsána býti, nýbrž má se manifestační povinnost žalovaného toliko všeobecně a slovy §. 220. ob. ř. s. vysloviti.

K uložení přísahy vyjevovací není však také potřebí přísného důkazu o tom, že zavlečení jmění se stalo, nýbrž postačí odůvodněná o tom domněnka.

Ješto pak v tom směru okolnosti v důvodech prvního soudu uvedené zúplna dostačují, odpadají přísahy druhou stolicí v té příčině nalezené.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 1879 č. 9021.

JUDr. Josef Hauer.

Advokát od obce ustanovený musí se vykázati plnou mocí vedle §. 34. odst. 4. a §. 55. ob. řádu zřízenou.

Záložna v K. žalovala u c. k. kraj. soudu v Hradci Králové tamní městskou obec na zaplacení 12280 zl. žalobou ze dne 19. července 1875 č. 5496. K této žalobě podala městská obec, zastoupena advokátem drem. X. dne 30. července 1875 č. 5789. submisi, kteréžto submisi přiložena také plná moc, podepsaná spůsobem níže vytčeným.

C. k. krajský soud v Hradci Králové přijav tuto submisi, položil výměrem ze dne 2. srpna 1875 č. 5789. stání k srotulování spisův, a vynesl pak dne 2. září 1875 pod č. 6502. rozsudek, kterýmž městská obec byla odsouzená, zaplatiti zažalovanou částku i s úrokem a útraty žalující záložně.

Rozsudek tento byl doručen zástupci žalované obce městské drn. X. a vešel v právní moc.

Na základě tohoto rozsudku vydobyla městská záložna dle výměru od 1. května 1876 č. 3488. nejprvé exekuční vklad práva zástavního a pak exekuční odhad nemovitých statků městské obce, a byl výkon odhadu v deskách zemských vloženého nemovitého majetku městské obce výměrem c. k. zemského soudu v Praze ze dne 17. května 1876 č. 16168. nařízen.

Mezi tím nově zvolené zastupitelstvo městské obce podalo skrze nově zvoleného purkmistra B. T. proti těmto výměrům odvolání a s tímto odvoláním též stížnost zmateční, uváděje, že plná moc od městské rady daná, nebyla podepsána od dvou výborů zástupitelstva městského, nýbrž jen od purkmistra a jednoho radního a že na usnešení městského zastupitelstva se nezakládala.

C. k. vrchní soud zemský rezhodnutí ze dne 3. července 1876 č. 17413. a 17663., odvolání a stížnost zmateční zavrhl,

poněvadž

zmateční stížnost vedle §§. 252., 262. a 263. ob. ř. s., nejdéle ve 14. dnech po doručení rozsudku oznámená a provedená býti má, rozsudek však od 1. soudce vydaný doručen byl 6. září 1875, a tudíž jeví se podání zmateční stížnosti co patrně opozděné. Muselo tedy odvolání a s tím spojená zmateční stížnost zavrhnuty býti, ano v exekučním řízení proti rozsudku v moc práva vešlému zmateční stížnosti průchodu více nemá, nýbrž jen prostředek navrácení ku předešlému právu buď pro uplynutí lhůty aneb pro nesprávné zastupování před soudem.

Avšak c. k. nejvyšší soud dav stížnosti zmateční úplně místo, zrušil výměr na srotulování spisův na submisi žalované městské obce dne 2. srpna 1875 pod č. 5789. vydaný, zrušil srotulování spisův v této rozepři 25. srpna 1875 pod č. 6502. předsevzaté, rozsudek ze dne 2. září 1875 č. 6502., a exekuční výměry ze dne 27. září 1875 č. 7335. a 1. května 1876 č. 3488., pak výměry výkonné c. k. zemského soudu v Praze ze dne 9. října 1875 č. 33259. a 17. května 1876 č. 16168. nařídiv zároveň, aby k žalobě záložny městské nová lhůta zákonní dána byla městské obci k podání odpovědi a sice z těchto

důvodů:

Dle odstavce 4. §. 34. obecního řádu pro království České ze dne 16. dubna 1864 č. 7. z. z. patří ustanovení právního přítele

obce v záležitostech soudních k takovým opatřením, ježto k platnosti vyžadují usnešení se obecního zastupitelstva, a musí vedle §. 55. téhož zákona plná moc pro takového právního přítele od obce vystavená, podepsána býti od purkmistra, obecního radního a dvou obecních starších, zároveň pak budiž v též plné moci usnešení toto, kterýmž obecní zastupitelstvo ustanovení právního přítele schválilo, vytknuto. Těchto výslovně od zákona vyžadovaných náležitostí postrádá však plná moc, submisi přiložená ddto. v Kr. Hradci dne 30. července 1875, a nebyl tedy advokát žalované obce k podání submise jmenem městské obce legitimován, a neměla tedy submise ta ku právu býti přijata. Jelikož však submise ta vzdor tomu přijatá byla, zahrnuje v sobě toto přijetí submise zmatek, kterýž za následek má, že i ostatní soudní jednání na tom se zakládající, jakož srotulování spisův, pak rozsudek neplatnými se jeví. Poněvadž pak rozsudek doručen byl zase jen právnímu zástupci, jenž nebyl legitimován, nenabyl tudíž také moc práva, a poněvadž exekuce jen na základě v moc práva vešlého rozsudku povolená býti může, tož jeví se i oba stupně exekuce na základě tom vydobyté na statek nemovitý žalované obce co neplatné a náleželo je tudíž zrušiti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. října 1876 č. 11581.*)

Lad. Jan Roztočil.

Výklad ustanovení, dle kteréhož zúročitelnost dědičných podílů visí na vystoupení poděleného z otcovské výživy.

Na usedlosti č. pop. 73. v Semicích, Františku F. patřivší, jsou právem zástavním zjištěny podíly nezletilých dítek Františka F.,

---

*) Rozhodnutí toto, jakož i nepoměrně velké útraty, ježto vzešly tímto jednáním žalované obci, přiměli výbor zemský král. Českého, že se obrátil již 29. května 1876 č. 15691. k c. k. vrchnímu soudu zemskému, aby při sporech obcí od soudu zřetel vzat byl na čl. 34. odst. 4., 97. a 55. odst. 2. řádu obecního pro král. České od 16. dubna 1864, kterémuž přání také vrchní soud zemský po vyšlém rozhodnutí c. k. nejv. soudu nahoře uvedeném oběžníkem ke všem soudům první stolice ze dne 2. listopadu 1876 č. 17222. vyhověl.

vlastníka jmenované usedlosti č. pop. 73. v Semicích, v sumě 1005 zl. $40^1/_2$ kr. se $6^0/_0$ úroky od toho času, když vystoupí dítko některé z otcovské výživy.

Usedlost č. pop. 73. v Semicích, prodanou Františku F. dne 15. ledna 1877 dražbou exekuční, koupil Heřman P., který posléze podíly nezletilých dítek Františka F. z trhové ceny k placení přikázané rozvrhem ze dne 24. února 1877 č. 1409. civ. k soudu složil v sumě 1005 zl. $40^1/_2$ kr., když byl dříve bez výsledku žádal na otcovském opatrovníku Františku F. vydání kvitance na celý obnos 1005 zl. $40^1/_2$ kr. i se $6^0/_0$ úroky. Podal pak Heřman P. na nezletilé sirotky F—ovy, zastoupené otcovským opatrovníkem Františkem F. žalobu, dle jejíž prosby závěrečné mělo býti uznáno za právo, že složením podílů shora zmíněných do pokladny sirotčí pominulo i právo zástavní, k zjištění těchto podílů na usedlosti č. p. 73. v Semicích váznoucí a že může býti podle rozsudku v moc práva vzešlého toto právo zástavní z kněh vymazáno.

Proti této žalobě hájil se žalovaný namítaje, že není s to, vydati žalobci kvitanci žádanou, poněvadž žalobce nezapravil z kapitálu $6^0/_0$ úroky, ač tak učiniti povinen jest dle dražebních výminek, vedle kterých jest povinen platiti z trhové ceny $6^0/_0$ úroky ode dne dražby a poněvadž žalobce neprokázal, že na místě Františka F. sám živil nezletilé dítky Františka F.

Po skončeném líčení pře zavrhl c. k. kraj. soud v Č. Brodě nálezem ze dne 14. května 1879 č. 3434. žalobu Heřmana P., a sice z následujících

důvodů:

Dle nepopřeného tvrzení obou sporných stran vázne podle dlužního úpisu ze dne 1. září 1874, vydaného od Františka F., na usedlosti č. pop. 73 v Semicích, Františku F. patřivší a od Heřmana P. v exekuční dražbě dne 15. ledna 1877 koupené právo zástavní k zjištění podílů nezletilých dítek Františka F. v sumě 1005 zl. $40^1/_2$ kr. se $6^0/_0$ úroky od toho času, když některé dítě vystoupí z výživy otcovské.

Dle nepopřeného dalšího tvrzení žalobcova složil dražební kupec Heřman P. tyto podíly v sumě 1005 zl. $40^1/_2$ kr. do sirotčí pokladny, pročež jde pouze o rozřešení té otázky, jestli že jest Heřman P. povinen, složiti i $6^0/_0$ úroky z těchto podílů čili nic, a jestli že složením pouhých podílů těchto do pokladny sirotčí zadost učinil své knihovně zjištěné povinnosti v té míře, by mohl žádati za výmaz podílů i se $6^0/_0$ úroky.

Z dlužního úpisu ze dne 1. září 1874 vychází na jevo, že toho času, když tento úpis vydán byl, nezletilé dítky Františka F. byly ve výživě Františka F., a že toho času byl František F. vlastníkem usedlosti č. pop. 73. v Semicích. Jedině pravý a z uvážení všech poměrů sledující důvod a účel tohoto ustanovení úpisu dlužního jest ten, že pokud měl František F. v držení usedlost č. p. 73. v Semicích a pokud měl ve výživě své dítky, měl tu výhodu, že nemusel platiti z kapitálu svých dítek úroky, které mu poskytnuty byly co ekvivalent za danou výživu. Toto ustanovení nemělo platnosti i v případě, kdyby usedlost č. pop. 73. v Semicích přešla exekuční dražbou do rukou jiného vlastníka.

Žaloba Heřmana P. byla by jen v tom případě opodstatněna, kdyby byl on sám, dle obdoby případu, kdež se odvádí výměnek v surovinách, nezletilé dítky Františka F. živil. Jen v tom případě mohl by se Heřman P. toho dovolávati, že není povinen platiti nezletilým dětem Františka F. 6% úroky. Tuto okolnost však žalovaný ani netvrdil. Není proto zhola žádné příčiny, z jaké by po právu Heřman P. mohl odepříti placení úroků, leč že by se chtěl beze všeho důvodu na úkor sirotků obohatiti, užívaje usedlosti koupené, aniž by byl trhovou cenu zapravil a užívaje tedy současně i ceny trhové. Rozvrh trhové ceny nemůže míti v tomto sporu významu, poněvadž v něm ohled brán jest a brán býti mohl pouze na čas do dne dražby, kdežto v tomto sporu se jedná pouze o to, jestli že jest Heřman P. povinen platiti 6% úroky ode dne dražby.

Že povinen jest Heřman P. platiti z kapitálů F-ových 6% úroky ode dne dražby, vychází na jevo i z článku VIII. výminek dražebních; neboť tento článek předpokládá ten případ, kdyby rozvrh trhové ceny spůsobem jakýmkoli v šesti měsících moci práva nenabyl, v kterém případě dražební kupec povinen jest skládati k soudu z celé trhové ceny úroky. Patří-li se nepředpojatě na tento článek, shledává se co věc sama sebou srozumitelná, že v ostatních případech, mimo případ čl. VIII., dražební kupec, nesloží-li ihned trhovou cenu k soudu (dv. dekr. ze dne 11. srpna 1827 č. 2300. sb. z. s.), povinen jest, platiti věřitelům úroky, ovšem že ode dne dražby.

Hledí-li se tedy k tomu, že žalobce, jsa povinen k placení úroků těchto, tyto úroky nezaplatil, jest prokázáno, že složením pouhé sumy 1005 zl. 40½ kr. k soudu neučinil žalobce zadost své povinnosti, a že proto nepominulo zástavní právo, k zjištění

podílů dítek F-ových na usedlosti č. p. 73. v Semicích váznoucí, pročež náleželo žalobu bez výminky zavrhnouti.

C. k. vrchní soud zemský potvrdil k odvolání se žalobce nálezem ze dne 19. srpna 1879 č. 23245., rozsudek první stolice z

důvodů

tamto uvedených.

I mimořádné dovolací stížnosti žalobcově nebylo místa dáno c. k. nejvyšším soudem, který neshledal příčiny změniti tato souhlasná rozhodnutí první a druhé stolice.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. prosince 1879 č. 12503.

Adj. Sláma.

K §. 11. konk. řádu.

K žádosti Alžběty Šálkové povolil c. k. obchodní soud v Praze výměrem ze dne 2. července 1879 č. 47.909. exekuční odevzdání částky as 1500 zl., kterou Josef Troja u občanské záložny v K. k pohledávání má, k ukrytí směnečního pohledávání 900 zl. s přísl. Výměr tento byl občanské záložně v K. náležitě doručen. Josef Troja zemřel před tím a na jeho pozůstalost byl dne 8. srpna 1879 vyhlášen konkurs. Následkem toho byl výměr hořejší dodán prozatimnímu správci konkursní podstaty, který na výměr ten i na výměr ze dne 21. srpna 1879 č. 59.332., jímž dodání nařízeno bylo, jménem podstaty si stěžoval.

K stížnosti této zrušil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 16. září 1879 č. 26.994. výměr ze dne 21. srpna 1879 č. 59.332. a nařídil c. k. obchodnímu soudu, aby výměr odevzdávací ze dne 2. července 1879 č. 47.909., žadatelce Alžbětě Šálkové, vyrozuměv o tom též občanskou záložnu v K., vrátil s připomenutím, že na jmění pozůstalosti Josefa Trojy dne 8. srpna 1879 pod č. 27.539. konkurs vyhlášen byl, od kteréž doby tudíž na jmění to exekuce vydobýti nelze, že dotýčné výměry odevzdávací Josefu Trojovi před vyhlášením konkursu dodány býti nemohly, a poněvadž exekuční odevzdání teprv doručením výměru exekutovi platnosti nabývá, nyní bez účinku jsou.

Na rozhodnutí to stěžovala si Alžběta Šálková, poukazujíc v stížnosti hlavně k tomu, že dotýčný výměr exekuční ještě před

vyhlášením konkursu občanské záložně v K. náležitě doručen byl a tím žádaná exekuce — exekuční odevzdání — provedena.

C. k. nejvyšší soud dal stížnosti této průchod a změniv rozhodnutí c. k. vrchního soudu uznal dodání exekučního výměru ze dne 2. července 1879 č. 47.909. správci konkursní podstaty, kteréž dodání výměrem ze dne 21. srpna 1879 č. 59.332. nařízeno bylo, za platné a sice v

uvážení,

že dotýčný exekuční výměr po vyhlášení konkursu na jmění exekuta zcela správně doručen byl správci konkursní podstaty co zákonitému zástupci věřitelstva, které v záležitostech jmění na místo dlužníka vstupuje (§. 76. konk. ř.), že tudíž žádné příčiny nebylo, exekuční odevzdání za neplatné prohlásiti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 1879 č. 12013.

Dr. J. M. Fleischmann.

Literární zprávy.

Der Legalisirungszwang bei Tabularurkunden. Von Prof. Dr. Horaz Krasnopolski. Wien 1880. A. Hölder.

(Dokončení.)

Motivy k tomuto ustanovení výslovně uznávají, že dopuštění zápisův na základě neověřených listin soukromých nebezpečí v sobě chová, a že bylo by si přáti, aby ověření listiny, jakožto náležitost vkladnosti předepsána byla; nenavržen však předpis podobný: „Eine so grosse Strenge würde in den altösterreichischen Provinzen, wo man seit Jahrhunderten an die Einverleibung von Privaturkunden gewohnt ist, allgemeines Missvergnügen erregen, Aufenthalt in den Geschäften verursachen, die ohnehin drückenden Einverleibungsgebühren erhöhen und die Arbeit der Gerichte bedeutend vermehren." Ustanovení dotčené bylo dvorskou komissí pro záležitosti justiční, kteráž o osnově od listopadu 1823 až do června 1824 se radila, přijato, osnova sama později opětovně přepracována, aniž však ustanovení ono změněno, r. 1847 konečně k nejvyšší sankci předložena, zákonem však se nestala. V prosinci 1848 uloženo dvornímu radovi Kulhánkovi, aby předložil návrhy k upravení řízení knihovního. Kulhánek svolal v Praze komissi, kteráž

vypracovala osnovu řádu knihovního. V osnově této předepsáno pro listiny vkladné, bez rozdílu, kde jsou zřízeny, že podpisy i vydatele i svědkův mají býti soudem ověřeny. Současně skoro zřízena jiná komisse k vypracování všeob. řádu knihovního ve Vídni, pod předsednictvím sv. pána Lichtenfelsa. V osnově touto komissí vypracované předepsána náležitost ověření pro případy, že vydatel listiny neumí psáti a že vydatel nebo svědek bydlí mimo okres soudní. I ta i ona osnova položena však stranou a prof. Wessele̍mu v Praze svěřeno vypracování osnovy. Vypracován a vydán pak prozatímný knih. řád pro Uhry ze dne 15. prosince 1855, v němž, co se týče otázky naší, žádá se pro listiny mimo zemi zřízené ověření podpisu vydatelova, pro listiny v zemi zřízené buď ověření buď podpisu dvou mužských svědkův, o jichž spůsobilosti svědecké není po zákonu důvodné pochybnosti (§. 82.). Na základě uherského knih. řádu vypracoval prof. Wessely návrh všeob. řádu knihovního, kterýž v kuse tom podržel ustanovení řádu onoho, však komisse, kteráž o návrhu tom se radila, změnila toto ustanovení a předepsala pro listiny vkladné náležitost ověření bez výminky. Přepracovaný takto návrh předložen r. 1858 k císařské sankci, však nestal se zákonem. Sloužil pak za základ osnově z r. 1863. Osnova tato žádá tolikéž jako uherský kn. ř. vůbec spolupodpisu dvou mužských svědkův, o jichž svědecké spůsobilosti není po zákonu důvodné pochybnosti, však pro listiny, kteréž zřízeny jsou mimo okres úřadu knihovního anebo vložiti se mají do zemských desk, předpisuje ověření podpisu vydavatelova, tak že ověření podpisu vlastně jest pravidelnou náležitostí. Osnova následující, r. 1869 sněmovně poslanecké předložená, vrátila se pak v tom kuse úplně k osnově Wesselého z r. 1858 stanovivši ověření podpisu všeobecnou náležitostí. Zákonodárnými sbory ustanovení to přijato i došlo nyní v knihovním řádě ze dne 25. července 1871 zákonné platnosti.

Zjevno tedy, že zákonodárství dostalo se k principu legalisace postupem od kautel, kteréž nedostatečnými se byly ukázaly. Spisovatel se vší rozhodností při tomto principu stojí: krok nazpátek státi se může jen na úkor principu veřejné víry i poškodil by tudíž úvěr pozemkový.

Z podaného tu přehledu seznati lze, že spis hořejší jest netoliko velmi pozoruhodné votum v otázce právě na denním pořádku se nalezající, nýbrž že pojednávaje o této otázce v úzké její souvislosti s celým vývojem našeho práva knihovního, zároveň jest velmi cenný příspěvek k historii téhož práva. V obojím směru co nejvřeleji jej vítáme.

σ.

Sammlung von civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. Herausgegeben von Dr. Julius Glaser, Dr. Jos. Unger und Jos. v. Walther. Vierzehnter Band. Wien. Carl Gerold's Sohn, 1879.

Sbírka tato zajisté jest všem praktickým právníkům známa i stala se takřka nezbytnou příruční knihou všem, kteří se chtějí poučiti o dosavadní judikatuře našeho nejvyššího soudu u věcech civilních. Přítomný svazek obsahuje 369 nálezů c. k. nejvyšším soudem roku 1876 vydaných a v rozličných časopisech uveřejněných (č. 5968.—6336. sb.), pak úplný seznam zákonů, kterých se jednotlivé nálezy týkají a které tam jsou dovolávány. Za příležitostí tou však nemůžeme zamlčeti přání, aby v dalším pokračování v této sbírce též přihlíženo bylo k nálezům uveřejněným v slovanských listech právnických, ano dosavade těženo bylo pouze z časopisů „Gerichts-Zeitung", „Gerichts-Halle", Juristische Blätter", „Zeitschrift für Notariat" a „Gazetta dei Tribunali". Máme za to, že by splněním tohoto přání při bohatém materiálu, který poskytují slovanské časopisy právnické, valně získal obsah sbírky a že též provedení vzhledem k značnému rozšíření této sbírky ve světě právnickém není spojeno s obtížemi téměř žádnými. —k.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

I. týdenní schůze dne 8. ledna 1880.

Předseda: starosta pan vrchní zemský rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 20.

Pan starosta oznámil, že zemřel člen Jednoty, rada krajského soudu v Jičíně, pan Ed. Šmíd, věnoval mu vřelou upomínku a vyzval shromážděné, aby projevili povstáním soustrast. Stalo se.

Dále sdělil, že p. dr. Štolba, notář v Nechanicích, daroval Jednotě knihy, pak že k Jednotě přistoupili noví členové a sice pánové: Edv. Seidl, Ferd. Zedníček a Karel Reichel, vesměs adjunkti okresního soudu v Hořovicích, a dr. Rosenberg, kand. advok. v Praze.

Na to přednesl jednatel p. dr. Podlipný účetní zprávu za dobu od 16. října až do 31. prosince 1879.

Vydání:

Za časopisy	35	zl.	36 kr.
za 1., 2., 6. až 17. ročník časopisu „Právník" . .	25	„	— „
„ tisk 300 pozvání k valné hromadě	3	„	50 „
„ 300 výtisků stran placení příspěvků	3	„	50 „
„ tisk výroční zprávy	24	„	— „
„ obsluhu v II. půlletí	10	„	— „
Příspěvek „Všehrdu"	2	„	— „
Drobná vydání	2	„	11 „
Dohromady . .	105	zl.	47 kr.

Příjmy:

Úrok za druhé půlletí 1879	119	zl.	52 kr.
Za knihy	20	„	94 „
Úhrnem . .	140	zl.	46 kr.

Jednatel p. dr. Podlipný žádá, aby byla zpráva ta schválena. Stalo se.

Dále podává zprávu o „knihovně Jonákově" a činí návrh, aby pro tuto knihovnu byla zakoupena ještě jedna skříň a aby ku vyřadění knih pro Jednotu bezcenných zvolena byla tříčlenná komisse. Návrhy tyto se přijímají a do komisse zvoleni pánové dr. Žalud, JUC. Dvořák a jednatel dr. Kasanda.

Na to přednesl zapisovatel jmenem komisse ku vypracování řádu knihovního návrh řádu toho a prosil o schválení jeho. Po delší debatě se řád knihovní k návrhu p. dra. Tilše schvaluje.

Pak referoval p. prof. dr. Pražák o smlouvě Jednoty s p. Mdr. Edvardem Grégrem v příčině tisku časopisu „Právník" na rok 1880. V celku navrhuje, aby se smlouva učinila v témž obsahu, jako byla učiněna pro rok 1879 pouze s tím doplňkem, že se za stránku inserátů má tiskaři platit 80 kr. Ustanovení to se v loňské smlouvě nenacházelo, poněvadž se tehdáž do „Právníka" inseráty ještě nepřijímaly. Mimo to navrhuje ještě, aby si Jednota vyhradila právo, obstarávání administračních prací při tomto časopisu ve smlouvě též stipulované na čtvrt roku vypověděti. Smlouva ta se s navrženými změnami schvaluje.

Po té navrhuje jednatel pan dr. Podlipný následující program pro řádnou valnou hromadu: 1. Výroční zpráva jednatelská. 2. Zpráva o časopisu „Právník." 3. Zpráva revisorů účtů. 4. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelů a dvou revisorů účtů. 5. Návrh, aby pánům redaktorům časopisu „Právník" náhrada za rok 1879 dosavádním obnosem 600 zl. byla přiřknuta. 6. Návrh, aby smlouva o vydávání

časopisu „Právník" na rok 1880 uzavřená byla schválena. 7. Volné návrhy.

K tomu ohlašuje pan dr. Jan Růžička návrh, aby se spis „Městská práva Brikcího z Ličska" ku poctě pana starosty vydávaný dal členům z roku 1880 zdarma, a žádá, aby návrh ten co číslo 7. byl dán na program valné hromady. Pan dr. Podlipný podporuje tento návrh, kdežto pan dr. Herold se vyslovuje proti němu. Pan starosta připomíná, že vedle stanov je každému členu volno činiti návrhy ve valné hromadě a že tudíž o oprávněnosti žádosti pana dra. Růžičky co člena pochybovati nelze; o návrhu samém rozhodne pak valná hromada.

Na to schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu
v jiných listech uveřejnění.

1) Splátka daná při uzavření smlouvy na trhovou sumu à conto, není závdavkem a smí se (condictione sine causa) požadovati, pakli smlouva sama splněna nebyla.

Rozhodnutí ze dne 6. června 1877 č. 1311. (Ger. H. r. 1880 č. 10.)

2) Žaloby z obohacení ve smyslu čl. 83. sm. ř. nejsou vyhraženy jurisdikci soudů obchodních.

Rozhodnutí ze dne 19. března 1878 č. 3213. (Ger. H. r. 1880 č. 1.)

3) Pokud spor o rozvedení manželství se vede, jest muž povinen, ženě své, jíž byl zvláštní bydliště povolil, dáti alimenty přiměřené stavu jeho, a nesmějí se proti alimentům kompensovati již napřed protipohledávky mužovy; i žena za marnotratnici prohlášená má právo na alimenty; řízení dotýčné jest však řízením nesporným, o němž neplatí zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. zák.; jeho náklady nelze žádné straně přisouditi.

Rozhodnutí ze dne 7. května 1878 č. 5395. (Jur. Bl. r. 1880 č. 3.)

4) Alimenty tímto spůsobem ženě přisouzené, pokud nezapravují se ze služného mužova, smí muž exekučně sobě dáti odevzdati pro své pohledávky proti ženě.

Rozhodnutí ze dne 30. června 1878 č. 13229. (Jur. Bl. r. 1880 č. 3.)

5) Vede-li se exekuce na právo držebnosti k věci nemovité, zapsané v knihách pozemkových na jméno osoby třetí, nesmí věc sama, nýbrž pouze právo držebnosti býti předmětem exek. zabavení (popsání), odhadu, dražby a přiřknutí soudního — jinak jest celé řízení exekuční zmatečným.

Rozhodnutí ze dne 4. června 1878 č. 5992. (Ger. Ztg. r. 1880 č. 11.)

6) Od žaloby na rozvedení manželství smí žalobce po smrti žalovaného ustoupiti, třeba se tomu dědicové žalovaného vzpírali.

Rozhodnutí ze dne 4. června 1878 č. 6324. (Ger. Ztg. r. 1880 č. 7.)

7) Rozsudkem uznané právo jednoho ze spoluvlastníků věci nemovité, aby společné vlastnictví rozloučeno a věc společná soudně prodána byla, jest předmětem poznámky ve knihách pozemkových.

Rozhodnutí ze dne 5. června 1878 č. 6424. (Ger. H. r. 1880 č. 11.)

8) Průběhem odvolacího řízení smí žalovaný žádati za zjištění nákladů soudních jemu proti žalobci bez podmínky přisouzených (§. 259. ob. ř. s.)

Rozhodnutí ze dne 19. června 1878 č. 6828. (Ger. Ztg. r. 1880 č. 4.)

9) Stížnosti proti nařízením soudu vrchního, aby vyslechnuti byly svědkové, mají se prvním soudem zamítnouti, (§. 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. zák.)

Rozhodnutí ze dne 16. července 1878 č. 7793. (Ger. Ztg. r. 1880 č. 12.)

10) Žaloba o náhradu škody vzešlé nedodržením smlouvy nájemné náleží před soud okresní, v jehož okrsku předmět nájmu se nachází. (§§. 1. a 12. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. zák.)

Rozhodnutí ze dne 26. června 1878 č. 1042. (Ger. Ztg. r. 1880 č. 12.)

Denník.

Knihopis právnický. S velikým potěšením uvítá čtenářstvo právnické nový sešit mnohoslibného díla vídeňských professorův dra. L. Pfaffa a dra. F. Hofmanna „Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche.“ Vyšlo dílu druhého oddělení

druhé, obsahující výklad na §§. 579.—628. Delší přetržka u vydávání důležitého tohoto díla spůsobena byla tím, že spisovatelé po přání zvěčnělého prof. dra. ryt. Arndtse, vzali na se opatření desátého vydání Pandekt jeho, kteréž nedávno vyšlo. Nyní veliké to dílo rychleji postupovati bude. Obšírnější zprávu literární sobě zůstavujeme. Komentář Riehlův „Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch erläutert durch die Spruchpraxis des k. k. obersten Gerichtshofes bis 1879 sammt ausführlichen Citaten aller einschlägigen Gesetzesstellen", o němž učinili jsme oznámení v lonském ročníku „Právníka" na str. 786., dospěl právě sešitu šestého, v němž pokročeno s výkladem až k §. 1253. Ráz svůj, z prvních sešitů zjevný, zachovává spis rovněž v sešitech nových. Nálezů soudních snesena hojnost veliká, ne všude však na pravá místa spisovatelem položena jsou, srv. na př. nález ze dne 31. srpna 1875 č. 7549. při §. 450.! Pro citaci dobře by bylo bývalo nálezy u jednotlivých paragrafův položené dle pořadu číslovati. — K známému spisu Fr. Offenhubera „Handbuch über das Grundbuchswesen" (2. vyd. 1876) vyšel doplněk od téhož spisovatele „Der österreichische Grundbuchsbeamte, seine Arbeiten mit Rücksicht auf das Landtafel- und Lehenwesen." Jest to soubor článků k ústavu knihovnímu hledících. Položeny jsou tu články následující: o vývoji ústavu knihovního, o úřadu weisbottův, o zřízení dolnorakouských desk zemských, o pozemcích dominikálních a poddaných, o právu lenním, o katastru a poměru jeho ku knize pozemkové, o technické stránce vedení knih veřejných. Statě historické jsou dosti kusé a nedostatečné, za to statě praktické svědčí o hojných zkušenostech a bystrém pozorování spisovatelově. Připojeno jest 22 formulářů knihovních a sestavení nálezů c. k. nejv. soudu k zákonům ze dne 25. července 1871 č. 95. a 96. ř. z., mimo jiné. — Neunavný Blaschke vydal právě šesté vydání své stručné knížky učebné „Kurzgefasste Darstellung des österreichischen Wechselrechtes mit 34 Wechselformularien, nebst einem Abdrucke der Wechselordnung vom 25. Jänner 1850." Spisek jest bedlivě přehlednut a zejmena k úchylkám uherského zákona směnečného všude jest přihlédnuto. — Veškeré tyto spisy vydány jsou velečinným Manzovým c. k. dvorním nakladatelským a universitním knihkupectvím. Tatáž firma vydala právě ve známé své sbírce rakouských zákonův nové (osmé) vydání svazečku obsahující řád směnečný, nařízení o kolku směnečném, zákony o burse a dohodcích obchodních, bursovní řády vídeňský, pražský a terstský a zákon o obchodu promessním. Připojena jsou zásadní rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu. Tatáž sbírka rozmnožena jest dále svazkem novým (třináctým),

který obsahuje všechny zákony a nařízení, týkající se zavedení metrických měr a váh, pak řád o znakování (Aichordnung) se všemi dodatky a instrukcemi. — Nákladem téže firmy Manzovy vyšel také třetí svazek nálezů c. k. správního dvoru soudního, které sestavuje z rozkazu správního soudu dvorní sekretář dr. Adam svob. pán Budwinski. Svazek tento obsahuje všechny nálezy správního dvoru soudního vynešené během r. 1879 po provedeném řízení ústním počtem 226. Spůsob publikace jest tentýž, jak onen ročníků předešlých, pouze v úvodech nálezů nalezáme některá zcela vhodná zkrácení. Přidán jest úplný seznam věcný, osobní a seznam citovaných zákonů, jakož i systematická tabulka, kteráž podává přehled nálezů, ve všech třech dosavade vyšlých svazcích uveřejněných. — Dále vyšel nedávno druhý svazek sbírky zákonů o výsadách průmyslových, kterou vydává nákladem firmy Karla Heymanna prof. dr. Karel Gareis. I tento svazek vyznamenává se toutéž důkladností jako svazek první, o němž jsme svého času (Právník z r. 1879 str. 101.) zprávu přinesli. Tento druhý svazek obsahuje patentové zákony Spojených států severo-amerických, Ruska, Španělska a Portugalska.

Nový podnik literární. Čilý nakladatel p. Fr. A. Urbánek vydává od nového roku 1880 Věstník bibliografický, kdež se podávají zprávy o činnosti národa českého ve všech oborech literatury, hudby a umění. Časopis ten podává rozpravy a přehledy o literatuře, hudbě a umění, posudky a výtahy z obsahů, formaty, počet stránek a krámské ceny všech v jazycích českém a slovenském vydaných děl literárních, hudebních a uměleckých, jakož i důležitých a všeobecně zajímavých článků novinářských. Přejeme podniku tomuto, jenž vyhovuje potřebě citlivé, hojného zdaru.

Slavia, vzájemně pojišťovací banka v Praze zasílá právě stručný výkaz o činnosti své v době od 1. října 1873 až do 31. ledna 1880. Během této doby bylo uzavřeno ve všech odborech pojišťování (I—IV) (životní, požární) nových pojištění celkem 15.427 na kapitál úhrnem 18,537.094 zl., za pojistné a vedlejší poplatky celkem 497.940 zl. 26 kr. Náhrad za škody vůbec vyplaceno bylo během téže doby ve všech odborech celkem 244.294 zl. 87 kr. Uložena byla část bankovních kapitálů a sice; 454.558 zl. 90 kr. v českomoravských záložnách, a 738.926 zl. 41 kr. na hypothekách. Peněžní obrat ústřední pokladny bankovní obnášel: příjem 1,509.585 zl. 20 kr., výdej 1,526.426 zl. 46 kr. Hasičským náčiním poděleno bylo více obcí v Čechách a na Moravě. Úrok z nových půjček na pojistky odb. I—III byl snížen na 6% dnem 1. ledna 1880 počínaje. Pojišťování výměnku v samo-

správném spolku banky „Slavie“ nabývá čím dále tím více půdy. Jako u každé nové věci, tak i při zabezpečování výměnku jest třeba delší doby k důkladnému seznání veškerého zřízení; lze však již nyní pozorovati, že zvláště zámožnější statkáři, hodlajíce si zabezpečiti klidné stáří, vezmou útočiště k tomuto samosprávnému spolku.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. února až do 10. března 1880.

A. v seznamu advokátů: Zapsáni byli: dr. Rubeš Rudolf se sídlem v Domažlicích, dr. Fels Josef se sídlem v České Lípě, dr. Thorsch Ludvík se sídlem v Praze, dr. Flusser Arthur se sídlem v Praze, dr. Winter Gustav se sídlem v Praze, dr. Formánek Antonín se sídlem v Pardubicích. Advokacie se vzdal pan dr. Adolf Klepsch ve Warnsdorfě. Vymazán byl pan dr. Frant. Brichta ve Warnsdorfě, poněvadž byl za blbého prohlášen.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. dr. Jan Kareš u p. dra. Wiléma Pichlera v Jesenicích; p. Stan. Vopršálek u p. dra. Josefa Krofty v Plzni; p. Václ. Pittermann u p. dra. Ignáce Weisla v Klatovech; p. Frant. Mudra u p. dra. Jana Kühna v Praze; p. dr. Karel Lagler u p. dra. Frant. K. Stradala v Teplicích. 2) Přestoupili: p. dr. Adolf Stranský od p. dra. Klaudýho k p. dru. Jos. Hlaváčovi v Praze; p. dr. Frant. Beneš od p. dra. Jos. Hlaváče k p. dru. Jan. Růžičkovi v Praze; p. dr. Lambert Slivenský od p. dra. Em. Turnwalda k p. dru. Karlu Scherksovi v Praze; p. dr. Frant. Ulbrich od p. dra. Karla Scherkse k p. dru. Ign. Brdiczkovi v Praze; p. dr. Jan Ryba od p. dra. Em. Zeise v Táboře k p. adv. Felix. ryt. Stránskému v Teplicích. 3) Vystoupili: p. Matiáš Rubricius od p. dra. Johna v Teplicích; p. dr. Vladimír Srb od p. dra. Alf. Hrdliczky v Praze.

Vyznamenán p. Jan Žáček, státní návladní v Plzni, rytířským křížem řádu Františka Josefa za zásluhy, jež si získal o zřízení trestnice plzeňské.

Nový obhájce. Pan dr. Adolf Stránský, kandidát advokacie v Praze, byl zapsán v zdejší seznam obhájců u věcech trestních.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Haněl, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

Úvod.

§. 1.

Důležitost souborného pojednávání o rakouské právní historii již často se uznávala ano i nezbytnost jeho vyslovovala od mužů, jejichžto vědecké práce o rozmanitých oborech positivního práva rakouského vynikající místo v rakouské právní literatuře zaujímají.[1])

---

[1]) Ze značného jich počtu buďiž pouze poukázáno ku slovům svob. pána z Hye (Ztschft. f. österr. Rg. 1844 I. str. 353.—356.), jimiž vyjadřuje žalost svoji nad tím, že posud „neobděláno, ano pusto" leží pole hist. pr. rak. Skoro dvacet let později (1862) mohl Unger (Verlassabh. in Oest. str. 43.) opětně želeti, „že není nižádné historie pr. rak. — kteréhož nedostatku i v státoprávním ohledu jest litovati." Týž praví r. 1855: „Es ist die Rechtsgeschichte Oesterreichs, an deren Ausarbeitung gegangen werden muss. Diese Aufgabe ist wohl eine der schwierigsten, die es gibt und ihre Lösung dürfte noch manches Jahr auf sich warten lassen, da die unerlässlichen Unterbauten in der bisher kaum in Angriff genommenen Abfassung von Rechtsgeschichten der einzelnen Kronländer bestehen." (System I. 3. Aufl. Anhang. S. 647 sq.) Podobným spůsobem i v době nejnovější v odborných časopisech i samostatných dílech žaloba tato vždy novými a naléhavějšími slovy se opětuje. Ačkoliv nelze zneuznati, že v době, kdy Hye tak výmluvnými slovy ku histor. pracím v oboru rak. pr. vybízel, příliš málo bylo pod rukou materiálu i přípravných prací; zajisté by přece nyní literatura hist. r. pr. již mohla se vykazovati aspoň takovým dílem, jež by poskytovalo přehled všech těch pomůcek, které si musí badatel v oboru tom

Staly se i jednotlivé pokusy o to, spracovati u větším neb menším objemu veškeré doby vývoje právního, jakýž nalezáme u jednotlivých skupin národů, jejichž úkupnost ve státu rakouském se zahrnuje.[2])

Než vzdor tomu nelze říci, že by se byl již ustálil v literatuře neb škole vědecký názor o pojmu i objemu historie práva rakouského.

Pojem měl býti vyčerpán objasněním vývoje, kterýž vedl na konec ku zákonům, nyní právě v platnosti se nalezajícím,[3]) objem pak doznával dvojího — časového jaksi i teritorialního — obmezení, jež obé nalezá odůvodnění v zevních pouze příčinách, jichž v pojmu samém nalézti nelze.

V ohledu časovém obmezovala se úloha na dobu, od kteréž spojením se zemí koruny české i uherské v rukou Habsburgovců stvořen jest teritorialní základ říše rakouské,[4]) až do uvedení všeobecných zákonníků; v teritorialním pak ohledu rozmanitým spůsobem dálo se zúžování objemu, jakýž by na první pohled všeobecná historie práva rakouského vyžadovala. S jedné strany obmezen předmět pozorování na t. z. německo-rakouské země, Rakousko nad i pod Enží, Štýrsko, Korutany, Krajinu, Istrii, Tyrolsko i Vorarlberg.[5]) Jednak mělo se za to, že nutno ohraničiti území historické oněmi zeměmi, kteréž jsou v době přítomné

---

i nyní ještě nuzně shledávati, kdyby byla bývala dána možnost jednotlivcům, bádání takovému úplně se věnovati. Pokusy Rösslera i Chaberta jasným jsou toho důkazem.

[2]) E. F. Rössler, Ueber d. Bedtg. u. Behdlg. d. Gesch. d. Rechts in Oesterr. 1847; A. Chabert, Bruchst. e. St. u. Rchtsgesch. d. dtsch.-österr. Länder. (Denkschft. d. ph. hist. Cl. d. k. Akad. III. u. IV. Bd.)

[3]) Rössler l. c. str. 4. nn., 28.

[4]) Ohraničení takové, zdá se, mělo na mysli též c. k. ministerstvo vyučování při vypisování konkursu na nejlepší práci o historii práva rakouského. — Pfaff i Hofmann, Comment. z. ö. a. b. Gb. I. str. XI. chtějí historicko-právní bádání započíti dobou Josefínskou. Srv. též Unger, Syst. l. c. 648.

[5]) Chabert l. c. III. str. 51: „Kaum wird die Anforderung gestellt werden, dass die Rechtsgeschichte des ganzen grossen Staatskörpers in Eins zusammengefasst werde. . . . Auf nicht geringere Schwierigkeiten stösst die Ausführung des schon gemachten Vorschlages, dass alle Länder mit Ausnahme der ungrischen in den Kreis der Behandlung gezogen werden sollen."

vzájemně spojeny stejným stavem práva i úpravy, jakož i platností společných zákonníků civilního i trestního práva i procesu.[6]) Každým pádem však měla se vyloučiti z oboru pozorování právní historie zemí pod korunou sv. Štěpána spojených.[7])

Avšak ani v příčině methody, jakouž by se mělo postupovati v bádání i líčení historie práva jedním neb druhým způsobem obmezené, nenalezáme souhlasu u zástupců vědeckého oboru tohoto. Vyžadováno zajisté i úhrnného pozorování právních kultur co jedině pravé cesty ku jich seznání[8]) i rozlišování jednotlivých útvarů.[9])

Vůčí takového stavu vědecké otázky není zajisté zbytečno, vyložiti subjektivní vzhled svůj na pojmový dosah i věcný obsah, jakýž má míti historie práva rakouského, dále pak označiti onen způsob, kterým třeba postupovati při provedení úlohy, pojmem předmětu označené.

§. 2.

Podstatný nalezá se rozdíl mezi t. z. specialní historií práva i takovým právně-historickým bádáním, jež neobmezujíc se na jednotlivý národ, snaží se dojíti odpovědi na otázku, pokud lze dokázati i na poli právní kultury následky vzájemných styků u národů, kteříž geografickými i politickými okolnostmi po staletí byli puzeni ku stykům takovým.

Specialní historie práva nemůže pravidelně obmeziti úkol svůj výhradným proskoumáváním vývoje oněch tvarů právních, ježto vznikly takřka z bytosti, ze vnitřní povahy pozorovaného národa, rozborem oněch právních institutů, kteréž náleží takřka ku původnímu duševnímu majetku jeho i jež nalézají v takových právních pravidlech rozumový svůj základ, kteráž zúplna se shodují

---

[6]) Rössler l. c. str. 29. Avšak tu slušelo by pozorovati i vývin práva v Dalmacii, což učiniti nelze bez současného studia historie práva v Chorvatsku, což právě Rössler vylučuje.

[7]) Rössler ibid.: „Eine Ausscheidung der Rechtskultur des Kgr. Ungarn und dessen Kronländer (Nebenländer?) wurde dringlich bei nachweislich verschiedenen Grundlagen in der Vergangenheit und Gegenwart.“

[8]) Rössler l. c. str. 31. a 33.

[9]) Sem náleží větší část spisovatelů, kteří se otázky té dotknuli i monografická bádání co úkol historie rak. práva pro nejbližší budoucnost výhradný považují (Unger, Schenk, Chorinský, Ott, Luschin, Canstein i dr.).

s celým rozvojem duševního jeho života. Nevyvinujeť se právo v takovém spojení s národem, aby každý vliv, kterýž působí na bytost jeho, na jeho postavení v politickém, náboženském a j. ohledu, ihned se zrcadlil i ve právu; právo nevyvinuje se, aneb se v nepravém pouze smyslu vyvinuje v organickém spojení s národem. Bylo-li by spojení toto skutečně „organickým,“ pak nutně by se musel díti vývin práva, any jsou premise patrně identické, právě tak přísnou důsledností, jakouž nalézáme u vývoji jazyka, muselo by býti možným, ze tvarů v dobách pozdějších se jevících užitím všeobecně platných pravidel, starší formy s matematickou takřka bezpečností na jisto postaviti. A předc nelze tak ani z pozdálečí tvrditi. V právním systému každého národa i každého období nalézají se nejrozmanitější nedůslednosti i často přímé protivy, jež nelze ani sebe shovívavějším užitím zásad o výminkách srovnati pod všeobecné, výminkami nealterované kategorie, již proto, že by bylo přetěžko, vůči mnohdy stejné důležitosti protivných sobě pravidel patřičně užíti pojmů pravidla i výminky. Mimo to poskytuje nám právní historie každého národa četných příkladů i o tom, že právo od včírka může býti dnes neb zítra bezprávím, aniž by se tatáž proměna dala na jisto postaviti i vůči takových zásad, jež se zásadou v bezpráví se proměnivší ve svazku logické důslednosti se nalézají. Konečně pak dosti jest příkladů o tom, že si dává národ snadněji vnutiti cizí právní pravidla, nechť se i nalézají ve protivě s ostatními jeho právními názory než-li cizí mluvu, jakož i, že považuje taková, vnucená mu pravidla průběhem mnohdy dosti krátké doby právě tak za výsledek vnitřní nutnosti, jako právní instituce, jež ode vždy domácími, národními jsou jmíny.

Pakli tomu tak, pak musel by právní historik, kterýž si byl vytčené shora obmezení uložil, líčení své častěji přervati, neb neměl by pak dovozovati ony proměny, jež povstaly ve právním stavu pozorovaného národa působením z venku došlých momentů, aniž by mu slušelo, dbáti oněch právních institutů, jež byly recipovány ze práv cizích, neb takových právních pravidel, kteráž z cizích zákonů na původně domácí právní ústavy jsou aplikována. Netřeba tvrditi, že výsledek, takovým postupem vědeckého bádání docílený, velice by byl jednostranným, vůbec, že metoda taková nanejvýš pro pozorování takového národa by se odporučovala, kterýž by žil takřka v hermetickém uzavření od národů jiných. Avšak právě tak neuspokojivým musel by býti výsledek bádání

takového, jež by se obmezilo na bezpečné určování práva platného v jednotlivých, na základě různých motivů stvořených obdobích i vyličování dočasného systému práva pozorovaného národa.[10]) Bádání takové muselo by se zříci naděje na odkrytí pudících sil právního vývoje, na udání hlavních příčin, pro které nabylo právo právě určitý svůj objem, právní ústavy právě určitý svůj útvar. Výsledek bádání takového byla by více neb méně úplná právní kronika, avšak nikoliv vědecká historie práva.

Každá historie práva musí tudíž vedle národa, jehož právní kultura v první řadě se vyšetřuje, obraceti zřetel svůj ku národům s ním sousedícím, původem neb osudy jemu příbuzným, musí uvažovati ony momenty, ježto dopouštěly jednomu z nich uvésti svoje právní názory ku platnosti i u druhého, neb způsobily, že mu se zdálo prospěšným, nové cizí názory přijmouti, aneb dosavadní své jimi zaměniti, musí konečně zjevnými učiniti příčiny, jež vyvolaly u všech nové, avšak identické právní ústavy. Vzájemné ono působení sousedních národů lze skoro vždy i všude dokázati i zřídka ukazuje se tu jeden národ pouze ve své receptivní, druhý pak ve své agresivní povaze. I u národů, sebe více povahou svojí se vzájemně různících, vyhlazují se tu během časů nejostřeji vystupující zvláštnosti v právu jejich, jež nabývá konečně více neb méně ráz práva, v němžto jako ve vyšším svém pojmu jednotlivá jich práva se spojují a doplňují.

Počáteční styky národů rakouských na poli právním.

§. 3.

Takové vzájemné působení na poli všeobecného kulturního vývoje nalezáme záhy již u všech oněch národů, kteréž spojily politické svazky v říši rakouské dříve neb později v jeden státoprávní celek. Vzájemné působení to nalézáme i mezi takovými národy rakouskými, které nevíže páska téhož původu, z nichž jedenkaždý se svojí zvláštní kulturou se byl dostavil na ono historické jeviště, na němžto další jeho život se měl vyvinovati i kdež se obchodní zejmena i politické vztahy ukazují býti předními faktory právního vývoje, jenž, překročuje těsné meze povahy národní, vede ku rozvoji právních zásad jaksi mezinárodní platnosti.

---

[10]) O následcích takového postupování v oboru římsk. pr. srv. Ihering, Geist. d. r. R. I. str. 57. a 63.

Jak mnohonásobnými byly v první řadě vztahy, jež od prvního usídlení se slovanského plemene Čechů v nynějších jeho bydlištích nastaly mezi ním i národem německým vůkol je obklopujícím! Co tisíce vzájemně se proplétajících nitek vyskytují se v každé době celé socialní i politické historie Čechů tu přátelské, tu opět nepřátelské jich styky s Němci, záhy též v zemi pevně se usadivšími. Právní dějepis země této vykazuje od nejstarší doby jasné výsledky vzájemného působení různících se původně elementů těchto. Stálot sice t. z. zemské právo, jež se bylo na slovanských základech vyvinulo, „vedlé" práva městského i vesnického, založeného na zásadách německého práva; avšak ani právo zemské nezůstalo nedotknuto od vlivu práva německého, aniž pak mohlo městské i vesnické právo německé brániti vluzování se zásad slovanského práva v soustavu svoji. Pevné spojení i živé styky, jež panovaly zejmena mezi německými soudy městskými v Čechách i na Moravě s jedné a jich „městy mateřskými" s druhé strany, činily, že bylo postavení práva německého v ohledu uvedeném výhodnější nežli na obyčejích i tradicích spočívajícího práva zemského: avšak přece nalézáme dosti takových ústavů prvotně výhradně zemskému právu přináležejících, jež podstatně působily na právní vývoj i ve městech.

§. 4.

Tentýž poměr mezi zemským, na slovanských řádech spočívajícím právem i německým právem měst nalézáme v oněch územích, jež prvotně arcit výhradně slovanským, polským hlavně obyvatelstvem jsou zalidněny, v něž však brzy též kolonisace německá se rozšířivši, právu německému široké platnosti zjednala.[11]) Současná tato platnost dvou, původem svým rozdílných práv v tomtéž území musela i měla skutečně v zápětí mnohonásobné konflikty jurisdikční i znalost práva německého zajisté byla nutnou i soudům zemským. Poněvadž pak právo městské ve přístupných

---

[11]) Až daleko na východ do Ukrajiny proniklo německé právo městské i mezi čistě slovanským obyvatelstvem. Nejdůležitější tomu důkaz ten, že ještě r. 1743 mohla komisse, sestavená po příkazu carevny Alžběty Petrovny ku sepsání práv, „po kterých se soudí národ maloruský," prohlásiti právo Magdeburské i saské zrcadlo za sborníky práva platného. Elaborát komisse vyd. prof. Kistjakovski 1879.

sbornikách ve všech hlavních zásadách svých bylo určitě stylisováno, kdežto domácí právo polské do polovice XIV. stol., do zákonodární činnosti Kazimíra V., ráz práva obyčejového i v tom ohledu zachovávalo, že se ani výpovědi soudů nezapisovaly: snadno lze přisvědčiti, že znalost práv německých měla vliv i na rozhodnutí soudcovská v případech, jež po zásadách polského práva se měly uvažovati. Vůbec nelze přehnaným prohlásiti tvrzení,[12]) že mělo německé právo vliv na veškerý sociální život Polsky i Litvy, že ve mnohém ohledu proměnilo i občanské i trestní právo polské.

I v zemích českých i polských stalo se právo německé základem celého jednoho stavu, stavu, jenž tvoří z počátku arciť jaksi výjimku z oněch řádů, jakýmiž se určovaly poměry stavovské v zemích těch, avšak záhy — a zajisté hlavně následkem okolnosti té, že německé právo bylo výhradným právem jeho — stal se stavem v zemi předůležitým, jehož ochrany se často dovolávali členové stavu v záležitostech zemských původně výhradně rozhodujícího.

§. 5.

Podobný zjev sbližování se různorodých původně práv vyskytuje se v oněch zemích, ve kterýchž se stýká prvek německý s italským, v t. zv. vnitrorakouských zemích.[13]) Od samého spojení královské koruny italské s císařskou korunou římsko-německou vnikají stále řády německé v území obyvatelstvem vlašským zalidněná. Avšak mnohem intensivnějším nežli vliv řádu německých ukazuje se býti vliv vyvinutější kultury italské v zemích sousedních německých a lze i v právních památkách působení to jasně stopovati. Již sama zevnější forma právních památek, jež v zemích oněch byly povstaly, patrně cizího, italského jest původu. Přibližujíce se jižním hranicím t. zv. vnitro-rakouských zemí, vstupujeme na zajímavou půdu t. zv. statutarního práva, kteréž se bylo bujně rozvinulo v těsném spojení s proměnami správy obecní,

---

[12]) Vladimirského-Budanova, N. pr. v P. i L., str 6. n.

[13]) Slovanské obyvatelstvo zemí těchto nemá pro právního historika skoro nižádné vážnosti. Ztratiloť politickou neodvislost svoji dříve, nežli se mohly u něho utvořiti jakékoliv stálejší řády právní. Skrovné pouze zprávy listinné odhalují porůznu některé prvotní tahy práva slovanského u nich.

vyvolanými v první arcit řadě politickými událostmi středního věku, hlavně boji nejvyšší moci církevní i světské. Porovnáme-li však statuty, kteréž byly povstaly na půdě rakouské,[14]) se statuty lombardskými i benátskými, nalezneme překvapující shodu ne pouze ve formě právních těch památek: mnohá jich ustanovení, zejmena ona, jež se týkají správy obecní, organisace soudní i p., musíme prohlásiti za přímo s půdy italské na rakouskou přenešená. Zjev tento arcit předně tím sluší vysvětliti, že území ta do pozdního středověku z jedněch rukou do druhých přecházejíce, zůstavena jsou na mnoze sobě samým v ohledu vnitřních svých řádů, následkem čehož příklad obcí benátského území, s nimiž obyvatelstvo v živých vždy stycích se nalezalo, ku následování vyzýval. S druhé však strany nelze zneuznati, že tu působila i vážnost, jakouž užívalo italské právo za Alpami vůbec, co právo, v němž se zračí jaksi pozdější vývoj práva římského. Vždyť nalezlo římské právo vůbec prostřednictvím italských právníků rozšíření svého a s právem římským recipovány jsou i práce italských právníků, k němu se připojující. Než v mnohém ohledu jevilo opáčně i právo německé podstatný vliv na vývin práva statutárního. Mnohé z toho, což jest společno právu italskému i německému, lze sice považovati za výstřelek téhož staro-germánského kořene,[15]) leccos však přímo z německého práva jest převzato.

§. 6.

Pozorování této souvislosti mezi italským i německým právem v právních památkách vytknutého území, vodí přirozeně právního historika k území, na kterémž se vyvinoval podobný process mezi prvky práva italského i slovanského, k Dalmacii. Ačkoliv se tu právo vyvinovalo namnoze po staletí v těsném spojení s vývojem práva benátského, ačkoliv dále celé území toto vlastně teprvé v novější době konečně jest říši rakouské přivtěleno; přece musí badatel v oboru historie práva rakouského nutně obrátiti zřetel

[14]) Ačkoliv pocházejí některé statuty z dob, kdy území, jež co hlavní území statutarního práva rakouského označiti sluší, domu rakouskému ještě nenáleželo; přece lze říci, že se hlavní rozkvět statutarního práva v zemích těch dál již za vlády rakouské.

[15]) Sem náležejí zejmena zásady longobardského práva, jež nalézáme v jednotlivých statutech. Vliv longobardského práva jeví se na př. i v některých statutech chorvátského přímoří.

ku zajímavým právním poměrům, jež se tam byly během staletí vyvinuly, jež bezprostředně předcházely ony právní řády, které zákonodárství rakouské tam bylo uvedlo. Co hornatý břeh mořský s nesčetnými ostrovy i ostrůvky, s pevniny pro nedostatečné spojení se zeměmi uvnitř balkánského poloostrova pouze po moři přístupný: takovou jeví se Dalmacie v povaze země své. Počátkem středního věku vede se tu boj mezi starým domácím, románským elementem národním i elementem slovanským, jenž se tisknul od severu i severovýchodu až ku břehu mořskému. Obyvatelstvo románské vytisknuto jest od pluků slovanských z vnitřního území skoro úplně i obmezeno pouze na úzký pruh pobřeží, z něhož jednotlivé části přece se konečně dostaly do rukou slovanských přistěhovalců. V souhlasu s jich stavem kulturního vývoje, jakož i následkem zvláštního útvaru půdy, kteráž, podobně jako byl ve starověku tvar půdy řecké jednou ze příčin někdy až výstředního partikularismu, taktéž dopouštěla zachování i nahodilých mnohdy zvláštností: vyvinulo se tam mnoho neodvislých obcí, v nichžto se počíná jednak na základech románských, jednak slovanských brzo rozvíjeti pestrý život právní. Vzájemné styky obcí těchto nebyly po dlouhý čas přátelskými; stálé rozbroje i loupežné tahy po vodě i po suchu překážely mírnému obcování, jež hlavní jest podmínkou sblížení se na poli právního rozvoje. Vyšší kultura románského obyvatelstva pozvolna přece pronikla; společné zájmy politické, jež se musely během času utvořiti vůči nepřetržitých takřka válek, jejichžto výsledek mělo býti panství nad celou Dalmacií, vliv konečně republiky benátské, který vzdor častému přetržení politického jejího panství v zemi té stále byl rozhodujícím: vše to spůsobilo, že se vyvinuly právní řády v dalmatských obcích i tam po vzoru benátském, kde spočívaly názory právní na slovanských základech. Nehledě ku formě zákonů slovanských obcí, nehledě k spůsobu jich pořízení; i v obsahu samém nalezáme mnohonásobnou jich shodu s oněmi statuty, kteréž, spracovány jsouce namnoze od mužů z Italie povolaných podle vzoru benátských aneb druhých italských statutů,[16]) nabyly platnosti v obcích románských. Tak jeví se zde, jako všude, kde obyvatelstvo slovanské sousedilo s kompaktními massami cizích ná-

---

[16]) Statut Spljetský od r. 1312 spracován jest od Percevala z Ferma podle statutu rodného jeho města. Porovnání st. Sp. se statuty Firmanskými (vyd. Firmi 1589) jasně to dokazuje.

rodů, receptivní povaha jeho i na poli právního vývoje, ona dychtivost po přijetí cizích řádů i obyčejů, která setřela tak mnohý rys prvotního práva slovanského i v mnohých ohledech byla na závadu přirozenému jeho rozvoji na národních základech. Nelze arciť tvrditi, že četné zákonníky slovanských obcí v Dalmácii i chorvátském přímoří zůstaly beze všeho vlivu na statuty vlašských obcí; v některých z nich nalezáme skutečně zásady, jež lépe se dají vysvětliti z práva slovanského nežli italského:[17]) avšak v celku byl poměr ten vždy opačný; obyvatelstvo slovanské samo se domáhalo řádů, povaze jeho původně cizích.

§. 7.

Přistupujeme nyní k onomu území, kteréhož se dosavadní pěstitelé rakouské právní pověsti pečlivě vystříhali, ku zemím uherské koruny. Již tím, že se dotýkáme území toho ve všeobecném tomto přehledu základů, na nichž se vyvinovala právní kultura ve vzájemných vztazích u různých národů rakouských, vstupujeme v protivu s panujícím názorem, jako by právní vývoj v Uhersku i spojených s ním zemích neměl nic společného s ostatními zeměmi Rakouska, jako by právní kultura tam nejen spočívala na zcela zvláštních základech, nýbrž i zcela zvláštním se dále vyvinovala spůsobem, jemužto podobného v právu nijednoho z národů evropských nalézti nelze. Pravda, život právní postupoval v Uhersku po zvláštní dráze, právo nabylo tam na mnoze zvláštního tvaru, tak že by se mohlo zdáti nemístným, bádání v oboru historie práva rakouského rozšířiti i na území toto. Poněvadž však — a v ohledu tom anticipujeme zde — tak učiniti máme za nutno, budiž dovoleno, chování to krátce odůvodniti.

Maďaři vystupují v historii co národ, jenž nemá příbuzných v rodině indo-evropských národů, co národ, který se hlavně udržoval vztyčováním protivy, ve kterouž vstoupil od staletí proti sousedům svým; jeho další existence na mnoze jest odvislá od udržování protivy této. Jest to národ, u něhož nenalezáme žádných stop národní mythologie, a to jest nejmocnější důkaz tvrzení, že mu nelze připojiti ni jednu stránku kulturního života ku předhistorické jaksi periodě své. I právní jeho kultura mohla se započíti v poměrně dosti pozdní době historické vyvinovat. Kteréž jsou tedy

[17]) Sem počítáme mnohé zásady, nalezající se v nejstarším jádru Korčulského statutu od r. 1214.

základy její? Odpověď na otázku tuto poskytne nám možnost, určiti poměr uherského práva k historii ostatních národů rakouských.

Když vnikli Maďaři poprvé v plodné oné území, na kterémž se měl historický jejich život vyvinouti, bylo toto — stará římská to Pannonie — obydleno, jak se zdá dosti hustě, národem slovanským, u něhož již se bylo rozšířilo křesťanství, jehožto jazyk od tisíce let jest církevním jazykem národů východní i západní církve, u nichž se zachovala slovanská liturgie, kterýž dále žil v pevném svazku státoprávním, který tudíž patrně již byl překročil první stupeň všeobecné i právní kultury. Národ tento nemohly hordy maďarské zajisté vykořeniti; usadilyť se v jeho území as podobně, jako germánští národové v římských provinciích, považujíce sebe arciť za pány jeho i obyvatelstva jeho. Avšak tak jako i germánští národové v římských provinciích mimoděk přijali mnohé stránky římské vzdělanosti, tak začal se i kulturní život Maďarů, když byli tito porážkami od Jindřicha I. i Otty I. ku stálému života spůsobu donuceni, vyvinovati na základech, jakéž poskytoval četný i vzdělanější jich, však podrobený jim národ slovanský, splynuvší konečně v jeden celek s podmaniteli svými. Vždyť se byl skoro současně podobný process odehrál v Bulharsku, kde přijalo plémě vítězů nad slovanským tamějším obyvatelstvem ne pouze kulturu, nýbrž i jazyk podmaněného národa, tak že vyjma název nezůstalo po něm nižádné stopy v historii. Nehledě však k této analogii, nalezáme důkaz tvrzení tomu v nejdůležitějším pramenu za seznání v šedé dávnosti překročených stupňů kulturních, totiž v jazyku i jeho etymologii.[18]) Výsledky etymologie je dokázáno, že jsou výrazy pro základní pojmy o právu, právních poměrech, smlouvách, daních, moci knížecí, úpravě, poměrech stavovských, o poměrech rodinných a p. přenešeny v jazyk maďarský ze slovanského.[19]) Známoť však, že výrazy pravidelně tenkráte

---

[18]) „Die Etymologie ist eine der beredsten und zuverlässigsten Quellen über die primitiven Anschauungen der Völker; was längst im Leben abgestorben, was aus der Erinnerung des Volks völlig verschwunden, das bewahrt sie noch der Wissbegier kommender Zeiten auf. Sie ist eine Darstellung der Urzustände in einer Hieroglyphen-Schrift, zu der vielleicht erst nach Jahrtausenden der Schlüssel gefunden wird." Ihering, G. d. r. R. I. 92.

[19]) Miklosich, Die slav. Elem. im Magyar. (Denkschft. d. k. Akad. d. W. XXI. Bd. S. 1 sqq.) uvádí (str. 18.—63.) 956 různých,

přecházejí z jazyka jednoho do druhého, když přijímá národ jeden od druhého poměry, dříve jemu neznámé, jež pak označuje týmiž výrazy, kteréž stojí v užívání u národa, od něhož přijímání toto se děje. Zajisté lze tedy tvrditi, že tvoří staré slovanské právní názory základní kámen pro budovu uherské právní historie. Nezachovaly se arciť názory ty v plné své čistotě po veškeré doby právního vývoje uherského, právě jako doznala i slova v maďarštinu přenešená různých proměn: jádro však, kořen jest slovanský i lze ho tak jako v jazyku, tak i ve právu do dnešního dne stopovati.

Avšak nejsou to pouze slovanské prvky, ježto nalézáme ve právu uherském; i právo německé nutno považovati co důležitý faktor pro celý rozvoj uherského práva. Tak již zákony prvního krále uherského sv. Štěpána, ukazují na mnoze doslovnou shodu se známými tenkráte prameny práva německého.[20]) Zejmena však za vlády Štěpánova nástupce, krále Petra můžeme důvodně předpokládati, že si zjednalo právo německé průchod do Uher. Třeba bychom nechtěli doslovně za pravdivou považovati věsť Hermana Contracta, „že podělil císař Jindřich III. žádajícím za to Uhrům právo bavorské,“[21]) tož přece můžeme úplně přisvědčiti základní myšlence zprávy této, že vniklo právo německé následkem politických poměrů jeho ku říši německé již velmi záhy do Uherska. Král Petr byl totiž sám německého původu, jeho podporoval císař Jindřich III. proti jeho protikráli Samuelu Aba-ovi i dosadil ho konečně na trůn ujce jeho, sv. Štěpána. O Petru vypravuje kronista, že všemožně podporoval šíření se německých institucí i že obsazoval nejdůležitější úřady dvorní Němci.[22]) Připojíme-li k tomu primitivnost poměrů, v nichž se nalézali Maďaři v oné

---

pojmy hmotné i duševní kultury označujících kořenových slov, jež přešla ze slovanského v maďarský jazyk; při čemž sluší míti na mysli nepatrný počet slov, kterýmž národ nevzdělaný vůbec vystačuje.

[20]) Třeba srovnati pouze za tou příčinou na př. Steph. r. decr. l. II. (C. j. h. I. 127. sqq.) s mnohými ustanoveními lgg. Sal. Burgund. Alam. Sax. i s capp. r. Fr.

[21]) „Ungarios petentes lege Bojoarica donavit (Henricus rex).“ Srv. o tom Pray, An. r. H. I. 49.

[22]) (Petrus rex) potissimos ordines, item praefecturas et magistratus omnes Theutonica tantum gente (complevit), ut ne minima quidem munia Ungari domi militiaeque gererent.“ — (Bonfin. R. U. Dec. II. l. 2.)

době, jakož i hotovost jejich, přijímati cizí pojmy i řády, uznáme snadno důvodnost tvrzení, že již v této době započala recepce německo-právních zásad v Uhersku.

K tomu přichází však ještě druhý, důležitý moment. Právě tak, jakož se šířila kolonizace německá v Čechách, na Moravě, ve Slezsku i Polsku dále mezi východní Slovany, nalézáme ve XII. i XIII. st. proudy německých vystěhovalců z Flandrie i severozápadního Německa táhnouti podél jižního svahu Karpatů do severního, středního i východního Uherska až i do Sedmihradska. Na celé jich cestě zakládána jsou města, jež podobně jako v jiných, zejmena slovanských zemích obdržela výsady královské, jejichžto hlavní tresť nalézáme v povolení „vivere suis legibus, suo proprio iure." Města tato stála podobně jako německá města na př. v Čechách v dosti živých stycích s vrchními soudy německými, zejmena Děvínem i Vratislavou, v nich považovaly se sbírky německých práv městských i německé právní knihy i tenkráte ještě za hlavní zřídlo poučení, když jim konečně zakázáno k soudům mimo zemi ležícím se odvolávati.[23]) I v Uhersku stal se brzy stav městský, na právu německém založený, stavem předůležitým, jemuž se dostalo v XV. st. práva, vysílati poslance své na sněmy říšské i spolu rozhodovati o veškerých záležitostech zemských.[24])

U národa pak, jehož právo v první řadě jest právem obyčejovým, vedle něhož dosti určité psané právo německé mělo platnosti u nejdůležitějšího takřka stavu v zemi, nelze zneuznati, že soudové zajisté často i mimoděk užívali zásad práva německého, a že zásady ty během času splynuly s právem domácím. Při principielní oné nechuti Maďarů k Němcům i německým řádům, přece se jeví právo německé s dobré části základem práva uherského.

§. 8.

V Chorvátsku, konečně i Slavonsku nalézáme před recepcí uherského práva tamtéž, týž vývoj, jakýž jsme charakterisovali u ostatních slovanských národů v Rakousku. Původně panují tam výhradně slovanské právní řády, jež shledáváme v překvapující

---

[23]) Což učiněno od Sigmunda říšským zákonem od r. 1405 (čl. 4. a 12. decr. min. — Corp. j. h. I. 179.). Odvolání šlo pak „ad magistrum Tavernicorum," někdy ku králi samému.

[24]) Poprvé nalézáme zástupce měst v zemském sněmu roku 1405. (Corp. j. h. I. 178.)

plnosti i jasnosti v právních památkách XIII. i násl. st. Památky tyto patří ku nejdůležitějším pramenům ku poznání práva slovanského vůbec; shoda jejich s obsahem právních památek, jež nalézáme u západních zejmena Slovanů, od kterýchž byli Chorváté od staletí odděleni širokým pruhem země, zalidněným národem německým i maďarským, shoda ta dokazuje, že právní zásady, jež nalézáme v chorvátských památkách, zajisté se vyvinuly v těsném ještě spojení s povahou národní v době před rozdělením se plemene slovanského v různé národy. Avšak právě jako v druhých slovanských zemích, mělo rozšíření se německých kolonistů i tu v zápětí uvedení německého práva do země.[25]) Působení toto nemohlo se ostatně v téže míře ukázati, v jakéž se jevilo jinde. Politické totiž spojení, v jakéž vstoupili Chorváté již r. 1102 s Uherskem mělo vůči hmotné převaze Uhrů nad Chorváty následek ten, že se v zemi vždy víc i více šířil mrav uherský a s ním i stejné s uherskými řády právní, tak že domácí slovanské právo na těsnější vždy území obmezováno a konečně právem uherským vytěsněno jest.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Příspěvek o dobrovolném zastoupení. K §. 1. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z.

Opatrovník nezl. Marie K., podal na Živnostenskou banku pro Čechy a Moravu v Praze žalobu excissní, uvedl v ní, že v roce 1875 prohlásil otec Marie K., František K. Marii N., že jí svrchky — které se tuto exscindují — dává in solutum svého dluhu pr. 132 zl. s přísl. do neobmezeného vlastnictví; toto že přijala je in solutum toho dluhu a darovala svrchky tyto své vnučce Marii K. dceři Františka K., kterýžto co otec a tudíž zákonný zástupce výslovně prohlásil, že svrchky ty od Marie N. v jeho uschování ponechané na dále držeti chce co vlastnictví své dcery a to vše že se stalo před

---

25) R. 1209 udělena od krále Ondřeje II. Němcům Varaždinským výsada, kde se mezi jiným praví: „judicem constituant, quem rictardum solent appellare“ (Endlicher, Mon. Arp. 405.).

zabavením. Důkaz veden vratitelnou přísahou a otec nezl. Marie K. za dobrovolného zástupce; přísaha vrácena.

C. k. okresní soud kr. Vinohradů rozsudkem ze dne 31. května 1879 č. 12238. civ. žalobu bezvýminečně zamítl z těchto

důvodů:

Přísaha žalobcem žalované uložená a touto vrácená nemohla býti připuštěna; neb obecný řád soudní nezná dobrovolného zastupování ve smyslu dle označení, nýbrž jen zastupování nucené. Dle toho může jen ten právně nutkán býti k zastupování, pokud se týče jen ten může co zástupce žalobníka neb žalovaného ve sporu připuštěn býti, kdožby po nepříznivém výsledku sporu byl zavázán k náhradě straně podlehnuvší. (§. 58. ob. s. ř. a příkl. §. 931. ob. z. obč.)

Dle kapitoly čtvrté ob. soud. řádu nestává se zástupce processualní sice sám stranou, avšak súčastní se ve sporu po boku strany jedné, jest jim tudíž přidělena jedna úloha, kterouž společně vyplňují, neboť dle §. 59. ob. s. ř. má processuální zástupce buď se stranou zastoupenou společně a souhlasně neb v jejím svolení sám spor provésti. Důležitým následkem tohoto zastupování processuálního jest, že zástupci takovému přísaha rozhodovací ukládána a jim vykonána býti může, avšak, jelikož on spor nikoliv co strana sama, nýbrž jen společně s ní neb s jejím svolením, tedy nikoliv vlastním jménem vede, dle §. 207. ob. s. ř. pouze o skutcích vlastních, nikoliv však o skutcích cizích. V tomto sporu však není podmínek, jež zákon žádá k zastupování v processu; neb František K. nemá právního zájmu na výsledku tohoto sporu; nepříznivý výsledek neposkytl by jeho dceři nikdy nároku postižního proti němu, poněvadž ona své vlastnictví k věcem exscindovaným zakládá na darování Marie N., tedy osoby třetí; a kdyby se i dobrovolné zastoupení Františkem K. připustilo, nemohl by on dle §. 207. ob. s. ř. vykonati přísahu jemu vrácenou, poněvadž přísaha tato uložena jest o skutcích cizích pro spor rozhodných.

Kromě přísahy jiných průvodů neuvedeno, a tak zůstal popřený žalobní děj nedokázán a tudíž musela žaloba zamítnuta býti.

C. k. vrchní soud zemský dal k odvolání žalobcovu rozsudkem ze dne 22. července 1879 č. 19962. žalobě průchod, pakli vykoná dobrovolný zástupce František K. vrácenou rozhodovací přísahu o žalobním ději.

Důvody.

František K. jest zákonitým zástupcem své nezl. dcery Marie K.; on jest za činy, jež v úmyslu nabytí vlastnictví dotčených svrchků pro nezl. svou dceru v jejím jméně konal, za vyjádření, jež za tím účelem jménem své dcery podal, této zodpovědným a tedy nejen oprávněn, nýbrž i zavázán, aby i ve vlastnosti co obyčejný zástupce (repræsentant) ji v tomto sporu processuální pomoci poskytl, t. j. ji zastupoval.

Rovněž nemůže pochybnosti býti, že dotčenou přísahu rozhodovací lze dle §. 207. ob. s. ř. připustiti, ježto přísaha tato dle §. 207. ob. s. ř. odpůrci, jenž ve vlastním jméně spor vede, platně uložena a od tohoto pak žaloba vrácena byla; a pouze žalobci ponecháno býti musí, zdali s to jest důkaz tento přísahou rozhodovací provésti, pokud se týče, zdali zástupce ji vykonati může a chce čili nic.

C. k. nejvyšší soud potvrdil k dovolání žalované banky rozsudek první stolice z následujících

důvodů.

Žalobním dějem, i kdyby, nehledě k popření se strany žalované banky za pravdu pokládán byl, není žalobní nárok odůvodněn.

Dle §. 1. lit. *d)* zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z., závisí platnost darovací smlouvy bez skutečného odevzdání od sepsání notářské listiny a nelze výrazem „skutečné odevzdání" dle tohoto zákona veškeré spůsoby odevzdání movitých věcí v §§. 426. až 428. ob. z. obč. uvedené vyrozumívati, poněvadž by jinak slovo „skutečné" k označení odevzdání v zákoně zbytečným bylo.

Jmenovitě nemůže odevzdání darované movité věci vyjádřením, že dárce věc tu budoucně jmenem obdarovaného míti bude, na straně obdarovaného nabytí vlastnictví opodstatniti, poněvadž i dle §. 428. ob. z. obč. musí scizitel (dárce) svou vůli, že chce věc budoucně jménem příjemce držeti, spůsobem, jenž se prokázati dá, na jevo dáti, a tento průkaz při darování může od doby, kdy zákon ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. platnosti nabyl, pouze v sepsání notářské listiny spočívati, pakli jinak zákon tento účinek míti má a účel jeho zmařen býti nemá. Tento jedině připustný zákonný důkaz o nabytí vlastnictví k dotýčným věcem není žalobcem proveden. Přísaha rozhodovací, kterou vrácenou František K. co dobrovolný zástupce by vykonati měl, jest nepřipustna, poněvadž zákonné podmínky, aby František K. mohl vstoupiti ve spor co

dobrovolný zástupce, totiž periculum evictionis, zde není, a, aby vykonala přísahu rozhodovací osoba ve sporu cizá, dovoliti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 1879 č. 10312.

Dr. Albrecht.

Assignace? K §. 953. ob. zák. obč.

Žalobou ze dne. 28. března 1879 č. 2735. domáhali se Jan Krejčovský a Marie Tomášková co poručenstvo nezl. Marie Tomáškové a Františka Tomášková ve vlastním jmeně proti Marii Rosulkové, vlastnicí baráku č. p. 13. ve Zvíkově, nálezu, že posléze jmenovaná pod následky vedení práva na polovici baráku č. p. 13. ve Zvíkově, jí notářským spisem ze dne 11. září 1878 od Antonína Rosulka postoupenou, povinna jest, plniti z této polovice baráku povinnosti peněžité, ku kterým Antonín Rosulek rozsudkem ze dne 16. prosince 1878 č. 10105. odsouzen byl, totiž: *a*) odváděti nezl. Marii Tomáškové ode dne 6. listopadu 1878 až do ukončení 10. roku jejího co příspěvek na výživu a vychování denně 10 kr. a od ukončení 10. roku až do doby, kdež se bude moci sama vyživovati, denně 15 kr. vždy měsíčně napřed; *b*) zaplatiti ve 14 dnech Františce Tomáškové jmenem náhrady nákladu s výživou a vychováním této nezl. Marie Tomáškové ode dne narození, t. j. 26. února 1876 až do 6. listopadu 1878 spojeného část 98 zl. 10 kr. a jmenem náhrady nákladů s porodem a šestineděl spojených část 30 zl. s 6% úrokem z obou těchto částek 98 zl. 10 kr. a 30 zl. ode dne 10. listopadu 1878 až do zaplacení jdoucím; *c*) nahraditi nezl. Marii Tomáškové ve 14 dnech útraty pře 10 zl. 23 kr. a náklady sporu tohoto.

Rozsudkem c. k. okr. soudu v Nechanicích ze dne 8. května 1879 č. 3710. byla žaloba odmítnuta a to z následujících

důvodů:

Vedle žaloby Jana Krejčovského co poručníka nezl. Marie Tomáškové a Františky Tomáškové ze dne 28. března 1879 č. 2735. bylo o žalobě jich ze dne 10. listopadu 1878 č. 10105. za právo uznáno, že Antonín Rosulek jest otcem nezletilé Marie Tomáškové, dne 26. února 1876 rozené, že co takový povinen jest, nésti ná-

klad s výživou a vychováním nezl. Marie Tomáškové spojený a jmenovitě náklad v žalobní prosbě blíže vytknutý.

Dále uvádí žaloba, že v době, kdy pohledávky tyto již pozůstávaly, Antonín Rosulek notářským spisem ze dne 11. září 1878 svou polovici baráku č. p. 13. v Zvíkově, kteráž byla jeho jediným majetkem, své manželce Marii Rosulkové za 100 zl., vyhradiv si v baráku tom společný byt, postoupil, kteroužto postupní cenu zároveň touže listinou Marii Rosulkové z toho ohledu daroval, že tato za něho tuto jemu patřící polovici při koupi ze svého byla zaplatila a posud od něho náhrady neobdržela; v kterémžto notářském spise dále v odst. 2. výslovně bylo ustanoveno, že smlouva tato nemá nikterak směřovati ku zkrácení věřitelů a proto také Marie Rosulková prohlásila, že ona dluhy svého manžela, pokud by se do dne smlouvy vyskytly, sama ze svého zapraví. Vyvozuje pak žaloba, že barák č. pop. 13. ve Zvíkově má nejméně cenu 2000 zl., tudíž polovice Antonína Rosulka 1000 zl., a odrazí-li se kapitál služebnosti bytu Ant. Rosulka, na 140 zl. účtovaný, že Ant. Rosulek žalovanou M. Rosulkovou nejméně obnosem 860 zl. obdaroval, a že tudíž tato i vedle ustanovení odst. 2. notářského spisu toho i vedle ustanovení §. 953. ob. z. obč. povinna, z obnosu, o který na újmu žalobcův se byla obohatila, plniti povinnosti Antonínu Rosulkovi rozsudkem ze dne 16. prosince 1878 č. 10105. uložené.

Avšak ani k onomu ustanovení smlouvy, aniž k tomuto ustanovení zákona žalobcové se táhnouti nemohou. Neboť pokud se týče ustanovení odst. 2. not. spisu ze dne 11. září 1878, zní tento doslovně: „poněvadž tato smlouva nemá směřovati nikterak ku zkrácení věřitelů, proto prohlašuje nastupující manželka, že ona dluhy svého manžela, pakli by se do dnešního dne snad vyskytly, sama ze svého zapraví a postupujícímu manželi v tomto baráku společný byt až do smrti vyhražuje," a prohlásila se tudíž žalovaná, že toliko dluhy do dne 11. září 1878 se vyskytnuvší, za svého manžela chce zaplatiti, což však o pohledávce tuto zažalované říci se nemůže, ana tato teprvé žalobou ze dne 10. listopadu 1878, tudíž mnohem později Ant. Rosulkovi byla známa, a teprvé rozsudkem ze dne 16. prosince 1878 č. 10105. formalisována, a k tvrzení žalobců, že žaloba dotčená již před tím byla podána, tím méně lze hleděti, ani zároveň tvrdí, že ji byli zpět vzali.

Ostatně také žalobcové nikde netvrdí, že by assignaci v notářském spisu učiněnou byli přijali, a poněvadž společně s Ant.

Rosulkem nežalují, již vedle §. 1402. ob. zák. obč. žalobě místa dáti nelze.

Ale i k §. 953. ob. zák. obč. žalobcové se táhnouti nemohou, neb článek ten poukazuje zřejmě k předcházejícímu článku, vyžaduje, aby Marie Rosulková, přijmouc darování jí manželem Ant. Rosulkem učiněné, při uzavření smlouvy o postoupení polovice baráku č. p. 13. ve Zvíkově byla jednala obmyslně, což však žalobci ani v žalobě ani během jednání nebylo tvrzeno, tím méně prokázáno. Odporuje pak obmyslnému jednání Marie Rosulkové již i znění smlouvy té, žalobci samými co průvod vedené, v níž v odst. 1. zřejmě řečeno, že obnos 100 zl. co postupní cenu Ant. Rosulek proto své manželce daruje, poněvadž tato za něj jeho polovici baráku ze svého byla zaplatila a za to posud od něho náhrady nebyla obdržela.

K odvolání se žalovaných změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 24. června 1879 č. 17052. rozsudek první stolice a dal žalobě v celém obsahu místo z těchto

důvodů:

Že Ant. Rosulek žalobcům zažalovanou pohledávku platiti povinen jest, žalobci rozsudkem ze dne 16. prosince 1878 č. 10105. prokázali. Pohledávky žalobní spočívají dle rozsudku na tom základě, že Antonína Rosulka za otce nezl. Marie Tomáškové, dne 26. února 1876 od spolužalobkyně Františky Tomáškové porozené, pokládati sluší. Dále bylo doznáno, mimo to pak notářským spisem lit. B. prokázáno, že Ant. Rosulek dne 11. září 1878, tudíž po narození dítěte Marie Tomáškové, k jehož výživě, vychování a zaopatření již dle ustanovení zákona §. 166. a 167. ob. zák. obč. a nikoliv teprvé dle rozsudku povinen jest, svého jmění, totiž polovice chalupy č. p. 13. ve Zvíkově, takovým spůsobem se sprostil, že tuto usedlost své manželce, žalované Marii Rosulkové za 100 zl. postoupil a postupní tento obnos pak jí daroval. Dle téhož not. spisu bylo ale mezi postupujícím a usedlost nabývající Marií Rosulkovou k účelu, aby tímto postoupením věřitelové postupujícího zkráceni nebyli, umluveno, že přejímající Marie Rosulková dluhy Ant. Rosulka již pozůstávající ku placení přejmula.

Žalobci Marii Rosulkovou zažalováním dluhu Ant. Rosulka co platitelku přijmuli a sluší ji tudíž ku placení pohledávek uvedených, rozsudkem za likvidní uznaných, jichž zaplacení zmíněným not. spisem na se přijala, odsouditi, avšak toliko pod následky

vedení práva na usedlost, která jí co vzájemné plnění, za převzetí placení dluhu Ant. Rosulka přenechána byla, jelikož žalobci sami placení toliko jen pod vyhražením této sekvestrace žádali.

Námitka, že pohledávky žalobců na Ant. Rosulka teprvé uvedeným rozsudkem vznikly, a že jich proto ku dluhům, které žalovaná ku placení přejala, počítati nelze, odůvodněna není, jelikož povinnost otce své nemanželské dítě živiti, o jeho vychování a zaopatření se starati jest zcela nezávislá od výroku, jejž snad v téhož právním poměru ku dítěti soud vynese a jenž otcovskou povinnost toliko formalisuje, kdež ona dle zákona narozením dítěte nastává, pročež i útraty živení a vychování, i útraty šestinedělí matčina jsou již od narození dítěte povinností zploditele jeho a proto také žalobcům od tohoto okamžiku uvedeným rozsudkem přisouzeny byly.

K dovolací stížnosti žalované však c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice změnil a rozsudek první stolice potvrdil z těchto

důvodů:

Ve sporu tomto byli by žalobcové dle §. 953. ob. zák. obč. jenom tehda oprávněni z polovice baráku Antonínem Rosulkem žalované postoupeného, pokud se týče z postupní ceny 100 zl. žádati zapravení pohledávek, kteréž na Ant. Rosulka mají, pakli by přes odpor žalované bylo dokázáno, že postoupení toto jest darováním, kterýmž žalobcové na svých pohledávkách byli zkráceni, a že pohledávky tyto již v době darování pozůstávaly, pokud se týče, že obdarovaná obmyslně jednala. Že by tu byla tato zákonní podmínka, žalobcové neprokázali, neb z notářského spisu jimi co průvod vedeného nevychází, že zmíněná polovice baráku žalované byla darována; z listiny té spíše vychází, že za postoupení převzato bylo břímě výměnku, o zbytku 100 zl. však že za to bylo pokládáno, že tentýž zaplacen byl kompensací, že tedy v ohledu tom stala se smlouva úplatná, kterouž polovice baráku č. p. 13. ve Zvíkově, dříve samou žalobkyní Antonínu Rosulkovi a manželce jeho Marii za trhovou cenu 276 zl. prodaného, Ant. Rosulkem žalované za cenu 100 zl. a doživotný byt byla přenechána.

Pakli se v listině B., co se týče postupní ceny 100 zl. užilo významu, že obnos ten nastupující se daruje, nelze přece míti za to, že stalo se darování ve smyslu zákona (§. 938. ob. zák. obč.), poněvadž v téže listině zároveň se uvádí, že obnos 100 zl. nastupující proto byl ponechán, poněvadž tato, koupivši společně

s Ant. Rosulkem barák č. pop. 13. ve Zvíkově, i cenu trhovou za polovici Ant. Rosulka vypadající za něho ze svého zaplatila a za to od něho posud žádné náhrady neobdržela. Ana žalovaná na nahražení obnosu, za Ant. Rosulka naloženého, obnos 100 zl. i převyšujícího, i právo žalobní měla, nelze tedy vzhledem k ustanovení §. 940. ob. zák. obč. za to míti, že zmíněné přenechání postupní ceny 100 zl. bylo darování, kterýmž se žalovaná na újmu žalobců byla obohatila.

Že žaloba jest bezdůvodná, vychází alė ještě patrněji na jevo, pakli uvážíme, že zažalovaná pohledávka v době darování žalobci tvrzeného, tedy dne 11. září 1878, ještě nepozůstávala, nýbrž povstala teprvé rozsudkem ze dne 16. prosince 1878 vynešeným k žalobě na Ant. Rosulka dne 10. listopadu 1878 vznešené. Právo věřitelům dle §. 953. ob. z. obč. příslušící však na věřitele, jichž pohledávky jsou novější darování, jen tehda vztahovati se může, pakli o obdarovaném bylo prokázáno, že jednal obmyslně, což se zde nestalo, an takovéto jednání žalované žalobci ani tvrzeno nebylo.

Pakli konečně žalovaná v not. spise lit. B. se vyjádřila, že dluhy svého manžela, které by se „až do dnešního dne" — tedy do 11. září 1878 — vyskytly, ze svého zaplatí, tož žalobcové s prospěchem ani k tomu ustanovení táhnouti se nemohou, ana smlouva lit. B. s nimi uzavřena nebyla, a na pohledávky, které po jejím uzavření povstaly, vůbec vztahovati se nedá.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 1879 č. 9022.

Adj. Zd. H.

Okolnost, je-li trhová smlouva perfektní, nemůže býti předmětem přísahy stran.

Manželé František a Františka Voženilkovi ze Svítkova podali dne 20. června 1877 na manžele Leopolda a Barboru Nachbaurovy tamtéž žalobu na dodržení trhové smlouvy o usedlosti č. p. 57. ve Svítkově uzavřené a zaplacení 805 zl. Tvrdili v žalobě, že žalovaní od nich ústní úmluvou dne 27. května 1877 domek č. p. 57. ve Svítkově za 805 zl. koupili a tržní cenu do 8 dnů zaplatiti přislíbili. Dokázána byla tato okolnost nevadným svědkem Josefem Jiroutkem.

Žalovaní namítali mimo jiné, že se tu jednalo o pouhé pactum de contrahendo, a nikoliv o řádnou smlouvu trhovou.

C. k. okresní soud v Pardubicích dal rozsudkem ze dne 20. listopadu 1878 č. 19499. žalobě jen tehdy místa, když žalující přísahu doplňovací vykonají, „že žalovaní s nimi dne 27. května 1877 ústní trhovou smlouvu bez vyhražení písemného sepsání smlouvy uzavřeli, dle které od nich (žalovatelů) domek č. p. 57. ve Svítkově za trhovou cenu 805 zl. koupili.“

Rozsudek ten opírá se o následující

důvody:

Žalovaní namítají, že se žalujícími dne 27. května 1877 žádnou ústní smlouvu neuzavřeli, nýbrž pouze dle téhož dne učiněné úmluvy písemní smlouvu ohledně domku č. p. 57. ve Svítkově uzavříti se usnesli; druhý den na to však prý se dozvěděli, že plot, vrata a pruh dvoru, na kterým prvnější stojí, bratru žalujícího Františka Voženilka, který jim vraty jezditi povoliti nechce, náleží, následkem čehož od uzavření smlouvy trhové upustili, spoléhajíce se na ustanovení §. 936. ob. z. obč.

Dále popírají žalovaní, že trhovou cenu 805 zl. do týhodne zaplatiti přislíbili.

Jelikož nevadný svědek Josef Jiroutek, proti kterému žalovaní výslovně ničeho nenamítali, určitě stvrdil, že žalovaní přede žněmi ústní trhovou smlouvou domek č. p. 57. ve Svítkově od manželů Františka a Františky Voženilkových za trhovou cenu 805 zl. koupili, nemohlo se na prvnější námitku žalovaných žádného ohledu vzíti, a to tím méně, an zmíněný svědek určitě udal, že žalovaní koupili bezvýminečně a bez vyhražení pozdějšího sepsání písemní smlouvy domek č. p. 57. ve Svítkově. Bylo tedy dle §. 212. s. ř. uznáno za doplňovací přísahu shora uvedenou, v které též okolnost zahrnuta jest, zda-li sepsání písemní smlouvy umluveno bylo.

Co se týče námitky žalovaných, že žalující jim též vrata a plot a místo, na kterém stojí, odprodati chtěli, kterážto předměty však žalobcům ani nenáležejí, tož sluší uvážiti, že dle §. 1053. ob. z. obč. smlouva trhová již tím uzavřena jest, když předmět řádně určen byl, a když o ceně jeho určité stalo se dohodnutí. Pakli žalující neobyčejné vady odprodaného domku zamlčeli, jsou z toho dle §. 923. právi, avšak žalovaní nemohou z toho ještě odvozovati neplatnost uzavřené smlouvy.

Žalovaní mohli by tehda, když žalující uzavřenou smlouvu zcela nesplnili, dle §. 919. ob. z. obč. nikoliv zrušení, nýbrž jen řádné splnění smlouvy žádati.

Žalující sice nedokázali, že jim žalovaní trhovou cenu 805 zl. do týhodne zaplatiti přislíbili; jelikož však žalovaní netvrdili, že k placení trhové ceny jistá lhůta ustanovená byla, dlužno přihlížeti k ustanovení §§. 904. a 1417. ob. z. obč., dle kterého v případě, že platební lhůta určena nebyla, každá strana splnění smlouvy ihned žádati může.

C. k. vrchní soud zemský však rozhodnutím ze dne 31. prosince 1878 č. 35982., navrhnutí prvního soudu změnil a žalobu naprosto zamítl z těchto

důvodů:

Svědek Josef Jiroutek sice potvrdil, že trhová smlouva ústně bez podmínky uzavřena byla, a že při tom o nějaké písemní smlouvě ani se nemluvilo.

Avšak to, že byla smlouva uzavřena, jest právním dovozováním, svědek vyslovuje v příčině té jen svůj náhled, který beze vší podmínky pravým býti nemusí, spíše jest na soudci, aby zkoušel, zda-li prokázané skutečnosti, totiž obapolná prohlášení stran ony momenty v sobě obsahují, kterých k založení platné smlouvy dle zákona jest zapotřebí.

Výsledky sporného řízení spíše však svědčí náhledu žalovaných, že tu nešlo ještě o smlouvu konečnou.

Svědčí tomu zejmena okolnost, že dle výpovědi svědka Josefa Jiroutka Leopold Nachbauer při vyjednávání prý prohlásil, že nebude brzo platiti moci, poněvadž sám prvé některé jistiny vypověděti musí, čímž u porovnání s udáním žalobním ohledně lhůty platební jest naznačeno, že určitá doba, v níž trhová cena zaplacena býti má, ještě umluvena nebyla.

Prodaný dům jest předmětem knih pozemkových, pokud prostora na níž on stojí, co část usedlosti č. p. 38. ve Svítkově v knihách pozemkových zapsána jest, a dům na ní vystavený dle §. 297. ob. z. obč. pouze příslušenství prostory té tvoří.

Dle předloženého výtahu knihovního vázne na usedlosti č. p. 38. ve Svítkově, tudy také na prodaném domě č. p. 57. ve Svítkově více kapitálů a také výměnek Anny Voženilkové.

Nevyšlo však na jevo, že ohledně těchto břemen nějaká určitá úmluva mezi žalobci a žalovanými by se byla stala, že je

snad žalovaní na srážku z kupní ceny aneb nad tuto převzíti mají atd. Nedostává se tudy v příčině té pevného ustanovení o ceně trhové.

Avšak i předmět koupě nebyl by dle vlastních udání žalobců dosti přesně určen.

Nutno v příčině té přihlížeti k tomu, že jak řečeno bylo, dům č. p. 57. ve Svítkově jako samostatné těleso v knihách zapsán není.

Nelze tudy z knih seznati, co všecko pod označením „dům č. p. 57. ve Svítkově rozuměti sluší.

Pro nedostatek takové pomůcky mohlo by se pod tímto výrazem rozuměti jen stavení a pozemek, na němž stojí. Avšak žalobci sami doznávají, že s domem také společné vlastnictví k plotu od domu na jih se rozkládajícímu a k vratům v tomto plotu umístěným na žalované přechází.

Z toho by se však mohlo souditi, že vlastník domu oprávněn jest, také jakousi prostoru pozemkovou podál plotu, na kterou se lze oněmi vraty dostati, užívati, ano by jinak seznati lze nebylo, jakého užitku by mu plot a vrata přinášeti měly.

O nějakém takovém pruhu pozemkovém se však žalobci docela ani nezmínili.

Vše to nasvědčuje tomu, že strany prozatím jen o jistých kusech smlouvy mluvili a bližší podrobnosti, tedy i konečné platné uzavření její pro onu dobu ponechaly, kdy písemná listina o smlouvě vyhotovena bude.

Za takového stavu věcí jest také pochybno, zda-li jak žádá §. 869. ob. z. obč., ohledně předmětu koupě, totiž ohledně toho, co vše pod označením „domek č. p. 57. ve Svítkově“ se strany žalobců se prodává, vůle obou stran se shodovala.

Vzhledem k řečenému jest také pochybno, zda-li žalobci v stavu jsou, aby předmět koupí vůbec a zvlášť v plném objemu žalovaným pořádně odevzdali (§. 1052. ob. z. obč.)

Náleželo tedy rozsudek v odpor vzatý změniti, a žalobu zamítnouti.

V dovolací stížnosti uvedli žalobci, že byť by i posuzování, byla-li smlouva perfektní, příslušelo soudci, předce svědek byť i nebyl práva znalý tolik soudnosti má, že rozeznati dovede, zda-li se strany úplně dohodly čili nic, že dále okolnost, že domek odprodaný nemá zvláštní knihovní vložky, že na něm váznou dluhy, a že plot a vrata u toho domku nejsou výhradným vlastnictvím

prodávajících, neoprávňuje žalované zrušiti trhovou smlouvu, nýbrž pouze podati žalobu ze správy dle §. 923. ob. z. obč., a že jak tržní cena, tak předmět smlouvy, totiž domek č. p. 57. ve Svítkově byly docela určité.

C. k. nejvyšší soud však potvrdil rozhodnutí stolice druhé a to z následujících

důvodů:

Tvrdí-li jedna strana, že uzavřena byla smlouva, druhá však strana, že bylo pouze smlouváno, musí se soudci, aby tento o věci řádně rozhodnouti v stavu byl, obapolné vyjádření v příčině nabídnutí neb slibu a přijetí toho slibu, (§. 861. ob. z. obč.), udati, poněvadž jen dle toho existence souhlasné vůle stran posuzována býti může.

Prohlášení, z kterého by učiněné dohodnutí stran a skutečné uzavření trhové smlouvy vyplývalo, a spůsob, jakým trhová smlouva ohledně domku č. p. 57. ve Svítkově uzavřena býti měla, žalující neudali, ačkoliv jim k tomu tvrzení žalovaných, že se se žalujícími stran oné koupě pouze smlouvali, dostatečné zavdalo příčiny.

Z té příčiny jest také udání svědka Josefa Jiroutka nerozhodné, poněvadž svědek žádných faktických okolností, nýbrž jen své vlastní přesvědčení o věci udal.

Prvním soudcem připuštěná doplňovací přísaha o tom, že žalovaní se žalujícími dne 27. května 1877 ohledně domku č. p. 57. ve Svítkově ústní smlouvu uzavřeli, byla by pouze přísahou o vlastním posouzení věci a obapolných vyjádření, nikoliv však o skutečném činu ve smyslu §§. 104. a 212. ř. s.

Z těch příčin bylo rozhodnutí druhé stolice potvrditi.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. června 1879 č. 2591.

J. Pospíšil, c. k. s. adjunkt.

Poplatek vkladní. Kolek na žádost za vklad práva zástavního. (T. P. 45. B., pak 43. k.)

Roku minulého uveřejněno bylo v „Právníku“ na str. 707. rozhodnutí c. k. ministerstva financí ze dne 22. července 1879 č. 19077., vedlé kterého poplatek percentuální za rozsudky má býti vyměřován pouze dle výše kapitálu beze všeho příslušenství.

Dalo se očekávati, že zásada tato bude zachována i v případech jiných, ve kterých rozhoduje výše pohledávky, jmenovitě při vkladech práva zástavního.

Vedlé zásady této patřil by na žádost za vklad práva zástavního pto. 50—100 zl. bez ohledu na úroky a útraty kolek 75 kr. a vklad nepodlehal by nižádnému poplatku.

Než v příčině této vyslovilo c. k. ministerstvo financí náhled opačný.

O. S. žádal totiž za vklad exekučního práva zástavního na usedlost svého dlužníka pto. 100 zl. se 6% úroky z prodlení a náklady žalobní 7 zl. 10 kr.

Pokládaje pouze kapitál za rozhodující, kolkoval O. S. svou žádost 75 kr. a nepřiložil poplatku.

Z nařízení c. k. finančního ředitelství v Čáslavi bylo však žadateli dodatečně předepsáno: kolek 75 kr. a pokuta 1 zl. 50 kr., z nařízení pak c. k. finančního ředitelství zemského: poplatek vkladní 75 kr. ve dvojnásobném obnosu 1 zl. 50 kr. z toho

důvodu,

poněvadž cena práva, kteréž došlo vtělení, převyšuje 100 zl.

Žadatel odvolával se ve svých stížnostech v podstatě k tomu, že právo zástavní vedlé §§. 16. a 17. zák. knih. vztahuje se samo sebou i na útraty sporu a exekuce, jakož i na tříleté úroky vložené pohledávky; úroky a útraty že nemohou býti žádným měřítkem, poněvadž se neví, kdy dlužník bude platit a mnoho-li tedy úroků a útrat vzejde.

Avšak c. k. ministerstvo financí zamítlo stížnost žadatelovu a potvrdilo rozhodnutí prvých dvou instancí, dle kterých kolek na žádost za vklad práva zástavního a poplatek vkladní vyměřovati sluší dle kapitálu s připočtením úroků i útrat.

Rozhodnutí c. k. ministerstva financí ze dne 23. prosince 1879 č. 32746.

Dr. Fr. Voldán.

K §. 63. konk. ř.

F. a S. žádali společně u c. k. krajského soudu v Ml. Boleslavi za ustanovení stání dle §. 63. konk. ř. proti manželům K.

K odůvodnění žádosti té přiložili mimo jiné i výměry o exek. vtělení práva zástavního, vydobytého pro pohledávky, pro jichž nezaplacení za otevření konkursu žádali. Žádost ta byla první stolicí výměrem ze dne 28. října 1879 č. 7385. zavržena z následujících

důvodů:

§. 63. konk. ř. předpokládá, že požadavky věřitelů nejsou pojištěny, ano se má k nalehání takových věřitelů za vyhlášení konkursu o jmění dlužníka nařídíti stání a přikázati dlužníku, aby do stání nalehajícím věřitelům jistotu dal. Avšak přílohami žádosti jest vykázáno, že pohledávky obou věřitelů jsou na realitách pojištěny, ano, že i exek. zájem a odhad svršků pro ně byl vydobyt.

V žádosti není tvrzeno, že by tím pohledávky zjištěny nebyly, nýbrž jen uvedeno, že zůstali exekuce bez výsledku a že exekuti nezaplatili. Pokud ale není udáno, že nejsou pohledávky v této žádosti uvedené nedostatečným právem zástavním ujištěny, nelze dáti nařízení ve smyslu §. 63. konk. ř.

Toto rozhodnutí bylo z týchž důvodů rozhodnutím c. k. vrchního soudu ze dne 17. listopadu 1879 č. 33589. stvrzeno.

K mimořádné dovolací stížnosti c. k. nejvyšší soud oboje rozhodnutí změnil a nařídil krajskému soudu, aby žádost dle §. 63. k. ř., vyřídil s nařízením dlužníkům, že mají do stání buď věřitelům jistotu dáti aneb do stání seznam jmění a dluhů předložiti a prokázati, že mohou veškeré své věřitele spokojit, jinak by se po zákoně přikročilo k prohlášení konkursu,

poněvadž

stěžovatelé přílohami své žádosti jak právo své k pohledávkám tak i tu okolnost, že K. stíhán jest exekucemi prokazují a §. 63. řádu konkursního na věřiteli, který pro svou pohledávku exekuci na usedlost svého dlužníka byl vedl, důkazu nežádá, že neobdržel jistoty ano jest to věcí dlužníkovou, namítati a dokázati, že věřitel jistoty má, k čemu jemu právě nařízení §. 63. k. ř. příležitosti podává.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. prosince 1879 č. 14368.

Dr. Ferd. Tondr.

Literární zprávy.

Geschichte der obersten Justizstelle in Wien. Von Dr. M. Friedrich von Maasburg. Prag, Reinitzer & Comp. 1879. Str. XII. a 420.

Za vlády císařovny Marie Terezie správa státní mocněji než dávno před tím zasahovala do života národů a působila k obecnému prospěchu, ačkoli arciť zároveň mohútně rozprostírala se neobmezená moc panovničí, čímž starodávné zřízení stavovské pozbylo velké části své působnosti. Mezi nejdůležitější proměny ve veřejné správě náleží přísné provedení zásady, že soudnictví odděleno býti má od správy politické. Císařovna založila r. 1749 „nejvyšší místo soudní" ve Vídni pro všechny země české i starého panství rodu Habsburského a — slibujíc brzké vydání obecného řádu soudního — vznesla na úřad tento vyřizování všechněch záležitostí soudních, které dotud do oboru kanceláře české i rakouské náležely. Tyto dvě pak spojila v jediný ústřední úřad administrační, jenž nazván byl directorium in publicis et cameralibus. Důsledkem toho dále rozděleno české starobylé místodržitelství ve dva úřady. Nejvyšším úředníkům zemským, osobám to stavu šlechtického, (Consess der kgl. böhm. Landesofficiere) ponecháno jest vyřizování věcí soudních, pokud toto dosud úkolem místodržitelů bylo (str. 296.); všecko řízení věcí týkajících se správy veřejné složeno do rukou tak řečené „repræsentací a komory", jíž představen byl nejvyšší purkrabí, povždy šlechtic, s radami dosazenými panovníkem dle libosti. Roku 1762 konečně ve Vídni byla vyloučena finanční správa z oboru dotčeného direktoria, jež odtud nazýváno bylo spojenou dvorskou kanceláří, kdežto ústřední úřad finanční — nyní samostatný — zván byl komorou dvorskou. Rovněž i v Praze zvláště zřízený komorní úřad zemský oddělen byl od „repræsentací" nadále zemským guberniem nazvané.

Pilný a bedlivý skladatel podal nám spisem svým především pěkný nástin osudů, ústrojí a zřízení „nejvyššího místa soudního" po celé století až do převratu r. 1848, kdy zákonodářské a soudně — administrační výkony přikázány byly nově zřízenému ministerstvu práv a „nejvyšší dvůr soudní" nadále zachován byl výhradně nejvznešenějšímu úkolu, totiž konečnému rozsuzování rozepří, jemuž že odcizen bude, důvodně obávati se bylo v době mezi r. 1797—1802. Dovídáme se mezi jinými, že v r. 1797 po měsíc asi sídlel nejv. soud v Praze, když voje francouzské blížily se Vídni, dále že v senátu českém převahou radové z Čech hlasovati měli, jako navzájem v rakouském více

rad rakouských, konečně že ve spisovně spisy obou těchto senátů přísně děleny býti měly od sebe. Nad to však podrobnými, pracně sestavenými statistickými výkazy vylíčil autor působnost judikatury nejvyšší této instancí a bohatý životopisný materiál snesl s strany všech osobností, které jí síly své věnovaly, jakož i náčrtkem nakreslil činnost dvorních komissí zákonodářských, úzce souvisících s nejvyšším tribunálem, doplniv obraz tento podrobným určením působení těch kterých dvorních rad při různých toho druhu poradách. Vítány jsou konečně příspěvky: o sekretariátu při nejvyšším místě soudním a o dvorních agentech, ústavu totiž, jehož kořeny sahají až do časů Ferdinanda III., jelikož tím líčení v mnohém směru doceleno bylo. Závěrek činí úplné vytištění oněch důležitých listin a nařízení, jichž se porůznu v textu dovoláno bylo a regesta všech předpisů řečeného nejv. úřadu se týkajících, pokud vytištěny jsou v sbírce zákonů soudních.

Nelze nám pro obmezenost místa podrobněji ukázati k bohatému a zvláště z archivu nejv. soudu pilně sebranému materiálu, aniž pak k pěknému, úsečnému líčení a svědomitému spracování látky, pročež přestati musíme na tom, abychom vřele uznali píli a bedlivost, již spisovatel opětně osvědčil, jako před tím již spisem o vývoji veřejných kněh v Čechách (srv. Právník 1877 str. 569.) Pěkný zajisté pomník zřídil skladatel prací svou, obzvláště mužům působivším při nejvyšším tribunálu v říši, jak v senátech bystrostí při řešení sporů, tak i v legislačních komissích vzácnou znalostí práv i poměrů životních.

Z podrobností vytknouti chceme některá jen dáta, blížeji se dotýkající půdy české. Především zajímavá jest patrná podoba instrukce nejv. soudu udělené dne 4. února 1763 s onou, již Ferdinand I. dne 20. ledna 1548 vydal k radám nad apelacemi v království Českém zřízeným. Není to důkaz poslední o tom, kterak rozvoj právní v zemích českých působil na rozkvět ústavů a zařízení v ostatních částech državy rakouské; ještě císař Josef II. v resoluci z r. 1782 kategoricky vyslovil přání, aby při opravách v soudnictví na Haliči zamýšlených za vzor sloužilo ústrojí soudů v Čechách (str. 25.), jako před tím při poradách o zavedení desk v Horních Rakousích opětně poukazováno bylo (1754—1758) k příkladu českých desk (str. 100.) Pozoruhodno jest dále, že předchůdce Josefinského řádu soudního, totiž zákon o řízení soudním v Čechách dne 23. června 1753 a brzy na to v Slezsku a na Moravě prohlášený vyšel již z porad komisse při nejv. soudě zřízené (str. 96.) a v důležitých ohledech též sloužil za pramen zákonů v zemích rakouských (str. 60.). Neznámo bylo dosud také, že učený apelační rada Jordan 1808 přímo navrhoval v zemské komissi české zrušení svazku

manského a allodialisování všech manství královských i soukromých, což arciť teprvé po půlstoletí stalo se zákonem! (str. 146.) Dočítáme se, že při dvorní komissi, pracující o návrzích zákonů soudních po konečném upravení textu autentického ihned také překlady na jazyk český, polský, vlašský a latinský obstarávány byly, jakož také, proč prof. Nejedlému revise českého překladu zákona občanského nutně svěřena byla (str. 257.). Důležitým a význačným svědectvím o podpůrné platnosti obecného práva v českých zemích jest §. 10. článku I. výše dotčené instrukce nejv. soudu z r. 1763 (str. 328.).

Zevnější úprava spisu přiměřena jest důstojnému předmětu, o němž pojednává. **O.**

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

(Č. 107. knihy jud.)

„Daň, kteráž dle čl. IV. zák. finančního ze dne 22. května 1879 (č. 68. ř. zák.) pro rok 1879 platiti se má z budov buď úplně nebo částečně z důvodu stavby od činžovní daně osvobozených, platí za daň reální, jíž na předmětu daní tou stíženém, přísluší zákonné právo zástavní, jež dvor. dekr. ze dne 16. září 1823 č. 2132. a §. 31. konk. ř. přikazují daním ze statku nemovitého vypadajícím.“

„Tím se však nemění zásada právní vyslovená nálezem č. 102. kn. jud. na základě znění dřívějších různých zákonů finančních a platící ohledně takových daní z příjmu domů činžovní daně prostých, kteréž před rokem 1879 dospěly.“

K žádosti c. k. dolnorakouské finanční prokuratury byl dům č. p. 133. v Dolním Döblingu Augustu Borowitzkovi náležející pro dlužné daně sumou 987 zl. 15 kr. s přísl. dne 24. května 1879 exekučně prodán, výměrem c. k. okresního soudu ve Währingu ze dne 24. srpna 1879 č. 17916. cena trhová rozdělena, při tom však zamítnuta žádost, aby 5% daň z výnosu části domu prodaného, kteréž od daně činžovní byly osvobozeny, za rok 1879 do dne dražby sumou 25 zl. vypadající — v pořadí výsadném uznána a přikázána byla.

Stížnost c. k. dolnorakouské finanční prokuratury proti tomuto výměru podaná dovolávala se čl. IV. finančního zákona ze dne 22. května 1879, nicméně jí c. k. Vídeňský vrchní soud zemský nařízením ze dne

22. října 1879 č. 17401. místa nedal a v důvodech svých souhlasně se soudcem prvním uvedl, že daň o kterou se jedná, povahou svou i tentokráte jest daní osobní.

Na mimořádnou stížnost dovolací c. k. dolnorakouské finanční prokuratury však c. k. nejv. soud vyřízení obou prvních soudů změnil a nařídil, aby zmíněný nedoplatek daně sumou 25 zl. v pořadí výsadném ku placení z trhové ceny za dům č. p. 133. v Dolním Döblingu byl přikázan, poněvadž zákon finanční ze dne 22. května 1879 č. 68. ř. z. čl. IV. odst. 4., daň zmíněnou v odporu se zákony finančními pro léta 1868 až 1878 již nejmenuje daní z příjmu, nýbrž daní, kteráž platiti se má z budov buď úplně nebo částečně z důvodu stavby od činžovní daně osvobozených, dle dvor. dekr. ze dne 16. října 1825 č. 2132., ze dne 1. září 1826 č. 2219., ze dne 4. listopadu 1831 č. 2533. a 14. února 1840 č. 409. sb. z. s., pak dle §. 31. č. 1. konk. ř., ale daně za méně tří let dlužné, kteréž ze statků nemovitých se platiti mají, právo přednosti přede všemi pohledávkami zástavními požívají.

Zároveň zanešena byla zásada z prvu podaná do knihy judikátů. (Usnešení ze dne 28. ledna a 5. února 1880 č. 12995. ai 1879.)

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

8) V příčině povinnosti poplatku, který náleží dle škály zapravovati, nečiní se dle §§. 15. až 20. popl. zák. ze dne 4. února 1850 č. 50. ř. z. žádného rozdílu, byla-li smlouva uzavřena pod výminkou neb bezvýminečně. Takový rozdíl činí se dle §. 10. zákona ze dne 13. prosince 1862 č. 89. ř. z. pouze v příčině oněch jednání, která podrobena jsou poplatku percentualnímu.

Nálezy ze dne 15. dubna 1879 č. 1396. sb. č. 541. a ze dne 19. září 1879 č. 1731. sb. č. 557.

9) Plat za hlídání v noci jestiť výlohou, která s vykonáváním policie místní, kterou zřízení obecní obci ukládá, nutně jest spojena. Třeba by tedy hlídání effektivně pouze v jedné části obvodu obecního přišlo k platnosti, přece nelze zde mluviti o zvláštním vydání, které dle §. 78. a 82. odst. 2. a 3. ob. zř. sluší rozvrhovati pouze na některou osadu neb na tu kterou třídu občanů.

Nález ze dne 19. července 1879 č. 1154., sb. č. 547.

10) Místní obec není povinna, ani aby prozatím, a proti regressu na katolických členech obce zapravovala náklad na stavbu kostelních budov, pokud dle zákona na farní obec připadá. Zákon ze dne 7. května 1874 č. 50. zachoval dle §. 57. starší předpisy konkurrenční jen potud v moci, pokud se srovnávají s předpisy tohoto nového zákona. Tento zákon však výslovně ustanovuje v §§. 35. a 36., že všechny povinnosti, církevních záležitostí se týkající, které zákonem uloženy byly obcím, na dále jsou při obcích farních, které se v základě onoho zákona mají zříditi.

Nález ze dne 18. září 1879 č. 1648., sb. č. 556.

11) Jan M. byl majitelem většího pozemku, který na více částí rozdělil. Tyto částě prodal pak o sobě co místa stavební. Obec žádala na něm, aby jí bezplatně odstoupil část onoho pozemku za účelem tím, by tam mohla se otevříti nová ulice. Zemský výbor neuznal tuto žádost obce za důvodnou a i správní dvůr soudní odmrštil stížnost obcí podanou. Neb dle §. 67. odst. 1. stav. řádu pro Čechy ze dne 11. května 1864 č. 20. z. z. má sice ten, kdož za oddělení žádá, dáti obci bezplatně půdu k ulicím, které se zřídí na nemovitosti parcellované; avšak zde mluví se patrně pouze o takovém oddělování pozemku, ku kterému zapotřebí jest schválení úřadu. Jan M. nežádal ani za úřední parcellování jeho pozemku, a poněvadž se zde jedná o vyjímku z povšechného pravidla §. 365. ob. zák. obč., nelze ustanovení §. 67. stav. řádu obdobně užiti.

Nález ze dne 20. září 1879 č. 1653., sb. č. 560.

12) Vzájemné pojišťovací společnosti nezamýšlí z pojišťování čeho vyziskati a nejsou tedy také podrobeny dani z výdělku pro tato jednání. Na věci také ničehož se nemění, je-li v stanovách vysloveno, že se část přebytku má věnovati nějakému účelu všeužitečnému.

Nález ze dne 23. září 1879 č. 1791., sb. č. 561.

13) Připravovati a vykonávati volbu zastupitelstva místního přísluší představenému obecnímu a nikoliv představenému místnímu. Neb dle §. 108. ob. zříz. českého má se volba zastupitelstva místního vykonati dle toho, což stanoveno v třetí hlavě zřízení obecního a v řádu volení v obcích království Českého.

Nález ze dne 27. září 1879 č. 1563., sb. č. 569.

14) Dle zákona českého o polním pychu ze dne 11. října 1875 č. 76. z. z. může ovšem jednotlivý gruntovník pole své sám dáti hlídati a nemá v takovém případě platiti obci příspěvek za hlídání polností. Však předpokládá se při tom, že obci toto vlastní obstarávání hlídání pole v čas bylo oznámeno a by hlídači gruntovníkem zřízení

byli politickým úřadem náležitě vzati pod přísahu, anto jinak příspěvek k obci i na dále náleží odváděti.

Nález ze dne 3. října 1879 č. 1470., sb. č. 575.

15) Povozy hospodářskými, které ve smyslu předpisu o vybírání mýta požívají osvobození od mýtného, sluší rozuměti pouze povozy takové, jimiž se odvážejí předměty, ku vzdělání půdy potřebné neb dopravují výrobky hospodářství polního, nikoliv však povozy ku dopravení osob sloužící, třeba tyto osoby jezdily pouze za účelem tím, by dohlížely k hospodářství neb prodávaly výrobky polní neb lesní.

Nález ze dne 8. října 1879 č. 1941., sb. č. 581.

15) Dle předpisů loterních vyplácí se výhra jen tenkráte, když se lístek vkladní do tří měsíců ode dne tahu počítaje, předloží úřadu loternímu (nikoliv pouze kollektuře). A. dal sice lístek svůj, který svědčil o výhře, v čas na poštu, avšak lístek došel úřad loterní teprv po uplynutí oné lhůty tříměsíčné. Finanční ministerstvo odepřelo vyplacení výhry a i správní dvůr soudní nedal stížnosti A. místa vzhledem k přesnému ustanovení §. 23. patentu ze dne 13. března 1813.

Nález ze dne 14. října 1879 č. 1928., sb. č. 585.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

11) Když právo koupě zpátečné knihovně jest vtěleno, náleží žalobu na provedení práva toho podanou k žádosti žalobcově v knihách poznamenati (min. nař. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. a §§. 5., 6. a 61. ob. z. knih.).

Nález ze dne 17. července 1878 č. 7967. (Ger. Ztg. č. 8.)

12) Knížecí Reussko-Planský soud krajský ve Schleizu dožádal c. k. okresní soud v Marburku za povolení exekučního zabavení svrchků žalovaného B. k vymožení pohledávky žalobci A. rozsudkem rekvirujícího soudu přisouzené. Žádosti té bylo vyhověno, při čemž se poukázalo ku dv. dekr. ze dne 18. května 1792 č. 16. sb. z. s., ze dne 18. ledna 1799 č. 452. sb. z. s. a ze dne 15. února 1805 č. 711. sb. z. s. jak i k tomu, že ohledně domoviny soudu rekvirujícího reciprocita jest zabezpečena. Ve stížnosti odvolával se exekut, že on jest poddaným bavorským a že nelze povoliti žádanou exekuci. Když vrchní soud stížnost tu zamítl, nedal c. k. nejvyšší soud mimořádné stížnosti

dovolací místa, poněvadž ani patrné nespravedlnosti ani porušení zákona zde není.

Nález ze dne 3. července 1878 č. 7553. (Ger. Ztg. č. 3. z r. 1880.)

13) Věřitel legatáře smí vésti exekuci na legát alimentační, jenž určitý jest sumou i dobou splatnosti; ustanovení §. 822. ob. z. obč. platí též o legátech obdobně.

Nález ze dne 9. července 1878 č. 7411. (Ger. Ztg. č. 11.)

14) Když soudce trestní vyslovil, že obviněný jest vinen skutku trestuhodného, musí soudce civilní spáchání skutku toho prokázaným pokládati a nelze tu dalších o téže okolnosti nabídnutých důkazů připustiti.

Nález ze dne 18. července 1878 č. 6890. (Ger. Ztg. č. 9.)

15) Když dědičný nápadník ze zákona podal žalobu na neplatnost testamentu, nesmí se pokračovati u projednávání pozůstalosti na základě testamentu.

Nález ze dne 30. července 1878 č. 8550. (Ger. Ztg. č. 10.)

16) Když žalovaný opětovaně žádal za lhůtu k odpovědi, tu vzdal se práva §. 406. ob. ř. s. na složení jistoty žalobnické.

Nález ze dne 1. srpna 1878 č. 8517. (Ger. Ztg. č. 9.)

17) Podá-li věřitel zůstalostní žádost za prohlášení konkursu, náleží žádost tu doručiti přihlášeným dědicům, aby při stání ustanoveném výkaz stavu jmění zůstalého předložili a možnost uspokojení všech věřitelů zůstalostních osvědčili nebo do té doby věřitele naléhajícího s pohledáváním jeho zabezpečili, jinak že na jmění pozůstalé konkurs se prohlásí; při tom jest lhostejno, že přihlášení dědiců se stalo podmínečně.

Nález ze dne 6. srpna 1878 č. 8859. (Ger. Ztg. č. 11.)

18) Žaloby na splnění smlouvy posud knihovně nevtělené nejsou předmětem poznamenání knihovního (§§. 20. *b.* a 61. knih. zák.).

Nález ze dne 7. srpna 1878 č. 8948. (Ger. Ztg. č. 11.)

19) Na knížky české spořitelny nelze vésti exekuci cestou veřejné dražby, nýbrž exekučním odevzdáním, poněvadž knížky ty mají povahu papíru au porteur a rovnají se penězům.

Nález ze dne 8. srpna 1878 č. 8785. (Ger. Ztg. č. 12.)

20) Uzná-li vrchní soud na změnu rozsudku prvního a na provedení nabídnutých důkazů svědeckých nebo znaleckých se současným výrokem o nákladech appellačních, nelze ani z tohoto výroku se odvolati, poněvadž §. 17. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. zvláštní stížnosti proti přísudkům zapovídá, tím ale na urychlení řízení

míří, a proto ani proti výroku o nákladech stěžovati si nelze, když výrok ten podstatnou jest částí přísudku.

Nález ze dne 11. září 1878 č. 6661. (Ger. Ztg. č. 5. z r. 1880).

21) Poněvadž §. 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. zapovídá samostatné stížnosti proti přísudkům a výměrům na provedení důkazu znaleckého, nelze připustiti ani zvláštní stížnosti proti jiným rozhodnutím soudu vydaným za příčinou provádění důkazů přísudkem připuštěných.

Nález ze dne 21. srpna 1878 č. 9317. (Ger. Ztg. č. 12.)

22) Čtrnáctidenní lhůta odvolační platí též ve sporech provedených před obchodními soudy neb obchodními senáty v řízení konkursů kupeckých, poněvadž §. 131. konk. ř. ze dne 25. prosince 1868 stanoví, že ve sporech u řízení konkursním provedených užívati dlužno zásad ob. ř. s.

Nález ze dne 27. srpna 1878 č. 3903. (Jur. Ztg. č. 4. z r. 1880).

23) Když kupec věci nemovité ve smlouvě trhové převezme závazek, dluhy hypothekární sám ze svého platiti, stává se naproti věřiteli hypothekárnímu dlužníkem osobním a k žalobě tohoto dlužno jej odsouditi ku placení pohledávky hypothekární pod následky exekuce na hypotheku i na veškeré jiné jmění žalovaného, poněvadž úplná assignace ve smyslu §. 1019. ob. zák. obč. leží v převzetí závazku kupujícím ve smlouvě trhové, jakož i v tom, že kupec sám za knihovní vtělení smlouvy trhové byl žádal.

Nález ze dne 18. září 1878 č. 3223. (Ger. Ztg. č. 7.).

Denník.

Úmrtí. Dne 6. dubna 1880 zemřel v Praze po delší chorobě advokát dr. Stanislav Neumann, dosáhnuv 54. roku věku svého. Zesnulý byl dne 25. listopadu 1852 na Pražské universitě povýšen za doktora veškerých práv a vykonával advokacii původně v Berouně, později v Praze. Roku 1868 byl v městském okresu volebním: Rokycany, Hořovice a Beroun zvolen do sněmu zemského království Českého; za posledních let zastával i funkci člena disciplinární rady komory advokátní. Co věrný vlasti syn podporoval všechny podniky všeužitečné; i časopis náš potěšil nejedním příspěvkem z praxe své. Budiž čest jeho památce!

K §. 194. pat. o nesporném řízení. Rozhodnutím ze dne 17. února 1880 č. 653. (Zeitsch. f. Not. z r. 1880 č. 14.) přisvědčil c. k. nejvyšší soud výkladu nižších instancí, které nepřipustily v uherských obligacích státních ukládati peníze sirotčenské vzhledem k §. 194. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.

Jmenováni: z. r. p. Leop. Heinz v Brně a z. r. p. Ig. Maceček v Těšíně r. mor. slezs. vrch. s. z.; s. př. p. Jan Krčmář v Praze nám. stát. návladního v Ml. Boleslavi.

Přesazen: zást. stát. návladního p. Jan Šindelář z Ml. Boleslavi do Plzně.

Vyznamenáni: r. vrch. s. z. v Praze, p. M. Havelka, povýšen jakožto rytíř řádu železné koruny 3. třídy vedle stanov řádu do stavu rytířského; stát. návl. v Těšíně, p. B. Gelbfuhsovi, udělen titul a karakter r. vrch. s. z. bez tax.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. března až do 10. dubna 1880.

A. v seznamu advokátů: Zapsáni byli: p. dr. Leo Rappaport co advokát v Trutnově, — kamž byl přeložil své sídlo ze Lvova; p. dr. Leopold Petschau v Sušicích; p. dr. Jul. Glaessner v Teplicích; p. dr. Moric Janisch v Kraslicích, kamž byl přeložil své sídlo z Vídně. Zemřeli: p. dr. Jos. Fiedler v Karlovarech; substitut p. dr. L. Schmidt tamtéž; p. dr. Stanislav Neumann v Praze; substitut p. dr. Kühn v Praze.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. Jos. Hlubuček u p. dra. J. Žáka v Pardubicích; p. dr. Jos. Katz u p. dra. G. Schmause v Něm. Brodě. — 2) Přestoupili: p. Antonín Graf od p. dra. Pohla v Chebu k p. dru. Jandovi v Plzni; p. dr. Jos. Pfeifer k panu dru. L. Schmidtovi v Karlovarech, subst. dra. Fiedlera; p. dr. Max Löwy od p. dr. K. Hauschilda v Jablonném k p. dru. Egerovi v Praze; p. dr. Frant. Formánek od p. dra. Štěpána v N. Brodě k p. J. Poplerovi ve Vys. Mýtě. — 3) Vystoupili: p. Frant. Chaloupka od p. dra. z Auen'ů v Hradci Králové; p. K. Chvála od p. dra. A. Pstrossa v Berouně; p. V. Sembera od p. dra. F. Fišera v Rakovníku; p. dr. Frant. Horáček od p. Jana Poplera ve Vys. Mýtě. — 4) Zemřel: Jan Pohořelý, zapsaný co koncipient u p. dra. Mouchy v Kutné Hoře, dne 20. března t. r.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Haněl, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

Odpor proti převaze práva německého.

§. 9.

Ze stručného tohoto přehledu oněch základů, na kterýchž se započaly vyvíjeti faktory vzájemných právních styků u různých národů rakouských, patrno jest, že nalezá se u všech — pakli mimo se pustíme národ rumunský, kterýž nemá ani pro kulturní, ani pro právní historii rakouskou skoro žádného významu — ve právním jich vývinu dosti pojítek, jež umožňují jednotné pozorování právní jich historie i za ony doby, kteráž daleko předcházela politickému jejich spojení v jeden státoprávní celek. Právo německé panuje výhradně v oněch zemích, které tvoří ode vždy střediště německého obyvatelstva v Rakousku; ve všech ostatních zemích shledáváme, že jest totéž právo vedle práva jich domácího namnoze důležitým faktorem vývoje právní kultury. V předsíni rakouské právní historie tvoří tudíž německé právo jaksi nutné východiště pozorování, ku kterémuž se pak přirozeně pojí vyšetřování různých práv národů ostatních. Tato národní práva jsouť právě výsledky kulturního vývoje, s nímž vstoupila německá právní kultura na půdě rakouské v nejrozmanitější vztahy, ježto opět — ano nelze tu mysliti na pouhé sousedění — způsobily sblížení, jehož výsledek se individuelně jeví právě ve právu rakouském, jehož pozorování jest tudíž vlastní předmět rakouské právní historie.

Tento proces amalgamování různých práv národních s právem německým nepostupoval arciť ani klidně, ani všude rovnoměrně. Ve všech zemích, ve kterých platilo původně jiné nežli německé právo, nastala brzy po tom, když právo německé si bylo zjednalo tam průchod, více neb méně intensivní reakce proti němu, kteráž reakce pro právního historika již proto jest veliké zajímavosti, poněvadž se ukazuje nejbližší její následek v tom, že se obracuje všude větší pozornost ku právu domácímu i že se toto i v oněch svých institucích určuje, jichž obyčejového charakteru se dříve tak přísně dbalo, že se zabraňovalo druhdy i pouhé zapisování nálezů, vynešených na základě zásad v nich obsažených. Namnoze vyvinula se i bohatá literatura domácích práv, ve které se přednosti jejich před právem německým často drasticky a zároveň dosti naivně vychvalovaly; činila se různá opatření, kterými se měl naprosto vymeziti, aneb alespoň ztěžiti co možná přístup do země cizím elementům — při čemž se myslilo v první řadě arciť na německé; namnoze činily se i kodifikatorní pokusy, aby právo domácí co pevně uzavřený celek nevykazovalo žádného prostoru, ve kterýž by se mohl vtěsniti institut práva německého.

V několika tazích budiž karakterizována tato reakce proti vnikání německého práva v rakouských neněmeckých zemích.

§. 10.

Především v zemích českých záhy již vyskytují se důkazy o tom, že obyvatelstvo domácí nepříznivým okem hledělo na šíření se živlu německého v zemi. Patrně jde to na jevo z obzvláštní záštity, která slibována od vladařů zemských německým přistěhovalcům,[26]) ze mnohých třenic mezi slovanským i německým obyvatelstvem země, o nichž četné zprávy nalezáme i v takových kronikách souvěkých spisovatelů, jejichž střídmost líčení nelze v pochybnost uváděti. Ano, činívaly se i pokusy, od vrstevníků vychvalované, aby byli všichni Němci vypuzeni ze země; jim kladena jsou za vinu veškerá neštěstí, zemi postihnuvší.[27]) Avšak vzdor veškeré nepřízni okolností šířilo se německé právo i ve městech i na venkově stále a již ve druhé polovici XIII. stol. vychvaluje se

---

[26]) . . . „notum facio omnibus . . . quod in gratiam et defensionem suscipio Theutonicos."

[27]) Dosti jest vzpomenouti Kosmy, Beneše z Waitmile, pověstného v tom ohledu spisovatele Dalimiřovy kroniky atd.

platnost jeho po všech městech království českého, jedno století pak později sotva bylo jedné vesnice v zemi, jež nebyla by osazena po právu německém. Hlavní příčinou tohoto kvapného šíření se německého práva byla zajisté též určitost jeho zásad ve mnohých, poměrně snadně přístupných sbírkách, čímž umožněno snadné i důsledné jich užívání, při soudech jež vzbuzovalo důvěru obyvatelstva ku právu německému. V řadách onoho stavu tudíž, kterýž byl před ostatními pozván k tomu, užívati starého práva domácího v soudu zemském, stavu panského i rytířského, povstali mužové, kteří si obrali za úkol, poznamenati zásady jeho. Tak povstaly mnohé právní knihy, jejichžto úkol, brániti co možná vnikání práva německého, zachovati dále domácí právo před jeho zapomenutím, skoro vždy lze vyšetřiti, namnoze i co takový přímo se vyslovuje. Avšak politické poměry, jež nastoupily v zemi po tragickém konci největšího podporovatele živlu německého, Přemysla Otakara II., ani neumožňovaly konsolidaci domácího práva, aniž mohly brániti stálému se šíření řádů německých v zemi. Německý stav městský, tento mocný pilíř práva německého, byl jediným stavem, kterýž vystupoval v oněch zmatcích, jež nastaly zejmena po vymření mužských potomků rodu Přemyslova v zemi, co jednolitý celek, jenž nezanedbal nižádné příležitosti, domoci se rozmnožování svých práv a tím právě stvořil německému právu základy, jimiž nemohly otřásti ani ony boje XV. stol., kteréž v poslední řadě přec jen proti živlu německému byly namířeny. Šlechta, ač jasně uznávala nebezpečí, jež hrozilo domácím řádům stálým se šířením německého práva, nemohla šíření tomu učiniti přítrž již proto, poněvadž ona, i onako rozdělena v různé, vzájemně rozvaděné strany, v první řadě trpěla následky neblahých oněch politických poměrů, kteréž připravily zemi takřka na kraj rozhodného úpadku. Národ konečně venkovský toužil přímo po právu německém, jež ho alespoň v hmotném ohledu více pojišťovalo, nežli staré právo domácí. Králové sami, v čele jich ovšem král Jan Lucemburský, opírali se vždy víc a více o živly německé, obsazovali nejdůležitější úřady zemské Němci i usnadňovali tím přístup zásadám německým ve staré právo domácí. Tři desítiletí panování císaře Karla IV. zdála se, že zastaví úpadek práva domácího „zemského;“ avšak že tomu nebylo tak, dokazují trpké žaloby Ondřeje z Dubé v dedikací jeho výkladu na právo zemské králi Václavu IV., v nížto žehře na to, že sotva několik členů domácí šlechty zná právo svých otců. Za krále Václava učiněn však důležitý krok, kterýž sluší považovati

za zjev reakce proti výminečnému postavení, jakéž měla německým právem osazená města v Čechách následkem té okolnosti, že mohla bráti naučení i odvolání u vrchních soudů mimo zemi, kdežto jinak všeliká odvolání z rozsudků domácího soudce ku soudům mimo zemi byla zakázána. Takovéto odvolávání se mělo přestati a jíti z měst, sloužících se děvínským právem do Litoměřic, z ostatních pak do Prahy; odvolání se pak z rozsudků městských soudů ku králi bylo výslovně zůstaveno na vůli proucích se stran. Avšak opatření toto nejen že nezastavilo další vývoj práva německého v zemi, ano mělo již dosti životní síly, udržeti se bez všeliké zevnější podpory, ono působilo povýtečně ku soustředění vývoje dvou z hlavních kategorií městských práv ve městech, jejichž soudcové nyní tím pečlivěji dbali, aby nebyly pošinuty základy, na nichž právní zřízení měst jejich spočívalo. Ostatně nebyl ani zákazem oním vymezen onen styk mezi městy českými a vrchními jich soudy v Německu, zejmena děvínským; až do 16. stol. vidíme dosti živé styky takové. Větším nebezpečím hrozily dalšímu trvání německo-právních řádů v zemi války husitské. Německé obyvatelstvo měst bylo namnoze vyhnáno, aneb dosavadní své vážnosti zbaveno a český lid usadil se i v takových městech, kteráž byla dříve střediskem německého života v zemi. Než práva se převraty husitské skoro ani nedotkly. Arciť že usazeni jsou na místo německých čeští soudové, jazyku užíváno na dále výhradně českého ve přích i rozsudcích; základ jich tvořily tak jako v době předhusitské německé právní prameny. Právní knihy německé s veškerou k nim se připojující literaturou byly — arciť nyní v českém překladě — vždy ještě v užívání, v pochybných pak případech šla odvolání vzdor dotčenému zákazu až do polovice 16. stol. z měst na děvínském právu osazených prostřednictvím Litoměřic do Děvína. Konečné odtrhnutí německo-právního vývoje od základů, na nichž původně spočíval, stalo se konečně jiným, i pro rakouskou historii práva veledůležitým momentem.

§. 11.

Podobná protiva mezi starým domácím a právem německým jako v zemích českých, vyvinula se i v Polsku, především již na základě názoru, že jest právo německé identické s osvobozením od mnohých povinností, jakéž ukládalo obyvatelstvu domácí polské právo. Spůsob, jakým z počátku propůjčováno právo německé,

nezůstavoval v ohledu tom nižádných pochybností.[28]) Skutečně i bylo postavení německých přistěhovalců i v materielním i v právním ohledu mnohem výhodnějším, nežli postavení staršího domácího obyvatelstva, kteréž při neurčitosti poměru svého ku pánům země namnoze se blížilo k hmotnému úpadku svému a proto vždy více toužilo po nabytí těchže výsad práva německého, kterých se dostávalo přistěhovalcům. Byla-li však již pouhá tato okolnost příčinou nepřízně, s kterou pohlížela zejmena šlechta polská na německé přistěhovalce, přidružila se k tomu brzy jiná ještě. Po strašných pohromách, jež postihly zemi následkem vpádu Mongolů ve XIII. stol. zůstala země pustou, obyvatelstva skoro úplně prázdnou; zbytky jeho zdivočely i všude se ukazovala desorganisace, která vynášela na povrch partikularistické snahy, proti kterým byli vladařové bezmocní. Proto podporovali kolonisaci německou, poskytovali přistěhovalcům výhody všemožné, mezi nimiž arciť první místo zaujímalo povolení více neb méně úplné samosprávy. Vedlé materielních výhod, jež poskytovala německá kolonisace vzděláním velkých skupin pozemků knížecích, ladem ležících, nalézali vladaři polští ve stavu městském, jenž povstal německou kolonisací touto, předůležitou podporu v charakterisujících již tehdy polské poměry bojích mnohých vzájemně si odporujících zájmů šlechty. Avšak právě proto muselo přistěhovavší se obyvatelstvo německé vstoupiti v protivu se šlechtou, kteráž hledala ve všemožném ohraničení moci královské již záhy svůj prospěch a která tudíž i z politických i z národních ohledů nenáviděla stavem městským v zemi repraesentovaný živel německý. Stěhování se německých kolonistů do země vůbec zabrániti nebyla šlechta s to po pohromách XIII. st., anaž ještě nevystupovala co onen organisovaný celek, kterýž tvořila v dobách pozdějších. Avšak že již tenkráte podezřívavě stopovala vývin stavu městského i hleděla zameziti každý znak zvláštní důvěry, udílený měšťanům od vladařů, toho mnohé jsou důkazy na snadně i ze XIII. i ze XIV. st.[29])

---

[28]) Obyčejnou byla formule: „omni **servitute** (juris polonici) ab iis relegata, gaudebunt pleno jure teutonico."

[29]) Tak na př. byla to právě náklonnost vévod slezských k Němcům, jež vyvolala reakci, pro kterouž ztratili vládu i ve Velko- i v Malopolsce a po smrti krále Ludvíka (1382) prohlásilo se mnoho šlechticů polských za Zemovíta Mazovského proto, poněvadž jeho „cives tamquam fulgur abhorrebant." Archid. Gresn. p. 145.

Avšak vzdor nepřízni okolností vyvíjel se německý stav městský i dosáhnul značného rozkvětu zejmena na počátku XIV. st.; ve svobodném pak spojení s německými „městy mateřskými,“ zejmena s Děvínem nalezal nejlepších záruk i politické i národní své samostatnosti. Toto spojení muselo se tudíž především přerušiti a přerušilo se skutečně záhy. Doba Kazimíra Velikého byla tomu nejpříznivější. Kazimír byl sice sám velikým podporovatelem německé kolonisace; aby však mohl provésti svůj ideál, uvésti v říši své i jednotu právní, musel obětovati zvláštní postavení Němců, jejichžto osady tvořily jaksi zvláštní stát ve státě. Aby toto provedl a tím docílil jaksi amalgamování měst s ostatními korporacemi v říši,[30]) dal nejdříve sepsati veškerý obsah práva děvínského, v Polsku takřka výhradně užívaného,[31]) čímž se právě měl nabýti základ stabilní pro praxi i další rozvoj práva městského v Polsku. Dále však zakázal naprosto veškerá odvolání do Děvína pod trestem konfiskace statku i zřídil zvláštní vrchní dvůr soudní v Krakově, jehož výroky měly míti konečnou platnost.[32]) Pouze v několika mimořádných případech bylo dovoleno, odvolati se z rozhodnutí soudu tohoto ku králi. Předtím již, r. 1347, předložil Kazimír na sněmích ve Vislici i Petrokově stavům první polský zákonník, t. z. statut Vislický, čímž samostatnost říše i na právním poli dosáhnuta. Zákaz, vyhledávati mimo zemi právních poučení, nepřerušil sice veškerých spojení polských měst s německými; ještě v XV. stol. nalezáme rozsudky, jež byly radě Krakovské na žádost její z Děvína zaslány.[33]) Důležitý však následek zákazu toho v tom se brzy zjevil, že převládnul ve městech živel polský i vy-

---

[30]) O úmyslu tom zpravuje nás čl. 119. t. z. statutu Vislického: „Quum sub uno principe eadem gens diverso jure frui non debeat, ne sit tamquam monstrum diversa habens capita, expedit reipublicae, ut uno et aequali judicio, tam Cracoviae, quam Poloniae et ceterae nostrae terrae judicentur.“

[31]) „Libros juris Maydeburgensis ordinavimus et in thezauro nostro castri Cracoviensis deposuimus.“

[32]) „In eodemque castro nostro Cracoviensi constituimus jus supremum theutunicale prouinciale vice et loco juris Maydeburgensis.“ „Sententiis (od soudu toho vynešeným) decernimus velut legi standum et tamquam legem observandum.“ Listinu tuto o zřízení vr. s. v Krak. r. 1365 v posl. době vydal Bobrzyński O zał. s. w. pr. n. str. 60.—74.

[33]) Ztsch. f. Rg. X. str. 84. nn.

tisknul konečně skoro úplně německý právě tak, jak se stalo v Čechách následkem válek husitských. Zpolštění však toto měst nedotknulo se práva německého. Saské vikpildní právo zůstálo i na dále v plné platnosti a literatura, jež se na jeho základě byla vyvinula, dokazuje pouze, jak hluboko bylo právo německé v Polsku zakořeněno. Politické poměry pozdějších časů, jež byly tak příznivy nabytí vlády od šlechty polské, spojení Polska s Litvou, jehožto první representant Vladislav Jagiełło celý svůj život posvětil boji proti živlu německému, zlomily moc měšťanstva; avšak právo německé zůstalo i na dále ve městech rozhodným a tak jako již v prvním zákonníku polském, ve statutu Vislickém různé jeho zásady se vyskytují,[24]) tak působilo právo německé i na pozdější zákonodárstvo polské.

§. 12.

Že se i v Uhersku, v zemi, ve kteréž čilá vládnoucí národnost v krátce sobě dovedla assimilovati skoro úplně druhé, počtem prvotně ji daleko přesahující národnosti, záhy již žehravým okem hledělo na šíření se elementu německého, o tom zajisté pochybovati nesluší. Protiva, v jakouž museli záhy vstoupiti volaní od králů do země němečtí kolonisté s domácím obyvatelstvem, zejmena šlechtou, začala se již tenkráte jeviti v následcích svých, když byli Maďaři sotva právě vstoupili na jeviště státoprávního života svého. Stěhování se Němců do země považovalo i trpělo se co zlo, kteréž nelze odvrátiti, any oekonomické pro zemi výhody, jevící se v zápětí jeho, příliš byly patrnými; avšak při sebe menším podnětu jevila se proti všemu živlu německému ohromná zášt i nenávist, jejížto vlny zasahovaly mnohdy až ke trůnu královskému, pohltivše již počátkem XIII. stol. co oběť svoji dokonce manželku slabého arcit krále Ondřeje II. Opatrně tudíž pouze jednali němečtí přistěhovalci, dbajíce především toho, aby byli co možná zabezpečeni před nenávistí touto. Bezpečnost takovou poskytovaly jim ony „listem i pečetí královskou“ ztvrzené výsady, kterýmiž byli vyjmuti ze právomocí úřadů župních i podřízeni soudní moci soudce, kteréhož by si sami vybrali. Králové podělovali jim výsady takové ochotně, nebot přívalem německých osadníků otvíraly se pro ně nové prameny důchodů, dobývaly se poklady v báních

---

[24]) Již Bandtkie H. pr. p. 241 k nim poukazuje.

i zalidňovala se země, spustošená strašně zejmena vpádem Mongolů, před nimiž sám Bela IV. sotva naleznul útulku na dalekých ostrovích moře adriatického. Na základě těchto výsad a zajisté též zkušeností o smýšlení domácího obyvatelstva, zejmena šlechty maďarské, spojovali se přistěhovalci v pevně organisované jednoty, jakýchž nenalezáme na celé oné dráze, kterouž se bylo dálo ono pro kulturní dějepis celé východní Evropy veledůležité stěhování se Němců na východ. Pevná organisace sedmihradských Sasů, jednota čtyradvadceti měst Spižských, ústrojí t. z. universitatis hospitum de Carpona i p. jsouť právě důkazy jednak svobod, Němcům udílených, jednak však též předsvědčení jejich o nutnosti všemožného svobod těch zabezpečení. I tam, kde jednoty podobné nebyly možné, ve městech zejmena, založených uprostřed obyvatelstva domácího pozorujeme snahu podobnou; jevíť se hlavně v zabezpečení městu bezprostřední ochrany královské i svobody od veškeré jiné právomoci, vřadění jich tudíž v počet t. z. svobodných měst královských. Na statcích ostatně šlechtických velmi neradi se usazovali kolonisté němečtí; kde pak, okolnostmi jsouce puzeni, tak učiniti museli, hleděli tím více ku všemožnému zabezpečení svobody své i upravení práv i povinností svých proti pánům pozemků, na nichž se byli usadili. Za vzor, k němuž se při upravování takovém hledělo, brávaly se svobody měst Spižských, mezi nimiž vedlé zvláštní právomoci vyhraženo se nalezalo městu právo, rozhodovati výlučně o přijetí ve svazek obecní. Však vzdor všem výsadám nalezáme přečasté příklady svévolného rušení práv městských. Násilím vydírány jsou městům výsadní jich listiny, ničen jich blahobyt loupežemi i ztěžováním styků obchodních, činěny pokusy zejmena od purkrabí různých velikých županů, podříditi města jich právomoci i nabýti tak neobmezeného tam panství. Rozháraltě se druhdy i divoký boj mezi obyvatelstvem domácím i německými osadníky a příklad děsného krveprolití mezi Němci Budínskými r. 1439 není v historii doby té osamělým; dán jest málo předtím i od krále Sigmunda příklad, že netřeba dbáti slibů královských, že nebude vymáháno na městech nižádných jiných poplatků, nežli výsadami městskými určených. Králové však pravidelně nemeškali, udíleti ochrany své městům proti násilím od šlechty jim činěným i působiti tak alespoň prostředně ku zachování onoho postavení, jakéž stav městský po bohatství i vzdělání své zaujímal v organisaci státní. Ochranou touto, více však zmužilým odrážením veškerých náběhů na svobody své, dosáhla města, jakož vytknuto, důležité

místo mezi oněmi třídami, kteréž co „status et ordines“ měly rozhodovati o záležitostech zemských; jich přítomnost na sněmích zemských považována brzy za nezbytnou. Současně s tímto upravením státoprávního poměru měst upraveny jsou konečně i poměry jich soudnictví po zákazu odvolávání se ven ze země. Stanovisko, že jsou soudy městské samostatnými naproti všem zemským instancím i podrobeny pouze králům, jeví se rozhodným i ve vývoji jedné z nejdůležitějších institucí soudního řádu, totiž t. z. sedis Tavernicalis. Upravením této stolice dána po několika staletém boji sankce soudní samosprávě měst, kteráž se udržela pro veškeré časy pozdější, i nejlepší poskytovala důkaz o životní síle zásad práva německého, na nichž venkoncem vždy spočívala.

Recepce římského, kanonického a lenního práva.

§. 13.

Ku jakým by výsledkům byl přivedl boj mezi prvkem národním v různých neněmeckých zemích rakouských i vnikajícím tam prvkem německým, o tom sotva více nežli pouhé domněnky postaviti lze. Bylo-li by domácí původně právo v boji tom zvítězilo, aneb snad samo muselo ustoupiti, vytěsněno jsouc právem německým; nebylo-li by snad vzájemné ono proplétání různorodých oněch práv již samo o sobě vyštěpilo všemu vývoji právní kultury u národů, setkávajících se na historické půdě Rakouska, určitou dráhu, vodící ku tvarům, národní rozdíly paralizujícího, vlastně rakouského práva: veškeré otázky takové pro právního historika velice podřízené jsou vážnosti. Nesmírně důležitější jest proň, vyšetřiti postavení, jakéž zaujali různí národové rakouští vůči oné universálně-historické události, jež byla rozhodnou pro veškeré kulturní národy nového věku, kteráž podmiňovala process, jenž v nejnovější době, vyjadřuje se v mezinárodních právních normách zejmena pro poměry obchodními styky vzešlé, nastoupil důležité nové období. Míním tu recepci zejmena práva římského i kanonického.

Římské právo — což právě pro rakouského právního historika nejdůležitějšího jest dosahu — není recipováno co právo národní; jest to právo, jehožto celý dějepis dokazuje stírání zvláštností národních, kteréž bylo tudíž nejspůsobilejším, zprostředkovati mezi národy, jejichž právní život sice na různých základech se začal

vyvíjeti, u nichž však onako již působil mocný jeden činitel ku sbližování se na poli kultury vůbec. Tento úkol zprostředkovací připadnul i u národů rakouských římskému právu. Podmínky k bystrému rozřešení úkolu toho byly se dříve již utvořily; právo německé bylot již podrylo výlučnost národní ve právu i upravilo dráhu, po kteréž mohlo římské právo vniknouti v různící se prvotně právní soustavy i spůsobiti v nich takové proměny, kteréž musely vésti ku konečnému spojení veškerých národů rakouských i na poli práva. Konečný tento cíl tanul i na mysli nejschopnějším vladařům rodu Habsburgského, když se byly od třetího desítiletí XVI. stol. nejdůležitější skupiny dnešního Rakouska, po krátkém přerušení pro veškerou budoucnost pod jich žezlem spojily v jeden státoprávní celek.

Rozmanité byly arciť především cesty, kterýmiž slavilo římské právo svůj vjezd v území různých práv národů rakouských. Kdežto bylo přijato u jedněch co takové, co „právo císařské", mnohdy arciť teprvé po tuhém odporu rozhodujících faktorů, stalo se přijetí toto jinde jaksi zacházkou tím spůsobem, že nabyl především rozhodného vlivu římský spůsob myšlení i uvažování různých právních poměrů u strážců národního podání o právu, že se římské právní pojmy i ústavy oděly takřka v národní kroj i v něm konečně nabyly občanství. Kdežto se dále recepce římského práva dála u jedněch jaksi zdola, z denního života i praxe a později teprvé v zákonodárství, působily u druhých národů impulsy shora k témuž cíli, nabyly theorie římského práva dříve platnosti v zákonech i u vyšších soudů a jejich teprvé prostřednictvím vnikly i ve vlastní právní život národa. Vniknutí toto římského práva událo se však konečně všudy; jedním neb druhým spůsobem rozřešilo římské právo světodějný svůj úkol i v Rakousku: vyrovnati i po recepci německo-právních zásad zbylé ještě nesrovnalosti i různoty v právních soustavách, utvořivších se u národů rakouských i stvořiti takový stav právní, kterýž by vyžadoval pouze pořádající ruky ostroumného zákonodárce, aby mohl i zevně se jeviti ve všeobecně platném zákonníku, zásady různých sice původně, mocnými kulturními faktory však vzájemně již se přiblíživších práv národních obsahujícím.

§. 14.

Recepce římsko-kanonického práva v českých zemích vyšetřena již krok za krokem ve klassickém i pro historii práva

rakouského epochálním díle Ottově; zbytečným by bylo tedy opakováním, poukazovati, byť sebe přehledněji, ku jednotlivým recepce té stadiím. Jasně vychází z tohoto, dle zásluh svých začasté oceněného díla na jevo, že dála se recepce ta již drahně před tím, nežli bylo poukázáno zákonem ku římskému „obecnému právu,“ co pramenu, z něhož lze vážiti zásad v případech, v nichž zákon sám dostatečných pravidel neposkytuje. Tak stalo se vlastně teprvé v XVII. století v zemských zřízeních Ferdinanda II., pak v deklaratoriích i novelách Ferdinanda III., v nichžto nejen mnohonásob se nalezá zásad práva římského, nýbrž i přímo též subsidiární platnost obecného práva se vyslovuje. Mnohem dříve již bylo opanovalo římské právo praxí i učením. Počínajíc XIII. stol. vyskytují se dosti časté stopy znalosti práva toho u soudů i jednotlivců, jejichžto bylo úkolem, bdíti nad prováděním zásad práva v životě i podporovati svým věděním strany práva neznalé; vyskytují se i pokusy, uděliti zásadám obecného práva i formální platnost v zákonnících. Zákonodární působnost zejmena Václava II. i Karla IV. jasným jest toho důkazem. Avšak příliš pevným stálo tu ještě staré právo slovanské, protiva mezi ním i právem německým nedosti ještě byla seslabena, než aby pokusy podobné — byť i pocházely od vladaře, jenž zároveň byl císařem římským — mohly míti kýženého výsledku. Obsáhlé platnosti nabylo právo římské především v právu městském. Práce brněnského písaře městského Jana z roku 1353 spočívá na mnoze již na základech obecného práva i ve článcích týkajících se otázek materielního i v oněch, jež formálního práva se týkají. Práce tato zajisté i pro tuto svou vlastnost a ne méně i proto, že stál šepní dvůr brněnský ve veliké vážnosti v českých zemích, zejmena i v Praze, položena za základ ne pouze četným výrokům soudů, nýbrž i — když začasto s prováděním kodifikačních prací — svodu městských práv pražských. Předmluva Koldínových práv městských svědčí o značné vážnosti, jakéž požívalo právo římské v zemi, celé jeho dílo propleteno výroky, váženými z pramenů práva římského, dokazuje, jak velice bylo právo to opanovalo veškerým spůsobem o právních otázkách myšlení. Tato práva Koldínova záhy již nabyla všeobecné, výhradné platnosti nejen ve městech českých, nýbrž i na Moravě i ve Slezsku, ano i u stavu selského. Když pak po bitvě na Bílé Hoře moc šlechty zlomena a tím i dosavadní odpor její proti formálnímu uvedení zásad obecného práva u soudu zemského zničen, obnovena jsou starší zřízení zemská nejen ve smyslu ab-

solutickém: právo obecné prohlášeno v první řadě co zdroj, z něhož při opravování dosavadního stavu práva, zejmena soukromého, váženy zásady. Činem tím dovršena skutečně recepce římského práva v zemi i docílena jednota v základech platících řádů právních.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Řádná revisní stížnost proti stejně znějícím rozsudkům první a druhé stolice. (K §. 2. dvor. dekr. ze dne 22. června 1835 č. 42. sb. z. s. a §. 17. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.)

Jan Janoušek podal dne 12. listopadu 1877 pod č. 6591. na Josefa Lásku žalobu o dodržení trhové smlouvy o pozemky k usedlosti tohoto č. pop. 17. v Nedvězím patřivší, mezi dráhou Pardubicko-Libereckou a potokem Oleškou ležící, naznačené č. parc. 338*a*. pole to ve výměře 1338□°, č. parc. 333. louku ve výměře 108□°, č. parc. 332. neplodnou půdu pr. 153□° a č. parc. 331. louku ve výměře 116□°, kteréž poslednější prvějšímu dne 1. listopadu 1877 za cenu 900 zl. byl prodal, a nabídnul o uzavření smlouvy té důkaz svědkem dohazovačem Janem Kousalem.

Žalovaný popřev děj žalobní zejmena totožnost pozemků v žalobě uvedených co do poznamenání i co do výměry, povznesl proti nároku žalobnímu tyto námitky:

1) že uzavřena byla ústní úmluva na zřízení smlouvy písemné, která před jejím sepsáním a podepsáním strany vázati nemůže;
2) neurčitost úmluvy, poněvadž se pouze jednalo o pozemky žalovaného mezi dráhou a potokem Oleškou ležící, anižby zmínky učiněno bylo o pojmenování co do čísel parcelních neb výměry;
3) že smlouva uzavřena byla pod podmínkou rozvazovací, totiž s výhradou lepšího kupce, jakéhož již dne 2. listopadu 1877 v osobě Michala Václavíka nalezl, jemuž pozemky ty prodal — však poněkud jinak poznamenané a v jiné výměře, — za obapolně ujednanou cenu trhovou 1000 zl.; smlouva s tímto novým kupcem se ihned sepsala, a ke knihovnímu

vtělení přivedla; o tom nabídnul žalovaný důkaz listinami, o prvější výminečně uzavřené smlouvě důkaz svědky: Františkem Láskou, Františkem Vojtiškem, Antonínem Dolenským, Marií Cermanovou, Annou Láskovou, Františkem Maškem, přísahou doplňovací a přísahou rozhodovací;

4) nemožnost plnění, poněvadž smlouvou ze dne 7. listopadu 1877 pozemky ty správně naznačené: č. parc. 331*a*. louku pr. 109□°, č. parc. 332. neplodnou půdu pr. 153□°, č. parc. 333. louku pr. 108□°, č. parc. 338*aa*. pole pr. 1338□°, úhrnem pr. 1 jit. 108□° Michalu Václavíkovi za 1000 zl. prodal, tento již knihovním jich vlastníkem se stal, tudíž jemu možno není smlouvu prvější dodržeti.

Soud stolice první zamítnul rozsudkem ze dne 23. dubna 1878 č. 2217. žalobu naprosto bezvýminečně, nehledě ani k námitkám od žalovaného sub 1., 2., 3. uvedeným, hlavně z tohoto

důvodu.

Listinami od žalovaného předloženými, totiž vkladní doložkou c. k. listovního úřadu v Semilech ze dne 19. listopadu 1877 na smlouvě trhové ddto. v Semilech dne 7. listopadu 1877 (č. 1. ad N. R. II.) se nalezající, a výměrem c. k. okresního soudu v Semilech ze dne 13. listopadu 1877 č. 6538. (č. 2. ad N. R. II.), kteréž listiny žalobce sám za pravé uznal, co listinami veřejnými dle §. 111. ob. ř. s. jest dokázáno, že žalovaný Josef Láska pozemky, jichž prodeje a odevzdání se Jan Janoušek svou žalobou ze dne 12. listopadu 1877 č. 6591. domáhá, prodal smlouvou ze dne 7. listopadu 1877, tedy ještě před odevzdáním jich žalobci, Michalu Václavíkovi za 1000 zl., a že Michal Václavík v základě téže smlouvy i knihovní vlastnictví těchto pozemků nabyl dle výměru ze dne 13. listopadu 1877 č. 6538.

Hledě k tomu, nabyl tento, i kdyby také skutečně dle žalobcova tvrzení tento se žalovaným byl kupní smlouvu o nadřečených pozemcích uzavřel, dle §§. 431., 434. a 440. ob. z. obč. vlastnictví pozemků těch, a předmět smlouvy, na jejíž dodržení Jan Janoušek v tomto sporu žaluje, stal se zde odprodejem a odevzdáním týchž pozemků Michalu Václavíkovi, tedy osobě třetí, pro žalovaného nemožným, takže vzhledem k §§. 878. a 1053. ob. z. obč. pro nemožnost plnění zažalované smlouvy se žaloba Jana Janouška pochybenou jeví, pročež bez ohledu na další námitky žalovaného, již z tohoto důvodu zavržena býti musila, ano nelze někoho ani

rozsudkem nutiti k plnění smlouvy, jejíž plnění proň naprosto nemožným jest.

K odvolací stížnosti žalobcově změnil soud stolice druhé rozhodnutím ze dne 13. června 1878 č. 16107., rozsudek stolice první, připustil svědecký důkaz pouze od žalobce o ději žalobním nabídnutý dle průvodních článků žalobě připojených, jakož i důkaz soudním ohledáním a znalci na základě katastrální mapy o poloze a hranicích jakož i o označení pozemků mezi železnou dráhou a potokem Oleškou ležících, pak o totožnosti jich s parcelami dle žaloby ústní smlouvou koupených a nařídil pak nový rozsudek vynésti, a to z

důvodů,

že otázku, zdali ústní smlouvu dle žaloby lze splniti, zdali platnou jest, přísluší teprvé v druhé řadě soudu posouditi; především, že jest důležitou otázkou, zdali a jak ústní smlouva sama uzavřena byla; v tomto směru že může býti žalobcem vedený důkaz rozhodným, protož bylo naň ve smyslu dvor. dekr. ze dne 21. června 1835 č. 42. sb. z. s. a §. 17. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69 ř. zák. uznáno.

Na to vynesl soud stolice první nový rozsudek po provedeném důkazu svědeckém i znaleckém ze dne 12. dubna 1879 č. 2461., kterýmž uznal za právo, že žalovaný Josef Láska bude jen tenkráte povinen, plniti smlouvu dle obsahu žalobního, neprovede-li — on, žalovaný — rozhodovací přísahou důkaz o okolnosti: „že když žalobce Jan Janoušek od žalovaného Josefa Lásky pozemky jeho mezi železnou dráhou a Oleškou ležící dne 1. listopadu 1877 za 900 zl. kupoval, se při tom vyjádřil: „jestli dostanete od někoho více, já od smlouvy odstoupím," a že slova ta si u přítomných lidí osvědčil, načež Josef Láska s návrhem tím srozuměn byl a sobě s Janem Janouškem na to ruku podal."

Důvody.

Nehledě k ostatním rozsáhlým důvodům, považuje soud stolice první v odst. 3. příčin rozsudkových v tomto sporu za rozhodnou námitku výhrady lepšího kupce, která bude-li dokázána, že na určitou dobu obmezena nebyla, dle §§. 1082., 1083. a 1084. ob. z. obč. se na dobu jednoho roku vztahuje, a co podmínka rozvazovací smlouvu žalovanou ruší, pročež na důkaz námitky té uznáno bylo; poněvadž ale přísudkem veleslavného c. k. vrchního

soudu zemského ze dne 13. června 1878 č. 16107., kterým rozsudek v tomto sporu v první stolici ze dne 23. dubna 1878 č. 2217. vynešený, změněn byl, uznáno bylo pouze na důkazy žalobcem nabídnuté, a protož ana jimi námitka ta prokázána nebyla, na další důkazy žalovaným o výhradě lepšího kupce dle §. 2. dv. dekr. ze dne 22. června 1835 č. 42. sb. z. s. uznáno býti nemohlo, bylo na rozhodovací přísahu zápornou od žalovaného subsidiárně na bídnutou, co na jediný ještě možný důkaz uznáno.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný stížnost odvolací, kdež mimo jiné dovozoval, že důkaz svědky od něho nabídnutými v uvedených okolnostech ku prokázání jeho námitky, že trhová smlouva pod smluvenou a rozvazovací výminkou, která splněna byla, uzavřena byla, připuštěn nebyl.

C. k. vrchní soud zemský však rozhodnutím ze dne 29. července 1879 č. 20507. rozsudek stolice první potvrdil. V

důvodech

vyvrácena byla dotčená námitka odvolací stížnosti takto:

Přísudkem c. k. vrchního soudu ze dne 13. června 1878 č. 16107. bylo pouze na důkaz žalobce svědky a znalci uznáno. Bylo to tedy za příčinou §. 2. dvor. dekr. ze dne 22. června 1835 č. 42. sb. z. s., dle kteréhož na nový důkaz svědky neb znalci uznati nelze, úplně dle soudního řádu, že první soudce více na důkaz svědky od žalovaného nabídnutý, neuznal. Uvedené zákonné ustanovení jest též pro c. k. vrchní zemský soud zavazujícím, poněvadž tento přísudek vynesl. Dle toho odpadá též vysvětlení, zdali okolnost od žalovaného namítaná, o níž důkaz svědky nabídnul, důležitou jest čili nic. Že ale první soudce na přísahu rozhodovací od žalovaného o této okolnosti též subsidiárně žalobci uloženou uznal, jest pouze k prospěchu žalovaného, poněvadž by jinak k této jeho námitce vůbec nemohlo býti hleděno.

Proti těmto dvěma stejně znějícím rozhodnutím podal žalovaný mimořádnou dovolací stížnost, ku kteréž změnil c. k. nejvyšší soud přísudek druhé stolice ze dne 13. června 1878 č. 16107., rozsudek stolice první ze dne 12. dubna 1879 č. 2461. a rozhodnutí druhé stolice ze dne 29. července 1879 č. 20507., a připustil od žalovaného v odpovědi nabídnutý důkaz svědky o výminečně uzavřené koupi dle průvodních článků I., II., IX. a X. a to z těchto

důvodů.

Dle 17. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z., není samostatné stížnosti proti přísudku, jímž na důkaz svědky neb znalci uznáno bylo, a stížnost po vynešeném rozsudku ve věci hlavní proti přísudku spojiti se má se stížností odvolací.

Rozumí se samo sebou, že ustanovení to platí i tehdáž, když vrchní zemský soud přísudek vynese.

Přítomná stížnost dovolací směřuje pouze proti přísudku druhé stolice ze dne 13. června 1878 č. 16107., poněvadž tato druhá stolice nepřipustila též od žalovaného nabídnutý důkaz svědky o okolnosti, že smlouva o sporné pozemky uzavřena byla s výhradou lepšího kupce.

Ve směru tom od žalovaného pronešená stížnost dovolací není mimořádnou, nýbrž řádnou, jíž místa dáti, přísudek stolice druhé a oba rozsudky nižších stolic změniti třeba jest, poněvadž obě nižší stolice tuto okolnost, výhradu lepšího kupce za rozhodnou považovaly tím, že důkaz o tom rozhodovací přísahou žalobci uloženou připustily, na rozhodovací přísahu však třeba jen tehdá uznati, když jiných důkazů po ruce není; zde však není žádné příčiny, proč přísudkem druhé stolice ze dne 13. června 1878 č. 16107., by též na důkaz od žalovaného svědky nabídnutý o výhradě lepšího kupce uznáno býti nemělo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 1880 č. 12077.

JUDr. Josef Vaněk.

Příspěvek k nauce o schování.

Postupní smlouvou, ve formě notářského spisu zřízenou, ze dne 28. března 1877 postoupila Marie Tomsová polovici usedlosti č. pop. 10. v Karlovicích svému manželi Janu Tomsovi za cenu 3005 zl. 50 kr.

Na srážku z postupní ceny převzal Jan Tomsa k zaplacení neknihovní dluhy v obnosu 1405 zl. 50 kr. a zavázal se dcerám postupující: Marii Šorejsové do jednoho roku částku 1100 zl. a Kateřině Diblíčkové ku konci roku 1889 částku 500 zl. jmenem mateřského podílu vyplatiti.

Ohledně těchto 500 zl. bylo v postupní listině doslovně ustanoveno: „Nastupující Jan Tomsa složí podíl 500 zl. do uplynutí jednoho roku bezúročně k rukoum dcery Marie Šorejsové, od které je dcera Kateřina v den splatnosti obdržeti má.“

Od uzavření smlouvy postupní uplynul rok, Jan Tomsa však podíl 500 zl. k rukoum Marie Šorejsové nesložil; z příčiny té podala naň tato dne 10. dubna 1878 pod č. 4348. žalobu, žádajíc, aby nalezeno bylo právem, že jest Jan Tomsa povinen, vyplatiti jí pro sestru Kateřinu Diblíčkovou podíl 500 zl.

Námitky žalovaného patrny jsou z důvodů rozsudku.

C. k. okresní soud v Turnově dal rozsudkem ze dne 22. července 1878 č. 7815 žalobě úplně místo a odsoudil žalovaného k náhradě soudních nákladů z těchto

důvodů:

Námitka, že žalobkyně k žalobě není legitimována, jest bezpodstatnou; byť i žalobkyně postupní smlouvu nebyla podepsala, podává žaloba její zřejmý a nepochybný o tom důkaz, že smlouvou jí přiznaného práva užíti chce. Ona také nežádá nic více, než splnění povinnosti od žalovaného převzaté.

Náhled žalovaného, že zde jest neúplná assignace, jest mylný. Assignace předpokládá dle §. 1400. ob. zák. obč. stávající již poměr obligační, tedy věřitele a dlužníka; že by však Marie Tomsová byla bývala dlužnicí Kateřiny Diblíčkové, žalovaný ani netvrdil.

Zcela nerozhodnou jest také okolnost, že nesouhlasí Kateřina Diblíčková s tím, aby podíl její 500 zl. byl od žalovaného žalobkyni složen a od této teprvé jí vyplacen.

Kateřina Diblíčková musí podíl 500 zl. od Marie Tomsové jí odkázaný pod těmi podmínkami přijmouti, pod jakými jí byl k výplatě přikázán. Ostatně byla Kateřina Diblíčková v čas uzavření postupní smlouvy dle svého doznání nezletilou a tu ji zastupoval žalovaný otec co zákonní zástupce, jenž slib ve prospěch její učiněný přijal a souhlas svůj podpisem smlouvy na jevo dal. (§§. 865. a 152. ob. zák. obč.) Bezpodstatná jest obava žalovaného, že by v případu nezaplacení částky 500 zl. od žalobkyně v čase splatnosti přidržen býti mohl, částku tuto ještě jednou zaplatiti a že mu žalobkyně kvitanci výmazu schopnou vydati nemůže.

Složením částky této 500 zl. k rukoum žalobkyně sproštěn bude žalovaný svého závazku a bude pak věcí Kateřiny Diblíčkové,

aby v čas splatnosti zaplacení od žalobkyně došla a žalovanému kvitanci k výmazu schopnou vydala; žalovaný pak má právo, kdyby od Kateřiny Diblíčkové takovouto kvitanci obdržeti nemohl, žalovati na výmaz částky 500 zl. od něho již zaplacené, po případě, kdyby od Kateřiny Diblíčkové na zaplacení byl žalován, činiti námitku zaplacení.

Žaloba jest tedy zcela odůvodněna, z kteréžto příčiny jí bylo místo dáno.

K odvolání žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 26. srpna 1878 č. 23908. rozsudek první stolice a zamítl žalobu z následujících

důvodů.

Základ nároku žalobního tvoří pouze nepopřený odstavec III. postupní listiny ze dne 28. března 1878 a tu ovšem vším důvodem položena otázka, zdali má žalobkyně aktivní legitimaci k žalobě čili nic? Otázka tato musí však popřena býti.

Při vykládání smlouvy musí se též na úmysl smlouvajících stran jasně z ní vyplývací hleděti (§. 914. ob. zák. obč.). Dle jasného znění a smyslu ustanovení v jmenovaném III. odstavci smlouvy obsaženého jest uložena žalobkyni pouze povinnost, obnos 500 zl., který jí žalovaný do roka od 28. března 1877 počítaje, bez úroků složiti má, své sestře Kateřině Diblíčkové v den splatnosti, t. j. koncem r. 1889, vydati.

Z toho jde:

1) že Kateřina Diblíčková jen pro ten případ oprávněna býti může, svou sestru, t. j. žalobkyni, na vydání obnosu 500 zl. svým časem žalovati, když by bylo dokázáno, že žalobkyni tento obnos od žalovaného složen byl;
2) že žalobkyni žádné právo nakládání s tímto obnosem od smlouvajících stran dáno nebylo, že spíše žalobkyně pouze za schovatelku ve smyslu 19. hlavy ob. zák. obč. pokládána býti může.

Jest tedy a zůstane pouze jediné Kateřina Diblíčková vlastnicí dotýčného obnosu, při čemž dle smlouvy teprvé koncem r. 1889 práva dosáhne, aby vydání resp. zaplacení tohoto obnosu ku svým rukoum žádati mohla.

Z toho plyne ale také dále, že jen Kateřině Diblíčkové přísluší právo, po uplynutí 28. března 1878 proti žalovanému co hlavnímu dlužníku na složení tohoto obnosu k rukoum žalobkyně

nalehati a že jí tím spíše, ana již plnoletou a tudíž svéprávnou jest, právo odpíráno býti nemůže, aby dotýčný obnos i na dále, ano až ku konci lhůty platební u žalovaného ponechala, aneb s ním jiným spůsobem se vyrovnala.

Mají-li se tyto okolnosti na zřeteli, nemůže o právu žalobkyně, na něž v přítomné žalobě nárok činí, žádné řeči býti a poněvadž se také žalobkyně zmocněním se strany Kateřiny Diblíčkové k zažalování obnosu, který se k rukoum jejím složiti má, nevykázala, naopak Kateřina Diblíčková, která se k žalovanému co dobrovolná zastupitelka přidala a výslovně se pronesla, že s takovýmto přikázáním mateřského podílu srozuměna není, jeví se rozsudek v odpor vzatý v zákoně a stavu věci neodůvodněným, pročež změněn a žaloba zamítnuta.

K dovolací stížnosti žalobkyně potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice z těchto

důvodů:

V uvážení, že se žalovaný dle jasného znění odst. III. notářského spisu ze dne 28. března 1877 zavázal po uplynutí jednoho roku obnos 500 zl. pro Kateřinu Diblíčkovou určený, k rukoum žalobkyně zaplatiti a poslednější toliko povinna jest, tento obdržený obnos Kateřině Diblíčkové koncem roku 1889 splatiti; — v uvážení, že hledíc k tomuto ustanovení smlouvy, otázka vrchním soudem připomenutá, za jakých okolností Kateřina Diblíčková oprávněna býti může sestru svoji na vydání obnosu 500 zl. svým časem žalovati, této rozepři cizou zůstati má a proto také dovozování vrchního soudce, že žalobkyni — kteráž toliko za schovatelku ve smyslu ob. zák. obč. míti se má — žádné právo, nakládati obnosem 500 zl. nebylo propůjčeno, nehledě k ustanovení §. 959. ob. zák. obč. v této při nerozhodnému, přece však povšímnutí hodnému, samo se rozpadá; — v uvážení, že prohlášení Kateřiny Diblíčkové žalovanému dobrovolného zastoupení poskytnuvší, že není srozuměna s přikázáním jejího mateřského podílu ve smlouvě postupní obsaženým, při právoplatnosti notářského spisu žádného rozhodného vlivu jeviti nemůže, změnil c. k. nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu, potvrdiv po zákonu vynešený rozsudek první stolice.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 1878 č. 11789.

Leop. Veselý.

Jak se má počítati doba promlčecí nároků směnečných.

Na základě směnky od A. v Praze dne 1. ledna 1879 na vlastní řád vydané a v bianku girované, od B. přijaté a dne 16. března 1879 v Praze splatné na 1318 zl., pak na základě osvědčení pro nezaplacení dne 18. března 1879 učiněného — vydobyl C. co majitel a giratar směnky proti vydateli A. a příjemci B. u c. k. obchodního soudu v Praze dne 13. června 1879 č. 43643. platební rozkaz v příčině směnečné sumy 1318 zl. s přísl.

Vydatel A., jemuž platební rozkaz dne 17. června 1879 doručen byl, namítal ve svých obranách mimo jiné též promlčení práva postihacího; neboť vedle čl. 78. ř. směn. promlčuje se právo postihací při směnkách v Evropě výplatných ve třech měsících, totiž dle §. 902. ob. z. obč. v 90 dnech, počínajíc ode dne předsevzatého protestu; jelikož protest dne 18. března 1879 učiněn byl, trvala lhůta promlčecí do 16. června 1879, kdežto žaloba vydateli teprv dne 17. června 1879, tudíž po uplynutí doby promlčecí, dodána byla.

Žalovatel tvrdil naproti tomu, že při počítání lhůty promlčecí lhůta tato dle čl. 32. ř. směn. počítána býti musí, a že tudíž s ohledem na protest ze dne 18. března 1879 lhůta promlčecí by teprv dne 18. června 1879 byla vypršela, že však promlčení toto doručením žaloby dne 17. června 1879 vedle čl. 80. ř. směn. přetrženo bylo.

C. k. obchodní soud v Praze zrušil rozsudkem ze dne 29. září 1879 č. 67410. zmíněný platební rozkaz, pokud na vydatele A. vydán byl, z následujících

důvodů,

které se zde toliko, pokud se sporného spůsobu počítání lhůty promlčecí týkají, uvádějí:

V příčině počítání lhůty promlčecí nároků směnečných neobsahuje ani všeobecný řád směnečný ani naříz. min. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., jímž řízení ve věcech směnečných upraveno bylo, jakéhosi ustanovení. V ohledu tom nelze se na ustanovení čl. 32. ř. směn. vztahovati, neboť příčilo by se to doslovnému znění a smyslu článku tohoto, který výslovně toliko počítání lhůty dospělosti při směnkách, vypršením jisté lhůty po vidění nebo po datum splatných, ustanovuje, tudíž zvláštní případ

na zřeteli má, nikoliv ale všeobecné pravidlo co do počítání lhůt vůbec při směnečných nárocích nestanoví.

Postrádá-li zákon specialní jakéhosi ustanovení, a nelze-li tu kterou právní případnost zákona specialního se týkající ze zákona toho buď vedle znění buď z přirozeného smyslu jeho rozhodnouti, pak užíti dlužno v ohledu tom platných všeobecných zákonů a pravidel.

V příčině počítání doby promlčecí při směnečných nárocích musí tedy hleděno býti k předpisům ob. zákona občanského a sice §. 902. zák. tohoto.

Náhled tento nalezá podpory též v §§. 155., 156. a 157. řádu směnečného v uherských zemích platného, kterýžto řád rakouskému ob. řádu směnečnému v mnohých ohledech blízkým jest a s ním souhlasí.

Na odpor tomu nelze se dovolávati jakéhosi obchodního obyčeje ohledně počítání dle kalendáře, na jaké při ustanovení čl. 32. ř. směn. zřetel vzat byl, jelikož obchodní obyčeje dle řádu směnečného závaznou platnost nemají, mimo to potřeba obchodu takového kalendářního počítání nevyžaduje, a jelikož právě co do lhůt promlčecích různá ustanovení v rozličných zákonech se nalezají.

Následkem toho trvala tříměsíční doba promlčecí, počítajíc měsíc dle §. 902. ob. z. obč. za 30 dnů, a počínajíc dnem 18. března 1879, co dnem učiněného protestu, s ohledem na to, že v březnu ještě 13 dnů, v dubnu 30 a v květnu 31 dnů bylo, až do 16. června 1879, a protož bylo postihací právo žalobcovo dne 17. června 1879, kterého dne žaloba vydateli A. dodána byla, již promlčeno, a musel tudíž platební rozkaz proti němu vydaný zrušen býti.

K odvolací stížnosti žalobcově, ve které tento hlavně k tomu poukazoval, že v rozepřích směnečných předkem řád směnečný, a pakli tento jakéhosi výslovného ustanovení neobsahuje, obdobná ustanovení v něm se nacházející, a teprv, pakli by sporná otázka ani tímto způsobem rozhodnuta býti nemohla, ustanovení ob. zákona, pro případ obdoba jejich a konečně všeobecná právní pravidla platí a rozhodna jsou, a že právě řád směnečný v příčině počítání lhůt výslovného ustanovení v čl. 32. ř. sm. obsahuje, které tedy dle obdoby též při počítání doby promlčecí platiti musí, — změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 4. listopadu 1879 č. 30801. rozsudek první instance a ponechal platební rozkaz co do žalovaného A. úplně v platnosti — z následujících na zmíněnou spornou otázku se vztahujících

důvodů:

Vedle uvozovacího patentu k ob. zákonu občanskému mají jednání směnečná dle zvláštních zákonů směnečných posuzována býti; a taktéž obsaženo jest v §. 1492. ob. zák. obč., který se právě ve 4. hlavní kapitole, jednající o promlčení a vydržení let právních, nachází, že v řádu směnečném ustanoveno jest, jak dlouho právo směnečné směnce přísluší.

Následkem toho nelze ob. zákona občanského co podpůrného pramene zákona směnečného, pokud se otázky promlčení práva směnečného týče, užíti, tím méně lze se v ohledu tom dovolávati §. 902. ob. zák. obč., který nikoliv o otázce promlčení, nýbrž o tom jedná, kdy smlouvy splněny býti mají, tudíž o předmětu, který s promlčením směnečným v žádné souvislosti není, a protož nemá zde též §. 7. ob. zák. obč. platnosti.

Naproti tomu obsahují čl. 32. a 34. ř. směn. ustanovení, kterých obdobným spůsobem zde užíti dlužno. Obě strany souhlasí v tom, že dne 18. března 1879 tříměsíční lhůta promlčecí vůči žalovateli počala; a protož vypršela lhůta ta dnem 18. června 1879, který se dni učiněného protestu totiž 18. března 1879 rovná.

Jelikož žaloba žalovanému A. dne 17. června 1879 dodána byla, tudíž stalo se dodání to ještě v běhu tříměsíční doby promlčecí, a není námitka jeho na §. 902. ob. zák. obč. se zakládající odůvodněna, a to tím méně, jelikož nelze o tom pochybovati, že pakli by zákonodárce 3 měsíci v čl. 78. ř. směn. naznačenými 90 dnů rozuměti chtěl, by to více přiměřeným bývalo, místo 3 měsíců výrazu 90 dnů užíti, a poněvadž se tak nestalo, musí ustanovení článku toho právě dle zvláštního významu slov v jejich souvislosti vykládáno býti.

K dovolací stížnosti žalovaného A. potvrdil c. k. nejv. soud rozsudek druhé stolice z

důvodů

vrchním soudem správně provedených.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. března 1880 č. 1266.

Lou—ka.

K zapůjčení kapitálů zádušních sumu 100 zl. r. m. nepřevyšujících nebylo před platností zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. zapotřebí konsensu zeměpanského.

K dotaci biskupství N-ského náleží velkostatek X. a vykonává tudíž dočasný biskup N-ský patronát nad kostely, které se nacházejí v obvodu onoho velkostatku. Biskup A., který byl od roku 1833 až do roku 1873 držitelem beneficia, spravoval jmění těchto kostelů tím spůsobem, že v letech 1863 až do roku 1873, když se objevil v pokladně některého kostela nedostatek, vypomáhal tomuto přebytkem příjmů kostelů jiných svého patronátu. Takovéto zápůjčky byly ovšem co dluhy podpořených kostelů považovány a co takové v účtech kostelních vykázány. Když však A. roku 1874 zemřel, vytýkal účetní odbor c. k. místodržitelství dědicům jeho tyto položky a místodržitelství uznalo na základě těchto výtek, že dědicové biskupa A. povinni jsou, zapůjčené jednotlivým kostelům obnosy nahraditi oněm kostelům, z jichžto jmění zápůjčka se děla. Co důvod bylo uvedeno, že všechny tyto zápůjčky děly se bez svolení zeměpanského, jehož dle zákona prý bylo zapotřebí, a že podělené těmito zápůjčkami kostely dle pravděpodobnosti nikdy nebudou s to, tyto zápůjčky splatiti. Stížnosti dědiců biskupových z tohoto vyřízení podané nedal Jeho Excellencí pan ministr pro osvětu a vyučování dle rozhodnutí ze dne 14. srpna 1879 č. 10511. místa z důvodů, již místodržitelstvím uvedených.

Z tohoto vyřízení podali dědicové biskupovi stížnost k správnímu dvoru soudnímu, kdež jednak odpírali nemožnosti, zápůjčky ty zpět platiti, a dále uvedli, že dle zákona při zápůjčkách z jmění zádušního, které se poskytují jiným kostelům, pragmatikální jistoty není zapotřebí, a že mimo to žádná z daných těchto zápůjček nepřevyšuje obnos 100 zl., pročež nebylo zapotřebí, vyžádati sobě svolení místodržitelství k častěji zmíněným zápůjčkám.

C. kr. správní dvůr soudní dal po líčení veřejném dne 17. dubna 1880 provedeném, této stížnosti místa i zrušil v odpor vzaté rozhodnutí ministerské z následujících

důvodů.

Dle starších předpisů o správě jmění církevního a o nakládání s penězi církevními vydaných (srv. jich republikaci v IV. svazku

str. 285. české sbírky provinciální, a zejmena dvor. dekr. ze dne 29. února 1806 sv. XXVI. str. 17. pol. sb. zák., pak nejv. reskript ze dne 29. července 1750; nař. ze dne 28. srpna 1783 Jaksch III. 394., 399.; ze dne 6. října 1809 Jaksch VIII. pag. 466. a ze dne 20. dubna 1837 prov. sb. zák. sv. XIX. str. 185.), mohou se zápůjčky z jmění jednoho kostela ve prospěch jiného poskytnouti pouze se schválením místodržitelství.

Tyto předpisy byly však zrušeny čl. XXX. konkordátu (cís. pat. ze dne 5. listopadu 1855 č. 195. ř. z.), dle kterého náleží správa jmění církevního těm, kterým přísluší dle zákonů církevních s výhradou vyjímek stanovených v druhém odstavci článku tohoto.

Tyto vyjímky byly stanoveny min. nař. ze dne 20. června 1860 č. 162. ř. z., kdež se vyžaduje státního svolení jen k zcizení statků církevních, jichžto cena převyšuje sumu 100 zl. r. m. neb k obřemenění sumu 1000 zl. r. m. převyšujícímu. Tam bylo zejmena také vysloveno, že při zcizení statku církevního, jehož cena 100 zl. r. m. nepřevyšuje, neb při stížení statku církevního břemenem sumu 1000 zl. nepřevyšujícím sluší předsejíti dle ustanovení, které platí pro církevní správu jmění.

Co se týče poskytování zápůjček z jmění jednoho kostela ve prospěch jiného, není tam ničehož stanoveno.

Svolení státních úřadů, jaké stanoveno jest §. 50. odst. 2. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z., nebylo tedy za platností čl. 30. cís. pat. ze dne 5. listopadu 1855 pro takové zápůjčky zapotřebí, jichžto předmětem jest menší, nikoliv značné obřemenění kostela jiného.

Dle stavu věci, kterak na jisto jest postaven spisy řízení správního, pocházejí pohledávky filiálních kostelů v Ch., R. a P. na dekanální kostel v X. ze zápůjček, které poskytla správa kostelní se svolením biskupa, který zároveň byl patronem, v letech 1863 až 1873 kostelu posléze dotčenému a nepřevyšuje žádná z těchto zápůjček sumu 100 zl. r. m.

Tolikéž pocházejí pohledávky kostelů v P. a R. za kostelem z Ch. z takových zápůjček, které seděly v letech 1868 až 1874.

By poskytovány tyto zápůjčky, a pokud se týče by kostelní jmění v X. a Ch. stíženo bylo závazkem vrátiti ony zápůjčky, nebylo tedy správě kostelní a pokud se týče biskupu zapotřebí zvláštního schválení, pročež i nedostatek tohoto schválení nemůže býti dle zákona důvodem, by pozůstalost biskupa A., který toho

času byl patronem kostela, v cestě správní byla přidržána, obnosy ty nahraditi.

Bylo tudíž již z toho důvodu zrušiti rozhodnutí v odpor vzaté, aniž by vzhledem k tomuto stavu věci bylo příčiny, bráti dále na přetřes otázku, zdali a jak dalece řečené zápůjčky dobýti lze cestou správní.

Rozhodnutí c. k. správního dvoru soudního ze dne 17. dubna 1880 č. 627.

—k.

K dvornímu dekretu ze dne 16. června 1788 č. 844. sb. z. s.

O žalobě manželů Václava a Kateřiny Zykanových de pr. 22. června 1879 č. 5786. proti manželům Davidu a Františce Winternitzovým na depurování dluhů, kteréž na pozemcích od usedlosti č. p. 6. v Budňanech odprodaných simultáně vězely, nalezl c. k. okresní soud v Berouně rozsudkem ze dne 4. srpna 1879 č. 7166. pro nedostavení se žalovaných ob contumaciam dle prosby žalobní.

Proti rozsudku tomu podali žalovaní zmateční stížnost, odvolávajíce se k tomu, že stání o žalobě prvějších ustanoveno bylo na sobotu a že tudíž co židé k stání tomu se dostaviti povinni nebyli.

C. k. vrchní soud zemský však rozhodnutím svým ze dne 21. října 1879 č. 30047. zmateční stížnost žalovaných zamítl.

Příčiny.

Při vynešení výměru o žalobě de pr. 22. června 1879 nemohl soudce ani z rubra ani z obsahu jejího seznati, že by žalovaní židé byli a že by vzhledem k ustanovení dv. dekretu ze dne 17. ledna 1818 č. 1405. sb. z. s. oprávněn nebyl, stání k řízení o sporné věci na den 2. srpna 1879, totiž na den sobotní, položiti.

Ačkoliv žalovaným výměr žalobní již dne 8. července 1879 doručen byl, a oni dle vlastního doznání z výměru seznali, že stání na den sobotní připadá, opomenuli učiniti soudci v čas oznámení o svém vyznání víry a odložení stání sobě vymoci a nebyl tudíž soudce s to, aby nezákonnost odbývaného stání seznal a

žádost žalujících za kontumáci odmítl. Poněvadž pak další v dv. dekr. ze dne 16. června 1788 č. 844. sb. z. s., uvedená podmínka neoprávněného předvolání stran soudcem, na níž ustanovení tohoto dv. dekretu, (totiž že nedostavení se jedné strany ku stání na den feriální položenému, za žádné vzdání se jejího práva míti nelze) závisí, místa tu nemá, není tu žádné příčiny ku zrušení rozsudku prvního.

Z rozhodnutí toho dovolali se žalovaní, avšak c. k. nejvyšší soud dovolací resp. zmateční stížnost zamítl.

Příčiny.

Dle §. 376. soud. ř. jen v neděli a o všeobecně uznaných svátcích u soudu soudní prázdniny zachovati dlužno, v sobotu jenom židé k soudu předvolávati se nemají. Tudíž soudce jen tehdy není oprávněn stání na den sobotní ustanoviti, když jest mu známo, že ta neb ona strana je vyznání židovského. Vedle dv. dekr. ze dne 16. června 1788 č. 844. sb. z. s., jen takové předvolání naproti straně se nedostavivší právních následků míti nemůže, ku kterémuž soudce dle zákona oprávněn nebyl. Ze žaloby manželů Václava a Kateřiny Zykanových de pr. 22. června 1879 č. 5786. nebylo lze náboženství žalovaných seznati a nemůže se tedy tvrditi, že by soudce nebyl oprávněn býval, ustanoviti k řízení o rozepři této stání na den sobotní — z kteréžto příčiny žalovaní opomenuvše soudu v čas oznámiti, že jsou židé a připustivše, aby výměr žalobní právní moci nabyl, nyní ustanovení dv. dekr. ze dne 16. června 1788 č. 844. sb. z. s. právem dovolávati se nemohou.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 28. ledna 1880 č. 14326.

Dr. Herold.

Soud nemá práva, aby omyl strany sběhlý při rozvrhování ceny dražební opravil, třebas lhůta ke stížnosti ještě nebyla prošla.

Dne 15. července 1879 byla účtována trhová cena za chalupu č. 32. v Přibyslavi v ex. dražbě prodanou u c. k. okr. s. v Nové Pace. Při stání tom účtoval dr. L. v zastoupení knihovní věřitelky A. B. pohledávání její takto: kapitál 300 zl., 6% úroky od 6. září 1876 do 16. dubna 1879 29 zl.

V souhlasu s tím byl vydán výměr o rozpočtu ze dne 17. července 1879 č. 9201. Ještě nežli nabyl moci práva, žádala A. B. skrze dra. L. dne 29. července 1879 č. 9777. za opravu této chyby v počítání, poněvadž za uvedený čas jí přísluší úroků 47 zl. a nikoli 29 zl.

C. k. okresní soud výměrem ze dne 29. července 1879 č. 9779. žádost tuto zamítnul,

poněvadž

žadatelce bylo z trhové ceny tolik úroků dle sumy vykázáno, mnoholi právní její zástupce byl žádal při účtování; dodatečně nelze jí ničehož více přisuzovati, třebas by byla chybila v počítání, neboť soudci nepřísluší, aby chyby, které věřitel sám učiní, opravoval.

Stížnost A. B. z tohoto výměru vzatá, v kteréž se dovolávala hlavně ustanovení §. 1388. ob. z. obč., byla rozhodnutím c. k. vrchního soudu ze dne 1. září 1879 č. 25568. zamítnuta,

protože

zde nejde o opravení notorické chyby početní, kteráž by se při vypočtění a přikázání nejvyššího podání byla sběhla a jejíž opravu si spoluúčastní hypotekární věřitelové líbiti dáti musí, nýbrž o vyšší nárok na úroky, jež stěžovatelka sama, pokud se týče její zástupce při stání o zúčtování trhové ceny co nezaplacenou pohledávku byla přihlásila a protože přihlášení a účtování hypotekárních pohledávek dle dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. lit. *s*) a ze dne 23. října 1794 č. 199. sb. z. s. lit. *b*) nejenom oprotiv soudci, nýbrž i oprotiv veškerým účastníkům se děje; neboť sluší o něm řádně jednati a teprvé na základě tohoto jednání díti se má přikázání nejvyššího podání; tudíž i soudce dodatečně přihlášené a uznané pohledávky co pouhé chyby početní v neprospěch ostatních hypotekárních věřitelů opravou změniti nemůže a na něm i žádati nelze, by v pohledávce co do úroků ciferně přihlášené ihned nesprávnost nějakou tušil i když tato s časem se nesrovnává, na kterýž vypadá, poněvadž vyloučeno není, že bylo něco uplaceno.

Dovolací stížnost byla zavržena v

uvážení,

že zástupce A. B. při účtování trhové ceny sám likvidoval 29 zl. a tudíž tato se tím zkrácena míti nemůže, že z rozpočtu toho

moci práva nabyvšího*) věřitelové již práv na vykázané částky nabyli, a že tudíž v souhlasných rozhodnutích nižších stolic nelze viděti patrnou nespravedlivost (dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s.).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. října 1879 č. 11446.

Adj. J. Topol.

Literární zprávy.

Der kroatische Strafgesetzentwurf im Vergleiche mit den Bestimmungen des neuen ungarischen Strafgesetzes und des österreichischen Strafgesetzentwurfes. Von Emil Tauffer, Director der kön. kroat. Strafanstalt zu Lepoglava etc. Wien Manz. 1880.

V Chorvatsku chystají se, aby posud tam platící a dávno již za duchem doby pokulhávající zákonník trestní rakouský z r. 1852 nahradili novým zákonem trestním, který by jednak stál úplně na výši moderní vědy právní, jednak byl také přispůsoben právním, kulturním a hospodářským poměrům a zvláštnostem trojjediného království. Náčelník odboru spravedlnosti zemské vlády chorvatsko-slavonské dr. Marian Derenčin vypracoval osnovu těmto požadavkům vyhovující, která i s motivy koncem minulého roku od zmíněného odboru zemské vlády byla vydána. (Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvih i prestupcih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uz obrazloženje. U Zagrebu. Tiskara „Narodnih Novinah“ 1879.) V titulu oznámeným spiskem zamýšlí spisovatel, známý důkladnými svými pracemi zvláště z oboru věznictví, seznámiti širší literární kruhy se zásadami, na kterých osnova tato spočívá, ačkoliv ovšem spisek sám poněkud méně podává, nežli co jeho nadpis slibuje, ježto v něm toliko zásady obsažené ve všeobecné části osnovy se vykládají a z těch zase nejobšírněji — od stránky 20. až skoro do konce — navrhovaný v osnově systém trestový. Ku konci pak otištěna jest přídavkem 5. hlava osnovy, držící v §§. 37.—74. ustanovení o trestech. Hlavní obsah spisu Taufferova tvoří srovnávaní osnovy s novým uherským zákonem trestním z r. 1878 a s poslední rakouskou osnovou z r. 1874; zároveň pak

*) V čas podané žádosti za opravu tomu tak nebylo.

poukazuje se všude, kde osnova chorvatská ubírá se svojí cestou zvláštní, ku souvislým zvláštním poměrům chorvatsko-slavonské královiny.

Není pochybnosti, že spisem Taufferovým vzbudí se v nejširších kruzích účastenství s opravným dílem zákonodárným, k němuž osnovou Derenčinovou učiněn nejdůležitější a to zdárný krok. Přejeme jen bratřím Chorvatům, aby provedení velevýznamné této opravy neprodlužovalo se na dobu tak dráhnou, jako tomu pohříchu jest u nás, kde již bezmála dvě desítiletí uplynula od té doby, co učiněn podobný krok k opravě zákonodárství trestního jako nyní v království Chorvatsko-Slavonském.

—ch.

Plenarbeschlüsse und Entscheidungen des k. k. Cassationshofes, veröffentlicht im Auftrage des k. k. obersten Gerichts- als Cassationshofes von der Redaction der allg. österr. Gerichtszeitung. Zweiter Band. Entscheidungen Nr. 101.—200. Wien Manz. 1880.

Sbírky této vyšel r. 1876 u téže firmy Manzovy první svazek obsahující nálezy c. k. kassačního soudu č. 1.—100. Jako v této tak i ve sbírce přítomné otištěny jsou nálezy v téže podobě jako bývají úředně vydávány v „Gerichts-Zeitung" vykazujíce mimo stručné vylíčení věci výklad generálního prokuratora a nález kassačního soudu s důvody. Ačkoliv činnost kassačního soudu obmezuje se pouze na rozhodování o stížnostech zmatečných, přece patrno, že v nálezích těch soustřeďuje se svrchovaný interess kriminalistický a že v nich zahrnut jest materiál jak pro právo materielní tak pro řízení trestní velice důležitý. Tímto významem sebraných zde nálezů ne méně než i přehledným a jasným podáním látky a vnitřní zajímavostí jednotlivých případů doporučuje se sbírka sama sebou. Praktickému jejímu užívání napomáhají vydatně připojené mimo obsah a rejstřík chronologický dva seznamy k oběma svazkům sbírky se vztahující, totiž obšírný seznam věcný a seznam dokladů zákonných.

—ch.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 108. (knihy jud.)

„Sprostiti advokáta povinnosti bezplatného zastupování strany chudobné přísluší v první stolici výboru komory advokátní vždy a to

jmenovitě tehdy, když sproštění to se žádá proto, že nelze provésti právní nárok strany právem chudých opatřené; proti rozhodnutí o žádaném tomto sproštění jde stížnost na vrchní soud zemský."

Nejv. c. k. dvoru soudnímu bylo rozhodnouti o návrhu, kterýž odchyloval se od zásady pod č. 89. do repertoria nálezů zapsané; zároveň navrhovalo se vydání nového judikátu o významu a dosahu §. 16. adv. ř.: následkem toho byla zásada právní citovaným nálezem rozhodnutá, nyní však v pochybnost vzatá předsednictvím c. k. nejv. dvoru soudního rozšířenému senátu předložena.

Týž rozhodnul se, že se má od nálezu č. 89. repertoria upustiti a zásada v čelo postavená do knihy judikatní zapsati, při čemž uvažoval:

Význam a dosah §. 16. řádu adv. ze dne 6. července 1868 č. 96. ř. z. musí se pojímati v souvislosti s duchem tohoto zákona. Zásadní myšlenka nového řádu advokátského jde k tomu, aby instituce právnického zastupování advokáty jakož i plnění všeobecných úkolů advokátových co takových od dozoru soudů první stolice naprosto se vymanily. V posledním odstavci §. 9., v §. 32. a v §. 33. jest myšlenka tato jasně vyslovena. Smí-li advokát odepříti zastupování ve věci jemu svěřené nebo pokračování takovéhoto zastupování, anižby porušil povinností, jichž plnění přísežně byl slíbil, že totiž šetřiti bude zákonů, že svědomitě bude plniti své úkoly a že poctivým a důstojným chováním dbáti bude cti a důstojnosti stavu svého — toť jest věcí, jež náleží k administrativní stránce institutu advokacie, kterážto stránka pod dozor výboru komory advokátní spadá. Když pak zřízený zástupce strany chudobné zví skutky takové, pro něž další své právnické zastupování odepříti musí, nebo když skutky takovéto nově nastanou — tu z věci samé jde, že zástupce vrací výboru komory advokátní příkaz udělený jemu na bezplatné vedení takovéto pře, aby povolení bezplatného zastupování se odvolalo a sproštění advokáta od dalšího bezplatného zastupování se vyslovilo.

Článek II. uvoz. zák. k řádu adv. ze dne 6. července 1868 zrušil provisorní řád. adv. ze dne 16. srpna 1849 a všechny ostatní v obor tento spadající zákony a nařízení, kteréž nesouhlasily s nově zavedeným řádem advokátským.

Když pak §. 19. řádu adv. z r. 1849 předpisoval, že soud rozhodovati má o žádosti advokátově, aby sproštěn byl povinnosti bezplatného zastupování, — tak ustanovení toto dáno bylo v souhlase s předpisem téhož adv. řádu z r. 1849, že soud má straně právo chudých a tím i právo bezplatného zastupování udíleti. Avšak ustanovení

cit. §. 19. jest v odporu s předpisem adv. řádu z r. 1868 a musí se tento §. 19. považovati za zrušený cit. čl. II. uvoz. k adv. řádu z r. 1868, poněvadž dle §. 16. adv. řádu z r. 1868 povolování bezplatného zastupování v právních rozepřích ne soudu, nýbrž výboru komory advokátní jest přikázáno. Když pak zřízený zástupce bezplatný dalšího zastupování toho se sprostí — tož odvolává se udělené povolení práva chudých; rozumí se pak samo sebou, že odvolávání toto tomuž přísluší, kdo povolení byl vydal. Tento nutný následek rozumí se sám sebou, ač nebyl v §. 16. adv. řádu z r. 1868 zvláštně vysloven; výslovné pak ustanovení opáčné §. 19. adv. řádu z r. 1849 bylo nutno, poněvadž dříve záležitost sem spadající částečně soudem částečně výborem komory advokátské se rozhodovala. Kdyby zmíněný předpis §. 19. adv. řádu z r. 1849 posud platným býti měl, tuť by — v patrném odporu s obecnou posavádní praxí — tentýž předpis platiti musil nejen v případě, když věc sporná se dále vésti nedá, nýbrž i ve všech jiných případech, kdy za sproštění povinnosti bezplatného zastupování žádati lze, jmenovitě pak i tehdy, kdy zřízený zástupce bezplatný troufá si dokázati, že straně právo chudých vůbec nepříslušelo nebo pro nastalou změnu její poměrů příslušeti přestalo. Kdyby z těchto důvodů zástupce žádal za sproštění povinnosti bezplatného zastupování, mohl by nastati konflikt mezi soudem a výborem komory advokátské, kteráž bez ohledu na soud právo chudých udíleti smí; vzájemná součinnost soudu první stolice a výboru komory advokátské v otázkách takovýchto vyloučena jest však slůvkem „nur" onoho místa §. 16. adv. řádu z r. 1868, kdež se stanoví, že proti nařízením výboru komory advokátské týkajícím se udělení neb odepření práva chudých, jenom k vrchnímu soudu zemskému (ne však ku soudům první stolice) stížnost lze podati. Rozhodnutí o žádosti za sproštění od bezplatného zastupování v nejčetnějších případech vyžaduje nahlédnutí ve species facti advokátem sepsanou, tuto však advokát dle posl. věty §. 9. adv. řádu z r. 1868 soudci civilnímu předložiti povinen není; z toho jde, že žádost advokátova za sproštění od bezplatného zastupování musí k rozhodnutí, se předložiti výboru komory advokátské, úřadu to nad advokátem postavenému, ne však soudci civilnímu, jemuž advokát ve směru právě naznačeném nijak podroben není. Řád adv. v §. 16. zcela všeobecně zní a žádných určitých známek nestanoví, jichž by výbor komory advokátské se držeti musel u povolování neb odepření práva chudých a bezplatného zastupování; dle toho jest oprávněn výbor komory advokátské, odepříti žádané povolení bezplatného zástupce ve všech případech, kdy z podání žadatelova nebo z příloh tohoto podání

jest patrno, že domnělý právní nárok žadatelův provésti nelze a každé za pomocí advokátovy za účelem stranou zamýšleným podniknuté soudní podání trestuhodným obtěžováním soudu býti se jeví. Když pak zřízený již zástupce bezplatný sám dovede zjistiti okolnosti takovéto, kteréž by udělení práva chudých a bezplatného zástupce byly bývaly zamezily, kdyby o nich výbor komory advokátské dříve byl věděl, tu patrně výbor komory advokátské sám opět o nich rozhodnouti musí a byloby jakékoliv ustanovení, jež by rozhodování o této otázce v přední řadě soudu přikazovalo, nejen samo o sobě beze všeho podstatného důvodu, nýbrž i ve zřejmém odporu s předpisem §. 16. adv. řádu z r. 1868.

(Usnešení ze dne 11. února 1880 č. 12737.)

Č. 102. (repert. nál.)

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Obernbergu ze dne 30. března 1879 č. 660. a c. k. vrchního soudu zemského ve Vídni ze dne 24. června 1879 č. 9311. byl uznán Jakub Schaumberger otcem nezl. Anny Delzhoferové, jež od Terezie Delzhoferové mimo manželství bylo zrozeno a povinným k alimentaci. Na základě těchto nálezů žádal poručník nezl. Anny Delzhoferové, Felix Hofbauer, dne 21. září 1879 u jmenovaného soudu okresního o vklad exekučního práva zástavního za náklady alimentační 30 kr. denně jmenovaného děcka, jež od 1. prosince 1879 až do té doby žalovaný povinen jest platiti, kdy děcko to samo se bude moci živiti. Výměrem ze dne 26. září 1879 č. 3546., povolil c. k. okresní soud v Obernbergu na základě zmíněných rozsudků exekuci ku zjištění přisouzených alimentů denně 30 kr. až do výšky 1000 zl. záznamem práva zástavního za tyto sumy na polovicích usedlostí Jakubu Schaumbergerovi náležejících — zamítnuv žádost za vklad exek. práva zástavního za sumy ty, poněvadž lhůty alimentační posud nedospěly.

Stížnosti na výměr ten od poručníka Felixe Hofbauera podané, c. k. vrchní soud zemský vyhověl a povolil žádaný vklad exekučního práva zástavního, poněvadž právoplatný rozsudek může býti základem vkladu za nároky rozsudkem tím přisouzené a poněvadž teprv budoucí čas po čase nastupující dospělost dávek alimentačních žádanému vkladu práva zástavního překážkou býti nesmí, když i budoucí pohledávky zástavou pojištěny býti mohou.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalovaný Jakub Schaumberger stížnost dovolací; c. k. nejvyšší soud pak jí dal místa, změnil v odpor vzaté rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského a potvrdil výměr

okresního soudu; neboť rozsudky, na něž exekuční žádost jest založena, neukládají žalovanému též povinnost, aby alimentační dávky proti němu přisouzené zabezpečil; exekuce pak vésti se může jen tehdy, kdy žalovaný nedostál povinnosti jemu rozsudkem uložené neb od něho soudním smírem převzaté; nárok na zjištění přisouzených dávek alimentačních není prokázán listinami předpisům nař. ze dne 21. května 1855 č. 95. ř. z. a ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. vyhovujícími aniž na základě takovýchto listin byl učiněn.

Zároveň usnešeno bylo, zanésti do repertoria nálezů tuto zásadu:

„Když na základě rozsudku neb smíru soudního náleží v občasích alimenty platiti, není tím ještě dán důvod práva nebo povinnosti, aby hypothekou neb obyčejnou zástavou zabezpečeno bylo placení lhůt alimentačních budoucně dospívajících.

(Sezení ze dne 28. ledna č. 649. Senát I.)

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

18) A., jehož příslušnost nemohla býti vyšetřena, byl dle §. 19. zák. o právu domovském ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z. přikázán obci M. Později bylo vyšetřeno, že přísluší A. do obce N., kteréž také byl ihned po vyšetření příslušnosti do ošetřování odevzdán. Obec M. žádala pak na obci N. náhradu nákladu ošetřování po ten čas, co A. se u ní v ošetřování nacházel. Nárok ten byl uznán za bezdůvodný, neb v případě, je-li kdo přikázán ve smyslu §. 19. zák. o pr. domovském nějaké obci, sluší jej tam dle §. 18. téhož zákona na tak dlouho za příslušníka považovati, až se příslušnost jeho vyšetří. Obec M. nečinila tedy, když A. ošetřovala, náklad za jiného, nýbrž náklad, který činiti jí samé dle zákona náleželo.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 2156., sb. č. 607.

19) Obec A. ošetřovala prozatím, anto nastala pilná potřeba, dítě, kteréž příslušelo k obci B., opomenula však této poslednější obci dáti ihned vědomost o tom, že nastal případ ošetřování. Obec B. odepřela proto náhradu nákladu. Správní dvůr soudní však uznal nárok obce A. za oprávněný, neb okolnost ta, že oznámení se nestalo, nemá dle §. 30. zák. ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z. následek ten, že by ošetřující obec pozbyla práva na náhradu nákladu, nýbrž pouze ten následek, že obec A. práva jest ze škody, která povstala

z její váhavosti. Obec B. však nedokázala, že by ošetřování byla mohla obstarati levněji, kdyby se jí věc byla v čas oznámila.

Nález ze dne 12. listopadu 1879 č. 2215., sb. č. 614.

17) Obec se zavázala pro případ zřízení fary v místě k jistým ročním dávkám na doplnění kongruy farářovy. Finanční úřady vyměřili z listiny, kterou tento závazek byl založen, poplatek percentuální a sice tím spůsobem, že předepsali z 20násobného obnosu ročních dávek poplatek z darování 8% s 25% přirážkou. Správní dvůr soudní zrušil však toto předepsání poplatku, maje za to, že tu nejde o darování, nýbrž o dávky, které slíbeny byly proti dávce jiné (totiž zřízení fary), a které tudíž dle pol. 8. zák. ze dne 9. února 1850 podrobeny jsou pouze poplatku dle škály.

Nález ze dne 14. října 1879 č. 1990., sb. č. 587.

20) Část pozemků osadníků obce A. 200 jiter neobnášející jest obklopena panskými pozemky, kdež majitel panství vykonává honitbu sám. Ačkoliv dle §. 4. zák. honebního gruntovníci nebyli v tomto případě oprávněni, honitbu vykonávati, byla přece honitba ta veřejnou dražbou na dobu více let pronajata. Majitel velkostatku žádal na zemském výboru, aby jemu pozemky ty ihned k honitbě byly přikázány, byl však odkázán na onu dobu, až vyprší dosavadní smlouva o nájmu honitby. Správní dvůr soudní nalezl však, že nebylo po právu, odkázati žadatele až vyprší pacht, nýbrž že náleží stav věci, který se příčí §. 4. zák. honebního ze dne 1. června 1866 č. 49. z. z. odčiniti ihned.

Nález ze dne 20. listopadu 1879 č. 2039., sb. č. 622.

21) Rozsudkem bylo uznáno částečně dle žaloby, a bylo nalezeno, že žalovaní žalobci zaplatiti mají $^2/_3$ nákladů soudních. Poplatek z rozsudku byl pak finančními úřady vyměřen žalobci $^1/_6$ a žalovaným $^5/_6$, při čemž byla vodící myšlenka tato: Kdyby se byly náklady soudní na vzájem zrušily, nesla by každá strana poplatek z rozsudku z polovice. Kdyby tedy se žalobci byla přisoudila polovice nákladů soudních, nebylo by spravedlivo, předepsati poplatek z rozsudku oběma stranám z polovice, nýbrž měl by v případě takovém žalovaný nésti ještě polovici druhé polovice, tedy celkem $^3/_4$ poplatku. Důsledně bylo pak rozhodnuto v případě, o který zde jde, že žalovaní mají nésti jednu polovici poplatku celou, a z druhé onu část, která dle poměru, kterak přisouzeny byly náklady soudní, na ně vypadá. Správní dvůr soudní nalezl, že tento náhled jest zcela ve srovnalosti se zákonem.

Nález ze dne 16. prosince 1879 č. 2365., sb. č. 644.

Denník.

Numerus clausus. Jak známo, podala dolnorakouská komora advokátní říšské radě petici, by změněna byla ustanovení řádu advokátního ve smyslu zavedení t. zv. numerus clausus. Říšská rada přikázala tuto petici výboru pro záležitosti spravedlnosti, kdež opět k návrhu p. dra. Dvorského zvolen byl užší komitét, sestávající z 5 členů, k poradě o této otázce a formulování návrhů. Tento návrh byl přijat bez debaty a zvoleni do komise poslancové pp. dr. Sturm, dr. Magg, dr. Dvorski, dr. Fanderlík a svob. pán Giovanelli. Dle doslechu má většina těchto členů býti přívrženci obmezení počtu advokátů. Mezi tím s druhé strany vyzvalo ministerstvo spravedlnosti oběžníkem ze dne 14. dubna 1880 všechny advokátní komory, aby podaly do 5. června 1880 dobrozdání o tom, jaký by měl pro každé místo dotyčného obvodu býti stanoven počet advokátů pro případ, kdyby mělo dojíti k zavedení t. zv. numerus clausus a jakého jsou náhledu v příčině ostatních desiderií v petici vyslovených. Při tom bylo podotknuto, že přání směřující k zavedení ústního řízení pro věci obchodní ve větších městech as odpadá, poněvadž se na zavedení nového řádu soudního co nejvíce usiluje a zajisté se neodporučuje, aniž lze provésti prozatímní zavedení řízení ústního u věcech obchodních. Co se týče žádosti, aby při zapsání advokáta v listinu lze bylo výboru zkoušeti také, zdali kandidát hoden jest důvěry, zapotřebí prý jest jasného vytčení zevnějších známek, dle kterých by nehodnost důvěry lze bylo posuzovati. Co konečně týče se návrhů, které směřují k tomu, aby agenda advokátů byla rozšířena, tož bude návrhy ty posuzovati, jak samo sebou zřejmo, netoliko se stanoviska zájmů stavu advokátského, nýbrž se stanoviska zájmů konání spravedlnosti vůbec. Dobrozdání mají se podati vrchním soudům, odkud s vlastním dobrozdáním těchto do 15. srpna 1880 předloženy budou nejvyššímu dvoru soudnímu.

K policejnímu právu trestnímu. Ministerstvo vnitra vyslovilo ve srozumění s ministerstvem orby dne 10. ledna 1880 pod č. 585. náhled svůj v ten smysl, že při přestupcích policejních pokutu peněžitou jen tehda v případě nedobytnosti lze proměniti v trest na svobodě, kde buď výslovně alternativně položen jest trest na svobodě i pokuta peněžitá neb kde dotýčný zákon speciální vůbec připouští změniti pokuty peněžité ve vězení suppletorní, jako na př. zákon branný ze dne 5. prosince 1868 č. 151. ř. z. v §. 42. a živnostenský řád ze dne 20. prosince 1859 č. 227. v §. 135. Naproti tomu nelze na př. změniti pokuty peněžité v §§. 2. až 4. lesního zákona ze dne

3. prosince 1852 č. 250. ř. z. stanovené ve vězení, i když se objevily býti nedobytnými, jelikož se tam nenalezá žádnéh o ustanovení kterým by se takové přeměnění trestu dalo odůvodniti.

K řádu živnostenskému. Filoména K. ohlásila živnost hokynářskou v H., a jelikož se obec vzhledem k osobnosti její prohlásila, že jest se obávati, že by překročila meze oprávněnosti své, dodalo okresní hejtmanství v živnostenském listu výslovně „však s vyloučením prodeje lihových nápojů." K stížnosti Filomény K. nařídilo však ministerstvo vnitra dne 8. října 1879 pod č. 13858., že z tohoto dodatku sejíti má, jelikož list živnostenský zcela srovnati se má s ohlášením a jelikož nelze odepříti vydání listu živnostenského, jakmile zadost bylo učiněno podmínkám §. 15. řádu živnostenského. Rozumí se samo sebou, že tím zůstává nedotknuto právo úřadu živnostenského, dohlížeti na provozování živností a rozhodovati svého času, pakli vzejde pochybnost o objemu práva živnosti, která byla ohlášena.

Ku kompetenci u věcech policejních. Obec A. stěžovala si u okresního hejtmanství z toho, že sousední obce B., C. a D. střílením při nastávající bouři odvrací od sebe nebezpečí, následkem čehož prý obec A. během jednoho roku již třikrát krupobitím byla postižena. Okresní hejtmanství zapovědělo vzhledem k cís. pat. ze dne 30. července 1773 obcím B., C. a D. střílení při nastávající bouři. Místodržitelství zrušilo však k stížnosti posléz jmenovaných obcí tento příkaz, jelikož tu prý jde o záležitost policie místní, která náleží před úřady samosprávné, pročež měli v první instanci představení obcí B., C. a D. rozhodovati o podání obce A. Ministerstvo vnitra však uznalo dne 28. června 1879 pod č. 8240. opět kompetenci zeměpanských úřadů správních, neb nejde tu o nové opatření v oboru policie místní, nýbrž o vykonávání zápovědi, která platí již dávno, a v příčině kteréž ovšem představení obcí B., C. a D. měli vykonávati právo trestní, však nikoliv v samostatném, nýbrž v přeneseném oboru působnosti obcí, pročež vším právem okresní hejtmanství vložilo se v tuto věc, když oni představení nekonali náležitě úřad svůj.

Pražský spolek advokátů odbýval dne 29. dubna 1880 valnou schůzi svou, kdež jednati se mělo o reformě advokacie. Výbor odporučil p. drem. Osbornem, by se přistoupilo k petici, kterou podala říšské radě advokátní komora Vídeňská. Jednalo se dlouhý čas o dvou návrzích na odročení porady, které byli učinili pp. dři. Raudnitz a Frant. Hrdlička. Když oba tyto návrhy, prvnější pouze většinou jednoho hlasu, byly zavrženy, objevilo se, že nebyl více přítomen dostatečný počet členů, by schůze mohla platně uzavírati. Následkem toho byla schůze skončena.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

§. 15.

Přistupujíce nyní k t. zv. německo-rakouským zemím, vysvětlujeme vyloučení jich z pozorování dosavadního tou okolností, že v území tom se nevyvinul, aniž se dál onen boj mezi domácím i vnikajícím cizím právem, kterýž pozorujeme v druhých skupinách zemí rakouských. Právo německé zachovalo tam přirozeně skoro výhradnou platnost i vyvinovalo se v nejužším spojení se všeobecným vývojem práva toho v Německu, aniž by nalezal vývoj ten značnějších závad v nepřátelsky vystupujícím, cizím živlu národním. Tatáž období, zvláštnostmi vystupujících občasně právních pramenů charakterisovaná, jakáž zvyklí jsme činiti v Německu, nalezáme i v německo-rakouských zemích. Nejdříve platnost práv národních, zejmena práva bajuvarského, vedlé toho i longobardského i alamanského, v menší míře též salického i burgundského; dále šíření se právních knih, zejmena švábského zrcadla s příbuznými jemu prameny i práv městských jiho-německého původu; vystupování konečně zákonodárství teritoriálního: veškery tyto obrazy vývoje právního i tu nalezáme. Mocný, ani politickými, ani sociálními poměry nevyrušovaný vývin práva německého v území tom vysvětluje též, jak se mohlo právo německé odtud co z jakéhosi střediska rozšiřovati v země neněmecké: v nejstarší již době na jihovýchod do krajin posavských až ku břehům Adrie, na východ do Uherska, na sever pak do Moravy i jižních dílů Čech.

Avšak doba, ve kteréž se vršila recepce práva římského ve střední Evropě, přinesla i území německo-rakouskému boje na

poli historicko-právním; boje od drahných dob se tam utvrdivšího práva německého s důsledně vždy v další kruhy se šířícím právem římským. Boj tento jest pro právního historika tím instruktivnějším, čím více poskytnul předcházející klidný vývoj právu německému stálosti a půdy v obyvatelstvu, čím více právo to skutečně vyhovovalo veškerým potřebám jeho; kteréžto stálosti i relativní úplnosti nemohlo nabýti v ostatních zemích, kde muselo takřka boj vésti za svoji existenci. Právě však okolnost tu, že neukazovalo se býti právo německé nedostatečným pro posuzování poměrů národa, jehožto povaha i onako, podmíněna v ohledu tom zajisté částečně též povahou půdy, nebyla náchylna k náhlejším proměnám a u něhož i samospráva hlubších byla zapustila kořenů v mysli: právě tu okolnost považujeme za hlavní příčinu historicky zajímavého zjevu, že se římské právo v zemích německo-rakouských nerozšířilo činností nižších sudišť, ne prostřednictvím právnicky často polovzdělaných, více římsko-právními floskulemi, nežli římsko-právními pojmy operujících úředníků kancelářských, nýbrž že šíření toto nalezalo podnět svůj hlavně v působnosti zemských vladařů, ku zavedení římského práva přímo směřující a že se mohl proti činnosti této vzbuditi živý odpor u faktorů, jimž byla svěřena ochrana práva domácího.

Ačkoliv nelze zneuznati, že v nejdůležitější části německo-rakouského území — v té totiž, ve kteréž nepřevládal národní živel románský — právo římské již koncem XIII. i ve XIV. století začalo odejímati půdu výhradné platnosti právu domácímu, německému; musíme přece označiti co vlastní období recepce cizího práva století XVI. i XVII. Teprvé koncem XV. stol. počíná totiž především na vídeňské universitě rozkvétati studium římského práva, když povoláni jsou do Vídně mužové jako Jeron. Balbus Venetus i Jan Silvius Siculus, jejichžto povzbuzující činností se stala vídeňská universita během několika decennií květoucím pěstovalištěm práva římského, tak že i studium práva kanonického počalo tam značně římskému právu ustupovati a pověst university tak se rozšířila, že i z krajin poměrně vzdálených i od korporací, žárlivě hájících svoji autonomii v soudu i právním životu přicházely prosby za poučení, jež měla arciť býti vážena z pramenů římsko-právních. Koncem téhož století teprvé můžeme předpokládati jakýsi vliv císařského komorního soudu na praxi vyšších soudů rakouských, anto soud ten s Bedřichem III. většinou v Rakousku trávil. Počátkem XVI. st. nutno však dvě pro recepci

římského práva zejmena i spůsob, kterým se recepce tato dála, důležité události vytknouti, totiž zřízení t. z. kollegia dvorské rady (1501) i udělení privilegij de non appellando (1510). Obsáhlá konečně legislativní činnost Ferdinanda I., kteráž vztahovala se často na veškeré pole i soukromého i veřejného práva může se přímo označiti co hlavní recepce této páka, činností touto recepce římského práva stala se událostí hotovou přes všechen odpor proti právům cizím. Zajisté pak odpor tento proti právu, kteréž považovali vladařové z domu Habsburgského za veledůležitý prostředek ku zavedení jednoty na poli právního života ve veškerých svých zemích, byl dosti tuhým. Zejmena v Tyrolsku žalováno po celé XVI. st. na to, že se osazují soudy doktory práv i znalci římského práva, kteří v oboru své působnosti proti obyčejům zemským zásadám římského práva hledí zjednati platnosti; na směmu r. 1567 stavové tyrolští přímo prohlašují, že právo obecné není v zemi naprosto přijato, nýbrž že se má v záležitostech, o nichž neobsahuje zřízení zemské žádných ustanovení, hleděti k obyčejům, kde tyto pak nevystačují, že nutno obrátiti se ku soudu smírčímu. Skutečně nalezti lze v tyrolském zemském zřízení od r. 1573 ještě málo zásad římského práva, kdežto názory práva německého skoro výhradně na jevo vystupují. Již dříve stěžovali si i stavové rakouští na podobné nesrovnalosti i vyslovili r. 1524 žádost, aby učiněno bylo srovnání právních obyčejů zemských s psanými právy, avšak výsledek prací, k účelu tomu předsevzatých, t. z. Institutum císaře Ferdinanda I. z r. 1528 spočívá přec jen na právu římském, kteréž bez ohledu na všeliký odpor i pozdějším soudním i zemským řádům za základ jest položeno. Ferdinand II. i III., jakož i Leopold I. nezvratným okem hleděti ku vytknutému cíli a byl to zejmena poslední z nich, jenž vůčí jevících se odstředivých snah v Uhersku i Chorvátsku pevně se snažil zákony svými (novela o tisku od r. 1681 i dr.) právní jednoty v říši své docíliti. Týž panovník uvedl obecné právo i v soudy nižší a tím recepci jeho formalně dokončil. Během XVII. i XVIII. století pak pronikly skutečně zásady obecno-právní i v soudy městské i patrimonialní. Vytištění práva německého v nejdůležitějších jeho poměrech zásadami římskými bylo tudíž v německo-rakouských zemích hlavně výsledkem neustále ku cíli tomu se nesoucích snah vladařů i nejvyšších jich úřadů. Potřeba recepce neukazovala se dříve v lidu, aby pak nabyla v zákonodárství výraz svůj; nátlak shora byl nejdůležitějším faktorem jejím: vytlačení práva německého

dálo se proto zdlouhavěji nežli jinde a nemohlo býti též úplným, na všechny poměry právního života stejně se vztahujícím.

§. 16.

Historie římského práva a jeho recepce v Polsku vykazuje skoro tentýž chod, jakýmž vniklo právo to do českých zemí. Záhy již nalezáme důkazů o tom, že se znalost práva římského vždy více v zemi šířila; záliba pak, kteréž se zásady jeho těšily, jeví se od nejstarších dob ve výrazech i obratech mluvy, užívaných v líčení právních poměrů, s římskými v nižádném svazku se nenalezajících. Kronisté i dějepisci polští Martinus Gallus, M. Vincentius (Kadlubek) i Dlugoš uvádí celé citáty z kompilace Justiniana, v mnohých pak listinách XIII. i násl. stol. uvádí se osoby, jejichžto označování nedopouští pochybnost o tom, že jim bylo právo římské i kanonické studiem na italských universitách, na nichž vždy četně se nalezalo Poláků, zcela dobře známo. Rovněž tak často opakují se výrazy i fráze, z římského práva přímo přijaté. Značný vliv měla dále na šíření se znalosti římského práva i universita, kterouž byl král Kazimír Veliký listinou od r. 1364 (in die Penthecosthen) v Krakově založil, ustanoviv pro pěstování římského práva pět stolic.[35]) Není zajisté s podivením, že tak obsáhlé zastoupení římského práva na universitě dalo původ vzdělání se mnohých právníků, kteří pak při dvoře královském náklonost k římskému právu šířili. Králové pak polští ode vždy byli příznivci práva toho; vždyť názory jeho podporovaly je ve snažení po neobmezenosti moci jejich vladařské, kterážto neobmezenost mnohým zdála se býti zároveň zárukou vnitřní i zevní mocnosti říšské. Skutečně též zrcadlí se stoupání i klesání moci královské v Polsku ve pěstování i nabývání vážnosti právních zásad římských: kdykoliv zaujímá vládu král, jenž se znal vymaniti více neb méně ze vlivu šlechty, ihned šíří se i znalost

---

[35]) „Item prouiderimus (sic) legenti Legum Codicem de xl marcis argenti; legenti Informatum de totidem; et legenti Volumen, de xx marcis . . . . Similiter, iuxta consuetudinem studij legalis, legentibus Digestum vetus et nowm, cuilibet ipsorum de xl marcis“ (ed. Helcel, St. p. p. p. I. 215.). Zajímavým jest též slib, že se má souditi scholárům atd. v těžkých trestních případech „non secundum consuetudines patrie, uel statuta, sed iuxta Leges“ (ibid.). Skutečně v život vstoupila universita arciť teprvé r. 1401.

i užívání práva římského i naopak. Kazimír Veliký, jehožto obezřetnost i pronikavost dovedla Polsku k moci netušené a i jemu samému dala nalézti pravý prostředek, učiniti moc vladaře polského alespoň na čas neodvislou od šlechty, jež v pozdějším feudalním svém charakteru za jeho doby teprvé arciť začala se vyvinovati: tento král mohl i absolutistické své snahy jako snad žádný z jeho nástupců nechat vystupovati a sotva lze smělým nazvati tvrzení, že příklad římských zákonodárců, zejmena Justiniana, na něhož vedlé jiných vřele vzpomíná v předmluvě velikého zákonodárného díla svého,[36]) byl zajisté ne nejmenší pohnůtkou ku vydání jeho zákonníka. V zákonníku tom, t. z. statutu Vislickém z r. 1347, — jehožto již zevní uspořádání svědčí o spolupůsobení práva římského znalých redaktorů — obzvláštní se váha klade na právo římské co „lex Imperialis;[37]) z pramenů práva toho, jakož i kanonického vzato je ne pouze množství technických výrazů, anobrž přímo celých pravidel.[38]) Tentýž zjev nalezáme ještě v t. z. statutu Vartském z r. 1423.[39]) Avšak tou dobou stál ještě veliký kníže litevský Vitold de facto v plné moci i v Polsku; jeho smrtí (1430) padla poslední překážka, která vadila polské šlechtě postihnouti autokracii v zemi. Zevní, ale i vnitřní dějiny Polska jeho smrtí nabývají tvářnosti jiné; moc královská pozbývá atributů svých jeden za druhým, z nichž byl snad nejdůležitějším onen, který právě působil ku šíření se římsko-právních názorů, atribut svrchovanosti v zákonodárství. V právních památkách pozdějších dob volebních králů nemáme ni jedné konstituce, v níž by se výslovně dovoláváno bylo práva římského. Nesluší arciť okolnost tu stotožňovati s vymizením práva římského v zemi. Dvé bylo faktorů, jejichžto působení bylo pro znalost zásad práva toho mocnější, nežli zákonodárství královské: literatura práva římského i podpůrná jeho platnost v právech městských. Od počátku XVI. až do konce XVIII. stol. vyskytují se obsáhlé mnohdy práce osob, kteréžto, nejdůležitější místa v říši zaujímajíce, při sepisování děl svých měly zajisté na mysli právo skutečně platné; v jich dílech pak souběžně se starým polským

---

[36]) Předmluva tato nenalezá se u Helcela l. c., čte se však ve Vol. leg. I. str. 1. (ed. 1859).

[37]) Čl. 65. (ed. Helcel I.): „Ex lege imperiali clara luce nobis constat" etc.

[38]) Srv. čl. 64., 19., 30., 67. i j.

[39]) Srv. na př. čl. 30.

i římské právo materielní i římsko-kanonický proces se opisuje.[40]) V právech pak městských platilo římské právo co právo pomocné a co takové uvádělo se ve sbírkách městských práv,[41]) i v oněch privilejích královských, kteráž měla míti platnost pro města. Od soudů městských šlo však odvolání ku soudu dvorskému; v něm práva římského obzvláště se užívalo, poněvadž zapletenější otázky, pro které se nenalezalo ustanovení v sbírkách městských práv, skoro vždy dle římského pouze práva se mohly rozluštiti.

§. 17.

Pozorujíce konečně chod, jakýmž se dála recepce římského práva v zemích uherských, nabydeme přesvědčení, že sice právo uherské, jež mělo platnosti u stavů zemských mimo stav městský, jeví charakter národní zrovna tak jako na př. zemské právo v zemích českých, že však vzdor tomu právo římské záhy již nabylo značného vlivu na celý vývoj práva toho, ačkoliv formálně nikdy recipováno nebylo, aniž mu podpůrná platnost byla udělena. Římské právo nevniklo v Uhersko co jeden celkový systém, jednotlivé však jeho zásady působily mocně i na proměnu starších zásad práva tam domácího i na doplňování jich, kdykoliv se ukázala potřeba doplňování takového. Zejmena spůsob, jakýmž se vyvíjelo právo uherské, dekretování totiž zásad, jež měly zákonní platnosti nabýti, byl pro recepci římsko-právních názorů velice příznivým. Na sněmích totiž zemských, jejichžto uzavření, v dekretech královských ohlášená, zákonní měla platnost, rozhodný vždy hlas měli nejvyšší úředníci země i vladaře, mezi nimiž ode dávna přirozenou arciť měli převahu právníci vědecky vzdělaní. Vzdělání takové, na universitách zahraničných a v pozdějších dobách na právnických školách domácích[42]) nabyté, nutno zajisté považovati za nejdůležitější snad pro recepci římského práva okolnost. Záhy

---

[40]) Tak činil na př. Przilnski (1553); Herburt (1598); Drezner (1602, 1613); Zalaszowski (1702) a j.

[41]) Znamenité dílo Jaskera (1535) plno jest citátů z práva římského; Grvicki pak, jehož díla (1562, 1565, 1568, 1573) se v soudech užívala co příručních knih, na mnoha místech podpůrnost „práv císařských“ potvrzuje.

[42]) R. 1367 zal. od Ludvíka I. universita v Pečuhu (bulla Urbana V. od 1. Sept. 1367); universita v Budíně r. 1410 od Sigmunda založená, brzo opět zanikla; 1465 zal. univ. v Požunu (bulla Pauli II. de 19. Maji 1465).

již byla návštěva universit italských z Uherska četnou, jakož lze viděti ze zvláštního postavení, jakéž zaujímali Uhři v počtu národností, v něž se scholarové dělili.[43]) Ano sám papež Innocenc IV. uvádí Uhry mezi oněmi národy, kteří prý pro studium práva římského domácí své právo zanedbávají.[44]) Nelze se tedy diviti tomu, že již v XIII. st. se vyskytují zjevy, svědčící o rozšířené již znalosti práva římského. V rozhodnutích královské kurie Bely IV., Ondřeje III. a j. nalezáme ne pouze citáty z pramenů římsko-právních, začasté se vyskytují z římského práva přijaté zásady, jež v dobách pozdějších co zásady domácího práva bez odporu se uznávají.[45]) S tímto šířením se znalosti římského práva souvisí zajisté i pokusy, jež učiněny jsou již za vlády Ondřeje II. a později od Bely IV. jsou obnoveny, zavésti totiž písemní proces před kurií královskou; kteréžto pokusy v té době arciť ještě provésti se nedaly.[46])

Obzvláštním však šiřitelem práva římského v Uhrách lze nazvati krále Karla Roberta (1311—42). Tento král, jehožto první vychování se dálo v Italii, s nímž i mnoho Vlachů přišlo do Uher, přenesl tam též římské názory o svrchovanosti moci vladařské, osvobození jejím od závazků zákona, o neobmezenosti královské moci zákonodárné i hleděl, pokud možná dle těchto názorů vládu svoji v Uhersku upraviti. On si vindikoval právo, prohlásiti poukázáním na „jus naturale atque positivum“ nezávaznou „observatam ab antiquo regni Hungariæ consuetudinem,“[47]) od něho též pochází mnohá ustanovení processualního práva, jejichž římský původ snadno dovoditi lze.[48]) Arciť nastala již za nástupce jeho Ludvíka I. reakce proti takovému vnucování římského práva, kterýmž stavové zemští se viděli zkrácenými ve právích ode dávna

---

[43]) Tak zaujímají Uhři v Bologni mezi „ultramontani“ zvláštní místo (Savigny, Gesch. III. 173. [I. vyd.], v Padovi pak zaujímali Uhři po Němcích, Češích i Polácích čtvrté místo mezi desíti transalpinskými národnostmi i měli jeden hlas. (Stat. univ. jur. Pat. ed. 1550 I. c. 2.)

[44]) Bartal, Comm. II. 169 sq.

[45]) Příklady takové z Katona, Hist. VI. p. 1115., 1123.; Fejér, Cod. dipl. T. IV. v. 2.; VII. v. 2. atd. uvádí Bartal l. c. III. 13. Zejmena z Fejéra lze příklady ty značně rozmnožiti.

[46]) Fessler, Gesch. II. 745. sq.

[47]) Příklad vz. Bartal, Comm. III. 19.

[48]) ibid. 41. sq.

jim příslušících. Co hlavní výsledek reakce té sluší považovati usnešení, že se mají zákony vydávati pouze s přivolením stavů, jakož i docílené od krále nové potvrzení dekretu Ondřeje II. z r. 1222, v jehožto čl. 31. stavům přiznáno právo „resistendi et contradicendi," kdykoliv by král chtěl zkracovati práva i výsady stavům udělené.[49]) Proces však vnikání římského práva v soustavu práva uherského nedal se více zastaviti; zásady již přijaté nutně vedly ku přijetí jiných, s oněmi ve svazku důslednosti se nalezajících. Za krále Matyáše stal se konečně přímý pokus, uvésti veškeré římské právo, jak se nalezá v kompilaci Justiniana. Letopisec, kterýž o pokusu tom vypravuje, praví sice, že nastaly následkem pokusu toho mnohé zmatky v zemi, tak že musel král upustiti od svého předsevzetí,[50]) jak velice však již bylo opanovalo římské právo veškerým způsobem myšlení i jednání o právních poměrech, vysvítá z prvního pokusu kodifikačního v Uhersku, kterýž se stal, málo desítiletí po smrti Matyášově. Pokus ten způsobil král Vladislav II., nástupce Matyášů, málo let po vydání svého zřízení zemského pro Čechy (1507), svěřiv protonotáři judicis curiæ Štěpánu Verbőcziu sepsání veškerých práv zemských podle usnešení sněmů z r. 1500 i 1507.[51]) Výsledek sepsání toho jeví se ve známém opus tripartitum juris consuetudinarii i. r. Hungariæ.

---

[49]) Corp. j. h. (Bud. 1779) I. p. 166. c. p. 157.

[50]) „In comitatu Beatricis, Ferdinandi regis Neapolitani filiae, quae illhinc fuit missa mystum Matthiae regi, venerunt jureconsulti aliquot, qui barbarum, ut ipsi dicebant, morem magno vultus et superciliorum fastidio aspernati homines, quod principes et comites haberent pro sapientibus, facile perfecerunt, ut homines rudes ac simplices illorum se sapientiae concrederent. Coeperunt illi formulas praescribere, quibus esset petendum, quibus respondendum atque excipiendum, dies legitimos notare, judici quoque aliquid assignare, quod diceret, ne muta esset persona. Brevi tempore, ubi nullae prius erant lites, omnia vidisses fervere litibus, controversiis, petitionibus, exceptionibus, comperendinationibus, procrastinationibus. Erat prorsus fabula, nisi quod damnosissima, cetera festiva in primis et ad risum movendum apta hominibus utique otiosis et quibus nihil esset controversiae. Quod malum tantum, et tam subitum, quodque late invasisset plurimos, quum animadvertissent homines prudentiores, ad regem res est delata, qui re percognita jureconsultos illos continuo regni finibus jussit excedere." (Vives, De causis corr. art.)

[51]) Corp. j. h. I. p. 321., 325.; Praef. in op. trip.

Dílo to ohlašuje se co sborník uherského práva obyčejového a že Verböcz skutečně přijal pouze zásady práva platného v dílo své, vychází na jevo již z té pouze okolnosti, že nehledě ku nedostatečné formě potvrzení jeho — nebylot zasláno pod pečetí královskou jednotlivým komitátům,[52]) záhy již nabylo neobmezené vážnosti ne pouze u soudů, nýbrž i u sněmů zemských;[53]) ano i dekrety pozdějších králů výslovně ku dílu tomu se odvolávají.[54]) Celý pozdější vývoj práva v Uhřích — lze říci — spočívá na díle tom. Pozorujeme-li však opus tripartitum zřetelem na původ jeho, nabudeme ihned přesvědčení, že spočívá v první řadě na právu římském; spůsob, jakýmž uspořádány jsou jednotlivé materie, skoro veškeré právní definice, základní pravidla jednotlivých právních institutů: vše to nalezá vzor svůj ve pramenech práva římského, od nichž se Verböcz často ne ku prospěchu precisného určování pojmů dodatkem jednoho neb druhého slova, rozštípením pravidel v soustavné jich části a p. liší.[55]) Musel tudíž zajisté již před sepsáním díla Verböczi-ova býti veškeren právní život v Uhersku proniknut názory římsko-právními. Kdyby toho nebývalo, nebylo by nikdy dílo tripartitum nabylo tak veliké vážnosti; zůstalot by i na dále prací soukromou, kterouž by politické poměry, jež nastaly krátce po jeho sepsání v Uhersku a ve kterýchž i jeho spisovatel pro dílo svoje ne příliš příznivou úlohu hrál, přivedly k brzkému zapomenutí. Avšak ani poměry ty, ani práce kodifikační, ku kterýmž zavdal podnět Ferdinand I. ihned po korunovací své za krále uherského,[56]) a kteráž měla zajisté tentýž účel, kterýž

---

[52]) Tak vyžadovalo se na sněmu r. 1514 (Vladisl. decr. VII. art. 63.; C. j. h. I. p. 334.), což však učiněno není.

[53]) Již sněm z r. 1518 art. 41. ustanovil: „secundum jura regni scripta, ad universos regni comitatus jam destinata ab universis comitatibus . . . causae universae discutiantur" (C. j. h. I. p. 343.). Na snadě jest, že označují jura regni scripta dílo Verböczia.

[54]) Rudolphi decr. IV. art. 24.; Mathiae II. decr. I. art. 15.; Ferdinandi II. decr. I. art. 2. §. 11.; decr. IV. art. 18. a m. j.

[55]) Jak dalece souhlas tripartita s prameny římského práva sahá, vidno na př. z díla jednoho z nejlepších právníků uherských Szegedia: Trip. j. h. tyroc. (1762), kdež dodány jsou k zásadám tripartiti parallelní místa z římského i kanonického práva.

[56]) Ferd. const. in d. Bud. 1527 art. 3. (C. j. h. I. 355.). Srv. též dekr. jeho od r. 1548, 1550 i 1563.

postihnouti chtěl umný tento vladař i ve druhých zemích svých, unifikovati právo na společném základě, nebyly s to, zmenšiti vážnost díla Verböcziova. Resultát prací těchto, postihnutý do r. 1563[57]) t. zv. opus quadripartitum spočívá sice úplně na sbírce Verböczia; avšak nejen, že nebyla sbírka tato ním vytisknuta; opus quadripartitum v brzké upadnulo zapomenutí.

Římské tudíž právo, ačkoliv formálně recipováno nikdy nebylo, nabylo skutečně i v Uhersku zrovna takové — ne-li větší — vážnosti, jakéž dostihlo i v druhých zemích rakouských.

§. 18.

Netřeba tuším připomínati, že právě jako římské právo, nabylo i právo kanonické jisté důležitosti ve všech zemích rakouských. Rozšíření i vliv práva toho padá namnoze ještě před onu dobu, ve kteréž začalo římské právo působnost svoji na právní život národů rakouských; církevní canony nabyly totiž všude nepopírané platnosti, kdekoliv nabyla vlivu římská hierarchie, což bylo u všech národů, u nichž vršila církev římská kulturní svoji missi, tudíž u veškerých skoro národů, jež spojeny jsou nyní v říši rakouské. V ohledu tom jde vývoj i šíření se práva kanonického zcela analogicky s rozvojem, kterýž se dál ve střední Evropě vůbec. Taktéž bylo by pro účel náš podřízené vážnosti, dokazovati, že se i v zemích rakouských působnost církevně-právních zásad neobmezovala pouze na pole církevního života, nýbrž že znala církev i tu záhy rozšířiti jurisdikci svoji na mnohé záležitosti civilní, kteréž po dosti pružných názorech občas docházejících papežů i jejich hierarchie stály v jakémkoliv spojení s církevní mravoukou, aneb církevními řády. Především nalézáme tudíž, že působí právo kanonické na původní právní názory národů rakouských ve právních poměrech, jež se jakýmkoliv spůsobem připojují na svazek manželský, tedy skoro na veškery poměry rodinné, na mnohé poměry práva dědičného, kde se jeví vliv církevních právních zásad zejmena v nauce o testamentech i p. Avšak i ve právu trestním patrným jest vliv tento; budiž pouze poukázáno ku názorům o příčetnosti i trestuhodnosti zločinů, na kteréž byl postaven dříve trest smrti, na právo útočišť i proměny trestního řádu, jež mělo právo to

---

[57]) Decr. XX. art. 30. (C. j. h. I. 503.).

v první řadě za následek. V řádu soudním civilním, zejmena pokud se týče rozšiřování a opětného zúžování jurisdikční sfery v osobním ohledu, nalezáme i tu vývoj zcela podobný onomu, jakýž se jeví zejmena v Německu. Taktéž i konečně ve právu státním, zejmena co se týče názorů o moci vladařské, jakož i poměrů stavovských nelze zneuznati, že stejné byly účely, kterýchž církev svými právními zásadami chtěla dosíci. Jasně taktéž vysvítá veliká ona důležitost, kterouž má právě souměrnost vlivu církevního práva pro veškerou historii práva rakouského; církevní právo ukazuje se býti třetím veleváźným činitelem, kterýž vedl též ku sblížení národů rakouských na poli veškerého kulturního vývoje, a kterýž tudíž v rakouské právní historii musí nalézti patřičného ocenění.

§. 19.

Nelze konečně nevzpomenouti i práva lenního co faktora, který, v obmezenější arcit míře nežli ostatní z uvedených práv, působil též ku sblížení právní kultury různých národů rakouských. Longobardské právo lenní zjednalo si průchod zejmena v oněch zemích rakouských, kteréž ode dávna v tužším se nalezaly svazku s říší německou; v země tyto vniklo právo lenní v zápětí práva německého, z části co integrující jeho díl. Zvláštnost povahy však práva toho byla příčinou, že působení jeho na celkový vývoj právního života nemohlo ani z daleka vyrovnati se působení práva německého, římského, neb kanonického. Druhdy zůstalo právo lenní úplně isolovaným, soudy, jež rozhodovaly o lenních záležitostech, nestýkaly se v nižádné instanci se soudy zemskými; druhdy však alespoň ve vyšších instancích rozhodoval obyčejný zemský soud v otázkách lenních. V tom však případě není vyloučena možnost směsování zásad práva lenního se zásadami zemského práva. V celku však takového směsování dosti řídké jsou příklady; lenní právo vyvinovalo se co zvláštní samostatný organismus, aniž by působil buďto ze své strany na proměnu práv ostatních, aneb sám se doplňoval zásadami, přejatými z práva na př. zemského či městského. Co soustava, kteráž ve mnoha částech rakouské říše nabyla identické platnosti, ukazuje se býti zajisté pro právníka nemalé vědecké váźnosti. V některých konečně zemích, jako v Uhersku i Polsku právo lenní vůbec nemohlo se ujmouti a pouze jednotlivé na lenní poměry živě ukazující řády, vnikly v právní

soustavy jejich, nepůsobíce arciť zpět na samostatný vývin ostatních právních oborů.

Snahy kodifikační.

§. 20.

Rozmanité byly tudíž základy, na kterých se začalo vyvíjeti právo rakouských nyní národů; slovanské, německé, romanské prvky, jakož i původem svým na prvních dvou spočívající, avšak v brzce samostatným se zjevující element maďarský nalezáme vedle sebe, nalezáme každý z nich ve snažení, výlučně opanovati veškerým právním životem národa, zvláštnost svoji jemu děkujícího. Avšak dávno ještě před dobou, kdy spůsobily politické zejmena poměry bližší styky mezi národy těmi, mnohem dříve nežli styky ty se proměnily v trvalé národů těch spojení v jeden státoprávní celek, otírají se ostré hrany útvarů, stvořivších se výhradným působením prvků oněch, začíná se proces vzájemného proplétání různých národních soustav práva. Mocnému působení faktorů, právě označených, nemohlyť se s úspěchem i trvale opříti soustavy ty, vyhovující sice potřebám primitivní doby kulturního rozvoje národa nečetného, s jinými národy v trvalé styky posud nevstoupivšího, ukazující se však nedostatečnými, odolati mocnému proudu názorů novověkých. Následkem působení onoho vystupují totožné zásady, jež snaží se nabýti i totožného výrazu. Vidíme přenášeti se leckteré instituty ze právní soustavy jednoho národa ke druhému, vidíme leckteré řády, vykazující původně různost karakteru, vyvinovati se na dále na totožných základech. Rozšíření se na př. ústavu veřejných kněh z Čech i Moravy do zemí sousedních, převedení řízení o pozůstalostech z Rakous do českých zemí, vzájemné přenášení zásad práva rodinného i dědičného z Uher do Polska i naopak, vzájemně vždy podobněji se vyvinující organisace soudů i řízení před nimi atd., vše to vede nás k úsudku, že doba sama pudila ku spojení se různých prvků v jeden harmonický celek, ku vyloučení veškeré národní exklusivity na poli kulturního, zejmena právně-kulturního vývoje národů, odkázaných samou historií ku tvoření i hájení společných zájmů. Jasné přesvědčení o nutnosti této zajisté že nebylo poslední příčinou ku provádění oněch pokusů, kteréž činili právě nejschopnější vladaři po spojení nejdůležitějších pro říši rakouskou skupin zemí v jeden státoprávní

celek k tomu účelu, stvořiti pevný základ pro další vývoj právního života, dokumentovati i zevně onu podobnost, jakáž se byla v právním životu různých, pod žezlem jich spojených národů již dávno vyvinula. Pokusy ty zjevují se ve snahách kodifikačních, kteréž od XVI. st. do doby naší se vyskytují a kteréž vůči obsáhlosti své, obejmouti jedným zákonem právní řády jedné neb více resp. všechny země, dvěma dobám novější historie práva rakouského zvláštní jich povahu poskytují.

§. 21.

Práce kodifikační, jež zejmena od doby Ferdinanda I. vždy určitěji se nesou ku cíli vytknutému, nalezaly pevný již základ v různých zřízeních zemských, zemských soudů, zemského práva atd., kteráž ještě před spojením českých i uherských království s „domem rakouským“ v jednotlivých zemích byla zpořízena. Mezi vladaři, kteříž vyvinovali v ohledu tom značnější činnost, zajisté v první řadě nutno vytknouti Vladislava II. Týž král, ačkoliv jinak vláda jeho se nevyznamenávala zvláštní rázností ve provádění reforem, pojal a — alespoň z části — i provedl myšlenku, kodifikovati právo platné i stvořiti tím pevný základ pro další jeho rozvoj i byl v českých svých zemích v ohledu tom šťastnějším, nežli předchůdcové jeho Přemysl Otakar II., Václav II. i Karel IV. Vladislav zvolil ku dosažení cíle svého vhodnější prostředek nežli tito panovníci; on pojal totiž ve zřízení své nálezy zemského soudu doslovně a tím nejen že dokumentoval i zevně souvislost svého zřízení s dosavadním rozvojem práva, nýbrž i z předu odstranil obavy stavů stran uvádění nových práv v zemi, kteréž byly hlavní závadou zákonodárních úspěchů jmenovaných předchůdců jeho. Zřízení zemské z r. 1500 tvoří na dále základ, na kterém spočívají další práce kodifikační v českých zemích i připadá mu tudíž, jakož i proto zvláštní důležitost v historii kodifikace práva rakouského, poněvadž obsahuje veškeré i veřejné i soukromé právo i mohlo tedy tvořiti vhodné východiště pro unifikační snahy, v pozdějších dobách se vyskytující. Důležitým tudiž lze považovati zjevem, že latinský překlad téhož zřízení zemského, od Rodricha Doubravského z Doubravy[58]) pořízený, podán jest r. 1527 Ferdinandu I. dle vší pravděpodobnosti co autentická sbírka oněch práv zemských,

---

[58]) Ott l. c. 247.

kteráž kráž král na pomezí království přísahou byl potvrdil.[59]) I na Moravě srovnáno se za vlády Vladislava II. r. 1516 o zřízení zemské, kteréž ač týmže spůsobem jakož české jest sestaveno, přece co do důležitosti pro pozdější práce kodifikační daleko nedosahuje zřízení českého, aniž mohlo sebe méně vymeziti polooficielní platnost znamenité práce soukromé Ctibora z Cimburka. Že pak Vladislav vědomky, za účelem tím, aby právní stav v zemi co možná byl polepšen i ustálen, dal původ kodifikačním prácem těmto, vychází na jevo ne pouze ze zřejmých slov úvodu ku zřízení z r. 1500, nýbrž i z vytknuté již snahy téhož vladaře, provésti kodifikaci platného práva i v druhém království svém, v Uhersku.

§. 22.

Avšak i v ostatních zemích rakouských vystupují v prvních desítiletích XVI. st. snahy kodifikační na jevo. Ačkoliv nejsou jich výsledky tak obsáhlými, jakýmiž korunovány jsou podobné snahy krále Vladislava v Čechách, přece nutno jim vindikovati dalekosáhlou vážnost historicko-právní. Kodifikační snahy ty zahajují totiž i tu nové období, ve kterémž postaviti se měl veškerý další vývoj práva na nové základy, v němž dále nové měly nastati názory o faktorech, právo tvořících a regulování právních poměrů mělo se státi úkolem jedné, ústřední moci ve státu, representované panovníkem samým. Na rozhraní tohoto období stojí svěží osobnost Maximiliana I., jenž po celou dobu vlády své neúnavně se snažil prováděti nové idey i bořiti staré, významu již prosté formy státu středověkého, a jehožto doba tudíž právem se prohlašuje co „perioda přechodu že středověku v nový věk rakouského právního dějepisu.“[60]) Činnost Maximilianova na poli právního vývoje dědičných jeho zemí namnoze teprv umožnila uskutečnění intencí nástupce jeho, kterýž byl prvním skutečným zástupcem idey všeobecného státu rakouského, Ferdinanda I. Ačkoliv dosti toho, co byl Maximilian zejmena na poli zákonodárném utvořil, ukázalo se býti bez trvání; ta zásluha nemůže mu se upříti, že to byl on, jenž jasně seznával nutnost kodifikačních prací i učinil vše možné, což mohlo nástupci jeho usnadniti provádění reformatorních plánů jeho. Ihned po smrti otce svého (1493) zařídil Maximilian I. pro

---

[59]) Arch. Č. V. 6.
[60]) Luschin, Gerw. 289.

dědičné svoje země orgán, kterýž ho měl podporovati ve snahách za jednotnou správou práva, totiž ony „Regiment" zvané úřady, z nichž jeden měl působiti v tak zv. horních zemích (Tyroly, Breisgau, Sundgau atd.), druhému pak co působiště vykázáno t. zv. pět nižších zemí rakouských (země nad i pod Enží, Štýrsko, Korutany i Krajina). Činnost úřadů těchto, určená společnou instrukcí, zajisté byla způsobilou, urovnati půdu pro společné zemím těm zákonodárství. Co událost veleváženou pro celou vnitřní organisaci rakouských zemí nutno dále vytknouti odbývaný též za vlády Maximiliana I. spojený sněm všech německých zemí dědičných v Inšpruku (1518), na kterémž již (t. zv. Innsbrucker Libelle)[61]) učiněn počátek kodifikace, mající nabýti platnosti ve všech předních, horních i dolních zemích rakouských. Od Maximiliana pochází konečně více vážných zákonů, kteréž tvořily skutečně základ další legislatorní činnosti: Sem náleží především t. zv. „Gesatz u. Ordng. d. ger. Malefizrechten" atd. pro Tyrolsko (1499), kteréžto právo se ukazuje býti nejstarším trestním zákonníkem německých zemí rakouských,[62]) dále řád práva zemského pro Štýrsko od r. 1503, kterýž sloužil ve své redakci od r. 1510 základem pozdějším právům zemským ve Štýrsku,[63]) jakož i řád soudu zemského pro země nad i pod Enží od r. 1514.[64])

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Držba nepravá; námitka litis pendentis. (§. 345. ob. zák. obč. a §. 5. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z., §. 40. ob. ř. s.)

Ve své žalobě sub pr. 14. července 1877 č. 6015. na B., lesníka v M., u c. k. okresního soudu v Berouně podané uvedl A.:

[61]) 1) Libell K. M. Hofordnung vnd ander betrachtung;
2) Libell der Rüstigung halben;
3) Libell gemainer beschwärungen. (Arch. f. ö. G. Q. XIII. 203.—366.; 316.)

[62]) Krones, Gesch. III. 22.

[63]) Canstein, Civ. pr. 117. n.

[64]) Luschin l. c. 287.

Z usedlosti mé č. pop. 23. v M. vede k pastvišti mému č. parc. 624., 625. a 626. vozová cesta č. parc. 648., kteráž dříve pokračovala lesem tak zvaným „Studeným“ k panství K. náležejícím. Na místě této cesty upravena jest nyní cesta jiná, kteráž jest rovněž pokračováním vozové cesty č. parc. 648. a která kolem lesa onoho směrem jihozápadním a pak směrem západním se táhne. Z této cesty pak pod úhlem téměř pravým zabočuje do lesa směrem severním pěšina zvaná „u stydlé vody“, po kteréžto pěšině se dojde na mou řečenou pastvinu. Od pradávných dob, zejmena pak i letos od počátku května až do 14. června honíval jsem dle potřeby své téměř denně svůj dobytek na pastviště své po vozové cestě č. parc. 648., dříve ve směru jihozápadním skrze les zvaný „Studený“ pokračující a později, když nová cesta upravena byla, což se již před několika lety stalo, nadřečenou cestou kolem lesa na pěšinu „u stydlé vody“, pak pěšinou touto až na řečené pastviště. Dne 14. června 1877 ale nařídil B. dělníkům F. S. a J. T., aby sobě vzali sekery i aby onu cestu a zejmena pěšinu zvanou „u stydlé vody“, kudy jsem na jmenované pastviště své dobytek honiti dával, ještě téhož dne žerděmi zahradili, tak abych tudy dále honiti nemohl. Dělníci J. T. a F. S. také skutečně uposlechli rozkazu B. a jmenovanou pěšinu „u stydlé vody“ na dvou místech, a sice tam, kde tato pěšina z uvedené vozové cesty do lesa na sever vybočuje, pak odtud asi 1000 kroků dále k severu žerděmi zahradili a tím volnost této pěšiny úplně zamezili. Tím spůsobem porušil B. mé pokojné držení pěšiny „u stydlé vody“, kteréž následkem toho nyní užívati nemohu.

Rozhodovacím výměrem ze dne 20. října 1878 č. 7902. c. k. okresní soud v Berouně žalobě zúplna místo dal z těchto

důvodů:

Žalovaný namítá nejprvé nepříslušnost soudu; avšak námitka tato nemá v tomto případě místa; neb při rozhodnutí tomto jedná se o to, zdali A. byl v držbě práva, po pěšině „u stydlé vody“ svůj dobytek honiti, a zdali jej B. tím, že pěšinu tu zahraditi dal, v této držbě rušil, a o otázce této nelze žádnému jinému úřadu rozhodovati, nežli soudu. Pakli B. shledal, že A. tímto honěním lesu škodí, měl se na příslušný úřad k zamezení toho obrátiti; jelikož ale o své újmě pěšinu zahradil, tu se musí také soudnímu výroku podrobiti a není soudní rozhodnutí na újmu ochraně lesa,

poněvadž mimo soudní rozhodnutí o rušené držbě vždy státi se může rozhodnutí příslušného úřadu o ochraně lesa.

Podobně druhá námitka žalovaného, že měl A. žalovati lesní správu, nemá místa, neb rušení držby jest deliktem, který se stíhá cestou civilní, což již z toho vysvítá, že se ve sporu o rušenou držbu strany ku přísaze připustiti nesmí, a jest za takové jednání zodpovědným ten, kdo původcem jeho byl neb sám jej spáchal.

Při rozhodnutí o třetí námitce, totiž námitce litis pendentis, sluší za základ vzíti zásadu „res inter easdem partes" a tu se shledá, že, byť se jednalo ve sporu, k němuž se táhnuto,*) též o držbu práva, po pěšině „u stydlé vody" dobytek honiti, přece tu nejsou tytéž sporné strany; neb, jak právě provedeno, není lesní správa za sdělání hradeb zodpovědnou, nýbrž jest zodpovědným ten, kdo hradby zříditi dal, a to jest v jednom sporu Č. a K. a v druhém sporu B.

Co se týká otázky rušené držby samé, tu dosvědčili V. L., V. L. a F. L., že dobytek žalujícího po této pěšině každoročně honěn býval a jest tím držba žalovatele A. dokázána. Co se týká rušení této držby, tu jest soudním ohledáním ve spojení s výpovědí svědků Č., K., T. a S. dokázáno, že byly následkem nařízení žalovaného B. na této pěšině dvě hradby zřízeny tím spůsobem, že do země koly zaraženy, na ně latě upevněny a mezi to trní a osekané větve naházeny byly. Že těmito hradbami přístup na pěšinu zamezen neb velmi stížen jest, není třeba dokazovati a jest tudíž také dokázáno, že žalovaný B. sděláním hradeb těch žalovatele A. v držbě jeho rušil.

Naproti tomu opírá se žalovaný o tu okolnost, že již od roku 1876 hajní Č. a K. k rozkazu jeho dobytek žalovatele z lesa „ve Studeném" vůbec, zejmena však z pěšiny „u stydlé vody" vyhánějí, že následkem vyhánění toho dobytek žalujícího vrácen a domu hnán byl a že vyhnaný pasák žalovateli oznámil, že vyhnán byl, a že konečně již roku 1876 byly na témž místě hradby postaveny, tak že roku 1877 hradby pouze opraveny, nikoli ale znova zdělány byly, a že tudíž žaloba proti B. pozdě podána byla. Avšak výpovědí M. a K. dokázáno jest, že někdy dobytek žalovatele vzdor bránění dále hnán byl a pakli dobytek domů vrácen byl, že A. říkával: „poženeš tam zase" a že skutečně čeledín M. buď tentýž den odpoledne aneb druhý den ráno zase tamtudy

*) Viz případ svrchu na str. 160. položený.

dobytek hnal. Dále jest svědky F. L. a J. L. dokázáno, že dobytek žalobcův vzdor postaveným hradbám též roku 1877 toutéž cestou a pěšinou honěn býval, a sice že si dobytek hradby rozhrnul a trním prošel, což se dle seznání těchto svědků dělo v čas, když pastvy byly, tedy v onen čas, kdy žalovatel pěšiny té vůbec používal.

Že udání těchto svědků hodnověrné jest, vysvítá již z toho, že žalovaný sám udává, že dřívější hradby již rozházeny byly a že je dal opraviti, a též svědkové Č. a T. potvrzují, že hradby roku 1876 sdělané roku 1877 rozházeny byly.

Přihlíží-li se k §. 351. ob. z. obč., který k uhasnutí držby vyžaduje, aby držitel zápovědi se podrobil, tu vysvítá z uvedených okolností, že žaloba není pozdě podána, poněvadž B. novým činem honění dobytka zamezil neb stížil a poněvadž se žalující zápovědi nepodrobil, ještě roku 1877 v držbě byl a držbu tuto jako jindy v čas, kdy pastvy byly, též roku 1877 vykonával.

Žalovaný uvádí konečně proti žalobě, že nadlesní N. žalobci pouze na jeden rok povolil, dobytek po provaze voditi, že rok tento již uplynul a že se tudíž A. v držení nepravém nalézal. Avšak ze svědků nikdo nepotvrdil, že by byl nadlesní N. vodění dobytka pouze na provaze dovolil; že by se povolení takové bylo jenom na jeden rok stalo, potvrdil pouze H., naproti kteréžto výpovědi stojí výpověď dvou bezvadných svědků, totiž L. a M., kteří udávají, že se povolení to na rok nestalo.

Rekurs proti tomuto výměru žalovaným podaný byl rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského ze dne 9. prosince 1878 č. 33640. zamítnut z těchto

důvodů:

Rekurent nemůže se k odůvodnění námitky své o nepříslušnosti soudní na lesní zákon a na §. 18. téhož zákona nikterak s výsledkem odvolávati. Neboť §. 18. ve spojení s §. 9. odst. 3. a §. 10. odst. 4. lesního zákona nepřipouští žádné pochybnosti o tom, že příslušnost politických úřadů jen tenkráte místo má, když spory vzniknou o tom, zdaž onen, jenž k průhonu dobytka lesem oprávněn jest, toto právo své skutečně též ve smyslu §. 10. odst. 3. l. zák. vykonává, když tedy oprávněný a zavázaný pouze o spůsobu vykonávání práva k průhonu dobytka lesní cestou, jež samo o sobě však nepopřeno jest, se neshodují, nepřísluší však politickému úřadu i tenkráte rozhodovati, když právo samo aneb

téhož faktické vykonávání přímo se popírá. Snad by se mohla však ta námitka činiti, že cís. patent ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. podání žaloby překáží, poněvadž průhon dobytka lesem jest právem, kteréž vyvazení neb upravení podlehá, avšak též bez podstaty. Cís. patent ze dne 5. července 1853 č. 130. ř. z. uznává úplně držbu takovýchto práv k průhonu dobytka již v roce 1853 bývší, i neupírá jim nikdež soudní ochrany. Čl. 43. cit. patentu měl jen ten účel, aby se budoucí nabytí práv, dobytek cestou lesní honiti, se zemědělstvím vůbec se nesrovnávajících, vydržením let nemožným stalo, aby se však prozatímné další faktické vykonávání práv takových až do vynešení výroku orgánův u věci té příslušných o tom, zdaž v tom neb onom případě skutečně pozůstává právo, jež vyvazení neb upravení podlehá, zamezilo, to §. 48. cit. cís. patentu nikterak za účel neměl, což zvlášť jasně a určitě plyne z odst. 3. min. nař. ze dne 3. září 1855 č. 16. ř. z. o příslušnosti zemských komissí pro vyvazení a upravení pozemkových břemen jednajícího, kdež se výslovně praví, že toto ohlášení neb provokace prozatímné vykonávání práva nikterak nezastavuje, nýbrž že vykonávání to, tak jak se před ohlášením dělo, až do doby nálezu vyvazovacího neb upravovacího potrvati má, a že tudíž ani právní spory, jež pouze rušení takových práv za předmět mají, zastaveny býti nemohou; toliko žaloby domáhající se nálezu, že právo takové přísluší neb nepřísluší, neměly se od doby v odst. 1. cit. min. nařízení blíže ustanovené více k soudu podávati, čímž se patrně na strany nátlak činiti chtěl, aby taková práva k domáhanému zákonem vyvazení neb upravení ohlásily, a to tím více, poněvadž s opomenutím neb opozděním takového ohlášení i dle novějšího zákona zemského ze dne 28. ledna 1869 č. 16. ř. z. žádné škodné následky spojeny nejsou, než pouze ty, že onen, kdo promeškání tříměsíčné lhůty zavinil, náklady místní komisse sám nese. Dosvědčuje-li však svědek J. J. žalobcem vedený, že dobytek žalobcův již po 40 let na stezce „u stydlé vody“ lesem „Studeným“ honěn byl a pamatuje-li se na to též od svého dětinství svědek L. a plyne-li tudíž z výpovědí svědků těch, že majitelé usedlosti č. pop. 23. v M. již té doby, kdy citovaný cís. patent vydán byl, svůj dobytek po této stezce lesem „Studeným“ honili, a netvrdí-li se konečně žádnou stranou, že ohlášení nějaké a následkem toho vyvazení aneb upravení tohoto práva k průhonu dobytka se stalo, není žalobci ve smyslu §. 43. cis. pat. ze dne 5. července 1853 a min. nařízení ze dne 3. září 1855 č. 161. ř. z.

zabráněno, aby pro toto své prozatímné vykonávání průhonu dobytka po zmíněné stezce proti rušení osobami třetími za soudní ochranu žádal, a musila se mu též, když trvání výkonu tohoto v posledním čase prokázal, soudní ochrana ta poskytnouti, rozhodnutí otázky však, zdaž také právo k průhonu dobytka, fakticky vykonávané, skutečně má, oněm orgánům přenechati, které k výroku takovému dle svrchu citovaného patentu a instrukce k tomu ze dne 31. října 1857 č. 218. ř. z. povolány jsou.

Dle výsledku výpovědí svědků nelze však o tom pochybovati, že žalobce dobytek svůj po této stezce až do posledního času honiti dal, a potvrzují to nejen svědci v konečném výměru prvního soudu uvedení, nýbrž i svědkyně žalovaným vedená B. M. a v jistém smyslu též i M. Č., který ještě v roce 1877, byť i ne po této stezce právě, přece lesem vůbec dobytek žalobcův honil, a výpovědi svědků těch stačí úplně k důkazu.

Nesprávné jest mínění rekurentovo, že žalobce tím, že syn a čeládka jeho v květnu a v červnu 1876 několikráte z lesa a dne 27. května a 6. června 1876 i z místa, kde stezka do lesa zabočuje, s dobytkem vyháněni a dobytek skutečně vyhnán byl, z držení vypuzen byl. Svědci žalovaným vedení M. K. a B. M. potvrzují, že přes zápověď vždy přece dobytek po stezce honili a stvrzené svědkyní B. M. okolnosti jasně k tomu ukazují, že, když ona a její společníci v případě jí dosvědčeném dobytek zpátky hnali, jen moci proti nim užité couvli, a rovněž svědkové M. a K. udávají, že jen tenkráte zápovědi se podrobili, když proti nim dva neb tři hajní stáli, oni tedy přesile ustoupiti musili, jinak však zápovědi nedbali, ano že i dokonce dvakráte proti zápovědi dvou hajných dobytek lesem prohnali, což i z části hajnými samými doznáno jest.

Žalobce tedy ještě v roce 1876 stále v držbě stezky se zachoval a že rovněž tak v roce 1877 bez překážky na stezce té dobytek honiti dal, a nelze průhon ten tajným zváti, poněvadž veřejně se děl a od jiných osob vidán byl.

Žalobce byl tedy před dobou, kdy obě hradby postaveny byly (14. června 1877), ve faktickém držení průhonu dobytka po stezce a nemůže žaloba jeho za opozděnou pokládána býti. Nelze však též o tom mluviti, že by držení tohoto práva k průhonu pouze prekaristickým bylo, neb žádný ze svědků žalovaným vedených nepotvrzuje, že nadlesní N. žalobci a F. M. cestu, kterou prý, jak tvrdí, v květnu 1875 jim vykázal, k jich žádosti pouze z ochoty

propůjčil a že oni to pokládali co úslužnost jim prokázanou. Výpověď svědka L. spíše k tomu ukazuje, že nadlesní právo žalobcovo, dobytek svůj po této stezce honiti, uznal a že se mu jen o to jednalo, aby tomuto průhonu dobytka, poněvadž právě tam, kudy stezka vedla, mladá mýta se nacházela, jiný směr dal, aby mláďata chráněna byla, a sice že jim na to poukázal, že kdyby na cestě jim vykázané stromky vysázeny býti měly, oni opět jinady hnáti moci budou.

Mimořádnému rekursu žalovaného proti nálezu tomuto c. k. nejvyšší soud místo dal, změnil rozhodnutí obou nižších stolic a zavrhl žalobu z těchto

důvodů:

Na straně žalobcově jedná se především o poslední faktické držení práva, honiti dobytek lesem „Studeným“ po pěšině „u stydlé vody“, a sice od bodu *d*, kde pěšina tato z vozové cesty po hranicích lesa vedoucí k severu zabočuje, až k bodu *e*, na kterýchžto místech dle žaloby od žalovaného hradby zřízeny byly, čímž žalobce svou držbu za rušenou pokládá. Při tom nelze ze zřetele pustiti, že les „Studený“ bez odporu náleží k panství K., že tudíž zmíněná držba vlastně proti tomuto panství právní účinky míti má, že toto panství správu lesa i dozor nad ním svými k tomu určenými orgány vykonává a že tudíž žalovaný co lesník, dopustiv se dle toho, co v žalobě uvedeno, konání rušení držby obsahujícího, nemůže pokládán býti co osoba sledující samostatné účele, nýbrž toliko co orgán lesní správy, při čemž též přehlédnouti nelze, že působení a činění všech orgánů lesní správy a lesního dozorství nehledě k tomu, zdali jsou lesníky neb hajnými, toliko co spolupůsobení k docílení jednotného účelu pokládáno býti má.

Z tohoto hlediště sluší na námitku, že žalovatel žalobou de pr. 8. září 1876 na hajné B. a C. za příčinou rušení držby tohotéž práva ohledně tétéž pěšiny „u stydlé vody“ podanou spor započal*) a že spor ten dosud rozhodnut není, na každý spůsob tak dalece zřetel bráti, že vzhledem k tomu, že místním soudním ohledáním k jedné i druhé žalobě dne 2. srpna 1877 předsevzatým prokázáno jest, že žalovaný dne 14. června 1877 na uvedené pěšině jen ony hradby zase zříditi dal, které dne 18. a 19. srpna 1876 zřídili hajní, žalobou de pr. 8. září 1876 žalovaní, při stejných

*) Viz poznámku předešlou.

výsledcích jednání a průvodního řízení rozhodovati nelze ve směru opačném.

Především jest seznáním obecního starosty L. a hajného J. H. dokázáno, že nadlesní N. na jaře 1875 prvějším svědkem žalovatele A. a J. M., majitele usedlosti č. pop. 6., obeslati dal, aby jim vykázal cestu lesem „Studeným", po které by svůj dobytek k pastvinám za tímto lesem ležícím honiti směli a že u přítomnosti obou těch svědků co cestu onu naznačil lesní cestu, která smrkovým mladým mýtem podle školky, pak pasekou a odtamtud na pěšinu „u stydlé vody" vede.

Svědek J. H. dosvědčil dále, že nadlesní výslovně při tom podotknul, že se má dobytek na provazu voditi a že povolení toto dává se toliko na jeden rok. Ač svědek L. popírá, že povolení to dalo se toliko na jeden rok, dosvědčuje přece, že nadlesní N. se vyjádřil, že A. a J. M. dobytek svůj po cestě vykázané budou moci honiti potud, pokud se na těchto místech neučiní mýto a že mezi tím na jiném místě les vyroste a že se pak tamtudy bude moci dobytek honiti. Tento svědek stvrzuje zvláště, že pak viděl, že chasníci žalobce A. a majitele usedlosti J. M. dobytek jejich směrem nadlesním vykázaným honili.

Uváží-li se seznání toto ve spojení se skutkem místním ohledáním ze dne 20. září 1876 a ze dne 2. srpna 1877 prokázaným, že sporná pěšina „u stydlé vody" mezi body v situačním nákresu písmeny *d* a *e* naznačenými rozdílná jest od cesty vykázané, že posléz uvedená cesta teprv za bodem *e* do pěšiny „u stydlé vody" zabočuje, že zejmena pěšina ta mezi body *d* a *e* na místě travou porostlém v délce as 50 kroků zúplna se ztrácí, že na této části stopy dobytka tamtudy honěného se nenalézají a že na tomto místě travou porostlém vysázeny jsou akácie, jeví se nade všecku pochybnost, že vykázáním cesty směrem shora naznačeným na jaře 1875 předsevzatým a pozdějším honěním dobytka cestou vykázanou ustanoven byl stav faktického držení, dle něhož tvrzení žalobcovo, že od dob nepamětných každý rok až do r. 1877 svůj dobytek vždy po pěšině „u stydlé vody" honiti dával, a že se tudíž v době, kdy se domnělé rušení držby, pro které žalobou de pr. 8. září 1876 hajné B. a C. žaloval, státi mělo a zejmena až do doby, kdy lesník, nyní žalovaný, hradby znovu zříditi dal, ve faktickém držení této pěšiny nalézal a v držení tom se udržel, při nejmenším ohledně části pěšiny mezi body *d* a *e* situačního

nákresu seznáním vedených svědků prokázáno není, nýbrž spíše vyvráceno jest.

Svědek M. K., který u žalovatele co pasák sloužil, byl dle seznání svého v měsíci květnu a počátkem června 1876, když hnal dobytek žalobcův, hajným Č. na kraji lesa „Studeného" zpět vyhnán a hajný prohlásil se při tom, že nesmí na této cestě honiti. Toto vyhánění z lesa opětovalo se hajnými B., C. a K. častěji, a sice někdy na kraji lesa „Studeného" a někdy na tom místě, kde pěšina „u stydlé vody" do lesa zabočuje. Obyčejně vrátil se svědek následkem vyhánění toho domů a podrobil se tudíž zápovědi, za tou příčinou šel pak A., syn žalobcův, s ním a oni vynutili sice vzdor tomu, že hajní B. a C. jim bránili, vhon dobytka na pěšinu „u stydlé vody", a sice teprv na onom místě, kde se nalézá trávník s akáciemi, jindy však povolil svědek sám a též A., syn žalobcův, a oni hnali dobytek nazpět. Svědkyně B. M. sloužila dle seznání svého od počátku až do konce r. 1876 u L., a když jednou dobytek tohoto a zároveň M. Č., pasák žalobcův, dobytek posléz uvedeného hnali, bránili hajní B. a C. na místě, kde se nalézá první hradba, totiž v bodu *d* situačního nákresu, vhonu dobytka a vyhnali jej zpět. A., syn žalujícího, stvrdil, že hajní B., C. a K. honění dobytka po pěšině „u stydlé vody" v roce 1876 zakazovati počali a že chasník, když se s dobytkem domů vrátil, vypravoval to žalobci, že tento rozkázal, dobytek zase tamtudy honiti, že pak obyčejně on, svědek, s chasníkem šel, že však i jemu honění dobytka zakázáno, a také u jeho přítomnosti několikráte dobytek zpět vyhnán a následkem toho domů vzat byl, že se tak stalo v květnu a červnu 1876 a též v r. 1877, a že, když dobytek směrem, o který jde, prohnali, dělo se tak tehdáž, když tam žádných hajných nebylo. M. Č. konečně, který dle vědomí svého v roce 1877 u žalobce sloužil, nehonil, jak praví, dobytek žalobcův na pěšině, na které se nalezají hradby, nýbrž na cestě zcela jiné lesem „Studeným".

Srovnávají-li se okolnosti těmito seznáními na jisto postavené s okolnostmi dříve uvedenými, obecním starostou L. a hajným H. dosvědčenými a s okolnostmi místním soudním ohledáním zjištěnými, nelze i tehdáž, když se oproti těmto okolnostem postaví seznání svědka J. J., že totiž při svých pochůzkách z dolního R. do M. po mnohá leta dobytek žalobcův směrem, o nějž jde, honiti viděl a že hradby v roce 1876 zřízené dobytku nebránily, an dobytek hradby protrhl, za to pokládati, že poslední faktické držení

sporné pěšiny „u stydlé vody“ ohledně části hradbami zahražené na straně žalujícího prokázáno jest; spíše vychází ze všeho na jevo, že honění dobytka po této pěšině, o něž se v rocích 1876 a 1877 pokuseno, a kteréž v případech, když hajní nenalézali se na místě, též provedeno bylo, nebylo než opětovaným snažením se, dostati se teprv do držby práva, honiti dobytek po části pěšiny „u stydlé vody“, o kterou jde, tudíž vtíráním se do držby, čemuž svědčí též potrestání žalobce a čeledína jeho M. K. za příčinou lesních pychů v lese „Studeném“ spáchaných přílohami č. 1. a 4. prokázané a potrestání A. mladšího pro přestupek §. 312. tr. z. spáchaný uražením hajných Č. a K. přílohou č. 3. prokázané.

Nemůže tudíž co se týče části pěšiny „u stydlé vody“ v úvodu naznačené o takové držbě žalujícího, která by zákonem chráněna být měla, a tudíž o rušení této držby zřízením hradeb od žalovaného rozkázaným, vlastně znova zřízením hradeb již v roce 1876 hajnými B. a C. zřízených ani řeči býti, pročež rozhodnutí obou nižších stolic změněna a žaloba co bezdůvodná zavrhnuta byla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. února 1879 č. 915.

Dr. Stan. Neumann.

Lze-li cestou mimospornou pojistiteli usedlosti exekučně prodané naříditi, aby náhradu požární pro knih. věřitele k soudu složil?

Manželé K. pojistili svou mlýnskou usedlost u pojišťovacího ústavu X. proti škodám z požáru. Mlýn nápotom pohořel; škoda na mlýně tom požárem spůsobená byla sice od pojišťovacího ústavu vyšetřena, avšak poškození nedohodli se s pojistitelem o výši náhrady spůsobené škody.

Pojišťovací ústav měl mimo to u manželů K. pohledávku ze zápůjčky v obnosu 5000 zl. na pohořelém mlýně právem zástavným zjištěnou, a bylo v dotýčném dluhopisu mezi stranami smluveno, že pro případ, kdyby v době této zápůjčky následkem výše uvedené smlouvy pojišťovací nějaká náhrada přiřknuta byla, tato k zaplacení té zápůjčky, pokud se týče zbytku jejího upotřebena býti má.

Mezi tím, co pojištěnci s pojistitelem o výši náhrady se domlouvali, bylo k žádosti finanční prokuratury pražské výměrem

c. k. okresního soudu ve Veselí pojišťujícímu ústavu uloženo, aby náhradu za pohořelý mlýn, pokud zapůjčený kapitál 5000 zl. převyšuje, pod vlastním zodpovídáním a ručením nikomu nevyplácel, nýbrž přebytek tento k soudu složil.

Toto složení náhrady k soudu odůvodňovala první stolice tím, že mezi tím pohořelý mlýn v exekuční dražbě prodán byl, že jest již také stání k rozpočtu vytěžené trhové ceny položeno, a že náhrada tato, jelikož ve smyslu dvor. dekretu ze dne 18. července 1828 č. 2354. sb. z. s. k vystavení pohořelého mlýna již více upotřebena býti nemůže, ani exekuti to učiniti nyní s to nejsou, tvořiti má platební fond hypothekárních věřitelů pohořelého mlýna.

Pojišťovací ústav nevyhověl tomuto příkazu soudnímu, odvolávaje se hlavně k tomu, že se s pojištěnci o výši náhrady dosud nedohodl; pročež c. k. okresní soud pohrozil pojistiteli donucovacími prostředky, odůvodňuje výrok svůj tím, že takováto náhrada jest částí ceny hypotheky, a zvláště v přítomném případu, kde exekuční dražbou mlýna docílená kupní cena k uspokojení všech hypothekárních věřitelův nestačí, těmto věřitelům patří a nikoliv exekutům, a že pojištěná náhrada také k trhové ceně za mlýn patří a i s touto rozdělena a přikázána býti má.

Když pojišťovací ústav ani tomuto nařízení nevyhověl a aniž by c. k. okresní soud prostředků donucovacích byl použil, žádal tabulární věřitel B. na témž c. k. okresním soudu, aby pojistitel poukázán byl bez ohledu na svou protipohledávku ze zápůjčky 5000 zl. složiti k soudu náhradu za pohořelý mlýn v oné výši, jak ji sám (pojistitel) byl vyšetřil, kteréžto žádosti c. k. okresní soud také vyhověl.

Ke stížnosti pojišťovacího ústavu c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím svým ze dne 10. listopadu 1879 č. 27968. výměr c. k. okresního soudu ve Veselí v ten rozum změnil, že se žádost tabulárního věřitele B. zamítá,

poněvadž

o otázce, zdali vůbec někdo a zvláště v případě tomto pojišťovací ústav povinen jest, aby zmíněné pojistné pro hypothekární věřitele shořelého mlýna — jelikož všestranného dorozumění tu není — k soudu složil, nikoliv v cestě mimosporné, nýbrž jen v řádné cestě práva nalézti lze.

K revisijní stížnosti tabulárního věřitele B. c. k. nejvyšší soud nález druhé stolice potvrdil,

protože

placení náhrady pojišťovacím ústavem za shořelý mlýn na titulu soukromého práva spočívá, pročež by také pojistitel k takovémuto plnění, pokud se týče k soudnímu složení náhrady požární jen na základě soudního rozsudku neb smíru přidržán býti mohl a že tudíž k témuž účelu směřující žádost stěžovatele co soudnímu řádu odporující dle §. 1. ob. ř. s. zamítnuta býti měla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 1880 č. 176.

Dr. Rosenberg.

K výkladu §. 52. zák. o příslušnosti soudní.

Na základě dlužního úpisu ze dne 16. ledna 1876 lit. *A.* vtěleno bylo právo zástavní na polovici domku Josefa M. č. p. 68. v Bakově za pohledávku Josefa K. v Ml. Boleslavi v obnosu 250 zl. Dne 21. července 1876 podal Jos. M. na Josefa K. u c. k. okres. soudu v Mnich. Hradišti co reální instance žalobu na uznání neplatnosti dlužního úpisu ze dne 16. ledna 1876 a na výmaz práva zástavního na polovici domku jeho č. pop. 68. v Bakově za pohledávku 250 zl. pro poslednějšího váznoucího.

Žalovaný namítal nepříslušnost soudu, kterouž odůvodňoval tím, že žaloba, majíc za předmět uznání neplatnosti dlužního úpisu, měla býti podána u soudu, jemuž svojí osobou přísluší, totiž u c. k. m. delg. okresního soudu v Ml. Boleslavi.

C. k. okresní soud v Mn. Hradišti dal námitce nepříslušnosti soudu rozsudkem ze dne 30. listopadu 1876 č. 8732. místa, žalobu na příslušný soud odkázav.

Důvody.

Žalobní prosba směřuje především na uznání neplatnosti dlužního úpisu lit. *A.*; žaloba o uznání neplatnosti listiny jest však žalobou ryze osobní, kterou dlužno podati dle §. 13. zák. o přísl. soud. u soudu, jemuž žalovaný svou osobou přísluší.

Okolnost ta, že se listina lit. *A.* vztahuje na pohledávku vtělenou, nemění na příslušnosti soudu ničehož, poněvadž není právo zástavní bezprostředným a vlastním předmětem žaloby; předmětem takovým jest neplatnost řečené listiny a výmaz práva zástav. jeví se toliko co následek její.

K odvolání žalobce zrušil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 6. února 1877 č. 2752. rozsudek tento a nařídil c. k. okres. soudu, aby nehledě k námitce nepříslušnosti soudu ve věci samé rozhodnul,

poněvadž

předmětem žaloby jest věcné právo a sice právo zástavní na nemovitém statku, totiž na polovici domku č. pop. 68. v Bakově, při čemž vlastností žaloby co reální není na překážku, že se jí zároveň žádá za rozhodnutí o osobním závazku, poněvadž ohledně věcného práva dle §. 52. zák. o přísl. soud. výhradně reální instance příslušnou jest a zůstane.

K dovolací stížnosti žalovaného změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu a potvrdil rozsudek první stolice, z těchto

důvodů:

Žaloba Jos. M. proti Jos. K. směřuje v první řadě na uznání neplatnosti dlužního úpisu ze dne 16. ledna 1876 na obnos 250 zl. od žalobce žalovanému vydaného, ohledně na uznání neplatnosti právního poměru mezi M. a K. listinou touto vzešlého a teprvé v druhé řadě na výmaz práva zástav. za obnos 250 zl. na základě dlužního úpisu na polovici domku žalobcova č. pop. 68. v Bakově od žalovaného vydobytého.

Poněvadž by na výmaz práva zástavního jen tenkráte nalezeno býti mohlo, kdyžby dříve neplatnost dlužního úpisu, jenž právu zástavnímu pro pohledávku Josefa K. 250 zl. za základ slouží, uznána byla, tedy jest patrno, že tvoří prohlášení této listiny za neplatnou, hlavní, naproti tomu výmaz práva zástavního toliko vedlejší, z prvějšího dovozený předmět prosby žalobní.

Že dále tento hlavní předmět žalobní prosby, totiž prohlášení neplatnosti dlužního úpisu, ohledně právního poměru listinou touto mezi žalobcem a žalovaným vzešlého, jest nárok ryze osobní onoho proti tomuto, o tom také nemůže vzejíti žádné pochybnosti.

Objevuje se proto k projednání a rozhodnutí o tomto hlavním, hlavní předmět sporu tvořícím nároku dle §. 13. zák. o přísl. soudu příslušným patrně soud, jemuž žalovaný Jos. K. svojí osobou přísluší.

Okolnost, že se v druhé řadě o výmaz práva zástavního jedná, a práva zástavní k právům věcným náležejí, nemůže příslušnost soudu dle §. 13. zák. o přísl. soud. pochybnou činiti a není zvláště

spůsobilou, aby v přítomném pádu odůvodnila užití §. 52. cit. zákona, poněvadž paragraf tento dle svého znění a jmenovitě dle slov: „žaloby, jichž předmětem jest věcné právo na nemovitý statek“ (nikoli na nemovitém statku) pak dle smyslu dalších slov: „bez ohledu na osobu držitele“ — kterouž přec jen žalovaný rozuměn býti může, — jediné ony žaloby míní, kterými se zjednává průchodu věcnému právu na nemovitý statek, jehož držitelem žalovaný jest; v přítomném pádu však právě naopak Jos. M. držitel polovice domku č. pop. 68. v Bakově co žalobce vystupuje nezjednávaje platnosti právu věcnému na tuto polovici domku, nýbrž odpíraje platnosti právu zástavnímu na ní váznoucímu, chce jeho býti prost.

Jeví se tedy námitka nepříslušnosti c. k. okr. soudu v Mnich. Hradišti co reální instance úplně odůvodněnou, kteréž také od tohoto soudu právem dáno místa.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 5. července 1877 č. 3632.

Leop. Veselý.

Mohou býti smlouvy manželské mezi snoubenci uzavřené před sňatkem vtěleny v knihy pozemkové?

I.

Snoubenci Konrád Jenisch, vlastník domu č. p. 182. v Moravské Třebové, pak Josefa Schromova uzavřeli před sňatkem smlouvu manželskou dne 1. září 1879 u c. k. notářství v Moravské Třebové, vedle kteréž prvnější snoubence své polovici řečeného domu postoupil. Konrád Jenisch podal na to u c. k. okresního soudu v Mor. Třebové žádost, aby na základě této smlouvy manželské právo spoluvlastnické k domu dotčenému pro jeho nevěstu Josefu Schromovou vloženo bylo, byl však výměrem téhož soudu ze dne 10. září 1879 č. 5785. se žádostí touto odmrštěn,

poněvadž

smlouvy manželské vůbec nabudou právní platnosti teprvé uzavřením manželství a právní existence jejich uzavřením manželství podmíněna jest, přítomné žádosti oddavací list, dosvědčující uzavření sňatku mezi Konrádem Jenischem a Josefou Schromovou připojen nebyl, a na zá-

kladě manželské smlouvy, jejíž platnost není prokázána, vzhledem k ustanovení §. 1217. ob. z. obč. a §. 26. knih. ř. nabytí knihovních práv povoliti nelze.

Na tento výměr stěžoval sobě Konrád Jenisch u c. k. vrchního soudu zemského pro Moravu a Slezsko v Brně, uváděje v stížnosti, že manželská smlouva jest smlouvou, jejíž konečným účelem, nikoliv však podmínkou sňatek manželský jest, čehož důkazem, že v oné smlouvě ženich své manželce bezvýminečně spoluvlastnictví domu č. pop. 182. v Mor. Třebové postoupil, dále poukázáno též na praktické důsledky toho, kdyby smlouvy manželské před uzavřením sňatku v knihy pozemkové vloženy býti nemohly, poněvadž by se snadno státi mohlo, že by na př. ženich, který své nevěstě polovici své usedlosti v manželské smlouvě postoupil, ještě před uzavřením sňatku a před vtělením manželské smlouvy usedlost tuto značně zadlužiti neb i prodati mohl.

C. k. vrchní soud zemský v Brně stížnosti uvedené průchod dal a žádosti tabulární vyhověl,

poněvadž

žadatel Konrád Jenisch dle knihy gruntovní jest knihovním držitelem domu č. p. 182. v Mor. Třebové, ve smlouvě manželské s nevěstou Josefou Schromovou uzavřené výslovné svolení dává, aby právo spoluvlastnictví k domu č. p. 182. v Mor. Třebové pro tutéž Josefu Schromovou vloženo bylo, aniž by právo toto od jakési podmínky závislým činil, konečně v uvážení, že Konrád Jenisch sám o vtělení toto ve prospěch své nevěsty žádal.

Rozhodnutí c. k. mor. sl. vrchního soudu zemského v Brně ze dne 28. října 1879 č. 12012.

II.

Snoubenci František Rutter, chalupník č. p. 113. v Kaclířově, a Marie Millichova z Kuncendorfu uzavřeli před sňatkem u c. k. notářství v Moravské Třebové smlouvu manželskou dne 8. září 1879, vedle kteréž ženich nevěstě spoluvlastnictví chalupy č. p. 103. v Kaclířově postoupil. Když pak František Rutter společně s nevěstou svou Marií Millichovou podal žádost, aby na základě uvedené manželské smlouvy vloženo bylo spoluvlastnictví chalupy č. p. 103. v Kaclířově pro jeho nevěstu Marii Millichovu, aniž by byl k žádosti této oddavací list předložil, byl výměrem c. k. okresního soudu v Litomyšli ze dne 17. září 1879 č. 12401. s žádostí touto odmrštěn a sice z důvodů těchž, jako v hořejším výměru c. k. okresního soudu v Moravské Třebové.

Na tento výměr stěžovala sobě Marie Millichova u c. k. vrchního soudu zemského v Praze — obsah stížnosti této byl týž jako v případě předešlém.

C. k. vrchní soud zemský v Praze stížnost řečenou zavrhnul a výměr první stolice potvrdil z

důvodů

prvním soudcem uvedených a poněvadž manželské smlouvy v úmyslu a za příčinou sňatku manželského se uzavírají, teprvé sňatkem manželským platnosti nabývají a do oné doby za to míti nelze, že práva v manželských smlouvách vyhražená skutečně nabyta byla a že by práva tato byla knihovního vkladu schopna.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 29. prosince 1879 č. 38083.

K. Flieder.

Literární zprávy.

Das österreichische Wasserrecht, enthaltend das Reichs-Gesetz vom 30. Mai 1869, R. G. B. Nr. 93 und die siebenzehn Landesgesetze über die Benützung, Leitung und Abwehr der Gewässer nebst den Vollzugsverordnungen und den sonstigen wasserrechtlichen Bestimmungen mit vorzüglicher Rücksicht auf die Entstehungsgeschichte und die Spruch- und Verwaltungspraxis erläutert von Carl Peyrer, k. k. Ministerialrath im Ackerbauministerium. Wien, Manz 1880. 8° 736 str.

Mimo Randův velevýznamný spis „Beiträge zum österreichischen Wasserrechte" neměli jsme doposud dílo, které by pojednávalo zevrubně o rakouském právu vodním na základě legislace novější, neb záslužný spis „právo vodní" p. dra. Karla Jičínského, svého času „Právnickou Jednotou" cenou poctěný, nemohl ještě přihlížeti k novým zákonům vodním v letech 1870 až do r. 1875 v rozličných zemích rakouských vydaným. Pan spisovatel, který již dřívějšími pracemi svými („Fischereibetrieb und Fischereirecht in Oesterreich", „Die Zusammenlegung der Grundstücke", „Die Regelung der Grundeigenthums-Verhältnisse") v rakouské literatuře čestné zaujal místo, podnikl prací přítomnou podati úplný komentár rakouského práva vodního.

Předkem líčí p. spisovatel v díle všeobecném důležitost vod pro osobní i hospodářský vývoj člověčenstva, jakož i dějiny práva vodního, načež přikročeno k dějinám redakce nynějších zákonů vodních

a sice počínaje hospodářským kongresem z roku 1849 a návrhem z roku 1850.

Ve zvláštním dílu jestiť látka upravena tím spůsobem, že o ní jednáno na základě textu normálního, který obsahuje hlavní tresť všech zemských zákonů vodních, které, jak známo, pouze v nepatrných kusech od sebe se liší. Při každém paragrafu normálního textu jest uvedeno, jakou měrou liší se od něho znění jednotlivých zákonů zemských, i připojen výklad obšírný. Pan spisovatel přihlíží při tom stále k literatuře jak rakouské, tak i zahraničné, neméně i k legislaci cizozemské, zvláště k oné států německých. Zvláště důležitým však zejmena pro praktika jest, že podán ve spisu úplný přehled dosavadní judikatury u věcech vodních a sice jak říšského soudu, správního dvoru soudního, nejvyššího soudu, tak i ministerstva vnitra, zvláště pak ministerstva orby, jehož spisy panu spisovateli následkem úředního jeho postavení plnou měrou byly přístupnými. Nedostatek místa, jakož i povaha spisu ovšem nedopouštěly, aby nálezy sděleny byly dle celého obsahu, nýbrž bylo se obmeziti na vytčení základních zásad, tomu kterému nálezu v základ položených.

Vzhledem k řečenému můžeme spis přítomný zejmena praktikům dobře odporučiti. Byli bychom si ovšem přáli, by pan spisovatel byl se uvaroval některých rozvláčností, jimiž přehled stížen a objem spisu nad skutečnou snad potřebu rozšířen byl, s druhé však strany dlužno ovšem připustiti, že tato vada méně padá na váhu při komentáři, dle pořádku legálního sestaveném — jakým právě jest spis přítomný — nežli při díle systematickém. I jasného vytčení názorů p. spisovatele někdy postrádáme, jak na př. v příčině otázky o právnické povaze vod na str. 95. a násl., která nemá nikterak interessu pouze akademického, nýbrž i valné důležitosti praktické. Vzhledem k bohatosti materiálu, který ve spisu podán jest, nepřikládali bychom však i této vadě váhy přílišné.

By pak těm, kteří bez zvláštního technického vzdělání odborného co činiti mají s otázkami práva vodního, podán byl přehled důležitějších momentů technických a hospodářských, ku kterým jest hleděti, a vysvětlení nejobyčejnějších technických výrazů, připojena jsou spisu dvě pojednání, a sice první pana stavebního rady Scherhanta o užívání vody co hnací síly strojů a druhé pana prof. Perelsa o hospodářských stavbách vodních.

Rejstříky a seznamy pilně sestavené napomáhají taktéž užívání díla v praxi. —k.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

24) K žádosti žalovaného nařídil c. k. zemský soud v Lublani rok k ohledání příloh žalobních a dožádal soud v bydlišti žalobcově, aby předsevzal ohledání knih obchodních žalobcových, z nichž přílohy žalobní byly vyňaty; zároveň ustanovil soud processualní, že lhůta k odpovědi žalovanému neběží po čas od podání žádosti za ohledání až do rozhodnutí o incidenci rekogniční. Stížnosti žalobcovy byly vrchním soudem a c. k. nejvyšším soudem zamítnuty, poněvadž stavení lhůty k odpovědi jest nevyhnutelno, má-li žalovanému zachovati se možnost, aby v první řeči své vytknul všechny soudním ohledáním zjištěné vady průkazů v žalobě nabídnutých.

Nález ze dne 1. října 1878 č. 10457. (Ger. Ztg. 1880 č. 7.)

25) Byla-li za pohledávku dána zástava ruční, která v čase dospělosti pohledávky ku její krytí stačila, do podání žaloby však v ceně klesla, nemůže žalovaný proti pohledávce žalobní namítati kompensaci škody, kterouž utrpěl tím, že zástava nebyla realisována v době dospělosti pohledávky zažalované, poněvadž ani ob. zák. obč. ani zák. obchodní věřiteli zástavnímu pro realisaci zástavy jistou lhůtu nepředpisuje; též nelze připustiti znalecký důkaz o tom, že zástavní věřitel jak oprávněn tak i povinen jest, obdrženou zástavu realisovati, nebyla-li pohledávka zástavou zjištěná v čas dospělosti placena.

Nález ze dne 20. listopadu 1878 č. 9510. (Ger. Halle 1880 č. 2.)

26) Při pojištění na případ úmrtí, když dle stanov osoba pojištěného různou býti může od osoby obmyšlené a tato zvláště pojmenována není — dlužno majitele pojišťovací listiny považovati oprávněným k přijetí pojištěné sumy.

Nález ze dne 10. ledna 1879 č. 12277. (Ger. Ztg. č. 10.)

27) Žalovaná společnost akciová během sporu následkem usnešení se na likvidaci svou firmu z obchodního rejstříku dala vymazati; advokát, společnost tu ve sporu zastupovavší, vrátil doručený jemu výměr o nařízení roku k srotulování spisů pro nedodání řeči nákonečné. C. k. nejvyšší soud však vrácení to k soudu nepřijal a nalezl, že advokát týž má na dále nésti plnomocenství jemu dané, poněvadž vymazání firmy společenské z obchodního rejstříku následkem usnešení na likvidaci, ve kterémž případě likvidatorům další vedení běžných zá-

ležitostí společenských náleží, nerovná se zaniknutí právnické osobnosti zmocnitelovy dle §. 1023. ob. zák. obč., advokát ale dle §. 1025. ob. zák. obč. a §. 416. ob. ř. s. k dalšímu zastupování jest povinen.

Nález ze dne 10. prosince 1879 č. 13625. (Ger. H. č. 5.)

28) Výtěžek benefičního představení náleží k odměnám, o nichž jedná zákon ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z. a nesmí se naň exekuce vésti, než až dospěl.

Nález ze dne 21. května 1879 č. 5652. (Jur. Ztg. 1880 č. 1.)

29) Žaloba na zaplacení sumy v rak. měně byla podána, ač žalobní pohledávka vzešla v době, kdy platila měna konvenční. Žalobě bylo dáno místo na sumu žalobní v sumě konvenční, poněvadž měna rak. patrně jen omylem do žaloby se vloudila.

Nález ze dne 5. června 1879 č. 3683. (Ger. H. č. 11.)

Denník.

Úmrtí. Dne 1. května 1880 zemřel náhle president c. k. zemského soudu v Praze p. Gustav rytíř Ludwig, jsa raněn mrtvicí. Zesnulý narodil se dne 19. března 1812 v Liberci, absolvoval studia filosofická a právnická v Praze, načež po odbytých s výborným prospěchem zkouškách nastoupil praxi u místního soudu v Liberci. V roce 1836 nastoupil praxi co auskultant u zemského práva českého a postupoval rychle, jsa schopností výtečných i pilností nevšední. Již v roce 1847 stal se sekretářem a samostatným referentem u práva zemského; r. 1850 stal se státním návladním u sborového soudu v Liberci. V roce 1854 stal se Ludwig vrchním návladním u vrchního soudu v Praze a r. 1868 byl jmenován místopředsedou c. k. vrchního soudu Pražského. Roku 1870 konečně byl Ludwig jmenován presidentem Pražského soudu zemského i získal si jak nestranností, tak i vlídným chováním se ku každému vážnost i úctu všeobecnou. Zásluhy jeho byly také na nejvyšším místě uznány tím, že jemu roku 1865 udělen byl řád železné koruny třetí třídy a dne 18. dubna 1880, několik dnů před smrtí jeho, tentýž řád druhé třídy. Přečetné účastenství při pohřbu, který se dne 3. května 1880 odbýval, výmluvně svědčilo o tom, kterak zesnulému u všech, kteří jej znali, čestná zachována jest památka.

Z Pražské komory advokátní. P. p. advokátům na venku bylo v známost uvedeno, že výbor advokátní komory za příčinou sděle-

ného usnešení rady disciplinární ve schůzi ze dne 8. března t. r. vyslovil jednohlasně své přesvědčení, s usnešením disciplinární rady souhlasící, že není nic na závadu odbývání tak zvaných řízení mimo sídlo se strany advokátů, když spůsob, jak se odbývají, není na újmu cti a vážnosti stavu. — Městská rada v Králové Městci přeje sobě, by se tam usadil advokát a žádala výbor advokátní komory, by k tomu působil, aby se to co možná nejdříve uskutečnilo. Dotýčnou žádost lze v kanceláři komory advokátní nahlédnouti.

Pražský právnický spolek pro zaopatřování vdov a sirotků odbýval dne 30. dubna 1880 o 6. hod. odpol. v místnostech advokátní komory výroční valnou hromadu svou. Po schválení protokolu valné hromady ze dne 18. dubna 1879 byla přednešena a jednomyslně schválena zpráva jednatelská. Z této zprávy vyjímáme, že přibylo loňského roku spolkového jmění 13507 zl. 67 kr., nehledě k zvýšené ceně zástavních listů České hypoteční banky, které se v pokladně spolku nalézají, a že návrh stanov nebyl ministerstvem schválen z důvodu toho, že platy přijímací a příspěvky roční v tabulkách návrhu připojených příliš nízko byly vyměřeny. Nových členů nepřibylo následkem zastavení přijímání členů, na kterém se bylo vzhledem k změněným poměrům až do vyřízení žádosti za schválení nových stanov usnešeno. Naproti tomu ubylo úmrtím pět členů, a sice pp. doktoři: Karel z Bretschneiderů, Frant. Mužík, Josef Neumann starší, Victor Pleschner a Ed. ryt. Schubert, nad jichžto ztrátou přítomní povstáním projevili soustrast svou. Po té následovala zpráva pp. revisorů o účtech za rok 1879. Účty ty byly dle návrhu pp. revisorů jednohlasně schváleny a k návrhu p. dra. Škardy usnešeno, že se pense i roku 1880 vypláceti mají dosavadním obnosem 525 zl. Pak vykonána byla volba předsedy spolku a volba 5 členů ředitelstva na místo dle stanov vystupujících pp. drů.: Tom. Černého, Ant. Dom. Haasse, Josefa Mildeho a Edvarda Zahna, pak za příčinou vstoupení pana dra. Čeňka Unterwegra co seniora do ředitelstva. Odstupující funkcionáři byli opět zvoleni a nově zvolen byl do ředitelstva p. c. k. finanční rada dr. Frant. Seelich. K návrhu ředitelstva byl jako každoročně i letos udělen dar z milosti sumou 200 zl. vdově po bývalém členu dru. Sch. Pan dr. Brůžek po té navrhl, aby svolána byla mimořádná valná hromada za účelem tím, aby usnešeno bylo se o prostředcích, jakými lze bude domáhati se opětného svolání sboru doktorů práv, vzal však návrh svůj zpět, když přítomný dosavadní děkan, pan dr. Škarda, byl prohlásil, že co nejdříve podnikne sám patřičných kroků za účelem naznačeným. O dalším předmětu programu: Sdělení

c. k. výnosu ministeriálního ze dne 18. prosince 1879 č. 7796., intim. dne 3. ledna 1880 č. 77475. o návrhu stanov, jejž ředitelstvo navrhuje změniti v ten smysl: *a*) aby §. 12. místo: „Do přijímacího platu“ až „bez úroků“ zněl: „V případě opětného oženění se člena vpočítají se v normální přijímací plat roční příspěvky zaplacené během vdovského stavu i s $5^0/_0$ úroky z nich ode dne zaplacení jednoho každého“ a *b*) aby p. Juliem Kaanem vypracované tabelly byly schváleny a návrhu stanov přiloženy — nebylo lze usnášeti se, poněvadž nebyl přítomen počet 50 členů, jehož dle stanov zapotřebí, aby o změně stanov platně mohlo býti usnášeno, i byla tudíž schůze k vyřízení této záležitosti odročena ku dni 14. května 1880. — Při této schůzi pak, dne 14. května 1880 odbývané, byly za přítomnosti 52 členů tyto návrhy ředitelstva jednohlasně schváleny a zároveň jednomyslně k návrhu pana dra. Škardy usnešeno, zmocniti ředitelstvo, by svolilo k oněm změnám stanov předložených, které by sobě snad ministerstvo ještě přálo, by záležitost ta pokud možná rychlého došla vyřízení.

Knihopis právnický. Nákladem knihtiskárny J. Otty vyšel Dodatek k výkladu zákona obecního pro království České p. Františkem Schwarzem, tajemníkem okresního zastupitelstva plzeňského, sepsanému. Táhnouce se k oznámení původního spisu v „Právníku“ z r. 1878 str. 830., připomínáme, že i tento dodatek, zasahující až do konce r. 1878, stejnou důkladností se vyznamenává. — Sbírky zřízení zemských království Českého, markrabství Moravského a Slezských knížectví, kterou, jak známo, nákladem spolku českých právníků „Všehrd“ uspořádali P. T. páni bratří Jirečkové, vyšel právě sešit 7. dílu prvního, obsahující pokračování a dokončení práv i zřízení zemských království Českého z r. 1549.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. dubna až do 10. května 1880.

A. v seznamu advokátů: Zapsán byl: pan dr. Samuel Schimmerl se sídlem v Chebu.

Pozn. Pan dr. Žemlička oznámil, že 14. červencem t. r. přeloží své sídlo ze Žatce do Prachatic; p. dr. Bohuslav oznámil, že 8. červencem t. r. přeloží své sídlo z Liberce do Vídně; p. dr. Voldán oznámil, že 5. srpnem t. r. přeloží své sídlo z Polné do Roudnice; p. dr. Ad. Formánek oznámil, že 8. srpnem t. r. přeloží své sídlo ze Cvikova do Rumburku.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. dr. Kamillo Šindelář u pana dra. Frant. Dobihala, advokáta v Chlumci n. C. —

2) Přestoupili: p. dr. V. Michalů od p. dra. Pavlouska, adv. v Ml. Boleslavi, k p. dru. J. Balíkovi, adv. ve Vlašimi; p. dr. Albert Gallus od p. dra. Ig. Hauschilda k p. dru. Ad. Novotnému, adv. v Praze; p. Karel Čermák od p. dra. Ot. Mykeše, adv. v Benešově, k p. dru. A. Wellnerovi v Praze. — 3) Vystoupili: p. Em. Graf od p. dra. Ferd. Šimáka, adv. v Kostelci n. O.; p. dr. Adolf Stranský od p. dra. Jos. Hlaváče, adv. v Praze — nyní u p. dra. Illeka v Brně.

Jmenováni: př. kr. s. v Plzni, p. dr. V. Boček, okres. s. v Kladně; př. okr. s. v Benešově, p. Fr. Šebele, okr. s. v Bělé; př. okr. s. v Prachaticích, p. Jaroslav Urban, př. obch. s. v Praze; př. kr. s. v Mostu, p. Hugo Geiger, př. okr. s. v Prachaticích a přikázán k obch. s. v Praze; př. okr. s. v Stříbře, p. Fr. Lerche a př. okr. s. v Pelhřimově, p. Em. Kordík, příručími kr. s. v Mostu; auskultanti s. příručími: p. Jindř. Hable v Přimdě, p. Ferd. Gaube v Lovosicích a p. H. Šimek v Stříbře; př. okr. s. na Smíchově, p. V. Kafka a př. okr. s. v Brandýse n. L. p. Jan Míšek, př. z. s. v Praze; — r. taj. p. St. Fischer v Praze zem. radou v Král. Hradci.; př. kr. s. v Kr. Hradci, p. A. Pelikán, okr. s. v Nechanicích; auskultanti příručími okr. soudů: pp. V. Burkert v Chrastavě, Jan Dvořák ve Vimperku, dr. J. Žalud v Trhových Svínech, Matěj Fryc v Ml. Vožici, Fr. Mynář v Ledči, F. Baušek v Žel. Brodě, V. Mayer v Hostiném, Jos. Paďour v Habrech; předseda kr. s. v Táboře, p. dr. J. Sacher, gen. advokátem gen. prokuratury u nejv. soudního dvoru.

Přesazeni: okr. s. p. L. Malek z Kladna do Brandýsa; okr. s. p. A. Petula z Bělé do Turnova; př. okr. s. v Lovosicích, p. Em. Scheit, k okr. s. v Chomůtově; — z. r. p. L. Roztočil z Král. Hradce k zem. s. v Praze; s. př.: pp. Jan Veverka z Ledče a Jindř. Kobrč z Chrastavy do Českého Brodu, J. Pešek ze Žel. Brodu do Čáslavi, V. Stemberg z Vimperka do Uhel. Janovic a J. Scherl z Haber do Chotěboře. — Notáři: pp. Jos. Pfeffer z Kroměříže do Vyzovic, dr. Max Wellner z Únoště do Prahy, Fr. Šmaus z Nové Paky do Berouna a Fr. Proche z Berouna do Nové Paky (všickni na svou žádost).

Vyznamenáni: okr. s. v král. Vinohradech, p. J. Stránský, za své výtečné služby titulem a charakterem zemského rady bez tax; předseda kr. s. v N. Jičíně, p. Jan Chmelař, za své dlouholeté věrné a výtečné služby řádem železné koruny 3. třídy bez tax.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

Postup unifikace práva v zemích rakouských.

§. 23.

Vážnou pro veškeren další vývin politický i sociální byla doba, ve které nastoupil Ferdinand I. vládu, jemuž připadly následkem dílných smluv s bratrem jeho Karlem V. německo-rakouské země co zvláštní, v německo-habsburské větvi dědičná říše. Nespokojenost s novotami, jež byl uvedl Maximilian I., oposice mocné strany autonomistické, která nedůvěřovala vladaři z ciziny teprv došlému, mnohonásobné politické i sociální bouře, jež se vyvinuly v zápětí náboženských rozmíšek oné doby a ve kteréž musel Ferdinand zasahovati i ve své říši, i v říši německé co místodržící bratra svého: veškeré tyto okolnosti ztěžovaly ve značné míře úkol jeho, pokračovati na dráze reformační, kterouž byl Maximilian nastoupil. Avšak obezřetnost i důslednost, jakož i rozhodnost v jednání, kteréžto vlastnosti zdobily Ferdinanda I., odklidila veškeré obtíže, které se stavěly vstříc od stavů, za partikularistickými snahami se nesoucích v říši jeho, i od zevních nepřátel sesílení moci habsburské. Ačkoliv ve Španělsku vychován, zjednal si vladař ten záhy již pravé názory o zvláštních sociálních i právních poměrech své říše i nezvratně přihlížeje ku sjednocení protivných sobě často tendencí, užil vždy nejvhodnějších prostředků k dosažení cíle svého. Hlavním arciť prostředkem k docílení pevného stavu právního byloť mu pevné vytknutí zásad právních ve všeobecně platných zákonnících, k jejichžto zpořízení bedlivě

přihlížel — arciť s nerovným výsledkem — i v zemích, kteréž mu byly co dědičné připadly, i v oněch, kteréž šťastnou proň konstellací po smrti zhynuvšího po bitvě Muhačské 1526 Ludvíka II. nabyl i říši své pro veškerou budoucnost přivtělil. Za jeho panování vyvíjel se skutečně všeobecný ruch kodifikační. Ustálení poměrů právních pracemi kodifikačními nedálo se arciť všude tím spůsobem, jakým si toho Ferdinand přál; leckteré z prací skutečně docílených ukazovaly se býti původně přímo podporami pro šíření se oněch nezřízených snah, kterémuž se mělo právě zabrániti. Sem náleží na př. nové zřízení zemské pro Tyrolsko, zpořízeno na základě usnešení, učiněných od povstalých sedláků v Meraně, jež musel Ferdinand I. 15. července 1525 přijmouti a kteréž se tudíž ukazuje co triumf selského, co čtvrtého stavu v zemi. Jinde opět pokračovaly kodifikační práce zcela v tom spůsobu, jak si toho král přál, avšak později vzaly obrat, kterýž vedl k cíli protivnému Ferdinandovým přáním, jež se nesla za sesílením moci vladařské. Tak bylo zejmena na Moravě, kde stavové pevně lnuli k Ferdinandovi v době, když se týž nalezal v boji se stranou, ku které stáli čeští stavové; avšak ihned počali jemu odporovati, když zdálo se jim, že chce král obmeziti vliv jejich na vývoj práva v zemi. Tak pouze stalo se, že dali stavové moravští zřízení zemské r. 1545 bez dovolení královského znovu tisknouti, ačkoliv bylo zřízení z r. 1535 zpořízeno i vytisknuto ve srozumění s králem. Avšak vždy dovedl Ferdinand včasnou ústupností ve formálních otázkách podrobiti i protivné sobě živly svým intencím. Ve mnohých zřízeních zemských i řádech práva, jež padají do doby Ferdinanda I., nalezáme výsledky energické činnosti vladaře tohoto. Vedlé vytknutých již zřízení tyrolského i moravského z r. 1525 i 1535 nutno vytknouti v ohledu tom nové zřízení zemské pro Tyrolsko z r. 1532; dále obdrželo Štýrsko reformaci zemského i dvorského práva r. 1533; Rakousy nad Enží zřízení práva zemského r. 1535 a opětně r. 1559 zřízení soudu zemského; v Rakousku pod Enží nalézáme řád soudní z r. 1540 i 1557;[65]) v Krajině t. zv. zlepšený řád práva zemského (Landschrannenordnung), potvrzený 24. ledna 1564; t. zv. pět dolních zemí rakouských i hrabství Gorice obdrželo řád policejní r. 1552; Čechy jsou zastoupeny zřízeními zemskými z r. 1530 i 1549; Morava opětně zřízením z r. 1562 atd. Co byl dále učinil Ferdinand I. v Čechách za tou příčinou, aby

[65]) Srv. Cod. austr. I. 436.

se vyrovnal dualismus zemského i městského práva i stvořil se jednotný základ pro hájení práva v soudech, došlo již skvělého ocenění.[66]) Pakli konečně připojíme k tomu soudní řád, kterýž byl Ferdinand I. udělil r. 1557 soudu zemského maršálka i instrukci nejvyššímu dvorního maršálka soudu z r. 1561, jakož i mnohé, i pro trestní a civilní právo dosti vážné řády policejní (pro Vídeň z r. 1538, z r. 1527 a j.), nevytknuli jsme tím sice výsledky legislatorní činnosti Ferdinandovy zúplna, poukázali však zajisté k tomu, v jak obsáhlé míře znal vladař ten, vzdor četným i velikým obtížem politickým, s nimiž mu bylo po celý život zápasiti, dílo unifikace práva ve svých dědičných zemích i v nově nabytém království energicky podporovati.

Avšak i v uherském jeho království nesly se snahy Ferdinandovy k témuž cíli, ačkoliv tam volbou svojí za krále daleko ještě se nestal skutečným vladařem celé země, anto volba protikrále jeho Jana Zapoly-a přivedla ku zakročení sultána Solejmana II. i tím ku ztrátě veliké části Uherska na dobu plných 145 let. Dotknuli jsme se již snažení Ferdinandova, aby bylo revidováno dílo Verböczi-a i výsledku snažení toho. Kýženého výsledku nedomohl se Ferdinand, ano dílo Verböczi-evo, kterýž sám od sultána usazen v Budíně co nejvyšší sudí, potvrzeno jest od Solejmana co všeobecné právo zemské. Přece však snažil se Ferdinand alespoň po tom, působiti na základech skutečně již daných ku zlepšení právního stavu v oněch částech země, kde skutečně mohl vládnouti. Nedostatky ve správě právní, ku kterýmž zavdalo hlavní podnět nadužívání pod jmenem oposice známého právního prostředku proti rozsudkům platně již vynešeným, zlořády, jež vznikaly z názoru, že se má psaný zákon pouze tenkráte pokládati za závazný, pakli byl obdržel právní moc svoji užíváním i observancí, což libovůli přímo vyzývalo; vše to vyžadovalo nezbytně nápravy. Ferdinand snažil se zameziti pokud možná, zlořády ty především zřízením t. zv. královské i septemviralní tabule, ku kterýmž r. 1535 položen jest základ. Dále však vybízel Ferdinand I. bez ustání ku spořádání práv platných, o čemž podávají zejmena dekrety jeho z r. 1527, 1548, 1550 a 1563 jasných důkazů. Jest sice pravda, že snahy ty na mnoze se minuly s účelem svým; avšak vinu toho zajisté nenese Ferdinand: nedostatek smyslu pro právo i nekalý druhdy

[66]) Ott l. c. 184. nn.

egoismus uherské šlechty byl zajisté hlavní příčinou, která zmařila nejlepší intence pro dobro svých zemí stále činného krále.[67])

§. 24.

Skoro za plných šedesáte let utuchnula po smrti Ferdinanda I. činnost unifikační, kterou on byl s takou důsledností prováděl. Ferdinand zavdal sám podnět k tomu tím, že rozdělil před smrtí svoji země, pod jeho žezlem spojené, ve tři skupiny, ve kterých arciť nevyhaslo zúplna vědomí o vzájemnosti jich spojení i totožnosti zájmů; avšak vědomí tomu zřídka jen dostalo se příležitosti, jeviti se ve společném působení.[68]) Přece však připadá i tomuto období více důležitých prací kodifikačních pro různé země rakouské, jež dokazují, že doba poklidu ve vývinu idey o jednotném státu rakouském nebyla též dobou přestávky ve vývoji práva rakouského. Zejmena byly to německo-rakouské i české země, v nichžto se vyskytují v XVI. i prvním desítiletí XVII. st. práce kodifikační. Zemská zřízení pro Krajinu (1580), Štýrsko (1583), Korutany (1610), Čechy (1564, 1594), Moravu (1604), Slezsko (Opavu 1565, Těšínsko 1592), řády práva zemského pro Štýrsko (reformace zemského i dvorského práva z r. 1574, 1583), Rakousy pod Enží (1565, 1582), nad Enží (1571), řády práva zemského i hrdelního i policejní pro Štýrsko (1574, 1577), práva městská Koldínova (1579) atd., vše to jsou památky neúnavné činnosti vladařů na poli právního vývoje i tolikéž důkazy, že docíleny jsou vážné výsledky snahami po docílení právního stavu, upraveného pevnými, libovolným výkladům nepřístupnými normami, vzdor tomu, že doba nikterak nebyla příznivou obsáhlým prácem kodifikačním.

V Uhersku, rozervaném namnoze stranickými rozbroji, úpícím z valné části pod vládou tureckou, po celou tu dobu jedva bylo lze, upraviti právní poměry, jejichžto rozháranost se vypisuje i od souvěkých spisovatelů i v dekretech královských. Neurčitost protivných sobě druhdy právních zásad bylať pro uherskou šlechtu

---

[67]) Kterak jasno tanula na mysli Ferdinandu idea jednotného státu rakouského i jak úsilovně se snažil, uvésti ideu tu v život, o tom srv. Bidermann, Oest. Ges. St. Idee str. 3. nn.

[68]) Tak stalo se na př. na t. zv. Lineckém kongresu r. 1614, na kterém bylo zástupců veškerých zemí, náležících německé linii domu habsburského, tedy celého Rakouska, vyjma t. zv. horního (Tyrolska s předními zeměmi).

příliš výhodnou, než aby se neopírala přísnějším řádům, kterýžto odpor se pak vymlouval starým „právem“ resistendi proti jakému koliv obmezování jejich svobod i zvyklostí; pravá jeho příčina, volnost v utlačování prostého lidu i nechuť ku poskytování pro dobro země potřebných obětí byla arciť s to, paralysovati snahy sebe energičtějších vladařů, znechutiti méně energickým veškeré pokusy za nápravou neutěšených poměrů. Přece však lze vytknouti několik alespoň zjevů, jež dokazují, že se králové v příhodné doby vždy snažili o rozřešení vytknutého sobě úkolu ustálení právních poměrů i kodifikace práva platného. Tak učinil již Maximilian II. pokus, poskytnouti pevnějších základů praxi nejvyšších soudů v zemi, hlavně tím, že prosadil na pátém, za jeho vlády odbývaném sněmu r. 1572 usnešení, že se mají za přísedící královské i septemviralní tabule jmenovati budoucně pouze mužové vzdělaní ve školách, mocní jazyka latinského i práv znalí. Týž vladař dal kodifikovati veškeré právo horní pro Uhry i potvrdil povstalý tak řád horní r. 1573.[69]) Rudolf II. pak, o jehož zákonodárné činnosti svědčí patnácte dekretů, povstalých za jeho vlády, nařídil, poněvadž se byla stará sbírka práv královských měst po dobytí Budína od Turků ztratila, aby se učinila nová. Tehdejší t. zv. magister tavernicorum Jan Thuz de Lak založil takovou sbírku, předložil ji králi, který ji r. 1602 co codex juris tavernicalis jako všeobecný zákonník potvrdil. Souběžně s tím vyskytují se stále přání, aby se zrevidovaly veškeré zákony i právní zvyklosti i sebraly v jeden celek; častěji též zvoleny jsou za tím účelem zvláštní odbory. Výsledků však nedocíleno arciť lepších, nežli v dobách dřívějších.

§. 25.

Za neblahých velice poměrů nastoupil r. 1619 Ferdinand II. vládu státu rakouského, rozervaného církevními i politickými rozbroji. Tendence partikularistické projevovaly se skoro ve všech zemích v hrozivé míře a pouze vladař mocné vůle i železné vytrvalosti, nedbající překážek druhdy ohromných, mohl se kojiti nadějí, že se mu udá, mnohé protivy mezi vládnoucími v různých zemích stranami pakli ne zcela urovnati, tož alespoň učiniti je pro trvání říše neškodnými. Ferdinand II. byl zajisté vladař, úmysly své, jež zdály se mu vhodnými pro cíl onen, uváděti vzdor

[69]) Maximilianische Bergordnung. Vyt. ve Vídni 1573.

všelikému odporu v život; úmysly ty pak vyslovil Ferdinand sám ve slovech poslední své, brzy po nastoupení vlády sepsané vůle (1621), že mají všechny země rakouské, kterýmiž on vládne, tvořiti na dále jednu, nedílnou monarchii.[70]) Mezi prostředky, kterýmiž se cíl ten dosáhnouti má, zajisté že Ferdinand nepovažoval unifikaci práva v zemích svých za poslední. Ačkoliv ukazovaly se býti politické poměry značnou překážkou provedení kodifikace i sestavení zákonníka, kterýž by měl nabýti platnosti ve veškerých částech říše jeho, přece snažil se vladař tento, cíli vytknutému co možná se přiblížiti. Ještě dříve nežli byl nastoupil vládu ve veškerých svých zemích, dbal co nejpečlivěji upravení právního stavu obsáhlými kodifikacemi v zemích, jež co arcivévoda spravoval. Konstituce pro Gorici i Gradisku, prohlášená r. 1605 jakož i zemské zřízení (Landhandfeste) Korutanska z r. 1610 jasné toho podávají svědectví. Zákonodární jeho činnost po nastoupení vlády v celém mocnářství jeví se především ve zřízení práva zemského pro Rakousko nad i pod Enží z r. 1621[71]) i reformaci zemského i dvorského práva štýrského r. 1622, kteréž následovala r. 1635 nová redakce starého zřízení. Dalekosáhlý však význam pro celý vývoj processu unifikace práva v celém Rakousku mají práce, jež dal prováděti Ferdinand II. po bitvě na Bílé Hoře za tím účelem, aby byla obnovena zemská zřízení v Čechách i na Moravě. Jasně vysvítá z nich snaha, zrušiti zvláštní postavení českých zemí mezi zeměmi žezlu Ferdinanda II. podrobenými v zájmu nejobsáhlejší jich jednoty právní i správní. Proto nařízeno krátce po tom, když jmenována jest (12. března 1625) komisse, kteráž měla v Praze předsevzíti přepracování zemského zřízení, aby se práce ty konaly ve Vídni, proto zřízena „tajná rada deputovaných" ve Vídni, která měla zejmena v nepřítomnosti císařově spravovati záležitosti ne pouze rakouských, nýbrž i českých zemí. V souhlasných pak skoro úplně publikačních patentech ku obnoveným zřízením českému i moravskému (10. května 1627 a 1628) vyslovuje se přímo vodící myšlenka prací těch, totiž, opraviti dosavadní zřízení vůči nynějšímu stavu země, obydlené různého jazyka národy, z části po císařských i jiných, v římské říši i ostatních zemích Ferdinandových zvyklých právích. Tatáž myšlenka všemožné unifikace práva byla příčinou

[70]) Bidermann l. c. 36.
[71]) Řád práva zemsk. pro Rakousko nad Enží z r. 1627 jest skoro totožný s řádem z r. 1535.

v publikačních oněch patentech taktéž vysloveného přání, aby uvedeno bylo, pokud se činiti dá, zemské i městské právo v konformitu. Vše to, jakož i prohlášení, že se má považovati na dále pouze zeměpán v plnosti moci své co jediný pramen práva, jemu že výhradně má příslušeti právo legis ferendæ, veškeré ostatní pak faktory že mají býti práva toho prázny, dokazuje s dostatek úmysl Ferdinandův, vymeziti z života státního veškery živly autonomní i provésti všemožnou uniformitu právních poměrů ve všech žezlu jeho poddaných územích.[72]) V těchto opatřeních Ferdinanda II. můžeme směle spatřovati počátek nového období rakouské právní historie, v nich nalézati nejvhodnější prostředek k tomu cíli, aby nadále řízen byl veškeren vývoj práva z jednoho střediska, po totožných zásadách. Skutečně pak shledáváme, že od nynějška práce kodifikační nespočívají více v rukou stavovských orgánů, stavům zůstal na dále pouze — i to druhdy velmi obmezený — hlas poradní, kdežto se hlavní práce kodifikační prováděly výhradně od orgánů ústřední vlády. Že tomu tak bylo i v jiných zemích rakouských vidí se ze prací současné komisse, jež měla provésti revisi „zemské tabule" i zřízení zemského soudu i složiti policejní řád pro horní i dolní Rakousko, an prý novotám, zlořádům i škodlivým nepořádkům nelze jinak učiniti přítrž, nežli dobře promyšleným zákonníkem.[73])

Za týmže cílem snažil se Ferdinand II. i v oné části Uherska, ve které se vláda jeho uznávala. I záležitosti uherské spravovány ve sboru tajné rady, ve mnohých administrativních záležitostech, jakož i ve správě finanční zavedeno soustředění prací na dvoře vídeňském; senát, jemuž bylo svěřeno vypracování nařízení, týkajících se Uherska, tvořil zrovna tak jako český pouhý sekretariát dvorské kanceláře, ano zdá se, že měl Ferdinand II. r. 1629 úmysl, „obnoviti" veškerou ústavu uherskou podobným způsobem, jakož učiněno se zřízeními českými i moravskými.[74]) Úmysl tento arciť neproveden, ano Ferdinand musel ještě uznati oprávněnost stavů uherských, spolupůsobiti při veškerých činech zákonodárných,[75])

---

[72]) Ott l. c. 264.

[73]) Harrasowsky, Codif. 11.

[74]) Bidermann l. c. 34. n. 101. p. 69.

[75]) Decr. IV. (1635) art. 18.: ... leges et statuta condendi authoritas regi et regno sit libera. C. j. h. I. p. 760.

mnohá však nařízení jeho skutečně přiblížila právní stav uherský onomu, jenž v druhých jeho zemích panoval.

§. 26.

Třicetiletá válka i následky její, jevící se hlavně v zanikání mysli o jednotě říše německé i sankci vývoje, směřujícího ku neodvislosti vlád teritorialních od jedné, císařstvím representované moci ústřední, učinily konec době obsáhlejších prací kodifikačních i vedly ku tvoření nesčíslných zákonů i nařízení, kterýmiž měla se dokumentovati samostatnost knížat v jich územích v ohledu zákonodárném. Nelze se zajisté diviti tomu, že poměry takto vzniklé musely působiti zpět na vývoj práva v zemích rakouských, jakož i, že taktéž v Rakousku utuchnula z valné části činnost kodifikační, kterouž byl zejmena Ferdinand II. tak mocně podporoval. Utuchnutí takové skutečně jest významným pro dlouhou dobu; zcela činnost tato sice nezanikla, komise v různých zemích sestavené zasedaly i na dále; výsledky však jejich působení nejsou zejmena vzhledem ku času k jich docílení upotřebeného ani s daleka uspokojivými. Poměrně málo lze vytknouti zjevů legislatorního působení z doby od r. 1637—1740, jež by přímo směřovaly ku docílení jednoty právní v zemích rakouských všeobecně aneb alespoň v několika zároveň zemích platnými zákonníky. Dřívější činnost stavů v ohledu tom zcela zanikla, za to však vystupuje v popředí bezprostřední působnost mocnářů na poli zákonodárném. Zejmena byl to Ferdinand III., jenž u vykonávání od předchůdce jeho vytknutými slovy vladaři výlučně vyhraženého práva legis ferendæ vydal dosti značný počet zákonů i nařízení; obsáhlejší však činnosti kodifikační vladař ten nakloněn nebyl. Ukazuje se to jednak z četných oněch novel i deklaratorií ku vytknutým shora obnoveným zřízením, zvláštními od něho vydanými zákony, jako na př. instrukcí pro úřad dvorního maršálka z r. 1654, rok na to vydaným řádem exekučním[76]) atd., jednak však tím, že neposkytnuto zeměpanské potvrzení r. 1645 dokončené osnově zemského práva (zemské tabule) pro Rakousy nad Enží. Nápadným jest úkaz ten tím více, an právě době jeho připadá pro právní historii rakouskou velezajímavý výraz vědomí o vzájemném spojení

---

[76]) Cod. austr. I. 299. sqq. Vydán jest řád ten: 27. Julii 1655 (ib. 309.).

zemí pod žezlem jeho se nalezajících, kterýžto výraz zároveň považovati lze za první příklad společného ve více zemích jednání legislativního. V dv. dekr. ze dne 9. března 1657 totiž mluví se o lenní konferenci, utvořené z poslanců dolno- i horno-rakouských, kteréž se má zhotovený lenní traktát předložiti ku posouzení dříve nežli se odevzdá výborům, sestaveným ku revisi zemského zřízení.[77]) Stagnace však, kteráž zavládnula i v těchto revisijních komissích, neospravedlňovala očekávání vážnějších výsledků. Nelze se tudíž diviti tomu, že užívala praxe prací soukromých, jako na př. dokončené po r. 1658 redakce staré zemské tabule od Suttingera, Seitze, Hartmanna i Leopolda,[78]) jakož i, že práce ty nabyly takové vážnosti, pro kterouž zapomenuto na soukromý jich karakter skoro úplně. Přímo jeví se stagnace tato, zavládavší po čilejší působnosti kodifikační dřívější doby ve pracích, jejichžto resultáty se jeví konečně v prohlášeném schválením ze dne 18. února 1669 řádu poručnickém (Gerhabschaftsordnung), jakož i v t. zv. tractatus de juribus incorporabilibus, kterýž dobyl sankce 13. března 1679.[79]) Oba tyto zákony jsou totiž původně pouze částí obsáhlého zřízení zemského pro horní i dolní Rakousko, na jehožto vypracování císař Leopold I. častěji nalehal, kteréž však vzdor více nežli staletému trvání kompilační komisse nikdy se nedokončilo.[80]) Vzdor tomu však, že ukazují se býti zákony ty pouhými zlomky nedokončeného díla, mají přece pro historii práva rakouského dalekosáhlý význam již proto, že dokazují jednak pečlivým svým uspořádáním, obsáhlostí i jasností svojí, mnoho-li skutečně dokonalého bylo by se dalo na poli kodifikačním již tenkráte docíliti poněkud jen větší čilostí, jednak však proto, poněvadž se nalezá mezi těmito zákony i zákonodárstvím Josefínským jasné spojení, lze je tudíž, zejmena první z nich v mnohém ohledu považovati co základ práva nyní platného.[81])

Do doby Leopolda I. náleží dále několik událostí, jež podávají svědectví o nanovo vždy jevících se snahách, přiblížiti země uherské i na poli práva ostatním zemím rakouským. Co takové události lze především vytknouti prohlášení Uherska za zemi

---

[77]) Harrasowsky l. c. 11. n.
[78]) Canstein l. c. 106.
[79]) Srv. zákony ty v Cod. austr. I. 410. sqq.; 581. sqq.
[80]) Harrasowsky l. c. 12. n.
[81]) Chorinský, Vormdschftsr. 13., 18., 23. n.

dědičnou, což stalo se na sněmu r. 1687, na kterém zároveň vyzdvižena jest t. zv. clausula resistendi bully Ondřeje II., kteréžto okolnosti dopouštěly vladařům větší svobody v zákonodárství; dále patří sem též t. zvm. diploma Leopoldinum z r. 1691 potvrzené uvedení tripartita Verböczijeva do Sedmihradska. Konečně nelze zamlčeti události původně dosti náhodné, že totiž r. 1697 připojena jest vydání díla corpus juris hung., též C. C. C., kteráž v brzce u všech soudů uherských nabyla přímo zákonní vážnosti i přešla do veškerých pozdějších vydání díla toho. Že však sblížení ono nedalo se zúplna provésti, toho vinu zajisté dosti značnou nesly po staletí již trvající v Uhersku boje i politické rozmíšky, kteréž sotva ku konci období toho smlouvou Szathmárskou (1711) se daly urovnati.

§. 27.

Tentýž obraz vlekoucího se postupu prací kodifikačních vůči rozhodnější zákonodárné činnosti vladařů jeví se oku historika za vlády posledních dvou císařů doby té, Josefa I. i Karla VI. R. 1709 ustanovil Josef I. v Praze i v Brně kompilační komisse, kterým uloženo jest provedení uniformity juris statutarii v království Českém i markrabství Moravském předchozí kombinací dosavadního zřízení zemského s pragmatikami, deklaratoriemi, novellami, též městskými i obecními právy. Avšak i tato komisse sdílela osud starší rakouské. Vzdor častým pobídkám obou posledních vladařů z domu Habsburského, vzdor tomu, že byl jeden z nejlepších právníků své doby, Neuman z Puchholtze, skutečně duší komisse, nemohla se komisse vymaniti ze všeobecné letargie, v jakéž se nalezal právní život doby té ne pouze v Čechách. Více desítiletí uplynulo za rozmanitého přeměňování pracovního plánu, návrhů stran zrychlení práce; sotva však několik částí obsáhlé práce, kteráž se měla vykonati, jest skutečně dokončeno, ani tyto pak nedosáhly potvrzení. Tak vlekly se práce až ku smrti Karla VI. a teprvé po ukončení nastalých za tím bojů vdechla veliká nástupkyně Karlova komissi nový život.[82]) Kdežto takto dosti liknavě snaženo se o docílení jednoty práva v zemích českých, docílena jest tato, arciť v obmezené míře v horním i dolním Rakousku,

---

[82]) Dopodrobna vypsal práce ty Ott l. c. 278. n.; též Harrasowsky l. c. 17. n.

jakož i ve Štýrsku. T. zv. „Satz und Ordnung des Erbrechtes ausser Testament“ ze dne 28. května 1720,[83]) kterýž pro Štýrsko 26. ledna 1729 bez proměny; 16. března pak téhož roku s několika vedlejšími proměnami pro horní Rakousko znovu jest prohlášen,[84]) lze považovati skutečně co důkaz, jak císař sice sám pokládal za důležito, docíliti jednotu práva v zemích svých, zvláštnosti pak práv zemských co škodné odstraniti se snažil, jednak však též, jak neschopnou byla doba ku provedení kodifikace, vztahující se na veškeré obory práva i veškeré země rakouské. Arciť svaluje se i tu vina zdlouhavého postupu prací, jejichžto výsledkem se dotčený zákon jeví, v první řadě na události válečné i vnitřní nepokoje. Vedlé těchto, ku sestavení zákonníka směřujících prací, vyskytuje se zejmena za vlády Karla VI. více zákonů, jejichžto vážnost pro rakouskou historii práva podceňovati nelze. Sem náleží instrukce, udělená 18. března 1712 král. úřadu zemských desk v Praze; vydaný dále ve spojení se založeným soudem směnečním ve Vídni řád směnečný pro Rakousko nad i pod Enží ze dne 10. září 1717, uvedený 20. května 1722 ve Štýrsku, Korutanech, Krajině, Terstu i Gorici; dále konkursní řád pro horní i dolní Rakousy ze dne 18. srpna 1734; instrukce pro vládu vnitro-rakouskou z r. 1734, konečně vydaná za příčinou vzájemného ohraničení kompetence civilních i vojenských soudů t. zv. norma jurisdictionis ze dne 17. srpna 1740.

Že konečně práce kodifikační v Uhersku nemohly ani v takovém obmezení se díti, jako v druhých zemích rakouských, tomu nelze zajisté diviti se vůči válkám tureckým i nepokojům Tekelyanským. Od Josefa I. nenalezáme v corp. jur. h. vůbec nižádných dekretů, za jeho nástupce uzavřeno sice ihned na prvním sněmu v Požuni r. 1715, jako již dříve mnohdy se bylo stalo, že se má provésti revise i kodifikace dosavadního práva a skutečně též zvolena komisse, kteráž měla práci tu vykonati;[85]) avšak výsledek byl i tenkráte tentýž, jakýž se dříve byl podobnými volbami

---

[83]) Celý titul zní: „Neue Satz- und Ordnung von Erb-Recht ausser Testament, und andern letzten Willen, auch was denen anhängig, im Ertz-Hertzogthum Oesterreich unter der Ennss.“ — Cod. austr. Suppl. I. 952.

[84]) Chorinský l. c. 12.; Harrasowsky l. c. 26., 29. n.

[85]) Decr. I. art. 24. (Corp. j. h., II. p. 100.).

docílil: práce kodifikační nevykonala se, nesrovnalosti právní pak vyřizovaly se i na dále singularními zákony.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Soudce civilní není vázán výrokem soudu trestního, že dřívější nález soudce civilního se zrušuje, pakli strana, o jejíž práva jde, v řízení trestním neměla účastenství.

Josef Horáček žádal Jana Kořínka, aby jakožto rukojmí podepsal směnku od občanské záložny v Golčově Jeníkově na vlastní řád vydanou, na 90 zl. znějící a Josefem Horáčkem přijatou. Žádosti této Jan Kořínek odepřel, avšak Josef Horáček jeho podpis na směnce padělal a tím způsobem od záložny vyplacení hodnoty směnečné docílil.

Brzo na to prohlášen byl konkurs na jmění občanské záložny v Golčově Jeníkově, směnka dostala se správci konkursní podstaty a ten podav žalobu směnečnou vymohl platební příkaz proti Josefu Horáčkovi a Janu Kořínkovi, aby rukou společnou zaplatili směnečný dluh 90 zl. s přísl.

Jan Kořínek opomenul podati námitky směnečné, oznámil věc soudu trestnímu, načež proti Josefu Horáčkovi trestní řízení pro zločin podvodu bylo zavedeno. Mezi tím ale správce konkursní podstaty vedl exekucí proti Janu Kořínkovi, kterýž zaplatil konečně dluh exekučně na něm vymáhaný.

Teprv po zaplacení dluhu toho dospělo řízení trestní proti Josefu Horáčkovi k pře líčení závěrečnému, obviněný byl zločinu jemu, za vinu kladeného vinným uznán, odsouzen a zároveň vysloveno, že podpis Jana Kořínka na směnce občanskou záložnou v Golčově Jeníkově dne 30. prosince 1875 na vlastní řád a na sumu 90 zl. vydané, Josefem Horáčkem přijaté, jakož i na základě směnky té vydaný platební příkaz c. k. soudu krajského a senátu obchodního v Kutné Hoře ze dne 7. dubna 1877 č. 4025. — pokud se týče Jana Kořínka — a výměr téhož soudu ze dne 19. března 1878 č. 3282. vklad exek. práva na nemovitostech Jana Kořínka

za směnečný dluh 90 zl. s přísl. povolující jsou neplatny, konkursní podstata občanské záložny v Golčově Jeníkově, pak že s nárokem svým odkazuje se na pořad práva soukromého.

Na základě tuto vypsaných okolností podal Jan Kořínek na konkursní podstatu občanské záložny v Golčově Jeníkově žalobu na vrácení zaplacené sumy směnečné s úroky, náklady žalobními a náklady žádosti za vklad exek. práva zástavního v úhrnečné sumě 103 zl. 71 kr., poněvadž konkursní podstata občanské záložny v Golčově Jeníkově sumu tu beze všeho právního důvodu ve svém majetku má, sumou tou na škodu žalobcovu se obohatila.

Správce žalované konkursní podstaty namítal, že placení stalo se ex iudicato, tedy ne indebite; že platební příkaz v moc práva vešlý pro strany sporné nezměnitelné právo tvoří; žalobce že vědomky platil dluh nepravý, žalovaná konkursní podstata že bezelstně jednala. Žalobce opomenuv podati námitek proti vydanému naň příkazu platebnímu, že jej uznal nezvratným pramenem svých závazků. Trestní soud dle §. 365., 369. a 379. tr. ř., že ani nebyl oprávněn podpis žalobcův na směnce proti žalované konkursní podstatě neplatným prohlásiti, poněvadž správce žalované podstaty řízení trestního nesúčastnil se jako poškozený. On vyslýchán byl pouze co svědek; teprv při hlavním pře líčení byl od předsedy soudu trestního tázán, zdali se k řízení trestnímu jakožto poškozený připojuje. Správce žalované konkursní podstaty prohlásil, že potřebu připojiti se k řízení trestnímu nenahlíží. Předseda pak jeho se tázal, připojí-li se k řízení trestnímu co poškozený pro ten případ, že by trestní soud vyslovil neplatnost vydaného platebního příkazu směnečného. Teprv tu řekl správce žalované konkursní podstaty, že pro případ tento trestnímu řízení se připojuje. Změnu rozsudku trestního nemohl správce žalované konkursní postaty dosíci z příčin §. 283. odst. 2. ř. tr. Avšak soud trestní vyslovuje neplatnost nálezů soudu civilního patrně meze své působnosti překročil. Jediným poškozeným byl žalobce, jen o něm směl trestní soudce závazek odsouzeného k odškodnění vysloviti; §. 371. ř. tr., podává trestnímu soudu právo, vysloviti se o nabytých právech žalované konkursní podstaty, kteráž skutku trestného nijak se nesúčastnila.

Obohacení v žalobě tvrzené naprosto však místa nemá v příčině nákladů žalobních a exekučních, jež konkursní podstatě liknavostí žalovaného vzešly. Též ohledně směnečné sumy samé jest obohacení vyloučeno, poněvadž žalovaná konkursní podstata hodnotu

směnky Josefu Horáčkovi vyplatila, však exekucí proti němu vedenou zaplacení nedošla.

Rozsudkem c. k. krajského soudu v Hoře Kutné ze dne 23. srpna 1879 č. 8465. bylo právem uznáno:

Žalovaná konkursní podstata občanské záložny v Golčově Jeníkově jest povinna, žalujícímu Janu Kořínkovi ve 14 dnech pod následky vedení práva navrátiti sumu 100 zl. 33 kr., kterouž od žalobce následkem platebního rozkazu c. k. soudu krajského a obchodního v Hoře Kutné ze dne 7. dubna 1877 č. 4025. jmenem žalobní sumy směnečné s úroky a s útratami zaplacenu dostala, jakož i 6% úroky ze sumy té ode dne žaloby do zaplacení jdoucími a náklady této rozepře na 36 zl. 58 kr. zmírněné.

Naproti tomu se zamítá žaloba, pokud se touže požaduje navrácení 3 zl. 38 kr., jež žalobce žalované konkursní podstatě jmenem útrat žádosti exekuční zaplatil, i s úroky z této částky jdoucími.

Příčiny:

Děj žalobní souhlasným udáním obou stran jest zjištěn. Rozhodnutí tohoto sporu závisí na tom, zdali soud trestní byl oprávněn vynésti výrok o poměru nynějšího žalobce ku žalované konkursní podstatě a jaký význam pro tento poměr má skutečně vydaný nález soudu trestního.

Bez odporu byl oprávněn soud trestní, vysloviti neplatnost podpisu nynějšího žalobce Jana Kořínka na směnce obviněným padělané a poněvadž platební příkaz směnečný žalovanou konkursní podstatou proti Janu Kořínkovi dobytý, jakož i výměr exekuční vydány byly za podmínkou pravosti podpisu Jana Kořínka na směnce žalobní, byl též oprávněn soud trestní vysloviti neplatnost příkazu platebního, jakož i výměru exekučního. Nehledě k tomu, že správce konkursní podstaty nyní žalované při hlavním pře líčení proti Josefu Horáčkovi provedeném se vyjádřil, že připojuje se jakožto poškozený ku trestnímu řízení, bude-li nálezem trestním uznána neplatnost nálezu civilního proti Janu Kořínkovi vydobytého, tak na základě doslovného znění §. 371. tr. ř., — kterýž o neplatnosti jak právních jednání tak i právních poměrů z viny obviněného pošlých mluví — byl trestní soud oprávněn vysloviti neplatnost všech poměrů právních, kteréž zakládají se na skutku obviněného zároveň trestným uznaném.

Z toho pak ovšem jde právo žalobcovo, žádati navrácení toho, co zaplatil jako domnělý dlužník ze směnky obviněným padělané; důvod nároku žalobního leží jedině v tom, že placení žalované konkursní podstatě stalo se pouze na základě právoplatného v době placení příkazu platebního, a že výrokem soudu trestního neplatnost onoho příkazu platebního byla vyslovena, čímž odpadla právní příčina daného placení.

Námitka žalované konkursní podstaty, že nález soudní (platební příkaz) jednou moci práva nabyvší mezi stranami nezměnitelné právo tvoří a žalobce nynější že nepodáním námitek proti příkazu platebnímu projevil svou vůli, příkazu platebnímu jakožto nezvratitelnému pramenu svých závazků se podrobiti — námitka tato místa nemá, poněvadž výrok soudní není absolutně nezměnitelným, byť i nabyl moci práva; vedle případů restituce dle ob. ř. s. možných i pozdějším nálezem soudu trestního může se vysloviti neplatnost dříve vydaných nálezů soudu civilního. Výrokem soudu trestního pak odpadla příčina, kteráž jedině oprávňovala žalovanou konkursní podstatu ku podržení sumy 100 zl. 33 kr. žalobcem jí zaplacené ve svém majetku; musel tedy soud, hledě k ustanovení §. 1435. ob. z. obč. žalobě místa dáti.

Co se týče částky 3 zl. 38 kr., tu nemá žalobce práva na její vrácení, poněvadž jeho vinou žalovaná konkursní podstata podáním exekuční žádosti o tuto sumu byla poškozena.

Výrok o nákladech soudních zakládá se na §. 25. věta 2. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

K odvolání se žalované konkursní podstaty však c. k. vrchní soud zemský rozsudek tento nálezem ze dne 22. září 1879 č. 27295. změnil a žalobní prosbu v celém obsahu její zamítnul, žalobce pak odsoudil ku náhradě nákladů první a druhé stolice.

Důvody:

§. 371. tr. ř. neoprávňuje soudce trestního, aby provedený civilní spor na základě souvisícího činu trestního s obejitím právoplatného nálezu soudce civilního rozhodl, on jest pouze povinen, ku žádosti soukromého účastníka, tedy poškozeného, nalézti o jeho nárocích na odškodnění oproti obviněnému.

V případě tomto byl poškozeným nynější žalobce — paděláním jeho podpisu na směnce ze dne 30. prosince 1875. — Josef Horáček, padělatel, byl obviněným: dle toho může výrok soudu trestního míti účinek jenom oproti Josefu Horáčkovi, nikoliv však

oproti žalované konkursní podstatě. Platební příkaz směnečný vymožený žalovanou konkursní podstatou proti žalovanému nesmí být uveden v pochybnost výrokem soudu trestního, tak že §. 1435. ob. zák. obč. zde místa nemá. Obohacení žalované konkursní podstaty jest vyvráceno skutečným vyplacením hodnoty směnečné Josefu Horáčkovi a zjištěnou nedobytností směnečného dluhu na něm. Bezdůvodná žalobní prosba musela se zamítnouti, dle ustanovení §§. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69., náleželo pak odsouditi žalobce k náhradě soudních útrat.

Žalobcově řádné stížnosti dovolací místa dáno nebylo, nýbrž potvrzen byl c. k. nejvyšším soudem rozsudek c. k. vrchního soudu zemského

proto,

že soud trestní nebyl oprávněn, vysloviti se o platnosti vydaného dříve a moc práva nabyvšího nálezu soudce civilního, když 21. hlava ř. tr. a jmenovitě §. 371. jen právní jednání obviněného a jeho poměry právní ku poškozenému na zřeteli má, zde však žalovaná konkursní podstata poškozeným naprosto považována býti nesmí.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 24. prosince 1879 č. 12361.

Dr. V. Bruna.

K §. 138. řádu konk.

Na základě prohlášení obchodníka A., vydobyl B. výměrem c. k. okresního soudu v Pardubicích ze dne 30. září 1878 č. 16354. vklad práva zástavního na domě č. p. 254. v Pardubicích, patřícím onomu A., pro veškeré pohledávky, které B. za A. má a míti bude, až do výše 800 zl.

Ze směnky od B. v Praze dne 7. srpna 1878 na vlastní řád vydané, dne 7. října 1878 v Praze u vydatele B. splatné a od A. přijaté, měl B. za A. směnečnou sumu 147 zl. 98 kr. pohledávati.

Mezi tím uvalen byl od c. k. krajského soudu v Chrudimi na jmění A. konkurs, který dosud trvá.

B. podal proti A. resp. jeho konkursní podstatě zastoupené správcem C. u c. k. obchodního soudu v Praze dne 23. února 1880

č. 11580. žalobu, ve které na základě zmíněné směnky a s ohledem na dotčený výměr tabulární žádal, aby A. resp. jeho konkursní podstatě nařízeno bylo, by co příjemce směnky sumu směnečnou 147 zl. 98 kr. s úroky a náklady žalobními do třech dnů B. zaplatil, jinak by na jeho dům č. pop. 254. v Pardubicích právo vedeno bylo. Spolu podotkl žalobce B., že se příčinou tohoto svého pohledání 147 zl. 98 kr. s přísl., toliko na zmíněné hypothece hojiti chce.

C. k. obchodní soud zamítl výměrem ze dne 25. února 1880 č. 11580. žalobu tuto pro nepříslušnost obchodního soudu,

poněvadž

žalobou touto provedení, práva zástavního na domě č. p. 254. v Pardubicích vydobytého a zaplacení ze zástavy této před zahájením konkursu nabyté se vymáhá, (§. 138. ř. konk.), žaloba tudíž směnečnou žalobou není a k obchodnímu soudu nepřísluší, a nárok takový jenom u soudu reálního žalobou hypothekární nikoliv ale žalobou směnečnou vymáhán býti může.

Ve stížnosti na výměr tento od žalobce podané, uvedl tento, že se mu především nikoliv o realisování zástavy, nýbrž o provedení pohledávky ze žalobní směnky jedná, dle §. 60. jur. nor. žaloby směnečné toliko u obchodního soudu, pokud se týče u krajského co obchodního soudu podány býti mohou, dále že tím, že pro jakési pohledání zástava dána byla, povaha pohledání toho co směnečného změněna nebyla, a že tedy odkázání žaloby na soud reální nejen předpisu §. 60. jur. nor., nýbrž i §. 130. konk. ř. odporuje, vedle kteréhož věřitel, který požadavků svých toliko ze zástavy se domáhati chce, totéž spůsobem, jakoby konkursu nebylo, na soudě mimo konkurs příslušném učiniti má.

C. k. vrchní soud zemský pro král. České zamítl rozhodnutím ze dne 8. března 1880 č. 7740. stížnost tuto, poukázav pouze na

důvody

soudce prvního.

Mimořádná stížnost žalobcova, ve které k tomu poukázáno bylo, že by za těchto okolností žalobce svého práva směnečného ze žalobní směnky vymáhati nemohl, jelikož reální soud, totiž c. k. okresní soud v Pardubicích k jednání o směnečném pohledání vůbec příslušným není, — byla od c. k. nejvyššího soudu zamítnuta, z

důvodů,

že se zde vedle obsahu žaloby o vymáhání pohledávky právem zástavním zjištěné jedná, jejíž zapravení toliko z hypotheky se žádá, žaloby takové ale dle §. 138. konk. řádu u soudu, dle §. 56. jur. nor. příslušného podány býti mají, jelikož obchodní soud příslušný není k rozhodování o tom, zdali to které právo hypothekární pozůstává, dále že dle §. 131. ř. konk. provedení směnečného pohledání o sobě, vyjmouc případ §. 138. ř. konk., z příslušnosti soudu konkursního vyloučeno není, příslušnost c. k. obchodního soudu v Praze, ale zde veškerého důvodu postrádá.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 14. dubna 1880 č. 4016.

Lou—ka.

Má příjemce směnky právo popírati pravost rubopisu?

Platebním rozkazem ze dne 30. května 1879 č. 3434. bylo manželům Antonínu a Františce H. nařízeno, aby žalobnici H. S. jakožto majitelce a indossatkyni směnky ze dne 24. února 1879 zaplatili rukou společnou a nerozdílnou směnečný dluh 45 zl. r. m. s přísl. Proti tomuto platebnímu rozkazu namítali žalovaní mezi jiným, že žalobnice k zažalování směnky oprávněna není. Vydatel oné směnky František S., jenž k rozepři přistoupil co dobrovolný zástupce, přiznal se, že giro Teresie S. na směnce se nalezající nepochází od remitentky Teresie S., nýbrž že on sám jmeno indossantky na směnce podepsal, udávaje, žesměnka tenkráte byla ještě v jeho rukou, pročež že on co vydatel směnky byl oprávněn, směnku tuto dle libosti na někoho jiného rubopisem převésti. Žalobkyně vzdala se ostatek práva čl. 82. ř. sm. jí jakožto třetí majitelce směnky poskytnutého.

C. k. krajský soud rozsudkem ze dne 9. prosince 1879 č. 6576. platební rozkaz zrušil a žalobu odmítnul.

Důvody.

Jak ze směnky zažalované vysvítá, jest Teresie S. remitentkou této směnky. Dle čl. 9. ř. sm. může remitent směnku rubopisem

na někoho jiného převésti, když své jméno aneb svou firmu na rub směnky napíše (čl. 12. ř. sm.).

Na rubu směnky žalobní nalezá se sice giro na řád žalobkyně znějící a jmenem Teresie S. podepsané, a kdyby podpis tento od remitentky samé pocházel, nebylo by pochyby, že tímto rubopisem směnka na žalobkyni převedena byla. Avšak žalobkyně sama doznala, že František S. směnky remitentce ani neodevzdal, nýbrž že ji rubopisem na žalobkyni převedl.

Uváží-li se, že František S. majitelem směnky na řad Teresie S. znějící ani nebyl, a tedy také právo neměl, směnku tuto na někoho jiného převésti; uváží-li se dále, že giro Teresie S. od remitentky nepochází, a že tedy jest nepravé, nelze pochybovati, že žalobnice na základě nepravého gira vlastnicí směnky se nestala a k zažalování této směnky oprávněna není.

K odvolání žalobnice změnil c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský v Brně rozhodnutím ze dne 13. ledna 1880 č. 108. rozsudek první stolice a zachoval platební rozkaz v platnosti.

Důvody

pokud se týkají otázky výše uvedené:

Důvody prvním soudcem pro odmítnutí žaloby uvedené nejsou rozhodné, neb příjemci směnky již dle všeobecných pravidel processuálních nepřísluší právo, popírati pravost rubopisu, naopak jest příjemce dle čl. 23. a 36. ř. sm. povinen, majiteli směnky nepřetrženou řadou indossamentů remittentem počínající legitimovanému dluh směnečný bez dalšího zkoušení pravosti indossamentů zaplatiti.

Příjemce nemůže se tím cítit stížena, poněvadž dle čl. 39. ř. sm. povinen jest platit jen tehda, když se mu směnka vrátí, a není se tedy co obávati, že by ještě podruhé na základě téléž směnky žalován býti mohl. Nepochází-li v případě tomto giro na rubu směnky žalobní od remitentky samé, nýbrž od vydatele, nemění se tím závazek příjemcův z pravého akceptu, čemuž ani čl. 12. ř. sm. na odpor není, poněvadž článek tento jedině poměr mezi indossantem a indossatem, nikoliv však poměr jednoho aneb druhého k osobě třetí na zřeteli má. Nepravost gira může totiž namítati jenom girant, na základě toho gira žalovaný, nikoli však příjemce, jehož se poměr mezi girantem a giratarem ani nedotýká. Ostatek se žalovaní přiznali, že směnku podepsali, aniž by si ji

byli přečtli, jim to tedy bylo lhostejno, zdali vydatel sama sebe neb někoho jiného na směnku za remitenta napíše.

Vydatel byl dle toho také oprávněn, na směnce žalované Teresii S. jakožto remitentku naznačiti, a před odevzdáním této směnky, nežli Teresie S. práva nějakého nabyla, směnku na žalobnici převésti, což žalovaným nebylo na újmu, poněvadž žalobnice výhody čl. 82. ř. sm. výslovně se vzdala.

Přes dovolání žalovaných potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice z

důvodů

jeho, kteréžto dovolací stížností vyvráceny nebyly.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 14. dubna 1880 č. 2745.

—a—

Příspěvek k zákonu ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z.

C. k. měst. delg. okresní soud v Plzni nalezl za právo: Žalovaný Josef Rak jest otcem nezletilé Marie Řípové dne 21. listop. 1877 narozené, dcery to Anny Řípové, a jest povinen, aby žalující Anně Řípové za vyživování nezletilé Marie Řípové až do úmrtí této poslednější, t. j. do 13. února 1879 sumu 35 zl. 20 kr. a jménem útrat šestinedělních 10 zl. i s 6% úroky a soudními náklady v sumě 6 zl. 90 kr. pod uvarováním exekuce zaplatil. Pro tuto pohledávku vymohla Anna Řípová exekuční odevzdání obnosu 10 zl. ze 14. denní mzdy Josefa Raka, slévače v továrně, počínajíc dnem 3. ledna event. 17. ledna 1880.

Proti tomuto výměru exekučnímu podal Josef Rak stížnost a c. k. vrchní soud zemský v Praze zrušil výměr exekuční, zamítnuv žádost za exekuci z těchto

důvodů:

Exekvovaná pohledávka není žádným o zákon se opírajícím nárokem na plnění výživy dle §. 7. a 2. *b*) zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z., nýbrž toliko pohledávkou náhrady. Exekutův svazek služební není dle udání žádosti exekuční samé nikoliv trvalým ve smyslu §. 2. cit. zák. a nedosahuje roční příjem exe-

kutův daleko 600 zl. Nelze tudíž povoliti exekuce na částky této mzdy ještě ani nesplatné.

K dovolání se Anny Řípové, potvrdil c. k. nejvyšší soud částečně výměr stolice prvé a sice co do částky 35 zl. 20 kr. i s úroky z prodlení a útratami soudními, co do útrat šestinedělních 10 zl., byla stížnost dovolací zavržena z následujících

důvodů:

Dle obsahu rozsudku, exekuční žádosti za základ položeného, Josef Rak odsouzen byl, aby Anně Řípové útraty za výživu nezletilé Marie Řípové v sumě 35 zl. 20 kr., pak útraty šestinedělní 10 zl. s úroky z prodlení a se soudními náklady 6 zl. 90 kr. zaplatil. Dle důvodů rozsudku suma 35 zl. 20 kr., dle §§. 163., 167. a 1042. ob. z. obč. přisouzena byla a forma nároků náhradních, za konanou alimentaci Annou Řípovou činěných, na vlastnosti jejich ničehož měniti nemůže.

Příčinou dobývání alimentační sumy 35 zl. 20 kr. i s úroky a s útratami oproti Josefu Rakovi nemají místa ustanovení zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z., dle §. 7. litera *b*) téhož zákona; avšak naproti tomu náhradu útrat šesti neděl v sumě 10 zl. Anně Řípové dle důvodů rozsudkových podle §. 1328. ob. z. obč. přisouzenou co alimenty Anně Řípové ze zákona náležité nelze považovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 7. dubna 1880 č. 4020.

Augustin Plischke.

Žaloba na odevzdání věci nemovité z příčiny vlastnictví mimoknihovně nabytého není předmětem knihovního poznamenání.

František a Marie Kozákovi podali u c. k. okresního soudu v Únošti žalobu na Václava a Kateřinu Kozákovy o uznání svého vlastnictví k usedlosti č. pop. 3. v Jinočanech, jakož i o knihovní převedení usedlosti té ve vlastnictví žalobců z té příčiny, že žalovaní před časem se žalobci se smluvili, že těmto usedlost č. p. 3. v Jinočanech za vyjednanou hodnotu ve vlastnictví přenechají. Zároveň žádali žalobci za knihovní poznamenání žaloby té.

C. k. okresní soud výměrem ze dne 30. září 1879 č. 5924. žádosti té vyhověl.

Na stížnost žalovaných však c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 17. listopadu 1879 č. 33397. výměr v odpor vzatý změnil, žádost žalobců zamítnul a zamítnutí to ve knihách pozemkových poznamenati nařídil,

poněvadž

podle §. 20. knih. zák. knihovní poznamenání sporu jen v těch případech připustiti lze, jestliže s ním dle platných zákonných předpisův určité právní účinky spojeny jsou. Tyto předpisy jsou obsaženy v §§. 59.—70. knih. zák., z nichž vychází, že poznamenání sporu jen v případech tam naznačených díti se může, k nim však nenáleží případ, kde, jako zde, žalobou teprv uznání a vydání smlouvy co pouhého titulu ku právu vlastnickému k cíli vložení tohoto práva do knihy pozemkové se žádá.

Dovolací stížnost žalujících byla c. k. nejvyšším soudem zamítnuta,

poněvadž

knihovní poznamenání žaloby jen v případech zákonem zvláště stanovených místo má, zákonné vypočtení případů těch analogicky rozšířiti nelze, a poznamenání žaloby na nabytí vlastnictví nemovitosti od vlastníka knihovně zapsaného směřující nenáleží ku případům knihovního poznamenání v §. 61. knih. zák. vypočteným, ani ku případům, o nichž zmiňuje se §. 73. knih. zák.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 21. ledna 1880 č. 531.

Jan Kučera.

K §. 15. adv. ř.

Manželé Jan a Františka Kejdovi podali na Petronilu Procházkovou žalobu na zaplacení 519 zl., na kteroužto žalobu položen byl rok k řádnému ústnímu líčení. Za žalovanou dostavil se k roku tomu koncipient dr. N. Zástupce žalobcův, advokát dr. X, poukázav, že jest tu řádné řízení, při kterém strany jen advokáté zastupovati mohou, žádal za vynešení rozsudku ob contu-

maciam. C. k. okresní soud v Ivančicích rozsudkem ze dne 2. listopadu 1879 č. 9888. žádosti té vyhověl.

K odvolání žalovaného c. k. mor. sl. vrchní soud zemský v Brně rozhodnutím ze dne 27. ledna 1880 č. 1057. rozsudek ten zrušil a dal nařídíti nové stání z těch

důvodů,

že sice koncipient práva nemá v řádném řízení advokáta zastupovati, ale že strana žalovaná věc svěřivší advokátovi, nestání nezavinila.

K dovolací stížnosti žalobcův potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice z toho

důvodu,

že v řádném ústním řízení dle soudního řádu netřeba zastoupení advokáta a tudíž koncipient dle §. 15. adv. ř. ze zastoupení v řádném řízení vyloučiti se nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 23. března 1880 č. 3090.

x.

Příspěvek o publicitě knih veřejných.

Smlouvou trhovou ze dne 6. listopadu 1856 prodal Jan R. synu svému Josefu R. usedlost č. pop. 162. v Radlu za 2500 zl. stř., splatných v ročních lhůtách po 250 zl. stř. Trhová cena takto splatná, byla na řečené usedlosti hypothekárně pojištěna. Po uzavření smlouvy dohodl se otec se synem, že bude do své libosti hospodařiti, za to však že syn počne mu tuto kupní cenu v ročních lhůtách spláceti, až mu hospodaření na živnosti té odevzdá a on v ně nastoupí.

Dne 21. ledna 1879 koupil dr. St. celou svrchu dotčenou pohledávku Jana R. v exekuční dražbě za nejvyšší podání 2205 zl., dal ji na základě odevzdací listiny ze dne 27. května 1879 č. 5475. na sebe knihovně převésti, a podal dne 18. července 1879 na Josefa R., co osobního a hypothekárního dlužníka, žalobu na zaplacení celých 2500 zl. stř., neb 2625 zl. r. m. s přísl.

Žalovaný doznav celý děj žalobní, namítal pouze zmíněné dohodnutí s otcem, co prodávajícím potomně učiněné, o kterémž

že žalujícího při exekuční dražbě vyrozuměl; Jan R., že ještě r. 1878 na usedlosti té hospodařil, tudíž, že žalovaný povinen není trhovou cenu ihned a najednou zaplatiti.

Žalobce popřel v replice, že by se taková ústní úmluva byla stala, připustil však, že žalovaný ho při dražbě o tom vyrozuměl, a že Josef R. ještě v r. 1878 na řečené usedlosti hospodařil, dovozuje ostatek, že tato předstíraná ústní úmluva ho vázati nemůže, poněvadž z kněh gruntovních patrna není, pro něho že tyto jsou rozhodny, a že v důvěře ve veřejné knihy pohledávku tu vydražil.

C. k. okresní soud v Jablonci dal žalobě rozsudkem ze dne 27. září 1879 č. 9559. úplně a bezvýminečně místo a to z následujících

důvodů:

Z trhové smlouvy ddto. dne 6. listopadu 1856, žalobcem předložené, jde na jevo, že se žalovaný zavázal Josefu R. trhovou cenu 2500 zl. stř. za usedlost č. pop. 162. v Radlu v 10 ročních lhůtách po 250 zl. stř. zaplatiti. Výměrem ze dne 21. ledna 1879 č. 810. a odevzdací listinou ze dne 27. května 1879 č. 5475. dokázáno, že dr. Karel St. tuto pohledávku trhové ceny dne 21. ledna 1879 za nejvyšší podání 2205 zl. vydražil. Jedná se tedy pouze o to, zdali tato pohledávka je splatná, a zdali ji žalobce žalobou žádati může. Námitka žalovaného, že kupní tato cena dle tvrzené ústní úmluvy dosud splatnou se nestala, nemůže žalobci na újmu býti, poněvadž knihovní výtah dražbě za základ sloužící ustanovení takového neobsahuje. V něm pouze stojí, že trhová cena 2500 zl. stř. v 10 ročních terminech po 250 zl. stř. bezúročně splatná jest; doba tato však již dávno uplynula.

K odvolání žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 17. listopadu 1879 č. 32213. rozsudek první stolice a učinil výsledek sporu závislým od rozhodovací přísahy o svrchu zmíněné ústní úmluvě žalovaným namítané, a to z následujících

důvodů:

Přejde-li pohledávka z osoby na druhou, jest tu smlouva postupní dle §. 1392. ob. z. obč., a poněvadž zákon nečiní rozdílu, zdali postup se stane s vůlí neb proti vůli dřívějšího věřitele, tedy nuceně soudem, jest tu postupní smlouva i tehdy, když pohledávka ve veřejné soudní dražbě se vydraží. Dle §. 1396. ob.

z. obč. přísluší dlužníku postoupenému právo, své námitky prot pohledávce postoupené, tedy i proti její splatnosti, provésti, a poněvadž dle §. 1394. ob. z. obč. práva cessionáře s právy cedentovými vzhledem k postoupené pohledávce tytéž jsou, tož jest cessionář vázán i oněmi modalitami v příčině doby placení, o jakýchž se dříve cedent a dlužník dohodli; zdali toto dohodnutí se stalo ústně neb písemně, nečiní dle §. 883. ob. z. obč. žádného rozdílu, a §. 887. ob. z. obč. nemá zde místa, ano se jedná o ústní úmluvu, kteráž stala se po uzavření písemní smlouvy. Žalobce nemůže se na důvěru ve veřejné knihy odvolávati, poněvadž sám doznal, že ho žalovaný při dražbě této pohledávky na změnu lhůt platebních upozornil, tato změna jemu tedy při převzetí této pohledávky oznámena byla; žalovanému tato námitka tím více příslušeti musí, poněvadž dle §. 1443. ob. z. obč. i námitka kompensace by mu příslušela. Ačkoliv změna v terminech platebních z knihovního výtahu zjevna není, přece jest rozhodno, zdali změna ta stala se před dražbou, a vázati musí cessionáře, nabyl-li o ní vědomosti. Bylo tudíž třeba nalézti na rozhodovací přísahu o této ústní úmluvě, a provede-li žalovaný důkaz ten, musí se žaloba co předčasná zamítnouti.

K dovolací stížnosti žalobcem na toto rozhodnutí podané, potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice z

důvodů

jemu připojených a zcela správných.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 11. února 1880 č. 886.

JUDr. Jos. Vaněk.

K vysvětlení §§. 47. a 48. ob. ř. s. a dv. dekr. ze dne 31. října 1785 č. 489. sb. z. s.

V. H. žaloval O. B. na zaplacení 6000 zl. a 824 zl. 50 kr. Při podání repliky podal zároveň žádost, aby mohl na odpověď odpůrcovu v replice uvésti novoty, a sice uvedl v žádosti této 8 takových novot. Jelikož pak dokazoval v této žádosti, že novot ve své replice přednešených zúmyslně nezamlčel, žádal na soudě, aby, pakli soud skutečně v okolnostech těch novoty sezná, jemu ty které novoty v replice povolil.

C. k. krajský soud v Hr. Kr. rozsudkem ze dne 27. března 1879 č. 2683. pět těchto novot v replice uvésti povolil za přísahu, že je v žalobě zúmyslně nezamlčel. V

důvodech

dovozeno obšírně, že pět v žádosti žalobcově o povolení novot uvedených okolností skutečně co novoty považovány a tudíž, když složena bude přísaha, připuštěny býti musí. Ostatní tři skutkové události a listiny že nejeví se co „novoty" a tudíž povolení jich rozsudkem připustiti nelze, any slouží vedle §. 47. ob. ř. s. k vyvrácení skutkův a obran, ježto žalovaný v odpovědi přednesl. Proto také v rozsudku samém o těchto 3 domnělých novotách ničehož neuvedeno, tím více, an žalobce jen pro ten případ o připuštění těch kterých novot žádal, když soud skutečně novotami je uzná.

Z tohoto rozsudku žalovaný se odvolal. V odvolací stížnosti dovozoval, že rozsudek uvedený zahrnuje v sobě zmatek. Tvrdil totiž, že v rozsudku samém o všech osmi novotách mělo býti rozhodnuto, mělo vysloveno býti, zdaž se připouští, čili nic, a že nepostačí, toliko v důvodech rozkládati se o tom, proč tři novoty jen co důvody k odvrácení obran odpovědi, a nikoliv co novoty se pokládají. Rozsudek tedy že jest vedle §. 248. ob. ř. s. a resoluce ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. z. s. lit. *c*) in fine neúplný, že nevynáší výrok svůj o všech částech žalobní prosby, a jest tudíž neplatný a ničímž.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 6. května 1879 č. 13732. rozsudek první stolice zrušil a nařídil tomuto soudu, aby vynesl nový rozsudek, kterýmž by o všech 8 novotách se vyslovil. V

důvodech

praví se, že vedle §. 48. ob. ř. s., pak resoluce ze dne 31. října 1785 č. 489. lit. *g*) a dvor. dekretu ze dne 27. září 1792 č. 53. lit. *b*) i ve sporu o novotách rozsudkem nalézti se má, že rozsudek ten tudíž dle §. 248. ob. ř. s. musí úplný býti a o všech žádostech sporných stran se vyjádřiti, a musí se o všech novotách vyřknouti, zdaž se povolují čili nic. V rozsudku samém se to nestalo, a není uvedeno, že se tři novoty nepřipouštějí. V důvodech uvedl první soudce, že to novoty nejsou, že jsou to pouze průvody k vyvrácení skutků a obran, ježto žalovaný v odpovědi při-

vedl a že tudíž o nich v rozsudku uznati bylo by zbytečné. Jelikož pak soudci nepřináleží, aby rozhodnutí o některých částích žádosti stran odmítl, a rozhodnutí samé místo míti má v rozsudku a ne pouze v důvodech, jeví se rozsudek co neúplný, a jelikož odvolatel zmatek tento ve své stížnosti oznámil, tož hleděno k němu, ačkoliv zmateční stížnost podána nebyla, dle §. 265. ob. ř. s. z povinnosti úřední, a musel tedy rozsudek prvého soudce dle §. 264. ob. ř. s. zrušen býti.

Žalobce na toto rozhodnutí podal dovolací stížnost, ve které uvedl, že žádal sice za povolení novot v replice, ačkoliv více uvedených okolností pokládal jen za průvody k vyvrácení skutků a obran, ježto žalovaný v odpovědi přivedl; a jen pro ten případ že žádal o povolení, kdyby soud skutečně je co novoty uznal.

Docela ve srozumění této žádosti první soudce připustil toliko ty novoty, které v skutku za novoty považoval, — o ostatních v rozsudku ani se nezmínil. Výrok tedy že byl dle §. 248. ob. ř. s. podle žádosti stran sepsán. Z rozsudku samého že jest vidno, které novoty se připouští, — o ostatních pak, jelikož se jen co další průvody ve smyslu §. 47. ob. ř. s. jeví, — nemohlo se v rozsudku vysloviti, že se povolují, ani že se nepovolují, poněvadž právě novoty nejsou, a protož správně promluveno o tom jen v důvodech rozsudku.

C. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice zrušil a nařídil, aby u věci samé rozhodla z těchto

důvodů:

První soudce v důvodech svého rozsudku obšírně dovodil, že ony tři další průvody nejeví se novotami, nýbrž toliko průvody ve smyslu §. 47. ob. ř. s. a tudíž že by o nich zbytečno bylo rozhodovati. Vzhledem k těmto důvodům mohl v rozsudku ovšem i z ohledu těchto 3 průvodů výrok formulován býti, však takové jen opomenutí vedle dvor. dekretu ze dne 31. října 1785 č. 489. sb. z. s. lit. *o. o. o.* vyššímu soudci příčinu zavdati nemohla, aby rozsudek v tomto ohledu vůbec, tím méně však dokonce zrušil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. října 1879 č. 8019.

Ladislav Jan Roztočil.

K otázce příslušnosti ve věcech vodních.

Dne 17. června 1879 pod číslem 4149. žalovali manžele Jan a Anna Kratochvílovi Josefa Sodomu u c. k. okresního soudu v Poděbradech pro rušení držby, žádajíce za nález, že žalovaný Josef Sodoma tím, že dne 14. června 1879 mez mezi polem žalujících č. parc. 113. „za hlavníkem“ v Přední Lhotě a mezi jeho polem č. parc. 111. na dvou místech proryl, že žito a pšenici na poli žalujících se nacházející šintovkou poryl a oboje pošlapal a že prorvy udělanými vodu, která se na poli jeho zadržela, na pole žalujících pustil a žalujícím tím na osení jejich škodu spůsobil, porušil pokojné držení žalujících k poli č. parc. 113., že jest povinen dalšího rušení se zdržeti a vše v předešlý stav uvésti.

Proti této žalobě činil žalovaný mimo jiné námitku nepříslušnosti soudu, ano jedná se zde o svádění vody dílem z atmosferických srážek povstalé, dílem vystoupením Labe vzniklé a tudíž vedle čl. 75. vod. zák. k rozhodnutí této záležitosti jen politické úřady příslušnými jsou.

C. k. okresní soud v Poděbradech dal nálezem ze dne 23. září 1879 č. 6311. žalobě úplně místa, zamítnuv námitku nepříslušnosti z těch

důvodů,

že námitka tato jest lichá, poněvadž ustanovení vodního zákona týká se jen zájmu veřejných a ne soukromoprávních, jak v tomto případě.

Stížnosti žalovaného vyhověl c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 24. listopadu 1879 č. 31117. a 34703. Vyžádav si dobrozdání c. k. místodržitelství v Čechách, kteréž toto přípisem ze dne 13. listopadu 1879 č. 66782. podalo, zrušil výměr v odpor vzatý, jakož i jednání jemu základem jsoucí a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby žalobu de præs. 17. června 1879 č. 4149. žalobcům jakožto ku soudnímu jednání nespůsobilou vrátil a sice z následujících

důvodů:

Dle stavu spisu domnívají se žalobci, že jsou v držení svého pole tím rušeni, že žalovaný mez nalezající se mezi sousedícími pozemky na dvou místech prokopal a příkopy tamtéž zřízenými vodu na jeho poli zadrženou na pole žalobcovo svedl a tím ža-

lobcům na osení značnou škodu spůsobil. V tomto případě sluší §§. 11.—17. a 75. vodního zákona ze dne 28. srpna 1870 použiti a jsou tudíž k rozhodnutí této záležitosti politické úřady jedině příslušnými.

Stížnost žalujících c. k. nejvyšší soud zamítl, potvrdiv rozhodnutí druhé stolice z těchto

důvodů:

Poněvadž svádění vody aneb změna přirozeného odtoku vody přes pozemek ku škodě nížeji položeného pozemku vodním zákonem a sice čl. 11. jest zakázána a rozhodovati o užívání a svádění soukromých vod zákonem ze dne 28. srpna 1870 §. 75. bezvýminečně politickým úřadům přikázáno jest.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. února 1880 č. 1096.

Dr. Bedřich Pacák.

Literární zprávy.

Tumač k obćemu austrijskomu gradjanskomu zakoniku. Napisao dr. Marian Derenčin. Knjiga prva. Zagreb 1879.

Rakouský občanský zákonník platí, jak známo, od r. 1853 též v Chorvátsku a v Slavonii. Spisovatel komentáře vyhovuje tudíž naléhavé potřebě, podávaje chorvátský výklad toho zákonníka.

První svazek, jenž nám zaslán byl, obsahuje mimo dějiny kodifikace a ocenění občanského zákonníka výklad uvozovacího patentu a §§. 1.—13. ob. zák. obč.

V dějinné části líčí se zvláště též rozvoj soudní organisace v Chorvátsku a Slavonii od roku 1860, pak veškeré novely k obč. zákonníku v novější době pro Chorvátsko a Slavonii vydané.

Výklad zákonních ustanovení, v soustavě legální podaný, zejmena pojednání o místních a časových mezích zákonů (k §§. 4. a 5.) stojí vesměs na výši vědy a literatury, opíraje se podstatně o system Ungrův.

V přehledu literatury pohřešujeme časopisy české a polské. Rovněž by sloužilo k úplnosti přehledu, aby mezi systematickými spisy též monografie byly uvedeny.

Dr. J. R.

Die österreichische Civiljustiz-Gesetzgebung in den Jahren 1870—1880. Bearbeitet und herausgegeben von Dr. jur. Karl Frühwald. Erster Band. Wien (Manz) 1880.

Čilé nakladatelstvo Manzovo s novým opět podnikem vystoupilo před rakouské právníky. Sbírka svrchu uvedená obsahovati má veškery zákony a veškerá nařízení týkající se hmotného i formálního práva civilního, jakož i souvislé zákony a nařízení správní z desítiletí 1870—1880, ať vydána jsou v zákonníku říšském aneb v zákonnících zemských. K jednotlivým zákonům připojeny budou důležitější místa z motivův předloh vládních, jakož i rozhodnutí nejvyšších stolic soudních i správních počtem as 800. Rozpočtena jest sbírka tato na čtyři dílce, každý dílec o 20 až 24 arších. Vydaný právě díl prvý obsahuje materiál až do počátku ledna 1872, celkem 69 čísel. Celá sbírka zejmena praktickým právníkům velice vhod přijde, netoliko že pro pohodlnější formát mnohem příručnější jest než říšský zákonník, nýbrž hlavně také proto, že najdou se v ní všecky důležitější zemské zákony ostatních zemí. x.

Порота. Лист за правне и државне науке. (Porota. List za pravne i državne nauke.) Bělehrad 1880.

Od 10. ledna 1880 vychází v Bělehradě právnický časopis „Porota" redakcí Milana St. Markoviče. Dle programu v prvním čísle vydaného vytkla si „Porota" za cíl, theoreticky i prakticky projednávati otázky a předměty soukromého a veřejného práva, a sice nejen pro právníky, nýbrž i pro širší obecenstvo. Dosavadní obsah listu svědčí o důkladném a všestranném směru, kterýmž se „Porota" ubírá. Zejmena poukazujem na pojednání o upravení měny v Srbsku, o správě a správním právu, o směnkách, o mezinárodním právu atd. Pro čtenáře, kterýmž srbské právo známo není, jest velmi příhodno, že se při rozpravách o jednotlivých zákonných ustanoveních doslovné znění zákona podává. Mimo vědecká pojednání a praktické případy obsahuje „Porota" též zprávy a kritiky literární, denník, pak feuilleton.

V 7. čísle „Poroty" ze dne 22. (10.) března 1880 jest podán velmi čestný nekrolog dru. K. Sladkovskému.

„Porota" se vydává třikrát za měsíc na dvou arších ve čtverci. Úprava časopisu jest skvělá.

Dr. J. R.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

2. týdenní schůze dne 15. ledna 1880.

Předseda: starosta pan rada c. k. vrchního soudu zemského M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel dr. V. Kasanda.

Členů přítomno: 20.

Pan starosta sdělil především, že jej došel dopis pana prof. dra. Randy, kterým se pan professor pro churavost a vzdálenost bytu svého vzdává úřadu náměstka starostova a žádá, aby též na rok 1880 za náměstka volen nebyl. Pan starosta uznává sice uvedené důvody, ale vzpomínaje zásluh pana professora o Právnickou Jednotu, má v souhlasu celé týdenní schůze za to, že jednak vděčnost a úcta Právnické Jednoty k panu professorovi, jednak prospěch její vlastní nutně toho vyžadují, aby pan professor i na příště v ředitelstvu setrval.

Na to přednesl pan dr. Stupecký účty o časopisu „Právníka" za r. 1879.

Přijato:

Zbytek z roku 1878	37 zl.	03 kr.
předplatné na „Právník" za rok 1879	3088 „	51 „
úroky z uloženého předplatného	48 „	— „
vrácené honoráře	3 „	94 „
inserty a insertní přílohy	49 „	70 „
úhrnem . . .	3227 zl.	18 kr.

Vydáno:

Za tisk a papír	1787 zl.	39 kr.
za obstarání administrace	235 „	— „
na honoráře	780 „	65 „
na různých výdajích	18 „	28 „
úhrnem . . .	2821 zl.	32 kr.

Porovná-li se celkový příjem . . .	3227 zl.	18 kr.
s celkovým vydáním	2821 „	32 „
zbývá . . .	405 zl.	86 kr.

Vedle toho zbylo 30 exempl. celého ročníku „Právníka" na skladě.

Pan dr. Vlček činí k tomu návrh, aby se podaná zpráva účetní vzala s díky k vědomosti a aby se kanceláři pana dra. Pražáka přiřklo

100 zl. co náhrada za vybírání předplatného, vedení účtů o časopisu „Právník“ a za veškeré práce s tím spojené. Návrh se jednohlasně přijímá.

Pan starosta vzdává pak jmenem Jednoty pánům redaktorům „Právníka“ díky za vzorné redigování tohoto časopisu.

Po té přednesl pan dr. Vlček praktický případ:

Kupec chtěl zaslati tresť (æther) svému zákazníku na venek. Za příčinou tou uložil láhev s trestí s tíží 5 kilo ještě s jiným zbožím do bedny, kteráž s celým obsahem svým vážila 61 kilo a odevzdal tuto bednu dráze k dopravě, ale neprohlásil, že se v bedně nalezá též láhev tresti. Při dopravě přišlo na jevo, že v bedně je uschována láhev s trestí v tíži 5 kilo. Jelikož to při odevzdání řečené bedny k dopravě nebylo oznámeno, žádala dráha v základě §. 48. min. nař. ze dne 10. června 1874 č. 75. ř. z. na zasílateli zaplacení pokuty v obnosu, jaký připadá na tíži 61 kilo. Zasílatel se zdráhal zaplatit pokutu z 61 kilo, poukazuje k tomu, že nebezpečná látka, jež se v zaslané bedně nalézala, vážila pouze 5 kilo, a že je tudíž povinen, jen z 5 kilo pokutu platiti. Záležitost tato dostala se pořadem práva před soud a první stolice uznala, že je zasílatel povinen, zaplatit pokutu z celých 61 kilo, poněvadž by dráha nemohla dobře kontrolovati, mnoholi nebezpečné látky v uzavřené bedně se nalezá a musela by se spolehnouti na udání zasílatele. Naproti tomu sdílel soud druhé stolice náhled, že zasílatel má platit pokutu pouze 5 kilo, poněvadž pojmem „Versandtstücke“, jehož §. 48. citovaného nařízení ministerského užívá, lze rozuměti pouze nebezpečné věci na rozdíl od pojmu „Frachtstücke“. Ale nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice, poněvadž zákon nečiní rozdílu mezi „Versandtstück“ a „Frachtstück“ a poněvadž z té okolnosti, že zákon užívá slůvka „solcher“ Versandtstücke a nikoliv „dieser“ plyne, že se má i tehdáž zaplatit pokuta v §. 48. min. nař. ze dne 10. června 1874 č. 75. ř. z. z celé zásilky, když třeba jen částečně nebezpečnou látkou je vyplněna.

Pan přednášející prohlásil se pro náhled druhé stolice a sice z toho důvodu, poněvadž se tu jedná o pokutu za spůsobené nebezpečí. Když se zasílá více nebezpečné látky, je i nebezpečí větší a pak je zcela přirozeno, že se musí platit též větší pokuta, a naopak. Důvody první stolice præsumují, že zasílatel je povinen železniční společnosti kontrolu usnadniti, ale præsumpce ta nemá se položiti za základ nálezu, poněvadž zákon præsumpci takovou neustanovil. Též myslí, že rozdíl v důvodech nejvyššího soudu vytknutý mezi „solcher“ a „dieser“ je příliš hledaný a bezpodstatný.

Rozpravy o tomto praktickém případě súčastnili se pan **starosta**, který zejmena připomenul, že náhled pana přednášejícího a důvod pro něj uvedený může býti platným de lege ferenda, že však dle doslovu zákona zdá se býti náhled první a třetí stolice správný, pak pánové rada z. s. **Pešek**, dr. **Novák**, dr. **Štorch**, dr. **Podlipný** a dr. **Stupecký**.

Po rozpravě té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Kniha judikátní a repertorium nálezů c. k. nejvyššího dvoru soudního.

Č. 103. (repert. nál.)

U c. k. okresního soudu ve Zdounkách žaloval František Malota Františka Macalíka pro rušení držby, spáchané samovolným skopáním prsti na poli žalobcově; rozhodovacím výměrem ze dne 18. listopadu 1879 č. 6076. bylo žalobě v podstatě místo dáno, však útraty s právním zastupováním žalobce vzešlé jemu přisouzeny nebyly, poněvadž je nelze považovati nevyhnutelně nutnými.

Stížnost žalobcem proti výroku o nákladech podanou zamítnul c. k. vrchní soud moravskoslezský rozhodnutím ze dne 31. prosince 1879 č. 14007. s doložením, že nelze žalobci přisouditi náklady jeho dvojnásobné intervence, jednou vlastní osobou, pak právním zástupcem.

Mimořádnou stížnost dovolací žalobcovu c. k. nejvyšší soudní dvůr připustil a náklady žalobci proti žalovanému přisouzené přiměřeně zvýšil, poněvadž František Malota dle §. 4. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. byl oprávněn, advokátem dáti se zastupovati, a když pak při vyhrál, tu nelze odepříti jemu náklady zastupování právního, podobně jako v řízení stručném, kdež také zastupování advokátem předepsáno není.

Zároveň usnešeno zapsati do repertoria nálezů tuto zásadu:

„Mezi náklady, jež straně, ve sporu pro rušenou držbu zvítězivší proti odpůrci přisouditi dlužno, náležejí též náklady právního zastupování.“

(Sezení ze dne 9. března 1880 č. 2737. senát VI.)

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

30) Soud ku žádosti věřitele tabulárního zřídil a zavedl sekvestora na věc nemovitou; úřad politický pak oznámil soudu, že tatáž věc již delší čas politického má sekvestora; tu soud odvolal exek. sekvestora, poukázav věřitele, aby prokázav minutí sekvestrace politické, za nové zavedení sekvestora žádal. C. k. nejvyšší soud rozhodnul, že zavedený sekvestor politický má též ku soudně povolené sekvestraci hleděti (dv. dekr. ze dne 6. května 1814 č. 1085. sb. z. s.) a ročně sekvestrační účty soudu klásti.

Nález ze dne 17. září 1879 č. 10224. (Ger. H. č. 6.)

31) Příjmy z mark presenčních, tantiemy a jiné remunerace správního rady a předsedy společnosti (pojišťovací) jsou předmětem exekuce bez obmezení zákonem ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z. vyslovených.

Nález ze dne 24. září 1879 č. 10562. (Ger. H. č. 1.)

32) Oprávněnost manželova ku správě jmění manželčina dle §. 1238. ob. zák. obč. nevztahuje se k oněm jednáním, pro něž dle §. 1008. ob. zák. obč. zvláštní plné moci jest třeba.

Nález ze dne 25. září 1879 č. 11259. (Ger. H. č. 2.)

33) Na základě listin žalobě přiložených zavedlo se řízení exekuční. Při stání žalovaný popřel pravost listin žalobních. C. k. nejvyšší soud rozhodnul, že přes to má se žalobci exekuce ku zjištění povoliti, aniž by se na žalobci žádalo osvědčení (Bescheinigung) pravosti příloh žaloby.

Nález ze dne 4. listopadu 1879 č. 12230. (Jur. Ztg. č. 4.)

34) Proti výměru, kterýmž o žalobě řízení exekuční bylo zavedeno, podal žalovaný stížnost; když ku stání se nedostavil, žádal žalobce, upustiv od exekučního řízení, aby v ústním řízení rozsudek ob contumaciam žalovaného byl vydán. Vrchní soud pak stížnost žalovaného na zavedení exekučního řízení pro bezpodstatnost zamítnul. Soud první žádaný rozsudek ob contumaciam žalovaného vydal. C. k. nejvyšší soud u zrušení rozsudku kontumačního nařídil, aby se o žalobě příslušné řízení po zákonu zavedlo.

Nález ze dne 30. září 1879 č. 10861. (Jur. Ztg. č. 3.)

35) Žaloba proti nezletilci podaná doručena byla otci; týž ku stání se nedostavil a soud znaje z jiných příčin nedbalost otcovu v za-

stupování nezletilce, zřídil pro nezletilce kurátorem osobu náhodou při stání přítomnou; kurátor žádal odročení, žalobce tomu se opřel a žádal vynešení rozsudku pro nestání. C. k. nejvyšší soud potvrdil výměr prvního soudu, kterým odročení kurátorem žádané povoleno bylo, poněvadž soud první zároveň opatrovnickým soudem žalovaného nezletilce byl, co takový jeho zájmy zřízením kurátora hájiti musil, a tento žádost odročovací za příčinou informace byl učinil.

Nález ze dne 29. října 1879 č. 7287. (Jur. Bl. č. 6.)

36) Kdo žaluje na zaplacení pokuty konvencionální, nemusí dokazovati skutečnou škodu nedodržením smlouvy jemu vzešlou.

Nález ze dne 30. října 1879 č. 9984. (Ger. Halle č. 3. a Jur. Ztg. č. 3.)

37) Pachtýř, který při rozdělování ceny trhové žádá přikázání náhrady pro nedodržení pachtu v pořadí vtělených práv pachtovních, ať žalobou nárok svůj prokáže.

Nález ze dne 11. září 1868 č. 8576. (Jur. Bl. č. 4.)

38) Je-li takovýto nárok neplatný, nemůže se jeho nabyvatel chrániti obranou, že jednal důvěřuje v knihy veřejné.

Nález ze dne 6. listopadu 1879 č. 11312. (Jur. Bl. č. 4.)

Denník.

Uherské společnosti pojišťovací. Ministerstvo spravedlnosti sdělilo se všemi soudy vrchními dne 1. května 1880 pod č. 5781. dobrozdání c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. března 1880 č. 62. pr. o otázce, zdali vzhledem k čl. 20. rakousko-uherské smlouvy celní a obchodní ze dne 27. června 1878 č. 62. ř. z. a dalších k ní dodatků (zák. ze dne 27. června 1878 č. 63. ř. z.) uherským společnostem pojišťovacím, které hodlají v královstvích i zemích v říšské radě zastoupených zříditi závod odštěpný, zapotřebí vykázati, že obdržely koncessí k provozování závodů pojišťovacích v zemích předlitavských, mají-li zapsány býti v rejstřík obchodní. Dobrozdání to zní v ten smysl, že řečeného výkazu ovšem jest zapotřebí, a odůvodněno jest úvahou, že cizozemské společnosti pojišťovací rovněž jako cizozemské společnosti akciové a společnosti komanditní na akcie dle zákonů ze dne 29. listopadu 1865 č. 127. ř. z. a ze dne 29. března 1873 č. 42. ř. z., chtějí-li provozovati závod v Rakousku, splniti musí tytéž podmínky, jakých splniti náleží tuzemským společnostem téhož druhu. Jelikož tuzemské

společnosti dle ustanovení spolkového zákona ze dne 26. listopadu 1852 č. 253. ř. z. §. 2. *h*) ve spojení s čl. V. lit. *k*) uvoz. patentu k zák. živnostenskému ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z. a s §. 93. zák. o společenstvech svépomocných ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. sobě vyžádati musí zvláštní koncessi správy státní, chtějí-li v Rakousku provozovati obchody pojišťovací, tož zajisté koncesse té i cizozemské společnosti pojišťovací mají zapotřebí, pakli hodlají v Rakousku obchody provozovati.

Co pak týče se zejmena společností uherských, tož praví čl. 20. smlouvy celní a obchodní ze dne 27. června 1878, že společnosti akciové v té které polovici říše dle zákona zřízené, společnosti pojišťovací, jakož i společenstva napomáhající živnosti i hospodaření, rozšířiti mohou působnost svou i na obvod druhé polovice říše, že mohou zříditi závody odštěpní, i že v takovém případě mají býti postaveny na roveň tuzemským společnostem a ústavům stejného druhu a posuzovány dle předpisů pro tyto vydaných.

Z tohoto článku ve spojení s §. 8. zákona ze dne 27. června 1878 č. 63. ř. z. jde na jevo, že sice společnosti uherské mohou zde bez zvláštního povolení uzavírati obchody, že však k zřízení závodu odštěpního v Rakousku společnosti ty zapotřebí mají zvláštní koncesse správy státní, kteráž se, jak dotčeno, vyhledává i při společnostech rakouských, a kterou náleží vykázati, má-li býti společnost zapsána v rejstřík obchodní.

Útraty dobývání pokut v řízení správním. A. byl odsouzen pro přestupek vodního zákona k pokutě peněžité, a jelikož po dobrém neplatil, uložilo okresní hejtmanství obci, aby pokutu na A. cestou exekuce vydobyla. Exekuci tu vykonali tajemník a sluha obecní s přivzetím znalce. Všechny tyto osoby likvidovaly diéty, které také obecním představeným byly adjustovány proti exekutu. Ministerstvo vnitra nalezlo však dne 25. února 1880 č. 414. ve srovnalosti s náhledem nižších instancí politických, že A. povinen jest platiti pouze poplatek znalci, nikoliv však odměnu ostatním funkcionářům, jelikož obec dle §. 3. cís. nařízení ze dne 20. dubna 1854 č. 96. ř. z. povinna jest, dobývati pokuty politické, a tedy orgánům správy obecní za příčinou výkonu takové exekuce žádná náhrada nepřísluší.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

Doba c. Marie Teresie i Josefa II. První pokus o provedení jednoty práva v celé říši.

§. 28.

Za neutěšených zajisté poměrů nastoupila 20. října 1740 pronikavým duchem i pevností vůle bohatě obdařená císařovna Marie Teresie vládu v říši, obklíčené zevními nepřátely, směřujícími přímo ku jejímu rozdrobení, sesláblé vnitřními nepokoji, finančně vysílené. Mysl o jednotě říšské nebyla ještě dosti mocnou, aby zabránila již při uzavření sňatku jejího, ještě více však v počínajících bezprostředně po smrti otce jejího válečných zmatcích se jevící tendence, říši nepřátelské. Ukazovalyť se i v samém Rakousku i v Tyrolsku, jakož i v Čechách sympatie i pro kurfirsta Bavorského, který vystupoval vzdor sankci pragmatické s dědičnými nároky na rakouské i české země i pro kurfirsta Saského. Buditi tudíž onu mysl o jednotě veškerých území říše rakouské, docíliti i zevního jich spojení v soudu i správě, zejmena však stvořiti společnou pro všechny členy říše právní půdu v zákonech všeobecně platných: toť byly úlohy, ku jejichžto vytknutí byla císařovna samými okolnostmi puzena, jejichžto rozřešení nepustila z mysli ani ve dnech nejsmutnějších celého dlouhého období válečného. Dvojího spůsobu byly prostředky, kterých se uchopila císařovna, aby dostihla cíle vytknutého a v jejichžto volbě skutečně vidíme, že ještě jednou se osvědčilo příslovné štěstí Rakouska, v jejichžto užívání se zračí celá mohutnost vůle i vytrvalost neštěstím tak

velice zkoušené paní. Především bylo nezbytně nutným, paralysovati snahy partikularistické, jež se ve značné ještě vždy míře jevily v jednotlivých zemích, jakož i, dokumentovati jednotu říše v organisaci veškerých úřadů v říši; účeli tomuto mělo sloužiti zřízení ústředních úřadů, od nichž, jako z jednoho střediska se měla správa státní i soudní říditi po zásadách jednotných. Osudné doby války o posloupnost i války sedmileté dokázaly skutečně v jednom směru výhody takovýchto ústředních orgánů: koncentrováním správy finanční skutečně zamezeny z valné části ony zlořády z dřívějších dob pozůstalé, že totiž zmizel výtěžek daní z větší části v rukou oněch orgánů, jež měly prostředkovati mezi lidem i pokladnou zeměpanskou. Co nejdůležitější krok ku provedení této centralisace na poli užívání práva nutno zajisté považovati zřízení nejvyššího úřadu soudního ve Vídni r. 1749. Pro vždy zůstanou paměti hodnými slova, jež pronesla tím původem císařovna dvornímu tehdáž kancléři království českého, hraběti Harrachovi, a v nichž vykládala ony příčiny, jež vedly ji ku zařízení úřadu toho i v zápětí jeho se vyskytujícímu rozdělení správy soudní od politické.[86]) Zřízením tohoto úřadu stalo se možným, dbáti v plné míře mysle o jednotě říšské; úřad ten měl totiž ne pouze rozhodovati v nejvyšší instanci veškeré záležitosti, které docházely dříve ku žádosti stran ku dvoru, i to záležitosti i práva civilního i trestního, jakož i žaloby fiskalní a z části záležitosti soukromé, pokud tyto se týkají práva veřejného; nýbrž i o sporu jurisdikčním jednotlivých úřadů v různých zemích rakouských, o záležitostech fideikomissních, dále o obsazování jistých míst při ústředních úřadech atd.[87]) Ve veškerých těchto záležitostech bylo dříve možno, různými spůsoby paralysovati činnost úřadů i, pakli to projednávání dopouštělo, nesmírným prodlužováním učiniti ilusorním veškerý výsledek zaručené zákonem pomoci soudů. Zrovna tak důležitým, ne-li důležitějším ještě bylo pro uskutečnění snah centralistických učiněné po návrhu státního kancléře Kounice zřízení státní rady r. 1760. Po intencích zakladatele svého měla býti státní rada nejvyšším poradním sborem, jenž by podával císařovně svá dobrozdání ve veškerých záležitostech, jí předložených, navrhoval vyřízení, jakéhož by se jim mělo od koruny do-

---

[86]) Domin, Rchtsg. 34.
[87]) ibid. 35.

stati, bděl nad provedením těchto vyřízení, kterýž by dále měl vypátrati nedostatky ve správě státní i vůbec starati se všemožně o provedení zásad slušnosti i spravedlnosti ve veškerých odvětvích života státního. Že seznala císařovna ihned vhodnost instituce této, že ji dále vzdor oposici, z více stran se ukazující, v život uvedla i podporovala; lze považovati za nový důkaz, kterak jasně tanula co cíl na mysli císařovně jednota říše, potřebná v oné době více nežli kdy jindy, i kterak se neúnavně snažila za uskutečněním jednoty té.

Opatření tato, vedlé jiných méně dalekosáhlých,[88]) zajisté že byla pro celou budoucnost Rakouska povýtečně vážnými. Důležitost však přímo universalně-historickou mají ona opatření, kteráž razila cestu kodifikaci práva platného. Značný totiž nalezáme rozdíl mezi kodifikací, ku kteréž dala podnět císařovna Marie Teresie i oněmi prácemi, kteréž, pořízeny jsouce v dřívějších dobách, novým dílem se měly úplně vytisknouti. Kdežto se ukazují býti práce dřívější především co výsledky praxe i povstaly druhdy v krátké době, následkem čehož nosily pečeť nehotovosti i vzájemné nesrovnalosti jednotlivých svých částí, kteráž vyzývala v brzce po jejich sestavení ku novým reformacem i doplňkům: mělo dílo, jež se započalo pod auspiciemi císařovny Marie Teresie, vyhovovati ne pouze zkušenostem, nabytým v praktickém životě právním, nýbrž i požadavkům vědeckým; měl se stvořiti zákonník, kterýž by úplně vyhovoval potřebám různých národů rakouských, jejichžto právo vždy ještě vykazovalo mnohé závažné rozdíly, kterýž by mohl sloužiti co základ pro další, u všech totožný rozvoj právního života. V Rakousku tudíž — a to právě jestiť universalně-historický, rakouského právního historika povzbuzující moment — poprvé počala se veškerou pečlivostí po jasně promyšleném plánu prováděti myšlenka všeobecně platného zákonníka i docílen konečně výsledek, kterémuž zůstane pojištěno čestné místo i v nejpozdějších dobách právní pověsti. Mnoho arciť přešlo desítiletí od prvního podnětu ku konečnému vypracování velkolepého tohoto díla; mnohem rychleji šly před se práce, jež vedly ku dohotovení tří oněch ostatních děl kodifikačních, kterýmiž se honosí novověká historie Evropy: v nižádné zemi však nebyly obtíže, jež

[88]) Jako na př. organisace soudní v nově nabytém území Haliče, zařízení druhých instancí, ohraničení hrdelní právomocnosti soudů patrimoniálních i městských atd.

překážely provedení podobného díla, tak veliké, jako právě v Rakousku, v nižádné zemi nebyl konečný výsledek relativně — vzhledem ku zvláštnostem zemí i paralysujícím se druhdy zájmům jich obyvatelstva — tak dokonalý, jako tamtéž. Arciť platí to, což tuto povědíno, především o kodifikaci soukromého práva; avšak postavení jeho v soustavě práva, vážnost jeho pro právní život národů vůbec zajisté že ospravedlňuje všeobecně vyslovený tuto výrok více nežli z dostatek. Nedostatečnost obou, za příčinou kompilace práva v českých zemích i revise traktátu de juribus incorporabilibus zřízených i rekonstruovaných komissí byla beze vší pochybnosti zevnější příčinou ku sestavení nové komisse, kteréž byla svěřena kodifikace jednotného práva pro veškeré dědičné země rakouské. Komisse tato svolána ke dni 1. května 1753 i působnost její zahájena nejvyšším kancléřem říšským již dne 3. května téhož roku. Důležitým pro posouzení cíle, kterýž tanul komissi na mysli, jest již titul zákonníka, na kterémž se byla komisse po dohodnutí se o jednacím řádu i ukončení druhých předchodních prací usnesla. Po tom měl se spořiditi zákonník platný pro veškeré stavy všech dědičných zemí co právo obecné, jehož se má při všech soudech výhradně užívati.[89]) Ne méně zajímavými jsou též vzhledem k tomu, jak se má postaviti zákonník ku požadavkům vědy názory o míře, v jakéž se má hleděti při zpracování jeho ku právu římskému, kteréž prý činí spůsobilým ku užívání zákonů i odkrývá přirozenou slušnost, na kteréž má spočívati všeobecný zákonník, jenž se má sestavovati.[90]) Konečně sluší vytknouti i to zcela správné stanovisko, jakéž zaujala komisse uzavřením svým, že se nemá stvořiti nové právo, spočívající pouze na zásadách rozumových, neboť takové právo sotva prý by mohlo skutečně vniknouti v právní život. Proto usnesla se komisse, hleděti v první řadě ku právům platným v jednotlivých zemích; v hlavních jejich zásadách panuje prý beztoho srovnalost, neshody pak mezi nimi lze snadno odstraniti. Ostatně pak neměla se při

---

[89]) „Mariä Theresiae etc. etc. Allgemeines Recht für dero gesammte deutsche Erblande, nach welchem sämmtliche treugehorsamste Stände, Inwohner und Unterthanen und sowohl obere als untere Stellen als einem gleichförmig gewissen und festen Gesetz gerichtlich und aussergerichtlich hiefür sich betragen und lediglich darnach handeln und richten sollen.“ Harrasowsky l. c. 49. n.

[90]) l. c. 51.

porovnávání jednotlivých práv zemských dávati přednost snad právu psanému jedné země před právem obyčejovým druhé; obyčej i psané právo mají míti co prameny stejnou platnost.[91])

Není zajisté na místě tomto, kde se má přehledně poukázati pouze k výsledkům na poli zákonodárném, jež mají důležitost pro označení snah unifikačních, zapotřebí aniž vhodno, rozpřádati se o postupu i jednotlivých stadiích práce kodifikační komise, což jinde již s dostatečnou obšírností i důkladně jest učiněno;[92]) výsledku práce této, všeobecného zákonníka občanského, nedočkala se ani Marie Teresie, aniž nejbližší její nástupcové. Přece však zůstane jméno císařovny té se zákonníkem, byť teprv tři desítiletí po její smrti v život vstoupivším, pro vždy spojeno i ve vínku zásluh, jakéž sobě dobyla Marie Teresie o blaho svých národů, nebude posledním lístkem zásluha, že dala první podnět k velkolepému dílu tomu. Ani dokončení všeobecného soudního řádu, kterýž měl původně tvořiti čtvrtý díl zákonníka theresianského, na němž však od 17. listopadu 1773 [93]) samostatně jest pracováno, nedožila se císařovna, anto zemřela právě když se dála poslední přehlídka řádu toho. Jinak bylo však s kodifikací trestního práva. Souběžně s pracemi čelícími za kodifikací práva soukromého pracovalo se nad sestavením nového řádu útrpného práva. I vůči této práci vysloven jest úmysl Marie Teresie jasně v ten směr, že se mají vymýtnouti různosti trestního práva, kteréž se byly vyvinuly v různých zemích i mezi sbratřenými zeměmi dědičnými, stojícími pod jedním panovníkem, že má se i jednoho práva užívati. Práce ku sestavení kodexu trestního práva postupovala po přirozenosti věcí mnohem rychleji nežli kodifikace práva soukromého a proto bylo lze, dohotovenou constitutio criminalis Theresiana již 31. prosince 1768 prohlásiti. Mezi trestním zákonníkem teresianským, jakož i staršími trestními řády jednotlivých zemí rakouských nenalezáme sice, pokud se týče ustanovení materielního práva trestního, značnějších rozdílů, jež v ohledu tom teprvé v trestním procesu se jeví: přece však značí nový zákonník v celku svém dalekosáhlý pokrok v trestním zákonodárství rakouském. Zákonníkem tím odstraněna jsou totiž mnohonásobná zvláštní trestní práva jednotlivých území rakouských, v nichžto měl na dále

---

[91]) ibid. 47., 63.
[92]) Harrasowsky l. c. 36.—142.; Domin l. c. 45. nn.
[93]) Chorinský, Exec. Proc. str. 98. nn.; Canstein l. c. 166.

platiti co zákon všeobecný trestní kodex Marie Teresie, učiněn jest konec nedostatku právní bezpečnosti, zaviněnému volným se tvořením často protivících si obyčejů i založeno právo trestní v Rakousku na pevných základech, na nichžto se mohlo souměrně zdokonalovati. Z téhož stanoviska snahy po jednotě právní v říši nutno dále posuzovati zákon, vydaný od císařovny dne 12. dubna 1753 o plnoletnosti (Majorennitäts-Jahres-Bestimmung), kterýmž se měla určiti vzhledem ku nabytí úplné spůsobilosti ku právním činům jedna norma pro všechny německé i české země dědičné i pro všechny osoby tamtéž.[94])

Avšak nehledě ku všem těm pokusům, stvořiti jedno právo pro celou říši, nalezáme i v oněch zákonech, kteréž měly nabýti platnosti původně v jedné pouze, neb několika zemích, jasně vytknutou snahu císařovny, přivésti totožné zásady k platnosti. Tato snaha jeví se vůbec ve veškeré zákonodárné činnosti Marie Teresie i vedla k tomu, že se uváděly právní instituty i zákony, kteréž se byly osvědčily již v jedné zemi, i v zemích ostatních. Tak zařídila císařovna po vzoru českých i moravských desk zemských, kterýžto ústav byl již Karel VI. uvedl patentem ze dne 15. března 1730 ve Štýrsku, desky zemské ve veškerých ostatních zemích rakouských, vyjma Tyroly, Solnohrady i Istrii.[95]) Sem náleží též bohaté zákonodárství císařovny na poli práva obchodního i směnečního, kteréž, když byl již 10. října 1743 vydán řád fallitní pro dolní Rakousko, uspořádalo se po totožných zásadách ve Štýrsku řádem fallitním ze dne 17. prosince 1747, v zemích vnitrorakouských dv. dekr. ze dne 6. února 1764, v Čechách řádem o kridách od 26. června 1751, v Terstě i Přímoří obchodním i fallitním řádem ze dne 19. ledna 1758 i v Haliči zákonem „constitutio cridæ“ etc. dne 28. dubna 1780.[96]) Mohla by se snad proti těmto tendencím unifikace práva v celé říši, jež dodávají celé vládě císařovny Marie Teresie zvláštní její ráz, učiniti výčitka, že se v nich jevila pouze chtivost, násilně vyrovnati různorodé mezi sebou zjevy kulturní, že se nedbalo zvláštních poměrů různých národů rakouských i zvláštního vývoje právního jich života, že tudíž nimi rozvoj národní více se zamezoval, nežli podporoval. Sluší však vůči tomu ukázati hlavně ku dvěma

---

[94]) Chorinský, Vormdschft. 47.
[95]) Randa v Grünhut Ztsch. VI. 101. nn.
[96]) Domin l. c. 80. n.

vážným momentům. Nelze především zneuznati, že působily na vývoj právního života národů rakouských, zejmena pak národů žijících v t. zv. německých i českých zemích dědičných, na mnoze identické faktory, jež spůsobily již drahně dob dříve nežli započaly práce kodifikační, mnohonásobné příbuznosti, kteréž přímo pudily ku totožným normám. Přesvědčení toto vyslovili, jakož vytčeno, nejvýtečnější znalci práv jednotlivých zemí, když povoláni jsou ku účastenství při veliké práci kodifikační. Dále však významným jest v ohledu tom postup, jakýž zavedla císařovna v území, připojeném mocnářství po prvním rozdělení Polska 1773 v t. zv. království Haliči i Lodomerii. Právní stav tohoto území nezvrhnut snad k vůli unifikaci práva, nýbrž nařízeno 2. prosince 1775 přímo, že má tam zůstati právo domácí i na dále ve platnosti, až se bude moci vydati nový zákonník, při jehožto sestavování beztoho položeno též za základ právo příbuzného Polákům národa, kdežto bude lze mezi tím seznati právní poměry v zemi i vzíti na ně možná při samé práci kodifikační ohled. Pouze za příčinou rychlejšího i v celé zemi jednostejného užívání práva utvořen jest nejvyšší justiční tribunál, který měl v zemi zastupovati místo třetí instance i vydán provisorní řád soudní od 15. června 1774, jenž obsahoval ve všemožné stručnosti zásady, po nichž se mělo právo konati.

Co se konečně týče zemí uherských, tuť arciť bylo postavení císařovny obtížnější i nebylo možným, provésti tam plány unifikační ani v této ještě době. Císařovna musela konečně bráti jakýsi ohled na panující tam národ, kterýž byl zejmena v dobách války o rakouskou posloupnost důležitých služeb panovnici prokázal i znal druhdy nabýti uznání zvláštností svých ve státním i právním životě co ceny za služby ty. Že císařovna úmysl svůj, vyrovnati i země uherské ostatním svým zemím ve správě i soudech, prozatím pouze odročila, že se ho však úplně nikdy nevzdala, o tom svědčí i sama slova její, kterýmiž ohlašovala rozhodnutí své, nepouštěti se ve proměny právního stavu tamějšího.[97]) Že pak dále císařovna dobře znala posuzovati i z jiných stran[98]) ostře kritisovaný, rozháraný pořádek soudů i správy v Uhersku, jest jisto i proto snažila se, provésti zlepšení alespoň v soudnictví. Za tou příčinou nařídila r. 1769, aby byly sebrány rozsudky nejvyšších

---

[97]) Krones, Gesch. IV. 247.
[98]) ibid. 306. n.

soudů, uspořádaly se podlé patřičných nadpisů i určily se zásady, podlé kterých by měly postupovati vyšší i nižší soudy ve svých rozsudcích, kdykoliv nenalezají jasného pro případ ustanovení v zákonech. Sbírka, kteráž povstala tím spůsobem, t. zv. planum tabulare, zůstala sice pro odpor šlechty netištěnou, rozšířila se však ve mnohých přepisech po celé zemi i měla na dále rozhodný vliv na praxi soudů v celé zemi.[99]) Ve zřízené hlavně za její vlády (1746—1764) vojenské hranici dbala císařovna arcit toho, uvésti rakouské zákony, pokud toho zvláštní poměry země té dovolovaly. Jasně to vysvítá zejmena ohledně řádu o posloupnosti Karla VI. z r. 1721 i řádu o poručnících Leopolda I. od r. 1669 ze zákona o vojenské hranici ze dne 18. června 1754.

§. 29.

Šestnácte let byl již Josef II. spoluvladařem říše, když nastoupil po smrti matky své dne 29. listopadu 1780 samovládu v Rakousku. Jisto jest tudíž, že znal dobře národy rakouské i potřeby jejich i nahlížel, že se dá provésti myšlenka jednotného, mocného státu pouze tenkráte, pakli úplně pominou separatistické snahy, jevící se v jednotlivých zemích co následky rozdílů národních, pakli přestane rozčlenění říše ve mnohá, historií i plemennými rozdíly vzájemně odloučená území i vnikne i v mysl občanů státních vědomí o nutnosti jediné, nedílné říše. Oslabiti tudíž lokální patriotismus i sesíliti patriotismus všeobecně rakouský: toho chtěl Josef II. dosáhnouti a proto — vší sílou energické své povahy se snaže ku cíli tomu — nedbal ni práv historických, ni zvláštností národních; v řeči i v právu chtěl stvořiti jednotné, mohutné Rakousko. Mnohé z nadějí svých viděl ještě sám ztroskotati se, mnohé z prostředků, jichž se byl chápal ku dosažení cíle svého, byl by sám musel proměniti, aneb jich se vzdáti; rakouský historik však právní, pozoruje snahy císaře toho, nemůže vypuditi z mysli své domněnku, že sjednocení veškerých zemí rakouských alespoň na poli práva bylo nejen možným, nýbrž že bylo by skutečně se provedlo, kdyby Josef II. zůstal déle na živu! Vládu císaře Josefa II. nutně považuje právní historik co východisko nového období u vývoji práva rakouského: nové myšlenky se tu vyvinují, energická se vyvíjí činnost ku uvedení jich v život; pochybným zůstává

---

[99]) Kelemen, Hist. j. h. pr. I. 114. sq. Tištěna jest sbírka ta „in usum illorum, qui manuscripto carent“ teprvé r. 1800 (Posonii typis S. P. Weber — fol.).

pouze, ukáže-li se dosti životné snahy v nich, zůstanou-li oni, kdož pozváni jsou ku provádění jich, i tenkrát ještě způsobilými ku postupu na dráze jim vytknuté, až nebude bdíti nad nimi oko tvůrce nových myšlenek, až jeho nadšení pro ideál nebude více bezprostředně i úchvatně ku následování povzbuzovati. Velkolepou byla idea, kterouž byl Josef II. zosnoval; velikými byly však též nároky, jež musel činiti vůči oněm, kteréž byl povolal ku jejímu provedení. Že tito nárokům oněm nedostáli, že idea ta ani dnes ještě nepronikla, ano snad dále jest provedení svého vzdálena, nežli v době, kdy první k tomu byl podnět dán: můžeme-li proto žehrati na dobu, kteráž nepochopila myšlenku vznešenou, můžeme-li vynášeti nepříznivý soud o možnosti konečného provedení jejího?

Neunavnou byla činnost Josefa II. na poli zákonodárství i konání spravedlnosti, mnohonásobnými ony poměry, jež spůsobil v celé organisaci soudnictví i úpravy. Zde však místo mějž vytčení oné pouze části působení jeho, jež čelilo k dalšímu posunutí díla kodifikačního, kteréž již matka jeho tak slavně byla započala. Činnost Josefa II. docílila v ohledu tom výsledků i na poli civilního i trestního práva i na poli řádu soudního. Především byl to všeobecný řád soudní, který — dokončen již úplně za vlády Marie Teresie — vyžadoval pouze konečného protříbení i revidování, aby mohl býti předložen nejvyššímu schválení a pak býti uveřejněn. Konečné tyto práce rychle jsou za vlády Josefovy dokončeny a již 1. května 1781 prohlášen jest všeobecný řád soudní, působnost jeho pak započíti měla původně 1. ledna 1782, později pak odročena na den 1. května t. r. Zákon tento vydán původně pro Čechy, Moravu, Slezsko, Rakousko nad i pod Enží, Štýrsko, Korutany, Krajinu, Gorici, Gradisku, Terst, Tyrolsko i přední země rakouské. Pro Halič byltě málo před tím vydán provisorní řád soudní i nařízeno pak ponechání starších práv domácích v platnosti tamtéž. Za to však měl se uvésti všeobecný řád soudní co nejdříve možná v zemích uherských; proto dal císař sestaviti komisi z uherských úředníků soudních, jakož i členů dvorské kanceláře i uložil komisi té, aby přispůsobila řád soudní, vydaný pro německo-české země, vzhledem k soudním zvyklostem i právu doposud platnému i pro země uherské. Rychle vykonala komise úkol na ni vložený, tak že již dne 22. listopadu 1785 mohl se prohlásiti všeobecný řád soudní, s řádem pro ostatní země vydaným skoro úplně totožný. Dne 1. listopadu 1786 vstoupil řád ten v uherských zemích v život. Reskript ze dne 25. září 1785,

kterýmž jest ohlášen nový řád ten, jenž co nevidět tisku se měl odevzdati, vyslovoval naději císařovu: „že věrní jeho poddaní přijmou s vděčnou náklonností nové toto zřízení formy soudní i spůsobu jich postupování, kterýž čelí výhradně k dobrému soudících se stran i k zabezpečení jich majetku i práv.“ Současně s všeobecným řádem soudním dokončen jest též řád konkursní i prohlášen taktéž 1. května 1781, především pro tytéž země, pro kteréž vydán všeobecný soudní řád. Platnost jeho měla započíti 1. května 1782. I tento zákon měl nabýti platnosti v celé říši a proto uveden jest též v Haliči, kde měla platnost jeho započíti dnem 1. ledna 1784, v uherských pak zemích vstoupil tento řád konkursní v život následujícího roku, současně s všeobecným řádem soudním. Tomu, že císaři dále nebyl vhod zdlouhavý postup prací kodifikačních na poli materielního práva civilního, nelze zajisté diviti se, aniž tomu, že začal ihned po nastoupení vlády dbáti rychlejšího v nich pokračování. Souhlasil tudíž úplně s přáním jeho návrh hraběte Sinzendorfa, aby se nečekalo na dokončení celého díla kodifikačního, nýbrž aby byl co zákon prohlášen hotový již první díl zákonníka. Tak i učiněno dne 1. listopadu 1786, i vstoupil tento t. zv. Josefínský zákonník dne 1. ledna 1787, v Haliči pak 1. května 1787 v život. Dříve byl již Josef II. vydal dva zákony, kterými se měly po nových zásadách uspořádati právní poměry, jejichžto dosavadní zařízení přímo se protivilo intencím jeho. Byly to především patent ze dne 16. ledna 1783 o poměrech manželských, dále pak patent ze dne 3. května 1786, kterým upravena posloupnost ve statky svobodné ve všech případech, kde mělo místa dědické právo zákonní; zákon tento nehleděl ani k zemským, ani k stavovským zvláštnostem. Ne méně, jako na poli civilního, jevila se zákonodárná činnost Josefa II. i na poli materialního i formelního práva trestního. Zákon, vydaný od jeho matky, se svými zostřenými tresty smrti, se svými průvodními prostředky, mezi nimiž i mučidla zaujímala důležité místo, nemohl vyhovovati císaři, kterýž byl v snažení civilisačním daleko předstihnul dobu svoji. Proto obrátil péči svoji ku reformám i v tomto oboru. Výsledek činnosti jeho v tom směru jeví se především ve „všeobecném zákonníku o zločinech i trestech“, který byl 13. ledna 1787 potvrzen i 2. dubna t. r. prohlášen. Co základní zásady, na kterých zákonník ten spočívá, vytýká prohlašovací patent odstranění veškeré samovůle v posuzování i trestání zločinů, líšení vlastních zločinů od lehčích přestupků zákona

i slušnou souměrnost mezi zločinem i jeho trestem. Dne 5. března 1787 prohlášena dále krátká „instrukce pro politické úřady o provádění vyšetřování, odsouzení i tresty oněch, kdož jsou obviněni pro zločin politický“. I tyto zákony kázal císař uvésti v zemích uherských vzdor odporu uherské šlechty, který hlavně proto vzniknul, že se měly jisté policejní zločiny, pakli se jich dopustil šlechtic, trestati zároveň degradací i ztrátou výsad šlechtických. Konečně následovala patentem ze dne 17. června 1788 publikace t. zv. Josefinského trestního řádu, jehožto působnost měla započíti dnem 1. srpna 1788.

Veškerými zákony těmito nejen ražena jest pouze dráha jednotě práva v celé říši; namnoze jednota ta skutečně jest docílena. Avšak národové, kterým Josef II. vládnul, nebyly daleko ještě způsobilými, pochopiti i patřičně oceniti snahy jeho, aniž líšiti prostředky, kterýmiž chtěl císař záměry své provésti od základní jich myšlenky. Slepý fanatismus i úzkoprsý lokální patriotismus byly ještě příliš mocnými faktory, než aby je jednotlivec sebe nadanější i sebe energičtější mohl překonati, než aby velkolepá budova, již byl Josef II. podniknul, mohla býti dokonána v krátké lhůtě, po kterouž bylo jemu popřáno, říditi osudy říše své. Ještě za života svého nabyl Josef II. přesvědčení, že neudeřila ještě hodina sloučení se veškerých národů rakouských na poli právním, že nejdůležitější reformy jeho samého nepřečkají. Nemnohé z nich pouze, jako edikt toleranční, patent od 1. listopadu 1707 o zrušení nevolnictví a p. zapustily pevněji kořen v myslech veškerých jeho národů. Znova díla započatého se uchopiti a — možno-li — skutečně dokonati, toť byla závěť, kterou zůstavil Josef nástupcům svým. Dne 20. února 1790 skonal Josef II. „qui saluti publicæ vixit non diu sed totus.“

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

K §. 879. al. 4. ob. zák. obč.

Listinou ze dne 25. října 1867 zavázali se Teodor, Karel a Adléta M. a Marie H. pro ten případ, kdyby matka jejich Karolina M. před nimi zemřela, pohledávku Františka Kl. proti

Karolině M. obnosem 800 zl. r. m. s 5% úroky ode dne 16. srpna 1865 z dědičného podílu, který jim po matce, resp. po dru. Janu T. připadne, zaplatiti.

Po smrti dra. Jana T. žaloval František Kl. Karla a Adlétu M. a Marii H., kteří se na místě zemřelé Karoliny M. k dědictví po dru. Janu T. byli přihlásili, na základě zmíněné listiny na uznání pravosti a na zaplacení pohledávky 800 zl. s 5% úroky ode dne 16. srpna 1865.

Rozsudkem c. k. krajského soudu v Novém Jičíně ze dne 5. srpna 1879 č. 4027. byla žaloba Frant. Kl. naprosto zamítnuta.

Důvody.

Především dlužno pokládati za prokázáno, že žalovaní smlouvou ze dne 25. října 1867 k závazku svých rodičů přistoupli co spoludlužníci (§. 1347. ob. zák. obč.).

Žalovaní však namítají, že smlouva tato dle §. 879. odst. 4. ob. zák. obč. není platná a námitka tato jest také odůvodněna. Neb §. 879. odst. 4. ob. zák. obč. prohlašuje každou smlouvu za neplatnou, kterouž se dědictví neb odkaz, jehož někdo od osoby jiné očekává, ještě za jejího života zcizuje.

Úmrtním sepsáním ze dne 10. března 1878 jest prokázáno, že Jan T. dne 25. října 1867 a také ještě dlouho potom žil. Jedná se tedy o to, zdali zákon také takové nakládání s dědictvím, jaké ve smlouvě výše zmíněné obsaženo jest, prohlašuje za neplatné, čili nic. Otázku tuto lze jen na základě výkladu slova „veräussert“ v §. 879. odst. 4. ob. z. obč. rozluštiti. V ohledu tomto dlužno podotknouti, že v zákoně samém nelze najíti důvodu, že by slovo „veräussern“ znamenalo jen tolik co prodati, na jiného převésti. Naopak musí se vedle pravidla §. 6. ob. zák. obč. smysl §. 879. odst. 4. vyložiti v ten smysl, že zákonodárce měl úmysl, jakékoli nakládání s dědictvím, jehož kdo očekává, za živa zůstavitele prohlásiti za neplatné. Uváží-li se, že právo dědičné dle §. 536. ob. zák. obč. teprvé po smrti zůstavitelově nastává, tož zahrnuje nakládání s dědictvím, kterého kdo teprv očekává, za života zůstavitelova, nakládání s věcí, která vůbec ještě neexistuje.

Proti tomu nelze namítati ustanovení zákona o smluvách o věc nejistou. §. 1269. ob. z. obč. ustanovuje ovšem, že takové smlouvy jsou platné mezi jinými také: všeliké smlouvy trhové a jiné, učiněné o práva očekávaná; avšak vzhledem k §§. 1275., 1276. a 1278. t. jen tehda, když práva tato na nějaké již pozů-

stávající věci se zakládají, nikoliv však v případě tom, když právo, které předmětem smlouvy jest, ještě nenastalo.

Přes odvolání žalobníkovo byl rozsudek první stolice rozhodnutím c. k. mor.-slez. vrchního soudu zemského v Brně ze dne 22. října 1879 č. 10781. potvrzen.

Příčiny.

Ve smlouvě ze dne 25. října 1867 praví se takto: „My nížepsané děti Karoliny M., totiž Karel, Teodor a Adléta M. a Marie H. béřeme ustanovení rodičů svých k vědomosti a zavazujeme se rukou nerozdílnou, že v tom případě, kdyby matka naše dříve zemřela, než dědictví po dru. Janu T. obdrží, z dědičného podílu po matce naší, resp. po dru. Janu T. Františku Kl. neb jeho právním nástupcům dluh 800 zl. s 5% úroky hned zaplatíme." Užijeme-li u výkladu této smlouvy pravidla §u. 6. ob. zák. obč., shledáme, že Karel, Teodor a Adléta M. a Marie H. k zmíněnému dluhu svých rodičů 800 zl. ani co spoludlužníci ani co rukojmi nepřistoupili, jelikož osobního závazku, zaplatiti dluh tento ze svého vlastního jmění, nepřevzali, nýbrž že žalobníkovi jen přislíbili, z podílu dědičného po dru. Janu T., jenž jim tenkráte ještě ani nebyl připadl, dluh svých rodičů 800 zl. zaplatiti.

Tím však, že žalobníkovi přislíbeno bylo zaplacení obnosu 800 zl. s přísl. z dědičného podílu dědicům ještě nepřipadlého, postoupen byl žalobníkovi obnos 800 zl. ze zmíněného dědičného podílu a takové postoupení jest zcizením, poněvadž právo žalovaných ku prospěchu žalobníka na tento obnos 800 zl. s přísl. zaniklo a okolnost, zdali postoupení se stalo bezplatně aneb úplatně, docela lhostejna jest. (§§. 1392. a 1393. ob. z. obč.)

Zcizení znamená totiž každé zaniknutí práva převedného s vůlí oprávněného, buď se současným převedením práva toho na osobu třetí aneb bez takového převedení, jelikož oprávněný ve všech těchto případech práva svého se vzdává.

První soudce tedy vším právem k listině lit. *B.*, pokud se týká žalovaných, ustanovení §. 879. odst. 4. ob. z. obč. vztahoval.

K mimořádnému dovolání žalobcovu změnil c. k. nejvyšší soud rozsudky obou nižších stolic a dal žalobě místo.

Důvody.

Obě nižší stolice prohlásily smlouvu, jíž se žalovaní zavázali dluh svých rodičů zaplatiti z dědičného podílu, dle §. 879. odst. 4.

ob. zák. obč. za neplatnou, jsouce toho náhledu, že slib zaplacení z dědictví očekávaného zcizení dědictví ještě nepřipadlého v sobě zahrnuje.

Nechť se slova „zcizení" i v nejširším smyslu užívá, vždy předpokládá převedení věci aneb práva z právního kruhu vlastního na osobu jinou.

Pakli že žalovaní pro ten případ, kdyby matka jejich před Janem T. zemřela a dědictví tedy jim připadlo, se zavázali, dluh svých rodičů žalobníkovi z dědičného podílu zaplatiti, nezahrnuje tento slib nijaké nakládání s dědičným podílem, poněvadž slibem tímto žalobníkovi nijaké právo na dědičný podíl postoupeno nebylo, žalovaní naopak převzali slibem tímto osobní závazek obmezený výminkou odkládací a dalším vyhražením, že budou platiti jen potud, pokud podíl dědičný stačí. Výminka, jíž závazek obmezen byl, se splnila, pročež žalobě místo dáti se muselo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 1880 č. 45.

—a—.

Zoráním louky ruší se držení práva jízdy po témž pozemku. Námitka opozděné žaloby proti soupeřům.

Dne 21. prosince 1878 pod č. 9071. žalovali Josef Šl. a soudruzi, vesměs rolníci z Vrbové Lhoty na Isáka Košeráka, občana ve Vrbové Lhotě u c. k. okresního soudu v Poděbradech pro rušení držby, jehož se dopustil tím, že louku č. parc. 326. o 2 jitr. 369□°, přes kterou žalující jezdili, v pole přeměnil a zoral a tím jich v držení práva jezdění rušil.

Žalovaný namítal, 1) že žaloba jest opozděná, ani dva z žalujících, Josef M. a Václav H., již 4. a 5. listopadu 1878 o zorání louky věděli; 2) že zorav pozemek svůj, jednal u výkonu svého vlastnického práva (§. 1305. ob. zák. obč.), ano za účelem racionálního hospodaření nutno bylo, pozemek sdělat, že však tím žalujícím v jízdě ani po zorání nebránil a brániti nechce, a jim také po zorání volno jest, po zorané louce jezditi.

C. k. okresní soud v Poděbradech nálezem ze dne 30. září 1879 č. 6605. žalobu pokud se týče Josefa M. a Václava H. za-

mítl, dav jí pokud se týče ostatních žalobců úplně průchod a sice z následujících

příčin:

Svědky jest dokázáno, že pozemek č. parc. 326. v katastrální obci Vrbové Lhotě ležící loukou byl, a že po tomto pozemku až do poslední doby cesta vozová vedla, které každý kdo chtěl užíval a které také žalující užívali, na své pozemky v katastrální obci Pískové Lhotě tam a sem jezdíce. Nalezali se tudíž žalující v posledním držení práva cesty vozové. Poněvadž žalovaný, jak sám doznal, louku tu koupil a dne 4. listopadu 1878 v pole přeměnil, totiž zoral, také cestu na ní se nalezající zoráním zrušil, rušil tím držení práva žalujících k užívání této cesty a proto muselo žalobě místa dáno býti.

Žaloba Josefa M. a Václava H. byla zamítnuta na základě čl. 2. cís. naříz. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z., ano jak svědky dokázáno jest, že tito dva žalující hned 4. a 5. listopadu 1878 o zorání louky z vlastního názoru věděli, žalobu však teprvé dne 21. prosince 1878, tedy po uplynutí zákonem předepsané 30denní lhůty podali.

Stížnost na nález ten podanou c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 27. října 1879 č. 31116. zamítl a nález první stolice potvrdil.

Příčiny.

Co se týče stížnosti žalovaného příčinou opozděnosti žaloby, jest proto neodůvodněnou, poněvadž jest prokázáno, že pouze žalobci Josef M. a Václav H. žalobu svou teprvé po uplynutí lhůty v §. 2. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. naznačené, podali, dotýčné jich obmeškání ostatním žalobcům na škodu býti nemůže. V meritorní odůvodnění věci se vrchní soud ani nepustil.

Mimořádnou stížnost c. k. nejvyšší soud zamítl a potvrdil rozhodnutí obou prvních stolic,

poněvadž

neshledal v srovnalých rozhodnutích obou nižších stolic ani zmatečnosti aniž zjevné nespravedlnosti.

Žalovaný shledává sice zmatečnost v tom, že obě nižší stolice ve faktum zorání louky, resp. zorání na ní se nalezající cesty shledali rušení držení a že neuznali námitku opozděnosti z ohledu všech žalujících za odůvodněnou. V tom však nelze shledati zma-

tečnosti ani zjevné nespravedlnosti, uváží-li se, že vedle §. 364. ob. zák. obč. výkon vlastnického práva jen tak dalece díti se má, pokud tím nevsahá se v práva osob třetích. Zoráním louky č. parc. 326. také na onom místě, na němž cesta dosud od žalujících fakticky užívaná se nalézala, byli žalující v držení práva, jezditi po louce č. parc. 326., od nich dosud fakticky vykonávaného, aspoň ve smyslu §. 2. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. zkráceni, poněvadž již v samém stížení této jízdy leží zkrácení tohoto práva.

Co týká se dále stížnosti, že nebyl vzat zřetel na námitku opozděnosti celé žaloby o rušenou držbu, tož sluší míti na zřeteli, že jeden každý ze žalujících byl oprávněn, sám o sobě se žalobou vystoupiti, a v tomto případě by odvolání se k tomu, že Josef M. a Václav H. o zorání louky sporné již dne 4. a 5. listopadu 1878 věděli, vůči ostatním žalobcům nemělo nižádného úspěchu. Proto také zde processuální společenství žalujících jest úplně beze všeho vlivu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1879 č. 13434.*)

Dr. Bedřich Pacák.

Správa při postupu. K §. 887. ob. zák. obč.

St. žaloval G., jenž mu byl postoupil smlouvou ze dne 6. června 1874 pohledávku 10000 zl. na usedlosti č. p. 15. v T. právem zástavním pojištěnou, o zaplacení 4242 zl. 49 kr., protože s obnosem tímto, když usedlost r. 1875 exekučně prodána byla, na prázno vyšel.

C. k. krajský soud v Plzni zamítl rozsudkem ze dne 27. prosince 1878 č. 23169. žalobu tuto z následujících

důvodů:

Dle žaloby postoupil žalovaný postupem od stran za nevadný uznaným žalobci pohledávku 10000 zl., jež na usedlosti v postupní smlouvě blíže naznačené, právem zástavním pojištěna byla a sice úplatně.

---

*) Viz zcela opačné rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 1876 č. 32640. „Právník“ 1877 str. 516.

Realita č. p. 15. v T. byla v konkursu, jenž na jmění vlastníka této reality uvalen byl, prodána a byla na obnos 10000 zl., jejž žalovaný žalobci postoupil, výměrem o rozpočtu ceny trhové, vydaným od c. k. okresního soudu ve Falkenově, toliko částka 5757 zl. 51 kr. přikázána, následkem čehož obnos 4242 zl. 49 kr. z postupní částky na prázno vyšel a žalobce žádá, aby žalovaný jemu obnos tento nahradil.

Ačkoliv žalovaný děje toho doznal, nelze přece nárok žalobcův po zákonu ospravedlniti, ježto se zakládá na postupu mezi spornými stranami v příčině pohledávky hypothekou zjištěné uzavřeném, žalobce částku tuto co náhradu takového obnosu, který z pohledávky 10000 zl. na prázno vyšel, požaduje; a žalobce jak sám doznává opomenul nahlédnouti ve veřejné knihy pozemkové, které dle zákonné své povahy nejenom o dobytnosti pojištěné pohledávky, nýbrž i o ceně hypotheky potřebných dokladů poskytují, a zkušenost učí, že částka, za kterou se hypotheka při veřejné dražbě vydraží, pravidelně menší jest nežli cena odhadní; konečně §. 1398. ob. z. obč. výslovně ustanovuje, že postupníku, který se o dobytnosti postoupené pohledávky z knih veřejných poučiti mohl, žádná náhrada nepřísluší.

Žalobce sice uvádí ještě, že jemu žalovaný sdělil, že má v stejném pořadí a se stejnými právy na této usedlosti pojištěnou částku 20000 zl., že pohledávka, kterou žalobci postupuje zcela jistou jest, a aby jistotu tuto ještě jasněji doložil, že udal, že i dr. St. na téže usedlosti v pořadí pozdějším 60000 zl. pojištěno má, načež on žalobce, že pravil, že za takovýchto okolností pohledávku dotčenou převezme.

Žalobce vedl za svědka dr. St., aby toto své tvrzení dokázal, ten ale toho nedosvědčil, a nelze tedy za to míti, že tu bylo takové umluvení se stran, dle něhož žalovaný závazek rukojemský v příčině postoupeného obnosu by býval převzal.

C. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 11. února 1879 č. 4861. rozsudek tento změniv, dal průchod žalobě, pod výminkou, že proveden bude důkaz přísahou rozhodovací o tom, že žalobce k žalovanému pravil, že převezme pohledávku dotčenou, pakli hypotheka jistá jest, a že žalovaní jemu na to pravili, že položka tato zcela jistou jest, načež že se žalovaný vyjádřil, že za takovýchto okolností pohledávku tuto postupem převezme.

Důvody.

Úmluva strany ručení cedenta jest toliko vedlejším ustanovením postupu, kteréž, pakli strany ničehož neustanovily, zákonem upraveno jest v §§. 1392.—1397.—1399. ob. zák. obč. Pakli že tedy vedle písemní smlouvy o postupu uzavřené, jež žádného ustanovení o tom, zdali postupující za pohledávku postoupenou ručí, neobsahuje, strany ústně o ručení tomto se usnesou, jedná se při tom toliko o bližší určení smlouvy, a nikoliv o dohodnutí se, které s úmluvou samou nesouhlasí, nebo nové dodatky obsahuje (§. 887. ob. z. obč.). Dále plyne ze smyslu §. 1398. ob. z. obč., že ponaučení o dobytnosti pohledávky z knih pozemních jenom tehdy právu na náhradu škody na úkor jest, když závazek ručiti za dobytnost pohledávky dobrovolně převzat nebyl, a toliko ze zákona samého vyplývá. Konečně musí se při postupu, který se v Plzni uzavře v příčině pohledávky, která v pozemní knize c. k. okresního soudu ve Falkenově zapsána jest, když se přijímatel vyjádří, že by pohledávku tuto převzal, pakli jest hypotheka její jistá, a postupující k tomu odpoví, že položka tato zcela jistá jest, ve vyjádření tomto dle §. 914. ob. z. obč. shledati převzetí ručení za dobytnost pohledávky této.

Z těchto důvodů, a vzhledem k tomu, že nebylo popřeno, že žalobce částky zažalované neobdržel, ačkoliv celý obnos při postupu byl zaplatil, byl rozsudek stolice první změněn.

Přes stížnost žalobcovu c. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek stolice druhé.

Důvody.

Nelze důvodně popírati, že se žalobce o dobytnosti pohledávky postoupené z knih gruntovních poučiti mohl, ant potřeboval toliko nahlédnouti do pozemní knihy, nebo sobě zaopatřiti knihovní výtah.

Žalobce nemůže se tedy dle §. 1395. atd. ob. z. obč. z tohoto důvodu dovolávati ručení žalovaných za vydobytnost pohledávky jemu postoupené, ano není ručení toto ani v listině vyjádřeno. Pakli ale žalovaný žalobci pravil, že postoupená pohledávka zcela jistá jest, přikládal jí vlastnosti, z kterýchž práv býti musí (§. 923. ob. z. obč.) a proto nalezl vrchní soud na přísahu rozhodovací zcela po právu.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 21. května 1879 č. 4290.

Adj. T. Novotný.

Učiteli veřejnému netřeba, žaluje-li, dáti žalovanému jistotu pro náklady soudní.

H. F., řídící učitel (Oberlehrer) samostatné školy židovské v Bučovicích, žaloval obchodníka J. J. o zaplacení 1765 zl.

Žalovaný žádal při stání především, by žalobce přidržán byl složiti kauci žalobní, poněvadž prý týž žádného jmění známého nemá.

Žalobník protivil se žádosti této, udávaje, (ač neuváděje určitých číslic), že jest veřejným učitelem řídícím samostatné školy židovské, že co takový požívá slušného platu zákonem systemovaného s vedlejšími platy (přídavek funkční a bytné), mimo to ale že má úspory, a že sobě soukromným vyučováním další příjem vydělává.

Žalovaný nepopřel okolnosti tyto; namítal pouze, že na platy veřejných učitelů exekuci vésti nelze, že tudíž příjmy, kterých žalobce co veřejný učitel požívá, žalovanému za možnou náhradu soudních útrat žádné jistoty neposkytují.

Na to mezispor skončen.

C. k. okresní soud v Bučovicích nálezem ze dne 19. října 1879 č. 7318. vyhověl žádosti žalovaného, uložil žalobci, aby složil 100 zl. žalobní kauce a odsoudil jej k náhradě útrat mezisporu a sice jedině z

důvodu,

že platy veřejného učitele co takové exekuci podrobeny nejsou, a tudíž nemohou býti považovány za dostatečné jmění ve smyslu §. 406. s. ř.

V rekursu upozornil žalobce na to, že dle smyslu §. 406. s. ř. nejde tu o to, má-li žalobník jmění, na které lze exekuci vésti, nýbrž že dostačuje, má-li jmění takové, které mu poskytuje možnost žalovanému po případě náhradu útrat soudních dáti; žalobce udává v rekursu dále, že jeho příjmy co učitele veřejného jsou zákonnitě vyměřeny a tudíž i známy co slušny, pročež pochybovati nelze, že tyto příjmy, ač exekuci nepodlehají, poskytují mu možnost platiti útraty soudní, a že tudíž dostatečné jmění dle §. 406. s. ř. tvoří; opačný náhled vedl by k podivné konsekvenci, že by na př. i nejvyšší c. k. úředník, který jiného příjmu, než plat úřední, třeba několik tisíc zlatých ročně obnášející, avšak exekuci nepodléhající, nemá,

donucen býti mohl skládati jistotu pro soudní náklady; konečně žalobce poukazuje k tomu, že odpůrce nepopřel a tedy mlčky přiznal, že žalobník mimo svůj plat učitelský také úspory má a soukromným vyučováním své příjmy zvýšuje.

C. k. mor. slez. vrchní soud zemský v Brně dal rozhodnutím ze dne 2. prosince 1879 č. 12477. rekursu místa, sprostil žalobníka kladení kauce aktorské a uložil žalovanému náhradu útrat mezisporu a rekursu,

poněvadž

žalobce proti žádosti žalovaného se opírá tvrzením, že jest řídící učitel se slušným platem a vedlejšími příjmy, že má úspory, a že sobě udílením soukromných hodin dalších příjmů vydělává, poněvadž §. 406. ob. s. ř. nevyžaduje přesného důkazu o mohovitosti žalobcově (což prý již ze slova „dostatečně" vyplývá) a spokojuje se pouhou notoritou dotýčných okolností, poněvadž platy a vedlejší příjmy učitelů jsou zákonně systemovány, tudíž notorické, poněvadž tedy z okolností od žalobce uvedených se vší pravdě podobností souditi lze, že žalobce má dostatek prostředků, aby po případě náhradu útrat soudních poskytnouti mohl.

Dovolací rekurs žalovaného zamítl c. k. nejvyšší soud poukazuje k

důvodům

druhé stolice.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 25. února 1880 č. 1560.

Dr. Illner.

K §. 843. ob. zák. obč.

Bratři Florian Klapště a Petr Klapště drželi společně usedlost č. pop. 5. v Prosičce.

Pozemky mezi sebe na díly rozdělili a je dělené užívali, toliko les zůstal mezi nimi nedělen a užíval se od obou společně.

Dělení pozemků v knihách však provedeno nebylo.

Florian Klapště žaloval svého bratra Petra dle §. 843. ob. zák. obč. na rozloučení spoluvlastnictví lesa č. parc. 601. k usedlosti č. p. 5. v Prosičce patřícího a na prodej lesa tohoto veřejnou dražbou. Mimo jiné námitky, které v první a druhé stolici roz-

sudky rozdílné za následek měly, v třetí stolici však úplně bez povšimnutí ponechány byly, namítal žalovaný, že les jest toliko částí usedlosti č. pop. 5. v Prosičce, která co celek a nedělená v knihách zanešena jest a že proto nelze připustiti prodej toliko této části. Žalující na námitku tuto replikoval, že ostatní pozemky jsou již skutečně rozděleny, že tyto děliti není více třeba a že toliko nedělen jest les.

C. k. nejvyšší soud rozhodl o této otázce ve prospěch žalovaného, bezvýminečně potvrdiv zamítnutí žaloby v první stolici ač z jiných důvodů nalezené.

Důvody.

Les č. parc. 601. o výměře 1400□° k usedlosti č. pop. 5. v Prosičce náležitý není posud od této usedlosti knihovně oddělen a tvoří s usedlostí jediné knihovní těleso.

Ač spoluvlastník společné usedlosti, která knihovním tělesem jest, dle §. 843. ob. zák. obč. žádati může, aby společenství se zrušilo a jsou-li prokázány náležitosti v §. 843. ob. zák. obč. uvedené, aby společná věc dražbou soudní byla prodána, tož nemůže přece tutéž žádost klásti toliko stran části, která posud od usedlosti oddělena nebyla, s usedlostí spojena jest a s ní jediné knihovní těleso a dle §. 3. zák. o knihách pozemkových jediný celek tvoří.

Provedení zvláštní soudní dražby stran takovéto části a knihovní zapsání dražebního kupce co vlastníka, pokud část taková od kmenové usedlosti odtržena není, ani provésti se nedá.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 7. dubna 1880 č. 1756.

Dr. A. Pavloušek.

Literární zprávy.

Soukromé obchodní právo rakouské. Druhé rozmnožené vydání, zření maje na uherský obchodní zákonník, sepsal dr. Antonín Randa, řádný professor práv na universitě Pražské, rytíř rak. řádu železné koruny 3. třídy a ruského řádu sv. Stanislava 2. třídy, předseda c. k. zkušební komisse pro theor. státní zkoušky odb. hist. práva, řádný člen kr. české společnosti nauk v Praze, c. k. akademie nauk

v Krakově, society de legislation comparée v Paříži, náměstek starosty Jednoty Právnické atd. Sešit I. V Praze J. Otto 1880.

Obecenstvu našemu novým tímto vydáním knihy dobře mu známé dostalo se více než titul slibuje. Dostaloť se mu zároveň pokračování výborného toho díla. V tom, a netoliko v obvyklém smyslu slova, jest to vydání rozmnožené. K statím posavadním přibyl výklad o obchodním rejstříku a o účincích vkladů do rejstříku a opomenutí jejich. Rozborům v prvním vydání položeným dostalo se ovšem tolikéž hojného rozmnožení, jak k tomu kde novější literatura i praxis podnět zavdala. Co se zvláště judikatury dotýče, pilný vzat zřetel netoliko k nálezům naší nejvyšší stolice než také k proslulým nálezům něm. vrchního soudu obchodního.

Slova odporučení vůči čtenářstva našeho byla by více než zbytečná. Vděčně jen u porovnání s prvním vydáním vzpomenuto budiž, že tiskárna nakladatelova nové toto vydání velmi důstojně vypravila. r.

Das österreichische Polizeistrafrecht. Von Georg Lienbacher, k. k. Oberlandesgerichtsrath. Vierte vermehrte und verbesserte Auflage. Wien. Manz. 1880.

Zdali nynější generace vůbec dočká se nového legislatorního upravení policejního práva trestního, tak velice želaného, jest věcí velmi pochybnou; jisto však jest, a každým z našich praktiků nejednou bolestně bylo pocítěno, že dosavadní stav rakouského zákonodárství v tomto oboru jest přežalostný. Třeba-li pro toto naše tvrzení jakéhosi dokladu, snadno nalezneme jej v §. 48. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. z r. 1876, dle kterého zákonodárce ani neměl odvahy, přikázati správnímu dvoru soudnímu judikaturu v trestních věcech policejních na tak dlouho, dokud se nestane reforma legislace oboru tohoto. Kompetence v trestních věcech policejních jest nyní rozdělena mezi soudy s jedné a úřady správními s druhé strany způsobem zcela nahodilým, avšak i v příčině oněch činů trestních, které náleží vyšetřovati i trestati úřadům správním, setkáváme se s dualismem dosti povážlivým, anto v některých věcech vykonává právomocnost trestní obec, v jiných zeměpanští úřadové správní. Řízení jestiť zákonem zevrubně upraveno pouze v příčině oněch činů trestních, které trestati náleží soudům; v příčině ostatních postrádáme normy jednotné a postačující. Materielní trestní právo policejní složeno v celé haldě zákonů i nařízení, v příčině kterých na mnoze pochybno, platí-li doposud, i jaký jest jich dosah.

Že pan rada vrchního soudu Lienbacher, jinak v životě veřejném velice zaměstnaný, nalezl času, podati soustavu rakouského

trestního práva policejního, z toho se dvojnásob těšíme. Jednak jest nám osobnost páně spisovatelova zárukou, všestranného a zároveň nestranného probrání rozsáhlé látky, jednak neměli jsme doposud knihy, která by rukovětí byla v pestré směsi předpisů, s nimiž soudci policejnímu jest činiti. A že spis tento vyhovuje potřebě skutečné, toho nejlepším dokladem jest okolnost, že v poměrně krátké době dospěl k vydání čtvrtému, kteréž právě máme před sebou.

Trestní právo policejní definuje pan spisovatel ve smyslu poněkud užším, než v jakém vůbec bývá pojato, vylučuje totiž z oboru jeho jednak přestupky důchodkové, jednak přestupky, které vyšetřovati a trestati náleží soudům, tak že zbývají pouze přestupky, které stíhati náleží úřadům správním, buďsi zeměpanským neb autonomním. Tím doděláno se výhody, že celá řada přestupků policejních, o nichžto jedná obecný zákon trestní, a které následkem toho vůbec jsou známy, mohla pominuta býti, čímž přehled velice usnadněn.

Látka spisu jest upravena způsobem velmi vhodným. Spis skládá se z dvou hlavních částí, z nichžto jedná první o právu materielním, druhá o právu formelním. Prvnímu předeslána jest část všeobecná, kdež podobně jako v prvních pěti hlavách obecného zákona trestního jednáno o povaze trestních činů sem náležejících, o spoluvině, o trestech, o okolnostech přitěžujících a polehčujících atd. vůbec, kdežto zvláštní část jedná o jednotlivých činech trestních dle soustavy, pro správní právo doposud obvyklé. U každého činu trestního uvedena podstata jeho, trest, který naň jest položen, zákon, který o něm pojednává, jakož i jiná dáta potřebná. Při tom poukazováno stále k souvisícím přestupkům soudním.

I úvahám panem spisovatelem v předmluvě proneseným z plného srdce přisvědčujeme, při čemž ovšem předpokládáme, že při novém legislatorním upravení látky důsledně všechny přestupky policejní soudům budou přikázány. Pak mohou obce naše snadno oželeti agendu trestní, která jest jim pouze břemenem, a jejížto vykonávání vyžaduje nestrannosti, kteréž při malém objemu našich obcí naprosto nemožno se dodělati.

—k.

Česká advokátní komora o reformě advokacie.

Jak sděleno již, vyzvalo c. k. ministerstvo spravedlnosti přípisem ze dne 14. dubna 1880 č. 3788. všechny rakouské advokátní komory,

by podaly dobrozdání svá o návrzích dolnorakouské komory advokátní, směřujících k reformě advokacie.

Návrhy ty mají znění následující:

1) Má se zameziti spůsobem vydatným přílišné vzrůstání počtu advokátů, jež zájmy spravedlnosti těžce ohrožuje, a sice má se tak státi vhodným časovým potřebám vyhovujícím stanovením počtu advokátův pro jednotlivé obvody soudní.

2) Doba soudní praxe k zapsání do advokátní listiny potřebné budiž aspoň na 2 leta zvýšena a budiž ustanoveno, že tuto teprvé po odbytí všech theoretických zkoušek nebo po dosažení juridického doktorátu nastoupiti lze, a že ona další k zapsání potřebné praxi má předcházeti, avšak budiž prohlášeno, že soudní praxe u okresního soudu rovnati se má praxí u soudního dvoru.

3) Výboru advokátní komory budiž za vyhražení rekursu na komoru a dále na c. k. nejvyšší soudní dvůr právo vyhraženo, aby zkoušeje náležitosti k zanešení koho do advokátní listiny potřebných, též zkoumala, je-li ucházeč hoden důvěry, a by pro určité tuto spolehlivost vylučující důvody zanešení odepřela.

4) Budiž přestupování ze stavu advokátů k stavu soudců zákonem vysloveno a upraveno.

5) Zastupování stran před trestním soudem budiž, pokud práva sebe zastupovati nestává, výslovně vyhraženo advokátům a kandidátům advokacie do listiny kandidátů zanešeným a pro advokacii zkoušeným, dále soudcům úřad soudcovský skutečně vykonávajícím a konečně členům sboru učitelského na fakultách právnických a státovědeckých.

6) Tam, kdež v místě úřadu neb aspoň na blízku jeho nejméně 2 advokáti mají sídlo své, buďtež všickni t. zv. obecní zmocněnci od zastupování stran před soudem, vyjma v bagatelním řízení, vyloučeni. (Zákonní zástupcové, manžel, prokurista, nepatří mezi obecné zmocněnce.)

7) Zákonná ustanovení, dle nichž advokáti od zastupování před obligatorními soudy smírčími jsou vyloučeny, buďtež odstraněna.

8) Kdyby pro nejbližší dobu všeobecné zavedení ústního a veřejného řízení civilního nebylo lze dosíci, budiž aspoň pro obchodní věci ve větších místech obchodních v říši prozatím ústní a veřejné řízení na zkoušku zavedeno."

Návrhy ty bral předkem v poradu Pražský spolek advokátů, i usnesl se ve schůzi dne 5. června 1880 odbývané k návrhu p. dra. Osborne, hlasy všech přítomných, vyjímaje 5, přijatému, na tom, aby spolkový výbor se postaral, by v základě §. 7. řádu jednacího

pro advokátní komoru království Českého k nastávající valné hromadě komory následující návrh u výboru komory podán byl, totiž:

Valná hromada advokátní komory království Českého račiž se usnésti na tom:

I. Aby vzhledem k vybídnutí vys. c. k. ministerstva spravedlnosti ze dne 14. dubna 1880 č. 3788. o návrzích, kteréž dolnorakouská komora advokátní v podání tomuto ministerstvu určeném za účelem povznesení a povýšení advokacie v Rakousku podala, se připojené dobrozdání podalo.

II. Sněmovně podána budiž petice, která by se srovnávala se zprávou tato pod položkou I. podanou a s dobrým zdáním v této zprávě obsaženým.

Petice tato budiž do tisku dána a pak zaslána všem členům obou sněmoven v radě říšské.

Dobrozdání však tato dovolávané končí návrhy následujícími:

„1. (K článku 1. podání dolnorakouské komory advokátské.) Pro každé město, kde jest soudní dvůr první stolice, a pro každý okres (mimo měst. deleg. okresy) budiž ustanoven nejvyšší počet advokátů, aniž by však sešlo s neodvislosti advokacie od úředního jmenování, jakáž neodvislost vyslovena v adv. řádu z r. 1868.

Není-li počet míst takto ustanovených plný a uchází-li se o takovéto místo více kandidátů přes počet ustanovený, má míti přednost ten, kdo delší má praxi advokátskou, při stejné době této praxe, kdo starším jest. Kandidátu, jenž samostatným advokátem již byl, počítána budiž též doba jeho advokacie. Zdali kdo praxi svou neb advokacii měl v témž neb v jiném okresu vrchního soudu zemského, nečiní rozdílu.

Soudcům, kteří dle §. 6. řádu advok. do advokacie přestupují, budiž zvláště ustanoveno, jakým spůsobem s advokáty a advok. kandidáty o takováto místa advokátská konkurují.

Ustanovení ku 21. adv. řádu, že totiž náleží oznámiti přesídlení advokáta tři měsíce před stěhováním se, má odpadnouti; změnění sídel advokátův mezi sebou budiž připuštěno.

2. (K čl. 2.) Doba soudní praxe, jakou při zapsání do listiny advokátů prokázati sluší, budiž zvýšena nejméně na 2 roky a budiž ustanoveno, že tato soudní praxe počíti může teprv po všech theor. zkouškách státních neb po dosažení hodnosti doktora práv, a že praxe při okresních soudech platí tak jako praxe při soudě sborovém.

Vysloveno budiž dále, že do zákonní praxe advokátské včítati možno též jeden rok praxe notářské a jeden rok praktické působnosti při úřadu politickém, pakli tato praxe neb působnost počala teprv po

všech theoretických zkouškách státních neb po dosažení hodnosti doktora práv.

3. (K čl. 4.) Zákonem budiž vysloveno, že z advokacie přestoupiti možno k soudnictví a jakým spůsobem se to díti má; zároveň by slušelo upraviti nároky na výslužné, jaké by měl soudce, jenž prvé byl advokátem.

4. (K čl. 5.) Zastupování stran před trestními soudy budiž, pokud se strana sama nezastupuje, vyhraženo advokátům, zkoušeným a v listině kandidátů advokacie zapsaným kandidátům, pak soudcům, jenž úřad soudcovský vykonávají a členům prof. sborů na právnických fakultách.

5. (K čl. 6.) Na místech, v kterých aneb blíže kterých se nejméně 2 advokáti nalezají, vyloučeni buďtež veškeří obecní zmocněnci od zastupování stran před soudem ve věcech sporných mimo řízení ve věcech nepatrných.

(Notáři a veřejní agenti jsou obecnými zmocněnci, nikoli ale zástupcové zákonní, manžel a prokurista.)

S manudukce soudcovy má sejíti:

6. (K čl. 7.) Zrušeny buďtež všechny předpisy, které v jednotlivých případech vylučují zastoupení stran advokátem.

7. Dovoleno budiž s notářstvím spojiti advokacii a budiž ustanoveno, že k dosažení úřadu notářského stačí podmínky, jaké platí pro vykonávání advokacie."

Advokátní komora vzala otázky svrchu dotčeným přípisem vys. ministerstva spravedlnosti na denní pořádek přivedené na přetřes ve valné schůzi mimořádné dne 11. června 1880 odbývané.

Schůze ta byla velmi četně navštívena. Presenční listina vykázala 94 přítomných, mezi nimiž i mnoho advokátů venkovských. Když byl předseda p. dr. ryt. z Wienerů schůzi zahájil, uděleno předkem slovo zpravodaji výboru p. dru. Raudnitzovi, který odporučil pustiti se do debaty specielní o návrzích výboru, tištěných a členům komory zároveň s pozváním k valné hromadě rozeslaných, na kterých se výbor komory byl usnesl valnou většinou.

Návrhy ty spočívají na zásadě, že má zachován býti princip volnosti advokacie, a uvádějí se tam zejmena proti stanovení t. zv. numerus clausus důvody následující:

„Poukazuje-li dolnorakouská advokátní komora v důvodech svých na nepříznivé následky živnostenské konkurence, která prý se do advokátního stavu vedrala, tož snad nebude nemístnou poznámka, že to nebyla tak živnostenská konkurence, kterouž my stejně s dolnorakouskou advokátní komorou zamítáme, jako spíše duševní závodění

advokátův, jehožto výhody aby se docílily při zavádění svobodné advokacie hlavní bylo snahou.

Takovéto duševní závodění skutečně již nastalo, což petice dolnorakouské komory advokátní sama doznati musí.

Poukazujé se totiž v průběhu petice k tomu, že kandidátům advokacie není poskytnuta dostatečná příležitost k praktickému vzdělání, jelikož advokátové práce své samotně konají, čímž se kandidátům malá příležitost k vytříbení vědomostí jejich naskytuje.

Jestliže ale tomu tak jest, jak petice uvádí, pak ono duševní závodění skutečně již nastalo a třeba to zajisté považovati za výhodu, když spracování spisův sporných advokátům samým co zkušeným osobám svěřeno jest, kdežto v době tak zvaného počtu obmezeného — numerus clausus — se věc měla jinak. Mimo to třeba přihlížeti ještě k okolnosti jiné.

Ustanovení počtu advokátův, který v jistém místě soudním k vykonávání advokacie připouštěn býti by měl, závisí od tolikero rozdílů a okolností, že by to zajisté ani pro soudní správu, ani pro soudy, ani pro advokátní komory nebylo snadnou úlohou ustanoviti počet správný a to tím méně, když bude zachováno dosavádní právo zastupování v celém obvodu, v němž naše zákony platnosti mají, což již z důvodů praktických velmi žádoucno jest.

Zkušenosti v oboru advokacie během posledních 12 let nabyté, jmenovitě ale výkazy statistické o líčeních disciplinárních v Čechách nezavdaly až posud žádné příčiny k domněnce, že stav advokacie v Čechách by mohl býti nazván přímo smutným; dle těchto výkazů nebyla zdejší rada disciplinární dosud ani v jediném případě nucena vysloviti škrtnutí některého advokáta z listiny na základě nálezu disciplinárního; a i na dočasné sesazení z úřadu bylo toliko v jednom případě a sice na 6 měsíců uznáno.

Zavedení obmezeného počtu by také v nynější době, kdežto počet advokátů tak značně se zvětšil, z těžka mělo žádoucího výsledku; vždyť i zmíněná petice sama uznává, že jest zapotřebí, aby přechodními ustanoveními trpkosti z obmezeného počtu advokátův pro kandidáty advokacie plynoucí zmírněny byly. Z toho vyplývá tato další úvaha:

Uskuteční-li se zavedení počtu obmezeného, čímž kandidátům advokacie usouzeno bude 15 neb ještě více let v praxi setrvati, pak mstil by se tento nepřirozený poměr tak dlouhého setrvání v stavu odvislém a nesamostatném v brzku sám na sobě; následek byl by ten, že by se při velikém počtu advokátův méně zaměstnaných, kandidáti po samostatnosti a neodvislosti toužící s advokáty méně zaměstnanými

spolčili, čímž by se vyvinuly poměry nepřirozené, jakož i důstojnosti stavu nebezpečné; počet právníků advokacii v skutku vykonávajících by se tím ještě rozmnožil a do advokacie vetřel by se živel, který by se z veškeré zodpovědnosti ze zachování předpisův, jichž u vykonávání advokacie šetřiti dlužno, vymkl a ji na jiné uvalil.

Proti těmto z nepřirozeného prodloužení praxe povstalým poměrům by ani disciplinární rada účinnou ochranu poskytovati nemohla, poněvadž by se jejich existence v cestě disciplinární tak snadno dokázati nedala.

Komora advokátní král. Českého spatřuje spíše v ponechání svobodné advokacie jistotu pro zachování a vývoj neodvislého stavu advokátského.

Ve všech státech ústavních jsou advokáti rádcové obecenstva ne jenom v soukromých a občanských právních záležitostech, nýbrž i v záležitostech práva veřejného; toliko úplně neodvislí a samostatní advokáti mohou však dosíci a dosáhnou stálé důvěry u obecenstva a budou moci působiti na ně vlivem svým ve smyslu vzdělávacím a v pravdě pokročilém. Kdežto při svobodné advokacii každý advokát, který k samostatnosti dospěl, tam sobě své sídlo vyvolí, kde již s obecenstvem seznámen jest, kde tedy také svůj vliv politický v platnost uvésti může, pominou tyto veškeré výhody, bude-li obmezený počet advokátův zaveden, jelikož pak jeden každý vyhledávati a vyvoliti musí to bydliště, které náhodou uprázdněno jest a obsazeno býti má."

Po té chopil se slova pan dr. Osborne, uváděje, že dne 6. června 1880, tedy více než tři dny před dnešní valnou schůzí, podal výboru komory co vlastní návrh usnešení se Pražského spolku advokátů, i vyslovil své politování nad tím, že výbor, nešetře výslovného předpisu §. 7. jednacího řádu komory advokátní, nevzal v poradu návrh jeho v čas podaný, i že nepředložil návrh ten i s usnešením svým o něm valné schůzi. Žádá tudíž řečník, aby se návrh v plném znění přednesl dnešní valné schůzi.

Pan dr. Gustav Schneider z Teplic připojuje se výtce panem drem. Osbornem činěné a lituje zejmena, že nebyla svolána enqueta, kdež by se také venkovským advokátům byla poskytla příležitost, vysloviti se o otázce, o kterou zde jde a o tom, jaký počet advokátů by se měl pro jednotlivé obvody stanoviti.

Pan dr. Baudnitz hájí počínání si výboru v této věci tím, že prý §. 7. jednacího řádu komory advokátní jedná pouze o návrzích samostatných, nikoliv o návrzích, které obsahují pouze modifikace návrhů o určité věci výborem činěných; návrhy tohoto druhu lze i v sezení samém činiti, i není třeba, aby se výbor dříve o nich

usnášel. Že se o návrhu p. dra. Osborne ve svém referátu nezmínil, stalo prý se tím, že na tento návrh zcela zapoměl.

Pan dr. Osborne přednesl pak k vyzvání předsedy ve schůzi samé návrhy, pražským spolkem advokátů přijaté a svrchu formulované. Z rozsáhlého odůvodnění těchto návrhů vyjímáme část následující, kterou se vřele odporučuje zavésti t. zv. numerus clausus:

„Stav advokacie rakouské, kteráž opravy potřebuje, má — jak o tom nyní již nikdo nepochybuje — svou příčinu v přílišném, advokátním řádem z r. 1868 vzbuzeném, nynější potřebu daleko přesahujícím rozmnožení se počtu advokátů, čímž ať přímo, ať nepřímo ona zla povstala, kteráž jednak od advokátů samých, jednak i od obecenstva spravedlnost hledajícího těžce se nesou.

Byť i zrušení jmenování advokátů vládou co velký pokrok na poli provádění spravedlnosti v novém advokátním řádu z r. 1868 se zaznamenati muselo, přec tento zákon s dalšími svými základními zásadami o volné konkurenci octl se na dráze, kde statný, důvěry požívající stav advokátův se ani vytvořiti ani udržeti nedá.

Volná konkurence jest jen tam na místě, kde i podmínky pro ni dány jsou, a kde i všecky prostředky ke konkurenci volny jsou.

Advokát, jenž v první řadě cizí prospěch zastávati má a jemu prospěch vlastní podrobiti musí, jenž při svém působení nikdy vyšších účelů spravedlnosti zapomenouti nesmí, a jehož povoláním jest, též pro tyto účele působiti, nesmí a nemá před onu alternativu postaven býti, aby buď s bezohlednou konkurencí vítězně v boj se pustil, buď materielně zašel, zvláště poněvadž následkem svého předběžného vzdělání a svého povolání pouze na obor svůj jest obmezen, a nenalezne-li v povolání svém co právník výživy, zřídka kdy si postavení přiměřené svému vzdělání a svým oprávněným nárokům zajistiti může.

Avšak i prostředky ke konkurenci jsou mu téměř naprosto odejmuty.

Reklama jest mu bezvýminečně, vzájemné pak snižování cen spojené se snahou, ve množství práce přiměřenou náhradu nalézti, v zájmu obecenstva spravedlnost hledajícího zamezena, a zbývá tedy pouze advokátu co jediný prostředek, aby mohl zápasiti čestným spůsobem s konkurencí, práce povždy zdatná.

A jakož tento prostředek práce vždy vzorné již v obchodě a průmyslu, jehož předměty vůbec každý snadno posouditi dovede, teprvé po letech cíle se domůže, a často i u obchodníků a průmyslníků reklamě více do očí padající a snižování cen ustoupiti musí, tak ustoupí u advokáta, jehož práci obecenstvo širší oceniti ani nemůže, ana často teprvé po smrti strany, ba často teprvé v pozdějších pokoleních dle

zásluhy posouzena bývá, tento prostředek konkurence zcela v pozadí a advokát, který za nedůstojné svého stavu to považuje, k prostředkům jiným sáhnouti, padá této konkurenci za oběť.

Pojme-li se však stav advokátský v pravé své podstatě, totiž co důležitý člen správy soudní, pak musí ona zásada úplně převrácenou nazvána býti, kteráž hospodářskou existenci advokátů nejrozmanitějším náhodám podrobuje; a leží na bíledni, že musí býti úlohou zákonodárství, aby péči mělo o to, aby stav advokátní své povolání zájmům spravedlnosti prospívající, na pevném základě hospodářském plniti mohl.

Tím vyhoví stát jednak spravedlivým nárokům členů advokátního stavu, od nichž již při vstoupení do tohoto stavu v zájmu státního společenstva vyplnění celé řady podmínek, kterýchž pouze mnoholetou prací a obětí dosíci lze, vyžaduje a jim, ani se co potřebné údy při správě soudnictví postrádati nedají, přímo i převzetí části péče o chudinu státu příslušící bezplatným obstaráváním zastupování chudých ukládá, jednak zjištěním a zabezpečením hmotného postavení advokátů všeobecnému prospěchu se zadost učiní; neboť jako v předepsaném předběžném vzdělání záruka pro dokonalou práci advokátního stavu se vyhledává, leží v zabezpečeném hmotném postavení nejjistější garancie pro budoucí jeho důvěru.

Z tohoto základního uvažování musí vzejíti otázka, zdali k odstranění nynějších nedostatků v advokátním stavu přímého obmezení volné konkurence stanovením čísla nejvyššího potřebí, zdali obmezení toto jediným a, když ano, zdali pravým prostředkem jest.

K těmto otázkám musí se naprosto přisvědčiti. Že se vyrovnání mezi poptávkou a nabídkou ve stavu advokátním svobodnou konkurencí nedocílí, nýbrž naopak, že všude tam, kde přistupování k advokacii přiměřeně není obmezeno, ve stavu advokátním ony zlořády se nacházejí, o jichž odstranění se nyní usiluje, jest každému známo; rovněž nesplnila se i naděje těch, kteříž myslili, že přemožením onoho řádem advokátním z roku 1868 přivedeného přechodního stadia volnou konkurencí samou pravý poměr se vytvoří.

Dnes se jich více než před desíti lety k advokacii hrne, a přihlédneme-li k právnickým fakultám, jichž návštěva stále se rozmnožuje, a považíme-li, že jen nejmenší část oněch, kteří právnické vědě se věnují, ve státní službě přijetí nacházejí, nelze zříti, k jakému konci stav advokacie rakouské, nyní již dosti povážlivý, v budoucnosti dospěje. Z uvažování těchto plyne nutnost, aby obmezení množství advokátův podle potřeby v cestě zákonodárství se upravilo.

Že však toto obmezení také jediným k odstranění nutných oněch zlořádů vedoucím prostředkem jest, vysvitá z následujícího:

Všechny opravy, kteréž zlepšení materielního postavení advokátního stavu rozšířením advokátní agendy nebo zvýšenou sazbou za advokátní práci za účel mají, mohou vzhledem na kollidující zájmy osob třetích jen malou změnu v nynějších poměrech vyvolati, nemohou však nikdy trvalý výsledek pro opravu advokacie přinésti, jelikož by zlepšení materielního postavení advokátů, jehož by se tímto spůsobem docílilo, nový podnět dalo k tomu, že by se opět jich mnoho k advokacii hrnulo, čímž by prospěchy docílené v krátkém čase zase zmizely. Však nehledě k tomu nemůže stav advokátní vůbec nikdy žádati, aby zákonodárná ustanovení, kteráž by právo a spravedlnost hledající obecenstvo bez vnitřního důvodu obmezovala neb soudnictví zdražovala, jen k tomu účelu dána byla, aby materielní postavení onoho zlepšila.

Tato úvaha přivádí posléze k přesvědčení, že přímé obmezení volné konkurence ohledně vykonávání úřadu advokátního, kteréž pouze změněním řádu advokátního provésti se může, jediným pravým prostředkem k opravě stavu advokátního jest, jelikož tento prostředek nejen zla přirozeně tam se chápe, kde sídlo své má, nýbrž i tomu se vyhýbá, aby hospodářská existence advokátův neodůvodněným obmezením neb zdražením soudnictví se pojistila.

Advokátní komora v království českém musí se tudíž shodovati s návrhem ve čl. 1. podání dolnorakouské komory co do zavedení obmezeného počtu (numerus clausus) obsaženým.

Co se otázky týče, zdali důvody k takovému obmezení přes hranice a obvod velkých jednotlivých měst sáhají, sluší k otázce té po podrobném uvážení všech sem směřujících poměrů, jakož i všech účinků, kteréž zavedení numeri clausi sebou nese, přisvědčiti.

Třeba v posledních létech zlořády, spůsobené přílišným hrnutím se k advokacii jen ve Vídni a hlavních městech se objevily, tož počaly se již za posledních časů i v místech, kde soudní dvory první instance své sídlo mají, ukazovati. A dostane-li se v místech těchto advokátům tam bydlícím — jakož se toho v brzku nadíti lze — osudu jejich kolegů ve velkých městech, pak účinky přeplnění i do dalších a dalších kruhů zasáhnou. Zavedl-li by se ale numerus clausus pouze pro Vídeň a zemská hlavní města, povstal by odcházením advokátů přespočetných z těchto míst na místa jiná týž stav venku, a vidělo by se zákonodárství v čase nejkratším nuceno, zákonité ono ustanovení na místa, kde soudní dvory první instance se nalézají a posléze i na obvody okresních soudů rozšířiti.

Zamezí-li se všestranným provedením obmezení počtu na jednom místě neb v soudním okresu usazených advokátů přeplnění na jednotlivých místech, které — jak zkušenost učí — i klientům k prospěchu neslouží, bude míti toto ustanovení dále pro správu soudní velmi prospěšné, daným poměrům přispůsobené rozdělení advokátů na venkově v zápětí."

Co se týče stanovení počtu advokátů, kterých lze bude připustiti v jednotlivých obvodech soudních, tož se při sestavení tabulky, návrhu výboru spolku advokátů připojené, vychází se zásady, že mají v každém obvodu okresního soudu býti připuštěni dva advokáti; že pro Prahu má býti systemisováno 100 míst advokátských, a že pro venkov, zejmena pro města, kde sídlí soud sborový, má býti měřítkem onen počet advokátů, kterého tam bylo koncem roku 1879. Co do této tabulky modifikoval p. dr. Osborne návrh svůj původní v ten smysl, by, zachovávaje zásadu, že mají v každém obvodu okresního soudu býti připuštěni dva advokáti, stanoven byl pro Prahu počet 80 advokátů, a by ostatně měřítkem byl onen stav, jehož tu bylo koncem r. 1873.

Předsedou byla zahájena generální debata o tom, zdali základem rokování má býti návrh výboru komory, spočívající na zásadě volné advokacie, neb návrh p. dra. Osborne, spočívající na zásadě obmezení počtu advokátů.

Když nikdo k slovu se nehlásil, odůvodnil ještě zpravodaj pan dr. Raudnitz návrhy výboru, načež se přikročilo k hlasování, jež dělo se za všeobecného souhlasu vyvoláváním jmen. Výsledek byl, že se návrh p. dra. Osborne přijal 60 hlasy proti 34 hlasům za základ rokování.

S „ano" (pro numerus clausus) hlasovali pp. doktoři: Ad. Lichtenstern, Tragy, Scheller, Kottner, Marterer, Klepsch, David (Ouší), G. Schneider (Teplice), Winter, Laufberger (Turnov), Sedláček (Klatovy), Peták (Plzeň), Nevečeřel, Alfr. Hrdlička, Eypert, Osborne, Hammerschlag, Hauer, ryt. Trmal (Poděbrady), Löffler, Melchers (Vys. Mýto), Wintika, Ad. Novotný, Steiner, Bárta, Turnwald, Basch, Vlček, Zunterer, Karel Hlawatsch, Kaizl, Pixis, Lederer, Toman, Hruška (Klatovy), Havránek, Flögel, Bretschneider, Körbl, Samec, Novák, Helminger ml., Linha, Kulík, Zahn, Schreiter, Schönhofer, Rob. Polák, Jan Polák, ryt. Herget, Veltrubský (Louny), Vašatý, Werunský, Rudolf Schmaus, Kühn, Jahn, Rziha, Sobička, Scherks, Wurzel (Ml. Boleslav).

S „ne“ hlasovali pp. doktoři: A. Rosenbacher, K. Claudi, Kraus (Ml. Boleslav), Jennel (Ml. Boleslav), Sig. Schneider, Pražák, Bergmann, Wien, Raudnitz, Josef Tiliš, Hancke, Příbram, Hauptmann (Březnice), Jan Kiemann, A. Kiemann, Diviš, Flusser, Goldschmidt, Ed. Rosenbacher, Kahn, Sachs, ryt. Aull, Zavadil, Kauders, Schmeykal, Eger, Sig. Taussig, Růžička, Grätz, ryt. Rilke, Melnik, Kafka, Bendiener a Goppold.

Po prohlášení výsledku tohoto hlasování opustila valná část přítomných schůzi.

Přikročilo se tudíž k debatě specielní o návrzích panem drem. Osbornem přednešených a námi svrchu uvedených.

K odstavci 1. přeje si p. dr. Tragy, aby se uložilo výboru komory, aby petici navrženou ještě v dvojím směru doplnil, totiž jednak tím, že by se po vyslyšení enquety, kdež by i venkovští členové komory byli zastoupeni, sestavila nová tabulka, kdež by vytčen byl počet advokátů, navržený pro každý obvod soudní, pak tím, že by se navrhla vhodná ustanovení přechozí.

Návrh p. dra. Tragyho byl podpořen p. drem. Flöglem i přijat konečně, ač se jak p. dr. Osborne, tak i p. dr. G. Schneider proti němu vyslovili. V ostatním se odstavec 1. přijímá.

Při tom vyslovil p. dr. Melchers (z Vys. Mýta) přání, aby enqueta pokud možná po čas zasedání českého sněmu byla svolána, a p. dr. G. Schneider žádá, aby v ní i venkovští advokáti vydatně byli zastoupeni.

Při poradě o odstavci 2. vyslovuje se p. dr. Raudnitz proti tomu, aby vpočtena byla praxe jednoroční, odbytá u politického úřadu.

Přes to přijímá se odstavec 2. v znění navrženém.

Vzhledem k tomu, že petice p. dra. Osborne nenavrhuje ničehož k odst. 3. petice advokátní komory dolnorakouské, chopil se slova pan dr. Zahn, by v delší řeči odůvodnil návrh, srovnávající se úplně s 3. odstavcem petice komory dolnorakouské. Řečník poukazuje zejmena k tomu, kteraká toho potřeba, aby stav advokátů nedal vstoupiti do svého středu mužům, kteří nejsou hodni důvěry, neb stav advokátů jest právě oním, který důvěry obecenstva co nejvíce má zapotřebí. Nemůže shledána býti v tom ani nespravedlnost, ani libovůle, když se dává výboru komory právo, odepříti zapsání do seznamu za udání určitých momentů, jimiž se vylučuje důvěryhodnost ucházeče; vždyť má býti tomuto dáno právo rekursu k neodvislým instancím soudním a nyní již mohou příslušníci stavu v radě disciplinární pro případ nalézti na

škrtnutí koho z listiny advokátů, aniž by i zde činy, pro které se tak státi může, byly přesně definovány. Definice taková jest vůbec dle přirozené povahy věci naprosto nemožnou. Ustanovení obsahu naznačeného jeví se býti nezbytnou potřebou, uváží-li se, že stav advokátní přístupný jest každému, kdož splnil podmínky zákonní, že možno jest, že ucházeč v dřívějším postavení svém co soudce, soukromník a pod. dopustil se hrubých poklesků, které jej zbaviti musí důvěry obecenstva, a které přec nemůže stíhati rada disciplinární, poněvadž ucházeč v čas, kdy se poklesků těch dopustil, disciplinární moci komory vůbec ještě podroben nebyl.

Pan dr. Řaudnitz souhlasí v podstatě s tím, co byl pan dr. Zahn uvedl, má však za to, že by se věc přec poněkud přesněji měla formulovati, a že by zejmena tomu, kdož za zapsání žádá měla se poskytnouti možnost, aby si v řádném řízení zjednal slyšení. Navrhuje tudíž řečník znění, původně již výborem komory k tomuto číslu navržené, a sice:

„Výboru komory advokátní má býti dáno právo, žadatele o zanešení v seznam advokátů se ucházejícího, zamítnouti, když se tentýž dle náhledu výboru advokátní komory tak byl zachoval, že by toto chování jeho, kdyby již byl býval advokátem, bylo mělo za následek odsouzení radou disciplinární k pokutě disciplinární dočasného sesazení z úřadu aneb k pokutě vymazání z listiny advokátův.

Proti takovému vyloučení by mělo býti kandidátovi neb jinému žadateli vyhraženo právo, podati svůj odpor, následkem kterého by rada disciplinární dle platících pravidel disciplinárního řízení po provedeném ústním jednání nalezla, zdali tímto chováním se žadatele, pro které by advokát naduvedeným trestem stíhán byl, odepřené zanešení v seznam advokátů oddůvodněno jest čili nic."

Takovýmto konkretním zněním by dle náhledu řečníkova odstraněna byla obava, kterou vynesení ministerstva vyslovuje, jakoby totiž pojem „důvěry hodnosti" nebyl dosti určitým.

Pan dr. Zahn konformuje se s tímto návrhem a jest vřele podpořen panem drem. Tragym.

Naproti tomu má pan dr. Osborne za to, že by ustanovení druhu naznačeného bylo nebezpečné; porovnává je zejmena s řízením objektivním ve smyslu trestního řádu, kteréž v obecenstvu tak malé došlo obliby. Též míní řečník, že by při nejmenším zakročení výboru v té věci by mělo býti obligatorním, i že by nemělo se ponechati dobrému zdání výboru, chce-li proti zapsání koho činiti námitek, čili nic. Názorům těmto přisvědčuje také p. dr. Werunský.

Při hlasování zůstal návrh výboru komory, s kterým se byl pan dr. Zahn srovnal, v menšině, a sice 19 hlasy proti 21 hlasu.

Zbývající ještě odstavce petice p. drem. Osbornem navržené (3.—7.) přijímají se pak k návrhu p. dra. Nováka en bloc.

Rovněž přijímají se návrhy, týkající se formelního pokračování v té věci, i bylo pouze k návrhu p. dra. Tomana dodáno, že výbor má nejdéle do 15. července 1880 zaslati vrchnímu soudu dobrozdání doplněné výrokem výboru a enquety o počtu naznačených sídel advokátních a o ustanoveních přechozích.

Dále bylo k návrhu p. dra. Werunského usnešeno, že se dnešní usnešení má tištěné rozeslati všem členům komory, jakož i všem komorám advokátním království a zemí v říšské radě zastoupených.

K návrhu p. dra. Lederera byly konečně vysloveny p. dru. Osborne díky za sepsání elaborátu tak všestranného a důkladného.

Tím byla schůze skončena.

Denník.

Úmrtí. Jeden z nejznamenitějších právníků uherských, náměstek vrchního státního návladního v Pešti dr. Tobiáš Löw zemřel po dlouhé trapné nemoci dne 7. června 1878 jsa stár 37 let. On byl právníkem velenadaným; již co studující přeložil některé spisy Mohlovy na jazyk maďarský, později založil právnický časopis „Magyar Igazsagügy", který podnes jest nejrozšířenějším z uherských časopisů právnických. Posledním jeho spisem byla sbírka materiálií k uherskému zákonu trestnímu, jejíž druhý svazek vyšel právě v den jeho úmrtí. — Dne 2. června 1880 zemřel pan František Tesař, ředitel výpomocných úřadů c. k. zemského soudu v Praze, dosáhnuv věku 72 let. Zesnulý byl důkladným znalcem registratury zemského soudu, jemu přímo podřízené. U stran i zástupců jich byl zvláště oblíben pro řídkou vlídnost i ochotu, kterou vyhovoval každému přání, jehož splnění srovnávalo se s povinnostmi úřadu naň vznešeného.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. května až do 10. června 1880.

A. v seznamu advokátů: Zapsán byl: pan dr. Bedřich Flanderka se sídlem v Rychnově n. K.

Poznámka. Pan dr. Krader oznámil přeložení svého sídla z Aše do Karlovarů.

B. **v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili:** p. dr. Bernard Stampfer k p. dru. Haušildovi v Jablonném; p. dr. Václ. rytíř Bělský k p. dru. K. L. ryt. Klaudymu v Praze; p. dr. Gustav Pollak k p. dru. ryt. z Wienerů v Praze; p. dr. Josef Janka k p. dru. Schmeykalovi v Praze. — 2. **Přestoupili:** P. dr. Kudrna Otak. od p. dra. Vaňka k p. dru. Škardovi v Praze; p. dr. Duschenes Jul. od p. dra. Raudnitze k p. dru. Hammerschlagovi v Praze; p. dr. Ullmann Ig. od p. dra. Wellnera k p. dru. Vojt. Spitznerovi v Praze. — 3) **Vystoupili:** Pan Augustin Fikar od p. dra. Šindeláře, adv. v Libáni; p. dr. Jan Klaus od p. dra. Garreise, adv. v Děčíně; p. dr. Bedřich Flanderka od p. dra. Škardy v Praze.

Jmenováni: auskultanti s. příručími: pp. Jul. Rotter ve Vítkově, David Klein v Zdounkách, H. Eisler ve V. Meziříčí, K. Tvarůžek v Kyjově, Fr. Hruban v Kloboukách, B. Hrůza v Tišňovicích, Antonín Pospíšil v Rožňově a Jos. Strejc v Kyjově; př. okr. s. v Dašicích, dr. Fr. Matyáš, př. kr. s. v Jihlavě; př. okr. s. ve V. Meziříčí, p. K. Svoboda, př. z. s. v Opavě; př. okr. s. v Kloboukách, p. V. Hrubý, př. kr. s. v Těšíně; okr. s. p. Jos. Krupka ve Vyzovicích a p. Ed. Günther v Místku, z. r. v Těšíně; př. okr. s. v Praze, p. Jan Čech, okr. s. v Ústí nad Orlicí; př. okr. s. v Ivančicích, p. Em. Neubauer, okr. s. ve Frankštatu; př. r. t. u vrch. z. s. v Praze, dr. Ed. Herbst, př. r. t. u nejv. soudu ve Vídni.

Přesazeni: okr. s. p. K. Rössler z Přimdy do Kaplice; s. př. p. A. Grimmich ze Zdounek do Třebíče; s. př. p. H. Dietrich z Vítkova do Dašic a přikázán ku kr. s. v Jihlavi; s. př. p. J. Šíma z Tišňovic do M. Šumberku; s. př. p. Ed. Lammel z Kyjova do Místku a přikázán ku kr. s. v Olomouci; s. př. L. Möser z Opavy do Brna; okr. s. p. dr. Fr. Kraus z Frankštatu do Hranice; okr. s. p. Ab. Pompe z Ústí nad Orlicí do Milevska a okr. s. p. Eug. Schattenbach do Sternberka. — **Notáři:** pp. dr. M. Wellner z Únoště do Prahy; Fr. Schmaus z N. Paky do Berouna a Fr. Proche z Berouna do N. Paky (všickni na svou žádost).

Vyznamenán. Tit. vrch. radovi u kr. s. v Těšíně, p. M. Böhmovi, odcházejícímu na trvalý odpočinek vysloveno nejvyšší uznání za jeho dlouholeté, věrné a výsledné služby.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

Návrat ku době předjosefinské. Docílení jednoty práva v zemích mimouherských.

§. 30.

Krátkou dobu vlády Leopolda II. lze směle označiti co periodu reakce proti ukvapeným druhdy arciť reformám doby josefinské. Spravedlivý i mírumilovný císař nebyl ani nadšen pro konečný cíl, jejž si byl vytknul bratr jeho, aniž vytrvalým u provádění oněch prostředků, kteréž byly nezbytnými k oživení idey Josefovy. Mimo to nepřála ani všeobecná konstellace politická v Evropě pokračování na dráze, na kterouž byl Josef nastoupil. Francouzská revoluce již byla zviklala jeden z nejstarších trůnů evropských; nový rozvoj událostí vrhal již stín svůj před se a myšlenky, kteréž ve Francii hlásány, pronikaly, arciť ještě nejasně i neúplně, ku vzdáleným národům i rakouským. Okolnosti tyto, jakož i přesvědčení Leopoldovo, že mnohé z reform Josefa II. jsou spůsobilými, vzbuditi nespokojenost, ano i přímý odpor oněch kruhů, jejichžto interesy reformami bezprostředně jsou ohroženy, učinilo císaři žádoucím, zaťočiti zpět na dráhy, jež byl Josef opustil. Tento návrat k spůsobu vlády předjosefinské jest hlavně karakteristickým pro posuzování vlády Leopolda II. Energičtější mysl vladaře, lepší úřednictvo, činné ve smyslu napomenutí Josefa II. ze dne 1. prosince 1783, především však větší osvícenost národů vedlé příznivějších okolností politických: toť byly by podmínky pokračování v reformatorní činnosti, Josefem zahájené; nijedné z podmínek těchto tu nebylo, reakce stala se tudíž nutnou.

Nejostřeji vyvinula se reakce ta v zemích uherských. Nenávist panující, šlechtické třídy obyvatelstva proti novotám Josefa II., kterým se přičítala vina na př. i povstání valašských sedláků proti šlechtě uherské, byla tak veliká, že se dekrety Josefa přímo ničily a po jeho smrti bouřně žádáno, aby se prohlásila veškerá nařízení Josefa II. co nezákonitá, svobodě[100]) národní škodlivá. Skutečně uzavřeno na sněmu zemském z r. 1790 i 1791, že se mají veškeré zákony Josefa II. výslovně zrušenými považovati a pro budoucnost míti průchodu pouze ony výsady, kteréž jsou od Leopolda II. výslovně potvrzeny. Přece však musel i sám sněm uznati, že jest určité zákonodárství, jakéž prováděl Josef II. v zemi nezbytně nutným vůči rozervanému dosavadnímu stavu práva. Proto usnešeno se na tom, že se mají kodifikovati jednotlivé partie práva zemského, i vyslány jsou za tou příčinou od sněmu zvláštní deputace, které měly práci tu vykonati, i elaborát svůj příštímu sněmu předložiti. Výsledek arciť opatření toho byl i tenkráte týž, jaký docílen jest podobnými usneseními v dřívějších dobách; deputace nedala ani známky života i staré zmatky ve vykonávání spravedlnosti panovaly i na dále.

V jiných zemích mocnářství panovala sice též nespokojenost se zařízeními Josefa II.; avšak tato nevztahovala se na reformy jeho v oboru zákonodárství i neohrožovala tedy zákony jeho v trvání jich. Vláda Leopolda II. mohla se tudíž soustřediti na podporování velikého díla kodifikačního, jež byla Marie Teresie započala i obmeziti se ohledně ostatních zákonníků Josefových na opravení jich dle potřeby času. Především měl Leopold II. úmysl, znova dáti revidovati občanský zákonník josefinský, jakož i zákonník o zločinech. Zejmena v tomto posledním měly se docíliti proměny ve smyslu polehčení trestu; v právu civilním pak mělo býti soudcům umožněno svobodnější uvažování zákona. Dále přimělo veliké množství doplňkových nařízení, vydaných k soudnímu řádu císaře k vydání rozkazu, aby se předsevzala revise soudního řádu v tom směru, aby doplňková nařízení tato přijata

---

[100]) Arciť považovala celá ona massa střední šlechty v komitátech, kteráž měla rozhodný vliv i v zemském sněmu i v t. zv. cirkulárních sezeních, svobodu za identickou s neobmezenou mocí třídy šlechtické, s vlivem i výhradným právem správy ve všech záležitostech zemských s vymezením veškerých ostatních tříd obyvatelstva. (Horváth, G. d. Ung. II. 616.)

byla v text a text sám aby patřičně byl opraven. Avšak žádný z navedených úmyslů těchto není uskutečněn; nerozhodnost císařova i následující po napnutí v době josefovské ochabnutí úřednictva zamezilo docílení jakýchkoliv resultátů v ohledu tom. Speciálními pouze zákony i rozhodnutími císařskými bohata jest doba Leopolda II., k obsáhlejšímu dílu v oboru zákonodárství, kteréž by mělo obejmouti veškeré země rakouské, nemohla se vzchopiti. V zemích mimouherských arciť jednota právní v pochybnost více uvedena není.[101])

§. 31.

Nový, mocný rozkvět ve pracích kodifikačních nastal za vlády prvního císaře rakouského, Františka I. Vzdor nešťastným válkám, jež častěji ohrožovaly i trvání říše co velmoci, vzdor mnohým obtížím, jež se stavěly vstříc snahám jeho i u samých národů rakouských, nespustil císař nikdy s mysli veliké dílo kodifikace práva ani v dobách nejsmutnějších a krátce po nejponižujícím míru, jejž Rakousko kdykoliv bylo uzavřelo, po míru Vídeňském (14. října 1809), předložen jest císaři úplně dohotovený návrh obecného občanského zákonníka, plod to více nežli šedesátiletých prací různých komissí, jeden z nejskvělejších úkazů právně-historických za celá dvě století. Zcela stručně jen lze na místě tomto dotknouti se posledních stadií, kterýmiž musel zákonník ten projíti, dříve nežli byl dne 26. dubna 1811 potvrzen. Revise josefinského zákonníka, kterou byl Leopold II. nařídil, dokončena jest skutečně do r. 1796 i operát takto docílený přeložen jest do latiny i polštiny a uveden patentem ze dne 13. února 1797 co „občanský zákonník pro západní Halič“ v nově nabytých územích Polska i prohlášen dále dv. dekr. ze dne 8. září 1797 i pro Halič východní. Avšak ještě v posledním okamžiku zdálo se, že myšlenka jednoty právní, kteréž měl býti obecný občanský zákonník hlasatelem, vzdálí se uskutečnění svého. Výsledek takový mohlo míti totiž nařízení, jež dáno r. 1804, aby se sebraly ony „statuty jednotlivých provincí i krajin“, kteréž by po §. 11. ob. zák. obč. měly zůstati i po jeho vydání v platnosti. Než však i tato překážka odstraněna i obecný

[101]) Leopold II. sám vyslovil se, že má ve všech německých i českých zemích dědičných platiti pravidelně jeden i týž zákon a jen pokud toho okolnosti jedné neb druhé země vyžadují, má míti výjimka z pravidla toho místa. (Harrasowsky l. c. 154.)

zákonník občanský skutečně prohlášen patentem ze dne 1. června 1811 ve všech tenkráte k říši rakouské patřivších zemích, vyjma pouze země uherské i ustanoven den 1. ledna 1812 co začátek platnosti jeho. Cirkulárním nařízením dv. vojenské rady ze dne 17. června 1811 prohlášen ob. zák. obč. co platný i pro vojsko, v době pak od r. 1814 až do r. 1820 uveden konečně postupně v oněch částech mocnářství, kteréž následkem válečných událostí oné doby říši byly odcizeny a později znovu připojeny, aneb nyní teprvé nabyty.[102]) Jako v ohledu materielního práva civilního, chtěl František I. revisi, kterouž byl předchůdce jeho ohledně soudního řádu nařídil, přivésti k zdárnému konci. K tomu účelu měl se vydati pro veškeré dědičné země společný nový soudní řád. V té však obsáhlosti práce, ku kteréž byl dal podnět Leopold II., do dnešního dne dokonána není. Pouze pro západní Halič prohlášen jest patentem ze dne 19. prosince 1796 soudní řád, kterýž pak později mezi r. 1803—1819 uveden jest ve všech oněch mimouherských zemích, ve kterýchž starý soudní řád od r. 1781 v život byl ještě nevstoupil aneb, jako v Tyrolsku a Vorarlbergu, dočasně byl platnost ztratil.[103]) Dále ukázala se býti plodnou vláda Františka I. i na poli práva trestního. I v ohledu tom totiž dokončena jest nařízená od Leopolda II. osnova trestního zákonníka, jakož i osnova trestního řádu, kteréžto osnovy co jeden celek patentem ze dne 1. června 1796 prohlášeny jsou především pro západní Halič. Na základě pak tohoto zákona i dobrozdání zemských kómissí, které se měly o zákonu tom vyjádřiti, zahájeny jsou nové porady, jejichžto výsledek se jeví v trestním zákonníku, prohlášeném v zemích německo-slovanských dne 3. září 1803. I tento zákonník uveden jest do r. 1819 ve všech zemích, které jsou následkem příhod válečných dočasně od mocnářství odtrhnuty a později znova s ním spojeny, aneb říši na novo přivtěleny.[104]) Konečně nabyla i t. zv. instrukce pro trestní soudy ze dne 28. října 1808, která byla původně prohlášena pro obě části Haliče, v pozdějších letech platnosti daleko za hranicemi země této.

Mnohé ze zákonů, tuto uvedených, nutno považovati přímo za historický základ dnešního našeho zákonodárstva i nelze zneuznati pevný plán ve spůsobu od císaře zvoleném, uvésti totiž zá-

[102]) Domin l. c. 253.
[103]) ibid. 277. n.
[104]) ibid. 309. n.

kony obsáhlejší, mající všeobecný význam, nejdříve v jedné zemi i prohlásiti je teprv, až se tam byly osvědčily, i v ostatních mimouherských zemích. Postup takový nejen že osvědčil se co nejlépe vzhledem k nabytí přesvědčení o vhodnosti samých zákonů, nýbrž i vzhledem k jistému docílení konečného cíle, jenž tanul na mysli císaři, uvedení totožných zákonů ve všech zemích, ve kterýchž vzhledem k jich vydání nebyl vázán na spolupůsobení nižádných representativních korporací.

Značný počet méně závažných aneb specielních zákonů, jež připadají velmi plodné v ohledu zákonodárním době Františka I. a při jichž uvádění v život se postupovalo namnoze tímtéž opatrným spůsobem, jako při zákonech právě uvedených, lze na místě tomto mlčením pominouti. Zákony ty vztahují se na veškeré skoro obory státní i právní správy, dotýkají se práva civilního, ve kteréž uvádí na mnoze zásady, kteréž nabyly později v občanském zákonníku platnosti (tak zejmena patenty o posloupnosti v dědění, o právu dědickém, o projednávání pozůstalosti z let 1793, 1795, 1796, 1799 atd.), dávají nařízení stran postavení soudců, stran vyvinujícího se živěji obchodu (sem náleží na př. směnečný řád pro západní Halič ze dne 10. října 1797, patent o lichvě ze dne 2. prosince 1803, patent o výsadách ze dne 8. prosince 1820 atd.).[105]) Zejmena sluší tu vytknouti ještě předpis o řízení ve sporných záležitostech manželských ze dne 23. srpna 1819, jehožto platnost zasahá až do našich dnů, an se dle zásad předpisu toho soudilo křesťanům i nekřesťanům před zeměpanskými úřady až do zřízení duchovních soudů manželských dne 1. ledna 1857, dv. dekret pak, předpis ten obsahující, opětně čl. 3. zák. od 25. května 1868 pro členy všech konfessí v život vstoupil. Veškeré tyto zákony nemají pouze lokální vážnost, třeba některé z nich v první řadě prohlédají pouze ku potřebám jednotlivých zemí, nýbrž tvoří přímo důležitý článek v celé legislatorní činnosti císaře Františka I., kteráž směřovala nezvratně k docílení jednoty práva třeba ne v celé říši, tož přece v nejdůležitější i největší části její.

Docíliti toho, aby tytéž zákony byly platnými v celé říši, nepodařilo se ani tomuto císaři. Na všech sice sněmích uherských zemí, které jsou odbývány za jeho panování, poukazovaly císařské resoluce i proposice k nutnosti, aby zlepšen byl soudní řád, pro-

---

[105]) O zajímavém pokusu stran sepsání obchodního zákonníka srov. Domin l. c. 268. n.

tříbeno i srovnáno bylo právo soukromé i uvedeny nové zákony, jež vyžaduje vyvinutější život právní i obchodní. Avšak zištnost i svéhlavost uherské šlechty zmařila nejšlechetnější snahy císaře, který měl pouze zájmy země samé na mysli. Sněmy buďto pominuly předlohy královské, směřující k revisi i kodifikaci práva, jednoduše mlčením, aneb použily začasté již zkušeného prostředku udušení již v zárodku pokusů, směřujících k proměně posavadních poměrů, zvolily totiž nové, velké deputace, jež měly operáty své „se všemožným zrychlením, již nejbližšímu sněmu“ předložiti. Tak zvolena i na sněmu r. 1825 nová, četná deputace pod předsednictvím arcivévody Josefa co palatina, kteréž uloženo, provésti kodifikaci veškerého práva do nejbližšího sněmu. Arciť znamenala i tenkráte volba kodifikačního výboru nový jen průtah celého díla. V jednom pouze oboru nalezáme, že vyvinoval sněm uherský, zejmena sněm z r. 1832—1836 energičtější činnost, v oboru totiž zákonodárství urbarialního; avšak ani to ne v tom směru, aby úpící pod jarmem poddanstva venkovské obyvatelstvo bylo osvobozeno tak, jak stalo se v jiných zemích již více nežli před půl stoletím, nýbrž aby nejkřiklavější nespravedlnosti „v zásadě“ se zmírnily, ve skutečnosti však aby pánům pozemků materielní výhody, vyplývající z poměrů urbarialních, i pro budoucnost se pojistily. Jeden pouze důležitější zákon z celé dlouhé doby vlády Františka I. měl nabýti platnost v celé říši, totiž finančními poměry státu, nastalými ve válkách francouzských, vyzvaný t. zv. finanční patent ze dne 20. února 1811, jehožto nařízení patentem ze dne 1. srpna 1812 nabyly platnosti i v Uhersku i zemích jemu připojených.

§. 32.

Po dokončení velikých prací kodifikačních na poli civilního i trestního práva nastal za vlády císaře Ferdinanda I. poklid v činnosti zákonodárné. Obsáhlé zákonníky, krátce před tím teprvé v život uvedené, poskytovaly vždy ještě soudci dostatečné rady ve všech otázkách, jež měly dojíti právního jeho rozřešení. Veškeré právní poměry vyvinovaly se v nastalé po bouřích válečných klidné době jaksi klidněji i zdlouhavěji; skleslost, jež nastala ve veškerém životě národním, zrcadlila se i jasně na poli práva. Ochabnutí nastalo i u oněch orgánů, kteréž měly prováděti zásady práva v životě; nalezalyť ve výtečných skutečně zákonnících spolehlivé rádce, jejichžto hlas v nejčetnějších případech byl dosti jasným,

aby dle něho se mohlo rozhodnutí učiniti, pakli však nenaleznul se žádný paragraf, jehož by bylo lze doslovně užiti, tu poskytoval §. 7. ob. zák. obč. jakousi generalis clausula, jejížto pomocí se daly i sebe zapletenější právní otázky přece šťastně smístiti pod pravidlo nějakého paragrafu. Zjev tento ostatně nelze považovati jedině za následek všeobecné, i ve stavu soudcovském se obrážející skleslosti. Zákonníky, zejmena obecný občanský zákonník z nich nejdůležitější, byly skutečně pro dobu svoji výtečnými, v nejčetnějších právních případech mohl se soudce na ně bezpečně spolehati a nelze konečně zneuznati, že zákonníky ty působily též zpět na další vývoj samých právních poměrů. Tak tudíž bylo skutečně málo pouze podnětů k činnosti zákonodárné a kde se podnět takový přece vyskytnul, bylo lze potřebě po zákonních normách vyhověti předpisy, připojujícími se těsně k základním zásadám zákonů v životě již se nalezajících. Nalezáme tudíž též málo památek z této doby, jež by vykazovaly zásadný pokrok u vývoji právním i zákonním. Nejdůležitější buďtež zde vytčeny.

Co se týče především materielního práva civilního, tuť nejméně arciť ukazovala se za vlády Ferdinanda I. nutnost změn v oboru tom. Pustíme-li mimo se jednotlivé zákony, jež se vztahují na t. zv. smíšená manželství, náboženské vychování dětí v nich zplozených atd., tuť zbývá vytknouti především zákonodárství, jímž mělo se poskytnouti ochrany literarnímu i uměleckému vlastnictví proti neoprávněnému uveřejňování, patisku i napodobení. Nehledě k některým starším předpisům, třeba poukázati k cís. patentu ze dne 19. října 1846, jemuž zůstane pojištěno vážné místo v historii práva rakouského nejen proto, že uveden jest zákon ten pozvolna ve všech zemích říše i u vojska, nýbrž i že zásady jeho nabyly četnějšími mezinárodními smlouvami platnosti, sahající daleko za hranice rakouské. Dále nelze pominouti mlčením předpisy, kterýmiž se měla usnadniti sjednání se mezi pány pozemků i desátků i pozemníky i desátečníky a kteréž jsou vytčeny v presidiálním dekretu dvorské kanceláře ze dne 18. prosince 1846. Nebyla-li takto činnost zákonodární v oboru občanského práva valnou, vyvinovala se poměrně vydatněji na poli soudního řízení, kdež nalezáme zákony, kterým i dnes ještě nelze upříti větší, nežli pouze historickou důležitost. Příčinu zjevu toho zajisté lze hledati v přesvědčení o potřebě obsáhlé reformy na poli řízení soudního, vyskytující se častěji již od dob Leopolda II. Nový soudní řád doba Ferdinandova arciť nemohla přivésti k místu. Na prvním místě v oboru uvedeném

sluší vytknouti dekretem s. dv. ze dne 24. října 1845 uvedené t. zv. stručné řízení, jež uveřejněno později (10. února 1847) pro vojsko, a dv. dekr. ze dne 29. března 1848 i pro soudy dalmatské. Dále lze uvésti zákon ze dne 8. listopadu 1842, kterým vydána jest instrukce o řízení vyvazovacím při stavbách státních železnic. Konečně sluší vzpomenouti též prací, kteréž arciť s výsledkem se minuly, aby provedena byla proměna konkursního řádu, kteréž práce však přece dospěly aspoň ku předložení císaři návrhu nového řádu konkursního. Na poli práva trestního nelze též zaznamenati obsáhlejších výsledků. Několik pokusů všeobecnějšího zákonodárství lze sice stopovati, jako na př. oněch, jež čelily k obmezení patrimoniální právomocnosti v záležitostech trestních, avšak vzdor vypracovanému od zvláštní komisse návodu žádného výsledku nedosáhly, předpisů o trestancích atd. Pouze zákon o přestupcích poplatkových ze dne 11. července 1835 částečně vyniká.

Že v době, kde ústřední vláda byla ochabla, v Uhersku ani se nepodporovala myšlenka jednoty říše, ani se nedocílily důležitější výsledky ohledně kodifikace práva, nelze se diviti. Stará hra volby výboru, který měl sněmu předložiti osnovu zákonníka, opakovala se za vlády Ferdinanda I. se známým výsledkem. Sněm z r. 1839—40 zvolil deputaci, která měla vypracovati i nejbližšímu sněmu předložiti návrh nového trestního zákona i trestního řádu; arciť však ani tentokráte nelišil se výsledek docílený od dřívějších. Pouze jedna práce jest vykonána; sněmu z r. 1840 předloženo jest právo směnečné i obchodní, jež skutečně zákonem jest prohlášeno.

Nový pokus o sjednocení říše na poli práva.

§. 33.

Vláda Ferdinanda I. přerušena jest událostmi, jež ve značné míře seslabily pásku spojitosti zemí, pod žezlem jeho se nalezajících, jež učinily, že skoro úplně utuchla idea jednotného státu rakouského i přivedly říši samou na kraj propasti. Nemoha ukrotiti bezuzdných vášní, unaven ze všech stran nalehajícími naň starostmi vladařskými, složil Ferdinand břímě koruny na hlavu mladistvého, pronikavým duchem pravé prostředky k spasení říše seznávajícího i k jejich důslednému užití pevně odhodlaného Františka Josefa I.

Opětně utužiti svazek, poutající vzájemně veškerá území říše jeho, potlačiti veškeré, jednotě státní nebezpečné živly i užíti veškerých prostředků k zamezení šířících se snah partikularistických: toť byly úlohy, jež měl mladý vládce vyplniti, kteréž on, jak toho jsou důkazem první jeho slova, kteráž pronesl k svým národům, jasně též seznal i vší sílou ducha svého skutečně rozřešiti se snažil. Mimoděk namítá se při pozorování těchto úkolů porovnání mezi Josefem II. i Františkem Josefem I. Stejný cíl tanul oběma na mysli, stejné bylo v obou přesvědčení o jeho důležitosti, stejnými konečně prostředky snažili se oba, dosáhnouti cíle toho; veledůležitý však rozdíl mezi oběma vyskytuje se vzhledem jednak k době i okolnostem, za jakýchž jeden i druhý vstoupil na trůn, jednak k spůsobu, jakýmž každý z nich užíval prostředků, k dosažení cíle onoho spůsobilých. Josef II. naleznul při nastoupení svém na trůn říši uvnitř spořádanou, na venek sesílenou; tendence partikularistické byly takřka více theoretické povahy, čehož pravý opak se jeví v době, když František Josef I. ujal se vlády; kdežto dále na počátku vlády Josefovy otázka národnosti u národů rakouských skoro ani nepadala na váhu, byla to právě zásada národnosti, kteráž v době, když František Josef I. přejal veslo státní do rukou, vzájemně dělila národy říše jeho i druhdy v různé, nepřátelské si tábory je rozštěpovala. Kdežto konečně reformy Josefa II. nemohly zniknouti výtky nešetření odvěkých práv, nemohla se tatáž výčitka učiniti reformám, kteréž zahájil František Josef I. V zemích mimouherských bylatě jednota práva — a o tu se zde jedná na prvním místě — již od dřívějška dosažena a vůči Uhersku nalezal se vladař v podobném postavení, v jakéž vstoupil Ferdinand II. po bitvě na Bílé Hoře vůči Čechům; revolucí, kteráž vedla konečně ku výjevu u Vilagose, provinili i Maďaři právo své; tatáž slova, kteráž byl Ferdinand II. předeslal obnoveným svým zřízením, mohl i císař František Josef I. užiti vůči Maďarům. Avšak jednoho budiž ještě rozdílu vzpomenuto mezi Josefem II. i Františkem Josefem I. Kdežto onen sám ještě se dožil zmaření snah, jež chtěl uskutečniti, docílena jest z valné části za vlády tohoto jednota právní v celé říši třeba ne i formalně, tož přece ve skutečnosti, i přibližuje se vždy více zdárnému svému zakončení. Že jest tomu tak, nelze zneuznati: přesvědčení o nutnosti pevného svazku na poli práva šíří se stále; tytéž zásady pronikají vždy více v právním životě všech národů rakouských a vzdor tomu, že politická jednota říše v žádné době nebyla zevně tak po-

rušena, jako právě ve přítomnosti, šíří se jednota právní v míře vždy utěšenější.

Několik pouze momentů z bohaté legislatorní činnosti císaře Františka Josefa I. budiž na místě tomto vytknuto; takových totiž, kterýmiž nejlépe se objasňují na poli práva civilního i trestního intence císařovy, i jež napomáhaly dílu unifikace práva. V první řadě tu sluší zajisté vytknouti uvedení rakouských zákonů v zemích uherských. To docíleno v míře nejobsáhlejší na poli práva civilního. Když bylo dne 14. ledna 1850 nařízeno uvedení knih pozemkových,[106]) vyslovena nejv. kab. dopisem ze dne 31. prosince 1851 vůle vladařská, „že se má uvésti obecný zákonník občanský i v oněch zemích, ve kterýchž doposud nestál v platnosti, po přiměřených a s uvážením zvláštních v zemích těch panujících poměrů učiněných opravách." Patentem pak ze dne 29. listopadu 1852 uveden jest obecný zákonník občanský v Uhersku, Chorvatsku, Slavonii, Vojvodině i Temešském banátu i vstoupil v platnost dnem 1. května 1853; patentem dále ze dne 29. května 1853 uveden ob. zák. obč. též v Sedmihradsku, kdež počal působiti 1. září 1853. Občanský zákonník vstoupil takto na místo veškerých dosavadních zákonů i zvyklostí, jež se byly v Uhersku během dob ohledně práva soukromého vyvinuly. Již dříve uveden jest cís. patentem ze dne 25. ledna 1850 všeobecný řád směnečný v celé říši; patent ze dne 3. května 1853 uvedl instrukci soudní v celém mocnářství vyjma vojenskou hranici a podobně stalo se posloupně i s jinými specielnějšími zákony materielního i formelního práva civilního. Cís. patentem ze dne 27. května 1852 prohlášen jest dále nový trestní zákon v celém obvodu říše, i vstoupil v život dnem 1. září 1852; totéž stalo se konečně i s novým trestním řádem, kterýž jest patentem ze dne 29. července 1853 taktéž v celém mocnářství mimo vojenskou hranici prohlášen.

§. 34.

Uvedením nejdůležitějších zákonníků těchto v celé říši provedena — po prvé po celou dobu rakouské právní historie — myšlenka jednoty práva ve skutek i upravena pro celou budoucnost společná půda právního vývoje, kteréž měly ve stejné míře národy rakouské potřebu a na níž se mohl nejjistěji docíliti rozkvět práva skutečně

[106]) Randa l. c. 117.

rakouského. Obsáhlé, nejpřísnějším vědeckým i praktickým požadavkům skoro úplně vyhovující zákonníky musely zajisté jeviti velice blahodárný vliv na veškerý právní život národů rakouských, musely po jejich sjednocení na jednom z nejdůležitějších oborů kulturního vývoje obrátiti veškeré jich snahy ku povznešení hospodářského i státoprávního života i mohly následkem toho pojistiti sesílení říše uvnitř i mohůtné její postavení na venek. Než nebylo Rakousku popřáno, postihnouti vznešeného cíle tohoto. Příliš krátkou byla doba míru, jehož užívala říše po dokončené své reorganisaci, převelikou byla řevnivost nejbližších jejich sousedů, kteříž neštítili se ani podrývání v jedné části říše k tomu účeli, aby se překazila konsolidace Rakouska; konečný výsledek nemohl ospravedlniti ani přání vladaře, ani těch, kdož upřímně sobě přáli sjednocení veškerých národů rakouských na poli práva. Po nešťastném výsledku války, kterouž byl dobrodruh na trůně císařském bez pravých příčin proti Rakousku započal, spěchalo se hlavně v oněch kruzích, kterým šlo více o výhody jednotlivých území, nežli o interesy celé říše, svalovati vinu porážky na soustavu vládní i naléhání oněch živlů, kteréž sotva dvě léta před vypuknutím války rády chtěly přiznati jednotu říše i práva, po válce však hlas svůj příliš nápadně proměnily, povolilo se a celé dílo unifikace práva opětně jest zrušeno. Po usneseních t. zv. judex-curialních konferencí od 23. ledna — 4. března 1861, kteráž jsou prohlášena dne 23. června 1861 i vstoupila v život dnem 23. července téhož roku, zbaveny jsou platnosti vytknuté shora, jakož i ostatní zákony, kteréž jsou ve smyslu vyslovené v udaném kabin. dop. ze dne 31. prosince r. 1851 vůle císařovy v zemích uherských zavedeny, i obnoven jest opět dřívější stav právní tamtéž. Zcela však přece není zničeno pracně provedené dílo; staviva jeho ochotně užíváno ku nové stavbě, ano celé částě jeho zůstaveny jsou vzhledem ku prospěšnosti jejich v celosti i na dále. Mnohé z uvedených po r. 1850 institucí právních podržely se i nyní: tak veškerá ona nařízení ob. z. obč., jež stojí ve spojení s knihovním řádem ze dne 15. prosince 1855 i upravují nabytí neb odcizení věcí, jež tvoří předmět knihovního úpisu,[107]) tak z většího dílu patent ze dne 29. listopadu r. 1853 atd. Mnoho jiných zákonů, jež nyní, druhdy velmi rychlým postupem, autonomní zastupitelstvo uherské

[107]) Doplňky k řádu tomu obsahuje XII. pohlaví form. d. pr. o. uzavření judex-curialních.

stvořilo, paděláno jest na mnoze velmi věrně po zákonech, jež uvedeny jsou v Uhersku za doby unifikační; jiné konečně zákony udržely se vzdor formálnímu jich vyzdvižení, mocí praxe, anto se bylo přesvědčení o jich vhodnosti příliš pevně zakořenilo. V Sedmihradsku ostatně zůstaly ve smyslu nejv. vlastnoručního dopisu ze dne 21. prosince 1860 veškerá nařízení civilního i trestního práva rakouského, uvedená tam mezi r. 1850—1860 v platnosti, pokud by se ústavní cestou nové proměny v ohledu tom neustanovily. Jak prospěšným ostatně bylo působení skoro veškerých zákonů rakouských, uvedených v té době v zemích uherských na právní jich život, vidí se zejmena v t. zv. trojjediném království. Následkem vyrovnání s Uherskem od r. 1868 [108]) vyhražena krákovství chorvatsko-slavonsko-dalmatskému samospráva v oboru vnitřní správy, soudnictví i vyučování, avšak nikdy tu neučiněn pokus, zneuznávati platnost veškerých zákonů rakouských, vydaných před r. 1860; všechna nařízení vlády, kterými se prováděla nová organisace, vycházela ze stanoviska platnosti zákonů těch, ačkoliv výslovně nikdy zákony ty nejsou znovu potvrzeny a i nyní v pravém ocenění vlastního prospěchu, vyvíjí se tu autonomní zákonodárství zcela v souladu se zákonodárskou činností ústavního sboru rakouského.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Příspěvky k nauce o sekvestraci.

Bance A. byla proti dlužníku B. exekuční sekvestrace domu č. 597. v král. Vinohradech povolena a za sekvestra ustanoven C.

Po exekučním prodeji domu podal sekvetr sekvestrační účet k soudu. O tomto účtu bylo ustanoveno stání k výslechu stran a zejmena též všech věřitelů. Exekut odporoval tomu, aby knihovním věřitelům, kteří exekuční sekvestraci nevydobyli, právo dáno bylo, účty sekvestra zkoumati neb proti nim výtky podati.

---

[108]) Vyrovnání to prohlášeno ve sněmu chorvátském dne 18. listopadu 1868 i tvoří čl. XXX. sp. zák. z r. 1868.

C. k. okresní soud v král. Vinohradech připustil výměrem ze dne 9. srpna 1879 č. 21363. veškeré knihovní věřitele k podání výtek a povolil prv pojištěnému věřiteli D. žádanou lhůtu 2 měsíců;

neb

exekuční sekvestr reality nespravuje tuto jako při provisorní sekvestraci toliko pro exekventa samotného, nýbrž ve jmenu všech hypothekárních věřitelů, a přísluší tudíž těmto právo, účet jím složený schváliti, neb proti tomuto účtu výtky podati.

K stížnosti exekuta změnil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 13. října 1879 č. 30014. onen výměr, vyloučiv věřitele D. ze řady osob, jimž přísluší právo, proti účtu sekvestra výtky činiti;

neb

účet sekvestra má se dle §. 297. ob. ř. s. toliko exekutovi a exekventům, kteří sekvestraci vydobyli, složiti, a toliko těmto přísluší právo, proti účtu výtky činiti, věřitel D. však k exekventům nenáleží.

Dovolací stížnosti věřitele D. nedal c. k. nejvyšší soud místa,

jelikož

jest rozhodnutí vrchního soudu v §. 297. ob. ř. s. odůvodněno, a stěžovateli na vůli dáno jest, má-li za to, že jest jednáním sekvestra ve svých právech, jemu dle dv. dekretu ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s. příslušících, zkrácen, práva svého cestou spůsobilou se domáhati.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 14. ledna 1880 č. 228.

II.

Tentýž sekvestr složil k soudu k rukoum sekvestrační massy domu č. 597. obnos 242 zl. 93 kr. co část nájemného, kteréž z tohoto domu na dobu ode dne dražby (26. května 1879) do sv. Jakuba připadá, kteréž však již o sv. Jiří, co tehdá splatné, byl vybral.

Okresní soud vzal tento obnos do soudní ochrany k rukoum „hypothekárních věřitelů domu č. 597.“

K stížnosti dražebního kupce změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 2. září 1879 č. 25937. onen výměr, uloživ,

aby obnos 242 zl. 93 kr. vzat byl do soudní ochrany k rukoum „sekvestrační massy dlužníka B.“;

jelikož

sekvestr obnos ten k rukoum této massy k soudu složil, a soud oprávněn není, aby depositum k rukoum jiného do soudní ochrany vzal, nežli deponent žádá.

Dovolací stížnosti věřitele D. nedal c. k. nejvyšší soud místa, a sice

v uvážení,

že se nároky věřitele D. na obnos 242 zl. 93 kr. tím nikterak nedotýkají, že obnos ten k rukoum sekvestrační massy dlužníka B. do soudní ochrany vzat byl.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 10. listopadu 1879 č. 33114.

III.

Vydražitel žádal u okresního soudu za vydání částky 242 zl. 93 kr., opíraje se o to, že podle dražebních výminek užitky domu č. 597. ode dne dražby jemu náleží.

Věřitel D. odporoval této žádosti hlavně z toho důvodu, že nájemné již o sv. Jiří splatné a vybráno bylo, a že dotýčná částka 242 zl. 93 kr. dle rozhodnutí shora uvedených k rukoum sekvestrační massy do soudní ochrany vzata byla.

Okresní soud a vrchní soud zemský poukázaly vydražitele s jeho žádostí na cestu práva,

jelikož

o odporujících nárocích vydražitele a věřitele D. na částku 242 zl. 93 kr. toliko cestou práva rozhodovati lze.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 30. března 1880 č. 9732.

Před dalším rozhodnutím nejvyššího soudu o dovolací stížnosti vydražitele, podal věřitel D. své svolení, by částka 242 zl. 93 kr. vydražiteli vydána byla.

Dr. J. R.

K zákonu ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z.

H. K.-ovi povolil c. k. obch. soud pražský výměrem ze dne 10. listopadu 1879 č. 78646.* pro směnečnou pohledávku 26 zl. 80 kr. zájem částky 80 zl. ze sumy 180 zl., kterouž T. N. za pozlacovačskou práci u knížete X. k pohledávání a u důchodů k výplatě poukázanou má.

V stížnosti, již T. N. na výměr ten podal, poukázal k tomu, že dle zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z. může mzda za vykonanou práci jenom tenkráte věřiteli exekučně odevzdána býti, když práce jest již vykonána a odvedena a když uplyne den, v který dle smlouvy neb zákona mzda vyplacena býti má. Dne 9. listopadu 1879, dovozoval stěžovatel, kdy odpůrce svou žádost podal, nebyl jsem ještě s prací sobě svěřenou, za kterouž mi kníže X. jistou částku (180 zl. však neobnášející) vyplatiti má, hotov, a dle smlouvy, kterouž jsem v příčině té uzavřel, ještě dnes nemám práva žádati zaplacení, neboť ujednáno, že teprvé v 5 nedělích po skončení a odevzdání práce pohledání moje vyplaceno bude. Poukázal dále k tomu, že dle zákona výše dovolaného lze jen na takovou část mzdy živnostníkovy exekuci vésti, kteráž jest skutečně mzdou a že mají tudíž vyloučeny býti z odměny za vykonanou práci všecky částky, jež vypadají za dodané ku práci materialie. V těch 180 zl. ale, o kterýchž odpůrce tvrdí, že jsou odměnou za práci mnou vykonanou, jest zahrnuta valná suma za látky ku práci dodané.

Stížnost tato byla rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 23. prosince 1879 č. 37539. zavržena,

poněvadž

dle jasného znění výměru v odpor vzatého mzda stěžovatelova k placení již poukázaná zabavena býti má, poukázaná pak mzda zajisté už vydělána a splatna jest a v rozeznávání, zdali částka té mzdy toliko náhradou za materialie jest, soud pouštěti se nemůže.

Mimořádná stížnost, kterouž T. N. na rozhodnutí toto podal k c. k. nejvyššímu soudu a ve kteréž poukázal k tomu, že rozhodnutí instance druhé nesrovnává se s jasným ustanovením §. 3. zákona ze dne 29. dubna 1873, pak že dle náhledu stěžovatelova soudům v případech, o kteréž tu jde, skutečně nic nezbývá, než

pustiti se do rozeznávání a vyšetření, co mzdou jest a co náhradou za látky, ku práci dodané, byla zamítnuta z

důvodů

vrchního soudu, kteráž zakládají se na zákoně.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. února 1880 č. 1769.*)

JUDr. O. Gintl.

Ústní slib věna jest žalovatelný.

Josef D. z Dařenic podal na svého tchána Václava L. z Vyskře dne 2. září 1877 pod č. 9083. žalobu o zaplacení věna 600 zl., kteréž mu tento před sňatkem dcery své slíbil. O této okolnosti nabídl žalobce důkaz svědky, totiž svými rodiči a dvěma bratry. Žalovaný děj žalobní popřel. Námitky jeho seznati lze z důvodů rozsudku.

C. k. okresní soud v Turnově dal žalobě rozsudkem ze dne 26. února 1879 č. 572. místo pro případ, že žalobce vykoná doplňovací přísahu toho obsahu, že mu žalovaný slíbil, že mu věnem dcery své do půl leta ode dne sňatku obnos 600 zl. hotově vyplatí a že žalobce slib ten přijal.

---

*) Proti témuž T. N. vymohl si O. Č. pro 104 zl. 20 kr. exekuční zabavení pohledávky 180 zl. za vykonanou knížeti X. práci. Výměr c. k. okresního soudu Hořovického ze dne 4. listopadu 1879 č. 13903., zabavení to povolující, byl k stížnosti T. N. od c. k. vrchního soudu změněn a žádost O. Č. zamítnuta, poněvadž žadatel nijak neprokázal podmínek v §. 3. zák. ze dne 29. dubna 1873 č. 68. ř. z. stanovených, aby se vedení exekuce na mzdu povoliti mohlo, totiž: dokončení práce a splatnost mzdy.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 15. prosince 1879 č. 36418.

Pokládám toto poslední rozhodnutí za správné, ano shoduje se nejen se smyslem slovním §. 3. zákona ze dne 29. dubna 1873, nýbrž, tuším, i s úmyslem zákonodárcovým, jenž zákonem tím chtěl v ochranu vzíti mzdu dělnickou, kterouž tato zasluhuje zajisté ještě více nežli stálý příjem, 600 zl. ročně nedosahující. Jest si důtklivě přáti, aby otázka, o kterouž tu jde, jakož v praxi jest dosti důležitou a často se vyskytá, zásadně byla rozhodnuta. Náhledy soudů v příčině této nijak ještě nejsou ustáleny.

Důvody.

Žalovaný doznal, že žalobce dne 6. února 1877 pojal dceru jeho za manželku a že před sňatkem s ním o věno vyjednával; popírá však, že by byl žalobci slíbil, vyplatiti mu věnem své dcery do půl leta ode dne sňatku obnos 600 zl. a že žalobce slib tento přijal. Svědkové od žalobce vedení okolnost tuto úplně potvrdili; jich výpověďmi jest tedy pro jich zavržitelnost a pokud se týče vadnost provedena první polovice důkazu, k jehož doplnění žalobce k přísaze doplňovací připuštěn býti musel.

Že muž bez svolení nevěstina věno vyjednati a na zaplacení jeho žalovati může, vysvítá nade vši pochybnost z ustanovení §§. 1218. a 1225. ob. z. obč. Taktéž není překážkou, že smlouva o věno nebyla zřízena ve formě notářského spisu, poněvadž jest dle zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. potřebí zřízení notářského spisu toliko k platnosti smluv mezi manžely uzavřených, ku kterým však smlouvu o věno počítati nelze. Námitka žalovaného, že se k němu žalobce dne 27. ledna 1877 vyjádřil, že věna nechce, jest bezpodstatnou, poněvadž není prokázáno, že manželka žalobcova při svém provdání se jakéhosi jmění měla a poněvadž žalovaný co otec její dle §. 1220. ob. zák. obč. povinen jest, jí přiměřené věno dáti.

K odvolací stížnosti žalovaného potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 13. května 1879 č. 14614. rozsudek první stolice z těchto

důvodů:

Žalovaný béře rozsudek prvního soudce z dvojí příčiny v odpor: Předně z té příčiny, že dle §. 1217. ob. zák. obč. náleží smlouva o věno ku smlouvám svatebním, a proto ku platnosti její dle §. 1. zákona ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. — což se v případu tomto nestalo — zřízení notářského spisu potřebí jest, a za druhé, kdyby se k této vadě hleděti nemělo, že mělo na přísahu rozhodovací, nikoliv ale na doplňovací uznáno býti.

Avšak obě tyto námitky nejsou v tomto případě odůvodněny. Ovšem náleží dle §. 1217. ob. z. obč. smlouva o věno ku smluvám svatebním, k jichž platnosti dle §. 1. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. potřebí sepsání notářského spisu; avšak toto poslední zákonní ustanovení může jen tak vykládáno býti, že smlouvy svatební, aby i vůči třetím osobám platnosti měly, zřízení spisu notářského potřebí mají, na př. v případech §. 1226. ob. z. obč.

a §§. 49. a 50. konk. řádu. Závazek rodičů ale v §. 1220. ob. zák. obč. stanovený, aby dceři své, když žádného vlastního jmění nemá, věno dali — a že manželka žalobcova a dcera žalovaného vlastní jmění má, netvrdí žalovaný — neutrpěl ustanovením §. 1. cit. zák. žádné změny. Slíbil-li žalovaný žalobci, že dceři věno v obnosu 600 zl. dá, a přijal-li žalobce slib tento, tož povstala mezi nimi smlouva o toto věno, což se také dle toho, co výše uvedeno, bez sepsání notářského spisu dle §. 883. ob. zák. obč. i ústní pouze úmluvou státi mohlo a žalobce jest proto dle §. 1225. ob. zák. obč. nade vši pochybnost oprávněn, od žalovaného, který smlouvy o tomto věnu uzavřené nedodržel, vyplacení umluveného věna žádati. Že žalovaný žalujícímu slíbil, že mu věnem dcery své do půl leta po sňatku 600 zl. vyplatí, potvrzují svědkové od žalobce vedení František a Anna D., rodiče jeho, a jeho bratr Jan D. v plném obsahu a i druhý bratr jeho František D. to potvrzuje, jen že tento poslednější neví se více pamatovati na to, kdy věno vyplaceno býti mělo.

Ovšem jsou oba první svědkové zavržitelní ve smyslu §. 141. ad *a*) s. ř., oba poslednější svědkové vadní ve smyslu §. 142. ad *a*) s. ř., při úplné srovnalosti jich výpovědí však není příčiny, aby se o pravdivosti jich udání pochybovalo, tak že, hledě k ustanovení §§. 137. a 144. s. ř., pro tvrzení žalujícího aspoň první polovice důkazu za provedenou považovati se musí, jejížto doplnění přísahou doplňovací žalobcovou úplně lze připustiti.

Mimořádná dovolací stížnost žalovaného byla c. k. nejvyšším soudem zamítnuta z těchto

důvodů:

Mimořádné dovolací stížnosti žalovaného nemůže pro nedostatek podmínek dv. dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. dáno býti místa, poněvadž dle §. 1217. ob. zák. obč. smlouvy svatební ony smlouvy jsou, kteréž se za příčinou snětí manželského o jmění činí, kterými se tedy práva a povinnosti manželů strany jmění ustanovují; pouhý slib otce nevěstina, že svému nastávajícímu zeťovi vyplatí určité věno, tím méně za smlouvu manželskou míti lze, poněvadž slib tento nebyl dán jmenem a v zastoupení nevěsty, nýbrž ve vlastním jmeně, a ustanovení, jaká vzájemná práva manželů na tento slíbený obnos býti mají, se žádné nestalo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 1879 č. 8727.

L. Veselý.

In possessorio sumarissimo nelze na súžení služebnosti žalovati.

Leopold Doležal, správce panství Poděbradského, co plnomocník dědiček svob. pána Šimona ze Siny, co vlastníka panství tohoto žaloval dne 12. května 1879 pod č. 3290. u c. k. okresního soudu v Poděbradech manžele Emanuela a Marii Bláhovy pro rušení držení jezděním po louce č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" zvaným č. parc. 312. u Poděbrad.

Ve své žalobě doznali žalující, že žalovaní co držitelé pozemku č. top. 1100. neb č. parc. 353. až 358. jsou ve faktickém držení práva lesem „Huslíkem" a po louce č. parc. 311. plodiny luční i polní z pozemku č. top. 1100. neb č. parc. 353. až 358. voziti a na něj s povozy hospodářskými jezditi a že co držitelé louky č. top. 1096. neb č. parc. 359. jsou ve faktickém držení práva z louky té plodiny luční lesem „Huslíkem" a po louce č. parc. 311. voziti a pro ně jezditi; tvrdili však, že žalovaní oprávněni nejsou, po louce č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" č. parc. 312. na pozemek č. top. 1100. neb č. parc. 353. až 358. u Poděbrad a zpět industrialními povozy jezditi, a že žalovaní oprávněni nejsou, na louku č. top. 1096. neb č. parc. 359. u Poděbrad, jež před nedávnem v pole přeměnili, s plodinami polními přes les „Huslík" a louku č. parc. 311. jezditi.

Spolu žádali žalující za nález, že manželé Emanuel a Marie Bláhovi tím, že po louce č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" č. parc. 312. na pozemek č. top. 1100. nebo č. parc. 353., 354., 355., 356., 357. a 358. k stavbě cihelny a k fabrikaci cihel potřebnou hmotu dne 26. dubna 1879 povozy voziti dali a tím, že po téže louce č. parc. 311. a tímže lesem „Huslíkem" č. p. 312/2. na pozemek dříve louka nyní pole č. top. 1096. aneb č. parc. 359. povozy hospodářskými ku zdělání pole potřebnými jezditi dali, porušili dědičky svobodného pána ze Siny v pokojném držení louky č. parc. 311. a lesa „Huslíka" č. parc. 312., že jsou pod následky exekuce povinni, aby se jezdění po louce č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" č. parc. 312/2. povozy industrialními na pozemek č. top. 1100. neb č. parc. 353.—358. a z něho, a povozy k zdělání polí potřebnými na pozemek č. top. 1096. nebo č. parc. 359. a z něho zdrželi.

Nálezem ze dne 17. prosince 1879 č. 8629. zamítnul c. k. okresní soud v Poděbradech žalobu naprosto z následujících

příčin:

Dle doznání žalujícího a dle výpovědi svědků Jana Mitvalského, J. Štekla, J. Lahody, V. Peka, Fr. Martinka a Mat. Váňy jest dokázáno, že žalovaní užívali pozemků č. top. 1100. neb č. parc. 359. v dřívějších letech co louku a později co pole a že jezdili s plodinami lučními a polními a pro ně lesem „Huslíkem" a po louce č. parc. 311. na obecní cestu. Jsou tedy žalovaní ve skutečném držení práva lesem „Huslíkem" a po louce č. parc. 311. na jejich výše jmenované pozemky jezditi. Tím, že žalovaní na louce č. top. 1100. cihelnu zřídili, a že po louce č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" k stavbě cihelny a k fabrikací cihel potřebnou hmotu vozili, a že louku č. top. 1096. v pole proměnili, je jako pole řepou cukrovkou posázeli a s povozy hospodářskými výše jmenovanou cestou na toto pole jezdili, neporušili držení žalujícího, resp. pozůstalosti po J. Exc. p. Šim. svob. pánu Sinovi jako vlastníku panství Poděbradského a zejmena lesa „Huslíka" a louky č. parc. 311., neb s právem služebnosti cesty přes louku č. parc. 311. a lesem „Huslíkem" pro žalované co držitele pozemků výše uvedených spojeno jest dle §. 492. ob. zák. obč. též právo s jedním neb více povozy jezditi a sice bez ohledu na náklad, a nespočívá v tom, že žalovaní v posledním čase potřebné hmoty k stavbě cihelny a k fabrikaci cihel vozili, žádného rozšiřování jim přislušícího práva služebnosti cesty.

Rozhodnutím ze dne 11. února 1880 č. 4347. zamítl c. k. vrchní soud zemský stížnost žalujících a potvrdil rozhodnutí první stolice z následujících

příčin:

Dostačí k zamítnutí žaloby důvod prvním soudcem naznačený, že žalobce rušení držby pozemků č. parc. 311. a 312/2. nedokázal. Žalující sám připouští, že žalovaným právo jízdy po této sporné cestě přísluší, tvrdí ale, že toto právo co do pozemku č. parc. 359. pouze na jízdu s vozy senem a otavou naloženými, a co do pozemků č. parc. 353. až 358. pouze na jízdu s hospodářskými povozy obmezeno jest, a tvrdí, že přeměněním louky č. parc. 359. v pole a jízdou k tomuto poli a od něho s povozy hospodářskými, dále jezděním se stavebním materiálem na pozemky

č. parc. 353. a 358. po téže cestě služebnost jízdy bezprávně rozšířena a tím správa poděbradského panství v držení louky č. parc. 311. a lesa č. parc. 312./2, po kterýchž pozemcích vozová cesta vede — rušena byla. Dle vlastního doznání žalobce jsou tedy žalovaní v držení řečeného práva jízdy. — Zvětšení, resp. rozšíření tohoto práva jízdy, kteréž předmětem jest žaloby, nemůže dle toho rušení držení žalobcova obsahovati a může býti pouze předmětem řádného sporu o služebnost, pročež též žaloba a její konečná prosba právem zamítnuta byla.

Mimořádnou stížnost c. k. nejvyšší soud zamítl a potvrdil nálezy obou prvních instancí z

příčin,

že dvorní dekret ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. připouští změnu souhlasných rozhodnutí jen pro zmatečnost aneb zjevnou nespravedlnost, kterýchž podmínek zde však není, při čemž odkázal nejvyšší soud stěžovatele spolu na důvody obou prvních instancí.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 7. dubna 1880 č. 3976.

Dr. Bedřich Pacák.

Pakli žalující co do daleko převyšující částky svého žalobního nároku propadl, musí žalovanému útraty sporu nahraditi.

V rozepři stručně líčené Hynka Loora co nástupce v práva Morice Petra, žalujícího, s Aloisem Konečným, žalovaným, v příčině placení 350 zl. pokud se týče po obmezení žalobní prosby toliko 284 zl. 48 kr. s přísl. zamítl c. k. m. d. okresní soud v Plzni rozsudkem ze dne 7. listopadu 1879 č. 26.576. žalobu co do částky 274 zl. 15 kr. bez výminky a přisoudil žalujícímu zbytek 10 zl. 33 kr. s úroky z prodlení proti tomu, když žalující vykoná přísahu rozhodovací jemu uloženou a ním přijatou. V tomto případě (že by totiž žalovaný oněch 10 zl. 33 kr. platiti povinen byl), bylo stanoveno, že soudní náklady nésti má každá strana své, v případě pak, že by žalující neprovedením důkazu i co do těchto 10 zl. 33 kr. propadl, byly žalovanému proti žalujícímu náklady soudní v sumě 30 zl. 13 kr. přisouzeny.

K odvolání se obou sporných stran potvrdil c. k. český vrchní zemsk. soud rozsudkem ze dne 16. prosince 1879 č. 35.536. co do věci hlavní rozsudek první stolice, změnil jej však co do soudních nákladů, naleznuv za právo: Žalující Moric Petr, pokud se týče jeho postupník Hynek Loor, jest pro každý případ povinen, aby žalovanému Aloisi Konečnému útraty sporu první stolice v sumě 30 zl. 13 kr. a appelační útraty v sumě 8 zl. 56 kr. zaplatil, a to z následujících, útrat sporných se týkajících

důvodů:

V příčině útrat sporu, tož musely tyto žalovanému k jeho odvolání dle §§. 24.—26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. u změnění rozsudku prvního soudce bezvýminečně a pro každý případ přisouzeny býti, poněvadž žalobce s částkou 274 zl. 15 kr. podlehl a zbytek 10 zl. 33 kr. poměrně nepatrným jest, než aby na přisouzení útrat vlivu míti mohl, což za následek má, že žalovanému též útraty appelace přisouditi dlužno.

K dovolání se žalujícího potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek stolice druhé z těchto

důvodů:

Žalující byl již prvním soudcem s částí 274 zl. 15 kr. prožalovaného pohledávání 284 zl. 48 kr. bez výminky odmítnut, toliko zbytek 10 zl. 33 kr. byl jemu a to jen proti tomu přisouzen, když přísahou rozhodovací důkaz provede, a pro případ, že důkaz tento provede, byly soudní náklady první stolice na vzájem zdviženy.

K odvolání se žalujícího byl tento v stručném řízení vynešený rozsudek prvního soudce v druhé instanci co do věci hlavní potvrzen, avšak k odvolání se žalovaného v příčině útrat tím směrem změněn, že žalující útraty soudní první instance odpůrci pro každý případ nahraditi povinen jest.

Proti tomuto, útrat soudních se týkajícímu výroku vrchního soudu směřuje přítomná dovolací stížnost žalujícího.

Ona však jest bezdůvodná, neboť výrok v odpor vzatý jest zcela po zákonu, poněvadž, kdyby i žalující co do zbytku 10 zl. 33 kr. svého pohledávání zvítězil, on přece co do daleko větší části tohoto svého pohledávání, totiž co do sumy 274 zl. 15 kr. vždy přesouzeným zůstane a proto dle §. 24. zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. povinen jest, aby odpůrci vítězi útraty

sporu nahradil; při čemž když se uváží, že jemu podle spisů strany částky 10 zl. 33 kr. žádných zvláštních útrat nevzešlo, okolnost ta, že co do této poměrně nepatrné částky zvítězil, na výrok o nákladech soudních žádného rozhodujícího vlivu míti, pokud se týče vzájemné zdvižení těchto útrat, vzhledem k ustanovením §. 25. zákona výše naznačeného, spůsobiti nemůže.

Jelikož dále žalovaný v cestě appelace v tomto ním výhradně v odpor vzatém, přisouzení útrat se týkajícím výroku zvítězil, tož byly jemu útraty appelace proti žalujícímu právem přisouzeny a nemá žalující, anto útraty první i druhé stolice vrchním soudcem správně vyměřeny byly, též v tomto ohledu žádného důvodu, aby si stěžoval.

Bylo tedy rozsudek vrchního soudu v tomto revidovaném dílu potvrditi v ostatní však nedovolané části nezměněnu zůstaviti a má následkem toho žalující útraty svého bezvýsledného dovolání sám nésti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 16. března 1880 č. 1525.

Augustin Plischke.

Obrana pře zahájené.

Na usedlosti č. 168. v Čisté, vězelo podle dlužního úpisu ze dne 3. října 1858 právo zástavní pro pohledávku A. K. v sumě 238 zl. Vlastník J. R. podal na věřitelku dne 30. dubna 1872 pod č. 3476. žalobu žádaje za výrok, že právo A. K. pohledávati tuto sumu 238 zl. na této jeho usedlosti vězící zaplacením, kteréž se stalo otcovskému jejímu dřívějšímu opatrovníku F. K., pominulo, že pohledávání toto vězí indebite, a že má býti z knihy pozemkové vymazáno.

Ještě nežli tento spor byl skončen, žalovala A. K. dne 17. června 1872 pod č. 4892. na J. R. o zaplacení.

Při prvním stání, kteréž šlo před se, učinil žalovaný J. R. obranu pře zahájené, kteréž c. k. okresní soud v Nové Pace dal rozsudkem ze dne 20. prosince 1872 č. 9251. místo z

důvodů,

že obě tyto rozepře u téhož soudu vedené jsou souvislé, any z téhož skutku (dlužního úpisu ze dne 3. října 1858) vznikly,

(§. 40. ř. s.), a že zameziti třeba v rozepřích těch nálezy sobě odporující a snad i na vzájem se rušící; neboť bude-li o žalobě J. R. uznáno právem, že pohledávání A. K. zaplacením pominulo, že vězí bez důvodu, pomine tím i nárok této na zaplacení a naopak, bude-li se žádáním svým odmrštěn, nepozbyla práva, žádati zaplacení.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 1. dubna 1873 č. 10014. obranu tuto zamítnul z

důvodů,

že dle výslovného ustanovení §. 40. ř. s. žalovaný obranu takovou jenom tenkráte učiniti může, když právě tatáž, t. j. předmět žaloby tvořící aneb s ní související rozepře t. j. ta, kteráž z téhož skutku vznikla, již se vede. Mohlo-li by se zde již vzhledem na změněné postavení stran v rozepři od žalovaného namítané snad pouze o poslednějším případu zavedené rozepře mluviti: tož sluší uvážiti, že žalobkyně A. K. svůj nárok žalobní na základě vrchnoopatrovnicky schváleného dlužního úpisu žalovaného ze zápůjčky, žalovaný však v žalobě své učiněné žádání z toho odvozuje, že pohledávání z onoho dlužního úpisu vzešlé, 238 zl. opatrovníku žalobkyninu již dávno byl zaplatil.

Rozepře tuto dotčené nevznikly, hledíc k nárokům za základ jim položeným nikterak z téhož skutku, nébrž spíše z rozličných skutečností — zápůjčky a domnělého zaplacení dluhu; nemohou se tudíž podle §. 40. ř. s. za souvislé pokládati a sluší zůstaviti výsledku jednoho každého zároveň projednávaných rozepří, pokud ve svých účincích na sebe působí.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice z

důvodu,

že nelze zde užíti §. 40. ř. s. také proto, poněvadž mluví o případě, kde souvislá pře vede se u jiného soudce, což tuto není. Námitka tato jest obmezena pouze na případ v §. 40. ř. s. vytknutý, jak vyplývá z §. 40. normy o jurisdikci.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 16. července 1873 č. 6902.*)

Adj. J. Topol.

---

*) Viz rozhodnutí opačné v Právníku r. 1872 str. 381.

Princip publicity v případě dvojí vložky téže nemovitosti.

Na dvoře Blinky, v zemských deskách zapsaném, vloženo bylo dle hl. knihy lit. B. tom. XIV., fol. 204 & 205 P. Nr. 10. právo zástavní pro kapitál Bartoloměje Růžka 350 zl. Na kapitálu tom vězela superkondikce pro pohledávání Čeňka Hovory 203 zl. 73 1/8 kr. Č. Hovora vydobyl sobě pro tuto svou pohledávku exekuční prodej dotčeného kapitálu.

Při druhé dražbě u c. k. měst. del. okresního soudu pro Staré a Nové Město dne 20. června 1873 vykonané koupil F. A. Wufka kapitál týž za nejvyšší podání 234 zl. r. m. F. A. Wufka domáhal se pak na vlastnici zemského statku Blinky zaplacení vydraženého kapitálu 350 zl., podav na ni žalobu u c. k. měst. del. okr. soudu pro Staré a Nové město v Praze, v jehož obvodu žalovaná bydlela.

Žalovaná namítala, že z kapitálu zažalovaného uplaceno a také knihovně odepsáno 306 zl. 25 kr. a že vězí tudíž jen zbytek 43 zl. 75 kr. Statek Blinky v zemských deskách zapsaný jest zároveň celý i v knihách gruntovních c. k. okresního soudu v Kouřimi zapsán a sice v hl. knize lit. B. fol. 57.

Ve vložce u c. k. okresního soudu kouřimského se nalezající byla pak z částky původní 350 zl. na základě kvitance ddto. v Benešově dne 1. prosince 1865 č. 1. částka 131 zl. 25 kr., a na základě kvitance ddto. v Benešově dne 12. března 1864 č. 2. částka 175 zl. vymazána, o čemž svědčí doložky extabulační. Žalující mohl se tedy z gruntovních knih kouřimských o stavu věci přesvědčiti.

Jen z opatrnosti uvedeno buďiž, že zástupce exekutův sdělil před početím dražby žalobci v přítomnosti exekventa, že a jak daleco kapitál, o nějž jde, v knihách zemských jest vymazán.

Následkem toho byl k žádosti žalobcově výkon dražby přerušen, aby žalobce do desk zemských mohl nahlédnouti. Vrátiv se odtud a shledav, že v zemských deskách celý kapitál 350 zl. vězí, podal za kapitál 234 zl., za kteréžto nejvyšší podání mu byl přiklepnut.

V replice popřel žalující, že dvůr Blinky ve dvou knihách jest vložen, že dvůr Blinky v zemských deskách zapsaný jest totožný se dvorem č. 1. v Blinkách v gruntovních knihách kouřimských zapsaným, jakož i že kapitály 350 zl. v obou knihách veřejných pro B. Růžka vložené jsou totožny. Dovozoval, že přesvědčil se z desk zemských

a ze spisů soudní komisse dražbu vykonávající, že pohledávání celé v deskách zemských jest vložené a že pohledávání v Kouřimi zjištěné nebylo prodáváno, nýbrž pohledávání v deskách zemských patrné a žalovaná zavinila sama, že kapitál ten i v deskách zemských nebyl vymazán a nemohou tedy za toto nedopatření její následky stihnouti jeho, žalobce. Popřel konečně, že zástupcem exekuta na stav věci byl upozorněn.

V duplice uvedeno, že nynější vlastnice statku toho, nemajíc originálů kvitancí, nemohla zaplacenou část z kapitálu 350 zl. v zemských deskách dáti vymazati. Ku vymazání tomu však že měla ovšem právo, nikoli ale povinnost; není tu tedy nějaké její viny. Ostatně výměry v jednom vkladu úplný účinek míti musí, jaký zákon s knihovním výmazem spojuje, a nebylo potřebí ještě výmazu ve vkladu druhém, aby týž účinek nastal. Jedna vložka před druhou žádné přednosti míti nemůže.

C. k. okresní soud nalezl na důkaz svědky od žalované vedenými, kteří rozmluvu při výkonu dražby se žalujícím vedenou, jakož přerušení dražby z příčiny té povolené úplně potvrdili. Na to rozsudkem ze dne 13. prosince 1875 č. 49688. nalezl, že žalovaná jest povinna, zaplatiti žalujícímu z prožalované částky 350 zl. toliko 43 zl. 75 kr. i s úroky ode dne dražby dále jdoucími.

Důvody.

Žalovaná připouští sice, že kapitál 350 zl. zjištěný pro B. Růžka na dvoře Blinky, jenž v kouřímských knihách gruntovních vložku má, adjudikační listinou c. k. okresního soudu v Královicích ze dne 13. dubna 1861 č. 2317. převeden byl na dědice jeho, tvrdí ale, že z něho nejprve 131 zl. 25 kr. a potom 175 zl., celkem tedy 306 zl. 25 kr. knihovně bylo vymazáno a že tedy zjištěn toliko nedoplatek 43 zl. 75 kr., o čemž nabízí důkaz soudními spisy. Žalovaný že nemůže se odvolávati na důvěru ve veřejné knihy, věděv, že statek Blinky zapsán jest jak v zemských deskách, tak i v gruntovních knihách kouřímských.

Výtahem z desk zemských vydaným o zemském statku Blinky, okresu kouřímského, jakož i výtahem z knih gruntovních kouřímských o č. pop. 1. v Blinkách „Mirkiš" zvaném, pak i smlouvou trhovou o statku tom dne 23. července 1868 zřízenou, opatřenou intabulačními poznámkami obou těchto úřadů knihovních, proveden jest dle §. 111. ř. z. důkaz, že dvůr Blinky v zemských deskách zapsaný jest totožný se dvorem č. pop. 1. v Blinkách v gruntovních knihách kouřímských zapsaným; dokázáno jest dále trhovou smlouvou ddto. 26. května 1824

a ddto. 30. června 1827 ve spojení s výměrem praenotačním c. k. zemského soudu v Praze dne 22. prosince 1866 č. 30380. a knihovním výměrem ddto. v Praze 22. února 1868 č. 3933., jakož i knihovními výtahy nadřečenými dle §. 111. ř. s., že pohledávání B. Růžka 350 zl. v zemských deskách vložené, totožné jest s kapitálem, jenž druhdy s částkou 350 zl. pro téhož B. Růžka vložen byl v knihách kouřimských.

Poněvadž se exekuční prodej pohledávání dle povahy své jeví jakožto postoupení (§. 1392. ob. zák. obč.), dle §. 1394. ob. zák. obč. ale práva postupníkova stejna jsou s právy postupujícího, není pochyby, že žalovaná vůči žalujícímu platně namítati může částečné zaplacení pohledávání, avšak jen potud, pokud dokáže, že žalující ono pohledávání nekoupil v důvěře ve veřejné knihy.

Knihovním výtahem c. k. okresního soudu v Kouřimi dle §. 111. ř. s. dokázáno jest, že kapitál pro B. Růžka zjištěný 350 zl. převeden byl na dědice jeho osmi stejnými díly po 43 zl. 75 kr. a že od těch postoupen byl jakémusi Filipu Lutzrovi, dokázáno ale jest též kvitancemi č. 1. a 2. odpovědě, že po zaplacení 131 zl. 25 kr. a 175 zl., tedy 306 kr. 25 kr. v knihách zjištěn ještě toliko zbytek 43 zl. 75 kr., třeba by v zemských deskách posud celý kapitál 350 zl. vězel. Tato neshoda však bez pochyby odtud pochází, že zaplacená část kapitálu toliko v gruntovních knihách byla vymazána, zůstavši v deskách zemských nezměněnou.

Co se týče hlavní otázky, koupil-li žalující pohledávání 350 zl. v důvěře ve veřejné knihy, tož vysvítá z výpovědí vyslechnutých svědků dle §. 137. s. ř., že žalujícímu při výkonu dražby bylo sděleno, že pohledávání B. Růžka až na zbytek 43 zl. 75 kr. bylo splaceno, ač v zemských deskách úplná částka 350 zl. ještě vězí, nemůže se tedy žalující odvolávati na důvěru ve veřejné knihy v příčině celého koupeného kapitálu 350 zl.

Přes stížnost odvolací c. k. vrchní soud zemský rozsudek první stolice potvrdil z

důvodů

jeho.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 24. ledna 1876 č. 1189.

Dr. Alfred Hrdlička.

Literární zprávy.

Lehrbuch der Geschichte und Theorie des österreichischen Civilprozessrechtes. Mit Benutzung rechtshistorischer Vorarbeiten des k. k. Ministerialrathes Dr. Philipp Harras Ritter von Harrasowsky verfasst von Raban Freiherr von Cannstein, Doctor der Rechte, k. k. ao. Prof. der Rechte an der Franz Josefs-Universität in Czernowitz. I. Buch. 1. Theil. Berlin, C. Heymanns Verlag. 1880.

Z přečetných nedostatků rakouské literatury právovědecké jest nedostatek kompendia processu civilního jedním z těch, jež praxis i theorie nejživěji pociťuje. Sv. p. Cannstein, známý jakožto spisovatel velice plodný, pokusil se citelnou mezeru tu vyplniti. Kniha svrchu uvedená přináší první část díla jeho. Zůstavujíce sobě obšírné posouzení až do ukončení celého díla, chceme zatím toliko čtenáře své na důležitý ten podnik upozorniti. Vydaná právě část spisu — knihy prvé část prvá — obsahuje hlavně dějepis rakouského processu civilního, spracovaný z větší části na základě materialií velezasloužilým historikem kodifikace práva rakouského min. radou ryt. Harrasowským sebraných. Spisovatel nastíniv stručně dějepisné základy — process římsko-kanonický a německé soudní řízení — líčí nejprvé rozvoj v jednotlivých skupinách zemí rakouských až do Marie Teresie. Přirozeným spůsobem jest vylíčení rozvoje v zemích českomoravských a v Rakousích nad a pod Enží mnohem důkladnější a podrobnější, než co se týče skupiny Štýrska, Korutan, Krajiny a Pomoří a země Tirolské; neboť kdežto v příčině skupin oněch mohl spisovatel použíti jednak známého díla Ottova, jednak mimo práce Chorinského a Luschinovy hlavně rukopisného díla Suttingerova (Landesbibl. N. 242), v příčině zemí ostatních prací takových se nedostává. Nicméně podal spisovatel celkem obraz velmi zajímavý a přehledný. Zajímavé a mnohými novými podrobnostmi protkané jest také vylíčení periody druhé, rozvoje od časů Marie Teresie až do nejnovějších dnů. Před historickou touto částí (str. 56.—236.) položen jest výklad o pojmu a povaze processu civilního a jeho poměru k ostatním částem práva, pak o pojmu a spůsobech rakouského řízení soudního. Za ní následuje přehled průběhu a základův rakouského processu, přehled literatury od vydání obecného řádu soudního, rozbor o pramenech právních a výkladu jejich, pak rozvrh soustavy. Doufáme, že spisovateli podaří se dílo započaté brzo a šťastně dovršiti.

P.

Die Rechtsvermuthung der ehelichen Vaterschaft nach römischem und neuerem Rechte mit besonderer Berücksichtigung des österreichischen Rechtes. Von Dr. Wilhelm Fuchs, Privatdocent an der Wiener Universität. Wien 1880. Alfred Hölder.

Spisovatel položil sobě úkolem netoliko domněnku právní „Pater est quem nuptiae demonstrant" co do obsahu a dosahu jejího vedle práva obecného i práva rakouského a s pilným zřetelem k ostatním důležitějším legislacím vyložiti, než také hodnotu platných pravidel vzhledem k nynějšímu vědění přírodozpyteckému zkoušce podrobiti.

Vyloživ v první části spisu svého obsah a časové meze praesumce z předu zmíněné, jedná spisovatel v části druhé o protidůkazu proti domněnce manželského zplození, v části pak třetí o processu popíracím. Výklad jest velmi jasný i plynný a oživen zejmena zajímavou kasuistikou, velmi pečlivě a soudně snešenou. Poznámky kritické, opírající se o novější badání lékařská, ukazují, jak irracionální v mnohém vzhledě jest nynější stav právní.

Obsah i forma zajímavé této monografie zjedná jí v obecenstvu právnickém zajisté vděčné čtenáře. Zevnější úprava knihy jest velmi pěkná, jak u firmy Hölderovy samo se rozumí. r.

Sammlung von civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. Herausgegeben von Dr. Julius Glaser, Dr. Joseph Unger und Joseph v. Walter. 15. Band. Wien. Carl Gerold's Sohn. 1880

Táhnouce se k oznámení 14. svazku důležité této sbírky na str. 210. „Právníka" z roku letošního, konstatujeme, že i přítomný svazek 15. podobným spůsobem jest uspořádán, jako svazky dřívější. Obsahujeť 387 nálezů nejvyššího soudu u věcech civilních roku 1877 vynesených v pořádku chronologickém (č. 6337. až do č. 6723. celé sbírky), pak dodatek, obsahující 45 nálezů z doby dřívější (č. 6724. až do č. 6768. celé sbírky), které, jsouce novinami teprv později uveřejněny, nebylo lze přijati ve svazky dřívější. Svazku připojen jest rejstřík všech zákonů i jednotlivých jich míst, ku kterým v dotčených nálezech jest se dovoláváno, neb kterých se nálezy ty dotýkají.

—k.

Sammlung von Entscheidungen zum Handelsgesetzbuche. Vierte Folge. Von Dr. Leopold Adler und Dr. Robert Clemens. Wien, Manz 1880.

Dlouho očekávaný nový svazek oblíbené této sbírky obsahuje nálezy z druhé polovice r. 1874, pak z let 1875, 1876, 1877 a 1878, celkem 256 nálezův, jichž dáta a čísla vedle akt u c. k. nejvyššího

soudu chovaných přehlednuta byla. Připojeny jsou pečlivě sestavené rejstříky o všech posavadních čtyřech svazcích. Spořádání i úprava zevnější srovnávají se úplně se svazky předešlými, příhodno bylo by snad bývalo vypuštění některých nálezův do sbírky této soustavně sice se hodících, avšak již ve sbírce Ungerově a Glaserově položených (na př. č. 643.), jakož i spořivější tisk. Ostatně jako svazky předešlé dojde nepochybně i tento mezi právníky našimi hojného rozšíření a zužitkování. x.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

39) I stížnosti zmatečné proti souhlasným nálezům první a druhé stolice podané má soudce první na základě §. 51. struč. říz. vrátiti.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 7576. (Ger. H. č. 5.)

40) V ústně projednané rozepři nařízeno bylo stání k ohledání místnímu a důkazu znaleckému; jeden jenom znalec se dostavil a dobrozdání své podal; na to soud první nové dva znalce jmenoval a jim pro případ nesouhlasu třetího znalce přidal. C. k. nejv. soud zrušiv ustanovení to, nařídil, aby ku předsevzetí ohledání soudního i důkazu znaleckého nové stání s opětným předvoláním původně jmenovaných dvou znalců položeno bylo, poněvadž jinaké prvního soudu jednání jest zmatečné.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 11934. (Ger. H. č. 4.)

41) Dobrovolný zástupce nesmí ku sporu již přistoupiti, bylo-li řízení v první stolici skončeno.

Nález ze dne 2. října 1879 č. 8948. (Ger. H. č. 5.)

42) Byl-li žalobce v příčině prozatímného opatření v držení pastvy lesní k úřadu politickému odkázán, musí nésti veškeré žalovanému posud vzešlé náklady.

Nález ze dne 22. října 1879 č. 11577. (Ger. H. č. 4.)

43) Pavel Sláma žádal o zjišťovací obstávku pohledávky Josefu Novákovi proti Petru Hruškovi příslušící za své Petrem Hruškou jemu proti Josefu Novákovi postoupené pohledávání; první a druhý soud povolili obstávku, složí-li obstavitel hotovou jistotu za hanu i škodu; nejvyšší soud však žádost tu zamítnul, poněvadž žadatel Pavel Sláma s cedentem svým Petrem Hruškou proti Josefu Novákovi jest osobou

totožnou, obstávku pak toliko na věci v rukou třetích osob se nalezající povoliti lze.

Nález ze dne 18. září 1878 č. 10476. (Jur. Ztg. č. 1.).

44) Když kupující přijal fakturu na zaslané jemu zboží a proti ustanovení faktury o místě placení zvláštních výtek nepodal, podrobil se příslušnosti soudu místa, kdež dle faktury se mělo platiti.

Nález ze dne 13. listopadu 1879 č. 10848. (Jur. Bl. z r. 1880 č. 4.)

45) Advokát sepsav exscindiční žalobu jmenem manželky kridatarovy na základě informace s kridatarem sepsané, dal žalobní koncept kridatarem žalobkyni předložiti, kteráž ji podepsala s dodatkem: „žalobu tuto na místě informace jsem podepsala, jsouc ochotna, okolnosti v ní tvrzené odpřisáhnouti, též uložené tam přísahy, budou-li mně vráceny, afirmativně vykonati a zmocňuji dra. F., aby přísahy ty jednou za mne nastoupil.“ — Žádosti dra. F. po smrti žalobkyně podané, aby přísahy v žalobě uložené, rozsudkem připuštěné a jím současně nastoupené za vykonané se měly, místa dáno nebylo, aniž připuštěna byla nevratitelná přísaha, kterouž o pravosti podpisu zemřelé na konceptu žaloby dr. F. uložil konkursní podstatě, aby ji kridatarem vykonala.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12588. (Jur. Bl. 1880 č. 5.)

46) Řízení dle §. 125. pat. ze dne 9. srpna 1854 o tom, kdo z dědičných nápadníků na pořad práva se odkázati má, není řízením sporným a neplatí o něm ustanovení §§. 24.—26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. a náhradě nákladů.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12753. (Jur. Bl. č. 1.)

47) Dohazovač, který při prostředkování smlouvy jednal v neprospěch toho, jenž o dohození jej dožádal, nemá práva dohodné žádati.

Nález ze dne 19. listopadu 1879 č. 11331. (Ger. H. č. 1.)

48) Pro nepodání dupliky vydán byl rozsudek ve sporu písemně projednaném od přísahy závislý. Žalovaný nenastoupiv přísahu, žádal za navrácení v předešlé právo pro špatné zastupování. Advokát žalobcův nastoupil přísahu co mlčky vrácenou, žádaje zároveň, aby pro smrt dobrovolného zástupce žalobcova za vykonanou byla prohlášena. Rozhodnuto, že o žádosti této se má jednati, nehledě ku podané restituci žalobcově.

Nález ze dne 19. listopadu 1879 č. 12569. (Ger. H. č. 3.)

Denník.

JUDr. FRANT. A. BRAUNER

zesnul dne 21. června 1880 o 2. hodině odpolední na svém letním sídle v Roztokách u Prahy. Brauner narodil se r. 1810 v Litomyšli, absolvoval filosofii v Praze, studia právnická pak ve Vídni, kdež roku 1886 povýšen byl za doktora veškerých práv. Nastoupil pak praxi u c. k. komorní prokuratury v Praze, při kterémž úřadě byl od roku 1836—1838 a 1839 do r. 1841. Když byl dříve již v letech 1838 a 1839 zastával úřad městského radního ve Falknově, stal se r. 1841 vrchním sudím na panství Vlašimském. Stav rolnický nalezl v něm zastance vřelého, o čemž svědčí spisy jím vydané: „Böhmische Bauern-Zustände" (ve Vídni 1847), pak „O robotě a vykoupení se z roboty" (v Praze 1848), které Braunerovi získaly netoliko úcty a vážnosti u rolnictva obou národností v Čechách bydlících, nýbrž i chvalnou pověst v kruzích všech vzdělanců. Při volbách na sněm zemský byl Brauner v několika okresech za poslance zvolen; též sboru obecních starších král. hlavního města Prahy byl Brauner členem nepřetržitě od roku 1848. Po rozpuštění sněmu Kroměřížského povolán do Vídně zúčastnil se v pracích sestavení návrhu ústavy pro Čechy (která platnosti nenabyla), jakož i v pracích zákonodárných, jichž předmětem bylo provedení vyvazení pozemků. Brzo po té byl jmenován zemským advokátem v Praze a členem zemské komise vyvazovací, ve kteréž až do ukončení její úlohy setrval. Kterak Brauner až do smrti své zúčastnil se života veřejného zejmena co poslanec na sněmu zemském a na říšské radě, jest věcí známou; že pak Brauner ryzí povahou i neskalenou myslí vlasteneckou dovedl získati si všeobecné úcty a náklonnosti, rovněž také nad čerstvým jeho hrobem vytknouti nám netřeba. Pohřeb zesnulého odbýval se dne 24. června 1880 za účastenství ohromného. Budiž čestná i slavná jemu námi věnována památka!

Substituce. Advokátní komora království Českého jmenovala dekretem ze dne 25. června 1880 substitutem zemřelého advokáta

p. dra. Frant. Braunera v Praze pana dra. Jana Růžičku, advokáta v Praze, svého času prvního jednatele „Jednoty Právnické“, vyhovujíc přání zesnulým projevenému.

K usnesení české komory advokátní strany reformy advokacie. Ve zprávě o mimořádném valném shromáždění pražské komory advokátní, kterouž jsme na str. 383. a násl. podali, nedopatřením opomenuto zmíniti se, že hned po zahájení schůze sděleno předsedou podání pražských koncipientů advokátních, kterýmž projevují svůj souhlas s návrhy a usnesením výboru komorního. Shromáždění vzalo podání totó mlčky k vědomosti. Usnešení, kteréž potom valné shromáždění učinilo, bylo advokátním kandidátům v Praze a v předměstích podnětem, že ve zvláštní schůzi o této otázce taktéž se stanoviska svého porokovali. Velmi četně navštívená schůze tato zvolila zvláštní výbor, jemuž uloženo mimo jiné zaraziti jednotu advokátních kandidátů v království Českém, zjednati styk s ostatními rakouskými kandidáty hledě k otázce reformy advokacie, pak podati opětné prohlášení k výboru komornímu a připraviti pamětní spis ministru práv, jakož i petici k radě říšské. Sděluje se nám od tohoto výboru, že stanovy v nejbližších již dnech na příslušném místě budou předloženy, načež valné shromáždění veškerých kandidátův advokacie v království Českém do Prahy svoláno bude. V příčině usnesení posledního valného shromáždění komory advokátní podal již výbor týž výboru komornímu prohlášení, v němž po krátkém úvodě k rozdílnosti usnesení jednak výboru jednak valného shromáždění komory advokátní se vztahujícím praví se do slova takto:

Velectění pánové! Co zavdalo podnět Vám, že Jste se odhodlali k usnešením tak vzácného rázu, totéž působí stejně mocně i na nás kandidáty advokacie. Jsouce živě toho pamětlivi, že patříme k jedinému a témuž stavu, postrádajíce ale zákonných zařízení, jakými by se toto vědomí naše jeviti mohlo, sešli jsme se s tím úmyslem, abychom sebrali názory jednotlivců o věci té, abychom názory učinili společným přesvědčením a patřičný jim dali výraz. Uvažujíce tedy, že po našem náhledu dozor, řádem advokátním na slavný výbor komory vznesený neobsahuje pouze právo, nýbrž také povinnost potud, že výbor nesmí a nemá sobě nechat ujíti podmínky a rozvoj existence nejen jednotlivcův, nýbrž i celého stavu kandidátů advokacie, ba i způsob, jakým ať porůznu ať jednomyslně vystupují a jednají tam, kde se jedná o povinnosti a důstojnost stavu; uvažujíce dále, že byste sami proti sobě jednali, chtěli-li byste pouhým ignorováním těžce škoditi těm, jichž volbu povolání Jste schválili, vzavše je pod vlastní záštitu a ve-

dení, i dovolivše a zaopatřivše jim součinnost a zastupování; a konečně uvažujíce, že by to bylo proti přirozenosti i zákonu, kdybyste soudili o někom, neslyšíce ho a zkracovati chtěli někomu práva jeho stavu, na němž žádáte konání povinností stavu v plné míře: musíme my kandidáti advokacie upřímně toho litovati, že jsme byli pouze slyšeni, avšak nebyli vyslyšeni.

Musíme na stanovisku, jaké jsme ve věci té již zaujali, na stanovisku volnosti advokacie rozhodně trvati, tím spíše, an i nemůžeme odepříti svůj vděčný souhlas odůvodněnému přesvědčení slavného výboru komorního, jak je návrhem ze dne 21. května 1880 projevil, a poněvadž velmi dobře cítíme nedokonalost, která v usnešení většiny schůze ze dne 11. června 1880 spočívá, a která toho nutně vyžaduje, aby se slavný výbor nyní doplněním jeho blíže zanášel. Okolnost tato poskytuje nám právě příležitost, abychom se opětně obrátili na slavný výbor komory. Ovšem nám nepřísluší, abychom tuto činili positivní návrhy, ač těžce to neseme, že si musíme činit zásadou, pouze popírati to, co čelí proti nám; nicméně dovolujeme sobě, vysoce ctění pánové, hledíce na předměty Vaší porady, obrátiti pozornost Vaši na věci následující.

Zdá se nám, že na rozhodnutí většiny valné schůze, pokud se týče čl. 1. a 2. působily implicite následující úvahy: K nápravě stavu advokátního prý není — tak soudilo se as — potřeba toho nalehavá, aby nastala regenerace stavu in corpore et membris, nýbrž postačí podrobiti remeduře čekance advokátního stavu i obor jejich zájmů; nynější stav pokud se týče zaměstnání a materielního postavení že sluší považovati za minimum toho, co blaho stavu vyžaduje, a proto že se odporoučí, aby se minimum toto udrželo a zabezpečilo tím, že by se místa, kterých dosud nikdo nevolil, systemisovala a tak spůsobila se nutnost, místa ta voliti, pak — prý — že potřebí, stav hmotně povznésti a sesíliti především praktickým vycvičením kandidátův.

Úvahy ty ale jsou bez podstaty, ješ třeba pouze se upamatovati, že postavení advokátů v zemi naší nevyvolalo žádné zjevné potřeby opravy, že valný sjezd rakouských advokátů usnešeními obou souřaděných činitelů svých pokus toho odmítl a že veleslavná česká komora byla vybídnuta, aby odpověděla na zvláštní výkřik bolesti, pocházející ze srdce výminečně stísněného.

Zdá se nám, že spíše by se mělo uvážiti, zdali se duch řádu advokátního zcela neničí, a pokud jest to dobré, aby se dosavadní základy úplně opouštěly. Jak po otčímsku by se nakládalo s námi, kandidáty advokacie, na této cestě, to vysvítá již z toho, že by nám ti,

kdož sesíliti chtějí práva svého povolání, nabytá přece jen z tohoto zákona, právě k tomu účelu valnou částí zrušiti museli de lege ferenda naše práva na povolání, jichž jsme přece nabyli spůsobem stejným. Avšak pohled na to, jak se příslušnost naše k témuž stavu dosud zákonitě vyvíjela, ponechává nám pevnou víru na oprávnění, abychom očekávali a žádali, bysme vůbec aspoň per analogiam platného řádu advokátního přibráni byli, jedná-li se o provedení zásady opravné. Hledíce k tomu, tušíme ale již nyní rozpor mezi zásadou obmezení volby a počtu a jejím normálním provedením, a se zármutkem předvídáme, že se nám nijakými přechodními ustanoveními nemůže stát po právu, pokud by ustanovení ta sahala na status quo, v jakém se interessy naše nalezají. Proto také nelze nám dále jinak, než nespravedlivým považovati, zamýšlí-li se požadavky praxe rozšířiti, a mělo-li by ustanovení to působiti již na nás zpět, poněvadž podnětem opravních snah bylo jediné materielní klesání poměrů stavu, poněvadž nikde nepocítila se nutnost, pozastaviti se nad odborně vědeckou meritorní i formelní spůsobilostí v povolání kohokoliv, kdo k stavu našemu náleží, a poněvadž většina členů veleslavné advokátní komory v tom směru vykázala se pouze tolika a týmiž náležitostmi nynější své samostatnosti, ku kolika a jakým i my nyní máme právo, povinnost a příležitost.

Prosíme tedy, velectění pánové, abyste nám nezazlili, že se za té příležitosti, kdy plenum veleslavné komory snaží se zachovati svou dosavádní existenci, staráme my o svou existenci budoucí, ježto jsme si založili na základě platných nyní zákonů, anto jsme v těchto zákonech měli nalézti záruku sociálního jejího založení. Konečně prosíme, slavný výbor advokátní komory v království Českém račiž tímto naším prohlášením po jednacím řádu naložiti, tak aby slavný výbor, zastávaje důsledně svůj úplně odůvodněný a prohlášený názor a hledě dále k tomuto podání usnésti se ráčil, aby se příští valné schůzi podalo vyjádření: že jest to jeho přesvědčení, čerpané z úředního pozorování stavu advokátního zde v zemi konaného; 1. že pro okrsek české advokátní komory v nynější době není potřebí opravy dle zásady numeri fixi; 2. že by se při praktickém užívání této zásady vyskytaly překážky a odpory, které nedovolují, aby se zásadě té mohla přičítati výsledná opravnost; 3. že by se ani přechodnými ustanoveními nedala vyrovnat ani seslabit drsnost a přísnost zásady té; jakož i aby se valné schůzi podal z důvodů těchto návrh na reasumování této záležitosti. Kdyby ale plenum komory přešlo přes to k dennímu pořádku, pak prosíme, aby slavný výbor zařídil vše, čehož třeba, aby jeho správa s dobro-

zdáním, která se od usnešení plena komory v zásadě liší, rovněž a současně se zprávou a dobrozdáním veleslavné komory na příslušném místě byla předložena. Jakého vyřízení dostalo se tomuto podání kandidátův od výboru komory advokátní, svým časem sděliti neopomeneme.

Knihopis právnický. Nákladem osvědčené firmy Manzovy vyšel spis: „Dienst-Instruction für Gerichtsdiener und Gerichtsvollzieher. Zusammengestellt von Karl Szurek, k. k. Bezirksrichter.“ Knížkou touto, kdež sestaveny jsou všechny předpisy, kterých soudním sluhům i vykonavatelům soudním znáti třeba, jest poslouženo zájmům konání spravedlnosti, neb známo jest, kterak mnohé spory již povstaly pouze z té příčiny, že vykonatelé soudní neměli příležitosti snadné, osvojiti si úplné vědomosti zákonních ustanovení, dle kterých jim jest se zachovávati. — Tamtéž dále vyšlo z třetího svazku známé sbírky zákonů o sobě řízení nesporné dle cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 se všemi předpisy, týkajícími se poplatků pozůstalostních, prohlášení za mrtvého, amortisace listin, pak projednávání pozůstalostí cizinců. — Známý Haidingrův spis „Selbstadvokat“ vyšel právě nákladem téže firmy ve vydání třináctém, rozmnoženém a dle nynějšího stavu zákonodárství přepracovaném.

Jmenováni: okr. s. p. Ferd. Baudiš v Bučovicích z. r. v Nov. Jičíně; př. okr. s. v Dol. Královicích, p. Ig. Tann, př. kr. s. v Jičíně; př. okr. s. v Pelhřimově, dr. V. Potěšil, přidělen ku kr. s. v Táboře; př. okr. s. v Rokycanech, p. V. Rejžek, okr. s. v Kamenici; př. okr. s. auskultanti: pp. K. Saak ve Vodňanech, Jan Müller v Buchově, J. Sachs v Pelhřimově, Ig. Smutný v Strakonicích, Jan Hájek v Dol. Královicích.

Oprava. „V sešitu XI. vynecháno na str. 396. v 10. řádce zdola za slovem z Tišňova“ toto: „do Prostějova, dr. A. Paupie z Kyjova“.

Oznámení.

P. T. členům Právnické Jednoty v Praze!

Jelikož mnozí p. t. páni členové zaslaná jim „Práva Městská M. Brikcího z Licka“ vrátili, dovoluji si upozorniti, že vedle usnešení valné hromady ze dne 29. ledna 1880 mají býti všickni letošní páni členové Právnické Jednoty shora jmenovanou knihou poděleni.

V PRAZE, dne 29. června 1880.

Dr. J. Kasanda,
t. č. jednatel.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Pokračování.)

Úkol rakouské právní historie.

§. 35.

V krátkých rysech učiněn v předchozím pokus, vytknouti hlavní momenty rozvoje právního v Rakousku. Co výsledek líčení toho namítá se bez pochybností přesvědčení, že národové rakouští, kteříž byli původně co samostatné individuality vystoupili v právní historii, puzeni jsou nejdůležitějšími faktory právního vývoje, životem státním i hospodářským, k tomu, vzdáti se znenáhla oněch ze svých zvláštností, kteréž byly nejvíce na závadu vzájemnému jich sblížení se na poli práva. Toto vzájemné působení různých původné kultur právních vedlo během časů ku tvarům, jež nenáleží vlastně nižádnému z národů oněch, nýbrž se ukazují býti produkty právního života, kterýž se rozvíjel právě jen na půdě rakouské i na kterýž rozhodně působily právě zvláštní poměry rakouské. Pozorovati tyto specifické rakouské právní poměry v jich povstání i rozvíjení, vyskoumati příčiny jich zvláštností, ukázati faktory, jejichžto působením se proměnily až ku nynější své povaze, jakož i konečně na jisto postaviti jich působení zpět na právní život rakouských národů: toť hlavním jest jádrem úlohy, kterou má vyplniti rakouská právní historie. Ne méně jest úlohou rakouského právního historika, vyšetřiti, jak dalece přihlížel zákonodárství k právním těmto poměrům, zdali totiž stejný držel krok s jich vývojem, podporovalo ho, aneb snad bylo mu na zá-

vadu. Konečně musí právní historik rakouský objasniti organické spojení jednotlivých částí právní soustavy, stojící obdobně v platnosti, jakož i extensivní i intensivní její zdokonalování i tříbení pojmů, na kterých spočívá. Jisto jest však, že se nesúčastnily při tomto rozvoji zvláštních rakouských právních řádů veškeré národy rakouské stejnou měrou, nýbrž že i v Rakousku, jako i v jiných zemích se smíšeným obyvatelstvem přináleží jednomu neb druhému z nich zásluha, že se súčastnil rozhodněji nežli ostatní na společném díle i tomuto vtisknul charakteristickou známku povahy své. Že se musí spolupůsobení takové v patřičné míře oceniti, jest jisto, jakož i, že nutno jest vyšetřiti příčiny, kteréž poskytly dotyčnému národu možnost takovéhoto rozhodného vlivu. Aby se však mohlo zadost učiniti tomuto dílu rakouské právní historie, nutno arcit obrátiti druhdy zřetel i ke kulturní historii národů rakouských; postup takový ospravedlňuje se však zajisté již tím, že se musí jednak vlastní faktory právního vývoje ze značné části hledati v oněch silách, jež působí rozhodně i na veškerý sociální i politický život národů, jednak pak snadno lze ubrániti se splоštění i nejasnosti líčení, pakli se patřičně přihlíží k vytknutému konečnému cíli. Největší obtíže při podobném bádání záleží v tom, postaviti na jisto provenienci jednotlivých zásad, jež nalezáme v systemu práva rakouského, jsou-li totiž na př. čistě německého aneb slovanského, románského aneb dokonce maďarského původu; aneb zdali tvoří zásady ty snad právě výsledek vytknutého již vzájemného působení několika neb veškerých oněch národů, i nelze je tudíž hledati původně v nižádné ze specialních právních jejich pověstí, aneb konečně, zdali jsou na rakouskou půdu přenešeny z práv cizích a jimi vytisknuty starší domácí zásady práva, aneb vyplněna mezera v právu doposud se nalezavší. Oněmi prostředky, jakýmiž vládne již nyní rakouská právní historie, lze i tuto obtíži přemoci i ukázati nejen dráhu, po kteréž vnikla ta neb ona zásada ve právo rakouské, nýbrž s dosti velikou bezpečností i dobu, kdy se tak stalo. Konečně musí badatel v oboru historie práva rakouského postaviti sobě i ten úkol, ukázati k tomu, pokud se nalezá vnitřních podmínek pro jednotu právní u národů rakouských, pokud se jednota ta ukazuje býti přímo historickou nutností, tak že i v oněch zemích, ve kterýchž po vykonaném již spojení značných částí říše na právním poli všeobecně rakouské zákony nemohly buďsi vůbec, aneb ne bezvýminečně proniknouti, zákony ty, aneb aspoň zásady v nich potvrzené sobě razily dráhu i vědomí o nut-

nosti jednotného upravení totožných právních poměrů vniklo do všech vrstev obyvatelstva.

§. 36.

Vše to jest však pouze jeden, ač nejdůležitější díl úkolu rakouské právní historie, který bychom mohli nazvati spekulativním. Proň nelze zajisté zanedbati druhé, více empirické části, která záleží v tom, vyšetřiti krok za krokem postup právního vývoje, kterýž se dál u hlavních národů rakouských, ukázati tudíž právo, které u nich nabylo během časů skutečně platnosti. Vyplnění této části úkolu, jakýž se musí určiti rakouské právní historii, jest právě podmínkou dřívější, neboť nelze dojíti bezpečných výsledků v ohledech vytčených, pakli se dříve nevládne veškerým materiálem, kterýž má býti přiveden filosofickému probádání. Postupem takovým nerozpadá se snad rakouská historie práva ve více, parallelně vyšetřovaných specielních právních pověstí. Nehledě totiž k tomu, že — jakož již vytčeno — počaly vzájemné styky rakouských národů záhy již působnost svoji na poli práva, nehledě dále ku identickému působení práva římského i kanonického, nalezáme v každém období tolik bodů styčnosti, že musí líčení opětně vždy baviti se jich vytčením i nalezati v nich kostru soustavy, která se má rozvinouti. Již shora jest řečeno, že poskytuje i v samé předsíni rakouské právní historie veledůležitý onen kulturní moment vnikání německo-právních zásad spojítko při pozorování právního života nejdůležitějších národů rakouských; úplnou různost, která by podmiňovala pouhé „parallelní“ líčení, nalezáme tudíž nejvýše v prvních jen dobách právního jich dějepisu; vytčení však i těchto růzností jest vzhledem k udanému cíli vyšetření provenience jednotlivých právních ústavů nezbytným.

§. 37.

Takové bylo by v pojmu samém ležící určení úlohy, jakouž má vyplniti historie práva rakouského. Jedná se však též o to, provésti territorialní i časové její obmezení, o zodpovědění otázky, na která území se má vztahovati historicko-právní bádání, jakož i, kde má započíti, i do které doby má býti dovedeno. V prvním ohledu zajisté nelze postaviti požadavek, aby se vyšetřoval právní vývoj ve veškerých oněch zemích, které stály během časů pod vládou Habsburgů, musí se tudíž z pozorování vyloučiti všecky

ony země, které nestály ve státoprávním svazku s „domem rakouským“. Avšak i mezi zeměmi, při nichž tak bylo, nutno vymeziti mnohé území, jako zejmena rakouské Nizozemsko, Lotringy, různá ona hrabství švábská atd., poněvadž jednak spojení zemí těchto s Rakouskem zůstavilo dosavadní jich právní stav nedotknutým, jednak spojení to se opětně přetrhlo v době, když sotva se byl započal proces unifikace práva, tento nejvážnější moment rakouské právní historie. Ani ony země, jež připojeny jsou v novější době Rakousku, jako zejmena Benátky, Lombardie, rakouské sekundogenitury atd. nelze pojmouti v obor historicko-právního pozorování, zejmena z toho důvodu, poněvadž právní jich poměry v době, ve kteréž byly připojeny Rakousku, byly již ustálenými, uvedení tam rakouských zákonů, kde se stalo, bylo pouze zjevem pomíjejícím a opětné jich odloučení od říše přerušilo znova veškeré svazky, jež by dopouštěly, aby se připojilo pozorování jejich právního stavu k onomu ostatních zemí rakouských. V nečetných pouze digressích mohly by se vytknouti následky zavedení tam zákonů rakouských, čímž by se jaksi poukázalo k expansivní síle rakouských právních poměrů, k jich pevnosti v boji s cizími právními živly. Co se dále týče oněch území, kteráž jsou v době novější říši rakouské přivtělena a s ní zůstala spojena, jako zejmena Haliče a Bukoviny, tu sice nelze žádati, aby se pozorovala právní jich historie ve všech obdobích, zajisté však nutno seznati základy, na kterých spočíval tam vývoj práva, jakož i vylíčiti právní stav, kterýž panoval v zemích těch, v době jich s Rakouskem spojení. Z toho ohledu sluší na př. v objemu arciť vůči účelu tomu obmezeném, pozorovati i právo francouzské, jež v zemích těch částečně platilo v době udané. Bezvýminečně nutno však pojmouti v obor pozorování rakouské právní historie právní život, jak se týž vyvinoval u národů uherských. Nehledě totiž k dokázaně identickým základům, na kterých se počalo vyvíjeti právo panující tam národnosti, nehledě k tomu, že v území tom nalezáme na mnoze obyvatelstvo, jehožto právní život po dlouhé doby se vyvíjel v nejtěsnějším spojení s vývojem práva ostatních nejdůležitějších národů rakouských; jest rozdíl mezi právem uherským i všeobecně rakouským více formální nežli skutkové povahy; t. zv. zevní historie práva vykazuje sice dosti značných rozdílů od zevní historie práva v ostatních zemích rakouských, avšak ve vnitřní právní pověsti rozdíly ty nejsou ani z daleka tak důležitými, aby bylo lze, odůvodniti vyloučení historie práva v zemích uherských

ze všeobecně rakouských právních dějin. Vytknuli jsme již mnohé ony okolnosti, kteréž musely způsobiti podobnost základních zásad práva uherského s jedné i práva rakouského s druhé strany; při vhodném methodickém postupu zajisté že nebyly by rozdíly ve vnitřní i zevní právní historii zemí těch na závadu jednotnému, celkovému uvažování. Co se konečně týče Dalmacie, sluší k tomu poukázati, že politická i právní historie země té různým spůsobem jest po celý středověk spojena s dějinami zemí uherských, i tím dána jest možnost, pozorovati právní její stav ve všeobecném rámci rakouského právního dějepisu, ve kterýž i onako zpět jest Dalmacie uvedena opětným svým přivtělením říši rakouské. Tím spůsobem tudíž ukazuje se býti územím, na kterém se má pohybovati bádání v oboru historie práva rakouského, v celku totožným s nynějším územím mocnářství i v jednotlivých pouze obdobích zužuje aneb rozšiřuje se, aby brzy opětně se octnulo ve hranicích takto určených.

Vzhledem k časovému ohraničení úlohy lze z dřívějšího líčení již seznati, že se má pozorování rozšířiti — aby především konečný bod se určil — až do doby nejnovější. Požadavek ten stojí ve spojení s pojmovým vytčením úlohy rakouského právního dějepisu, stopovati v historicky zjištěných událostech vodící ideu až k jejímu se vtělení v nynějším stavu právním. Jen tenkráte, když se dokáže vnitřní spojení přítomnosti s minulostí, zvláštnosti oné se vyloží z vývoje této, může býti právní historie skutečně instruktivní, může poskytovati vážný pokyn pro budoucnost. Jest arciť těžko, na úpatí vysoko se pnoucí budovy oceniti její rozměry i formy; mohlo by se též zdáti, že při pozorování nedávné minulosti i přítomnosti nebezpečí subjektivního pojímání sotva lze se vyhnouti, avšak ve skutečnosti jest nebezpečí to pouze zdánlivým. Pravé pochopení oněch nauk, jež nám poskytuje historie, ochraňuje stejnou měrou před přeceňováním, jakož i před nevážením si přítomnosti, učí nás býti spravedlivými v posuzování výsledků, jakýmiž se tato honosí i voliti prostředky, kterýmiž jich zdokonalení docíliti se může. S druhé pak strany, jak hluboce lze nám vniknouti v minulost, tak daleko nutno stopovati právní život rakouských národů; tak jen můžeme nabýti pravého pojmu o vážnosti jejich v oboru právní kultury, tak jen lze nám zjistiti podíl, kterým každý z nich se súčastnil při velikém díle budování práva rakouského.

Prostředky.

§. 38.

Dotazujeme-li se nyní po prostředcích i pomůckách, jež stojí rakouskému právnímu historiku k úsluze, aby mohl rozřešiti úlohu vytknutou, tu nelze arciť na tomto místě odpověditi k otázce této vytčením veškerých pramenů i předmětu tomu věnovaných prací literarních. Jedná se hlavně o to, vyšetřiti, zdali jest již s dostatek sebráno materialu i učiněno dostupným obecnému užití, aby bylo možným úhrnné pojmutí předmětu, aniž by mezery, kteréž při pojímání takovém mohou zůstati nevyplněnými, byly na závadu potřebné v ohledu tom přehlednosti. Pakli by nebylo lze, docíliti oněmi prostředky, jež jsou na snadě, více nežli rozervané uvnitř líčení, v němžto nenaznačeny ni přechody ni spojitost jednotlivých částí, pak vůbec ještě nenastoupila doba pro historii práva rakouského, pak bylo by dosti, poskytnouti více neb méně úplný přehled shromážděného již materialu; první však pokus rakouské právní historie, co v sobě uzavřeného, aspoň v hlavních svých tazích ukončeného systemu, musel by se ještě odložiti na doby příští. Takový nedostatek pomůcek k vytknutému účelu však ve skutečnosti již nenalezáme. Rakouský právní historik nalezá se, abychom použili analogie, která se sama sebou naskytuje, v postavení mnohem výhodnějším, nežli zaujímal v ohledu tom Eichhorn, když byl roku 1808 započal svoji historii státu i práva německého, aneb v jakém se nalezal Maciejowski, když byl dvanácte let později se chopil myšlenky, sepsati historii práva slovanského. Velkolepá již řada sbírek pramenů, počínaje od arciť nekritických a často velice nespolehlivých prací Goldasta z Heiminsfeldu až ku nejnovějším publikacím četných rakouských i cizozemských učených společností, umožňuje právnímu historiku, opanovati veškerým, pro jeho účele vhodným materiálem. Ačkoliv v ohledu tom sluší zejmena starších sbírek pramenů užívati s velikou opatrností, vykonáno za to ve sbírkách i od jednotlivců i od celých společenstev od počátku tohoto století vždy hojněji vystupujících skoro vše, čeho lze vzhledem k historické kritice od publikací takových vyžadovati. Veliké dílo regestní, jakož i k snadnějšímu orientování se přehledně sestavený codex juris austriaci, v němžto byly by sebrány aspoň důležitější památky pro historii práva rakouského, arciť ještě není podniknut, mohl by se však ve spojení i souběžně

se soustavným líčením rakouské právní historie docíliti. I v oboru spracování jednotlivých částí historie práva rakouského učiněno již mnoho, i četná ona v historických i právnických časopisech roztroušená pojednání, jakož i mnohé, jednotlivým otázkám právním věnované monografie i ony, soustavným prácem o různých částech positivního práva rakouského předeslané historické přehledy působí, že se živě již pociťuje nedostatek literarně-historických pomůcek, kterými by se jich užití ve prospěch soustavného díla historického o právu rakouském ve značné míře usnadnilo. Co nejdůležitější pomůcky k dosažení cíle, na mysli nám tanoucího nutno považovati dosti již četné historie práva jednotlivých zemí rakouských. Právní dějiny každého z hlavních národů rakouských jsou již buďto úplně, aneb aspoň v hlavní své části spracovány, náklonnost pak k historicko-právním prácem, která zejmena v nejnovější době v míře utěšené opětně se šíří, zajisté že ospravedlňuje naděje na větší ještě zdokonalení literatury v oboru tom. Dvojí směr hlavně jeví se v pracích těch, z nichžto leckteré přímo výtečnými se býti ukazují. Jeden z nich jeví se ve snaze, stopovati vývoj práva co práva národního buďsi až do dob nejnovějších, buďsi do dřívější nějaké doby, od které počínaje mizí karakter národní ve právu; směr druhý pak, pro účele rakouského právního historika mnohem důležitější, nese se ku líčení práva, jak se vyvinovalo na jistém území, bez ohledu na karakter jeho. Taktéž jest více již prací posvěceno líčení chodu recepce, kterou se dostala cizá práva do jednotlivých zemí i některé z nich ukazují rakouskému právnímu historiku dráhu, po které se má ubírati, aby znal správně oceňovati vzájemné působení různých právních živlů i učil se seznati vzájemné proplétání se rozmanitých právních kultur ve příčinách i výsledcích jeho. Ano i pokusy celkového líčení rakouského právního dějepisu učinily se již; před několika již desítiletími považováno předchozí práce za dosti pokročilé, aby se mohlo započíti definitivní stavbou soustavy. Že pak pokusy ty nevedly k utěšenějším výsledkům, toho vinu nese zajisté spíše nepřízeň okolností, předčasná smrt jednoho i zbloudění na bezcestí politického strannictví druhého z původců pokusů těchto, nežli vnitřními příčinami podmíněná nemožnost jich provedení. Jak mnohonásobné i předůležité pomůcky k účelu vytknutému poskytuje konečně bohatá literatura práva německého! Ačkoliv i na tomto poli mnoho třeba ještě prací vykonati, ježto zejmena rakouský právní historik těžce pohřešuje, ačkoliv není ještě vypracováno

dílo, kteréž by dostatečně ocenilo kulturní missi práva německého v jeho pronikání až ku dalekému východu Evropy vzdor tomu, že již r. 1844 k nutnosti takového díla poukazováno,[109]) přece poskytuje literatura německé právní pověsti, jakož vůbec německé právo základ, na kterém musí spočívati budova historie rakouského práva.

§. 39.

I v pomůckách jiného druhu není více nedostatek. Četných se již podniknulo prací kulturně-historických, ve kterých se buďto přímo věnuje právnímu životu rakouských národů patřičná pozornost, aneb se v nich alespoň příbuzné kulturní obory vyšetřují a tím druhdy i na právní poměry nepřímé se světlo vrhá. Ne méně důležitými jsou dále ony předchozí práce, jež jsou vykonány na poli srovnávací právovědy a kteréž slibují i rakouskému právnímu historiku bohatou kořist v nových poznatcích. Výsledky arciť, doposud docílené, nevyhovují ještě ani s daleka požadavkům, kteréž se musí činiti vůči tomuto odvětví vědy i předstihnuta jest věda právnická v ohledu tom daleko jazykovědou. Zejmena tam, kde se má pozorovati německá i slovanská právní kultura v rozmanitých vztazích svých, učiněn jest sotva počátek, čehož zejmena rakouský právní historik musí želeti; avšak přece práce již vykonané poskytují nám prospěch ne pouze shromážděným i našim účelům sloužícím materiálem, nýbrž i v novější době vždy více se vyjasňující, arciť definitivně doposud neustanovenou methodou bádání, jejížto určení i pro rakouského právního dějepisce spojeno jest s různými obtížemi. Konečně jsou to i díla, která líčí pověst jednotlivých zemí rakouských i ona, která objímají všeobecnou historii Rakouska, jež druhdy dosti obšírně vyličují vnitřní státní život rakouských národů a v těchto svých partiích i pro právního historika dosti zajímavých pokynů vzhledem ku pramenům i pořádání historicko-právních událostí poskytují. Jednou z hlavních obtíží, které se stavěly doposud vstříc docílení všeobecné rakouské právní historie, byla snad též nutnost, ovládati alespoň nejdůležitější jazyky, v nichžto psána jest i literatura a druhdy i prameny práva rakouských národů. Tuto obtíži musí arciť právní historik rakouský ovládati; ona mu se ulehčuje na nejvýš v tom směru, že prameny, jakož i literatura uherského práva až do doby nej-

[109]) Gaupp, Germ. Ansiedlg. 590. nn.

novější psána jest jazykem latinským, úředním až do r. 1836. Ostatně překážka tato není zajisté nepřekonatelnou a vznešený účel namáhání k tomu potřebného beze vší pochyby zasluhuje. Mnohem více padá na váhu druhá jedna okolnost, ona totiž, že pěstování rakouské právní historie na universitách skoro úplně jest zanedbáno. Uvážíme-li, že nejmnožší a nejdůležitější odvětví vědy právnické děkují literaturu svoji zastoupení svému na universitách, musíme velice želeti toho, že osnováním učitelských stolic pro rakouský dějepis práva na našich fakultách není stvořena možnost, věnovati se výhradně pěstování předmětu toho. I historie práva německého neutvořila svoji methodu, nevypracovala svoji soustavu mimo síně učební, nýbrž děkuje čestné ono místo, kteréž zaujímá přítomně mezi právními disciplinami neúmorné činnosti mužů, kteří, jsouce opatřeni potřebnými vědomostmi, měli vedle lásky k věci zároveň možnost, učiniti pěstování předmětu toho výhradným oborem povolání svého. Prvním pokusem arciť sotva se zdaří veliké ono dílo, soustava rakouské právní historie na poprvé sotva se dá ve všech svých částech úplně i souměrně provésti: zajisté však dalo by se pod podmínkou vytknutou při onom nepodcenitelném vlivu, jakýž jeví přednášky i na přednášejícího, stupňovité zdokonalování výkonu až ku velebnému díla dokončení bezpečně očekávati.

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Může-li sekvestor výměnku v sekvestrační úřad soudně uvedený od hospodáře žádat dávky výměnkové, i před uvedením jeho v úřad sekvestrační dospělé však neodvedené.

Jan Tomsa starší měl na usedlosti svého syna Jana Tomsy ml. č. pop. 8. v Loukově naturální výměnek zjištěný, na kterýž Jan Mistaler pro své směnečné pohledávky 263 zl. a 111 zl. s přísl. vydobyl exekuční sekvestraci, a co sekvestor v úřad sekvestrační v prosinci 1876 soudně uveden byl. Poněvadž však v dobrotě od Jana Tomsy ml. co hospodáře usedlosti č. pop. 8. v Lou-

kově žádného výměnku obdržeti némohl, postoupil, nechtě sám žalobně dávek výměnkových co sekvestor vymáhati, postupní listinou ze dne 27. ledna 1878 obě své pohledávky 263 zl. a 111 zl. Janu Kobosilovi, kterýž je také knihovně na sebe převedl a dne 6. května 1879 v úřad sekvestrační sám soudně uveden byl. Poněvadž mu hospodář usedlosti č. pop. 8. v Loukově Jan Tomsa sekvestrované dávky výměnkové v dobrotě odvésti nechtěl, podal na něho žalobu a žádal za nález, že žalovaný Jan Tomsa ml. co vlastník usedlosti č. pop. 8. v Loukově jest povinen, jemu co sekvestrovi výměnku Jana Tomsy star., pro pohledávky 263 zl. a 111 zl. s přísl. sekvestrovaného, a co cessionáři Jana Mistalera, dávky výměnkové a to za r. 1877 a 1878 do 14 dnů vydati pod následky exekuce.

Žalovaný namítal, že Tomsa st. již dne 29. listopadu 1876 výměnkové dávky na r. 1877 a 1878 vypadající postoupil Šalom. Kompertovi, že žalobce nemá práva, výměnkové dávky co sekvestor žádati, leč ty, které po jeho uvedení v sekvestraci, tedy po 6. květnu 1879 k odvedení dospívají, že Jan Mistaler po dobu svého sekvestrování dávek těch nežádal a je slevil, a konečně že výměnek denního mléka dle původu svého z užitku usedlosti se odváděti má, on tudíž že povinným uznán býti nemůže, aby mléko za r. 1877 a 1878 najednou odvedl.

Žalobce replikoval, že Jan Mistaler pro své pohledávky vydobyl vklad exekučního práva zástavního na tomto výměnku výměrem ze dne 30. listopadu 1876 č. 8882. a 8883., jakož i poznámku exekuční sekvestrace, kdežto Šalomoun Kompert teprv výměrem ze dne 12. prosince 1876 č. 9239. dávky výměnkové pro r. 1877 a 1878 knihovně na se převedl, a to ještě jen s výslovným vyhražením práv na týž výměnek již vydobytých, že co sekvestr dle §. 296. ř. s. správu práva vybírání výměnku jako dobrý hospodář vésti má, že tudíž jeho povinností jest, dbáti o to, aby z výměnku toho pohledávky, pro něž sekvestraci vede, co možná nejrychleji byly uhraženy, a že tudíž oprávněn jest, i před uvedením jeho dospělé dávky výměnkové do sekvestrační massy patřící vydobývati, a že dobývání neodvedených a již splatných výměnkových dávek k řádnému spravování věci náleží; námítka třetí že odpadá, poněvadž z knih veřejných vidna není, a on také od nikoho na okolnost tu upozorněn nebyl; co se konečně mléka týká, že je co neodvedené tak jako jiné naturalie žádati může a nejde tu o běžné, nýbrž již o dospělé dávky.

Soud stolice první zamítnul žalobu naprosto a to z následujících

důvodů:

Žalobce byl ustanoven za sekvestra výměnku, pro Jana Tomsu staršího na usedlosti č. pop. 8. v Loukově zjištěného, pro pohledávky 263 zl. a 111 zl. s přísl. jemu od Jana Mistalera postupní listinou ze dne 27. ledna 1878 postoupené a na něho knihovně převedené, a v úřad ten teprv dne 6. května 1879 soudně uveden, následkem čehož dávky výměnkové teprv od tohoto dne dospívající od hospodáře, žalovaného to Jana Tomsy ml., vybírati a žádati oprávněn jest. Toto právo přísluší jemu co sekvestrovi, nikoliv co věřiteli výměnkáře Jana Tomsy st. Právo to příslušelo též Janu Mistalerovi co dřívějšímu sekvestrovi a to až do oné doby, kdy úřadu sekvestračního sproštěn a Jan Kobosil co nový sekvestor v úřad sekvestrační uveden byl, tedy do 6. května 1879. Toto právo, požadovati výměnkové dávky z doby, kdy Jan Mistaler sekvestrační úřad zastával, tedy až do 6. května 1879, nemohl Jan Mistaler žalobci co cessionáři postoupiti, poněvadž práva toho nabyl jenom soudním ustanovením. Tomu nasvědčuje ta okolnost, že i Jan Kobosil k žádosti své soudně za sekvestra ustanoven a co takový soudně uveden byl, a to výslovně s výhradou nároků dřívější sekvestrace. Jedině Jan Mistaler byl oprávněn, co sekvestor výměnkové dávky za r. 1877 a 1878 vybírati, a žalobce co nynější věřitel má pouze právo na výtěžek z oněch od dřívějšího sekvestra vybraných dávek, nikoliv ale právo na vybírání samo za r. 1877 a 1878. Není tedy žalobce oprávněn žádati dávky ty za tyto dva roky, jeví se tudíž žaloba neoprávněnou bez ohledu na další tvrzení žalobcovo a námitky žalovaného.

K odvolací stížnosti žalobcově změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 1. prosince 1879 č. 32378. rozsudek stolice první a dal žalobě bezvýminečně místa z těchto

důvodů:

Dokázáno a také od žalovaného doznáno jest, že Jan Mistaler výměry ze dne 30. listopadu 1876 č. 8882. a 8883. exekučního práva zástavního na výměnek pro Jana Tomsu st. na usedlosti žalovaného Jana Tomsy ml. č. pop. 8. v Loukově zjištěný, jakož i exekuční sekvestraci téhož pro pohledávky své 263 zl. a 111 zl. s přísl. proti Janu Tomsovi st. vydobyl a co exekuční sekvestor tohoto

výměnku vedle protokolu ze dne 21. prosince 1876 č. 9454. byl uveden a co takový až do 6. května 1879 setrval.

Dle toho byl Jan Mistaler oprávněn, výměnek za leta 1877 a 1878 od žalovaného vybírati, a tento byl zavázán, jemu ho odvésti, ježto nenamítal, že výměnek tento byl již před vydobytou sekvestrací splatný a že on by ho byl Janu Tomsovi st. odvedl. Na tom nemůže ona skutečnost ničeho měniti, že Jan Tomsa st. výměnek za r. 1877 a 1878 již dne 29. listopadu 1876 Šalomounu Kompertovi postoupil, poněvadž převedení tohoto výměnku na poslednějšího teprvé k žádosti ze dne 12. prosince 1876 č. 9239. výměrem ze dne 28. prosince 1876 č. 9239., tudíž v čas se stalo, když Jan Mistaler na výměnek tento již exekuční právo zástavní a exekuční sekvestraci téhož byl vydobyl, mimo to převedení téhož výměnku na Šalom. Komperta právě jen s výslovným vyhražením práv na tentýž již vydobytých povoleno a také vykonáno bylo.

Žalovaný také nenamítal, že by byl od toho času výměnek Janu Mistalerovi byl odvedl, a jelikož sekvestrace práva vybírání výměnku ještě trvá, jest žalovaný dosud ještě zavázán, výměnek za leta 1877 a 1878 sekvestrovi vydati.

Jest pak dále dokázáno a od žalovaného doznáno, že Jan Mistaler obě sekvestrované pohledávky 263 zl. a 111 zl. s přísl. žalobci do vlastnictví postoupil a že tytéž poslednějšímu také knihovně odevzdány byly, jakož i že žalobce místo Jana Mistalera co sekvestor výměnku Jana Tomsy st. ustanoven a co takový dne 6. května 1879 soudně zaveden byl. Jelikož žalobce co sekvestor vedle §. 296. ř. s. správu práva vybírání výměnku jako dobrý hospodář vésti má, nemůže býti odůvodněné pochybnosti, že také oprávněn jest, nedoplatky tohoto výměnku již před uvedením svým za sekvestra, splatné a dosud neodvedené, však do sekvestrační podstaty patřící dobývati, jelikož dobývání nedoplatků právě také k řádnému spravování věcí náleží.

Na námitku žalovaného, že Jan Mistaler hned z počátku s Janem Tomsou st. se smluvil, že pro řečené své pohledávky výměnek Jana Tomsy st. z usedlosti č. pop. 8. v Loukově vybírati nebude, nemůže se bráti zřetel, poněvadž žalovaný ani netvrdil, že by to Jan Mistaler žalobci neb žalovanému byl oznámil, že výměnku vzdor vydobyté sekvestrace žádati nebude, tudíž předstíraná úmluva na závazku žalovaného, výměnek sekvestrovi odváděti, ničeho měniti nemůže.

Na další námitku žalovaného, že výměnek denního mléka dle svého původu z užitků usedlosti dáti se má, on tudíž že povinným uznán býti nemůže, aby mléko za leta 1877 a 1878 najednou odvedl, nemůže se také bráti zřetel, poněvadž se zde nejedná o běžné dávky, nýbrž o nedoplatky, k jichž zaplacení sluší lhůtu dle §. 300. ř. s. ve 14 dnech ustanoviti.

Žaloba žalobce jest tudíž ve stavu věcí a v zákoně odůvodněná.

K dovolací stížnosti žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek stolice druhé, poukázav k jeho zcela správnému odůvodnění.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. března 1880 č. 8312.

JUDr. Josef Vaněk.

K §§. 401. a 406. řádu soud.

A. podala žalobu na B. v příčině uznání vlastnictví k svrškům od tohoto proti C. exekučně zabaveným, a nabídla v žalobě jistotu žalobní zabavenými věcmi, po případě v penězích. Při stání k stručnému líčení pře této ustanoveném žádal B., aby žalobkyni nařízeno bylo, aby co jistotu za náklady rozepře buď v hotovosti, buď v cenných papírech, v nichž kapitály sirotčí ukládati lze, částku 100 zl. složila, jinak že by žalovaný povinen nebyl, na zmíněnou žalobu odpovídati, a aby žalovanému za dotyčné stání útraty od něho účtované proti žalobkyni přisouzeny byly. Žalobkyně ohradila se proti žádané výši jistoty 100 zl., nabídla se k složení jistoty 30 zl., a žádala, aby přiřknutí útrat od žalovaného účtovaných rozhodnutí u věci hlavní ponecháno bylo.

C. k. obchodní soud v Praze uložil výměrem ze dne 16. února 1880 č. 9421. žalobkyni, aby ku zjištění soudních nákladů částku 50 zl. k soudu složila, jinak že by žalovaný dle §. 406. ř. s. povinen nebyl, k žalobě odpovídati, dále aby žalovanému útraty jednání 5 zl. 36 kr. ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatila,

poněvadž

(pokud se útrat těchto týče) tento spor jest vedlejší dle §. 408. ř. s. a tudíž dle §. 24. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

straně, která podlehla, náleží, aby odpůrci soudní útraty nahradila.

K stížnosti žalobkyně změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 22. března 1880 č. 9033. výrok první stolice v příčině náhrady útrat jednání v ten smysl, že žalobkyně pouze v případě nesložení žalobní jistoty a potomního zrušení řízení o žalobě vyměřené útraty 5 zl. 36 kr. odpůrci nahraditi povinna bude, kdežto pro případ složení jistoty žalobní nárok na útraty na projednání a rozhodnutí hlavní věci zamítnouti sluší, poněvadž se teprv tenkráte ukáže, kdo podlehl a tudíž útraty vůbec nahraditi povinen jest.

K dovolací stížnosti žalovaného změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice co se týče náhrady útrat jednání, zachoval v ohledu tom výměr c. k. obchodního soudu v platnosti a odsoudil dle §. 24. a 26. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. žalobkyni k náhradě útrat dovolací stížnosti pr. 3 zl. žalovanému ve 14 dnech pod následky exekuce,

poněvadž

vedle §. 401. ř. s. v každém sporu vedlejším, jakým jest též spor strany složení žalobní jistoty, též o útratách sporného jednání samostatně rozhodnouti, nižádným spůsobem ale rozhodnutí o tom jinam odkazovati sluší, ostatně ale výměrem prvního soudu — a sice zcela správně — lhůta k složení jistoty ustanovena nebyla, rozhodnutím vrchního soudu ale, kterým též žádná lhůta určena nebyla, při následku nesložení žalobní jistoty v §. 406. ř. s. předvídaném by se nárok žalovaného na útraty ve smyslu §. 401. ř. s. přímo bezúčelným stal.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 25. května 1880 č. 6093.*)

Lou—ka.

---

*) Sotva který předmět řádu soudního došel tak různého posuzování a tak rozdílných rozhodnutí soudních, jako onen shora vytknutý o žalobní jistotě a nákladech dotyčného jednání. Nemám úmyslu, otázku tuto do podrobna zde probírati, nýbrž chci pouze svůj náhled ohledně shora vytknutých rozhodnutí soudních pronésti, a spůsob, jakým se mi vyřízení podobných jednání o žalobní jistotě zákonu přiměřeným a spravedlivým býti zdá, zde naznačiti.

Mám především za to, že nejenom zákonem v §. 299. ř. s. předepsáno jest, nýbrž i ohledům spravedlnosti vyhovuje, aby žalobci, jemuž se složení jistoty žalobní ukládá, k tomu přiměřená

K §. 531. tr. zák.

Hajný Josef Žalud byl žalován pro zločin těžkého poškození na těle dle §§. 152., 155. *a*) tr. zák.

Při líčení vinil poškozený žalovaného, že tento postřelil již dříve více osob.

---

lhůta ustanovena byla, jinak že by žalovaný oprávněn byl, žalobu vrátiti; neboť by v opačném případě žalovaný tím velice obtěžován byl, aby žalobu po delší dobu, třeba po více let, až by se žalobci zlíbilo, soudem vyměřenou jistotu žalobní složiti, uschovanou míti musel, by pak na ní odpověď dáti mohl; spíše by to žalobci, který v plnění rozkazu soudního váhavý jest, a práva svého se domáhá, náleželo, aby sám o zachování jemu vráceného pro žalovaného určeného stejnopisu žaloby dbal, a žalobu tu pak při pozdějším složení jistoty žalobní k opětnému dodání žalovanému k cíli zavedení líčení pře předložil.

Odvolání se prvního soudu na §. 408. ř. s. zdá se mi býti zde pochybené, neb tento paragraf jedná pouze o tom případu, kdy žalobce jistotu žalobní, soudem za přiměřenou uznanou, již složil, žalovaný však později s ohledem na naskytlé okolnosti větší jistoty pro své náklady soudní žádá; a zákon ustanovuje pro tento případ, že tímto vedlejším sporem o složení či podání větší jistoty rozepře u věci hlavní nikterak stavena býti nemá. Avšak i dovolání se §. 401. ř. s. nezdá se mi zde býti správné. Vedle paragrafu tohoto musí totiž ona strana, která ve sporu vedlejším dle ustanovení §. 398. ř. s. náklady soudní nahraditi má, k tomu ve výroku o dotyčném sporu vedlejším vynešeném odsouzena býti.

Nehledíc k tomu, že slovem „výrok“ (Spruch) vedle řádu soudního v §§. 248., 250., 251., 252., 253., 260., 262. a jiných oproti §§. 267. — „rozsudek“ stotožňován jest, sluší zde uvážiti, zdali jednání o složení žalobní jistoty ve smyslu §. 406. ř. s. jest sporem vedlejším, o jakém se §. 401. ř. s. zmiňuje. Slova „spor vedlejší“ (Nebenstreit) užívá řád soudní toliko v §. 401. a 408. ř. s. Již z významu slova tohoto, jakož i užívání jeho v §. 408. ř. s. lze za to míti, že sporem vedlejším ve smyslu řádu soudního jmenovitě §. 401. onen spor mezi stranami jest, který s ohledem na rozepři hlavní o nějakém vedlejším předmětu se naskytne, a v e d l e líčení pře hlavní se vede; což rozdílné jest od sporu o vedlejší věci v průběhu řízení o věci hlavní, od tak zvaného mezisporu, čili sporu incidenčního.

Takové vedlejší spory, které v e d l e rozepře hlavní se vedou, tuto ale z pravidla staviti nemohou, byly by onen v §. 60. ř. s. vytknutý o zastupování a pak onen v §. 408. ř. s. naznačený

Ku zjištění tohoto obvinění bylo líčení odročeno a vyšetřeny byly nové případy, načež návladnictví rozšířilo původní žalobu

---

o žádaném poskytnutí další jistoty žalovanému za jeho náklady soudní, které jistotou soudem dle §. 406. ř. s. za přiměřenou již uznanou kryty nejsou. (Rozepře na základě §. 40. ř. s. vedené jsou rozepře předběžné, vedení sporu hlavního odůvodňující.) Vedle úvahy této bylo by jednání o žádosti žalované strany za poukázání žalovatele ku složení žalobní jistoty dle §. 406. ř. s. toliko sporem tak zvaným incidenčním čili mezisporem, pakli vůbec zde ve smyslu řádu soudního o sporu se mluviti může, ohledně kteréhož v příčině nákladů dotyčného jednání §. 401. ř. s. dovolávati se nelze.

C. k. nejvyšší soud vytknul ve svém rozhodnutí ze dne 3. ledna 1878 č. 15426. (v G. H. 1878 str. 452.), že nabídnutí žalovatele ku složení žalobní jistoty teprv na požádání strany žalované se státi může, a tedy již v žalobě učiněno býti nemusí. Pakli tomu tak, pak jest dotyčná žádost žalovaného za složení jistoty žalobní a vyjádření se o tom se strany žalobcovy a vůbec jednání o původní žalobní jistotě toliko obapolným návrhem, na základě kterého soud dle svého uznání vyřknouti má, zdali žalovatel vůbec povinen jest, jakousi jistotu žalobní složiti čili nic, ohledně jak velkou jistotu žalobce dáti má. Vyjádření sporných stran, jimiž se návrhy pro soudcovské uznání činí, netvoří ale spor zvláštní, který by samostatné přisouzení nákladů za taková vyjádření odůvodňoval, tak jak totéž ohledně jiných v běhu líčení pře se naskytujících rozdílných vyjádření stran jest. Při tom není třeba dělati rozdílu, zdali se žalobce ve svém vyjádření vůbec složení jistoty žalobní opírá, aneb jakousi jistotu nabízí, neboť jednak opírání toto má stejného účinku, jako kdyby žalovatel poměrně zcela nepatrnou jistotu nabízel, jednak opíráním tím žalobce ve svůj prospěch jenom nižšího vyměření jistoty žalobní, tak jako naopak žalovaný svým návrhem vyměření větší jistoty žalobní docíliti se snaží.

Z toho všeho vyplývá, že náklady jednání o složení žalobní jistoty dle §. 406. ř. s., tak jako náklady za jiná vyjádření a jednání stran v průběhu rozepře toliko při rozhodování této rozepře přisouzeny býti mohou, poněvadž jenom zde posouditi lze, kdo podlehl a čí vyjádření tudíž a hájení se v průběhu líčení co do konečného výsledku prospěšná a potřebná, pokud se týče zbytečná byla.

Při tom sluší arci uvážiti, že spisy a protokoly týkající se jednání o žalobní jistotě, které často, zvláště při větších rozepřích v řádném řízení většího objemu docházejí, předmětem srotulování sporných spisů hlavní pře k cíli rozhodnutí rozepře nebývají a býti nemají, že tedy soudce, který pouze na základě

a žalovalo na Josefa Žaluda pro nové tři přestupky proti bezpečnosti těla dle §. 411. tr. zák.

Soud v prvním případě co zločin žalovaném nalezl toliko přestupek, nalezl však též vinu Josefa Žaluda ve všech nově žalovaných přestupcích.

Obhájce Žaludův tohoto v nových případech promlčením hájil. Okolnosti, z kterýchž promlčení dovozoval, lze seznati z rozsudku kassačního soudu.

Poněvadž c. k. krajský soud v Mladé Boleslavi promlčení neshledal, podal žalovaný zmateční stížnost dle §. 281., 9. *b*) tr. ř.

C. k. nejv. co kassační soud nalezl za právo: že se Josef Žalud z obžaloby pro přestupky proti bezpečnosti těla dle §. 411. tr. zák., kterých se dopustil tím, že ze své ručnice broky nabyté na následující při lesní krádeži postižené osoby a sice *a*) na J. R. jednoho dne před 3 roky; *b*) na F. R. jednoho dne před 4 neb 5 roky a *c*) na F. S. jednoho dne v dubnu 1877 zúmyslně střelil a následkem toho každého z nich několika broky poranil, že poranění toto u každého z řečených mělo viditelné známky a nemoc

---

srotulovaných spisů rozsudek vynesti má, náklady jednáním o žalobní jistotě vzešlé posouditi nemůže; avšak tomu může odpomoženo býti tím spůsobem, že obě strany při jednání o žalobní jistotě své náklady za toto jednání účtují, a že soud ve vyřízení o složení žalobní jistoty náklady obou stran upraví a vyměří, a jich přisouzení k rozhodnutí ve věci hlavní odkáže, následkem čehož pak strany při srotulování spisů rozepře hlavní toliko tento výměr ku spisům přiloží.

Poněvadž ale možnost vyloučena není, že žalobce ve lhůtě jemu určené žalobní jistoty nesloží aneb přísahy o nemožnosti složení jistoty nevykoná, a žalovaná strana by tedy přisouzení svých nákladů za jednání o žalobní jistotě vymoci nemohla; protož by se odporučovalo, aby ihned ve výměru o složení žalobní jistoty vydaném vytknuto bylo, že v případě, pakli žalobce v určené lhůtě jistoty žalobní nesloží aneb při ustanoveném stání přísahy paupertní nevykoná, povinen jest, žalované straně náklady dotyčného jednání ve 3, pokud se týče ve 14 dnech, počítajíc ode dne, kdy žalobci výměr o navrácení žaloby se strany žalovaného následkem nesložení jistoty neb nevykonání přísahy paupertní v určené lhůtě dodán bude, pod následky exekuce nahraditi. Takové vyřízení jednání o žalobní jistotě pokládám také z toho důvodu za spravedlivé, poněvadž, kdy soudy takto, což se dosti častěji přihodilo, uznáno bylo, pokud mi známo, nikdy proti tomu strany si nestěžovaly.

a nespůsobilost k povolání více dní, však méně než 20 dní trvající, dle §. 259., 3. tr. řádu osvobozuje a od náhrady útrat trestního řízení dle §. 390. tr. ř. sprošťuje.

Tímtéž rozsudkem snížen byl žalovanému trest a nároky práva soukromého odkázány byly na pořad práva soukromého.

Důvody.

Zmateční stížnost opírá se proti rozsudku první stolice jedině v té příčině, že stěžovatel vinným byl uznán a odsouzen k trestu pro přestupky na J. R., F. R. a F. S. spáchané a zakládá se na zmatek uvedený v §. 281., 9. *b*) tr. ř. a tvrdí se v ní, že soud první stolice zákon porušil a nesprávně upotřebil, nenaleznuv promlčení obhájcem žalovaného tvrzené, poněvadž nebyla dána náhrada v §. 531. *b*) tr. zák. vyžadovaná.

Stížnost tato jest odůvodněna.

Podmínka promlčení v §. 531. *b*) tr. zák. stanovená vyžaduje toliko, aby — „pokud toho povaha trestního činu dopouští“ — pachatel náhradu byl učinil.

Dle povahy věci musí se zde uznati, že Žalud na promlčení dle §. 531. tr. zák. právo má, aniž by poškozeným J. R., F. R. a F. S. náhradu byl dal.

Zjištěno bylo totiž, že jmenovaní poškození od Žaluda byli postřeleni, když před ním na útěk se dali, byvše od něho v lese při krádeži dříví postiženi a že dále stíháni a dostiženi nebyli, nýbrž domů utekli. Jest i dále přirozeno, že poškozeným, aby pro lesní krádež udáni nebyli, záleželo na tom, aby neznámými zůstali a že své poranění sami utajiti se snažili.

Při tomto stavu věci, když mimo to žalovaný popírá, že by na některého z poškozených střelil a když žalovaný ve svém výslechu od 20. února 1879 vypověděl, že poškozeného F. R. nezná a že se na F. S. nepamatuje, a když rozsudkem v příčině té ničehož nebylo zjištěno, nemůže se považovati důkaz za provedený, že žalovaný věděl, že a koho v tom kterém případě trefil a zranil. Podmínka v §. 531. *b*) tr. zák. vyslovená nemůže však v tom smyslu býti vykládána, že pachatel v případě takovémto má do sebe tolik sebezapření míti, aby sám na sebe žaloval, kdežto poškozený sám se ukrývá, a aby poškozenému náhradu nabízel, kteréž tento sám již mlčky se vzdal.

V skutku J. R., F. R. a F. S. neoznámili ani, že byli poraněni, ačkoliv zjištěno jest, že pro lesní krádež R. a S. v čase

jejich zranění spáchanou odsouzeni byli a nárok na náhradu činili teprv mezi vyšetřováním — bez jejich přičinění — proti žalovanému zavedeným, tedy v čase, když lhůta promlčovací jednoho roku v §. 532. tr. zák. stanovená, již prošla.

Poněvadž i podmínka v §. 531. *c*) tr. zák. vyslovená nastala, může se žalovaný dovolávati promlčení stran přestupků proti bezpečnosti těla dle §. 411. tr. zák. na J. R., F. R. a F. S. spáchaných, pročež zmateční stížnosti místo se dalo, rozsudek, pokud proti němu stížnost se vedla, se zrušil a bylo ihned právem nalezeno, jak v enunciátu jest vysloveno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího co kassačního soudu ze dne 1. prosince 1879 č. 9817.

Dr. Ad. Pavlousek.

K nauce o darování. — Ostatní solidární spoludlužníci mohou osvobození užíti, bylo-li pohledávání od věřitele některému z nich darováno. §§. 894. a 1444. ob. zák. obč.

A. Suk žaloval manžele Vojtu a Annu Žákovy na zaplacení půjčené částky 600 zl., již rukou společnou a nedílnou zaplatiti měli. Žalovaní namítali:

1) že žalobník dluh odpustil, neboť když mu Vojta Žák částku 600 zl. splatiti chtěl, vyjádřil se: „ponech si peníze, budeš jich ještě potřebovati". Žalobník doznal, že vyjádření to učinil, popíral však, že vyjádřením tím právo své odpustil a vykládal je tak, že chtěl žalovanému půjčku na delší dobu ponechati.
2) Dále namítali žalovaní, že žalobník se k spolužalované Anně Žákové vyjádřil, že jí daruje částku 600 zl., o kterou ve sporu jde. Tento skutek žalobník popřel.

C. k. okresní soud v Jindř. Hradci uznal rozsudkem ze dne 21. října 1879 č. 12366. za právo:

a) žaloba se vzhledem k spolužalovanému Vojtu Žákovi zamítá a žalobník jest povinen, nahraditi jemu náklady soudní sumou 8 zl. 41 kr.;

b) spolužalovaná Anna Žáková jest povinna, zaplatiti žalovanou částku 600 zl. a útraty 17 zl. 62 kr., ač nebude-li proveden

důkaz přísahou rozhodovací o tom, že žalobník se k ní vyjádřil, že jí daruje částku 600 zl.

Důvody.

Žalovaní namítají proti žalobnímu ději, že jim žalobník zažalované pohledávání 600 zl. odpustil a sice žalovanému Vojtu Žákovi s těmito slovy „ponech si peníze, budeš jich ještě potřebovati" — spolužalované Anně Žákové pak s těmito slovy „tyto peníze ti daruji", což tato přijala s díkem. K námitce té muselo hleděno býti. Podle §. 1444. ob. zák. obč. může věřitel, kdykoli má toho vůli, práva svého se vzdáti, se ho také k dobrému dlužníka svého odříci a tím závazek dlužníkův zrušiti. Žalobník nepopřel, že k žalovanému Vojtu Žákovi, když mu tento zažalovanou částku 600 zl. spláceti chtěl, se vyjádřil „podrž si jen peníze, budeš jich ještě potřebovati."

Z vyjádření toho vysvítá jasně, že žalobník se odřekl platně svého práva požadovati částku tu od žalovaného Vojty Žáka a nemůže ho proto žalobou stíhati. Z té příčiny byla žaloba, pokud se týká Vojty Žáka, zamítnuta. Než i spolužalovaná Anna Žáková tvrdí, že jí žalobník zažalovanou částku daroval a podává o tom důkaz přísahou rozhodovací. Jelikož žalobník darování to popřel, bylo na přísahu uznáno.

Na rozsudek ten stěžovaly si obě strany, totiž žalující i spolužalovaná Žáková. Žalující stěžoval si pouze na první část rozsudku, pokud žaloba zavržena byla a dovozoval, že ve vyjádření „ponech si peněz, budeš jich ještě potřebovati" nelze shledávati darování. Anna Žáková dovozovala pak ve své stížnosti, že bylo-li uznáno, že Vojta Žák jest prost platu, důsledně i ona placení měla býti sproštěna. Neboť §. 1444. ob. zák. obč. jest vřaděn v kapitole, která jedná o zdvižení práv a závazků. Odřekl-li se, jak první stolice správně uznala, žalobník práva svého, pominul i závazek, a právo, kteréž pominulo, nemůže žalobník vyhledávati ani u Vojty Žáka ani u spolužalované Anny Žákové.

Proti těmto dedukcím hradil se žalobník v odvolací odpovědi ustanovením §. 894. ob. zák. obč., vedle kteréhož nemohou ostatní spoludlužníci poshovění neb osvobození užíti, jehož některému z nich samojedinému dopřáno bylo od věřitele.

Vrchní zemský soud potvrdil nálezem ze dne 31. prosince 1879 č. 36880. rozsudek první stolice v odstavci 2., změnil jej pak v odstavci 1. a uznal, „žalovaný Vojta Žák jest povinen částku

jemu a manželce jeho k nerozdílné ruce zapůjčenou 600 zl. s příslušenstvím zaplatiti do 14 dnů z těchto

důvodů:

Ve vyjádření žalobníka „ponech si peněz, budeš jich potřebovati“ nemůže shledáno býti, že by byl právo své pustil. Slova „budeš jich ještě potřebovati“ naopak svědčí, že žalobník znaje poměry žalovaného a nechtě mu působiti rozpaků, částku zapůjčenou ještě poshověti chtěl. Ostatně se nepokládá v případě pochybnosti za to, že bylo něco darováno, a má-li ve vyjádření učiněném shledáno býti darování, musí to určitě a jasně z vyjádření vysvítati, což při vyjádření žalobníka tvrditi nelze. Vzhledem k tomu jest stížnost žalobníka odůvodněna, a byl tedy odstavec 1. rozsudku změněn.

Následkem toho nemá žádné podstaty tvrzení spolužalované, že žalobník vzhledem k jejímu manželi právo své pustil, pokud se týče, že mu 600 zl. daroval, že tím pohledávání jeho pominulo, a že je tedy na ní vymáhati nemůže.

Dedukce ta nebyla by správná i tenkráte, kdyby nález první stolice v prvním odstavci byl potvrzen. V případě tom jednalo by se jen o puštění práva, nikoliv však o darování pohledávky, jelikož nebyla ve smyslu §. 943. ob. zák. obč. zřízena písemní listina. Onoho osvobození nemůže podle §. 894. ob. zák. obč. užíti spolužalovaná.

K dovolací stížnosti žalovaných nalezl c. k. nejvyšší soud právem, že Vojta Žák solidárně s Annou Žákovou zažalovanou částku 600 zl. s přísl. zaplatiti povinen jest, ač nebude-li proveden důkaz přísahou rozhodovací v 2. odstavci rozsudku první stolice uznanou o tom, že žalobník k spolužalované Anně Žákové se vyjádřil, že jí daruje částku 600 zl. Bude-li však důkaz ten proveden, zamítá se žaloba naprosto.

Důvody:

Náhled vrchního zemského soudu, že ve vyjádření žalobce, které učinil k žalovanému, když mu půjčku 600 zl. spláceti chtěl „ponech si peněz, budeš jich ještě potřebovati,“ nemůže shledáno býti puštění dluhu, jest zcela správný a sluší vším právem vyjádření to vykládati v ten smysl, že žalobník žalovanému půjčku ještě na delší dobu ponechati chtěl.

Avšak ve vyjádření, které žalobník prý k spolužalované učinil, že jí daruje 600 zl., leží více než prominutí dluhu žalované

Anně Žákové. Darováním dluhu zřekl se dárce práva, darovanou pohledávku vůbec požadovati a s takovým zřeknutím se nedá se srovnati vyhražení práva požadovati přec pohledávání to od spoludlužníka Vojty Žáka.

K bezplatnému prominutí dluhu není však zapotřebí spisu, jakýž vyžaduje §. 943. ob. zák. obč. při darování, nebyla-li věc skutečně odevzdána, protože prominutím dluhu vzejde obapolné zdvižení práva a závazku.

Bude-li tedy dokázáno, že žalobník vyjádření svrchu uvedené k spolužalované Anně Žákové učinil, bude tím také žalovaný Vojta Žák prost svého solidárního závazku.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 20. května 1880 č. 3966.

Dr. Václav Naxera.

Legitimace sekvestora ku stížnostem. Může se vésti mobilární exekuce na užitky sekvestrované usedlosti?

I.

Výměrem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 4. dubna 1877 č. 29870. byla záložnímu úvěrnímu ústavu v H. K. povolena mobilární exekuce proti J. S. S. pro pohledávky pr. 3000 zl., 3895 zl. 25 kr., 3000 zl. a 3000 zl. na dříví na velkostatku Zbraslavickém se nacházející, kterýžto velkostatek v ten čas nalezal se ve správě ex. sekvestora Leopolda Bartoloniho.

Na výkon této exekuce stěžoval si Leopold Bartoloni, uváděje, že zabavené dříví náleží mezi požitky sekvestrace, poněvadž sekvestor sám dříví to káceti dal; poněvadž dále dříví to již prodal a poněvadž dříví posud neprodaného zapotřebí má k dalšímu vedení správy velkostatku Zbraslavického co deputatní dávky pro různé interessenty.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 4. června 1877 č. 15117. stížnost tuto zamítl,

poněvadž

Leopold Bartoloni dle §. 296. ob. ř. s. má sekvestrovanou věc jako dobrý hospodář spravovati a užitky odváděti, nikoli ale

záležitosti **exekventa** jako právní přítel zastupovati; pakli tudíž tomu, kdo vede exekuci na nemovitou věc, výkonem mobilární exekuce křivda aneb škoda se spůsobila, tomuto hájení jeho práv ponecháno býti musí.

Ve věci pak samé vrchní soud neučinil žádného rozhodnutí. Na vynešení toto stěžoval sobě sekvestor u c. k. nejvyššího soudu.

K stížnosti této c. k. nejvyšší soud nařídil vrchnímu soudu zemskému, aby o stížnosti Leopolda Bartoloniho na vykonanou mobilární exekuci in merito rozhodl; z těchto

důvodů.

Soudně ustanovenému sekvestrovi reality náleží nejen užitky statku bráti, nýbrž též dle §. 296. ob. ř. s. a dvor. dekr. ze dne 6. května 1814 č. 1085. sb. zák. s. věc nemovitou jako dobrý hospodář opatrovati a spravovati a jest tudíž též oprávněn, má-li za to, že mobilární exekuce třetím osobám na věci v sekvestrační masse se nalezající povolenou buď proto, že věci ty potřebuje k vedení hospodářství, buď z jiných příčin sahá se do jeho práv sekvestračních, užíti příhodných právních prostředků na obranu svých práv. Dle toho nelze v přítomném případě upírati Leop. Bartolonimu co sekvestru statku Zbraslavického právo k stížnosti a legitimaci k rekursu vůbec a tím méně, když byl o výkonu exekuce zpraven.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 18. července 1877 č. 8577.

II.

C. k. vrchní soud zemský intimoval tuto rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu a **zamítl** zároveň dovolací a zmateční stížnost Leopolda Bartoloniho proti výkonu naznačené mobilární exekuce ve věci hlavní,

poněvadž

plody věci nemovité, jakmile byly separovány vedle §. 295. ob. z. obč. jsou věcí movitou a věřitelem jedním vydobytá sekvestrace požitků věci nějaké nemůže věřiteli jinému překážeti, aby na plody tyto také zástavního práva nevydobyl a poněvadž na udání stěžovatele, že dříví třetím osobám již byl prodal, nelze zřetel bráti, ježto koupí bez odevzdání jen právní titul, nikoli ale vlastnictví k věci nabýti lze, a poněvadž konečně stěžovatel neprokázal, že

mimo již skácené dříví žádné jiné k potřebě hospodářství mu nezbylo.

Na toto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 3. března 1877 č. 21360. podal Leop. Bartoloni dovolací a zmateční stížnost k nejv. soudu, dokládaje, že věci prodané skutečně kupcům byly odevzdány symbolickou tradicí (označením znamením kupce) a odvolávaje se k §. 457. ob. z. obč. a k předpisu dv. dekr. ze dne 12. října 1790 č. 33.

Avšak c. k. nejv. soud zamítl stížnost tuto — ovšem se zachováním zákonného disposičního práva sekvestra a práva přednosti věřitelů sekvestrujících,

poněvadž

v rozhodnutí soudu vrchního nelze spatřiti ani zmatečnost ani nespravedlivost a poněvadž vrchním soudem uvedený důvod, že vydobytá sekvestrace nemovitosti nemůže jinému věřiteli býti překážkou, aby nenabyl zástavního práva na požitky, které do sekvestrační massy náleží, výkon v odpor vzaté exekuce úplně ospravedlňuje.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 19. prosince 1877 č. 14647.*)

Dr. J. Herold.

Literární zprávy.

Svod zákonův slovanských (Сводъ законовъ славянскихъ). Spořádal dr. Hermenegild Jireček. V Praze 1880. Nákladem F. Tempského. (XXVIII. 596 str.)

Vzdor tomu, že od doby, kdy učinil Maciejowski první pokus o vylíčení historie práva slovanského, uplynulo skoro již půl století,

*) Rozhodnutím tímto učiněným za podmínkou zachování disposičních práv sekvestra a práv přednosti věřitelů sekvestrujících vyhověl c. k. nejv. soud úplně stížnosti sekvestrově a zmařil tím de facto každý účinek vykonané mobilární exekuce; následkem toho c. k. obchodní soud o každém pozdějším výkonu mobilární exekuce na věci v statcích sekvestrovaných se nacházející ustanovil stání k slyšení sekvestra a pakli sekvestrem bylo provedeno, že věci ty do sekvestrační massy náleží aneb sekvestrem vyráběny byly, výkon exekuce k soudu nepřijal.

nedoznalo studium práva toho daleko ještě oné péče, kteráž mu náleží i s hlediska bádání na užším poli práv národních i se stanoviska srovnavací právovědy. Jak nedostatečnou jest péče tato, jeví se zejmena v té okolnosti, že na ruských universitách, na kterýchž jest přece po ústavu universitním z r. 1863 systemisována zvláštní stolice práva slovanského (исторія славянскихъ законодательствъ), stolice ta do dneška pouze na jediné (Varšavské) universitě skutečně jest obsazena, na základě pak různých zjevů souditi lze, že při nové organisaci ruských universit, kteréž v brzce lze očekávati, historie slovanského práva z počtu systemisovaných předmětů bude naprosto vynechána. Nechceme se na tomto místě pouštěti ve vyhledávání možných příčin zjevu toho, aniž ukazovati na ony obtíže, kteréž, ze samé povahy předmětu plynouce, staví se vstříc studiu práva slovanského co jednoho organického celku; nechceme konečně poukázati ku převráceným druhdy i dobrodružným názorům o povaze práva slovanského vůbec. Jednu z hlavních příčin dosavadního zanedbávání studia toho zajisté však hledati sluší v nedostatku děl, v nichž by se nalezaly sebrány hlavnější prameny pro seznání práva, jakéž se bylo vyvinulo u různých národů slovanských.

Vybídnut Maciejowskim, vydal sice již r. 1838 Polák O. Kucharski dílo: Antiquissima monumenta juris Slovenici, kdež uveřejnil nejdůležitější ze známých tenkráte právních památek slovanských (ruskou pravdu, zákonník Štěpána Dušana s něm. překl. i vysvětlivkami od Šafaříka, knihu Rožmberskou, Ondřeje z Dubé výklad i řád pr. zemsk.). Avšak nehledě k tomu, že bylo onoho času kritické vydání právních těchto památek sotva možným, poněvadž se bylo bádání v oboru tom sotva právě započalo, jest dílo to nyní již příliš řídkým, než aby mohlo ještě sloužiti účelu podobných chrestomatií, umožniti snadné užívání nejvážnějších pramenů. Od doby vydání díla toho stalo se sice mnoho již ohledem na kritické protříbení i vydání pramenů jednotlivých práv slovanských, o nichž máme druhdy výtečné sbírky, částečně i chrestomatie,*) potřebě však sbírky, jež by obsahovala prameny veškerého práva slovanského, nebylo vyhověno až do vydání vytknutého shora díla H. Jirečka.

Vydáním díla toho připojil ct. spisovatel, jehož jmeno vedle Maciejowskiho, Hubea, Leontoviče a j. bude vždy zaujímati čestné místo v literarní historii práva slovanského, novou zásluhu k oněm, kteréž

*) Připomínáme z ruských pouze onu, již spořádali Lazarevskij i Utin, dále pak chrestomatii Vladimírského-Budanova.

sobě byl již získal svojím vydáním pramenů i souborným spracováním českých právních dějin.

V krátkých několika větách vytkneme obsah nejnovějšího díla ct. spisovatele, ne tak pro odůvodnění úsudku toho — důkazu takového při pracích H. Jirečka netřeba — jakož proto, abychom vytknutím jeho, pokud lze, pobídli zejmena mladší naše právníky k pilnému jeho studiu.

Celé dílo rozděleno jest na dvě části, z nichž první poskytuje stručné zprávy o dějinách i posavadních vydáních právních pramenů, uveřejněných v druhé části, kdež nalezáme text nejdůležitějších památek práva slovanského v původním jich znění.

Na prvním místě podány jsou zákony ruské i litevské a sice od nejstarších až ku t. zv. Suděbníku cara Ivana Vasiljeviče z r. 1550. Za základ vzaty texty, vytištěné v nejlepších vydáních. Nejstarší z právních památek zde uvedených, totiž smlouvu v. kn. Olega s Řeky položil ct. vydavatel do téhož roku, pod kterýmž se nalezá v Nestorově kronice t. 912 (6420). Obyčejně však má se za to, že smlouva ta učiněna již r. 911,*) před smrtí císaře Lva VI. filosofa. Ruskou pravdu nalezáme tu ve dvou, arciť nejdůležitějších textech, a sice v t. zv. textu akademickém, nazvaném tak, poněvadž rukopis jeho r. 1738 c. akademii věd v Petrohradě jest odevzdán, a textu Trojickém. Jsouť to texty různých dvou recensí památky této, text Trojický pak zejmena (t. zv. první) zvolen plným právem proto, poněvadž vzhledem ku rozdělení článků i jich obsahu souhlasí text tento s nepatrnými výminkami se všemi ostatními (III. i IV. po Kalačovu) recensemi.**)

Smlouvy s Řeky i ruská pravda jsou památky nejstaršího období ruské právní historie. Právo doby té jest povýtečně ještě právem obyčejovým, proto i nenalezáme v památkách jeho soulad dob pozdějších vzhledem k jednotlivým jich částem; právní poměry menší druhdy důležitosti do podrobna se určují, kdežto v druhých, důležitějších, sotva některá specielní pravidla se vyskytují. Celá organisace ruské společnosti spočívalatě před poznáním Rurikovců na zásadě nejširší autonomie i nejtěsnějších kruhů, rodů i obcí, nespojených vzájemně nižádným, společnou ústřední mocí representovaným svazkem. Povoláním rodu panovnického měly se poměry tyto, jejichžto následky kronista Nestor drasticky líčí, proměniti. U národa však, osedlého na ohromném pro-

*) Соловьевъ, Ист. Р. I. 115.
Влад. Буд., Христ. I. 3. pozn. 2.

**) Калачовъ, Предв. юр. свѣд. str. 59., 68.

stranštvů, rozděleného v různící se plemena i rody, nemohlo postavení panovníka v jedné části míti v zápětí rychlé vymizení starších řádů v celé zemi, soustředění se částí oněch v jeden organický celek. První pokus, upraviti jedním směrem různé právní poměry, nalézáme právě v ruské pravdě. Různé její redakce označují rozličná stadia oněch úspěchů, jakýž panovníci docílili. Kdežto na př. v nejstarší redakci, pravdě Jaroslava, krevní msta ještě co právní ústav se jeví, soudní moc knížete ve velmi obmezeném objemu vystupuje, mizí důslednosti řádu rodového i sesiluje se moc knížecí v redakci pravdy od synů Jaroslavových. Boj starší autonomie rodové sesilující se mocí knížat však uděluje zvláštní karakter následujícímu období ruské právní historie i jeví se v mnohých oněch místních zákonech (грамоты), kteréž nabyly platnosti vedlé ruské pravdy i za seznání právního vývoje XIII.—XV. století nejvíce jsou vážnými. Pro označení této doby ruské právní historie důležitými jsou však též zákony litevské. Vyvinovalať se tou dobou dvě střediska, okolo kterých se krystalisoval život státní v Rusku; jedním bylo stále se šířící veliké knížectví Moskevské, druhým vel. kn. Litevské. Pod vládou velikých knížat Moskevských spojila se celá severo-východní část Ruska v jeden stát, když bylo jarmo Mongolské přestalo bezprostředně tížiti lid; vel. knížata Ivan I. Kalita (1328—40), za jehož vlády se byl přestěhoval metropolita Vladimirský do Moskvy, Dimitrij Donský (1363—89), kterýž připojil Tverj i Rjazaň Moskvě; Vasilj I. (1389—1425), připojivší Nižní Novgorod i Vasilj II. (1425—1462) směřovali s úspěchem k dosažení cíle tohoto i soustředili různící se doposud plemena i dílná knížectva v mocný jeden celek. Podobně již dříve dál se podobný vývin v jiho-západní části Ruska, když byl podnikavý Gedimin (1315—40) použil slabosti jiho-ruských knížat ku podrobení jich litevskému panství i nástupce jeho Olgerd (1345—1377), pokořiv knížata Černigovská, Severská i Podolská, první začal tísniti na severo-východní Rusko. Soustředění toto Ruska ve dvě veliká knížectví mělo i rozhodný vliv na vývoj právních poměrů, zejmena i na výsledek vytknutého boje moci ústřední; vztahy, jež musely následkem soustředění toho nastati mezi Litvou i vel. knížectvím Moskevským, nalezly výrazu ve právních památkách litevských i ruských i pozdějších dob. Proto též ct. vydavatel umístil i ruské památky i litevské statuty v jeden oddíl i uvedl z prvních t. zv. ústavní listinu Drinskou z r. 1397, Pskovskou i Novgorodskou soudní listinu, dále pak t. zv. suděbníky z r. 1497 i 1550; z druhých pak statut Vladislava II., suděbník Kazimíra i t. zv. litevský statut z r. 1529. Kdybychom mohli vyjádřiti jakési přání vzhledem k výboru právních pa-

mátek ruských, přáli bychom si ještě uveřejnění t. zv. Уложенія царя Алексія Михайловича z r. 1649. Jestiť to první zákonník ruský, nehledící více k místním zvláštnostem, proměnivší ve mnohém ohledu základy, na kterýchž spočívalo dříve právo ruské, zákonník konečně, mezi nímž i dnešním zákonodárstvím ruským se naleză vnitřní, ano i zevní spojení.

Z právních památek srbských uveřejnil ct. vydavatel ve sborníku svém na prvním místě zákonník, kterýž vydal car srbský Štěpán Dušan r. 1349 i doplnil r. 1354, dále smlouvy uzavřené od obce Dubrovnické s bánem bosanským r. 1332; se srbským králem r. 1349 i 1387, i s Jiřím, vladařem Zety, r. 1386, kteréžto smlouvy měly ohraditi obchod dubrovnických kupců, konečně oba zákonníky Černohorské z r. 1798 i 1855. Nejdůležitější arciť místo zaujímá mezi památkami těmito zákonník Dušanův, jehožto důležitost pro právní historii slovanskou byla též příčinou dosavadního častého jeho vydávání i vysvětlování. Není sice zákonník ten jediným pramenem pro seznání práva srbského, avšak z doby předchůdců Štěpánových nalezáme pouze skrovné, v různých privilejích a p. roztroušené věty, z nichžto počerpati lze zprávy o právních poměrech v zemi se vyvinuvších,*) brzo pak po smrti Štěpánově nastala katastrofa na poli Kosovu r. 1389, kterouž samostatnosti srbské i všemu kulturnímu životu Srbů na mnoho století učiněn konec. Pro právního historika jsou tudíž skutečně památky XIV. století jediným pramenem práva srbského. Novější zákonodárství znovuzrozeného knížectví srbského odcizilo se skoro úplně oněm základům, na kterýchž spočíval vývoj právní v nejskvělejší dobu srbských dějin. Dvě byly totiž dráhy, kterými se mohla vyvíjeti zákonodárná činnost; buďto vyhledati ve starém právu národním momenty, na kteréž bylo lze nový vývoj připojiti, aneb recipovati cizí zákony. V rozhodných kruzích sáhnuto k druhému prostředku v té naději, že se takto přiblíží Srbsko rychleji vzdělanosti evropské. Takovouto recepcí však přerušen jest přirozený rozvoj národních ideí ve právu a novější zákony srbské mají pro badatele na poli práva slovanského pouze podřízenou vážnost, právem tudíž nenaleznul nižádný z nich místo ve sborníku p. Jirečkově. Důležitými však jsou výtečné zákonníky černohorské a to hlavně proto, poněvadž obsahují z valné části normy, kteréž se byly obyčejem národa utvořily a tím jaksi prostředně ukazují na mož-

*) Věty z vytištěných již sbírek sestavil Bogišić, Pis. zak. 23. nn., nazvav je arciť eufemisticky zákony.

nost, že by se dalo i právo srbské v nové době vyvíjeti na základech národních.

Veleváżnými za seznání práva slovanského jsou ony památky, jež nalezáme ve sborníku v oddílu chorvatských zákonů. Vytištěno tu pod běžným názvem „zákon slavonski" usnešení sněmu království Slavonského, potvrzené od Matiáše bána co „jura regni et banatus . . . redacta in scriptis" r. 1273; dále tu nalezáme nové vydání důležitého t. zv. statutu Vinodolského z r. 1288.*), v němžto ct. vydavatel doplnil leckteré mezery, zůstavené v prvním vydání pro obtížnost rkp., z něhož jest pořízeno. Taktéž uveřejnil p. vydavatel ve sborníku svém znova t. zv. statut poljički. V čele statutu toho arciť stojí, že přepsán jest r. 1400 ze staršího nový statut, čímž se patrně dokazuje, že již před r. 1400 měla spojená obec poljička zřízený obecní zákon svůj: avšak různé části jeho z různých pocházejí dob; v rkp. se jednoduše pozdější uzavření obecní rady připisovala, kde vůbec se dalo; mnohdy s udáním roku, kdy se tak stalo. Na mnohých místech se přímo vedle sebe podává pravidlo starší a mladší, kterýmž ono proměněno, aneb vyzdviženo. Poněvadž pak rukopisy, na jejichžto základě vydal M. Mesić poprvé statut poljički, mladšího jsou původu, lze těžko jednotlivé recense jeho líšiti a proto přijal též Jireček pramen ten v celku v tomtéž zevnějším uspořádání, v jakémž po prvé od Mesiće byl uveřejněn.**) Konečně sestavil i uveřejnil ve svém sborníku ct. vydavatel zákony, vydané od počátku tohoto století od vlády rakouské i sněmu chorvatského, kterými se upravují poměry jihoslov. zádruh, této velezajímavé instituce, kteráž se byla v právu slovanském poměrně nejčistěji do dneška zachovala.

Z českých právních pramenů umístěny jsou čtenářům časopisu tohoto již z I. dílu p. vydavatelovy sbírky Codex juris bohemici známé zlomky zpěvu „Rukopisu Zelenohorského"; decreta Brecislai I. (1039); privilegium Theutonicorum Pragensium (cc. 1178); statuta ducis Ottonis (1229—1237); privilegium ecclesiasticorum (1222); decretum comi-

*) Mělo se sice za to, že statut ten pochází z r. 1280, do kterého roku ho postavil první jeho vydavatel A. Mažuranić. Vším právem dovozuje Jagić, že patří statut do r. 1288, však celá kontroversa o době sepsání statutu mizí nahlednutím v rkp., z něhož Maž. statut vydal. V rkp. zjevně i výslovně stojí r. 1288 a pouze omylem četl Maž. r. 1280.

**) Písatel těchto řádků, připravuje nové vydání téhož statutu, pokusil se, maje arciť vedle doposud známých ještě dva jiné rukop. k disposici, o oddělení jednotlivých částí po době jich povstání.

tiorum regni Boemiae (cc. 1266); zlomek z „Majestas Carolina" (1346—1348) a konečně řád práva zemského.

Z polských konečně památek nalezáme ve sborníku p. Herm. Jirečka veledůležité statuty Vislické i statut Vartský. Obojí tato statuta vydána jsou tu poprvé podle rukopisu, chovaného v klášteře Sv.-Florianském v H. Rakousích. Rukopis tento veledůležitou má cenu zejmena pro určení poměru, v jakém se nalezají jednotlivé části statutu Vislického, o kterémžto poměru neměl pravý názor ani nejdůkladnější sběratel i vydavatel pramenů práva polského A. Z. Helcel, v jehožto znamenité sbírce „Starodawne prawa polskiego pomniki" I. d. týž pramen vedle obsáhlého pojednání o něm nalezáme. Známo nám jest cestou soukromou, že nejlepší na ten čas znatel starého práva polského R. Hube připravuje zejmena o statutu Vislickém spis, ve kterém na základě dlouholetých svých studií této právní památky dosavade o povaze její běžné názory v mnohém ohledu opraviti lze; vydání památky této po rkp. Sv.-Florianském, na kterýž R. Hube velikou vždy váhu kladl, bude i tomuto patriarchovi práva slovanského vítaným.

Končíme řádky tyto, vzdávajíce ct. p. H. Jirečkovi díky za velevzácnou pomůcku, jakouž poskytnul sbírkou svojí zejmena mladším, studujícím právníkům našim i vybízejíce tyto k pečlivému studiu pramenů, tam uveřejněných.

Úprava díla jest, jako u veškerých spisů, jejichžto náklad vede vážený nakladatel F. Tempský, velice slušnou. —l.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

3. týdenní schůze dne 5. února 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. Aull.
Zapisovatel: 2. jednatel p. dr. J. Javůrek.
Členů přítomno: 16.

Pan předseda zahájiv schůzi oznámil, že pp. starosta spolku rada v. s. z. M. Havelka a nám. starostův prof. dr. Ant. Randa zvoleni byli do státního soudního dvoru a navrhuje, aby Jednota vyslovila oběma pánům své blahopřání. Návrh ten byl jednohlasně přijat a po návrhu p. prof. dra. Pražáka zvoleni do deputace pp. dr. ryt. Aull a oba jednatelové.

Za členy k Právnické Jednotě přistoupili pp.: rada z. s. v Praze dr. Laube, c. k. ausk. Fr. Lienert a kandidáti adv. dr. Karel Svoboda, dr. Josef Kovář a JUC. S. Pokorný.

Na to přednesl redaktor „Právníka" p. prof. dr. Pražák návrh, aby se upravilo inserování do „Právníka" na následujícím základu: 1) Cena inserční budiž 10 zl. za stránku, avšak administraci „Právníka" ponechává se právo, aby dle svého uznání poskytovala slevy; 2) dej se tisknouti oběžník, který se na interessenty rozešle, a v něm poukaž se na výhody s inserováním do „Právníka" spojené; oběžník ten budiž český i německý a budiž v něm obsaženo podotknutí, že se německy zaslané inserty v administraci samé překládají.

Po krátké debatě přijaty tyto návrhy jednohlasně.

Následovala pak přednáška docenta univ. p. dra. Josefa Kaizla „o osnově živn. řádu rakouského."

Vylíčiv krátce historický vývoj volnosti živnostenské po franc. revoluci zejmena v Německu, poukázal řečník na to, že r. 1848 roznítil se poslední zápas proti liberalismu v živnostenské otázce, který v Rakousku zákonem ze dne 20. prosince 1859 ve prospěch svobody živnostenské byl skončen. Nicméně ale zachovala se tu: 1) nucená společenstva; 2) nucené pokladny živnostenské; 3) obmezení doby pracovní (§§. 86. a 87. živn. ř.) a 4) knížky pracovní, kdežto v Německu, kdež různé z let šedesátých pocházející živn. řády nahraženy byly r. 1873 zákonem jediným pro celou říši platícím, těchto obmezení není až na jediné ustanovení, kterým se obmezuje pracovní doba pro nezletilce.

Volnost živnosti ale netrvá ještě dlouho, a již se proti ní vedou stížnosti, zakládající se zejmena na tom,

1) že zrušila živnostenské vychování a vyloučila veškeren mravní moment, tak že nastal úpadek učennictva i klesla technická zručnost dělníků živnostenských a vzmohlo se přeběhlictví;
2) že neexistují instituce k uklizení sporů;
3) že se dělnictvo nad míru vykořisťuje;
4) že odpadla různá zařízení výpomocná.

Silněji než v Rakousku ozývají se stížnosti ty v Německu. Kdežto r. 1877 vypracoval vládní referent osnovu na reformu celého živnost. řádu, obmezila se nynější vláda — dle úsudku přednášejícího zcela správně — na snahu, aby se pouze nejpalčivějším nesnázím odpomohlo, a byla v tom směru vypracována r. 1879 osnova, jednající I. o živn. pomocnících; II. o živn. dozorcích a III. o výpomocných pokladnách.

Dle této osnovy zůstanou sice společenstva, ale bez působnosti

na výpomocné pokladny; z pracovních knížek vynechalo se vysvědčení mravů, které se může jen na výslovné přání dělníkovo vydati.

Každý živnostník musí býti členem výpomocné pokladny; pro tyto bude vydán statut, kterému se dosavadní pokladny přispůsobiti a kde jich není nové zříditi mají.

Ustanovení §§. 86. a 87. živn. ř. zostřena čl. 41. a 42. osnovy: Děti do 12. roku pravidelně vůbec k práci bráti se nesmí, do 14. roku jen denně 6 hodin; jinoši od 14—16, dívky od 16—21 let jen na 10 hodin denně, ať se jedná o podnik velký nebo malý. Ministr obchodu ve srozumění s ministrem vnitra může označiti některá zaměstnání co škodlivá, tak že se při nich jinochů do 16 a děvčat do 21 let užívati nesmí.

Doba pracovní pro tyto mladé lidi smí býti jen mezi 5. hodinou ranní a 9. hod. večerní. Jedna hodina mezi prací budiž volnou, a výminečně smějí pomocníci mezi 12—16 roky i v noci, pak i v neděli i ve svátek býti zaměstnáni.

Ustanovení poslední považuje přednášející za krok in pejus.

Poněvadž čas valně pokročil, odročilo se pokračování v přednášce na schůzi příští a byla schůze o $8^1/_4$ hod. več. skončena.

Dr. Javůrek.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

49) Náklady spojené s intervencí věřitele nebo jeho plnomocníka při výkonu exekuce náleží stanoviti soudu exekuci povolivšímu, ne soudu za výkon dožádanému.

Nález ze dne 5. května 1879 č. 4965. (Przegląd sądowy i admin. r. 1880 č. 1.)

50) Majitel statku v deskách zemských zapsaného, nesmí před soudem okresním žalován býti ani v těch zemích (Tyrolsku) kde není statků v zemských deskách zapsaných.

Nález ze dne 23. září 1879 č. 10462. (Ger. H. č. 9.)

51) Odměna advokátova vyměřena budiž soudem, kde jednání se vedlo; žaloba na zaplacení odměny tak ustanovené, podána budiž před obecným soudem žalovaného.

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 13186. (Ger. H. č. 7.)

52) Když první soud o žalobě restituční pro špatné zastoupení nařídil ústní jednání, ač ve hlavní věci písemně bylo jednáno, tak jen stížností v čas proti výměru žalobnímu podanou lze na zavedení řízení písemného naléhati.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 12255. (Ger. H. č. 9.)

53) Když na statku jednoho z manželů vtěleno jest právo druhého manžele na společnost majetkovou, tak nabývá manžel druhý takové právo ku podstatě statku, kteréž ani pozdějším jednostranným zadlužením statku manželem první skrátiti se nesmí.

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12891. (Ger. Ztg. č. 11.)

54) Byť ustanoveno bylo dražebními podmínkami, že koupěchtiví před počátím dražby mají vadium složiti, přece musí se ku dražbě připustiti ten, kdo před ukončením dražby předepsané vadium komissí dražební složiti chce.

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 13283. (Jur. Ztg. č. 6.)

55) Platy (provise) z pokladen bratrských nejsou předmětem exekuce (dv. dekr. ze dne 5. července 1784 č. 313. a ze dne 11. září 1795 č. 253. sb. z. s.)

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 13371. (Ger. H. č. 10.)

56) Když exekvent sám nezavinil zabavení věcí osobě třetí náležitých a na žalobu excindiční, jíž o vlastnictví osoby třetí poprvé se dověděl, submitoval, tu nejen povinen není, náklady sporu excindičního nésti, nýbrž i sám od žalobce nahražení svých útrat požadovati smí.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 12241. (Jur. Bl. č. 1.)

57) Nucený soudní prodej věci nemovité ve smyslu §. 843. ob. z. obč., nesmí býti újmou pro věřitele hypothekární; oproti těmto věřitelům má se s dražbou naložiti, jakoby se byla dobrovolně stala.

Nález ze dne 10. prosince 1879 č. 13522. (Jur. Bl. č. 5.)

Denník.

Adresa. Dle obvyklého spůsobu střídání se jednotlivých fakult u zastávání úřadu rektora, měl letošního roku za rektora býti zvolen professor z fakulty právnické. Všeobecně se mělo za to, že za rektora zvolen bude p. prof. dr. Randa, anto mimo p. prof. dra. Esmarcha (který již před 4 lety volbu naň připadlou byl odmítl), jest nejstarším členem professorského sboru právnického a — což ani netřeba podotknouti — nikoho ve sboru není, jehož by co do věhlasu vědeckého

lze bylo s panem prof. Randou i jen porovnati. Leč věci braly se směrem jiným, i byl pro rok 1880 zvolen za rektora university — p. prof. dr. ryt. Kremer. To zavdalo příčinu k tomu, že čeští posluchači universitní dali zevnějšího výrazu neobmezené úctě i oddanosti, kterou chovají k p. prof. dru. Randovi, skvostnou adresou, která se dne 13. července 1880 as 1000 podpisy opatřená zvláštní deputací odevzdala panu prof. dru. Randovi v jeho bytu na Smíchově. Adresa ta má znění následující:

„Slovutný pane, šlechetný příznivče náš!

My podepsaní posluchači vysokého učení Karlo-Ferdinandského v Praze těžce to nesouce, že při letošní volbě rektora již po druhé proti obyčeji i slušnosti z důvodů nikoliv věcných zamezena Vám cesta k nejvyšší hodnosti akademické, vyslovujeme jednosvorně své nejhlubší politování nad skutkem takovým, který je tím křiklavější, protože jím zúmyslně z místa vůdce a náčelníka university posluchačstvo obojí národnosti hostící vylučuje se muž, jenž netoliko že nikdy a za žádné příležitosti oheň vášní stranických a sporů národnostních nerozdmychoval, nýbrž naopak vždycky a ne bez výsledků k mírnosti a rozvaze napomínal, kdykoliv vinou jiných mysle rozčileny a pobouřeny, a jehož výkladům vědeckým rok co rok svorně vedle posluchačů národnosti české i naši soudruhové národnosti německé se stejnou radostí a stejným prospěchem naslouchají.

S hrdostí patříme na dlouhou řadu let, po kterou drahým zvukem řeči naší mateřské ke chloubě jmena českého a na největší prospěch vědy samé na universitě pražské působiti ráčíte. S vděčností nejopravdovější uznáváme nadšenou činnost Vaši, jakožto buditele ryzých snah vědeckých a horlivého podporovatele všeho dobrého a prospěšného, co kdy studentstvo české podniklo a podniká. A tak, slovutný pane, i bez jakýchkoliv zevních odznaků kteréžkoliv hodnosti vidíme a s hrdostí uznáváme ve Vás jednoho z prvních rádců, přátel a věrných vůdců svých, v jehož ruce tímto projev nejvyšší důvěry a oddanosti své radostně klademe."

Když byl vůdce deputace, starosta akademického čtenářského spolku pan dr. Motejl pana professora oslovil i adressu přečetl, chopil se, hluboce dojat, slova pan prof. Randa i odpověděl toto: „Děkuji Vám, pánové, co nejsrdečněji za projevené laskavé smýšlení a vřelé účastenství, kteréž máte v osudech svého učitele. Mám ovšem za to, že by snad volby jinak byly dopadly, kdyby byli hlasu neb vlivu měli studující — a sice — mohu to dle projevů i z německé strany pocházejících s hrdostí říci — obojí národnosti; vždyť mládež vždycky

ráda řídí se ideály — zejmena ideí spravedlnosti a uznalosti! Těším se velice z toho, že mezi studující mládeží akademickou obojí národnosti panuje vzorný přátelský, opravdu kolegialní poměr. Já osobně neželím toho valně, že volba nedopadla ve prospěch můj; nebažím po hodnostech — přestávám milerád na činnosti učitelské a literární — a rektorát vymahá tolik času, že ten který rok působení rektorského pro vědeckou činnost jest naprosto ztracen. Jedině toho i já bych litoval, kdyby volba hodností universitních řídila se principem, že professoři české národnosti mají býti vyloučeni z representace university. Urážku takovou český národ nestrpěl by nikdy! Universita není výhradně německá, náleží oběma národnostem — jestli z jedné strany nahodilá většina professorů jest německá, činí z druhé strany Češi majoritu posluchačů. Neboť odstrkováním českého živlu stala by se universita, která zasvěcena jest vědeckým účelům, rejdištěm politických a národních vášní — a toť by bylo jistou její záhubou! Každým způsobem čeští professoři, ano zajisté všichni praví a rozvážní zástupcové vědy a míru přičiní se o to, aby nebezpečí to od naší staroslavné university bylo odvráceno, a aby i při ní nabyla vrchu šlechetná vůle Jeho Veličenstva našeho nejmilostivějšího císaře a krále, — aby uvedením rovného práva obou národností nastalo společné, svorné, smířlivé působení všech sil, jak studujících tak professorů na poli vědeckém. Důvěřujmež v mocného ochrance velebné myšlenky té a ve spravedlnost idey rovného práva, kterouž konečně vítězství zajisté nemine!"

Po té rozmlouval dr. Randa s jednotlivými členy deputace, děkoval jim opětně slovy srdečnými za poctu, kterou mu prokázali, chválil důstojné se chování českého studentstva v poslední době a končil přáním, aby akademičtí občané i příště varovali se všelikých bezúčelných demonstrací. — Od prof. dra. Randy odjela deputace hlavní třídou smíchovskou a po mostě Palackého na Žofín, kdež byla volná zábava.

Jmenováni: Př. z. s. v Praze, p. Zd. hr. z Thun-Hohensteinů r. taj.; př. okr. s. v Hořovicích, p. Ferd. Zedníček, př. kr. s. v Králové Hradci; auskultant p. Ferd. Trmal, př. okr. s. v Manetíně.

Přesazeni: Z. r. p. K. Hogenauer z N. Jičína do Brna; př. okr. s.: pp. K. Šrámek ze Strakonic na Smíchov, dr. R. Durst z Buchova do Brandýsa n. L., Rud. Škarnitzl z Vodňan do Benešova; s. př. p. dr. F. Weil z Mikulova do Uher. Krumlova a s. př. p. B. Kapfer z Uh. Krumlova do Mikulova.

Vyznamenán. P. Janu Rittmannovi, okr. s. v Slavkově, odcházejícímu na trvalý odpočinek udělen název z. r. bez tax za jeho dlouholeté, věrné a výsledné služby.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 10. června až do 10. července 1880.

A. v seznamu advokátů: 1. Zapsán byl: pan dr. Otakar Horák se sídlem v Benešově; p. dr. Frant. Horáček se sídlem v Nechanicích; p. dr. Václav Jakubička se sídlem v Kostelci n. O.; p. dr. Karel Dittrich se sídlem v Svinech. — 2. Zemřeli: p. dr. Reuss v České Lípě — náměstek p. dr. Bartel tamtéž; p. dr. Plescher v České Lípě — náměstek p. dr. Kuntz tamtéž; p. dr. Brauner v Praze — náměstek p. dr. Růžička tamtéž; p. dr. Leitner ve Friedlandě — náměstek p. dr. Hölzel tamtéž.

Poznámka. Pan dr. Zemliczka dne 14. června t. r. přeložil své sídlo ze Žatce do Prachatic; p. adv. Schwarz v Písku přeložil své sídlo do Vimberka.

B. v seznamu kandidátů: 1. Nastoupili: pan Alois Činovský k panu dru. Rumlovi v Hořicích; p. dr. Josef Zwack k panu dru. Jurisovi v Planém; p. dr. Em. Glässner k p. dru. z Golitschků v Litoměřicích; p. Josef Šimůnek k p. dru. Zavadilovi v Praze; p. dr. Karel Weissberger k p. dru. Scherksovi v Praze; p. Gustav Gschier k p. dru. Grafovi v Chebu; p. dr. Guido Nossberger k p. dru. Wolfovi v Rakovníku; p. dr. Karel Motýl k p. dru. K. Hlawatschovi v Praze; p. Israel Kohn k p. dru. Zátkovi v Budějovicích; p. dr. Bedřich Laufberger k p. dru. Pavlouskovi v Mladé Boleslavi; p. dr. Ludvík Bauer k p. dru. Duckeovi ve Dvoře Králové; p. Adolf Bayer k p. dru. Lžičářovi ve Vys. Mýtě; p. Theodor Strasser k p. dru. Kuglerovi v Chomůtově; p. dr. Felix Baierle k p. dru. ze Schönfeldů v Žatci; p. Richard Frankel k p. dru. Lichtensternu Mor. v Praze; p. dr. Kamill Hay k p. dru. Laušmanovi v Příbrami. — 2. Přestoupili: pan Jan Pilnáček od p. dra. K. Hlawatsche k p. dru. Zavadilovi v Praze; p. Jan Nack od p. dra. Grätze k p. dru. Krütznerovi v Praze; p. dr. Vladimír Brauner z kanceláře p. dra. Braunera k p. dru. Růžičkovi v Praze; p. dr. Josef Bauer od p. dra. Duckeho ve Dvoře Králové k p. dru. Woelzovi v Trutnově. — 3. Vystoupili: pan dr. Herold od p. dra. Zavadila adv. v Praze; p. Em. Kleinschnitz od p. dra. Marterera v Praze (pozdě oznámeno); p. dr. Ignác K. Krause a p. dr. z Eisensteinů od p. dra. Zahna, adv. v Praze; p. dr. Šim. Kilmer od p. dra. Wolfa, adv. v Rakovníku; p. dr. Broudre od p. dra. ze Schönfeldů v Žatci; p. dr. Bachofen z Echtů od p. dra. Schreitera v Praze.

O pojmu i objemu historie práva rakouského.

Podává dr. J. J. Hanel, ř. prof. na vys. školách v Záhřebě.

(Dokončení.)

Methoda líčení.

§. 40.

Ku konci pojednání toho sluší ještě dotknouti se několika slovy methody, jakéž se má užiti při vyličování rakouské právní historie. Obtíže, jež se zejmena v tomto ohledu staví vstříc pokusu, rozřešiti úkol, dříve již vytknutý, nemohou nám zůstati tajnými. Analogie s historií práva německého, o jejíž methodě líčení i dnes ještě různá druhdy mínění se vyskytují, nemůže míti pro rakouskou právní historii místa. Tam jedná se o vývoj práva téhož kmene národního, kdežto na půdě Rakouska různí se národové setkali, národnost svoji až do dneška zachovali i po dlouhý čas se snažili, zachovati i zvláštnosti své ve právu. Jisto jest však, že se ukazuje býti methoda líčení důležitou podmínkou jasného pojmutí předmětu co organicky spojeného celku, tuto jeho povahu tudíž co nejurčitěji v obojím směru, postupu totiž časovém i rozdělení systematickém, ukázati musí. Obtíže nalezáme v jednom i druhém směru. Vůči nutnosti, stopovati vývoj myšlenky jednotného práva rakouského na široké oné dráze, na kteréž se dál všeobecný vývin práva u národů rakouských, mají pro právního historika specialní jejich právní dějiny sekundární důležitost, slouží proň jaksi empirickým základem pro zbudování po své povaze více odtažité rakouské právní historie. S druhé však strany jest právě v uvedeném

objemu pozorování specialních dějin práva u nejdůležitějších národů rakouských nezbytným, poněvadž se teprvé z pravého pochopení jich práva dá stvořiti úsudek o národních živlech, v dnešním právu rakouském se nalezajících. Právo však různých národů rakouských nevyvinovalo se jednoměrně; u jednoho z nich rychleji, u druhého zdlouhavěji, u jednoho záhy již se vyjádřujíc v abstraktních pravidlech, kdežto u druhého právní přesvědčení i dnes ještě se jeví v symbolických činech i příslovích, jež lehko lze si zapamatovati. Ano i u téhož národa vyvinovalo se právo nestejně; v jedné době rychleji, hned potom opět následkem různých okolností zdlouhavěji. V jakém tudíž vzájemném poměru mají se pozorovati různá období právních dějin rakouských národů, jakož i vůči jednotlivým periodám všeobecného rakouského dějepisu práva? V druhém pak ohledu nalezáme obtíži pro konstruování po jednotných zásadách spořádaného systemu v nedostatku stejnorodých tvarů, v jakýchž se právo rakouských národů bylo vyvinulo, v nestejné protříbenosti řádů, všem právním soustavám společných, v nedostatku právních ústavů, zaujímajících vážné místo v soustavě jednoho národa, ve právu druhého. Zejmena platí to o právu uherském v poměru ku právu ostatních národů. Veškerým obtížem těmto musí methoda vyhověti, nemá-li býti líčení nesrovnalým, nýbrž má-li rovnoměrně vyjasniti všechny hlavní momenty, kteréž jsou důležitými pro provedení právní jednoty v Rakousku.

S toho hlediska a vzhledem ku úkolu rakouské právní historie lze v methodologickém ohledu vytknouti následující zásady. Poněvadž se musí právní historie jednotlivých národů rakouských pojmouti ve svých jednotlivostech i zvláštnostech, ukazuje se býti nutným, stopovati vývin práva u nich od dob nejstarších, konstruovati tudíž především systém onoho práva, kteréž se bylo u nich vyvinulo v době, kdy národové tito, tvoříce ještě nestýkající se vzájemně individuality, mohli upraviti veškeren právní život svůj výhradně po zásadách, souhlasných zcela s jich povahou. Takovou preponderanci zásady národnosti i ve právu nalezáme vlastně pouze u Němců i Slovanů rakouských; třetí pro nejstarší doby důležitý kmen maďarský méně dochází v úvahu v ohledu tom, poněvadž se jeví právo jeho ihned z prvopočátku co konglomerat zásad i řádů, zevně došlých, kteréž musel národ, v nových svých bydlištích se teprvé konsolidující, povaze své dříve přispůsobovati. Pozorování právních poměrů, v Uhersku se tvořících,

tvoří však přechod ku líčení oněch momentů, kteréž razily dráhu stykům i sbližování se různých původně kultur právních i tvoří východiště rakouského právního dějepisu. Pozorování německého i slovanského práva, pokud ho lze u národů rakouských v původní čistotě jeho nalézti, tvoří tedy jaksi historický základ, na kterémž má spočívati budova rakouské právní historie. Seznali jsme již, že německý právní živel záhy již vynikal v působení svém na živly ostatní, že jemu tudíž připadá nejdůležitější místo v předsíni historie té: ocenění vlivu toho, vytknutí oněch bodů ve právní soustavě slovanských, románských i maďarských národů, u nichž lze výsledky jeho nejdříve dokázati, tvoří obsah prvního oddílu onoho líčení, kteréž má stopovati právní život pozdějších rakouských národů ve vzájemných jeho vztazích. K oddílu tomu pojí se přirozeně ostatní, v nichž nutno pozorovati vliv ostatních faktorů právního rozvoje, tudíž chod recepce zejmena římského i kanonického práva u veškerých národů rakouských. Vedlé toho však musí souměrně se pohybovati pozorování specialních právních dějin všech důležitějších národů rakouských a tvoří dějiny ty v období tom ještě nejdůležitější předmět pozorování, poněvadž se právní soustava národů těch v období tom právě nejvíce zdokonalila, ano druhdy počínající vliv cizích právních živlů tvůrčí sílu na poli práv národních přímo vyvolal i přispěl k utvoření ústavů, jež přešly v pozdější době co uzavřené v sobě právní útvary nejdříve v systém práva jednoho, pak i ostatních rakouských národů a tím nabyly všeobecné platnosti. Poměry tyto se mění, jakmile pronikla myšlenka jednotného státu rakouského, kteráž měla v zápětí snahy po unifikaci práva u rakouských národů platného. Jednotné líčení jest od doby té ne pouze možným, nýbrž přímo nutným; vývin systému práva rakouského musí se od doby té krok za krokem stopovati, specialním právním dějinám přísluší pak pouze tak dalece důležitosti, pokud se dokázati může, že se z nich systém onen doplňoval, aneb zvláštnosti jejich daly původ výminečným ustanovám, jež se zachovaly buď až do nynějška, aneb působily rozhodně na druhé, společné právní zásady. Státoprávní svazek působil mocně na vývoj práva v oněch zemích, ve kterýchž se mohl intensivněji jeviti a politické poměry netvořily překážky sesílení společné ústřední moci; rychleji doplňoval se systém práva, rychleji se množily pásku právní jednoty mezi různými dříve národy utužující zásady i řády, vybízející ku obsáhlejšímu vždy zákonodárství. Pouze v zemích uherských nepronikla

úplně myšlenka jednoty práva a zajisté že politické události nesou toho vinu ne nejmenší. Vyšetřiti tudíž v ohledu tom rozdíl mezi uherskými i neuherskými zeměmi i po příčinách i následcích svých, ukázati na razící sobě vzdor tomu dráhu přesvědčení o nutnosti jednoty práva v zemích oněch i na prostředky, jakýchž se užívalo ku docílení výsledku toho; jest úloha, kteréž musí vyhověti líčení i jemuž vyhověti může vzhledem ku dříve již vytknutým momentům stejnorodnosti základu i materielního souladu ve právním rozvoji, aniž by bylo třeba vyloučiti vývoj práva uherského ze všeobecného rakouského dějepisu právního.

§. 41.

Důležitým dále v methodologickém ohledu jest spůsob, jakým se má vytknouti poměr mezi historickým i dogmatickým momentem v obvodu svém právě určeného dějepisu práva rakouského. Že se nesmí považovati dogmatická stránka pojednávání za nejdůležitější, vychází na jevo již z té úvahy, že tvoří vlastní předmět pozorování pozvolné vtělení se myšlenky práva rakouského v totalitě své, převaha však dogmatického pojímání sotva by dopouštěla jasné i úplné líčení jednoty postupu toho. Obava převahy této jeví se však býti zbytečnou, pakli se vždy šetří vnitřní spojitosti mezi událostmi, důležitými pro rozvoj všeobecně rakouských právních ústavů, jakož i souvislosti jejich s veškerým historickým životem rakouských národů, neboť tím docílí se úplnosti i jasnosti líčení, za jakýmž hlavně směřuje dogmatické pojednávání. V dvojím pouze ohledu nutno jest vylíčiti obraz práva v klidu jeho, v soustavě, za jisté doby v platnosti se nalezající: jednak tam, kde se jedná o určení označených dříve základů pro rakouskou právní historii, kde se má tudíž ukázati onen soubor právních zásad i řádů, jenž se vykazuje co výlučný majetek jednak německých, jednak slovanských národů na pozdější půdě rakouské, s nímž pak vstoupili na společné jeviště dalšího kulturního života svého, jednak při uzavření celého pozorování, kde se má vylíčiti nynější právní stav v Rakousku, neboť tu se ukazuje býti určení rozdílu, který panuje mezi uherským i všeobecně rakouským právem za tou příčinou nutným, aby se mohly určiti jednak výsledky snah, směřujících k unifikaci práva v celém Rakousku, jednak úlohy, které se mají v ohledu tom ještě rozřešiti. Z téže nutnosti, líčiti postup vytknutý v jednotě jeho vyplývá, že se nesmí pozorovati

jednotlivé právní ústavy co samostatné, s druhými ve vnitřní souvislosti se nenalezající právní tvary; tím by se docílilo více parallelních dějin o vývoji ústavů těch, avšak nikoli souborná historie o vtělení se myšlenky práva rakouského. Jisto jest, že postup takový, kterým se mají především vyšetřiti jednotlivé otázky rakouské právní historie, poskytuje mnoho výhod, že tvoří kritické monografie o jednotlivých částech jejich nutný základ souborného spracování; avšak ne méně jest jisto i to, že „každá monografie předpokládá alespoň ve hlavních obrysech hotovou soustavu, nemá-li se rozdrobiti v bezkonečnou řadu menších monografií,“[110]) že lze i pro specialní bádání určiti úlohy nejlépe po přehledném vyšetření celého předmětu. Kdyby i neměla soustava rakouského právního dějepisu druhého účele, než jedině poskytnouti přehled všech prací, kteréž jsou již vykonány na poli tom i upozorniti vlastními nedostatky svými na místa, ku jejichžto spracování nutno ještě zřetel obrátiti: již to bylo by dostatečným důvodem ku podniknutí pokusu v uvedeném směru. Jakož však z uvedeného po kategoriích přehledu pomůcek k dosáhnutí účele našeho vysvítá, učiněno již dosti mnoho přípravných prací, tak že jest ne pouze nutno, učiniti v soustavném díle přehled výsledků, jimi nabytých, nýbrž i možno, postupovati i v nejdůležitějších částech s dosti velikou bezpečností; další pak odkládání snadno by mohlo vésti k rozdrobení sil i ztěžení přehledu o pracích již vykonaných.

Ospravedlňuje-li se takto započetí podobného soustavného díla, i určí-li se mu obsah po zásadách dříve již vytknutých; jedná se dále o formelní rozdělení látky i zodpovědění otázky, pokud se má líčení obmeziti výhradně na pole právního života a pokud snad vyžaduje úkol bádání, zasahovati i v příbuzné kulturní obory. V ohledu prvním neodporučuje se nikterak rozdělení líčení v t. zv. zevní i vnitřní historii práva. Dělením takovým nejen že by valně trpěla přehlednost, neboť vnitřní historie práva stojí se zevní v nejužším spojení, tak že v něm pouze jednu i druhou pravě pochopiti lze, na mnoze vodilo by dělení to ku mnohonásobnému opakování i křivému pojímání. V mnohých památkách právního života rakouských národů, zejmena v oněch, jež se vztahují k pozdějším jeho periodám, nejlépe se právě zračí pozvolný postup procesu unifikačního; památky ty poskytují nám nejvydatnější prostředek, stopovati proces ten v jednotlivých jeho stadiích; ano v jistém

[110]) Unger, Syst. I. předml. VI.

smyslu tvoří pozorování historie pramenů práva rakouského vlastní jádro celé rakouské právní historie: odděliti jich pozorování od líčení „historie práva v jednotě i totalitě pohybu jeho",[111]) značilo by učiniti největší újmu živosti líčení, zbaviti se nejdůležitějšího prostředku, seznati i spravedlivě oceniti nejvážnější faktory historicko-právního rozvoje. Nejvíce odporučuje se tudíž, navésti i pozorovati právní památky tam, kde nalezají vzhledem k své důležitosti pro postup idey práva rakouského v historickém jeho líčení přirozené místo své. Pouze vzhledem k oněm pramenům lze učiniti výminku, kteréž mají sloužiti k vyjasnění soustavy práva německého i slovanského za dobu i v objemu dříve již vytknutém. Prameny ty nutno arciť, aniž by však proto bylo třeba, mluviti o „zevní" právní historii, ve zvláštním oddílu co základ následujícího systematického líčení tomuto předeslati i přehledně je oceniti i vzhledem k jich povstání i jejich důležitosti. Co se pak týče druhé otázky, tu nutno míti arciť vždy na zřeteli, aby se přísně vytknulo, kde ho konstatovati lze, spojení práva s vývojem života národního, aby se důkladně ocenilo zpětné působení státoprávních i ekonomických poměrů na vývoj práva, a konečně aby se dbalo i oněch momentů všeobecných dějin politických, jež mají důležitosti pro historii práva. Přísné šetření úkolu, jakýž jest vytknut pro dějiny práva rakouského, poskytuje nejdůležitější záruku před vybíháním líčení v obory, s oborem historicko-právním v nižádném svazku se nenalezající i drobením jeho v episody, v nichžto by z těží, aneb vůbec možno nebylo, vodící myšlenku úhrnného pozorování náležitě vytknouti. Veškerý arciť rozvoj práva veřejného i soukromého tvoří vlastní obor pozorování, obor to sám o sobě dosti obšírný, jenž vyžaduje soustředění veškerých snah pozorovatele, tak že i z toho hlediska zabíhání v obory druhé, mající na mnoze arciť důležitosti značné pro onoho, jenž baví se všeobecnou kulturní historií, méně však důležité pro obor přísně historicko-právní, není se příliš obávati.

§. 42.

Konečná otázka, kterou nutno postaviti se stanoviska methodologického, týče se rozdělení veškerého líčení rakouské právní historie v jednotlivá období, lišící se vzájemně karakterem svým.

---

[111]) Ihering l. c. I. 63.

Dělení takové v nejmnožších případech nelze zamlouvati, nesouhlasíť ani se skutečností, aniž jest přiměřeno vědeckému požadavku, stopovati pozvolný vývoj práva, jednotlivé pak fáze jeho právě ve vnitřní jich spojitosti vysvětliti. Z příčin většinou zevnějších, zejmena didaktických zobecnělo však dělení právních dějin na různé periody, kriteria pak zaň brávána nejraději z dějin politických, ano i ohraničení period dálo se nejčastěji letopočtem. Postup takový sotva lze ospravedlniti při pozorování jednotlivých institutů právních, kdež přece v normách na vývin jich působících se nalezá druhdy dny i roky určené dělidlo období; zcela pochybeným jest však při pozorování celého právního života jednoho neb více národů, hlavně vůči vytknuté již nesrovnalosti u vývinu i jednotlivých řádů mezi sebou i veškerého práva v různých dobách. Pakli tedy již za příčinou usnadnění přehledu v samém líčení dějin práva rakouského se ohlížíme po momentech, které by nám měly sloužiti k určení jednotlivých oddílů jeho, musíme dbáti aspoň toho, aby momenty ty vzaty byly ze samé povahy pozorovaného předmětu, aby jich pomocí bylo usnadněno vytknutí oněch stadií, ve kteráž vstupovala v různých dobách myšlenka práva rakouského u vtělení svém. V dobách pozdějších, když byli již jednotliví osvícení panovníci myšlenku tu jasně pojali i zejmena zákonodární působností svojí se snažili o provedení její, neposkytuje hledání momentů oněch přílišných obtíží; v ohledu tom již dříve různá taková období, pojící se v počátku svém k osobě jednoho neb druhého panovníka, jsou vytčena. Pro doby starší pak musíme hledati kriteria dělby v oněch zjevech historicko-právních, kteréž podmiňují pozdější vývin myšlenky práva rakouského. S takového hlediska může se rozložiti celé líčení dějin práva rakouského v následující oddíly:

I. Historicko-právní základy. V oddílu tom sluší pozorovati právo německé i slovanské, pokud lze na jisto postaviti platnost jeho na půdě nyní rakouské.

II. Předsíně rakouské právní historie. Německé i slovanské právo vyvíjí se na označených základech v celku neodvisle i samostatně dále. Právo maďarské, sestaveno původně z různých právních živlů, uvádí se v právní dějiny. Právo německé začíná se šířiti v území cizích práv.

III. Postup recepce na půdě rakouské. Německé právo v územích neněmeckých vyvíjí se parallelně vedle soustav

práva domácího. Právo římské i kanonické nabývá platnosti. Začíná se vzájemné proplétání různých útvarů práva.

IV. Dějiny pokusů kodifikačních od prvního jich se vyskytnutí až do doby Ferdinanda I., kdy poprvé pronikala myšlenka jednoty právní v Rakousku.

V. Reakce i boj snah, směřujících k provedení jednoty práva v říši se snahami partikularistickými až k prvnímu provedení jednoty té Josefem II.

VI. Další vývoj právního života v Rakousku po zmaření plánů reformačních Josefa II. až k opětnému provedení právní jednoty v celé říši za vlády Františka Josefa I. (1853).

VII. Právní život rakouský za našich dnů. Výsledky pozorování minulosti. Pokyny pro budoucnost.

§. 43.

Několik pouze myšlenek dovolili jsme sobě v přítomném pojednání vyjádřiti o pojmu i objemu rakouské právní historie; druhdy dosti úryvkovitě. Od označení dráhy k skutečnému dosažení vysoko vytknutého cíle arciť ještě jest daleko; mnohé překážky, jež se z dálky oku nejeví, s blízka se ukazují býti strmými i přetěžkými k odklizení; síly, jež se považují po odvážném výpočtu zcela dostatečnými k provedení díla velkolepého, mohou předčasně ochabnouti: láska však k podniku, s vytrvalostí spojena, vždy na novo je osvěží; sám postup práce umělost v konání jejím bude zvýšovati; konečné dosažení cíle bude odměnou práce té vysokou. Že pak cíl ten, konstrukce historie práva rakouského nasazení veškerých sil zasluhuje, kdož by o tom pochyboval?

Praktické případy.

K §§. 953. a 887. ob. zák. obč.

Václav K., bývalý spoludržitel usedlosti č. pop. 3. v H., jenž po mnoho let zastával úřad obecného starosty spojených obcí K., H. a A., měl za sebou při vystoupení z úřadu tohoto z obecního jmění částku 420 zl., pak více menších částek úhrnem 171 zl. 3 kr. Věc se tehdy octnula před soudem porotním, nebylo však

na V. K., jenž dokládal, že neměl úmyslu zájmy obce poškoditi, a stala-li se škoda bez jeho vůle, že ji nahradí, nalezeno viny. Na to byly částka 420 zl., pak ostatní částky úhrnem 171 zl. 3 kr. u c. k. okresního soudu v Karlíně zažalovány. Strany částky 420 zl. se pustil V. K. do sporu; bylo však žalobě konformátními nálezy obou stolic dáno místa. K žalobám ostatním docíleno soudního narovnání, dle něhož žalovaný se zavázal, že úhrnnou částku 171 zl. 3 kr. ve 4 čtvrtletních lhůtách, dnem 1. ledna 1877 začínajících, mimo úrok od 26. srpna 1876 a náklady žalující obci zaplatí. Avšak v měsíci říjnu 1876 postoupili dle notářského spisu ze dne 28. října 1876 pod č. 43287 / 1876 do knih vloženého, dlužník Václav K. a manželka jeho Ludmila K. své hospodářství č. p. 3. v H., k němuž připsáno jest pozemků 34 jiter 1128 □°, jež tedy v říjnu 1876 mělo ano i dnes má cenu přes 16000 zl., synovi Františkovi K. a téhož manželce Kateřině K. za 7000 zl. Na hospodářství tom měla jen hypoteční banka král. Českého kapitál 3300 zl., o přebytku trhové ceny 3700 zl., z něhož polovice 1850 zl. připadala na Václava K., učiněno však v smlouvě prohlášení, že se z něho jakožto ze zaplaceného per contractum kvituje. Postupující manželka Václava K. sobě učinila velmi slušný výměnek, pro Václava K. však neučiněno výměnku žádného, toliko že si vyhradil společný byt s manželkou.

Při tomto stavu věci, ježto polovice hospodářství, mající cenu aspoň 8000 zl., puštěna byla za 3500 zl., bylo patrno, že Václ. K. na škodu obce K. H. a A. učinil synu svému a jeho manželce bezprávné darování 4500 zl. Nově zvolený starosta obce K , H. a A. podal tedy na Václava K. co dárce i na nové držitele usedlosti č. p. 3. v H. manžele Františka a Kateřinu K., jakožto obdarované, žalobu, opírající se o §. 953. ob. zák. obč., nabídnuv o tom, že polovice hospodářství č. pop. 3. v H., již Václav K. pustil v ceně 3500 zl., měla prosté ceny aspoň 8000 zl., důkaz znalecký, i položil prosbu žalobní, aby nalezeno bylo, že pohledávání žalující obce za Václavem K., jež pochází z jeho nesprávného úřadování, totiž 420 zl. s přísl. dle rozsudku obou nižších stolic, pak 171 zl. 3 kr. s přísl. dle intim. o smíru učiněném, jsou posud v plné platnosti, že Václ. K., postoupiv majetek svůj, záležející z polovice usedlosti č. pop. 3. v H. v ceně skutečně obnášející při nejmenším 8000 zl. za 3500 zl. synu svému Frant. K. a téhož manželce Kateřině K., učinil těmto ku zkrácení žalující obce K., H. a A., tudíž spůsobem neoprávněným, darování co do cifry rovnající se diffe-

renci obou cen výše naznačených, jež se páčiti může při nejmenším na 4500 zl.; že obci této přísluší právo, z darované této ceny na manželích Františku a Kateřině K. domáhati se úplného zaplacení hořejších svých pohledávání a že jsou tudíž jak Václ. K. co dlužník osobní a dárce, tak i manželé František a Kateřina K. co obdarovaní povinni, aby žalující obci rukou společnou a nerozdílnou do 14 dní k uvarování se vedení práva zaplatili částku 420 zl. s přísl. i 171 zl. 3 kr. s přísl. a veškeré náklady sporu.

Žalovaní popírali, že se stalo darování nějaké, že cena celého hospodářství č. pop. 3. v H. obnášela 16000 zl., dokládajíce, že obnášela mnohem méně, a pak že také po otci převzali k placení velmi mnoho dluhů neknihovních úhrnem 3324 zl., mezi nimiž se nalezala částka 1500 zl. co věno matky, jež tato při svém provdání se za Václ. K. tomuto prý přinesla. Dále namítali žalovaní, že prý co do pohledávání 420 zl. nedostává se žalující obci aktivní legitimace k žalobě, ana částka tato přisouzena byla místní obci H., nikoliv ale spojené obci K., H. a A., i doložili, že část žaloby, pokud se týče Václ. K. jest nemístná, an tento již k placení odsouzen, pokud se týče z narovnání soudního zavázán jest. Konečně ale žalovaní poukázali ještě k jakýmsi pohledávkám Václava K., na nichž by se žalující obec mohla hojiti.

Po provedeném důkazu znaleckém, dle něhož se prostá cena hospodářství č. p. 3. v H. vyšetřila na 10113 zl. 55 kr., polovice tedy na 5056 zl. 77½ kr., nalezl c. k. okresní soud v Karlíně rozsudkem ze dne 20. listopadu 1879 č. 19915., že Václav K., postoupiv a odevzdav smlouvou ze dne 28. srpna 1876 pod č. 43287. ai. 1876 do knih vloženou majetek svůj, záležející z polovice usedlosti č. p. 3. v H. a z pozemků k ní připsaných, v ceně při nejmenším 5056 zl. 77½ kr. (a nikoliv 8000 zl.) za cenu pouze 3500 zl. synu svému Františku K. a téhož manželce Kateřině K., učinil těmto ku zkrácení žalující obce K., H. a A. v příčině pohledávek obce té za ním 420 zl. s přísl. a 171 zl. 3 kr. s přísl. darování co do cifry rovnající se differencí obou cen výše naznačených obnášející při nejmenším 1556 zl. 77½ kr. (a nikoliv 4500 zl.); že žalující obci K., H. a A. přísluší právo z polovice usedlosti č. pop. 3. v H. Václ. K. patřivší, pokud polovice ta jest darována, na manželích Frant. a Kat. K. domáhati se zaplacení svých pohledávání, a že jsou tudíž manželé ti povinni, připustiti, aby obec žalující po 14 dnech pro pohledávání ona na dotčenou polovici usedlosti č. pop. 3. v H. až do sumy 1556 zl. 77½ kr.

exekuci vedla, avšak jen v případě tom, vykoná-li starosta žalující obce zápornou přísahu rozhodovací, že pravda není, že manželé Frant. a Kat. K. za to, že jim Václav K. svou polovici usedlosti č. pop. 3. v H. postoupil, mimo postupní cenu 7000 zl. zapravili jemu 150 zl. z věna Kateřiny K. a že převzali za Václava K. k zapravení ze svého následující osobní dluhy jeho, totiž: (následují jednotlivé částky) celkem 3324 zl., aneb nevykonají-li oni vrácenou přísahu tuto ve formě kladné. Co do osobního dlužníka Václava K. se však žaloba zamítla a žalující obec odsoudila, zaplatiti mu soudní náklady.

Důvody.

Žaloba, co se tkne Václava K., byla zamítnuta, poněvadž k placení jednoho pohledávání (420 zl. s přísl.) již rozsudky právoplatnými odsouzen jest, tudíž opětný rozsudek proti němu v téže příčině vynésti nelze; k placení pak částky druhé (171 zl. 3 kr.) již soudním smírem zavázán jest, tudíž vynešení rozsudku u věci té odpadá.

K osobě Václava K. ve sporu tom hleděti lze jen potud, pokud z jednání jeho dá se souditi, že dotyčným postoupením byli manželé Frant. a Kat. K. obdarováni vůbec a k zkrácení žalující obce zvláště. Aby se toto posoudilo, sluší hleděti *a*) k obyčejné ceně věci postoupené; *b*) k ceně postupní a *c*) k tomu, za jakých okolností se postup stal, když se cena postupní, jsouc menší ceny obyčejné, od této značně liší.

Ad *a*) Znalci vyšetřili, že v roce 1876 mělo domovní stavení usedlosti č. p. 3. v H. ceny 1200 zl. a pozemky 15798 zl. 35 kr., celá usedlost tedy 16998 zl. 35 kr. Cenu práva spoluobyvacího Václava K. vyšetřili znalci na 600 zl. a výměnek Ludmily K. na 6284 zl. 80 kr., odečte-li se tedy úhrn 6884 zl. 80 kr., zbyde skutečná cena celého hospodářství 10113 zl. 55 kr., jedna pak polovice 5056 zl. $77\frac{1}{2}$ kr.

Ad *b*) Ješto Václav K. tuto svou polovici hospodářství, mající ceny 5056 zl. $77\frac{1}{2}$ kr., pustil synu svému a téhož manželce za 3500 zl., jeví se býti cena postupní o 1556 zl. $77\frac{1}{2}$ kr. menší ceny skutečné. Avšak žalovaní manželé Frant. a Kat. K. v ohledu tom namítali, že mimo postupní cenu 7000 zl. zaplatili odstupujícím rodičům z věna Kateřiny K. ještě 300 zl. (totiž že zapravili místo nedoplatku postupní ceny 3700 zl. v smlouvě kvitovaného, okrouhlou částku 4000 zl.), z čehož by vypadalo na Václava K.

150 zl.; pak že převzali za tohoto k placení jeho dluhy neknihovní v sumě, částku 1556 zl. 77$^1/_2$ kr. převyšující, o kteréžto námitce se přísaha rozhodovací vratitelná i přes dovolávání se §. 887. ob. zák. obč. se strany žalující obce připustiti musela, any §u toho dovolávati se mohou vždy jen strany smlouvu učinivší, nikoliv pak osoba třetí.

Ad *c*) Nepovede-li se manželům Frant. a Kateřině K. důkaz ad *b*) zmíněný, nebude lze pochybovati o tom, že cena postupní při nejmenším jest o 1556 zl. 77$^1/_2$ kr. menší skutečné ceny věci postoupené, i bude pak dokázáno, že otec Václav K. učinil postoupením oním manželům Františku a Kateřině K. nejen darování hodnoty 1556 zl. 77$^1/_2$ kr. obnášející, alebrž že jim učinil také darování to ku zkrácení žalující obce co do prožalovaných pohledávek jejich, a že tudíž žalující obec právem vyžaduje toho, čeho v případě takovémto §. 953. ob. z. obč. věřiteli vyhražuje; neboť že Václav K. jiného jmění nežli postoupenou polovici usedlosti č. p. 3. v H. neměl a nemá, připustili sami žalovaní v odpovědi, uvedše, že měl Václav K. více dluhů nežli činí cena postoupené věci, a že kdyby jej manželka Ludmila K. živiti nechtěla, živiti by ho musel jeho syn. Obmyslné jednání jeho, připraviti žalující obec o předmět exekuce, patrné by bylo z toho, že postup stal se krátce před tím, nežli žalující obec byla s to, pro pohledávání svá exekuci vésti, i neméně také z toho, že Václav K. sobě nevyhradil žádného výměnku, kdežto manželka jeho sobě vyhradila výměnek značný.

Ku zaplacení prožalovaných pohledávání však manželé Frant. a Kat. K., pokud drží věc darovanou, odsouzeni býti nemohou; neboť žalující obci nepřísluší proti nim více, nežli by jí příslušelo proti Václavu K., prv než svůj majetek postoupil, totiž vésti na majetek ten exekuci, kteréž právo jí arciť přísluší jen do sumy, o níž se vyšetřilo, že jest darovanou.

Z rozsudku toho se odvolaly obě strany, strana žalující hlavně proto, že byl propuštěn z žaloby Václav K., ač neužil námitky rei judicatae.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 24. února 1880 č. 5528. rozsudek stolice první změniv, nalezl, že Václav K. učinil tím, že smlouvou ze dne 28. října 1876 pod č. 43287 ai. 1876 do knih vloženou, své jmění, z polovice usedlosti č. p. 3. v H. i s připsanými pozemky v skutečné hodnotě nejméně 5056 zl. 77$^1/_2$ kr. záležející, svému synu Frant. K. a jeho manželce

Kateřině K. za částku 3500 zl. postoupil a odevzdal, těmto posléz jmenovaným za účelem zkrácení žalující obce K, H. a A. v příčině pohledávek obci té proti Václavu K. příslušících v částkách 420 zl. s přísl. a 171 zl. 3 kr. s přísl. bezprávní darování v částce, kteráž se rovná rozdílu obou výše jmenovaných obnosů a nejméně 1556 zl. 77½ kr. obnáší; že žalující obci přísluší právo, aby z polovice usedlosti č. p. 3. v H. Václavu K. patřivší, pokud polovice ta se jeví darovanou, zaplacení svých svrchu jmenovaných pohledávek 420 zl. s přísl. a 171 zl. 3 kr. s přísl. žádala, a že jsou manželé Frant. a Kat. K. jakožto obdarovaní povinni dopustiti, aby žalující obec po 14 dnech pro své svrchu uvedené pohledávky na polovici usedlosti č. p. 3. v H. Václavu K. patřivší až do částky 1556 zl. 77½ kr. exekuci vedla. Václav K. jakožto dlužník osobní a dárce jest pak povinen, aby do 14 dní pod vedením práva žalující obci dotčené pohledávky (420 zl. s přísl. a 171 zl. 3 kr. s př.) zaplatil.

Důvody.

Žaloba směřuje předkem proti tomu, že Václav K. tím, že svou polovici usedlosti č. pop. 3. v H. daleko pod skutečnou její hodnotou spolužalovaným manželům Frant. a Kat. K. do vlastnictví postoupil, učinil manželům těmto nedovolené darování ve smyslu §. 953. ob. zák. obč., ana tím žalující obec ve svých jí proti Václavu K. v době onoho darování již příslušících pohledávkách 420 zl. s přísl. a 171 zl. 3 kr. s přísl. zkrácena byla, ješto Václ. K. postupem tím veškeré své jmění zadal. Co se tkne části žalobní prosby, aby nalezeno bylo, že dotčené pohledávky žalující obce v plné platnosti jsou, uvedl soudce stolice první a sice zcela správně, že výrok soudcovský o tom dle stavu spisů jest zbytečným; nenalezl však výslovně o této části žaloby; proto také dle §. 258. ob. ř. s. i druhému soudci o ní nalezati nelze.

Co do části ostatní dlužno uvážiti: Dle §. 953. lze ony dary žádati nazpět, jimiž zkráceni jsou věřitelové, kteří tu již v čas darování byli. Žalující obec zažalovala na Václ. K. pohledávku 420 zl. a pohledávky v úhrnném obnosu 171 zl. 3 kr., i byly obě pohledávky, prvá rozsudkem, druhá soudním smírem uznány za pravé. Poněvadž se za darovací akt považuje postoupení Václ. K. patřivší polovice usedlosti č. p. 3. v H., jež se stalo dne 28. října 1876, není pochybnosti, že byla žalující obec v době darování věřitelkou Václava K. Touto notářem sepsanou smlouvou postoupil Václav K. manželům Frant. a Kat. K. svou polovici hospodářství,

kvitoval náležející mu zbytek ceny trhové a vyhradil sobě pro osobu svou pouze právo bytu, na něž věřitelé cestou exekuce sáhnouti nemohou. Žalovaní doznávají sami, že Václ. K. docela žádného jmění nemá, a že kdyby jej manželka jeho Ludmila ze svého výměnku vydržovati nechtěla, týž by se ruční prácí živiti musel. Pohledávky Václava K., k nimž žalovaní obec žalující odkazují, jsou povahy velmi pochybné, a nejsou tudíž spůsobilými, aby jí poskytly fondu úhradního. Co se tkne otázky, stalo-li se tím, že Václav K. postoupil svou polovici usedlosti č. p. 3. v H. manželům Frant. a Kat. K. za 3500 zl., darování, dlužno přede vším obecnou hodnotu její v době darování vyšetřiti a porovnati hodnotu tu s hodnotou, v níž převzata byla, áby z rozdílu obou hodnot těchto částka darovaná mohla se vyšetřiti. Při vyšetření hodnoty, v jaké ona polovice usedlosti převzata byla, účtoval první soudce právem kapitál za právo k bytu Václ. K. částkou 600 zl. a připočetl polovici kapitálu za výměnek Ludmily K. k hodnotě, v které polovice usedlosti Václavu K. patřivší, byla převzata; neboť přísudkem ze dne 19. ledna 1879 č. 387. byl důkaz znalci o tom připuštěn, že právo bytu Václ. K. samo kapitál 600 zl. representuje. Znalci odhadli právo bytu Václ. K. na 36 zl. za rok a vypočítali dle toho úhradní kapitál za právo to na 600 zl. Není tedy udání žalující obce, že kapitál 600 zl. na náhradu práva bytu Václava a Ludmily K. vypočten byl a že tudíž od obecné hodnoty polovice usedlosti Václava K. pouze polovička tohoto kapitálu odčísti se má, odůvodněno. Rovněž nelze se přidržeti tvrzení žalující obce, že kapitálem na úhradu naturálního výměnku Ludmily K. vyšetřeným pouze polovička usedlosti této výměnkářce patřivší, stížena jest, a že tudíž z obecné hodnoty polovičky usedlosti Václava K. kapitál ten odčísti se nemůže; neboť smlouva dne 28. října 1876 mezi manželi Václavem a Ludmilou K. z jedné a manželi Frant. a Kateřinou K. ze strany druhé učiněná, musí za jediný akt se považovati, jímž manželé Václ. a Ludm. K. usedlost č. p. 3. v H. za určitou částku 7000 zl., pak za právo bytu a výměnku přenechali. Výměnkem Ludmily K., kterýž na celé usedlosti knihovně zjištěn jest, jest celá usedlost a nikoliv pouze polovice, posléz jmenované patřivší, stížena, a jest také hodnota celé usedlosti o úhradní kapitál, kterým výměnek onen vypočten byl, zmenšena. Ostatně postoupili notářským spisem oba manželé onu usedlost za 7000 zl. a ustanovili v odst. 2. a 3. spůsob, jakým hodnota přejímací má býti zapravena, v odst. 4. pak co přejímající man-

želé kromě hodnoty přejímací odstupujícím manželům konati mají. V onom odstavci jest pak také ustanoveno, že Václ. K. po smrti Ludmily K. polovici jejího výměnku má podržeti, čímž usedlost také tímto ve prospěch Václava K. učiněným ustanovením stížena jest. Znalci páčí cenu celého hospodářství č. p. 3. v H. v r. 1876 na 16998 zl. 35 kr. Z toho odčísti dlužno výměnek bytu Václ. K. 600 zl. a výměnek Ludmily K. 6284 zl. 80 kr., tak že skutečná cena polovice usedlosti této od Václava K. postoupené 5056 zl. 77½ kr. obnáší. Rozdíl mezi touto effektivní cenou a cenou postupní 3500 zl. obnáší tedy správně 1556 zl. 77½ kr. a jenom tento differenční obnos může se k posouzení otázky, zdali Václ. K. odstoupiv tutéž svou polovici hospodářství za 3500 zl. Františku a Kateřině K. ke škodě žalující obce, učinil darování. K tvrzení žalovaných, že převzali za Václava K. také dluhy osobní, částku 1556 zl. 77½ kr. převyšující, hleděti nelze, nebo pro posouzení odstupní smlouvy o usedlosti č. p. 3. v H., mezi Václavem K. a jeho manželkou Ludm. K. ze strany jedné, s manželi Františkem a Kateřinou K. ze strany druhé uzavřené a o obnosu, za nějž usedlost tato poslednějším byla odstoupena, jest pouze a jedině postupní listina ze dne 28. října 1876 rozhodnou, kteráž vykazuje postupní cenu 7000 zl. co ustanovenou a smluvenou a ustanovuje dále, že ujímatelé usedlosti na srážku převzali jen kapitál hypot. banky 3300 zl. na usedlosti zjištěný, a že manželé postupující zbytek 3700 zl. co úplně zapravený zároveň kvitují. O tom, že by nastupující manželé byli převzali ještě jiné závazky k vybývání, zvlášť osobní dluhy Václ. K. sumou 3324 zl., neobsahuje postupní smlouva ničeho. Nelze tedy dle §. 887. ob. zák. obč. k tomuto tvrzení žalovaných hleděti, an zákon ten platí nejenom tehdáž, jde-li o posouzení právního jednání mezi oběma kontrahenty, nýbrž také při posouzení téhož právního jednání vůči osob třetích.

Jest tudíž jasně dokázáno, že Václav K. část hodnoty 1556 zl. 77½ kr. ze své někdejší polovice hospodářství č. p. 3. v H. postoupil bez úplaty, učinil tudíž v té výši darování, aniž by třeba bylo důkazu prvním soudcem o tom připuštěného, zdali přejímatelé usedlosti mimo smluvenou postupní cenu převzali k zaplacení také ještě jiné osobní dluhy Václava K.

Že však žalující obec má úplnou příčinu, aby darování toto v odpor brala, má svůj důvod v §. 953. ob. z. obč., že pohledávání její proti Václavu K. již v době darování po právu pozůstávalo, Václav K. se darováním tímto, jak ukázáno výše, z veške-

rého svého jmění vydal, a tudíž žalující obci úplně odňata byla možnost, dosíci zapravení z jeho jmění.

Obdarovaný neručí však věřiteli dárcovu darováním zkrácenému co dlužník osobní; nýbrž pouze až do ceny darované věci, nenastane-li totiž podmínka §. 952. ob. z. obč. — Žalující obec, ježto tu není podmínky §. 952. ob. z. obč., není tedy oprávněna od obdarovaných žádati zaplacení, i jsou tito jen povinni, aby připustili na řečenou polovici usedlosti, pokud jest darovanou, vedení exekuce. Václav K. pak zůstává žalující obci, již byl co do pohledávek jí právoplatně přisouzených a nepopřených darováním oním zkrátil, zavázán dále co dlužník osobní. První soudce žalobu, pokud směřuje proti Václavu K. z důvodu rozepře již rozhodnuté, zamítnul neprávem; neboť rozsudkem tím se o právní existenci pohledávání obce žalující ani nerozhodlo, což soudce první sám uznává, naznačiv výrok takovýto se zřetelem k dotčenému rozsudku a soudnímu narovnání co zbytečný. První soudce však nebyl ani oprávněn, aby, hledě k dvor. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. lit. *aa*), pak ze dne 27. července 1792 č. 36. sb. z. s. lit. *a*) dbal toho, že rozepře již byla rozhodnuta, když námitka rei judicatæ ze strany žalovaného Václava K. ani učiněna nebyla. Odvolání žalujících jeví se býti tedy částečně odůvodněným, nikoliv však odvolání žalovaných, nejvíce na důvodech pouze formalních se zakládající. Pakli první soudce na místo žádaného zapravení přisoudil žalující obci právo, že sobě z ceny usedlosti, pokud cena ta byla darována, vymoci může zaplacení prostředkem právní exekuce — není toto zmírnění žalobního nároku důvodem k stížnosti žalovaných a nemůže se míti žádným spůsobem za změnu žalobního nároku soudcem převzatou; nebo žalobou se vůbec žádá navrácení darované částky a rozsudkem přiznává se onen právě zákonní prostředek, jehož k dosazení navrácení tohoto se musí užíti.

Tento nález stolice druhé byl přes dovolání se všech tří žalovaných rozhodnutím c. k. nejvyššího soudu úplně potvrzen, a sice z

důvodů

stolice druhé.

Co do námitky žalovaných, že žalující obec K., H. a A. stran částky 420 zl. s přísl., nemá prý aktivní legitimace k žalobě, anať částka ta přisouzena byla obci H., praví se, že dotyčný rozsudek A. žaloby vynešen byl o žalobě Matyáše Ch., jakožto starosty

obce K., H. a A.; že obce tyto jsou nade vši pochybnost spojeny, že od žalovaných nebyl spůsob spojení toho uveden a zvláště že tvrzeno nebylo, že spojení to stalo se jen v příčině přeneseného a ne také v příčině samostatného oboru působnosti — §. 93. obec. řádu pro Čechy — a že obec H. své vlastní jmění má a sobě jeho správu vyhradila. Za tou příčinou jest tedy námitka nedostatečné legitimace bezdůvodná. — Že Václavu K. žádná část jmění k zaplacení pohledávek obce žalující nezbyla, nemusí tato dokazovati; neboť zákon neukládá takového důkazu, jakožto důkazu negace, žalující straně. — Spíše měli žalovaní důkaz provésti, že Václav K. darovatel, má jiné dostatečné jmění, z kterého by žalující obec dosíci mohla zaplacení. V tom, že se žalující obci na místo žádaného zaplacení přiznalo právo vymoci sobě z dotyčného daru zaplacení právní exekucí, nespočívá důvod k stížnosti pro žalované, an jest jen obmezením prosby žalobní.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. června 1880 č. 5943.

K. P.

K §. 24. min. nařízení ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z.

Proti směnečnému příkazu platebnímu podal žalovaný v čas obrany své. Řízení směnečné se vedlo tak, až žalovaný dupliku svou podal a k dalšímu jednání rok na den 9. března 1880 za souhlasu stran odročením se nařídil. Po dané duplice a sice dne 9. února 1880 nastoupil žalovaný žalobou o navrácení v předešlé právo pro nově na jevo vyšlé okolnosti a průkazy k obranám. Restituční žalobu tu c. k. obchodní soud v Praze straně druhé doručil, o ní rok ku dni 9. března 1880 nařídil s doložením, že líčení o žalobě restituční dle §. 24. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. se slučuje s líčením o námítkách ve věci samé podaných odročeným na tentýž den 9. března 1880.

Při stání dne 9. března 1880 založily se protokoly dva, jeden, v němž strana ve hlavním sporu žalující část řeči konečné podala, druhý, v němž táže strana pro spor restituční na odpůrci složení jistoty žalobnické žádala; v obou založených protokolech odročilo se stání ku dni 30. března 1880.

Dne 30. března 1880 stála strana ve hlavním sporu žalovaná na tom, aby jak o věci hlavní tak o věci restituční jediný protokol se vedl a když v tom jí bylo vyhověno, žádala, aby jednání u věci hlavní s jednáním restitučním spojeno bylo tak, že obě věci v jediném protokole projednávati a zároveň skončiti, spisy obou sporů se týkající v jediný rotulus sepsati a obě věci jediným rozsudkem rozhodnouti se mají. Strana druhá žádosti této se opřela.

Výměrem ze dne 1. dubna 1880 č. 19135. c. k. obchodní soud v Praze této žádosti strany ve hlavním sporu žalované nevyhověl,

protože

předpis §. 24. nař. min. správ. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., aby jednání o navrácení v předešlé právo pro nově vyšlé okolnosti a průkazy spojeno bylo s jednáním u hlavní věci, jakož aby o obou tímtéž rozsudkem rozhodnuto bylo, — má na zřeteli případ §. 372. ad *b*) ob. ř. s., když totiž ve věci hlavní rozsudek již vynešen byl, kdežto zde hlavní rozepře posud ukončena není; výměrem o žalobě restituční nařízené sloučení obou jednání sluší tedy patrně vykládati za sloučení pouze časové; zároveň byla nová stání nařízena.

Proti výměru tomuto podala strana ve hlavním sporu žalovaná stížnost zmatečnou, poněvadž jím nejen výslovný předpis zákona, nýbrž i výměr o žalobě restituční vydaný a v moc práva vešlý byl porušen.

Rozhodnutím ze dne 20. dubna 1880 č. 11871. změnil c. k. vrchní soud zemský pro království České v odpor vzatý výměr c. k. soudu obchodního v Praze a nařídil, aby c. k. soud obchodní v Praze učinil opatření, by jak v otázce restituční k uvedení nových okolností a prostředků průvodních tak i ve věci hlavní jen jedno, obě sporné otázky zahrnující jednání předsevzato bylo,

poněvadž

v restituční žalobě o vedení nových v námitkách sporu hlavního neuvedených okolností a prostředků průvodních, v době podání námitek restituentovi prý neznámých a jemu teprv později prý ve známost vešlých se žádá, takovýto spor, byť i považován byl za spor o novoty, kterýž v řádném řízení písemném dle §. 48. a 54. ob. ř. s. sám o sobě, za prozatímného zastavení jednání o věci hlavní, projednati sluší, — nicméně v řízení směnečném ve smyslu

zvláštního §. 24. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. daného předpisu i tehda, když taký spor nastane již po rozhodnutí, s jednáním ve věci hlavní sloučiti se musí; sloučení toto tím spíše nastati musí, když spor restituční ještě za průběhu sporu hlavního řádně byl zahájen, což i zde se stalo; ostatně c. k. soud obchodní v Praze výměrem o žalobě restituční vydaným sám takovéto sloučení obou jednání dekretoval, odkázav zcela správně na zmíněný předpis §. 24. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z., odchýlení se téhož soudu ve výměru v odpor vzatém od dřívějšího správného výkladu cit. §. 24. nedovoleno jest a zákonu tomu se příčí.

Stížnost dovolací podanou od strany ve hlavním sporu žalující c. k. nejvyšší soud zamítl a potvrdil rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského z

důvodů

týmže soudem uvedených a duchu zákona naprosto vyhovujících.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. června 1880 č. 6611.*)

Jan Kučera.

Vykládati smlouvy i posuzovati jich právní účinky přísluší řádným soudům.

K dotaci biskupství v Kr. H. náleží velkostatek Ch. Roku 1873 usnesl se tehdejší biskup Kr. H. Karel svob. pán H. pronajati na dobu 12 let dvůr Žilovický, k dotčenému právě velkostatku náležející. Ve smlouvě o tomto nájmu uzavřené ze dne 1. června 1874 bylo stanoveno, že nájem počíná 1. září 1873 a pokud se týče 11. dubnem 1874, jelikož prý poslednějšího dne stalo se skutečné odevzdání dvora pronajatého. Když pak biskup Karel svob. pán H. dne 7. října 1874 zemřel, vznikl spor o to,

*) Pozn. zasil. Mně přece nezdá se, že by rozhodnutí vrchního soudu a jeho důvody tak naprosto za duchem zákona se brály, ač nikterak schváliti nelze rozhodnutí soudu obchodního. Chyba dle mého přesvědčení stala se stranou ve hlavním sporu žalovanou, kteráž mohouc téhož cíle dosíci jednoduchým žádáním novot, nadbytečně užila žaloby restituční; příhodnost řízení novotného důvody vrchního soudu samy, ač velmi slabě a zajisté nevědomky naznačují.

zdali řečený nájem počal skutečně již dne 1. září 1873 neb teprv dne 11. dubna 1874, neb na řešení této otázky viselo, má-li dědici antecessora připadnouti část nájemného prvního roku, vypadající na čas od 1. září 1873 do 11. dubna 1874. Universální dědic zemřelého biskupa, Karel šl. H., podal žádost k místodržitelství, kdež toho se domáhal, aby tato poměrná část řečeného nájmu sumou 8714 zl. 29 kr. vyloučena byla ze správy interkalární, kamž se byla dostala, i jemu byla vydána, poněvadž dle znění smlouvy nájemní pacht počal běžeti již dnem 1. září 1873, a tudíž celé nájemné prvního roku náleží do pozůstalosti zemřelého biskupa. Této žádosti opřela se finanční prokuratura jmenem náboženského fondu, jakož i nástupce v biskupství. Místodržitelství Pražské rozhodnutím ze dne 12. srpna 1878 č. 38763. žádosti Karla šlechtice H. místa nedalo, nemajíc nárok žadatele na část nájemného za čas od 1. září 1873 do 11. dubna 1874 vypadající za odůvodněný. Karel šlechtic z H. stěžoval si k ministerstvu pro osvětu i vyučování, které však nálezem ze dne 18. ledna 1880 č. 17163. stížnosti místa nedalo i uznalo, že nájemné prvního roku z dvoru Žilovického za čas od 11. dubna 1874 do 10. dubna 1875 vypadající sluší rozděliti při separaci poměrně mezi pozůstalost zemřelého biskupa, interkalár a nástupce, dle doby, po kterou trvalo jich právo užívací.

Z nálezu toho podala Marie šlechtična H. — co universální dědička Karla šlechtice H., který mezi tím byl zemřel — stížnost k správnímu dvoru soudnímu, kdež uvedla, že první rok nájmu sluší počítati od 1. září 1873 a nikoliv od 11. dubna 1874, že tedy celé nájemné prvního roku, tudíž i část 8714 zl. 29 kr. posud zadržená, náleží do pozůstalosti biskupské. Eventuelně stěžováno také z toho, že nebyla aspoň vyhražena pozůstalosti biskupské cesta právní, aby se domáhala nájemného, kteréž jí přísluší.

C. kr. správní soud nenařídil v té věci líčení veřejné, nýbrž uznal, že se stížnost Marie šlechtičny H. pro nepříslušnost správního dvora soudního vedle §. 2., pak 3. lit. *a)* a 21. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. pro r. 1876 zavrhuje a sice z následujících

důvodů:

Dle spisů jest mezi účastníky jediné spornou otázka, kterýmžto dnem počal nájem o dvoru Žilovickém k mensální dotaci biskupství Kr. H-ého náležejícím, kterýžto nájem dle listiny o něm zřízené

ze dne 1. června 1874 na 12 let byl uzavřen, a doposud jest v platnosti.

Však o výkladu, o právních účincích a o dosahu smluv soukromoprávních povolán jest nalézti pouze řádný soudce. Nelze tudíž spatřovati v rozhodnutí c. k. ministerstva pro osvětu a vyučování, kterému stížnost odporuje, rozhodnutí ve smyslu §. 2. zákona ze dne 22. října 1875, nýbrž pouze prohlášení ministerstvem jmenem zúčastněného fondu náboženského učiněné, že se nesvoluje po dobrém k nárokům, předchůdcem stěžovatelky vzhledem k jedné části nájemného z dvora Žilovického vznešeným.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 12. července 1880 č. 1226.

—k.

Úmluva, že mají se úroky platiti bez srážky daně z příjmu, v příčině kapitálu na domě daně svobodném zjištěného.

Rozsudkem ze dne 18. února 1880 č. 5636. zamítl c. k. měst. delg. okresní soud pro Staré a Nové město Pražské žalobu manželů K. z Vl. na sv. Václavskou záložnu v Praze o náhradu daně příjmové z úroků kapitálu 8000 zl. na domě č. pop. 326. na Smíchově k rukoum žalobcův zjištěného a sice za rok 1878 zbytku 49 zl. 21 kr. a za rok 1879 částky 66 zl. 84 kr., dohromady 116 zl. 5 kr. se 6% úrokem z této sumy ode dne žaloby.

Důvody.

Knihovním výtahem lit. *F.* jest dle §§. 111. a 112. ř. s. dokázáno, že na základě dlužního úpisu manželů Josefa St. a Barbory St. ddto. v Praze dne 23. března 1869 na domě č. 326. na Smíchově tehdá jmenovaným manželům náleževším vtěleno bylo zástavní právo pro pohledávku Bedřicha rytíře Kl. z Vl. a Karoliny choti jeho v sumě 8000 zl. a pro solidární povinnost dlužníků 6% úrok beze vší srážky, tedy také bez srážky daně z příjmů v půlletních napřed splatných lhůtách platiti. Není však tímto výtahem knihovním dokázáno, že hypothekární dlužníci se zavázali věřitelům nahražovati daň z příjmu jejich z pohledávky této. Neboť přislíbením z kapitálu 8000 zl. platiti 6% úroky bez srážky

daně z příjmu jest pouze vysloveno, že se dlužník zříká práva jemu vedle §. 6. cís. pat. ze dne 10. října 1849 č. 412. ř. z. náležitého sobě z úroků, které věřitelům knihovním odváděti má, daň z příjmu strhovati (§. 1381. ob. zák. obč.), nikterak však není tím povinnost dlužníka vyslovena, by věřitelům svým nahražoval daň z příjmů jejich v příčině zapůjčené pohledávky. Nahražovali-li dřívější majitelé domu č. 326. na Smíchově žalovatelům tuto daň z příjmů, bylo to dle §. 938. ob. z. obč. pouhé darování, a nemůže tato okolnost býti pro spor tento rozhodnou, pročež také na důkaz svědecký o okolnosti této nabídnutý uznáno nebylo.

Tvrzení žalovatelů, že klausule v dlužním listu lit. *A.* vůči toho, že dům č. pop. 326. na Smíchově již v době poskytnuté zápůjčky od daně osvobozen byl, smyslu by neměla, nemůže v příčině povinnosti vydražitele žádného účinku míti, neboť následky nejasnosti úmluvy od žalovatelů uzavřené a spolupodepsané, žalovatelé sami nésti musí, a pokládá se dle §. 915. ob. z. obč. za to, že zavázaný chtěl spíše menší než větší břímě na sebe vložiti.

Není tedy žalovaná záložna povinna, žalovatelům od nich za sebe zaplacenou daň z příjmu dle §. 1042. ob. zák. obč. nahraditi.

K appellaci žalobců c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozhodnutím ze dne 6. dubna 1880 č. 9388. rozsudek první stolice zrušil a žalobě úplný dal průchod.

Důvody.

V dlužním úpisu manželů Josefa a Barbory St. ze dne 23. března 1869. příl. *A.* obsažený závazek dlužníků, aby smluvené 6% úroky z dlužné jistiny 8000 zl. bez srážky daně z příjmů odváděli, nelze vzhledem k okolnosti certifikátem c. k. okresního hejtmanství na Smíchově, ze dne 8. listopadu 1879 příloha *B.* dokázané, že v čas půjčky pro dům č. pop. 326. na Smíchově, za hypotheku daný, časové osvobození daně v příčině většího počtu obydlí již povoleno bylo, jinak přihlížeti, než že věřitelům bylo dáno právo, aby od svých dlužníků náhradu za bezprostředně od nich vybranou daň z příjmů žádali, poněvadž výše uvedené ujednání patrně jen ten má účel a účinek, aby věřitelé ze své pohledávky plné 6% úroky obdrželi, čemu by však nebylo, kdyby daň z příjmu, která za příčinou dočasného osvobození od daně vlastníkům domu č. pop. 326. na Smíchově poskytnutého na nich samých, byla žádána, z vlastní kapsy platiti museli.

Poněvadž žalobci dle stvrzení berního úřadu příl. *C. D. E.* za léta 1878 a 1879 vyměřenou daň z příjmů v obnosech zažalovaných pr. 49 zl. 21 kr. a 66 zl. 84 kr. zapravili, jsou na základě závazku smlouvou od manželů Josefa a Barbory St. převzatého a také v pozemkových knihách zapsaného, vedle §§. 443. a 1295. ob. z. obč. oprávněni náhradu za to od žalované žádati, poněvadž tato jest dle vlastního doznání vlastnicí v exekuci vydraženého domu č. pop. 326. na Smíchově a s vlastnictvím tohoto domu také břímě shora uvedené a na něm vložené 6% úroků úplně odvésti převzala.

Jest tedy žalobní nárok ospravedlněn.

K revisi žalované zálohy potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice.

Důvody.

Ustanovení, v dlužném úpisu ze dne 23. března 1869 lit. *A.* obsaženému, dle něhož se dlužníci zavazují zapůjčený kapitál 8000 zl. 6% ročně zúrokovati — beze vší srážky dávek a daní jakékoliv jméno majících, tedy také daně z příjmů, na kapitál tento, neb tyto úroky buď již předepsaných anebo takových, které teprvé v budoucnosti předepsány by byly, nemůže se dle vykládacího pravidla v odstavci prvním §. 915. ob. z. obč. obsaženého, jiný smysl přičísti, než ten, že se dlužníci vzdali práva jim po případě dle §§. 5. a 6. patentu ze dne 10. října 1849 a §. 2. patentu ze dne 29. října 1849 příslušícího, sraziti si daň z příjmů a z úroků, které z vypůjčeného kapitálu odvésti povinni jsou, že se tedy zavázali, úplných 6% úroků z půjčky žalobcům, jakožto věřitelům svým odvésti. Nikoliv ale ustanovení to neznamená, že dlužníci by se byli zavázali, nahraditi věřitelům svým daň z příjmů těmto na základě §. 13. cís. pat. ze dne 29. října 1849 z té příčiny vyměřenou, že v zástavu daný dům č. 326. na Smíchově od daně osvobozen jest.

Tvrzení žalobců, že se jedná o kapitál, jenž jest pojištěn na domě zbaveném povinnosti k placení domovní činžovní daně, a že tedy vzhledem k nařízení ministeriálnímu ze dne 3. dubna 1850 č. 2551. vyhlášenému od c. k. místodržitelství dne 14. dubna 1850 v zák. zemsk. č. 72. by se jevilo býti zcela zbytečnou věcí, když se v dlužním upsání něco vymiňuje, co beztoho ze zákona samého plyne, nezasluhuje povšimnutí, vůči daně z příjmů ze stavení, která zcela aneb částečně osvobození od domovní činžovní

daně požívají, zák. fin. ze dne 23. března 1869 č. 34. ř. z. (art. 4. poslední alinea) zavedené, a postrádá tedy nárok žalobců každého právního důvodu.

Rozsudkem první stolice vyslovené odmrštění souhlasí se skutečnými poměry i zákonem a byl tedy rozsudek ten potvrzen, kdežto rozhodnutí druhé stolice, které se jak ukázáno na nesprávném výkladu onoho ustanovení v dlužním úpisu zakládá, muselo zrušeno býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 17. června 1880 č. 6463.

Dr. S.

Literární zprávy.

Die Finanzgesetzkunde des österreichischen Kaiserstaates von August Konopásek und Dr. Victor Ritter von Mor. Zweite, nach dem gegenwärtigen Stande der österreichischen Finanz-Gesetzgebung gänzlich umgearbeitete Auflage von Dr. Julius Błoński, Concipist bei der k. k. Finanzlandesdirektion in Lemberg. I. Theil. Wien, Manz 1880. 8° 484 str.

As před 20 lety vydal p. dr. rytíř Mor (který, jak známo, nyní professorem jest na universitě Pražské), společně s fin. radou A. Konopáskem spis: „Leitfaden der Finanzgesetzkunde des österreichischen Kaiserstaates.“ Spis ten vzrostl na pět dosti silných svazků, tak že přehled látky velice byl stížen. Mimo to vyžadovaly značné změny, které se od vydání tohoto spisu udály v zákonodárství finančním, nutné revise, v kterou se, anto spisovatelům samým tak učiniti nebylo lze, uvázal p. dr. Błoński, našemu obecenstvu právnickému již co spisovatel praktické knížky „Systematische Zusammenstellung des österreichischen Civil-Pensionsvorschriften“ dobře známý. Spis pojednává o všech oborech práva finančního, vyjímaje daně přímé, které z oboru spisu vyloučeny byly z toho důvodu, jelikož v době nejblíže příští zákonodárné reformě mají býti podrobeny. Látka jest upravena tím spůsobem, že po krátkém úvodu národo-hospodářském pojednáno předkem o úřadech i orgánech, které v Rakousku konají správu finanční, načež v částce materielní se jedná o jednotlivých příjmech státních, načež následovati má přehled nejdůležitějších ustanovení rakouského zákona trestního důchodkového, zákona o obchodu domovním, jakož

i základy rakouského řízení pokladničního i účetního. Na konci má býti jednáno o úvěru rakouském, jakož i o rakouském hospodářství státním. Soustava ta není sice přesně vědeckou, vysvětluje se však tím, že spis předkem určen jest k tomu, sloužiti účelům praxe, kterým zajisté dobře vyhoví.

Přítomný první díl, který tvoří o sobě uzavřený celek, jedná mimo úvod a část formelní o rakouských státních statcích, o monopolech, pak o regálu na ústavy komunikační, o regálu loterním, horním, mincovním i celním. Druhý díl, kterým spis bude ukončen, má vyjíti ještě na podzim roku letošního.

—k.

Česká advokátní komora o reformě advokacie.

Jak svého času námi bylo sděleno, usnesla se Česká komora advokátní ve valné schůzi dne 11. června 1880 odbývané na zásadě numeri clausi i byla také v ten smyl podána výborem komory zpráva vys. ministerstvu spravedlnosti k dotazu na komoru vznešenému. Toliko ve dvou kusech náleželo ještě zprávu tu doplniti, totiž co se týče počtu navržených pro každý obvod soudní sídel advokátních, a co se týče ustanovení přechozích, kteráž by náleželo vytknouti vzhledem k značnému počtu kandidátů advokacie, kterým by vytčením určitého počtu advokátů zamezena byla cesta k nastoupení advokacie.

K poradě o těchto kusech byla výborem komory svolána enqueta, pozůstávající z valné části také z advokátů venkovských. Enqueta ta vypracovala tabulku, dle kteréž by mělo býti v Praze 80 advokátů, v každém sídle okresního a sborového soudu nejméně dva advokáti. V oněch místech, kde již před rokem 1873 usazeno bylo více dvou advokátů, má celkem býti měřítkem stav, jehož bylo koncem ř. 1873; pouze v některých místech navrhuje se počet ani tuto míru nedosahující, na př. pro Jičín 4, pro Plzeň 10, pro Klatovy 3 advokáty.

Ku dni 17. července 1880 byla svolána opět valná schůze advokátní komory království Českého, kdež návrhy enquety měly býti brány na přetřes, i činěno o nich usnešení.

Schůzi zahájil předseda komory p. dr. ryt. Wiener za přítomnosti 126 členů. Přijati počet takový nestačily ani místnosti komory, pročež musela schůze ta býti odbývána v sále konviktském.

Předkem udělil předseda slovo zpravodaji p. dru. Zahnovi,

který se jal sdělovati, že výbor došla ve věci, o kterou jde, celkem 62 podání od členů komory, obsahující návrhy velmi různé. Z těch, kteří podání učinili, souhlasí 16 úplně s tím, na čemž enqueta byla se usnesla; 13 jich souhlasí s usnesením se enquety v zásadě, přejí si však změny některých číslic. Naproti tomu žádá 16 členů, aby advokátní komora z dřívějšího usnesení svého, znějícího ve prospěch numeri clausi, opět sešla i usnesla se na zásadě volnosti advokacie. Co se týče bydliště těchto 16 členů, jsou 4 z Prahy, 5 jich bydlí v Táboře a 7 na jiných místech. Ti, kdož žádali opětné usnešení se ve věci, uvádějí zejmena tyto důvody: 1) že při valné schůzi dne 11. června 1880 byl přítomen pouze malý počet členů; 2) že venkovští advokáti neměli o tom vědomosti, že se podá návrh odporující návrhu výboru, který se, jak známo, byl přimlouval za zachování principu volné advokacie a 3) že princip tak zv. numeri clausi jest naprosto pochyben i vypracovaná tabulka že neodpovídá poměrům skutečným. Zpravodaj sděluje, že ve výboru proneseno bylo vzhledem k podáním posléz dotčeného numeri dvojí: 1) aby se přešlo o nich k dennímu pořádku; 2) aby sešlo z usnešení dřívějšího i prohlášen byl opět princip volnosti advokacie. Jelikož však žádný z těchto dvou návrhů nedošel ve výboru většiny, nemůže zpravodaj činiti návrhu určitého.

Po té sděleno ještě, že kandidáti advokacie také několik podání učinili, kdež popírají, že by zapotřebí bylo reformy stavu advokátského, i toho se domáhají, aby znova o věci bylo jednáno i aby základem dalších usnešení byl posavadní návrh výboru komory, spočívající na zásadě volnosti advokacie.

K slovu hlásí se předkem p. dr. Nedbal z Tábora i navrhuje, aby advokátní komora sešla z dřívějšího usnešení svého i znova věc brala v poradu. Návrh ten naznačuje řečník jakožto žádost o navrácení v předešlý stav těch, kteří dřívější valné hromady se nezúčastnili, nevědouce, že podán jest proti návrhu výboru návrh opačný, kterým ohrožena jest volnost advokacie. U věci samé má řečník princip t. zv. numeri clausi za zcela pochybený i za takový, který nikterak nelze provésti. Poměry Vídeňské komory nelze nikterak porovnati s poměry našimi; tam mají advokáti hlavního města rozhodně převahu, kdežto u nás naproti 150 advokátům Pražským stojí přes 300 advokátů venkovských, kteří právem mohou žádati, aby i jich přáním a tužbám bylo vyhověno. Volnost advokacie, jakož i výhoda volného stěhování se advokátů jsou neocenitelnými i neměly by ohroženy býti usnesením na kvap a pouze k nátlaku nahodilých okolností místních i časových učiněným.

Dále navrhuje řečník doplnění dobrozdání v ten smysl, aby také domáháno bylo se zrušení ustanovení §. 404. ob. řádu s., které těžce ohrožuje zájmy odvokátů, neb nelze toho ospravedlniti, aby advokátu, který musí vykázati náležité předběžné vzdělání, který platiti musí daň dosti vysokou, co do přiřčení útrat měla býti na roveň postavena osoba, u kteréž se těchto podmínek nedostává, a která by, jak také často se přiházívá, ze shotovování sporných spisů čerpati mohla důchod trvalý, aniž by zároveň nesla břemena se stálým vykonáváním takového zaměstnání spojená. My domaháme se mimo jiné i vyloučení obecných zmocněnců; toho však při nynějším směru legislace nikdy se nedoděláme; přiřkne-li se však straně, která si dle udání spisy sama zhotovuje, pouze náhrada hotových výloh, což zcela spravedlivo, zasadí se tím pokoutnictví rána smrtelná.

Proti návrhu prvnějšímu ostře obrací se p. dr. Osborne. Praví, že dnešní schůze plenární není jinou korporací, než schůze dne 11. června 1880 odbývaná, naopak dnešní schůze jest pouze pokračováním schůze poslednější. Není tudíž možná, aby dnešní schůze projevila mínění, kteréž by se různilo od usnešení poslední valné hromady, a to tím méně, ano dobrozdání, na kterém posléze bylo se usnešeno, vládě již podáno jest. V jakém bychom se octli postavení, kdybychom nyní opět vládě řekli, že jsme se posléze mýlili, že jsme vlastně náhledu jiného? Ostatně byla poslední schůze skorem tak četně navštívena jako schůze dnešní, a všickni členové komory zajisté věděli z novin, že podán bude ve valné hromadě návrh proti návrhu výboru. Kam bychom také dospěli, kdybychom dopustili, sejíti opět z usnešení právoplatného? Ti, kdož by dnes prosadili renotaci, museli by očekávati, že za nedlouho jich odpůrci opět snažiti se budou, aby vráceno se bylo k usnešení posavadnímu, a věc nevzala by nikdy konce. Proti návrhu na zrušení §. 404. ob. s. řádu nemá řečník ničehož namítati, i má za to, že lze dotýčné usnešení vhodně připojiti k usnešení prvějšímu.

Pan dr. Švehla z Roudnice hájí návrh p. dra. Nedbala. Odpůrcové stojí na svém právu formelním i pouští z oka daleko sahající škody hmotné, které princip numeri clausi nevyhnutelně musí míti v zápětí. Princip ten jest holou nemožností, nelze jej nikterak provésti. Řečník nenahlíží, proč by nemohla valná hromada usnésti se na to, že sejíti má z usnešení dřívějšího; vždyť podobné věci dějou se často v říšské radě i ve sborech jiných, aniž by komu napadlo, proti tomu brojiti.

Pan dr. Josef Tilš jest sice přívržencem volnosti advokacie, nemůže však přes to přidati se k návrhu p. dra. Nedbala, poněvadž

dobrozdání vládě již podáno jest a komora by se revotací právem vydala v šanc výčitce, že sama nemá jasných názorů o tom, co stavu advokátskému prospívá.

Pan dr. Arnold Rosenbacher naproti tomu podporuje návrh p. dra. Nedbala i poukazuje k tomu, že sám advokátní spolek Pražský to byl, který v roce 1878 spůsobil usnešení se komory, kteréž příčilo se usnešení dřívějšímu, v té věci činěnému.

Navrhuje a přijímá se konec debaty.

Pan dr. Vlček uvádí proti návrhu p. dra. Nedbala za živého odporu strany druhé zejmena okolnost tu, že nejznamenitějším pokladem, který nám přinesl nový řád advokátní, jest samospráva; tuto samosprávu vedli bychom ad absurdum, kdybychom měnili usnešení svá, neb ukázali bychom pak, že ani schopni nejsme, spravovati záležitosti své.

Pan dr. Wien hájí výbor komory proti výčitce, jemu p. drem. Osbornem činěné, že totiž vůbec připustil, aby se o návrhu na revotaci jednalo. Řečník napomíná shromážděné k svornosti i navrhuje, aby se volil zvláštní stálý výbor, sestávají z části z advokátů Pražských, z části z advokátů venkovských, který by bral na přetřes všechny otázky reformy advokacie se týkající.

Pan dr. Ouředníček z Kutné Hory namítá proti návrhu p. dra. Nedbala zejmena, že návrh ten nebyl dán na program dnešní valné hromady, že tedy nelze ani platně o něm se usnášeti.

Pan dr. Heller z Hradce Králové rázně hájí stanovisko navrhovatele proti důvodům s druhé strany uvedeným. Usnešení se nějaké korporace jest něco zcela jiného než na př. výrok soudu, který tvoří právo formelní. Prvnější lze měniti, shledáno-li, že usnešení není vhodné, že neodpovídá potřebám i poměrům těch, kteří jím mají býti vázáni. A tomu skutečně tak jest v příčině usnešení, jemuž odpíráme, neb jest v něm postrádati i princip jednotný. Numerus clausus, kterak má zaveden býti dle návrhu, jemuž odpíráme, má vlastně platiti pouze pro Prahu a venkov má býti obmyslen přebytkem advokátů, kteří se zde nemohou uživiti. Na venkově má býti dvé advokátů v každém místě okresního soudu bez ohledu k tomu, mohou-li tam obstáti čili nic. Kde jest tu onen princip, kterým prý odůvodněno obmezení počtu advokátů?

Po té měl ještě promluviti zpravodaj p. dr. Zahn, čemuž však předseda nechtěl připustiti, uváděje, že vlastně zpravodaje žádného není, poněvadž se výbor o otázce revotace na určitém návrhu nebyl usnesl,

Přikročilo se tudíž k hlasování, kteréž mělo ten výsledek, že návrh pana dra. Nedbala na opětné usnešení se o věci zavedení t. zv. numeri clausi padl většinou jednoho hlasu, neb bylo proň pouze 59 hlasů, proti němu 60 hlasů.

Druhý návrh pana dra Nedbala, aby přičiněno bylo se o zrušení §. 404. ob. s. řádu, přijímá se téměř jednohlasně. Proti návrhu jest jediný p. dr. Vašatý.

K dalšímu odstavci programu, týkajícímu se číslic maximálních a ustanovení přechozích, referuje p. dr. Zahn, že enqueta navrhuje pro Prahu počet 80 advokátů, činí návrh, aby schůze usnesla se na tom, zdali má býti o těchto dvou kusech rokováno, i zdali za tou příčinou má se probrati tabulka, enquetní komissí vypracovaná.

Pan předseda upozorňuje na to, že co se týče číslic maximálních, po ruce jest návrh p. dra. Nedbala, směřující k tomu, by počet maximální stanoven byl pro větší obvod, poněvadž tím prý zachována zásada volného stěhování se advokátů; kdyby návrh ten přijat byl, odpadlo by dle náhledu předsedy rokování o tabulce předložené.

Pan dr. Osborne jest proti návrhu p. dra. Nedbala, poněvadž stanovením takové číslice maximální nebylo by odpomoženo tomu, že jednotlivá místa advokáty jsou přeplněna. Nejen že by se také celé opatření minulo s účinkem, zlo bylo by ještě zvětšeno.

Pan dr. Nedbal trvá při svém návrhu, který praecisuje v ten smysl: „Vytčení maximálního počtu advokátů lze s ustanoveními advokátního řádu a zejmena s právem volného stěhování se advokátů nejlépe srovnati tím spůsobem, že se takový počet maximální ustanoví pro obvod větší, na př. pro obvod vrchního soudu zemského. V ten smysl buďiž tedy modifikováno dobrozdání dnešní schůzi předložené." Návrhem tímto zachová se dle náhledu řečníkova princip numeri clausi, zároveň však odstraní se nejkřiklavější jeho nesrovnalosti.

Pan dr. Pavlousek z Mladé Boleslavi kritisuje ostře tabulku enquetní komissí vypracovanou, postrádá v ní jednotného principu i vytýká zejmena, že vytčení roku 1873 co roku normálního jest zcela libovolné, rovněž jak stanovení počtu 80 advokátů pro Prahu. Neodůvodněné i libovolné jest také dle náhledu řečníkova, že pro každé sídlo okresního soudu se navrhují dva advokáti a že jednotlivá města mají míti postavení výminečné. Řečník navrhuje, aby v tom případě, pakli by návrh p. dra. Nedbala přijat nebyl, komissi bylo uloženo, aby práci na základě agend soudů náležitě doplnila.

Navrhuje a přijímá se konec debaty.

Pan dr. Osborne není proti tomu, aby se věc opět brala v poradu, odpírá však rozhodně návrhu p. dra. Nedbala, neb jestiť nesrovnalostí, tvrditi, že stav advokátní má reformy zapotřebí, a přec navrhovati pro Čechy počet advokátů, který třeba nynější počet ještě převyšuje.

Pan dr. Milde lituje, že komisse enquetní svou tabulkou spůsobila roztržku mezi advokáty Pražskými a venkovskými, kteří přec mají zájem společný. Tím vedla komisse sama sebe ad absurdum. Poněvadž návrh p. dra. Nedbala tuto nesrovnalost odstraňuje, hodlá řečník proň hlasovati.

Pan dr. Frant. Hrdliczka si přeje, aby komisse enquetní na základě agend jednotlivých měst, pak po vyšetření majetkových poměrů obyvatelstva, exhibitních čísel soudů a jiných potřebných dát sepsala i předložila elaborát zcela nový.

Pan dr. Raubitschek lituje, že enquetní komisse přihlížela k věci příliš se stanoviska materielního a že tabulkou svou ubližuje zájmům advokátů venkovských. Když již má zaveden býti numerus clausus, lze jedině odporučiti spůsob p. drem. Nedbalem navržený, kdežto by se o elaborátu komisse mělo přejíti k dennímu pořádku.

Pan dr. Mykeš z Benešova vzdává se slova.

Pan dr. S. Taussig má za to, že každý, kdož jest pro svobodu, přisvědčiti musí návrhu p. dra. Nedbala, poněvadž návrhem tím zachováno volné stěhování se advokátů, kdežto v tabulce komisse prý pouze zračí se sobectví některých advokátů Pražských. (Živý odpor se strany druhé.)

Zpravodaj p. dr. Zahn odporučuje v konečné řeči své konečný návrh p. dra. Pavlouska.

Přikročilo se k hlasování. Předseda oznamuje, že předkem dá hlasovati o návrhu pana dra. Hrdliczky, pak o návrhu pana dra. Nedbala a konečně pro případ, kdyby tento návrh padl, o návrhu p. dra. Pavlouska. Námitku, kterou činí p. dr. Raudnitz proti tomuto spůsobu hlasování vyvrací předseda vzhledem k §. 9. jednacího řádu.

Po hlasování zamítá se předkem návrh p. dra. Hrdliczky 51 hlasy proti 42 hlasům, načež se přijal návrh p. dra. Nedbala 52 hlasy proti 43 hlasům. Obé hlasování dělo se vyvoláváním jmen. Následkem toho odpadá hlasovati o návrhu p. dra. Pavlouska.

Pan předseda praví, že když se tedy jiný návrh nečiní, předložen bude vrchnímu soudu dodatek dobrozdání ve smyslu návrhu právě přijatého.

Pan dr. Raudnitz praví, že když již rozhodnuto bylo o otázce číslic maximálních, dobře lze ponechati výboru komory, aby určil počet advokátů, který by v obvodu českého vrchního soudu náleželo připustiti, což tímto navrhuje.

Pan dr. Osborne si přeje, aby se číslice nejmenovaly. Ministerstvo nepřeje si číslic, nýbrž pouze vytčení principu. Bude-li pak zákonem numerus clausus, pak teprvé dojdou komory dotazy o číslicích, které se navrhují, ku kterýmžto dotazům pak lze bude odpověděti.

Pan dr. Arnold Rosenbacher naproti tomu uvádí, že ministerstvo právě po číslicích se ptá, a když enqueta navrhuje celkem pro Čechy 588 advokátů, odporučuje se stanoviti pro Čechy maximální počet 600 advokátů.

Pan dr. Raudnitz podotýká proti p. dru. Osborne, že ministerstvo chce právě číslicí obdržeti pravý obraz o stavu věci, a není tudíž lhostejno, předloží-li se zároveň návrh určitý. Řečník odporučuje tudíž opětně přijetí návrhu svého, aby se totiž ponechalo výboru, by co do číslice přiměřený návrh učinil.

Pan dr. Lauterer z Tannwaldu míní, že komisse enquetní odporuje náhledu výboru, že tudíž třeba jest, aby se výboru, který zájmy komory vždy dobře zastával, dalo votum důvěry této, že se jemu ponechává činiti návrh co do maximálního počtu advokátů v Čechách.

Návrh ten jest podpořen p. drem. Robitschkem; p. dr. Raudnitz se s ním srovnává a p. dr. Rosenbacher béře návrh svůj zpět, načež se návrh p. dra. Lauterera valnou většinou hlasů přijímá.

Po té mělo se ještě jednati o otázce, jaká by se měla odporučiti ustanovení přechozí. Jelikož však téměř všickni přítomni se byli vzdálili, nezbylo, než skončiti schůzi o $7^1/_2$ hodině večerní.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

58) Když společnost dráhy veřejné po dobrém se dohodne s vlastníkem o přenechání pozemku ku stavbě dráhy potřebného, tu jakoby pozemek vyvlastněn byl, zaplacením ceny kupní společnost železniční vlastnictví nabývá. Byť i nabytí to nebylo vyznačeno v knihách pozemkových, nemůže pozdější nabyvatel usedlosti, k níž pozemek náleží,

chrániti se důvěrou ve knihy veřejné též o nabytí pozemku na železniční společnost odstoupeného; společnost železniční má žalobu vlastnickou proti kterémukoliv z pozdějších spolunabyvatelův.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 10592. (Jur. Bl. č. 2.)

59) Kdo žaluje na ochranu práva užívání věci cizí, musí dokázati nejen faktické užívání, nýbrž i svolení vlastníka k užívání tomu.

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12693. (Ger. H. č. 8.)

60) Movitá věc odevzdána není, když zanechá se v oboru věci nemovité domnělému nabývateli odevzdané.

Nález ze dne 12. prosince 1878 č. 10434. (Ger. H. č. 12.)

61) Platnost testamentu není vyloučena, když notář ku jeho sepsání dožádaný nedbaje předpisů řádu notářského jenom obsah testamentu napsal a jedním ze svědků podepsati dal.

Nález ze dne 12. prosince 1879 č. 10912. (Ger. H. č. 12.)

62) Platnost cesse mezi manžely není podmíněna zřízením spisu notářského.

Nález ze dne 18. prosince 1879 č. 13290. (Ger. Ztg. č. 8. Jur. Ztg. č. 6.)

63) Když věřitel hypothekární na místě úroků z pohledávky své si vyhradí právo příbytku v usedlosti zastavené na tak dlouho, pokud zaplacena nebude pohledávka, jest právo příbytku předmětem knihovního vtělení, byť i cena jeho ciferně nebyla stanovena.

Nález ze dne 19. března 1879 č. 2948. (Przegl. sąd. i admin. č. 1.)

64) Právo na výživné, je-li zástavou zjištěno, může býti stíženo právem podzástavním; mimořádná stížnost dovolací přísluší proti výměrům tabulárním vydaným v řízení sporném.

Nález ze dne 26. března 1879 č. 2864. (Przegl. sąd. i admin. č. 4.)

65) Že dlužník obchod provozuje v místnostech, nad nimiž firma osoby třetí se nachází, není překážkou, aby provedeno bylo zabavení svrchků dlužníkových nacházejících se v těchto místnostech.

Nález ze dne 27. března 1879 č. 3162. (Przegl. sąd. i admin. č. 2.)

66) Za podání třetích ve sporu nesúčastněných osob nelze přisouditi nákladů.

Nález ze dne 13. května 1879 č. 4811. (Przegl. sąd. i admin. č. 3.)

67) Když strana nastoupivší přísahu rozsudkem připuštěnou při stání přísežném prohlásí, že přísahu rozsudkem stanovenou vykonati

nemůže a za jinaké formulování přísahy žádá, má soud k odporu strany druhé proti novému formulování přísahy vynésti, že přísaha nastoupená vykonána nebyla, aniž by jednal o žádosti za změnu přísahy.

Nález ze dne 17. dubna 1879 č. 4109. (Przegl. sąd. i admin. č. 3.)

68) Soud vrchnoporučenský nesmí poručníka pokutami peněžitými donucovati k plnění příkazů soudních o naložení jměním sirotčím.

Nález ze dne 13. dubna 1879 č. 5337. (Przegl. sąd. i admin. č. 4.)

69) Věc nemovitá v knihách veřejných nezapsaná dána-li jest v zástavu priv. ústavu kreditního, má soud ku žádosti dlužníkově zástavné popsání hypotheky vykonati.

Nález ze dne 28. října 1879 č. 11672. (Przegl. sąd. i admin. č. 2.)

70) Přísaha skutečnosti o tělesném obcování může se uložiti též dědicovi po nemanželském otci.

Nález ze dne 2. ledna 1879 č. 11634. (Ger. Ztg. r. 33.)

71) Jen u příslušného soudu podána žaloba přerušuje promlčení, a nelze tudíž při posuzování otázky promlčení hleděti k dřívější u soudu nepříslušného podané žalobě.

Nález ze dne 15. ledna 1879 č. 11905. (Ger. Ztg. č. 36.)

Denník.

Pátý sjezd advokátů Rakouských má se dne 23., 24. a 25. srpna 1880 odbývati v Solnohradě. Předměty porad jsou následující:

A. V odboru pro pěstování práva.

Návrh p. dra. Maxe Strausse ve Vídni:

Rakouský sjezd advokátů nechť vysloví své právní přesvědčení v ten smysl, že důkladná revise 30. hlavy druhého dílu obecného zákonníka občanského jest nutným požadavkem řádného konání spravedlnosti.

Zpravodajové: p. dr. Jindřich Jaques ve Vídni a dr. Čeněk Neumayer v Štýrském Hradci.

Dobrá zdání pánů professorů dra. Randy v Praze, dra. Pfaffa ve Vídni a dra. Strohala v Št. Hradci, byla vydána tiskem i členům rozdělena.

B. V odboru pro otázky stavu.

Následující návrhy stálé deputace rak. sjezdu advokátského:

I. Rak. sjezd advokátní prohlašuje, že zájem stavu toho vyhledává, aby v každém obvodu komory advokátní utvořen byl fond za účelem podpory oněch členů komory, kteří bez viny své pomoci mají zapotřebí. K fondu tomuto mají členové ročně jistou sumou přispívati. Tento příspěvek budiž vybírán zároveň s příspěvkem ku komoře advokátní a neměl by převyšovati polovici příspěvku poslednějšího. O správu fondu postarati se má výbor komory.

Zpravodaj: p. dr. Karel rytíř Feistmantel ve Vídni.

II. Rak. sjezd advokátů vyslovuje své právní přesvědčení v ten smysl:

Zásada §. 115. návrhu civilního řádu soudního, že přísluší soudům udíleti právo chudých, nelze schvalovati, nýbrž má se i na dále zůstaviti komorám advokátním, aby udíleli právo to v těch případech, kde jest zapotřebí, aby strana zastoupena byla advokátem.

Zpravodaj: p. dr. Josef Baumfeld ve Vídni.

III. Sjezd advokátů prohlašuje, že jest to povinností cti stavu, aby advokát ručil substitutu, kterého byl zřídil, za expense, (totiž odměnu a výlohy, které tomuto vzešly v této substituci a v mezích rozkazu daného; leč by při zřízení substituta byl výslovně odepřel přeužíti ručení takové.

Zpravodaj: p. dr. Filip Mauthner ve Vídni.

IV. Sjezd advokátů prohlašuje to za povinnost členů stavu, dáti zapsati v listinu kandidátů advokacie pouze kandidáty takové, kteří se výhradně chtí v kanceláři prakticky zaměstnávati a dáti vymazati ty, kteří nekonají praxi výhradně neb kteří ji konají nedostatečně.

Zpravodaj: p. dr. Leopold Libitzký ve Vídni.

V. Sjezd advokátů má za vhodné, aby vzhledem k ustanovení §. 94. advokátního řádu z r. 1874 platného pro země koruny Uherské i pro království i země v říšské radě zastoupené, vydáno bylo zákonní ustanovení v ten smysl, že výborem neb disciplinární radou komory advokátní mohou c. k. soudnímu dvoru, který sídlí v místě advokátní komory, odstoupeny býti stížnosti, podané na advokáta neb kandidáta advokacie, pakli stížnosti ty spočívají na udáních nepravých neb na překroucení skutečnosti. Tento soudní dvůr může stěžovatele odsouditi k pokutě až do 300 zl., která se v případě nedobytnosti změní v trest na svobodě tím způsobem, že se trestá za každých 5 zlatých pokuty jeden den vězení.

Zpravodaj: p. dr. Karel Dostal ve Vídni.

VI. Sjezd advokátů má za vhodné, by v případě přesídlení advokáta výboru komory, a pakli by advokát se chtěl stěhovati do obvodu jiné komory, výborům obou komor příslušelo právo, povoliti advokátu v případě zvláštního ohledu zasluhujícím, nastoupení praxe v novém bydlišti, třeba ihned neb ve lhůtě kratší tří měsíců (§. 21. adv. řádu).

Zpravodaj pro tento návrh oznámí se později.

Denní pořádek jest následující:

V neděli dne 22. srpna 1880 večer na uvítání hostů v městské síni léčební v Solnohradu.

V pondělí dne 23. srpna 1880 plenární schůze o 10. hodině dopolední v městském domě školském a hned po té sezení odborů; odpoledne výlety po skupeninách pěšky neb povozy do okolí Solnohradu; při nepříznivém počasí ohledání pamětihodností města Solnohradu.

V úterý dne 24. srpna o 9. hodině ranní sezení odborů; o 3. hodině odpolední banket v domě léčebním. Večer za příznivého počasí zahradní slavnost v Leopoldskronu. Při nepříznivém počasí schůze společenská v domě léčebním.

Ve středu dne 25. srpna o 9. hodině ranní schůze plenární. O 2. hodině odpolední společný oběd v restauraci císařského letohradu Hellbrunnu.

Večer schůze na rozloučenou v domě léčebním.

Lístky pro společný banket (po 12 zl. čítaje v to i nápoje) vydávají se do 23., lístky pro společný oběd v Hellbrunnu (mimo nápoje, však s jízdou tam i zpět po 4 zl.) do 24. srpna od ústředního výboru slavnostního v Solnohradu. Snížení jízdních cen na $^2/_3$ obyčejné ceny mimo rychlovlaky spůsobily účastníkům sjezdu: severní dráha císaře Ferdinanda, společnost státní dráhy, dráha císařovny Alžběty, společnost jižní dráhy, dráha korunního prince Rudolfa a dráha císaře Františka Josefa; kdož však užíti chce snížení ceny, má mimo lístek členský ještě zapotřebí zvláštní legitimace, která se mu na požádání zašle p. drem. Albertem Hermannem ve Vídni. (I. Wollzeile 12.)

Kompetence u věcech vybírání mýta. Ministerstvo vnitra uznalo dne 4. května 1880 pod č. 318., že přísluší ovšem úřadům správním rozhodovati o tom, je-li kdo povinen, mýto platiti a že se na kompetenci jich ničehož nemění tím, že třeba majitel neb nájemce mýta nežádal zaplacení mýta ihned, nýbrž s vymaháním tohoto požadavku, svého posečkal.

Knihopis právnický. Pan c. k. berní inspektor Adolf Hanel ve Stříbře vydává nákladem vlastním tiskem Karla Maasche v Plzni spis: „Die österreichischen Steuergesetze und die Ver-

ordnungen über die Ausführung derselben," ve kterém podává záslužné sestavení všech zákonů i nařízení v oboru přímých daní vydaných. Posud vyšel díl první, který jedná o dani živnostenské, díl druhý, jehož předmětem jest daň činžovní a díl třetí, který jedná o domovní dani třídní. Nařízení posud platná sestavena jsou v jednotlivých dílech v pořádku chronologickém.

Starší statuta a práva soukromá. Stanovy ústavu šlechtičen v X. z r. 1785, císařem Josefem II. schválené, ustanovují, že 10. díl pozůstalosti šlechtičen v ústavu zaopatřovaných připadnouti má ústavu. Baronka N., která byla přijata v tento ústav, zemřela r. 1877, zanechavši poslední vůli, ve kteréž ústavu ničehož nebylo odkázáno, následkem čehož soud k nárokům ústavu při vyjednávání pozůstalosti nehleděl. Následkem toho žádalo představenstvo ústavu na zemské vládě, aby poukázána byla finanční prokuratura, aby nárok ústavu na 10. díl pozůstalosti pořadem práva k platnosti přivedla. Zemská vláda odepřela dáti řečený poukaz, majíc za to, že nelze nárok, o který jde, nikterak provésti, jelikož statuta ústavu jsou od roku 1785 a tudíž za to jest míti, že statuta ta modifikována byla obecným zákonníkem občanským. Zákonník občanský dopouští smlouvu o dědictví pouze mezi manžely, nesrovnává se tedy s tímto zákonem ustanovení, dle kteréhož člen nějaké korporace má býti povinen, zanechati jistou část svého jmění ústavu s tou sankcí, že by jinak dotčená část jmění připadla ústavu ab intestato. Avšak k stížnosti ústavu nařídilo ministerstvo vnitra, dorozuměvši se s ministerstvem spravedlnosti, dne 24. dubna 1880 č. 390. zemské vládě, by finanční prokuraturu poukázala podati žalobu dotčenou, poněvadž privilegium ústavu šlechtičen v X. tvoří část nadace císařské a tudíž nebylo potřebí, aby privilegium to při nastoupení trůnu pozdějšími vladaři bylo potvrzeno, a jelikož vzhledem k čl. V. uvoz. patentu k zák. občanskému nelze míti za to, že privilegium toto zrušeno bylo vyhlášením zákonníka občanského. Též neodporuje obsah privilegia ustanovením zákonníka občanského o právu dědičném; vždyť také §. 761. ob. zák. obč. poukazuje výslovně k zvláštním ustanovením, která v příčině práva dědičného obsažena jsou v zákonech politických.

Oprava.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu v případě na str. 441. položeném jest ze dne 4. března 1880 č. 1405., kdežto na str. 445. omylem udáno datum a číslo intimace.

Platí-li doposud zákony amortisační?

Sepsal JUDr. Jiří Pražák, m. ř. professor práv na universitě pražské.

V důvodech nálezu c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. října 1879 č. 6266.[1]) vyneseného v známé při rytířského řádu Křížovnického s červenou hvězdou v Praze s Marií Z., která byla nároky své na rozličné spořitelní knížky odvozovala z darování, které jí ve prospěch byl učinil člen dotčeného řádu, odevzdávaje jí zároveň předmět darovaný, nachází se mimo jiné i odstavec následující:

„Nelze též přehlížeti, že žalovaný řád poněkud proti dvornímu „dekretu ze dne 23. března 1809 č. 887. sb. z. s., nedovolené na„bývání vlastnictví prostřednictvím řeholníka Ignáce V. předsevzal. „Tvrzení žalovaného řádu, že byly amortisační zákony konkordátem „zrušeny, a že nebyly více v život uvedeny, vyvracuje se článkem I. „a §. 31. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z., kterýžto zákon „již v čas podané žádosti amortisační ze dne 25. června 1874 „v platnosti byl.“[2])

---

[1]) Viz „Právník“ z r. 1879 str. 811. a násl.

[2]) Ačkoliv se to předmětu naší úvahy přímo netýká, nemůžeme přec pominouti mlčením zvláštní náhled, který v tomto případě projevil nejvyšší soud v příčině časové meze zákonů. Stala-li se, jak nejvyšší soud za to má, zákonem ze dne 7. května 1874 skutečně změna v dosavadním právu co se týče spůsobilosti církevních korporac, jmění nabývati, nemohla přece co se týče otázky platnosti aktu nabyvacího býti rozhodnou doba, kdy podána byla žádost amortisační. Vždyť amortisací listiny nenabývá impetrant žádného nového práva materielního a nemohlo tedy právo, kteréž platilo v čas podání žádosti amortisační, zde býti rozhodným, nýbrž náleželo přihlížeti k předpisům, které platily v čas, kdy předsebrán byl samý akt nabývací.

Tento argument poučuje nás o tom, že otázka, platí-li doposud neb opět t. zv. zákony amortisační, nemá pouze interessu akademického, nýbrž i důležitosti praktické. Otázka tato dotýká se sice jednak práva soukromého, jednak práva církevního, spadá však podstatně v obor práva státního, kdež sluší vytknouti poměr státní moci k rozličným korporacím náboženským. Chceme v tom co následuje, stručně pokusiti se o rozluštění otázky té.

Zákonem amortisačním vyrozumívá se, jak vůbec známo, ustanovení, kterým se obmezuje spůsobilost církve a církevních korporac k nabývání statků. Neb jakkoliv již od časů císařů Římských uznána byla církev a jednotlivé její ústavy co samostatné osoby právnické, kteréž co takové mohou nabývati práv a podniknouti závazků, tož bylo přec záhy shledáno, že to neprospívá dosažení účelů státních, dopouští-li se toto nabývání statků bez obmezení kteréhokoliv. Zejmena uváděly se důvody národohospodářské k podpoření názoru, že správě státní na tom jest státi, nejen by měla stálou evidenci nad statky, kteréž se nabývají církví a ústavy církevními, nýbrž že jí také musí zůstaveno býti, zameziti takové nabývání odepřením svolení, kteréž důsledně ku každému převodu majetku na mrtvou ruku jest vyhledávati.[3])

[3]) Srov. velmi obšírnou polemiku ve prospěch zákonů amortisačních ve spisu Neubergera: Abhandlung von den Einkünften der Klöster und dem Amortisationsgesetze, 3. vydání 1769; Rechberger, Handbuch des österr. Kirchenrechts I. §. 280., pak literaturu, kterou uvádí zevrubně Kahl, die deutschen Amortisationsgesetze (1880) na str. 6. v pozn. 5. Z novějších spisovatelů hájí zejmena Schulte v předmluvě spisu „Die juristische Persönlichkeit der katholischen Kirche“ (1869) výmluvně volnost církve v příčině nabývání statků: „Beschränkungen des Erwerbes für die todte Hand passen nicht mehr in eine Zeit, welche mit Recht darauf hinarbeitet oder schon durchgesetzt hat, alles Vermögen, alle Personen denselben Gesetzen rücksichtlich der Abgaben zu unterwerfen. In eine Zeit, wo die allgemeine Wechselfähigkeit, die Börse u. s. w., jedem homo sui juris die stete Gelegenheit bietet, seines Vermögens los zu werden, und es Wege genug giebt, den Erwerb gegen Bekanntwerden zu sichern, passt es nicht mehr, blos die sog. todte Hand zu beschränken, dadurch faktisch den Einzelnen an eine Erlaubniss zu binden, damit er sein Gut und Geld zu kirchlichen oder sonst wohlthätigen Zwecken widmen dürfe.“ Naproti tomu zasazuje se o další trvání zákonů amortisačních ještě Friedberg (die Gränzen zwischen Staat und Kirche, 1872. III. str. 793.).

Není předmětem naší úvahy, bráti na přetřes otázku, mají-li důvody, kteréž se uvádějí ve prospěch stanovení dotčených obmezení, skutečné podstaty, a lze-li jich zejmena srovnati jak s nynějším stavem vědy národního hospodářství, tak i s moderními názory o státu. V tom směru jen to chceme podotknouti, že jednak i se stanoviska zastanců zákonů amortisačních nebylo uvedeno jediného platného důvodu, proč by se obmezení, o nichžto zde řeč, mělo týkati pouze korporací církevních, an tytéž příčiny, že totiž další zcizení statků, o kteréž se zde jedná, a vrácení jich volnému oběhu stíženo jest vytčením jistých formálností, kterých při zcizení jest zachovávati, více méně platí u všech osob morálních, ano částečně (s platností totiž pomíjející) i při oněch fysických, kteréž nemají úplné spůsobilosti k právním činům.[4]) Dále jestiť jistých statků a zejmena jsou to takové statky nemovité, kteréž výhradně neb aspoň z větší části pozůstávají z lesů, při kterých není se obávati pohromy pro hospodářství národní, přijdou-li takto do rukou „pevných", nýbrž kde šetření zásady rozumného hospodaření snáze lze očekávati od držitele, kterému nezáleží tou měrou na okamžitém využitkování statku a kterému i zájmy pokolení budoucích nejsou lhostejné.

Skutečností však jest, že od časů dávných téměř všude setkáváme se s naznačeným směrem legislace, kterým bráněno bylo volnému nabývání statků se strany korporac církevních. Již od počátku 13. století byly jak v Španělsku, tak i v Portugalsku[5]) a v Itálii vydány četné zákony obsahu podobného a zejmena v Benátkách bylo již zákonem z r. 1258 stanoveno, že nemovité statky nemají se přenášeti na kláštery, na církev neb osoby duchovní, leč by takový převod lze bylo srovnati se zájmem obecným.[6]) V Anglii byl první zákon amortisační již vydán

---

[4]) Nelze ostatně přehlednouti, že snad u větší ještě míře než ohledy národního hospodářství důvody fiskální zavdaly příčinu k vydání zákonů amortisačních, an, jak známo, dle práva církevního požívala církev osvobození od daní. Tím také se vysvětluje, že v státech výhradně katolíky obývanými ano i v územích biskupských bývalé říše Německé setkáváme se se zákony amortisačními v téléž, ano snad i u větší ještě míře, než v státech nekatolických. Srov. Kahl n. u. m. str. 8. a násl. Tyto důvody fiskální taktéž odpadly za doby naší, an církev vůbec immunity berní více nepožívá.

[5]) Friedberg n. u. m. II. str. 531., 533. a 571.

[6]) Kahl n. u. m. str. 13.; Friedberg n. u. m. II. str. 689.

Jindřichem III. roku 1225 a nebyl odpor stavu duchovního s to, odčiniti obmezení vytknutá.[8]) Ve Švýcarsku jest od dávných časů v rozličných kantonech obmezena spůsobilost k právům korporací církevních.[9]) Ve Francii nalezly snahy dotčené půdy zvláště vhodné, neb mezi zásadami svobody církve gallické, které roku 1594 byl sestavil Petr Pithou, nalezala se také věta, že papež nemůže dopustiti bez svolení krále, aby církev ve Francii statků nabyla, jak dalece tomu vadí zákon, statut, neb právo obyčejové. Po dekretech francouzské revoluce, které (zákon ze dne 2. listopadu 1789) byly prohlásily statky církevní co statek, s nímžto národu přísluší nakládati,[10]) následovala doba konkordátu, kterým slíbeno bylo církvi ulehčiti ve směru naznačeném a čl. 910. code civile z r. 1804 skutečně stanovil pouze obmezení v příčině lukrativního nabývání statků k rukoum ústavů veřejných, kterážto obmezení mimo to ještě pozdějšími zákony valně byla seslabena.

V Německu brala se legislace ve směrech rozličných i bylo téměř v každém z četných států, druhdy k německé říši náleževších k věci jinak přihlíženo. V některých státech Německých, zejmena v Sasku a v svobodných městech nebylo a není vůbec zákonů amortisačních; v některých státech, na př. v Oldenbursku jest ústavou pouze povšechně vysloveno, že zákony takové mohou býti vydány, aniž by však doposud bylo se tak stalo; někdy jest obmezeno pouze nabývání nemovitostí, někdy i nabývání movitého jmění, někdy týkají se obmezení stanovená pouze nabývání lukrativního, někdy i onerosního.[11])

Spojené státy Severo-Americké mají princip zcela zvláštní, ano tam zákonem ze dne 1. července 1862 bylo stanoveno, že nesmí žádná korporace, která sleduje účele náboženství, nabýti nemovitých statků v ceně 50.000 dolarů převyšující, an jinak vše, což by korporace nad to nabyla, ipso jure připadne

---

[8]) Gneist, Englisches Verwaltungsrecht I. §. 24. str. 429. a 433.; Kahl n. u. m. str. 13. pozn. 29.

[9]) Kaiser, Schweizerisches Staatsrecht (1880) str. 173. a 174.

[10]) „Les biens ecclésiastiques sont à la disposition de la nation.“ Srv. Schulte h. u. m. str. 124. a násl.; Kahl n. u. m. §. 44. str. 279. a násl.

[11]) Srv. v tomto směru obšírný spis Kahlův, kdež na konci (str. 295. a násl.) obsažen stručný přehled zákonů v jednotlivých zemích posud platných.

státu. I v Rusku byl vydán roku 1580 cárem Ivanem IV. Vasiljevičem zákon amortisační.[12])

Ačkoliv i v zemích protestantských zákony amortisační byly vydány, tož přec jimi ponejvíce postížena byla církev katolická, poněvadž církev ta vždy nejvíce, zejmena pořízením pro případ smrti konaným byla obdařena.[13])

Co se týče Rakouska, tož byla od dob společné legislace původně stanovena pouze obmezení církve a církevních korporac v příčině nabývání statků nemovitých. Tak zejmena praví dvorní dekret ze dne 5. října 1669,[14]) že za účelem tím, aby se obmezila amortisace světských statků k rukoum církevním (ad manus ecclesiasticas), nikdo nemá býti oprávněn převáděti nemovitý statek bez královského konsensu na duchovenstvo, nechť se tak stane z jakéhokoliv důvodu neb jakýmkoliv spůsobem (quocunque modo vel titulo).

V dekretu, kterým se totò usnešení prohlásilo ve vévodstvích Rakouských, uvádí se co důvod nařízení výslovně, kterak shledáno bylo, že všecky ostatní stavové země ve prospěch duchovních statků pozbývají, a tudíž také následkem toho daně řádně se nescházejí.[15]) Totéž byl ostatně také v Čechách stanovil nejvyšší reskript ze dne 21. září 1660.[16]) Dále bylo v tom směru pokračováno patentem císaře Karla VI. ze dne 12. září 1716,[17])

---

[12]) Walter, Lehrbuch des Kirchenr. (13. vyd.) §. 252. str. 556.

[13]) Tak praví Kreittmayer v lapidárním slohu svém u výkladu čl. 178. II. cod. Bav. „In protestantischen Landen ist lex amortizationis sehr rar, nicht ex defectu potestatis, sed voluntatis, denn was ohnehin nicht geschiehet, braucht kein Verbot mehr.“

[14]) Roth-Blasek, Sammlung aller im Königreiche Böhmen bestehenden Verordnungen und Gesetze. III. sv. str. 448.

[15]) „Der gestalten . . . allerhand liegende Güter auf unterschiedliche Weis und Weg von denen Weltlichen an die Geistliche gebracht werden, und wo nicht hierinnen Remedur- und Einhebung beschehen thäte, daraus nothwendig erfolgen müsste, dass nach und nach fast alle des Adels und dero weltlichen Güter an die Geistlichkeit gelangen: Unsere übrige getreue Ständ der Länder von allen Kräften kommen, und uns als ihren natürlichen Erbherrn und Landesfürsten, weder an Unserm Kaiserl. Hof, noch sonsten ihrer unterthänigsten Schuldigkeit nach würden bedienen können.“ Neuberger n. u. m. II. str. 52. a 131.

[16]) Jaksch, Gesetzlexikon II. str. 198.

[17]) Neuberger n. u. m. str. 133. Srv. i Helfert, v. Kirchen-Vermögen. 3. vyd. (1834) I. §. 11. str. 34.

kterým výslovně bylo prohlášeno, že každý akt nabývací proti předpisům amortisačním předsevzatý má býti po právu naprosto neplatný a že mimo to kontravenienty přísnými tresty náleží stíhati. Též bylo za účelem tím, aby se zamezilo obejití zákona, stanoveno, že nemá se duchovenstvu statek nemovitý pronajati na dobu delší tří let, i měly po uplynutí doby té smlouvy o pronájem ipso facto platnosti pozbýti. By účinněji bylo zabráněno překročení zákona, bylo těm, kdož vedli knihy pozemkové, resolucí ze dne 3. září 1720[18]) uvedeno v paměť, by nepovolovali převáděti statky nemovité na církev v knihách veřejných, není-li vykázán konsens zeměpanský a bylo jim mimo to uloženo vyšetřiti, které statky od zápovědi roku 1669 vydané proti právu na duchovenstvo byly převedeny a o tom zprávu podati, by mohly býti smlouvy zrušeny a statky k světským rukoum opět prodány.

Mnohem důrazněji pokračovala v tomto směru císařovna Marie Terezie, vydavší známý zákon amortisační ze dne 26. srpna 1771,[19]) kterým se vzhledem k jakýmsi starým, doposud nepovšimnutým zákonům z roku 1340 a 1526 stanovilo, že i nabývání movitých statků se strany korporací církevních podlehá obmezením. Zejmena bylo stanoveno, že nemá se jmenem věna od těch, kteří se do kláštera přijímají, klášteru více přinésti než 1500 zlatých na kapitále neb roční důchod doživotní 200 zlatých. Výjimku z této zápovědi měly tvořiti pouze pravé almužny, stipendia mešní a podobné, které se připustily, pokud pozůstávaly ve věcech movitých, však pouze ve formě nadac, dohledu úřadu podrobených. Předpis ten byl dv. dekretem ze dne 2. května 1772,[20]) ještě autenticky vyložen v ten smysl, že jimi řády církevní obojího pohlaví obmezeni jsou skutečně vůbec co do nabývání statků jak movitých tak i nemovitých, leč by šlo v příčině přednějších o dotaci 1500 zlatých zákonem dovolenou. Další vysvětlení bylo dodáno v příčině přijímání darů příležitostních v ten spůsob, že se duchovním řeholníkům za mši nemá nikdy platiti více než 1 zl., a že jinaké almužny smějí přijímati pouze mendikanti, a sice do vlastní správy jen tehdá, nepřevyšuje-li dar sumu 100 zl.[21])

---

[18]) Neuberger n. u. m. str. 136.
[19]) Roth-Blasek n. u. m. str. 449.; Jaksch n. u. m. str. 199.; Kahl n. u. m. str. 228.
[20]) Roth-Blasek n. u. m. str. 454.; Jaksch n. u. m. str. 201.
[21]) Pat. ze dne 28. ledna 1775. Jaksch n. u. m. str. 203. Roth-

Vzhledem k zvýšeným cenám potřeb denních byla později dotace, kterou dáti lze těm, kteří ve klášter se přijímají, zvýšena v příčině všech řádů, které se zabývají vyučováním mládeže, neb ošetřováním nemocných, na 3000 zlatých.[22])

Celkem můžeme co výsledek legislace Rakouské až do konce století 18. vytknouti obmezení církve, co se týče nabývání nemovitých statků vůbec[23]) a co se týče lukrativního nabývání věcí movitých.[24])

Na tomto stavu věci nebylo v podstatě až do prohlášení konkordátu z r. 1855 ničehož změněno. Avšak směr novější doby, která více přála volnosti korporací církevních, jevil se v tom, že rozličným řádům uděleny byly exemce z platnosti zákonů amortisačních, při čemž jim pouze bylo uloženo, oznámiti akty nabývací buď ihned, neb koncem každého roku zemské vládě, aby správa státní vždy měla náležitou evidenci nad jměním ústavů církevních.[25]) Některé tyto výsady pocházejí ještě z předešlého století, zejmena výsada čtyr anglických domů nadačních[26]) a milo-

---

Blasek n. u. m. str. 452. Srv. i Dolliner, Recht der geistl. Personen. §. 79. str. 134.

[22]) Dv. dekr. ze dne 13. června 1804. Roth Blasek n. u. m. str. 457. Rechberger n. u. m. II. §. 56.

[23]) Předpis později dv. dekr. ze dne 14. července 1784 zrušený, že totiž korporace církevní, chce-li nabýti statků nemovitých, musí zároveň zciziti statek nemovitý stejné ceny, nebyl modifikací zmíněné zásady, nýbrž pouhou direktivou v příčině udílení konsensu zeměpanského k nabývání statků nemovitých, jak vysvítá z pozdějšího dv. dekretu ze dne 24. ledna 1785 (Jaksch n. u. m. str. 209., Roth Blasek n. u. m. str. 455.), ačkoliv přiznati jest, že dotyčné předpisy žádoucí jasnosti postrádají. Patent ze dne 5. října 1785 (ve sbírce Rothově na tomto místě uvedený) netýká se nabytí, nýbrž zcizení statků církevních. Nejasně i Dolliner n. u. m. str. 130. a 131.

[24]) K posledňějším čítají se i kuksy, pročež důsledně dv. dekret ze dne 20. dubna 1781 č. 1787. ustanovil, že onerosním spůsobem takové podíly hor volně kláštery mohou býti nabývány. Že ostatně nové míry horní i klášterům mohou býti propůjčeny, bylo později dekretem dv. kanceláře ze dne 28. ledna 1837 č. 2698. (Česká prov. sbírka zák. 19. sv. č. 131.) výslovně prohlášeno.

[25]) Helfert n. u. m. §. 16. str. 52.; Dolliner n. u. m. str. 135. a 136.

[26]) Dv. dekr. ze dne 21. května 1774. Jaksch n. u. m. str. 202. Tato výsada týká se pouze statků movitých.

srdných bratří v Praze;[27]) většinou však převládající byly uděleny v první polovici století našeho. Sem náležejí zejmena: rozšířená výsada anglických slečen,[28]) výsada Uršulinek,[29]) klášterů milosrdných bratří vůbec,[30]) jakož i Alžbětinek,[31]) Piaristů,[32]) Mechitaristů ve Vídni[33]) a Salesiánek komonských,[34]) Karmelitek Pražských,[35]) Jezovitů, a sice původně pouze v Haliči,[36]) později však i v ostatních zemích korunních,[37]) redemtoristek ve Vídni,[38]) milosrdných sester ve Vídni[39]) a později i v Čechách.[40])

Že se počalo udíleti takové exemce, tím byla zavdána příčina k dekretu dv. kanceláře ze dne 23. března 1809,[41]) který pod č. 887. přijat byl v sbírku zákonů soudních, a o kterém se též zmiňují důvody rozhodovací nálezu nejvyššího soudu svrchu dotčeného.

Tento dv. dekret není vlastně zákonem amortisačním, nýbrž pouhým vysvětlením mylného názoru, který se byl namnoze následkem zmíněných výsad vyvinul. Kláštery totiž, kterým byla udělena exemce z platnosti zákonů amortisačních, vykládaly výsadu tu namnoze v ten smysl, že tvrdili, že nyní klášter bezprostředně

---

[27]) Dv. dekr. ze dne 11. září 1779. Jaksch n. u. m. str. 206.

[28]) Dv. dekr. ze dne 6. května 1805. Kaňka, Gesetzsamml. I. sv. str. 381. Tímto dekretem byla rozšířena výsada již dv. dekr. ze dne 21. května 1774, udělená na celý řád a též na nabývání statků nemovitých.

[29]) Dv. dekr. ze dne 19. července 1805. Kanka n. u. m. str. 382. Jaksch n. u. m. str. 570.

[30]) Dv. dekr. ze dne 1. srpna 1805.

[31]) Dv. dekr. ze dne 3. října 1806.

[32]) Dekr. dv. kanc. ze dne 10. prosince 1812. Kanka n. u. m str. 383.

[33]) Dekr. dv. kancel. ze dne 23. prosince 1814.

[34]) Dv. dekr. ze dne 6. května 1815. Kanka n. u. m. str. 384.

[35]) Dv. dekr. ze dne 4. března 1819. Jaksch n. u. m. str. 572.

[36]) Dekr. dv. kanc. ze dne 8. dubna 1828 v České prov. sb. zák. 10. sv. č. 79.

[37]) Nejv. rozh. ze dne 11. října 1842 a gub. dekr. ze dne 17. listopadu 1842 tamtéž 24. sv. č. 323.

[38]) Dekr. dv. kanc. ze dne 23. prosince 1830 č. 28991. Helfert n. u. m. str. 52. not. *h*).

[39]) Dekr. dv. kanc. ze dne 18. listopadu 1831. č. 25423.

[40]) Dv. dekr. ze dne 27. února 1843 č. 1048.

[41]) Kanka n. u. m. str. 383.

nabývá všecky věci, kterých buďsi jednáním mezi živými neb na případ smrti by měl nabýti člen řádu, který dle zákona občanského jmění nabývati není spůsobilý. Tento výklad prohlásil zmíněný dvorní dekret výslovně za mylný.[42]) Pokud se tam mluví o nabývání cestou dědictví neb odkazu, rozumí se zásada tam vyslovená dle nynějšího práva již na první pohled sama sebou, neb není třeba zákona amortisačního k tomu konci, by nemohl klášter za člena svého děditi; nýbrž připadne již dle povšechných zásad práva občanského dědictví neb odkaz, které zůstaveny byly osobě, jež nespůsobilá jest děditi, nikoliv klášteru, který jest osobou od osoby povolaného dědice zcela rozdílnou, nýbrž dědicům ostatním, a pokud se týče zůstane při odkazech dědici, pakli nepřibývá ostatním legatářům pro parte indivisa spoluustanoveným (§§. 560. a 647. ob. z. obč.). Poněkud větší obtíže jeví se při nabývání jednáním mezi živými, však i zde nemůže nikdy klášter za svého člena bezprostředně nastoupiti v jednání, nýbrž mohl by jen tenkráte osvojiti si zisk, z takového jednání vyplývající, pakli by dle zásady §. 863. ob. z. obč. bylo za to míti, že jednání vlastně za korporaci bylo uzavřeno. Pokud tomu tak jest, nevadí nabytí ani dv. dekret ze dne 23. března 1809, a pokud tomu tak není, nemůže také dle občanského zákona, (který by co zákon pozdější zde vždycky musel rozhodovati,) řád nastoupiti v jednání, které byl uzavřel jeho člen, k právům nespůsobilý, nýbrž jednání jest dle povšechných zásad neplatné, a druhý kontrahent může žádati zpět, což byl dal řeholníku za příčinou tou (§. 1431. ob. z. obč.).

Zmíněný dv. dekr. ze dne 23. března 1809 nemusí tedy, když se jedná o naši otázku, vůbec k řeči přijíti, poněvadž ne-

---

[42]) „Um den Zweifel über den Sinn der Verordnungen, wodurch einigen Ordens-Instituten eine Befreiung von dem Amortisations-Gesetze ertheilt worden ist, zu heben, haben Se. k. k. Majestät anzuordnen geruht, dass vermöge der erwähnten Verordnungen die Ordens-Institute zwar unmittelbar u. im eigenen Namen sowol durch Handlungen unter Lebenden, als durch letzte Willenserklärungen zu erwerben fähig seien, keineswegs aber im Namen der Professen auf einen Pflichttheil oder auf eine Intestat-Erbfolge der Verwandten derselben Anspruch machen, oder dasjenige erwerben können, was unmittelbar den einzelnen Professen zugedacht wird. Vielmehr sollen solche Anordnungen zu Gunsten der des Erwerbes unfähigen Professen auch ferner ungiltig und wirkungslos sein."

obmezuje spůsobilost korporací církevních, nabývati jmění, nýbrž vyslovuje pouze zásadu, která se vlastně sama sebou rozumí, že totiž nemůže nikdo práv nabýti z jednání a poměrů, které se týkají osoby jiné.

Seznali jsme, že až do roku 1855 byl stav naší otázky takový, že v zásadě platily dosti rozsáhlá obmezení církve a církevních korporac v příčině nabývání statků, že však zásada ta následkem četných výsad jednotlivým korporacím udělených došla v praxi provedení pouze v míře velmi skrovné.

Článkem 29. konkordátu cís. patentem ze dne 5. listopadu 1855 č. 195. ř. z. vyhlášeného bylo výslovně stanoveno, že církev jakýmkoliv spůsobem dle zákona dovoleným volně nabývati může statků.[43]) Staré zákony amortisační nebyly výslovně odvolány, pozbyly tím však dle zásad povšechných, pokud se týče katolické církve významu, dokonce když čl. 35. konkordátu stanovil, že všechny zákony v Rakousku posud vydané, které se s touto smlouvou (konkordátem) nesrovnávají, tím samým za zrušené jest pokládati.[44])

Tak stála věc, když vydány byly nové zákony ústavní, kdež jak známo bylo čl. 6. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z. stanoveno volné nabývání statků se strany každého občana státu, s tím však obmezením, že pro mrtvou ruku lze stanoviti z ohledu veřejného dobra cestou zákona obmezení práva, nabýti nemovitosti a nakládati s nimi.[45]) Jak tendence tak i doslovné znění tohoto článku nasvědčují názoru, že nebyly jim opět v život uvedeny staré zákony amortisační, nýbrž se pouze dopouští, vydati budoucně

---

[43]) „Ecclesia jure suo pollebit, novas justo quovis titulo libere acquirendi possessiones ejusque proprietas in omnibus quae nunc possidet, vel imposterum acquiret, inviolabilis solemniter erit."

[44]) „Per solemnem hanc Conventionem leges, ordinationes et decreta quovis modo et forma in Imperio Austriaco et singulis, quibus constituitur ditionibus, hactenus lata, in quantum illi adversantur, abrogata habebuntur." Vering, Lehrbuch des Kirchenrechtes §. 163. str. 656.

[45]) Článek ten jest doslovně vyňat z čl. IX. t. zv. základních práv národa německého, která byla dne 21. prosince 1842 ve Frankobrodě co zákon vyhlášena, a později usnešením se ze dne 28. srpna 1851 opět mimo platnost uvedena. Tento článek zněl rovněž takto: „Für die todte Hand sind Beschränkungen des Rechtes, Liegenschaften zu erwerben, und über sie zu verfügen, im Wege der Gesetzgebung aus Gründen des öffentlichen Wohles zulässig."

zákony takové, aniž by v tom ještě lze bylo spatřovati porušení ústavy, která každému subjektu právnímu zaručuje uplnou volnost v příčině nabývání statků.

Církev měla tedy i nadále ještě úplné volnosti v příčině nabývání statků, která jí základem konkordátu příslušela.

Po tuhém boji vydán byl pak zákon ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z., kterým se dle nápisu jeho upravují „zevnější poměry právní církve katolické," který však v skutku obsahuje nazvíce uspořádání vnitřních poměrů církve té. Článek první uvozovacího patentu k tomuto zákonu prohlásil patent ze dne 5. listopadu 1855 č. 195. ř. z. (t. zv. konkordát) co do celého jeho obsahu za zrušený.

Tím vzbuzena pochybnost, zdali tím ipso jure opět obživly staré zákony amortisační, konkordátem v příčině katolické církve zrušené? C. k. nejvyšší soud přisvědčil nálezem v úvodu dotčeným k této otázce, kdežto se strany církve a též z jiné strany[46]) zastáván náhled, že odpadnutím konkordátu stará obmezení církve v příčině nabývání statků sama sebou platnosti ještě nenabyla.

Za tou příčinou dlužno předkem zkoumati, jak dalece staré zákony amortisační srovnati lze se zákony ústavními. Základní zákony státní dopouštějí, jak jsme seznali, obmezení církve v naznačeném směru pouze tak dalece, pokud jde o nabývání statků nemovitých. Pokud tedy staré zákony amortisační obmezovaly církevní korporace i v příčině (lukrativního) nabývání statků movitých, nelze je naprosto srovnati se základními zákony státními, i dlužno jim platnosti odepříti.[47]) Dále dlužno nyní přesně rozeznávati církev a ústavy církevní s jedné a osoby duchovní s druhé strany. Staré zákony amortisační týkaly se obou, kdežto nyní dle přirozené povahy věci a dle principu čl. 2. zákl. zákona státního ze dne 21. prosince 1867 č. 142. ř. z., který všechny občany státní za sobě rovné prohlašuje, nelze více připustiti, aby duchovnímu co takovému bylo bráněno v nabývání statků. Že řeholníci i na dále k takovému nabývání jsou nespůsobilí, jest ovšem pravda, nezakládá se však v předpisech amortisačních, nýbrž v nespůsobilosti řeholníka k právům.

Pokud však takového odporu se základními zákony státními

---

[46]) Kahl n. u. m. §. 29. str. 225.

[47]) To přehlíží nález nejvyššího soudu, na kterém jsme úvahu svou byli založili.

není, dlužno ovšem tvrditi, že zrušením konkordátu starší zákony amortisační opět platnosti nabyly. Ovšem platí také výsady v příčině té některým korporacím udělené, dle kterých se zákony ty k oněm korporacím nevztahovaly.

Náhled ten podpořen zejmena následujícími důvody:

1) Starší zákony amortisační nebyly zrušeny výslovným ustanovením konkordátu, nýbrž pouze dispositivními jeho ustanoveními. Tato však odpadla, jsouce zákonem ze dne 7. května 1874 výslovně zrušena. Jinak bylo by, kdyby starší zákony amortisační byly se konkordátem specielně, a ne toliko všeobecnou větou v čl. 35. obsaženou zrušily; pak ovšem náleželo by tvrditi, že zapotřebí výslovného nařízení positivního, aby zákony ty opět platnosti nabyly.

2) Církev katolická nebyla by postavena na roveň ostatním konfessím, zákonem uznaným, kdyby v příčině této církve platila úplná volnost, kdežto ostatní konfesse, kterých se konkordát netýkal, posud jsou podrobeny zákonům amortisačním. Jest ovšem pravda, že právě dle zákona ze dne 7. května 1874 pro církev katolickou neplatí totéž právo, jako pro ostatní konfesse, tím však odůvodněno pouze přání, by nerovnost ta i v ostatních kusech byla odstraněna.

3) Nelze ovšem ve prospěch náhledu našeho uvésti §. 31. zákona ze dne 7. května 1874, ku kterému se odvolává nejvyšší soud, avšak z ustanovení §§. 38. až 59. uved. zákona, které jednají o upravení majetkového práva církve, vyplývá, že správa státní sobě v příčině majetku církevního ještě mnohem důležitějších vyhradila práv, než jakých jí poskytují zákony amortisační. Správa státní může dle těchto článků téměř disponovati s jměním církevním a vzhledem k této výhradě ustupuje ona, o které zde jednáme, úplně v pozadí.

De lege ferenda ovšem odporučilo by se dle náhledu našeho uvésti úplně v skutek čl. 15. základního zákona státního o povšechných právech občanů státních, který zaručuje společnostem náboženským, státem uznaným, právo, volně upravovati záležitosti své vnitřní. Bude-li zásada ta úplně provedena, pak dojde se zajisté také k poznání, že t. zv. zákony amortisační nikterak nelze srovnati s názory moderními.

Praktické případy.

Mimosoudní doznání pravosti podpisu na směnce. Protidůkaz skrze znalce o nepravosti podpisu toho.

Na základě směnky od A. dne 10. května 1879 na vlastní řad vydané, od B. přijaté, girem in bianco A. a C. opatřené a dne 10. září 1879 splatné na 190 zl., jakož i na základě osvědčení pro nezaplacení směnečné sumy dne 11. září 1879 předsevzatého dobyl majitel směnky D. proti giratárce C. u c. k. obchodního soudu v Praze dne 18. září 1879 č. 66027. platebního rozkazu. Žalovaná C. popřela v obranách pravost podpisu svého na žalobní směnce a namítala, že o nevyplacení směnky zpravena nebyla. Tato vedlejší ostatně bezdůvodná námitka se zde pomíjí. Strany pravosti podpisu žalované na rubu žalobní směnky udal žalobce, že měl mimo žalobní směnku ještě jednu od žalované přijatou směnku na 175 zl., která dne 25. srpna 1879 splatná byla; že poslal dne 25. srpna 1879 E. a F., jimž obě tyto směnky odevzdal, k žalované, aby si od ní vyplatiti dali splatnou směnku pr. 175 zl. a aby se přesvědčili, zdali podpis její na žalobní směnce pravý jest; že žalovaná v příčině prvnější směnky, jí od E. ku placení předložené, za prodloužení lhůty platební na měsíc žádala, což jí povoleno bylo, že pak F. jí žalobní směnku k nahlednutí předložil a se jí tázal, zdali podpis jejího jmena na rubu žalobní směnky její vlastnoruční podpis jest, a že žalovaná nahlednuvší ve směnku u přítomnosti svého otce a bratra, z nichžto prvnější sám potvrdil, že onen podpis jest jeho dcery, se prohlásila: „Ano, to jest můj podpis, ale co s tím chcete? Vždyť směnka není dnes splatna, já ji zaplatím, až přijde čas.“ O tom nabídnul žalobce důkaz svědky E. a F. Jiného důkazu o pravosti podpisu žalované na směnce žalovatel nenabídnul. Žalovaná naproti tomu udala, že dne 25. srpna 1879, když k ní E. a F. přišli, její matka ve vedlejším pokoji na smrt nemocna ležela, že žalovaná následkem toho rozčilena byla a klidné úvahy postrádala; že, když jí E. směnku pr. 175 zl. ku placení předložil, a žalovaná prohlásila, že směnka ta od ní podepsána není, F. jí vyhrožoval, že, pakli žalovaná podpis svůj na směnce za pravý neuzná, proti její matce trestní oznámení učiní, že tato s lože vyrvána a do kriminálu odvedena

bude; že žalovaná tím úplně zastrašena byla a od někoho jiného padělaný podpis jmena svého na směnce pr. 175 zl. za pravý uznala; že žalobní směnku pr. 190 zl. nikdy neviděla, podpis svého jmena na směnce této nikdy za pravý neuznala a že toliko F. při svém odchodu podotknul, že ještě jednu směnku má, aniž by ale sumu, na kterou směnka ta zní, byl udal., O tomto poslednějším nabídla žalovaná důkaz skrze svědky, otce a bratra svého, a uložila žalobci o všem přísahu rozhodovací. O tom, že podpis jejího jmena na žalobní směnce od ní nepochází, nabídla žalovaná důkaz porovnáním podpisu na plné moci od ní dne 29. října 1879 podepsaného a notářem ověřeného s podpisem jejího jmena na směnce žalobní, jakož i skrze znalce.

Svědkové E. a F. potvrdili souhlasně udání žalobcovo a podotkli, že žalovaná z počátku sice, když jí F. žalobní směnku k nahlednutí předložil a se jí tázal, zdali podpis jejího jmena na rubu směnky jest její vlastní, vyhýbavou, neurčitou odpověď dávala, že pak otec žalované, který s bratrem jejím při dotyčném jednání přítomen byl, potvrdil, že podpis žalované na žalobní směnce jest pravý, že však F. podotknul, že mu to nestačí, že musí od žalované určitou odpověď slyšeti, zdali ona podpis ten za svůj vlastní uznává, načež žalovaná opět ve směnku, kterou do ruky vzala, nahlédla a spůsobem již zmíněným se prohlásila. Oba svědkové potvrdili, že žalovaná to nenuceně řekla a že jí F. již před tím podotknul, že jest mu to jedno, ať žalovaná řekne: ano neb ne, že chce od ní míti jenom určitou odpověď; kdyby to její podpis nebyl, že by to byl podvod a že by se to policejně neb od testního soudu vyšetřiti dáti muselo.

Od výslechu otce a bratra žalované, na jichž svědectví od žalované nadzmíněné okolnosti vedené c. k. obchodní soud též uznal, žalovaná upustila.

Rozsudkem ze dne 3. února 1880 č. 5749. zachoval c. k. obchodní soud platební rozkaz v platnosti z následujících

důvodů:

V rozepři civilní má soud ony okolnosti za pravdivy a tudíž prokázány pokládati, o nichž důkaz vedle řádu soudního proveden byl; v rozepři civilní postačuje tedy vyšetření pravdy pouze formální, aniž by, jak to u věcech trestních platí, zapotřebí bylo, tak zv. materielní pravdivost té které události vyšetřiti.

Vedle §. 133. ř. soud., který dle §. 26. nař. minist. práv ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. též v rozepřích směnečných platí, může pravost podpisu na listině od strany popřená prokázána býti porovnáním tohoto podpisu se známým rukopisem strany té, aneb i spůsobem jiným, třeba i přísahou popírající straně uloženou.

Vedle tohoto předpisu může tedy pravost podpisu strany dle §. 110. ř. soud. též mimosoudním přiznáním jejím dokázána býti, pakli toto se stalo na dotaz osoby, o které strana věděla, že jí na tom záleží, pravdy se dověděti.

Takový důkaz mimosoudním doznáním žalované o pravosti jejího žira na směnce žalobní nabídl žalobce, a prokázal je též dle §. 137. ř. s. svědky E. a F. Oba tito svědkové potvrdili totiž přísežně, že, když 25. srpna 1879 na požádání žalobcovo k cíli příjmutí vyplacení směnky pr. 175 zl. akceptem žalované opatřené, jakož i aby se přesvědčili, zdali podpis žalované na rubu žalobní směnky pr. 190 zl. pravý jest, k žalované přišli, tato, když jí byla žalobní směnka k nahlednutí předložena, a ona v ni jakož i v podpis na rubu směnky se nacházející nahledla, na opětný dotaz svědka F. tomuto prohlásila, že to jest podpis její.

Poněvadž žalobní směnka naposledy bianco-girem žalované opatřena byla, a v držení F. se nacházela, byl tento dle čl. 36. ř. směn. co vlastník směnky vykázán, a žalovaná musela tedy věděti, že mu buď co vlastníku směnky aneb co zmocněnci žalobcovu na tom záleží, aby se pravdy dověděl, zdali její podpis na žalobní směnce pravý jest.

Jelikož vedle tohoto seznání svědků a s ohledem na to, že při dotčeném jednání též otec a bratr žalované přítomen byl, o jakémsi donucení žalované nespravedlivou a důvodnou bázní ve smyslu §. 870. ob. zák. obč. — tím méně ale se strany žalovatele — řeč býti může, žalovaná od důkazu svědeckého svým otcem a bratrem, že jí žalobní směnka k nahlednutí předložena nebyla, upustila, a jelikož následkem tohoto řádně již prokázaného doznání pravosti podpisu na žalobní směnce, k nabídnutému porovnání podpisu žalované na ověřené plné moci se nacházejícího s podpisem jejího jmena na žalobní směnce zřetel více vzat býti nemůže, protož musel platební rozkaz v čl. 14., 50. a 81. ř. sm. odůvodněný v platnosti ponechán býti.

V odvolací stížnosti poukazovala žalovaná k tomu, že vedle zásadních pravidel v čl. 4., 11., 12., 21., 23., 75. a 76. ř. sm. vytknutých směnečný závazek toliko písemným vyjádřením na

směnce vzniknouti může, že však ústní vyjádření a doznání pouze závaznost vedle práva civilního, nikdy ale závazek směnečný spůsobiti nemůže, jak to též c. k. nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 13. prosince 1859 č. 14025. (Ger. Ztg. 1860 č. 32.) vytkl, dále že by domnělé doznání pravosti podpisu toliko co okolnost od důkazu osvobozující považována býti mohla, kterou ale důkaz o nepravdivosti doznané okolnosti, totiž o nepravosti podpisu vyloučen není, a že by tedy dříve na protidůkaz od žalované nabídnutý porovnáním její podpisů po případě i znalci uznáno býti mělo, jak tomu i §§. 133. a 134. ř. soud. nasvědčuje, kdež k důkazu porovnáním podpisů v první řadě a pak teprv k důkazu uložením přísahy, jakož i spůsobem jiným poukázáno jest; konečně že svědkové vedle svého seznání se při zmíněném jednání co majitelé směnky chovali, a poněvadž tenkráte neudali, že jmenem žalovatele přichází, v tomto případě z nynější rozepře užitek k očekávání neb škodu k obávání mají, a tudíž dle §. 141. *d*) ř. soud. svědky zavržitelnými jsou.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém zrušil usnešením ze dne 23. února 1880 č. 6093. rozsudek první stolice a nařídil, aby dříve proveden byl od žalované nabídnutý důkaz porovnáním jejího podpisu na žalobní směnce s podpisem jejím na ověřené plné moci, jakož i skrze znalce o pravosti jejího podpisu na zmíněné směnce,

poněvadž

proti každému průvodu možno vésti protidůkaz, doznání, má-li míti účinek právní, vyhovovati musí předpisům §§. 869., 870. a 871. ob. z. obč., musí totiž státi se svobodně, beze strachu neb omylu, žalovaná ale okolnosti uvedla a přísahou prokázati se nabídla, které by závazný účinek jejího přiznání vylučovaly, kterýžto právní účinek seznáním svědků již potud seslaben jest, že žalovaná teprv tenkráte, když policejním a trestním oznámením pohrozeno bylo, podpis na směnce za svůj uznala, a poněvadž tedy důvodu není, důkaz od žalované o okolnostech nabídnutý, kterými by průvodní moc jejího mimosoudního doznání zrušena býti mohla, vyloučiti.

Porovnáním zmíněných podpisů žalované, která mimo to též před soudem dvakráte protokolárně se podepsala, jakož i souhlasným seznáním přísežných znalců písma bylo zjištěno, že podpis jmena žalované na žalobní směnce není psán touže rukou, kterou psán jest podpis žalované na ověřené plné moci a na protokole.

Následkem toho zrušil c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 26. března 1880 č. 17285. platební rozkaz a odsoudil žalovatele ku placení veškerých nákladů soudních, z

důvodů,

v nichž z prvu obšírněji provedeno, co v důvodech prvního rozsudku o důkazu pravosti podpisu vytknuto bylo, a v nichž pak takto pokračováno:

C. k. obchodní soud pokládal mimosoudní doznání žalované o pravosti jejího podpisu na žalobní směnce za prokázané, jelikož podmínky zavržitelnosti od žalované proti svědkům namítané tu nejsou, a nebral při prvním rozsudku zřetele na protidůkaz od žalované porovnáním zmíněných podpisů jejich nabídnutý, poněvadž za to měl, že vedle všeobecného řádu soudního (§§. 169., 204. a 205.) protidůkaz toliko svědky vésti lze.

Jelikož ale k rozkazu c. k. vrchního soudu zemského dotčený protidůkaz proveden byl, musí nyní na výsledek jeho při rozhodnutí rozepře ohled vzat býti.

Soudním ohledáním, jakož i seznáním přísežných znalců jest zjištěno, že podpis žalované na žalobní směnce od ní nepochází a tedy nepravý jest. S ohledem na to sluší tedy uvážiti, pokud zmíněné před dvěma svědky učiněné doznání žalované průkazní moci má. Uváží-li se s ohledem na prokázanou nepravost podpisu žalované na směnce žalobní, že žalovaná vedle udání svědků původně svůj podpis na směnce uznati nechtěla, a že to teprv tenkráte učinila, když jí svědek F. podotknul, že, kdyby to její podpis nebyl, by to co podvod policejně neb trestním soudem vyšetřiti dáti musel, a když otec její se vyjádřil, že podpis žalované na směnce jest pravý; — pak jest úplně odůvodněno předpokládání, že dotyčné vyjádření žalované se nestalo svobodně ve smyslu §. 869. ob. z. obč., nýbrž za vlivu mravného donucení, aby někdo z její nejbližších příbuzných, buďsi nemocná matka její, která též na žalobní směnce co vydatelka a girantka podepsána jest, aneb její otec do trestního vyšetřování nepřišli, a tudíž nelze její doznání pravosti podpisu, jehož nepravost jinak prokázána jest, za právně závazné považovati.

Poněvadž ale závazek směnečný od pravosti podpisu na směnce podmíněn jest, pouhé ústní uznání dluhu směnečného dle obdoby §. 1396. ob. z. obč. toliko závaznost dle práva obecného,

nikoliv ale dle práva směnečného působiti může, protož musel platební rozkaz zrušen a směnečná žaloba zavržena býti.

Přes odvolání žalovatele, ve kterém poukázáno bylo na závaznost vyjádření a doznání žalované, jakož i k tomu, že na důkaz znalecký uznáno býti nemělo, poněvadž sice oproti důkazu skrze svědky dle §. 169. ř. soud. možno vésti protidůkaz svědky jinými, nikoliv ale skrze znalce, a že by tudíž žalovaná vésti mohla protidůkaz jenom svědky o tom, že podobné vyjádření a doznání pravosti svého podpisu na žalobní směnce neučinila, — potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 12. května 1880 č. 11867. rozsudek první stolice.

Důvody:

Žalobce provedl výpovědí svědků E. a F. důkaz, že když tito dne 25. srpna 1879 na žádost žalobcovu za účelem vybrání směnečné sumy ze směnky jiné, jim odevzdané, toho dne splatné a akceptem žalované opatřené pr. 175 zl., a za účelem tím, aby nabyli přesvědčení o pravosti gira žalované na směnce zažalované pr. 190 zl. — ku poslednější přišli, tato zažalovanou směnku k nahlédnutí jí předloženou prohlídla a na otázku F. se prohlásila, že jmeno na rubu směnky této její podpis jest.

Žalovaná provedla ale znalci a soudním ohledáním protidůkaz, že na směnce zažalované se nalezající podpis jejího jmena od téže ruky nepochází, kterou podpisy její na ověřené plné moci a na soudním protokole psány jsou, podle čehož důkaz dle §. 196. ř. s. proveden jest, že podpis žalované na zažalované směnce žalovanou psán nebyl.

Důkaz tudíž uznání podpisu žalované na rubu směnky žalovanou, a důkaz, že toutéž tento podpis psán nebyl, stojí oproti sobě.

Oba tyto důkazy se vzájemně vyzdvihují, třeba se i k tomu hleděti nemělo, že v protidůkazu žalované přímý důkaz obsažen jest, že tu jest neplatný indossament, jelikož podle čl. 12. ř. sm. indossament pouze tehdáž platný jest, pakli indossant své jméno aneb svou firmu na zadní straně směnky napíše, kdežto z uznání pravosti podpisu co vlastního nikdy právní domněnka nevyplývá, že žalovaná dotyčné giro napsala.

Přímý důkaz působí zajisté mocněji, než pouhá právní domněnka, poněvadž ještě vždy možno jest, že tehdejší vůči E. a F. učiněné prohlášení žalované, jak již c. k. obchodní soud vy-

ložil, ve smyslu §. 869. ob. z. obč. nikoliv svobodně, nýbrž za vlivu mravního donucení učiněno bylo.

Uváží-li se, že námitka žalované, že giro na směnce jí psáno nebylo, z práva směnečného vychází, že tudíž ve smyslu čl. 12. ř. sm. ona z tohoto gira právem směnečným zavázána není, protož musel rozsudek prvního soudce co zákonem opodstatněný potvrzen býti.

V mimořádné dovolací stížnosti uvedl žalobce, že když c. k. vrchní soud zemský důkaz skrze znalce za mocnější uznává, poněvadž vždy ještě možno jest, že tehdejší prohlášení žalované nikoliv svobodně, nýbrž za vlivu mravního donucení učiněno bylo, pak jest také možno, že žalovaná své jméno rukou převrácenou psala, a že se znalci, kteří též neomylni nejsou, zmýlili; dále že žalovaná nikterak nenamítala, že dotyčné vyjádření za vlivu jakéhosi mravního donucení učinila, a vůbec k důkazu o něčem nedovoleném, totiž že pravdu nemluvila, doznavši podpis na směnce za svůj vlastní, připuštěna býti neměla (§. 878. ob. z. obč.); konečně že by tím směnkářství velice ohroženo bylo, kdyby majitel směnky, kterému podpisy na směnce známy nejsou, jemuž ale ta která osoba, jejíž jmeno na směnce se nachází, na jeho dotaz potvrdila, že to její vlastnoruční podpis jest, o své právo směnečné přijíti měl, že by osoba ta připuštěna byla k důkazu o tom, že ona vlastně směnku nepodepsala.

C. k. nejvyšší soud zamítl tuto mimořádnou revisi,

poněvadž

srovnalá rozhodnutí obou nižších stolic neobsahují ani zmatku ani patrné nespravedlnosti, spíše stavu věci jakož i zákonu vyhovují, a tudíž ve smyslu dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. soud. ve své platnosti zachovány býti musí.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 20. července 1880 č. 7878.

Lou—ka.

K §. 8. s. ř. a §§. 166. a 167. ob. zák. obč. Neurčitost žalobní prosby v paternitě.

M. M., poručník n. Jana, Karla a Marie B., podal za dobrovolného zastoupení Barbory B. žalobu de præs. 18. prosince 1878

č. 12712. na pozůstalost Jindřicha hraběte K. zastoupenou bez výminky se přihlásivšími dědici Rudolfem a Aloisem hr. K. i Jindřiškou hraběnkou L., v níž žádal o nález, že zemřelý Jindřich hr. K. jest otcem svrchu uvedených poručenců, že jmenovaní jeho dědicové mají to uznati a že jsou co dědici nerozdílnou rukou povinni, dítky ony přiměřeně pozůstalostnímu jmění živiti, vychovati a zaopatřiti.

Prosbě této dal c. k. krajský soud v Táboře rozsudkem ze dne 3. října 1879 č. 8036. v plném znění místo pod výminkou, že žalobci skrze svou dobrovolnou zástupkyni složí přísahu o tělesném obcování v dobách kritických.

Důvody.

Bude-li uloženými přísahami tělesné obcování zemřelého již Jindřicha hr. K. s matkou dítek Barborou B. v kritickém čase dokázáno, tož se musí dle §. 163. ob. z. obč. za to pokládati, že byl zmíněný hrabě otcem a jsou pak žalovaní co dědicové povinni otcovství toto uznati a náklad na výživu, vychování a zaopatření pozůstalostnímu jmění přiměřený nésti, neboť dle §. 167. ob. z. obč. jest nejprvé otec povolán, by náklad tento vedl, a povinnost tato zůstává i tehdy (§. 168. ob. z. obč.), když matka dítky sama vychovává. V tomto případu byly dítky od matky vychovány a poněvadž není nikde dokázáno, že by někdo třetí aneb nemanželský otec sám náklady na vychování nesl, tož se musí za to pokládati, že tak činila matka sama a musí náklad ten pozůstalost jí nahraditi. Námitka žalovaných, že zemřelý svým povinnostem již dostál, an matce dítek oněch bohaté dary činil, z nichž se dítky ony živily, vychovaly i zaopatřily, nezaslouží povšimnutí, poněvadž žalovaní nikde netvrdí, že dary ony právě za tímto účelem se staly a z jasného znění zákona se souditi nedá, že by to, co někdo matce dítek dá, též dítkám jejím dáno bylo. I zaopatření musí pozůstalost dítkám dáti, poněvadž žalovaní ani netvrdili, tím méně dokázali, že dítky ty jsou již zaopatřeny, což dle §. 104. ob. ř. s. povinností jejich bylo.

Z rozsudku toho odvolali se žalovaní provádějíce, že žalobní prosba jest neurčitá, a že dítky již dospěly tak, že se samy živiti mohou, v čemž již i zaopatření zahrnuto jest.

Rozhodnutím ze dne 2. prosince 1879 č. 34597. potvrdil c. k. vrchní soud v Praze rozsudek krajského soudu, co se týče

uznání otcovství, s nárokem ale, aby žalovaní náklad jmění pozůstalosti přiměřený na výživu a zaopatření nesli, žalujícího zamítl.

Důvody.

Žaloba o status nemá za účel odsouzení žalovaného k nějakému plnění, nýbrž pouze vymožení soudcovského výroku o existenci nějakého právního poměru neb práva. S žalobou tou může se sice též spojiti prosba za odsouzení žalovaného k plnění, avšak prosba taková nesmí směřovati k plnění vůbec, nýbrž k plnění obsahem i dobou ohraničenému. Jelikož dle toho žalobní prosba obecnou jest, tudíž předpisu §. 8. ob. ř. s. se příčí, musila žaloba v tomto směru bezvýminečně zamítnuta býti.

V dovolací stížnosti na toto rozhodnutí uváděl žalující, že petit žaloby jest samým zákonem dán, že výrok o otcovství implicite zahrnuje v sobě též nárok na plnění otcovských povinností, a jelikož on sám nákladu toho nečinil, aniž někdo jiný jej zmocnil, by nároky zákonní dle obsahu a času zažaloval, tož nebyl s to, určitou prosbu položiti, i má v tomto směru vynešený rozsudek pro toho, kdo by v základě jeho náhradu nákladu toho vymáhal, tvořiti præjudic. Po náhledu žalujícího nebylo ani třeba prosbu tu obecně do žaloby klásti, poněvadž se rozumí sama sebou, i nemohl ji soud, když položena byla, zamítnouti. V nejhorším však případu mohla se prosba ta pouze pro tentokráte zamítnouti, nejsouc ještě určitá, an k ní čas i potřeba ještě nenadešly, nikdy však bezvýminečně.

C. k. nejvyšší soud potvrdil ale rozhodnutí c. k. vrchního zemského soudu z těchto

příčin.

Pouhá žádost, aby se v §§. 166. a 167. ob. z. obč. obsažené povinnosti nemanželského otce a jeho dědiců uznaly, nemůže tvořiti předmět sporu, dokud se z těchto obecných zákonitých ustanovení určitá prosba, jak ji §. 8. ob. s. ř. předpisuje, nevymáhá. Je-li tudíž taková prosba sama sebou proti soudnímu řádu, musela se nejen pro tentokráte, ale vůbec zamítnouti. Že by se taková všeobecně položená, pouze na uznání zákonitých povinností směřující prosba na tak dlouho zamítnouti nesměla, jak dlouho nemanželský otec svých otcovských povinností nevyplnil — není správné, poněvadž nemanželský otec, obratmo jeho

dědicové žádné příčiny nemají, povinnosti zákonem dané se vzpírati, a teprvé tehdy, když se z této zákonní povinnosti určitý nárok vyvozuje, nastává jim povinnost, by proti němu své námitky činili. Obecná prosba tato není ani tím odůvodněna, že nemanželský otec již zemřel, tudíž ony osoby, na něž povinnost ona přešla, výslovně jmenovány býti musí, poněvadž tomuto požadavku již předešlou částí rozsudku se vyhovělo, která k tomu čelí, aby žalovaní otcovství zemřelého k nezl. dítkám uznali.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 17. března 1880 č. 1532.

J—k.

Případ o postupu knihovní pohledávky.

Rosalie Bílková podala na manžele Jana a Annu Macíkovy žalobu o zaplacení 197 zl. 40 kr. s přísl., opírajíc ji o následovní skutky: Na pasece č. 67. ve Velkém Lukově, manželům Janu a Anně Macíkovým příslušící, vězí v knihách pozemkových na základě smlouvy kupní ze dne 26. září 1845 ku prospěchu manželův Jana a Barbory Javoříkových právo zástavní pro zbytek ceny kupní 188 zl. stř. čili 197 zl. 40 kr. r. m., a měl tento zbytek ceny kupní zaplacen býti dne 14. října 1845. Pohledávka tato byla po výměru ze dne 18. ledna 1879 č. 530. odevzdána Janu Javoříkovi a od tohoto cessí od 24. ledna 1879 postoupena žalobkyni, k jejíž rukoum výměrem ze dne 29. ledna 1879 č. 1012. v knihách pozemkových vklad převodu povolen i také vykonán.

Odvody žalovaných byly následující: Dle uvedené smlouvy kupní ze dne 26. září 1845 převzali kupci k zaplacení jisté dluhy a zavázali se, že zaplatí zbytek ceny kupní 188 zl. stř. do 14. října 1845, začež však odprodatelé se zavázali, že tuto paseku nejen se vším domácím nářadím, se vším zimním zasetím a se vší zásobou semena, celou dluhův čistou odevzdají, že též opatří knihovní výmaz otcovských praetensí pro bratry Františka a Josefa Javoříky o 28 zl. stř., pohledávku Apolonie Pokorné 20 zl. víd. č. a jednoho telete, a do toho času, až tento výmaz se vypraví, kupci mají kupní právo, s poslední výplatou vyčkati. Výmazy tyto nebyly však dosud vykonány. Brzo po tom, když dotčená smlouva kupní uzavřena byla, zaplatili žalovaní manželům Janu a Barboře Javoříkovým větší část pohledávky zažalované, načež zašel Jan Macík s věřiteli

Janem a Barborou Javořlkovými k c. k. soudu okresnímu do Holešova, doplatil tam dluh zažalovaný a obdržel od manželův Javořlkových na celý obnos kvitanci ze dne 19. září 1850. Důkaz o tom veden touto kvitancí, která však podepsána byla jen od Jana Javořlka, od Barbory Javořlkové byly jen křížky. Uložena však o celém ději rozhodovací přísaha.

Rozsudkem ze dne 24. prosince 1879 č. 8157. nalezl c. k. okresní soud v Holešově, že má žaloba průchod, avšak jen tehdy, nesloží-li Jan Macík přísahu doplňovací ve smysl ten, že on za několik málo rokův po uzavření smlouvy ddto. 26. září 1845 s věřiteli Janem a Barborou Javoříkovými šel do Holešova, tam zaplatil jim zbytek zažalovaného dluhu a obdržel od nich kvitanci ddto. 19. září 1850 na 188 zl. stř.

Příčiny.

Mimo námitku, že právo zástavní jest promlčeno a námitku nondum adimpleti contractus byla učiněna námitka hlavní ta, že málo rokův po uzavření smlouvy ddto. 26. září 1845 manželé Macíkovi větší část pohledávky zažalované zaplatili, že pak šel Jan Macík s manžely Janem a Barb. Javořlkovými do Holešova, tam jim dluh doplatil a od nich obdržel kvitanci ze dne 19. září 1850 na 188 zl. stř.

Kvitancí tato jest podepsána od Jana Javořlka a dlužno jí po §. 114. ob. ř. s. proti Janu Javořlkovi dáti za pravdu. Co se týče podpisu Barbory Javoříkové, tož schází tomuto ovšem náležitosti, jež předpisuje §. 116. ob. ř. s. k doplnění podpisu vlastnoručního. An žalovaný kvitancí ddto. 19. září 1850 aspoň poloviční důkaz provedl a se nabídl, že chce na okolnost v enunciatu uvedenou přísahu složiti, tož bylo nalezeno na přísahu doplňovací ve smyslu §. 35. zákona o řízení stručném, majíc zření k namítanému promlčení.

Námitka nondum adimpleti contractus nemá váhy, uváží-li se znění smlouvy kupní ze dne 26. září 1845, kde v odst. 2. řečeno, že má zaplacen býti zbytek ceny kupní 188 zl. stř. jistě do dne 14. října 1845.

K odvolání se žalobkyninu nalezl c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 28. ledna 1880 č. 903. úplně dle žádosti žalobní.

Příčiny.

K námitce zmatku, který v tom prý jest, že první soudce v předložené kvitanci ddto. 19. září 1850 první polovici důkazu shledal a dle toho po §. 212. ob. ř. s. připustil formulovanou přísahu doplňovací, nemůže hleděno býti, proto že není žádného zákona, který by na takový názor prvního soudce vyhrožoval zmatečností. Co do věci hlavní má však appellace úplnou opávněnost, za jedno proto, že žalovaní od námitky, že byli zbytek ceny kupní zaplatili, duplicando upustili, tato tedy ani uvažována býti neměla, a proto také důkaz o tom zbytečným se stal. Co do námitky nondum adimpleti contractus, tož zasloužila by tato sice povšimnutí, kdyby žalovaní nebyli platně namítali a dokazovali, že oni dle kvitance zaplatili zažalovaný zbytek ceny kupní 188 zl. stř. v roce 1850. Tím stala se námitka tato planou, proto že namítané úplné zaplacení tohoto zbytku ceny kupní až roku 1850 zahrnuje v sobě zřeknutí se námitky této, ano nejen za času, kdy placeno bylo, nýbrž také nyní paseka pod č. 67. ve Velkém Lukově naproti závazku, jejž odprodatelé dle odst. 3. smlouvy kupní ze dne 26. září 1845 na se vzali, obtížena jest nároky k výmazu předsevzatými a žalovaní tudíž vedlé tvrzení svého chtějí míti zbytek ceny kupní zapravený, ačkoliv oprávněni byli, zadržeti jej až do výmazů. Musilo tedy býti dáno místa appellací a museli žalovaní odsouzeni býti ve smyslu žádosti žalobní, uváží-li se, že tento zbytek ceny kupní dosud vězí na pasece dotčené a žalobnice jest knihovní vlastnicí jeho, že žalovaní ničeho nenamítali proti nároku na žádané placení solidární, ba ani netvrdili, tím méně provedli, že by žalobkyně, nabyvší po §. 469. ob. zák. obč. a v důvěře ve knihy veřejné tento zbytek ceny kupní, byla jednala mala fide, vědouc, že právo to zaplacením neb jinak bylo uhaslo, mala fides však v tom spatřována býti nemůže, že ten zbytek vězí už ode dne 24. listopadu 1845.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice.

Příčiny.

Žalovaní namítali žalobnici, že nenadešla pro ně ještě doba, by zaplatili zažalovaný, na jejich usedlosti knihovně pojištěný zbytek ceny kupní 188 zl. stř. a že by placení jeho jen tehdy žádáno neb zažalováno býti mohlo, kdyby splněna byla podmínka, tomu splácení připojená: osvobození prodané usedlosti dotýčných

břemen a dluhův. Tato námitka jest, jak uznal sám c. k. vrchní soud zemský, úplně oprávněna. Neb dle smlouvy ze dne 26. září 1845, založené v knihách listovních a předložené jakožto příloha v prvopisu, vykazuje se zažalovaná pohledávka jakožto kapitál pojištěný, mající a sice bezúročně tak dlouho zůstati v rukou žalovaných dlužníkův hypothekárních, dokud by usedlost koupená nebyla sproštěna dluhův, zvláště dluhův v odst. 3. dotčené smlouvy naznačených. Z těchto dluhův pojištěných, které byli k výmazu převzali prodavatelé a původní vlastníci nyní zažalované pohledávky pojištěné, jest nyní toliko pohledávka Josefa Javoříka vymazána, všecky ostatní vězí dle výtahu z knih pozemkových a vlastního doznání žalobnice ještě skutečně na usedlosti té.

Přihledne-li se k tomu a uváží, že dle §. 1052. a 1062. ob. zák. obč. oprávněnec nesmí žádati na odpůrcovi, by tento vyplnil závazek svůj, nevyhověl-li on sám závaznostem vlastním; že dále tím, že pohledávka zažalovaná postoupena byla žalobnici, nebyla založena žádná závaznost nová mezi žalobnicí a dlužníkem převzatým, tento tudíž oprávněn jest, činiti námitky, jež proti prvotnímu oprávněnci mu přísluší, i proti oznámenému jemu cessionáři (§§. 1395. a 1396. ob. zák. obč.), a že cessí více práv nabyti nelze, než příslušelo cedentovi a prvním nabyvatelům pohledávky té, tož měla býti žádost žalobní Rosalie Bílkové jakožto neoprávněná naprosto a bezvýminečně odmítnuta. Poněvadž to však se nestalo a žalovaní už mají pro sebe nález podmíněný, jímž se spokojují, a tudíž lépe postaveni býti nesmí, než je postavil soudce první, tož nezbývá pro nejvyšší soud, než potvrditi nález prvního soudce pro žalobnici méně neprospěšný. Že žalovaní namítali žalobnici také, že už zaplacen jest dluh zažalovaný, jest ovšem pravda, avšak v námitce této nelze shledati již o sobě, jako by byli mlčky se vzdali námitky hlavní, nondum adimpleti contractus, to tím méně, uváží-li se, že žalobnice zaplacení pohledávky sporné popírala a žalovaní následkem toho, uvažovavše obtíže důkazu, od námitky, že zaplatili a že dluh pominul zaplacením, docela upustili.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 19. května 1880 č. 5479.

Dr. Barvič.

Držení práva zapovídacího?

Josef Šťastný prorazil před více lety z pokojíčku domku svého č. pop. 122. v Čelákovicích okno do zahrady k usedlosti č. pop. 121. v Čelákovicích patřící, jejíž držitelem tehdáž byl Martin Tykač, kterýž o stavbě okna toho věděl a jí nepřekážel. Okno to, jež do vnitř se otvíralo, dávalo onomu pokojíčku nejen vyhlídku, ale i vzduch a světlo jemu přivádělo. Stav tento trval nepřetržitě až do té doby, kdy usedlost č. pop. 121. v Čelákovicích a s ní i zahrádka v držení Jana Pánka přešla. Dne 28. června 1879 zabednil však Jan Pánek okno řečené třemi prkny od země po oknu až pod okap těsně přiléhajícími, tak že onomu pokojíčku odňata nejen vyhlídka, ale i přístup vzduchu a světla. Žaloval proto Josef Šťastný Jana Pánka pro přerušení skutečné držby okna toho, pokud se týče vyhlídky a užívání vzduchu a světla.

Po provedeném soudním ohledání na místě a skončeném výslechu svědků dal c. k. okresní soud v Brandýse n. L. konečným výměrem ze dne 10. listopadu 1879 č. 10023. žalobě místa z těchto

důvodů:

Žalovaný Jan Pánek neodpírá, že by zabednění okna, o které tu jde, nebyl spůsobil, odpírá však žalobnímu nároku proto, že on co držitel zahrádky k usedlosti jeho č. pop. 121. v Čelákovicích patřící v zahrádce té sobě zaříditi může cokoliv se jemu líbí a že i zabednění to nachází se na půdě jeho zahrady, tudíž ním souseda svého Josefa Šťastného v držení nepřerušil.

Ve sporu tomto sluší vedle §. 5. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. vždy jen na zřeteli míti, že se jedná výhradně o zjištění posledního skutečného držení a pro případ přerušení jeho o ochranu jeho. Dle zákonného tohoto ustanovení záleží tudíž ve sporu tomto pouze rozhodnouti, zdali jest na straně žalobce jakéhosi faktického držení, které jednáním žalovaného přerušeno bylo, to jest, zdali zabedněním okna výše uvedeného Josef Šťastný v jakémsi držení přerušen byl.

Výsledek důkazu svědky žalobcem nabídnutého otázku tu rozluštil, neb z udání svědků Jana K., Alžběty J., Veroniky St., Kateřiny J. a Václava H. vychází na jevo, že okno, o které tu jde, již delší čas zde bylo, ano Martin Tykač, předchůdce žalovaného v držení výše řečené zahrádky, sám dosvědčil, že když Josef

Šťastný asi před 6 roky ono okno ve své zdi prorazil, on o tom věděl a tomu nepřekážel. Tím jest proto zjištěno, že žalobce Josef Šťastný asi po 6 roků řečené okno ve své zdi měl, aniž by mu byl kdo v tom bránil, až do 28. června 1879, v kterýž den ono zabednění okna se stalo, a že dále Jos. Šťastnému nikdo nebránil, že oknem tím padalo světlo a vcházel vzduch do onoho pokojíčku. Mimo to jest, ač to žalovaný ani nepopřel, svědky zjištěno, že Jan Pánek zabednění ono spůsobil. Tím a soudním ohledáním jest konečně také zjištěno, že následkem zabednění toho nemůže Josef Šťastný okna toho tak používati jako před 28. červnem 1879, že totiž vzduch nevchází více do onoho pokojíčku, že tam panuje nyní tma, tak že tam jednotlivé předměty rozeznati nelze. Jest tudíž dokázáno, že Josef Šťastný se nacházel v posledním faktickém držení a že zabedněním okna toho v držení přerušen byl, a sice v držení okna toho, pokud se týče vzduchu a světla oknem tím vcházejícího.

Co žalovaný na obranu svou uvedl, že neleží v činu jeho žádné rušení jakéhosi držení, že není zde služebnosti atd., k tomu nelze při rozhodování této rozepře vedle určitého znění §. 5. shora citovaného cís. nařízení hleděti.

Na výměr ten stěžoval si žalovaný, načež c. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 22. prosince 1879 č. 36941. konečný výměr první stolice změnil a žalobu zúplna zamítl z těchto

příčin:

Soudním ohledáním na místě jest zjištěno, že se v zahrádce k č. pop. 121. v Čelákovicích patřící a sice těsně před oknem do této zahrádky jdoucím sousedního domu č. pop. 122. z tří prken zřízené zahražení nalézá, následkem čehož onen pokojíček domu č. pop. 122., který naznačeným oknem světla dostává, téměř úplně se zatemňuje. Ježto žalobce, když as před 12 lety okno zmíněné prorazil, pouze svého práva co vlastník domku č. pop. 122. užíval, nebylo mu třeba k tomuto jednání svolení tehdejšího vlastníka č. pop. 121. Martina Tykače, pročež úplně jednostejným jest, že tento ku proražení okna výslovně svolil. Jest nepopřeno, že žalovaný vlastníkem zahrádky ku č. pop. 121. v Čelákovicích patřící na domek žalobce č. 122. hraničící jest, a že se též v jejím pokojném a nerušeném držení nachází.

Za příslušící k půdě a pozemku musí též příčná prostora vzdušná nad tímto pokládána býti. Nad touto vládnouti jest vůbec

žalovaný právě tak oprávněn, jako nad půdou a pozemkem, nad kterýmž se rozprostírá; vládu pak žalovaného nad zmíněnou prostorou vzduchovou lze si jen v tom smyslu mysleti, že jemu bez jeho svolení nikdo tuto obmezovati neb zúžovati nesmí, a že v mezích této libovolných zřízení činiti může, z toho vyplývá, že lze o držení žalobce v příčině prostory vzdušní nad zahrádkou žalovaného jen potud mluviti, pokud on tuto buďto obmezuje neb zúžuje, neb ale zákaz proti jistým zařízením v mezích této vykonává, čímž přístup vzduchu a světla aneb vyhlídka zamezena neb obmezena jest.

Avšak žalobce v onom směru proražením okna držení nenabyl, ježto přístup vzduchu a světla přirozenou nutností a vyhlídka důsledností přístupu světla jest, tyto účinky tudíž vůlí žalobce spůsobeny nebyly, nýbrž neodvisle od toho vzešly.

Jestli tudíž žalobce do zahrádky žalovaného vyhlídky, ze zahrádky vzduchu a světla užívá, nespočívá v tom ani obmezení ani zkrácení nad zahrádkou žalovaného se nacházejícího vzduchu a není s tím také užívání této spojeno. Co se však otázky týče, zdali žalobce v držení práva jest, žalovanému obmezování neb zkracování přístupu vzduchu a světla, jakož i vyhlídku zapovídati, v kterémž případě by byl žalovaný ovšem držení rušil, tož žalobce ani netvrdil, že by žalovanému neb předchůdcům jeho v držení něco takového byl zapovídal.

Za tohoto stavu věcí nelze jednání žalovaného za rušení držby pokládati; pročež stížnosti žalovaného na konečný výměr, jenž žalobě místa dal, vyhověno a žalobce se svou žalobou zamítnut býti musel.

Z tohoto rozhodnutí se však žalobce dovolal, načež c. k. nejvyšší soud zrušiv nález druhé stolice, nález prvního soudce potvrdil.

Důvody:

Konečný výměr prvního soudce jest důvody k němu připojenými a stavu spisů odpovídajícími v zákoně úplně odůvodněn, neboť soudním ohledáním bylo zjištěno, že od žalovaného v zahradě jeho těsně před oknem komory žalobce spůsobené zabednění jest dosavadnímu užívání této komory rozhodně škodlivou změnou a za následek mělo úplné zatemnění oné komory a obmezení přístupu vzduchu, v kteréžto žalovaným spůsobené změně držby žalobcovy rušení téže uznati se musí, a poněvadž dále dle vý-

roku svědků zjištěno bylo, že žalobce nejméně 6 roků nepřetržitě a bez překážky v držení se nalézal a jak zejména svědeckým výrokem dřívějšího držitele oné zahrádky Martina Tykače dotvrzeno bylo s vědomím poslednějšího sporné okno zřídil. Tím vznikl pak onen skutečný stav, jenž užívání té komory až do poslední doby umožňoval, kteréžto užívání oním zabedněním patrně na škodu žalobcovu přerušeno bylo; tyto okolnosti pak jsou pro žádanou ochranu držby dle §. 5. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 jedině rozhodné.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. března 1880 č. 2126.

JUC. Ant. Chlistovský.

Literární zprávy.

Drei Gutachten über die beantragte Revision des 30. Hauptstückes im II. Theile des a. b. Gesetzbuches. Dem österreichischen Advocatentage erstattet von Prof. dr. L. Pfaff, Prof. dr. Randa, Prof. dr. Emil Strohal. Im Verlage des österr. Advocatentages. Wien, k. k. Hofbuchdruckerei Carl Fromme 1880.

Dobré zdání prof. dra. Randy jest rakouskému právnictvu dávno již známo. Otištěno bylo svého času ve všech rakouských časopisech právnických (i také v chorvátském Mjesečniku), v „Právníku" 1878 na str. 837. Obě pozdější dobrá zdání professorů Pfaffa a Strohala téhož docházejí resultátu, jen že ono prof. dra. Pfaffa rozšiřujíc se daleko přes meze pouhého dobrozdání v obšírnou monografii a přinášejíc k výkladu obč. zákonníka mnohý nový materiál z protokolů kompilační komisse obzvláštní zasluhuje pozornost. V devíti statích pojednáno v něm o nejhlavnějších otázkách týkajících se závazkův k náhradě škody. Ve stati první stanoví spisovatel na základě kompilačních protokolův východiska redaktorův obč. zákonníka ve právu o náhradě škod. Ukazuje, že vycházeli zejmena z názoru, že spravedlnost nevyhledává ku vzniku závazku k odškodnění vždy a všude viny, nýbrž že vedlé okolností stačí spůsobení škody. Ve stati druhé podán jest rozbor pojmův: škoda, náhrada, dostiučinění. Seznáváme, že pojem škody neobmezovali redaktoři na škody majetkové, nýbrž že sem shrnovali i ublížení na těle, cti nebo svobodě, bez ohledu mají-li taková ublížení i na jmění účinek, jakož i zmaření práv necenitelných. Dů-

sledně vedlé pojmův utrpené škody a ušlého zisku postaven pojem shlazení urážky („Tilgung der Beleidigung"). Uraženému má se poskytnouti dostiučinění za vzbuzené v něm bolestné pocity. Prostředek k tomu jest i ten, že se škůdci ze jmění vezme a uraženému dá, újma jemu učiněná má cit uraženého uspokojiti. Tak zejmena při bolestném; nejedná se tu tedy o odhadnutí a zaplacení bolesti. Ovšem že myšlénka ta v zákoně důsledně provedena nebyla. V stati následující rozebrány rozdíly deliktův a porušení smluv. Stať čtvrtá podává výklad na §. 1304. ob. zák. obč. Spisovatel ukazuje, kterak právě v tomto kaceřovaném paragrafu stanoven předpis velmi vhodný: jeť v něm volnému uvážení soudcovskému důstojná a přiměřená úloha udělena. Praxis naše, kteráž téměř vždy za to pokládajíc, že nedá se míra ustanoviti, škodu oběma stranám rovným dílem ukládá, není se zákonem ve shodě. Stať pátá jedná o škodě, kteráž vzchází „užíváním práva" (§. 1305. ob. z. obč.). I zde seznáváme, kterak praxis do mylných dostala se kolejí. Spisovatel na základě poradních protokolův ukazuje, že bezohledné vykonávání práva, třebas v mezích právních zůstávalo, vedlé platného zákona zajisté odpovědným činí. Stať následující jedná o škodě „z činu bez viny neb nevolně vykonaného." Spisovatel do podrobna vypravuje o vzniku §§. 1306.—1310. ob. z. obč., ukazuje, kterak zákon i zde uvážení soudcovu volné nechal pole i odbočuje pak k zajímavým výkladům o účincích omylu v poměrech smluvních (§. 871. ob. zák. obč.). Ve stati sedmé pojednává spisovatel o případech škody „z činu někoho jiného" vzešlé i dolíčuje, jak i v tom kuse zákon tou měrou za praktickou potřebou nezůstává, jak zůstává praxis jeho. Velmi zajímavá jest stať osmá, rozebírající, „kolikerým spůsobem se škoda nahražuje." Spisovatel nezamítá naprosto myšlénku, kterouž se objem náhrady na vině škůdcově závislým činí, shledávaje do jisté míry rovnováhu mezi vinou a náhradou úplně na místě. V proslulé kontroversi, sluší-li v poměrech ze smluv vzájemných nahražovati úplné interesse, staví se spisovatel proti učení Randovu. Důvody jeho jsou zajisté pozoruhodné, nicméně neshledáváme nikterak, že by protokoly náhled Randův vyvracely a výtka bezzásadnosti dotčenému pravidlu učiněná dokonce již jest planá a nepřípadná. Ve stati poslední pojednáno o břemenu průvodním a processu příčinou náhrady škody. Výklady Pfaffovy poučují nás, kterak zákonodárce volnému uvážení soudcovskému daleko širší vykázal pole, než v praxi naší skutečně zaujímá, i bylo by značnou již nápravou, kdyby naše praxis dospěla stanoviska, na němž po zákonu daném měla by býti. Doufejme, že se tak stane.

r.

Der österreichische Executiv-Process. Ein Beitrag zur Geschichte der allgemeinen Gerichtsordnung. Von Carl Grafen Chorinsky, k. k. Landesgerichtsrath in Wien. Wien, 1879. A. Hölder.

Na slovo vzatý spisovatel velmi se zavděčil čtenářstvu právnickému, že výtečné své pojednání, vytištěné po prvé v loňském ročníku časopisu „Juristische Blätter", u zvláštním vydání přístupno učinil širším kruhům. Odhaluje nám pojednání toto historické základy §. 298. ob. ř. s., vyličujíc postup rozvoje processu exekučního v Rakousích pod Enží od zákona Maximiliána II. ze dne 4. dubna 1573 až do kompilace nynějšího řádu soudního i kompilaci samu. Tou cestou seznáváme vlastní význam i dosah druhého odstavce §. 298. ob. ř. s., jimž, jak spisovatel právem podotýká, nikdy ani v theorii ani v praxi správně porozuměno nebylo. Ovšem že řízení vedlé §. 298. ob. ř. s. pozdějšími pak dvorskými dekrety obdrželo podobu od původní docela rozdílnou, tak že ve změněném jeho ústrojí původ jeho sotva již poznati bylo lze.

Světlo, kteréž duchaplný p. spisovatel v poutavém svém pojednání rozžehl nad zatemnělou nám podobou processu exekučního, osvětluje nám však i mnohé jiné důležité částě našeho řádu soudního v jich složení a utváření, tak že práce jeho v pravdě jest příspěvkem k historii ob. řádu soudního, nikoliv jen k historii §. 298. Sleduje dějinný rozvoj starého processu dolnorakouského a přechod jeho do soudního řádu z r. 1781, vytýká p. spisovatel zároveň důležitý vliv starého processu českého. „Ačkoliv," praví, „již Holger v r. 1772 nepopíratelné dobyl si zásluhy, ukázav na četné přednosti processu českého před rakouským, přísluší přece teprvé geniálnímu oku Froidevovu uznání, že předností processu českého pro rakouský život právní zužitkoval a vzorné na svou dobu právo processuální utvořil. Z českého processu — v té podobě, jak v Obnoveném zřízení zemském byl se ustrojil — vzal Froidevó pravidlo, že vůbec písemně líčiti se má; z českého processu přijal caesuru řízení vsunutím interlokutu bezprostředně za skončené jednání stran, zároveň anticipací důkazu rakouské právo naproti obecnému nekonečně zjednodušiv; z českého processu konečně přijal uzavřený počet prostředků průvodních a jich formální moc průvodní, jakož i vyloučení důkazu indiciemi; a tyto jednoduché a jasné zásady uspůsobily genialního kompilatora k dokonání díla, kteréž nejslovutnější processualista německý Gönner jakožto nejlepší processuální právo v říši vychválil." Jako všecky spisy p. hraběte Chorinského vyniká i tento nejen vědeckou důkladností než i řídkou elegancí líčení. Věnován jest ministru p. dru. K. Habětínkovi. *π.*

Die österreichische Civiljustiz-Gesetzgebung in den Jahren 1870—1880. Bearbeitet und herausgegeben von Dr. jur. Karl Frühwald. Zweiter Band. Wien (Manz) 1880.

Druhý díl užitečné této snůšky, o níž byli jsme již na str. 354. zprávu podali, obsahuje zákony a nařízení až do dubna 1873, celkem 96 čísel. Nalezají se mezi nimi i důležité výnosy ministeriální, kteréž v říšském zákonníku vyhlášeny nebyly. Z důležitějších zákonův, kteréž tu s hojným materialem z motivův a judikatury otištěny shledáváme, uvádíme: zák. ze dne 1. dubna 1872 č. 40. ř. z. o moci disciplinární nad advokáty a advokátními kandidáty, zák. ze dne 12. července 1872 č. 112. ř. z. o t. zv. žalobě sindikátní, zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. o společenstvech svépomocných, zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. o řízení ve věcech nepatrných a j. v. x.

Законовѣдецъ, поврѣменно списание за законодателство, правосждие и администрация. Редакторъ-Издатель: Ф. Перецъ. Въ Пловдивъ и София, 1880.

Bulharský časopis „Zakonovědec“ vydává v Plovdivu a Sofii od několika měsíců redaktor F. Perec v sešitech po dvou arších na formátu jako jest náš „Právník“ třikráte za měsíc pro nynější zákonodárstvo, právní a administrační záležitosti východní Rumelie. Časopis obsahuje dvě části: část úřední, v níž se uveřejňují úřední publikace pro východní Rumelii, a část mimoúřední pro rozpravy, praktické případy a menší zprávy.

Odporučujeme časopis všem, kdož se o právní poměry jiho-slovanských zemí blíže zajímají.

Cena listu jest 5 rublů ročně. Výprava jest slušná.

Dr. J. R.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

72) Vrchní soud zemský změnil bezpodmínečný rozsudek soudu prvního v podmínečný, však v rozsudku nevyslovil, jaké následky nastanou, když připuštěný důkaz přísahou rozhodovací dopadne v neprospěch žalobce.

K dovolací stížnosti žalovaného zrušil c. k. nejv. soud rozsudek vrchního soudu, nařídil jemu vynešení správného rozsudku ve smyslu vydaných důvodů soudu vrchního, zároveň však odsoudil vrchní soud

k náhradě škody stranám vzešlé nesprávným vynešením rozsudku, nařídiv, aby strany škodu svou ve 14 dnech účtovaly.

Nález ze dne 6. ledna 1879 č. 10014. (Ger. Ztg. č. 36.)

73) Pro náklady soudní žalovanému prvním soudem bezpodmínečně přisouzené má se pendente appellatione povoliti exekuce zjišťovací.

Nález ze dne 14. ledna 1879 č. 383. (Ger. Ztg. č. 28.)

74) Prodavač dobytčete nemocného, kterýž opomenul upozorniti kupce na nemoc dobytčete, musí kupci nahraditi výlohy za příčinou zjištění nemoce učiněné a škodu kupci následkem nemoce vzešlou; o škodě této nabídnutou přísahu oceňovací nelze vyloučiti proto, že zjištění škody jinakými průkazy jest možno.

Nález ze dne 15. ledna 1879 č. 8228. (Ger. Ztg. č. 31.)

75) Petr koupil od obce v dražbě veřejné dva duby na palouku obecním stojící; když je skácel, žalován byl Pavlem pro rušenou držbu; žalobě té bylo místa dáno, poněvadž žalobce dokázal, že duby Petrovi prodané držel, klestě s nich suchary, klestí a listy dle své potřeby až do doby, kdy žalovaným byly skáceny, kdežto žalovaný faktické držení dubů těch obcí dokázati nemohl.

Nález ze dne 14. ledna 1879 č. 338. (Ger. Ztg. č. 34.)

76) Pendente appellatione sluší zvítězivšímu žalobci povoliti exekuci ku zjištění na svrchky žalovaného ve smyslu §§. 12. a 4. min. nař. ze dne 18. července 1859, aniž by žalobce dle §. 259. ob. ř. s. nebezpečí své pohledávky dokázati musel.

Nález ze dne 21. ledna 1879 č. 456. (Ger. Ztg. č. 27.)

77) Když odběratel prodavači dovolí zanésti pohledávku prodavatelem sůčtovanou do zápisní knížky odběratelovy, uznává tím pravost dluhu.

Nález ze dne 22. ledna 1879 č. 13961. (Ger. Ztg. č. 31.)

78) Mimořádná stížnost dovolací proti nálezům o žádané rozdělení tělesa knihovního má se dle §. 130. kn. ř. prvním soudem vrátiti.

Nález ze dne 6. února 1879 č. 12139. (Przegł. č. 13.)

79) Když jediný z věřitelů konkursních opře se proti povolení alimentů kridatárovi z podstaty konkursní, má se poskytnutí alimentů povoliti s výhradou, aby tím odporující věřitel újmy netrpěl na možném jinak uhražení své pohledávky z podstaty konkursní.

Nálezy ze dne 9. června 1874 č. 5922. a ze dne 1. dubna 1879 č. 3375. (Jur. Bl. č. 13.)

80) Pochybnost o totožnosti osoby remitentovy s osobou vydatele a majitele směnky jest sice důvodem nevydání příkazu platebního,

nesmí však pro tuto pochybnost odepříti se zahájení řízení směnečného nařízením roku.

Nález ze dne 6. května 1879 č. 5029. (Ger. Ztg. č. 29.)

81) Kdo žádá zastavení exekuce pro zahájený spor excindiční, ať osvědčí vlastnictví své listinou dle potřeby též předpisům zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. z. ř. vyhovující.

Nález ze dne 21. května 1879 č. 2570. (Przegł. č. 16.)

82) Žaloba na uznání, že jisté věci žalobce od zůstavitelky před její smrtí ve vlastnictví nabyl a že tudíž věci ty neprávem zahrnuty byly v exekuci proti žalobci jako dědici zůstavitelčinu povolené, — nesmí se soudem a limine fori vrátiti.

Nález ze dne 27. května 1879 č. 2500. (Ger. H. č. 28.)

83) Žádosti o zabavení svrchků pozůstalostních, však již v držení dědicovo přešlých třeba přiložiti seznam jmění pozůstalého.

Nález ze dne 28. května 1879 č. 5842. (Ger. H. č. 14.)

84) Ve sporu směnečném nesmí se dbáti námitek v obranách nečiněných.

Nález ze dne 6. června 1879 č. 2573. (Ger. H. č. 21.)

85) Exekuční dražba na celek usedlosti povolená netýče se jednotlivých od usedlosti ku stavbě dráhy prodaných částek, byť i tyto knihovně posud odepsány nebyly.

Nález ze dne 10. června 1879 č. 6563. (Ger. H. č. 15.)

86) Protokol o výslechu svědků na věčnou paměť, kdež svědkové vydržení dosvědčili, jest listinou spůsobilou, aby na její základě služebnost vydržená na pozemcích oprávněných a sloužících byla při zakládání nových knih pozemkových vtělena.

Nález ze dne 19. srpna 1879 č. 8954. (Ger. H. č. 34.)

87) Kdo žaluje na vrácení kauce služební hotově dané nepotřebuje dokazovati, že služebnímu pánu nepřísluší pohledávky, pro kterouž by kauce se zadržeti směla; neprokáže-li žalovaný pán služební, že jemu takováto pohledávka proti žalobci vzešla, třeba žalobě naprosto místa dáti.

Nález ze dne 27. srpna 1879 č. 5279. (Jur. Bl. č. 13.)

88) Nápadnictví dědické po zůstaviteli v Rusku zemřelém osvědčiti nelze vysvědčením maršálka šlechtictva gubernialního, legalisovaným od příslušného úřadu vládního a konsulárního — nýbrž jen listy křestními, snubními a úmrtními.

Nález ze dne 27. srpna 1879 č. 8300. (Przegł. č. 19.)

Denník.

Úřady v Bosně a Hercegovině. Následkem zrušení c. k. konsulárních úřadů v Bosně a Hercegovině byly exhibitní protokoly c. k. generálního konsulátu v Serajevu, c. k. konsulátu v Mostaru a c. k. vice-konsulátův v Brčce, Banjaluce a Livnu dnem 1. května t. r. uzavřeny a záležitosti u těchto úřadů se nacházející, jakož i spisovny jejich odevzdány nynějším zemským úřadům v těchto územích. A sice odevzdány od c. k. generálního konsulátu v Serajevu *a)* celý archiv až do r. 1878 (incl.), pak ona část registratury pro a. 1879 a 1880, kteráž týče se záležitostí administrativních nebo politických, vyjma rekvisice berniční, politickému (I.) oddělení zemské vlády bosensko-hercegovské v Serajevu; *b)* záležitosti trestního soudnictví, pozůstalosti a jiné záležitosti nesporné, konkursy a civilní rozepře až do 500 zl., mimo rozepře směnečné, z let 1879 a 1880 krajskému soudu v Serajevu; *c)* spisy a deposita v civilních rozepřích přes 500 zl. a v rozepřích směnečných z těchže let vrchnímu soudu pro Bosnu a Hercegovinu v Serajevu, jenž přikáže je soudním instancím, kteréž budoucně ve věcech těch příslušny budou; *d)* veškery spisy týkající se rekvisicí c. k. rakouských a kr. uherských soudů z l. 1879 a 1880 justičnímu (II) oddělení zemské vlády v Sarajevu *e)* spisy a peníze týkající se rekvisicí tuzemských úřadů berničních z l. 1879 a 1880 finančnímu (III) oddělení zemské vlády v Serajevu. Od c. k. konsulátu v Mostaru odevzdány veškery judicielní agendy, spisovny a deposita z l. 1879 a 1880 krajskému soudu v Mostaru, všecky ostatní záležitosti, spisy a deposita, pak archiv až do r. 1878 krajskému úřadu v Mostaru, podobně odevzdány od c. k. vice-konsulátu v Banjaluce judicielní agendy, spisy a deposita krajskému soudu, ostatní věci krajskému úřadu v Banjaluce. Záležitosti c. k. vice-konsulátův v Brčce a v Livnu odevzdány smíšeným okresním úřadům v Brčce a v Livnu.

Vykonatelnost rakouských rozsudků v Americe. Za příčinou zvláštního případu zjistilo c. k. ministerstvo spravedlnosti skrze c. k. ministerstvo zevnějších záležitostí, 1) že c. a k. konsuláty ve Spojených Státech amerických k výkonům exekučním na základě rozsudků mimoamerických soudů se nepřipouští, i byť exekut byl příslušníkem rakouským, a 2) že žádný soud Spojených Států amerických oprávněn není vykonati rozsudek od některého c. k. rakouského

soudu vynešený, nýbrž že jest naprosto třeba, vydobýti rozsudku v Americe, ku kterémuž účelu řádná žaloba u tamějšího soudu podána býti musí, při čemž se zastupování tamějším právním zástupcem vyžaduje. Výnosem c. k. ministeria spravedlnosti ze dne 3. května 1880 č. 6183. stalo se o tom oznámení všem c. k. soudům.

Knihopis právnický. Nákladem Manzova c. k. dvorního nakladatelského a universitního knihkupectví ve Vídni vyšel nyní také jazykem českým: Služební návod pro soudní sluhy a soudní vykonavatele, sestavený c. k. okresním soudcem p. Karlem Szurkem. Poroučíme knížku tuto laskavé pozornosti našich pp. přednostů soudních netoliko z důvodů již na str. 432. zpomenutých, ale zejmena i proto, že podány v ní jazykem správným příklady rozličných sepsání, jakéž soudním zřízencům u vykonávání služby jejich činiti jest. Jest dostatek známo, jak hrozným jazykem sepsání taková na mnoze sdělána bývají i není nikterak malicherno žádati, aby se i v tom stala náprava. V té příčině může býti knížka tato dobrou pomůckou.

Literární neslušnost. Po delší dobu již objevují se v některých právnických časopisech praktické případy v časopisu našem uveřejněné v doslovných překladech, jakožto příspěvky původní. Tak na př. otištěn praktický případ, v lonském ročníku časopisu našeho na str. 735. a násl. položený, v „Juristische Blätter“ z roku letošního v č. 21., praktické případy, roku letošního na str. 268. a násl. a na str. 336. a násl. podané, v „Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit“ v č. 24. a 30. a pod. v., vždy v doslovném překladu bez udání pramene. Netřeba podotýkati, že nemáme ničeho proti tomu, když jiné listy odborné otiskují nálezy v časopisu našem uveřejněné. Rozšířením zajímavých nálezů soudních přispěje se k vytříbení a ustálení se praxe právnické, a ten účel musí býti každému listu odbornému nejpřednějším. My sami udržujeme stálou rubriku „nálezů c. k. nejvyššího soudu v jiných listech uveřejněných.“ Obyčejná slušnost toho ale žádá, aby v případech takových pramen nebyl zamlčován. Nečiníme ostatně redakcím těch kterých časopisů, kteréž patrně byly mystifikovány, výtky nějaké, než toliko je upozorňujeme na přispívatele, jenž takto cizí zboží jim zanáší a honorovati si dává. K výtce měli bychom spíše příčinu vůči redakci jistých českých novin, kteréž stále otiskují z našeho časopisu pramenu neudávajíce, ačkoliv jsme se šetření slušného spůsobu opětovně již dovolávali.

O reformě bratrských pokladen hornických.

Sepsal Dr. Albín Bráf, soukr. docent na vys. školách pražských.

Rostoucí význam onoho hnutí, kteréž zahrnujeme názvem otázky dělnické, v nejednom směru pozornost zákonodárcovu na se obrátil a nový vážný obor činnosti mu otevřel. V pochopitelné reakci proti učení jednostranné, nyní arci již valně otřesené theorie, kteráž intervenci státu ve věcech hospodářských i vnitřní oprávněnost i možnost úspěchu s větší neb menší bezvýminečností upírala, vidíme v naší době vzmáhati se i vědomí o potřebě obsáhlé regulující a kontrolující činnosti státu v četných oborech hospodářského a sociálního života i důvěru v její úspěšnost. Platí to zejmena též o naznačeném právě oboru, o t. zv. otázce dělnické. K předmětům, kteréž v té příčině mají důležitost rozhodnou, náleží t. zv. výpomocné pokladny dělnické, to jest pokladny k tomu cíli zřízené, aby z nich dostalo se dočasných podpor dělníkům onemocnělým, nebo trvalých periodických podpor dělníkům k práci již nespůsobilým, po případu též i vdovám a sirotkům dělníků zemřelých.

Dosud platné zákony rakouské nezaujímají sice v záležitosti pokladen výpomocných, nikterak stanovisko naprostého: laissez faire, nicméně lépe než cokoliv jiného dokazují nynější snahy opravní, v návrzích nových zákonů se manifestující, že neosvědčil se dostatečným i spůsob i namnoze též dosah dosavádní působnosti státu na poli tomto. Zákonodárství naše chystá se učiniti další důležitý krok na dráze oněch ustanovení, jimiž se volné vlastní sebeurčení jednotlivců podstatně obmezuje. Pokud se týče pokladen hornických jeví se ten úmysl zákonodárcův hlavně v předpisech

návrhu nového zákona horního,[1]) kterými povinnost podnikatelů k příspěvkům a povinné tvoření pokladen revírních se stanoví; v oboru pokladen pro dělníky živnostenské v už. sm. jeví se v ustanovení o povinném účastenství dělníků při výpomocných pokladnách pro případ nemoci, jež obsaženo jest v návrhu nového zákona živnostenského z r. 1877 i v návrhu na částečnou změnu zák. živn. z r. 1879; v obojím směru sloužila zamýšlené opravě za vzor ta která zařízení německá. Majíce úmysl objasniti a posouditi změny, ku kterým směřuje se zmíněnými návrhy, obmezíme se prozatím v řádcích následujících na reformu pokladen hornických, návrhem zák. horn. z r. 1876 obmýšlenou. Pokud při tom jde o posouzení výsledků pokladen dosavádních, tu poskytují hojně materiálu pečlivě redigované úřadní správy výroční o poměrech hornictví v Rakousku.[2]) Pojednati obšírněji o reformě pokladen pro živnostenské dělníky v už. sm. ponecháváme sobě, až vydán bude nový úplný návrh zákona živnostenského, o němž dle zpráv časopisů právě zvláštní komisse se radí.

I.

Obecný zák. horn. ze dne 23. května 1854, jenž zásadu svobody horní v Rakousku provedl, věnoval zvláštní kapitolu (X.) pokladnám hornickým („pokladnám bratrským“), ve kteréž stanovil v §. 210. odst. 2. všeobecnou povinnost majitelů báňských podniků, aby buď při svých podnicích samostatně pro dělnictvo těchto podniků pokladny zřídili (pokladny dolové, Werksbruderladen) nebo s jinými majiteli dolů se spojili ke zřízení společné pokladny pro dělnictvo podniků příslušných (pokladny revírní); nařídil pak dále obecnou povinnost veškerých dozorců i dělníků přistoupiti a přispívati k pokladně zřízené pro ty podniky, při kterých oni zaměstnáni jsou (§. 211.) Zákon vytknul obor působnosti po-

[1]) Referentenentwurf eines neuen Berggesetzes nebst Motiven. Vídeň 1876.

[2]) Od r. 1862—1866 s názvem: „Der Bergwerksbetrieb im Kaiserthum Oesterreich;“ na r. 1867 s názvem: „Bergwerksbetrieb in der k. u. k. österr.-ung. Monarchie;“ od r. 1868—1872 s názvem: „Bergwerksbetrieb in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern“; až dotud vydávané od c. k. statistické centrální komisse; od r. 1873 s názvem: „Der Bergwerksbetrieb Österreichs“ vydávané od minist. orby v periodické publikaci jeho: „Jahrbuch des k. k. Ackerbauministeriums.“

kladen (§. 210. odst. 1.) i předměty, na kteréž ustanovení stanov vztahovati se mají (§. 213. *a—h*), ponechávaje pak právo stanovy zříditi podnikatelstvu za spolupůsobení výboru dělnictvem zvoleného, vyhradil úřadům báňským jen právo schvalovací (§. 212.). Dokud u nějakého podniku není zřízena pokladna zákonným předpisům vyhovující, uloženo jest podnikateli, aby dělníkům onemocnělým neb při práci na těle poškozeným té podpory poskytl, jakéž dle všeobecných předpisů zaměstnatel služebnictvu poskytnouti zavázán jest (§. 214.).

Pro účel náš jsou z ustanovení X. kapitoly ob. zák. horn. důležity zásady následující:

1) zásada bezvýminečného povinného účastenství dělníka hornického při určité pokladně, nikoliv jen vůbec při nějaké pokladně všeobecným předpisům zákonným vyhovující, jinými slovy: zákon nepřijal jen zásadu nuceného účastenství vůbec („Kassenzwang"), jakáž platí nyní obecně v Německu pro dělníky živnostenské a má dle návrhů výše spomenutých z r. 1877 a 1879 i u nás býti zavedena, nýbrž přímo zásadu povinného účastenství při určitých pokladnách („Zwangskassen");

2) zákon mluví o pokladně bratrské vůbec s úkolem, aby podporovala dělníky pomoci potřebující („hülfsbedürftig") a vdovy i sirotky dělnické; rozeznávati mezi pokladnami pro případ nemoci a pak pokladnami zaopatřovacími (Versorgungskassen) pro dělníky k práci nespůsobilé a vdovy i sirotky patrně úmyslem zákonodárcovým nikterak nebylo;

3) nestanovil ale zákonodárce výslovně žádné povinnosti podnikatelů přispívati k pokladnám, i nedá se povinnost podobná ani umělým výkladem z „ducha zákona" odvoditi, totiž z uvedeného již ustanovení §. 214., protože prý nemohlo býti úmyslem zákonodárce, aby majitel dolu, při kterémž nalezá se pokladna dle předpisů zákonných upravená, menších měl povinností naproti svým dělníkům, než-li podnikatel, při jehož podniku také pokladny není.[3]) Znění zákona je jasné, praxe dle něho se chovala, i neměl předpis §. 214. asi jiný účel, než jako prostředek nepřímo donucovací, aby popílil si podnikatel pokladnu zaříditi. Vždyť vyslovena zřejmě v §. 103. nařízení prováděcího k zák. horn. obava,

[3]) Srov. motivy při návrhu nov. zák. horn. z r. 1876 (str. 171.).

že při vší horlivosti úřadů báňských nepodaří se záležitost pokladen všude dosti záhy náležitě uspořádati;

4) zákon zůstavil svobodnému rozhodnutí podnikatelů, chtějí-li zříditi samostatné pokladny dolové aneb pokladny zahrnující dělnictvo více podniků; úřadům nedáno právo nutiti podnikatele, aby zřizovali pokladny revírní, uloženo jim toliko, aby pomocí výborů revírních snažily se podnikatele k tomu pohnouti (§. 103. naříz. prováděcího).

V obou těchto kusech posléz uvedených (3. a 4.) liší se platná zařízení rakouská od zařízení pruských, z části již mnohem dříve zavedených, z části takměř současně s horním zák. rak. v život uvedených (pruský zák. ze dne 10. dubna 1854).[4]) Jsoutě pokladny hornické v Prusku již za časů Bedřicha II. institucí zákonně regulovanou; báňské úřady samy je spravují; příjmy plynou jednak z příspěvků dělnických, jednak z příspěvků podnikatelů, kteříž povinni jsou věnovati výtěžek 2 kuxů při každém dole jednak na prospěch pokladny chudinské, jednak na prospěch bratrské pokladny (obecný Land-Recht, díl II., tit. 16. §. 134.). Tato jest v podstatě jen ústav zaopatřovací, subsidiárně toliko nabývá i povahy pokladny výpomocné pro případ nemoci, příslušíť povinnost pečovati o nemocné členy po čas prvních 4—8 neděl podnikateli, teprvé při další nemoci pokladně připadá (§§. 214.—216. tamtéž).

V těchto ustanoveních pruských byl základ položen pro všecky instituce, jež jsou pro nynější upravení hornických pokladen v Německu charakteristické; všecka nynější zařízení zcela přirozeně z nich se vyvinula. Především již vyznamenávají se tehdejší pokladny pruské jakousi samostatností, neboť nevystupují v oné souvislosti úzké s podnikem, jako pokladny rakouské i po zákoně z r. 1854. Byltyť sice v Rakousku i před r. 1854 pokladny hornické, však jen co instituce dobrovolné při jednotlivých podnicích od podnikatelů samých založené, s podniky těmi a s celou existencí jejich takořka srostlé; ob. hor. zákon z r. 1854 na této organisaci

---

[4]) Srov. Klostermann, Das allgemeine Berggesetz für den preussischen Staat. 1874 str. 264. a násl. téhož: Lehrbuch des preuss. B. R. 1871 str. 341. a násl. Brassert, Zur Frage des deutschen Knappschaftswesens (Zeitschrift für Bergrecht, r. 1877 str. 101. a násl.). Dr. G. Schneider, Studien aus dem österr. B. R. (str. 134.—163.)

ničeho nezměnil, ba nedopouštěje přímého donucení ke zřizování pokladen revírních spíše ji potvrdil, tak že se u nás dolové pokladny s převládajícími právy podnikatelů vzhledem na zřízení a správu, však bez povinností jejich k jakýmkoli příspěvkům pravidlem staly. Jinak pokladny pruské. Stojíce co se týče založení a správy převahou mimo souvislost s podnikem jednotlivým, vyvinuly se jako samostatné ústavy, zahrnující z pravidla dělníky více podniků, ne pouze podniku jediného, a čítající tudíž průměrem značný počet členů. Takť již na př. v r. 1854, tedy v čas, kde ještě nebylo veškeré dělnictvo hornické při pokladnách zúčastněno, připadalo na jednu z 53 hornických pokladen pruských 1065 členů. Když později, zejména již zák. ze dne 10. dubna 1854 a ještě více následkem ustanovení VII. titule prusk. zák. horn. z r. 1865 obmezena působnost vládních orgánů při správě pokladen a samospráva jich valně rozšířena zůstaly jako samostatné spolky v téže více méně značné relativní samostatnosti naproti jednotlivým podnikatelům, jakouž vůbec vyznačuje se pokladna revírní u porovnání s pokladnou dolovou.

Druhé z charakteristických zařízení při nynějších pokladnách německých, kteréž rovněž již v ustanoveních Landrechtu své kořeny má, je povinnost podnikatelů k příspěvkům.[5]) Na místě starší formy již uvedené nastoupla jen později povinnost ku přímým příspěvkům peněžním, kterouž pruský zákon horní vyměřil polovicí onoho obnosu, jejž tvoří příspěvky dělníků.

Konečně shledává se tu i počátek jiného zařízení, jehož vhodnost a potřeba za naší doby vždy více se uznává, totiž oddělení pokladny zaopatřovací od pokladny pro výpomoc v nemocích. Praveno, že prvotně povinnost pokladny v nemoci jen subsidiárně nastávala. Když ale uložena podnikateli povinnost k peněžním příspěvkům dosti značným, jakž právě uvedeno, nebylo by bývalo arci vhodné a spravedlivé ponechati mu nad to i na dále povinnost, aby onemocnělé dělníky po určitý čas sám podporoval.

Dosavádní obyčej osvědčil ale moc svou potud, že oba účele povahou svou rozdílné a proto i různé organisace vyžadující nepřipadly i dále jediné pokladně, nýbrž pokladnám odděleným.

---

[5]) Arci nebyl pruský L.-R. nikterak první, jenž tu povinnost na podnikatele uvalil, nalezámeť počátky její již v nejstarších řádech horních a sice zejmena na půdě české. Srov. Klostermann, Lehrbuch n. m. u.

Horní zákon pruský neobsahuje sice v té příčině předpisu naprosto závazného, ovšem ale plnou zákonnou možnost poskytl, aby pro podporu nemocných zřízeny byly samostatné pokladny, užší kruh členů zahrnující — na př. jen dělníky jednotlivého podniku — pod zvláštní správou, mají ale v organickém spojení s hlavní pokladnou (zaopatřovací) a zejmena pod vrchním dohledem správců její zůstati. Zákonodárství i praxe v Německu na tomto stanovisku nezůstaly, nýbrž provedly zásadu rozdělených pokladen důsledně, jakž toho doklady nalézáme v Nassavsku, Hessensku a Bavořích, o čemž ještě zmíniti se hodláme.

Viděti jest zajisté z toho, co zde vylíčeno, kterak v nejednom směru líšily se instituce rakouské z r. 1854 od tehdejších zařízení pruských. Za naší doby teprvé snaží se zákonodárství naše k nim se vrátiti.

Když horní zák. z r. 1854 v platnost stoupil, byly arci poměry hornictví u nás nepoměrně jednodušší nežli nynější. Památný převrat v celní politice rakouské smlouvou obchodní s Pruskem a novým obecným tarifem zahájený byl sice krátce před tím proveden, ale účinkové jeho teprvé později v oživeném ruchu průmyslovém se objevili, i dráh železných přirůstalo jen poznenáhla a tak dvě z nejdůležitějších podmínek rozvoje hornictví nebyly v čas vydání zákona horního dosti mocny, mohutná ložiska uhlí a rud byla namnoze bez spojení železničného, obmezena na úzký kruh odbytu, a zvláště v některých pánvích uhelných upomínaly poměry produkční přímo na líčení primitivních forem dolování.[6]) Zkrátka poměry produkce byly velmi neustálené a dosti nezralé. Však neměla tehdejší doba také žádné otázky dělnické ve smyslu moderním. Přes to počalo se záhy pociťovati, že organisace pokladen na základě předpisů horního zákona v nejedné příčině je nedokonalá a pociťovalo se tím více, čím více jednak rozvojem průmyslu a železných dráh počet i rozsah podniků hornických se vzmáhal, jednak i počet a nároky dělnictva rostly. Úřadní zprávy o hornictví v úvodě k těmto stránkám jmenované četných o tom dokladů obsahují. Hned od prvopočátku hlavní překážkou zdárného vývoje pokladen byl skrovný objem velké části podniků a tudíž i skrovný počet dělnictva při nich a tedy účastníků při pokladnách

[6]) Srov. Bericht der Reichenberger Handels-und Gewerbekammer für 1857—1860 str. 67. k tomu Bergwerksbetrieb 1866 str. 117. a 118.

u jednotlivých dolů zřízených; vždyť byly okršky hornické, ve kterých následkem skrovného a nepravidelného těžení, takřka nebylo ani stálého dělnictva hornického. Příklady insolvencí pokladen následkem nedostatečného počtu členů jsou stále na denním pořádku. Ku cti nejednoho z tehdejších horních hejtmanství budiž uznáno, že od prvopočátku důsledně se snažily vyhověti pokynu obsaženému v nařízení prováděcím, přiměti totiž menší podnikatele, aby zřizovali pokladny revírní.[7]) Ale již na konci prvního desítiletí od zavedení nového zákona byl slabý úspěch těchto snah nepochybný; doznávajíť samy správy úřadní (1864) zcela nepokrytě, že jsou pokladny revírní — pokud se vůbec povedlo je v život uvésti — pouhá zařízení z nouze, ku kterým dají se pohnouti jen doly, jejichž počet členů je tak skrovničký, že nelze jim ani pomýšleti na zřízení pokladny samostatné. Pro tu příčinu podařilo se na př. v obvodu někdejšího horního hejtmanství chomútovského sloučiti dělnictvo malých dolů hnědoúhelných při pokladnách revírních, kteréž ovšem daleky byly toho, aby vyhovovaly účelům, za jakými na př. nynější návrh zákona horního spěje; vždy připadalo ještě r. 1868 na jednu průměrem toliko 162 členů. Jinde se však vůbec nepodařilo revírní pokladny zříditi, ačkoliv počet dělnictva na jeden podnik průměrem vypadajícího byl praskrovný, jako na př. v obvodu horn. hejtm. plzeňského a kutnohorského, což z části arci vysvětluje se okolností, že bylo tam málo dělníků stabilních. Hlavní příčina nezdaru všech pokusů slučovacích spočívala ale v různostech majetkového stavu různých pokladen; zdráhaly se velké pokladny se značnými fondy splynouti v jedno s malými s fondy chatrnými.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Žaloba z obohacení. K §. 469. ob. zák. obč.

Trhovou smlouvou ze dne 4. srpna 1860 prodal Jan Procházka usedlost č. p. 36. v Dlouhé vsi Josefu Drahošovi za cenu 12695 zl.

---

[7]) Bergwerksbetrieb 1862 str. 39., 41.; 1863 str. 47., 50., 52.; 1864 str. 64.; 1865 str. 69.; 1866 str. 59.; 1870 str. 132. atd.

20 kr. Na srážku této kupní ceny přijal Josef Drahoš k „samozapravení“ na sebe kauci 1600 zl. k. m., na usedlosti č. pop. 36. v Dlouhé vsi k ruce rychnovské vrchnosti zjištěnou, kteroužto kaucí dle jistotné listiny ze dne 30. dubna 1855 se majitel dotčené usedlosti zavázal za všechny škody, které by Karel Čížek co důchodní panství rychnovského zavinil a sám je zapraviti nemohl. Roku 1873 vystoupil K. Čížek ze služby na panství rychnovském a vyrovnav se úplně se správou téhož panství, obdržel jak od universálního dědice bývalé vrchnosti rychnovské hr. Fr. Kolovrata-Libsteinského, tak od fideikomissárního držitele panství Rychnova n. K. listinu výmaznou ze dne 30. dubna 1877, v níž se svolení dává, aby zmíněná kauce 1600 zl. k. m. na usedlosti č. pop. 36. v Dlouhé vsi vymazána byla.

Jelikož v čas prodeje usedlosti dotčené Karel Čížek sám vlastníkem a tudíž prodávajícím byl, což i knihovní vlastník Jan Procházka listinou uznávací i postupní ze dne 14. listopadu 1877 uznal, žádal na Josefu Drahošovi, aby co část kupní ceny obnos 1600 zl. k. m. či 1680 zl. r. m., rovnající se zmíněné kauci zaplatil, a když tento zaplatiti odpíral, žádal Karel Čížek žalobou ze dne 29. května 1878 č. 2766. na Jos. Drahoše podanou, aby nalezeno bylo, že Jos. Drahoš jakožto kupec usedlosti č. pop. 36. v Dlouhé vsi jest povinen, žalobci jako skutečně prodávajícímu a postupníku Jana Procházky sumu 1680 zl. r. m. v základě kupní smlouvy ddto. v Rychnově dne 4. srpna 1860 k samozapravení převzatou a k rukoum panství rychnovského na č. p. 36. v Dlouhé vsi zjištěnou, avšak indebite váznoucí a proto bez důvodu zadrženou s 6% úroky ode dne žaloby prohlášení k výmazu spůsobilé pod následky exekuce zapraviti.

C. k. okresní soud v Rychnově rozsudkem svým ze dne 25. března 1879 č. 2037. žalobu pro tentokráte zamítl a odsoudil žalobce k náhradě soudních útrat z těchto

důvodů:

Dle žaloby, ostatních spisů a nepřímého doznání žalovaného jest skutek, z něhož žalující svůj nárok na zaplacení 1680 zl. r. m. dovozuje, tento: Žalující, jsa přirozeným vlastníkem usedlosti č. p. 36. v Dlouhé vsi a spolu hospodářským úředníkem v Rychnově na panství, dal na oko za knihovního vlastníka té usedlosti Jana Procházku zapsati, kterýž dle listiny ze dne 30. dubna 1855

lit. *C.* pro panství rychnovské za žalujícího pořídil jistotu v sumě 1600 zl. k. m. za veškeré škody od žalujícího za úřadování jeho způsobené a potom dle smlouvy ze dne 4. srpna 1860 usedlost tu žalovanému prodal, jenž zase tuto jistotu 1600 zl. k. m. čili 1680 zl. r. m. již hypothekárně pojištěnou k samozapravení na sebe převzal. Žalující pak dokázal listinami *C.* a *D.*, že ničehož panství rychnovskému nahraditi nemá, že tedy jistota ta vězí indebite a listinou lit. *F.*, že Jan Procházka mu právo své postoupil. Z toho tedy jasno, že jistota 1600 zl. k. m. pro panství rychnovské vězí a že žalující jakožto oprávněný zapsán není. Ovšem sluší dle §. 916. uvažovati smlouvu lit. *A.* tak, jakoby byla se stala mezi žalobcem a žalovaným a proto také důsledky z ní pro žalujícího platí. Týž také dovozuje nárok svůj z bezdůvodného obohacení dle §. 1434. ob. zák. ob. vlastně jen z obdoby jeho. K takovéto žalobě potřebí je, aby žalující dokázal, že žalovaný se o 1680 zl. r. m. obohatil, že o tolik se majetek jeho, žalobcův, ztenčil, a že subjektivní důvod právního jednání v listině lit. *A.* naznačeného buď již pominul, buď ho tu ani nebylo aneb se ani nedostavil. Žalující dokazuje tuto okolnost tím, že žalovaný usedlost tu dle smlouvy lit. *A.* za 12695 zl. 20 kr. koupil, jen 11015 zl. 20 kr. zaplatil, a tedy 1680 zl. ještě dluhuje, totiž tolik, kolik jistota od něho převzatá a knihovně vězící obnáší, kterážto jistota dle příloh *D.* a *E.* pominula.

To však odporuje celému hypothekárnímu právu. Jakmile totiž pohledávka, nechť jest jakého koliv druhu, tedy i kauce, v knihách jest pojištěna, není hypothekární právo závislé na pohledávce samé, tak že neplatností pohledávky samé zástavní právo ještě nezaniká, nýbrž má naopak ještě své účinné trvání, ano postoupí-li se takové pohledávání osobě ve veřejné knihy důvěřující a není-li dle §. 61. kn. ř. spornost pohledávky poznamenána, tato třetí osoba má právo postoupenou jí pohledávku na majiteli hypotheky vymáhati, což by se i se zažalovanou jistotou státi mohlo. Zřejmo jest to z §. 469. ob. zák. obč., dle kteréhož hypotheka, o niž jde, jen výmazem zaniká. Nedokázal tedy žalobce, že by se žalující o tuto jistotu byl obohatil, ana tato stále ještě knihovně vězí a vymazána není, tak že také majetek žalobcův stenčen býti nemohl. Jelikož se tedy žádná změna v majetkových poměrech obou stran nestala, nýbrž týž právní stav, který tu byl, když trhová smlouva lit. *A*) uzavřena byla, posud trvá, nelze o bezdůvodném obohacení mluviti.

Mimo to jest tu ještě otázka, zdali žalobce jakožto osobní věřitel tuto knihovní pohledávku bez převedení jejího na sebe, vyžadovati může, což sluší, ježto o hypotheku se jedná, záporně zodpovídati. Vedle toho není pro případ ten, že kauce za neplatnou uznána bude, ve smlouvě lit. *A.* ničehož ustanoveno a musel tudíž škodu z takové nejasnosti nésti žalující (§. 915. ob. z. obč.). Posléze sluší uvážiti, zdali žalobní prosbě místo dáno býti má, když jest v ní dodatek „za vydání prohlášení k výmazu spůsobilého", což znamená tolik, aby žalovaný sám dle toho prohlášení zmíněnou kauci vymazati dal, k čemuž přidržen býti nemůže, neboť uzavřel-li žalující jednání na oko, nese i jeho následky (§. 1295. ob. zák. obč.), tudíž i poplatek za převedení.

Z rozhodnutí toho odvolal se žalobce. C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 4. června 1879 č. 16003. zrušil rozsudek první stolice a dal žalobě bezvýminečně místa.

Důvody.

Dle trhové smlouvy ze dne 4. srpna 1860 lit. *A.* žalovaný od Jana Procházky usedlost č. p. 26. v Dlouhé Vsi za obapolně umluvenou kupní cenu 12695 zl. 20 kr. koupil, jest tudíž dle §. 1062. ob. zák. obč. povinen, celou tuto kupní cenu zaplatiti a prodávající Jan Procházka, pokud se týče jeho postupní listinou ze dne 14. listopadu 1877 lit. *F.* legitimovaný cessionář, oprávněn, aby zapravení celé kupní ceny a tudíž i zapravení posud nezapraveného obnosu 1680 zl. tím spíše požadoval, an by jinak žalovaný, zadržuje tento obnos žalobníku, tím se na škodu jeho obohatil (§§. 878. a 1447. ob. zák. obč.). Dle obsahu smlouvy lit. *A.* tvoří totiž suma 1680 zl. uhražující kauci na realitě č. 26. v Dlouhé vsi pro panství rychnovské vězící, integrující část kupní ceny 12695 zl. 20 kr. Když pak nyní žalovaný tuto kauci panství rychnovskému odevzdati nemá, musí na místě toho prodavateli, pokud se týče jeho cessionáři, obnos 1680 zl. co část smluvené kupní ceny zaplatiti. Listinou ze dne 30. dubna 1877 lit. *D.* od c. k. zemského soudu co svěřenského úřadu panství rychnovského schválenou jest však prokázáno, že panství rychnovské ze služebního poměru žalobníkova, již zrušeného, od téhož žádné náhrady nežádá a že od držitelů panství se schválením úřadu svěřenského dáno bylo k výmazu z kauce 1680 zl. na usedlosti č. pop. 36. v Dlouhé vsi povolení.

Jelikož žalobník ve své prosbě žalobní obnos 1680 zl. pouze

za vydání prohlášení k výmazu schopného požaduje a vydáním této listiny žalovanému možno bude částku 1680 zl. ze své usedlosti vymazati dáti; nemůže býti zákonné překážky, aby žalovaný přidržen byl, žalobníkovi zbytek kupní ceny 1680 zl., jímž by se jinak v neprospěch žalobníkův obohatil, zaplatiti.

Tomu však také nevadí, že dle §. 469. ob. z. obč. usedlost tak dlouho pro obnos 1680 zl. zavazenou zůstane, pokud vymazána není, a než se to stane, tato tabulární položka postoupena aneb stížena by býti mohla; poněvadž dle obsahu listiny o kauci ze dne 30. dubna 1850 lit. *C.* panství rychnovskému pouze zjištění pro náhrady, které žalobníku co důchodnímu panství snad za vinu přičteny a dokázány býti mohou, až k výši 1600 zl. k. m. a pouze pro případ ten propůjčeno bylo, kdyby žalobník nebyl s náhradu, panství rychnovské tudíž vložením bezvýminečného práva zástavního pro pohledávání 1680 zl. r. m. nenabylo, spíše by působnost práva zástavního teprvé závisela na prokázání, že pozůstává pohledávání náhrady.

Jelikož však vzhledem k prohlášení lit. *D.* vyloučeno jest, že by pravost takové pohledávky prokázána býti mohla, bylo by i postoupení aneb stížení položky, o niž se jedná, bez účinku a pro žalobníka beze škody.

Ostatně jest žalovanému pro případ ten, že by položka 1680 zl. stížena byla, vyhraženo, aby obnos 1680 zl. dle §§. 455. a 1425. ob. z. obč. v soudní uschování uložil a tím před škodou se uchránil.

K námitce žalovaného, že žalobník dříve, než si na své jmeno knihovního převodu pohledávání 1680 zl. dobude, zaplacení žádati nemůže, hleděti nelze, poněvadž žaloba tato není žalobou hypothekární; placení obnosu 1680 zl. nikoliv z hypotheky, nýbrž spíše z kupní smlouvy lit. *A.* a z titulu obohacení žádáno bylo.

Žalovaný podal k c. k. nejvyššímu soudu na rozhodnutí toto dovolací stížnost, avšak stížnost tato byla zamítnuta a rozsudek druhé stolice v plném znění potvrzen z těchto

důvodů:

Trhovou smlouvou ze dne 4. srpna 1860 lit. *A.* a vlastním doznáním žalovaného jest dokázáno, že koupil žalovaný od Jana Procházky usedlost č. p. 36. v Dlouhé vsi za kupní cenu 12695 zl. 20 kr. a převzal na srážku této kupní ceny kauci 1600 zl. k. m. čili 1680 zl. r. m., která sloužiti měla ku krytí náhrad, ku kterýmž

by tehdejší úředník panství rychnovského K. Čížek po případě povinen byl, a za tou příčinou knihovně byla zjištěna.

Taktéž je listinami lit. *D.* a *E.* dokázáno, že K. Čížek již r. 1873 ze služby na panství rychnovském vystoupil, že není této vrchnosti více ničím povinován, že mu dále jak od universálního dědice tehdejšího držitele fideikomisu rychnovského hr. Fr. Ant. Kolovrata-Krakovského, tak od nynějšího držitele tohoto panství dáno bylo svolení, opatřeno fideikomissárním schválením c. k. zemského soudu v Praze, aby vedle tohoto prohlášení zástavní právo pro kauci důchodního K. Čížka k rukoum vrchnosti rychnovské na č. p. 36. v Dlouhé vsi zjištěné, tamtéž vymazáno býti mohlo, a že dále vedle listu postupního a uznávacího lit. *F.* J. Procházka všechna svá práva na tuto kauci 1680 zl. K. Čížkovi právoplatně postoupil a ve vyplacení této částky na K. Čížka svolil, z čehož plyne, že o oprávněnosti žalobce, žádati od Jos. Drahoše co dlužníka osobního i hypothekárního zaplacení částky 2680 zl. žádné pochybnosti býti nemůže.

Proto také c. k. vrchní soud zemský právem zcela bezdůvodné námitky žalovaného zamítl a žalobě dal průchod.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 1879 č. 36216.

Dr. J. Herold.

Včasnost námitky nepříslušného soudu. K důkazu skutků příslušnost zakládajících nepřipouští se přísaha zahrnující skutky, jež by rozhodnutí u věci samé spůsobiti musely.

O žalobě Františky Žákové na Kateřinu Myslivečkovou pro 144 zl. 13 kr. u c. k. měst. del. okresního soudu v Plzni jakožto forum contractus podané, bylo stání dne 22. října 1878 odbýváno, při kterém žalovaná Kat. Myslivečková, nejsouc s to, aby soudci řádnou informací podala, poukázána byla, aby s sebou k příštímu stání přivedla buď právního přítele, neb nějakého jiného muže věci znalého, jinak že by se za to mělo, že se ku stání nedostavila. K příštímu na den 19. listopadu 1878 položenému stání se žalovaná nedostavila a také se za ni žádný zástupce nedostavil, byl tedy vydán rozsudek pro nestání. Ona pak podala žádost,

kterou své nestání ospravedlňovala a bylo toto nestání v druhé instanci ospravedlněným uznáno a nové stání u věci hlavní položeno ke dni 12. března 1879, při kterém zástupce žalované učinil námitku nepříslušnosti soudu, o které dále jednáno bylo. Zároveň jednáno bylo též dle předpisu řízení stručného u věci hlavní, načež c. k. měst. del. okr. soud v Plzni rozsudkem ze dne 4. prosince 1879 č. 28765. žalovanou pro ten případ odsoudil, by zaplatila zažalovanou sumu 144 zl. 13 kr. s 6% úroky ode dne 2. října 1878 jdoucími i se soudními náklady, když Frant. Žáková přísahy doplňovací toho obsahu vykoná: *a*) že ona krátce po smrti Václava Myslivečka do Královic přišla a žalované sdělila, že má za mouku na úvěr koupenou za Václavem Myslivečkem 294 zl. 13 kr. pohledávati, že Kateřina Myslivečková toto pohledávání za pravé uznala a se zavázala, že jí (Frant. Žákové) dne 3. července 1878 částku 150 zl. a dne 1. října 1878 částku 144 zl. 13 kr. zaplatí; *b*) že se žalovaná zavázala, že žalobkyni částku 144 zl. 13 kr. v Plzni zaplatí.

Důvody.

Žalobkyně opírá svůj nárok žalobní o to, že žalovaná převzala dluh svého manžela 294 zl. 13 kr. za koupenou mouku, uznavši jej za pravý, tím způsobem jakožto samoplátkyně, že slíbila, že 1. července 1878 částku 150 zl. a 1. října 1878 částku 144 zl. 13 kr. žalobkyni v Plzni zaplatí a žádá žalobkyně za zaplacení částky 144 zl. 13 kr. s přísl. Žalovaná popřela udání žaloby a učinila zároveň námitku nepříslušnosti soudní tvrdíc, že se nezavázala, že v Plzni zaplatí, pročež prý měla býti žalována v Bezdružicích, u soudu dle jejího bydliště příslušného. V přítomném případě potvrdil bezvadný svědek Jakub Bleier větu průvodní, a bylo tedy na přísahu doplňovací nalezeno.

K odvolání se obou stran změnil c. k. vrchní soud zemský pro král. České dne 13. ledna 1880 pod č. 31. rozsudek tento, naleznuv za právo: Námitce nepříslušnosti se místo dává a žalobkyně se se svojí žalobou odmítá a ukazuje se jí k soudu příslušnému.

Důvody.

Žalovaná učinila námitku nepříslušnosti a dlužno především rozhodnouti o této otázce. Tato námitka nepříslušnosti byla od žalované učiněna při stání dne 12. března 1879 odbývaném v pravý čas, poněvadž při prvním stání dne 22. října 1878 s ní pro její

neschopnost ani jednáno býti nemohlo. Ona byla jednoduše dle §. 8. summárního patentu odstraněna a stání bylo z moci úřadu odloženo. Nebylo to tedy žádné stání, které by bylo ve smyslu dv. dekretu ze dne 27. června 1792 č. 36. sb. z. s. před se šlo, neboť tento dv. dekret předpokládá aspoň odročení stání na návrh sporných stran, z kteréhožto bezvýhradného právního jednání ovšem ospravedlněn jest úsudek, že se žalovaná strana dobrovolně podvolila soudu jinak nepříslušnému, kteréžto zákonní předpokládání zde přímo vyloučeno jest. Bylo zcela zbytečno, aby sobě žalovaná při stáních dne 17. prosince 1878 a dne 17. ledna 1879, při kterých se o ospravedlnění nestání jednalo, námitku nepříslušnosti vyhradila. Žalovaná musela se při těchto stáních hájiti, aby na sebe neuvalila následky kontumačního rozsudku.

Námitka nepříslušnosti při stání dne 12. března 1879 u hlavní věci nařízeném učiněná musí se považovati za učiněnou v pravý čas.

Žalobkyně odůvodňuje v žalobě příslušnost oproti žalované, v soudním okresu Bezdružickém bydlící, tím, že tvrdí, kterak žalovaná se zavázala, že dluh 294 zl. 13 kr. svého manžela, za pravý uznaný, jí v Plzni ze svého zaplatí. Toto všeobecné tvrzení žalobkyně vysvětluje se v replice blíže v ten smysl, že se žalobkyně i žalovaná sjednotily na tom, že se poslednější zavázala, kterak prvnější dne 3. července 1879 částku 150 zl. a dne 1. října 1878 částku 144 zl. 13 kr. zaplatí a že žalovaná dále se prohlásila, že ona neb její dcera na výroční trh do Plzně se dostaví a zde žalobkyni peníze ty dá. Svědek Jakub Bleier potvrzuje taktéž, že se žalovaná, když on jí směnky přečetl a ona je třemi křížky opatřila, prohlásila, že za doby výročního trhu plzeňského do Plzně přijde a zaplatí. V prohlášení žalované, mimo vadné směnky *A.* a *B.* učiněném, nelze však ničehož naleznouti, z čehož by se mohlo rozumným spůsobem souditi na povahu jakéhosi obligačního závazku, ano i jen na nějaké po právu závazné, k hlavnímu závazku přistupující vyjádření se žalované, že chce právě v Plzni platiti a na právě takové přijmutí tohoto vyjádření se strany žalující. S celku vysvítá, že žalovaná jenom tak mimochodem se prohlásila o tom, kterak spůsobem nejpohodlnějším svému závazku platebnímu dostáti chce. Smlouvu o Plzni jakožto místu platebním nelze však v tomto prohlášení shledati, jmenovitě béře-li se zření na přísné ustanovení §. 43. jur. normy, vyhovující staré právní zásadě: „že nikdo svému řádnému soudci odcizen býti nemá.“

C. k. nejvyšší soud potvrdil k dovolání se žalující rozsudek stolice druhé.

Důvody.

Námitka nepříslušnosti soudu byla učiněna v pravý čas, neboť byla odbývána tři stání. Při prvním prohlásil soudce žalovanou, ano nemožno bylo od ní obdržeti informace, za neschopnou k tomu, by se sama zastupovala a poukázal ji k právnímu příteli. Při druhém stání byla kontumacována. Toto stání bylo však k žádosti restituční zničeno a pak bylo třetí stání oným prvním stáním, jež před se šlo, a při tomto stání byla učiněna námitka nepříslušnosti. Když se toto předešle, jest zde námitka nepříslušnosti c. k. měst. del. okr. soudu plzeňského odůvodněna, poněvadž zde okolnost, z které příslušnost soudní se vyvozuje, odpůrcem popřena byla, žalovaná však aby ji dokázala, tento důkaz toliko přísahou vésti s to jest, kterážto v sobě zahrnuje skutky, jež by rozhodnutí u věci samé spůsobiti musely. Proto bylo potvrditi rozsudek vrchního soudu.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 29. dubna 1880 č. 3607.

R. z. s. Aug. Plischke.

Soudům přísluší rozhodovati o žalobě býv. představeného na obec o schválení účtu obecního.

Ve své žalobě de pr. 21. března 1879 č. 1947. udává Josef Z., že od roku 1873 až do 25. března 1878 byl představeným obce Malých P. Účet každoročně složený obecním výborem pokaždé byl schválen. Po složení úřadu svého dne 25. března 1878 složil žalobník také účet za dobu od 1. ledna až do 25. března 1878, avšak účtu tomu nedostalo se až dosud od obce schválení, pročež on, účet předkládaje, prosí, aby účet tento obci žalované k rukoum představeného byl doručen a obci aby bylo nařízeno, by ve lhůtě soudem ustanovené účet buď schválila aneb výtky proti němu podala.

Žalovaná obec především namítala, že soud k rozhodnutí této žaloby příslušen není, poněvadž účty obecní správními úřady vyřízeny býti musí.

C. k. krajský soud v Novém Jičíně dal této námitce místo a žalobu rozsudkem ze dne 7. října 1879 č. 5807. zamítl.

Důvody.

Josef Z., bývalý starosta obce P., podal na obec tuto žalobu, aby účet od něho o správě jmění obecního za dobu od 1. ledna až do 25. března 1878 složený buď schválila aneb výtky proti němu podala, udávaje, že obecní výbor účet od něho dle zákona obecního složený posud nevyřídil.

Dle zák. obecního pro Moravu ze dne 15. března 1864 §. 65. odst. 2. jest představený obce povinen, účty obecní nejdéle do dvou měsíců po uplynutí správního roku obecnímu výboru předložiti k vyřízení (§. 30. č. 4. a §. 65. odst. 3. t. z.). K rozhodnutí přítomné žaloby soud příslušen není a také není, pokud se nejedná o stížnost proti konečnému vyřízení účtů (anal. pat. ze dne 16. ledna 1786 č. 516. sb. z. s.) nastoupení právní cesty dovoleno, poněvadž zkoušení a vyřízení obecního účtu především obecnímu výboru, a pakli tento účet neschválil, dle §. 98. z. ob. a čl. XVIII. zák. ze dne 5. března 1862 č. 18. ř. z. v druhé instanci zemskému výboru přísluší, na nějž také dle §. 96. uv. zák. a zmíněného čl. XVIII. zák. ze dne 5. března 1862 náleží, aby výbor obecní, pakli tento s vyřízením obecního účtu prodlévá, ku plnění povinnosti přidržel.

K odvolání žalobníka změnil c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 30. prosince 1879 č. 13394. rozsudek první stolice a námitku nepříslušnosti zavrhl.

Důvody.

Dle ustanovení §. 100. s. ř. jest ten, kdo někomu účty složil, oprávněn, aby tomu, komu účet složil, soudně bylo nařízeno, aby buďto účet schválil aneb výtky proti němu podal. Zákon nerozeznává, v jaké vlastnosti kdo účty složil, a taktéž nečiní rozdílu stran předmětu složených účtů. Arciť má dle ustanovení §§. 30. a 65. obecn. zák. pro Moravu ze dne 15. března 1864 č. 4. z. z. obecní výbor účty od představeného složené vyříditi a zemskému výboru přísluší o odvolání proti vyřízení účtů výborem obecním rozhodovati.

Avšak z tohoto ustanovení zákona nenásleduje ani, že by představený stran složených účtů právní cestu vůbec nastoupiti nemohl, ani, že by ji nastoupiti mohl teprvé tenkráte, když obecní

výbor účty vyřídil a zemský výbor o odvolání proti vyřízení obecního výboru byl rozhodl.

Nehledě ani k tomu, že v případě tomto žalobce Josef Z. představeným obce již není, a žalobu, jakožto soukromá osoba podal, odporuje náhledu dovolaného rozsudku již ta okolnost, že spor o složeném účtu konečně přece jen v právní cestě rozhodnouti se musí, a že by tedy docela bez účelu bylo nastoupení právní cesty od předcházejícího vyřízení účtů v cestě správní závislým učiniti. Obsahuje-li pat. ze dne 16. ledna 1786 č. 516. zb. z. s. podobné ustanovení, tedy bylo tímto nařízením zvláštním poměrům správního ústrojí státního vyhověno a nelze takového singulárního ustanovení obdobně užívati.

K dovolání žalované obce potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice z těchto

důvodů.

Rozhodnutí vrchního soudu jest v zákoně odůvodněno, jelikož se v případě tomto nejedná o to, zdali obecní výbor ke zkoušení a vyřízení obecních účtů oprávněn jest, nýbrž toliko o to, aby obecnímu výboru vyřízení složených účtů bylo nařízeno, a poněvadž singulárního ustanovení stran vyřízení účtů o správě státního jmění na účty obecní obdobně užívati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 13. dubna 1880 č. 3317.

—a.

O útratách sporu incidenčního.

V žalobě, kterouž podala Teresie H. na továrnu na tuhu a fermež v O. o uznání vlastnictví ku svrškům pro pohledávku firmy té proti Františku N. exekučně zabaveným, nabídla žalobkyně jistotu žalobní svým známým jměním, dokládajíc, že po případě obnos 10 zl. hotově co žalobní jistotu složí.

Při prvním stání o žalobě odbývaném žádal zástupce žalované firmy, prohlásiv nabízenou částku 10 zl. co nedostatečnou, jistotu žalobní v obnosu 50 zl., kterouž částku žalobkyně za přemrštěnou prohlásila. Obě strany účtovaly útraty.

C. k. krajský soud co obchodní senát v Plzni uložil žalobkyni složení žalobní jistoty v obnosu 20 zl. a odkázal obě strany s ná-

rokem na náhradu útrat sporu incidenčního ku rozhodnutí sporu hlavního,

poněvadž

se v případě zmíněném jednalo toliko o výši jistoty žalobní, jelikož žalobkyně 10 zl. co jistotu žalobní složiti se nabízela, však žalovaná firma větší částku žádala.

Žalovaná firma stěžovala si na výměr tento, pokud jím žádost její za přisouzení útrat sporu incidenčního byla zamítnuta.

C. k. vrchní soud zemský změnil rozhodnutím ze dne 4. května 1880 č. 13351. výměr stolice první a uznal žalobkyni Teresii H. povinnu, nahraditi žalované firmě na nákladech vedlejšího sporu o složení jistoty žalobní částku 3 zl. 87 kr. a útraty stížnosti v částce 4 zl. 96 kr. z těchto

důvodů:

Nehledě ani k tomu, že se v případě tomto jednalo též o sproštění žalobkyně od složení žalobní jistoty vůbec, jelikož žalobkyně tvrdila, že dostatečné jmění má, a že tedy i otázka o sproštění od složení jistoty žalobní předmětem sporu byla, — přece nemůže ta okolnost, že se spor toliko o výši jistoty žalobní vedl, odníti mu (dle §. 408. s. ř.) povahu samostatného sporu, a mělo se tedy samostatně a bez ohledu na výsledek sporu hlavního dle §. 401. s. ř. o útratách soudních rozhodnouti. Poněvadž tedy nejen o výši jistoty žalobní, nýbrž i o popírané povinnosti k složení jistoty té rozhodnuto bylo, tudíž Teresie H. ve sporu podlehla, musila dle §§. 24.—26. zák. ze dne 10. května 1874 č. 69. ř. z. k náhradě útrat obou stolic býti odsouzena.

Žalobkyně podala na rozhodnutí toto stížnost dovolací, načež c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou nižších stolic změnil, uznav, že útraty incidenčního sporu o složení žalobní jistoty vzájemně se zdvihají a že každá strana útraty stížnosti své sama nésti má,

poněvadž

dle §. 401. s. ř. i ve sporu incidenčním o útratách sporu rozhodnouti se má, a to tím spíše ve sporu o složení jistoty žalobní, poněvadž v případě takovém není ještě jisto, zdali k jednání ve věci hlavní vůbec dojde; z této příčiny tedy nebylo lze vyhověti žádosti stěžovatelky za potvrzení výměru stolice první; však i rozhodnutí stolice druhé není dle smyslu zákona ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z. správné; neboť žalobkyně nabídla se již v žalobě ku složení jistoty žalobní pro náklady soudní v částce 10 zl.

Žalovaná továrna žádala však jistotu žalobní v obnosu 50 zl., byla-li tedy rozhodnutím soudním žalobní jistota na 20 zl. vyměřena, nelze žádnou stranu za úplně podlehlou pokládati, a sluší tedy dle §. 25. cit. zák. útraty tohoto sporu incidenčního na vzájem zdvihnouti.

Útraty stížnosti každá strana nechť sama nese, poněvadž ani po žádosti žalované továrny za přiřčení útrat sporu incidenčního, ani po žádosti žalobkyně za potvrzení výměru stolice první, rozhodnuto nebylo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. července 1880 č. 7537.

JUC. F. V.

Příspěvek o právu propinačním.

C. k. krajský soud v Písku nalezl v rozepři Františka B., držitele hostince č. 6. ve Volenicích, žalujícího, s Janem M., držitelem velkostatku Tažovicko-Vohraženického, žalovaným, o uznání, že není hostinec žalobcův č. pop. 6. ve Volenicích, zavázán odebírati pivo z pivovaru žalovaného ve Vohraženicích, rozsudkem ze dne 29. května 1880 č. 3295., takto za právo: Velkostatku Tažovicko-Vohraženickému nepřísluší ani ze smlouvy prvopočátečné, ani ze smlouvy emphyteutické čili v příčině rozdělení práva vlastnického učiněné právo požadovati na Františku B., co vlastníku hospody č. 6. ve Volenicích, aby bral do této hospody pivo z pivovaru Vohraženického, tomuto velkostatku patřícího, a jest žalovaný Jan M., majitel velkostatku Tažovicko-Vohraženického povinen, žalujícímu Františku B. do 14 dní zaplatiti náklady tohoto sporu. Prosba za výrok, že hospoda č. pop. 6. ve Volenicích jest prosta povinnosti, odbírati pivo z pivovaru Vohraženického, velkostatku Tažovicko-Vohraženickému patřícího, se zavrhuje.

Důvody.

Vedle žaloby žádá žalovaný velkostatek Tažovicko-Vohraženický svým vlastníkem Janem M. na žalobci Františku B., aby odbíral pivo pro svou hospodu č. pop. 6. ve Volenicích, jejíž jest vlastníkem, z pivovaru ve Vohraženicích, k tomuto statku patřícího. Žalovaný Jan M. doznává, že tomu tak, jak právě uvedeno, a doznává dále, že za tou příčinou bylo jednáno u c. k. okresního hejtmanství v Strakonicích, při kterémžto jednání žalobce odpíral právnímu důvodu k odbírání

piva z pivovaru ve Vohraženicích, a že za tou příčinou poukázán byl, nastoupiti pořád práva. (lit. *A.*) Žalobce tvrdí, že vedle smlouvy ze dne 1. března 1773 (lit. *B.*) byly sice ustanoveny poplatky k panství Vohraženickému, když hospoda č. pop. 6. ve Volenicích byla prodána, avšak povinnost k odbírání piva z pivovaru Vohraženického že nebyla žádná ustanovena. Žalobce tvrdí dále, že když vyvazovací komisse v roce 1852 vyvazovala všeliké povinnosti sestávající z placení činže a práva předkupního hospody jeho, nechtěla komisse ta pustiti se též do vyvazení této věci, poněvadž neuznávala, že by hospoda jeho měla povinnost z pivovaru Vohraženického odbírati pivo. Žalovaný doznává, že smlouvou lit. *B.* byly ustanoveny poplatky k panství Vohraženickému, když byla hospoda č. 6. ve Volenicích prodána, popírá ale, že povinnost k odbírání piva z pivovaru Vohraženického nebyla ustanovena. Žalovaný tvrdí, že právě již z této smlouvy jest vidno, že nastupující již tenkrát se zavázal zadost učiniti veškerým povinnostem vrchnostenským, a jelikož usedlost č. pop. 6. ve Volenicích již tenkráte hospodou byla a co nemovitost emphyteutická odprodána byla, že rozumí se samo sebou, že mezi ony vrchnostenské povinnosti i také odbírání piva z Vohraženického pivovaru náleží. Žalovaný uvádí, že z této smlouvy také vidno, že tehdejší majitel hospody již tenkráte za vybrané pivo do panského důchodu 78 zl. 46 kr. dluhoval. Žalovaný popírá taktéž, že v roce 1852 vyvazovací komisse všeliké povinnosti vyvadila, popírá, že ona komisse se nechtěla pustiti do vyvazení věci propinační, popírá, že žalobce co držitel č. 6. ve Volenicích žádné povinnosti nemá pivo z pivovaru Vohraženického bráti, a uvádí, že žalobce povinnost tu sám uznal, an podal u c. k. okresního hejtmanství v Strakonicích prorogací k cíli vyvazení této povinnosti, kterou c. k. okresní hejtmanství Strakonické vedle přílohy č. 1. ze dne 14. prosince 1879 také uznalo.

Žalovaný předkládá také pod č. 2. a 3. odevzdací listiny, na základě jichž hospoda ta v cestě pozůstalostního pojednání z Václava na Františka B., a z toho na žalobce byla převedena, v kterýchžto listinách povinnost k odbírání piva z Vohraženického pivovaru zřejmě a výslovně stanovena jest. Žalovaný odvolává se dále na rozsudek vydaný c. k. soudem okresním v Strakonicích dne 23. září 1879 pod č. 10041., kterým žalobce (tehdáž od sládka Vohraženického žalovaný) odsouzen byl platiti náhradu za to, že neodbíral pivo z naduvedeného pivovaru. Žalobce popírá, že by z listin žalovaným přivedených vycházelo na jevo, že by hospoda č. 6. ve Volenicích byla co nemovitost emphyteuticky odprodána, popírá, že by z přílohy lit. *B.* vycházelo

na jevo, že držitel hospody té byl zavázán bráti pivo z naduvedeného pivovaru, a popírá, že v odevzdacích listinách takový závazek právoplatně stanoven býti mohl, popírá, že z toho, že prorogací zavedl, a že okresní hejtmanství o tom rozhodlo, plyne, že by on byl tím závazek ten uznal, a popírá také, že by rozsudkem okresního soudu v Strakonicích o náhradě 18 zl. 22 kr. v bagatelním řízení vydaném o sporném právu rozhodnuto bylo.

Dříve než se soudem krajským právoplatnost, dosah a průvodnost předložených listin posoudí, sluší hleděti k zákonům, které se sporného tohoto práva donucovacího dotýkají.

V přítomném sporu jedná se o pivní závazek reální t. j. závazek jistých hospod, obyčejně emphyteutických potřebné pivo neodbírati od nikoho jiného, než od oprávněného statkáře, jakožto držitele pivovaru. Obnoveným zřízením zemským království Českého ze dne 10. května 1627 Q. LXVI. & Q. LXVII. bylo pánům vesnic (velkostatkářům) povoleno, novuzřízení hospod v posledním třicetiletí zaniklých a užívání jich, jak dříve bylo obyčejem. Císařským patentem z roku 1738 a ze dne 24. května 1771 vyrčeno bylo: „Nach den älteren Verordnungen ist zwar das Verboth, den Unterthanen herrschaftliche Feilschaften aufzudringen, der Bräuerbars-Gerechtigkeit Bier auf die Herrschaft in die öffentlichen Wirthshäuser, oder wo es sonst Herkommens ist auszustossen, auch kein fremdes Bier auf ihren Grund und Boden einführen zu lassen, nicht nachtheilig.“ Z tohoto ustanovení plyne, že velkostatkářům (pánům Českým) příslušelo, nadzmíněné právo donucovací na celém panství. Avšak již dvorským dekretem ze dne 27. února 1788 (Roth, Gesetz S. II. p. 64. a 65.) byl objem tohoto práva donucovacího vrchností obmezen na ony hospodské, kteří vrchnostenské hospody v nájmu mají, a se výslovně buď smlouvou (kontraktmässig) neb jinak dobrovolnou úmluvou byli k odbírání piva vrchnostenského zavázali. Tento dvorský dekret dí dále doslovně: „Ausser einer solchen Verbindlichkeit aber können weder die Bestandinhaber obrigkeitlicher Schenkhäuser, noch vielweniger jene, die eigenthümliche oder keine obrigkeitliche Schenkhäuser besitzen, zur Abnahme und zum Ausschanke obrigkeitlicher Getränke angehalten werden, sondern es steht den Schenken und auch jedem Unterthan frei, das Getränke in oder ausser der Herrschaft, von wem sie wollen, in den Erblanden sich beizuschaffen.“ Tímto dv. dekr. toliko ostřeji a určitěji opětně stanoveno bylo to, co již nařízením ze dne 19. června 1787 vyrčeno bylo. Zákonní poměr tohoto práva donucovacího zůstal nezměněn tak až do dne 7. září 1848; dvorským dekretem téhož dne vydaným pod č. 1180.

sb. z. s. v odstavci 11. vyrčeno bylo: „Auch hat der Bier- und Branntweinzwang mit den ihm anhaftenden verbindlichkeiten wegzufallen."

Tím zrušen byl závazek pivní. Nařízením ministeria vnitřních záležitostí ze dne 27. června 1849, zák. zemsk. ze dne 12. července 1849 č. 119. z. z., kterýmž stanoveno bylo, kterak se závady z gruntů vyvazovati mají v království Českém vyrčeno jest: „Bez náhrady odpadnouti mají následující úkony a též i práva pocházející ze smluv o dílném vlastnictví; *a*) závazek šenkýřů, aby odbírali nápoje od vrchnosti (a vůbec od každého, kdo má právo vystavovací, propinační tak nazvané) ač není-li tento závazek vyminěn ve smlouvě prvopočáteční, a nebo v pozdější právně platné smlouvě emphyteutní neb ve smlouvě o rozdělení vlastnictví. Jinak ale zůstavuje se ustanovení náhrady k té době, až se budou práva vystavovací vůbec pořádati." V §. 1. zákona zemského ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. stanoveno, že z pozemků vykoupiti se mohou tyto závady: ad E. Závazek hospodských, bráti nápoje od bývalých vrchností (podle případnosti od toho, kdo má právo propinační), pokud tento závazek, výslovně byl vyminěn v prvopočáteční, aneb v pozdější smlouvě emphyteutické, dle práva platné, čili ve smlouvě učiněné v příčině rozdělení práva vlastnického (§. 67. nařiz. min. ze dne 27. června 1849.)

K těmto zákonům hleděti sluší při rozsouzení tohoto sporu.

Z listiny lit. *B.* „zápisu Václava B., šenkýře Volenického" jde na jevo, že listina ta jest toliko listinou, kterou odevzdána byla pozůstalost Jana B. Touto listinou „postupuje se Václavu B. a jeho potomkům hospoda Volenická (dle milostivé vrchnosti resoluce) se vším k ní od starodávna připatřícím příslušenstvím, tak jak on nebožtík otec Jan B. tuto hospodu sám užíval, aneb užívati mohl, i také se všemi na ní pozůstávajícími Královskými, zemskými a vrchnostenskými povinnostmi." Hledě k zákonodárství této doby, patřilo zajisté mezi povinnosti, které šenkýř plniti měl vrchnosti také ta, že odbírati musel pivo z panského pivovaru. Ve II. a III. odstavci této listiny odevzdací ze dne 1. března 1773 ukládají se Václavu B. povinnosti, kterých plniti jemu, co hospodskému náležeti bude. Ve IV. odstavci stanoveno: „Nájmu ročního do důchodu Panského, a to vždy beze vší odpornosti neb výmluvy pod nevyhnutedlnou exekucí povinnován bude 5 zl. skládat." Když se hledí k I. odstavci, v kterém přijímá Václav B. hospodu za sumu trhovou „za vosumdesáte sedm kop" a k odstavci IV., v kterém stanoveno jest roční plat nájmu do důchodu panského, tak jest patrno, že hospoda ta byla emphyteutická. (§. 1123. ob. z. obč.) Z V. odstavce této naduvedené listiny vychází na jevo, že nebožtík

Jan B. také pivo panské bral, an z trhové ceny v I. odstavci vyrčené, nástupce jeho do panského důchodu za vybrané pivo 78 zl. 46 kr. platiti musel. V celé odevzdací listině však není odstavce, v kterém by se činila zmínka, že by pozůstával nějaký kontrakt neb jiná úmluva dobrovolná mezi Václavem B. neb jeho předchůdcem s vrchností, v příčině odbírání piva z panského pivovaru. Žalovaný také nepředložil žádné takové smlouvy. Pivní závazek zakládá se zde toliko na emphyteutickém poměru. Emphyteuse pominula, a pivní závazek ten zanikl dvor. dekr. ze dne 7. září 1848 č. 1180. sb. z. s., pokud se týče min. nař. ze dne 27. června 1849 zák. zemsk., ze dne 12. července 1849 č. 119. z. z. §. 67. Žalovaný dovolává se toliko dvou odevzdacích listin, o pojednání pozůstalosti dvou předchůdců žalobcových v držení této hospody, vydaných patrimoniálním úřadem, čili soudem místním, v kterých stanoveno jest, že nástupce povinnost má odbírati pivo z panského pivovaru. Avšak tyto listiny vydané panskou právomocností před 7. zářím 1848 nemohli na původním poměru ničeho změniti. Předně jsou listiny toliko zdělány k tomu konci, by zřízen byl vedle nich poměr právní mezi dědici zůstavitele, a nikoli nejsou kontraktem, čili smlouvou, mezi nastupujícím dědicem a vrchností, a za druhé, opakuje-li se v těchto listinách, že nastupující povinen jest pivo z panského pivovaru bráti, pak se nestalo tím nic jiného, než že se konstatovalo to, co vedle zákonů až do 7. září 1848 platících — povinností jeho bylo. Nerozhodna jest také ta okolnost, že žalobce prorogací vedle zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z. žádal, ano vyřízením okresního hejtmanství Strakonického ze dne 14. prosince 1879 č. 13141. a přítomnou žalobou dokázáno jest, že výroku tohoto úřadu se nepodrobuje (lit. *A.*) a právo velkostatku, které bývalá vyvazovací komisse vedle přílohy lit. *C.* za pochybné měla, — neuznává.

Rozsudek okresního soudu Strakonického, co soudu bagatelního ze dne 23. září 1879 č. 10041. neměl, tak jako uvedený smír, za předmět právo zde sporné, nerozhodl tedy ničeho ve věci té, nehledě ani k tomu, že spor nebyl tehdáž mezi týmiž osobami.

Z těchto důvodů má krajský soud za to, že sice mělo kdys panství Tažovicko-Vohraženické právo nutiti majitele emphyteutické hospody č. 6. ve Volenicích k tomu, by neodbíral od nikoho jiného, než z pivovaru panství ve Vohraženicích potřebné pivo, — že však an závazek ten toliko v emphyteusi se zakládá, a výslovně smlouvou vyminěn nebyl, — již dnem 7. září 1848 a sice bezplatně minulo, a tak že prosba žaloby přítomné na právu se zakládá.

Prosba za výrok, že hospoda č. 6. ve Volenicích jest prosta povinnosti odbírati pivo z pivovaru Vohraženického velkostatku Tažovic-Vohraženickému patřícího, — byla zavržena, jelikož soudům přísluší toliko rozhodnutí o právním důvodu (titulu) ke braní piva (§§. 21. a 22. zák.. ze dne 11. května 1869 č. 87. z. z.), žádaný výrok tehdy za předmět má nárok, kterýž na pořád práva nepatří.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudek tento potvrdil.

Důvody.

Dle §. 67. min. nař. ze dne 27. června 1849 a §. 1. al. E. zemského zákona ze dne 11. května 1869 č. 87. má vyvazení hostinských z povinnosti k odbírání nápojů od propinačně oprávněných jenom tehda místa, jestliže tento závazek v původní aneb pozdější smlouvě výslovně vymíněn byl.

Jestliže se právo k odbírání od zavázaného popře, vynese vyvazovací komisse nález na základě faktického stavu držení, a odkáže toho, kdož povinen jest odbírati na cestu právní (§. 21. cit. zemsk. z.). Vzhledem k ustanovení al. E. cit. zák. z. náleží zavázanému pouze, aby dokázal, že smlouvy, v níž odebírání piva „výslovně" vymíněno bylo, nepozůstává. Jelikož přirozená povaha věci, žalujícím tvrzená svoboda, tehdy okolnost ta, že nepozůstává výslovně převzaté povinnosti, negativa, důkazem existence takovéto smlouvy se odstraňuje, bylo věcí žalovaného, aby důkaz tento provedl. Tento důkaz se žalovanému nezdařil, neboť listiny, na něž se v prvé řadě odvolává, veskrze nejsou smlouvami mezi dřívější propinačně oprávněnou vrchností, a předchůdci žalobcovými uzavřenými, nýbrž listiny odevzdací, kteréžto nabytí hostince domněle zavazeného od vrchnosti za předmět nemají. Tyto listiny nečiní tudíž důkaz ve smyslu cit. zemsk. z. a rovněž tak ne rozsudek c. k. bagatelního soudce v Strakonicích, poněvadž tento soud již dle své právomocnosti povolán není, aby v tom rozhodoval.

Rozsudkem v odpor vzatým, bylo tudíž jenom nalezeno, že právo, o němž se řeč činí, ze smlouvy výslovně vymíněno nebylo, a následkem toho předmět vyvazení ve smyslu cit. zemsk. z. netvoří.

Rozsudkem v odpor vzatým nález se činí pouze o titulu smlouvy, pokud se týče, vyslovuje se, že závazek k odebírání nápojův z pivovaru ve Vohraženicích, ani v původní, ani v pozdější smlouvě, pokud předloženy byly, vymíněn nebyl, zůstává tedy otázka, zdali žalobce z jiného titulu, než ze smlouvy k tomuto odebírání nápojův zavázán

není, nerozhodnuta, a nemá tudíž žalovaný v tomto směru žádného důvodu ku stížnosti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v král. Českém ze dne 23. června 1880 č. 18789.

R. z. s. **Karel Dreszler.**

Literární zprávy.

System des deutschen Privatrechts von Paul von Roth. Erster Theil. Tübingen 1880. Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung.

Dílo, jehož počátek proslulý spisovatel tuto právnickému obecenstvu podává, není snad nové spracování látky, kteráž bývá předmětem kompendií a příručných knih německého práva soukromého, nýbrž jest to ve svém spůsobu a založení nový a nepoměrně větší podnik literární. Úlohou jeho jest vylíčiti soukromé právo v Německu platné u veškerém obsahu a veškerých živlech a útvarech jeho. Což dosud odděleně jakožto římské právo, německé soukromé právo a partikulární právo spracováváno bývalo, má tu jednotného dojíti vylíčení. Zjevno, že pro Německo vzhledem k připravované kodifikaci práva občanského jest dílo takové nad míru důležité a sotva k němu muže povolanějšího jako právě Roth, jemuž kromě toho, jakožto členu kodifikační komisse, potřebné pomůcky v nejrozsáhlejší míře jsou po ruce. Však i pro rakouské právníky vzlášť bude dílo to pozoruhodno tím, že spisovatel rozšířil výklad svůj i na právo rakouské. „Pro právo obecné — motivuje spisovatel tento svůj krok — jest stav rakouského zákonodárství a rakouské právovědy, kterážto poslední v novější době k velikému přišla rozkvětu, významu převelkého a již to mělo by býti důvodem, aby k rozvoji, jehož tam se obecnoprávnímu základu zákonodárstvím i praxí dostalo, podrobnější se bral zřetel než se dosud dělo." Přítomná část prvá obsahuje úvod a oddíl první. V úvodě podán historický a geografický přehled a theorie pramenů právních, nauka o důkazu a výkladu a o časových a místních mezích práva, pak přehled literatury; v oddílu prvém výklad o osobách přirozených a právnických, o věcech a o právech. Mají býti ještě části čtyry; část druhá, kteráž připověděna ještě na rok letošní, obsahovati bude právo rodinné, část třetí právo věcné, část čtvrtá právo dědické a část pátá právo obligační.

Jsme přesvědčeni, že velkolepá tato práce slavného germanisty i u rakouských právníků zasloužené dojde pozornosti. r.

Das Cölibat der Geistlichen nach canonischem Rechte, mit besonderer Beziehung auf das Recht der österreichisch-ungarischen Monarchie. Von Dr. Franz Laurin, k. k. Hofcaplan und Universitätsprofessor in Wien. Wien (Manz) 1880.

Na slovo vzatý pan spisovatel výbornou svou monografii „O bezženství a manželství duchovních", původně v časopisu našem (1878) uveřejněnou, tuto v německém, valně rozmnoženém spracování širším kruhům podává. Spis drží nyní 242 str. a rozdělen jest na šestero oddílův. Oddíl první, za stručným úvodem položený, jedná o pojmu a důvodech bezženství duchovních a o námitkách proti této instituci činěných, oddíl druhý líčí vznik a vývin bezženství duchovních a oddíl třetí dějiny jeho v církvi východní i západní. Oddíl čtvrtý pojednává o právních následcích porušení coelibatu se strany duchovních, oddíl pátý o právní povaze coelibatu a v oddílu šestém podán kritický přehled po literatuře. V objemném přídavku (str. 197.—242.) pojednáno o ustanoveních rakouského a uherského práva v příčině bezženství a manželství duchovních.

Spis věnován jest J. Em. kardinálu Jacobinimu.

Nemáme pochybnosti, že spis ten, jenž v českém již vydání i v kruzích německých právníků nevšední došel pozornosti (srv. „Mittheilungen des deutschen Juristenvereins in Prag" 1879 str. 154.) dobude sobě v kruzích příslušných netoliko zaslouženého uznání, nýbrž také náležitého uvážení ve směru praktickém.

Verjährung und gesetzliche Befristung. Eine civilistische und wechselrechtliche Untersuchung mit besonderer Rücksicht auf das österreichische Recht von Dr. Alexander Grawein, Professor an der Universität Czernowitz. Erster Theil: Civilrechtliche Grundlegung. Leipzig, Verlag von Duncker & Humblot 1880.

K dílu, jehož prvou část tuto čtenářstvu podává, dostal se spisovatel od úmyslu rozřešiti četné sporné otázky, vztahující se k platnosti zásad civilního práva o promlčení při promlčení směnečném, důkazem, že směnečné promlčení není promlčení pravé, nýbrž že jest případ časového obmezení práva zákonným dies ad quem. Stav literatury o nejdůležitějších otázkách předběžných donutil jej k valnému rozšíření úlohy. Větší dílo své rozložil si spisovatel na tři části. První část má vyložiti pojmové a praktické rozdíly promlčení a zákonného obmezení časového. V části druhé, kterouž spisovatel v brzké době uveřejniti přislibuje, má na základech takto připravených proveden býti důkaz již zmíněný, že směnečné promlčení jest dle pravé podstaty své případ zákonného obmezení časového, k čemuž připojiti se má

úvaha de lege ferenda vzhledem ku kýžené unifikaci práva směnečného. Část třetí věnována bude subsumci rozličných lhůt v novějším zákonodárství ustanovených, o nichž jest pochybno, chtěl-li jimi zákonodárce stanoviti promlčení či časové obmezení.

V přítomné části první spisovatel po stručném úvodě, v němž vyložil své thema průvodní, methodu svého zkoumání, stav literatury a význam otázky zkoumané de lege ferenda, rozebírá nejprvé pojmové rozdíly promlčení a časového obmezení práv. Zkoumá pojmy obou těchto právnických zjevův, jež oproti běžným definicím přesněji stanoví. Promlčení jest zánik práva, nikoliv následkem nevykonávání jeho po jistou dobu, nýbrž následkem mlčení oprávněného po jistou dobu, t. j. následkem toho, že s jeho strany po tu kterou dobu nebylo nižádné z ochranných opatření předsevzato, kterýmž se promlčení přetrhuje. Opatření ta nezáleží však toliko u výkonu práva, zřídí-li na př. dlužník věřiteli rukojmí nebo dá-li mu z úslužnosti nový dluhopis, nelze tu přece mluviti o výkonu práva věřitelova. Právo po zákonu časem obmezené zaniká ovšem, pakli po tu kterou lhůtu právo vykonáno nebylo; zde tedy záleží nečinnost oprávněného v nevykonání práva, při tom jest ale rozdíl i ten, že při promlčení jest mlčení causa efficiens zániku práva, při časovém obmezení jest však toto obmezení příčinou zániku a nevykonání práva jen negativní výminkou, za kterouž toto obmezení působiti může. Po výkladu rozdílů pojmových přistupuje spisovatel k výkladu rozdílů praktických, jež takto stanoví: 1) Při časovém obmezení běží lhůta od toho okamžiku, kdy nastala skutečnost právotvorná, jejíž účinky lhůtou obmezeny jsou; lhůta promlčecí počíná tím okamžikem, kdy lze oprávněnému mlčení meškavé za vinu klásti. 2) Lhůta promlčecí dopouští stavení i přetržení; jinak při časovém obmezení. 3) Zákonná lhůta promlčecí nemůže býti soukromou disposicí prodloužena, ovšem ale zkrácena; při časovém obmezení může lhůta v obojím směru měněna býti. 4) Nárok promlčitelný nelze soukromou disposicí v nepromlčitelný proměniti, ovšem ale nárok časem obmezený v nárok neobmezený. 5) Co do účinku projitím lhůty nastalého nezanikají nároky obligační promlčením naprosto, nýbrž zůstává residuum, kteréž v mnohém směru jeví zvláštní účinky závazku naturálního (§§. 1432. a 1483. ob. z. obč.); nároky časem obmezené die veniente naprosto zanikají. 6) K nastalému promlčení přihlížeti lze jen po námitce zavázaného; k uplynutí lhůty legalní, když z materiálu projednaného se jeví, však z povinnosti úřední. 7) Námitky nastalého promlčení může se zavázaný vzdáti, tím nárok promlčený znovu se nezakládá, než toliko námitka se odstraňuje; při obmezení časovém musí

však právo zaniklé znova se zříditi, mají-li se účinky prošlé lhůty odčiniti a dotyčný konstitutivní akt může jen potud, pokud stačí k němu bezforemné prohlášení vůle stran, na se vzíti formu vzdání se práva z projití lhůty. 8) Při promlčení dokázati musí zavázaný, že lhůta prošla, při obmezení časovém přileží oprávněnému dokázati, že lhůta ještě neuplynula. 9) Při časovém obmezení zůstává lhůta původní v platnosti, třebas pozdější zákon ustanovil lhůtu kratší; při promlčení rozhodna jest lhůta zákonem pozdějším ustanovená (jinak ovšem vedle positivního předpisu rak. práva v případě, kde pozdějším zákonem ustanovena lhůta delší.) 10) V příčině délky doby promlčecí platí právo bydliště dlužníkova, v příčině lhůty při právu časně obmezeném platí ono právo, vedle kteréhož dotyčný právní poměr co do obsahu jeho posuzovati sluší. Na konci uvážena ještě rozdílnost ve směru právněpolitickém.

Toť jsou výsledky této části první. Rozklady spisovatelovy jsou veskrz jasné a bystré a i tam, kde se s nimi spřáteliti nelze, pozoruhodny. Sloh jest plynný a uhlazený a přes některé šířky poutavý. Těšíme se na pokračování tím více, čím menší důvěrou hledíme na spisovatelovo vlastní thema průvodní, pokládajíce promlčení směnečné za nepochybný případ promlčecí. **Dr. Pý.**

Sbírka zřízení zemských království Českého, markrabství Moravského a Slezských knížectví. Díl I. Zřízení zemská království Českého XVI. věku. Vydání uspořádali Josef Jireček a Hermenegild Jireček. Sešit 8. V Praze 1880. Nákladem spolku českých právníků „Všehrd".

Vydaným právě sešitem osmým dokročila tato sbírka konce Zřízení zemského z l. 1549 i počíná se v něm již Zřízení zemské z l. 1564, jež položeno až do B. 14. Za ukončeným zřízením zemským z l. 1549 připojili pp. vydavatelé velmi příhodné „porovnání Zřízení zemských z r. 1530 a 1549", synoptické totiž seřadění článků Zřízení zemského z l. 1530 s oněmi Zřízení zemského z l. 1549. Započaté pak Zřízení zemské z l. 1564 podává se již v redakci zkrácené, tak sice, že otiskují se docela jen kusy nové, kdežto v částech a článcích z předešlého Zřízení se opakujících odkázáno na ta která místa téhož Zřízení. Díl první, obsahující Zřízení zemská království Českého XVI. věku, bude tudíž v brzce již dokončen. Díl druhý, jenž držeti má moravská a slezská Zřízení téhož věku, jak slyšíme, p. prof. drem. Hanělem již zúplna k tisku připraven jest.

Kdež takto monumentální tato publikace, jejíž velikou důležitost věhlasný starosta „Právnické Jednoty" p. dvorní rada ryt. Havelka

v loňském ročníku časopisu našeho (str. 157.) právníkům českým důrazně na mysl byl přivedl, valně již byla pokročila, kruh odběratelů podle seznamu na obálce jednotlivých sešitův uveřejňovaného jest poměrně velmi malý, poslední sešity vůbec již žádného přírůstku odběratelův nevykazují. Užíváme proto příležitosti této, abychom pozornost čtenářstva opětně k vlasteneckému podniku statečného spolku „Všehrdu" obrátili. Posloužilo by obecenstvu českému věru k malé cti, kdyby publikace obecně tak důležitá pro nedostatečnou podporu se strany jeho snad dovršena býti nemohla. Možná, že příčinu skrovného rozšíření částečně hledati dlužno v tom, že spolek náklad podniknuvší, jakož přirozeno, s routinou knihkupeckou o získání odběratelstva se nestará, však takovýmto podnikům literárním vzdělané obecenstvo samo má přijíti vstříc. x.

Zprávy
o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

4. týdenní schůze dne 12. února 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. Aull.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 15.

Pan předseda sdělil především, že deputace v 3. týdenní schůzi dne 5. února 1880 k tomu účelu zvolená vyslovila jménem Jednoty pp. starostovi dvornímu radovi M. ryt. Havelkovi a náměstku starostovu prof. dru. Randovi za příčinou zvolení jejich do státního soudního dvoru blahopřání. Vzato k vědomosti.

Na to učinil pan dr. Podlipný návrh, aby zvolena byla k určení časopisů, které Jednota v roce 1880 odbírati má, komisse. Návrh týž přijat a za členy komisse zvoleni pp. dr. ryt. Aull, prof. dr. Ott a dr. Stupecký.

Pak přednášel p. JUC. Jan Kučera o lhůtovních listech a promesních obchodech. Lhůtovním listem prodává bankéř cenné papíry spolu s právem herním. Toto právo prodává se formelně jako præmie dodržení lhůt trhové ceny za koupené cenné papíry. Ale není to præmie, nýbrž předmět skutečné koupě. Lhůtovními listy prodává se tedy vedle cenných papírů též naděje na jistý podíl ve výhře. V tomto směru spadají tudíž lhůtovní listy pod zákon o obchodech

promesních. Podmínky lhůtovních listů však se s pravidla příčí předpisům zákona o obchodech promesních aneb jim aspoň nevyhovují a jsou tudíž nežalovatelné. Bankéři obcházejí obyčejně nežalovatelnost tím, že si dají akceptovati od svých zákazníků směnky na jednotlivé lhůty ceny prodaných papírů a naděje na podíl ve výhře, a nebyly-li tyto v čas dospělosti zaplaceny, pak je zažalují. Avšak i směnky tímto spůsobem vzešlé jsou v mezích čl. 82. sm. ř. nežalovatelné. Dokladem toho novější praxis, zejmena praktický příklad uveřejněný v Právníku z letošního roku na str. 134. Mimo ten sdělil p. přednášející ještě jiný příklad praktický. Na směnku, jež spůsobem zhora naznačeným povstala, vydal c. k. obchodní soud pražský platební příkaz. Proti tomu podal žalovaný zavčas obrany a vylíčil v nich, kterak směnka žalobní byla od něho přijata za příčinou smlouvy o list lhůtovní, ve kterém jemu žalobce slíbil, za 41 měsíčních lhůt po 15 zl. dodati 400 zl. nom. rak. zlaté renty a po dobu splácení měsíčních lhůt poskytnouti podíl ve výhře z jistých v dotyčném lhůtovním listu vyjmenovaných losů, že při této smlouvě o list lhůtovní žalovaný od cestujícího žalobcova byl uveden v omyl podstatný. Ani v obranách ani v dalších řečech sporných neuvedl žalovaný podrobný obsah lhůtovního listu, nejmenoval losy tam naznačené a neformuloval žádných námitek na základě prodeje naděje výherní, nýbrž kladl největší váhu na námitku podstatného omylu. Též žalobce vyvracel jen tuto námitku. Jak obchodní soud pražský tak i vrchní soud zemský zamítli naprosto žalobu a zrušili vydaný příkaz platební jedině z té příčiny, poněvadž dle tvrzení obran mlčky doznaného původní smlouva, kteráž byla směnce žalobní základem, za předmět měla zcizení naděje na podíl ve výhře, a žalobce nedokázal, že toto zcizení se stalo dle předpisů zákona ze dne 7. listopadu 1862 č. 85. ř. z. C. k. nejvyšší soud pak obě tato rozhodnutí potvrdil nálezem ze dne 16. října 1879 č. 9491.

Poněkud jinak se to má s platností lhůtovních listů od té doby, co vešel v platnost nový zákon o obchodech promesních z roku 1878. Tu je ku platnosti lhůtovních listů, any jsou prodejem naděje na podíl ve výhře, zapotřebí listiny zřízené dle nového zákona o obchodech promesních z roku 1878.

P. dr. Podvinec upozornil na praktický příklad z časopisu „Juristische Blätter", ku lhůtovním listům se táhnoucí, kde se obchod lhůtovní uznává za platný a směnka tudíž v základě takového obchodu vydaná je platná.

Naproti tomu poukázal p. přednášející k tomu, že rozhodnutí od něho uvedená jsou novější. Po jeho náhledu tvoří při listech lhůtovních

právo herní podstatnou část zcizení a tudíž má se posuzovati dle zákona o obchodech promesních. Směnka pak nemůže míti platnosti, když základní obchod je neplatný.

Dr. Kasanda.

Nálezy
c. k. správního dvoru soudního.

22) A. bylo vzdor odporu B. schváleno stanovisko podniku živnostenského. Druhá instance (místodržitelství) odmrštila stížnost B. podanou co do hlavní věci, uložila však A. dalších obmezení u vykonávání živnosti ve prospěch sousedů. O vyřízení tom bylo B. dáno věděti s tím doložením, že může sobě dále stěžovati k ministerstvu vnitra. B. podal skutečně stížnost, tato byla však ministerstvem dle §. 38. živn. řádu odmrštěna co nemístná, jelikož proti stejným nálezům nižších instancí v takové věci dalšího odvolání není. Správní dvůr soudní nedal místo stížnosti, kterou B. z tohoto vyřízení podal, neb poněvadž druhá instance nález první stolice změnila pouze ve prospěch stěžovatele, bylo tu v skutku dvé stejných rozhodnutí a neměla místa další stížnost k ministerstvu. Že ve vyřízení nedopatřením bylo B. sděleno, že může sobě stěžovati k ministerstvu, nemohlo pro toto býti příčinou, aby proti ustanovení §. 38. živn. ř. pustilo se v tuto věc.

Nález ze dne 27. prosince 1879 č. 2535., sb. č. 653.

23) Třetina daně ze živnosti, kterou náleží za všech okolností platiti z příjmů podniků do první třídy vřaděných, sluší rovněž jako daň ze živnosti zapravovati za celou polovici roku, ve které započato bylo s provozováním živnosti. Což ustanoveno v §. 21. výk. nař. k patentu o dani z příjmů ze dne 11. ledna 1850 č. 10. ř. z., že totiž daň z příjmů má se v případě, když podnik dani podrobený během roku úplně se zastaví, pouze v tom poměru vybírati, mnoho-li daně vypadá na čas, po který podnik skutečně byl provozován, toho nelze užiti, když jde o podnik, který se během roku nově utvoří, anto tu jde o ustanovení výminečné.

Nález ze dne 7. ledna 1880 č. 3., sb. č. 660.

24) Stanoveno-li v řádu živnostenském i řádu stavebním, za jakých okolností schválení stanoviska živnosti a povolení k stavbě vysloveno býti nemá, tož nelze z toho nikterak souditi, že v případě, není-li tu takové závady, povolení, o které jde, uděleno býti musí,

nýbrž jestiť zůstaveno úřadům správním, aby za uvažování všech okolností volně se usnesli, má-li se povolení uděliti čili nic.

Nález ze dne 10. ledna 1880 č. 21., sb. č. 665.

25) Při společenstvu svépomocném na základě zákona ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. zřízeném nepočíná povinnost platiti daň ze živnosti již onou dobou, kdy společnost v obchodní rejstřík byla zapsána, neb tato okolnost jest pouze rozhodnou pro právní existenci společenstva. Chce-li společenstvo pak obchod provozovati, čemuž jemu zapsáním v rejstřík obchodního soudu pouze poskytnuta jest možnost, jest jemu zachovati se dle předpisů živnostenských, a pouze dobou, kdy společenstvo skutečně jalo se provozovati obchod, a pokud se týče, kdy stalo se dotyčné ohlášení u úřadu berního, nastala pro společenstvo povinnost, platiti daň ze živnosti ve smyslu §. 9. pat. ze dne 31. prosince 1812.

Nález ze dne 20. ledna 1880 č. 98., sb. č. 674.

26) Marie S. narodila se roku 1829 v Pelhřimově, kde manželský její otec měl právo domovské. Roku 1851 provdala se za vojína Josefa S., který roku 1860 byl dán do výslužby a r. 1867 zemřel. Příslušnost Josefa S. a tudíž i příslušnost jeho vdovy nemohla býti vyšetřena. Politické úřady přikázaly Marii S. ve smyslu §. 19. zák. o pr. dom. ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z. obci Pelhřimovské z toho důvodu, poněvadž se Marie S. v této obci nejdéle zdržovala. Z dotyčného nálezu stěžovala si obec Pelhřimovská k správnímu dvoru soudnímu, uvádějíc, že přikázání mělo se díti vzhledem k poměru zemřelého Josefa S., že tudíž Marie S. měla se přikázati oné obci, kde Josef S. k vojsku byl odveden. Stížnosti nebylo však dáno místa vzhledem k tomu, že dle §. 20. odst. 2. zák. ze dne 3. prosince 1863 vdovy osob bez domoviny sluší přikázati samostatně, aniž by se rozeznávalo, měla-li vdova před provdáním se v obci, které se nyní přikazuje, práva domovského, čili nic.

Nález ze dne 28. ledna 1880 č. 142., sb. č. 682.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

89) Když úroky kapitálu původně nezúročitelného knihovně pojištěného v pozdějším pořadí byly vtěleny, nesmí věřitel podzástavní,

kterýž jen k úrokům exekuci vydobyl, exekuční dražbu na kapitál vésti. Věřitel podzástavního práva na kapitál vydobytého, kterýž o dražbě kapitálu nezákonně provedené při súčtování ceny trhové první správu dostane, může stížností zmatečnou vymoci zrušení dražby kapitálu neprávem provedené.

Nálezy ze dne 10. června 1879 č. 4767. a ze dne 17. září 1879 č. 10390. (Jur. Bl. č. 9.)

90) I když řádná stížnost dovolací byla podána, dlužno do její rozhodnutí povoliti exekuci zjišťovací straně v druhé stolici zvítězivší, byť i nepodány byly průkazy, že jinak hrozí nebezpečí nároku soudem druhým uznanému.

Nález ze dne 24. září 1879 č. 10564. (Ger. H. č. 35.)

91) Když žalovaný za ohledání listin žalobě přiložených žádal, může jemu soud přiznati stavení lhůty k odpovědi až do právomoci výroku o soudním ohledání.

Nález ze dne 1. října 1879 č. 10457.. (Jur. Ztg. č. 7.)

92) Přistoupení dobrovolného zástupce ku sporu se připustiti nesmí, když ukončeno již bylo sporné řízení před soudem prvním.

Nález ze dne 2. října 1879 č. 8948. (Ger. Ztg. č. 19.)

93) Pozůstalé jmění uherských příslušníků zde zemřelých má se soudům uherským vydati, když na ně nesporných nároků věřiteli tuzemskými činěno není.

Nález ze dne 7. října 1879 č. 10953. (Jur. Ztg. č. 15.)

94) Když soud odepřel prohlášení konkursu, může si na rozhodnutí to stěžovati jenom věřitel, který za prohlášení konkursu byl žádal.

Nález ze dne 14. října 1879 č. 11419. (Ger. Halle č. 27. a Przegl. č. 16.)

95) Mezi nároky, „kteréž při projednávání pozůstalosti se vyskytují“ a jimž újmou býti nesmí zabezpečení věřitelům dědicovým s obmezením §. 822. ob. zák. obč. povolené, náleží též obyčejné při projednávání pozůstalosti řádně přihlášené dluhy zůstavitelovy; tytéž mají přednost před dluhy dědicovými, byť i tyto předcházely v pořadí zástavním.

Nález ze dne 22. října 1879 č. 9716. (Jur. Bl. č. 8.)

96) U věcech tabulárních jest soudce naprosto vázán žádostí stran a nesmí povoliti ničeho, což sice jest odůvodněno listinami předloženými, však žádáno nebylo.

Nález ze dne 28. října 1879 č. 11788. (Ger. H. č. 15.)

97) Žalováno bylo proti dědici na uznání vlastnictví nemovitosti, poněvadž zůstavitel dle předložené listiny zapsal nemovitost v žalobě

požadováno žalobcům v doživotné držení." C. k. nejv. soud zrušiv oba souhlasné rozsudky soudů nižších, uznal zamítnouti žalobu pokud uznání vlastnictví se týče, přiřknouti však žalobcům užívání doživotné předmětu sporného a zrušiti proti sobě na vzájem nároky stran o náhradu soudních útrat.

Nález ze dne 29. října 1879 č. 10163. (Przegl. č. 12.)

98) Dražební kupec usedlosti nemůže na základě právoplatného výměru cenu trhovou rozvrhujícího, jímž výminek na prázdno vyšlým byl prohlášen, žádati za soudní vyklizení místností výminkářem užívaných.

Nález ze dne 4. listopadu 1879 č. 12024. (Jur. Ztg. č. 7)

99) Společnost majetková mezi manželi rozloučena byla prohlášením konkursu na jednoho každého z manželů. Dluh jedním z manželů kontrahovaný byv ku konkursu na jmění druhého přihlášen, uznán byl jen s polovice likvidním, poněvadž kromě společnosti majetkové nebylo důvodu pro uznání solidárnosti závazku obou manželů.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 7719. (Jur. Bl. č. 16.)

100) Žaloba na vrácení dvojnásobného závdavku není nárokem odškodňovacím a proto nepromlčí se ve 3 letech, nýbrž v řádné lhůtě promlčecí 30 let.

Nález ze dne 6. listopadu 1879 č. 6407. (Przegl. č. 13.)

Denník.

Spolek advokátních kandidátů v království Českém odbýval dne 15. srpna 1880 ustavující valnou hromadu za přítomnosti 69 členů. Zpráva o činnosti přípravného komitétu byla vytištěná mezi účastníky rozdána, pročež od čtení jejího upuštěno. Ve zprávě klade se důraz na potřebu spojení kandidátův advokátních k ochraně jich zájmův a pěstování kollegiálnosti i líčí se pak kroky od komitétu ve smyslu usnesení schůze pražských advokátních kandidátův učiněných (viz str. 429.) vykonané. Příjmy až do 7. srpna t. r. obnášely 346 zl. 32 kr., vydání 331 zl. 21 kr. Když byl pan JUC. Kučera pokáral, že podání podané komitétem výboru advokátní komory za příčinou valné hromady téže komory na den 17. července t. r. svolané (viz str. 494.) bylo pouze v jazyku německém, byla zpráva schválena. Po té projeven souhlas s resolucí, o niž se byla dotčená schůze pražských kandidátů advokátních usnesla, i uloženo výboru nově zvolenému, aby vypracoval memorandum k J. Exc. p. ministru spravedlnosti a petici

k říšské radě a spisy tyto příští valné hromadě ku schválení předložil. Vzhledem k pokročilé době roku letošního ustanoven jediný příspěvek za zbytek roku nynějšího a za r. 1881 a sice částkou 7 zl. 50 kr. Na tutéž dobu vykonány také volby funkcionářův, a sice zvoleni předsedou p. JUC. Klatovský, jeho náměstkem p. dr. Hanl, členy výboru pp. dr. Čížek, JUC. Kalaš, dr. Krása, dr. Nagel, dr. Nejedlý a dr. Popper sen., náhradníky pp. dr. Slivenský a dr. Žalud, revisory účtův pp. dr. Hecht a dr. Javůrek. — O 6. hod. večerní uspořádán banket v sále Žofinském za hojného účastenství.

K §. 30. adv. řádu. Výbor dolnorakouské advokátní komory odepřel usneseními ze dne 11. května 1880 č. 1637. a ze dne 1. června 1880 č. 1886. zápis do listiny advokátních kandidátů dvěma kandidátům, kteří nepodrobivše se theoretickým státním zkouškám soudnického a státovědeckého oddělení, vykázali se vysvědčeními o složených dvou rigorosech, judiciálním a státovědeckém, a dekretem c. k. ministeria vyučování, jímž vysloveno bylo, že tato rigorosa mají nahraditi obě dotčené theor. zkoušky státní. Oba kandidaté měli již jednoroční soudní praxis za sebou. C. k. dolnor. vrchní soud zemský k stížnostem obou kandidátův tato usnešení výboru advokátní komory zrušil a zapsání týchž kandidátů povolil. Však c. k. nejvyšší soud k stížnosti výboru komorního výnosy ze dne 20. července 1880 č. 8109. a ze dne 20. července 1880 č. 8555. rozhodnutí vrchního soudu zrušil a usnesení komorního výboru v platnosti zachoval, poněvadž vedle §. 30. adv. ř. ze dne 6. července 1868 k dobytí zápisu do listiny advokátních kandidátů vyplnění náležitostí ku vstoupení do praxe soudní předepsaných vykázati se má, a jakkoliv cís. nař. ze dne 10. října 1854 č. 262. ř. z. ku vstoupení do praxe soudní složení všech předepsaných theoretických státních zkoušek bezvýminečně nevyhledává, a jakkoliv také cís. nařízení ze dne 6. dubna 1859 č. 91. ř. z. v §. 1. za podmínky tam stanovené připuštění ku praxi advokátní před složením tří theoretických státních zkoušek dovoluje, tož těchto výminečných ustanovení vzhledem k určitému ustanovení pozdějšího zákona, totiž §. 30. adv. řádu ze dne 6. července 1868, tím méně užiti lze, ano i samo cís. nař. ze dne 6. dubna 1859 č. 91. ř. z. v §. 1. výslovně ustanovilo, že kandidátům jen s dvěma theoretickými státními zkouškami k praxi připuštěným, dokud nebyli také třetí státní zkoušku složili aneb doktorátu právnického dosáhli, advokátní praxe mezi tím nastoupená do zákonné praxe včítati se nesmí, kdežto vedlé §. 30. adv. ř. praxis ode dne, kdy došlo oznámení o vstoupení, počítati se má a tudíž již tou dobou po zákonu včítatelná býti musí. (J. Bl.)

Nové míry a váhy. Nálezem ze dne 2. ledna 1880 č. 17844. z r. 1879 nalezlo ministerstvo vnitra, že oni lékaři, kteří ve smyslu zákona jsou oprávněni míti lékárnu domácí, nejsou povinni, užívat u vydávání léků měr a váh metrických, poněvadž čl. V. zák. ze dne 23. července 1871 č. 16. ř. z. z r. 1872 nařizuje užívati nových měr pouze v obchodu veřejném, kdežto při lékárně domácí o takovém nelze mluviti. Výnosy min. vnitra ze dne 31. prosince 1875 č. 5. a 6. ř. z. z r. 1876 jednají pouze o obchodu v lekárnách veřejných a bylo jimi lékařům pouze odporučeno, aby užívali v receptech měr metrických, aniž by jim však v příčině té byla uložena nějaká povinnost.

Knihopis právnický. Holtzendorffova oblíbeného encyklopedického slovníku právnického (Rechtslexikon. Encyklopädie der Rechtswissenschaft in alphabetischer Bearbeitung) započalo vycházeti třetí valně rozmnožené vydání. Vyšlo dosud 6 sešitů, sahajících až do hesla „Einleitung der Untersuchung". Celé dílo rozpočteno na 36 seš. Náklad má opět firma Duncker & Humblot v Lipsku. — V Krakově (v tiskárně Friedleinově) vyšel nový spis prof. dra. Kasparka „Uwagi krytyczne o galicyjskiéj organizacyi gminnéj i wnioski reformy." — Dr. Vladimír Pappafava v Zadru vydal důležité bibliografické dílo „Delle opere che illustrano il notariato." Práce ta podává přehled literatury ústavu notářského po větším díle s více méně stručnými poznámkami popisnými a kritickými o jednotlivých spisech.

Manzovo c. k. dvorní nakladatelské a universitní knihkupectví ve Vídni vydalo právě v úpravě velmi elegantní katalog spisů nákladem jeho vydaných, kterýž skvělé vydává svědectví o záslužné činnosti této firmy na poli písemnictví právnického. Seznam knih vyplňuje celých 80 stránek a jsou to až na nepatrnou menšinu knihy právnické.

Úmrtí. Dne 4. srpna t. r. zemřel v Praze radní c. k. zemského soudu pražského p. Konrad maje let 63.

Vyznamenání. Radnímu c. k. zemského soudu v Praze panu Václavu Pokornému udělen při odchodu jeho na stálý odpočinek „v uznání dlouholetých věrných a výborných služeb jeho" titul a charakter radního vrchního soudu s prominutím tax.

Jmenování. Pan Frant. Smrčka, zemský rada u c. k. krajského soudu v Táboře, jmenován byl dne 5. srpna 1880 presidentem téhož krajského soudu.

O reformě bratrských pokladen hornických.

Sepsal Dr. **Albín Bráf**, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Pokračování.)

V té míře pak, v jaké probouzela se otázka dělnická, rostla i váha druhé překážky, kterouž úřadní správy dosti ostýchavě[8]) naznačují slovem: partikularistické snahy podnikatelů. Od r. 1867 rostla rychlými kroky výroba hornická, živě stavěly se dráhy železné, nové závody průmyslové hojně vznikaly, doly uhelné a železné potřebovaly stále více dělnictva, okolo r. 1870 je nedostatek sil pracovních již všude citelný, dělníci hojnou poptávku před sebou vidíce neradi na jednotlivý podnik se vázali a vždy byli ochotni přejíti od jednoho k druhému, kde okamžitě větší kynula mzda. Tuť staly se pokladny dolové vítaným prostředkem podnikatelům připoutati aspoň starší část dělnictva k podniku a zůstaly působivou zbraní proti odbojnému duchu dělnictva, i když doba jemu méně příznivá následkem náhle propuklé krise z r. 1873 neočekávaně přikvačila. Pokladna výhradně na dělnictvo jednoho podniku obmezená, dříve především jen se stanoviska techniky pojišťovatelské posuzovaná, objevila v těch časích neblahý význam svůj v sociálním zápasu stran. Straně podnikatelů byla pramenem moci nad dělnictvem, a to tím závažnějším, čím neutěšeněji poměry pro dělnictvo se vyvíjely, zvláště čím snáze bylo za důtklivé odevšad nabídky práce živly nepovolné a nepohodlné nahraditi jinými. Vždyť bylo v moci podnikatele jediným slovem výpovědi zbaviti dělníka, mnoholetého člena pokladny, veškerých nároků

[8]) Bergwerksbetrieb 1871 str. 118.

dosavadními příspěvky nabytých. Že ta možnost nezřídka skutečností se stávala a stihla i dělníka bez nejmenší viny jeho, dosvědčují opět samy správy úřadní, věru nikterak nepředpojaté na prospěch dělnictva.[9]) Tuť pak stával se i dělnictvu teprvé citelným vnitřní odpor mezi uznanou svobodou smlouvy pracovní a nuceným účastenstvím při pokladně určitého podniku. Uvážíme-li, že po r. 1873 i finanční resultáty správy pokladen horšiti se počaly, neboť jednak nepřibývalo více nového dělnictva jako dříve, kde neustálými přírůstky členů převahou mladých jmění pokladen rychle vzrůstalo, jednak zároveň rostl počet nemocných, invalidů, vdov a sirotků: jest na snadě, proč poměry pokladen jenom zostřovaly protivy sociální. Dosti zajímavý toho doklad poskytuje nám publikace z kruhu dělnictva samého, agitační brožura s nápisem: „Naše postavení naproti stávající správě bratrské pokladny",[10]) sepsaná v obou jazycích v hlavním sídle velmi živého ruchu dělnického ve velké severočeské pánvi hnědouhelné. Vyjímáme z ní následující charakteristické místo:

„Potrestaný zločinec, i když několik let vězení mu uloženo, bude s to, aby opět nabyl, čeho pozbyl trestem utrpeným, jestli že se pak jako řádný člen společnosti lidské zachová; ale horník ztrátou práv na podporu potrestaný utrpí tou pokutou škodu nenahraditelnou, jí celá budoucnost jeho v šanc se dává, neboť čeho smí se nadíti většina dělníků do budoucnosti, pozbudou-li práv, jichž naproti pokladně nabyli? Zdaž není takový trest ... u porovnání se všemi jinými spůsoby trestů příliš těžký? Byla-li pohnutkou tohoto trestního řízení snaha zachovati disciplinu, tedy se přece zapříti nedá, že jest ono přísnější, než nejpřísnější řízení disciplinární v říši rakouské, totiž vojenské. Neboť ví tu každý, co činiti má a co nemá . . . a trestem na něho uvaleným budoucnost jeho nikdy v té míře netrpí, jako trestem spomenutým nám horníkům ukládaným!"

Jestli že stesk takový možný jest se strany členů největší pokladny revírní na českém severu, jakž teprvé bude se věc míti při jednotlivých pokladnách dolových se skrovným počtem členů?

---

[9]) Bergwerksbetrieb 1868 str. 81.; 1872 str. 157. a násl.

[10]) Sepsána od několika horníků z Duchcova, jejichž podpisy nalézají se na stránce poslední a rozšířená valně mezi dělnictvem severočeské pánve hnědouhelné. Dělníci podepsaní jsou členové spojené duchcovsko-mostecko-hornolitvínovské bratrské pokladny.

Nelze zajisté upříti, že to stesk oprávněný. Největší část stanov bratrských pokladen ustanovuje, že člen pokladny pozbývá veškerých práv svých naproti ní nabytých z dosavadních příspěvků svých, jakmile buď z příčiny jím zaviněné propuštěn byl nebo dobrovolně vystoupil, a sice, je-li to pokladna dolová, jakmile opustí práci při tom kterém dole, je-li revírní, když opustí práci v revíru vůbec anebo vstoupí v něm k podniku, jenž při pokladně revírní zůčastněn není. Pro případ, že propuštěn byl dělník beze své viny, na př. následkem zastavené neb obmezené výroby, tedy považuje se za „dovolence“, jemuž za jistých podmínek se zachovají veškeré nároky dosud nabyté. Podmínkou nejčastěji se objevující bývá, že dovolenec, byv k návratu do práce vyzván, do jisté lhůty (na př. 14 dní) vyzvání vyhověti musí a že pak povinen jest, příspěvky k pokladně na čas dovolené vypadající složiti najednou neb ve lhůtách obnosem, jenž přiměřen jest průměru roku posledního před propuštěním na dovolenou.[11]) Podobným podmínkám snadno vyhoví dělníci, kteří v dobách slabší výroby, jakéž na př. při dolech uhelných pravidelně se dostavují, mívají na čas zabezpečeno zaměstnání jiné, na př. práci při rolnictví, a připraveni jsou na zavolání k práci hornické se vrátiti; jinak ale má se věc u těch, kdož následkem redukce dělnictva z mimořádných příčin propuštěni byli a našedše třeba konečně práci při jiném podniku, tam ihned do pokladny platiti musí; ostatně čím sešlejší dělník následkem mnoholeté práce hornické, tím tíže vůbec zase práce při hornictví najde. Vždy pak to záleží úplně na vůli podnikatele, chce-li

[11]) Taková ustanovení obsahují na př. stanovy teplické revírní pokladny, pokladny těžířstev Brittania a Schlossberg (Schlossberg-Colliery), dolů chabařovicko-herbických, též spojené pokladny mostecko-duchcovsko-litvínovské atd. Řídkou vyjímku tvoří na př. stanovy „pokladny dělníků při hornických a hutnických podnicích J. D. Starkových“ v okolí Falknova; poskytují totiž dělníkům bez vlastní viny propuštěným volbu, buď žádati zvláštní odbytné dle ustanovení stanov vyměřené, anebo t. zv. kviescenci, totiž dovolenou, tak aby při návratu do práce čas dřívějších vkladů jim vpočten byl, ne však čas dovolené, za který arci též ničeho neplatí. Pokladna pro dělnictvo kamenouhelných dolů pražské železářské společnosti poskytuje odbytné jen dělníkům beze své viny propuštěným, jestliže již déle než 10 let jako členové stálí do pokladny platili; dělník dovolený, jehož dovolená déle 8 dnů trvá, musí příspěvky přiměřené průměrné mzdě posledního půl roku dále platiti.

dělníka jako „dovolence" propuštěného zpět zavolati a tím staré nároky jeho na pokladnu oživiti čili nic. Dělník dobrovolně vystupující neb pro jakékoliv i sebe menší provinění propuštěný pozbývá veškerých nároků naproti pokladně. Finančnímu stavu pokladen jsou arci časté změny toho druhu výhodny; co dělník propuštěný neb z vlastní vůle odcházející do pokladny byl splatil, přirůstá jí po srážce přiměřeného příspěvku k výlohám na správu a na podporu nemocných jako čistý zisk k fondu, ješto risiko její jakožto pokladny zaopatřovací odpadlo. Ve krajinách, kde dělnictvo často se střídá, jako na př. ve jmenované již hnědouhelné pánvi severočeské, tvoří tato kategorie přírůstků ku fondům pokladen závažnou rubriku a právě tam mínění jest všeobecné, že nejedna pokladna solvenci svou jedině tomu střídání děkuje.[12]) Však jest rovněž na snadě, že podobné poměry důvěru dělnictva v pokladny měrou svrchovanou podrývají. Vidíť dělník v pokladně, jejíž členem státi se jest nucen, o jejíž členství a všecka z něho plynoucí práva do budoucnosti libovolná výpověď zaměstnatelova zbaviti ho může, jen zbraň, kterou sám zákon podnikateli naproti jemu do ruky tiskne. Na místě, aby byly prostředkem k řešení t. zv. otázky dělnické a tím i prostředkem sociálního míru, stávají se takto pokladny výpomocné prostředkem sociálního boje. Kdo chce za našich časů pokladny reformovati, musí i tohoto zřetele v plné míře dbáti. O čem se takřka nesnilo zákonodárci v čas vzniku nynějšího zákona horního, toho máme nyní všudy dosti, totiž nespokojeného dělnictva, kteréž se spřáteluje se socialistickými hesly zahraničnými, na okamžik arci všeobecnou tísní hospodářskou je sklíčeno, však připraveno k dalším bojům, jakmile příznivější konjunktura mu pokyne.

S dvojí tedy stránky objevila se organisace dosavadních bratrských pokladen vadnou, jednak se stránky techniky pojišťovatelské — a k té přihlíželo se výhradně neb aspoň především v reformačních snahách podnikatelů a úřadů báňských — a se stránky sociální, kterouž předkem na zřeteli má dělnictvo.[13]) Se strany úřadní množily se v letech 1867—1871 po-

---

[12]) I motivy k návrhu nov. zák. horn. z r. 1876 všímly si účinku, jaký časté střídání dělnictva na poměry pokladen má (str. 169.).

[13]) Naprosto se arci stanovisko sociální i na straně podnikatelů ignorovati nedalo, tak na př. v obvodu dřívějšího horn. hejtmanství kutnohorského žádají již r. 1871 podnikatelé pobouření hnutím

kusy, sloučiti menší pokladny dolové ve velké revírní, valně se jim ale nezdařilo; i tu pak přibývá také návrhů reformačních, ve kteréž příčině největších zásluh získalo si horní hejtm. celovecké, neméně však i, pokud se týče podnikatelů, korutanský spolek hornický i hutnický. K některým z návrhů jejich později krátce ještě přihlédneme. Po přání hlavně z těchto stran vysloveném předloženy r. 1871 „základní zásady o upravení poměrů výpomocných pokladen hornických“ jakožto návrh ministerský k posouzení příslušným úřadům i korporacím. Genesis návrhu toho souvisí ale s jinou událostí, kterouž snahy o reformu pokladen u nás v nové staví se světlo.

Jest známo všeobecně, že v zákonodárství rakouském zásady o ručení podnikatele pro případ pohrom spůsobených při provozování závodů živnostenských zostřeny jsou jedině pokud jde o neštěstí na drahách železných spůsobené (zákon ze dne 5. března 1869), kdežto v příčině závodů průmyslových a hornických všeobecné zásady občanského práva platí. Jinak v sousedním Německu. Říšský zákon německý ze dne 7. června 1871, jenž v §. 1. vzhledem na neštěstí při železnicích stejné stanovisko zaujímá, jako uvedený právě zákon rakouský, zostřil v §. 2. i ručení majitelů dolů, lomů a továren a sice v ten spůsob, že ručí oni za škodu spůsobenou, jestli že nějaký plnomocník neb zástupce jejich nebo nějaká osoba k řízení a dohledu na závod neb dělníky ustanovená vinou svou při výkonech služebních smrt neb tělesné poranění nějakého dělníka spůsobí. Dle §. 4. téhož zákona má za to podnikatel k náhradě škody zavázaný právo, sraziti si z obnosu uložené jemu náhrady tolik, co obnáší plat, kterýž osoba k náhradě právo mající obdrží z pokladny výpomocné neb pojišťovací, jestliže podnikatel do té pokladny pravidelně tolik přispívá, že činí jeho příspěvky aspoň třetinu příspěvků veškerých. Jelikož naše zákonodárství podobně zostřeného ručení nezná, je osud osob stížených něštěstím nějakým v dolech, nemohou-li důkaz o vině podnikatelově — zde dvojnásob těžký — provesti, mnohem horší než v Německu; dle stanov největší části pokladen přičte se v podobných případech poškozenému jistý počet let služebných (nejčastěji 10) k době skutečně vysloužené, ovšem vypadne i pak provise dosti skrovně, neboť právem bývají ony — jak samy úřadní zprávy praví — spíše

dělnickým v dolech Waldenburských, aby se pro celé Čechy jedna velká pokladna zřídila (Bergwerksbetrieb 1871 str. 121.).

almužnami; tak na př. obnášela průměrná roční provise na jednu osobu vůbec (invalida, vdovu, sirotka) připadající roku 1877 jen $33\frac{1}{3}$ zl.

Sotva že byl zákon německý právě naznačený v Německu zaveden, předložilo jej rakouské ministerstvo orby odborníkům hornickým s dotazem, zdali by nebylo záhodno, v Rakousku jej zavesti též. Máme tu před rukou zajímavé votum hornického spolku teplického.[14]) Spolek vyslovil se záporně, maje za to, že se to nesrovnává s povahou práce hornické, aby se zásad o ručení v zákoně německém obsažených v oboru hornictví vhodně užíti mohlo, neboť prý horník na rozdíl od dělníka továrního, celkem pouze mechanicky pracujícího, samostatně mysleti a jednati musí; i dělníci a dozorci, i podnikatelé při hornictví stejným neodvratným nebezpečím jsou vydáni, ba podnikatelé a dozorci ještě více; poslední příčiny pohrom nesnadno jest zjistiti atd. Právě vzhledem na tyto zvláštnosti hornictví zavedeny prý ode dávna pokladny a tudíž prý vhodnější krok bude reformovati pokladny, nežli nepřiměřeným způsobem modifikovati zásady o ručení dosud platné. Zdá se v skutku, že názory ty u vlády zvítězily, neboť upuštěno ode všech dalších kroků za účelem upravení zásad o ručení, za to ale vydány a k posouzení rozeslány byly spomenuté „základní zásady atd.“ Nové stanovisko, kteréž tudíž v zákonodárství rakouském vzhledem na pokladny od té chvíle do popředí stoupá, jest: nahraditi dokonalejší organisací pokladen to, čeho v jiných oborech podnikání novější doba zostřenými zásadami o ručení snaží se docíliti. Že vláda toto stanovisko v skutku zaujala, vysvítá i z okolnosti, že též nový návrh horního zákona z roku 1876 neobsahuje žádného ustanovení v příčině ručení podnikatelova za škody na životě a zdraví dělníkům při práci hornické spůsobené, kdežto přece všecky tři návrhy na opravu zákona živnostenského (1874, 1877, 1879) více méně vydatná zostření jeho obsahují.

Není zde místa rozebírati, zdali správné jsou důvody, pro kteréž předpis práva německého o ručení neb jiná norma ručení podnikatele zostřující vzhledem na hornictví by nevhodnou býti měla, kdežto v jiných odvětvích výroby se dopouští, patrno jest ale, že potřeba reformy pokladen za takových poměrů tím je důtklivější, a vyjímá se to dosti podivně, když uvážíme, že přes to dosud

---

[14]) Bericht des Vereins für bergbauliche Interessen im nordw. Böhmen r. 1871 str. 11. a 12., k tomu G. Schneider n. u. m.

na žádoucí opravu marně se čeká. Poměry pokladen mezi tím se věru nezlepšily. Nežli tedy k úvaze o návrzích opravních přikročíme, chceme o nynějším stavu pokladen obraz jakýsi si učiniti.

(Pokračování příště.)

Slovo o účincích záznamu práv knihovních.

Od T. Novotného, c. k. soudního adjunkta v Plzni.

Knihy veřejné, mají-li účelu svému vyhověti, musí býti spolehlivé, totiž poměry právní v nich se objevující musí býti pravé, musí v pravdě pozůstávati. To vyžaduje princip veřejnosti materielní, na němž knihy veřejné spočívati mají.[1])

Za tou příčinou jest nabytí práv knihovních na přísné formy vázáno (§§. 31. a 32. knih. řádu).

Avšak zákonodárce musí i k tomu přihlížeti, že touto přesností a materialní správností knih veřejných nesmí trpěti pohyblivost obchodu knihovního, rychlost nabytí práv ku knihovním předmětům, a ustanovil proto, že vedle vkladu práv do knih pozemkových i záznam jich, který není vázán na tak přísné formy, průchod má (§§. 35. a násl. kn. zák.).

Nastává však otázka, co nabýváme záznamem práv ve veřejné knihy? Že nenabýváme práva plného, o tom ovšem nemůže býti žádné pochybnosti, uvažování hodna však jestiť otázka, zdali záznamem skutečně zakládá se právo na výmince závislé, neb zakládá-li se jím pouze přednost pro právo, kteréž nabýváme teprv spravením záznamu?

Nejasné znění §. 438. ob. zák. obč., jenž ustanovuje, že praenotací nabývá se výminečné právo vlastnické (bedingtes Eigenthums-Recht), a §. 453. ob. zák. obč., dle něhož praenotací nabývá se výminečné právo zástavní (bedingtes Pfandrecht), vzniknouti dalo různým náhledům u věci této.

V době nejnovější tvrdí Schiffner (Systematisches Lehrbuch des österr. Civilrechtes seš. IV. str. 34.): „Zunächst hat man zu unterscheiden: 1) Einverleibungen etc. 2) Aus Gründen der Billigkeit durch Spaltung des Intabulationsaktes in zwei Theile, auch

---

[1]) Srv. Randa, Právo vlastnické str. 132. pozn. 4.

Verbücherungen unter laxeren formalen Voraussetzungen, damit Niemand ein Vorrecht abgewinne, Vormerkungen oder Pränotationen oder provisorische sogenannte resolutiv bedingte Eintragungen; ihr rechtlicher Bestand hängt von dem späteren aber rechtzeitigen Nachtrage den fehlenden Formerfordernisse, mit anderen Worten von ihrer seinerzeitigen Rechtfertigung ab." Zdá se tedy, že Schiffner má za to, že praenotací nabýváme to které právo knihovní, že však existence jeho další závisí na výmince, že se záznam spraví.

S náhledem tímto nesouhlasím. Mám za to, že záznamem práv knihovních nenabýváme, nýbrž pouze přednost pro to které právo, jež teprve později, totiž spravením záznamu nabýti se má, a chrání se ním nárok na právo knihovní, kteréž platně vtěliti se nemohlo, tím způsobem, že pozdější změny s předmětem jeho budoucí účinek jeho neruší.

Svrchu již podotknuto, že přísná jistota v příčině platnosti právního poměru, o jehož zápis do knihy pozemkové se jedná, docíliti se dá jen na újmu pohyblivosti a rychlosti obchodu knihovního, anoť nutné pak požadování přísných podmínek formálních nabytí práv knihovních stěžuje a zdržuje, a tudíž i žádoucí přednost práv těch ohrožuje. Pomýšleno proto na ústav, kterýmž by se vadě této odpomohlo. Patrno, že formální podmínky, za kterých se práv knihovních nabýti mohlo a mělo, musely se seslabiti, avšak tím též musel býti i účinek vkladu knihovního seslaben, čím slabší byly podmínky, tím slabší musil býti také účinek.

To bylo základem pro vznik praenotace.[2])

Z toho ale plyne, že praenotace spočívá na zásadě slušnosti, a sice se zřetelem k věřiteli, a účelem jejím že jest chrániti nárok na právo knihovní proti následkům spojeným se zásadou přednosti, totiž proti ztrátě přednosti, nikoliv ale že účelem jejím práva zakládati. Není tedy aktem, kterým bychom práv knihovních nabývali.[3])

Že tomu tak, svědčí i historický vývin záznamu práv knihovních.

V Čechách a na Moravě byly jaksi předchůdci záznamu tak zvané kondikce, kteréž dle vzoru práva saského obstávce, na jmění

---

[2]) Srv. Exner, Das Institut der Pfandrechts-Pränotation str. 27.

[3]) Srv. Exner, Hypothekenrecht str. 185. a Pfandrechts-Pränotation str. 28. a 32.

dlužníka povolené, i zástavní právo pojistily.[4]) V zemích německých nalezaly se tak zvané protestationes pro conservando jure et loco et de non amplius disponendo, které měly za účel nárok na právo knihovní, kteréž právoplatně vtěliti se nemohlo, tak dalece chrániti, aby pozdější změny s objektem jeho budoucí účinek nekazily.[5])

Patent o deskách zemských ze dne 22. dubna 1794 přijal tentýž princip a ustanovil v §. 15.: Účinek vkladu v hlavní knize na základě listiny vkladné jest, že upevňuje stav držení a oprávňuje intabulovaného držitele k výkonu práv držebních. Též se intabulací práva zástavní nabývají. Na záznam vztahuje se právo přednosti věřitelů, ant ten, jenž byl dříve v knihách zaznamenán, předchází tomu, kterýž byl později zaznamenán, třeba by pohledávka pozdějšího již dříve byla povstala.

I všeobecný občanský zákon, který po tomto patentu v platnost vešel, přijal tuto zásadu a vytkl ji v §. 438. ob. zák. obč. slovy: „by jemu nikdo přednosti neodňal". Avšak další ustanovení jeho, jakož i ustanovení §. 453. vyvolaly svým nejasným zněním různé náhledy.[6])

Ačkoliv §. 438. ob. zák. obč. tvrdí, že záznam se děje proto, aby nikdo praenotantovi přednosti neodňal, přece jak v tomto §. tak i v §. 453. ob. zák. obč. se ustanovuje, že záznamem tím nabývá se výminečné právo vlastnické, pokud se týče zástavní. Zdá se tedy, že ustanovení tato proti náhledu mému svědčí, a že občanský zákon historického vývinu záznamu práv knihovních pominul. Však přihlédneme-li blíže k ustanovením těmto, shledáme, že jenom nesprávná skladba těchto paragrafů to zavinila.

Zákonná ustanovení tato tvrdí, že praenotací se nabývá výminečné právo knihovní. Tu sluší předkem podotknouti, že kdyby tu také lze bylo mluviti o právu na výmince závislém, výminka ta přec nebyla by nikdy resolutivní, jak Schiffner tvrdí, nýbrž suspensivní. To plyne ze slov §. 438. ob. zák. obč.: „až záznam spraví, pokládán bude za pravého vlastníka", a pak znění §. 453. ob. z. obč., dle něhož podmínka tato účinkuje nazpět.[7])

---

[4]) Haan, Landtafelwesen str. 173.; Johanny, Geschichte und Reform der österreich. Pfandrechts-Pränotation str. 10. a násl.; Randa, Přehled str. 25.

[5]) Srv. Hofmann, Z. f. ö. u. PR. I. str. 289.

[6]) Srv. Hofmann n. u. m. str. 301.

[7]) Že podmínka v §§. 438. a 453. uvedená jest suspensivní, tvrdí

Účinek podmínky resolutivní jest ten, že právo za ní nabyté splněním podmínky této se pozbude, to však jest v odporu s účelem praenotace, dle níž se stav tabulární teprv splněním podmínky upraví.

Náhled však, který jsme v úvodu byli vyslovili, jest podpořen zejmena ještě úvahami následujícími:

Kdyby se pouhým záznamem právo knihovní již nabylo, nedalo by se ustanovení §§. 45. a 46. knih. zák., že se v případě neospravedlnění záznamu, záznam tento k žádosti praenotata vymazati má, se zásadou touto srovnati. Vždyť práv nabytých na pouhou žádost a prohlášení strany zavázané pozbýti nelze.; kdyby tu tedy skutečně bylo práva knihovního, tož bylo by lze o jeho existenci a právních jeho účincích rozhodovati pouze pořadem práva. Vždyť by se jinak muselo v tomto případě (jak i Klepsch, Tabularr. str. 61. tvrdí) sáhnouti k fikci, že právo záznamu neospravedlněného přechází na praenotata, což ale odporuje ustanovení §. 439. ob. z. obč. Účinek záznamu práv knihovních jest přesně vytknut v §. 438. ob. z. obč. slovy „by jemu nikdo přednosti neodňal", a ve spojení s §. 439. ob. z. obč. činí se skutečné nabytí práva závislým na spravení záznamu.[8])

Náhledu našeho zdá se býti i Stubenrauch (Comm. 3. vyd. I. str. 521.), jenž tvrdí: Da es manchmal geschehen kann, dass Jemand zwar einen giltigen Titel zur Erlangung des Eigenthumes hat, die unbedingte Eintragung desselben aber wegen Mangels einer tabularmässigen Urkunde nicht erwirken kann, so gestattet das Gesetz eine bedingte Eintragung, damit nicht ein Anderer das Vorrecht auf die in Frage stehende Sache erlange, vielmehr dem Vorgemerkten, wenn er die Vormerkung gehörig rechtfertiget, die Priorität gewahrt werde.

Nový knihovní zákon drží se vývoje historického. V §. 8. ad 2), kde se uvádí způsoby zápisů do knih a mezi nimi též zaznamenání, praví se: „zaznamenání, kterýmž kdo práva knihovního nabývá, neb se toto převádí, obmezuje nebo pomíjí toliko když se záznam potomně spraví." Totéž ustanovuje §. 40. knih. zák.

---

též Randa, Právo vlastnické str. 149.; Exner, Pränotation str. 44.

[8]) Dobře praví Klepsch: Pakli že §. 438. ob. zák. obč. užívá výrazu „podmíněné právo vlastnické" (bedingtes Eigenthumsrecht), jest výraz tento nesprávný, ano ospravedlnění není žádnou podmínkou práva vlastnického.

Ano §. 36. mluví o zaznamenání, aby někdo nabyl práva zástavního, a §. 42. ustanovuje, že v rozepři spravovací žalobník musí prokázati důvod právní k nabytí práva knihovního, kteréžto ustanovení by bylo zbytečným, kdyby zákon tento uznával zásadu, že pouhým záznamem to které právo knihovní se nabývá, a jeho další existence pouze od spravení záznamu závislou jest, neb pak by stačilo ustanovení, že má praenotant dokázati toliko pravost pohledávky.

Na tomtéž principu zakládá se ustanovení §. 45. kn. z., dle něhož praenotat, když záznam spraven nebyl, žádati může za výmaz jeho, a předpis §. 46. kn. z., že se spravení toto dle nálezu (nach Massgabe des rechtskräftigen Erkenntnisses) do knih zapsati má.[9])

Zásada tato zasahá též hluboce v život praktický, neboť z ní plyne, že ospravedlnění záznamu za panování starého knihovního řádu nabytého díti se musí dle §. 42. ad 2) nového knihovního zákona, a že tedy praenotant ve sporu na spravení záznamu třeba před platností nového knihovního zákona vydobytého, vždy právní důvod k nabytí práva knihovního dokázati musí, neb dle §. 5. ob. zák. obč. zákony nové toliko na práva již nabytá zpět neúčinkují. To uznává i praxe (viz rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. září 1873 č. 9229. sb. Gl. Ung. č. 5088., pak ze dne 27. dubna 1876 č. 1001. sb. Gl. Ung. č. 6121.).

Ze zásady této plyne dále, že ustanovení §. 51. kn. z., dle něhož lze výmaz práva zástavního supervklady obřemeněného povoliti toliko s tím doložením, že účinek výmazu v příčině práv podzástavních počne teprvé, když budou tato vymazána, na praenotaci vztahovati nelze, ježto dle §. 442. ob. zák. obč., který dle znění §. 445. ob. zák. obč. při všech právech věcných platí, nabývá superpraenotant jenom tolik práva, mnoholi měl praenotat, tento však, nespraviv záznamu, nenabyl práva zástavního, a jest tedy superintabulace bezvýslednou, ant ji základ uzmut byl. Tak roz-

---

[9]) Stylisace paragrafu tohoto není správná, neboť spravení toto se do knih nezanáší, nýbrž právo knihovní. Lepší jest znění knihovního zákona pro země uherské ze dne 15. prosince 1855 č. 222. ř. z., v němž v §. 100. se dí: Auf Grund des rechtskräftigen Erkenntnisses über die Rechtfertigungsklage findet, wenn und in so weit durch dasselbe die Vormerkung für gerechtfertigt erklärt wird, die Einverleibung dessen, was vorgemerkt worden ist, statt.

hodl c. k. nejvyšší soud nálezem ze dne 18. února 1874 č. 734. kniha judikátní č. 87. a Gl. Ung. č. 5272.

Dále plyne z toho, že předpisů min. nař. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. o hypothekární žalobě při pohledávkách, pro něž právo zástavní toliko zaznamenáno jest, užiti nelze, vždyť tu není statek hypothekou stížený (Pfandgut). Tak rozhodl c. k. nejvyšší soud dne 8. listopadu 1870 č. 12866. Gl. Ung. č. 3946.[10])

Konečně nemá praenotant tak zvané jus offerendi dle §. 462. ob. z. obč., ano toto dle výslovného znění přináleží toliko věřiteli zástavnímu (Pfandgläubiger).[11])

Samo sebou se rozumí, že věřitel, jehož pohledávka na nemovitém statku toliko zaznamenána jest, nemůže na dlužníka vydobýti platební rozkaz dle min. naříz. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. a též nemá prostředků v §. 61. kn. z. vytknutých.

Praktické případy.

Lhůta „v měsících od srpna až do prosince“. K čl. 347. obch. zák.

A. objednal listem ze dne 27. dubna 1877 u kupce B. 30 barellů petroleje po $26^3/_4$ zl. za 100 kilo s 20% tarou a vymínil si, že objednané zboží v měsících od srpna do prosince 1877 dodáno býti má. Až do měsíce listopadu 1877 odevzdal prodavatel kupujícímu 16 barellů petroleje, kteréž tento bez námitky přijal. Posledních 14 barellů však, které prodavatel s fakturou na 526 zl. 18 kr. v prosinci 1877 kupujícímu zaslal, zdráhal se tento převzíti, pročež zasílatel zdráhání notářem osvědčiti a pak zboží, napřed tím pohroziv, veřejně prodati dal. Z utržené kupní ceny

---

[10]) To uznává Pražák, „Slovo k povaze hypothekární žaloby“, Právník XI. str. 42. pozn. 21., pak Exner, Publizitätsprinzip str. 71. a 72., jenž tvrdí: Die Hypothekarklage ist eine stricti juris actio, gründet sich allein auf die Thatsache des formell richtigen Bestandes des Tabularrechtes.

[11]) O tom komentátoři se nikdež nezmiňují, avšak uznává to Exner ve svém spisu: Das Institut der Pfandrechts-Pränotation str. 45.

obdržel 172 zl. 89 kr. a zbytek z ceny fakturované 353 zl. 29 kr. zažaloval.

Žalovaný namítal předně, že dodání bylo opozděné, poněvadž dle listu objednávacího zboží objednané nejdéle do konce měsíce listopadu odevzdáno býti mělo a nabídl také důkaz znalecký o tom, že slova „v měsících od srpna do prosince“ v listu objednacím dle obchodního obyčeje znamenají lhůtu od srpna do posledního listopadu, kdežto žalobník nabídl se k důkazu, že znamenají lhůtu od srpna až do posledního prosince 1877. Dále popřel žalovaný, že zboží jemu v prosinci 1877 zaslané vážilo 2458 kilo, tára že obnášela 491 kilo a že tedy čistá váha činila 1967 kilo.

O zmíněném obchodním obyčeji byl důkaz znalci proveden a potvrdili tito, že lhůta k dodání zboží zmíněným listem objednaného znamená lhůtu 1. srpnem 1877 počínající a posledním prosincem 1877 končící.

C. k. krajský soud v Novém Jičíně uznal rozsudkem ze dne 28. října 1879 č. 5655. podle žaloby.

Důvody.

Žalovaný se přiznal, že smlouvu kupní a dodavací, o kterou se zde jedná, s žalobníkem uzavřel, namítá však, že nebyl povinen, zboží teprvé v prosinci 1877 jemu zaslané převzíti, poněvadž zboží toto dle listu objednávacího nejdéle do konce měsíce listopadu 1877 dodáno býti mělo. Avšak znalci, na které dle čl. 279. uznáno bylo, potvrdili, že z listu objednávacího podle obyčeje obchodního vysvítá, že zboží objednané ještě v měsíci prosinci platně dodáno býti mohlo. Nelze tedy pochybovati, že žalobník zboží ještě v prosinci 1877 zaslati mohl a že žalovaný byl povinen, zboží toto převzíti. Na další námitku žalovaného, že zásylka 14 barellů petroleje nevážila 2458 kilo, tára že 491 kilo a čistá váha 1967 kilo neobnášela, nemohlo se vzhledem k ustanovení čl. 347. a 349. obch. zák. bráti ohledu, poněvadž podle těchto ustanovení zákonních na kupujícího náleží, aby zboží jemu odněkud jinud zaslané bez odkladu ohledal, a shledal-li by, že nečiní za dost smlouvě aneb zákonu, prodávajícímu ihned to oznámil. To se však nestalo. Neb žalovaný zboží nikoliv pro objevené nedostatky, nýbrž toliko z té příčiny převzíti se zdráhal, poněvadž dle jeho náhledu zboží pozdě bylo dodáno.

Žalovaný konečně také namítal, že žalobník neměl práva, zboží bez dřívějšího pohrožení prodati a že okresní soud v L.

k povolení a vykonání toho prodeje nebyl příslušen. Avšak také tato poslednější námitka jest vzhledem k §§. 46. a 57. j. n. právě tak bezdůvodná, jako námitka, že prodej neměla býti provedena u soudu. Neb čl. 343. obch. zák. předpisuje, aby prodej stala se veřejně, a mezi veřejné prodeje patří dojista také dražba soudem povolená.

Bezdůvodná jest konečně také námitka, že žalobník před prodejí žalovanému tím měl pohroziti, poněvadž dražba v měsíci lednu byla povolena, o čemž žalovaný uvědoměn byl a dle čl. 357. obch. zák. dřívějšího pohrožení zapotřebí není. Žalovaný jest tedy dle čl. 357. obch. zák. povinen, žalobníkovi veškerou škodu nahraditi.

K odvolání žalovaného změnil c. k. mor.-slez. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 24. prosince 1879 č. 13592. rozsudek první stolice a uznal na přísahu o té okolnosti, „že žalobník 14 barellů petroleje ve faktuře *B.* naznačených a váhou 2458 kilo a obvyklou tárou 491 kilo žalovanému v prosinci 1877 zaslal a fakturoval.“

Důvody.

Soudce první vším právem uznal, že zboží listem *A.* objednané až do 31. prosince 1877 platně dodáno býti mohlo, poněvadž již dle obecné mluvy lhůta ustanovená do nějakého času, také na tento čas se vztahuje, a je-li konec lhůty celý měsíc, tedy končí lhůta teprvé posledním dnem tohoto měsíce. Ostatek srovnává se tento výklad dle dobrozdání znalců také s obchodním obyčejem.

Musí se soudci prvnímu přisvědčiti v tom, že v příčině této smlouvy dodací platí ustanovení čl. 357. obch. zák. Jestiť ospravedlněno, že prodej zboží žalovanému zaslaného stal se na účet žalovaného, poněvadž zdráhání tohoto, zboží jemu zaslané převzíti, notářem bylo osvědčeno, a hned po vypršení lhůty ku placení u okresního soudu v L. žádost za prodej podána byla, což dle čl. 343. obch. zák., který soudní prodej nevylučuje, státi se mohlo, poněvadž konečně žalovaný o prodeji uvědomën byl.

Třeba však bylo odvolání i v tomto ohledu bezdůvodné, přece nelze prvnímu soudci přisvědčiti v tom, že žalovaného bezvýminečně odsoudil k placení zažalovaného obnosu 353 zl. 29 kr. Neb žalovaný popřel také, že 14 barellů petroleje s fakturou *B.* jemu zaslaných 2458 kilo vážilo a tára že obnášela 491 kilo. Náleželo tedy na žalobníka, aby také prokázal množství zboží, které v pro-

sinci 1877 žalovanému zaslal, a nemůže se povinnosti k tomuto důkazu sprostiti, odvolávaje se na čl. 347. a 349. obch. zák., že žalovaný zaslanému zboží žádných vad nevytýkal; neb čl. 347. obch. zák. předpokládá, jak již z úvodu jeho vysvítá, že zboží zaslané skutečně odevzdáno bylo, ustanovení tohoto článku nemá tedy místa, když zboží kupujícímu bylo sice zasláno, tento však přijmutí odepřel. Nehledě ani k tomu, že čl. 347. obch. z. vztahuje se jen na nedostatky v jakosti, nikoliv však na nedostatky ve množství zaslaného zboží, nelze v případu tomto množství zboží zaslaného považovati za prokázané, pročež na důkaz přísahou nalézti se muselo.

K dovolání žalobníkovu potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice z následujících

důvodů:

Žalovaný se přiznal, že listem *A.* od žalobníka 30 barellů petroleje objednal a že také od srpna až do listopadu 1877 16 barellů obdržel, a také připouští, že jemu žalobník v prosinci 1877 14 barellů (dle faktury váhou 2458 kilo a s obvyklou tárou 491 kilo) zaslal. Jest také zjištěno, že žalovaný o zaslání toho zboží na místo, kde svůj závod má, věděl, že však zboží toto, aniž by je byl prohledl, žalobníkovi k disposici ponechal, poněvadž dle jeho náhledu pozdě bylo zasláno. Že však tento náhled žalovaného pravý nebyl, to již oba nižší soudy obšírně odůvodnily, pročež postačí v tomto ohledu na zmíněné důvody poukázati.

Žalovaný, nejsa oprávněn přijetí zboží jemu zaslaného odepříti, byl povinen, chovati se dle předpisu čl..347. a 349. obch. z., chtěl-li jinak nějaké nedostatky vytýkati. Avšak těchto předpisů zákona žalovaný úmyslně si nevšímal, na upomínky žalobníkovy záporně odpovídal, na prodej jemu oznámený nedbal, a vůbec tak se choval, jakoby závazku svému úplně zadost byl učinil. Že tedy při takovém jednání žalobníkovi z veškeré škody práv jest, nepotřebuje dalšího odůvodnění. Rozsudek první stolice jest v tomto ohledu ospravedlněn, a nebylo potřebí, rozsudek tento změniti, poněvadž v případě přítomném důkazu o množství zaslaného zboží zapotřebí není, an žalovaný zboží prohlednouti opomenul, pročež také se musí za to míti, že zaslané zboží bylo podlé úmluvy.

Arciť nebylo zboží žalovanému bezprostředně do rukou aneb do jeho schování odevzdáno, avšak ve smyslu §. 347.—349. ob. zák. obč. takové tradice zapotřebí není, nýbrž dostačí odevzdání

takové, jímž nabude kupující možnost, se zbožím skutečně nakládati, stav jeho ohledati a skoumati, zdali je přijmouti může. Možnost tato byla žalovanému poskytnuta a činnost žalobníkova k odevzdání zboží ukončena. Zdráhal-li se žalovaný zboží jemu zaslané převzíti, nebyla tím lhůta k dodání zboží a ku splnění povinností v §. 347.—349. ob. zák. obč. naznačených odročena a dlužno ustanovení těchto článků, ježto na zřeteli mají, jaké vlastnosti zaslané zboží podlé smlouvy aneb podlé zákona míti musí, nejen na vady v jakosti, nýbrž i na nedostatky v množství zaslaného zboží vztahovati. Opomenutí žalovaného nebylo tím napraveno, že za několik měsíců po zaslání zboží teprvé v odvetu na žalobu popřel, že zaslané zboží váhu ve faktuře udanou skutečně mělo, poněvadž na takové opozdělé oznámení — pakli jednoduché popírání vůbec za oznámení považovati se může — ohledu bráti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 1880 č. 2744. —a.

K pojmu důvěry v knihy veřejné.

Marie Klingrová z Chlistova koupila v exekuční dražbě usedlost č. pop. 10. v Chlistově i vydobyla na základě odevzdací listiny knihovního zápisu svého práva vlastnického. Dle odhadního protokolu patřilo k usedlosti té 7 jiter 1105□° pozemků, kdežto 19 jit. 1498□° bylo společných usedlosti této a usedlostem č. pop. 13., 13*a.* a 23. v Chlistově, kteréž všecky rozdělením z jedné usedlosti povstaly. Při rozdělení zůstal totiž les nedělen ve spoluvlastnictví držitelů těchto čtyř usedlostí. Lesa toho užívali manželé Josef a Anna Bartuňkovi společně s držiteli usedlostí č. p. 13., 13*a.* a 23. v Chlistově po delší dobu, z knih pozemkových však toto jejich právo užívací zřejmo nebylo. Marie Klingrová, stanouc se vlastnicí usedlosti č. pop. 10. v Chlistově, podala dne 15. února 1878 na manžele Josefa a Annu Bartuňkovy žalobu a žádala, aby nalezeno bylo, že jí přísluší neobmezené právo užívání a vlastnictví usedlosti č. pop. 10. v Chlistově a spoluvlastnictví pozemků k usedlosti její a usedlostem č. pop. 13., 13*a.* a 23. v Chlistově společně patřících ve výměře 19 jiter 1498□°, že manželům Bartuňkovým spoluužívání těchto pozemků nepřísluší a že jsou povinni, takového spoluužívání se zdržeti.

Vytknuvše neurčitost prosby žalobní, ana žalobkyně nehledá uznání určitého podílu spoluvlastnického, popřeli žalovaní, že by usedlosti č. pop. 10. v Chlistově nějaké pozemky s jinými usedlostmi společné byly, any knihy pozemkové o tom určitého neví, i namítali dále, že jim ostatně dle smlouvy spoluužívání lesa společného přísluší s držiteli usedlosti č. pop. 13., 13*a*. a 23. v Chlistově, neboť oni prodavše usedlost č. pop. 10. v Chlistově smlouvou ddto. 19. února 1866 manželům Františku a Rosalii Strnadovým, vyhradili si pro sebe a své dědice vedle odst. V. této smlouvy dolení háj čili les k svobodnému užívání; jestli tedy žalovaní nějakého lesa užívali, vykonávali tím jen služebnost užívání smlouvou takto vyhraženou. Manželé Strnadovi prodali usedlost tuto smlouvou ddto. 6. dubna 1867 Josefu Petrákovi tak jak sami ji drželi a jí užívali neb k tomu oprávněni byli. Josef Petrák prodal usedlost tu smlouvou ddto. 22. srpna 1867 manželům Františku a Marii Klingrovým opět s těmi právy a břemeny, jak on ji držel a jí užíval; tito manželé postoupili usedlost tu smlouvou ddto. 16. června 1874 svému synu Josefu Klingrovi opět s těmi právy a závazky, jak ji sami drželi a užívali; z tohoto pak přešla usedlost tato v exekuční dražbě na jeho manželku, žalující Marii Klingrovou.

Všickni tito vlastníci zdrželi se ve prospěch žalovaných manželů Bartuňkových užívání toho lesa, a tito ho skutečně až do poslední doby s držiteli usedlosti č. pop. 13., 13*a*. a 23. v Chlistově společně užívali a o dříví společně v něm sdělané losem se dělili. Žalobkyně již před dražbou o tom věděla a věděti musila, že držiteli usedlosti č. pop. 10. v Chlistově užívání lesa toho nepřísluší, nýbrž že toto náleží manželům Bartuňkovým s držiteli ostatních 3 usedlostí. §. 1500. ob. zák. obč. že jim, žalovaným, nemůže býti na újmu, poněvadž služebnosti nenabyli vydržením, nýbrž smlouvou.

Žalovaní skutečnosti uvedené dokazovali listinami i svědky, žalobkyně nabídla o tvrzeních svých v příčině spoluvlastnictví k lesu důkazy svědky, znalci a soudním ohledáním.

Důkazy od žalobkyně i žalovaných nabídnuté byly přísudkem ze dne 28. prosince 1878 č. 7829. připuštěny, provedeny a na to rozsudkem ze dne 5. září 1879 č. 5088. nalezeno, že se žaloba i s prosbou v ní položenou zamítá z následujících

důvodů:

1) pro neurčitost žalobní prosby, pokud jde o nález, že žalující jest spoluvlastnicí lesa č. parc. 143., neboť výraz spoluvlast-

nictví bez udání poměru k celku jest úplně neurčitý (§. 10. knih. ř.);

2) poněvadž žalující neprokázala práva vlastnického k nějakému oddělenému dílu lesa toho, neboť listinami od ní předloženými dokázala pouze právo vlastnické k usedlosti č. pop. 10. v Chlistově, nedokázala ale, že k ní náleží knihovně neoddělený nějaký díl lesa č. parc. 143., ano to z listin přiložených seznati nelze;

3) důkaz svědecký žalobkyní provedený není spůsobilý k dokázání vlastnického práva, nýbrž jen k dokázání děje, jehož k odůvodnění práva vlastnického potřebí, děje takového však žalobkyně svědky neprokázala.

Přes odvolací stížnost žalobkyninu potvrdil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 18. listopadu 1879 č. 32191. rozsudek první stolice.

Důvody.

K důvodům stolice první přidati dlužno, že žalující usedlosti č. pop. 10. v Chlistově dle výminek dražebních s právy a závazky svého předchůdce v držení nabyla, a že, jak ze smluv žalovanými předložených vyplývá, předchůdce její v držení usedlost č. pop. 10. v Chlistově převzal s tím obmezením, že žalovaným a jich dědicům užívání onoho lesa, který dle protokolu o soudním ohledání sporným jest, dovolí, a konečně že žalovaní dle výpovědí svědků skutečně od uzavření smlouvy od r. 1866 zmíněného lesa užívali, žalobkyně také před dražbou o tom věděla a věděti musila, tudíž o osobování si služebnosti s jejich strany mluviti nelze. Není tudíž třeba pouštěti se do objasňování otázky, zdali žalující spoluvlastnictví zmíněného lesa prokázala čili nic.

Mimořádné dovolací stížnosti c. k. nejvyšší soud místa nedal.

Důvody.

Rozsudky nižších stolic zákonu a stavu věcí úplně odpovídají. Zmatku anebo patrného bezpráví tu není. Žalobkyně spoluvlastnictví sporného lesa listinami neprokázala, ani důkazu toho svědky nebo znalci neprovedla, naopak ale žalovaní o svých tvrzeních v příčině užívání lesa sporného, o nabytí užívání toho smlouvou, jakož i o tom, že žalobkyně o tom věděla, důkaz provedli.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 10. března 1880 č. 1001.

JUDr. Josef Vaněk.

K výkladu na §. 1420. ob. zák. obč.

Dr. Sv. K., opatrovník nezvěstné Anny Juliany Stumwollovy podal dne 7. července 1874 pod č. 19277. na Josefa Komínka u c. k. zemského soudu v Praze rozkazní žalobu na zaplacení jistiny 1160 zl. na domě žalovaného č. p. 952.—II. v Praze na pololetní výpověď pojištěné a šesti ze sta v pololetních lhůtách dekursivních pod následky §. 195. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. zúročitelné i s šestiprocentními úroky od 16. listopadu 1873 zadrželými, poněvadž úroková lhůta dne 16. května 1874 splatná zaplacena nebyla a následky citovaného §. 195. tudíž nastaly.

K žalobě té vydal c. k. zemský soud dne 11. července 1874 pod č. žaloby podle prosby její platební příkaz k žalovanému. Ten podal dne 17. srpna 1874 pod č. 23926. námitky, v nichž dovozoval: koupil jsem dům č. p. 952.—II. dne 9. ledna 1873. Úroky ze žalovaného kapitálu za mého držení dospěly po prvé dne 16. května, po druhé dne 16. listopadu 1873. Pokaždé si žalující opatrovník pro úroky přišel i byly mu vyplaceny. Počátkem května 1874 odjel jsem do lázní a odjížděje odevzdal jsem své dceři Julii peníze k zaplacení pololetního úroku dne 16. května 1874 dospívajícího potřebné, aby je žalobci, až si zase pro ně přijde, odevzdala. Když jsem se takto co na mne bylo opatřil, odjel jsem. Moje dcera Julie měla v bytě mém peníze pro žalobce připraveny, ten si však pro ně nepřišel a překvapil mne právě se navrátivšího přítomnou žalobou. Jedná se tu o placení mimo případ smlouvy, neboť jsem povinen platiti nikoliv co dlužník osobní, nýbrž co majitel hypotheky. Vedle §. 1420. ob. zák. obč. jest dlužník jen povinen peníze připraveny míti a věřitel jest povinen pro ně si do bytu dlužníkova přijíti. Já k čemu byl jsem povinen učinil a nikoliv já, nýbrž žalobce jest v prodlení, že pro peníze si nepřišel, jeho tedy stihnouti mají následky (§. 1419. ob. zák. obč.).

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. listopadu 1874 č. 32117. platební příkaz ze dne 11. července 1874 č. 19277. zrušil a žalobu zamítl.

Důvody.

Vedle dlužního listu ddto. 16. května 1866 zavázali se tehdejší vlastníci domu č. pop. 952.—II. František Guth, Amalie Esopová

a Victor Guth, že zápůjčku 1160 zl. jim od dra. K., jakožto opatrovníka nezvěstné Julie Stumwollové roz. Procházkové poskytnutou a hotově vyplacenou, pěti ze sta v pololetních lhůtách dekursivních bez jakékoliv srážky pod následky §. 195. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. zúrokují a úroky v Praze platiti budou. Tento pětiprocentní úrok byl vedle prohlášení potomního vlastníka domu č. pop. 952.—II. Samsona Meroresa ddto. 17. listopadu 1872 na šest ze sta zvýšen.

Tento závazek na domě dotčeném vězící přešel na žalovaného Josefa Komínka vedle smlouvy trhové s S. Meroresem uzavřené ddto. 9. ledna 1873 a předpisu §. 443. ob. zák. obč. J. Komínek jest tudíž zavázán zápůjčku na domě jeho knihovně zjištěnou šesti ze sta v Praze zúrokovati. On toho také nepopírá, nýbrž namítá, že hotov byl propadlé úroky z řečené zápůjčky zaplatiti.

Jedná se tedy jediné o otázku, zdali žalovaný majitel hypotheky zavázán byl úroky platiti u žalobce, či měl-li žalobce v zastoupení věřitelky placení v bydlišti hypothekárního věřitele přijímati, resp. tam o zaplacení ho žádati.

Vedle §. 1420. ob. z. obč. měl Jos. Komínek, jakožto dlužník hypothekární toliko povinnost úroky dne 16. května 1874 splatné v místě svého bydliště t. j. ve svém bytě platiti. Neboť v dlužním listu ddto. 16. května 1866, jenž žalovaného, jakožto nynějšího vlastníka domu č. p. 952.—II. vedle §. 443. ob. z. obč. právě tak zavazuje, jako původní smluvníky, jest Praha co místo platební udána, nikterak ale není uložena hypothekárnímu dlužníku povinnost, aby propadlé úroky platil v bytu veřitelky nebo jejího zástupce. Když pak ve směru tom nic ustanoveno nebylo, platí jediné §. 1420. ob. z. obč., pročež v případě tomto může býti sice řeč o prodlení věřitelově, jenž úroky v čas splatnosti v bytu dlužníkově přijeti měl, nikterak ale o prodlení na straně žalovaného.

Nemůže tudíž za to pokládáno býti, že by byly nastaly podmínky §. 195. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z., a nemohlo by za to ani tenkrát pokládáno býti, kdyby dokázalo se, že žalovaný k žalobci, jak udává, když tento po druhé úroky vybíral, vyjádřil se, že příště nebude ani úroků platiti ani vypovídati, poněvadž bylo přece věcí žalobcovou, aby při propadnutí třetí lhůty úrokové byl na jisto postavil, že dlužník závazek svůj k zaplacení úroků splniti odpírá a že tedy následky citovaného §. 195. průchod mají.

Musil tedy platební příkaz zrušen býti.

K odvolání se žalobcovu c. k. vrchní zemský soud v království Českém rozhodnutím ze dne 28. prosince 1874 č. 33383. rozsudek první stolice zrušil a platební rozkaz ze dne 11. července 1874 č. 19277. v moci a platnosti zachoval.

Důvody.

Rozhodnutí tohoto případu závisí na zodpovědění otázky, zdali tenkrát, když žalobce i dlužník v témž místě bydlejí a když placení v témž místě jen zcela všeobecně umluveno, má se platiti v bytu věřitelově či v bytu dlužníkově. Neboť žalobu jen tehdy lze míti za oddůvodněnou, když pokládá se za to, že žalovaný dlužník opatrovníku věřitelčině v bytu jeho dospělé úroky kapitálu následkem §. 443. ob. z. obč. převzatého složiti měl.

Otázku mezi stranami spornou, má-li tu místo první či druhá alinea §. 1420. ob. z. obč., není tu potřebí rozbírati, poněvadž, třebas souhlasně se žalovaným pokládalo se za to, že se tu jedná o placení kromě smlouvy, rozepře v jeho neprospěch vypadnouti musí. Neboť zákonné ustanovení, že v tom případě dlužník v místě svého bydliště platiti má, vedle jasného znění §§. 1420. a 1424. ob. z. obč. jen v ten smysl vykládati se může, že dlužník věřiteli placení přinésti musí.

Z těch důvodů rozsudek prvního soudce změněn a platební rozkaz v platnosti zachován.

Přes dovolací stížnost žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice.

Důvody.

František Guth, Amalie Esopová a Victor Guth dlužním listem ddto. 16. května 1866 výslovně se zavázali, že jistinu 1160 zl. Anně Julianě Stumwollové pěti ze sta v pololetních lhůtách dekursivních pod následky §. 195. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z, zúrokují. Vyjádřením Samsona Merorosa ddto. 17. listopadu 1872 byly úroky ty na 6% zvýšeny i bylo podotčeno, že mají se odváděti opatrovníku A. J. Stumwollové.

Závazek tento přešel i na žalovaného, jenž domu za hypotheku daného č. pop. 952.—II. v Praze na základě trhové smlouvy ddto. 9. ledna 1873 nabyl, i byl tedy zavázán šestiprocentní úroky z dotčeného kapitálu v pololetních lhůtách dekursivních dotčenému opatrovníku odváděti. Jestli že měl žalovaný peníze k placení pohotově, není tím tedy prodlení jeho u placení úrokův

ospravedlněno i nemůže ho to právních následků prodlení osvoboditi. Skutečnost, že opatrovník dvakráte svého kancelistu pro úroky poslal a že je žalovaný ve svém bytě platil, nezakládá ještě pro opatrovníka závazku, aby si pokaždé pro úrok do bytu dlužníkova poslal, jakož nejeví se také skutkem, jenž by oddůvodňoval užití §. 863. ob. z. obč.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 1875 č. 2411. St.

Žaloba vyzývací při zamýšlené stavbě.

M. Č., obchodník v Opavě, vyzval slečny M. M., R. M. a F. M., vlastnice městské usedlosti v Opavě u c. k. zemského soudu tamtéž vyzývací žalobou dne 23. září 1879 pod č. 8414. podanou: „aby svá práva proti stavbě, již on co soused vyzvaných na zadním díle své usedlosti č. 166. v Opavě dle přiloženého rysu zamýšlí, v ustanovené jim lhůtě provedly, jinak že by jim stran této stavby věčné mlčení uloženo a vyzývateli provedení stavby dle přiloženého rysu povoleno bylo.

C. k. zemský soud v Opavě nařídil výměrem ze dne 26. září 1879 č. 8414. vyzvaným slečnám, aby na tuto žalobu do 30 dnů podaly žalobu vyzvanou, jinak že by jim věčné mlčení uloženo a vyzývateli dovoleno bylo zamýšlenou stavbu provésti.

Na tento výměr podal zástupce vyzvaných stížnost v ten smysl, že dle §. 68. ob. ř. s. mělo na vyzývací žalobu vyzvaným nařízeno býti, aby zodpovídaly žalobu vyzývací aneb žalobu vyzvanou podaly a ve smyslu §. 72. ob. ř. s. svá domnělá práva proti zamýšlené stavbě provedly. Dovozováno, že všeobecné pravidlo v §. 68. ob. ř. s. vyslovené i z ohledu vyzývací žaloby při zamýšlené stavbě průchod má, což následuje z §. 72. ob. ř. s., jenž v poslední větě jasně dovolává se §§. 68. a násl.

C. k. mor. sl. vrchní soud zemský v Brně potvrdil však rozhodnutím ze dne 28. října 1879 č. 11563. výměr první stolice s tím dodatkem, že odpověď na vyzývací žalobu zde místa nemá,

poněvadž

v tomto případě nejedná se o vyzývací spor ve smyslu sedmé hlavy obecného řádu soudního, kde §§. 68. a 70. místa mají, nýbrž

o vyzvání při zamýšlené stavbě, pročež výměr prvního soudu se smyslem §. 72. ob. s. ř. jest v úplné shodě.

Na toto rozhodnutí podaly vyzvané mimořádnou stížnost, kladouce v ni důraz na to, že vyzývatel při stavbě chce odstraniti zeď, kteráž jest v držení jejich (§. 323. ob. z. obč.) a dovolávajíce se nálezův c. k. nejvyššího soudu v kn. jud. č. 1. a ve sbírce Ung.-Gl. č. 110., 205. a 1633. žádaly, aby se jim alternativně nařídilo, aby buď vyzývací žalobu zodpovídaly neb vyzvanou žalobu podaly.

C. k. nejvyšší soud však potvrdil výměr první stolice,

poněvadž

není tu podmínek dvorského dekretu ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s., naopak srovnalá vyřízení nižších soudů ustanovení §. 72. ob. s. ř. vyhovují a též dosud zjištěno není, že by vyzvané slečny v držení zdi byly, již sobě vlastní.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1879 č. 13609.

Dr. Frt. Kadlčík.

Kollise nároků dědických.

K pozůstalosti Josefa Š., jenž učinil písemné poslední pořízení, přihlásila se Alžběta J. co dědička testamentární. Jelikož v testamentu bylo více odkazův učiněno, bylo u notářství v Dobříši na den 17. září 1877 ustanoveno stání k slyšení interessentů a k projednání pozůstalosti. Avšak dne 16. září 1877 pod č. 5770. přihlásila se manželka zůstavitelova, jíž nebylo v testamentu zpomenuto, k pozůstalosti této. O přihlášce této se zástupce testamentární dědičky a legatářů při stání dne 17. září 1877 záporně vyjádřil a žádal, aby soud odkázal Eleonoru Š. na pořad práva.

U vyřízení žádosti výše dotčené a protokolu ze dne 17. září 1877 přijal c. k. okresní soud v Dobříši výměrem ze dne 27. září 1877 č. 5803. přihlášení se Eleonory Š. co dědičky ze zákona k pozůstalosti po zemřelém manželi jejím Josefu Š. k soudu a poukázal Eleonoru Š., by nejdéle do 4 neděl žalobu svou proti dědicům ze závěti se přihlásivším o neplatnost závětu a o nález, že jí přísluší ze zákona právo na dědičný podíl po Josefu Š. a právo z jeho pozůstalosti slušnou výživu žádati, dále žalobu o uznání vlastnictví některých věcí podala, sice že by žaloby ty se více ne-

přijaly a pozůstalost že by se dle závěti Josefa Š. projednala a věci svrchu řečené by se co vlastnictví Josefa Š., resp. jeho pozůstalosti považovaly.

Na výměr tento stěžoval si zástupce Eleonory Š. a c. k. vrchní soud zemský dal stížnosti této rozhodnutím ze dne 5. listop. 1877 č. 30318. pokud se týče odkázání Eleonory Š. s jejím nárokem na pozůstalost Josefa Š. na pořad práva, místo a zrušil v odpor vzatý výměr, zachovav jej v platnosti co se týče odkázání stěžovatelky na pořad práva k provedení nároků na nedostávající se jí výživu a práva vlastnického k těm kterým svrškům. Co pak se týče odkázání stěžovatelky k žalobě dědické, nařízeno c. k. okresnímu soudu, by k vyslechnutí obou k pozůstalosti se přihlásivších dědiček Alžběty J. a Eleonory Š. o otázce, která z nich proti druhé co žalobkyně vystoupiti má, stání u soudu ustanovil a pak o uvedené otázce rozhodl.

Důvody.

K pozůstalosti Josefa Š. se přihlásily Eliška J., která v předložené poslední vůli, nehledíc k oněm věcem, s nimiž jinak naloženo bylo, jediná co dědička testamentární ustanovena jest — a Eleonora Š., choť bezdětného zůstavitele, ze zákona.

Obě přihlášení se k dědictví byla přijata, a jelikož sobě odporují, má se řízení v §. 125. zák. ze dne 9. srpna 1854 č. 408. stanovené zavésti. Jelikož proti tomuto předpisu c. k. okresní soud k jednostrannému toliko vyjádření interessentů k stání za příčinou projednání pozůstalosti se dostavivších a bez slyšení stěžovatelky rozhodl, musí toto rozhodnutí co předčasné zrušeno a předchozí slyšení obou dědiček ustanoveno býti.

Co se týče odkázání stěžovatelky k podání žaloby k tomu účelu, aby provedla svůj nárok na nedostávající se výživu a na vlastnictví svršků ve výměru v odpor vzatém uvedených, musel výměr týž i v tom kuse zrušen býti, poněvadž prokázání těchto nároků pokračování v projednání pozůstalosti samo o sobě nevadí a proto soud k ustanovení lhůty k podání těchto žalob oprávněn není.

Strany odkázání stěžovatelky s oběma posledně uvedenými nároky na pořad práva byl výměr první stolice v platnosti zachován, jelikož zdráháním se Elišky J. a ostatních interessentů, kteříž po případě co dědici zákonní se objevují, tyto nároky uznati, odůvodněn jest.

Na výměr tento stěžovala si testamentární dědička Eliška J. zejmena pokud se týče odst. 1. výměru v odpor vzatého, avšak

c. k. nejvyšší soud zamítl stížnost tu a stěžovatelku odkázal na rozhodnutí c. k. vrchního soudu z následujících

důvodů:

1) §§. 758. a 796. ob. zák. obč. vyhražují vdově bezdětného zůstavitele, jenž zanechal jiné příbuzné, ona dědičná práva, kterých v přítomném případě Eleonora Š. co vdova Josefa Š. se domáhá; proto také stojí její přihláška ze zákona učiněná a k soudu přijatá s dědičnou přihláškou Elišky J. z testamentu ze dne 10. dubna 1877 skutečně a potud v odporu, pokud v tomto posledním pořízení těchto zákonních dědičných práv pozůstalé vdovy zpomenuto nebylo, následkem čehož §§. 125. a 126. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. užiti dlužno.

2) Ustanovení §. 125. nesp. říz., že po vyslyšení stran se rozhodnouti má, kdo proti druhému co žalobce vystoupiti má, pouhým vyslechnutím dědičky testamentární Elišky J. zadost učiněno nebylo, ježto vdova tato, která své nároky dědičné ze zákona prokázati hodlá, ani odpůrců svých nezná a neví, kdo všechno se z testamentu zůstavitelova k dědictví přihlásil; mimo to nemá pozůstalá vdova posud žádné známosti o obsahu vyjádření od zástupce Elišky J. o žádosti Eleonory Š. ze dne 16. září 1877 č. 5770. do protokolu daného a neměla tudíž žádné příležitosti k tomu, aby ze své strany se vyjádřila, což jí nemůže býti zabráněno, a to tím více, ježto poukazujíc na nedostatečnou formu testamentu zemřelého manžela, mimo to o jeho pravosti pochybuje a dle čl. 126. nesp. říz. zákonní dědic jen tehdy na cestu práva proti testamentárnímu dědici poukázán býti má, když poslední pořízení v řádné formě zřízeno bylo a o jeho pravosti není pochybnosti.

3) Kdyby pořadem práva — byť i pro pozůstávající zde testament od dědičky ze zákona nastoupen byl — neplatnost posledního pořízení Josefa Š. uznána byla, nastane zákonná posloupnost, v kterémžto případě by pak Eleonora Š. zapotřebí neměla, aby své na §§. 758. a 796. ob. zák. obč. založené nároky dědičné podáním žalob provedla.

4) Vlastnický nárok Eleonory Š. k některým svrškům v inventář pozůstalostní vepsaným projednání pozůstalosti nijak nepřekáží a nemůže jí k provedení tohoto práva ustanovením zvláštní lhůty praeklusivní zákonní lhůta promlčecí obmezována býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1878 č. 15620.

Dr. J. Herold.

Literární zprávy.

De l'organisation juridique de la famille chez les Slaves du sud et chez les Rajpoutes par H. Summer-Maine, professeur de droit à l'université d'Oxford, membre du conseil supérieur de l'Inde. Paris, Thorin 1880.

V přítomném spisku, který jest zvláštním výtiskem článku v časopisu „Revue générale du droit" uveřejněného, podává se opět zajímavý příspěvek k právnické konstrukci ústavu společenstva rodinného, jež tvoří tak důležitou část právního ústroje v zemích jihoslovanských. Příspěvek tento tím vítanějším jest v době, kdež starobylý tento ústav má státi se obětí názorů moderních, jež přejí rozvíjení se jednotlivých individualit v míře takové, že nelze s nimi srovnati společenství jmění a bydlení na základech nejširších zbudované.

Vítanou pomůckou byla spisovateli bádání Bogisićova, jichž hlavní tresť obsažena ve spisku Demelićově „le droit coutumier des Slaves méridionaux", o němž jsme svého času byli zprávu podali.*) Avšak p. spisovatel vytknul sobě úkol mnohem ještě nesnadnější onoho, kterého snažil dodělati se Bogisić, úkol, jak nelze neseznati, nad míru záslužný.

Není totiž společenstvo rodinné, jež nás u jižních Slovanů tou měrou zajímá, úkazem, s kterým bychom se právě jen u těchto národů setkávali. Pod kterýmkoliv podnebím řadí se národové na počátku hospodářského vývinu svého v skupeniny, přirozeným svazkem rodiny pojené na tak dlouho, až válka i obchod — tito dva úhlavní nepřátelé klidného zátiší rodinného — konec učiní patriarchálnímu žití tomuto. Že právě u jižních Slovanů déle se udržel tento stav, jehož dětinstvím národa možno nazvati, snadno vysvětluje se jařmem tureckým, kterým po tak dlouhá leta země jihoslovanské byly stiženy.

Pan spisovatel porovnává pak společenstva rodinná jižních Slovanů s podobnými zjevy u národů jiných, zejmena s t. zv. gens Římanů, γένος Řeků, s rodinnými svazky Keltů a Němců, při čemž dochází výsledku, že společenstva ta největší mají podobnost s oněmi starých Indů a sice zejmena Ražputů, vynikajícího to kmene původu arického, o jehož poměrech a zvycích novější doby obecenstvu výtečnými pracemi Lyallovými širší dostalo se vědomosti. Podobnosti naznačené shledány jednak v tom, že Indové rovněž jako Jihoslované nejsou toliko smýšlení mono-

*) Viz „Právník" z r. 1877 str. 283.

gamického, nýbrž i exogamického, vylučujíce každé manželství mezi osobami týmuž kmenu přináležejícími, jednak v tom, že postavení dcer jak společenské tak i právní, zejmena co se týče práva dědičného, u obou národů dle stejných upraveno bylo zásad.

Spisek vzbudí živý interess u všech, kteří dovedou oceniti porovnání právních institucí rozličných dob i národů. —k.

Statistická příruční knížka král. hlavního města Prahy za rok 1878. Vydávaná od statistické komisse král. hlavního města Prahy redakcí ředitele obecní statistické kanceláře prof. Jos. Erbena. Ročník sedmý. V Praze 1880.

Jako předešlé ročníky i tento rozvržen na čtvero oddělení. V prvním sestavena dáta vztahující se k metereologickým a topografickým poměrům hlavního města, v druhém dáta týkající se obyvatelstva, jeho stavu, zdvižení a příbytečných poměrů, třetí oddělení věnováno živnostem a osvětě a čtvrté věcem obecní správy. Velmi pečlivě sebraná dáta statistická dílem jsou sestavena na 85 tabulkách, dílem podána v textu. Požadavkům vědy statistické činí i tato práce úplnou měrou za dost. Úprava zevnější shoduje se taktéž s onou ročníků předešlých. K.

Taschenausgabe der österreichischen Gesetze. Zwanzigster Band. Die Gesetze über Thierkrankheiten und die Rinderpest sammt allen darauf bezüglichen Vorschriften. Wien, Manz'sche k. k. Hofverlags- und Universitäts-Buchhandlung. 1880.

Zdomácnělá v rakouském právnictvu Manzova kapesní sbírka rakouských zákonů rozmnožena jest dalším — dvacátým — svazkem, jenž přináší zákony ze dne 29. února 1880 č. 35. a č. 37. ř. z. s příslušnými nařízeními o provedení, dále zákon ze dne 19. července 1879 č. 108. ř. z. s vykonávacím nařízením, min. nař. dne 23. prosince 1867 pod č. 20385. strany dovozu hovězího dobytka do Egypta vydané, úmluvu rakousko-italskou v příčině dobytčího moru ze dne 27. prosince 1878 č. 12. ř. z. ex 1879, konečně přídavek, obsahující poučení o prostředcích proti vzteklině, min. nařízením ze dne 26. května 1854 č. 132. ř. z. vyhlášené, poučení o dobytčím moru, vydané dolnorak. místodržitelstvem dne 12. července 1867 pod č. 18. z. z. pro Dol. Rak., a zákon o dobytčím moru pro země koruny uherské vydaný. K posledu pak připojeno obšírné (str. 201.—341.) pojednání o dobytčích nemocech zmíněných v dotčených zákonech z pera professora na vídeňském zvěrolékařském ústavu dra. J. Lechnera, z něhož i laik velmi dobře se poučí. Celé vydání spořízeno se vzornou pečlivostí.

Jednání pátého sjezdu rakouských advokátů.

Pátý sjezd advokátů rakouských odbýván 23., 24. a 25. srpna 1880 v Solnohradě za nevalného účastenství členstva.

Sezení zahájena dne 23. srpna dopoledne místopředsedou stálé deputace p. drem. Hermanem na místě předsedy dra. z Ottů, jenž churav jsa, sjezdu letošního zúčastniti se nemohl, o čemž s politováním sdělení učiněno. Na to oznámil p. dr. Herman, že ze solnohradských advokátů pp. dr. Prinzinger, (předseda tamější komory adv.), dr. Ludvík Hofman, předseda komitétu slavnostního a dr. Hueber se prohlásili, že volbu předsedy sjezdu přijmouti nemohou, prohlášení to také odůvodnivše. K návrhu p. dra. ryt. Aulla byl pak jednohlasně zvolen za předsedu p. dr. Albert Herman z Vídně, jenž slovy vřelými za volbu poděkovav, ji přijal a za místopředsedy pp. dra. rytíře Aulla z Prahy, pak dra. rytíře Rossi, předsedu komory adv. v Opavě, za zapisovatele pak solnohradského adv. dra. Jägra, vídeňského adv. dra. Karla Dostala, slovinského adv. dra. rytíře Eggra a k. adv. dra. Nejedlého z Prahy jmenoval.

Po té dr. Ludvík Hofman, předseda slavnostního komitétu solnohradského uvítal jmenem kollegů solnohradských všechny zúčastníky sjezdu. Řeč jeho přijata s hlučným potleskem. Po něm uvítal shromážděné na místo nepřítomného místodržitele solnohradského a v jeho zastoupení místopředseda zemské vlády solnohradské dvorní rada dr. rytíř Steinhauser řečí rovněž potleskem provázenou.

Purkmistr solnohradský p. R. Biebl řečí přemnohdy potleskem přerušovanou uvítal shromážděné jmenem města Solnohradu, přeje zároveň pracím sjezdu advokátského zdaru co nejhojnějšího a účastníkům sjezdu co nejpříjemnějšího pobytu v Solnohradě, žádaje, aby města toho v přátelské zachovali upomínce.

K vyzvání předsedovu vzdány za upřímné takové uvítání povstáním díky. Prvé pak než přikročeno k vlastnímu pořádku dennímu, usnešeno, aby vzhledem k menšímu počtu přítomných obě oddělení sjezdu, i ono pro pěstování práva, i ono pro otázky stavu spojena zůstala, a in pleno se projednávalo. Na to přikročeno k programu oddělení prvního.

Jediným kusem programu byl návrh dra. Strausse ve Vídni:

„Rakouský sjezd advokátský vysloviž své přesvědčení právní v ten smysl, že důkladná revise XXX. hlavy II. dílu obecného zákona občanského co nejnutnějším požadavkem pěstování práva se jeví.“

O návrhu tom referoval především p. dr. Jindřich Jaques z Vídně. Děkuje především pp. prof. Pfaffovi, Randovi a Strohalovi za výtečná jich dobrá zdání, kteráž o otázce té podali sjezdu advokátskému, naznačil cesty, kterými se dobrozdání ta berou, a podal resultát z nich se jevící. Vzav pak za základ ustanovení zákona občanského o povinnosti k náhradě škody jednající, dospěl postupem obratné řeči své, často potleskem provázené, k názorům, že 1) náhrada škody nemá se obmezovati na zájmy majetkové, poukazuje zde z části na „bolestné", na Wächterovo pojednání o staroněm. „Busse", na náhradu z urážky na cti (§. 1330. ob. z. obč.), za svedení a posléz na ustanovení řádu soudního o jistotě za hanu a potupu, vše provázeje praktickými příklady a dokládaje i rozhodnutími nejv. soudního dvoru; 2) že povinnost k náhradě škody vznikat má z každého zavinění; při tom šíře rozvedl, kterak v ob. zák. obč. obmezováno jest volné uznání soudcovo, vyjma snad jediné ustanovení zákona, týkající se okolnosti, kdy o náhradě rozhodnout se má při více osobách, škody spůsobivších, odůvodňuje škodné toho následky, kdy soudci překáží se u svobodném rozsouzení; 3) nebudiž za základ povinnosti k náhradě brána pouze vina; řečník vysvětloval, kterak věda nynější vzpírá se proti theoriím zákona občanského, majícím základ ve filosofii osmnáctého věku, ač již sám zákonník občanský proti správnosti theorií těch tu a tam již pochybu vzbuzoval, stanově, že z pravidla škoda nahraditi se má tam, kde vinou něčí povstala, a připouštěje slušné náhrady tam, kde osoba bez rozumu, beze smyslu škodu spůsobila, nejnebezpečnějšího pak ustanovení shledává řečník v §. 1305. ob. zák. obč., jehož konsekvence praktickými případy dokládá.

Na to přešel řečník k druhům náhrady škody, poukazuje v ohledu tomto na nedostatečnost ustanovení zákona obč., jichž protokoly nahradit nemohou, ježto dle protokolů spory rozhodovat nelze. Řečník souhlasí s dobrými zdáními shora jmenovanými, že bez revise a důkladné opravy celého práva občanského s kapitolou o náhradě škody hýbati nelze. Má však za to, že když toto nyní možná není, ve směru práva processuálního vydáním novelly, připouštějící „volné rozhodnutí na základě svobodného uvážení soudcova", nedostatkům aspoň těm nejhorším prozatím odpomoci lze, ve kterémž smyslu také návrh činí, odůvodňuje jej tím, že rationální soudce rationálně zákona užiti dovede, kdy mu v tom řád soudní nepřekáží, při čemž také na §. 298. návrhu nov. řádu soudního poukázal. Návrh p. dra. Jaquesa zněl:

„K revisi XXX. hlavy II. dílu ob. zák. obč. lze přikročiti jen tenkráte, až dojde jednou k revisi ob. zák. obč. sama. Ne-

dostatkům sporů o náhradu škod budiž odpomoženo novellou processuální, jež by vycházela ze zásady, že tu, kde žalobou kdo domáhá se náhrady škody, soudové o tom, zda škoda jest a na mnoho-li páčit se má, rozhodnouti mají dle vlastního přesvědčení, vázáni nejsouce na určitá pravidla o důkazech."

Při přednášce dra. Jaques-a postoupil dr. Herman předsednictví dru. rytíři Aullovi z Prahy, kterýž pak při všech jednáních, vyjma zahájení a uzavření schůzí stále předsedal.

Po řeči dra. Jaques-a byla schůze (k jedné hodině) asi na půl hodiny přerušena. Když pak opět zasedání zahájeno, sdělil předseda dr. Herman, že voleni být mají důvěrníci, jimž pak jest provesti volbu „stálé deputace sjezdu advokátského." Pro úřad důvěrníků byli pak navrženi z Čech: dr. rytíř Aull, dr. Verunský, dr. Chmelenský, dr. Guttenberger, z Moravy: dr. z Pleschnerů, dr. Hugo Fux, ze Slezska: dr. rytíř Rossi a dále: dr. Viktor Steiger, dr. Baumfeld, dr. Alfred Schmidt, dr. Strauss, dr. Ganzwohl, dr. rytíř Mündl, dr. Jäger, dr. Hueber, dr. Hryszkiewicz, dr. Neumayer, dr. Jakobič, dr. Schneider. Tito byli akklamací zvoleni.

Dr. Strauss z Vídně činil pak návrh, aby sjezd advokátský se od nynějška odbýval jen jednou za 3—5 roků a to hlavně buď ve Vídni neb v Praze.

Poněvadž pak návrh ten obsahoval změnu stanov, učiněna zkouška, zda jest dle stanov dostatečně podporován. Zkouška vypadla pro návrh ten, jenž pak po přání navrhovatelově odkázán stálé deputaci k uvážení.

Na to pokračováno v debatě drem. Jaquesem zahájené o návrhu dra. Strausse.

Korreferent dr. Neumayer ze Štýrského Hradce souhlasí v hlavních částech s názory dra. Jaquesa, shledává však největší zlořád v malicherném používání zákona na straně soudcův, což objasňuje drastickými příklady z praxe, jež i rozhodnutí nejv. soud. dvoru došly. (Odepření náhrady za škodu učiněnou člověku vyhozením ho z hospody, kteréž odepření motivováno tím, že je sám vinen tím, že mu škoda učiněna, proč prý do hospody chodil; případ o odepření odškodného při nedodržení dodávky dříví a t. p.) Na to obrací se řečník k právu francouzskému. Ustanovení jeho shledává výtečnými, však ničím zůstávají ona bez svobodné theorie důkazní. Má za to, reformy že je velice potřebí. Nám nedostává se uspokojivého práva sousedského a platí u nás omnipotence vlastnictví půdy, pozemku. Probírá dále právo saské a švýcarské. Emulace co titulu k náhradě v právě našem neznáme. Jakkoli pak souhlasí s prvním dílem návrhu dra. Jaquesa, jest proti

části další. My laborujeme na theoriích důkazův, avšak soudcové naši klopýtnou o kámen práva materielního. Volnost soudcova, jak ji dr. Jaques navrhuje, příčí se zásadám řízení sporného, theoriím o důkazu. Navrhuje protož přijetí prvé části návrhu Jaquesova, zamítnutí pak druhé časti jeho, týkající od novely procesuální.

Dr. Alfred Schmidt (z Vídně) porovnává řeči obou referentů a shledává návrh i příliš širokým i příliš těsným. Hlavní pomoc proti nedostatkům oběma řečníky vytčeným shledával by v authentické interpretaci oněch ustanovení, jež nedostatečnými se jeví. Právo procesuální musilo by v mnohých kusech měněno býti. Navrhuje:

„Oprava materielního práva na odškodné a platných dosud pravidel o důkazu, ohledně posledňějších zavedením volné theorie důkazové, jak ku konstatování škody tak k určení její výše jest nutna v zájmu pěstění práva.“

Dr. Lothar Johanny (z Vídně) obrátil se proti návrhům obou referentů i dra. Schmidta. Shledává při řečnících jakousi nedůslednost. Chybou jest, že věříme v samospasitelnost obč. zákonníka. Vykládá historicky dotýčná ustanovení jeho. Všichni shledávají vady, jsou však proti revisi a přec účelem a úlohou revise jest, vady odstraniti. Právní poměry, jež předmětem jsou rozepří na odškodné, urážejí cit právní.

Partie zákona, týkající se práva na odškodné, jest „náukou o bezpráví“ (Unrecht.) Velkým zlořádem jsou nedostatky řádu soudního, oni to jsou, jež zatarasují cestu právu. Kdy Zeiller přednášku měl ku XXX. hlavě obč. zák., pravil, že právo francouzské jest nedobrou reprodukcí práva římského. Francouzsko má o náhradě škody asi 5 paragrafů, avšak v těchto více než v našich víc jak čtyřicíti. Anglie nemá docela žádných ustanovení. Našich asi 40 paragrafů otázky té se týkajících nejsou povrchními, jakož obč. zák. vůbec výtka tato činěna býti nemůže, ony si ale odporují navzájem. Již o t. zv. „causa“ povinnosti k náhradě vyslovuje se naše právo obč. nejasně, ježto §. 1295 nárok jen na „vinu“ víže. Zeiller posuzoval věc jen se stanoviska „zavinění“ neb „nezavinění“.

Důkazem o zavinění neb nezavinění nemá právo podkopáváno být. „Damnum injuria datum“ říkali Římané. „Objektivní bezpráví (Unrecht) jest však pramenem, z něhož nárok na odškodnění se prýští“. Tak neptáme se při rušené držbě po zavinění, po vině. Dle práva anglického jest „bezprávný skutek“ („unrechtmässiger Akt“ — „wrongfull Act“) zdrojem nároku na odškodnění. U nás činí se o skutcích protiprávních zmínka jen vedlejší, ještě pak jen kolisavým a nepříhodným,

nedostatečným spůsobem. Má se tudíž nárok na odškodnění zakládat *a*) v zavinění, *b*) ve skutcích bezprávných; tyto pak nutno lišit ve skutky *α*) samy sebou bezprávné, *β*) bezprávné, protiprávné sub modo. Obtíže pak, jež by se partielním opravám obč. zák. v cestu stavěly, vyvrací řečník poukazuje k zavedení zákonníka obchodního, jímž tak mnohé ustanovení zák. obč. změny došlo. Odporoučí protož návrh dra. Strausse z Vídně.

Na to bylo asi o půl třetí hod. s poledne první zasedání skončeno.

(Dokončení příště.)

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

101) Na základě dobrozdání znaleckého, že padělána byla výsada, smí soudce civilní vysloviti konfiskaci předmětů padělaných a nástrojů k padělání sloužících a zapovědíti další padělání, jakož i prodej výrobků padělaných.

Nález ze dne 5. listopadu 1879 č. 12267. (Ger. H. č. 22.)

102) Knihovně zjištěné právo předkupní nepozbývá své platnosti, když hypotheka záměnou se zcizuje.

Nález ze dne 11. listopadu 1879 č. 10349. (Ger. Ztg. č. 24.)

103) Pakli speditеur zboží jemu k dopravě dané adresatovi vydal, aniž od něho sobě dal zaplatiti sumu odesílatelem k dobrání poukázanou, nebo dovozné, tak odesílateli jednak ručí za škodu nevybráním sumy poukázané vzešlou, jinak od něho zaplacení dovozného žádati nesmí.

Nálezy ze dne 12. listopadu 1879 č. 9145. (Jur. Bl. č. 7.) a ze dne 7. ledna 1880. (Ger. Ztg. č. 13.)

104) Kdo zasílaje zboží jemu přiloží prospekt, ten vázán jest určitým ve prospektu tom ohledně zboží druhu právě zaslaného činěným zaručením; důkaz provedený na věčnou paměť o tom, že zboží zaslané nemá kvalitu smluvenou, jest nezvratitelným i tenkráte, když proveden byl od soudu k řízení věcí obchodních nepříslušného.

Nález ze dne 12. listopadu 1879 č. 10423. (Ger. H. č. 32.)

105) V opravovacím řízení dlužno povoliti vklady knihovní, byť i žádost listinami nebyla doložena.

Nález ze dne 12. listopadu 1879 č. 10943. (G. Ztg. č. 17.)

106) Ku zjištění pohledávky směnečné žádané zabavení svrchků dlužníkových pro podezření prchnutí smí povoliti jenom příslušný soud směnečný.

Nález ze dne 12. listopadu 1879 č. 9695. (Ger. Ztg. č. 24.)

107) Žaloby pro rušení držby sekáním ledu na řece veřejné má soudce odmítnouti a na příslušný úřad politický odkázati.

Nález ze dne 12. listopadu 1879 č. 12306. (G. Ztg. č. 21.)

108) Exekuční massy stávají se prohlášením konkursu na jmění dlužníkovo částěmi jmění konkursního, z něhož uspokojení dosíci nelze tomu, kdož řízení konkursní obešel.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12131. (G. Ztg. č. 22.)

109) Obstávku lze povoliti též za pohledávku listinami nijak neosvědčenou, jen když jistota za možnou hanu i škodu se nabídne.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12544. (Ger. H. č. 32.)

110) Rozsudkem na složení přísahy závislým vyslovenou čtrnáctidenní lhůtu k plnění třeba počítati již ode dne vykonání přísahy, ne teprv od intimace vykonání přísahy.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12657. (G. Ztg. č. 29.)

111) Sekvestrace podílu domu vykonána budiž uvědoměním ostatních spoluvlastníků domu a veškerých nájemníků.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12699. (Jur. Bl. č. 10.)

112) Listina, kterouž uznán byl dluh „ze smlouvy kupní“, jest spůsobilou k vymožení řízení exekučního; totéž i ve sporech stručných zavésti se smí.

Nález ze dne 18. listopadu 1879 č. 12709. (Ger. Ztg. č. 27.)

113) Rozsudek uznávající žalobcovo věcné právo k věci nemovité, nesmí zamítnouti další prosbu žalobcovu za knihovní vtělení téhož uznaného práva.

Nález ze dne 19. listopadu 1879 č. 10095. (G. Ztg. č. 25.)

114) Rozhodnutí soudní vydané o prozatímném opatření v držení věci sporné proti obci co takové, neplatí proti jednotlivým členům obce, a když členové obce jednají proti zákazu, nepropadá obec pokutě, kterouž jí bylo pohroženo, nýbrž náleží proti rušitelům pořadem práva nastupovati.

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12674. (Przegł. č. 8.)

115) Když rozsudkem uloženo bylo někomu, vykonati jistou práci, a vyšetření věci k tomu vede, že práci exekutovi nařízenou jediný exekut vykonati může, tento však tomu se vzpečuje, dlužno vykonání práce té na exekutovi pokutami vymáhati.

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12888. (G. Ztg. č. 36.)

116) Nelze připustiti námitku nepříslušnosti soudu s věcí hlavní tak úzce spojenou, že o ní rozhodnouti nelze, aniž by se vešlo do věci hlavní.

Nález ze dne 20. listopadu 1879 č. 10911. (Ger. H. č. 21.)

117) Přísahu za rozloučenou společnost obchodní smí vykonati též jednotlivý ve spor vstoupivší společník.

Nález ze dne 20. listopadu 1879 č. 11932. (Ger. H. č. 28.)

118) Mimořádnou stížnost dovolací nelze připustiti proti souhlasným nálezům prvních dvou soudů, kterými ve smyslu §. 47. zák. o priv. ze dne 15. srpna 1852 č. 184. z. ř. nařízeno bylo zabavení předmětů padělaných.

Nález ze dne 26. listopadu 1879 č. 12734. (Ger. H. č. 31.)

119) Žaloby, kterými vymáhá se obligační právo na odevzdání věci nemovité, nejsou předmětem knihovního poznamenání.

Nálezy ze dne 2. a 31. prosince 1879 č. 13146. a 14319. (Jur. Bl. č. 15.)

120) Kdo žádá za provedení důkazu na věčnou paměť, musí straně druhé v žádosti za provedení důkazu jmenované vždy nahraditi veškeré náklady, kteréž jí s provedením důkazu na věčnou paměť vzešly.

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 12426. (Ger. H. č. 27.)

121) I když důkaz přísudkem připuštěný byl nastoupen, smí probant od něho upustiti, ač-li posud proveden nebyl, a to bez ohledu na to, zdaž probat s tím jest srozuměn čili nic.

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 13232. (Jur. Bl. č. 10.)

Denník.

Spor o kompetenci. Dne 9. června 1880 poprvé přihodilo se, že sestaviti bylo smíšený senát v §. 2. zákona ze dne 22. října 1875 č. 37. ř. z. z r. 1876 zmíněný za předsednictví presidenta c. k. nejvyššího soudu, aby došly rozřešení svého dva spory o kompetenci mezi soudem říšským a správním dvorem soudním. V obou případech byly návrhy na řešení těchto domnělých sporů o kompetenci zavrženy v sezení tajném, anto nebylo shledáno v skutku sporu takového. V prvním případě byl návrh podán ministerstvem vnitra i založen na skutečnosti, že říšský soud nálezem ze dne 25. října 1879 č. 202. nalezl u věci samé, že nemá místa stížnost odvozovaná z domnělého porušení práva volebního do zastupitelstva obecního, kdežto správní

dvůr soudní nálezem ze dne 22. ledna 1880 č. 138. zrušil nález místodržitelství o téže volbě obecního zastupitelstva vynešený pro porušení zákona. Senát shledal však nálezem ze dne 9. června 1880 č. 66., že správní dvůr soudní právě zmíněným nálezem svým nerozhodl nikterak o aktivním neb passivním právu volebním stěžovatele, nýbrž pouze o tom, že vynesení místodržitelství, kterým volba byla zrušena, zákonu se příčí, že tudíž jak závěrečné prosby obou stížností, tak i nálezy obou soudů netýkají se téže věci, že tudíž také tu není sporu o kompetenci mezi správním dvorem soudním a soudem říšským. V druhém případě byl návrh podán stranou, která se žádostí svou, aby mohla složiti přísahu rakouského občana státního, ministerstvem vnitra byla odmrštěna a která z tohoto vyřízení ministerského bez úspěchu byla podala stížnost jak k správnímu dvoru soudnímu, tak i k říškému soudu, anto prvnější nálezem ze dne 22. ledna 1880 č. 228., poslednější nálezem ze dne 16. února 1880 č. 249. kompetenci svou v této věci byl odmítl. I tu neshledal senát nálezem ze dne 9. června 1880 č. 73. sporu o kompetenci, poněvadž nebyla odmítnuta kompetence tím neb oním tribunálem z toho důvodu, že by byl druhý měl za příslušný. Pouhé odmítnutí kompetence nezahrnuje však ještě výrok, že by záležitost právě k druhému z uvedených dvou soudních dvorů měla náležeti.

Právníci do Vých. Rumelie. Pražský advokát p. dr. Jan Petržilka jmenován krajským prokuratorem ve Východní Rumelii, kamž se již odebral. — Při té příležitosti vidí se nám vzhledem k dopisu v pražských novinách „Bohemia“ v č. 253. ode dne 12. září t. r. uveřejněnému podotknouti, že od právníků z Čech do Vých. Rumelie se hlásivších „českého vyznání víry“ (čechisches Glaubensbekenntniss“) nikdo nevyhledával. Podmínky, jakýchž vyhledáváno, ohlášeny v časopisu našem v ročníku lonském na str. 503. Že počítáno na právníky jazyka českého znalé, jest vzhledem k potřebě brzkého osvojení si příbuzného jazyka bulharského zcela přirozeno.

K řádu notářskému. Z. f. Not. sděluje v č. 33. z r. 1880 výnos c. k. ministerstva spravedlnosti ze dne 5. října 1879 č. 15281., kterým za příčinou konkretního případu bylo vysloveno, že přísluší vrchnímu soudu rozhodovati o žádosti notáře, který na jiné místo byl přesazen, za udělení další lhůty k nastoupení činnosti v novém místě úřadním, třeba by se nejednalo o první, nýbrž o opětné prodloužení lhůty naznačené (§. 18. not. řádu).

Úmrtí. Dne 2. t. m. zemřel v Gleichenberku pan JUDr. Václav Drchota, advokát ve Vysokém Mýtě, v 54. roce svého věku.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie
v království Českém v době od 10. července až do 13. srpna 1880,

A. v seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Karel Pippich se sídlem v Chrudimi; p. dr. Josef Čadek se sídlem v Plzni; p. dr. Ant. Starck se sídlem v Zbirově. — Pan dr. Voldán oznámil, že přeloží sídlo své z Polné do Českého Brodu a nikoliv do Roudnice; p. dr. Jelínek oznámil, že přeloží sídlo své z Polic do Náchoda; p. dr. Formánek oznámil, že přeloží sídlo své z Zvikova do Rumburku, avšak teprv mezi 8. srpnem a 8. listopadem t. r.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. Jan Max u p. dra. Klepsche, adv. v Praze; p. Frant. Wagner k p. dru. Machkovi, adv. v Chrudimi (byl již v praxi až do července 1879); p. dr. Jan Richter k p. dru. Beutlovi, adv. v Oustí n. L. (opětně); p. Jan Blaha k p. dru. Bendienerovi, adv. v Praze; p. dr. Šimon Kohner k p. dru. Laufbergrovi, adv. v Chabařovicích (byl již v praxi u p. dra. Wolfa až do 1. června 1880); p. dr. Josef Libich k p. dru. Hynku Hauschildovi, adv. v Praze; p. Sigm. Baumann k p. dru. Duschnerovi, adv. v Plzni; p. dr. Al. Koníček k p. dru. Velišskému, adv. v Kutné Hoře; dr. Ed. Brzorád ml. k p. dru. Edv. Brzorádovi st., adv. Něm. Brodě. — 2) Přestoupili: ze soudní praxe p. dr. Hynek K. Krause k p. dru. Garreisovi, adv. v Děčíně; p. dr. Wantoch od p. dra. Bendienera k p. dru. Flusserovi v Praze; p. Bern. Spindler od p. dra. Daška k p. dru. Graetzovi v Praze; p. dr. Josef Feigl od p. dra. M. Lichtensterna k p. dru. Bartovi v Praze. — 3) Vystoupili: p. dr. Bohumil Goschler, nyní v Hradci Štyrském, od p. dra. Kliera v Děčíně; p. Josef Šimunek od p. dra. Zavadila v Praze; p. dr. Frant. Žampach od p. dra. Gabra v Teplé; p. Bedř. Kobinger od p. dra. Petra ve Falknově; p. dr. Adolf Wohl od p. dra. Werunského v Praze; p. Frant. Koníček od p. dra. Říhy v Kutné Hoře; p. Frant. Brychta od p. dra. Pavlíčka v Karlíně; p. J. Čermák od p. dra. Štěpničky na Smíchově. — 4) Zemřel: p. Josef Schránil, c. k. sudí na odpoč., koncip. u p. dra. Barty v Praze.

Jmenování. V. Pokorný, zemský rada v Praze, jmenován byl dne 14. srpna 1880 vrchním zemským radou; Fr. Sedláček, správce pomocných úřadů u kr. s. v Hradci Králové, jmenován byl ředitelem pomocných úřadů téhož kr. soudu; Jos. Novák, adjunkt c. k. okr. s. v Humpolci, jmenován byl soudcem téhož soudu.

Přesazení. R. Růžička, adjunkt c. k. okr. s. v Skuči, přesazen k c. k. okr. s. do Rokycan; Bohuslav Smítek, soudce u c. k. soudu v Kašperských Horách, přesazen do Hořovic.

O reformě bratrských pokladen hornických.

Sepsal Dr. **Albín Bráf**, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Pokračování.)

II.

Číselné výkazy o majetkových poměrech bratrských pokladen v Rakousku ve zprávách úřadních obsažené teprvé od roku 1874 počínaje podávají podrobnější systematické přehledy o jednotlivých pramenech vydání a příjmů, kdežto před tím mnohem kusejší byly. Pročež také od té doby teprvé bezpečnější a všestrannější úsudky o poměrech pokladen jsou možné. Hledíme-li na resultáty veškerých rakouských pokladen bratrských v té době, přijdeme k následujícím výsledkům:

Rok	Počet členů pokladen	Počet provisionistů	Jmění pokladen na konci roku (zl. r. m.)	Vyplaceno podpor trvalých (provisí) (zl. r. m.)	Výlohy léčební a podpory nemocných (zl. r. m.)
1874	107783	20140	7057534	632125	597915
1875	107247	24914	7182786	702268	621203
1876	108824	24975	7230465	800240	603064
1877	104997	25578	7429126	847413	633919
1878	103191	26821	7720189	898304	667651

Porovnáme-li čísla pro rok 1874 udaná s čísly pro r. 1878 uvedenými, shledáme tedy, že naproti úbytku členů o 4·28% přibylo provisionistů o 33%, podpor trvalých dokonce o 42%, výdajů s nemocemi spojených pak o 11·6%. Přírůstek jmění ale jen 9·3% obnáší. Již toto faktum o sobě je nápadné. Rychlý vzrost výroby hornické způsobil, že i dělnictva i pokladen přibylo, i jsou ony relativně mladé a nalézají se tudíž v onom stadium, ve kterém

má býti naopak. Jestli že by ale přes to považoval se uvedený výsledek za nebezpečný a omlouval se jaksi okamžitou přechodnou nepřízní poměrů s krisí spojenou, následkem kteréž počet členů se umenšil nezbytnými redukcemi dělnictva:[15]) pak nabudeme jiného o věci úsudku, ohlednouce se, odkud se onen 9·3-procentní přírůstek jmění, obnášející celkem 662.655 zl., vlastně vzal?

Příjmy pokladen (kromě úroků z kapitálů fondy pokladen tvořících) plynou z příspěvků členů a z příplatků podnikatelů. Sestavíme-li příjmy bratrských pokladen rakouských za leta výše naznačená, obdržíme následující obraz:

Rok	Počet členů	Příjmy ve zl. r. m.			
		Z příspěvků členských		Z příplatků podnikatelských	
		Celkem	Na 1 člena průměrem z nich vypadá	Celkem	Na 1 člena průměrem vypadá
1874	107783	1129259	10·47	171249	1·59
1875	107247	1066965	9·94	240188	2·23
1876	108824	1032207	9·48	253766	2·33
1877	104997	1025676	9·76	271222	2·58
1878	103191	1063440	10·30	298130	2·88

Seznáváme především, že průměrný obnos ročních příspěvků jednotlivého člena do r. 1876 klesá, což vysvětluje se z klesání mzdy následkem krise, neboť většinou vyměřeny jsou příspěvky v percentech mzdy přijaté; že odtud opět průměr stoupá, vysvětluje se jedině ze zvýšené sazby příspěvků členských, neboť mzda mezi tou dobou klesla, nikdež ale zvýšena nebyla, což mimo jiné právě úřadní zprávy z oněch let dokazují.

Dále pak znamenáme, kterak nepřetržitě stoupají příplatky podnikatelské i absolutně i relativně, totiž i co do celkového obnosu i co se týče průměrného obnosu na jednoho člena vypadajícího, a sice obnáší přírůstek jich, porovnáme-li rok 1878 s r. 1874, přes 74% absolutně a 81% relativně, věc zajisté nemálo nápadná. Jaký význam tyto rostoucí příplatky podnikatelské pro majetkové poměry pokladen měly, poznáme pak ihned, jakmile porovnáme obnosy jejich s přírostky jmění pokladen vůbec.

---

[15]) I klesající kursy cenných papírů, ve kterých jmění pokladen z části uloženo, zavinily po r. 1873 jisté úbytky.

Za leta 1875—1878 splatili celkem podnikatelé do pokladen

bratrských	1063306	zl. r. m.
přírostek jmění pokladen za týž čas obnášel	662655	„ „
Ostatku, v obnosu	400651	zl. r. m.

čili 40% příplatků podnikatelských za tu dobu užiti se muselo, aby se uhradily běžné výdaje pokladen bratrských. To jest jinými slovy: kdyby nebylo v rocích 1875—1878 bývalo příplatků podnikatelských, ku kterým, jak známo podnikatelé povinni nejsou, byly by bratrské pokladny celkem dostály závazkům svým jedině buď stenčením fondů svých aneb snížením provisí a podpor v nemocích, neboť za nynějších poměrů nepokládá se za možné, aby příspěvky členské podstatněji se zvýšily, než se v skutku stalo. Nepovinné příplatky podnikatelů sloužily za prostředek v nouzi, aby se uchránily ohrožené fondy pokladen přes to, že i příspěvky samy měrou vůbec možnou zvýšeny.

Netřeba asi zvláště podotýkati, že se ve skutečnosti příplatky podnikatelské nerozdělují stejnoměrně. Jednak nepřibývá jich v jednotlivých konkretních případech v té míře, v jaké příspěvky členské nedostatečnými se objevují, čehož pak arci následek jest, že v skutku ta která pokladna po případu nucena jest na fondy své sáhnouti, aby mohla dostáti svým závazkům. Jednak ale velké objevují se různosti, hledí-li se k jednotlivým zemím. Takť činily příplatky podnikatelské r. 1878 v Solnohradě 11·8% celého obnosu splacených příspěvků členských, na Moravě 13·7%, ve Slezsku 15·5%, v Čechách 19·5%, v Haliči 21·1%, v Korutanech 22·6%, v H. Rakousku 30·2%, v Istrii 31·2%, v Dol. Rakousku 40·6%, v Štýrsku 41·6%, v Krajině a Tyrolsku dokonce 206·3 a 216·7%; v celé říši pak obnášely 28%. I v celku i v jednotlivých rozhodných zemích vzrostly velmi podstatně:

Tak na př. od r. 1873 až do r. 1878 vzrostly

v Čechách	z	6·46	na	19·6%	
na Moravě	z	5·7	„	13·7 „	
ve Slezsku	z	11·3	„	15·5 „	
ve Štýrsku	z	35·4	„	41·6 „	
v Korutanech	z	13·2	„	22·6 „	atd.

Přesahovalo by meze stránkám těmto vytknuté, kdybychom k poměrům v každé ze jmenovaných zemí zvláště přihlížeti měli. Pro bezprostřednější zajímavost i pro veliký význam českého hornictví obereme si toliko poměry bratrských pokladen v království

Českém. Obšírněji a pravidelněji než jinde provedené výkazy úřadní o příjmech a vydáních dopouštějí nám vypočísti a sestaviti si potřebná čísla relativní už od r. 1872 počínaje. Od tohoto roku do konce 1878 vzrostlo jmění pokl. bratr. v Čechách ze 2,234.471 zl. na 2,741.794 zl., tedy o 507.323 zl.

Hledíme-li především ke hlavním pramenům příjmů (vyjma důchody z fondů), obdržíme obraz následující:

Rok	Počet členů pokladen	Příspěvky členů (zl.)	Příplatky podnikatelů celkem (zl.)	Příplatky podnikatelů v % příspěvků členů
1872	39874	417683	18842	4·9
1873	38430	455861	29451	6·46
1874	45328	443042	31297	7·0
1875	47373	459772	43180	9·4
1876	50025	455010	73283	16·1
1877	46620	451965	77545	17·2
1878	43587	457840	89542	19·5

Tuť přibývá rok od roku příplatků podnikatelských spůsobem nápadným. Absolutní přírůstek od r. 1872 až do r. 1878 obnáší 375%! Arci rok 1872 padá ještě do doby, kde stoupal počet dělnictva zejmena takového, kteréž pomahalo rozmnožovati jmění pokladen, anižby mnoho útrat jim spůsobovalo. Abychom jasného obrazu o poměru obou naznačených druhů příjmů si utvořili, porovnejme předkem obnosy, jaké z nich připadají průměrem na jednoho člena za rok:

Rok	Na jednoho člena připadá do roka zl. r. m. z příspěvků členských	z příspěvků podnikat.
1872	10·47	0·47
1873	11·26	0·76
1874	9·77	0·69
1875	9·70	0·91
1876	9·09	1·46
1877	9·69	1·66
1878	10·50	2·52

Porovnáme-li nyní mezi sebou v témže spůsobu vypočtené obnosy „věcných“ č. skutečných výdajů a příjmů,[16]) objeví se nám, kterak přebytek příjmů nad výdaji neustále klesá:

[16]) „Věcnými“ čili „skutečnými“ příjmy rozumí se dle terminologie úřadních zpráv ony, kterýmiž opravdový přírůstek se spůsobuje,

Rok	Na jednoho člena připadá zl. r. m. z příjmů skutečných	z výdajů skutečných	přebytek příjmů
1872	15·82	9·90	5·92
1873	20·01	12·32	7·69
1874	15·84	11·15	4·69
1875	15·76	11·45	4·31
1876	14·17	12·49	1·68
1877	15·82	14·62	1·20
1878	17·48	15·81	1·67

Z čísel a tabulek zde podaných především viděti jest, kterak od r. 1873 průměrný obnos příspěvků členských se umenšuje, což — jako výše — vysvětluje se z klesající v té době mzdy. Zároveň ale stoupají od r. 1872 takřka nepřetržitě výdaje, a sice i výdaje na podpory trvalé (provise) i výlohy v nemocích. Čím dále, tím méně dostačovaly běžné úroky z kapitálů fondy pokladen bratrských tvořících k uhražení podpor trvalých. Porovnáme-li úroky ze zmíněných kapitálů s obnosem podpor trvalých, objeví se nám stoupající přebytek podpor, kterýž z běžných příjmů uhraditi se musí.

	1873	1874	1875	1876	1877	1878
	zlatých rak. měny					
Trvalé podpory	219414	287964	280152	352157	363734	380336
Úroky . . .	121493	138630	146465	148022	152687	152168
Zbytek . . .	98422	119334	133687	204135	211047	228168

Roku 1878 padl tedy u porovnání s r. 1873 o 132% větší zbytek podpor trvalých úroky z kapitálu neuhražený na běžné příjmy pokladen z příspěvků členů a podnikatelů. Že ale i výlohy především na tyto příjmy odkázané — výlohy v nemocích — taktéž nemálo vzrostly, totiž z 395566 zl. v r. 1872 (na 1 člena 9·62 zl.) na 627187 zl. v r. 1878 (na 1 člena 13·68 zl.), tedy při takovéto tendenci výdajů za současného úbytku příspěvků členských byl by ohrožen býval nejen další vzrost kapitálů se stanoviska pojišťovatelského u největší části pokladen ještě velice žádoucí, nýbrž i přímo obnos jejich dosavad nastřádaný, se stanoviska právě

nikoliv jen ony, kteréž pouze formálně, se stanoviska účetního jako příjmy se uvádějí, na př. příjmy z prodeje nějakých aktiv; podobně platí to i o výdajích.

uvedeného beztoho nedostatečný, kdyby se nebylo podařilo příjmy běžné přiměřeně zvýšiti. Vynutiti na dělnících příspěvky o tolik zvýšené, co by velikosti zmíněného nebezpečí přiměřeno bylo, tím méně možným se zdáti muselo, proto že mzdy současně klesaly. I nezbylo tedy, nežli zvýšiti příplatky podnikatelů a tak uchovati kapitály před hrozícím stenšením. Způsobem přímo makavým se o tom přesvědčíme, porovnáme-li z tabulek výše podaných podíl na jednoho člena vypadající z příplatků podnikatelských a z přebytku příjmů nad výdaji. Od velikosti přebytku příjmů skutečných nad výdaji skutečnými závisí přírostek kapitálů fondových v tom kterém roce. Od r. 1873 tento přebytek klesá, což současně provázeno jest stoupáním podnikatelských příplatků.

Od r. 1876 objevují se účinky této tendence nápadně:

Rok	Přebytek příjmů nad výdaji (zl. r. m.)	Příplatky podnikatelské (zl. r. m.)	Přírostek proti roku předešlému (zl. r. m.)	Naproti roku předešlému zvýšeny příspěvky člena (zl. r. m.)
1876	1·68	1·46	—	—
1877	1·20	1·66	0·20	0·60
1878	1·67	2·52	0·86	0·81

Již tedy roku 1876 připadá 87% z celého přebytku příjmů na příplatky podnikatelů; následujícího roku by se bylo muselo sáhnouti již na kapitál, ač zvýšeny příspěvky členské, jsouť příplatky podnikatelské již o 38% větší než přírostek kapitálů; a kdyby roku následujícího nebyly i členské příspěvky i příplatky podnikatelů opět stouply, nebylo by aspoň ničeho více ke kapitálům přirostlo, činíť přírostek právě tolik, oč dohromady zvýšeny obě kategorie jmenovaných příjmů.

Co jsme tudíž výše vzhledem na pokladny rakouské v celku seznali, i zde se opakuje, musí se vůbec zvýšovati i příspěvky členů a, pokud to nejde, hlavně příplatky podnikatelů, nejen aby se mohly kapitály u valné části pokladen nedostatečné sesíliti, nýbrž i aby se část běžných výdajů vůbec uhraditi mohla bez stenšení kapitálů. Jen potud jeví se výsledky při pokladnách českých příznivější, že z příplatků podnikatelských od roku 1874 placených v celém Rakousku 40%, v Čechách ale jen 27% užiti se musilo k uhražení výdajů běžných, ačkoliv průměrem pro celé Rakousko příplatky ony mnohem větší jsou nežli v Čechách, jakž výše viděti bylo. Vypadá sice v Čechách poměrně menší podíl ze

jmění pokladen na 1 člena (r. 1878: 62·88 zl.) nežli v celém Rakousku (r. 1878: 74·81 zl.), nicméně jest i relativní počet provisionistů v Čechách menší (1878 na 1000 členů 259 provisionistů v celém Rakousku, jen 235 v Čechách), což obé hlavně odtud pochází, že při zvláště velkolepém rozvoji hornictví v Čechách po r. 1867 mnoho nových pokladen vzniklo, kteréž sice méně jmění dosud nashromaždily, ale také celkem více mladších členů a méně provisionistů mají. Celkem bychom tedy v zemích ostatních aspoň poměrů podstatně příznivějších než v Čechách nenašli.

Nedostatečná basis majetková při bratrských pokladnách v Rakousku z toho, co uvedeno, jest patrna. Zcela nemístné by bylo poukazovati na to, že i v poměrech pokladen účinky krise se zračí, jelikož nastalými redukcemi dělníků odpadla jednak část přispívatelů po výtce mladších, jednak zároveň provisionistů přibylo.[17]) Dobře zařízený ústav pojišťovací musí býti tak pevný, aby i v mimořádných poměrech v solvenci své ohrožen nebyl. Jako jednotlivá pokladna o sobě, ač má-li za dostatečnou se pokládati, má býti tak organisována, aby nahodilá událost vetšího rozměru, na př. nahodilé hromadné neštěstí v dolech, solvenci její nezničila, tak musí zajisté i pokladny vesměs býti dosti silny, aby přetrvaly bez pohromy účinky hospodářských krisí. Ostatně jsou stesky druhu zmíněného, totiž na nedostatky majetkového základu pokladen, starší než doba od propuklé krise.

Ohlížíme-li se po příčinách stavu zde vylíčeného, neujde nám především jedna věc. Roku 1878 připadalo na jednu bratrskou pokladnu v Rakousku průměrem 279 členů; a to bylo již v době, kde aspoň ta část pokladen, vzhledem na které úsilí báňských úřadů nebylo bezvýsledné, ve větší revírní již byla sloučena, kde následkem obecného vítězství výroby ve velkém i v oboru hornictví jen větší podniky s četnějším dělnictvem se udržely, tudíž celkem i průměrný počet členů při dolových pokladnách značnější byl, než kdykoliv před tím. Jen 6 korunních zemí rakouských nad tímto průměrem stojí, totiž: Slezsko (649), Morava (558), Hor. Rakousy (467), Istrie (367), Čechy (313) a Krajina (310); nejhloub

---

[17]) Že přírostek provisionistů, však i nemocných, výše již naznačený, souvisí též se snížením mzdy od kusu, kteréž všude k většímu úsilí v práci a k rychlejší absorpci sil vedlo, nebylo by těžko dokázati přísně takřka krok za krokem ze zpráv úřadních. O to na jiném místě pokusiti se hodláme.

pod průměrem stojí Dol. Rakousy (54) a Solnohrady (51). Jak divně proti tomu se vyjímá, že r. 1872 čítáno při 89 pokladnách pruských 241756 členů, při jedné průměrem tedy 2176! Hospodářský nezdar pokladen výše průměrnými čísly naznačený, padá po celém Rakousku hlavně na účet velkého množství pokladen s počtem členů podprůměrným, jakých poměrně nejméně je na Moravě a ve Slezsku, odkudž nejméně bylo také do pokladen stesků. Ovšem nebyly i pokladny velké vždy prosty kalamit. Mohli bychom na př. uvésti, že jedna z největších pokladen v Čechách, pokladna hornictva pražské společnosti železářské na Kladně, octla se v nesnázích, následkem kterých snížila provise nejen budoucím provisionistům, nýbrž i těm, kteří již dle dříve platné vyšší míry provise byli brali. Tím jest toliko řečeno, že četné členstvo samo o sobě ještě není neklamnou zárukou zdaru, žeť potřebí neméně i vhodné organisace, zejmena správného základu mathematického. I jest to stará zkušenost u našich pokladen, že se o správný poměr mezi výškou příspěvků a výškou podpor a provisí na základě mathematiky pojišťovatelské vypočtený zřídka kdy staráno, když stanovy se zřizovaly. Vždyť by byla jinak prekérní existence leckteré malé pokladny hned na první ránu se prozradila. Z pravidla slibováno mnohem více, nežli co dle zásad o pojišťování za možné pokládati se dá, a není divu, že i velké pokladny pochybyvše takto v nesnázích se octly. Přes to uložily si tu i tam pokladny i rozličné povinnosti vedlejší, jako na př. platiti za děti členů svých školné, školní knihy pro ně opatřovati a pod., úkoly sice důležité, nicméně zcela mimo vlastní úkoly pokladen bratrských ležící.

Zmenšiti dosavadní provise (jak se stalo v případě zpomenutém), bylo by ale těžko, vždyť obnášel průměrný roční důchod jednoho provisionisty (invalida, vdovy, sirotka) v Rakousku:

roku	1874	30·88 zl.
„	1875	29·02 „
„	1876	32·04 „
„	1877	33·13 „
„	1878	33·49 „

i bylo by naopak žádoucno zvýšiti je, aby přestaly býti „almužnami“; pak ale nezbude, nežli postarati se o zvýšené příjmy.

Jiný konečně hřích proti správným zásadám pojišťovatelským a častá příčina nesnází jest, že sloučeny jsou dosud dva podstatně různé druhy pojišťování při našich pokladnách v jedno, jsouť ony

zároveň i pokladnami pro výpomoc v nemocích i pokladnami zaopatřovacími (invalidními, vdovskými, sirotčími).

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Příklady o výkladu vůle stran.

I.

Kněžna R. uzavřela s Vilémem A. a Jindřichem A. smlouvu tohoto smyslu:

1) Poněvadž kněžna R. za nynějších trudných poměrů peněžitých a živnostenských není s to, aby své panství L. sama spravovala, vzdává se k vůli spořádání svých poměrů majetkových správy svého panství L. ve prospěch Viléma A. a Jindřicha A., přenechávajíc jim úplně volné nakládání s podstatou i s užitky jmenovaného panství, což Vilém A. a Jindřich A. přijímají.

2) Dle toho mají Vilém A. a Jindř. A. právo, aby panství L. s příslušenstvím dle svého uznání spravovali, zástavami stěžovali, kněžnu R. v záležitostech panství L. před soudem i mimo soud zastupovali.

3) Se svolením synův kněžny R. jsou Vilém A. a Jindřich A. oprávněni, též statek L. se vším příslušenstvím prodati, kupní cenu zaň smluviti a kvitovati.

4) „Vilém A. a Jindřich A. toto plnomocenství přijímají a budou po čas trvání této smlouvy kněžně R. z příjmů panství L. i příslušících k němu hospodářských a průmyslových závodů roční důchod 12000 zl. v měsíčních lhůtách vypláceti, přebytku pak až do naskytnoucího se vhodného prodeje panství L. s příslušenstvím upotřebí Vilém A. a Jindřich A. k umoření dluhů panství L.; tento důchod kněžna R. přijímá, vzdávajíc se nároku na další příjmy panství L. k cíli umoření dluhů.“

5) Vyjímajíc případ prodeje panství L. lze tuto smlouvu zrušiti jen tehdy, když kněžna R. Vilému A. a Jindřichu A. zúplna splatí všechny sumy, jež oni k upravení poměrů finančních na panství L. buď sami zapůjčili nebo jiným zaručili — nebo když dluhy na panství L. váznoucí až na 1,300.000 zl. byly umořeny,

nebo konečně když Vilém A. a Jindřich A. kněžně R. smlouvu tuto na rok napřed byli vypověděli.

6) Aby tato dobrovolně přenešená mimosoudní administrace s úplným úspěchem se potkala, vzdává se kněžna R. i její synové sídelní své domácnosti na panství L. po čas trvání této smlouvy.

Na základě smlouvy této, dne 18. května 1874 uzavřené, platili Vilém A. a Jindřich A. kněžně R. důchod ročních 12000 zl. ve lhůtách měsíčních až do 18. února 1875 a v účtech administračních za čas od 18. května až do 31. prosince 1874 také měsíční splátky důchodkové ve výdajích uvedli. Dopisem ddto. 17. února 1875 oznámili Vilém A. a Jindřich A. kněžně R., že na dále jí budou platiti důchod ročních pouze 6000 zl. ve lhůtách zase měsíčních, a tak ji od toho času také platili.

Dne 4. října 1875 podala kněžna R. na Viléma A. a Jindř. A. žalobu, aby tito rukou společnou a nerozdílnou byli odsouzeni, po čas platnosti smlouvy ze dne 18. května 1874 z příjmů panství L. žalující kněžně R. důchod ročních 12000 zl. ve lhůtách měsíčních po 1000 zl. a zadržené od 18. února 1875 polovičky měsíčních 500 zl. s úroky z prodlení pod právním důhonem platiti.

Žalovaní v odpovědi uvedli a svědky dokázati se nabízeli všechny podrobné okolnosti, za jakých uzavřena byla smlouva ze dne 18. května 1874, že uzavřena byla za tím účelem, aby se předešlo hrozícímu jinak prohlášení konkursu na jmění kněžny R., že v původním návrhu smlouvy o přenešení správy jmění kněžny R. na žalované bylo přenešení to zváno „mimosoudní sekvestrací“ a že v konečně stanoveném znění smlouvy té jen z šetrných ohledů ku kněžně R. pojmenování „mimosoudní sekvestrace“ bylo nahraženo pojmenováním „dobrovolně přenešené mimosoudní administrace“, že však při posuzování právních poměrů ze smlouvy té vzešlých a také tohoto sporu přihlížeti se musí k úmyslu, jakýž stranám uzavírajícím smlouvu na mysli tanul. Tu pak že především šetřiti dlužno stanoviska, že smlouva ze dne 18. května 1874 se stala hlavně za tím účelem, aby nanejvýš rozhárané majetkové poměry kněžny R. pokud možná byly v pořádek uvedeny. Jasný ten účel smlouvy že vyžaduje, aby především urovnání poměrů majetkových kněžny R. dbáno bylo; žalovaní pak, ačkoli ve smlouvě jmenováni jsou jenom „administratory“, že přece mají práva i povinnosti sekvestorů, a že předem hleděti musí k umoření dluhů panství spravovaného, žalující kněžně R. že pak nárok na důchod ze statku spravovaného příslušel by jenom tehdy a potud, kdy

a pokud by statek sekvestrovaný tolik užitku poskytoval, že po zaplacení veškerých výloh správních, běžných daní a dávek veřejných a úroků z peněz na statku vězících ještě by stačily ku placení důchodu. Proto že náleželo žalobkyni dokázati, že jest tu užitek postačující ku placení důchodu požadovaného. Předložením účtů o správě panství L. za čas trvání smlouvy snažili se žalovaní z opatrnosti provésti důkaz, že panství L. s příslušenstvím posud neposkytuje příjmů tolik, aby z nich veškeré výlohy správní, daně a veřejné dávky, jakož i úroky kapitálů na panství vězících byly kryty, neřku-li pak, aby z nich žalující kněžně jakýkoli důchod byl placen. Počáteční placení důchodu 12000 zl. ročně že dálo se jenom za předpokládání, že možno bude jej krýti z příjmů panství L. s příslušenstvím, že pak, když účty administrační za čas od 18. května do 31. prosince 1874 ukázaly, že na panství L. není příjmů, z nichž by důchod kněžny R. bylo lze platiti, jen z osobních ohledů ku kněžně a po předchozí úradě s její příbuzenstvem oznámeno jí bylo, že nadále jí placeno bude ročních 6000 zl. Však ani těch 6000 zl. ročně kněžna po smlouvě požadovati nemůže, ano dokázáno jest, že příjmy panství L. s příslušenstvím ani nestačily ku krytí všech výloh správních, daní a jiných dávek veřejných i úroků z kapitálů na panství s příslušenstvím zjištěných. Také doslovu smlouvy že kněžna pro sebe nemá. Neboť pojem „příjmy", z nichž důchod žalující kněžny dle smlouvy ze dne 18. května 1874 platiti se má, lze na roveň klásti jenom pojmu „čisté příjmy", totiž ty příjmy, kteréž zbudou z příjmů hrubých po zapravení všech výloh správních, všech daní a jiných dávek veřejných a všech úroků z kapitálů na statku spravovaném pojištěných. Žádost, aby žalovaní in solidum odsouzeni byli, dokonce již nemá nejmenší zákonné opory.

Naproti tomu v replice dovozováno, že smlouva ze dne 18. května 1874 předem úplatné jest povahy, že jí kněžna R. volnou disposici na panstvím L. žalovaným Vilému A. a Jindřichu A. přenesla, začež od nich jí slíben byl důchod ročních 12000 zl., jakož i pozvolné umořování dluhů na panství L. zjištěných. Závazek tento že byl žalovanými též doznán tím, že po sedm měsíců žalobkyni dávali důchod ročních 12000 zl. a že toto placení důchodu v účtech o správě velkostatku L. s přísl. ve výdajích uvádějí. Neboť i vedení správy panstí L. i vedení účtů o této správě dělo se žalovanými jenom na základě plné moci, kterouž jim žalobkyně ve smlouvě ze dne 18. května 1874 udělila. Když tedy žalovaní

účty o správě panství L. vedli, směli v účtech těch vykazovati jen takové výdaje, k nimž dle smlouvy ze dne 18. května 1874 byli nejen oprávněni, nýbrž i povinni; a když v účtech těch po sedm měsíců vedli ve výdajích měsíční platy na důchod ročních 12000 zl., tu že žalovaní bez odporu sami přiznali, že tento výdaj po právu se děje a též po právu že náleží žalobkyni jej žádati. Ku pohnutkám smlouvy ze dne 18. května 1874 že nelze hleděti, poněvadž učiněny nebyly podmínkou smlouvy (§. 901. ob. zák. obč.). Slova, jichž užito bylo ve smlouvě, že vykládati dlužno v obecném smyslu; když pak dávání důchodu ročních 12000 zl. žalobkyni bylo slíbeno z „příjmů“ panství L., dlužno i pojem slova příjem tak bráti, jak ho sám zákon užívá. Zákonodárce však slova „příjem“ užívá ve smyslu „hrubého příjmu“, čehož dokladem jsou §§. 238., 150., 247., 288., 642. a 646. ob. zák. obč. Ostatně že nemohlo na čisté příjmy ve smlouvě počítáno býti, poněvadž jak žalovaní sami praví, nebezpečí konkursu bylo ten čas již téměř neodvratné. Kdyby pak přece ještě bylo pochybnosti o významu slova „příjmy“ ve 4. odst. smlouvy ze dne 18. května 1874, tož slovo to v neprospěch žalovaných se musí vykládati, poněvadž oni v odst. 4. smlouvy ze dne 18. května 1874 jsou mluvícími, tak že proti nim uvésti dlužno předpisy §§. 915. a 869. ob. zák. obč.

Žalovaní bránili se v duplice takovémuto výkladu slova „příjmy“ ve 4. odstavci smlouvy ze dne 18. května 1874, dovozujíce, že i zákonodárce slova toho užívá ve smyslu příjmů čistých, totiž oněch příjmů, jež po krytí výloh správních a uhražení břemen věcných přebytkem ostanou. Na všech místech ob. z. obč., jež pro sebe uvádí žalobkyně, znamená slovo „příjmy“ jenom „příjmy čisté“, jež nesmí se ovšem směsovati s užším pojmem t. zv. „příjmu volného“ („freies Einkommen“ Roscher, Syst. §. 145.); mimo to užívá zákonodárce slova „příjmy“ ve smyslu příjmů čistých v §§. 69. a 112. obecného řádu pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 č. 7. zemsk. zák., sr. dále dv. dekr. ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s. V tentýž smysl užívá se slova „příjmy“ v §. 59. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50. ř. z. Předpisu §. 901. ob. z. obč., že nelze proti žalovaným uváděti, poněvadž pohnutky a původ smlouvy jen za účelem historické interpretace vyložili. Co se blízkého nebezpečí konkursu dotýče, tož že nevylučuje nebezpečí takové možnost čistého příjmu, mohouc pojíti odtud, že žádá se zaplacení netoliko úrokův ale i jistin dlužných a na to že peněz není. Předpisů §§. 915. a 869. ob. z. obč. bude-li užito, že jich

užiti se musí jenom proti žalobkyni, neboť ona sama svým zástupcem drem. H. dala smlouvu ze dne 18. května 1874 sepsati, pročež ona sama jest zodpovědna za slova užitá ve smlouvě té. Placení důchodu ročních 12000 zl., že naprosto není doznáním závazku ku placení, poněvadž placení to se stalo pouze v první době platnosti smlouvy ze dne 18. května 1874, kdež žalovaní pevně ještě doufali, že se jim podaří mnohé značné dluhy na panství L. s přísl. vězící a súročitelné až 12% a výše, jmenovitě pak dluhu na banku H. v sumě 700000 zl., konvertovati ve dluh asi 6% až 8% súročitelný. Právě v tom, že žalovaní placení důchodu ročních 12000 zl. odepřeli, jakmile nabyli přesvědčení, že se nepodaří konverse dluhů jimi zamýšlená — leží jasně manifestována vůle žalovaných, důchod platiti jenom z čistých příjmů panství L. A poněvadž příjmů těch není, ani nároku na placení důchodu pro žalobkyni není.

Rozsudkem ze dne 19. července 1879 č. 14682. dal c. k. zemský soud v Praze žalobě dle celé její závěrečné prosby místo, z těchto

důvodů:

Žalovaní doznavše uzavření smlouvy ze dne 18. května 1874, snaží se dokázati z okolností, za jakých smlouva ta se stala, jakož i z jednání osob se žalobkyní sice spříbuzněných, avšak na smlouvě nesúčastněných, že důchod ročních 12000 zl. žalobkyni se zavázali dávati pouze z čistých příjmů panství L. s přísl., totiž z oněch příjmů, jež zbudou po zapravení všech daní, všech úroků z kapitálů na panství L. s přísl. pojištěných a všech jiných břemen věcných. Dále tvrdí žalovaní, že příjmy statku L. s přísl. nestačí ku placení důchodu ročních 12000 zl., a pokusili se žalovaní dokázati podrobnými rozpočty, že panství L. s přísl. nevydává žádných příjmů čistých, jichž užíti by se mohlo ku placení důchodu a k umořování dluhů na panství tom váznoucích, takže, když příjmy z panství L. s přísl. ani ku krytí úroků z kapitálů na panství zjištěných nestačí, žalobkyni žádného nároku na placení důchodu nezbývá.

Avšak obrany tyto nestačí, aby pro ně žalobní nárok neoprávněným shledán byl.

Neboť žalovaní sami přiznávají, že ve smlouvu ze dne 18. května 1874 vešli se žalobkyní za tím účelem, aby předešli prohlášení konkursu na jmění žalobkynino. Rovněž jest z uvedení obou stran jasno, že se žalovaným před uzavřením smlouvy ze dne 18. května

1874 poskytla veškerá možnost, aby sobě zjednali naprostou znalost majetkových poměrů žalobkyně. Když ale přece žalovaní ve smlouvu ze dne 18. května 1874 vešli, dá se s bezpečností souditi, že žalovaní plnou moc v příčině spravování panství L. jim ve smlouvě té danou pokládali za dostatečný prostředek, aby docílili nejen uhražování všech daní a věcných dávek z panství L. s přísl., nýbrž i tolik příjmů „čistých", jichž bude zapotřebí k uhražování slíbeného důchodu a k umořování dluhů na panství L. s přísl. vězících. Když pak žalovaní ve smlouvě ze dne 18. května 1874 svůj závazek ku placení důchodu ročních 12000 zl. nikterak neobmezili, náleží jim jeho plnění, ať si již panství L. s přísl. potřebných k tomu příjmů čistých vydá nebo nevydá. K opačnému, žalovanými ve sporu zastávanému náhledu nelze se přidati, poněvadž by vedl k tomu, že by placení důchodu záviselo pouze na diskretnosti žalovaných, ačkoli by žalobkyně podrobiti se musela správcovství svého jmění v téže smlouvě na žalované přenešenému. Tomu se příčí jednak doslovné znění 4. odst. smlouvy ze dne 18. května 1874 jinak i ten důvod právní, že nelze hleděti k oněm okolnostem, jež uzavření smlouvy ze dne 18. května 1874 předcházely, ve znění smlouvy té však přijaty nebyly, takže zůstaly pouhými rozmluvami, jež na platnost smlouvy písemné vlivu nemají (§. 887. ob. z. obč.). Poněvadž žalovaní dle smlouvy ze dne 18. května 1874 nejen ve společnou, nýbrž i jednotnou správu panství L. s přísl. uvázali se, třeba jich závazky z téže smlouvy seznati společnými a nedílnými, tak že i v tom směru žalobní nárok oprávněným se býti jeví.

Přes odvolací stížnost žalovaných potvrdil c. k. vrchní soud zemský pro království České rozhodnutím ze dne 20. října 1879 č. 29885. rozsudek první stolice z následujících

příčin:

Jak odvolací stížnost zcela správně tvrdí, leží těžisko tohoto sporu ve významu slova „příjmy" ve 4. odst. smlouvy ze dne 18. května 1874. Hledí-li se k účelu smlouvy té, k obsahu jejímu a ku slovům v ní užitým, nelze pochybovati, že slovo příjmy znamená „příjmy hrubé." Neboť žalobkyně vzdávajíc se za účelem upravení svých poměrů majetkových práva spravování svého jmění, spokojila se s rentou 12000 zl. ročně. Slib renty té není závislým na žádné podmínce, a zvláště není ve smlouvě žádné podmínky, že by placení renty jenom pak a jenom potud se mělo díti, pokud panství L. s přísl. vydá tolik příjmů čistých, kolik k uhražení renty

bude zapotřebí. Že strany při uzavírání smlouvy ze dne 18. května 1874 na mysli neměly případ, že by placení renty jenom z čistých příjmů panství L. s přísl. se díti mělo — vychází z toho, že v čas uzavření smlouvy ze dne 18. května 1874 panství L. s přísl. tak bylo předloženo, že prohlášení konkursu na jmění kněžny R. každým okamžikem hrozilo, že tedy v době té panství L. s přísl. žádných čistých příjmů nevydávalo. Když ale žalovaní za takových okolností přece ku placení renty 12000 zl. proti žalobkyni se zavázali a rentu slíbenou také po sedm měsíců platili, tož slib patrně renty byl učiněn žalovanými a žalobkyní přijat bez ohledu na to, zdaž panství L. jakých příjmů čistých vydá nebo nevydá. Beze vší pochybnosti znamená slovo „příjmy“ na mnohých místech ob. z. obč., jež uvedena byla, jenom „příjmy hrubé.“ Byť i strany při uzavírání smlouvy ze dne 18. května 1874 na mysli měly takové urovnání majetkových poměrů kněžny R., aby jím umožněno bylo dávati slíbenou rentu z příjmů čistých, tož přece nesplnění této ve smlouvu ani nepřijaté naděje nedovede oslabiti závazek na placení renty, v nějž uvázali se žalovaní bez obmezení všelikého, poněvadž v zákonu neznán jest případ, aby zavázaný sproštěn byl povinnosti plnění, když smlouva nevede k cíli při její uzavření zamýšlenému. Oproti neklamnému smyslu 4. odstavce smlouvy ze dne 18. května 1878 marno jest dovolávání se věd odborných, jež podnikají žalovaní, aby svůj závazek oslabili; neboť hlavním pramenem pro práva stran jsou smlouvy, žalovaní pak podrobili se závazku na placení renty po čas trvání smlouvy ze dne 18. května 1874, aniž by závazku svého jakkoliv obmezovali.

Mimořádné dovolací stížnosti žalovaných c. k. nejvyšší soud průchodu nedal z

důvodů,

že ani podaný prvními dvěma soudy výklad odst. 4. smlouvy ze dne 18. května 1874, ani souhlasný výrok obou prvních soudů o nerozdílnosti závazku žalovaných ku plnění nároku žalovaných neobsahují zmatku nebo patrného bezpráví, tak že není zde podmínek dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. pro příznivé rozhodnutí mimořádné stížnosti dovolací.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. února 1880 č. 1091.

Jan Kučera.

K §. 548. ob. zák. obč. Dědictví, odkaz či nárok na vrácení věna?

Stavitel A. M. žaluje manžely F. K. a M. K. na zaplacen 790 zl. s přísl., uvedl ve své žalobě: Žaloval jsem Františku U., dceru manželů F. K. a M. K., na zaplacení 790 zl. s přísl. za stavbu stodoly v Milostovicích. Na tuto mou žalobu nalezeno rozsudkem moci práva došlým, že Františka U. jest povinna, mně zažalovaný obnos 790 zl. se 6% úroky ode dne 31. srpna 1874, dále náklady soudní 110 zl. 80 kr. zaplatiti. Žalovaná Frant. U. mi však obnosu toho nezaplatila, ana v průběhu sporu zemřela. K pozůstalosti její přihlásili se co dědicové její manžel J. U., pak její rodiče F. K. a M. K., žalovaní, tito co „dědicové ze zákona". Odevzdací listinou po Františce U. bylo těmto z pozůstalosti pod názvem „odkazu" přikázáno 2500 zl. a pod názvem „požadavka" 2000 zl. Žádám nyní od dědiců Frant. U., manželů F. K. a M. K., svou hořejší pohledávku v obnosu 790 zl. s přísl., poněvadž odevzdané jim z pozůstalosti obnosy k mému zaplacení dostačí a spoludědic J. U. nyní žádného jmění nemá. Mimo to mi Fr. K. při stavbě stodoly hořejší výslovně přislíbil, že mi onen obnos, který bych od jeho dcery za stavbu stodoly neobdržel, ze svého zaplatí. Později ještě jednou slib ten opakoval. O těchto okolnostech nabídl žalobce důkaz svědkem spoludědice J. U. a sebe k přísaze doplňovací, podpůrně uložil žalovaným rozhodovací přísahu. Prosbu položil: aby nalezeno bylo, že F. K. spolu se svou manželkou vlastnicí gruntu v Kateřinkách, co „zákonní dědicové" po jich dceři Frant. U., bývalé gruntovnici v Milostovicích, povinni jsou, žalobci obnos z rozsudku c. k. okresního soudu v Opavě ze dne 5. srpna 1875 č. 7423. per 790 zl. s 6% úrokem od 31. srpna 1874, se soudními náklady 110 zl. 80 kr., pak náklady soudní z této pře vzešlé do 14 dnů pod následky práva zaplatiti.

Než žaloba tato Františku K. mohla býti doručena, zemřel. K jeho pozůstalosti přihlásila se jediná dcera jeho Anna K., provdaná E.

Žalobě bránila se žalovaná M. K. za sebe a co dobrovolná zastupitelka své dcery A. E., uvádějíc, že žalovaní zmíněných 2000 zl. co svou pohledávku z pozůstatosti Františky U. obdrželi, a vykládajíc, jak požadavka ta povstala. Neobdrželi jí tedy co dědicové, nýbrž co věřitelé, pročež že povinni nejsou, dluhy Fran-

tišky U. platiti. Strany zmíněných v žalobě 2500 zl. uváděno, že tyto neobdrželi manželé K. ani co odkaz, ani co dědictví ze zákona, nýbrž že je obdrželi ze smlouvy mezi živými, totiž ze svatebních smluv ze dne 2. června 1868, kteréž mezi J. U., chotěm zemřelé F. U. s jedné a F-ou U. a žalovanými manžely F. K. a M. K. s druhé strany uzavřeny byly. V nich v odst. IV. stanoveno jest: „Jan U. a Františka K., tato zastoupena svým otcem Františkem K., smluvili se právoplatně pro případ smrti po uzavřeném manželství následovně: *a*) Zemře-li jeden z manželů a není-li tu potomků z tohoto manželství, stane se pozůstalý manžel universálním dědicem pozůstalosti zemřelého, s tím však závazkem, že nejbližším zákonným příbuzným zemřelého „z věna nevěsty“, kteréž 5300 zl. obnášelo, obnos 2500 zl. vyplatiti musí. Neobnášela-li by však pozůstalost 5000 zl., tedy vyplatí pozůstalý cenu polovice pozůstalosti.“ Vrchnoporučensky smlouva tato byla schválena. V smlouvě té jest předně smlouva dědická mezi novomanžely a pak smlouva mezi živými dle §. 1217. ob. z. obč., kteráž se se žalovanými rodiči Františky U., kteříž jí 5300 zl. věna vyplatili, uzavřela a z níž oni uvedeným odstavcem co nejbližší zákonní příbuzní práva nabyli, pro případ předemření Františky U. od ženicha J. U. 2500 zl. nazpět žádati. Slovy „nejbližším zákonným příbuzným“ nelze tu rozuměti — jakoby co „dědicové ze zákona“, z tohoto právního důvodu měli 2500 zl. obdržeti, nýbrž slovy těmi pouze naznačiti se mělo, kdo jest oprávněn pro případ smrti od bezdětného manžela obnos 2500 zl. pohledávati. Žalovaní tedy neobdrželi 2500 zl. z dědického důvodu, nýbrž za to, že dali nevěstě F. U. věno 5300 zl. Smlouva dědická týká se pouze manželů, nikoliv však žalovaných rodičů, kteřížto zakládají svá práva na obnos 2500 zl. na „smlouvu svatební“ a z této domnívají se míti právo co nejbližší zákonní příbuzní bezdětné F. U. na tento obnos a nikoliv co dědicové její. Mluví-li se v odevzdací listině po F. U. stran 2500 zl. co o dědickém podílu, jest to názor nepravý. Ostatně jest v odevzdací listině toliko řečeno, že jest universální dědic povinen manželům F. K. a M. K. 2500 zl. vyplatiti, teprvé v závěrku listiny se obnos ten „odkazem“ nazývá. Dále dovozováno, že placení dluhů pozůstalostních náleží ve smyslu §. 548. ob. z. obč. dědici, od něhož však žalobce tak dlouho nic nepohledával, až tento vše promrhal; pozůstalost že stačila úplně k zaplacení dluhů a kdyby žalovaní i legatáry byli, nebyli by ve smyslu §. 692. ob. z. obč. v tomto

případě povinni platiti dluhy pozůstalosti. Ostatně žalovaní i co dědici ze zákona by nebyli povinni celý zažalovaný dluh platiti, nýbrž jen „poměrnou“ část s dědicem J. U., jenž obdržel čistých 20000 zl. Že by se byl F. K. za F. U. osobně zavázal, popřeno; kdyby pak tomu bylo tak, pak M. K. bezprávně před soud pohnána byla.

V replice a duplice méně věcných důvodů podotknuto, leč že uvedeno, že se žalovaní co dědicové ze zákona k pozůstalosti po F. U. přihlásili, naproti čemuž oni však tvrdí, že co takoví ničeho nedostali, a potomně že tuto přihlášku odvolali. Dále žalobce doznává, že univ. dědic J. U. za zděděné po F. U. obnosy resp. grunt koupil sobě usedlost v Lutultovicích na Opavsku, což žalovaní využitkují k obraně, že jest to důkazem, že žalobce mohl, kdyby včasně byl od univ. dědice zaplacení žádal, též je od universálního dědice obdržeti, že tedy sám nezaplacení zavinil a škodu svou nésti musí.

Konečně namítají žalovaní, že žalobce v žádosti žalobní žádá od nich zaplacení co „od dědiců ze zákona,“ takže na osobní závazek F. K-a by se ani ohledu bráti nesmělo, jelikož v této žalobě ze dvou právních důvodů pojednou nelze nároky činiti.

Přísudkem c. k. měst. del. okresn. soudu Opavského ze dne 28. července 1878 č. 10576. připuštěn důkaz svědkem Janem U., kterýž však nic podstatného nevypověděl.

Na to rozsudkem téhož soudu ze dne 31. ledna 1879 č. 343. žaloba zamítnuta.

Důvody.

Dle přiložených k žalobě rozsudků Františka U. žalobci zažalované obnosy skutečně dlužna byla. Po její smrti dne 3. října 1874 veškerá pozůstalost v povšechné ceně 32917 zl. 94 kr. jejímu manželi Janu U. co universálnímu dědici s tím závazkem odevzdána byla, aby veškerá passiva v obnosu 13684 zl. 99 kr. zastal a rodičům zemřelé 2500 zl. vyplatil. Mezi spornými dluhy uvedena již při pozůstalosti pohledávka žalobce v obnosu 790 zl. s přísl. a univ. dědic Jan U. i tento dluh k zaplacení převzal. Žalobce však nyní, kdy J. U. žádného jmění více nemá, pohledává zaplacení na žalovaných.

Žalovaní tvrdí, že 2000 zl. obdrželi z pozůstalosti co pohledávku a 2500 zl. „ze smlouvy svatební,“ nikoliv co dědicové, ani co legatáři, takže žalobci zažalovaný obnos platiti povinni nejsou. Z odevzdací listiny po Františce U. vysvítá, že Jan U.

co univ. dědic zmíněné 2000 zl. co osobní dluh Františky U. uznal a k zaplacení převzal; jelikož tedy žalovaní strany těchto 2000 zl. byli věřiteli pozůstalosti, též jest zjevno, že žalobce z tohoto obnosu zaplacení žádati nemůže, jelikož, ana pozůstalost kridární nebyla, věřitel pozůstalosti, jenž celou svou pohledávku obdržel, ostatním věřitelům z jich zaplacení práv býti nemůže. Co se týká dalších 2500 zl., jež manželé F. K. a M. K. z pozůstalosti po Františce U. obdrželi, tu nelze pochybovati, že obnos tento „odkazem" ve smyslu §. 535. ob. z. obč. jest. Neboť dle obsahu odevzdací listiny po F. U. přihlásili se manželé K. „k dědictví" na základě svatebních smluv ze dne 2. června 1868.

Ustanovení IV. odstavce těchto smluv jest zajisté smlouva dědická mezi novomanžely, v níž eventuálnímu dědici se nařizuje, aby nejbližším zákonným dědicům zemřelého odkaz v obnosu 2500 zl. vyplatil. Žalobce však nemá práva tyto odkazovníky na zaplacení žalovati, nebo v pozůstalost co souhrn veškerých práv a povinností zůstavitelových nastupuje dědic (§§. 531. a 532. ob. zák. obč.); závazky a povinnosti, jež zůstavitel ze svého jmění zapraviti povinen byl, béře na sebe dědic, (§. 548. ob. z. obč.). Z těchto zákonných ustanovení jde, že toliko dědic věřitelům zůstalosti zavázán jest, a že věřitelé zůstavitelovi mají zaplacení svých pohledávek na dědici žádati. Legatář vstoupí přijmutím legátu toliko k dědici co representantu pozůstalosti v právní poměr, nikdy v přímý poměr naproti věřitelům pozůstalosti. — I v tom případě, kdy pozůstalost k zaplacení dluhů a k zapravení veškerých legátů nestačí a mnozí z odkazovníků své odkazy již obdrželi, vplyne poměrná srážka, jenž se těmto stane, dle §. 693. ob. z. obč. do pozůstalosti a dědic jest dle §. 692. ob. z. obč. oprávněn, pokud takového nebezpečí jest, od legatářů jistotu žádati. Z toho následuje, že odkazovník zavázán sice dědicům, že od těchto, nikoliv však od věřitelů pozůstalosti na vrácení části neb celého odkazu k soudu pohnán býti může.

Žalobní žádost tedy zamítnuta, jelikož ani F. K. ani M. K. nejsou „dědici".

Žádá-li žalobce dále zaplacení od F. K., jakožto rukojmě neb samoplátce, tu slušno podotknouti, že svědek J. U. ničeho nedokázal, pročež doplňovací přísaha odpadá a na přísahu rozhodovací proto nelze nalézti, an F. K. před doručením žaloby zemřel a jemu tedy možno nebylo, aby se naproti svému zástupci o přijmutí neb vrácení této přísahy vyjádřil, by takto po případě

přísaha ta ve smyslu §§. 233. ob. ř. s. a ve smyslu dvorského dekretu ze dne 5. března 1795 č. 222. s. z. s. za složenou považována býti mohla. Praví-li dále žalobce, že M. K. přísahu tuto složiti nemůže ani za sebe ani za dědičku po F. K.,*) jelikož při slibu rukojemském nebyla osobně přítomna, tedy musí poukázáno býti k §. 205. ob. ř. s., dle něhož váha důkazu přísahou v tom záleží, že delát s to jest, aby přísahu buď přijal neb vrátil. V tomto případě však, jak nahoře k tomu poukázáno, F. K. nebyl s to vyjádřiti se o tom, zda přísahu přijímá či vrací a proti složení přísahy žalovanou M. K. ohražuje se žalobce, takže tímto stává se rozhodovací přísaha illusorní, k níž žalobce vlastně jen sám se nabízí. Takové přísahy však náš obec. soudní řád nezná.

Musela se tedy žaloba i v tomto ohledu zamítnouti, poněvadž bez důkazu jest. Mimo to, jak z příloh sporu vysvítá, zanedbal žalobce vlastní vinou universálního dědice J. U. pohnati k soudu, pokud tento jmění měl.

K odvolání žalobcovu c. k. mor. sl. a vrchní soud zemský v Brně rozhodnutím ze dne 28. května 1879 č. 5448. potvrdil zamítající rozsudek první stolice, pokud se týče tří čtvrtin zažalované pohledávky, avšak s tím dodatkem, že zamítnutí z ohledu žalovaného F. K. resp. jeho pozůstalosti toliko „prozatímní“ platnosti má, pokud se však týče čtvrtiny zažalované pohledávky byl rozsudek změněn a nalezeno, že „žalovaný F. K., nyní jeho pozůstalost a M. K. co „zákonní dědicové“ po Františce U., jsou povinni žalobci čtvrtinu obnosů jemu v rozsudku c. k. okres. soudu v Opavě ze dne 5. srpna 1875 č. 7423. proti F. U. přiřknutých, tedy 197 zl. 50 kr. se 6% úroky ode dne 31. srpna 1874, soudních nákladů 27 zl. 70 kr. do 14 dnů zaplatiti.

Důvody.

Žalobce žádá od žalovaných F. K. a M. K. co zákonných dědiců po jich dceři F. U. zaplacení těch obnosů, jež mu rozsudkem c. k. měst. del. okresního soudu v Opavě ze dne 5. srpna 1875 č. 7423. právoplatně přiřknuty byly. Františka U. uzavřela sice svatební smlouvu, resp. smlouvu dědickou se svým manželem J. U. dne 2. července 1868, vedle níž tento měl býti universálním

*) Spolužalovaná M. K. za sebe a co dobrovolná zastupitelka dědiců po F. K. rozhodovací přísahu v ten smysl přijala, že F. K. za zemřelou dceru F. U. neručil a ku placení se nezavázal.

dědicem jejím, avšak dědickou smlouvou vedle §. 1253. ob. z. obč. o celé pozůstalosti své nepořídila, nýbrž čistá čtvrtina, na niž ani povinný díl vězeti nesmí, dle zákona bezvýminečně k volnému pořízení zemřelé zůstala a tato čtvrtina, ana zůstavitelka Frant. U. o ní nepořídila, nepřipadne dědici z dědické smlouvy, nýbrž dědicům zákonným. Žalovaní F. K. a M. K: co rodiče bezdětek zemřelé F. U. jsou jejími zákonnými dědici a přihlásili se co dědicové k pozůstalosti po Frant. U. Pozůstalost její stačila k zaplacení pozůstalostních dluhů a odkazů, ano měla značná aktiva; proto nelze žalobu zcela a bezvýminečně zamítnouti, zvláště pak nelze ji zamítnouti z té příčiny, že žalovaní z pozůstalosti své dcery F. U. žádného podílu dědického neobdrželi, neboť třebas v odevzdací listině c. k. měst. del. okr. soudu Opavského ze dne 3. října 1874 č. 12052. řečeno, že vzdali se žalovaní co zákonní dědicové po F. U., zákonné čtvrtiny, náležité jim dle zákonné posloupnosti, a že se universální dědic J. U. k této čtvrtině ze zákona přihlásil, tož jest přec naznačení svatebních smluv ze dne 2. června 1868 odst. IV. *a*) strany oněch 2500 zl. „zákonným dědicům“ (nejbližším zákonným příbuzným!) bezdětek předumřelého chotě určených „co odkazu“ nepravé, ano poslední pořízení jest nevyhnutelnou podmínkou odkazu (§. 647. ob. zák. obč.), pročež když F. U. závěti nezůstavila, odkazu tu není — vyjímajíc odkazy zákonné — tak že obnos 2500 zl. aspoň za ekvivalent oné čtvrtiny pozůstalosti po F. U., o niž tato dle §. 1253. ob. zák. obč. pořiditi mohla, tedy za dědický podíl považován býti musí. Vzdali-li se žalovaní nároků na tuto čtvrtinu ze zákona, slušno okolnost tuto, nehledě k §. 806. ob. zák. obč., dle něhož dědic soudní přihlášení se k pozůstalosti odvolati nemůže, tak považovati, jakoby se žalovaní byli toho obnosu ze zákonné čtvrtiny vzdali, o kterýž tato 2500 zl. převyšovala. Žalovaní obdrželi tedy těchto 2500 zl. co zákonní dědicové.

Žalobce nemůže však od žalovaných zaplacení celých 790 zl. s přísl. žádati, jelikož tito nejsou jedinými dědici po Františce U., a v čas podání žaloby pozůstalost F-y. U. již odevzdána byla. Dle §. 821. ob. zák. obč. žalovaní, kteříž dle odevzdací listiny s vyhražením inventáře k pozůstalosti se přihlásili, právi jsou toliko poměrně dle výšky svého dědického podílu. J. U. obdržel na základě svatební smlouvy ze dne 2. června 1868 tři čtvrtiny a žalovaní co zákonní dědicové jednu čtvrtinu pozůstalosti po F. U., pročež žalovaní též čtvrtinu zažalovaného obnosu platiti musí.

Na ostatní udání žalobcova nebráno ohledu, jelikož žádá zaplacení z titulu práva dědického, pokud se totiž týká závaznosti žalovaných.

Pokud opírá se žaloba na F. K. o právní důvod rukojemského slibu, zamítá se žaloba toliko prozatímně, jelikož F. K. zemřel, než žaloba mu doručena byla. Když však delát zemřel a dědička jeho, jakož i M. K. slib tento popřely, nelze rozhodovací přísahu za přiměřený důkaz považovati, jelikož žalobce opomenul pojmenovati ony osoby, jimž nyní po smrti F. K. co jeho dědicům rozhodovací přísaha uložena jest.

Žalobce však má na vůli, aby novou žalobou dědice po F. K. z titulu slibu platebního žaloval.

Obě strany revidovaly.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice z

důvodů

od ní vyložených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. ledna 1880 č. 10015.

Dr. F. Kadlčík.

K nauce o vzejítí smluv.

Z jara r. 1875 vyjednával J. B. Rybář s administrací panství Lysé o pacht dvoru šibického. Administrace položila podmínku, aby J. B. Rybář i se svou manželkou co pachtýři u smlouvu vstoupili, což onen ihned připověděl. Na to sepsány punktace, ddto. 30. března 1875, vedle kterýchž manželé J. B. Rybář a Alžběta Rybářová dvůr šibický na čas od 1. března 1876 do konce února 1880 za roční pachtovné 21500 zl., jež rukou společnou a nerozdílnou se zavazují platiti, pachtují, jakožto kauci před nastoupením pachtu, nejdéle do 31. ledna 1876, hotových 13000 zl. složiti slibují. V §. 18. týchž punktací praví se:

„Při podepsání těchto punktací složili pp. pachtující akcept p. J. B. Rybáře dnem 1. září 1876 propadající na 2000 zl., jenž zůstane ve schování administrace a před propadnutím až do složení kauce obnoviti se má. Kdyby pp. pachtující ještě před 1. březnem 1876 té nebo oné výminky v těchto punktacích stanovené ne-

dodrželi, má tato částka — ač nechce-li administrace panství Lysé raději pp. pachtující k dodržení smlouvy pohnouti — jakožto litkup propadnouti a má v tom případě administrace právo z akceptu toho na p. J. B. Rybáře nastupovati. Po složení kauce bude směnka pp. pachtujícím navrácena.“

Punktace u dvou exemplářích zřízené podepsali administratoři panství Lysé a J. B. Rybář, jenž pak oba exempláře vzal, aby je své manželce podepsati dal. Za několik dní exemplář jeden podpisem „Alžběta Rybářová“ doplněný administraci navrátil a zároveň směnku v citovaném §. 18. dotčenou akceptoval.

Průběhem jara přišel J. B. Rybář několikráte na dvůr šibický, nařizuje rozličná opatření za příčinou budoucího hospodaření. Listem ddto. 13. července 1875 najednou však administraci zkrátka oznámil, že může se dvorem šibickým „disponovati, jak se jí líbí.“

Dne 2. září 1875 dal pak skrze notáře oznámiti, že smlouvou pachtovní vázana se necítí, poněvadž manželka jeho k smlouvě nepřistoupila a smlouva tudíž nevzešla. Administrace oproti tomu prohlásila, že si svá práva vyhražuje. Na to dvůr šibický jinému pachtýři propachtovala a po některém vyjednávání dne 28. ledna 1878 pod č. 9417. J. B. Rybáře z akceptu jeho u c. k. obchodního soudu zažalovala.

C. k. obchodní soud vydal k žalovanému platební příkaz ze dne 30. ledna 1878 č. 9417., proti němuž žalovaný dne 4. února 1878 č. 11545. podal námitky. V námitkách vyložil původ směnky i dovozoval, že punktace svrchu zmíněné platnosti nemají, poněvadž manželka jeho k nim nepřistoupila a jich nepodepsala, podpis jména jejího že nepochází od ní, aniž se s její vůlí a její vědomím stal, když pak smlouva nevzešla, že administrace směnku bez právního důvodu má a bezprávně si zažalovala. Žalující administrace v replice uvedla, že podpis jména Alžběty Rybářové pochází od dcery její Esterky, kteráž jej k vyzvání otcovu s potomním schválením matčiným podepsala. O tom nabídnul důkaz svědecký Alžbětou Rybářovou a dotčenou její dcerou. C. k. obchodní soud nalezl na tento důkaz svědecký. Obě svědkyně dosvědčily, že prý Alžběta Rybářová o punktacích vědomosti neměla a podepsání svého jména nikdy neschválila.

Na to nicméně c. k. obchodní soud rozsudkem ze dne 10. října 1878 č. 88411. svůj platební příkaz ze dne 30. ledna 1878 č. 9417. v platnosti zachoval.

Důvody.

Žalovaný přiznává, že směnku žalobní ddto. v Praze dne 30. března 1875 po 2000 zl. přijal, namítá však, že administrace panství lysského úmysl měla, dvůr šibický na čas dvanácti let jemu a jeho manželce Alžbětě zpachtovati, a že v té příčině již i punktace sepsány byly, z nichžto vychází, že administrace jen s oběma manželi, nikoliv s jedním toliko, pacht uzavříti chtěla; že pak ana Alžběta R. ku smlouvě nepřistoupla a on, žalovaný, sám jediný dvůr pachtovati nechtěl, aniž administrace jemu samotnému jej propachtovati chtěla, punktace dotčené pro nedostávající se souhlasnou vůli stran k místu nepřišly.

Dále namítá žalovaný, že žalující administraci o tom, že manželka jeho ku smlouvě přistoupiti nechce, a že smlouva k místu nepřišla, ihned uvědomil, jak okolnosti ty seznal; že administrace na to mu dala v odpověď, že když on, žalovaný smlouvy dodržeti nechce, ona nucena jest jiného pachtýře si hledati, že však směnku složenou na účet případné škody si podrží, a že si všecky další nároky na odškodné vyhražuje; že tudíž administrace k žalobě nynější oprávněna nebyla, poněvadž takto sama také od smlouvy odstoupila.

Všecky tyto námitky jsou bez významu, poněvadž pravost punktací se strany žalovaného přiznána jest a punktace také již vyplniti se musí (§. 885. ob. z. obč.), vedle §. 18. těchže punktací však administrace zcela nepochybně právo nabyla v případě, že bez její viny zamyšlená pachtovní smlouva k místu by nepřišla, směnky žalobní ex titulo arrhae užíti; poněvadž dále dokázáno jest, že smlouva pachtovní k místu nepřišla a žalovaný nedokázal, že by na tom žalující administrace sebe menší viny měla, případ v §. 18. dotčených punktací míněný tedy nastal. Žalující administrace tedy vším právem zaplacení upsané sumy směnečné žádá, pročež platební příkaz ze dne 30. ledna 1878 č. 9417. bezvýminečně v platnosti zachovati se musí, tím více ano z prohlášení administrace v odpověď na prohlášení žalovaného ze dne 2. září 1875 daného dokonce nevychází, že by od smlouvy pachtovní ustupovala, neboť administrace vzhledem ku skutečnosti na jisto postavené, že žalovaný smlouvu porušil, spůsobem zcela nedvojsmyslným projevuje, že nároky na náhradu škody provede.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém rozhodnutím ze dne 5. listopadu 1878 č. 30418. přes odvolání žalovaného rozsudek tento potvrdil.

Důvody.

Žalovaný pravost akceptu svého výslovně přiznal. Jest tedy vedle čl. 23. sm. ř. směnečně zavázán sumu přijatou v čas dospělosti zaplatiti.

Žalovaný chce se však ze závazku tohoto vymknouti odvoláváním se na §. 18. punktací mezi ním a žalující administrací dne 30. března 1878 o pachtu dvoru šibického uzavřených, uváděje dále, že manželka jeho Alžběta Rybářová, kteráž v punktacích co spolusmluvnice se uvádí, k punktacím těm nepřistoupila, z čehož vyvozuje, že tudíž vůbec smlouva pachtovní s žalující administrací nevzešla, směnka žalobní tudíž jakožto litkup se považovati má a proti němu zažalována býti nemůže, ježto litkup smlouvu skutečně uzavřenou předpokládá, té zde ale není.

Že se tu nejedná o námitku ze směnečného práva vycházející, jest na jevě. Může tedy námitka tato jen jakožto námitka osobní průchod míti. V skutku jest tu také bezprostřední právní poměr mezi žalující administrací a žalovaným a ten jest právě zpachtování dvoru šibického, od něhož žalovaný opět ustoupil.

Vedle §. 885. ob. z. obč. zakládají se punktacemi práva i závazky v nich vyjádřené, jakmile takovýto spis od stran podepsán byl. Punktace ddto. 30. března 1875 jsou od žalující administrace i od žalovaného podepsány i tvoří tudíž důkaz proti poslednějšímu. Ovšem že od Alžběty Rybářové spolupodepsány nebyly. Však na to žalovaný odvolávati se nemůže, ježto nejedná se o to, má-li se pacht v příčině dvoru šibického dodržeti, nýbrž o to, je-li žalovaný povinen směnku žalobní zaplatiti. Vedle notářského osvědčení ze dne 2. září 1875 J. B. Rybář od práv z punktací mu vzešlých odstoupil. Nastal tedy případ, že vedle §. 18. punktací směnka co litkup daná propadla. Náhled žalovaného, že když Alžběta Rybářová punktací spolunepodepsala, právo administrace ze směnky na něho nastupovati uhaslo, jest nepravý. Smlouvy dlužno vykládati tak, aby měly účinek, a když žalovaný následkem toho, že manželka jeho punktace spolupodepsati odepřela, viděl se pohnuta od smlouvy ustoupiti, tož s jeho strany ustoupení od smlouvy se stalo, a když nyní zaplacením směnky ke škodě přijde, může se třebas manželky své držeti, však závazku svého k zaplacení směnky zhostiti se nemůže.

Mimořádnou revisi žalovaného c. k. nejvyšší soud zamítl.

Důvody.

V punktacích ze dne 30. března 1875 zavazují se manželé J. B. Rybář a Alžběta Rybářová, že dvůr šibický na čas od 1. března 1876 až do konce února 1888 v pacht převezmou (§. 1.) a nejdéle do 1. září 1875 definitivní smlouvu pachtovní uzavřou (§. 20.). V §. 18. ustanovuje se částka 2000 zl., o níž žalovaný propachtující administraci zažalovanou směnku přijal, jakožto prozatímní kauce až do složení kauce vlastní s tím doložením, že kdyby pachtující jedné nebo druhé podmínky punktací těch nedodrželi, propachtující administrace oprávněna bude, těchto 2000 zl. jakožto litkup považovati a z akceptu proti žalovanému pokračovati.

Když uváží se, že žalovaný se žalující administrací punktace umluvil, že na se vzal podpis své manželky opatřiti, že jmeno její od dcery své podepsati dal a listinu takto podpisy jmen obou manželův opatřenou propachtující administraci odevzdal, když uváží se, že vedle §. 885. ob. z. obč. punktace práva a závazky v nich vyjádřené zakládají, když uváží se, že žalovaný vedle vylíčeného průběhu punktace za náležitě podepsané a úplné vydával, že v §. 18. jen akcept jeho, nikoliv i manželčin co prozatimní kauce ustanoven jest, a že propadnutí téhož akceptu neustanoveno pro případ nesplnění definitivní smlouvy pachtovní, jež teprvé podepsati se měla, nýbrž pro případ nedodržení některé z výminek v punktacích položených, k těm pak že i ta náležela, aby v ustanovený čas smlouva definitivní uzavřena byla, když konečně se uváží, že vedle notářského osvědčení ze dne 2. září 1875 žalovaný své ustoupení od punktací prohlásil důvodu neudávaje, a že i nyní jakožto domnělou příčinu nezávaznosti punktací nic jiného udati nemůže, než že nedostává se k nim souhlasu manželky jeho, jejíž souhlas byl přece žalující administraci předstíral — tož nelze v tom, že obě stolice vedle §. 18. týchž punktací akcept žalobní propadlým prohlásily a žalovaného k placení odsoudily, spatřiti nespravedlnosti, kteráž by ve smyslu dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. změnu obou souhlasných rozsudků ospravedlňovala.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 1879 č. 13941.

Dr. Sb.

Výpověď?

Dne 3. května 1880 najal Emil M. pro sebe a manželku byt v pražském domě č. 284.—I. od sv. Jakuba 1880.

Však již dne 6. května 1880 týž byt čtvrtletně lhůtou sv. Jakuba 1880 skrze c. k. notáře vypověděl.

Námitkám od vlastníka domu dne 12. května 1880 pod č. 22837. podaným dal c. k. měst. del. okresní soud Starého a Nového města Pražského rozsudkem ze dne 16. června 1880 č. 27002. průchod a výpověď neplatnou prohlásil.

Důvody.

Námitka, že žalovanému Em. M. legitimace k výpovědi nepřísluší, jelikož byt, o který se zde jedná, společně se svou chotí byl najal, vzhledem na níže vylíčenou neplatnost výpovědi rozhodnou není, však také podstatnou se nejeví, jelikož z §§. 91. a 92. ob. zák. obč. právo žalovaného vyplývá, aby smlouvu sám vypověděl. Máť muž co hlava rodiny právo, spravovati domácnost a jest manželka povinna, za manželem do bydlení jíti. Nelze tedy pochybovati, že třeba okolnost, že oba manželé byt najali, význam má, když se jedná o otázku, zdaliž oba manželé k zapravení nájemného povinni jsou; avšak zde jde jen o legitimaci k výpovědi, která na každý spůsob manželi přísluší. Námitka ale, že žalovaný ve věci samé k výpovědi oprávněn nebyl, jest úplně zákonem ospravedlněna. Obě strany souhlasí, že smlouva nájemní byla uzavřena. Má tedy v případě tom §. 902. ob. zák. obč. platnost, dle kteréhož smlouva v tom čase, na tom místě a tím spůsobem splniti se má, jak strany o to se usnesly. Jest pak dle §. 1096. ob. zák. obč. pronajímatel povinen, věc pronajatou odevzdati, a nájemník oprávněn, věci najaté po čas umluvený užívati, však plat z nájmu zapravovati (§§. 1098. a 1100. ob. zák. obč.). V kterých případech najímatel a pronajímatel oprávněni jsou, i dříve než projde čas umluvený, od smlouvy upustiti, ustanovují §§. 1117. a 1118. ob. zák. obč. Že by tu byla některá z těchto ustanovení, žalovaný ani netvrdil, tím méně dokázal. Podle toho má tedy žalovaný jen právo, umluvené čtvrtletní výpovědi k tomu účelu použiti, aby nájem nejméně na čtvrtletní lhůtu ustanovený obnoven nebyl. Ježto ob. zák. obč. v §. 1114. ustanovuje, že bylo-li ve smlouvě umluveno, že se má napřed dáti výpověď, smlouva se tím mlčky obnovuje, že se náležité výpovědi nedá, jest patrno, že v případě, kdy výpověď umluvena, žádná ze stran jednostranně smlouvu bez příčin v §§. 1117. a 1118. ob. z. obč. ustanovených jinak zrušiti

nemůže, nežli že v zákonem ustanovené lhůtě výpověď dá, kterou pak další obnovení smlouvy nájemní zabrání.

Vždy tedy zákon předpokládá, že nájemní smlouva již splněna jest, že již v skutek vešla, když se vypovídá, nikoliv ale kterákoliv strana oprávněna není, smlouvu nájemní neuskutečněnou jinak nežli z mimořádných příčin §§. 1117. a 1118. ob. z. obč. vypověděti.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozsudek týž potvrdil.

Důvody.

Obě strany v tom se shodují, že dne 3. května 1880 Emil M. byt v domě Josefu S. náležejícím č. p. 248. na Starém městě Pražském v 3. poschodí se nacházející, ze dvou pokojů a kuchyně se skládající, za roční činži 220 zl. proti čtvrtletní výpovědi a vstěhování se o sv. Jakubě 1880 najal. Smlouva tato stala se sjednocením vůle obou stran perfektní a vyplývá ze všeobecných pravidel nauky o smlouvě, že tato jednostranným jednáním jednoho kontrahenta zrušena býti nemůže, že zrušení spíše novou smlouvou t. j. novým souhlasem vůle stran státi se může. Ve smlouvě jest pro spůsob zrušení smlouvy opatření učiněno, a sice přijetím stipulace čtvrtletní výpovědi.

Výpověď však jest jak dle obyčejné mluvy, tak i ve smyslu zákona podmíněna nájmem nejen umluveným, nýbrž i provedeným, poněvadž výpověď se nikoliv na smlouvu, nýbrž na předmět smlouvy vztahuje, a zejmena účinek jeví, že nájemce předmět nájmu vykliditi, pronajímatel jej ale převzíti musí. V případě tomto nemá výpověď žádného významu, neboť nájemce nemůže byt o Jakubě 1880 vykliditi, poněvadž jej v držení nemá a pronajímatel nemůže jej z té příčiny převzíti. Nájemce však ze smlouvy nájemné nejen jest oprávněn, nýbrž i zavázán, poněvadž smlouvou dne 3. května 1880 uzavřenou pronajímatel práva na činži za dobu od sv. Jakuba do sv. Havla 1880 již nabyl a tohoto práva jednostranným činem žalovaného zbaven býti nemůže.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v král. Českém ze dne 14. července 1880 č. 20020.

—l—.

Literární zprávy.

M. Brikcího z Licka Práva městská. Dle textu z r. 1536 upravili Josef a Hermenegild Jireček. V Praze. Nákladem „Právnické Jednoty". 1880.

Spis, jehožto vydáním Právnická Jednota poctila velezasloužilého

předsedu svého p. dvorního radu ryt. Havelku příhodou sedmdesátých jeho narozenin, rozeslán před krátkou dobou veškerým členům Jednoty. Čtenářstvo časopisu tohoto valnou částí skládá se ze členů téže Jednoty: bylo by tedy snad od místa, poukazovati na tomto místě ku spisu tomu i mluviti zevrubně o obsahu jeho. Podávajíce přece krátkou zprávu o tomto novém příspěvku k obohacení právnické literatury naší, konáme tím jednak povinnost zpravodaje vůči oněm, již doposud neměli příležitosti, seznámiti se s dílem uvedeným, jednak poznamenáváme poslední fázi oné slavnosti, kteráž ku vydání jeho dala podnět.

Vydání Brikcího Práv městských obstarali pp. bratří Jirečkové. Zbytečno bylo by tudíž podotknouti, že jest to vydání v každém ohledu pečlivé.

Na prvním místě podán tu obšírný životopis M. Brikcího z pera p. Jos. Jirečka, ve kterémž snešeny jsou v jeden celek veškeré po různu se nalezavší zprávy o životu i literární činnosti Brikcího, uvedené — ve formě arciť zcela stručné — již v „Rukověti k děj. lit. české" téhož sp. (str. 99.—102.). Obzvláštní péče vynaložena tu na popsání prvotního vydání práv městských, učiněného r. 1536; popsání to jest velezajímavý příspěvek k dějinám českého knihtiskařství (str. XIII—XVIII). Avšak i ostatní činnost spisovatelská Brikcího náležitého tu došla vytčení (str. XIX—XXII). O povaze samého díla o právích městských vyslovuje se p. H. Jireček arciť ve smysl ten, že tu nalezáme hlavně sbírku nálezů konšelských města Brna ze 14. stol., kteréž sbírky ve stručné redakci její užíváno i v Praze (starém městě); vedle sbírky pak té že pojal Brikcí do díla svého některé nálezy Kutnohorské, t. zv. práva konšelská a i jiné proměny v něm předsevzal (str. XXV n.). Za takovýmto úvodem následuje text, jakož se nalezá u prvním vydání práv městských z r. 1536. Vydání textu učiněno dle oněch, Palackým uvedených pravidel, jichž se u nás obyčejně šetří při vydávání starších památek. Za oběma předmluvami, z nichž první ku králi, druhá k purkmistru i radě Starého Města pražského jest upravena, nalezáme po rejstříku díla Brikcíova t. zv. práva konšelská, totiž „práva samým konšeluom náležitá, kterak se mají zachovávati a v radách míti" (str. 13.—25.), pak „knihy městských práv" (str. 27.—383.), konečně „registrum práv městských rozdělané po kapitolách, artikulích a rozdielích" (str. 384.—455.). Samému vydání textu dodány jsou přídavky i vysvětlivky, zejmena přísloví latinsko-česká, vyhledaná z původního lat. textu práv brněnských, aneb samostatně od Brikcího v text položená, přísloví česká, vzatá z marginalií textu Brikcíova, vysvětlivky k textu a konečně obsah celého nového díla tohoto (str. 457.—509.).

Důležitost díla Brikcíova vzhledem k studiu recepce zásad římsko-kanonických v Čechách, jakož i vzhledem k unifikaci práv městských oceněna jest již dopodrobna i v tomto časopisu (čl. Ottův: Působení práva církevního atd., r. 1877 str. 577. nn.; jakož i téhož spis: Receptions-Geschichte str. 180. nn.); na místo opakování zásad tam pronešených poukazujeme tudíž k zprávám těmto. Vydání pp. Jirečků poskytuje v udaných dvou směrech též pomůcek velevítaných. Při veškerých totiž artikulích práv městských, jež byl přejal Brikcí ze sbírky nálezů Brněnských, udáno jest zároveň číslo nálezu, pod kterýmž ve vydání nálezů těch, zpořízeném od Rösslera (Deutsche Rechtsalterth. a. B. u. M. II. Das Schöffenbuch) lze nalézti onen děj, jenž zavdal příčinu k vyřčení zásad od Brikcího přejatých. Ve vysvětlivkách pak položena ihned na prvním místě obšírná zpráva o poměru práv městských ku sbírce nálezů Brněnských, jakož i zejmena o povstání sbírky této. V těchže vysvětlivkách vytčena jsou všechna místa, která položil Brikcí, nenaleznuv je v dotčené sbírce, samostatně do díla svého, spolehaje při tom na právní obyčeje, jak se byly vyvynuly u soudu Starého Města pražského, jakož i ona, která jsou přijata od Brikcího ze známých tehdá pramenů práva římského i kanonického. Místa, jež byl vzal Brikcí z nálezů Kutnohorských, označena jsou již od něho co taková („Ortelem nalezeno jest měšťanuom na Horách Kutnách" — „O tom šíře v Právích Horníkuov na Horách Kutnách" atd.)

Vydání díla Brikciova vyplnilo — vzhledem k veliké vzácnosti exemplářů prvního tisku — citelnou mezeru v řadě památek starších právních řádů v Čechách i na Moravě. Nejdůležitější z památek těch jsou již nyní učiněny přístupnými studiu. Práva městská Brikcího zejmena vybízejí ku bádání předně ve směru tom, jakou že byla soustava práva německého v Čechách i na Moravě za doby, kdy Brikcí dílo své vydával, dále pak, zdali se ukazují v díle tom, zejmena v částech od Brikcího samostatně vložených, zásady, kteréž by svědčily o vlivu slovanského práva na právo německé, representované v zemích našich v první řadě právy městskými. V obojím směru tom poskytuje dílo Brikcího pomůcku studia veledůležitou.

Co do formy zevnější jest kniha skutečně skvěle vypravena.

—l.

Lehrbuch des deutschen Staatsrechts von Dr. Hermann Schulze, ord. Professor des Staatsrechtes an der Universität Heidelberg. Erste Lieferung, Leipzig, Breitkopf & Härtel 1880.

Mladá říše německá honositi se může tím, že státnímu jejímu právu již několikráte vědeckého dostalo se spracování. Díla Labandova,

Rönneova a Gerberova jsou bez odporu ozdobami literatury právnické. Nyní odhodlal se i Schulze, spisovatel známého díla o pruském právu státním, vydati soustavný přehled německého práva státního ve formě učební knihy, jehož první část právě nám byla dodána. Aniž bychom celé dílo měli před sebou, můžeme směle tvrditi, že zajisté valně přispěje k dalšímu vytříbení názorů právě v tomto oboru doposud nedosti ustálených.

Hlavní soustavě předmětu, o kterém pojednává, předeslal spisovatel část přípravnou, kteráž se opět skládá z dvou oddělení. V prvním z nich probírají se základní pojmy povšechného práva státního, což odporučilo se za příčinou tou, aby pro další výklady práva positivního spolehlivého po ruce bylo základu. Velmi zajímavé jest oddělení druhé části přípravné, ve kterém se líčí dějepisný vývin státního ústroje v Německu, a sice od dob nejstarších až do vyhlášení nové ústavy říšské ze dne 16. dubna 1871, která jest nyní formálně platným zdrojem práva ústavního v Německu. Zrušení staré říše německé na počátku našeho století, utvoření se svazku rýnského pod ochranou vítězného vladaře francouzského, vznik a další „činnost“ pověstného spolku německého v letech 1815 až do roku 1866, svazek států severoněmeckých a konečně utvoření se nynější říše německé, vše to líčeno bez zbytečné rozvláčnosti spůsobem živým i poutavým. I to přiznati dlužno, že při líčení sporu dvou velmocí o hegemonii v bývalém spolku německém p. spisovatel snažil se býti pokud možná objektivním. Že se jemu nepodařilo, ospravedlniti se stanoviska právnického počínání si Pruska roku 1866, zejmena bezohlednou annexi Hannoverska, Hessenska i Nassavska, tomu ovšem nikterak diviti se nelze.

Soustava předmětu samého pak rozvržena tím spůsobem, že předkem v první knize bude jednáno o státním právu jednotlivých zemí německých a pak v druhé knize o státním právu říše německé. Že nebylo zachováno pořádku opačného, který by se stanoviska vědeckého byl spíše se odporučil, vysvětluje p. spisovatel důvody zevnějšími, zejmena tím, že spis má býti základem pro přednášky z oboru práva státního. Učeň však spíše může vnikati v duch institucí státních, počne-li se s tím, což jemu jest bližším, nehledě ani k tomu, že státní právo jednotlivých zemí následkem dějepisného vývinu v Německu jest mnohem ustálenějším, než mladé tvary práva říšského. V přítomné první části dospěl první díl až k líčení povšechné organisace úřadů státních v jednotlivých zemích. Že nebylo možno, zákonodárství jednotlivých zemí probírati do podrobna, nýbrž že bylo spokojiti se vytčením

základních názorů ústav jednotlivých států německých, podstatou věci zajisté odůvodněno.

Osobnost p. spisovatelova ručí nám za to, že toutéž pílí a důkladností, kterou bylo počato, dílo bude i dokonáno. —k.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

27) Obec domovská jest v Čechách povinna, nahraditi ve smyslu §. 22. zák. ze dne 24. února 1873 č. 16. z. z. obci, kde příslušníci její bydlí, školné, od kterého děti těchto příslušníků byli osvobozeni pro chudobu svou, aniž by se rozeznávalo, stalo-li se osvobození od školného již počátkem roku školního aneb teprv později. Opačný výnos zemské školní rady České ze dne 20. června 1876 odporuje zákonu, i nebylo lze k němu správnímu dvoru soudnímu přihlížeti.

Nález ze dne 5. února 1880 č. 244., sb. č. 690.

28) Je-li stanoveno smlouvou nájemní, že má nájemce domovníku platiti ročně jistou sumu za čištění schodů, tož nelze tento plat co domnělou část nájemného podrobiti dani činžovní, neb nenáleží čistění schodů k udržování domu, kteréž jest na pronajímajícím, nýbrž sluší spíše míti za to, že nájemci tento plat odvádějí domovníku za konání povinnosti, kteráž jim samým by dle zákona náležela.

Nález ze dne 17. února 1880 č. 313., sb. č. 700.

29) Povinnost obci domovské v příčině náhrady školného §. 22. zákona ze dne 22. února 1873 č. 1677. uložena jest bezprostřední a nevisí tedy nikterak na tom, lze-li školné to dobyti na příbuzných osvobozeného, kteří jej vydržovati dle zákona jsou povinni, čili nic.

Nález ze dne 20. února č. 330., sb. č. 705.

30) Šlechtic R. věnoval fideikomissu své rodiny nemovitost. Vyměřen jemu za příčinou tou z polovice ceny nemovitosti poplatek percentuální, poněvadž věnováním tím polovice nemovitosti, totiž právo podstaty přešlo na čekance fideikomissu. Vyměření to bylo správním soudním správným shledáno.

Nález ze dne 24. února 1880 č. 335., sb. č. 710.

31) A., který byl pro zaviněnou kridu k vězení v době 14 dnů odsouzen, chtěl po uplynutí dvou let nastoupiti opět živnost, avšak politický úřad odepřel jemu vydati list živnostenský vzhledem k tomuto

odsouzení, maje za to, že lze obávati se dle povahy živnosti, že by St. živnosti zneužil (§. 7. živ. ř. ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z.). Správní dvůr soudní zrušil však nález ten vzhledem k ustanovení §. 6. trestní novely ze dne 15. listopadu 1867 č. 131. ř. z., dle které nepříznivé následky odsouzení při přečinu zavinilé kridy nemají více nastati. Předpis §. 7. živn. řádu stanovuje skutečně takový nepříznivý následek odsouzení, i nemění se na věci ničehož, že nemá tento následek dle živn. řádu nastati povždy, nýbrž pouze tehda, když by bylo se obávati, že by odsouzený živnosti nové zneužil.

Nález ze dne 26. února 1880 č. 397., sb. č. 712.

32) Rozpočty na stavby a pod. nejsou ještě žádnými smlouvami o dodání, dokud není zjištěno, že návrh rozpočtem činěný druhou stranou přijat byl písemně. Nelze tedy ze sumy v takovém rozpočtu obsažené vyměřiti poplatek dle škály, nýbrž pouze poplatek kolkový 50 kr. za každý arch dle pol. tar. 10. zák. popl.

Nález ze dne 9. března 1880 č. 456., sb. č. 721.

33) Upomínací dopisy obchodníka nelze považovati ještě za účty kupecké, byť tam i udán byl obnos dluhu, neb podstatou účtu jest dle §. 19. odst. 2. zák. ze dne 8. března 1876 č. 26. ř. z. udání jednání, z kterého pohledávka vznikla, kteréžto náležitosti se zde nedostává.

Nález ze dne 3. března 1880 č. 407., sb. č. 722.

34) Péče o chudé jest ve smyslu zákona o pr. dom. ze dne 3. prosince 1863 č. 105. ř. z. a §. 34. zák. zemsk. ze dne 3. prosince 1868 č. 59. z. z. povždy záležitostí obce a nemění se na věci ničehož tím, pakli v jednotlivých osadách k obci náležejících jest samostatných fondů chudinských. Z §. 33. zák. o pr. chud. a §§. 107. a 108. ob. zříz. plyne pouze, že jednotlivé osady své fondy chudinské samostatně mají spravovati a z nich poměrně přispívati k nákladu ošetřování chudých v politickou obec náležejících.

Nález ze dne 10. března 1880 č. 421., sb. č. 725.

35) Novými školními zákony nebyl zrušen §. 55. pol. zřízení školského, týkající se dávání povozu na správce duchovní za příčinou vyučování v náboženství, poněvadž dávání povozu není žádnou odměnou za toto vyučování (§. 1. zák. ze dne 20. června 1872 č. 86. ř. z.) a jelikož nové zákony školské o této věci žádných odporujících ustanovení nemají.

Nález ze dne 17. března 1880 č. 506., sb. č. 732.

Denník.

K zřízení obecnímu. A. byl městskou radou v B. (v Čechách) odsouzen k peněžité pokutě 29 zl. proto, že hleděl se vymknouti poplatku pivního krejcaru k účelům obecním vypsaného. Tento nález trestní byl okresním hejtmanstvím potvrzen; české místodržitelství zrušilo jej však nálezem ze dne 28. srpna 1879 č. 41740., jsouc toho náhledu, že řízení trestní u věci právě zmíněné nepřísluší orgánům samosprávným, nýbrž zeměpanským úřadům správním, jelikož dle §. 35. ob. zřízení výbor obecní může vydati v mezech zákona pouze nařízení, která spadají v obor policie místní a vyhrožovati tresty na přestoupení nařízení takových. Vybírání pivního krejcaru v obci není však nikterak záležitostí policie místní a nemělo tudíž zastupitelstvo obecní žádného práva, stanoviti tresty na zkrácení města u vybírání poplatku tohoto, nýbrž nastala dle min. nař. ze dne 3. dubna 1855. č. 61. ř. z. kompetence úřadu politického, jemuž u věci té před se jíti jest dle min. nař. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. Ministerstvo vnitra nedalo nálezem ze dne 7. února 1880 č. 18733. z r. 1879 místa stížnosti, kterou obec B. z dotčeného rozhodnutí místodržitelství k němu podala.

Vypovězení z obce. Rada městská v Š. vypověděla Marka Sch. i s členy jeho rodiny z obce, poněvadž byl roku 1878 odsouzen pro zločin podvodu. Tento nález na vyhostění byl potvrzen jak c. k. okr. hejtmanstvím, tak i místodržitelstvím. Nežli nález místodržitelství byl doručen, zemřel Marek Sch. Jeho manželka i děti stěžovaly sobě pak dále k ministerstvu vnitra, kteréž nálezem ze dne 24. září 1878 č. 12746. uznalo v ten smysl, že, když úmrtím Marka Sch. nález na vyhostění proti němu vydaný stal se bezpředmětným, vyhostění jeho manželky a dětí platnosti pozbývá, poněvadž co se týče jich osoby, nelze uvésti žádného zákonného důvodu, pro který by je lze bylo z obce vyhostiti.

Praxe ranhojičů. Ranhojič A. vykonával praxi i v sousední obci N., dodávaje tam též léky ze své domácí lékárny. V N. nachází se lékárna, jakož i několik graduovaných lékařů. Za příčinou stížnosti podaných rozhodlo c. k. ministerstvo vnitra dne 27. července 1880 pod č. 7720., že se nemůže sice A. brániti, aby vykonával v N. praxi lékařskou, poněvadž nejsou ranhojiči zejmena vzhledem k zákonu ze dne 14. února 1873 č. 25. nikterak v praxi obmezeni na obec bydliště svého, že však A. oprávněn není, dodávati svým nemocným léky ze své domácí lékárny do obce N., poněvadž v obci N. nedostává se podmínek, za jakých výminečně lékař léky své sám smí prodávati, anto v N. zřízena jest řádná veřejná lékárna.

K řádu cejchovnímu. Ministerstvo vnitra dorozuměvši se s ministerstvem obchodu nalezlo dne 31. prosince 1879 pod č. 12730. v trestní věci jednoho hostinského, který odsouzen byl proto, že postižen byl v držení sudů úředním znakem neopatřených, k peněžité pokutě i k ztrátě zmíněných sudů, že se trestní nálezy nižších instancí z povinnosti úřední zrušují, poněvadž zákon ze dne 16. července 1871 č. 16. ř. z. z r. 1872 nařizuje znakovati pouze ony nádoby, jichž se užívá v obchodě veřejném, kdežto zde obviněný sudů, o které jde, neužíval co měr, nýbrž pouze co nádob k uschování zásob v závodě svém. Nemůže tedy býti řeči o přestoupení předpisů v příčině znakování daných.

Vykonávání praxe lékařské. V noci na 3. srpna 1877 slehla Josefa N., manželka řemeslníka v T. Poněvadž bába při porodu prohlásila, že jest tu nebezpečenství, došel František N., manžel rodičky, k lékaři dru. Adolfu R., by nemocné přispěl ku pomoci. Dr. R. prohlásil však, že tento případ k němu nenáleží, i poukázal Františka N., by se obrátil na jiného lékaře. František N. došel pak k dru. L., nenašel jej však doma, a nejsa v městě mnoho známý, nemohl se dopíditi jiného lékaře. Vrátil se tudíž domu. Josefa N. zemřela za několik hodin následkem značné ztráty krve. Za tou příčinou bylo proti dru. Adolfu R. činěno trestní oznámení, kteréž však státní zastupitelství vrátilo, poukazujíc k tomu, že odepření pomoci lékařské nespadá pod ustanovení §. 335. zák. tr. Věc byla odstoupena c. k. okresnímu hejtmanství, které dra. R. ve smyslu dv. dekretu ze dne 24. ledna 1832 č. 5981. a min. naříz. ze dne 30. září 1857 č. 198. ř. z. odsoudilo k pokutě 25 zl. Tento nález trestní byl místodržitelstvím v moci zachován, ač dr. R. dokazoval, že pro churavost svou vůbec odpírá, navštěvovati nemocné v noci a že při porodech neposkytuje pomoci, nemaje co bývalý lékař vojenský u věcech takových dostatečné praxe. Též ministerstvo vnitra nedalo nálezem ze dne 21. června 1880 č. 7550. místa stížnosti dra. R., neshledávajíc příčinu zrušiti z úřední moci nálezy nižších instancí, z nichžto dle §. 3. min. nař. ze dne 31. ledna 1860 č. 31. ř. z. další stížnost po právu místa nemá.

Kalendář právnický. Nákladem Morice Perlese ve Vídni vyšel právě 12. ročník rakouského kapesního kalendáře právnického za redakcí dra. Gustava Kohna, advokáta Vídeňského. I tento nový ročník upraven jest vhodně jak ročníky předešlé, novotou povšimnutí hodnou jest, že udána jsou nyní též jmena pp. listovních u soudů rakouských, což praktikům zajisté bude vítaným. Rovněž udán jest počet úřadníků konceptních u těch kterých soudů zřízených, výměra i počet

obyvatelů okresů soudních. U soudů uherských udána jsou též jmena zřízených tam exekutorů soudních. Jmena všech advokátů i notářů v jednotlivých místech usazených obsahovaly již ročníky předešlé a jest seznam ten dle stavu ze dne 15. srpna 1880 revidován.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 14. srpna až do 21. září 1880.

A. v seznamu advokátů: 1) Zapsáni byli: pan dr. Julius Duschenes, se sídlem v Praze; p. dr. Hugo Koerbel se sídlem v Karlovarech; p. dr. Fab. Šimák se sídlem ve Vys. Mýtě; p. dr. Jan Vopršálek se sídlem v Kouřimi: p. dr. Bedřich Pidtner se sídlem v Hostinném; p. dr. Jan Bayer se sídlem v Praze. — 2) Zemřel: pan dr. V. Drchota, advokát ve Vysokém Mýtě; náměstkem byl jmenován p. dr. Melchers tamtéž.

Pan dr. Chleborád v Jičíně a p. dr. Karel Hauschild v Jabloném oznámili, že přesídlí do Friedlandu, avšak toto oznámení odvolali. Pan dr. Chleborád oznámil, že přeloží své sídlo z Jičína do Mnich. Hradiště; p. dr. Voldán přeložil svou kancelář do Českého Brodu, jak to byl oznámil.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. Tomáš Matějka k p. dru. Ad. Jedliczkovi, adv. v Praze; p. Josef Haeutler k p. dru. Aug. Erhartovi, adv. v Mostě; p. Aug. Fikar k p. dr. Ferd. Šindelářovi v Libáni; p. Quido Pollak k dru. Rothovi v Chrudimi. — 2) Přestoupili: p. dr. J. Péro od p. dra. Auředníčka v Kutné Hoře k p. dru. Mauchovi tamtéž; dr. J. Kareš od p. dra. Pichlera v Jesenici k p. dru. Auředníčkovi v Kutné Hoře; p. dr. J. Schebek od p. dra. Erharta v Mostě k p. dru. Egermannovi tamtéž; p. Ferd. Kopečný od p. dra. Mayera v Rakovníku k p. J. Mokrému v Roudnici; dr. Jos. Honc od p. dra. Čapka v Jičíně k p. dru. Hiřschovi v Klatovech; p. dr. Brom od p. dra. Fišera v Mělníce k p. dru. Bienerovi tamtéž; p. dr. G. Syřiště od p. Mokrého v Roudnici k p. dr. Fišerovi v Mělníce; p. dr. J. Petschek od p. dra. Koreffa v Praze k p. dru. Schneiderovi v Praze; p. Alex. Šebelík od p. dra. Hirsche v Klatovech k p. dru. Petschauovi v Sušici. — 3) Vystoupili: p. dr. St. Zabranský od p. dra. Jedliczky v Praze; p. dr. Jindř. Scheib od p. dra. Klepsche v Praze; p. Jos. Breitenfeld od p. dra. Ant. Spitznera v Praze; p. Fr. Teyšl od p. dra. R. Schmause v Praze. — 4) Zemřel: p. Josef Šlajs v Klatovech.

O reformě bratrských pokladen hornických.

Sepsal Dr. Albín Bráf, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Pokračování.)

III.

Přehlédneme-li, co dosud o vývoji a nynějším stavu bratrských pokladen našich řečeno, nebude nesnadno vytknouti, ku kterým věcem hleděti musí nastávající nutná reforma se stanoviska techniky pojišťovatelské, hlavně ale se stanoviska sociálního.

S pojišťovatelského stanoviska splniti bude předkem dva požadavky základní, totiž odpomoci nedostatkům plynoucím z příliš skrovného počtu členstva pokladen a zvýšiti příjmy jejich. Prvému úkolu jinak nelze dostáti leč zřízením velkých pokladen, ze kterých by každá z pravidla dělnictvo většího počtu podniků zahrnovala, neboť jednotlivý podnik zřídka mívá počet dělnictva k tomu cíli dostatečný. Nebude pak při tom nedůležito rozeznávati mezi pokladnami zaopatřovacími a výpomocnými pro případ nemoci. Vzhledem na úkol druhý vzchází otázka, je-li vhodnější domáhati se jeho zvýšením příspěvků členských anebo povinností k určitým příplatkům uloženou podnikatelům.

Se stanoviska sociálního ale potřebí jest — a sice hlavně pokud se týče pokladen zaopatřovacích — sprostiti dělníka těžké závislosti na určitém podniku, kteráž z povinného účastenství jeho na příslušné dolové pokladně vyplývá a kteréž již výše jsme se dotkli, majíce při tom hlavně na zřeteli účinky libovolných výpovědí. Tu v pravdě o nic menšího nejde, než aby skutkem se dělníku pojistilo, co sice formálně je pouhý důsledek uznané svobody

pracovní, nicméně právě v dosavádní organisaci pokladen nemalou překážku má, totiž svoboda stěhovací.

Nežli přikročíme k úvaze, zdali a pokud nové úřadní návrhy rakouské požadavkům tuto vytknutým vyhovují, budiž nám dovoleno objasniti několika slovy jisté zásadní otázky s předmětem naším souvisící.

Bylo tu již poukázáno na odpor, který jeví se mezi zásadou uznané svobody práce, zásadou to náš moderní život hospodářský ovládající, a nuceným účastenstvím při pokladnách. Způsobem velmi trefným objasňuje jej spis Brentanův „o pojišťování dělnickém."[18]) Ačkoliv se v něm bezprostředně toliko k pokladnám pro dělnictvo živnostenské v už. sm. přihlíží a co do konsekvencí praktických proti novému zákonodárství německému v tom oboru čelí:[19]) dotýká se přece, co tam řečeno, mutatis mutandis stejnou měrou pokladen hornických, hledíme-li k jich stránce sociální. Jmenovaný bystrý znatel otázky dělnické objasňuje především doklady z historie čerpanými shodu, jakáž panovala v zařízeních cechovních mezi ustanoveními, jež nutila dělníka (tovaryše) ku příspěvkům do společných pokladen, a předpisy, jimiž se poměry pracovní upravovaly, jinými slovy: shodu mezi řádem výdělkovým („Erwerbsordnung") a řádem podporovacím („Unterstützungsordnung") soustavy cechovní. Stojíť tu naproti povinnosti k příspěvkům s jedné strany opět s druhé strany zabezpečený výdělek, neboť uskutečnily cechovní instituce způsobem duchu jejich přiměřeným to, čemu v naší době dáno bylo jméno „droit au travail", právo na práci. Dostačí tu zajisté k některým známým zařízením poukázati, jimiž se tovaryšstvu výživa zabezpečovala. Mistr nesměl do práce vzíti jiných osob nežli takých, jež způsobem předepsaným se vyučily, i namnoze počet těchto byl statutárně obmezen; tovaryši, jenž v jednom místě zaměstnání pozbyl, dostalo se podpory na cestu, aby si ho nalézti mohl v místě jiném, kamž přišed měl přednost před druhy později přibylými vzhledem na místa právě uprázdněná; když pak i tam nenašel, dostal podporu k cestě další atd. Jsa nemocen, jsa pro stáří k práci neschopen měl zabez-

---

[18]) Lujo Brentano. Die Arbeiterversicherung gemäss der heutigen Wirthschaftsordnung. Lipsko 1879.

[19]) Zejmena proti říšským zákonům německým ze dne 7. dubna 1876 (o zapsaných pokladnách výpomocných) a ze dne 8. dubna 1876 (o změně titulu VIII. říšsk. řádu živnost.).

pečenou podporu v tom kruhu, ve kterém dosud měl zabezpečenou práci a výživu a po čas práce měl arci i povinnost k příspěvkům i možnost platiti je. Nová doba zřekši se namnoze i posledních zbytků starých oněch institucí a postavivši na místo jich zásadu svobodné práce, postavila tím svůj „řád výdělkový" na nové základy. Svobodnou smlouvou vstupují k sobě jednotlivci v poměr zaměstnatele a dělníka, při čemž žádný podnikatel vázán není přijímati jen dělníky, kteří určitého vzdělání pro ten odbor nabyli nebo v něm už zaměstnáni byli; obojstranně svobodnou výpovědí poměr ten se ruší a žádný předpis nezabezpečuje propuštěnému zaměsknání třebas byl bez své viny propuštěn. Nalézti sobě nového zaměstnání je výhradně jeho věcí a novověký život hospodářský se svými krisemi a převraty konjunktur nepřivádí také momenty zřídka.

Zákonodárce novověký, jenž přes to dělníka nutí k příspěvkům do pokladny výpomocné, aniž by mu zabezpečiti mohl, že členem její ostane, že libovolnou výpovědí zaměstnatele nepozbude možnosti platiti příspěvky a tím i všech nároků na pokladnu dosavádními platy nabytých, přivádí zajisté svůj „řád výdělkový" v odpor se svým „řádem zaopatřovacím". Důsledně tedy arci počíná si Brentano, když proti zásadě donucovací vzhledem na pokladny se obrací, při čemž i snadno se pochopí, proč jemu jakožto znalci anglických Trades Unions nad jiné výtečnému a proslavenému právě tyto předkem na mysli tanuly jakožto nejzajímavější příklad pojišťování dělnického, při kterémž zmíněného odporu není, neboť jsou dobrovolné národní spolky za účelem všech druhů assekurace dělníku potřebných, zvláště tedy pro případ nemoci, invalidnosti, úmrtí i nezavinělé prázdně.[20]) Jakkoli ale výtka nedůslednosti za oprávněnu uznati se musí, přece daleci jsme raditi době naší, aby se jí za všech okolností vzdala — pro pouhý princip. O klassické výklady Englovy[21]) se opíraje, vylíčil právě Brentano jasně a přesvědčivě, kterak pojištění dělníka pro případ nemoci, invalidnosti, úmrtí atd. jest nezbytný požadavek z toho plynoucí, že

[20]) Také sluší spis v pozn. 18. citovaný považovati jen jako pokračování autorových studií počatých slavným dílem o anglických jednotách dělnických: Arbeitergilden der Gegenwart. 2 díly. Lipsko 1871 a 1872. Touž povahu má i jeho r. 1877 vydaný spis: Das Arbeitsverhältniss gemäss dem heutigen Recht.

[21]) Podané ve spise: Der Preis der Arbeit. Berlin 1868.

práce dle platných řádů právních jeví se býti pouhým zbožím, jehož cena (mzda) z pravidla svobodnou soutěží nabízečů a poptavatelů se určuje. Má-li nabídka toho zboží zůstati nestenčena, musí cena jeho — jako cena každéhokoliv jiného zboží — uhraditi náklad výrobní. Výrobní náklad práce samé jakožto zboží považované toliko tehdy jest uhražen, jestliže obnos mzdy dostačí nejen na výživu dělníka samého a vychování rodiny normálně četné, nýbrž i potud, aby z něho dělník sobě resp. rodině své pro případ nemoci, invalidnosti atd. výživu zabezpečil, což bezpečně toliko možno jest cestou pojištění. Dejme tomu, že obnos mzdy úplně dostačí, aby vedle jiných nutných potřeb i ty které prémie pojistné z něho se uhradily. Jest zároveň již jisto, že se tak stane, že vskutku každý dělník přiměřené části mzdy k těm účelům užije?[22]) Čím pochybnější na to odpověď vzhledem na většinu dělnictva, tím také méně bude příčiny, abychom výtky nedůslednosti se báli, dosáhneme-li nedůsledností — zde tedy nuceným účastenstvím — důležitého sociálního prospěchu, s nímž bychom se minuli jsouce důsledni. Vždyť pro praxi nezní v té příčině všude alternativa jen tak prostě: buď pokladny na dobrovolném základě zřízené anebo pokladny vzniklé na nedobrovolném, nýbrž zní po případu přesněji takto: buď pokladny na základě donucovacím s lecjakou s tím spojenou více méně nezbytnou vadou anebo žádné, alespoň žádné, jež by měrou náležitou vyhovovaly účeli. Má-li býti cesta dobrovolné organisace pokladen úspěšnou, vyžaduje značného stupně intelligence a rozhledu, hlubšího vědomí vlastní mravní zodpovědnosti jednotlivcovy, živého ducha svépomoci i jistých již ustálenějších obyčejů v obyvatelstvu. Právě anglické poměry jsou toho dokladem; nikde duch svépomoci nevyvinul se silněji a přece dokazují výkazy o počtu členů rozličných Trades Unions, že zbývá hodná část dělnictva, kteráž stojí mimo ně.

Dobrovolné, svobodné associaci i v oboru podporovacím nikdo přednosti neupře, kde je pro ni podmínek dostatečných. Možná že i u nás ona v tomto oboru jest principem budoucnosti; přítomnost potřebných k tomu podmínek postrádá, neníť v ní duch vlastní pomoci dosti účinný, aby sám ze sebe provedl organisaci přiměřenou naléhavé potřebě časové.

---

[22]) Na případ, kdyby nedostačila k tomu výše mzdy, vztahuje se, co na konci těchto úvah o nucených příplatcích podnikatelů pověděno.

Tím však celá záležitost vyřízena není. Úkol zákonodárce, jenž z důvodů prospěšnosti pro princip donucovací se rozhodl, není dokonán vydaným předpisem o nuceném účastenství. Učinil-li jeden krok, musí nutně učiniti ještě další. Zásadní odpor, v jaký on vědomě a úmyslně svůj řád výdělkový se svým řádem podporovacím uvádí, může totiž míti škodné následky praktické pro dělníka. Neboť on, jsa se strany jedné k účastenství při jisté pokladně nucen, může se strany druhé následkem platné svobody práce v každémkoliv momentu i členství i všech dosud nabytých nároků bez svého k tomu přičinění zbaven býti. Tak může mu nucené účastenství při jisté pokladně státi se poutem na určitý podnik jej vížícím, kterýžto poměr stává se zdrojem nadvlády a převahy na straně podnikatelově, jakáž s pojmem svobodné práce je v odporu nejkřiklavějším. Musí tudíž zákonodárce postarati se o korrektiv možných škodných účinků zde uvedených a to takovou organisací, při které by nebyla ohrožena dělníkova svoboda stěhovací a kteráž by zamezila, aby „svobodná práce" nebyla pro něho jen bezobsažným pojmem. Zkrátka tedy: zákonodárce musí se o to zasaditi, aby zásadní odpor mezi řádem výdělkovým a podporovacím jím samým spůsobený aspoň všeho praktického významu pozbyl. K tomu vede prostředek jediný: emancipace pokladny a práv jednotlivcových na zaopatření a podporu z ní od souvislosti s jednotlivým podnikem neb úzkým kruhem podniků, od souvislosti s konkretním působištěm dělníkovým. Stanovisko sociální vede tudíž k požadavku velkých pokladen zahrnujících dělnictvo co nejširšího počtu závodů. I stanovisko pojišťovatelské vyžaduje četného členstva, jemu ale vyhoví se pak bez ohledu na to, zda jsou to dělníci jednoho neb více podniků, kdežto sociálnímu tím lépe se vyhoví, čím větší jest kruh zúčastněných podniků, uvnitř kteréhož dělník volně může přecházeti, anižby práva jeho na pokladnu ohrožena byla. Nehledíme-li k přechodům dělnictva z jednoho státu do druhého, ku kterým za nynějších poměrů ještě těžko jest zvláštními spůsoby organisace přihlížeti, vyhověly by sociálnímu požadavku právě vyloženému nejlépe velké pokladny veškeré dělnictvo nebo aspoň všecko dělnictvo určitého odvětví po celém státě zahrnující, tedy pokladny národní. Ovšem i pokladny, kterých členstvo z menších territoriálních okršků se sbírá, do jisté míry témuž účeli vyhovují, patrně však tím méně, čím menší jest kruh podniků, jejichž dělníky v sobě zavírají. Neboť dělník, byv u jednoho podniku propuštěn, vázán je na užší kruh

podniků, u kterých zaměstnání hledati musí, chce-li svá práva členská při pokladně příslušné zachovati a nenašed ho ocituje se v podobné situaci, v jaké dělník propuštěný z práce u podniku s pokladnou pouze dolovou. Jen smluvami č. kartelly pokladen zaručujících členům svým navzájem vpočtení let služebných, na která vklady dosavádními práva byli nabyli, dá se tento nedostatek nahraditi a předpokládáme-li, že takovým svazkem reciprocity vázány jsou všecky pokladny ve státě, máme tu jakýsi surrogat pokladny národní. Jen že dlužno míti na paměti, že jest možnost takého všeobecného kartellu se stanoviska pojišťovatelského podmíněna již existencí pokladen s četným členstvem,[23]) neboť pro pokladny malé chovají ony tolik risika, že přistoupiti nemohou. Nad to obecné provedení kartellů závisí na dobrovolné shodě a úmluvě účastníků, imperativní zakročení zákonodárce v tom směru bylo by něco nepoměrně násilnějšího, nežli samo zřízení obligátních, národních pokladen.

I dělníci horničtí stávali druhdy v podobné organisaci, jakéž podrobovaly řády cechovní dělníky řemeslnické a nebylo tedy i v oboru hornictví odporu mezi řádem výdělkovým a podporovacím, když vázán byl horník k příspěvkům do bratrské pokladny. Bylo pak i v oboru hornictví zůstaveno nové době, aby odpor ten spůsobila, když v nejednom státě povinné účastenství dělníků hornických při pokladnách bratrských ustanoveno,[24]) však pohříchu aniž by

---

[23]) Jakož právě bylo a jest při pruských bratrských pokladnách, o jejichž kartellech zmínka níže v textu.

[24]) Dle Georges Salomon: Les caisses de secours et de prévoyance des ouvriers mineurs (Paříž 1878) zřízeny jsou pokladny hornické na základě donucovacím kromě Rakouska a států německých ještě v Uhersku, Řecku, Srbsku a Belgii. Na základě dobrovolném v Anglii, Francii, Dánsku, Španělsku, Italii, Portugalsku atd. Co se týče Belgie, sluší arci podotknouti, že obecného předpisu v té příčině není, nýbrž následkem velkých neštěstí dolových v l. 1838 a 1839 byly pro jednotlivé provincie se strany vlády samé a s podporou státní zařízeny pokladny zaopatřovací (c. de prévoyance), ku kterýmž přistoupiti i přispívati zavázáni byli i podnikatelé a sice v ten spůsob, že v t. zv. cahiers des charges — provozovací to plány, jež musí býti schváleny od báňských úřadů — přijal se (r. 1840) zvláštní stálý článek, který tu povinnost jako podmínku koncesse na podnikatele uvaluje. Účastenství státu při správě těchto pokladen je velmi značné (srov. k tomu Achenbach, Das französ. BR. str. 245. a 295.). Ve Francii jsou spolky za účelem pokladen po spůsobu pruských,

současně i o další zde právě vylíčenou konsekvenci kroku toho se bylo dbalo.[25]) Teprvé probuzené živější hnutí dělnické bylo příčinou, že poznala se chyba učiněná v době, ve které následkem obmezenějších ale stabilnějších poměrů výroby a harmoničtějšího poměru mezi podnikatelem a dělníkem účinky odporu naznačeného namnoze vůbec zjevny nebyly. Netřeba ani podotýkati, že v Rakousku je ten odpor právě v hornictví citelnější, než ve kterémkoliv jiném oboru, protože u nás jedině v tomto oboru důsledně provedeno jest nucené účastenství dělníka nejen při pokladnách výpomocných pro případ nemoci, nýbrž i při pokladnách zaopatřovacích. I nutí nás tato okolnost ještě k několika poznámkám rázu všeobecnějšího o rozdílu obou jmenovaných druhů pojištění.

Mluvili jsme totiž dosud o pokladnách vůbec, nečiníce žádného rozdílu mezi pokladnami zaopatřovacími a pokladnami pro výpomoc v nemocích. Nicméně neujde asi pozornější úvaze, že neplatí, co tu řečeno bylo, v příčině obou druhů pojišťování stejně. Neboť nesrovnalosti plynoucí z nuceného účastenství při pokladnách rozměrů skrovnějších hrozí v míře nepoměrně slabší, pokud jde o pouhé pokladny pro výpomoc v nemocích. Pozbýti práva na roční důchod, mnoholetými platy do pokladny vykoupený, jest patrně něco zcela jiného, nežli pozbýti práva na přechodnou pod-

---

rakouských neb belgických neznámy. Při jednotlivých dolech zřízeny byly sice od podnikatelů za účastenství dělníků pokladny výpomocné, které ale staly se v letech 1869—1872 příčinou excessů, tak že některé i dokonce zrušeny a zbyly jen t. zv. caisses de bienfaisance z dobrovolných odvolatelných příspěvků podnikatelských (srov. Brassert, Zeitschr. f. B. R. 1879 n. m. u.).

[25]) Zajímavý byl spůsob, jakým se v předešlém století v Prusku staré instituce cechovní a pověstný „Direktionsprincip" pronikly. Báňské úřady, řídící veškeré provozování hornictví spůsobem tak dalekosáhlým, že i velkost výroby stanovily, přijímaly dělníky pro okršky své. Dělníci k hornické práci definitivně najatí měli zabezpečené zaměstnání; když přechodně potřebí bylo více dělníků, najati byli nádenníci, kteří ihned ustoupiti museli, jakmile na nějakém dole horník ke stálé práci najatý o zaměstnání přišel. Za to ovšem stanovil báňský úřad i mzdy. I bylo na př. v báňském okresu Bochumském 20.000 stálých horníků, kteří dohromady jednu korporaci tvořili, měli právo na zaměstnání za stanovenou normální mzdu a směli toliko úřadem býti přesazeni nebo odstraněni. Zákonem tehdy povinnost k příspěvkům do pokladny stanovena nebyla, rozuměla se arci sama sebou. Srov. Klostermann, Lehrbuch str. 35. a 341.

poru v nemoci, kterou žádná pokladna přes určitou často jen několikatýdenní lhůtu neposkytuje.[26]) Neméně jest na snadě, že jest to jiná věc, uvaliti na pokladnu dolovou risiko, že bude po celou řadu let platiti provisi, nežli uvésti ji v nebezpečí, že bude po několik týdnů vypláceti podporu nemocnému příslušící, takže bude pokročilý věk dělníka o práci se hlásícího v míře nepoměrně menší překážkou jeho přijetí do práce při podniku nějakém, stane-li se tím přijetím zároveň členem pokladny pro nemocné, nežli stane-li se jím členem pokladny zaopatřovací s podnikem spojené. Proto není sociální nebezpečí dolových pokladen výpomocných pro případ nemoci ani přibližně tak značné, jako dolových pokladen zaopatřovacích.

Však jsou u obou druhů i nemalé podstatné rozdíly technické. Z povahy pokladny zaopatřovací vyplývá, že musí nastřádati značný fond, jenž by sloužil za pramen stálých důchodů k uhražení pravidelných budoucích výdajů (provisí), kteréžto potřeby při pokladně pro výpomoc v nemocích aspoň ze zásadních důvodů není, i má tu fond po případu nastřádaný toliko úlohu, aby sloužil za reservu pro mimořádné případy, na př. epidemie, kdežto běžné výlohy uhražují se z běžných normálních příspěvků.[27]) Ve věci samé konečně zakládá se i podstatný rozdíl v organisaci správy. Ať myslíme si spolek jakkoliv velký pro výpomoc v nemocích, těžiště veškeré správy jest v těch kterých zařízeních lokálních; lékař i léky musí býti blízko po ruce, kontrola nemocných, zvláště nemá-li pokladna býti vykořisťována od simulantů, předpokládá nepřetržitý styk správních orgánů pokladny se členstvem. Čím vzdálenější sídlo správy, tím nesnadnější dohled, tím komplikovanější účtování s jednotlivými nezbytnými pokladnami místními. Mnohem jednodušší je správa pokladny zaopatřovací

[26]) Při rakouských pokladnách bratrských je usus všeobecný, že dělník nestabilní jest členem pokladny jen jakožto pokladny pro výpomoc v nemocích.

[27]) Mylný jest arci náhled, jakoby pokl. pro výpomoc v nemocích neměly ze zásady žádného fondu tvořiti, kterýžto náhled zhusta u praktiků se objevuje a také u nás má mnoho půdy. V Čechách ostatně jsou zejmena četné tovární pokladny tak zařízeny, že dělníci vůbec nějakého fixního příspěvku neplatí, nýbrž dle velikosti výloh v té které době nutných mění se i výška týdenního neb měsíčního příspěvku členů.

jdoucí před se způsobem zcela mechanickým na základě jednou pro vždy stanoveném, těžiště její přirozeně je v centrum.

To jsou příčiny, proč pokladny pro výpomoc v nemocích od pokladen zaopatřovacích se oddělují, při čemž se oněm na rozdíl od těchto rád ponechává ráz lokální,[28]) neboť ze spomenutých příčin technických jest to žádoucí, příčiny sociální nevyžadují tak nezbytně něčeho jiného. Zkušeností se namnoze zjistilo, že se při takovéto organisaci pokladen lépe hospodaří.

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Přijetí slibu ve veřejné vyhlášce obsaženého. K nauce o smlouvě námezdní.

C. k. zemský soud v Praze odmrštil nálezem ze dne 31. prosince 1879 č. 40580. žalobu Emanuelem Malým na A. M. Picka pro 1737 zl. 22 kr. s přísl. podanou z následujících

důvodů:

Dle žalobní přílohy lit. A. zavázal se žalovaný A. M. Pick protokolem s ním u c. k. policejního ředitelství sepsaným, že poskytne odměnu 10% sumy, která bude dopadena, a sice vztahoval se tento slib k okolnosti, že sluha žalovaného, jmenem Leopold Brož dne 4. listopadu 1878 byl uprchl, zpronevěřiv sumu 37000 zl. r. m.

---

[28]) K poměrům při pokladnách pruských bylo již výše poukázáno; rozhodněji a důsledněji provedeno oddělení zaopatřovacích pokladen od výpomocných v nemocích v Nassavsku, kdež vedle jedné obecné pokladny zaopatřovací 50 pokladen pro nemocné buď při jednotlivých dolech nebo pro komplexy několika dolů zřízených. V Bavorsku oddělení provedeno na základě zvláštního normálního statutu pro pokladny bratrské vydaného r. 1871. Podobně jako v Nassavsku upraveny pokladny i ve velkovév. Hessenském (srov. Brassert, Zeitschrift f. B. R. 1872 a 1879 n. m. u.). — V Belgii vedle caisses de prévoyance výše již spomenutých existují taktéž zvláštní c. particulières des secours (srov. výše pozn. 24.).

Rovněž prokázáno jest přílohami repliky, že v časopisech „Prager Abendblatt“ č. 255. z r. 1878 a „Pražský Denník“ č. 256. z r. 1878 uveřejněn byl insert obsahu toho, že na dopadení Leopolda Brože vypsána jest odměna 10 procent sumy, která k místu bude přivedena.

Netřeba o tom šířiti se, zdali tyto inserty uveřejněny byly žalovaným, jak tvrdí žalobce, policejním ředitelstvím neb osobou třetí, neb stačí v tomto ohledu poukázati k tomu, že řečené inserty nikdy nebyly odvolány.

Též o tom netřeba se rozepisovati, zdali nabídka žalovaného platila pouze orgánům policejním, neb nebylo prohlášení žalovaného připojeno žádné obmezení druhu naznačeného, i jest to v povaze věci, že úmyslem bylo žalovaného, přiměti přípovědí svou k všemožné píli i ty, kteří nebyli již úředním postavením svým k tomu povoláni, vypátrati zločince, který žalovaného byl poškodil.

Konečně i k tomu netřeba zde přihlížeti, zdali přípověď žalovaného sluší posuzovati dle §. 861. ob. zák. obč. tak, že by i přijetí tohoto návrhu bylo zapotřebí, aby smlouva platně k místu přišla, neb přijetí takové, i kdyby jeho bylo zapotřebí, slušelo by zajisté shledávati v konkludentním činu onoho, kdož by úmyslem byl dovedl, aby Leopold Brož byl vypátrán. Vždyť smlouvy, pomocí veřejné přípovědi uzavřené zná i náš zákon občanský a sluší smlouvy takové dle §. 1173. ob. zák. obč. posuzovati dle pravidel, v příčině námezdní smlouvy vůbec daných.

Avšak těžiště otázky, která předmětem jest této rozepře, spočívá v tom, zdali okolnosti, které dle stavu věci sluší míti za prokázané, skutečně odůvodňují jakýsi nárok na odměnu ve prospěch žalujícího. Má-li býti řeč o odměně, nutně zapotřebí jest odpovídající ji činnosti záslužné, jak vysvítá jasně z ustanovení §§. 1151. a 1152. ob. z. obč.

Doklady odpovědi jest však na jisto postaveno, že Leopold Brož v noci ku dni 8. listopadu 1878 přišel k žalobci. To stalo se dle určité výpovědi Leop. Brože za účelem tím, by posledňější se dal žalobcem dovésti k policii, ano Brož dokládá v protokole o svém výslechu výslovně, že to učinil za účelem tím, aby žalobce obdržel odměnu, která na dopadení Leop. Brože byla vypsána. Chtěl tedy Leop. Brož, který, zneuživ důvěry pána svého, tohoto poškodil o 37000 zl., nutiti žalovaného, aby mimo to ještě zaplatil žalobci slíbenou prémii. Brož přišel tudíž k žalobci již v tom

úmyslu, aby se jím dal dovésti na policii, kterémužto přání žalobce ovšem ihned vyhověl.

Obmezovala-li se však činnost žalobcova na to, doprovoditi Leopolda Brože, který se již sám na tom byl usnesl, dostaviti se k úřadu na policii, tož nelze tvrditi, že žalobce zasloužil sobě slíbenou odměnu a bylo tudíž žalobu odmrštiti.

K odvolání se žalobcově změnil c. k. vrchní soud zemský v král. Českém nálezem ze dne 9. března 1880 č. 7460. rozsudek první stolice i dal žalobě místa plnou měrou.

Důvody.

Již první soudce právem vyložil, že slib žalovaného, zaplatiti 10% sumy, která se při dopadení Leop. Brože ze zpronevěřených peněz u tohoto nalezne, tomu, kdož by škůdce vypátral, nebyl činěn pouze orgánům policejním, nýbrž každému, jelikož slib ten byl veřejně ohlášen. Rovněž trefně vyvrátil již první soudce námitku žalovaného, že se prý nedostávalo přijetí návrhu tohoto.

Týkaje se činnosti žalobcovy, na které tento nárok svůj zakládá, sluší předkem na jisto postaviti, že žalovaný vypsal odměnu na dopadení sumy jemu zpronevěřené, neb jak snadno pochopiti, záleželo žalovanému pouze na tomto výsledku, kdežto jemu lhostejno bylo, jakou činnost rozvije ten, kdož naznačený úkol splní, zdali zejmena poslednějšímu bude u větší neb menší míře užívati lsti, domluv, násilí a jiných. Není tudíž pro tuto při rozhodno, zdali žalobce, jak uvádí, skutečně si dal práci, aby vypátral, kde se Leopold Brož zdržuje, neb zdali pouze náhodě to děkuje, že se Brož dostal do rukou jeho; rovněž nerozhodno jest, zdali Brož z vlastního vnuknutí neb pouze na domluvu žalobce došel k policii.

Dokázáno však jest, že žalobce přivedl k místu netoliko Leopolda Brože, nýbrž i značnou část peněz tímto zpronevěřených, neb veřejnou listinou osvědčeno, že žalobce v noci ku dni 8. listopadu 1878 přivedl Leop. Brože na stráž c. k. policejního komisařství Starého města v Praze, že tenkráte u Leopolda Brože ještě nalezena byla suma 17372 zl. 20 kr., jež, jak dokázáno, tvořila část peněz žalovanému zpronevěřených. Zdali žalobce výsledku tohoto dosáhl pouze tím, že vyprovázel Brože na policii, jest lhostejno, a dlužno naproti tvrzení žalovaného, že Brož přišel k žalobci pouze za účelem tím, aby se k úřadu dostavil, jenom k tomu ukázati, že uskutečnění tohoto úmyslu ještě všelijak mohlo

býti překaženo, že mohl Leopold Brož úmyslu svého později se ještě vzdáti, že mohl sebe i peníz zpronevěřený ještě na dále skrývati i poslednější třeba promrhati, kdežto tak, jak věci se udály, za to míti jest, že Leopold Brož hlavně následkem toho, že žalobce jej doprovodil, úmysl svůj také skutečně provedl.

Nárok žalobcův na vyplacení 10% z peněz u Leop. Brože dopadených jest tedy zcela oprávněn, pročež bylo rozsudek první stolice změniti, žalobě místa dáti a A. M. Picka dle §. 1156. ob. zák. obč. k zaplacení slíbené odměny odsouditi.

Přes revisí žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek druhé stolice z následujících

příčin:

Nález vrchního soudu odůvodněn jest příčinami jemu připojenými, jakož i úvahou, že žalovaný slíbil odměnu, které se žalobce domáhá, zcela všeobecně u policie a — jak dalece totiž policie shledala příčinu návrh žalovaného dále vyhlásiti — vůbec každému, komu se podaří přivésti k místu statek zpronevěřený neb některou jeho část. Žalovanému jednalo se pouze o to, aby přišel ku svým penězům, lhostejno bylo jemu však, jakým způsobem se účel tento dosáhne. Ostatně nepřísluší žalovanému, aby zkoumal činnost, která k dosažení onoho účelu vedla, aby zkoumal úmysl i zásluhu žalobce; on má zaplatiti slíbenou odměnu již následkem té okolnosti, že peníze byly dopadeny a jemu vráceny, tomu, kdož toho dovedl. Osobou tou však jestiť žalobce, který Leopolda Brože, když tento jemu se svěřil, ihned doprovodil i jej odevzdal úřadu bezpečnosti. Tímto činem žalobcovým dosáhl žalovaný, že u Brože nalezena byla ještě suma 17372 zl. 20 kr., neb jest za to míti, že oním doprovázením toho bylo dovedeno, že Brož, který se po 4 dny byl skrýval, nebyl snad od úmyslu svého odvrácen aneb neodstranil aspoň zcela neb částečně peníze, které z činu svého trestního ještě u sebe měl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 1880 č. 6466.

K.

K §. 406. ob. ř. s.

V písemném sporu, který se vedl u c. k. zémského soudu v Praze, žádal žalovaný B. na žalobci A. žalobní jistotu. Žalobce

odvolával se při stání k tomu cíli ustanoveném na to, že jest knihovním vlastníkem deskového statku K., nepřiloživ ale žádných o tom průvodů, nýbrž poukazoval pouze na to, že jest to z veřejných desk zemských u soudu se nalezajících notorické, tak že desky tyto o žalobci všeobecně činí známo, že jest s dostatek zámožným. Žalovaný to popřel.

C. k. zemský soud v Praze uložil žalobci výměrem ze dne 20. března 1880 č. 9006. aby ve sporu tom složil k soudu žalobní jistotu 150 zl. a nahradil žalovanému náklady spojené s tímto „přípravním řízením",

poněvadž

udání jeho, že jest majitelem statku v deskách zapsaného, nemůže jej co žalobníka osvoboditi od povinnosti v §. 406. ob. ř. s. uložené, ježto žalovaný zástupcem svým udání tomu na odpor se staví, a tudíž také tvrzení žalobníkovo v jeho prospěch za opodstatněné považovati se nedá.

Na tento výměr stěžoval si žalobce, uváděje, že výměr ten zneuznává zásady, že nesmí se ustanovení §. 406. ob. ř. s. podkládati smysl, jímž by se žalobní právo stran příliš obmezovalo,*) dále že protiví se výměr ten zásadě materielní publicity knih veřejných, dle které se za to míti musí, že skutečnosti v nich zapsané všem, a především úřadu, který knihy ty vede, jsou známy.

C. k. vrchní soud zemský v Praze výnosem ze dne 29. května 1880 č. 17396. zrušil výměr první stolice, zamítl žádost žalovaného za žalobní jistotu a odsoudil jej v náhradu útrat „vedlejšího sporu" i útrat stížnosti, a sice z těchto

důvodů:

Podání dostatečné jistoty náleží žalujícímu dle §. 406. ob. ř. s. jen tehdá, když o něm známo není, že jest v provincii dostatečně zámožným.

Zda někdo dostatečně zámožným jest, má soudce uváživ všecky okolnosti rozhodnouti. Žalující odvolává se k průkazu, že v Čechách resp. v Praze co dostatečně zámožným znám jest, mimo jiné k tomu že jest vlastníkem deskového statku K. Jelikož osoba soudce sporu s onou knihovního soudce v konkretním případě totožnou

*) Viz o tom rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 29. dubna 1874 č. 4205. sb. Unger-Glas. XII. č. 5353.

jest, musí tomuto odvolání vyhověno a do desk zemských nahlédnuto býti. Desky zemské vykazují, že žalující co vlastník statku K. vtělen jest, že se se na tomto těle stav závad 26.210 zl. vtělený nachází a že mezi věřitely P-ská spořitelna s pohledávkou 1000 zl., česká spořitelna s pohledávkou 4000 zl., česká hypoteční banka s pohledávkou 14000 zl. vtěleny jsou a za těmito pohledávkami úvěrních ústavů jen pohledávka pr. 6150 zl. následuje. Třeba že i cena statku K. z desk zemských zřejmá není, tož vysvítá přece z direktiv těchto ústavů, že cena tohoto statku 30000 zl. převyšovati musí, tudíž cena tato vyčerpána není. Tím jest též prokázáno, že žalující dostatečně zámožným jest, by od žalovaného na 300 zl. vypočtěné náklady tohoto sporu v případu svého podlehnutí zaplatiti mohl.

Žalovaný dovolal se c. k. nejvyššího soudu. Ten ale dovolací stížnost jeho zamítl,

poněvadž

již výraz, jehož §. 406. ob. ř. s. užívá, o známé dostatečné zámožnosti na to poukazuje, že v tomto směru jednak přísného procesuálního důkazu podávati se nemusí, jednak právě proto v přítomném případu stačiti musí, když se žalobce odvolává na desky co majitel deskového statku k tomu cíli, aby soud posoudil, může-li se považovati za dostatečně zámožného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. července 1880 č. 8791.

Dr. J.

Na základě rozsudku, v němž vyřčen jest závazek platiti v občasích výživné, nelze povoliti vklad zástavního práva pro dávky ještě nesplatné.

V ústně provedené rozepři Heleny Hruškovy z Volšan co matky a Frant. Vopařila z Volšan co poručníka nemanželského dítěte Václava Hrušky s Josefem Švábem z Chotěnova uznáno bylo rozsudkem c. k. okresního soudu v Litomyšli ze dne 28. července 1879 č. 9930.: 1) že Josef Šváb jest otcem nemanželského dítěte Václava Hrušky a co takový povinen, aby k tomuto dítěti otcovské povinnosti plnil a tedy 2) Heleně Hruškové, matce, náhradou za výživu a vychování tohoto dítěte za čas od jeho narození, t. j. od

22. února 1879 až do dne žaloby, t. j. až do 7. června 1879 prošlý, denně 15 kr., dohromady 15 zl. 45 kr. ve 14 dnech před uvarováním se práva zaplatil; 3) konečně na další výživu a vychování tohoto dítěte ode dne 7. června 1879 až do dokonaného 6. roku stáří denně 15 kr., a od dokonaného 6. roku stáří až do té doby, v které se dítě samo živiti moci bude denně 30 kr. k ruce poručenstva a sice vždy měsíčně napřed pod uvarováním se práva platil. Když c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 7. října 1879 č. 28338. rozsudek první stolice potvrdil, povolil c. k. okresní soud v Litomyšli ku žádosti žalobců dne 12. února 1880 podané, výměrem ze dne 19. února 1880 č. 1918. na usedlosti č. p. 4. v Chotěnově Josefu Švábovi připsané 1) vklad exekučního práva zástavního *a*) za náhradu za výživu a vychování nezl. Václava Hrušky za čas od 22. února 1879 až do 7. června 1879 částkou 15 zl. 45 kr. pro Helenu Hruškovou, *b*) za pohledávku nezl. Václava Hrušky na výživu a vychování za čas od 7. června 1879 až do 7. března 1880 částkou 40 zl. 50 kr.; 2) vklad práva zástavního (nikoliv exekučního) za pohledávání nezl. Václava Hrušky na výživu a vychování denně 15 kr. za čas od 7. března 1880 až do dokonaného 6. roku, t. j. do 22. února 1885; odtud však až do doby, kdy se sám živiti bude moci, denně 30 kr. a až do výše 1500 zl.

Na tento výměr stěžoval sobě Josef Šváb, pokud se týče odstavce druhého, uváděje, že podle vyneseného rozsudku nelze pro budoucí ještě nesplatné alimentační dávky povoliti ani exekučního práva zástavního, poněvadž exekuce se může jen tehdá vésti, kdy žalovaný nedostál povinnosti jemu rozsudkem uložené; ani práva zástavního vůbec (také ne záznamu), poněvadž tu jednak se nedostává právního důvodu k právu zástavnímu; jednak v dotčeném rozsudku povinnost není vyslovena, aby žalovaný alimentační dávky proti němu přisouzené zjistil. Konečně poukázal žalovaný na rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 1880 č. 649. (v Právníku 1880 na str. 284.).

Stížnosti této c. k. vrchní soud zemský v Praze vyhověl, žádost tabulární v odstavci v odpor vzatém rozhodnutím ze dne 11. května 1880 č. 14456. zamítl,

neboť

rozsudek c. k. okresního soudu ze dne 28. července 1879 č. 9930. vrchním soudem potvrzený neobsahuje žádného závazku ku zjištění

alimentů budoucně v občasích dospívajících; právní důvod k právu zástavnímu pro splátky alimentační teprvé budoucně splatné jinakým spůsobem prokázán není a za nedostatku tohoto ani vkladu, ba ani záznamu práva zástavního pro budoucně splatné alimentace dle §. 36. knih. řádu povoliti nelze.

K revisijní stížnosti žalobců potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu,

poněvadž

stavu věci úplně odpovídá a zákonem jest odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. srpna 1880 č. 8957.*)

K. Flieder.

Kdy promlčuje se žaloba o náhradu škody nesplněním smlouvy spůsobené?

Smlouvou ze dne 1. března 1871 najal Martin R. od statku Teresianského v J. dvě parcely na tak zvané „skalce“ k lámání kamene na šest let za roční pachtovné 300 zl. a 5% akcidenci pro úředníky. V odst. 4. této smlouvy bylo ustanoveno, že pachtéř, kdyby shledal a znalci dokázal, že lom není výnosný, má míti právo, pachtovní smlouvu na půl roku vypověditi, že však výpověď dáti se musí v prvním roku pachtovním a písemně. Odst. 15. pak ustanovuje, že pachtéř hned podpisem se zavazuje, kdežto propachtující teprvé po schválení smlouvy ředitelstvem c. k. teresianské akademie zavázán býti má. Smlouva tato byla dne 29. března 1871 zmíněným ředitelstvem potvrzena.

Dne 28. března 1872 podána byla u c. k. měst. del. okresního soudu v Novém Jičíně výpověď smlouvy nájemní, která však následkem námitek dne 19. září 1872 zase bezvýminečně nazpět vzata byla.

Dne 24. října 1877 podali dědicové po Martinu R. u c. k. krajského soudu v Novém Jičíně žalobu na notáře Sch. o nahražení škody 1575 zl. s přísl., udávajíce, že v druhé polovici měsíce

*) Srv. též rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. září 1877 v „Právníku“ 1877 str. 846.

února r. 1872 žalovanému odevzdali pachtovní smlouvu k tomu účelu, aby k soudu podal výpověď, a že jej upozornili na to, že ve smlouvě pro výpověď určena jest lhůta. Žalovaný podal prý sice výpověď, avšak když lhůta již byla prošla, pročež žalobníci dle smlouvy pachtovné za dalších pět let museli zaplatiti. Žalovaný, jenž toto opozděné podání výpovědi zavinil, že jest tedy povinen skodu jim vzešlou obnosem 1575 zl. nahraditi.

Žalovaný popíral, že výpověď dne 28. března 1872 podaná byla opozděna, poněvadž smlouva pachtovní dle 15. odst. teprvé potvrzením ředitelstvem c. k. teres. akademie nabyla platnosti, pročež také obě strany teprvé od toho času t. j. ode dne 29. března 1871 vázány byly. Pakli žalobníci, nečekajíce na rozhodnutí soudní, zdali výpověď podána byla v pravý čas čili nic, od výpovědi upustili, pak škodu, kterou tím utrpěli, sami zavinili. Žalovaný také namítal, že žaloba tato co žaloba o nahražení škody dle §. 1489. ob. z. obč. již dávno byla promlčena.

C. k. krajský soud v Novém Jičíně rozsudkem ze dne 15. listopadu 1878 č. 6839. žalobu zamítl.

Důvody.

V případě tomto jedná se především o to, zdali důkaz byl proveden, že výpověď dne 28. března 1872 u c. k. m. del. okr. soudu v Nov. Jič. podaná byla opozděna.

K rozhodnutí otázky této však krajský soud příslušen není, neb řízení v rozepřích ze smluv nájemních přísluší dle §. 1. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 217. ř. z. výhradně okresnímu (i měst. del. okresnímu) soudu, v jehož obvodu předmět nájmu leží.

Z této příčiny musela tedy žaloba býti odmítnuta.

K odvolání žalobníků potvrdil c. k. mor. slez. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 12. února 1879 č. 617. rozsudek první stolice.

Důvody.

Žalovaný vším právem namítal, že žaloba v čas podání již byla promlčena (§. 1489. ob. z. obč.). Neb žalobníci žádají na žalovaném náhradu škody z té příčiny, poněvadž tento smlouvu v pravý čas nesplnil a pro žalobu tuto platí pravidlo 1. odst. §. 1489. ob. z. obč. Náhled žalobní strany, že lhůta tříletá v §. 1489. ob. z. obč. ku promlčení ustanovená se vztahuje jen na žaloby o náhradu škody deliktem spůsobené nedá se odůvodniti.

Jelikož žalobci o okolnosti, že výpověď smlouvy pachtovní pozdě podána byla, a že dle odst. 4. této smlouvy povinni jsou nájemné za další čas smlouvou určený zaplatiti — tedy o škodě opozděným podáním výpovědi jim spůsobené — nejdéle dne 19. září 1872 (když od výpovědi bezvýminečně upustili) vědomosti nabyli, tož jest žaloba přítomná teprvé po uplynutí lhůty zákonem ku promlčení vyměřené podána a poněvadž žalobníci ani netvrdili, že promlčení ve smyslu §§. 1494. a 1497. ob. z. obč. staveno aneb přetrženo bylo, museli již z této příčiny s nárokem svým odmítnuti býti, aniž by třeba bylo rozluštiti otázku, zdali krajský soud příslušným byl k rozhodování o tom, byla-li výpověď podána v pravý čas, čili nic.

Mimořádnou stížnost dovolací c. k. nejv. soud zamítl,

poněvadž

tu není podmínek dvor. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 28. května 1879 č. 4062. —a.

Literární zprávy.

Der monarchische Bundesstaat Oesterreich-Ungarn und der Berliner Vertrag nebst der bosnischen Vorlage, von Dr. Theodor Ritter Dantscher von Kollesberg, Privatdozent an der Universität Wien. Wien, Hölder, 1880. 8° 359 str.

Vyrovnání, kteréž roku 1867 tak na kvap bylo uzavřeno se zástupci zemí koruny Sv.-Štěpánské, zavdalo příčinu k četným pochybnostem a tím i k pokusům, řešiti leckterou zajímavou otázku práva veřejného. Mocnářství rakousko-uherské jest na základě onoho vyrovnání útvarem státním tak zvláštním, že všechny pokusy, vtěsnati je v některou z obvyklých kategorií, nutně marnými musí se objeviti. U nás jak za Litavou v národu doposud neuhaslo přesvědčení, že Rakousko jestiť státem jednotným, který, byť i opět z dvou jinak samostatných států se skládal, přece nepostrádá attributů, kterých věda k existenci státu nutně vyhledává. A jakkoliv přiznati dlužno, že během třinácte let, která od vyrovnání uplynula, pramálo o to bylo se přičiněno, aby toto přesvědčení hlubších pustilo kořenů, tož přece vyhladiti

je nebylo lze. Ostatně mluví i závažná ustanovení práva positivního pro názor právě pronešený.

Nedostatek jasných předpisů o poměrech právních, všech zemí rakousko-uherského mocnářství se týkajících, však co nejcitlivěji jevil se v době posléze minulé, kde následkem známých událostí na východě říši rakouské činně bylo vystoupiti. Berlínská smlouva byla uzavřena společným ministrem záležitostí zahraničních i schválena císařem; na základě smlouvy té obsadilo vojsko rakouské Bosnu i Hercegovinu a nyní šlo jednak o schválení značných vydání, která akce tato měla v zápětí, jednak o organisaci správy zemí rakouskou válečnou mocí obsazených. Za tou příčinou byly i v samých sborech zákonodárných o státoprávní povaze věci pronešeny na mnoze náhledy tak podivné, že bezděky připadl nám na mysl výrok Gneistův v jednom z novějších jeho spisů pronešený: „Zdá se, že při poradě o otázkách obsahu právnického členové sborů zákonodárných právnicky vzdělaní jaksi mlčky na tom se usnášejí, že po čas zmíněných porad vědomostí svých právnických užívati nebudou."

Bylo tedy na čase, aby probrány byly velezajímavé otázky, ku kterým takto byl podnět dán, důkladně i nestranně. Úkol ten vytkl sobě svrchu ohlášený spis, jehož základní myšlénky pro časový interes látky projednané tuto stručně vyložiti nám budiž dopřáno.

Rakousko jestiť státem složeným (Bundesstaat) a sice jestiť svazek, který pojí obě polovice říše, nikoliv svazkem mezinárodním, nýbrž svazkem státoprávním. Nejsou tudíž snad poddanými říše rakouské (jak na př. Laband za to má v příčině nynější říše německé), dva samostatné státy Cislajthanie a Uhersko, nýbrž lid rakousko-uherský jest přímo podroben souverenní moci státu celistvého. V tomto směru — pokud totiž jde o stát rakousko-uherský a o záležitosti k němu hledící — jsou tudíž jak království a země v říšské radě zastoupené, tak i země koruny uherské pouhými částěmi říše jednotné, ačkoliv přiznati dlužno, že ve všech jiných směrech jsou státy samostatnými. Výkonnými orgány celistvé říše jsou ministři společní; sbory zákonodárnými jsou jednak delegace, jednak širší rada říšská, která sice doposud co taková se nesešla, které však přece nutně tu jest. Tato širší rada říšská skládá se jednak z říšské rady cislajthanské, jednak ze sněmu uherského, t. j. z těchže fysických osob, z nichžto se skládají tyto parlamenty států dílčích, přec však nelze parlamenty tyto nikterak s onou širší radou říšskou ztotožňovati. Delegace jsou výborem poslednější a nikoliv výborem zákonodárných sborů Cislajthanie i Uherska, jim přísluší s pravidla spolupůsobiti v zákonodárství státu

složeného, pokud nejsou ty které náležitosti výslovně vyhraženy samému sboru plenárnímu, t. j. širší radě říšské. Takové záležitosti, vyhražené zákonodárnímu sboru původnímu, jsou však zejmena:

1) určiti poměr, ve kterém obě polovice říše přispívati mají k nákladu záležitostí společných (§§. 1. c. a 3. rak. zák. č. 146. z r. 1867 a §§. 16.—22. uh. zák. č. 12. z r. 1867);
2) usnésti se na půjčce společné (§. 3. rak., §. 56. uh. zák.);
3) schváliti smlouvy mezinárodní, pokud schválení takového dle ústavy jest zapotřebí (§. 1. rak. zák.);
4) voliti členy delegac (§§. 6.—10. rak., §§. 9., 38., 48. uh. zák.);
5) uvažovati důvody, pro které vladař rakousko-uherský chce vzdáti se koruny, pro případ, činiti o tom usnešení (§. 49. uh. zák.);
6) měniti zákony vyrovnávací.

Co zejmena týče se státních smluv, jest tu anomalie té, že sice ústava složené říše má na zřeteli případ, že „dle ústavy zapotřebí jest svolení zástupců lidu k platnosti smlouvy mezinárodní“, že však ústava ta nikde neustanovuje, jaké smlouvy to jsou, v příčině kterých se svolení takového vyhledává. Což ustanoveno v příčině smluv státu cislajthanského v §. 11. lit. *a*) zákl. zák. st. č. 141. z r. 1867, toho nelze v příčině smluv státu rakousko-uherského užiti, zbývá tedy toliko čl. 3. smlouvy ze dne 27. června 1878 č. 62. ř. z., dle které smlouvy h o s p o d á ř s k é h o obsahu mají zastupitelstvem obou polovic říše býti schváleny. Jelikož smlouva Berlínská není obsahu hospodářského, n e n á l e ž e l o ji předložiti říšské radě ani co části širší rady říšské, dokonce však ne co parlamentu cislajthanskému.

Z řečeného plyne, že předloha o upravení správy v Bosně a Hercegovině taktéž neprávem činěna byla zákonodárným sborům obou států, z nichžto se skládá mocnářství rakousko-uherské. Návrh dotyčného zákona měl se předložiti širší radě říšské, a poněvadž tato posud nevstoupila v život, delegacím. Říšská rada zemí předlitavských a sněm uherský co takoví však patrně byli nepříslušní, aby předlohu dotyčnou brali na přetřes a o ni se usnášeli.

Tak dalece p. spisovatel.

Argumentaci tuto podepsali bychom bez rozpaků, pokud se jí hájí existence státu rakousko-uherského. Jest naprosto nemožno, vysvětliti ze stanoviska pouhé unie reální centrální moc státní, kteréž v příčině záležitostí společných v Rakousku přec skutečně jest i bylo, i jest ze stanoviska vědeckého absurditou tvrditi, že vůle Rakousko-Uherska skládá se z vůle dvou její částí, totiž Cislajthanie a zemí uherských. Není možná, aby mocnářství rakousko-uherské bylo naproti

státům jiným státem jediným, naproti vlastním poddaným svým však konglomerátem dvou samostatných států, pokud jde o jedny a tytéž záležitosti.

Avšak naše právo ústavní nezná v příčině záležitostí společných mimo delegace žádný sbor zákonodárný. Tvrdí-li pan spisovatel, že orgánem takovým jest širší rada říšská, která dle vlastních jeho slov nikdy se nesešla a doposud nikým není uznána, tož jest nám sice uznati vlasteneckou jeho snahu, která by tužby vlastní ráda srovnala s poměry skutečnými, nemůžeme však sdíleti idealismus takový, jehož již vlastní konsekvence vésti musí ad absurdum. Konsekvence ty byly by zejmena:

1) t. z. přímé volby, u nás zavedené r. 1873, neplatily by v příčině širší říšské rady, jelikož k nim uherský sněm nepřivolil, což by přece nutně bylo by se muselo státi, kdyby říšská rada byla v záležitostech společných částí zastupitelstva lidu mocnářství rakousko-uherského;
2) společní ministři museli by odpovídati pro případ i říšské radě co části parlamentu říše celistvé, kdežto přec odpovědnost taková nikde není stanovena;
3) muselo by postaráno býti se o to, docíliti eventuelně souhlasu obou částí této „širší rady říšské", třeba společným zasedáním.

I tuto možnost připouští p. spisovatel i žádá ji logicky, aniž by zákon jemu v tom tu nejmenší podal rukověť.

Ano positivní zákon vylučuje výslovně existenci této širší říšské rady. Uherský zák. čl. 12. z r. 1867 praví v §. 28. výslovně, že Uhersko neuznává ani plnou radu říšskou, ani kterýkoliv parlament centrální, a §. 13. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 146. ř. z. praví, že v obor působnosti delegac náležejí všechny předměty, které týkají se záležitostí společných. Nemáme tedy skutečně mimo delegace žádný orgán zastupitelstva lidu v příčině záležitostí společných. Delegace tyto pocházejí sice, co se týče jich složení, jednak z říšské rady, jednak ze sněmu uherského, avšak funkce své vykonávají zcela samostatně, nemajíce ničehož společného se sbory, z nichžto braly původ svůj.

Dlužno sice přiznati, že to odporuje logice, prohlásiti za společné záležitosti zevnější a vyhraditi zároveň zákonodárným sborům každé polovice říše schválení jistých smluv mezinárodních. Avšak nesrovnalost tu nelze odčiniti vytčením orgánu, který zákon nezná, nýbrž dotyčná ustanovení nelze co nemožná vůbec provésti, a tu ovšem co do výsledku srovnáváme se s panem spisovatelem.

Sloh p. spisovatelův jest plynný i líčení jeho nehledě k některým rozvláčnostem poutavé. Zevnější úprava slouží ke cti velečinné firmě nakladatelské. —k.

Das Deutsche Handelsrecht. Ein kurzgefasstes Lehrbuch des im Deutschen Reiche geltenden Handels-, Wechsel- und Seerechts. Systematisch dargestellt auf Grund der deutschen Reichsgesetze, mit Berücksichtigung der einschlägigen Literatur und der Rechtssprechung, insbesondere der Entscheidungen des Reichsoberhandelsgerichts, von Carl Gareis, ord. Prof. der Rechte in Giessen, Mitglied des Deutschen Reichstags. Berlin. Verlag von J. Guttentag (D. Collin) 1880.

Berlínská nakladatelská firma J. Guttentag podnikla vydání sbírky učebných knih říšského práva německého, získavši pro jednotlivé materie osvědčené spisovatele právnické. Vydány již ve sbírce té učebné knihy něm. processu civilního (od Fittinga) a trestního (od Dochova), něm. práva státního (od Zorna) a něm. práva tiskového (od Liszta). Čtvrtý svazek sbírky této tvoří svrchu psaná kniha Gareisova. Ve formě stručné, při tom jasné a snadno pochopitelné a v soustavě přehledné a úplné, spracováno tu veškeré obchodní, směnečné, jakož i námořské právo německé. Spisovatel podal opravdu vzornou knihu učební, kterouž zasloužená obliba a rozšíření zajisté neminou. Upozorňujeme na ni i naše právníky. Za nedostatku podobné knihy v literatuře rakouské kniha ta i jim výborně poslouží, aspoň v těch mnohých kusech, kde naše právo s německým dosud se shoduje. Kniha (držící 39 archů) jest velmi levná. Ve velmi elegantní a praktické vazbě stojí 7 mark.

Nejraději bychom ovšem viděli, kdyby splnění došlo přání z jedné strany (G. Ztg. 1880 č. 61.) projevené, aby zdařilá ta kniha přičiněním potřebných změn a dodatkův i pro právnictvo rakouské upravena byla. Nejen studující mládeži, i praktikům dostalo by se pomůcky tím vítanější, čím citelněji pohřešované. —l—.

Delle opere che illustrano il notariato. Saggio di Vladimiro Dr. Pappafava. Zara Nicolò Solić. 1880.

Skládaje komentář k notářskému řádu ze dne 25. července 1871 č. 75. ř. z., užil p. dr. Pappafava (jenž jest přiručím c. k. finanční prokuratury v Zadru) příležitosti svých studií k snešení rozsáhlé bibliografie ústavu notářského, kterouž nyní k nemalému užitku a vděku všech, kdož v oboru tom studia konají, na světlo vydal. V pořádku alfabetickém shledáváme tu vyčteny spadající sem spisy a časopisy německé, francouzské, italské, španělské, portugalské, hollandské a j. Důležitější spisy uvedeny nejen tituly svými (tím kterým jazykem), nýbrž připojen i stručný posudek a namnoze i zajímavé ukázky

obsahu. Veliký počet děl tu uvedených (přes půl tisíce) naplňuje nás přímo úžasem nad mravenčí pilností pořadatelovou i jest sám sebou již zárukou, že zajisté z literatur probraných nic vážnějšího nevynecháno,*) a že mezera mezi dobrou vůlí pořadatelovou a dílem jeho vskutku zajisté jest mnohem menší, než v předmluvě u skromnosti své se obává. Pan skladatel vykonal dílo velice cenné, jímž právníkům — může se říci — v celé Evropě poslouženo.

Pohled na rozsáhlou znalost odborné literatury, dílem tímto osvědčenou, činí nás ohlášeného theoreticko-praktického komentáře rak. řádu notářského velice žádostivými. Komentář týž („Manuale illustrativo dell' ordinamento notarile austriaco") vyjde, jak nám prospekt od nakladatele p. Soliće v Zadru uveřejněný oznamuje, v 12 šestiarchových sešitech po 60 kr. Rozdělen bude na tři oddíly, z nichž první věnován bude dějinám ústavu notářského a literatuře jeho, druhý výkladu na zákony ze dne 25. července 1871 č. 75. a 76., třetí pak obsahovati bude úplnou soustavu formulářův s poznámkami vztahujícími se k dotyčným předpisům zákonným a nálezům soudním. —r.—

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

5. týdenní schůze dne 19. února 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. Aull.

Zapisovatel: jednatel dr. Kasanda.

Členů přítomno: 22.

Pan dr. Josef Kaizl, docent na universitě, pokračoval ve své přednášce „o osnově živn. řádu rakouského" (Viz „Právník" z r. 1880 str. 462. a násl.).

Vedle osnovy z r. 1879 postaráno je nejen o pomocníky nezletilé, nýbrž i o dělníky dospělé. Čl. 3. a 4. osnovy předpisuje, aby místnosti dělníkům při práci vykázané měly zařízení zdraví neškodné, aby se užívalo jen takových strojů, které nejsou zdraví aneb životu nebezpečné, a aby místnosti pracovní náležitě byly provětrávány. O vy-

*) Nečetné doplňky některé viz v „Bulletin de la société de legislation comparée" XI. (1880) p. 557.

plnění těchto předpisů se starati je povinností majitele živnosti. Ručení ze zachovávání takových předpisů je v Německu upraveno zvláštním zákonem (Haftpflichtgesetz), ale platnost takových předpisů obmezena je v Německu na doly, lomy a podobné podniky. Vedle rakouské osnovy z r. 1879 platí tyto předpisy pro všecky závody a majitel živnosti ručí za zachovávání jejich vedle §. 1325. ob. z. obč. Smlouvou nemůže se majitel živnosti povinností, předpisy ty zachovávati, sprostiti. Nárokům z opomenutí této povinnosti vzešlým zjednává se platnosti buď řízením bagatelním aneb stručným.

V čl. 8.—13. upravuje osnova poměry, jež se týkají tak zvaného „truku“, který záleží v tom, že se dělníkům vyplácí mzda v potravinách, nápojích atd., arci že ve kvalitě špatné. Osnova to zapovídá, a dovoluje pouze, aby majitel živnosti dělníkům jen jisté zboží a sice jen v ceně výrobní směl prodávati. Ustanovení to platí pro malé i pro velké závody; smlouvy proti tomu učiněné jsou neplatné. Dělník přes to, že obdržel zboží, může žádati mzdu na hotovosti; ovšem je povinen obdržené zboží vrátiti, to však nepřipadne majiteli živnosti, nýbrž kase chudinské. Totéž platí, dává-li majitel dělníkům zboží na úvěr.

Dále je dle osnovy každý dělník povinen, býti členem kasy výpomocné pro případ nemoce. Kasy tyto musí býti zřízeny dle zvláštních normativních předpisů, jež za tou příčinou mají býti vydány. Kasy takové před platností nového zákona zřízené mají se dle těchto normativních předpisů v 6 měsících, až nový zákon v platnost vstoupí, přeměniti. V stanovách takových pokladen může býti ustanoveno, že majitelé živnosti mají dělníky své přiměti, aby k takové kase přistoupili, aneb že je mají sami přihlásiti, jinak, že by za ně platili. Za ošetřování dělníků ve veřejných nemocnicích platí kasa.

§. 121. živn. řádu z roku 1859 rozděluje účastenství majitelů živností a dělníků při soudech živnostenských nerovným spůsobem. Nepříslušnosti té má se dle osnovy tím odpomoci, že soudy živnostenské složeny býti mají ze stejného počtu majitelů živností a dělníků k úřadu tomu volbou povolaných.

Dle osnovy smí provozovati živnost jen ten, kdož má odborné znalosti dotyčné živnosti. Ale nikde není ustanoveno, jak se má taková znalost prokázati. Toť patrná mezera v osnově.

Jak se v Anglii osvědčilo, je všecka ochrana marná, není-li orgánů dohlédacích, tak zvaných inspektorů továrních. Tu vzchází především otázka, kdo tu má býti orgánem dohlédacím? Orgán dohlédací musí míti důkladné a podrobné znalosti odborné, musí býti nadán

právem výslechu a míti dosti času ku svědomitému vykonávání svého úřadu. Představenstva živnostenských společenstev nehodí se k tomu, jelikož sestávajíce z majitelů živností jsou stranická. Samosprávným a vládním orgánům nedostává se zase času a odborných vědomostí. Nezbývá leč ustanoviti zcela zvláštní inspektory, již jsou zvláštními právy nadáni.

Když byl pan přednášející skončil, rozpředla se o reformě živnostenského řádu debatta: pan dr. Nejedlý podotknul, že by po jeho náhledu bylo prospěšnější, místo změny jen některých předpisů dosavádního řádu živnostenského vydati z brusu nový živnostenský řád, ano by tím jednotné upravení poměrů živnostenských bylo umožněno.

Pan dr. Bráf poukázal k tomu, kterak zkrácení doby pracovní a vyloučení dětí z továren přichází právě vhod, ani vzdělanější dělníci sami již v směru tom jsou činni. Ostatně není otázka, jaká doba pracovní je přiměřená, ještě rozluštěna; menší podnikatelé si stěžují, že při kratší době pracovní s většími závody nemohou konkurovati.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Jednání pátého sjezdu rakouských advokátů.

(Dokončení.)

Dne 24. srpna t. r. pokračováno v jednání. Dr. ryt. Aull ujav místo předsednické, zahájil o $^1/_4$10 dopol. sezení.

Slovo uděleno dru. Straussovi (z Vídně), jakožto navrhovateli. Tento připomenuv především, že chápe se slova spíše na obranu návrhu svého než k odůvodnění jeho, poukázal na dobrá zdání prof. Randy, Pfaffa a Strohala. Dobrozdání ta sama uznávají, že kapitoly obč. zák. o povinnosti a právu k náhradě škody nedostatečné jsou a vady jeví. Již pak vážnost stavu advokátského vyžaduje toho, aby tento o nápravu vad, odstranění nedostatků těchto se zasadil, ježto úlohou jeho není, k tomu napomáhati, aby stranám zastoupení si žádajícím práva odepíráno bylo. Professor Randa spůsobem — jak u něho tomu již zvyklí jsme — nad míru duchaplným, zrovna překvapujícím, dovozuje, že dle zákona obč. při smluvách oboustranných úplného dostiučinění žádati lze v případě nedodržení jich neb jinak při škodě z nich vzniklé. Náhledu tomu však odporuje se. Prof. Pfaff, jehož dobrozdání více cenu historickou má, poukazuje k tomu

že domáháme se nyní vlastně jenom toho, oč redaktoři a skladatelé ob. zák. obč. již před více než 70 lety usilovali, aniž by proto byli náležitého výrazu našli. Jakkoli pěkné jsou vývody prof. Pfaffa, tož by bylo nanejméně nutno vyčkati, až žáci prof. Pfaffa dvorními radami při nejv. soud. dvoru budou, snadže by po náhledech jeho rozsuzovali. Dle toho však, jak věci nyní se mají, nezbývá leč reforma, jaké řečník v návrhu svém se dotýká.

Slovo měl ještě jen dr. Jaques co referent o návrhu svém, jehož znění v čísle minulém jsme podali. Probírá řeč dra. Johannyho, snaže se, vyvrátit důvody tímto pro návrh dra. Strausse přednešené. Poukazuje rovněž k právu anglickému, uváděje Barových poznámek ku spisu američana Whartona „Law of negligence“ ukazuje k tomu, že dle práva anglického a amerického jest člověk již „povinen k tomu, co může“ a každým toho opomenutím vzniká mu povinnost k náhradě. Ustanovení o povinnosti k náhradě škody roztroušena jsou v celém obč. zák. a nelze tudy přimlouvat se za změnu jedné jediné kapitoly jeho. Modifikuje pak řečník svůj dřívější návrh v ten smysl, aby vyslovena byla sice potřeba opravy ustanovení zák. obč. náhrad škody se týkající, aby však, pokud by důkladná jich revise možnou nebyla, přestalo se na vydání novelly processuální, vedle níž by soudce dle vlastního uznání o tom, zda škoda jest a mnoholi obnáší, uznati mohl, aniž by dalšími pravidly důkazů vázán byl.

Na to přerušil předseda dr. ryt. Aull schůzi na krátkou dobu, k tomu účelu, by pokus byl učiněn, zda by veškeří navrhovatelé dohodli se o jednom, o společném návrhu, jenž by pokud možná všem náhledům pronešeným vyhovoval. Toho také docíleno a návrh po společné úradě všech navrhovatelů oznámený zněl:

„Rakouský sjezd advokátův vyslovuje své právní přesvědčení v ten smysl, že důkladná revise ustanovení zákonních, jak materielních tak formelních, jež náhrady škody se týkají, velenutnou potřebou pěstování práva jest.“

Návrh tento byl jednohlasně přijat.

Tím vyčerpána první část programu a přikročeno k části druhé, pojednávající o otázkách stavu se týkajících.

Návrhy oddílu toho učiněny vesměs stálou deputací sjezdu advokátského.

Návrh I. zněl:

„Rakouský sjezd adv. prohlašuje v zájmu stavu (adv.) potřebou, aby v obvodu každé jednotlivé komory z ročního příspěvku členův zřízen byl fond ku podpoře

těch členův komory, kteří nezaviněně tak schudli, že jim podpory třeba.

Roční příspěvek na fond takový budiž vybírán zároveň s příspěvkem na komoru a nepřesahujž nikdy polovici tohoto. O správu fondu toho postarejž se výbor komory."

Referent dr. rytíř Feistmantel (z Vídně) uznával sice prospěšnost toho, kdyby fondové takoví pozůstávali, má však za to, že jich jednak není potřeba tak nutná, jednak pak shledává velikých při tom obtíží fysických. Má protož za to, že by se věci skorem lépe posloužilo, kdyby zařízeny byly po spůsobu při korporacích jiných již dávno obvyklém ústavy pensijní, jichž zřízení by ovšem větších prací přípravných vyžadovalo a protož pro dobu nejbližší ovšem očekávati se nedá. Výsledek fondů, jaké v návrhu zahrnuty jsou, dal by se ostatně jen při komorách většího obvodu očekávat, nehledě ani k tomu, že by na usnešení jednotlivých komor teprvé záleželo, má-li fond takový při té které komoře zřízen býti čili nic. Referent tudíž sám návrh ten nehrubě odporučoval.

Když pak dr. Alfred Schmidt (z Vídně) rovněž proti návrhu se vyslovil a k tomu poukázal, že sjezd ani mocí nemá, by jednotlivé komory k provedení návrhu, kdyby i přijat byl, přiměl, a kdy na to dr. ryt. Feistmantel, co referent poslední slovo maje, k tomu poukázal, že i okolnost právě dotčenou na mysli měl při řeči své, byl návrh tento při hlasování zamítnut.

K návrhu druhému:

„Sjezd adv. vyslovuje své přesvědčení v ten smysl: Zásady té, na níž založen §. 115. návrhu pro sporné řízení soudní, aby právo chudých soudové udělovali, nelze schvalovati, nýbrž budiž udělování práva toho, jak dosud, tam kde zastoupení advokátem zákonem jest nařízeno, zůstaveno komorám" — ujal se slova referent dr. Josef Baumfeld (z Vídně), jenž návrh ten velmi dlouhou řečí odůvodňoval.

Po řeči jeho učiněn a přijat návrh na konec debaty o předmětu tom. Zapsán byl však co řečník ještě adv. dr. rytíř Hryszkiewicz ze Lvova, s kterým se zvláštní intermezzo odehrálo. Dle jednacího řádu sjezdu adv. a stanov jeho nemá, vyjma referenty, nikdo více slovo, byť se i před zavržením neb přijetím konce debaty k slovu přihlásil a i zapsán býval. Bodrý dr. Hryszkiewicz byl nepřipuštěním k slovu

velice popuzen a jenom taktu a výmluvnosti předsedy dra. ryt. Aulla podařilo se, příjemného stařečka upokojit.

Návrh druhý na to jednohlasně přijat.

Tolikéž jednohlasně přijat třetí návrh, odporučený na místě nedostavivšího se referenta dra. Filipa Mautnera (z Vídně), drem. Adensamerem (z Vídně).

Návrh ten zní:

„Sjezd adv. prohlašuje za věc čestnou stavu, aby advokát substitutu od něho ustanovenému ručil za expense (mzdu i výdaje) substitutu podle vznešeného naň rozkazu vzešlé, vyjímaje případy, kde při ustanovení substituta výslovně prohlášeno, že ručení se odmítá."

Živější debatu vyvolal návrh čtvrtý, jenž zní:

„Sjezd adv. prohlašuje za povinnost těch, již členy jsou stavu adv., aby jen ty kandidáty advokacie, kteří se výlučně praxí v kanceláři zabývati chtějí, do listiny kandidátův zanášeti dali, ti pak, kteří se praxí výlučně a dostatečně (ausreichend) nezabývají, aby vymazáni byli."

Na místě referenta pro otázku tuto, dra. Leop. Libitzkého (z Vídně), jenž k sjezdu dostaviti se nemohl, referoval o návrhu tomto dr. V. Steiger z Vídně. Poukázav hlavně k tomu, kterak celá síla lidí v listinu advokátův zanešeni bývají, aniž by skutečně praxi se věnovali, a vypočítávaje, že (zejmena ve Vídni) lidé ti náležejí redakcím různých předměstských a i jiných žurnálů, kancelář advokátní nikdy ani nevidíce, dále stavu hofmistrů a vychovatelů v rodinách křesťanských a israelitských, do města a kanceláře, kde zapsáni jsou, třeba celý rok ani nepřijdouce, dále stavu bankovních úřadníků často vyšší kategorie (sekretáři a pod.), pěkné slušné berouce, mnohdy ale i kategorie nižší (jednatelé a pod.), téměř po domech pojišťovatele sbírajíce, že bývají zapsáni lidé mající přečasto co právní konsulenti při generálních ředitelstvích drah postavení nad míru skvělé, — dovozoval, že čemukoliv člověk se věnuje, tomu náležeti má zcela, jinak že nikdy nad polovičatost to nepřivede. Jé-li však polovičatost, nehotovost vůbec kde nebezpečnou, pak že je to při stavu advokátském, v jehož rukou často celé osudy rodin, jich klid i mír, jich blaho i jmění spočívá. Proti polovičatosti vzpírají se ve všech stavech, budiž ona vymítěna i při stavu advokátském.

Na to uděleno slovo písateli těchto řádků, jenž celkem přidávaje se k vývodům řečníka předešlého, podotkl, že o vhodnosti, o pravdivosti vývodův tohoto ani pochyby býti nemůže. Že protož i se strany skutečných kandidátů advokacie uvítána byla okolnost, že otázka ta dána na denní pořádek sjezdu advokátského, jenž jediný stejné právo dává kandidátům advokacie jako advokátům, za rovnoprávné přijímaje členy jak advokáty tak i kandidáty, a oběma stejný uděluje hlas. K důvodům řečníka předešlého shledává nutným dodati ještě jen moment rovnoprávnosti, spravedlnosti. Naskytáť se přezhusta, že synové otců zámožných, kteří nemají toho potřebí, aby se kde v kanceláři za služné druhu jakéhokoli namáhali, těch předepsaných několik roků téměř zcela v nečinnosti nebo všem jiném než namáhavé praxi odbudou a pak na roveň postaveni býti mají s těmi, — těchže práv nabýti a dojíti mají jako ti, kteří poctivě a dost těžce „prodělali“ celou dobu praxe. Jestiť známo, že i zkouška sama bývá leckdy výsledkem náhody. Protož, sám na sjezdu adv. zastupuje „Jednotu kandidátů advokacie v království Českém“, odporučuje přijetí návrhu činěného.

Referentovo poukázání na žurnalisty, v listinách kandidátů zanešené, avšak praxi se nevěnující, utkvělo jaksi hlavně v mysli dra. Frischauera, kand. adv. z Vídně, jenž již za řeči referentovy také k slovu se hlásiv, nyní na řadu přišel. V řeči své pravil, proč prý právě na žurnalisty se ukazuje a nikoli také na docenty vysokých škol, kteří rovněž s věcmi jinými se obírají než s praxí v advok. kancelářích. Služné koncipientův, dí dále, jest tak nepatrné, že již z těch příčin má jim býti dovoleno, docenturou, žurnalistikou a jinak ještě něco přivydělati si. Činí protož dr. Frischauer návrh, aby místo slova „výlučně“ (ausschliessend) v návrh vloženo bylo slovo „dostatečně“ (ausreichend).

Argumentace dra. Frischauera činila však místy poněkud trapný dojem, čemuž jedině snad připisovati lze, že po řeči jeho učiněn návrh na konec debaty, jenž i přijetí došel. Tím ovšem zabráněno tomu, aby o věci té ještě někdo slova přednesl.*)

Poslední slovo na to měl dr. Steiger co referent, jenž předně k tomu poukázal, že těší se stálá deputace sjezdu adv. z toho, jestliže

*) Tím jediné nedošel písatel těchto řádků více k slovu, jenž by rád byl poukázal k tomu, že professura sama dle znění zákona spojena může býti s advokaturou a protož docentura z praxe koncipientské vylučovat se nemá.

i kandidáti advokacie uznávají váhu otázky této, zajisté i se stanoviska jejich nemálo důležité. Co dotýče se poukázání řečníka před ním k tomu, že na žurnalisty se ukazuje, na docenty však ne, tu že odvětit sluší na to v ten smysl, že vlastně i to díti by se nemělo, aby docenti zanášeni bývali, jestliže docentura toliko jim času bere, že se praxi v kanceláři náležitě věnovati nemohou.*) Neb i tomu má býti přítrž učiněna, aby ten, jenž mnohé jiné začal, pro ten případ, kdy nikde nevynikne, za poslední refugium měl míti advokaturu, tak aby pro tuto posléz každý ještě dost dobrým byl, byť i jinde to k ničemu byl nepřivedl.

Na to odhlasováno a přijat čtvrtý návrh stálé deputace sjezdu adv., kdežto návrh dra. Frischauera většinou, ovšem nikoli příliš velkou, zamítnut byl.

Tolikéž živější byla debata o návrhu V. stálé deputace. Návrh ten zní:

„Sjezd adv. uznává za vhodné, aby vzhledem k ustanovení §. 94. platného pro země koruny uherské řádu advokátského z roku 1874, vydáno bylo též ustanovení zákonné pro království a země na říšské radě zastoupené ve smyslu tom, že mají od výboru nebo disciplinární rady komory advokátní ony stížnosti na advokáty neb kandidáty advokacie podané, jež zakládají se na nepravdivých udáních neb na překroucení okolností pravdivých, odevzdány býti sborovým soudům, nacházejícím se v sídle komory advokátní, kteříž soudové stěžovatele odsouditi mohou k pokutě až 300 zl.

Nebylo-li by lze pokuty této na odsouzeném vymoci, budiž změněna ve vězení, počítajíc na každých 5 zl. jeden den vězení.“

Návrh tento opodstatnil trefně a duchaplně referent dr. Karel Dostal (z Vídně).

*) Tím na pravou míru přivedena buď zpráva, kteráž za tendencí Vídeňským listům ještě téhož dne, t. j. 24. srpna t. r., ze Solnohradu telegrafována byla a ten smysl měla, jakoby se kandidátům advokacie zapovídalo každé vedlejší zaměstnání, jemuž by se, aniž by obvyklé hodiny kancelářské zanedbávali, věnovati chtěli. Naopak poukázáno k tomu, kterák pěstováním literatury a pod. se obzor kandidátův jen rozšiřuje, činnost taková všeobecnému vzdělání jeho jen na prospěch jest a pod. a praxi nikterak nepřekáží.

K slovu přihlásil se dr. rytíř Hryszkiewicz ze Lvova, jenž okem znalce zkušeného poukazoval i na jiné případy, na kteréž by návrh ten rozšířen býti měl, zejmena totiž, kdy někdo advokáta neb kandidáta advokacie v novinách, v listech veřejných viní ze skutků nepočestných, tak že návladní komory advokátní následkem zprávy takové z moci úřadní proti advokátovi neb kandidátu advokacie zakročí.

Proti dodatnímu návrhu dra. ryt. Hryszkiewicze mluvil dr. Pleschner z Eichstettů (z Val. Meziříče) poukazuje k tomu, že prostředků proti takovému obviňování poskytuje zákon trestní a navrhuje tudíž přejití k dennímu pořádku o návrhu dra. ryt. Hryszkiewicze.

Při odhlasování přijat návrh stálé deputace sjezdu adv., návrh pak dra. ryt. Hryszkiewicze zamítnut.

Po té přednešen VI. návrh stálé deputace, jenž zněl:

„Sjezd adv. uznává vhodným, aby v tom případu, kde advokát stěhuje se s místa jednoho ve druhé, v obvodu téže komory aneb v místo obvodu komory jiné se nacházející, komoře oné, po případě oběma těmto komorám příslušelo právo, tehdá, kdy zvláštní ohledové toho vyžadují, advokátovi přestěhujícímu se počet praxe v novém jeho stanovišti hned aneb v době kratší tří měsíců povoliti."

Referát o návrhu tomto převzal na místě dra. Auředníčka (z Kutné Hory), jenž nedostavení své omluvil, dr. Pleschner z Eichstettů (Val. Meziříčí na Moravě), odporoučeje návrh tento za souhlasu přítomných k přijetí a drasticky nutnost návrhu toho odůvodňuje, načež návrh tento jednohlasně byl přijat. Tím vyčerpán program i oddílu druhého.

Ještě sděleno, že zvolení důvěrníci do „stálé deputace sjezdu adv." navrhli pp.: dra. Ludv. Hofmanna, dra. Frant. Keila, dra. Ottona Widmanna ze Solnohradu; dra. ryt. Wienera z Prahy; dra. Rudolfa z Ottů z Brna; dra. ryt. Krattra ze Lvova; dra. ryt. Schreinera ze Štyrsk. Hradce; dra. Dan. Porlitze z Terstu; dra. Karla svob. pána Härdtla, dra. Johannyho, dra. Jaquesa, dra. ryt. Feistmantla, dra. Karla Dostala, dra. Vil. Franze, dra. Spitzera z Vídně. Tito per acclamationem zvolení vyvolili za hodnostáře ze středu svého: dra. Hermana z Vídně za předsedu stálé deputace, dra. ryt. Wienera z Prahy za místopředsedu a dra. Karla Dostala za zapisovatele.

Na to sjezd po polednách, když předseda dr. Herman ještě zvláštních byl veřejně díků vzdal pp. prof. Randovi, Pfaffovi a Strohalovi za jich výtečná dobrozdání podaná, pak dru. Hofmannovi, předsedovi slavnostního komitétu a městu Solnohradu za srdečné uvítání, přijetí a účastenství při sjezdu, skončen s přáním „na šťastnou shledanou“ při sjezdu příštím.

Dr. Julius Nejedlý.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

122) Zápověď na věci v soudním schování uložené vydobytá nezadržuje a nestaví exekuci, byť i tato po vydobyté zápovědi se byla povolila. (Dvor. dekr. ze dne 4. června 1789 č. 1015. lit. *b*) sb. z. s. a dvor. dekr. ze dne 5. dubna 1791 č. 134. lit. *c*) sb. z. s.

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12562. (Przegł. č. 17.)

123) Kdo věc nemovitou v exekuční dražbě nabyl, smí smlouvy nájemné a pachtovní, dřívějším vlastníkem uzavřené, jenom náležitou výpovědí rozloučiti, právě tak jako ten, kdo nemovitost byl nabyl koupí v dražbě dobrovolné. (§. 1121. ob. z. obč.)

Nález ze dne 25. listopadu 1879 č. 12913. (Przegł. č. 14.)

124) Obmezení, s jakýmž dlužník ku soudu složil pohledávku právomocně přisouzenou, není překážkou, aby složená suma věřiteli na jeho požádání postupem exekuce byla ze soudního schování vydána.

Nález ze dne 2. prosince 1879 č. 13041. (Przegł. č. 8.)

125) Fysické rozdělení statku dědičného nesmí se odepříti žalobci z té jediné příčiny, že celek statku stížen jest břemeny věcnými.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 9456. (Przegł. č. 11.)

126) Soudní odhad jest spůsobilým prostředkem, aby se jím zjistila cena věci z doby minulé; odhad při sepisování inventáře pozůstalostního vykonaný platí výlučně jenom pro řízení pozůstalostní.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 12101. (Ger. H. č. 29.)

127) Také věřitel legatářův smí s obmezením §. 822. ob. z. obč. vésti exukuci na odkazy posud nepřikázané a neodevzdané.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 13248. (Ger. H. č. 16.)

128) Námitku nepříslušnosti soudu dlužno v ústním řízení přivésti bez dotknutí se věci hlavní; vrchní soud rozhodniž o námitce té

výměrem; strana ve spor později vstoupivší, kteráž posud kurátorem byla zastoupena, musí námitky kurátorem činěné za své přijeti, ač-li se k nim hleděti má při rozhodnutí sporu.

Nález ze dne 12. prosince 1879 č. 13043. (Ger. H. č. 22.)

129) Úředníci zastupitelstev okresních, kteří bez viny své propuštěni byli ze služby jenom z administrativních ohledů, mají nárok na odškodnění toho, co jim ušlo propuštěním ze služby.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 12117. (Ger. H. č. 20.)

130) Exekuci s obmezením §. 822. ob. zák. obč. možno vésti též na díly povinné, jež exekutovi z jisté pozůstalosti připadnou, jakož i na legaty, byť i tyto záležely ve věcech nemovitých.

Nález ze dne 3. prosince 1879 č. 19393. (Jur. Bl. č. 12.)

131) Matka slíbivší zachovati v tajnosti otce nemanželského svého dítěte, jest slibem tím vázána; porušila-li tajemství, nesmí žádati splnění závazků, jež otec nemanželský za podmínkou tajemství převzal.

Nález ze dne 11. prosince 1879 č. 11637. (Przegł. r. 1880 č. 7.

132) Porušení servituty z ohledů veřejných zřízené, jakož i další vykonávání servituty z ohledů veřejných zapovězené, třeba stíhati žalobou possessorní.

Nález ze dne 11. prosince 1879 č. 13419. (Przegł. 17.)

133) Rozdělení statku selského lze nyní provésti též na základě listin zřízených v době, kdy statky selské nebyly dělitelnými.

Nález ze dne 12. prosince 1879 č. 10478. (Ger. H. č. 33.)

134) Ve sporech o dohodné má soudce výšku dohodného stanoviti, když její smluvení nebylo prokázáno; neprovedení jednání dohozeného neruší závazek ku placení dohodného, pakli placení to nebylo smluveno jen pro případ provedení.

Nález ze dne 16. prosince 1879 č. 10988. (Ger. H. č. 35.)

135) Žalovaný byv pozván k soudu nestál; žalobce zjistiv jeho nestání prosil, aby nález prozatím vydán nebyl. Když po letech žalobce za nález ob contumaciam žádal, nebylo mu vyhověno, poněvadž možno jest, že žalovaný zatím nabyl obran jemu v době nestání neznámých.

Nález ze dne 12. prosince 1879 č. 10411. (Przegł. č. 12.)

136) Jedná-li se o povolení exekuce zjišťovací dle §. 259. ob. ř. s., má soudce ve smyslu §. 12. cís. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. žádané zjištění jenom tak dalece povoliti, pokud žalobce pro průtah odvoláním povstalý zabezpečení potřebuje.

Nález ze dne 17. prosince 1879 č. 13262. (Ger. H. č. 31.)

137) Žalovaný nemá práva žádati na soudě, aby žalobce prostředky donucovacími přidržán byl ku složení jistoty žalobnické nebo ku vykonání přísahy pauperitní.

Nález ze dne 16. prosince 1879 č. 13861. (Przegl. č. 12.)

138) Manželka podavši na manžela žalobu na placení výživy, žádala též, aby pro dobu sporu jí výživné proti manželi bylo vyměřeno; k mimořádné stížnosti dovolací nařídil c. k. nejv. soud, aby o žádosti té žalovaný manžel byl slyšán a pak výživné stanoveno, byť i zde nebylo žaloby na rozvedení.

Nález ze dne 24. prosince 1879 č. 13785. (Ger. H. č. 23.)

139) Když exekuce se vede na kuksy, smí soud uložiti těžířstvu, aby znalcům knihy předložilo a prohlédnutí dolu povolilo, aniž by soud se dopustil zmatku.

Nález ze dne 24. prosince 1879 č. 13993. (Jur. Bl. č. 7.)

140) Žalobu na zaplacení pohledávky hypothekárně zjištěné třeba zanésti u soudu, v jehož obvodu žalovaný bydlí.

Nález ze dne 23. prosince 1879 č. 14203. (Ger. H. č. 36.)

141) Zástavní práva dobytá zástavním popsáním na věc nemovitou, pokud knihovního zápisu neměla, třeba při zřizování vložky knihovní zapsati co starý dluh, byť i věc nemovitá nyní jinému náležela, než proti komu zástavní popsání bylo provedeno; nynější vlastník věci nemovité nemůže cestou stížnosti provésti své námitky proti zapsání takovéto staré závady.

Nález ze dne 24. prosince 1879 č. 13205. (Ger. H. č. 25.)

Denník.

Numerus clausus zamítnut byl ode všech c. k. soudů krajských v Čechách, vyjímaje Chrudimský a Kutnohorský, pak i c. k. soudem zemským a obchodním v Praze ve zprávách podaných po vyzvání c. k. vrchního soudu zemského o známé Vídeňské petici opravní. Pokud se týče prodloužení praxe soudní, soudové ti z většiny přidali se k návrhu petice na dvě leta, pouze zemský soud naznačil dosavadní jednoroční praxi při soudu sborovém co dostatečnou. — Ač lhůta oběžníkem ministerským k podání zpráv určená dávno uplynula, neobdržel c. k. nejvyšší soud dosud, jak se dovídáme, žádných zpráv od c. k. vrchních soudů v Praze, ve Lvově, ve Hradci Štýrském a v Terstu, pročež tam tato věc ještě ani se neprojednávala.

Řád soudní v guberniích Kyjevské, Podolské a Volyňské. Nový ruský řád soudní ze dne 20. listopadu 1864 jest ode dne 11. července (29. června) 1880 též v guberniích Kyjevské, Podolské a Volyňské zaveden, za kteroužto příčinou c. k. ministerstvo spravedlnosti veškeré soudy naše upozornilo na to, že v dopisování si s cís. ruskými soudy v dotčených guberniích a při rekvisicích zachovávati se má min. nařízení ze dne 6. května 1868 č. 5003., dle kteréhož ku každému dopisu neb rekvisici německy psaným připojiti se má překlad ruský a též ruský překlad příloh v jiné řeči sepsaných. Úřední dopisy zasílati jest jak obyčejně skrze c. k. vrchní soudy c. k. ministerstvu spravedlnosti, odkudž cestou diplomatickou dopraveny budou tomu kterému cís. soudu ruskému.

Soudové v Bosně a Hercegovině. Ano zemská vláda v Bosně a Hercegovině soudům v těchto zabraných zemích nařídila, aby dopisy své c. k. soudům přímo posílaly a žádosti těchto též přímo vyřizovaly, poukázalo c. k. ministerstvo spravedlnosti výnosem ze dne 8. srpna 1880 č. 11319. c. k. soudy, aby své žádosti a rekvisice přímo posílaly soudům Bosenským a Hercegovinským, při tom aby užívaly řeči jen německé a přílohám aby připojily překlady též německé, pakli v jiné řeči jsou sepsané. Zároveň sdělen byl c. k. soudům přehled politického rozdělení obou řečených zemí s doložením, že soudní rozdělení zemí těch souhlasí s rozdělením politickým, že v krajských městech Sarajevu, Mostaru, Trávníku, Bihači, Banjaluce a Dolní Tuzle krajské soudy organisovány jsou a že tito krajští soudové vykonávají též funkce soudů okresních stejně jmenovaného okresu, kdežto v ostatních místech okresních „úřady okresní jakožto soudové“ soudní záležitosti obstarávají. Vedlé přehledu toho jsou v jednotlivých krajích následující úřadové okresní: 1) v kraji Sarajevském okresy: Sarajevo (město), Sarajevo (okres), Fojnica (expositury: Kresovo, Busovača), Vysoká (expositura: Vareš), Kladanj, Rogatica, Vyšegrad, Čajnica (exp.: Gorazda), Foča; 2) v kraji Mostarském: Mostar, Kojnica, Nevesinje, Gacko, Bílek, Trebinje (exp.: Korjenić), Ljubinje (exp.: Počitelj), Ljubuški (exp.: Gabela); 3) v kraji Travnickém: Travník (exp.: Zenica), Žepče, Jajce (exp.: Skender-Vakuf, Varcar-Vakuf), Dolnji Vakuf (exp.: Bugojno, Gornji-Vakuf, Kupreš), Prozor, Županjac (Duvno), Livno (exp.: Grahovo), Glamoč; 4) v kraji Bihaćském: Bihać, Cazín (Ostrošac) (exp.: Bužím), Krupa, Petrovac (exp.: Kulen-Vakuf), Kljuć, Sanski most (Starý Majdan); 5) v kraji Banjaluckém: Banjaluka, Prjedor, Kostajnica (exp.: Novi, Dubica), Berbir (Gradiška) (exp.: Orahovo), Prnjavor, Dervent (exp.: Brod), Tešanj (exp.: Doboj); 6) v kraji

Tuzelském: Dolní Tuzla, Maglaj, Gračanica, Gradačac (exp.: Šamac), Brcka (exp.: Orašje), Bjelina, Zvornik, Vlasenica, Srebrezina.

Úhrnem krajských soudů 6, okresních úřadů co soudů 47 s 23 expositurami.

Vyznamenání. Velevážený spolupracovník časopisu našeho pan prof. dr. František Laurin jmenován od papeže Lva XIII. domácím prelátem.

Knihopis právnický. Nákladem Wagnerova knihkupectví v Innomostí vyšel spis „Die Behebung der für Ordenspersonen bestehenden Beschränkungen im Commercium mortis causa für das canonische und österr. Recht mit Rücksicht auf die Lehre von der Rechts- und Handlungsfähigkeit der Religiosen überhaupt" od dra. Jindřicha Singera, docenta na universitě vídeňské (jmenovaného zatím mř. professorem v Černovicích). — Nákladem Danckera & Humblota v Lipsku vydal prof. dr. Alexander Ogonowski ve Lvově první část monografie o majetkovém právu manželském „Oesterreichisches Ehegüterrecht." — Vídeňský advokát dr. Viktor Hasenöhrl vydal další část díla svého „Das österreichische Obligationenrecht" a sice druhou část dílu prvého, díl týž zakončující. Obsahuje knihy druhé, jednající o vzniku závazkův, oddělení prvé, o smlouvách. V literárních zprávách se ku spisům těmto ještě vrátíme.

Jmenování. Pan Karel Lenk, okresní soudce v Rumburku, jmenován byl zemským radou u c. k. krajského soudu v Mostu a pan Leopold Preis, okresní soudce v Krumlově na Moravě, jmenován byl zemským radou u c. k. krajského soudu v Uherském Hradišti.

Úmrtí. Věhlasný komentator italského codice civile Emidio Pacifici-Mazzoni zemřel dne 15. srpna t. r., maje teprvé 46 let. Narozen byl v Ascoli Piceno 1834. Po krátké činnosti praktické jmenován professorem civilního práva na universitě modenské, odkud r. 1870 dostal se na universitu římskou. Roku 1877 jmenován radou při nejvyšším kassačním soudu v Římě. Vedlé četných jiných prací vydal dílo „Istituzioni di diritto civile italiano" o 6 svazcích, pak veliký komentář civilního zákonníka („Codice civile italiano commentato con la legge romana, le sentenze dei dottori e la giurisprudenza"), jenž zůstává pohříchu nedokončen. — Dne 30. září 1880 zemřel na Mělníku známý tamější advokát dr. František Foitl, jsa stár 49 let. Byl raněn mrtvicí.

O reformě bratrských pokladen hornických.

Sepsal Dr. **Albín Bráf**, soukr. docent na vys. školách pražských.

(Dokončení.)

Po této odchýlce na pole všeobecných otázek theoretických vracíme se k úvaze o domácích pokusech reformačních v oboru pokladen hornických. Zbýváť nám, abychom odpověděli na otázku, v jaké míře opravní návrhy rakouské základním požadavkům v čele tohoto oddílu vytknutým vyhovují?

I „návrh základních zásad pro stanovy bratrských pokladen" z r. 1871 i hlava VIII. refer. návrhu nového zákona horního z r. 1876 nezaprou pruský vzor; v obou oddělují se pokladny pro výpomoc v nemocích od zaopatřovacích, v obou přijata v příčině zaopatřovacích zásada pokladen revírních, v obou ukládá se podnikatelům povinnost k příspěvkům. Jednou však tendencí vyniká návrh starší bez odporu nad novější, že totiž dbá mnohem rozhodněji stanoviska sociálního a hledí jemu vyhověti zvláštními ustanoveními, kteráž jsou zajímava jakožto pokus, sprostředkovati mezi zásadou uznané svobody práce a zásadou povinného účastenství při pokladnách výpomocných v obou návrzích arciť podrženou. Ustanovil totiž tento návrh v §. 3., že okršky pro spolky zaopatřovací stanoví si především účastníci sami, když pak oni se nedohodnou nebo nevyhovuje-li okres smluvený podmínkám zdaru spolku, rozhoduje horní hejtmanství; avšak připojeno jest k tomu v §. 18. ustanovení další, že „každý člen zaopatřovacího spolku má právo přestoupiti k jinému a tento jest povinen přijmouti ho za člena a sice v oné třídě, do kteréž náležel posud dle vkladů svých, i počítati mu stáří služební, na kteréž právo

měl podle stanov spolku, jemuž dříve náležel." Na tomto základě vyměří se mu pak arci provise dle stanov spolku, jemuž náležel naposledy. Úmysl navrhovatelů je zřejmý. Chtějíce zřízením pokladen revírních vyhověti požadavkům pojišťovatelským, neklamali se nikterak o nedostatečnosti jejich vzhledem na požadavky sociální. Tuť pak, co by jinak předmětem svobodných smluv býti mělo, obecně závazným předpisem všem pokladnám uloženo. Ohlédneme-li se po původu tak zvláštního ustanovení, shledáme jej opět v Prusku. Stanovy některých pruských pokladen obsahovaly ustanovení, že horník práv členských pozbývá, když buď živnost hornickou za jinou zamění nebo když na základě řádu pracovního toho kterého dolu z práce propuštěn byl. Jelikož takové předpisy svobodu stěhovací vážně zkracovaly, obrátilo se proti nim pruské ministerstvo obchodu zvláštním výnosem (ze dne 25. února 1870), v němž se praví: poněvadž i podnikatelům i dělníkům hornickým plná svoboda stěhovací i právo koaliční jsou dány, nelze nadále podržeti ustanovení o ztrátě členství, jež s dřívějším právním stavem se shodovalo. I musí se rozhodně k tomu působiti, aby závaznými úmluvami všecky bratrské pokladny, především ale ony, jež k témuž vrchnímu úřadu báňskému náleží, v poměr dokonalé vzájemnosti k sobě vstouply." I provedla pak aspoň většina[29]) bratrských pokladen pruských reciprocitu min. nařízením žádanou v ten spůsob, že každá z nich zabezpečila stanovami samými stálým členům jiných spolků, v obvodu jejím do práce vstupujícím, přijetí za stálé členy, ač jestli že i stanovy spolků, jichž členy dosud byli, rovněž vzájemnost uznávají. Že v Prusku cesta právě naznačená zvolena, z poměrů samých snadno jest si vysvětliti. Pokladny pruské v celku se stanoviska pojišťovatelského reformy nepotřebovaly, jsouce převahou revírní pokladny s členstvem dostatečně četným; když pak nalehavá potřeba se dostavila, odpomoci nedostatkům se stanoviska sociálního pocítěným, tuť užila vláda takového spůsobu, jakým aspoň v nejnutnější míře zlu se odpomoci mohlo beze všech dalekosáhlých převratů v dosavadní organisaci pokladen. V Rakousku ale jednalo se o reformu přímo od základů, mělyť se teprvé na místě starých zříditi pokladny docela nové. Jelikož pak právě zmíněné opatření vlády pruské dokazovalo, že organisace pruských pokladen potřebám sociálním nevyhovuje, nebylo věru daleko k úsudku, že potřebí jest u nás

---

[29]) Klostermann, Lehrbuch n. m. u.

pokladny samy ihned tak zaříditi, aby sociálnímu požadavku lépe vyhovovaly, než pokladny pruské. Pro nepopíratelné různosti v poměrech mzdy a práce v rozličných hornických krajinách rozsáhlého území cislajthánského a pro mnohé jiné důležité rozdíly se arci nedalo snadno pomýšleti na zřízení pokladny jediné, nic ale nevadilo, aby založily se jen nečetné pokladny s velikými okršky, kteréž by hravě a bez jakéhokoliv risika reciprocitu zavésti mohly. O návrhy toho směru z kruhů odborných pocházející nebylo nouze.[30]) Již r. 1868 na poradě důvěrníků hornických v Celovci usnešeno, aby se předkem pokladny v zemi existující ve větší revírní srazily a na konec v jednu spojily; podobně učiněn v Lublani roku následujícího návrh na zřízení zemské pokladny pro Krajinu; stejný návrh v příčině Čech učiněn r. 1870 a 1871; později pak ještě r. 1872 přimlouvá se i úřadní správa horn. hejtm. Vídeňského, aby se zřídily všeobecné pokladny pro celé země anebo dokonce pro celé obvody horních hejtmanství (kterých vedle organisace z r. 1871 máme 4) s dokonalou vzájemností. Avšak v návrhu z roku 1871, jehož dobré tendenci zásluhy nikterak neupíráme, osvědčil se opět jednou onen duch nesamostatnosti, jehož u nás pohříchu při reformačních snahách v nejednom oboru znamenati jest.

Reciprocita jest jen tehdy bez závady a nebezpečí, jestli i přechody dělníků jsou reciprokní, vzájemné, t. j. jestli u každé jednotlivé pokladny přírůstky dělníků s víceletými právy členskými, u jiné pokladny již nabytými, vyváženy jsou přiměřenými úbytky, takže si průběhem času přírůstky a úbytky risika, způsobené přechody dělníků, rovnováhu zachovají. I nebývají vzájemné přechody takového způsobu řídké, jen že obmezují se z pravidla na jednotlivce a kdyby jinakých nebylo, nebyla by arci závadnou organisace, jak si ji myslí §. 18. návrhu z roku 1871. Leč ony jediné nejsou, objevujíť se i přechody, které nejsou vzájemné, a právě ty bývají houfné. Míníme tu přechody dělnictva z jedné krajiny do druhé, právě v nové době neřídké, kterýmž neodpovídají přechody ve směru opáčném.[31]) Takové přechody

---

30) Bergwerksbetrieb 1867 str. 70., 1869 str. 107., 1870 str. 132., 1871 str. 121., 1872 str. 151. Pro Korutany byly již stanovy zemské pokladny r. 1870 zřízeny, ale nepřijaty.

31) Zajímavý příklad poskytuje severočeská pánev hnědouhelná, ve kteréž následkem příznivých poměrů výroby ve dvou okresích východních, Teplickém a Mosteckém, rostl počet dělníků přechody

z revíru do revíru mohou té které pokladně revírní býti velmi osudny, ač nebudou-li příčinou, že se příchozím dělníkům vzhledem na nebezpečí hrozící pokladně odepře přijetí do práce. Při velké pokladně, zahrnující celý obvod jednotlivé korunní země nebo i více korunních zemí, ovšem by sebe houfnějšími přechody z revíru do revíru v obvodu jejím vůbec nic se nezměnilo. Také pak reciprocita těchto velkých pokladen nemá již tolik stránek nebezpečných, neboť jednak jsou přechody přes hranice jejich obvodů řidší, jednak i přechod značnějšího počtu je tím méně nebezpečný, čím větší jest pokladna co do počtu členstva.

Návrh z r. 1871 nahražen byl kap. VIII. nov. návrhu zák. horního z r. 1876, v ní pak spokojili se navrhovatelé v příčině ustanovení okršků nových pokladen s pouhým takřka opisem ustanovení cit. §. 3. návrhu staršího; za to nepřijali ustanovení §. 18., aniž jakéhokoliv jiného, kteréž by za podobným neslo se účelem. Po tom, co právě řečeno, netřeba dále dovozovati, že tedy návrh nového zák. horn. vzniku velkých pokladen sociálním požadavkům vyhovujících nezabezpečuje. Vždyť mají první slovo účastníci a jestli oni se dohodli o okres spolkový pojišťovatelským požadavkům vyhovující, pak nemohou úřady báňské ničeho více podnikati.[32]) Nad to návrh dopouští, aby se dosavadní pokladny zachovaly, jestli že o to ti kteří podnikatelé spolu s výborem dělnictva zakročí a horní hejtmanství sezná, že jest ta pokladna, o niž jde, s to, aby veškerým povinnostem pokladnám uloženým (§. 144.) dostatečně vyhověla (§. 191.)! Z motivů k návrhu připojených vysvitá zřejmě, že nebylo vodítkem navrhovatelů přání, šetřit

---

hlavně z ostatních třech okresů spůsobem jak následující čísla ukazují:

Rok	Počet členů v okresu				
	Falknovském	Loketském	Chomůtovském	Mosteckém	Teplickém
1873	1739	1202	1595	3924	3908
1874	1502	1933	1218	4915	3939
1876	1373	1011	897	5405	4359

[32]) To plyne z doslovu §. 139. návrhu nov. zák. horn. zřejmě, anť praví: „entspricht der in dieser Weise (t. j. dohodnutím se účastníků) bestimmte Bezirk den für das Gedeihen des Vereines nothwendigen Bedingungen nicht, so entscheidet die Berghauptmannschaft.“ Tedy jen když zdaru spolku co takého nebezpečí nehrozí!

stejně sociálního stanoviska jako pojišťovatelského. I jest to nedostatek, jaký by záhy stal se nemile citelným. Neboť první rozhodné osvěžení výroby probudí nám opět otázku dělnickou k novému snad ještě mocnějšímu životu, než byl na počátku desítiletí právě končícího, a jestli nynější reforma nevyhoví všestranně, pak budeme státi před potřebou nové sotva první provedena. Jest tudíž velice odůvodněno přání, aby se při nastávající opravě zákonných ustanovení o pokladnách bratrských již z předu náležitě zabezpečilo založení spolků se stanoviska sociálního dosti rozsáhlých. K tomu by vésti mohla cesta dvojí: buď by se okršky zákonem samým přímo stanovily, jako se stalo v Německu pro bývalé Nassavsko a Hessensko, i též v Belgii, anebo by zákon pouze vytknul všeobecný direktiv, vznik velkých spolků zabezpečující, vedle kteréhož by pak příslušné ministerstvo (tedy t. č. ministerstvo orby) okresy stanovilo. Dle mínění našeho druhé z těchto cest přednost náleží. Rychle proudící život hospodářský spůsobiti může změny v poměrech, následkem kterých třeba vhodno bude hranice prvotně ustanovené pošinouti.[33]) V zákon ale jen ustanovení povahy trvalé náleží.

Ještě jedné věci v návrhu nového zákona horního pominuté, ačkoliv se stanoviska sociálního závažné, při nastávající reformě pozornost věnovati sluší, totiž ztrátě členství následkem propuštění dělníkova z trestu.[34]) Dosavadní stanovy skoro

---

[33]) Potud souhlasíme se Schneiderem, jenž rovněž přeje sobě (Zur Bruderladenfrage, Vídeň 1879 str. 13.), aby okresy pokladen zaopatřovacích stanoveny byly minist. orby, nikoliv ale horními hejtmanstvími, jak §. 139. návrhu káže. Důvody jeho jsou jiné. Jest ostatně velmi pozoruhodno, že on i se stanoviska pojišťovatelského vidí v tom nebezpečí, že návrh nov. zák. horn. zachování dosavadních pokladen bratrských příliš podporuje, i obává se, že vzniknou spolky i z tohoto stanoviska nedostatečně veliké. Kterak ale Schneider zastávati může, aby se pokladny hornické pro výpomoc v nemocích staly neobligátními, uznávaje přece zásadu donucovácí při pokladnách zaopatřovacích, těžko jest nám pochopiti. Vždyť tu přece zcela podobné důvody platí a bylo by to také v přímém odporu s celým duchem, v jakém jsou veškeré návrhy, týkající se pokladen výpomocných u nás sdělány. Jsouť na př. v oboru pokladen dělníků živnost. v užším smyslu pokladny pro výpomoc v nemocích jediný druh obligátních pokladen i z části již v platném zákonu živnost., zvláště ale v návrzích z r. 1877 a 1879.

[34]) Srov. výše uvedené nařízení prusk. min. obch. ze dne 25. února

vesměs ji dekretují. V moci podnikatele jest, propustiti dělníka i pro disciplinární přestupek sebe menší. Spojiti pak s propuštěním následky tak dalekosáhlé, nejen že se mravnímu citu příčí, ale mohlo by sebe dokonalejší organisaci pokladen illusorní učiniti. Zákonodárce, jenž tak obsáhlým reglementům pokladny podrobuje ano i stanoví, co obsahem stanov býti má, nemusí se ostýchati učiniti krok dále a vytknouti taxativně případy, ve kterých jedině dělníka z trestu propuštěného práv členských dosud nabytých zbaviti dovoleno jest, na př. byl-li pro zločin nějaký potrestán, jestli podvodným spůsobem pokladnu o podporu obelstil neb jí vinou svou škodu spůsobil a pod. Souvisí pak otázka ta ještě s jinou. I když se oprava pokladen bratrských směrem a spůsobem na stránkách těchto naznačeným dokonale podaří, přece nesmíme se klamati domněnkou, jakoby v různé řadě pojištění tou reformou zahrnutých nezůstalo mezery. Bratrské pokladny u nás právem se pokládají za relativně nejúplnější spůsob pojištění dělnického. Přece pak u nich jeden druh pojištění schází docela, totiž pojištění pro případ nezaviněle pozbytého zaměstnání. Moderní život sám s sebou to přináší, že s měnící se konjunkturou mění se poptávka po dělnících, tu se rozšiřujíc, tu zas se stenčujíc; v čase konjunktur nepříznivých propouští se část dělnictva, hlavně u průmyslu, však též u hornictva, a tvoří onu pověstnou „armádu reservní“, o níž se rozepsal nejeden spisovatel socialistický. I mimo ten případ ztrácí někdy jednotlivec zaměstnání, aniž by o jakékoliv vině jeho objektivně řeči býti mohlo.[35]) Třeba pak dělník takový v jiném oboru zaměstnání našel — na př. v oboru práce obyčejné („gemeine Arbeit“), jenž v dobách podobných zvláště hojnou nabídkou práce se vyznamenává, však neméně hluboko stlačenou mzdou — může přece spůsobilost jeho, přispívati měrou obvyklou do pokladny, býti ohrožena. Jedna část dělnictva po čas podobné nedobrovolné prázdně pozbývá té spůsobilosti na dobro a tím i možnosti, zůstati členy. Této veliké vady v moderní organisaci práce neznaly na př. středověké instituce. I v nové době vytvořil si živý duch svépomoci na půdě velkobritanské samo-

---

1870 (Klostermann, Lehrbuch str. 353.), téhož předmětu se dotýkající a citát z brožury „Naše postavení atd.“ na str. 578.

[35]) Sem náleží i případ povolání ke službě vojenské, ku kterémuž ostatně již stanovy dosavadních našich pokladen z pravidla přihlížejí.

statnou organisaci pojišťování, ve kterouž i pojištění pro případ nezaviněléhο prázdnění zahrnuto a spůsobem účelu vyhovujícím provedeno jest. Míníme Trades Unions již spomenuté.[36]) Na kontinentě se ale tomu druhu assekurace valně nedaří. Zkvétáť jen tam, kde duch vlastní pomoci i duch vzájemnosti v dělnictvu dosti je utvrzen. V rámec pojišťování dělnického na zásadě donucovací zbudovaného — aspoň při dosavadní organisaci jeho — vřaditi se nedá. Nedá-li se zlo odstraniti, dlužno aspoň obmeziti je pokud možná. Vzory v té příčině poskytují již nyní zařízení pokladen, kteráž jsme výše jakožto „dovolenou“ nebo „kviescenci“ seznali.[37]) Dělník propuštěný bez platné příčiny nechť dále příspěvky platí, může-li, a pak se v poměru jeho naproti pokladně nic nemění, není-li ale s to platiti, považujž se za dovolence, který našed opět práci, práva z dosavadních platů až do propuštění svého nabytá tím reaktivuje, že znova platiti začne do téže pokladny nebo do jiné s ní v poměru vzájemnosti stojící, při čemž arci čas, za který neplatil, se mu nevpočte, ač jestli neuvolí se i za čas prázdnění svého složiti nápotom příspěvky povinné třebas ve lhůtách. Jsou to vesměs zařízení již v naší době i u nás ne řídká, jen že proto nedosti účinná, že se s nimi setkáváme u pokladen dolových.[38]) V rámci organisace, jak jsme ji zde vylíčiti se pokusili, byla by patrně nepoměrně účinnější.

Důležitou novostí obou rakouských návrhů jest dále povinnost k příplatkům uložená podnikatelům. Jak již výše (str. 545.) bylo naznačeno, není to žádný vynález nové doby; mnohé starší řády horní, a z nich nejstarší právě na půdě nynějšího Rakouska, obsahovaly předpisy zavazující podnikatele k jistým obětem na prospěch hornictva nebo — později — přímo na prospěch pokladny bratrské, arci v podobě poměrům té které doby přiměřené.[39]) Pro

---

[36]) Srov. spisy Brentanovy v pozn. 20. na str. 651. citované, hlavně „Arbeitergilden der Gegenwart.“

[37]) Str. 579. text i pozn. 11. — I stanovy bratrských pokladen pruských znají dobře dovolenou ve smyslu zde udaném. Dle svědectví Klostermannova (Lehrbuch str. 353.) upraveny jsou u většiny pokladen i příspěvky i práva členů na dovolené se nalézajících jinak, nežli členů ostatních. V příčině práv platí to i u nás aspoň dle některých stanov nám známých.

[38]) Příčiny vysvítají z toho, co na str. 579. a 580. jsme pověděli.

[39]) Již Jáchymovský řád horní (díl II. čl. 85.) ukládá podnikateli povinnost, aby horníku onemocnělému po čas 4, v jistých pří-

novější dobu příklad poskytuje Prusko, jediný stát, kde v té příčině dokonalou historickou kontinuitu lze znamenati, po něm pak do jisté míry Belgie. U nás dle platného práva podnikatelé závazkem podobným stíženi nejsou; přes to objevily se příplatky podnikatelské v případech některých nemálo značné a rostly vůbec způsobem v oddílu II. úvah našich objasněným v letech posledních touž měrou, jakou nepříznivý majetkový stav pokladen se objevoval. Aby se příplatky podnikatelské obligátními učinily a tak stejná basis právní pro všecky podnikatele se utvořila, tedy jakási rovnost v povinnostech, bylo již dříve v kruzích odbornických navrhováno. V theorii jest ta otázka spornou a spor vnesen byl až do samých úřadních správ rakouských o výsledcích hornictví.[40])

Nechť jakkoli na věc se pohlíží a byť si toho praxe sebe méně vědoma byla a podnikatelé to zhusta docela popírali, přece

---

pádech 8 neděl mzdy a lékařského ošetření poskytl. Narovnání o kovech z r. 1575 (Obnov. zříz. z. Z. XVIII.) vzhledem na zlaté a stříbrné doly nařizuje, aby 2 kuxy se spravovaly na prospěch školy, kostela a špitálu, a není-li špitálu, na prospěch pokladny bratrské. Ustanovení o takových kuxech stala se pak pravidlem při německých řádech horních (Brassert, Zur Frage des d. Knappschaftswesens l. c.), i přešla odtud též do pruského Landrechtu a byla zrušena teprvé zák. z r. 1854, jenž na její místo postavil povinnost ku příplatkům v obnose, jenž rovná se polovici všech příspěvků dělnických, což přešlo i v zákon horní z r. 1865. (Klostermann, B. G. str. 264.) — Zajímavé ustanovení staršího práva francouzského (dekr. Jindř. IV. z r. 1604) ukládající podnikateli, aby $^1/_{30}$ čistého výnosu věnoval ku zvláštní pokladně na vydržování kněze a ranhojiče i na léky a podporu raněných, bylo pozdějšími předpisy značně obmezeno, a v dekretu Napoleona I. o horní policii (z r. 1813 čl. 15.—17.) zbyla ze všeho jen povinnost míti při dole pohotově prostředky léčivé a po případu vydržovati ranhojiče. V právu belgickém zakládá se podnikatelova povinnost k příplatkům na klausulích t. zv. cahiers des charges a vyměřena jest 1% veškeré mzdy vyplacené, kromě toho ale i stát připlácí. (Achenbach, Französ. Bergrecht str. 37., 245., 295. a násl.). Rakouský návrh z r. 1871 uložiti chtěl podnikatelům příplatek obnášející $^3/_4$% mzdy celkem vyplacené, návrh z r. 1876 ke pruskému vzoru se vrátil.

40) Bergwerksbetrieb 1871 str. XXXIII. a násl.; 1872 str. 157. V Celovci usnešeno ve schůzi podnikatelů již r. 1868, aby připlácel každý z nich 25% obnosu splaceného od členů, nebylo však možno usnešení takové všeobecně provésti (Bergwerksbetrieb 1868 str. 82., 1869 str. 105., 1871 str. 113. a násl.).

sluší podnikatelský příplatek za část mzdy pokládati. Podnikatel musí si jej počítati ve svůj náklad výrobní, dle kteréhož se řídí cena jeho výrobků.[41]) Běžné argumentace proti povinným příplatkům podnikatelů do pokladen pohybujíce se v kolejích domněle přísně logických, ve starší theorii oblíbených, v podstatě vlastně ani pro, ani proti platného důkazu nepodávají. Praví se totiž: buď podnikatel platí již mzdu dostatečnou, aby se z ní všecky nutné potřeby ukojiti a tedy i prémie pojistné poříditi mohly, anebo jí neplatí, což může beztoho býti jen přechodné. Jestli totiž tolik neplatí, aby na prémii pojistnou stačilo, a dělníku přece se uloží prémii platiti, tedy dle nezvratného zákona národohospodářského, jenž zní, že mzda pod míru nutných potřeb trvale klesnouti nemůže, musí i mzda přiměřeně stoupnouti, zcela podobně, jako když cena nutných potravin stoupne. To znamená jinými slovy: jestli prémie pojistná o tolik se zvýší, že jí z dosavádní mzdy uhraditi nelze, aniž by zároveň ukojení jiných potřeb nutných se zkrátilo, pak přesune dělník obnos, o jaký prémie přirostlo, na podnikatele v ten spůsob, že ho přinutí, aby mzdu o tolikéž vyšší mu platil. Pakli ale mzda následkem konkretního stavu nabídky práce a poptávky po ní placená nyní již k ukojení všech nutných potřeb a tudíž i na vyšší prémii pojistnou stačí, a zákon by přece ještě podnikateli příplatek uložil, pak zvýší se o tolik výrobní náklad statků pomocí té práce vyráběných, tedy i jejich cena, odbyt pak následkem vyšší ceny zmenšený přinutí podnikatele, aby mzdy přiměřeně snížil a tak na výši nákladu dosavadního se udržel. Přesně dá se z toho arci toliko souditi, že příplatek podnikatelský vždy jde na účet mzdy a že vzhledem na tento resultát celkový a konečný bude docela lhostejno, půjde-li se tou cestou či druhou, t. j. bude-li se prémie celá vybírati od dělníka, anebo z části od něho přímo, a z části od podnikatele; kdo by tudíž ustanovením takovým podnikatele přinutiti chtěl, aby část prémie nesl, nedodělal by se úspěchu a ve velkém žil by klamu.

---

[41]) Velmi jasně provedl Brentano ve své Arbeiterversicherung str. 136. a násl., kdež však přece obmezuje se toliko na důkaz, že podnikatelský příplatek vždy jde na účet mzdy a že ustanovení jej ukládající v odporu jest s uznanou zásadou svobody pracovní a z toho pak důvodu jest protivníkem povinných příplatků podnikatelských.

Přese všechnu zdánlivou ostrost dialektickou, jakouž tohoto druhu důkazy v duchu starší theorie vedené na první pohled i namnoze imponovati dovedou, nezůstane přece dlouho i jejich Achillova pata skrytou, jakmile uvedou se před soudnou stolici zkušenosti. Ony totiž zbudovány jsou vždy na základě určitých podmínek a předpokládání, s nimi vznikají a s nimi klesají. V našem případě předpokládá se totiž — jako v běžném učení starší nauky o mzdě vůbec — dokonale svobodná soutěž za úplné (formálné i faktické) svobody smlouvy pracovní, a výsledek jest, že se výška mzdy v každém momentu placené považovati musí za takovou, jakáž vůbec za daných poměrů přirozeně je možna. Než ty a podobné mlčky a zřejmě předpokládané podmínky v neskalené čistotě a úplnosti takřka nikdy se neobjevují a zejmena nebývají obě strany, podnikatelstvo i dělnictvo, v „zápase o mzdu" stejně silny, tak že mzda nikterak nemusí vždy té výše míti, jakáž právě vzhledem na cenu výrobků a zisk podnikatelův možna jest, čehož váha pro naši otázku jest nemalá.

I kdybychom totiž ve smyslu argumentace zde svrchu pronešené dopustili, že konečný výsledek zůstane jednostejný, ať uloží se podnikateli příplatek anebo dělníku, přece může vzejíti otázka, která z obou cest povede k cíli bezprostředněji, rychleji a s menšími spory stran. Uvážíme-li míru faktické moci na obou stranách, nebude nám pochybno, že aspoň ve většině případů snažší bude podnikateli přesunouti povinný příplatek jemu uložený na dělnictvo, nežli v opačném případu dělnictvu přinutiti podnikatele, aby o tolik obnos mzdy zvýšil, kolik obnáší zvýšený příspěvek dělnictvu přímo uložený. Potud tedy nabývá záležitost povinných příplatků podnikatelských aspoň povahy otázky opportunitní, i nebude lhostejno, kterou cestu zákonodárce zvolí, zvláště tam, kde dělnictvo ve sporných otázkách mzdy se týkajících nevystupuje naproti podnikateli sjednoceně a uvědoměle postrádajíc k tomu právě organisace, jakou na př. poskytují dělníku anglickému častěji už spomenuté Trades Unions.

V té věci ale lze jíti ještě dále. Jakmile můžeme dokázati, že mzda in concreto vždy oné výše míti nemusí, jakáž by za daných poměrů možna byla, stojíme tu pojednou před vážnou otázkou zásadní. Neboť jestli mzda ve skutečnosti není tak vysoká, aby veškeré části výrobního nákladu práce samé a zejmena tedy ty které prémie pojistné uhradila, a zákonodárce ukládá podnikateli povinnost k příspěvkům do pokladny, což on tu činí jiného,

než že v poměry soukromohospodářské vědomě zasahuje s úmyslem přinutiti tak podnikatele, aby doplnil mzdu na výši výrobnímu nákladu práce přiměřenou? Zajisté jest opatření takové opět v odporu s uznanou zásadou svobodné smlouvy pracovní, není s ní ale více v odporu, než mnohá jiná opatření hospodářské politiky novověké, mající za účel zabrániti jednostrannému vykořisťování dělníka podnikatelem, anoť právě za panující svobody práce v nejednom směru možné jest, v nejednom směru se děje. Jsoutě to na př. zápověď t. zv. trucku, pak obmezující předpisy vzhledem na práci osob nedospělých a žen, zdravotnické normy pro dílny atd. V této souvislosti pozbývají nucené příplatky podnikatelů příznaku násilnosti, jakáž v nich ráda se hledává, i objevují se v řadě prostředků, pomocí kterých řády právní doby nové snaží se utvořiti korrektivy proti škodnému zneužití platné zásady o svobodě smlouvy pracovní. Však také jedině v této souvislosti hájiti se dají, jestli že by bez nich buď spomenuté nutné spůsoby pojištění se nedaly vůbec realisovati anebo jenom za ohroženého ukojení jiných důležitých potřeb. Pak jest to opět krok, jaký zákonodárce učiniti musí, rozhodnuv se pro pokladny nucené, jen pouhá toho konsekvence. I lze vzhledem na naše poměry otázku tu ve spojení přivésti s nedostatkem organisace nabídky práce, neníť u nás žádných Trades Unions, jakožto orgánů, ve kterých dělnictvo sjednocené vystupuje proti podnikateli, aby vynutilo mzdu dle konkretního stavu trhu skutečně možnou! Netajíme se ale též přesvědčením, že by nepřiměřeně vysoké příplatky podnikatelům uložené mohly po případu i dělnictvu samému uškoditi, pokud by zvýšení cen spůsobily, čehož následky by se na konec na dělnictvo svezly. Nicméně všecka dosavadní zákonná ustanovení o výšce těch příplatků pohybují se v mezích tak mírných, že nějaké vážné nebezpečí pro výrobu samu nikde z nich nepošlo, a také u nás by podobná obava vzejíti nemohla.

Ani nám na mysl nepřipadá domnívati se, jakoby navrhovatelé nového zák. horního u nás byli vedeni bývali argumentací o zásadní otázce námi zde naznačené. Celý duch kapitoly VIII. návrhu nov. zák. horn. tomu nasvědčuje. Jim šlo předkem o nejbezpečnější prostředek, pomocí jehož by žádoucího zvýšení příjmů se dosáhlo. Dnes ostatně mohli by již směle tvrditi, že se opírá jich návrh v této příčině o důvody, jež vezdy nejvíc platí, o důvody číselné. Odovoláváme se prostě k číslům v oddílu II. podaným. Co obecný hlas v kruzích dělnických vyslovil, to nepřímo

podnikatelé sami doznali, připlácejíce do pokladen obnosy rok co rok stoupající, že totiž nelze zvýšiti příplatky dělníků v té míře rychle a vydatně, v jaké toho potřeba se objevila, aby solvence pokladen se zachovala. Stalo se tedy v řadě let posledních téměř po celém Rakousku zvykem, že jistý podíl z oné části mzdy, který k účelům zabezpečeného zaopatření budoucího a pomoci v nemocích sloužiti má, přímo podnikatelé platili, ano v četných zemích i obnosem několikanásob větším, než návrh nov. zák. horn. předpisuje. Oni tím zákonodárci cestu téměř sami předepsali, dosvědčujíce nade vši pochybnost jasně, jaká cesta vidí se jim prospěšnější, rychleji, bezpečněji a klidněji k cíli vedoucí, pokud jde o zvýšení příjmů pokladen. To jest se stanoviska rakouské reformy nejzávažnější argument pro povinné příplatky podnikatelů. Zdali je navržená výška jejich přiměřena, vyšetřiti by se muselo zvlášť, úřadní správy o sobě ani motivy nepodávají pro to látky dosti.[42])

Dle toho, co výše provedeno, netřeba připomínati, proč souhlasíme s návrhem, když v §§. 138. a 139. k oddělení pokladen zaopatřovacích od pokladen pro výpomoc v nemocích směřuje a toliko působnost pokladny pro nemocné na dělnictvo jediného závodu (dolu) obmeziti dopouští.[43]) Ostatních otázek zde pomíjíme. Vyhovujeť návrh technickým požadavkům pojišťovatelským v tom oboru spůsobem náležitým. Nám jednalo se o základní otázky a sice předkem se stanoviska sociálního.

---

[42]) Nám zdá se vhodnějším býti spůsob belgický, aspoň pokud by platnosti nabylo ustanovení návrhu nov. zák. horn., že lze při pokladnách zaopatřovacích zříditi více tříd s různě vyměřenými příspěvky, kterým ovšem různě vysoké provise odpovídají; dělník má pak si voliti, kterou chce. Právě proto ale stává se výška příplatků podnikatele, dokud se mu ukládá dle poměru příspěvků členských, odvislou do jisté míry od libovolných rozhodnutí dělníků, i zdá se nám lepší cesta přivésti je raději v bezprostřední poměr s obnosem vyplacené mzdy.

[43]) Již nyní lze znamenati pokusy o reformu bratrských pokladen v tom směru; nejhorlivěji po vědomosti naší zanášeli se jí zástupci spojené pokladny bratr. Duchcovské, Mostecké a Hornolitvínovské.

Praktické případy.

Příklady o výkladu vůle stran.

II.

Na pražském domě č. pop. 751.—II. vtěleno jest právo zástavní pro trhový nedoplatek 7500 zl. pro dítky Barbory E., jehož 5% úroky Barboře E. po čas jejího života mají se platiti. Barbora E. postoupila toto své právo na úroky ze zmíněného nedoplatku trhového počínajíc ode dne 1. ledna 1872 České eskomptní bance na tak dlouho, až pohledávka 2573 zl. 67 kr. České eskomptní banky za Janem E., manželem to Barbory E. bude zaplacena. Toto postoupení práva na úroky bylo do knih městských vtěleno, však „bez újmy práva podzástavního, kteréž dle výměru c. k. soudu zemského v Praze ze dne 29. ledna 1869 č. 2558. na tomže právu úrokovém vydobyl Adolf F. za částku 2000 zl. jeho směnečné pohledávky 3000 zl. s přísl.“ Postupní listinou ddto. 13. února 1875 převedla Česká eskomptní banka svou pohledávku za Janem E. 2573 zl. 67 kr. se vším příslušenstvím a všemi právy na G. W. A., a převod ten byl také po výměru c. k. soudu zemského v Praze ze dne 9. března 1875 č. 7344. do knih městských vtělen. Úroky 5% z trhového nedoplatku 7500 zl. byly placeny ve lhůtách čtvrtletních, spadajících v jedno s obvyklými v Praze terminy činžovními, a sice prvně za termin od Havla 1868 do Hromnic 1869, vždy po 93 zl. 75 kr., věřiteli podzástavnímu Adolfu F.; poněvadž 21 takovýchto čtvrtletních lhůt, z nichž poslední placena byla za čas od Havla 1873 do Hromnic 1874 a jež dohromady činily sumu 1968 zl. 75 kr., jakož i částka 31 zl. 25 kr. ze lhůty za čas od Hromnic do Jiří 1874, dohromady činily 2000 zl., všechny pak tyto lhůty majitelkou hypotheky věřiteli podzástavnímu Adolfu F. byly placeny, vystoupil G. W. A. žalobou de præs. 21. července 1877 č. 25420. proti Anně H., jakožto ku soudu se přihlásivší jediné dědičce po zemř. Marii St., zapsané v knihách městských vlastnici domu č. pop. 751.—II. v Praze, aby žalovaná jemu ve 14 dnech pod důhonem zaplatila zbytek 62 zl. 50 kr. z úrokové lhůty trhového nedoplatku 7500 zl. za čas od Hromnic do Jiří 1874, jakož i další až do dne žaloby dospělé úrokové částky v sumě 843 zl. 75 kr., celkem tedy sumu 906 zl. 25 kr. s 6% úroky z prodlení ode dne dodané žaloby a s náklady soudními.

Žalovaná bránila se v odpovědi, že právo podzástavní pro Adolfa F. na její úrokovém právu z trhového nedoplatku 7500 zl. vtěleno bylo dle listiny zaručovací, kterouž Barbora E. Adolfu F. jako rukojemka i plátkyně se zavázala, že společně se svým manželem Janem E. směnečný dluh tohoto v sumě 3000 zl. s 6% úroky z ní od 23. října 1867 do zaplacení, s náklady protestu v sumě 3 zl. 10 kr. a s náklady žalobními a exekučními v sumě 82 zl. 47 kr. zaplatí ve lhůtách ročních po 500 zl. počínajících dne 1. ledna 1869. Když pak Adolf F. za částku 2000 zl. z této své pohledávky 3000 zl. s přísl. vydobyl právo podzástavní na požitku úrokovém Barbory E. z trhového nedoplatku 7500 zl. na domě pražském č. pop. 751.—II. zjištěného, tož se podzástavní toto právo dle zásady §. 470. ob. z. obč. §§. 33. a 36. konk. ř. a §§. 16. a 17. ř. kn. vztahuje nejen na dvě třetiny kapitálu, nýbrž i na dvě třetiny úroků a nákladů pohledávky Adolfa F. v sumě 3000 zl. s přísl. Dle toho, jakož i dle zásady §. 1416. ob. z. obč., dle níž částečné splátky napřed od úroků a nákladů a pak teprv od kapitálů se mají odečísti, byla částka 2000 zl. pohledávky Adolfa F. s poměrnou částí úroků a nákladů doplacena teprv částkou 15 zl. 87 kr. z úrokové splátky za čas od Havla 1875 do Hromnic 1876. Avšak žalobce nemůže požadovati ani placení dalších úrokových lhůt do podání žaloby dospělých, poněvadž i tyto s jeho svolením věřiteli podzástavnímu Adolfu F. ač indebite byly placeny, a poněvadž žalobce svoliv k tomu, aby lhůty úrokové z trhového nedoplatku 7500 zl. žalovanou byly placeny věřiteli podzástavnímu Adolfu F., měl žalované v čas dáti zprávu, že v další placení lhůt úrokových věřiteli podzástavnímu Adolfu F. nesvoluje. Pokud ale žaloba jde na zaplacení domnělého zbytku 62 zl. 50 kr. z úrokové lhůty za čas od Hromnic do Jiří 1874 a na zaplacení lhůt úrokových za čas od Jiří do Jakuba 1874, jakož i od Jakuba do Havla 1874 po 93 zl. 75 kr., tu nelze žalobě průchodu dáti pro promlčení těchto dávek úrokových v úhrnečné sumě 250 zl. dle zásady §. 1480. ob. z. obč. nastalé, poněvadž žaloba teprv dne 2. srpna 1877 byla doručena, úroky pak vždy napřed byly placeny.

Žalobce podal se v replice námitce promlčení co do částky 62 zl. 50 kr., zbývající z úrokové dávky za čas od Hromnic do Jiří 1874; jinak ale svůj nárok žalobní v plném obsahu hájil. Neboť právo podzástavní pro Aloise F. bylo vtěleno výslovně jen „za částku 2000 zl. z pohledávání 3000 zl. s přísl.“ a tím

obmezeno bylo zástavní to právo na určitou cifru, kterouž nesmělo převyšovati. A nejen Česká eskomptní banka, nýbrž i žalobce při nabývání práva k úrokům Barboře E. příslušícího jednali, důvěřujíce ve knihy veřejné a třeba jich důvěru hájiti. Žalobce popřel, že byl spokojen s placením úroků Adolfu F.; ostatně že náleželo věřitelce zástavní, resp. požívatelce úroků z pohledávky zástavní, totiž Barboře E. dbáti toho, aby úroky nebyly placeny osobě neoprávněné nebo vůbec indebite. Námitka promlčení nemá místa co do úrokové lhůty od Jiří do Jakuba 1874 a pak od Jakuba do Havla 1874 vždy po 93 zl. 75 kr., poněvadž, když úmluvy zvláštní na placení úroků napřed ani vůbec, ani v knihách vyznačené nebylo, po zákonu placení úroků pozadu se díti mělo, tu pak úroková lhůta za čas od Jiří do Jakuba 1874, jakož i lhůta za čas od Jakuba do Havla 1874 dospěly během tří roků před podáním žaloby a doba promlčecí ne teprv doručením, nýbrž již podáním žaloby byla přerušena (§. 1497. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 13. ledna 1879 č. 1540. sb. z. s.).

Žalovaná v duplice trvala na svých obranách, jednak že právo podzástavní za částku 2000 zl. z pohledávky Aloise F. v sumě 3000 zl. s přísl. vtěleno bylo na základě listiny zaručovací, kterouž ona jako rukojemka i plátkyně se podrobila dluhu svého manžela sumou 3000 zl. i s příslušenstvím v listině zaručovací podrobně vypočteným, že zaručovací listina ta ve sbírku listin byla přijata, tudíž obsah její žalobci byl přístupným a tento jej seznati mohl, že tedy důvěra žalobcova ve knihy veřejné zakládající se na neznalosti listiny ve sbírku listin knihovních přijaté chráněna býti nemůže. Poněvadž postup práva braní úroků z knihovní pohledávky jak na Českou eskomptní banku tak i na žalobce stal se bez újmy práva podzástavního Aloisem F. vydobytého, mohl žalobce placení úroků požadovati teprv pak, až by právo podzástavní, jemu předcházející bylo vymazáno; proto i kdyby nebyl žalobce souhlasil s placením úroků Aloisi F., nelze žalobě místa dáti, když právo podzástavní, byť i placením zaniklé, posud ve knihách vězí. Námitka promlčení přes odpor žalobcův jest platna, jelikož jednak žalobce sám tvrzením své žaloby doznal, že placení úroků v jedno spadalo s obvyklými v Praze terminy činžovními, tyto pak dle zákona vždy napřed jsou splatnými, — jinak ale trvalé placení úroků napřed, když odporováno jemu nebylo se žádné strany, právní poměr ustálilo tak, že nyní na něm viklati

nelze; přerušení doby promlčecí pak že nastupuje teprv doručením žaloby, což plyne ze slova „belangen“ v §. 1497. ob. z. obč.

Po provedeném důkazu znaleckém o správnosti výpočtů příslušenství pohledávky Adolfa F. v sumě 3000 zl., pokud na zjištěný podzástavou díl 2000 zl. připadá,*) dal c. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. května 1879 č. 10537. žalobě dle její prosby v replice obmezené naprosto místa, odsoudiv žalovanou ku placení nákladů, a to z těchto

důvodů:

Žaloba vypočítává jednotlivé splátky úrokové, o nichž žalovaná zapříti nemůže, že byly vyplaceny věřiteli podzástavnímu; jednoduché sečítání těchto splátek ukazuje, že kryjí sumu 2000 zl., za kterouž právo podzástavní bylo vydobyto. Bylo tedy žalobnímu nároku průchod dáti, poněvadž právo požívání úroků z kapitálu 7500 zl. na domě č. pop. 751.—II. v Praze vězícího jak České eskomptní bance tak i žalobci postoupeno s jedinou výhradou, aby šetřeno bylo právo podzástavní Adolfem F. za částku 2000 zl. na tomže kapitále vydobyté, toto právo podzástavní jak ve výměru

*) Při stání ku volbě znalců nařízeném, shodly se strany na tom, aby jediný jimi souhlasně navržený znalec o větě průkazní své dobré zdání podal. C. k. zemský soud v Praze však výměrem ze dne 9. listopadu 1878 č. 39164. nařídil nové stání ku volbě dvou znalců, poněvadž právoplatným přísudkem ze dne 10. září 1878 č. 22579. věta průkazní přesně byla stanovena, tato pak důkazu znaleckému musí býti základem, dle §. 196. ob. ř. s. plný důkaz znalecký souhlasným výrokem dvou znalců jedině se provésti dá, stranám pak nepřísluší, ani aby soudem formulovanou větu průkazní měnily, ani soudce pozdějším ujednáním nutily k tomu, důkaz dle soud. ř. neúplný za úplný míti a základem rozsudku konečného činiti.

Na společnou stížnost obou stran zrušil c. k. vrchní soud zemský výměr v odpor vzatý a nařídil c. k. soudu zemskému, aby protokol o volbě znalců po zákonu vyřídil a větu průkazní přísudkem stanovenou v ten smysl změnil, že připuštěný důkaz znalecký výrokem jediného znalce provésti se má, poněvadž prokázanému dohodnutí se stran na větě průkazní a způsobu provedení důkazu soud sám v cestu stavěti se nesmí, maje neskrácené právo, důkaz dle vůle stran provedený při konečném rozsudku po zákonu oceniti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 16. prosince 1878 č. 35353.

je povolujícím, tak i v knihách veřejných určitou sumou 2000 zl. jest obmezeno, aniž by se kdekoliv o úrocích nebo jiném příslušenství mluvilo. Rozšíření práva podzástavního na domnělé, ani v povolujícím výměru ani v knihách nevytknuté příslušenství pohledávky podzástavní nedá se odůvodniti ani §. 470. ob. z. obč., ani §. 18. konk. ř. z r. 1781 ani §§. 33. a 36. konk. ř. z r. 1868 ani konečně §§. 16. a 17. ob. ř. kn. Jak dalece sahalo mimoknihovní právo věřitele podzástavního Adolfa F., to jest lhostejno pro žalobcův nárok, jejž tento nabyl v důvěře ve knihy veřejné. Když dále žalovaná namítá, že právo žalobcovo nabyté s výhradou předchozího práva podzástavního Adolfa F. teprv po výmazu práva podzástavního se může státi účinným, nelze ani k této námitce hleděti, když uváží se, že jednak podzástavní právo Adolfa F. bylo pouze zaznamenáno, tedy samo v existenci své podmíněno, jinak ale že žalované samé náleželo závazné rozhodnutí, zdaž věřitele podzástavního nebo cessionáře, nyní žalujícího, oprávněným uzná ku braní úroků. Třetí pak námitce, námitce to promlčení, vyhověno bylo restrikcí žaloby v replice podanou; pokud námitka promlčení šla dále, než uznáno bylo v replice, nelze ji seznati odůvodněnou, poněvadž úmluva na placení úroků předem dokázána nebyla, tedy po zákonu placení pozadu nastupuje, ne promlčecí lhůta dle §§. 1480. a 1497. ob. z. obč. již podáním, a ne teprv doručením, žaloby byla přerušena.

K odvolání se žalované byl c. k. vrchním soudem zemským rozsudek soudu prvního změněn a rozhodnutím ze dne 29. července 1879 č. 21412. byla žaloba naprosto zamítnuta.

Důvody.

Žalovaná dokázala, že veškeré lhůty úrokové, jichž placení se na ní žalobou požaduje, zaplatila věřiteli podzástavnímu, jenž práva svého nabyl před knihovním vtělením smlouvy postupní, z níž odvozuje žalobce svůj nárok k úrokovým splátkám žalobou vymáhaným. Když úrokové splátky žalovanou až do Jiří 1874 placeny byly věřiteli podzástavnímu, aniž by žalobce nebo jeho předchůdce, Česká eskomptní banka, proti tomu se byli ozvali, tož žalovaná dle §. 1395. ob. z. obč. měla právo, platiti úroky věřiteli podzástavnímu též na dále, pokud jí nebyl oznámen další nabyvatel úrokového práva, totiž žalobce. Poněvadž oznámení takovéto nebylo dokázáno, náleželo žalobu zamítnouti, aniž by se hledělo k okolnosti, zdaž placením úroků do Jiří 1874 právo pod-

zástavní bylo placením uhraženo, jelikož právní poměr věřitele podzástavního, na sporu tomto nesúčastněného, ve sporu tomto nemohl uvažován býti.

Následkem řádné dovolací stížnosti žalobcovy změnil c. k. nejvyšší soud oba dřívější rozsudky, dal žalobě místa jen co do částky 33 zl. 42½ kr. z úrokové lhůty za čas od Havla 1875 do Hromnic 1876 a pak co do sumy 187 zl. 50 kr. za čas od Hromnic do Jakuba 1876 s 6% úroky z celé sumy 220 zl. 92½ kr. ode dne doručení žaloby do zaplacení, zamítnuv ostatní část žaloby a zrušiv na vzájem nároky na náklady soudní.

Důvody:

Oba první soudové správně vycházeli z toho stanoviska, že právo podzástavní na právu Barbory E. k braní úroků z kapitálu 7500 zl. na domě č. pop. 751.—II. v Praze vězícího pro Adolfa F. ku zabezpečení částky 2000 zl. z jeho pohledávání v sumě 3000 zl. s přísl. vtělené pro věřitele podzástavního zakládá nárok, úroky Barboře E. příslušící bráti. Nárok tento byl uznán od České eskomptní banky, když ona nabyvší postupní listinou do knih veřejných zapsanou právo ku braní těchtýž úroků, však bez úkoru předcházejícího práva podzástavního, dlužnici hypothekární, nyní žalovanou, nevyzvala k placení úroků na banku samu. Když ale nárok úrokový žalobci teprv dne 13. února 1875 postoupen a naň teprv dne 5. března 1875 knihovně převeden byl, nemůže žalobce se opírati tomu, že úroky věřiteli podzástavnímu až do sumy 2000 zl. byly placeny, poněvadž suma ta již o Havle 1874 tedy dříve a to se svolením České eskomptní banky byla dosažena, než žalobce svého práva nabyl. Co se týče dalších splátek úrokových až do Jakuba 1876, o nichž tvrdí žalobce, že neprávem placeny byly věřiteli podzástavnímu, že v pravdě České eskomptní bance a pak jemu náležely — tu třeba uvážiti, že dlužník hypothekární jest ovšem povinen stav dluhů své nemovitosti znáti a k tomu přihlížeti, by své závazky hypothekární řádně plnil, jmenovitě pak úroky pohledávek hypothekárních jen osobám oprávněným platil, aniž by čekati mohl, až od osob oprávněných upomenut bude, — avšak v tomto případě jest obsah listiny zaručovací, na jejíž základě podzástavní právo Adolfa F. bylo vydobyto, tak jasný, že ani nejmenší pochybnosti vzniknouti nedá o tom, že též poměrná část úroků a nákladů původní pohledávky s její částkou 2000 zl. zároveň měla býti zabezpečena. Když tedy majitelka

hypotheky, nyní žalovaná, také poměrnou část úroků a nákladů věřiteli podzástavnímu platila z úroků svého dluhu hypothekárního, nelze o ní tvrditi, že dalším placením úroků věřiteli podzástavnímu, totiž až do výšky poměrné části úroků a nákladů pohledávky podzástavní, knihovní stav porušila neb osobě neoprávněné platila, — zvláště pak když ani Česká eskomptní banka, ani její nástupce, nyní žalující, tomuto jednání žalované se neopřeli.

Jakmile však z pohledávání Adolfa F. v sumě 3000 zl. s přísl. podzástavním právem zabezpečená částka 2000 zl. s poměrným dílem úroků a nákladů byla zaplacena — a zaplacení to musela žalovaná seznati sama — pak ovšem náleželo žalované, další úroky ze svého dluhu hypothekárního platiti postupníku jí doručením výměru o vtěleném postupu pojmenovanému.

Za dohodnutí obou stran výrokem jediného znalce provedený důkaz znalecký přivedl na jevo, že podzástavním právem zabezpečená částka 2000 zl. s poměrným dílem úroků a nákladů pohledávky původní celkem činí 2685 zl. 32½ kr. a že ku její zaplacení bylo potřeba všech úrokových lhůt z kapitálu 7500 zl. na domě č. pop. 751.—II. v Praze zjištěného za čas od Havla 1868 do Havla 1875 v úhrnečné sumě 2625 zl. a mimo to částky 60 zl. 32½ kr. z úrokové lhůty za čas od Havla 1875 do Hromnic 1876. — Z toho pak jde, že zbytek 33 zl. 42½ kr. z úrokové lhůty za čas od Havla 1875 do Hromnic 1876, jakož i lhůty úrokové za čas od Hromnic do Jakuba 1876 dohromady v sumě 187 zl. 50 kr., celkem tedy suma 220 zl. 92½ kr., indebite placena byla zaplacenému již věřiteli podzástavnímu, jakož i že tato suma právem náležela žalobci.

Proto bylo žalobnímu nároku jenom v této právně prokázané výšce místa dáno, jinak ale se musela žaloba zamítnouti. Vzájemné zrušení sporných útrat má svou příčinu v ustanovení §. 25. zák. ze dne 16. května 1874 č. 69. ř. z.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 1879 č. 11884.

Jan Kučera.

K §§. 11. a 12. al. 2., cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. a §. 40. s. ř. O důkazu.

František H. propachtoval Marii H. prostřednictvím jejího otce Václava T. ústně svou zahradní restauraci v P. u Prahy na jeden

rok od hromnic 1877 až do hromnic 1878, s tou připovědí, že pacht, bude-li to oběma stranám žádoucno, prodloužen býti může na dobu delší. V měsíci červenci 1877 nastaly mezi pachtýřkou a propachtujícím neshody a ješto Marie H. se opětně prohlásila, že má na tři po sobě jdoucí léta od hromnic 1877 až do hromnic 1880 zpachtováno, přál si propachtující, aby se proti ní ihned užilo předpisu §. 11. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. zák. Podal tedy právní zástupce Františka H. dne 26. července 1877, tudíž v 2. půlletí jednoročního pachtu, jež začínalo termínem sv. Jakubským 1877, žádost, aby Marii H. uloženo bylo s uvarováním se nuceného vyklizení vystěhovati se ze zpachtované restaurace o hromnicích 1878.

C. k. okresní soud v Karlíně žádost tu přijal a vyřídil. Marie H. však proti rozkazu stěhovacímu ze dne 27. července 1877 č. 34270. podala obrany namítajíc za dobrovolného zastoupení otce svého Václava T., že byla smlouva pachtovní učiněna na 3 léta od hromnic 1877 až do hromnic 1880 a dovolávajíc se o tom svědectví dohazovače Václava F. a bratra svého Josefa T. Mimo to namítala, že žádost neměla k soudu přijata býti, ana jest předčasnou; neboť měla teprv v posledních 6 měsících pachtu, tudíž ne dříve než po 2. srpnu 1877 podána býti. Co do námitky této replikováno, že mohlo by se tu nanejvýš jednati o nedopatření soudce, který žádost, byla-li předčasná přijeti neměl, že tudíž námitka ta do obran nepatří a odpůrkyně že měla spíše vedle obran svých podati zvláštní stížnost, že žádost, jsouc předčasnou k soudu přijata byla.

Rozsudkem ze dne 15. listopadu 1877 č. 51951. nalezl c. k. okresní soud v Karlíně po úplně dolíčeném sporu za právo, že se rozkaz stěhovací ze dne 27. července 1877 č. 34270. zrušuje a žádost de præs. 26. července 1877 č. 34270. co předčasná zavrhuje. V důvodech praví se, že náhledu propachtovatelovu, že se proti přijetí žádosti předčasné podati měla zvláštní stížnost, nelze se zřetelem k §§. 11. a 15. lit. c) a s použitím obdoby §§. 6. a 5. tehdy cís. nařízení nijak přisvědčiti. Přes odvolání se propachtovatelovo c. k. vrchní soud zemský v Praze nálezem ze dne 18. prosince 1877 č. 34101. rozsudek první stolice potvrdil.

Ješto nepříznivý rozsudek stolice první doručen byl dne 23. listopadu 1877 a bylo se obávati, že potvrdí-li vyšší soudce rozsudek tento, nezbude pak dosti času k vydobytí nového roz-

kazu k stěhování a k pojednání o obranách pachtýřčiných podána současně s odvoláním se z rozsudku prv zmíněného, žádost nová, aby Marii H. uloženo bylo vystěhovati se o hromnicích 1878. K žádosti této vydán byl od c. k. okresního soudu v Karlíně rozkaz nový ze dne 1. prosince 1877 č. 54939.

Proti rozkazu tomuto podala Marie H. dne 15. prosince 1877 pod č. 57517. obrany.

Ve směru formálním namítala litem pendentem, ano prý jednání o stejně znějícím rozkazu stěhovacím od Františka H. vydobytém, jest posud na soudě, totiž in appellatorio; ve směru materielním ale namítala, opět za dobrovolného zastoupení otcova, že jí restaurace dotčená od Frant. H. byla na 3 léta od hromnic 1877 do hromnic 1880 propachtovaná i nabídla o tom opět důkaz svědecký dohazovačem Václavem F. a bratrem svým Jos. T., podpůrně ukládajíc odpůrci zápornou přísahu rozhodovací. Po slyšení svědků, z nichž Václav F. přísežně vypověděl, že nebylo, když se smlouva pachtovní uzavírala, o 3leté době ani řeči a že pacht učiněn byl na jeden rok od hromnic 1877 do hromnic 1878, Josef T. ale tvrzení žalující sestry dosvědčil: zamítl c. k. okresní soud rozsudkem ze dne 13. května 1878 č. 20398. obrany Marie H. ponechav rozkaz ze dne 1. prosince 1877 č. 54939. v platnosti.

K odvolání se žalující Marie H. však c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 10. září 1878 č. 17637. rozsudek první změnil a nalezl, že rozkaz k stěhování ze dne 1. prosince 1877 č. 54939. se zrušuje a Frant. H. se svou žádostí de præs. 30. listopadu 1877 č. 54939. se zamítá, vykoná-li dobrovolný zástupce žalující Václav T. přísahu rozhodovací žalobkyni uloženou a od ní přijatou, že jak ví a se pamatuje není pravda, že při učinění smlouvy pachtovní mezi nimi a žalovaným Františkem H. bylo ujednáno, že má pacht ten míti platnost jen na jeden rok, totiž od hromnic 1877 až do hromnic 1878. V

důvodech

praví se: Námitka pře zahájené jeví se býti se zřetelem k §. 40. ob. ř. s. za tou příčinou neodůvodněnou, ježto jak žalovaný zcela správně tvrdil, dle §. 12. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. obrany proti rozkazu stěhovacímu, nikoliv ale žádost za vydání rozkazu tohoto sluší za žalobu míti a námitka pře zahájené patrně předpokládá, že spor dotyčný na jiném soudu jest, než jest soud ten, který nyní v žalobě — a žalobou jsou přece

obrany proti rozkazu stěhovacímu — nalézti má. Případnosti této však není a cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. nezapovídá obnoviti žádost za vydání rozkazu stěhovacího v době dle zákona pravé, když podobná žádost, proto že se podala před časem zamítnutí došla. Ješto v době, kdy se rozsudek v odpor vzatý vydal, žádost žalovaného de præs. 26. července 1877 č. 34270. co předčasná platně již byla zavržena, nedalo se místa námitce žalobkynině, že spor podobný jest ještě na soudě.

Co do věci samé připouštějí obě strany, že se stala mezi nimi, pokud se týče mezi Františkem H. a dobrovolným zástupcem žalobkyně Václavem T. smlouva o pacht, stran doby trvání pachtu se však strany rozcházejí; nebo kdežto žalovaný pachtýř tvrdí, že pacht učiněn byl na jeden rok od hromnic 1877 do hromnic 1878, dokládá žalobkyně, popírajíc tvrzení odpůrcovo, že zpachtovala na 3 léta.

Rozkaz stěhovací od žalovaného vydobytý předpokládá, že dotyčná smlouva pachtovní bez výpovědi eo ipso po uplynutí doby jednoho roku pomine, čemuž by ovšem bylo jen tehdá, byla-li smlouva na jeden rok od hromnic 1877 do hromnic 1878 učiněna. Dle obecných pravidel processuálních musí ten, kdo uvedl ve sporu faktum odpůrcem popřené, z něhož sobě právo nějaké dovozuje, faktum toto dokázati; ješto tedy žalovaný tvrdí, že určená smlouva pachtovní jen na jeden rok od hromnic 1877 až do hromnic 1878 byla učiněna a na této okolnosti zakládá své právo, žádati, aby se žalobkyně bez předchozí výpovědi z pachtu vystěhovala, jest na něm, aby dokázal, že když se smlouva stala, bylo mezi stranami ujednáno, že smlouva má míti platnost jen na dobu jednoho roku. Na tom nemůže ničeho měniti §. 12. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z., dle něhož obrany proti dotyčnému rozkazu k stěhování za žalobu pokládati se mají; ježto ustanovení toto má jen ten čistě formální význam, že obrany ve sporu o neplatnost rozkazu stěhovacího za první sporný spis platiti mají. Bylo by tudíž úplně postačilo, kdyby žalobkyně, neuvádějíc dalších fakt., byla toto tvrzení žalovaného prostě popřela a přinutila tak žalovaného, aby tvrzení své provedl nevezmouc sama žádného břemene průvodního na sebe.

Z tohoto nálezu se žalovaný dovolal.

C. k. nejvyšší soud rozhodnutí stolice druhé změnil a rozsudek stolice první potvrdil.

Důvody.

Dle §. 12. cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z. mají se obrany ve smyslu §. 11. proti rozkazu k stěhování podané pokládati za žalobu, tudíž za základ sporného jednání i rozhodnutí. Z toho plyne, že obrany takovéto obsahovati musí žádání k zrušení rozkazu stěhovacího směřující, jež dle §. 249. ob. ř. s. a dle resol. ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. zák. s. lit. *e*) musí se položiti rozhodnutí za základ. Dle §. 30. ob. ř. s. má ale strana obrany podavší, jakožto žalobce nejen uvésti, ale dle §. 104. ob. ř. s. také dokázati skutek onen, z něhož sobě odvozuje právo bráti v pochybnost právní platnost rozkazu stěhovacího a na němž zakládá také své žádání. Ve sporu tomto tvrdí Marie H., že rozkaz soudní, aby se o hromnicích 1878 z pachtovaného objektu vystěhovala, jest neplatný, poněvadž smlouva pachtovní učiněna byla na dobu 3 let, od hromnic 1877 začínajíc, rozkaz ten tudíž jest předčasným.

Tento skutek, totiž umluvení pachtu na tři léta, má dle toho, co se výše řeklo, žalobkyně dokázati; není tedy na žalovaném, aby dokazoval tvrzený jím opak, totiž jednoroční trvání pachtu.

Důkaz, jejž Marie H. svědky Václavem F., pak Josefem T. a doplňovací přísahou svého dobrovolného zástupce Václava T. o tvrzené tříleté době pachtu nabídnula, se nezdařil; an svědek první potvrdil opak toho, co potvrditi měl, totiž že se stala ona smlouva pachtovní jen na rok; kdežto výpověď druhého svědka co bratra dokazující strany, jest dle §. 142. ob. ř. s. vadna, neposkytujíc první polovici důkazu, která by se přísahou dobrovolného zástupce na celý důkaz doplniti mohla.

Avšak ani důkazu, jejž o tomto tvrzení žalovatelka mimo to uložením přísahy rozhodovací vratitelné vedla, připustiti nelze, an první bezvadný svědek pravý opak toho co přísahou má býti provedeno a sice se vší určitostí potvrdil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. ledna 1879 č. 13889.

K. P.

K §. 259. ob. řádu soudního.

Rozsudkem ze dne 9. prosince 1879 č. 6576. byl žalobník s nárokem směnečným odmítnut a k náhradě útrat soudních v obnosu 63 zl. 6 kr. k rukoum žalovaného odsouzen.

Žalobník podal proti tomuto rozsudku odvolání, načež žádal žalovaný za povolení exekuce až do zjištění útrat jemu soudem přiřčených, kteréžto žádosti c. k. krajský soud v Novém Jičíně výměrem ze dne 27. prosince 1879 č. 7733. také vyhověl.

Na tento výměr podal však žalobce stížnost, v níž udává, že dle čl. 8., 13., 14. a 15. ř. sm. jen žalobce pod jistými výminkami za povolení exekuce ku zjištění pohledávky na kapitále a úrocích žádati může, že však právo toto žalovanému v příčině soudních útrat nikdy nepřísluší. Podobná ustanovení obsahují §§. 4. a 5. min. nařízení ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. Žalovanému, který pro útraty rozepře jistoty nabyti chce, přísluší toliko právo, žádati na žalobci kauci.

Stížnost tato byla však rozhodnutím c. k. mor.-slez. vrchního soudu zemského ze dne 17. února 1880 č. 2050. zamítnuta,

poněvadž

nelze pochybovati, že ustanovení §. 259. ob. ř. s., který nečiní rozdílu mezi žalobníkem a žalovaným, dle §. 26. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. také v řízení směnečném platnost má, a nutnost zjištění útrat soudních již povahou nároku toho dána jest, aniž by žalovaný nějaké nebezpečí dokázati musel. §§. 8., 13., 14. a 15. říz. směn. a §§. 4. a 15. min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. nejsou tomu na odpor, poněvadž zmíněné §§. sm. říz. na jiné případy se vztahují, pročež dle §. 26. říz. sm. na případ tento §u 259. ob. ř. s. užiti dlužno, a právo žalobníkovi ku vedení exekuce zjišťovací v §§. 4. a 5. min. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. propůjčené dle §. 12. tamtéž výslovně na všechny případy, v kterých ob. ř. s. exekuci ku zjištění připouští, tedy také na případ §. 259. ob. ř. s. rozšířeno bylo.

Mimořádnou stížnost dovolací c. k. nejvyšší soud zamítl,

poněvadž

tu není podmínek, jichž dv. dekret ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. ku změnění stejných rozhodnutí vyžaduje a poněvadž stěžovatel ani netvrdil, že by žalovanému pro útraty rozepře složením aktorské kauce byl dal jistotu.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 4. května 1880 č. 5139. —a.

O vyřízení mř. dovolání ve věcech směnečních instancí první.

Josef V. podal drem. K. v Praze mimořádné dovolání z rozsudku c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 19. května 1880 č. 13936., jímž stvrzení byl došel rozsudek pražského c. k. soudu obchodního ze dne 19. dubna 1880 č. 19113. rot. 973. ve sporu směnečném s firmou A. a spol. v Praze o 950 zl. s přísl.

C. k. obch. soud vydal o mř. dovolání tom spojeném ovšem hned se stížností dovolací výměr ze dne 7. června 1880 č. 33147. tohoto znění: „Dodává se odpůrcům k nahlédnutí a předkládají se zároveň spisy všech tří instancí velesl. c. k. vrchnímu soudu zemskému, by je dále předložil.

Na výměr tento stěžovala si firma A. a spol. k c. k. vrchnímu soudu zemskému v Praze, kterýž rozhodnutím ze dne 20. července 1880 č. 21087. stížnosti místa dal a nařídil, aby opověď mř. dovolání a mř. stížnost dovolací firmě A. a spol. dodána byla na osm dní k vyjádření. Po uplynutí pak lhůty této mají spisy a bude-li vyjádření podáno, i toto předloženy býti c. k. vrchnímu soudu zemskému, by dodal veškeré spisy c. k. nejv. soudu ve Vídni. Uvedeno pak za

důvod,

že min. nařízení ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. pro řízení ve věcech směnečních co do mř. dovolání nepřijalo ustanovení dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 906. sb. z. s., pročež tu říditi se nutno tím, co stanoví dv. dekr. ze dne 2. října 1794 č. 196. sb. z. s., (jenž určuje, by slyšána byla strana druhá, zda v mř. revisi svoluje).

Z rozhodnutí tohoto dovolal se Josef V. k c. k. nejv. soudu, kterýž stížnosti dovolací místa nedal z těchto

důvodů:

Řízení ve věcech směnečných, stanovené nař. min. spravedlnosti ze dne 25. ledna 1850 č. 50. ř. z. neobsahuje nižádného ustanovení o revisi proti stejně znějícím rozsudkům první a druhé stolice. Ježto pak §. 51. řízení stručného není uveden v §. 12. onoho nařízení min., jakožto platný též pro řízení směnečné: jest platně za to míti, že i v řízení směnečném mř. revisi proti stejně

znějícím rozsudkům první a druhé stolice dle dv. dekr. ze dne 2. října 1794 č. 196. a dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. sb. z. s. lze připustiti, že však s touto naloženo býti má právě jen dle ustanovení těchto dv. dekretů, tudíž: když zde i odpověď dovolací místa nemá, povždy stranu druhou vybídnouti jest, aby vyjádřila se, zda v mimořádnou revisi svoluje.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. září 1880 č. 10569.

Dr. Nejedlý.

Ani vyměřením pozemku a sazením mezníků, ani propachtováním pozemku držby se nenabývá.

Obec mlado-vožická dala pro své pozemky první vklad v pozemkové knize mlado-vožické zříditi, a byl mezi jinými pozemky též pozemek č. parc. 1100. v Mladé Vožici výměrem c. k. okresního soudu mlado-vožického ze dne 20. února 1875 č. 327. co knihovní vlastnictví obce mlado-vožické předepsán.

R. 1878 na jaře poslalo obecní zastupitelstvo svého stavitele, aby meze pozemku č. p. 1100., který podle rybníka mlynářce Št. patřícího leží, vytknul a mezníky vysázel, což také se stalo. V měsíci květnu 1878 vypsalo a ohlásilo obecní zastupitelstvo mlado-vožické veřejnou dražbu k pronajmutí pozemku č. p. 1100. Při této dražbě najal J. K. pozemek č. p. 1100. a započal co nájemce pozemek č. p. 1100. (palouk) čistiti, a jámu, z které písek se vybíral, zahazovati. Mlynářka Št., kteráž před tím proti předepsání obce mlado-vožické co vlastníka nic nebyla namítala, když viděla, že J. K. pozemek č. p. 1100. čistí a jámu, z které ona písek pro svou potřebu dobývala, zahazuje, poslala svého otce, by čistění toto zakázal. J. K. namítal, že pozemek od obce mlado-vožické najal, a že k louce té co nájemce úplné má právo. Otec Št. namítal, že dcera jeho, jakož i její předchůdcové ve vlastnictví mlýna pozemku toho co chobotu mlýna užívají, že pozemek ten obci mlado-vožické nepřináleží a že Št. na žádný pád nedovoluje J. K., něco na tomto pozemku pracovati, a zakázal též další zahazování jámy na pozemku. J. K. také vskutku s dalším zahazováním jámy na tomto pozemku přestal. Dne 26. června 1878 posekal J. K. trávu na témž pozemku, a za příčinou tou podala Št. sub pr.

28. června 1878 č. 4794. na něho žalobu pro rušení držby. Obec mlado-vožická přistoupila k tomu sporu co dobrovolná zastupitelkyně a namítala, že pozemek č. p. 1100. jejím knihovním vlastnictvím jest, ana dle výměru ze dne 20. února 1875 č. 327. co knihovní vlastnice předepsána byla, a že vlastnictví to Št. tím uznala, že proti tomu se nebránila; dále že se v posledním faktickém držení nalezá, an pozemek ten na jaře roku 1878 vyměřiti a mezníky vysázeti dala, že pozemek ten v měsíci květnu 1878 veřejně pronajala, že dražba ta vybubnováním v městě Mladé Vožici veřejně ohlášena byla, a že i proti tomu se Št. neohradila, že J. K. pozemek ten v měsíci květnu 1878 od krtin a nánosu vyčistil a jámu na pozemku tom zasypati dal.

Št. replikovala, že tím, že obec mlado-vožická bezprávně co vlastnice pozemku č. p. 1100. knihovně předepsati se dala, ničehož nenabyla, že ona nyní teprv o tom se dozvěděvši, svá práva vlastnická k pozemku tomu hájiti bude, že obec mlado-vožická tím, že svým stavitelem pozemek vyměřiti a vymeziti dala, ještě držby pozemku nenabyla, a tím též Št. držby pozemku toho neztratila, že v propachtování pozemku se strany obce mlado-vožické jen diffamace leží, nikdy však držba se tím nenabyde; že jakmile viděla, že J. K. jámu, z které písek vybírala, zaváží, jemu další zavážení jámy zakázala, a že se tím v držbě udržela, an J. K. jejího zákazu uposlechl a v zavážení jámy ustál.

C. k. okresní soud v Mladé Vožici konečným výměrem ze dne 31. března 1879 č. 2612. dal žalobě průchod. J. K. podal stížnost.

C. k. vrchní soud zemský pro král. České rozhodnutím ze dne 21. října 1879 č. 30680. stížnost zamítl z následovních

důvodů:

Pro rozhodnutí této rozepře jest dle §. 5. cís. nař. rozhodna okolnost, svědky J. M., V. R. a J. N. potvrzená, že žalobkyně co držitelka mlýna až do poslední doby sporné louky č. p. 1100. u Mladé Vožice pasením, sekáním trávy, sena a otavy, odvážením písku a nánosu užívala. Tím jest dokázáno, že žalobkyně až do posledního času ve faktickém držení této louky byla a jest pro rozhodnutí této rozepře bez významu, že obecní výbor mlado-vožický na základě usnešení na začátku května 1878 učiněného tuto louku změřiti a mezníky zasaditi dal, poněvadž tím žalobkyně držby zbavena nebyla. Naopak hájila žalobkyně svá držební práva

i ještě tenkrát, když louka žalovaným zpachtována byla a on skutečně tím v držení její uvázati se chtěl, že se chystal k tomu, aby ji svými lidmi srovnati a zříditi dal, čehož však jak svědky K. a F. stvrzeno a při výslechu svědků žalovaným doznáno bylo, k zápovědi otce žalobkynina zanechal a se vzdálil.

Poněvadž tedy žalovaný doznal, že dne 26. června 1878 na této louce trávu sekati dal a na začátku července 1878 sklidil, jest tento čin, i kdyby skutečně žalovaný byl měl platný titul k užívání louky, o čemž však ve sporu državebním rozhodovati nenáleží, dle §§. 320. a 339. ob. z. obč. rušením držení, v příčině kterého, poněvadž za pomoc soudní v čas žádáno, právem dle žalobní prosby nalezeno bylo.

Na rozhodnutí to stěžoval si J. K. zároveň i co měšťanosta mlado-vožický.

C. k. nejv. soud stížnost zamítl,

poněvadž

stížnost žalovaného bezdůvodna jest. Co měšťanosta mlado-vožický žalovaný stěžovati si nemůže a na konečný výměr první stolice také stížnosti nepodal.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 1880 č. 1009.

JUDr. Otakar Mykeš.

K čl. 346. obch. zák.

Žalovaný obchodník pražský A. koupil vedle udání žalovatele B. z Berlína od tohoto prostřednictvím jeho cestujícího dne 5. dubna 1879 rozličné co do počtu, čísel, barvy a ceny určitě poznamenané knoflíky pestrobarevné, které poznenáhla, sukcesivně dodány býti měly, a jejichž umluvená cena trhová ve 3 měsících po vydání dotyčného účtu splatná býti měla.

Žalovatel dodal žalovanému dne 12. dubna 1879 část knoflíků těch, kterou žalovaný bez výminky přijal.

Korrespondečními lístky ze dne 23. a 29. dubna 1879 oznámil ale žalovaný žalobci, že zbývající část knoflíků upotřebiti nemůže a se tudíž zaslání jich odříká, načež mu však žalovatel dopisy ze dne 24. a 30. dubna 1879 odvětil, že zrušení objednávky přijmouti nemůže, poněvadž zboží, které dle určitého vzoru teprv zhotoveno býti

musí, se již v rukou dělníků nachází, že tudíž žalobce na dodržení smlouvy pozůstati musí, a zaslal žalovanému účet na zbytek objednaných knoflíků ze dne 29. dubna 1879 na 396 marek, vyzvav jej spolu, by v příčině odeslání zboží vhodná opatření učinil.

Jelikož žalovaný objednaný zbytek knoflíků přijmouti se zdráhá, žádá žalobce, aby za právo uznáno bylo, že jest žalovaný povinen, zmíněný v žalobě určitě dle počtu, čísel, barvy a ceny poznamenaný zbytek objednaných knoflíků do 14 dnů pod následky exekuce od žalobce přijmouti.

Žalovaný A. namítal, že s cestujícím žalovatelovým výslovně ujednal, že mu objednané knoflíky, jelikož to bylo zboží modě podlehající, poštou co nejrychleji zaslány budou. Ponévadž se to nestalo, ano žalovatel ani dosud po uplynutí pěti měsíců jemu ono zboží řádně k přijmutí nenabídnul, není žalobce oprávněn, žalovaného na přijmutí zboží toho žalovati.

C. k. obchodní soud v Praze zavrhl rozsudkem ze dne 19. února 1880 č. 9404. bezvýminečně žalobu.

Důvody.

K posouzení vzájemných práv a povinností sluší především na povahu smlouvy trhové zřetel vzíti. Vedle §. 1053. ob. z. obč. poušti se smlouvou trhovou věc za jistou sumu peněz jinému.

V tom spočívá povinnost prodávajícího, věc kupujícímu odevzdati, a z druhé strany povinnost kupujícího, ujednanou cenu trhovou zaplatiti, a na vzájem tomu právo kupujícího, odevzdání věci koupené, a právo prodávajícího, cenu trhovou požadovati.

V čl. 346. obch. zák. jest sice ustanoveno, že kupující zavázán jest, zboží, pakli smlouvě, pokud se týče požadavkům zákonním (čl. 335.) vyhovuje, přijmouti.

Toto zákonní ustanovení nemůže však doslovně v tom smyslu pojmuto býti, že kupující koupenou věc též skutečně ve své držení, vlastnictví přijmouti musí, jelikož by se to volnosti osoby, svých práv užiti čili nic, příčilo, a zásadné právo kupujícího, s věcí jemu skutečně anebo v případě výslovného jeho odepření přijmutí slovy právně odevzdanou dle své vůle naložiti, skracovalo.

Zmíněný závazek kupujícího může tedy jenom ten smysl míti, že přijmutí dle čl. 346. toliko ono jednání kupujícího v sobě zahrnuje, které stranu koupené věci vedle dotyčné zvláštní úmluvy předsevzíti má, by prodávající, který jinak smlouvu správně dodržel, ve svém trhovou smlouvou utvořeném zájmu v příčině dobývání trhové ceny

skrácen nebyl, tak na př. kdyby umluveno bývalo, že kupující teprv tenkráte kupní cenu platiti má, až by koupenou věc skutečně přijmul.

V přítomném případu nebyl by ale zájem žalobcův na dobývání trhové ceny za zboží od žalovaného objednané a jemu dle udání právně odevzdané jakýmsi dalším jednáním se strany žalovaného nikterak podmíněn; neboť pakli žalobce zboží od žalovaného objednané v pravý čas hotovo měl, a žalovaného spolu se zasláním účtu vybídnul, aby strany zboží toho opatření učinil, a pakli mu tedy způsobem tím vedle smlouvy uzavřené zboží právně odevzdal, pak by, — jelikož dle čl. 342. obch. zák. odevzdání zboží toho v Berlíně státi se mělo, a s ohledem na výslovné odepření přijmutí se strany žalovaného — skutečného nabídnutí a odevzdání zboží od žalobce zapotřebí nebylo. Ústné nabídnutí, jakož i skutečná příprava zboží dostačily by, aby právo žalovatele k dobývání trhové ceny ve třech měsících po vydání účtu splatné odůvodněno bylo; skutečného přijmutí zboží žalovaným zapotřebí nebylo.

Muselo by tedy vůli žalovaného ponecháno býti, pakli zboží také skutečně přijmouti a s ním dále naložiti chce čili nic, jelikož by to právu žalobcovu požadovati trhovou cenu, dle čl. 342. obch. zák. nikterak nevadilo.

Právní následek zákonem vytknutého závazku kupujícího, zboží přijmouti, může tedy jen v tom spočívati, že jest, jakmile mu zboží od prodávajícího vedle smlouvy odevzdáno bylo, a on je též přijmouti může, povinen, trhovou cenu zaplatiti, byť by i zboží nepřijal.

Tento náhled v čl. 346. obch. zák. shoduje se též s ustanovením čl. 343. obch. zák., vedle něhož prodávající zboží, pakli kupující s jeho přijmutím prodlévá, na jeho nebezpečí a útraty u třetí osoby uložiti aneb veřejně prodati může.

Žaloba na přijmutí zboží jest tedy zcela bezdůvodna a musela proto zavržena býti.

Přes dovolací stížnost žalovatelovu potvrdil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozsudek první stolice z následujících

důvodů:

Dle čl. 346. obch. zák. jest kupující jen potud zavázán, koupené zboží přijmouti, pakli toto smlouvě vyhovuje. K této smluvní jakosti patří též doba, ve které zboží dodáno býti má.

Žalovatel sám tvrdí, že žalovaný přijmutí zbytku zboží již dne 5. dubna 1879 objednaného dopisy ze dne 23. a 29. dubna 1879

odepřel a dodání jeho se odřekl, a právě na toto opozděné dodání zakládá žalovaný domnělé právo, přijmutí zboží odmítnouti.

Za takovými okolnostmi nemůže ale žalovaný ku přijmutí zboží vůbec přinucen býti; spíše propůjčuje v takovém případě čl. 343. obch. zák. prodávajícímu jiných práv, a nemá zdráhání se kupujícího přijmouti zboží na jeho závazek ku placení trhové ceny vůbec žádného vlivu, nikdy ale nemůže kupující proti své vůli donucován býti, aby, nehledě k trhové ceně, zboží přijmul, a nemůže tudíž k tomu ani žalobou poháněn býti.

Následkem toho není žalobní prosba, kterou se pouze provedení domnělého práva k přijmutí koupeného zboží obmýšlí, nikterak odůvodněna, a musel tudíž zákonitě vynešený rozsudek první stolice potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 22. března 1880 č. 9032.

Lou—ka.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

6. týdenní schůze dne 26. února 1880.

Předseda: starosta pan dvorní rada M. Havelka.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Kasanda.

Členů přítomno: 32.

Pan dr. Mezník přednášel o novele k zákonu o dani pozemkové. Přednáška bude svého času na jiném místě „Právníka“ uveřejněna.

Po přednášce byla schůze skončena.

---

7. týdenní schůze dne 4. března 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. Aull.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Kasanda.

Členů přítomno: 22.

Pan předseda oznámil, že zemřel člen Jednoty pan dr. Sladkovský a vyzval přítomné, aby nad ztrátou tou povstáním projevili soustrast. Stalo se.

Dále oznámil, že k Jednotě přistoupili noví členové, a sice pp.: dr. Ferd. Šimák, advokát v Kostelci nad Orlicí, JUC. Otto Vojáček a JUC. Frant. Mudra, kandidáti advokacie v Praze; vystoupil p. dr. Pulkrábek, advokát v Praze.

Na to vzata vděčně k vědomosti zpráva, že p. dvorní rada Bělohlávek daroval Jednotě český exemplář „Ter. ř. tr.“ a p. prof. dr. Pražák časopis: „Samosprávný obzor“.

Po té přednesl p. dr. Stupecký jakožto referent časopisecké komisse ve 4. týdenní schůzi dne 12. února 1880 zvolené návrh, aby Jednota předplatila v roce 1880 následující časopisy:

1) Zeitschrift für Rechtsgeschichte;
2) Goldschmidt's Zeitschrift für gesammtes Handelsrecht;
3) Entscheidungen des Reichsgerichtes;
4) Gerichtssaal;
5) Revue pratique de droit français;
6) Revue critique de législation et de jurisprudence;
7) Archivio giuridico;
8) Hildebrandt's Jahrbücher für Nationalökonomie;
9) Holzendorff & Brentano, Jahrbücher;
10) Zeitschrift für Notariat, a
11) říšský zákonník.

Pan dr. J. Růžička učinil k tomu další návrh, aby se zákonník říšský odebíral v německém i v českém textu, pak aby se předplatil též zemský zákonník pro Čechy, a konečně aby představenstvo se pokusilo, získati též stenografické protokoly o schůzích říšské rady, předlohy vládní a návrhy referentů.

Návrh p. dra. Stupeckého s doplňkem p. dra. J. Růžičky se přijímá.

Dále sdělil jednatel písemní návrh p. prof. dra. Randy, aby se týdenní schůze usnesla, doporučiti svého času valné hromadě, aby spis p. dra. Hellera, advokáta v Králové Hradci, „Příspěvky k nauce o narovnání“ vydán byl nákladem Jednoty. Pan prof. dr. Ott přijímá písemní návrh p. prof. dra. Randy za svůj. Návrh se přijímá a jednateli se ukládá, aby p. dra. Hellera požádal o rukopis zmíněného díla.

Po té přednášel pan dr. Štorch, docent na universitě pražské, o trestním promlčení dle osnovy nového trestního zákona.

Po krátkém historickém přehledu o thematu přednášky poukazuje p. přednášející k tomu, kterak následkem inkvisitorního řízení nabylo trestní promlčení jiného rázu, než jaký dříve mělo, totiž, že pouze

trestnost skutku po uplynutí jisté doby přestává. Zákonního upravení dostalo se trestnímu promlčení nejprvé v zákonu francouzském.

Při promlčení trestním dlužno rozeznávati:

a) promlčení trestního stíhání a

b) promlčení trestu již přisouzeného.

Poslednější druh promlčení trestní zákon rakouský nyní platný nezná, ovšem ale osnova nového tr. zákona.

Dle trestního zákona je k promlčení zapotřebí vedle uplynutí jistého času ještě jiných náležitostí. Legislatorní důvod těchto zvláštních náležitostí záleží hlavně v tom, že se má dostat pardonu jenom tomu, kdo se polepšil. Ale účele toho nelze vždy dosíci, neboť při malých lhůtách promlčecích, jaké nalézáme na př. při přestupcích, nelze polepšení předpokládati. V osnově proto nevyhledává se k promlčení vedle uplynutí jisté doby ještě jiných náležitostí.

Když se již uznává, že uplynutí jisté doby má vliv na trestnost skutku, bylo by důsledno, ustanoviti, že promlčení má platiti pro všecky trestní skutky; ale osnova zrovna jako zákon platný nevyhovuje této důslednosti a činí výminky při trestních skutcích, na které je položen trest smrti.

Vzchází tu ještě další otázka, od kterého času má promlčení počíti? Dle osnovy počítá se doba promlčecí od okamžiku, kdy skutek byl spáchán, bez rozdílu, kdy následky jeho nastaly. K uvarování kontroverse ustanovuje osnova, že při skutcích, které mají za následek nějaký trvalý nezákonný poměr, počítá se promlčení od toho okamžiku, kdy tento poměr přestal.

Přetržení promlčení dle osnovy nastává každým aktem vyšetřovacím; po ukončení toho aktu počíná promlčecí doba znovu běžeti. Nové je dle osnovy stavení promlčení, jež platný zákon tr. nezná. Stavení promlčení nastává, když pro nějakou překážku vyšetřování není možno. Však jen překážky de jure mají za následek stavení promlčení, nikoliv též překážky pouze faktické.

Konečně ustanovuje osnova, že vedlejší tresty se nepromlčují, a to zdá se býti nelogické. Též ztráta jistých práv má přes promlčení nastati, a sice tím okamžikem, kdy promlčení trestnosti dokonáno.

Po této přednášce byla schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu
v jiných listech uveřejnění.

142) V řízení delibačním (projednávajícím otázku vykonavatelnosti rozsudku cizozemského v Rakousku) třeba prokázati nejen příslušnost soudu cizozemského, nýbrž i to, že pozvání k soudu a doručení se stalo zcela po zákonu cizozemském, jakož i že rozsudek cizozemský neobsahuje patrné bezpráví.

Nález ze dne 17. prosince 1879 č. 13546. (Jur. Bl. č. 16.)

143) Podá-li se žaloba soudu nepříslušnému, má se její zamítnutí ex primo dekretu spojiti s přiměřeným poučením žalobce.

Nález ze dne 23. prosince 1879 č. 13938. (Ger. H. č. 27.)

144) Nálezy soudů v ruském Polsku, byť i stvrzením právomocmocnosti opatřené, mohou v Rakousku žalobě exekuční býti základem jenom tehda, když o nich žalobce prokáže, že při vydání jich nebylo porušeno žádné zásady v tuzemsku o soudním řízení platné a že dle zákonů tuzemských není pochybnosti o příslušnosti soudu cizozemského.

Nález ze dne 30. prosince 1879 č. 13702. (Przegł. č. 19.)

145) Když obec náhradu peněz za výživu svého nemajetného příslušníka placených požaduje od osob, které k tomu zavázány jsou, ne z obecného práva, nýbrž ze zákonů jiných, tož o žalobě takové rozhodnouti má ne soud, nýbrž úřad politický.

Nález ze dne 30. prosince 1879 č. 13730. (Ger. H. č. 30.)

146) Členové ředitelstva spořitelny, kteří proti stanovám úvěr směnečný poskytli, jsou spořitelně jen tenkráte a tak dalece k náhradě povinni, když a pokud spořitelna prokáže, že škoda nezaplacením směnky proti stanovám eskomptované vzešla následkem toho, že byla směnka proti stanovám eskomptována.

Nález ze dne 31. prosince 1879 č. 11898. (Jur. Bl. č. 11.)

147) V řízení směnečném má místa stížnost proti výšce nákladů platebním příkazem vyměřených; náklady takovéto stížnosti musí stěžovatel sám nésti.

Nález ze dne 30. prosince 1879 č. 14516. (Ger. Z. č. 30.)

148) Poručník seděv na statku svého poručence zemřel; tento stav se zletilým od vdovy poručníkovy vydání zboží poručenského žádal. Opřela se vdova, tvrdíc, že má nároky na věci požadované a žádajíc odkázaní žadatele na pořad práva. Nařízeno bylo vdově soudem bez předchozího sporu, vydati zboží poručenské, poněvadž soud z úřední

moci vědomí o tom má, že zboží požadované sirotku nyní zletilému náleží, jeho držením pak že děje se klam.

Nález ze dne 13. ledna 1880 č. 115. (Przegł. č. 9.)

Denník.

Rakouský sjezd advokátů. Dovídáme se, že stálou deputací rakouského sjezdu advokátského bez pochyby přijat bude návrh, ku kterémuž zkušenosti posledních let byly zavdaly příčinu, by totiž na dále sjezd odbýván byl pouze buď ve Vídni neb v Praze. Shledáno totiž, že, byť i sebe více lákala půvabnost krajiny, byť i sebe více se strany komitétu lokálního bylo pečováno o vhodné ubytování a zábavu hostů, přec počet těch, kteří k vůli účastenství se sjezdu delší cestu mohou podniknouti, poměrně jest nepatrný. Jest totiž advokát povoláním svým přes příliš vázán na bydliště své, než aby bez značné ztráty materielní mohl několik dnů stráviti mimo domov. Má-li tudíž sjezd imponovati větším počtem účastníků, jest nutně zapotřebí, aby již advokáti v samém místě sjezdu usedlí značnější tvořili kontingent, což právě státi se může pouze ve dvou hlavních městech zemí předlitavských. Za touto příležitostí dodati nám jest ku zprávě o poradách letošního sjezdu, kterak kolegové Solnohradští o to se přičinili, by i zábavná část programu dopadla v skutku skvěle, a podáváme za příčinou tou tuto stručný přehled o slavnostech, s odbýváním posledního sjezdu spojených.

Již dne 22. srpna 1880 při večeru na uvítanou, který kolegové Solnohradští na počest hostů v sále „Cursalon" byli uspořádali, imponovalo především účastenství poměrně nejhojnější z Čech a ostatních zemí koruny České. Dostavilť se z Prahy: druhý starosta „Jednoty Právnické" p. dr. ryt. Aull, členové téže Jednoty dr. Rud. Šmaus, dr. Nejedlý, pak president komory dr. ryt. Wiener, pan dr. Graetz a dr. Verunský. Z míst venkovských v Čechách bylo nejhojnější účastenství z Hradce Králové. Mimo tento večer na uvítanou, pak výlety jednotlivých skupin do města a okolí v den 23. srpna odbýván dne 24. v řečeném „Cursálu" v městském parku v Solnohradě banket, jehož zúčastnili se kromě členů též: dv. rada dr. ryt. Steinhauser, vicepresident Solnohr. zemské vlády na místě tehdy odcestovavšího místodržitele hrab. Thuna, hrabě Chorinský, zemský hejtman tamější, známý svými důkladnými spisy právnickými, purkmistr města Solnohradu

atd. — Řadu přípitků zahájil dr. Vojt. Herman z Vídně, co předseda sjezdu. Jmenovaní hodnostáři rovněž přednesli přípitky s potleskem přijaté. Velmi vřele přijat byl přípitek místopředsedy dra. ryt. Aulla. Dr. Nejedlý pronesl přípitek zakladatelům sjezdu, poukazuje ve stručné řeči své i k tomu, kterak zakladatelé proniknuti byli ideou stejného práva spolupracovníků v oboru advokacie, přijavše ve stanovy ustanovení, že i kandidáti advokacie rovnoprávnými členy Jednoty té — sjezdu adv. — býti mohou. V týž den po banketu byla večerní slavnost na jezeře Leopoldskronském, na němž množství illuminovaných lodic se projíždělo při hudbě znící s ostrovů jezírka. Ostrovy byly magicky illuminovány. Pavillony malými lampičkami až na nejvyšší bod střechy opatřeny. Nad vchody byla upravena veliká A ze světel. Dne 25. srpna 1880 byl slavnostní oběd pod košatými stromy parku při císařském letohrádku Hellbrunn, vynikajícím svými světoznámými vodotrysky a pod. I zde přípitků nebyl nedostatek. Zejmena použil předseda dr. Vojtěch Hermann okolnosti, že na ten den připadla památka sv. Ludvíka, k ovaci, kterou prokázal našemu dru. ryt. Aullovi a předsedovi slavnostního komitétu solnohradského dru. Ludv. Hermannovi, kteří oba byli předmětem největší úcty a vážnosti. Posléz odbýván v „Cursalu“ ještě večer na rozloučenou a tím slavnosti ukončeny. *Dr. Nejedlý.*

Jmenování. Ministeriální rada J. Edelmann jmenován byl presidentem c. k. zemského soudu mor.-slez. v Brně; Ludvík Havlíček, okr. soudce ve Veselí, jmenován zemským radou u c. k. kraj. soudu v Táboře; Jos. Grohmann, adj. u c. k. zem. soudu v Praze, jmenován okresním soudcem v Dobříši; J. Chlum, adjunkt u c. k. okr. soudu na Smíchově, jmenován c. k. okres. sudím ve Skutči; Josef Bauše, c. k. adj. v Hořicích, jmenován adjunktem u c. k. kraj. s. v Budějovicích; T. Ruml, ausk. u c. k. okr. s. v Karlíně, jmenován adjunktem u c. k. zemského soudu v Gorici. Auskultanti povýšeni za adjunkty: Josef Lukš pro Přísečnice (Presnitz), Fr. Pranský pro Jablonec, dr. R. Wunder pro Ludici, Václav Ruml pro Hořice, V. Schwarz pro Strakonice, Ad. Wagner pro Tannwald.

Přesazeni byli: zemští radové H. Šerer od c. k. kraj. soudu na Horách Kutných k c. k. obch. soudu v Praze, Rudolf Sedláček od c. k. kraj. s. v Ml. Boleslavi a Fr. Hanuš od c. k. obch. s. v Praze k c. k. zemskému soudu v Praze; dále Jos. Melcer, knihovní u c. k. kraj. soudu v Hradci Králové, přesazen a povýšen za přednostu pomocných úřadů c. k. kraj. soudu v Písku.

O právech městských m. Brikcího z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním.

Píše dr. Jaromír Čelakovský.*)

V dějinách právních jednoho každého národa zvláštní vážností vynikají jmenovitě ony okamžiky, kdy národ od pouhých právních obyčejův a zvyklostí ku psanému právu přechází a kdy právo, doposud pouze několika jednotlivcům přístupné a v několika málo opisech chované, poprvé tiskem se vydává a rozšiřuje, všeobecným majetkem národa tak se stávajíc.

Třebas pohnutky takového rozvoje právního nebývaly všude stejné a vždycky chvalitebné; přece právní historie všech národův, odkazujíc nyní souhlasně rozšířené druhdy domněnky o zlatém věku člověčenstva, kdy ještě ono žilo šťastně a blaženě beze všech zákonův a ouvazkův, do říše báchorek, považuje každý opravdový skutek, kterým právní obyčej byl přinucen ustoupiti psanému právu a známost práva počala se tiskem šířiti, takže od té doby neznalostí práva nikdo se vymlouvati nemohl a soudcové byli vázáni souditi dle platného práva, aspoň v tomto ohledu za skutečný pokrok v uskutečňování idey práva; ano ve většině případův za důležité vítězství práva samého nad libovůlí.

Úvaha tato pobádá badatele v oboru dějin domácího práva, aby věnoval zvláštní pozornost též prvnímu vydání práv městských tiskem ve vlasti naší, jež se roku 1536 v Litomyšli bylo stalo a aby snažil se o vypátrání důvodův, jež přiměly vydavatele mistra Brikcího z Licska k vytištění těchto práv, jakož i o zodpovídání celé řady otázek, jež s vydáním tím souvisejí. Opětné vydání pak

*) Předneseno v podstatě v kr. české společnosti nauk dne 13. ledna 1879.

městských práv nákladem Právnické Jednoty v tomto roce podniknuté, velice usnadnilo tento úkol a zároveň stalo se povzbuzením, aby povaha a obsah tohoto právního pramene podrobně probádány a jeho význam pro dějiny domácího práva náležitě oceněn byl.

I.

Skoro všichni, kdo se u nás obírali domácími dějinami právními, věnovali více neb méně též pozornost Brikcího právům městským; avšak na otázky, jaký jest obsah těchto práv a v jakém poměru nalezají se k starším pramenům práva městského, různé dávány byly posud od nich odpovědi.

Ačkoliv Hanka sestavuje seznamy právních rukopisův už r. 1841 poznamenal,[1]) že se po celých Čechách a na Moravě rozšířila „práva městská tak zvaná jura originalia, na nichž se zvláště práva brněnská a práva hornická jihlavská vytvořila“ a že „cursus ciuilium sententiarum, běh městských výpovědí 1536 v Litomyšli skrácen od Brikcí z Licka vyšel“; přece vynikající jinak právní historik Rössler, vydávaje r. 1845 statutární právo Pražské ze XIV. století byl toho mínění, že práva městská z r. 1536 jsou vlastním dílem Brikcího, obsahujíce staré Pražské právo. Při tom sice přiznával, že Brněnský liber sententiarum měl důležitý vliv na obecní zřízení v Praze; avšak nicméně snažil se dokázati, že jednotlivá ustanovení statutárního práva Pražského ním vydaného souhlasí s ustanoveními díla Brikcího.[2])

---

[1]) V „Přehledu pramenův právních v Čechách“, vydaném v aktech kr. české spol. nauk, řady V., dílu 2. str. 152. — Na následující str. 153. vypočítává opět mezi právy městskými na prvním místě „Cursus civilium sententiarum. Běh městských výpovědí Přemysla Otakara II. (sic!)“ a poznamenávaje opět, že právo to Brikcí r. 1536 tiskem vydal, dokládá: „S malou změnou jsou to práva brněnská, jihlavská, kutnohorská, pražská, hradecká atd.“ — Zdá se, že Hanka znal, co před ním r. 1778 Adauctus Voigt v Acta literaria Bohem. et Morav. vol. I. str. 50. o věci té pověděl, když byl sbírku Brněnskou s právem Brikcího porovnal. Praví tam: „Nam si codicem juris municipalis, quem M. Briccius de Ličzka quondam juris doctor in academia Pragensi, postea consul Pragensis primus omnium ex autographo latino bohemice vertit, ediditque Litomisslii a. 1536, conferamus cum nostro hoc Brunensi, ad verbum fere, si casus singulares excipias, convenire deprehendentur.“

[2]) Rössler „D. Rechtsdenkmäler“ I. str. XXIII. a XXIV.

Z mezí obou těchto náhledův vybočil Jičínský, považuje městská práva Brikcího za „nejprvnější provedený pokus o zavedení práva římského do Čech" a dokládaje o nich, že „obsahují veškerá občanská, podle knih císaře Justiniána sebraná práva." Brikcímu prý se jednalo při sepisování jich o „znárodnění práva městského" a proto zmocniv se právní látky římského původu, utvořil z ní knihu systematickou, „ježby právo municipální a to ponejprvé v úplnosti a v přísném rozumu obsahovala." Vůči zemskému právu bylo třeba i městské právo důstojněji vzdělávati, neboť stav posavádního zákonodárství ve městech byl prý velice neutěšený. „Tuť byly" dokládá spisovatel „Constitutiones civitatis Pragensis a Registrum seu Cursus civilium sententiarum jediné a to bídné (!) výrobky, jež nám doba předešlá podává. Obě knihy ani jméno zákona nezasluhují, nejsouce nic jiného, než sestavená a podle abecedy uspořádaná sbírka výnosů a nálezů konšelských, aniž tolik vlastních, jako cizoměstských. Kompilace tyto nebyly ani původní ani rázné, při tom národu cizé a odrodilé."[3])

Antonín Lepař uveřejňuje r. 1868 v mnohém ohledu pozoruhodný „Přehled zevnějšího vývoje městského práva v zemích koruny České", navrátil se opět k mínění Rösslerovu. Praví, že r. 1536 bylo „na rozkaz pražské rady městské zvláštní právo městské a sice v jazyku českém od učitele Brikcí z Licska sepsáno", jsouc „na základě staropražských stanov a tenkrát všeobecně známých a rozšířených brněnských výroků kmecích" spracováno. Právo to „výroky pražských a brněnských kmetův v soustavný celek uvedlo;" avšak na dlouhý čas tehdejším poměrům a potřebám nevyhovělo.[4])

První, kdož opustil pole pouhých domyslův a započal porovnávati text práva Brikcího se staršími právními prameny městskými, byl Emler ve článku „Právo měst českých, zvláště pak Starého města Pražského." Ukázav, kterak v 15. století na Starém Městě užívalo se skrácené sbírky nálezův brněnských zv. „Cursus" neb „Liber sententiarum civilium" jako práva podpůrného; opřel se mínění, žeby Brikcího práva městská obsahovala místa z Pražského práva statutárního aneb byla spracováním práva římského

---

[3]) Jičínský, „Vývin českého právnictví" 1862 str. 152. a 154. — Srov. též téhož článek o právu městském v Slovníku naučném díl VI. str. 875.

[4]) Právník VII. str. 329.

a shrnul výsledky svého porovnávání v tato slova: „Všímneme-li si lépe díla Brikcího z Zlicka, přesvědčíme se, že první čtyry listy textu jsou tak zvaná „Práva konšelská", ostatní pak text až ku konci kapitoly LXXI. a první kus kapitoly LXXII. jsou překlad sbírky právní Cursus civilium sententiarum." O tomto konci práv městských až na dvě Klementiny byl Emler v pochybnosti. Nalezají se tam totiž ustanovení, která v brněnské sbírce nepřicházejí a proto podotknul o nich všeobecně, „že z nich některé patrně pocházejí z práv jihlavských, původu pak jiných udati neumíme."[5])

S míněním jeho celkem souhlasil Ott ve svých výtečných dějinách recepce kanonického práva v zemích českých,[6]) poukazuje k tomu, kterak činnost konšelův Pražských jakožto vyššího práva městského přirozeně k tomu asi vedla, aby se při nalezání užívalo nejdůležitějšího právního pramene skupiny jihoněmecké jako podpůrného práva. Proto prý Brikcí vydal sbírku nálezův Brněnských jako domnělé Pražské právo tiskem, změniv text pouze v některých kusech, jež se hmotného soukromého a trestního práva týkaly, ve shodě se starým statutárním právem Pražským a rozmnoživ jej některými ustanoveními, jež se v Pražském kodexu nalezají. Třebas publikace neměla prý ráz úřední, přece valně přispěla k šíření se cizého práva procesuálního v městech českých.

Výsledkův badání Emlerova a jmenovitě poznámky jeho, že některá ustanovení z práv Jihlavských pocházejí, povšimnul sobě náležitě též Czyhlarz, uveřejniv r. 1878 zajímavé pojednání o soudním řízení na základě brněnské knihy nálezův a Brikcího práv městských.[7]) Pronášíť na jednom místě svého pojednání tento úsudek o povaze Brikcího právní knihy: „Dass wir es wirklich mit dem liber sententiarum, mit a. W. mit Brünner Recht zu thun haben, beweist eine Vergleichung des Brictius'schen Werkes mit dem Brünner Schöffenbuch. ... Doch darf nicht verschwiegen werden, dass es nicht blos Brünner Recht ist, welches uns bei Brictius entgegentritt, es finden sich daselbst zahlreiche Stellen, die dem Brünner Schöffenbuch fremd sind; — diese sind auf das Iglauer Recht

---

5) Právník IX. str. 45. a násl.
6) „Beiträge zur Recept.-Geschichte" 1879 str. 180. a násl.
7) „Das Brünner Schöffenbuch und die knihy městských práv des Brictius von Ličsko. Ein Vortrag gehalten von Prof. Dr. Carl Czyhlarz."

zurückzuführen, indem sie meist wörtliche Uebersetzungen Iglauer Urtheilssprüche enthalten." Czyhlarz přivedl na to několik dokladův, že některé články vzaty jsou z práva Jihlavského; avšak aby byl porovnal sborník Brikcího s materiáliemi Jihlavskými a vůbec s předcházejícími právními rukopisy, to bylo mimo úkol jeho stručného pojednání.

Jireček vydávaje letos po druhé tiskem „M. Brikcího z Licka Práva Městská", porovnal jednotlivé články s brněnskou právní knihou, jež Rössler r. 1852 pod názvem „Das Schöffenbuch" byl uveřejnil a provedl v celé knize revokací k této sbírce nálezův Brněnských. Spůsobem tím opětně na jisto postavil, že jest v Brikcího právu mnoho článků, jež v Brněnské knize nálezův nepřicházejí a o povaze těchto článkův vyslovil se v ten smysl, že prý jsou to nálezy Kutnohorské, neboť „Brikcí při díle svém užil také Kutnohorského práva i vložil četné kusy z něho do sbírky své, jakž o tom sám praví." K tomu pak na jiném místě doložil, že Staré Město Pražské užívalo sbírky Brněnské a že „právo Starého Města jest základem díla Brikcího; ba dokonce i exemplář práva toho latinský, jenž podnes chrání se v archivu Staroměstském, vzat jest za podklad."[8])

Z přehledu tohoto seznáváme, že sice ustálilo se u nás mínění o tom, odkud většina ustanovení v právu Brikcího pochází; že však o účelu a dosahu vydání tohoto práva tiskem, jakož i o poměru jeho k právu Pražskému náhledy sobě dosti odporují a že jmenovitě o značném počtu článkův tohoto práva — a jest jich něco přes sto — panuje posud spor, odkud a jakým spůsobem se do právní knihy Brikcího dostaly.

Doufaje, že bude možno záhadu tuto konečně rozřešiti aneb aspoň objasniti prozkoumáním a porovnáním právních sbírek a rukopisův, jichž se před r. 1536 ve městech našich užívalo, pustil jsem se do této práce a sděluje tuto výsledky badání svého o poměru Brikcího díla ku starším pramenům právním, mohu z předu už poznamenati, že podniknutá práce poskytla jak mnohou kořist pro dějiny domácího práva, tak i mnohé světlo o povaze právní knihy Brikcího; neboť z toho, co Brikcí ze starého práva ponechal, co změnil neb co vynechal, můžeme důvodně souditi na záměry, jež při vydávání práv městských sledoval.

---

[8]) Druhé vydání Jirečkovo. Předmluva str. XXVI. a vysvětlivky str. 482.

Při badání tom i životopisné zprávy o vydavateli, i předmluvy jeho k právům městským byly spolehlivými průvodčími.

Víme? o Brikcím, že stav se r. 1513 mistrem na učení Pražském, odbýval tam od té doby čtení, až r. 1516 proměnil „živnost a byt svůj", přijav úřad rádního písaře na Novém Městě Pražském. V úřadě tom setrval pouze dvě léta, neboť když r. 1518 vešla obě města Pražská, Staré a Nové v jednotu, tu zvolen jest do spojené rady a zasedal v ní od té doby nepřetržitě až do bouřky Pražské r. 1524, jež jak známo neblahé i pro něho měla následky. Na to, žeby současně býval kancléřem Starého Města, dokladův není. Vyváznuv z vězení, usadil se v Hoře Kutné, kdež 18. října 1529 přijal úřad třetího písaře rádního, vymíniv si pouze, aby více na úřad konšelský volen nebyl, „poněvadž toho syt jest." Na úřadech písařských v Hoře Kutné byli v ten čas mistr Pavel Vodolenský a Jan Šatný, oba asi od r. 1526 a s nimi uzavřel Brikcí přátelský svazek, užívaje jich pomoci při srovnávání práv městských. V této hodnosti městského písaře Kutnohorského nalezáme pak Brikcího až do listopadu r. 1531, kdy do Prahy se navrátil, byv jmenován písařem při soudu hejtmanském; asi r. 1534 konečně povýšen byl za písaře soudu komorního a v úřadě tom setrval až do své smrti, kteráž ho 16. listopadu 1543 zastihla.[9])

Patrno, že Brikcí měl do r. 1536 příležitost i povinnost důkladně se obeznámiti s prameny městského práva, jež se chovaly na radnicích Staroměstské, Novoměstské a Kutnohorské a tato známost práva městského byla mu i nevyhnutelnou v úředním postavení jeho při soudě hejtmanském a komorním, kamž rozepře městské ku přesouzení přicházely.

Kdyby ani nebylo jiných dokladův na to, už z povahy věci samé musilo by se tedy souditi, že Brikcí vydávaje r. 1536 „práva městská" užil při tom právních rukopisův hlavně Pražských a Kutnohorských, jež mu přístupny byly. On však sám v jedné i druhé předmluvě ku knize práv městských, již pod jmenem Starého Města Pražského byl vydal, výslovně se též o tom zmiňuje.

---

[9]) Srv. Josefa Jirečka „Životopis mr. Brikcího z Licka" v druhém vydání práv Brikcího a moje „Příspěvky k životopisu m. Brikcího z Licska" v Č. Č. Mus. 1880 str. 489. a násl. — V příčině kancléřství Staroměstského srv. zprávu pokračovatele Hájkovy kroniky v Čas. Č. Mus. 1845 str. 342.

Praví v předmluvě k purkmistru a radě Starého Města Pražského ze dne 2. ledna 1536,[10]) že vydaná ním „práva jistě neměla by od latinských starých a zvlášť v rozumu (čehož vykladač najviece šetřiti má) proměnná býti; neb jsou se vší pilností, pokudž čas jest mi (mimo zvláštní péče a ouřadní práce) slúžiti mohl, vykládána a řiezena, a potom s pomocí mistra Pavla Vodolenského a Jana Šatného, na ten čas písařuov rádních na Horách Kutnách, mužuov jistě v právích městských vyučených a zvyklých, i po jiných exemplářích bedlivě korigována. Ač neodpierám, aby se někde nedostatek najíti neměl . . . Ale mně ne jako práv skladateli, ale jako vykladači nenáleželo se jináč zachovati, než pokudž jest v latinském, aby to tak na česko vyloženo bylo.“ Slova tato různý výklad připouštěla o podílu, jakýž Brikcí měl na pořízení těchto práv, a to tím více, když on sám dvojsmyslné prohlášení své ještě opatřil dvěma marginálními poznámkami: „Práva tato z latinských přeložena“ a „Omluva“.

Přeložil Brikcí sám tato práva z latinského anebo pouze opravil a vydal starší některý překlad? A která jsou ta „latinská stará“ práva, od nichž se český text prý ničím nerozeznává, třebas by ona v mnohém ohledu byla nedostatečná? A jsou-li to „knihy městských práv Starého Města Pražského a jiných měst království Českého, k témuž právu náležitých“, jakž Brikcí práva svá původně nazval, k čemu bylo třeba mu „omluvy“?

Odhaluje nám v tom i jiném ohledu roušku tajemství velmi zajímavě druhá jeho předmluva ku králi Ferdinandovi, kterou viděl se nucena 9. června 1536, tedy asi dva měsíce po vydání práv městských, sepsati a vytisknouti.[11]) V této předmluvě, jakž níže obšírněji o tom promluvíme, líčí Brikcí „povahu utrhačuov“ svých, bráně se proti „neupřímným lidem, kteříž z nepříčiny příčinu obmysliti umějí“ a činí sám upřímnější vyznání o původu práv nedávno od něho vydaných, nežli v první předmluvě byl učinil. Obrací se tu přímo ke králi a prohlašuje: „A protož, najmilostivější králi, já, což teď tu chválím, k tomu sem byl mysl svú přiložil a práva tato městská obecná z latiny do češtiny, nemalý čas, za onoho nevinného neštěstí mého nemaje co činiti, nad tiem sedě, s pilností jsem vyložil, zřídil a zregistroval . . . Neb to

[10]) Druhé vydání str. 11.
[11]) Tamže str. 5.

jistě viem, že se s latinským, celým, pravým, starodávním exemplářem, zvláště v rozumu, čehož každý vykladač najviece šetřiti má, srovnávají. Neb jsou i potom s pomocí jiných dobrých latiníkuov a v právích zvyklých i po jiných exemplářích českých starých bedlivě korigována." A po straně opět opakuje, že „práva tato jsou z latinských přeložená a pilně korigována" a nazývá svrchu položené prohlášení „konklusí."

Takto tedy Brikcí sám předešlé své výroky poněkud poopravil; nemluví už více o „právech Starého Města Pražského", nýbrž o „obecných právech městských", jež prý se úplně srovnávají s „latinským, celým, pravým starodávním exemplářem" a dokládá k tomu, že text svůj „po jiných starých českých exemplářích" opravoval. Správněji by byl se pronesl, jak ihned ukážu, kdyby byl krátce pověděl, že při vydávání právní knihy své použil starého českého překladu, jejž porovnal se starými latinskými rukopisy a jmenovitě doplnil podle starodávného latinského exempláře práv městských a při tom, že užil pomoci „jiných dobrých latiníkuov". Kde tyto staré latinské a české exempláře hledati sluší, o tom nás sám dostatečně poučuje, když praví, že práva ta „z latiny do češtiny, nemalý čas, za onoho nevinného neštěstí svého, nemaje co činiti, nad tím sedě, s pilností vyložil." Vímeť, že Brikcí po čas vyhnanství svého v Kutné Hoře se zdržoval a tak tedy vlastní slova jeho odkazují nás v první řadě k právním rukopisům kutnohorským, jakožto ku pramenům, z nichž on za pomoci tamějších dvou písařův městských práva městská sestavil a pro tisk upravil. K tomu přistupuje, že Brikcí na několika místech své knihy dovolává se „práva Horníkuov na Horách Kutnách" a i „práva Velikého a hlavnieho města Pražského";[12]) což opět objasňuje nám, kde hlavně Brikcí konal podrobnější studia o právu městském.

---

[12]) na př. v kap. LXVI. 1. a 2. a LXXII. v článku „o falešných penězích." — Též čl. 1. kapitoly IV. jednající o „odvolání" opatřen je důležitou glossou „V právích Horníkuov takto se dokládá, že dosti jest, aby s místa neodcházel, lečby neb se odvolal aneb orteli místo dal. Libro quarto." — Litovati sluší, že takovéto marginální rubriky, kteréž na několika místech jsou skutečnou glossou, nebyly otištěny v novém vydání Brikcího práv. Následkem toho bude právním historikům stále ještě třeba přihlížeti též k starému vydání.

Skutečně také z právních rukopisův, jichž se užívalo na soudech v Starém Městě Pražském a v Kutné Hoře, jakož i z těch rukopisův, jež se odtud do jiných měst českých dostaly, nabýváme úplného světla o genesi onoho práva, jež v Brikcího knize přichází.

II.

Především třeba se nám zmíniti o „právech konšelských" čili „o právech samým konšelům náležitých", jež Brikcí před vlastní „Práva Městská" položil. Tato práva o 49 článcích vyňata jsou venkoncem ze statutárního práva Pražského. A sice prvních 18 článkův vyhlášeno bylo na Starém Městě okolo r. 1380 pod názvem „Statuta consilii civitatis Pragensis" a zachoval se nám netoliko německý, nýbrž jak důvodně se souditi může, i současný český jich text.[13]) Původní toto sepsání konšelských práv rozmnožováno bylo pozdějšími nálezy obecními v téže příčině vydanými. V druhé polovici XV. století opsal některý písař do nejstarší knihy privilegií a statut Starého M. Pražského nejprvé 18 zmíněných článkův a později připsal k nim ještě 16 článkův[14]) z právní knihy, jež

---

[13]) Německý text nalézá se v Liber vetustissimus č. 993. str. 203., odkudž Rössler statutární právo otisknul a tudíž i tento statut v Deutsch. Rechtsdenkmäler I. na str. 88. Nejstarší český text nalézá se, pokud víme, v právním rukopisu m. Německého Brodu z konce XIV. století, nadepsaném „Stará práva česká 1372" (rok je nesprávně udán), jenž obsahuje mimo práva konšelská též český překlad druhé části Švábského zrcadla a některá privilegia Německobrodská. Začátek zní: „Nayprve ze wsselykaky konssel ma poslussen byty purgermystra a purgermistr jma pylnye znamenaty, aby wsselikakeho konssela na rzeczech, na poselstwych y na gynych przech y wyeczech, kterez sye rady dotyczye neb dotknuty mohly tak mnoho nutyl k praci yakozto druheho." — Text tento nalezáme pak celkem slovně ve skvostném právním rukopisu Pražském str. 97., jejž Tomek, Děj. Pr. II. str. 308. do r. 1413—1419 klade, a sice pod nápisem: „Počínají sě práva města Pražského a najprv o konšělech, kterak sě mají měti v radách" a s koncem: „Konec řádu a práv konšělských," za nimiž rovněž druhá část Švábského zrcadla následuje." V této spůsobě pak rozšířilo se právo to ve velkém počtu rukopisův po městech českých.

[14]) Liber vetustissimus č. 993. str. 170. Těchto 16 později připsaných článkův = Brikcího právům konšelským první větě čl. XXII,

na základě statutárního práva Pražského v husitských válkách sestavena a v novější době přezdívkou „Soběslavská práva“ obdařena byla. Brikcí pak pojal do „práv konšelských“ netoliko těchto 34 článkův, nýbrž připojil k nim ještě dalších 14 článkův z práv Soběslavských čili práv Starého Města Pražského.[15])

A tak tedy čl. I—XVIII práv konšelských v Brikcím = Statuta consilii; čl. XIX = čl. 19—25 Soběslavských práv (Výbor str. 317. ř. 1.—31.); čl. XX = čl. 26 (tamže str. 317.—318); XXI = 27, XXII = 28. a 29., XXIII = 30, XXIV = 31 (str. 318); XXV = 32 (str. 319.), XXVI = 33, XXVII = 34, XXVIII = 35, XXIX = 36, XXX = 38, XXXI = 37, XXXII = 39, XXXIII = 40 (str. 319), XXXIV = 41 (str. 320.), XXXV = 42 a 43, XXXVI = 44, XXXVII = 45, XXXVIII = 47, XXXIX = 48 (str. 320.), XL = 49 (str. 321.), XLI = 52 a 53, XLII = 55, XLIII = 56 (str. 321.), XLIV = 57 (str. 322.), XLV = 58, XLVI = 60 (str. 322), XLVIII = 113 (str. 331.) a XLIX = 80 (str. 325.).

Novými kusy v právech konšelských Brikcího jsou pouze čl. XLVII. o hostinách a dodatek ku čl. XLVIII. o udělování městského práva, o nichž však není pochybnosti, že rovněž převzaty jsou z některého snesení obce Pražské.[16]) Zmínky zasluhuje, že čl. XXXIV. o právu krále udíleti milost po vynesení ortele, zní v Soběslavských právech jináče, a sice: „Vězni dokud muož milosť učiněna býti. Dokudž konšelé na vězně ortele nevyřknú, mohú jemu milosť učiniti; pakli ortel vyřknú, nemuož již jemu žádný pomoci než mocná ruka, jakožto knieže nebo král.“ Ostatní články v tomto oddílu Brikcího až na malé odchýlky srovnávají se s původním zněním práv konšelských a Soběslavských. Některých článků „práv Soběslavských“ však Brikcí nepřijal, ačkoliv

---

XXIV, XXV, XXVII—XXXII, XXXV—XXXVII, XLI, XLII, XLV a XLVI. — Při čl. XXVIII. o šeptání konšelův v radě připsáno „Proti tomuto právu často se hřeší.“

[15]) Z práv těch uveřejnil Erben ve Výboru liter. české str. 315.—346. články 14.—179. a 11.—13.

[16]) Čl. XLVII. souhlasí na př. s privilegiem, jež král Václav IV. 28. července 1397 Litoměřicům udělil a v němž pod pokutou 20 hřiven nařizuje, „das furbas mer ewiclichen zu einer iglichen Hochczeite nicht mer frunde sein sullen, dann zu czweyen Tischen, einen Tisch von Mannen, den andern von Junkfrawen vnd Frawen“ (Pelzl, Wenceslaus Urkundenb. Nr. CXXXVI.).

jednají též o úřadech městských, jmenovitě čl. 14.—18., 46., 50., 51., 54. a 59. Články ty obmezují v jistém ohledu panovníka při obnovování rady na Starém Městě, ustanovujíce, že žádný Němec, který by česky neuměl, nemá býti ani purkmistrem, ani konšelem a že král osobně má radu obnovovati, při čemž v jeho ruku má purkmistr pečeť městskou odevzdati a od něho mají konšelé přísahu bráti. Rovněž úmyslně vynecháno asi ustanovení, že „rychtář nejmá v radě sedati mezi pány.“ [17])

III.

Postavivše takto na jisto, že práva konšelská jsou vyňata ze starého práva Pražského, přikročme k dalšímu rozboru právní knihy Brikcího. Tu pak mají pro poznání rozvoje onoho městského práva, jehož známost se knihou tou u nás v Čechách valně rozšířila, zvláště důležitost následující rukopisy:

A) Rukopisy brněnské, jež obsahují sbírku nálezův konšelův brněnských ze XIV. století.[18]) — Jako v jiných městech, tak i v Brně zapisovány jsou nálezy soudní i obecní, jakož i naučení daná jiným městům do zvláštních knih, odkudž v polovici 14 století (před r. 1353), tedy v době, kdy i v Čechách působením císaře Karla IV. počala se zemská i městská práva sepisovati, brněnský písař Jan nejdůležitější materiál vyčerpal a použiv k tomu i jiných právních pramenův městské skupiny jihoněmeckého práva, nálezy brněnské v obšírnou právní knihu systematicky spracoval, která pro svou přehlednost i pro důkladný obsah velkého rozšíření a neobyčejné vážnosti ve městech českomoravských během času se dodělala. Kniha ta původně započínala: „Sententiæ subscriptæ diversis locis in Brunna jura requirentibus in scriptis sunt traditæ et ut facilius inveniatur, quod quæritur, secundum alphabeti ordinem sunt locatæ“ a obdržela později na sklonku 14. století název: „Manipulus vel directorium juris civilis et collectus per necessaria, quæ in ipso jure sunt contenta.“ [19]) Kompilátor ponechal případy soudní, jež před Brněnskou stolicí konšelskou

[17]) Výbor II. str. 315., 316. a 322.
[18]) Rössler, „Die Stadtrechte von Brünn“ str. XLII.—XLVI.
[19]) Tamže str. XLIII. a str. 1. — Jak známo, Rössler vydal knihu tu v druhém dílu „Deutsche Rechtsdenkm.“ pod názvem „Das Schöffenbuch“.

se projednaly, v celé úplnosti, spořádav je dle abecedního pořádku a zařadiv je do kapitol podle některé sumy neznámého italského praktika a kanonisty. Při tom doplnil a zdokonalil knihu svou mnohými články původního práva brněnského z r. 1243 (tak zv. jura originalia neb jak v Brikcím slovou „práva krumfeštní“),[20]) a některými ustanoveními práva horničího krále Václava II., práva římsko-kanonického[21]) a i Švábského zrcadla.[22]) Ve spůsobu spracování je patrna tendence opraviti městské řízení soudní ve věcech civilních i trestních ve smyslu práva kanonického a poněkud hájiti i moc konšelův na úkor moci zeměpanských úředníkův, jmenovitě rychtářův. Právní tato kniha — ať jenom k něčemu poukážeme — odstraňujíc poněkud formalismus v řízení soudním, vyslovuje se proti očistám a souboji, jakožto průvodním prostředkům, zjednodušuje přísahu očisťovací a považuje zmatek neb povisení při přísaze za pouhou praesumcí. Důkaz svědky a přísaha o skutku samém vůbec zatlačuje tu ústav očistníkův a přísežníkův a soudci náleží už uvažovati o věrohodnosti svědkův. K vůli zamezení a zjednodušení sporův zavádí se juramentum calumniae a apelace připouští se těmiže rozhodnými slovy, jako v právu horničím. V řízení a právu trestním krevní msta pomocí soudu konaná ustupuje větším dílem theorii odstrašovací; pokuty jsou mnohem krutější, než v původním právu brněnském a různé druhy hanebné smrti, jako zakopání za živa, lámání kolem, upalování, šmejkání koněm a j. v. mají patrný účel: odstrašování. Při tom vedle řízení obžalovacího zavádí se řízení z úřední povinnosti v těžkých případech trestních, ano i řízení inkvisiční s tajným vyslýcháním svědkův a s vyznáními na mukách platnosti se domáhá.

---

[20]) Srov. Jirečkovy „Vysvětlivky k textu“ na str. 482.—490. druhého vydání Brikcího práv.

[21]) V příčině recepce práva římsko-kanonického srv. Rössler l. c. str. XXXVI, XXXVII, CXIX—CXXVIII a Ott, l. c. str. 175.

[22]) Na př. čl. 403. (Rössler str. 185.) „de electione judicis“, jejž Brikcí v kap. XXXII 1 samostatně přeložil, vzat je slovně ze Švábského zrcadla čl. 86. (Lassbergova vydání). — I jednotlivé nálezy Jihlavské musily býti před r. 1353 v Brně známy, neboť německý nález v Rösslerově sbírce č. 112. pochází z Jihlavi a otištěn je v Tomaschek, Oberhof č. 164. — V tištěném exempláři však nález ten jest vynechán a rovněž v Brikcím.

Všechno to v ten čas bylo novotou a větším dílem důležitou reformou a tento opravný směr, jenž se všude v knize té zračí; příručnost její i stanovisko samosprávy městské, jež na tehdejší dobu dosti rozhodně bylo v ní hájeno, zjednaly sbírce té veliké obliby. V Čechách však, tuším, kniha ta v této obšírné formě byla velmi málo rozšířena a došla většího povšimnutí i tu teprvé pak, když okol. r. 1490 vyšla tiskem bez udání místa a roku, ano bez všelikého pojmenování.[23]) O Brikcím může se na určito tvrditi, že při vydávání práv městských měl některý text sbírky „Manipulus juris" před rukama, odkudž mnohá ustanovení staršího českého překladu doplnil a některé kusy na český jazyk asi sám přeložil. Při tom jest pozoruhodno, že v Brikcím přichází několik článkův, jež jedině v tištěném exempláři a opět jeden neb dva, jež pouze v pozdějších rukopisech sbírky brněnské se nalezají. Tak na př. známá „Joannis Andreae lectura arboris consanguinitatis" přichází v tištěném exempláři na str. CXXXVIII—CXLIII a byla odtud nejspíše Brikcím přeložena a do kap. LXIV čl. 7.—27. práv městských vložena. Naproti tomu čl. 403. Rösslerovy sbírky „de electione judicis" pojat jest do Brikcího knihy kap. XXXII 1, ačkoliv nepřichází ani v tištěném exempláři, ani v pozdějších dvou recensích, t. j. rukopisův B a C. Ostatně jsou i jiné na to doklady, že „Manipulus juris" byl počátkem XVI. století v Čechách znám.[24])

B) Skvostný pergamenový kodex archivu Pražského z r. 1413—1419.[25]) V rukopise tomto nalezají se vzácné památky staročeského práva zemského a městského a mezi jiným

[23]) Rössler l. c. str. XLVI.

[24]) V nejstarším překladu českém z r. 1468, o němž níže sub D. řeč bude, vynechána jsou leckdes jmena míst a osob, jež pouze v původní sbírce nálezů brněnských přicházejí a tu nad řádkami nalezají se pozdější přípisky (obsahující pojmenování těchto míst a osob), psané známou rukou Jindřicha z Chocemic, jenž byl ok. r. 1515 písařem kutnohorským (Dačický, Paměti I. str. 120. a 338.); na př. v čl. 643. (Brikcí L 2) připsáno je z Rösslera č. 575. „Joanni de Pelwic" nad „jednomu", „Gostel" nad „města" a „Jan" nad „on" a v čl. 669. (Brikcí LV 4) nad „přísežní z A." připsáno slovo „z Tišnovic" atd. podle Rösslera č. 601. — Přípisky ty nemohly do knihy té jináče se dostati, než tak, že Jindřich z Chocemic znal „Manipulus juris", a že porovnával jej s českým překladem. V archivech Kutnohorském a Pražském ale nezachoval se exemplář této obšírné sbírky.

[25]) Hanka Přehled č. 45.

na str. 149. započíná sbírka nálezův brněnských ve zkrácené formě za nápisem: „Iste liber cursus seu registrum ciuilium sententiarum intitulatur, quarum rubrice secundum ordinem alphabeti sunt posite, pro eo ut facilius lector studiosus super casu quocunque id inveniat, quod inquirit: Utrum actori et reo cedat tota dies capitulum primum." — Končí pak sbírka ta kap. LXXII. na str. 249: „Explicit liber sententiarum civilium pro re publica per varios casus expressarum; tituli autem casuum per registrum alphabeti in marginibus scripti per lectorem sunt querendi." Tato kniha nálezův městských, jakž se sama zove, rozdělena jest na 72 kapitol; na str. 148. opatřena jest seznamem těchto oddělení („Incipit registrum super cursum civilium sententiarum et sequitur secundum ordinem alphabeti") a od str. 249 až 253 doplněna jest známou Klementinou z r. 1355 o 12 článcích („Secuntur quedam quandoque ciuibus occurrentia secundum Clementem papam Sextum edita et tradita, nam ipse Clemens papa praescriptus pro clericis has institutiones anno ab incarnatione domini millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto publicauit, et primo de vita et honestate clericorum ab ipsis tenendas" a konec: „Explicit tractatus de vita et honestate clericorum per Clementem papam sextum editus.")

Obsah „cursus sententiarum" jest týž, jako v původní sbírce nálezův brněnských; avšak kdežto tam případy soudní široce se vypisují, zde pouze pravidla právní, jež v nálezích obsažena byla, s jinými právními ustanoveními v soustavný celek jsou uvedena. Druhá tato recense sbírky nálezův brněnských spořízena byla v Brně v druhé polovici XIV. století (před r. 1389), patrně od některého tamějšího písaře městského a rozšířila se v této zkrácené formě záhy po Čechách. Četné přípisky v rukopise Pražském, jakož i opotřebovanost právě oněch listův tohoto rukopisu, na nichž je cursus psán, dokazují, že na konšelském soudě Starého Města užívalo se této sbírky velmi hojně jako pomůcky při nalezání. Text, ač skrácen, těsně přiléhá k „manipulus juris"; skoro všechny články druhé této recense přicházejí v tomže pořádku i v první recensi s tou jedině změnou, že jsou rozděleny na kapitoly a doplněny sedmi novými články, jež v Rösslerově sbírce se nenalezají. Jsou to:

Kap. VI. 1. (v následujícím rukopise C schází a = Brikcí kap. VI. 1.) De arbitris et primo in quas partes compromitti possit: Diffinitum est, quod nec in pupillum, nec in minorem XXV annorum,

neque in furiosum aut surdum aut mutum compromitti debet. Si quis eciam judex sit, arbitrium recipere eiusdem rei, de qua iudex est, in se siue compromitti iubere prohibetur et si sententiam dixerit, non est danda pene prosecuto. Sunt et alii, qui non coguntur sententiam dicere, ut puta, si sordes aut turpitudo arbitri manifesta sit. Et nota: si arbiter, quicunque electus fuerit et post ea eo spreto partes ad alios arbitros inierint, primus est absolutus.

Kap. VI. 2. (= Brikcí kap. VI. 2.). De cautelis ad repellendum arbitrium iam receptum. Primo si fuerit infamis seu infamatus a litigatoribus aut inimicicie capitales inter eum et litigatores aut alterum ex litigatoribus intercesserint, siue quia mortem sibi minantur, siue de crimine capitali se accusant, siue cum vno ex litigatoribus hoc fiat, siue cum vtroque etc.

Kap. XXXII. 1. (= kutnohorsk. ruk. C č. 524. a Brikcího kap. XXXII. 8.). De judice et judiciis. Judex non aliter judicare debet, quam legibus aut constitutionibus aut consuetudine bona proditum est. Item judices ciuiles monachis et sanctimonialibus non sint iudices, sed amicabiles deo singularum ciuitatum episcopi, hec eadem racio est et in aliis clericis. Item si ad iudices agricolarum multitudo uenerit, quod ipsis possessoribus dampnum aliquis facit, cum festinacione debent eos a contentionibus absoluere et a litibus liberatos ad sua remittere. Item iudices non cogant partes, ut prompte et cum necessitate fiant litis contestationes, sed concedant decem dierum inducias. Item si captus pro maleficiis habet peccuniam et tam diu seruatur in carcere, quod in uite necessitates eam expendit, iudex ea carebit. Item nota, quod iudex temporalis potest clericum absoluere irrequisito episcopo, sed non condempnare, quod est contra regulam iuris que, dicit: Nemo condempnare potest, absoluere potest. In iudiciis publicis quilibet admittitur ad accusandum, subaudi qui ad hoc abilis est etc.

Kap. XXXIII. 4. (= Ruk. C čl. 564. a Brikcí XXXIII. 4. a 5.). De juratorum debitis. Jurati antiqui per quempiam pro debitis tempore ipsorum et per ipsos cum quocunque contractis forma iudiciaria impetuntur. Idem jurati possunt actorem eundem simplici eorundem iuramento, quod deo et hominibus pro iusticia facienda fecerunt, coram nouis iuratis uerbotenus non cruce tacta expresse euadere atque taliter et non striccius in hoc casu se purgare, ne juratorum per tales impeticiones honoribus fortassis derogetur. Item si adueniente electionis tempore iuratorum, prout superius expressum est, capitulo de electione, jurati fuerunt electi noui per antiquos et electionem eorum refutantes nec enim iurare nec in electionem consentire curauerint,

talis contumacitas seu temeritas merito tamquam arbitraria principis seu eorum dominii in emendis subiacebit. Debent eciam omnes jurati propter decentiam et urbis custodiam, si necesse fuerit ex casu noctis tempore pro consilio cause secrete conuenire, in ciuitatibus eorum et non extra muros ruralium more residentiam habere corporalem, ne reuerendissimus ordo ciuitatensium alicuius simplicitate puta extra muros residentis lusorius et tamquam distinctus reputetur. Numquam enim ciuitates et opida, si extra muros seu fossata viri in juratos eligerentur, proficerent, nec aliqualiter populorum sapientumque numerus susciperet incrementum.

Kap. XLIV. (= Rukop. C čl. 649. a Brikcí XLIV. 1.). De obligationibus. In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, presenti die debetur (L. 14. D. 50., 17.). Item qui alium daturum uel facturum aliqua promiserit, non obligatur. Item pupillus sine tutoris auctoritate obligare non potest, alium autem sibi obligari potest.

Kap. XLV. (= Ruk. C čl. 650. a Brikcí XLV. 1.). De officialibus. Officialibus custodiarum nocturnarum, portulanorum, preconum et consimilium juratis non est opus, ut accusent, sed ut solempniter coram judicio in reos agant et specialiter denuncient, dampnum dantes presentent nec de calumpnia iurent, quia sacramento, quod pro exercendo officio suo prestiterunt, statur nisi denunciatus contrarium probet, quia ex talibus temporibus et locis inuencio pro plena probatione habetur, sic dicunt leges.

Konečně ke kap. LXIV. připojen jest „arbor consanguineitatis ascendentium in genelogia“ a „affinitatis descendentium in genelogia“.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

K §. 916. ob. z. obč. a dvornímu dekr. ze dne 22. června 1836 č. 45. sb. z. s.

V rozepři Terezie Hrdé s Josefem Bílým v příčině neplatnosti vkladu exekučního práva zástavního pro kapitály 1000 zl. a 1000 zl. na polovici usedlosti č. p. 6. v Račicích vymoženého, s příslušenstvím nalezl c. k. měsťs. deleg. okres. soud v Plzni za právo takto:

Žalobkyně Terezie Hrdá se se svojí žalobou, dne 19. června 1878 pod č. 15920. podanou, a s konečnou prosbou v ní doloženou:

aby za právo nalezeno bylo: „že pohledávka Josefa Bílého 2000 zl. z platebního rozkazu c. k. kraj. soudu jakožto obchodního senátu v Plzni ze dne 22. ledna 1878 č. 1437. a 1438. s 6% úroky, ode dne 15. ledna 1878 jdoucími a s žalobními útratami 7 zl. a 7 zl. jest pohledávkou na oko, tudíž, že ho po právu není, že právo zástavní následkem výměrů c. k. krajského soudu jakožto obchodního senátu v Plzni ze dne 1. února 1878 č. 2147. a 2148. a c. k. měst. deleg. okres. soudu v Plzni ze dne 15. února 1878 č. 3637. a 3638. k rukoum Josefa Bílého, při polovici usedlosti č. p. 6. v Račicích, žalobkyni náležité, za směnečné pohledávky 1000 zl. a 1000 zl. se vším příslušenstvím quoad corpus et fructus vymožené, jakož i knihovní poznamenání exekuční sekvestrace nemovitosti této, jsou neplatná, že Josef Bílý povinen jest, aby co do obou těchto směnečných pohledávek 1000 zl. a 1000 zl. polovici usedlosti č. p. 6. v Račicích, žalobkyni právem vlastnickým náležitou, do původního knihovního stavu uvedl, jakož i rozsudku v přítomné rozepři vydanému ve 14. dnech pod uvarováním exekuce vyhověl a žalobkyni soudní náklady zaplatil," dokonce se odmítá a jest povinna, aby žalovanému zaplatila soudní náklady.

Důvody.

Žalobkyně, opírajíc žalobní své právo o §. 916. ob. z. obč. vypravuje, kterak přijala žalovanému směnky, na 1000 zl. a 1000 zl. znějící, jenom na oko, kterak on na základě těchto směnek sobě vymohl platební rozkazy a na základě těchto platebních rozkazů vklad exekučního práva zástavního a exekuční sekvestrace na její polovici usedlosti č. p. 6. v Račicích vydobyl.

Jelikož prý smlouva směnečná učiněna byla toliko na oko, vznáší žalobkyně prosbu svrchu uvedenou.

Žádost tato směřuje nepřímo k tomu, aby exekuční právo zástavní pro pohledávku tu 1000 zl. a 1000 zl. vymožené, za neplatné prohlášeno bylo. To by se však jenom tehdáž státi mohlo, kdyby žalovaný pro toto své právo zástavní žádného platného právního důvodu neměl.

Smlouva směnečná, jež dle tvrzení žalobkyně toliko na oko učiněna byla, pominula naprosto vynešením rozsudku, pokud se týče platebního rozkazu v moc práva vešlého, a nastala vynešením tohoto rozsudku, pokud se týče platebního rozkazu novace, totiž tak zvaná obligatio ex judicato.

Právoplatný platební rozkaz jest ale skutečným platným právním důvodem pro nabývání (exekučního) práva zástavního a nelze tudíž více tvrditi, že by toto právo zástavní bylo neplatné neb se na neplatném právním důvodu zakládalo.

Toto právo zástavní nebylo povoleno na základě nějaké smlouvy na oko snad učiněné, nýbrž na základě výroku soudcovského.

Ostatek zahrnuje žaloba a žalobní prosba v sobě implicite žádost, aby vklad exekučního práva zástavního prohlášen byl za neplatný, což dle odstavce 1. dvor. dekretu ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. zák. soud. dovoleno není.

Žalobkyně opomenuvši proti platebním rozkazům námitky své podati, neb z výměrů exekučních si stěžovati, musí si nyní důsledností z těchto v moc práva vešlých soudních listin dáti líbiti a ačli skutečně, jak tvrdí, původní smlouva směnečná jenom na oko učiněna byla, za to pykati, že svému odpůrci tak nebezpečnou dvousečnou zbraň svěřila.

Bylo tedy žalobu zavrhnouti.

Námitka, že žalobkyni platební rozkazy do vlastních rukou dodány nebyly, nevadí přítomnému soudnímu výroku, poněvadž žalobkyně nepopřela, že by jí výměry exekuční byly dodány bývaly.

Opomenula-li tedy ihned, jakmile jí exekuční výměry dodány byly a ona se tím o vydání rozkazů platebních dozvěděla, ve lhůtě, §. 12. odst. *a*) ministeriálního nařízení ze dne 25. ledna 1850 č. 52. ř. z. vytknuté, za restitucí k podání námitek proti platebním rozkazům žádati, neb na výměry, exekuční vklad povolovací si stěžovati, nemůže nyní námitku, že jí platební rozkazy dodány nebyly, platně činiti.

Zdali snad žalovaný proti úmluvě jednal a žalobkyně svým časem k němu žalobou pro náhradu škody, neb obohacení neb snad i v cestě trestní hleděti může, o tom nelze zde rozhodnouti.

K odvolání se žalující potvrdil c. k. český vrchní zemský soud rozsudek stolice první, pokud jím bylo vysloveno, že se žaloba Terezie Hrdé a konečná prosba její, aby žalovaný v příčině směnečných pohledávek 1000 zl. a 1000 zl. dřívější knihovní stav polovice usedlosti č. p. 6. v Račicích, žalobkyni náležité, opět zřídil, zamítá, ostatek však rozsudek ten změnil a dal místa prosbě žalobní pro případ, provede-li žalobkyně přísahou rozhodovací důkaz o tom, že ona se s žalovaným umluvila, že mu podepíše směnky na 2000 zl. pouze na oko, aby on je zažaloval, platební

rozkazy na usedlost č. p. 6. v Račicích quoad corpus et fructus žalobkyní a jejímu manželi Vojtěchu Hrdému, jakožto spoluakceptantovi náležitou, exekučně dal vložiti, aby lichváři, kterým její manžel Vojtěch Hrdý do rukou upadl, zhoršením hypothéky o 2000 zl. odstrašeni byli a Vojtěchu Hrdému dalších zápůjček nedávali, a že žalobkyně následkem této smlouvy obě směnky ddto. v Plzni dne 18. září 1877 na 1000 zl. a ddto. v Plzni dne 15. října 1877 na 1000 zl. co akceptantka podepsala.

Důvody.

Pakli udání žaloby na pravdě se zakládají, nemohl žalovaný směnkami žalobkyní přijatými, a platebními rozkazy na základě jich vydobytými i vkladem exekučního práva zástavního, na polovici usedlosti č. p. 6. v Račicích žalobkyni náležitou, žádného platného práva nabýti, poněvadž veškerá tato jednání jen na oko a k tomu účelu vykonána byla, aby se Vojtěchu Hrdému, manželi to žalobkyně další přijímání půjček stížilo, aneb, jak v žalobě se udává, aby se věřitelé zhoršením hypothéky odstrašili od propůjčování dalších zápůjček Vojtěchu Hrdému.

Tím stala se smlouva na oko, kteráž, jelikož nic nedovoleného neobsahuje, nýbrž naopak vyjádřuje snahu žalobkyně, aby marnotratného manžela svého před dalším přijímáním zápůjček ubránila, dle pravé své vlastnosti posuzována býti musí (§. 916. ob. z. obč.).

Okolnost, že žalobkyně platební rozkazy od c. k. krajského soudu jakožto obchodního senátu vydané, jakož i exekuční výměr v moc práva vejíti nechala, nemůže změniti povahu smluv, na oko, poněvadž bylo právě vymíněno, že žalovaný na základě přijatých směnek platební rozkazy sobě vymůže a pak na polovici usedlosti žalobkyni náležitou exekuci povede, aby věřitelům, kteří by snad od Vojtěcha Hrdého o další zápůjčky byli žádáni, odňata byla naděje, že by mohli od manželky jeho zaplacení dojíti.

Svědci žalobkyní vedení, potvrzují sice více okolností, z nichžto se dá souditi na uzavření smlouvy na oko mezi žalobkyní a žalovaným, přece však důkaz dle soudního řádu, jakéhož jest v civilním řízení zapotřebí, těmito výpověďmi proveden není, jelikož se tyto s žalobním skutkem přesně neshodují.

Jelikož tedy výpověďmi těchto svědků celý obsah smlouvy prokázán nebyl, žalobkyně však o tom také vede důkaz přísahou rozhodovací žalovanému uloženou, náleželo přísahu tu připustiti v uvážení, že, když se tento důkaz podaří, žalovanému žádného

titulu k pohledávkám a k vydobytým právům zástavním nepřísluší. V ten smysl změnil se rozsudek prvního soudce.

Naproti tomu není žalobkyně oprávněna, aby od žalovaného žádala, by dřívější knihovní stav opět zřídil, poněvadž se žalovaný k tomu smlouvou nezavázal a vůbec zde příčiny není, aby se mu toto, s výlohami spojené konání uložilo, pročež se v tomto směru rozsudek prvního soudce potvrdil, zároveň však, jelikož, jak již zmíněno, žalovanému, když se žalobkyni nabídnutý důkaz podaří, na dotýčné pohledávky žádného práva nepřísluší, bylo vysloveno, že žalovaný toho provedení knihovního pořádku dovoliti jest povinen, jelikož v žalobní prosbě zajisté také obsažen jest nárok aby provedení knihovního pořádku trpěl.

K dovolání se žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice.

Důvody.

Dlužno především poznamenati, že žalobní nárok, pokud se žalobkyně domáhá neplatnosti exekučního práva zástavního a exekuční sekvestrace, na základě vydaných směnečných platebních rozkazů vymožených, zjevně čelí proti ustanovením §. 1. odst. 2. dvor. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 45. sb. z. s. a nemůže na tom okolnost, že právě účel domnělého na oko uzavřeného jednání toho vyžadoval, aby dotyčné platební rozkazy v moc práva vejíti se nechaly, ničehož měniti, jelikož citované zákonní ustanovení všeobecně zní a ustanovení §. 61. ob. zák. knih., jehož se žalobkyně dovolává, již tím zde všeho významu postrádá, že v tomto zákonním ustanovení se předpokládá, že odpor proti vkladu na základě tvrzené neplatnosti vůbec dovoleným jest, což jak právě řečeno zde nikterak tvrditi nelze. Nedovolenost žalobní prosby ve směru uvedeném nemůže však i žádostí v první řadě činěnou: „že totiž pohledávka žalovaného 2000 zl. z dotčených platebních rozkazů jest pohledávkou na oko a, že po právu neexistuje“, zdvižena býti, poněvadž by to právě věcí žalobkyně bylo bývalo, aby jednání na oko, ač bylo-li takové, jakožto námitku proti platebnímu rozkazu k platnosti přivedla.

Není dovoleno užíti ustanovení §. 916. ob. z. obč. v ten smysl, by se soudcovský nález hned napřed na oko umluvil, a pak nálezu tomu odpíralo žalobou. K tomu ještě přichází, že žádost právě naznačená též tu vadu na sobě jeví, že se jí nedostává základu, totiž nálezu na neplatnost směnek pohledávku zakládajících. Kdyby

tedy i jednání na oko, jež žalobkyně tvrdila, dokázáno býti mohlo, nemohlo by přec žalobní prosbě ve směru udaném vyhověno býti, jelikož by nález takový sám o sobě byl beze všeho praktického výsledku.

Proto byl rozsudek druhé stolice změněn a nález prvního soudu opět uveden v platnost.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. srpna 1880 č. 7967.

Augustin Plischke.

Soud poručenský nemůže v nesporné cestě vysloviti neplatnost smlouvy poručence s osobou třetí.

Jan P. byl za šíleného prohlášen a byl jemu z tohoto důvodu ustanoven kurátor F. F. Jmění Jana P. pozůstávalo zejména z nemovitostí č. 26. v Ž.

Jan P. byl již v r. 1875 z blázince propuštěn, aniž by více jaká duševní choroba na něm se pozorovala; avšak teprvé výměrem ze dne 24. dubna 1878 bylo opatrovníku F. F. oznámeno, usnešení c. k. soudu krajského, že opatrovnictví se zbavuje, jelikož duševní choroba Jana P. přestala.

Po propuštění z blázince uzavřel Jan P. smlouvu postupní se synem svým Josefem P. a manželkou jeho M. P. dne 13. listopadu 1875, kterou postoupil část usedlosti své č. p. 26. v Ž. p. Josefu P. a manželce jeho M. P. za cenu 4547 zl. a výměnek, který si vyhradil. Tato smlouva byla před notářem vyhotovena a od všech kontrahentů zejména i od Jana P. i jeho opatrovníka F. F. podepsána a od notáře výslovně v legalisačné klausuli podotknuto, že Jan P. byl připuštěn k podpisu smlouvy proto, že on i strany toho žádali a on po celé jednání rozumně se choval a choromyslnost na něm pozorována nebyla. Notáři bylo uloženo, aby vymohl vrchnoopatrovnické schválení této smlouvy — toto protáhlo se však až do té doby, kde uznáno bylo, že choroba Jana P. přestala a F. F. opatrovnictví zbaven byl — následkem toho týmž výměrem byla smlouva výše uvedená žádateli vrácena, poněvadž příčina k vrchnoopatrovnickému povolení a schválení postoupení usedlosti č. 26. v Ž. odpadla. Jan P. odevzdal v skutku hned po uzavření smlouvy postupní živnost postoupenou Josefu P.

a M. P. nevyčkav schválení vrchnoopatrovnického. Josef a M. nastoupili ihned v držení a užívání tohoto statku a vypláceli výměnek Janu P.

Avšak hned po propuštění Jana P. z opatrovnictví, byl k žádosti téhož bývalý opatrovník F. F. výměrem ze dne 22. června 1878 poukázán, aby Janu P. veškeré movité i nemovité jmění dle inventáře odevzdal. Na to oznámil F. F. soudu, že tomuto rozkazu z výše uvedených důvodů pokud se týče usedlostí č. p. 26. v Ž. vyhověti nemůže, a zejména poukázal k tomu, že Josef a M. P. jsou v držení usedlosti č. p. 26. v Ž., že to Janu P. známo jest a že toto držení Josefa a M. P. by soudně chráněno býti muselo, a že on jsa již úřadu opatrovnického zbaven, legitimace k žalobě vlastnické postrádá. Z těchto důvodů žádal, aby byl dotyčný rozkaz zpět vzat a Jan P. se svými nároky na právní cestu poukázán.

Přes to nařídil c. k. okr. soud v H. stání k soudnímu nucenému odevzdání usedlosti č. p. 26. v Ž.

Stížnost na tento výměr k c. k. soudu vrchnímu v Praze podaná byla rozhodnutím ze dne 13. srpna 1878 č. 23238. zavržena a sice z

důvodu,

že smlouva postupní ze dne 13. listopadu 1875 neplatnou jest.

V mimořádné stížnosti k c. k. nejvyššímu soudu poukázal zástupce opatrovníka F. T. a zároveň i spolupodpisem k této stížnosti připojivších se manželů Jos. a M. P. mimo jiné k tomu, že dle §. 217. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. jen tehdáž poručník neb opatrovník poukázán býti má, aby vydal poručenci jmění tohoto, pokud jmění to nachází se v jeho rukou, že on však v přítomném případu usedlosti č. p. 26. v Ž. nedrží a že jí tedy vydati nemůže; že Josef a M. P. jsou osobami třetími, proti kterým se nemůže použíti prostředků donucovacích, kterých proti opatrovníku použíti by se mohlo; že vrchní soud nebyl oprávněn v cestě nesporné vysloviti neplatnost smlouvy ze dne 13. listopadu 1875 a to tím méně, ani manželé Josef a M. P. o tom dosud slyšeni nebyli, poukázáno dále k tomu, že by sám soud rozkazem k nucenému odejmutí usedlosti č. p. 26. v Ž. dopustil se rušení držby manželů Josefa a M. P. a že jediná cesta, kterou by držení usedlosti té manželů Jos. a M. P. odejmuto býti mohlo, jest cesta žaloby vlastnické od Jana P. vznešená na manž. Jos. a M. P.

C. k. nejvyšší soud obě srovnalé rozhodnutí nižších soudů zrušil a žádost Jana P. zamítl a jej na cestu práva poukázal.

Důvody.

Jan P. žádá odejmutí usedlosti Josefu a M. P.; že v držení této usedlosti se Josef a M. P. nachází, že tudíž dřívější opatrovník F. F. nemůže Janu P. tuto usedlost odevzdati, že otázka zda držení těchto jest pořádné a zda smlouva, na základě které Josef a M. P. usedlost tu drží — platnou je čili nic — nikoliv v nesporném řízení, nýbrž pouze dle předpisu §. 2. odst. 7. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. v cestě sporu se rozřešiti a o ní jednáno býti může.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 22. října 1878 č. 11845.

Dr. Tr.

K výkladu §§. 104. a 105. zák. trestního.

C. k. nejvyšší soudní co kassační dvůr po veřejném přelíčení dne 1. března 1880 odbývaném dal místo zmatečním stížnostem Šamuela B., Jakuba O., Jana M. a Františka K. z rozsudku c. k. krajského soudu v Uherském Hradišti ze dne 15. září 1879 č. 6717., jímž: 1) Šamuel B. zločinem zneužití moci úřední přijímáním darů ve věcech úředních ve smyslu §. 104. tr. z., 2) Jakub O. a 3) Jan M. zločinem svádění k zneužití moci úřední podle §. 105. tr. z., a 4) František K. spoluvinou na zločinu svádění k zneužití moci úřední ve smyslu §§. 5. a 105. tr. z. vinnými uznáni byli, — zrušil dotčený rozsudek první instance, odkázal trestní věc Šamuela B. na týž c. k. krajský soud k opětnému přelíčení a rozhodnutí, a uznal ihned v příčině obžalovaných Jakuba O., Jana M. a Františka K. podle §. 288. č. 3. tr. ř. za právo, že všichni tito 3 obžalovaní na základě §. 259. odst. 3. tr. ř. z obžaloby se propouštějí.

Důvody.

Soudní dvůr první stolice nalezl Šamuela B., obchodníka a bývalého starostu židovské obce v Uh. Brodě, vinným zločinem přijímání darů v úředních věcech, spáchaným tím, že on, aby co člen Uhersko-Brodské c. k. okresní školní rady svůj úřad konal,

při obsazení místa nadučitele v Nivnicích v roce 1874 od ucházeče o to místo, Jakuba O., přijal dar 350 zlatých a stejným způsobem při obsazení místa nadučitele ve Vlachovicích v roce 1876 dar 100 zl. od ucházeče Jana M. věnovaný a Františkem K. zaslaný.

Soudní dvůr uznal dále jmenované nadučitele Jakuba O. a Jana M. vinnými zločinem svádění k zneužití úřadní moci, spáchaným tím, že oni, ucházejíce se o jmenovaná nadučitelská místa, poskytli Šamuelu B., aby on, co člen c. k. okresní školní rady hlasoval pro ně, dary, a sice Jakub O. sumou 350 zl. a Jan M. sumou 100 zl., a že tím snažili se Šamuela B. co úředníka v případě propůjčení místa svésti k porušení úřední povinnosti.

Konečně odsoudil sborový soud první instance Františka K. pro spoluvinu na zločinu ve smyslu §§. 5. a 105. tr. z. z té příčiny, poněvadž on dar 100 zl. od Jana M. pro Šamuela B. jemu odevzdaný, Šamuelu B. dopisem zaslal a tím úmyslně přispěl k činu Janem M. zamýšlenému, jímž Šamuel B. k porušení úřední povinnosti měl býti sveden.

Tomuto rozsudku odporuje: I. Šamuel B. zmatečními důvody §. 281. odd. 5. a 10., II. Jakub O. a Jan M. z důvodů §. 281. odd. 5. a 9. *a*) a *b*), III. František K. zmatečními důvody §. 281 odd. 5. a 9. a resp. 10. tr. ř.

K č. 1. Dlužno předkem uvážiti, byl-li Šamuel B. co hlasující člen c. k. okresní školní rady vůbec podmětem zločinu v §. 104. a předmětem zločinu v §. 105. tr. z. uvedeného?

Všichni stěžovatelé snažili se sice dokázati, že v přítomném případě na otázku tuto záporně odpověděti sluší, a uváděli, hledíce k §. 281. odd. 9. a resp. 10. tr. ř. souhlasně, že prý vykonávání presentačního práva c. k. školní rady v příčině obsazování místa učitelského nelze považovati za jednání vládní, nýbrž za pouhé čestné právo, které oprávněný ani vykonati nemusí a které mu žádnou povinnost neukládá, že tedy člena c. k. okresní školní rady, Šamuela B. nelze pokládati za úředníka ve smyslu §. 101. tr. z., že ale také pojem propůjčení místa nehodí se na praesentaci učitele c. k. okresní školní radou, poněvadž definitivní jmenování učitelů neděje se oprávněným k praesentaci, nýbrž zemským školním úřadem, a že tedy na skutek obžalovaných užilo se omylem ustanovení §. 104., pokud se dotýče §. 105. tr. z.

Avšak tyto stěžovací důvody jsou bez základu a nesrovnávají se s rozhodujícími ustanoveními platných zákonů. Neb podle čl. 17. al. 5. státního základního zákona ze dne 21. prosince 1867

č. 142. ř. z. a podle souhlasného §. 1. říšského školního zákona ze dne 25. května 1868 č. 48. ř. z., bylo právo nejvyššího vedení a dozoru v příčině veškerého vyučování a vychování vyhraženo státu.

Dle §. 1. moravského zemského zákona týkajícího se dozoru nad školami ze dne 12. ledna 1870 č. 3. z. z., vykonává se právo školního dozoru státu příslušné místní, okresní a zemskou školní radou.

Zákon prohlašuje tudíž výslovně okresní školní radu za státní orgán, propůjčil jí z té příčiny prædikat císařská královská (§. 34.) a ustanovil v §. 24. tamtéž, že členové c. k. okresní školní rady za konfesionelní poradníky (Beiräthe) zvolení potřebují potvrzení zemského náměstka, a dále v §. 44., že členové okresní školní rady, nežli nastoupí svůj úřad, do rukou předsedy na místě přísahy slíbiti mají věrnost a poslušnost císaři, zachovávání státních základních zákonů a všech ostatních zákonů, rovněž svědomité plnění povinností.

Týž zemský zákon ustanovuje dále v §. 18., že přímo po místní školní radě vede dohlídku okresní školní rada, v §. 25., že okresní školní radě vzhledem ke všem veřejným národním školám přísluší onen obor působení, který podle dřívějších předpisů přináležel politickým okresním úřadům a dozorcům jednotlivých školních obvodů; tak obzvláště vedle jiných tam uvedených veřejných záležitostí pod č. 7. uprázdněná na školách místa prozatimně obsazovati, a při jich definitivním obsazení spolupůsobiti; říšský zákon prohlásil učení na veřejných školách veřejným úřadem.

Hledě k těmto ustanovením zákona, nelze o tom pochybovati, že okresní školní rada, vykonávajíc státní dohlídku nad školami, obstarává jednání vládní; že tedy obor působení okresní školní rady v §. 25. zemského onoho zákona uvedený obsahuje vládní jednání; že obzvláště jest to vládním jednáním, na školách uprázdněná místa obsazovati a spolupůsobiti při definitivním jich obsazování; že tudíž hlasující člen c. k. okresní školní rady z přímého nařízení povinen jest, aby jednání vlády obstarával, a že tedy pro každý případ Šamuela B. v této jeho vlastnosti dlužno pokládati za úředníka ve smyslu §. 101. tr. z.

V tomto směru užil tudíž rozsudek v stížnost vzatý na skutek Šamuele B. správně zákona.

Ale také výrok soudního dvoru první instance, že dotčená úřední moc Šamuela B. také čelila k propůjčování míst, zakládá se na správném výkladu zákona.

Moravský zemský zákon ze dne 24. ledna 1870 č. 18. v §. 6. ustanovil, že dosavadní præsentační právo školní obce na okresní školní radu přechází, a v §. 10., že k præsentaci oprávněná okresní školní rada během čtyř týhodnů, nejsouc vázána návrhem místní školní rady, vyvolí ucházeče, který nejvíce spůsobilým jí býti se zdá, a jej ihned, předkládajíc dotčené spisy, zemské školní radě oznámí.

§. 50. al. 4. říš. z. ze dne 14. května 1869 č. 62. ř. z. ustanovuje výslovně, že učitele jmenuje definitivně zemská školní rada, že ale tato školní rada jmenování præsentovaného, který zákonním požadavkům vyhovuje, jen tenkráte vůbec smí odepříti, když za vinu se jemu kladou takové značné mravní poklesky aneb skutky, pro které jmenovaný učitel může býti propuštěn.

Mimo tento jediný případ musí ale zemská školní rada, odvolávajíc se na præsentaci, jmenovanému učiteli vyhotoviti listinu o jmenování ve smyslu §§. 12. a 13. onoho zemského zákona.

Præsentace tedy v přítomném případě rozhoduje, když jde o propůjčení místa. Nehledě k tomu, nevyžaduje se ke zločinu podle §. 104. tr. z., aby úředníku, jemuž dar dán byl aneb dán býti má, příslušelo propůjčení místa, pokud se dotýče rozhodnutí samo; dostačíť, když on jenom povolán jest, aby podstatným spůsobem na př. jako referent aneb votant přispěl k rozhodnutí, jak to zjištěno jest o obžalovaném Šamuelu B. co členu okresní školní rady i podle v důvodech rozsudku přijatých skutečností, by on, totiž co taký člen pro obžalované učitele hlasoval, i podle svrchu uvedených ustanovení zákona.

Lhostejno jest, že oprávněný k præsentaci tuto nemusí vykonati, (poněvadž nevykoná-li on ji, podle §. 15. m. zems. zák. ze dne 24. ledna 1870 č. 18. z. z. školní zemská rada v jeho práva vstupuje), neb tím nemění se ničeho na povaze funkce okresní školní rady, jakožto veřejného úřadu a nečiní také obzvláště præsentaci pouhým čestným soukromým právem; neb byť i okresní školní rada měla na vůli, præsentaci vykonati čili nic, tedy má tu, kdy ji vykoná, každý zúčastněný člen povinnost, by svůj úřad věrně po daném slibu dle povinnosti a zákona plnil.

Byť i podle toho, co dosud svrchu uvedeno bylo, správně na skutek Šamuela B. by se užilo ustanovení §. 104. tr. z., tedy bylo přece i jeho zmateční stížnosti místa dáti a rozsudek, pokud i jeho se týče, zrušiti.

Neb sborový soud první instance opominul s náležitou určitostí zjistiti poslední známku zločinu, o niž tu ještě jde podle

§. 104. tr. z., že totiž Šamuel B. sice svůj úřad podle povinnosti plnil, že ale, aby jej plnil, dary přijal. §. 104. tr. z. žádá výslovně, aby úřad vykonán byl podle povinnosti, ale pouze za příčinou obdrženého aneb přislíbeného daru, úředník musí tedy povinné plnění úřadu svého závislým učiniti na takovém jednání, on musí tudíž výslovně aneb svým chováním mlčky, na př. tím, že váhá s vyřízením, že trvá v úmyslu straně nepříznivém atd. na jevo dáti, že jinak svůj úřad buď po zákonu buď vůbec ani plniti nebude.

Vůči této náležitosti zločinu přítomné zjištění soudu, že Šamuel B. dary přijal, aby co člen okresní školní rady svůj úřad plnil, nestačí k úplnému vyznačení zločinu podle obžaloby a k stanovení mezí mezi skutkem Šamuela B. a mezi zločiny §. 101. tr. z. a podvodu, jež přísněji se trestají, obzvláště uváží-li se, že v důvodech rozsudku zcela všeobecně se tvrdí, že Šamuel B. za příčinou darů oběma obžalovaným učitelům měl svým vlivem prospěti, a že tudíž takovým vlivem může se ovšem vyrozuměti i přispění nikoli trestu hodné a mimoúřední.

Když takto věci se mají, neshledal kassační dvůr v rozsudku v stížnost vzatém všechny ony skutečnosti, jež by přítomnému rozhodnutí o Šamuelu B. dostatečným byly základem, a proto bylo podle §. 288. odst. 3. tr. ř. zmateční stížnosti Šamuela B. místo dáti, rozsudek, pokud se jeho týče, zrušiti a trestní jeho věc k opětnému líčení a rozhodnutí sborovému soudu první stolice odkázati.

K č. 2. a 3. Zmateční stížnost obžalovaných učitelů Jakuba O. a Jana M. jeví se býti důvodnou vzhledem k zmatečnímu důvodu §. 281. č. 9. tr. ř.

Jak sborový soud první instance shledal, ucházeli se tito 2 obžalovaní dary u Šamuela B. za tím účelem, aby on co člen okresní školní rady při obsazení nadučitelských míst, jichž oni se domáhali, hlasoval pro ně, z čehož soudní dvůr vyvozoval, že oni tím snažili se, Šamuela B. ke stranictví nebo-li k porušení úřední povinnosti svésti. Avšak v tomto výsledku, jehož oba se domáhali, aby on totiž jim dal svůj hlas, o sobě nelze ještě spatřovati stranictví ani nijaké porušení úřední povinnosti; že by ale oba obžalovaní bývali si vědomi zákonitých překážek, a že by je byli usilovali snad ke škodě jiných spoluucházečů odstraniti, ani obžaloba a obzvláště ani rozsudek nezjistily. Pročež u obou

obžalovaných lze jenom za to míti, že oni dary snažili se Šamuela B k patřičnému konání jeho úřadu přiměti.

Toto jednání obou učitelů podle zřejmého doslovu §. 105. tr. z. nespadá více pod jeho sankci a nemůže zakládati spoluvinu dle §. 5. na zločinu §. 104. tr. z., poněvadž za to míti sluší, že §. 105., ač nemá-li jinak býti zbytečným, všechny trestní případy dárce darů stanoví.

Skutek u obžalovaných učitelů shledaný neobsahuje tedy vůbec nic trestuhodného, pročež také bylo, nepřihlížeje ani k dalším stěžovacím příčinám §. 281. odd. 5. a §. 9. a. tr. ř., zmateční stížnosti Jakuba O. a Jana M. místo dáti, rozsudek, pokud se jich týče, zrušiti a je oba ihned obžaloby sprostiti.

K č. 4. Rovněž dalo se z té příčiny, poněvadž není-li hlavní čin obžalovaného Jana M. trestuhodným, také pomocník František K. spoluvinným býti nemůže, zmateční stížnosti Františka K. místo a byl on za zrušení rozsudku, pokud jeho se týká, rovněž ihned obžaloby sprostěn.*)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu co soudu kassačního ze dne 1. března 1880 č. 12535. **Frant. Lom.**

K §. 51. kn. ř.

C. k. okresní soud v Ledči nalezl v rozepři Alberta Müllera s Františkem Domasem, vlastníkem usedlosti č. p. 22. v Křenovicích, rozsudkem ze dne 23. května 1880 č. 5214. takto za právo: Žaloba Alberta Müllera ze dne 23. března 1880 č. 3150. a její závěrečná prosba, aby se nalezlo: „že žalovaný František Domas povinen jest, zaplatiti žalujícímu pohledávky na pohledávkách Marie Domasové, vdané Mrňákové, sub hypoth. jeho usedlosti č. p. 22. v Křenovicích váznuvších, avšak sub præs. 24. prosince 1879 č. 11692. vymazaných a po-

---

*) Rozsudkem téhož c. k. krajského soudu v Uh. Hradišti ze dne 24. května 1880 č. 4498., jenž, když zmateční stížnost Šamuela B. nejvyššího c. k. soudního co kassačního dvoru ze dne 20. července 1880 č. 7851. zamítnuta byla, nabyl právní moci, byl pak Šamuel B. za vinna uznán zločinem zneužití moci úřední ve smyslu §. 104. tr. z., tím spáchaným, že on co člen c. k. okresní školní rady v Uh. Brodě při præsentaci Jakuba O. na místo řídícího učitele v Nivnicích sice svůj úřad podle povinnosti konal, že ale, aby jej plnil, od ucházeče Jakuba O. peněžitý dar obnosem 350 zl. přijal.

zůstávajících z peněžitých částek 500 zl., 88 zl. 46½ kr. a nároku na pětiletou krávu a dvouleté tele, dosud jemu k rukoum exekučním právem váznoucí a sice: 1) sub præs. 6. prosince 1879 č. 11072. pr. 70 zl. 59 kr. s 6% úrokem od 30. září 1879 do dne zaplacení a náklady 8 zl. 13 kr. a 5 zl. 96 kr.; 2) sub præs. 6. prosince 1879 č. 11073. pr. 68 zl. s 6% úrokem od 18. června 1879 až do dne zaplacení a náklady 7 zl. 93 kr. a 7 zl. 6 kr.; 3) sub præs. 3. prosince 1879 č. 11117. a 1. ledna 1880 č. 48. pr. 16 zl. 66½ kr. s 6% úrokem od 20. září 1879 až do dne zaplacení a náklady 1 zl. 33 kr. a 4 zl. 98 kr. ve 14 dnech pod následky exekuce na usedlost č. p. 22. v Křenovicích v pořadí nadřečených na této usedlosti pro Marii Domasovou, vdanou Mrňákovou, váznuvších, sub præs. 24. prosince 1879 č. 11692. vymazaných a z peněžitých částek 500 zl., 88 zl. 46½ kr. a nároku na pětiletou krávu a dvouleté tele pozůstávajících pohledávek, a že žalovaný povinen jest, žalobci náklady této rozepře nahraditi do 14 dnů pod exekucí" se zavrhuje.

Důvody.

Vedle žaloby bylo na usedlosti žalovaného Frant. Domasa č. 22. v Křenovicích sub præs. 8. února 1871 č. 803. vloženo právo zástavní pro pohledávání 500 zl., pětileté krávy a dvouletého telete a 88 zl. 46½ kr. k rukoum Marie Domasové; na tyto pohledávky bylo pak exekuční právo nadzástavní k rukoum žalobcovým a sice sub præs. 6. prosince 1879 č. 11072. pro pohledávku 70 zl. 59 kr. s 6% úroky od 30. září 1879 a náklady 8 zl. 13 kr. i 5 zl. 96 kr.; sub præs. 6. února 1879 č. 11073. pro pohledávku 68 zl. s 6% úroky od 18. června 1879 a náklady 7 zl. 93 kr. i 7 zl. 6 kr., pak sub præs. 3. prosince 1879 č. 11117. pro pohledávku 16 zl. 66½ kr. s 6% úroky od 20. září 1879 a náklady 1 zl. 13 kr. i 4 zl. 98 kr. vloženo, potom sub præs. 24. prosince 1879 č. 11692. na usedlosti č. p. 22. v Křenovicích vložen byl výmaz pohledávek Marie Domasové vdané Mrňákové pr. 500 zl., 88 zl. 46½ kr., pětileté krávy a dvouletého telete, s podotknutím, že výmaz ten pravní moci nabude, až vklad výmazu podzástavních práv pro žalobcovy pohledávky na nich věsících vykonán bude. Tímto dějem není odůvodněna prosba žalobní, aby žalovaný co vlastník usedlosti hypotheční přímo k placení žalobcových pohledávek s vyhrožením exekuce na usedlost v pořadí vymazaných pohledávek Marie Mrňákové odsouzen byl. Neboť §. 455. ob. zák. obč. žalobcem za důvod uváděný nehodí se vůbec na případ této rozepře, jednaje o vlastníku hypotheky, jenž zapravil zástavní pohle-

dávku, když již byl zpraven o tom, že jest dále zastavena, kdežto ž..lovaný Marii Domasové, jak kvitance č. 2. dokazuje, její pohledávku již dne 12. března 1876, tedy mnohem dříve zapravil, nežli žalující na pohledávku tu práva nadzástavního vydobyl. Není tu tedy podmínka, za které zástava dle §. 455. ob. zák. obč. i po zaplacení zástavní pohledávky nadzástavnímu věřiteli zavázána zůstává a naopak muselo by se, kdyby §. tento jediný byl rozhodným, tvrditi, že usedlost Frant. Domase, když zaplatil zástavní pohledávku dříve než na n. žalobce práva nadzástavního nabyl, v příčině této nadzástavy již nikterak zavazena není. Pročež nelze odvolávati se v tomto sporu na ustanovení §. 455. ob. zák. obč., nýbrž sluší jej posuzovati dle §. 469. ob. zák. obč., dle kteréhož k zrušení hypotheky není dosti, by dluh byl zaplacen, nýbrž závazek statku za hypotheku daného dotud trvá, pokud zástavní právo z veřejných knih se nevymaže, dle kteréhož tedy na usedlosti č. p. 22. v Křenovicích pohledávky Marie Domasové, ač ji byly zaplaceny, platným spůsobem ještě vězely i v čase, když žalující na nich pro své pohledávky práva nadzástavního vydobyl; dle §§. 447. a 461. ob. zák. obč., dle nichž žalující svého zaplacení z těchto na řečené usedlosti zjištěných pohledávek vyhledávati může; dle §. 51. knih. zák., dle kteréhož s právem tímto žádná změna tím se nestala, že zastavené pohledávky s doložkou v §. tom vytknutou vymazány byly.

Doložka tato, s kterouž cit. §. výmaz pohledávek, i když jsou nadzástavním právem zavazeny, dovoluje, obsahuje autentický výklad ustanovení ob. zák. obč. o účinku výmazu knihovní pohledávky, stížené právem nadzástavním a potvrzuje zřejmě pravost zásady nahoře uvedené, že výmaz zástavní pohledávky, co se tkne práv nadzástavních na ní vězících, účinku nemá, dokud tato práva vymazána nebudou.

S doložkou touto výslovně povolen byl také, jak knih. výtah č. 4. dokazuje, výmaz pohledávek Marie Domasové na usedlosti č. pop. 22. v Křenovicích zjištěných a nemá tedy výmaz ten co jich se týče, any nebyly dosud vymazány, žádného právního účinku, čili jinými slovy, musí se považovati tak, jako by ho tu nebylo, z čehož následuje, že žalující tak jako před tím výmazem zaplacení pouze ze zastavených pohledávek a nikoliv přímo na vlastníku hypotheky domáhati se může.

C. k. vrchní soud zemský pro království České rozsudek tento potvrdil.

Důvody.

Odůvodnění rozsudku soudce prvního, jak slovnému znění zákona, tak i smyslu jeho vyhovující, stížností odvolací vyvráceno není. §. 51.

n. knih. zák. s ohledem na čl. IV. uvozovacího nařízení k zákonu tomuto na ustanoveních práva materielního od soudce prvního užitých ničeho nezměnil, a vychází jeho záměr z druhého odstavce jeho na jevo, že se o to jednalo, další obtížení neb převedení již umořených a vykvitovaných pohledávek podle možnosti zabrániti. Spojení osobou hypothekárního věřitele a pohledávkou jeho nutně mezi podzástavním věřitelem a majitelem hypotheky spůsobené ono zákonné ustanovení nezrušilo a nelze opačným náhledem odvolatele, jenž výmazem, byť i podmíněným, podle §. 51. kn. zák. tento člen prostřední za odstraněný považuje a poměr mezi dřívějším podzástavním věřitelem a majitelem hypotheky za přímý považuje, vyložiti vlastní jeho obmezování téhož poměru, že jen k té míře sahá, pokud pohledávka podzástavního věřitele zabavenou pohledávku hypothekární nepřevyšuje. Právě proto týž náhled lichý jest, an by právě naopak k tomu výsledku vedl, že i co do velikosti, spůsobu a platnosti rozličná podzástavní pohledávka podmíněným výmazem zabavené pohledávky bez proměny v pořadí této poslednější na hypothece by vstoupila.

Nerozhodné jest pro spor tento, jakým spůsobem žalobce proti Marii Domasové provdané Mrňákové nyní exekuci dále vésti má a postačí v té příčině na nesprávné předpokládání odkázati, že exekuční nabývatel hypothekárních pohledávek, aby odevzdání vymohl a tedy co žalobce vystoupiti mohl, by nutně a bezvýminečně nejen zaplacení, nýbrž i výmaz od žalobce exekvovaných podzástavních pohledávek dokázati měl.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 2. července 1880 č. 17705.

Dr. Bruna.

Literární zprávy.

Option und Plebiscit bei Eroberungen und Gebietscessionen von Dr. Felix Stoerk. Leipzig, Duncker und Humblot, 1879. 8⁰ 176 str.

Nežijeme více v době, kde občanu bylo se obávati, že ublíženo jemu bude na osobě neb na jmění nepřítelem, jenž zemi jeho dobyl mocí válečnou. Pro válku na zemi jest nyní vůbec uznanou zásadou, že soukromoprávní osobnost jednotlivce nemá býti dotknuta událostmi válečnými a bohda nedlouhý již uplyne čas do uznání zásady této i pro válku na moři.

Na tom však není dosti. Mnohem více ještě žádá duch času, který nepovažuje více národy co vzácný materiál k pokusům státnickým, nýbrž toho vědom si jest, že stát, byť i ethickou nutností byl vyžadován, přece povždy přihlížeti musí k potřebám i k přesvědčení národa jím ovládaného, nemá-li odporovati vlastnímu účelu svému. I státoprávní individuality občanů státu podmaněného má býti pokud možná šetřeno; nemají tito býti nuceni, aby se stali mimo vůli svou občany státu jiného, než kterému přináleželi a k němuž přilnuli láskou vlasteneckou.

Válek výbojných i annexí bylo od jakživa, i v osvíceném našem století aspoň jich neubylo. Dvojí však prostředek zejmena odporučuje se, aby nutné toto zlo se zákony mravnosti i s názory moderními poněkud v souhlas bylo uvedeno: opce a plebiscit. Prvnějším má obyvatelům odervaného území býti poskytnuta možnost, zachovati dosavádní státní občanství své, pakli se proň rozhodnou, jsouce zároveň odhodláni, opustiti území, cizímu státu přivtělené; pozdějším má na jisto postaveno býti, zdali obyvatelé území annektovaného skutečně souhlasí se změnou zamýšlenou; pouze v tomto případě má dle náhledu některých změna ta býti s dostatek odůvodněnou.

Ve spisu přítomném pojednáno o tomto předmětu časovém. Pan spisovatel dochází výsledku, že institut opce plnou měrou dostačuje, že naproti tomu plebiscit jest netoliko úplně zbytečným, nýbrž i institucí státu nebezpečnou, která se zakládá na zastaralé theorii o vzniku státu smlouvou a která mimo to minoritu nemilosrdně dává v šanc majoritě, o které se ostatně s jistotou ani neví, representuje-li skutečnou většinu obyvatelstva.

Spis skládá se z tří části. V první (str. 1.—53.) rozkládá se předmět, v druhé (str. 53.—88.) uvažuje se cena obou institue, o které zde jde, kdežto třetí (str. 93.—176.) obsahuje přehled dějepisných událostí, které s předmětem spisu souvisí.

Ve všem ovšem nemožno nám srovnati se s panem spisovatelem. Tvrzeno-li na př. na str. 67., že ti, kdož zastávají plebiscit, důsledně také uznávati musí právo obyvatelů té které části říše, odděliti se dle vůle své od svazku státního, patrně přehlíží se, že při plebiscitu jde o zcela něco jiného, totiž o konstatování okolností, zdali zamýšlená a pro případ již provedená změna stavu dosavadního srovnává se s právním přesvědčením národa. Dosaženo-li dosavadním způsobem odhlasování skutečně účelu tohoto, jest otázkou čistě technickou. Rovněž nepodstatný jest argument na str. 74. pronešený, že prý odporem jest, uznávati pro celou zem nutnost, svoliti k dosažení míru

v odstoupení území a nepřihlížeti s druhé strany k této nutnosti v příčině části obyvatelstva. Vždyť tím, že jeden ze států súčastněných, jsa přemožen, nucen jest, odstoupiti území, aby si zjednal mír, není ještě dokázáno, že annexe proti vůli obyvatelstva odervaného území jest činem morálním a ze stanoviska rozumového odůvodněným. A o to zde jedině jde.

K literatuře odborné přihledl p. spisovatel všestranně. I historická část spisu jest sestavena pečlivě. —k.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

149) Notář nemá práva na spisech svého mandanta vykonávati právo retenční za svoje nezaplacené palmare.

Nález ze dne 31. prosince 1879 č. 14256. (Ger. H. č. 18.)

150) Odměna notáře za sepsání inventury konkursní nemůže se v privilegovaném pořadí přikázati ku placení z ceny nemovitosti kridatarovy mimo řízení konkursní prodané.

Nález ze dne 31. prosince 1879 č. 14413. (Ger. H. č. 26.)

151) O soudní výpovědi poměru námezdního nemá místa řízení soudní ve smyslu cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. z.

Nález ze dne 31. prosince 1879 č. 14492. (Przegl. č. 17.)

152) V excindičním sporu lze k žádosti žalovaného nařídití žalovanému, aby ve lhůtě soudem určené jistotu žalobnickou složil nebo přísahu chudoby vykonal, jinak by žaloba jeho za podanou se nepokládala.

Nález ze dne 30. prosince 1879 č. 14431. (Jur. Z. č. 9.)

153) K exekučnímu prodeji věci nemovité, provedenému k rozloučení společného vlastnictví, netřeba dobýti stupně prvního, totiž exekučního vkladu; náklady takového prodeje nesou spoluvlastníci poměrně.

Nález ze dne 13. ledna 1880 č. 112. (G. H. č. 19.)

154) Vede-li se v žalobě důkaz obchodními knihami žalovaného, smí soud k žádosti žalobcově nařídití žalovanému předložení knih obchodních i před odpovědí podanou.

Nález ze dne 13. ledna 1880 č. 163. (G. H. č. 25. Jur. Ztg. č. 17.)

155) V zemích, kde posud platí západohaličský řád soudní, nelz: rozsudkem o sporu pro špatné zastoupení k pokutě peněžité odsoudit advokáta, jenž špatně byl zastupoval.

Nález ze dne 13. ledna 1880 č. 90. (Ger. Halle č. 30.)

156) Když ve sporech o rozvedení od stolu a lože se oznám: soudu smrt jednoho z manželů spor vedoucích, náleží soudu, vyslechnouti sporné strany, pokud zemřelého se týče jeho dědičné nápadníky a pak u věci rozhodnouti. — Je-li manželka žalobkyní, dlužno pak zamítnouti žádost vdovce za odsouzení strany druhé, jak ve věci hlavn: tak ohledně nákladů.

Nálezy ze dne 23. července 1879 č. 8091. a ze dne 14. ledna 1880 č. 377. (Jur. Bl. č. 8.)

157) Nález soudu smírčího jen tehdy smí býti základem pro povolení exekuce, když úmluva o rozhodčí a nález soudu smírčího dokázány jsou listinami, všelikou pochybnost naprosto vylučujícími.

Nález ze dne 15. ledna 1880 č. 13381. ai. 1879. (Przegl. sąd. i adm. č. 16.)

158) Stížnost dovolací nemá místa proti rozhodnutím vrchního soudu, kterýmiž u řízení pro rušenou držbu bylo změněno rozhodnutí prvního soudce a nařízeno doplnění jednání.

Nález ze dne 21. ledna 1880 č. 483. (G. H. č. 26.)

159) Společnost pojišťovací na zásadě vzájemnosti založená není společností obchodní a nelze jí dle čl. 37. obch. zák. předložení knih obchodních nařídíti; tvoření fondu reservního z příspěvků pojišťovacích není znakem úmyslu spekulačního.

Nález ze dne 4. února 1880 č. 834. (Ger. H. č. 26.)

160) Směnka vydaná mezi manželi na základě smlouvy, jejíž platnost dle §. 1. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. podmíněna jest zřízením spisu notářského, není platnou, pakli při její vydání nebylo šetřeno předpisu citovaného zákona.

Nález ze dne 2. března 1880 č. 1117. (Ger. H. č. 26.)

161) Právo žaloby na neplatnost poslední vůle promlčí ve třech letech od prohlášení testamentu (ne teprv od přihlášení se dědice testamentárního); hluchotu nebo jiné tělesné a duševní vady zůstavitelovy lze dokázati jenom znalci, ne však svědky.

Nález ze dne 26. února 1879 č. 1162. (Ger. H. č. 29.)

162) Horní a hutní těžířstvo platící daň ve výši §. 7. uvoz. zák. obch. jest povinno, firmu svou ku zapsání v obchodní rejstřík ohlásiti.

Nález ze dne 16. března 1880 č. 3041. (Ger. H. č. 29.)

163) Změní-li se předmět a sídlo živnosti obchodní, třeba změnu tu jako novou živnost ohlásiti k obchodnímu rejstříku.

Nález ze dne 16. března 1880 č. 1753. (Ger. H. č. 33.)

Denník.

Právníci do vých. Rumelie. Krajským prokuratorem jmenován dále p. dr. Ot. Svoboda, konc. praktikant u pražského magistrátu. Obsadí se ještě dvě místa krajských prokuratorů. Žádosti podati dlužno řediteli spravedlnosti.

Knihopis právnický. Nákladem firmy Manzovy vyšel 18. svazek známé sbírky zákonů, obsahující všeobecný zákon knihovní se všemi dodatky a zásadními nálezy nejvyššího soudu, pak zákony o zakládání nových knih pozemkových, předpisy o zakládání knih železničních, a konečně zákony a předpisy o právu vodním v druhém opraveném vydání.

Změny v seznamu advokátů a kandidátů advokacie v království Českém v době od 21. září až do 2. listopadu 1880.

A. v seznamu advokátů: 1. Zapsáni byli: Pan dr. Gust. Pöschl se sídlem v Mělníce; p. dr. Jan Podlipný se sídlem v Praze; p. dr. Karel Winternitz se sídlem ve Friedlandě; p. dr. Jan Richter se sídlem ve Warnsdorfě. — 2. Zemřel p. dr. Frant. Foitl, advokát v Mělníce. Náměstkem jeho jmenován byl p. dr. Gustav Pöschl, advokát v Mělníce. — Pan Ant. Schneider, advokát v Podbořanech, oznámil, že přes zimu přesídlí do Prahy a že jej bude zastupovati jeho syn p. dr. Ant. Schneider, adv. v Podbořanech.

B. v seznamu kandidátů: 1) Nastoupili: p. dr. Eckstein Liebmann u p. dra. Fr. Kliera, advokáta v Děčíně; p. dr. Popper Julius u p. dra. Ig. Wiena, adv. v Praze; p. dr. Lederer Lev u p. dra. M. Hammerschlaga, adv. v Praze; p. Ressel Karel u p. dra. Ig. Hauschilda, adv. v Praze; p. Zuckermann Moric u p. dra. Bed. Majora, adv. v Chebu; p. Philip Karel u p. dra. Lud. Bendienera, adv. v Praze; p. Žák Matyáš u p. dra. Jos. Tragyho, adv. v Praze; p. Slouk Arkad u p. dra. ryt. Plačka, adv. v Praze; p. Doležel Frant. u p. dra. Jos. Tilsche, adv. v Praze; p. Fürth Ludvík u p. dra. Lud. Petschau, adv. v Sušici; p. Koreff Hugo u p. dra. M. Koreffa, adv. v Praze; p. Setzer Karel u p. dra. J. Engla v Praze. — 2) Přestoupili: p. Frankenstein Berth. od p. dra. Smrčka v Poličce k p. dru. Mohauptovi v Měl-

níce; p. dr. Křenovský Fr. od p. dra. Vaňka v Praze k p. dru. Pavlíčkovi v Karlíně; p. Kaufmann Bedřich od p. dra. Wiena v Praze k p. dru. ryt. Rilkemu v Praze; p. dr. Beneš Fr. od p. dra. Růžičky v Praze, k p. dru. Plačkovi v Praze; p. dr. Kudlaczek Mat. od p. dra. Taussiga v Praze, k p. dru. Goppoldovi v Praze; p. Čermák Karel od p. dra. Ant. Wellnera v Praze, k p. dru. Nebuškovi v Písku; p. dr. Hantschel Emil od p. dra. Kliera v Děčíně, k p. dru. Em. Beutlovi v Ousti n. L.; p. Sommer L. od p. dra. Lžičaře ve Vysokém Mýtě, k p. dru. Melchersovi tamtéž; p. dr. Kohner Sim. od p. dra. Laufbergra v Chabařovicích, k p. dru. Tobischovi v Bílině; p. dr. Lederer Lev od p. dra. Hammerschlaga v Praze, k p. dru. Hüblovi ve Warnsdorfě; p. dr. Feigl Jos. od p. dra. Bárty v Praze, k p. dru. Koreffovi v Praze; p. dr. Tonder Ferd. od p. dra. Jennela v Ml. Boleslavi, k p. dru. Vašatému v Praze; p. Kohn Jindřich od p. dra. Kohna v Ml. Boleslavi, k p. Max. Wellnerovi v Klatovech. — 3. Vystoupili: p. dr. Stratil Fr. od p. dra. J. Vašatého, adv. v Praze; p. dr. Růžička Pavel od p. dra. M. Grätze, adv. v Praze; p. Bureš Josef od p. dra. A. Richla, adv. v Praze; p. dr. Kann Karel od p. dra. F. Reinholda v Chomůtově; p. Vošatka Frant. od p. dra. F. Balika ve Vlašími; p. dr. Leipen Mor. od p. dra. M. Koreffa v Praze; p. Ressel Karel od p. dra. H. Hauschilda v Praze.

Jmenováni: Vilém Kožešník, sekretář c. k. vrchního zemského soudu moravsko-slezského v Brně, jmenován byl zemským radou u téhož c. k. soudu; Nathan Procházka, adjunkt u c. k. okr. soudu v Bystřici u Hostýna a Eduard Sammel, adjunkt u c. k. okr. soudu v Místku, jmenováni byli adjunkty c. k. krajského soudu v Olomouci. Auskultanti jmenováni byli adjunkty: Frant. Zvěřina pro Mohelnici, Jakub Kaufler pro Kojetín a dr. Josef Drábek pro Lipníky.

Přesazeni: Ludvík Noppes, adjunkt okr. soudu v Lipníkách k okr. s. v Místku, Victor Cyrus, adj. okr. s. v Kojetíně k okr. s. do Bystřice u Hostýna.

Uprázdněná místa. U c. k. zemského soudu v Opavě obsadí se místo zemského rady. Praesidium z. s. v Opavě. — U c. k. okresního soudu v Krumlově obsadí se místo okr. sudího. Praesidium kr. s. v Budějovicích. — U c. k. okr. soudu v Rakovníku obsadí se místo adjunkta. Praesidium zemského s. v Praze. —

O právech městských m. Brikcího z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním.

Píše dr. **Jaromír Čelakovský.**

(Pokračování.)

Soudě dle obsahu pocházejí kusy první, druhý, třetí a sedmý z kanonického práva, čtvrtý a šestý má ráz obecního nálezu brněnského a pátý článek „de obligationibus“ je převzat z římského práva. Všechny tyto články dostaly se patrně z Brna do rukopisu Pražského, neboť mimo první dva nalezají se též v následujícím rukopise Kutnohorském. Brikcí porovnal text svého práva dle všeho též s tímto Pražským rukopisem, neboť na př. první dva články „de arbitris“, jež v jiných rukopisech nepřicházejí, odtud přeložil a jak dále ukážeme, též právní knihu svou podle této druhé recense uspořádal.

C. Právní rukopis Kutnohorský z druhé polovice XIV. století s pozdějším nápisem „Jus ciuile et montanum“. Vzácný tento rukopis obsahuje:

1. od str. 1.—43. „Jus regale montanorum.“ Přehojné přípisky latinské a české jmenovitě při první a čtvrté knize svědčí o hojném užívání zákonníka toho na soudě Kutnohorském.

2. od str. 44.—98. německý překlad tohoto horního práva za nápisem „Hye habent sich an di perkrecht, di meister Johannes von Gelhawsen gedewtschet hat.“ Zmínky zasluhuje, že v překladu tom ta místa scházejí, kde latinský text ostře proti Jihlavským se vyslovuje.

3. od str. 99.—253. třetí recense sbírky nálezův brněnských s nápisem pozdější rukou připojeným: „Liber

sententiarum Premislai, qui Praga dictus est Ottagarus."[26]) S obsahem této zajímavé právní památky třeba nám se podrobněji seznámiti, poněvadž sloužila právní knize Brikcího za základ. Začíná předmluvou „Imperatoriam majestatem non solum armis decoratam" a kapitolou „de diuisione jurium", jež vyňaty jsou z institucí Justinianových;[27]) obsahuje 936 článkův, opatřených nápisy červeným inkoustem; avšak na kapitoly posud nerozdělených a končí slovy: „Et sic est finis huius operis. Laus deo in evum." Na konci knihy zachoval se kus současně psaného latinského rejstříku na osmi listech, jenž udává správně obsah knihy nálezův podle stránek a v němž nápisy některých kapitol, jak přicházejí v ruk. B. červeným písmem jsou vepsány, takže by dle toho tato recense na 36 kapitol rozděliti se měla. Další stránky rukopisu ostaly původně prázdny a teprvé v XV. století, jak o tom níže promluvíme, vepsány jsou na str. 254. až 261. některé nálezy Jihlavské jazykem českým.

Nastává otázka, v jakém poměru nalezá se tento „liber sententiarum" k „Manipulus juris" a „Cursus sententiarum"? Všechny články druhé recense v rukopise Pražském přicházejí též v této sbírce až na čtyry a sice až na kap. VI 1 a 2 de arbitris; XX. 50 de emenda pistorum (Rössler č. 239. a Brikcí XX 45) a XXXV 5 „de juramento calumniae." Naproti tomu rozmnožena jest tato právní sbírka o 287 článkův, z nichž pouze sedm nalezá se ve sbírce Rösslerově a sice čl. 139. = Rössler 117; čl. 276. = R. 272 odst. 2. a 3.; 286 = R. 235; 352 = R. 112; 363 = R. 286; 406 = R. 318 a 523 = R. 408 a 216. Text článkův, jež jsou recensi Pražské a Kutnohorské společny, různí se na né-

[26]) K nápisu tomu připsáno jinou rukou „anno 1261" a sice touže, která na str. 25. k poznámce horního práva proti Jihlavským „jura non debent esse abscondita, sed manifesta et publica" připsala „Reprehensio Iglaviensium, qui sua jura in hodiernum diem 1565 (Tomaschek Oberhof str. 38. pozn. 3. chybně klade r. 1465) in oculto habent, quod ne consularium quibusdam illic nota aut reuellata sunt, nec dum ciuibus communibus." — Později připsaný rok 1261, jakož i smýšlený nápis spletl některé novější spisovatele tou měrou, že v této třetí recensi práva Brněnského spatřovali původní sepsání práva městského z doby Přemysla Otakara II.

[27]) Rössler l. c. II. str. 1. a 2. a Jirečkovo vydání Brikcího str. 29.—31. a 482.

kterých místech;[28]) uspořádání samo v rukopise Kutnohorském jest poněkud jiné, než v „cursus sententiarum" a dá se pozorovati snaha kompilátora, aby materiál právní více systematicky upravil a některé články na vhodnější pro ně místa zařadil, nežli byly posud.[29]) Z té příčiny, třebas by rukopis Kutnohorský byl starším rukopisu Pražského, sluší jeho „liber sententiarum" za pozdější a sice třetí recensi sbírky nálezův brněnských míti, čemuž nasvědčuje i jiný přehojný materiál právní, o který jest proti druhé recensi bohatší.

Původ zbývajících 280 článkův, o něž je rozmnožen, podařilo se mi takto ustanoviti: Kompilátor nejprvé opatřil sbírku svou předmluvou z institucí převzatou, která tuto poprvé přidána se nalezá a napotom vyčerpal známý mu materiál práva Jihlavského a sice i právo Jihlavské z r. asi 1300;[30]) a nálezy Jihlavské,[31]) zařadiv články těchto dvou bohatých pramenův právních do sbírky nálezův brněnských na příhodná pro ně místa, a k tomu asi dva články z práva horničího a římsko-kanonického připojil.

Takovým spůsobem vřaděny jsou:

do kapitoly „de accusationibus" články J(us) I(glaviense) VIII §§ 4—6 a LX § 2 (v rukopise čl. 52, 53 a 56);

[28]) Už první kapitola „de actore et reo" začíná v každém rukopise jináče. Srov. Rössler l. c. II. str. 8. pozn. 1. Podobně různí se kap. 7., 9. a jiné, k čemuž při vydávání cursus sententiarum bude třeba přihlížeti. Text sám rukopisu C je však mnohem správnější, než rukopisu B.

[29]) na př. za kap. „de curatoribus" položil jako čl. 187. a 188. dva čl. „de procuratoribus" z kap. LI. 1. a 2. (Rössler č. 589—591.); do kap. „de furtis" jako čl. 407. vložil článek LXVIII. 10. (Rössler č. 674.); před kap. „de hereditatibus" dal dvě kap. LXIII. a LXIV. „de successionibus" (Rössler č. 621—627.) jako čl. 414—421.; do kap. „de juratis" přeložil kap. XXXVI. 1—6. „de juratorum testimoniis" (Rössler č. 463., 464., 470.—473., 467. a 475.) jako čl. 560.—563., 565. a 566.; do kap. „de judeis" položil jako čl. 579.—581. a 586. kap. LXXI. a LXXII. (Rössler č. 439. a 440.) a mimo to čl. 9. a 12. známé Klementiny; do kap. „de juramentis" přeložil jako čl. 603. kap. XLI. 5. (Rössler č. 499. a 500.) a do kap. „de testamentis" položil kap. XXVII. 28. a 30. „de hereditaria succesione ab intestatis" (Rössler č. 354. a 356.) jako č. 773. a 774.

[30]) Jireček Codex I str. 84—114. Při citacích (J. J.) přidržujeme se tohoto vydání.

[31]) Nálezy ty, jak známo, vydal Tomaschek „Der Oberhof Iglau in Mähren und seine Schöffensprüche" 1868.

do kapitoly „de advocatis“: čl. 61, 75, 78 a 79 = Ju reg. mont. lib. IV cap. IV §. 10; J. I. XXX § 2 a T(omaschek O(berhof Iglau) č. 126. — Mimo to

čl. 74: „Mulieres licet discrete sint et facunde, tamen aduocandi non admittuntur. Reprobi eciam et preuaricatores ab officio aduocationis sunt exclusi, ne boni consorcio malorum inquinentur.“ (srv. c. 2 C 3 qu. 7.

za kapitolu „de arbitris“ čl. 105 „de arboribus“ = l. 7 § 13 D 41, 1.;

do kapitoly „de arrestationibus“: č. 120—123 a 128—132 = T. O. č. 92—94, 120, 132, 168, 60 a 121; J. I. XLII §§ 1—4, LII a LII a — za tuto kapitolu:

čl. 135: „De assessoribus judiciis uillanorum peremtoriis. Assessores, qui in uillis in iudiciis peremtoriis vel causis magnis iudicandis iuratis pro fortificatione iuris opponuntur, nisi pro illo tempore iurent, sicut iurati electionis sue tempore iurauerunt, in accusacionibus ˡet testimoniis non habent uirtutem iuratorum, non enim actum proprium exercent, sed actum juratorum illius temporis, qui forte pauci sunt numero adiuuant et condemnant.“

za kapitolu „de censibus“: čl. 148—152 = T. O. č. 55, 53 a 50 a J. I. XII, XIII §§ 1 a 2 a LVII §§ 1—4.

za kap. „de citationibus“: čl. 156—162 = T. O. č. 118, 119, 85—89.

za kap. „de commodatis“: čl. 174—176 = T. O. č. 221, 200 a 166.

za kap. „de debitis“: čl. 201—206, 211—218, 228, 235 = T. O. č. 97—102; 105—110, 103, 104, 199 a 235.

za kap. „de dotalicio“: čl. 264—266 = T. O. č. 78, 79 a 248.

za kap. „de emendis“: čl. 303, 304, 306, 312—329, 342—351 = J. I. LIV §§ 1 a 3, LV §§ 1 a 2, XXXIV §§ 5, 1, 3, 4 a 2, XLVI § 1, IX § 1 a V; T. O. č. 181, 197, 116, 139—142, 257, 4, 2, 170, 11—18 a 164. — Mimo to

čl. 277: „De emenda homicidii. Sententiatum est Chutnensibus anno d. MCCCLI pro homicidio septem marce, quarum iudici quinque et iuratis due cedent. Item pro vulnere duelli tres marce, judici due marce et vna iuratis.“

za kap. „de emtionibus“ čl. 365: „De emtionis et uendicionis coarctatione. Queritur, an iudex possit conpellere quenlibet ad uendendum res suas. Solucio: Si aliquis habet res uenales expositas ad vendendum recte compellitur uendere et si michi non

uult uendere, tenetur michi accione iniuriarum; si autem non habet expositas ad uendendum et tunc distingwitur aut est tempore necessitatis et tunc compellitur, quia nemo cogitur invitus uendere rem suam. Et est dicta necessitas potissime ad victualia referrenda. Et nota, quod qui rem vendendam susceperit, ut precio uteretur, periculo suo rem habebit."

za kap. „de fidejussoribus": čl. 370 = T. O. č. 96.

za kap. „de fuga": čl. 383 a 384 = T. O. č. 184 a 249.

za kap. „de furtis": čl. 408 = T. O. č. 163.

před kap. „de successionibus": čl. 412 „de linea consanguineitatis" a 413 „quid sit gradus" z traktatu Joannis Andraee. (Brikcí LXIV 1);

za kap. „de hereditatibus": čl. 432—434, 436, 440—442, 461—467 = T. O. č. 45—47, 49, 193, 194, 83, 63, 56, 57, nadpis 45, 58, 52 a 54.

za kap. „de homicidiis": čl. 479, 491—495 = T. O. č. 162, 144 a 146 a J. I. XLIV §§ 1—6, XLV §§ 1—4 a XLVI §§ 2—3.

za kap. „de incendio": čl. 507 = J. I. XXXI §§ 1—4 a čl. 513. „De rebus furatis. Item de furto omnes res, que impetite fuerint et invente reddi debent inuasori et residue, de quibus est suspicio, quod sint subtracte, iudex mediam partem et iurati medietatem aliam tollent."

za kap. „de inuasione domus": čl. 520—522 = T. O. č. 160 a J. I. XLIII §§ 1—5 a XLIX §§ 3—4.

za kap. „de judice": čl. 537—544, 551—556 = J. I. VIII §§ 1—3, X § 1, XXIX §§ 1—4, LXI §§ 1—3, LXII a LX a T. O. č. 257, 191, 192, 115, 143, 8, 36, 38, 39, 44 a 145.

za kap. „de juratis": čl. 568—575 = T. O. č. 239, 187—189, 128, 129, 136, 137, 156 a 254 a J. I. XVII §§ 1—3. Mimo to

čl. 567 „Quod juratus pro se testari non potest: Ciues de Kotbors scripserunt sic: Quidam seruus messuit gramina domini sui, tunc uenientes due uacce cuiusdam iurati, ceperunt gramina uorare et pratum conculcare. Tunc predictus seruus pepulit uaccas extra pratum uerberibus, tunc iuratus cuius uacce erant, uidens dixit: noli uerberare, quod pro dampnis domino tuo satisfaciam. Seruus uero pluries uerberando eundem iuratum maledicebat, sic quod uacce mouebantur, iuratus predicta coram nobis in manuloquio est protestatus omnia et e conuerso seruus negauit. Quare petimus nos informare, utrum seruus possit in iure suo procedere uel protestacio scabini admitti debeat. Supra quo sentenciatum est, quod dictus seruus in suo iure potest procedere protestacione iurati non obstante."

za kap. „de judæis“: čl. 581, 585 a 586 = J. I. LVIII §§ 1—3 a čl. 9 a 12 Klementiny „de vita clericorum“ v rukop. B.

za kap. „de juramentis“: čl. 604—613 = T. O. č. 7, 22, 23, 27—31 a J. I. XIII § 3 a XXX § 1.

za kap. „de ludo“: čl. 618—622 = T. O. č. 216, 209 a 195 a J. I. XLI §§ 1 a 2.

za kap. „de mulierum oppresione“: čl. 635, 636, 639, 641—644 = J. I. XXXVI §§ 1—6, XXXVIII, XXXV §§ 1—4 a T. O. č. 112—114, 153—155.

za kap. „de pace indicta“: čl. 657 a 658 = J. I. L §§ 1—2 a LI §§ 1—3.

za kap. „de privilegiis“: čl. 678—681, a 694—696 = T. O. č. 74, 75, 67, 68, 64, 255, 65, 66, 77 a 42.

za kap. „de proscriptionibus“: čl. 710, 713—715 = T. O. č. 40, 175, 176, 114 a 133;

čl. 711 „Item de proscriptis: Proscriptus pro quacunque causa fuerit proscriptus, semper caret suo jure. Item ubicunque iudex pro iusticia impignorauerit, penam obtinebit. Item de gladiis, panceriis, cyrotecis iudex duas partes et iurati vnam obtinebunt.“ a

čl. 712. „De emendis proscriptorum. Quidquid de proscriptis ad gratiam uenientibus diriuabitur, due partes ad iudicem et tertia ad iuratos pertinebit.“

za kap. „de querimoniis“: čl. 720—723 = J. I. X §§ 2—7 a XI §§ 3—5.

za kap. „de sententiis“: čl. 732 a 733 = J. I. XVIII a T. O. č. 32.

za kap. „de theloneo“: čl. 739 = J. I. LVI.

za kap. „de testamentis“: čl. 741, 742, 746, 764, 770—772, 775—778 = T. O. č. 62, 81, 210, 220, 82, 174, 123 a 124 a J. I. I §§ 1—8 a IV § 1.

za kap. „de testibus“ čl.: 792—794, 796, 797, 812—818, 825, 834, 835, 844—846 = T. O. č. 19—21, 24—26, 3, 5, 6, 37, 35, 43, 41, 33, 34 a 234 a J. I. XVI, II §§ 1 a 2 a XXV.

za kap. „de vulneribus“: čl. 858—862, 867, 869—873 = J. I. XLIX §§ 1 a 2, XLVII §§ 1—3, XLVIII, LI § 4 a LIV § 4 a T. O. č. 125, 147—152.

Napotom následuje od čl. 874—882 Klementina s nápisem „Nota, quod Clemens papa sextus pro clericis has constitutiones anno dixi millessimo CCCLX° publicauit et primo de uita et honestate clericorum.“ Následují články, jako v rukop. B., pouze

s vynecháním čl. 9 a 12, neboť ty už do kap. „de judeis" zařaděny byly. Za to připojeny jsou dva nové články 883 a 884 = J. I. XXXII, XXXIII, XXXIX a XL.

Za tím následuje ještě 51 článkův, (čl. 885—936), jež kompilátor na konci své sbírky umístil, poněvadž se mu patrně do žádné kapitoly nehodily. Jsou tu z T. O. č. 9, 10, 138, 180, 69—73, 135, 80, 84, 253, 111, 122, 196, 157—159, 165, 169, 280, 179, 182—186, 202, 195, 211—213, 216, 229, 208, 203—206, 218 a 207, z J. I. čl. V, IV § 4, VI §§ 1—7, VII §§ 1—2, XV §§ 1—3, XIX—XXI, XXVI, XXIV §§ 1—3, XXVI—XXVIII a III §§ 1—2 a mimo to ještě:

čl. 888: De mensura et pondere (Po straně: O dělení pokut a jiných věcí.) Item de mensura et pondere judex et jurati ut supra obtinebunt. Item de resignatione iudex medietatem et iurati medietatem. Item de ludo, quidquid placitum fuerit, iudex eciam unam partem et lucrans duas partes obtinebit.

čl. 912: De licentia subditi. Und welchem manne man zu dem herren urlauben sol, der soll uon aller erst einen vierdung geben vnd vert er wider aus der stat in iares frist, so sol er aber einen vierdung auf di stat geben.

čl. 927: Uon des wechsels recht. Aynes purgers knecht uon Chutten sprach dem wechselmeyster in dem wechsel poze wort vnd ruckt sein swert auf yn vnd des vberwunden mit gesworn leuten. Daruber wart geteilt czu eynem rechten, das er di pozen wort drey suntag auf dem predigstul, als in der hantuest geschriben stet, sol in den mund slahen. Und vmb das schwert, das er gerukt hett, sol man ym dy hant abeslahen, ader er sold si losen mit czehen marken.

čl. 928: Von Munczschreybers bekentnusse. Das ist auch geteilt kegen den Chutten, das ein man den andern anspricht vmb munczgelt mit einem gesworn schreyber, der der Munczschreiber ist vnd der muncz gesworn hat, der mag wol uberczewgen vnd uberwinden.

Tyto čtyry poslednější kusy, jakož i čl. 137, 277, 365, 513, 567, 711 a 712 pocházejí patrně z Jihlavi, jsouce větším dílem naučeními tamější stolice do měst českých danými; avšak v Tomaschkově sbírce nálezův Jihlavských nenalezají se.[32])

---

[32]) Některá z naučení těch budou se asi nalezati mezi nálezy horními v pergamenovém rukopise Jihlavském ze XIV století, jejž Tomaschek Oberhof str. 43. písmenou B poznamenal. Nálezy ty

Porovnáme-li nyní články a naučení práva Jihlavského, jež kompilátor na rozličná místa této sbírky zařadil, s textem práva Jihlavského z r. asi 1300 a se sbírkou nálezův Jihlavských, již Tomaschek ze starých Jihlavských knih nálezův byl sestavil a vydal, tu shledáváme, že kompilátor přepsal a zařadil do sbírky nálezův brněnských:

1. skoro všechny články rozmnožené základní listiny Jihlavské z r. asi 1300. Nadáním z r. 1249 obdržela totiž Jihlava a s ní zároveň všechna města, spravující se jejím právem, písemné uznání práva, že mohou sobě dávati statuta [33]) a toho práva užili konšelé Jihlavští v následujících letech v hojné míře, tak že mohli okolo r. 1300 spořiditi sobě nové sepsání práva svého na základě starého nadání s přidáním některých nových obecních nálezův. Tato druhá recense práva Jihlavského nalezá se tuto vepsána a roztroušena po jednotlivých kapitolách. Jediné, co z ní nepřevzato, jsou „libertates civium“ a sice asi z té příčiny, že Kutná Hora měla z Jihlavi úřední opis těchto důležitých svobod městských, udělených a potvrzených „ciuibus nostris in Iglauia et montanis ubicunque in regno nostro constitutis“; [34]) dále scházejí tam články IV §§. 2 a 3, VI §. 8, IX §. 2, XI §§. 1 a 2, XIV, LIV §. 2 a LIX základní listiny, z nichž některé možná nedopatřením vynechány byly, a arci též „jura montium“, poněvadž v Kutné Hoře platilo na soudě horním právo horničí kr. Václava II., kdežto na soudě městském nepřestalo se užívati práva Jihlavského.

---

nebyly posud tiskem vydány, ačkoliv neobsahují pouze naučení o věcech horních, nýbrž i městských.

[33]) Jireček Codex I str. 84. čl. IV.

[34]) V archivu kutnohorském v knize „transumpta privilegiorum“ na str. 1. nalézá se zapsán purkmistrem a radou m. Jihlavi vydaný vidimus privilegia, jímž Karel IV. 27. března 1359 potvrdil Jihlavským čtyry články svobod městských. — Srv. též Tomaschek Oberhof str. 276. — Že v Hoře Kutné před r. 1363 obdrželi z Jihlavi nějaké obšírnější sdělení tamějšího práva, a že to obecně známo bylo, na to máme zajímavý doklad v listu šepfmistrův Kutnohorských z r. 1363, v němž oznamují, že purkrabí Norimberský Bedřich vyslal k nim posla, jenž žádal jmenem pána svého, „das wir seinen bergmeister Hansen von Watzmannsdorf beschriben geben vnnsere recht vnd vreyheit, di wir beschriben haben vnd versigelt von der Ygla.“ (Tomaschek Oberhof str. 7. pozn. 4.)

2. nálezy a naučení Jihlavské ze XIV století, jež v prvních letech panování krále Václava IV. Jihlavským písařem mistrem Janem v Gelnhusenu do skvostného kodexu „juris privilegiati nec non communis Iglaviensis" ze starší sbírky nálezův opsány byly.[35]) Z nálezův těch je naučení „de jure judicis" do Kutné Hory dané v Tomaschkovi (č. 257.) co do pořadí poslední z těch, jež v kutnohorské sbírce nálezův přicházejí, a kompilátor z předcházejících článkův asi pětinu vynechal, poněvadž se mu zdála býti buď méně důležitou neb nevhodnou.[36])

„Liber sententiarum" v rukopise kutnohorském obsahuje tudíž sepsání práva brněnsko-jihlavského z druhé polovice XIV. století a okolnost, že právní kniha takovéhoto obsahu do Kutné Hory se dostala a tam před válkami husitskými na soudě městském v užívání byla, jak to hojné přípisky po stranách dokazují, jest zajímavým dokladem, kterak snaha Karla IV., aby na soudech dle psaných práv se soudilo a aby jednotná práva městská pro všechna města sestavena byla, aspoň v jedné části měst česko-moravských k praktickému provedení přicházela. Právě

---

[35]) Tomaschek Oberhof str. 41. podává popis i sděluje obsah rukopisu. Na str. 12. tohoto rukopisu nalezá se německý překlad základní listiny Jihlavské, „dy meister Johannes von Geylnhawsen, etwenn des Keyser Karls schreiber vnd yczunt czur Ygla statschreiber czu dewcz gemacht hat." Z toho možno souditi, že rukopis od Gelnhusena pochází; avšak Tomaschek klade sepsání rukopisu k r. 1360, čemuž odporuje další obsah jeho, kdež od str. 41. toužé rukou zapsána se nalezají privilegia Jihlavská, z nichž poslední tři jsou vydána markrabím Joštem z r. 1388 a 1392. Rukopis tedy teprvé po tomto roce mohl býti dokončen; avšak nálezy tam na str. 68.—130. jednou rukou zapsané zajisté nesahají za r. 1378.

[36]) Jsouť vynechány z Tomaschka Oberhof čl. 1, 48, 51, 59, 61, 76, 90, 91, 95, 117, 127, 130, 131, 161, 169, 171—173, 177, 178, 190, 201, 214, 215, 217, 219, 222—223, 236, 238, 240—247, 250—252 a 256. — Že kompilátor sobě při přepisování opatrně a kriticky počínal, toho důkazem čl. 248, jenž v rukopise kutnohorském u čl. 266 přichází; avšak s tou proměnou, že „sententia diffinitiua" (Tomaschek Oberhof str. 143) je vynechána a místo toho se praví: „Post ista stetit scripta vna sententia incorrecta et erronea, sic inchoans super quo sententiatum fuit, igitur ipsam obmisi." Tu přepisovač sám o sobě v první osobě mluví a zajisté neodvážil by se na tak příkrý odsudek nálezu konšelského, kdyby nebyl už nějaký čas prošel od vynesení nálezu, jenž byl z Jihlavi do Kutné Hory dán.

ale tato okolnost pobádá nás k dalšímu uvažování o času i původci tohoto sepsání.

Jako starý peníz v mohyle poučuje nás o stáří hrobu, tak podobně nové kusy do této původně brněnské sbírky vřaděné označují nám blíže dobu, v které kompilace nálezův brněnsko-jihlavských asi povstala a oprávňují nás i vysloviti domněnku, kdo byl kompilátorem této sbírky a snad i přepisovačem rukopisu Kutnohorského.

Víme-li, že v tomto rukopise opsána je též Klementina z r. 1360 a obecní statut „de juribus pannificum" z r. 1369 (Tomaschek Oberh. č. 208) a že v jednom nálezu (Tomaschek č. 238) mluví se o dlužním úpisu, jejž měšťan Pražský Otto Posenpach po r. 1360 ještě více až snad i 16 let držel („habuit pluribus annis nec publicauit") a k vůli němuž před r. 1378 na některé měšťany Kolínské „coram domino de Koldicz[37]) loco domini imperatoris presidenti" žalobu podal, tedy přijdeme k úsudku, že tato třetí recense před r. 1378 těžce asi povstala.

Naproti tomu majíce zření k stáří rukopisu Kutnohorského a k té okolnosti, že se v liber sententiarum pozdější nálezy Jihlavské nenalezají, nemůžeme sepsání jeho daleko za r. 1378 položiti, nýbrž do prvních let panování krále Václava IV. Poněvadž pak rukopis tento patrně se dostal z Jihlavi do Kutné Hory[38]) a takovýmto sepisováním a přepisováním právních rukopisův hlavně městští písařové se obírali, tedy je arci otázka na snadě, kdo byl té doby (ok. r. 1380) městským písařem v Jihlavi?

Tomaschek v předmluvě ku sbírce nálezův Jihlavských sděluje sice některé zprávy o písařích v Jihlavi; avšak snaha jeho uveličiti důležitost a starobylost uveřejněných ním nálezův svedla jej k mnohým tvrzením, jež sluší opakovati po něm s velkou opatrností. Taková přílišná horlivost přiměla jej k tomu, že Jana z Humpolce, který byl v Jihlavi písařem od r. 1360—1369, zcela vyškrtnul z řady bývalých tamějších písařův a na jeho místo postavil známého nám už mistra Jana z Gelnhusen, aby takovým

---

[37]) Tíma z Koldic byl od r. 1361—1380 mistrem komory královské (Tomek Děj. m. Prahy III str. 10).

[38]) Známo, že konšelé Jihlavští zdráhali se sdělovati komukoliv práva a naučení svá a mohl tudíž kompilátor pouze z Jihlavských knih čerpati vědomosti o právu Jihlavském. Učinil tak, aniž by byl čeho měnil na rázu práva samého, neboť články jeho slovne opisuje, na př. „nos jurati Iglavienses statuimus" atd.

způsobem Gelnhusenský rukopis Jihlavský o tři desítiletí mohl starším učiniti.[39]) Kdyby se zprávám jeho mohlo věřiti, tuť by Gelnhusen býval písařem v Jihlavi v takové době, kdy mu naprosto ještě nebylo možno sestaviti sbírku nálezův brněnských a jihlavských, jak ji nalezáme v rukopise Kutnohorském a přece mnohé okolnosti nasvědčují tomu, že kompilátorem této sbírky nebyl asi nikdo jiný, nežli tento proslulý právník. Abychom domněnku tuto odůvodnili, jsme nuceni nejprvé známá životopisná dáta o tomto muži sestaviti.

Jan z Gelnhusen nazývá se sám synem Kunráta řečeného Richmut z Gelnhusen, vesnice to v dioecesi Mohučské.[40]) Jakým způsobem do Čech se dostal, není známo; aniž to nám povědomo, na kterém vysokém učení došel stupně bakalářského a mistrovského. V pamětech university Pražské jmeno jeho nepřichází;[41]) avšak není pochybnosti, že v mladém věku dostal se do Čech, neboť jej poprvé v podřízených úřadech písařských v Kutné Hoře a sice před r. 1366 nalezáme.[42]) Praví sám o sobě, že

---

[39]) Oberhof str. 20.—23.; k tomu str. 118. a Brandl Codex IX str. 162. — Dlužno ostatně podotknouti, že Tomaschkovo vydání nálezův Jihlavských není, jak jsem se při porovnávání rukopisův v Jihlavi osobně přesvědčil, veskrze správné, v textu latinském a zvláště českém přichází dosti smysl rušících chyb, ano i celé věty jsou vynechány, na př. na str. 60. má za čl. 15. následovati čl. 16. tohoto znění: „Super eodem de emendis regis. Item interrogante eodem domino de Lipa, cum jus regis maius esset, quam ius ciuile, utrum non secundum hoc emende iuris regii emendas iuris ciuilis in magnitudine excedere debent. Sententia diffinitiua“ atd.

[40]) „Johannes olim Cunradi dicti Richmut de Geylnhusen Maguntinensis dioecesis“ (Formulæ cancellariæ imp. Caroli IV. v Hoffmanns Sammlung ungedruckter Nachrichten Th. II str. 1 a Brandl Codex Mor. X str. 272).

[41]) V „Monumenta univ. Prag.“ I str. 353 naleзá se mezi těmi, kdož postoupili zkoušku bakalářskou 11. září 1400 „Johannes de Ghelnhusen“, což byl snad syn mistra téhož jmena.

[42]) Německý překlad horničího práva krále Václava v Jihlavském archivu končí slovy: „Hy endet sich das puch von den pergrechten, das maister Y. von Geilnhusen, etwann vnnderpergschreiber auf den Kuttenberg des Peter Schobers von der Iglau czeiten vnnd grubenschreiber vber sechsgruben pey her Thoma Wollfels czeyten, vnd darnach Kayser Karls schreiber aus latein zu teutsch gemachet“ (Tomaschek Oberhof str. 21. pozn. 3). —

byl dříve, nežli se dostal do kanceláře císařské, v Kutné Hoře menším písařem horním za časův Petra Šobra[43]) a napotom písařem nad šesti doly za časův Tomáše Wolflina.[44]) Z Kutné Hory dostal se asi r. 1366 do kanceláře císaře Karla IV., zastávaje tam úřad registratora a později nejspíše i písaře za kancléřství biskupa Olomúckého Jana ze Středy[45]) a když tento vynikající státník v druhé polovici r. 1374 vzdal se dvorské hodnosti a navrátil se do své diœcese, tu vzal asi Gelnhúsena s sebou, jenž se byl tím časem dodělal hodnosti a titule veřejného notáře, jmenovav jej svým biskupským notářem. Ve dvou listinách z r. 1375 přichází G. v této hodnosti;[46]) avšak zdá se, že dlouho nesetrval v tomto postavení, neboť brzo na to nalezáme jej v úřadě písaře brněnského, v kterémž i po smrti císaře Karla IV. ještě nějaký čas potrval. Pocházejíť od něho z té doby dva důležité formuláře listin vydaných z kanceláře císaře Karla IV., a v předmluvách k nim píše se písařem Brněnským a vzpomíná Karla IV. jako už „zbožné paměti."[47]) Byl tedy písařem Brněnským ještě po r. 1378 aspoň nějaký čas.

Z toho zároveň patrno, že rukop. C, poněvadž obsahuje tento překlad Gelnhusenův, nemohl dříve sepsán býti, než po r. 1372.

[43]) Petrus Schobronis notarius Montis Chutne přichází v listinách r. 1358 a 1363 (Brandl Codex IX str. 75 a 245).

[44]) Tomáš Wolflinův z Prahy byl r. 1343 urburéřem na Horách Kutných společně s Jindřichem z Jílového (Sternberg Boehm. Bergw. I 2 č. 59) a r. 1350 zasedal v radě městské jako první šephmistr (Borový Libr. erect. I. 38).

[45]) Huber Regesten K. Karl IV. I str. XLI uvádí Gelnhusena jako registrátora od 13. října 1366 až do 19. listopadu 1369; avšak byl přes tento čas v kanceláři cís. zaměstnán, jak toho dokladem jest na př. nadání Karla IV. ze dne 19. září 1372, jež všem král. městům uděleno bylo za účelem upravení práva dědičného a na jehož rubu stojí poznamenáno „Registrauit Johannes de Geylnhusen". — Ve formuláři Karla IV. nazývá se „olym supremus cancellariæ imperialis registrator" a v Jihlavském kodexu „etwenn des Keyser Karls schreiber" (Tomaschek Oberhof str. 21 a 42).

[46]) Na jedné listině z 2. dubna 1375 přichází mezi svědky „Johannes Geylhusen notarius episcopi Olomucensis" a v druhé ze dne 16. srpna 1375 potvrzuje „Johannes quondam Conradi dicti Reichmut de Geylnhusen, Moguntinensis dioecesis, publicus auctoritate apostolica et imperiali notarius" založení kláštera kartouzského Olomúckým biskupem Janem (Brandl Codex X str. 262 a 272).

[47]) Hoffmanem vydaný formulář „Collectarius perpetuarum formarum

A odtud z Brna tuším dostal se teprvé do Jihlavi za písaře městského. Kterého roku a z jaké příčiny se to stalo, nevíme; na jisto postaveno je pouze tolik, že se dostal do Jihlavi teprvé potom, když opustil kancelář císařskou[48]) a pravdě se tedy podobá, že nějaký čas po roce 1378 v Brně setrval a pak teprvé úřad písaře městského v Jihlavi nastoupil. Okolo r. 1380 nikdo jiný písařem v Jihlavi se nejmenuje a teprvé k r. 1386 a 1391 přichází v pamětech tamějších jméno jiného písaře Andreas de Slewings (A. de Zlebings;[49]) takže písařství mistra Jana z Gelnhusen v Jihlavi nejpříhodněji do l. 1380—1386 a i za to položiti se může. Doba tato pak úplně souhlasí s časem, do kterého jsme sepsání rukopisu Kutnohorského položili.

Když pak odjinud o Gelnhusenovi víme, že v Jihlavi privilegia, nálezy a obecní snesení spořádal a do zvláštních knih zapisovati počal;[50]) když víme, že jsa písařem základní listinu z r. 1249 a horní právo král. Václava II. Jihlavským do němčiny přeložil a tento překlad v Kutnohorském rukopise s uvedením jeho jmena jako překladatele se nalezá, a když uvážíme, že té doby sotva byl kdo druhý, jenž měl takovou známost práva městského, jež

Johannis de Geylnhusen" započíná předmluvou, v které „Johannes olim Cunradi dicti Richmut de Geylnhusen Moguntinensis dioecesis, olymque supremus cancellarie imperialis registrator, nunc scriba Brunensis" rakouskému vévodovi Albrechtovi III. vykládá původ a důležitost formuláře, pravě na počátku „Dum olim in aula cesarea beate memorie diui Karoli quarti Romanorum imperatoris et Boemie regis . . moratus sum." — V druhém formuláři, chovaném ve Vatikánské bibliotéce pod názvem „Collectarium diuersarum literarum ad usum Jodoci, marchionis Moraviæ" připsal „Johannes, olim Conradi dicti Reichmut de Geilnhusen, iuxta vestrum beneplacitum scriba Brunensis" předmluvu slovného znění moravskému markrabí Joštovi, jenž r. 1375 panovati počal (Dudík: Iter Romanum I str. 291). — Srv. též Palacký Ueber Formelbücher I str. 223.

[48]) Srv. Právník 1880 str. 765 pozn. 35. — Německý překlad horního práva začíná slovy „Hye heben sich an dy perkrecht, die maister Johannes von Geilnhusen, etwen Keiser Karls kuniges zu Behem schreiber, iczunt statschreiber zu Igla vs dem latin czu dewcz gemacht vnd geschrieben hat." (Tomaschek Oberhof str. 26 pozn. 1)

[49]) Tomaschek Oberhof str. 59 a 107.

[50]) Tamže str. 24.

ve městech Kutné Hoře, Brně a Jihlavi platilo a zároveň který by býval spůsobilejším ku sprostředkování práva mezi těmito městy; tedy zajisté uznáme za pravdě podobné, že sbírka nálezův Brněnsko-Jihlavských, v rukopise Kutnohorském nám zachovaná, byla jím sestavena a do Kutné Hory sdělena, a to nejspíše v čase, kdy byl městským písařem v Jihlavi.

Takovým tedy asi spůsobem dostala se tato sbírka do Kutné Hory, kdež od dávných časův platilo na soudě městském právo Jihlavské,[51]) a ukazuje se tu opět, kterak hlavními šiřiteli práva jednoho města ve městech ostatních byli písařové městští, kteří měli vážný vliv na konání soudní moci a jimž při častém zaměňování úřadův a stěhování se z jednoho města do druhého naskytovala se hojná příležitost pěstovati vzájemné styky mezi městy na poli práva.

Vraťme se však opět k našemu rukopisu Kutnohorskému, k němuž patrně — jakž i dále ještě ukáži — Brikcí se odvolává, když v předmluvě k právům městským mluví „o latinském, celém, pravém, starodávním exempláři," s nímž práva jím vydaná v rozumu se srovnávají.

Za sbírkou „liber sententiarum," kterou tedy s důvodem třetí Gelnhusenskou recensí sbírky nálezův brněnských jmenovati můžeme, původně ostaly v ruk. Kutnohorském listy 254 až 274 prázdny, ačkoliv byly vylinkovány a teprvé v XV. století vepsány jsou tam některé nálezy Jihlavské po česku, a sice:

na str. 254 a 255 delší naučení r. 1465 do Kutné Hory dané, jež začíná: „Léta božího MCCCCLXV Jan Ways a Vít písař a Mikuláš Štohlar vysláni sú byli do Jihlavi pro naučení z práv jich na tyto kusy" [52]) a

od str. 256—261 některé nálezy Jihlavské jinou rukou psané, jež počínají „De censu inquilini" a jsou českým překladem kusův T. O.

---

[51]) Mezi nálezy Jihlavskými, jež Tomaschek uveřejnil, nalezá se 53 naučení daných do Kutné Hory před r. 1415, tedy skoro šestina všech.

[52]) Naučení tato celkem souhlasí s Tomaschek Oberhof str. 269. (pouze datování k r. 1487 je chybné) a otisknul jsem je, jakož i následující nálezy v Právníku 1871 str. 8—20 a 50. Svrchu kladu některé dodatky, jež po opětném porovnání textu jsem nalezl.

v tomto pořádku: č. 55, 53, 50, 85, 86, 87. „De citationibus. Pro kterú věc člověk jeden druhého muož a má třikrát obžalovati neb obeslati. Si citat eum, sicut hodie in primis; et expectat postea sex septimanas vel diucius, quando ille homo leniter peregre profectus est et citat ipsum secunda vice, non valet, sed per ordinem absque cessacione debet ipse eum ad tria iudicia per ordinem citare.“ (Jestliže obsielá jeho jako dnes najprv a potom čeká šest neděl neb viece, když ten člověk netbanlivě a lenivě cestú šel jest a obsielá-li jeho po druhé, to nenie sstálé, ale pořád bez přestánie má on jeho ke třem súdóm napořád pohnati. Ruk. Litom. str. 136); 88, 89, 221 „Super quo sententiatum fuit taliter“, 200, 97—102, 105, 106, 107 „De impignorationibus. Když rychtář k základu dopomuož aneb jeden člověk druhému sám základ zastaví, ten má takový základ v svém jmění chovati; neb necháli jeho u toho, ktož jemu zastavil, jiný věřitel nebo žalobník, kterýžby s rychtářem k němu přišel, tomu muož rychtář ten základ dáti a žádní slibové anebo svolenie, kteréž jest s prvním učinil, nemohú poslednieum uškoditi, lečby byl zvláštní základ, ješto by jeho člověk s jednoho města na druhé bez škody ani nésti ani vezti mohl, jako sud vína, kteréž na kvasniciech stojí, aneb něco jiného, ještoby tomu podobné bylo, neb takový zvláštní základ má rychtář zamknúti a klíč věřiteli dáti má“; 108, 109 Vadium comedens, quanto tempore seruari debet, sicut est equus, bos etc.; 110 „De impignoratione quantum ad hospites“, 103, 104, 199 „Nájemný náchlebník obdrží svú přísahú svú mzdu, hic ignoro, quid sit 'an ein quentein'; sequitur jeden věrdunk, t. j. 14 gr.“; 235 De vigore literarum et testimonio iuratorum pro debitis. Přihodilo se, že jeden měštěnín byl u nás a pozuostavil dědictví, a to jest s městským listem v Praze a jinde uorkummert videtur michi hoc vocabulum exponi promrhal atd.; 248 Sententia de dotalicio; 181 De emendis et violacione pacis; 197 De emenda parui excessus; 116 „De infamatione“, 139—142, 257 Emenda proscripti pro morte .. VI Emenda pro interfecto .. VIII Emenda pro claudicatione . . Pro emenda plutrunst. Za ránu, ješto slove plutrunst (videtur michi, quod interpretatur za krvavú ránu) dostane se raněnému puol hřivny ..; 170, 164, 47. De hereditatis impetitione, 184, 163, 193, 194, 63, 257 I, 191, 192 a 49.

Porovnáme-li tyto české nálezy s liber sententiarum, shledáme, že jest to český překlad 37 německých nálezův Jihlavských, a to v tomže pořádku, jak v první polovici knihy nálezův

za sebou roztroušeny přicházejí.[53]) Porovnáváním a obsahem následujících rukopisův vysvětlí se nám, proč tyto články z německého přeloženy a sem vepsány byly.

O knize nálezův Brněnsko-Jihlavských sluší ještě poznamenati, že v latinském textu jsou patrné toho známky, kterak kdosi porovnával rukopis s textem cursus sententiarum a že mezi řádky hojně českých slov patrně od překladatele vepsáno se naskytuje, kteréž dokazují, že z tohoto rukopisu bylo do češtiny překládáno.

D. Rukopis Musejní (sign. 23 C 8. — Hanka Přehled č. 32) s nápisem na hřbetě starou rukou „Práva Horníkuov" a v čele pozdější rukou Jindřicha z Chocemic „Jus ciuile uulgariter scriptum." Nápis ten je nápadně podoben onomu, kterýmž týž písař předešlý rukopis opatřil a obsah nepřipouští žádné pochybnosti, že rukopis ten druhdy nalezal se v archivu Kutnohorském. České Museum obdrželo jej r. 1834 od Sedlického děkana p. Josefa Devotyho.

Na prvních 15 listech přichází rejstřík za nápisem: „Počíná se registrum práv městských, kterýchž požívají Horníci a najprvé předmluva Ciesařská . . ." Jest to překlad latinského spravidla, jež se nalezá na konci předešlého rukopisu C. — Napotom následuje na listu prvním „Předmluva práva měsckého" a na následujících 179 listech český překlad sbírky nálezův Brněnsko-Jihlavských, jak jsme ji z předešlého rukopisu byli seznali. Sbírka arci i tu doplněna je na listě CLXIX třetí Klementinou: „Znamenaj, že Kliment papež šestý žákovstvu tato práva oznámil léta páně M°CCC°LX°, a najprvé o životě a o počestnosti kněžstva"; na listě CLXXII rovněž přicházejí přeložené kusy Jihlavské za nápisem: „Počínají se artikulové z Jihlavských práv" a konec zní „Již jest konec práv Jihlavských,[54]) budiž buoh pochválen na věky věkóv amen. Léta Páně M°CCCC°LXVIII°, v úterý na sv. Mikuláše."

---

[53]) Liber sent. čl. 148—150, 158—162, 174, 175, 201—206, 211—218, 228, 235, 266, 316—324, 328, 329, 352, 383, 408, 434, 436, 440, 441, 461 a 539.

[54]) V slově „Jihlavských" někdo z nepochopitelných důvodů vymazal první dvě slabiky, avšak tak nešikovně, že přes to text, jak jej podáváme, dá se zcela dobře vyčísti. Hanka v Přehledu č. 32. vypuntíčkoval tyto dvě slabiky a dal knize název „Práva městská horníkuov Kutnohorských".

Z nápisův těchto je patrno, že v Kutné Hoře v XV. století dobře se vědělo, odkud liber sententiarum k nim se dostal a jaký jest jeho obsah a nebylo zajisté nahodilé, že překládána právní kniha tato do českého v době, kdy latině bylo ustoupiti na soudech zemských i městských jazyku domácímu a právě rok na to, když král Jiří městu na Horách Kutnách a obyvatelům jeho tu milost učinil „aby od této chvíle po všecky časy zproštěni byli orteluov a vyžšího práva bránie v Jihlavě,. v kterýchkolivěk přech by se to přihodilo, buďto v horských nebo městských, ale aby všecky takové pře, kteréž by se kdy přihodily, šephmistři a konšelé na Horách Kutnách podle práv svých starodávních horských rozsuzovali a plnost práva u nich aby se konala."[55])

Následkem proměny národnostních poměrů v Kutné Hoře po válkách husitských bylo nezbytně třeba, aby užívaná tam práva městská sepsána byla v jazyku konšelům a stranám srozumitelném a této potřebě mínilo se vyhověti překladem knihy nálezův brněnsko-jihlavských. Překladatel sice — a to je karakteristické pro tehdejší poměry národnostní v Hoře Kutné — uměl dosti dovedně překládati z latiny, avšak německy neznal a proto nechal všude tam, kde v předešlém rukopisu přicházejí německé nálezy Jihlavské, prázná místa, aby snad později, až by se mu podařilo opatřiti sobě překlad i těchto kusův, vepsal je na příslušná místa. K tomu však sám nedostal se, a překlad jeho ostal v tom ohledu kusým. Teprvé později našel se někdo, kdo dovedl německé nálezy přeložiti a tu překlad asi třetiny jich (ze 114 pouze 37) zapsal na konci předešlého právního kodexu, jakž jsme se už o tom zmínili. Na překlad ostatních 77 německých nálezův Jihlavských vůbec nikdy už nedošlo.

Latinská část rukopisu kutnohorského překládána v tomže pořádku, jak v předešlém rukopisu C přichází. Překladatel pouze tu i tam některé věty latinské vynechal, buď náhodou anebo poněvadž je přeložiti nedovedl. Nové kusy nalezli jsme v překladu pouze čtyry a sice zapsal je překladatel mezi artykule z Jihlavských práv, tak že pochybnosti není, že jsou to naučení neb snesení Jihlavská a sice:

čl. 818: O pomstě falešného svědka. Rychtář a konšelé

[55]) Privilegium ddto. v Praze 10. září 1467 v Transumpta privilegiorum str. 3 (arch. kutnohorský).

v Jihlavě toto nalezáme a usuzujeme, kdožbykoli za falešného svědka byl doveden a přemožen, aby jemu jazyk z hrdla byl vyvlečen.

čl. 819: O svědcích nájemných: Opět nalezáme, aby kterýžkoli žalobník k kterémžkoli při některé svědky najalby a jistým a hodným svědectvím bylby přemožen, ten aby zpraven byl všeho práva, tak aby s žádným v které spravedlnosti nemohl přistáti.

Konečně ku konci čl. 881 „Fentování pro dluh" a čl. 882 „Zpráva přísahy", jež Brikcí do kap. XXVIII 18 (Jirečkovo vydání str. 190 od ř. 3. zdola počínaje) a na konec kap. LXXII 3. (tamže str. 378 ř. 22—25 zhora) položil.

Později vepsal na str. LXXV Jindřich z Chocemic ještě jedno naučení Jihlavské, jež Brikcí též do knihy své pojal a sice do kap. XXVII 6, avšak s některou proměnou. Původně zní naučení to takto:

čl. 365. Kdež se předpisuje vedle práva, co jest den a rok, jmá býti vědomo, že práva městská jsú z práv zemských v mnohých artykulích, ale že právo zemské jmá cíl k zdědění dědictví tři letha a 18 nedělí pořád zběhlých, i vezmúce toho třetinu, učiní den a rok v městském právu. A toto jest dáno za naučení Čáslavským. Slova proloženě vytištěná Brikcí vynechal.

(Pokračování příště.)

O podmínkách platnosti závětu, když zůstavitel neumí čísti.

Od dra. Fr. Nedomanského, kníž. arcib. právního sekretáře v Kroměříži.

V §. 581. ob. z. obč. se předpokládá, že zůstavitel písemné vůle sám nepsal, nýbrž že ji dal napsati někomu jinému, a že ji pak buď vlastnoručně podepsal, aneb místo podpisu znamení své ruky přidal (§§. 579. a 580. ob. zák. obč.). Dále se předpokládá, že zůstavitel čísti buď neumí aneb pro jakou kolivěk příčinu, na př. pro slepotu aneb vůbec pro velkou churavost, čísti nemůže. Platnost závětu závisí zde dle ustanovení §. 581. na zvláštních podmínkách, kteréž jsou:

1) dej sobě pořizující sepsanou poslední vůli čísti jedním svědkem u přítomnosti druhých dvou svědků;

2) oba svědci, v jichž přítomnosti se poslední vůle čte, nahlednětež v obsah její;
3) potvrdiž pořizující výslovně, že sepsání srovnává se s vůlí jeho.

U výkladu prvějších dvou podmínek nesouhlasí všickni vykladatelé §. 581. ob. zák. obč., a za touž příčinou chceme tuto o těchto podmínkách obšírněji pojednati.

Co se týče první podmínky, zdá se sice, že vykladatelé §. 581. ob. zák. obč. předpokládají, že k platnosti závětu v případě téhož paragrafu, totiž když zůstavitel neumí čísti, vyžaduje se, aby spis, poslední vůli obsahující, četl jeden ze svědků, avšak zřejmě se o tom vyslovili toliko Stubenrauch u výkladu §. 581. ob. zák. obč.*) a nejnověji Pfaff a Hofmann**), kdežto naopak Grünwald***) tvrdí, že není na odpor s předpisem §. 581., když spis čten bude od někoho, kdo svědkem není, jen když jej každý svědek dříve sám sobě přečetl, a potom všichni tři přítomni jsou, když se spis čte.

Po našem zdání jest podstatnou podmínkou platnosti písemné poslední vůle zůstavitele, jenž čísti neumí aneb nemůže, aby svědek sám spis četl, a že by závět nebyl platným, kdyby jej četl někdo jiný, jenž svědkem poslední vůle není. Náhled tento lze odůvodniti výkladem jak gramatikálním tak logickým. Co se týče předně výkladu gramatikálního, jest to výslovné ustanovení §. 581., že spis musí jeden ze svědků čísti; týž paragraf praví totiž následovně: „Neumí-li pořizující čísti, dej sobě sepsanou poslední vůli jednomu svědku u přítomnosti druhých dvou svědků . . . přečísti.“

Není to tedy libovůli zůstavitele neb svědků poslední vůle ponecháno, kdo má spis, poslední vůli obsahující, čísti, nýbrž stanoví se co nevyhnutelná podmínka platnosti poslední vůle, aby spis četl jeden z tří svědků, ve způsobu rozkazujícím: „dej sobě sepsanou poslední vůli jednomu svědku ... přečísti,“ a dle §. 601. jest poslední vůle, nešetřil-li pořizující něčeho, co v zákonníku nebylo jmenovitě jenom opatrnosti zůstaveno, neplatná.

Tolikéž i logický výklad svědčí našemu náhledu, neb úmysl zákonodárce čelí k tomu, aby vůle zůstavitelova byla pojištěna a nebylo jemu něco čteno, co není ve spisu obsaženo, což zajisté

*) Comm. II. str. 338.
**) Comm. II. str. 161.
***) Právo dědické str. 38.

s větší dosáhnouti lze bezpečností, když spis, poslední vůli zůstavitele obsahující, čte osoba, jež právě za svědka poslední vůle byla požádána, od níž se též zvláštních vyžaduje osobních vlastností, vyšší věrohodnost zaručujících, a která nemá žádných osobních zájmů, pro které někdo svědkem poslední vůle býti nemůže, jako na př. dědic, odkazovník neb ten který příbuzný jich. Nevyhovělo by se tedy předpisu §. 581., kdyby sepsanou poslední vůli četl někdo, kdož svědkem poslední vůle není, i kdyby všickni tři svědci v obsah spisu byli nahledli.

Přicházím nyní k podmínce druhé. Vyžaduje-li se dle §. 581. co podmínka platnosti poslední vůle, aby v čas, když jeden svědek sepsanou poslední vůli čte, oba druzí svědci v spis nahlédali, o tom se vykladatelé ob. zák. obč. též zřejmě nevyslovili. Ovšem jest pravda, co vykladatelé §. 581. tvrdí, že netřeba, aby svědci, v sepsanou poslední vůli nahlédající, spis ten spolu četli; poslední vůle zůstane platnou, i když svědci ti ani jediného slova toho spisu spolu nečetli, jelikož spolučtení jest činnost vnitřní, již dokázati nelze, a pouhým toliko nahlídáním ve spis již zamezen jest všeliký podvod a všeliká možnost, že by se něco četlo, což ve spisu obsaženo není, čímž účel zákonného ustanovení, totiž zjištění o tom, že se obsah spisu s vůlí pořizujícího srovnává, úplně jest dosažen. S tímto náhledem souhlasí tolikéž nálezové soudní (srv. rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. srpna 1850 č. 3329. G. Z. 1852 č. 97. str. 382.). Vychází však z pojednávání o tomto paragrafu, že vykladatelé jeho k platnosti poslední vůle žádají, aby svědci ti ve spis nahlédali právě v čas, když se čte, a že by nepostačilo, když by nahlednuvše sepsanou poslední vůli již před jejím čtením, v čas čtení jejího ve spis více nenahlédali.

K tomuto náhledu však nemůžeme se přidati, souhlasíce s náhledem Grünwalda, že ustanovení §. 581. není na odpor, když svědci spis, poslední vůli obsahující, již napřed sobě byli přečtli,*) a nápotom když se četl, byli toliko přítomni, jej poslouchajíce, avšak v něj nehledíce. Pravost tohoto náhledu lze taktéž dovésti jak gramatikálním tak i logickým výkladem §u 581.. nebo co do prvějšího výkladu vyžaduje se výslovně, aby pořizující dal sobě sepsanou poslední vůli jednomu svědku přečísti u přítomnosti druhých dvou svědků, kteří nahlédli, co v sobě obsahuje, a pak potvrdil, že to sepsání s vůlí jeho se srovnává;

*) Podobně Pfaff a Hofmann, Comm. II. str. 161.

Právě ze slov zde v čase minulém užívaných: „kteří nahlédli, co v sobě obsahuje“ („die den Inhalt eingesehen haben“), dá se vyvoditi, že se zde žádá, aby svědci, jimž se ukládá, v sepsanou poslední vůli nahlednouti, co v sobě obsahuje, ve spis již napřed byli nahlédli. Ano my jdeme zde ještě dále, tvrdíce, že předpisu §. 581. není ani na odpor, když dotčení dva svědci v sepsanou poslední vůli, nenahledše v ni ani před jejím čtením, ani když čtena byla, teprv po jejím čtení v ni nahledli; nebo dle významu slov zde užívaných ve spojitosti jich žádá se toliko, aby oni dva svědci v obsah sepsané poslední vůle byli nahledli dříve než pořizující potvrdil, že to sepsání s vůlí jeho se srovnává, nebo znění dotčených slov jest: „dej sobě sepsanou poslední vůli jednomu svědku u přítomnosti druhých dvou svědků, kteří nahlédli, co v sobě obsahuje, přečísti, a potvrď pak, že to sepsání s vůlí jeho se srovnává.“ Že však svědci nahledli ve spis, co v sobě obsahuje, již dříve, než pořizující se vyjádřil o souhlasnosti spisu jemu přečteného s vůlí svou, může se tvrditi netoliko když ve spis nahlédli před čtením neb při čtení jeho, nýbrž i tenkráte, když v něj nahlédli teprv po jeho čtení, jen když tak učinili ještě před vyjádřením zůstavitele, jímž spis co srovnávající se s vůlí jeho ztvrzen byl.

Tomuto našemu výkladu nasvědčuje však tolikéž úmysl zákonodárcův, nebo ve všech nadzmíněných případech dosáhne se účelu, o který jde, totiž že se nemůže státi nějaký podvod a čísti něco, což ve spisu obsaženo není. Tomu se předejde netoliko když svědci ve spis nahlédali, když čten byl, nýbrž i tehdy, když již před jeho čtením aneb teprv po jeho čtení tak učinili jsou, nebo vždy nahlédnutím tím mohli nabýti přesvědčení o tom, že pravý obsah spisu čten byl, ať již v něj byli nahlédli před jeho čtením nebo po čtení jeho.

Za tou příčinou držíme onen náhled za mylný a zákonem neodůvodněný, dle kterého se k platnosti písemného závětu, když pořizující čísti neumí, vyžaduje, aby svědci nahlédali ve spis, poslední vůli obsahující, v čas čtení jeho, a že by nebylo vyhověno předpisu §. 581. ob. zák. obč., když svědci, nahledše ve spis již před jeho čtením aneb teprv po jeho čtení, dříve však než od pořizujícího co srovnávající se s vůlí jeho ztvrzen byl, v čas čtení v něj nehledíce; a nelze ustanovení §. 581. ob. z. obč. jiný smysl přičísti, než právě od nás vyslovený, totiž že k platnosti posledního pořízení v případu §. 581. úplně postačí, když sepsanou poslední

vůli jeden svědek četl, a oba druzí svědkové v spis byli nahlédli dříve, než pořizující potvrdil, že to sepsání s vůlí jeho se srovnává, ať se již takové nahlédnutí bylo stalo před čtením aneb při čtení, aneb dokonce teprv po čtení jeho.

Praktické případy.

Pachtéř nemůže na prodávajícím žádati náhradu vzaté škody a ušlého zisku, ustoupil-li novému držiteli bez náležité výpovědi. (§. 1120. ob. z. obč.)

A. prodal a odevzdal pole, jež byl od něho B. na více let v pacht vzal, jistému C. Byl pak od B. na základě ustanovení §. 1120. ob. z. obč. žalován o náhradu škody jemu spůsobené a zisku jej tím ušlého.

Rozsudkem c. k. okr. soudu v Poděbradech ze dne 16. března 1880 č. 1604. bylo žalobě dílem bez podmínky dílem podmínečně místo dáno; rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského v Praze ze dne 28. dubna 1880 č. 12533. byla žaloba naprosto odvržena.

Důvody.

Žalobce opírá nárok žalobní o ustanovení §. 1120. ob. z. obč. Však třebas dle tohoto ustanovení zákona pachtéř, když nedal sobě práva svého do knih veřejných vložiti a vlastník věc propachtovanou jinému prodal a již odevzdal, držiteli novému ustoupiti povinen jest, maje za to právo, žádati na propachtujícím úplné náhrady jak za škodu tím vzatou, tak i za ušlý zisk, paragraf tento obsahuje další ustanovení, že pachtéř novému držiteli ustoupiti jest povinen teprv, když dostal náležitou výpověď.

Že žalobci Českou společností pro úvěr hypoteční jako kupcem usedlosti č. p. 18. v Kaníně, k níž pole propachtované náleželo, aneb dalšími kupci pole toho pacht byl vypovězen býval, žalobce ani netvrdí a nemůže udání jeho, že kupci uvázali se v držení pole toho a že je vzdělávati počali, nárok jeho odůvodnili, poněvadž když od pachtu pole bez výpovědi pustil, aniž práv svých proti kupcům hájil, pustil od pachtu bez výhrady, tudíž dobrovolně,

a na žalovaném z tohoto důvodu náhradu škody a ušlého zisku žádati nemůže.

C. k. nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí druhé stolice.

Důvody.

Právo pachtéře žádati na propachtujícím tehdy, když tento propachtovanou věc na jiného zcizil a jemu odevzdal, v příčině utrpené škody a ušlého zisku plné dostiučinění, jest dle §. 1120. ob. z. obč. závislé na tom, že pachtéř obdržev prvé náležitou výpověď, novému držiteli ustoupiti musel.

Z tohoto ustanovení zákona jde jasně, že pachtéř novému držiteli bez náležité výpovědi ustoupiti nemusí a aby nárok na náhradu v základě uvedeného zákona na propachtujícího činiti mohl, bez náležité výpovědi ustoupiti nesmí.

Za náležitou výpověď, která jednak pro nového držitele jest podmínkou, kterou splniti musí, aby zrušení smlouvy co pacht spůsobil, jednak jediné pachtéře po právu přinutí, aby zpachtovanou věc před projitím doby pachtovní smlouvou ujednané vyklídil, může, jak se samo sebou rozumí, jenom taková výpověď pokládána býti, která dána byla v čase zákonem nebo obyčejem určeném a za ustanovení zákonné lhůty výpovědi.

Však ze slovného znění §. 1120. ob. z. obč., protože nový držitel věci v pacht dané teprv když mu tato scizitelem odevzdána byla, právo má, pachtéři výpověď dáti, jde dále, že odevzdání věci v pacht dané se strany scizitelovy a převzetí její v držení se strany nového nabyvatele nemá již právní účinek náležité výpovědi a že pokud nový nabyvatel věc v pacht danou, aniž dal náležitou výpověď a aniž vyčkal projití lhůty výpovědní vzdělávati počne, tedy ji pachtéři odejme, sahá tím v práva tohoto, což tento právním prostředkem žaloby pro rušenou držbu odvrátiti má a tím v držení věci v pacht vzaté uchrániti se může.

Opomene-li to pachtéř učiniti a ustoupí-li, možno za to pokládati, že dobrovolně od dalšího pachtovního užívání upustil a v případnosti takové nemůže nároky na náhradu činiti na propachtujícího pouze na základě skutečnosti, že tento věc v pacht danou před projitím doby pachtovní prodal a kupci odevzdal a že tento ji vzdělávati počal, poněvadž tu podmínky §. 1120. ob. z. obč., že novému držiteli ustoupiti musel, není.

Tak má se věc v příčině žalobce, protože dobývaný nárok na náhradu škody opírá jediné o tu skutečnost, že žalovaný po-

zemek, jemu na šest let v pacht daný v třetím roce pachtovním prodal, kupci v držení odevzdal a tento jej v držení ujal a jej vzdělávati počal.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 29. července 1880 č. 7701.

Dr. A. Zadina.

Proti ustanovení odměny a náhrady výloh správce konkursní podstaty lze toliko u soudu konkursního si stěžovati.

Výbor věřitelský v konkursu J. S. usnesl se na tom, že správci této konkursní podstaty, vzhledem k likvidaci jeho a vzhledem k vyjádření, že se spokojiti chce s částkami jemu z nejvyšších podání za prodané nemovitosti vyhraženými, k úplnému vyrovnání dotčených nároků jeho mají ustanoveny býti ony částky jako odměna a náhrada nákladů jím vynaložených. Věřitelé proto svoláni všichni souhlasili s tímto návrhem výboru věřitelského, mimo sv.-V. záložnu, která prohlásila, že náklady ty z některých zvláštních podstat přikázati nelze, jelikož dotyčné nemovitosti sekvestrovány byly a tudíž přičinění se správcova potřebí nebylo, a pro případ za zmírnění účtu žádala. Konkursní komisař u vyřízení protokolu přikázal správci částky výborem a velkou většinou věřitelstva navržené.

Důvody:

Přiřknuté částky podle jednotlivých do konkursního jmění patřivších nemovitostí rozvržené na základě §. 29. ad 1. a §. 31. konk. ř. musí se za břemena konkursní podstaty považovati a tudíž také není lze námitkám, kteréž zástupce sv.-V. záložny za příčinou částek při rozvrhu na výtěžek za nemovitosti docílený odkázaných učinil, vyhověti.

Stížnost sv.-V. záložny na výměr konkursního komisaře c. k. zemský soud v Praze zamítl.

Důvody.

Při stání věřitelském valná část věřitelů velkou převahou proti odporujícímu zástupci sv.-V. záložny, jakožto jedinému věřiteli, který s návrhem výboru a s usnešením ostatních všech přítomných věřitelů nesouhlasil, na tom se usnesla, aby účtem vykázané ná-

roky konkursního správce v ponavržené výši při každém statku zvlášť za pravé se uznaly a jemu jakožto zvláštní náhrada za jeho přičinění se a vykázané výlohy při každém statku zvlášť se přiřkly, pokud se týče, z hodnoty dotčených realit vyplatily. Není tedy lze takovéto ustanovení dle §. 161. ř. konk. za tou příčinou v neprospěch správce konkursní podstaty změniti, protože v účtu zahrnuté nároky dílem v §. 29. ad 1. a 6., dílem v §. 31. ř. k. ospravedlněny jsou, a odůvodněné nároky správce konkursní podstaty z toho důvodu újmu trpěti nemohou, že sv.-V. záložna jako věřitel na dotčené statky sekvestraci zavedla.

K stížnosti sv.-V. záložny zrušil c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutí konkursního komisaře a c. k. zemského soudu v Praze a uložil konkursnímu komisaři, aby nové stání ustanovil, při němž by návrhy stran o tom, které z útrat, jež v likvidaci správce konkursní podstaty obsaženy jsou, zvláštních reálních podstat se týkají, slyšeny byly, a aby pak c. k. konkursní komisař v první stolici rozhodl.

Důvody.

Ustanovení nároků správce konkursní podstaty a jeho zástupce na odměnu a na náhradu výloh učiněných, jež výboru věřitelů a věřitelstvu (§§. 161., 144. k. ř.) vyhraženo jest, se pouze na číslice vztahuje, kdežto rozluštění právní otázky o jakosti útrat, pokud se týče, zda-li a které zvláštní podstaty se dotýkají, právu řádnou cestou instancí přináleží.

Ku zmateční stížnosti správce konkursní podstaty změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu a zamítl stížnost sv.-V. záložny co nemístnou.

Důvody.

Ustanovení §. 161. k. ř. i při stanovení nároků proti zvláštní podstatě dle smyslu zákona platí; vzhledem pak k tomu, že nároky správce na odměnu a náhradu hotových vydajů naproti zvláštním podstatám činěné po návrhu výboru věřitelů k usnešení věřitelstva k tomu cíli řádně svolaného ustanoveny byly, a vzhledem k tomu, že v stížnosti sv.-V. záložny proti tomuto usnešení podané c. k. zemský soud co soud konkursní rozhodl a rozhodnutí toto dle §. 161. k. ř. konečným jest, není lze proti němu další stížnosti připustiti.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 11. srpna 1880 č. 8792. **Dr. Karel Linha.**

K §§. 26., 27., 94. a 99. ob. z. knih.

Na usedlosti č. p. 49. v Horní L. bylo vtěleno právo zástavní za dědičný podíl 300 zl. pro nezl. Josefa H.

Dne 23. června 1879 č. 9796. žádal Bohumil S., aby jemu dle postupní listiny dané v Praze dne 20. června 1879 povolen byl vklad po případě záznam převodu práva zástavního za tento podíl 300 zl. pro Josefa H. vtěleného; mimo legalisovanou listinu postupní nepřiložil své žádosti žádných jiných listin.

Dne 7. července 1879 č. 10667. žádal Josef B., vlastník usedlosti č. p. 49. v Horní L., aby jemu dle křestního listu vykazujícího zletilost Josefa H. a dle kvitance tímto dne 26. června 1879 dané povolen byl vklad výmazu práva zástavního za tentýž podíl 300 zl. vtěleného pro Josefa H.

Dne 28. července 1879 č. 11742. žádal pak Bohumil S., aby jemu dle předloženého listu křestního, kterýmž se vykazovala zletilost Josefa H., povolen byl vklad, vlastně spravení dříve zažádaného zaznamenání převodu práva zástavního za tentýž podíl 300 zl. knihovně váznoucího.

O těchto podáních vynesl c. k. soud okresní na Mělníce tyto výměry:

1) ze dne 28. června 1879 č. 9796, kterýmž Bohumilu S. povolil záznam převodu práva zástavního za podíl 300 zl. na usedlosti č. p. 49. v Horní L. pro nezl. Josefa H. váznoucího;

2) ze dne 12. července 1879 č. 10667., kterýmž Josefa B. se žádosti za výmaz téhož práva zástavního zamítl, odkázav jej na výměr ze dne 28. června 1879 č. 9796.; zamítnutí této žádosti nebylo v knihách pozemkových poznamenáno; — a

3) ze dne 31. července 1879 č. 11742., kterýmž Bohumilu S. dle předloženého křestního listu povolil spravení zaznamenaného sub č. 9796. převodu práva zástavního.

Na všechny tyto tři výměry vedl si Josef B. stížnost zmatečnou, v níž uvedl: 1) že soud okresní maje předloženu žádost Bohumila S. ze dne 23. června 1879 č. 9796. a hledě ku stavu knihovnímu, dle něhož převodce knihovní pohledávky, za jejíž převod se žádalo, totiž Josef H., byl nezletilým, — nemohl oprávněným shledati žádání Bohumila S., když nebyl předložen listinný důkaz o svéprávnosti postupujícího Josefa H., tak že dle §. 94. odst. 2. knih. zák. náleželo žádost Bohumila S. zamítnouti; — 2) když stěžovatel své žádosti za vklad výmazu přiložil nejen for-

melně správnou kvitanci knihovního věřitele Jos. H., nýbrž i křestním listem podaný doklad o svéprávnosti kvitujícího, — tak náleželo žádaný výmaz povoliti, i když předcházející záznam převedení práva vymazaného se dle pravé své povahy neplatným nepokládá (§. 49. knih. zák.); že pak ani zaznamenáno nebylo zamítnutí žádosti stěžovatelovy, tím porušen byl jasný předpis §. 49. knih. zák.; — 3) spravení záznamu knihovního smí se státi jen za splnění podmínek v §. 41. knih. zák. taxativně vypočtených; ale podmínkám těm od Bohumila S. vyhověno nebylo předložením křestního listu, kterýžto způsob spravení záznamu zák. knih. nezná.

Rozhodnutím ze dne 10. listopadu 1879 č. 33054. zrušil c. k. vrchní soud zemský pro království České všechny tři v odpor vzaté výměry a nařídil c. k. okresnímu soudu na Mělníce, aby 1) žádost Bohumila S. ze dne 23. června 1879 č. 9796. zamítl a co zamítnutou v knihách pozemkových poznamenati dal; 2) Josefu B. žádaný výmaz práva zástavního na usedlosti č. p. 49. v Horní L. za podíl 300 zl. pro nezl. Josefa H. váznoucího povolil a vykonati dal; — a 3) žádost Bohumila S. ze dne 28. července 1879 č. 11742. s odkázáním na předchozí zamítnutí žádosti jeho ze dne 23. června 1879 č. 9796. prostě zamítl,

poněvadž

dle §§. 21. a 93. zák. knih. při posuzování žádostí tabulárních soudce šetřiti musí stavu knihovního z doby podání té které žádosti; tu pak v čas podání žádosti Bohumila S. ze dne 23. června 1879 č. 9796. Josef H. byl nezletilým a proto ku postoupení své pohledávky sám o sobě nespůsobilým; naproti tomu podal stěžovatel se žádostí svou listinné, předpisům §§. 26., 27., 31. a 34. knih. řádu naprosto vyhovující doklady svého žádání; žádost ale za spravení záznamu pouze na přiloženém křestním listu spočívající není spůsobilou k řádnému povolení. — Proto se dalo místa stížnosti též jinak správně odůvodněné.

Dovolací stížnosti Bohumila S. c. k. nejv. soud místa nedal,

v uvážení,

že rozhodnutí vrchního soudu zemského odkázáním na předpisy §§. 21., 93. a 94. odst. 2. zák. knih. věcně i po zákonu správně jest odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 15. dubna 1880 č. 4338.

Jan Kučera.

Také v řádném řízení mohou strany žádati, aby prvopisy u jiného soudu se nacházející z moci úřadu k soudnímu ohlédání byly zaopatřeny.

K žádosti žalobce A. bylo v rozepři jeho s B. na zaplacení náhrady 1575 zl. nařízeno stání k ohledání příloh odpovědi. Žalovaný soudu oznámil, že prvopisy některých příloh u c. k. měst. del. soudu v Novém Jičíně se nacházejí a žádal, aby tento soud o zaslání zmíněných prvopisů požádán byl.

Žádosti této c. k. krajský soud v Novém Jičíně výměrem ze dne 21. prosince 1877 č. 8934. vyhověl.

Stížnost žalobcovu c. k. mor.-sl. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 29. ledna 1878 č. 792. zamítl,

poněvadž

dle dvor. dekretu ze dne 6. října 1783 č. 197. sb. z. pr. dovoleno jest, přílohy sporných spisů v jednoduchém opisu předložiti a strana, která tyto přílohy předložila dle §. 123. ob. ř. s. jen o to starati se musí, aby straně protivné prvopisy k nahlédnutí předloženy byly. Jakým spůsobem si tato prvopisy zaopatří, jestiť straně protivné lhostejno. Jelikož v ob. ř. soudním ustanoveno není, jak se v tom případě chovati sluší, když prvopisy příloh u jiného soudu se nacházejí, není obdobné použití dvor. dekretu ze dne 2. prosince 1825 č. 2150. sb. z. pr. a §. 30. str. ř. vyloučeno.

Mimořádnou stížnost dovolací c. k. nejv. soud zavrhl,

poněvadž

tu není podmínek dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 28. března 1878 č. 3424.

—a.

Literární zprávy.

Die Confessio im röm. Civilprozess und das gerichtliche Geständniss der neuesten Prozessgesetzgebung. Juristische Untersuchung von Dr. Gustav Demelius, o. Professor des röm. Rechts an der Universität Graz. Graz, Leuschner u. Lubensky 1880.

Obecnoprávní nauka o doznání jest velmi zapletitá; netajíť se procesualisté tím, že přečetné práce o ní jen některé částě dosud

objasnily. Panující názor, jehož hlavním zástupcem po Savignym jest Wetzell, pokládá doznání za disposici právem sporným provedenou odřeknutím se důkazu; důsledkem toho připouští odvolání učiněného doznání pouze tenkráte, byl-li podán důkaz o nepravdě toho, co doznáno bylo, a o omylu. Stanovisko takové zaujal také soudní řád pro říši německou ze dne 30. ledna 1877. Naproti tomu vládní předloha rakouského řádu soudního 1876 neuznává formelně vížící moc doznání, pročež uvážení soudcovu zůstavuje posouditi, jakou měrou odvolání poráží učiněné prvé doznání, podobně jak byl ustanovil již §. 33. II. zákona o řízení ve věcech nepatrných ze dne 27. dubna 1873 č. 66. ř. z. Demelius důkladným rozborem snaží se, provésti důkaz o tom, že předpisy návrhu rakouského jediné pravými jsou pro každé právo procesuální, jež spočívá na zásadě jednoty řízení t. j. nerozčlenění na několik dob formelně uzavřených a na zásadě volného uvažování výsledků celého líčení se strany soudce, dále pak míní dokázati, že takové upravení doznání místa nalezlo již v právu římském jak klasickém, tak Justiniánském. Sluší uznati, že úkol svůj co do jádra dovršil. — Hlavní látka spisu rozdělena jest na tři oddělení; nejpřednější pojednává s confessio in jure, druhé o sporné a záhadné otázce interrogací in jure, třetí pak na širokém základě takto utvořeném rozebírá jádro vytknutého úkolu.

Pouštěje se především v uvažování t. zvané confessio in jure v různých dobách vývoje římského práva (totiž řízení per legis-actiones, formulas a v době Justiniánské) vychází autor z názoru, že tak zvaným lege agere zavdáván byl pouhý podnět k uskutečnění práva, — nikoliv předkládána soudci prosba za nález — tak že nebráněním se proti tomu činu ihned po něm (confessio in jure) odpadla všeliká překážka realisování práva bez rozsudku. Platí tudíž arciť: confessus pro judicato est, neboť věcí magistrátu bylo pouze dohlížeti k šetření solenních forem při tomto osvědčování se nároku. Nepokládá tedy spisovatel legisactio, která sloužívala také účelům řízení nesporného, za totožnou se sporem, v čemž arciť od dosavádních názorů valně se uchyluje. Účinek doznání jest v této době ztráta práva k záporu, ono jest základem exekuce, nikoli řešením právní otázky (tedy nikoli ve smyslu l. 1 de conf.), nepodává formelní bezpečnosti o právu jako rozsudek.

Když nastalo řízení per formulas, nezáležela confessio in jure jako dosud v pouhé nečinnosti, ačkoli jisté činění na určitém místě vážného ceremoniellu před soudem bylo povinností, nýbrž ve výslovném připouštění odpůrcova nároku aneb v prohlášení, že v odpor

vzat nebude, mezi jednáním o udělení a uspůsobení formulky žalobní která předkem jest ohlášením nároku, jehož žalobce pohledávati chce odpůrci. Nenastala však (jak D. proti Bethmann-Hollwegovi podrobnějším rozebíráním c. 21, 22 legis Rubriae de Gallia cisalpina, dle domnění tohoto dvojčlenně složených doličuje) ani nyní odvolatelnost doznání in jure učiněného; platí v době té zásada, že certi confessus pro judicato habetur a že nestačí k uvarování se sporu confessio incerti, což souvisí se změnou odsuzováním k penězům nastalou. Ačkoli změna tato a vznik exekuce ve jmění nedotkly se starší podstaty doznání in jure, přece další vývoj v tom spatřiti sluší, že nejen při žalobách in rem doznání intencí účinek týž působí jako rozsudek, jelikož následovala pak jen žaloba oceňovací, nýbrž poznenáhla při všech žalobách arbitrárních i vůbec doložkou o vrácení opatřených doznání povinnosti ku vrácení předmětu podobný jeví účinek, totiž že žalobce pomocí arbitria litis aestimandae dospěje k vedení práva. Tvrdí se dosud vůbec (Savigny, Keller, Bethmann), že důležitá oratio divi Marci každého, kdož doznal in jure bez rozdílu, zdali to jest confessio certi aneb incerti a o kterou žalobu běží, pokládá pro judicato. Tomu odporuje Demelius a domnívá se, že zvšeobecnění starého pravidla: certi confessus pro judicato est nastalo při kompilaci digest, l. 6 §. 2. Dig. h. t. změnou příslušného místa Ulpiánovy práce: de omnibus tribunalibus, jež týž asi z nařízení divi Marci o soudních prázdninách byl čerpal.

V řízení soudním doby podioklециánské zásada: „conf. pro judicato" vůbec platnosti dojíti mohla, jelikož nyní, když byly odpadly formulky, žaloba i odsudek vždy na zřeteli měly jen určité plnění peněz neb věcí, rovněž při žalobách v jedno shrnutých doznání in jure nastati mohlo jen ohledně některých z nároků v jedné žalobě spojených, konečně pak vymizením tak zvané judicis datio nastala možnost doznání in jure také po litiskontestaci. Co do podmínek a účinků nedožila se confessio in jure změny; zvláště i nyní přímo na základě jejím dospívá žalobce k exekuci, po případě arciť postarav se o litis aestimaci.

Vyplývá z toho, že též v nejpozdějších dobách práva římského žije původní myšlenka, že právo podmětné v sobě chová exekuční sílu, ač vázáno jsouc právem odpůrce k obraně a plné nabývajíc moci teprvé tehdy, ztracena-li defense doznáním in jure. Na tom arciť přestává význam řečené confessio in jure; ani nyní neplatí: confessio pro veritate accipitur, (třeba tak učí Savigny a s ním theorie obecná, zvl. také Unger), čemuž na doklad slouží důmyslná exegese některých

záhadných míst pramenů. Článek tuto část práce zakončující trefně poukazuje k shodám a rozdílům římské conf. in jure a novověkého uznání. Obě shodují se v tom, že doznání týče se existence a pravosti žalobcova nároku, že tudíž jsou podrobením se pod žalobcovo žádání předpokládajíce tedy při uznávajícím disposici nárokem uznaným. Rozbíhají se ale v tom, že conf. i. j. o sobě podává již právo exekuční, naše uznání jen základ příznivého rozsudku, tedy méně; naopak ale toto opět poskytuje více, totiž po vydání rozsudku formelní bezpečnost uznaného nároku navždy. Ani nyní uznání žalovaného není právním jednáním se žalobcem, nýbrž disposicí jen naproti soudu.

(Pokračování příště.)

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

8. týdenní schůze dne 11. března 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. z Aullů.
Zapisovatel: jednatel p. dr. Kasanda.
Členů přítomno: 23.

Pan dr. Podlipný učinil návrh, aby se snížila cena knih dosud nákladem Jednoty vydaných a aby se uvážilo, zdali by nebylo vhodné najmouti pro Jednotu samostatné místnosti. Za příčinou tou budiž zvolena tříčlenná komisse, jež by oba návrhy v úvahu vzala a pak týdenní schůzi podrobné návrhy ve směrech těchto předložila. Návrh se přijal a do komisse zvoleni pánové: dr. ryt. z Aullů, dr. Vlček a dr. Javůrek.

Po té přednášel pan dr. Bráf, docent na vysokém učení pražském, o karakteristice socialistického hnutí na českém severu. Přihlížeje hlavně k poměrům v pánvi hnědouhelné v severních Čechách naznačil pan přednášející v krátkosti vývin nynější výroby hnědého uhlí v Čechách od roku 1850. Ze 600.000 metrických centů vzrostla od té doby roční výroba hnědého uhlí na 60 milionů centů metrických. Bohatství ložisek hnědouhelných bylo arci již v letech padesátých známo, ale dobývání uhlí bylo velice primitivní. Nebyloť prostředků komunikačních a odbyt vytěženého uhlí byl na úzký kruh obmezen. Následkem primitivního dolování sesuly se nezřídka šachty a za volného přístupu

vzduchu vzňaly se v nich časté požáry. Tehdáž ovšem nebylo otázky dělnické ve smyslu moderním.

Rozvojem průmyslu a železných dráh, jež uhlí kruh odbytu netušeně rozšířily, počala se výroba uhlí úžasně vzmáhati. Neboť odtud ujali se dolování na uhlí velcí podnikatelé s kapitály domácími i cizími. Vzrůstem výroby, o níž svědčí přibývání horních dráh, parních strojů i koňských sil k potřebám dolovacím užívaných, rostl ovšem i počet dělníků v dolech vůbec i při jednotlivých podnicích zvlášť. Od roku 1875 zvláště je znamenati, že malé podniky klesají naproti podnikům velkým.

Vedle jiných okolností působí při hnědém uhlí na množství výroby a tudíž i na množství dělnictva zaměstnaného též stav vody v Labi, poněvadž cena hnědého uhlí při soutěži s uhlím kamenným snese hlavně jen dovoz po vodě. Též konkurence dráh, z nichž jedny patronisují hnědé, jiné zase kamenné uhlí, je důležitým činitelem při vzrůstu a klesání výroby uhlí. Následkem těchto okolností, jakož i následkem různé spotřeby uhlí mění se výroba každý měsíc úžasně, a jelikož uhlí do zásoby dobývati nelze, ano se na skladě rádo vznítí, mění se též počet dělníků v dolech zaměstnaných. Majitelé dolů jeden měsíc při živé poptávce po uhlí najímají množství dělníků, jen aby mohli všem zakázkám vyhověti, a mzda dělníků stoupá; druhý neb třetí měsíc, když poptávka ochabne, propouští četně dělnictvo a podrží jich jen tolik, mnoholi jich na výrobu pro menší objednávky vystačí: mzda dělnická zase zrovna tak rapidně klesá, jako dříve stoupala. Z toho pak vznikají neblahé poměry v stavu dělnickém. Mimo tyto jsou tu ještě jiné příčiny neblahých poměrů těch. Když při rostoucí výrobě objevila se potřeba dělníků vycvičených, byli dělníci přivedeni ze starších dolů kamennouhelných z pánve Plzeňsko-Protivínské a Rakovnicko-Kladenské. Nedostatek dělníků byl příčinou přeplacování mzdy a tudíž i stoupání její. Nad to snažili se podnikatelé výkony dělníků zvýšiti praemiemi, jež se vyplácely dělníkům dle toho, mnoho-li uhlí přes jisté napřed již určené množství denně dobyli. Tak uvykli si dělníci na značný výdělek. Za to ale podnikatelé při zvýšených výkonech dělníků vyráběli menším počtem dělnictva spotřebu uhlí a zároveň počal se již jeviti přebytek sil pracujících. To pak vedlo ku snižování mzdy a ku jitření mezi dělnictvem.

Též způsob dobývání uhlí zavdává často příčinu k nespokojenostem. Dělníci pracují společně v družstvech a obdrží společně výtěžek, o který se pak rovným dílem rozdělejí; jest-li jsou mezi nimi dělníci méně obratní a pilní, nejsou s tím ostatní spokojeni.

Konečně jsou i bratrské pokladny příčinou časté nevole.*) Bratrské pokladny hornické byly dosud jen prostředkem, aby majitelé dolů udrželi dělníky ve větší odvislosti. Pro nepraktické zařízení jejich, a poněvadž majitelé dolů propouštěli namnoze i dělníky starší, kteří následkem toho podíly své v pokladně bratrské a všeliké nároky na ní ztratili, neměly dosud pokladny ty velkého účastenství. Vadou pokladen takových je dále, že slouží různým účelům, udělují podporu pro případ nemoce, pro případ neschopnosti k práci, a starají se též o vdovy a sirotky. Jelikož majitelé dolů často i staré dělníky bez podstatných příčin propouštěli, jen aby je podílu v pokladně bratrské a všelikých nároků na ní zbavili, vznikaly proto mezi majitely dolů a dělníky prudké spory.

Vše to mělo za následek hnutí, jež se jeví mezi dělnictvem v pánvi hnědouhelné. Arci působila tu též intervence socialistů Libereckých a Saských. Ku hájení zájmů dělnických zřizovány pokladny spolkové, ve kterých dělníci bývají od svých náčelníků poučováni, jak mají hájiti zájmy své naproti podnikatelům, odkud vycházejí a kam sbíhají se nitky celého hnutí socialistického mezi dělnictvem. Však to nedá se upříti, že dělníci sami a zvláště náčelníci jejich pilně toho dbají, aby činnost jejich pohybovala se přísně v mezích zákona.

Požadavky, jichž se dělnictvo na zlepšení svého postavení domahá, jsou: zavedení osmihodinné doby pracovní, reorganisace pokladen bratrských a větší vliv dělníků na ně, zavedení zdravotních komissí v dolech, všeobecné právo hlasovací, a konečně aby stát vzal do ruky obchod obilní, banky a dráhy.

Po té schůze skončena.

Dr. Kasanda.

Nálezy

c. k. správního dvoru soudního.

36) Stanovení čáry regulační není o sobě nikterak expropriací, a není tudíž také v této věci nikterak zapotřebí ingerence úřadů politických. Vždyť stanovením této čáry neodnímá se vlastníku pozemek

*) O vadách těchto bratrských pokladen pojednal p. přednášející do podrobna ve svém článku „O reformě bratrských pokladen hornických" v Právníku 1880 v sešitech XVI.—XIX.

jeho ani zcela ani částečně, nýbrž ukládá se jemu pouze obmezení z důvodů veřejných pro ten případ, pakli by svého času hodlal užiti pozemku svého k nějaké stavbě.

Nález ze dne 18. března 1880 č. 471., sb. č. 733.

37) I c. k. auskultanti nabývají práva domovského v obci, kde jim přikázáno jest, službu konati, neb dle §. 1. zák. ze dne 21. května 1868 č. 46. ř. z. jsou auskultanti definitivně ustanovenými úředníky státními a kriterium stálého místa služebního záleží dle §§. 37., 48. a 49. uved. zák. v tom, že úředník nesmí o své újmě opustiti místo služební a že se místo služební přikáže na čas, jehož trvání nikoliv napřed zákonem na určitou dobu maximální není obmezeno.

Nález ze dne 31. března 1880 č. 472., sb. č. 738.

38) Okresní školní rada jest ve smyslu zákonů školních legitimována k stížnostem ve prospěch okresního fondu školního. Přirážky k účelům školním, které kdo zapravil na základě právoplatného příkazu platebního, nelze nikdy více nazpět žádati, poněvadž zákon vracení takových platů nikde neupravil a ustanovení §§. 1431. a násl. ob. zák. obč. v příčině veřejných dávek užiti nelze.

Nález ze dne 2. dubna 1880 č. 632., sb. č. 740.

39) Tím, že nějaká usedlost co „hospoda emfyteutická“ v knihy veřejné jest zapsána, není nikterak ještě opodstatněna realní povaha dotyčné živnosti ve smyslu pat. ze dne 18. listopadu 1781 a dekr. gub. ze dne 3. srpna 1821, pak min. nař. ze 31. října 1856 č. 204. ř. z.

Nález ze dne 8. dubna 1880 č. 530., sb. č. 745.

40) Ustanovení zákona, směřující k uhražení nákladu k účelům veřejným, nelze nikterak měniti s právním účinkem. Soukromou úmluvou stran nemůže také velkostatek s obcí platně se domluviti, že k uhražení nákladu jistou míru převyšujícího velkostatek více přispívati nemá.

Nález ze dne 15. dubna 1880 č. 725., sb. č. 752.

41) I majetek horní lze ve prospěch jiného podniku horního zejmena ve prospěch železnice horní stížiti obmezením, jehož veřejná bezpečnost vyhledává. Z toho, že zákon ze dne 18. února 1878 č. 30. ř. z. nevztahuje se k železnicím horním, nelze nikterak odvozovati obmezení práva expropriačního, kteréž již zákon horní propůjčuje ve prospěch železnic horních.

Nález ze dne 16. dubna 1880 č. 726., sb. č. 753.

42) Směnky, které se vydávají k uhražení prémie pojištěnými společnostem pojišťovacím, jsou samostatným předmětem poplatku.

Nález ze dne 27. dubna 1880 č. 786., sb. č. 758.

Nálezové c. k. nejvyššího soudu

v jiných listech uveřejnění.

164) Dražbu věci nemovité nelze zrušiti proto, že výměr o povolené dražbě jednomu z věřitelů tabulárních k vlastní ruce dodán nebyl, když jen týž věřitel o dražbě přece věděl.

Nález ze dne 2. března 1880 č. 4032. (Ger. H. č. 33.)

165) Přihláška pohledávky ku podstatě konkursní může ve lhůtě přihlašovací opět se podati, byť i dřívější přihlášení téže pohledávky bez výhrady opětného podání zpět bylo vzato.

Nález ze dne 23. března 1880 č. 3287. (Ger. H. č. 34.)

166) Exekuci nelze vésti na kapitál, kterýž exekutovi se má vyplatiti na základě povolené zápůjčky hypothekární.

Nález ze dne 20. ledna 1880 č. 469. (Jur. Ztg. č. 18.)

167) Platy státních úředníků v Bosně a Hercegovině jsou také z exekuce vyloučeny.

Nález ze dne 27. ledna 1880 č. 904. (Jur. Bl. č. 12.)

168) Náklady substituce advokátské povinen jest substitutu zaplatiti advokát jej zřídivší; na mandantu samém advokát substituovaný nemůže žádati odměny.

Nález ze dne 18. února 1880 č. 577. (Jur. Bl. č. 12.)

169) Když uzavřena byla smlouva za jistým v ní samé vysloveným účelem, tak jest dosažení účele toho podmínkou smlouvy; nelze-li účele toho dosíci, stává se smlouva neplatnou; co na její základě bylo dáno, smí se požadovati zpět.

Nález ze dne 19. února 1880 č. 13877. ai. 1879. (Jur. Bl. č. 15.)

170) V exekučním řízení možno prosbu na povolení exekuce zjišťovací přednésti též teprv v protokole o prvním stání, když při něm se spor neprojedná.

Nález ze dne 27. ledna 1880 č. 847. (Jur. Bl. č. 16.)

171) Žaloba mandátní může též jíti na soudní deposici pohledání žalobního.

Nález ze dne 25. února 1880 č. 2019. (Jur. Bl. č. 16.)

172) Věno na nemovitosti manželově zástavou pojištěné nestává se splatným, když po prodeji nemovitosti z tržního výtěžku bylo ku placení přikázáno, nýbrž třeba vyčkati, až některý ze zákonných důvodů splatnosti nastane.

Nález ze dne 18. února 1880 č. 586. (Jur. Bl. č. 17.)

173) Tříletá lhůta promlčecí pro nabytí privilegovaného pořadí knihovního za poplatky z převodu majetkového nedá se přerušiti ani politickou exekucí na movité jmění dlužníkovo ani posečkáním k žádosti dlužníkově povoleným.

Nález kassační ze dne 9. března 1880 č. 1972. (Jur. Bl. č. 18.)

174) Vyhlášky o dražbách nemovitostí nestanou-li se ve třech dnech po povolené dražbě, jest tato zmatečnou.

Nález kassační ze dne 11. února 1880 č. 130. (Ger. Halle č. 56.)

175) Předpisy stručného řízení o nedovolenosti mimořádných stížností dovolacích vztahují se též na soudní výměry vydané za příčinou provedení zákonného zástavního práva pronajímatelova ku věcem vnešeným.

Nález ze dne 11. února 1880 č. 1569. (Ger. H. č. 20.)

176) Místní rada školní jest zástupcem obce školní a proto podlehá právomoci soudů sborových.

Nález ze dne 20. ledna 1880 č. 339. (Jur. Bl. č. 11.)

177) Výrok úřadu správního o spáchaném pychu polním, pokutování pachatele a odsouzení jeho k náhradě škody nevylučuje právo žaloby pro rušenou držbu před soudem obecným.

Nález ze dne 10. února 1880 č. 12689. (Przegl. č. 8.)

178) Též v písemném řízení má soud z úřední moci na žalobci průkazy jeho legitimace ku sporu vyžadovati.

Nález ze dne 4. února 1880 č. 433. (Przegl. č. 15.)

Denník.

Jmenováni: Pan Antonín Vojáček, rada zemského soudu v Praze a p. Frant. Schmied, rada zemského soudu, jmenováni byli rady c. k. vrchního soudu zemského v Praze; p. dr. Rudolf Kubíček, adjunkt c. k. zemského soudu v Brně, jmenován okresním soudcem v Jevíčku (na Moravě) a p. Václav Huyer, adjunkt okres. s. v Hostouni, okresním soudcem tamtéž.

Přesazeni: Pan Bernard Koldic, okresní soudce v Hostouni, do Rumburku; p. dr. Raimund Šrot, okr. soudce v Jevíčku, do Moravského Krumlova.

O právech městských m. Brikcího z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním.

Píše dr. Jaromír Čelakovský.

(Pokračování.)

Poněvadž pak rukopis tohoto českého překladu je týž, jakým psány jsou mnohé české i latinské přípisky v liber sententiarum a naučení z Jihlavi z r. 1465 na str. 254. předešlého rukopisu a zároveň je nejstarším nám známým českým překladem knihy nálezův, pravdě se podobá, že přepisovač těchto „práv Horníkuov“ byl zároveň jich překladatelem. A skutečně pamětní knihy kutnohorské psány jsou od r. 1464 touže rukou, kterou i tento český překlad je napsán a sice pocházejí zápisy v nich, jak jsem se v archivu kutnohorském osobně přesvědčil, od téhož Víta písaře, kterého Horníci r. 1465 do Jihlavi o naučení na čtyry kusy byli vyslali. V knihách kutnohorských zachovalo se o písaři tom dosti zpráv. Nazýval se plným jmenem Vít Tasovský z Lipoltic, za písaře městského byl 8. října 1464 na poloroční výpověď přijat a setrval v úřadě tom až do své smrti, jež ho v srpnu 1483 zasáhla.[56]) Ze zápisův patrno, že byl

[56]) Liber memorialis 1462—1475 psán je od str. A 1 — D 18 rukou písaře Martina; na str. D 19 je zápis o jmenování Víta písařem městským a odtud až do str. L 25 psán je rukou Vítovou. O písaři Martinu poslední zpráva přichází na str. D 17 ze dne 15. září 1464 a na str. D 19 zní zápis takto: „1464 f. 2 post Francisci Vitus notarius huius ciuitatis intromisit se de officio notariatus ad vota et scripta dominorum Montanorum Georgio frenatore et Mathia Bylejovsky presidentibus tali sub

muž vzdělaný a v právních věcech zkušený, neboť když šlo o srovnání rozepří po dobrém, volíván od konšelův za smlouvce.[57] I neváhám tudíž uznati jej za českého překladatele sbírky nálezův brněnsko-jihlavských a mám tento jeho překlad za onen „starý český exemplář", z něhož mistr Brikcí práva městská „bedlivě korrigoval" a jak se ihned přesvědčíme, většinou — opsal.

Překladu českého bylo patrně na soudě městském v Kutné Hoře užíváno, neboť v tamějších knihách městských děje se v následujících letech nejednou odvolání k psanému právu a pozdější písařové kutnohorští zanechali jako na důkaz toho v rukopise samém hojně stop své činnosti, opravujíce text a doplňujíce ho českými i latinskými poznámkami. Tuším, že ani m. Brikcí neschází mezi těmi, kdož takto jednotlivá místa „bedlivě korrigovali." Pozoruhodné jest, že známý nám už Jindřich z Chocemic porovnal český text s Pražskou recensí sbírky nálezův brněnských a u jednotlivých článkův v rukopise musejním připsal význačnou rukou svou, do které kapitoly cursus sententiarum náležejí. Mimo to sestavil stručný rejstřík těchto kapitol a zapsal jej na prázné dva listy mezi obšírné zpravidlo a předmluvu s poznamenáním, na

---

condicione, si seruicium Viti prelibati dominis Montanis displiceret, aut si Vito dominis prefatis seruire in eodem officio non placeret, extunc cuicunque partium predictorum seruicium displiceret medio anno prehabito propositum officium poterit immutare, ad quam quidem condictionem domini ipso anno presides cum consensu, ut retulerunt, seniorum, se pariter et suos posteros obligarunt. Acta sunt hec anno quo supra f. 4 ante festum sti Galli prestito iuramento consueto. Angariam Vitus notarius non recepit ebdomada prima et immo recipere debet ebdomada vltima circa recessu." — Z dalších zápisův v této knize pamětní, jakož i v následující od r. 1480 dovídáme se, že r. 1469 páni šephmistři zjednali rychtáři písaře Petra (H 29 a J 2), že r. 1473 písař Vít zapsal manželce své Martě a dcerce Kateřině 75 kop na svém domě (R 15), r. 1480 že vydal dceru svou Johannesovi písaři mince za manželku (A 1), rok na to zvolen jest za správce chudiny špitálův a v úřadě tom setrval až do r. 1483, kdy počet učinil (C 7); 1. srpna 1483 učinil kšaft odkázav manželce své všechen majetek svůj a brzo na to zemřel, neboť 3. září 1483 odevzdala manželka jeho knihu „Vita Christi" ke kostelu matky boží na Náměstí podle ustanovení posledního pořízení (C 18 a D 1). — Po něm následoval v písařství Ondráček písař, kterýž za jeho života byl menším písařem.

[57]) na př. kniha pamětní k r. 1473 str. L 6.

které stránce která kapitola přichází. Rejstřík tento začíná se: „Libri huius sectio in 72 capitula more Pragensi: první o žalobách, ktož jest k soudu připověděn folio 2°; 2. K žalování žádný nemá puzen býti folio 10; 3. O řečnících folio 11; 4. O ortelování a odvolání folio 13; 5. O dešťové vodě a brani folio 20 a brani folio 14" a tak dále až „72. Židu platí-li křesťan na jistině-li či na lichvě má sjíti ante cap. 34 fol. 109. Finis. — Židovský řád císařem vyměřený a papežem Klimentem šestým stvrzený, k městské zprávě potřebný folio 110, ibi o chuovách židovských. — Řád žákovstva a kněžstva Klimenta papeže in vltimis habetur circa ius Pragense."

Na počátku 16. století bylo v Kutné Hoře tedy i to známo, v čem se různí vnitřní uspořádání druhé recense Pražské od třetí recense Kutnohorské a už v ten čas Pražská recense „právem Pražským" se nazývala.

Zachovalo se nám ale i jiných zpráv o tom, že český překlad sbírky nálezův brněnsko-jihlavských dostal se z Kutné Hory brzo do Prahy, odkudž písařové měštští přepisy jeho po městech rozšiřovali a rozprodávali, jakoby to skutečně Pražské právo bylo. Přitom dovolovali sobě v textu proměny, jež se jim zdály býti potřebny, aby nemohla ani nejmenší pochybnost vzniknouti o Pražském původu tohoto práva.

V právním rukopisu Litoměřickém, jejž neznámý písař Starého Města[58]) roku 1485 psáti počal, a po dokončení jeho roku 1500 do Litoměřic postoupil, nalezá se na str. 382. český překlad Švábského zrcadla a přepisovač dokládá, že se právy těmi „páni, rytieřstvo i města po všem křesťanstvu zpravovati mají a někteří pravie, že se jimi zpravují páni Pražané Staroměstští."[59]) Kdežto takto užívání Švábského zrcadla na Starém Městě jako věc pochybnou vystavil; opsal přepisovač do tohože rukopisu na str. 121—238 český překlad sbírky nálezův Brněnsko-Jihlavských celkem slovně podle rukopisu Kutnohorského; avšak učinil v textu potud změny, pokud bylo jich třeba, aby sbírka jako právo Pražské vypadala. Tak zaměnil všude jmena měst, jež užívala práva Brněnského a Jihlavského a brala z Brna a Jihlavy naučení, názvy těch měst, v nichž platilo právo Starého Města Pražského a jež do hlavního města o naučení se utíkala.

[58]) Časop. Č. Mus. 1880 str. 543.
[59]) Tamže str. 547.

Při tom i německá jmena osob smýšleným českým jmenům t: i tam ustoupiti musila. Kdežto v musejním rukopisu D., tak jako v starém Kutnohorském C. nálezy připisují se konšelům m. Brnu a Jihlavy a konšelé z Kutné Hory, Čáslavi, Kolína, Chotěboře, Jílového, Telče, Reichenšteina, sedláci z Haberhartdorfu atd. píšou do Jihlavi a konšelé z Kroměříže, Napajedl, Krumlova, Skalice Biteše atd. do Brna v právních věcech; v tomto litoměřickém rukopise žádají na jich místě konšelé z Berúna, Českého Brodu, Gúřimi, Písku, Rakovníka, Senomat, Sedlčan, Sušice, Žatce a sedláci z Motola za naučení ve Větším Městě Pražském a konšelům Staroměstským připisují se bez dlouhého rozpakování nálezy a snesení Brněnské a Jihlavské. Přepisovač jenom na dvou místech opravil věcně text a sice k nálezu Jihlavskému, „které pře má podkomoří súditi", dodal „po městech jiných krom Pražských měst" a k článku „že čtyři kusové súdní přislušejí na samého krále" připsal „co se toliko jiných měst dotýče královských, Prahu vymieňujíc, neb oni ty kusy mohú sami súditi z obdarování královského."[60]) I tyto proměny učinil arci k tomu konci, aby kniha jeho Pražskému právu lépe se podobala. Později obdržel přepisovač též český překlad oněch 37 původně vynechaných německých nálezův Jihlavských a zapsal je na prázdná místa v rukopise Litoměřickém a když místo nestačilo, na kus přilepeného papíru.

V této spůsobě rozšířil se od té doby hojně po městech českých překlad sbírky nálezův brněnsko-jihlavských[61]) a těžko

---

[60]) Tamže str. 545.

[61]) na př. Chrudimský exemplář z r. 1519 má nápis „Práva městská psaná" a končí „Capit feliciter finem presens liber juris Pragensis per Bartholomeum congnominatum scriptorem de Praga anno originis Christi nati 1519 f. 4. Paschatis quod vi. ta. lis." — Hanka v Přehledu činí zprávu o pěti exemplářích této sbírky a sice: č. 16 z r. 1490 „Běh městských výpovědí"; č. 8. z r. 1520 „Skonávají se práva Jihlavská a některé pře s jich ortely a nálezy l. 1520 v ten pondělí po sv. Kiliánu a na Kolínském hradě nad Labem. P. t. de Nedworzowic"; č. 17. z r. 1529 „Práva městská pánuov Horníkuov Hory Kuthny, kterýchžto užívají při soudích na rathouze"; č. 55. z roku 1531 rukopis Králohradecký (nyní už zničený), psaný Fikarem z Vratu a č. 34. z r. 1533 „Cursus ciuilium sententiarum seu iura ciuilia Bohemie et Morauie cum interpretatione bohemica: běh městských výpovědí."

rozhodnouti, zdaliž název „knihy práva Pražského," který písařové Pražští mu přikládali, spíše sluší připsati té okolnosti, že na soudě městském v Praze se sbírky té jako pomůcky skutečně užívalo, anebo že písařové tímto spůsobem spíše doufali přepisy své po městech rozšířiti a rozprodati.

IV.

Seznámivše se s obsahem nejdůležitějších pro náš předmět rukopisův, přikročme k zodpovídání další otázky, v jakém poměru nalezají se m. Brikcího „Práva městská" k těmto sbírkám práva městského.

Brikcího právní kniha není ničím jiným, nežli nově podniknutá recense sbírky nálezův brněnsko-jihlavských na základě českého překladu této sbírky z r. 1468. Mohlo by se souditi, že snad Brikcí použil též některého z pozdějších opisův českého překladu; avšak tomu odporuje i ta okolnost, že do svého vydání přijal sice mnohé nálezy Jihlavské, jež byly původně latinsky vydány a písařem Vítem do českého přeloženy; avšak ani jediný z německých nálezův, jež do pozdějších rukopisův překladu vepsány byly; i vlastní přiznání jeho, jež v předmluvě učinil, že na základě Kutnohorských rukopisů práci svou podniknul. Sluší tudíž český překlad z r. 1468 považovati za základ jeho práce a porovnáme-li jeho „Práva městská" s tímto překladem a s předcházejícími rukopisy právními, přicházíme vůbec k těmto výsledkům:

1) Brikcí prošel článek za článkem třetí recense sbírky nálezův v kutnohorském rukopise C., porovnávaje ji s překladem písaře Víta a přeložil i doplnil odtamtud samostatně některé latinské věty a i články, jež překladatel byl vynechal. Tak přeložil z čl. 12 tohoto liber sententiarum celý článek práv městských I 12; z čl. 18 druhou větu kap. I 18; z čl. 38 třetí a čtvrtou větu kap. I 39; z čl. 146 poslední větu kap. IX 7; z čl. 156 třetí větu kap. X 3; z čl. 339 kap. XX 40; z čl. 362 pátou a šestou větu XXI 11; z čl. 423 třetí a čtvrtou větu XXVII 3; z čl. 523 a 524 pátou a šestou větu kap. XXXII 7 a poslední větu kap. XXXII 8 (vůbec dva tyto články upravil dle latinského textu); z čl. 623 celý článek XXXIX 1; z čl. 663 poslední větu XLIX 1; z čl. 689 poslední větu L 10; z čl. 725 posledních osm vět LVII 2; z čl. 735 posledních osm vět LXI 2; z čl. 745 pátou až osmou a tři poslední věty kap. LXVI 4 a z čl. 830 druhou větu z kap. LXVIII 39.

Z německých nálezův Jihlavských, jež se v liber sententiarum rukopisu Kutnohorského nalezají, nepřeložil, jak už jsme pověděli, ani jediný.

Naproti tomu vynechal z českého překladu písaře Víta asi osmdesáte článkův, jež Gelnhusen do sbírky nálezův brněnských byl zařadil, vyňav je z práv a nálezův Jihlavských. Právě ale tyto články mají pro právní historii jakousi důležitost, poněvadž Brikcí vypustil je patrně buď z toho důvodu, že je považoval za zastaralé a nepraktické právo; buď že ustanovení jich neshodovala se se záměrem, jejž při vydávání práv městských sledoval. Proto aspoň důležitější z těchto článkův zde otiskujeme:

55. O žalobě obecného člověka. Žádný obecní člověk nemuož na jiného žalovati, lečby od rychtáře a od přísežních zvoleni byli dva nebo tře neb čtyřě na některém rynku města, k jichžto vieře byloby poručeno, aby všecky škodlivé věci měsčké krotili. Ti ze všelijakých přestúpenie mohú žalovati, ale moc jich žaloby trvati bude toliko za šest neděl a to proto, aby takoví miesto přísežných jmieni nebyli. A když se šest neděl dokoná, takoví úřad svój rychtáři a konšelóm vzdajte a jestli potřebie, tehdy jiní anebo opět ti k dřevniemu úřadu buďte navráceni. A jestli žeby v svém úřadě nepoctivě byli zhaněni, jakúžkoli pokutu již řečení volení ustanovili-li by, tu obžalovaný má od nich trpěti. (Po straně: Obecní páni. — Pohaní-li kto obecního pána. = J(us) I(glaviense) LX §. 2).

63. O mnohých řečnícíech (za Brikcím III 14). Také řečníci nemají bezděčně nuceni býti proti svým příbuzným až do pátého pokolenie řečňovati, ani proti kmotróm ani proti dědicóm, nébrž ani proti těm, jimžto skrze prodaj neb kúpenie manstvie sú učinili, ani proti svým přirozeným pánuom nebo přirozenému rozumu jest odporno, aby se ty osoby vespolek kterými nelibostmi popúzeli. (J. r. mont. IV. cap. IV §. 10)

(za Brikcím III 15): Súzeno jest k straně služebníka žalobníka, poněvadž prvniemu poblúzení odolav v jiných žalobách ne mrtvého ale živého se býti vyznává, obžalovaný anebo obžalovaní mají k jeho žalobám odpoviedati (R[össler] 67). Při tom má znamenáno býti, že ač se svrchu píše, že žalobník a obžalovaný sami skrze se pře provodiece a před súd předkládajíce nemají mieti odvolávánie svých slov, jenž obecně slove holung; avšak ač se toho s počátku vystřehú, žádajíce od súdce toho jistého odolánie a rozmyšlenie a jiných věcí, kteréž řečníci předmlúvají pro polepšenie práva strannieho; tehdy bude-li jim to odpuštěno, tehdy mají vše, což slušie, na řečníky (R. 59 *a*, *b*).

64. O biřicové mzdě. Budeli kto dán biřici a bude u něho přes noc, dá biřici 14 den. a ižádné jiné jeho věci biřic nebeř viece. Pakliby u něho nenocoval, dada jemu 6 peněz svobodně vyjde bez úrazu statku svého (J. I. XXX §. 2).

65. Řečník nemá řečňovati, než od jedné strany. Usúzeno jest zde, že žádný řečník v vraždě ani v jiných vysokých

přech, jenž těla, zbožie a cti dotýkají, nemuož od viece stran mluviti slova, než od jedné (T[omaschek] O[berhof Iglau] č. 126).

67. O ortelování. Poněvadž známo jest o ortelování, že vedle těch práv má súzeno býti, kterážto v čas vydána konecby obdržela, ale ne vedle těch, kteráž potom sú oznámena. A toto právo muož ku mnohým jiným věcem přidáno býti, lečby zvláště mělo se jeho býti varováno (Ruk. kutnoh. C čl. 81 začátek).

75. O stromiech a štěpuov sázení etc. = L. 7 §. 13 D. 41, 1.

96. O obstavování kovářských věcí = T. O. č. 168.

104. O přísedíciech v zavitém súdu. Přísedící, jenž v městečkách v zavitých (zahájených) súdiech nebo v súzení velikých pří pro posilněnie práva přidáni bývají, jediné leč v ten čas učiní přísahu, jakož sú konšelé při svém volení přisáhli, v žalobách a ve svědectvích nemají moci jako přísežní nebo nečiní skutku vlastnieho, ale skutek přísežných téhož času, jichžto snad jest málo v počtu i pomáhají jim a potvrzují jich (Ruk. C. čl. 135).

108. O úrociech a úročníciech. Úročný člověk nebo purkrechtní od pána toho úroku muož vždycky pro zadrženie úroku fentován býti bez súdu. Opět ač purkrechtník nebo úročník přemožen by byl, že by základu neměl za tři léta úroky zadržané, tehda pán muož se v jeho zbožie uvázati (Ruk. C. čl. 139).

117. O právu odevzdánie dědictvie a domuov. Ač kto druhému před súdem dědictvie své právě by odevzdal, ten ktož přijímá, dáti má rychtáři XII peněz, přísežným tolikéž a písaři dva (J. I. XII).

Znesl-li by kdo svú žalobu na přísežné neb ku přísežným a jemu před rychtářem a před jinými přísežnými přistáli by, žaloba jeho obdrží tak však, ačby žaloba byla o neřádných skutciech neb o slibiech učiněných před přísežnými od súdce vyslanými neb obdržaných proseb, ale ne ze všelikých řečí prázných trhových neb v krčmě mluvených. (O přísaze svědectví přísežných.) Opět ten, ktož odpierá, nebude-li chtieti býti bez toho, přísežní musí přísahu obdržeti, to což svědčí. Opět ač který z přísežných jsa otázán o který výnos (výpověď, vyřčení), chtěl by toho odložiti k ranému mluvení přísahu obdrž, že ty časy toho ortele neb výnosu nemuož naleznúti a k tomu od přísežných neb od žalobníka neb od rychtáře buď připuzen. (J. I. XIII §§ 1 a 2.)

118. O fentování úroka dědičného. Každý člověk bez rychtáře a přísežných na svém dědictví žaloby (základy) beř. Pakli by ten, ktož platí, nechtěl jich vyplatiti, pán oznam rychtáři a jednomu z přísežných, že jest pro taký úrok takový základ vzal a potom svobodně prodá neb k svým užitkóm obrátí, a to pro tu příčinu, jestliže by po času z většieho základu aneb ceny chtěl by pána nařiekati, aby rychtářem a přísežným jeho při zkazil. Opět ačby platný člověk tři úroky zadržal, tehda pán v jeho dědictví svobodně se uviezě. Pakli by nuzná neb slušná zemská potřeba úročníka sehnala, pán vedle milosti a duše (živnosti) potřebnosti s radú dobrých lidí s ubrmanstvím neb s rozmyslem to srovná. (J. I. LVII §§ 1—3.)

258. O krádeži trávy na cizích lukách. = J. I. LIV § 3.

269. O ztracení práva každého psance. Pro kteráž-koli příčinu kto zapsán byl by, vždycky zbaven jest práva svého. Opět cožkoli od psancóv na milost přijatých dostane se, dva diely rychtáři a třetí na přísežné přísluší. (Čl. 711 a 712 ruk. Kutnoh.)

Ač by komu pro raněnie druhého před přísežnými obžalovanému ruka byla uťata, skrze to dosti jest učiněno žalobníku i rychtáři. (T. O. č. 4.)

Pro raněnie z pobiezenie přišlého dostane se rychtáři puol hřivny. Pakli by raněný pobiedku před přísežnými učinil a protivník jeho chtěl by složiti, dostane se hřivna. Pakli do šrankóv vstúpí a k sedání přijdú a ještě chtěli by složiti i smluviti se, dostanú se rychtáři dvě hřivně. Pakli k ostrevu přijdú a ještě se smluvie, rychtář 3 hřivny bude mieti. Pakli by dřievie sobě vyrvúce a bojujíce sešli by se a ještě smluviti se chtějíce, rychtáři viny ve třech hřivnách budú odpoviedati. (J. I. XLVI § 1.)

284. O pokutě falešné miery. Chceme, aby ktožkoli buď muž nebo žena s nespravedlivú mierú byl nalezen, anebo mieru usazenú suchých neb mokrých věcí falšoval by, neb s nespravedlivým loktem, váhú neb závažím, aby dal 1 hřivnu přísežným. Bude-li podruhé nalezen, dá 2 hřivně. Pakli po třetie, ruky zbaven buď. Pakli ji chce vyplatiti, dajž 10 hřiven, z nichž dva diely dostanú se rychtáři a třetí přísežným, nenajde-li obviněný milosti. (J. I. V.)

288. O pokutě pro malú vinu. Nalezeno bylo zde, když Martin z Polné a Jindřich Stek před p. Jindřichem hautmanem krále Českého, jenž jménem krále na súdné stolici sedieše, súdili sú se, že vedle práva měsckého za menší vinu 1 šilink malých haléřóv neb 1 groš má zaplacen býti. (T. O. č. 14.)

Opět nalezeno bylo týmž pánuom (sic!) z Lipy, když pro menší vinu X hřiven pokuty požádal, pravě, že právo královské tak chce. by králova milost osobně v městě vedle práva měsckého na súdě seděl by při pokutách, kteréž z jeho milosti a přiezni v obdaření práv města sú sepsány o všelijaké zaviněnie, na tom má dosti mieti. (T. O. č. 15.)

289. O pokutě královské. Opět k otázce téhož pána (z Lipy): Poněvadž právo královské větčie jest než právo měscké, nemají-li povýšeny býti pokuty vedle toho práva královského nad pokuty práva měsckého.

Nalezeno úsudkem bylo, že přísežným města, jakožto poddaným králi milosti neslušie některakých nových pokut nad ty větčích, kteréž v zápisech neb obdařenie práv měsckých z milosti královské jim odpuštěné a sepsané měli znovu skládati neb nalezati; poněvadž nižší nemuož vyššiemu přikazovati, aniž slušie na poddané svým povýšenějším práv ukládati ale zpět. (T. O. č. 16.)

Opět tázáno bylo od řečeného pána z Lipy. Poněvadž Kutbenští ortelóv a práv svých v Jihlavě se ztazují a oni králi milosti neb náměstku jeho za menší pokutu X hřiven sú přisúdili, nemá-li též i v Jihlavě býti. O tom jest úsudkem pověděno: Učinili-li by to

Kuthenští ne právo ale zlý obyčej v tom by zachovali. A poněvadž zlý obyčej nemá za právo držán býti, ale jakožto nakažení vykořeněn býti, králova milost neb náměstek jeho ktožkoli vedle práva měsckého na súdném miestě sedie, na pokutách všelijakých, kteréž v zápisech práv měsckých sú znamenány, dosti má mieti. (T. O. č. 17.)

290. O zvěstování příjezdu podkomořieho. Opět nalezeno jest témuž pánu z Lipy, že náměstek krále milosti jménem krále v městě chtě na súdu seděti, najméně rychtáři a konšelóm a těm, proti nimž má súd jíti, cíl patnádcti dní t. dvú neděl má dáti napřed věděti a listy svými zvěstovati, a přísežné z jiných měst, jestli pře těžká a zvláště těch, jenž téhož práva užívají, jehož užívá město, v němž chce súditi, k sobě přijíti, leč by snad pro pilnú potřebu královskú týž náměstek patnádctý den musil předjeti. (T. O. č. 18.)

300. O přinucení prodaje prodajných věcí. Otázka jest, muož-li rychtář připuditi každého, aby prodal své věci. Odpověď: Má-li kto prodajné věci vyložené ku prodaji, slušně puzen bývá prodati. A nechce-li mi prodati, dlužen mi jest žalobú z křivdy. Pakli by neměl věcí vyložených ku prodaji, tehda jest v tom rozdiel. Nebo jest čas potřebnosti a tehda má býti připuzen; anebo nenie, a tehda nemá puzen býti, nebo ižádný nenutí se bezděčně svých věcí prodati. A řečená potřebnost zvláště míní se o těch věcech, jenž se živnosti týče t. jiedla a pitie. A znamenaj, ktožby věc prodajnú přijal, aby mzdy za to zaslúžil, tu věc mieti bude na své péči neb nebezpečenství. (Ruk. C. čl. 365.)

372. O odevzdání a zaplacení dědictvie. Usúzeno jest Čáslavským, že dědictvie prodané prvé má býti penězi zaplaceno od kupujícieho, nežli odevzdánie dědictvie od prodávajícieho. (T. O. č. 45.)

373. O odevzdání a narčenie dědictvie. Opět usúzeno jest týmž: Chce-li člověk druhému před súdem některé dědictvie odevzdati a jiný to dědictvie nařkne, nemá býti odevzdánie dopuštěno, leč prvé v témž aneb aspoň v druhém hned potomniem súdu to narčenie bylo zpraveno neb vyvazeno. Nebo tiem se ukracuje a srovnává věc súdná. (T. O. č. 46.)

430. O zapsání pro vraždu. Bude-li kto zapsán pro vraždu, beze všie odpornosti města rok a den prázden bude. Pakli po vyplnění roku milost od nepřátel měl by, dřieve než do města vejde, dáť přísežným hřivnu a rychtáři puol hřivny. (J. I. XLV §§ 1 a 2.)

431. O vraždě v bitvě a o pobiezení k bitvě. Pro vraždu v bitvě, dřieve než bitva bude zapověděna, (vypověziena, vyhlášena, vyřčena), rychtáři dostane se hřivna. Pakli by zapověděna byla t. když se pobiedka stane, rychtář dvě hřivně mieti bude. A vejde-li do šrankóv a přijdú k sedání, smluví-li se ještě, rychtáři se tři hřivny dostanú. Pakli k dříví přijdú a ještě se smluvie, rychtář čtyři hřivny mieti bude. Pakli dřievie vydrúce sobě a bojujíce sešli by se ještě, smlúvu přijmúce neb dopustiece, rychtáři se dostane pět hřiven. Když již rána neb vražda od přísežných rozumně byla by obžalována, pobiezenie takto má býti odpověděno. Řečník žalobníków takto rci: Žaluji bohu a králi milosti a vám pane rychtáři a konšelóm i všem

měšťanóm chudým i bohatým i všem ktož pokoje žádají užívati, že takový a takový přišel na místo toto a toto, kdežto přietel mój pokoj a milosť měl jest mieti a v tom miestě přerušil jest pokoj boží, krále milosti i země, a ranil jest jej zjevně, jakož sú to přísežní opatřili a z takového raněnie žalovali. — Pakli by z vraždy bylo, takto má řečeno býti: Udeřil jej velikú ranú, až proto umřel, jakož sú to přísežní opatřili a z takového raněnie žalovali a seznali se k tomu, žádáť na to súdu. Paklit pří, chceť jej k seznání připuditi životem svým proti životu jeho, a svým zaň bojovníkem proti jeho se všemi příslušnostmi, kteréž z práva k pobiezení příslušejí a chce jej připuditi k seznání tohoto dne súdného, jakž přísežní uložie aneb konšelé svolé, a žádáť od vás, pane rychtáři, spravedlivého nálezu t. poněvadž jeho k bitvě tak pobiedil by, aby bitvu jemu dlužen byl odpierati. (J. I. XLVI §§ 2 a 3.)

445. Pakli kto ty časy (v času zapálenie) druhého ranil by. = J. I. XXXI §§ 3 a 4.

457. O svědciech z kvaltu na duom = J. I. XLIII §§. 1.—5.

458. Když jeden druhému mocí kvalt činí. Jestliže by kto na druhého všetečně neb z pychu útok učinil a urazil neb ranil nebo jinak zle uctil, a jestliže ten, jemuž se útok děje, bráně sebe a svých věcí útočníka zabil by, buďto v domě neb před domem, pravdu útoku neb bráněnie sám sedm dokáže. (J. I. XLIX § 3.)

459. O každém úrazu a ranění. O čemž by koli přísežní na svú vieru pověděli, že by chromota byla, pevné buď jmieno. Pakli ten, jenž byl chtěl by se vymluviti, sám třetí na kříži moci bude se vymluviti. (J. I. XLIX § 4.)

479. Rychtář jediný v městě má býti. Nám měšťanóm zdá se za slušné, aby v kterém městě královstvie nebylo viece rychtářóv, než jeden pro svornosť a pokoj, a dokudž kto užívá rychtářstvie, byl-li jest před tiem přísežný, miesto přísežného na žádného nemuož žalovati. (J. I. VIII § 1.)

480. O přísaze rychtářově. Opět hned přijma rychtářstvie přísahu na svatyně učiní t. přiseže pánu bohu, všem svatým, aby spravedlivého súdu ani pro osoby ani pro dary nepřevracel, ale chudému jako bohatému súdil vedle zpuosobu práv ustavených. (J. I. VIII § 2.)

481. O netbanlivém rychtáři. Opět jestliže přísežní v raném spolu rozmlúvání žalovali by na koho a byl-li by rychtář k súdu zpozdilý neb netbanlivý, přísežní nevinni budú a rychtář u vině zuostane. (J. I. VIII § 3.)

482. O lozunku rychtářském. = T. O. č. 257 ad 1; 191 a 192.

483. O smlúvě učiněné lstivě proti rychtáři. Nalezeno jest súdem měšťanóm v Jilovém: má-li rychtář domněnie, že žalobník a obžalovaný, aby jej o pokuty zklamali, tajně mezi sebú o přech, v nichž mají puotku, srovnali by se a sjednali, tehda muož je připuditi ku přísaze, že mezi nimi smlúva se jest nestala. (T. O. č. 8.)

484. O štráfování rychtáře a přísežných. Chceme, aby ktož by koli rychtáře neb kterého z přísežných před súdem štráfoval

neb pohaněl, ten stane rychtáři v pokutě v šedesáti šilinciech a každému z přísežných ve 30 přemožen jsa třmi svědky neb jedniem přísežným.

Pakli by rychtáře neb kterého přísežného všetečně aneb pyšně oblál, nazuově jej mrzkým neb zrádcí neb kacieřem, tehda po 3 dni nedielně puojde do fary a stoje na zjevném miestě hlasitě aneb vysokým hlasem die přede všemi: Jestliže sem takové věci řekl neb mluvil o rychtáři nebo o přísežném, selhal sem jako najmrzčejší, tepa se svú vlastní rukú v svá ústa.

Pakli by takým dosti učiněním pohrdal, tehda líbí-li se rychtáři a přísežným, buď zapsán na jeho hrdlo. Pakli by to kto učinil komu sobě rovnému neb spoluměštěnínu svému, pokutě svrchupsané šilinkóv poddán bude, přemožen jsa třmi svědky neb samým přísežným.

Pakli by polizač nebo lotr to komu učinil, mrskán buď u slúpa a z města i z končin jeho buď odehnán. (J. I. XXIX §§. 1.—4.)

485. O zavitém súdu od rychtáře uloženém. Komužkoli den byl by od rychtáře položen k súdu zavitému, o kterú při aby v súdu stál, nepostaví-li se k svědectví rychtáře a přísežných, protivník jeho své právo obdrží. Pakli by nuznú potřebu nestánie svého chtěl dovésti, tiemto obyčejem má jíti: Jestliže by obýval v končinách země, jakž naprve přijde, jdi k rychtáři a přísežným příčinu nestánie svého jim světle vypravuje, jemužto rychtář den najbližší súdní uloží i jeho protivníku, v kterémžto súdu příčinu jeho nestánie spatře, svědectvie dlužen jest vydati.

Pakli by svědectvie, kterýmž chce jíti neb dovoditi pro daleké cesty toho dne nemohl by mieti, opět k najbližšiemu dni súdnému má mieti prodlenie a tu konečně příčinu svého nestánie dlužen jest dovésti.

Pakli by v zemi neobýval, v 6 nedělech doveď nuznú potřebu nestánie svého aneb právo své bez pochybenie ztratí.

Těmito věcmi nuzná potřeba dovodí se: najprve knieže té země a jeho moc podkomoří překážie; druhé oheň a povodeň; třetie války obecnie; čtvrté vězenie neb lúpež učiněný, když na cestě jede; páté nemoc nepošmúřená; šesté smrt otce neb vlastnie ženy. (J. I. LXV §§. 1.—3.)

A nad ty věci předřečené: cožkoli přísežní města Jihlavy pro užitek a potřebu města nalezli by, a propověděné v súdu neb v rozmlúvání bylo by potvrzeno, za pevné ode všech buď držáno. (J. I. LXII.)

493. Štráfování ortele hned před súdem buď. Všichni jednomyslně na tom sme zuostali a chcem, aby všeliký, jenž štráfuje nález konšelský před súdem svými vlastními ústy, aby hned bez prodlenie štráfoval a pokutoval, krom člověka jazyku k řeči nehotového a jenž výmluvné řeči nemá. (T. O. č. 44.)

494. O volení rychtáře. Opět chcme, aby ktožkoli žádá užívati duostojenstvie rychtářského v městě Jihlavském, aby byl měštěnín města maje dědictvie, a to proto, aby městckého užitečného tiem lépe vyhledal a pro jeden rok neb pro dvě letě, aby nedřel měšťan a chudých v městě. (J. I. LX.)

512. Přísežný nemuož sobě svědčiti. Měšťané z Chotiboře psali sú takto: Některaký sluha žal trávu pána svého. Tehda

přišedše dvě krávě jednoho přísežného počaly sú trávu žráti a lúku tlačiti. Tehda řečený sluha záhnal krávy s lúky s bitím. Tehda přísežný, jehož ty krávy biechu, to vida, řekl jest: Nebí, neb za škody pánu tvému dosti učiním. Sluha pak viece tepa témuž přísežnému lál jest, takže sú krávy mřely. Přísežný předřečené věci před námi v jitře všecky osvědčil jest a zase sluha popieráše, protož žádáme naučenie, zdali sluha v svém právě muož jíti čili osvědčenie konšela má býti dopuštěno. Na to jest usúzeno, že řečený sluha muož své právo vésti bez odporu osvědčenie přísežného. (Ruk. C. čl. 567.)

513. O zlé uctění přísežného neb zhanění. = T. O. č. 239.

515. Ačby který z přísežných k súdu státi nechtěl. = J. I. XVII 3.

516. O zhostu člověka odcházejícieho. Konšelé zemští vynesli sú ortel, aby kdyžkoli jednomu odpuštění béře se, že hned bez prodlenie pře odporné mají jemu předloženy býti a prožalovány. (T. O. č. 128.)

517. O netbanlivosti rychtáře. = T. O. č. 129.

519. O neřádu přísežného. = T. O. č. 159.

520. Kutenští neb horníci psali sú takto. = T. O. č. 254.

552. O zbavení přísahy. = T. O. č. 7.

554. O přísaze přísežného, kdy má a kdy nemá přisahati. = T. O. č. 24.

555. O přísaze na zloděje neb lúpežníka. = T. O. č. 27.

556. O přísahách pro rány a neřády. = T. O. č. 28.

557. O učení přísahy, kolikrát má býti. Opět súzeno jest zde, že přísežný maje některú věc přísahú osáhnúti, netoliko potřikrát, ale dvadceti i třidcetikrát, nébrž tolikrát, doniž se přísahy dobře naučí, zpuosobu přísahy má učen býti. (T. O. č. 29.)

558. Přísežný když přísahá, mohú jemu otázky činěny býti. A súzeno jest zde, že jakož jinému svědku otázky dřieve než ruku na kříž vloží, mohú se dieti též i přísežnému, dřieve než prsty stoje mezi čtyřmi lavicemi ku přísaze zdvihne. Ale když již maje odpuštěnie od rychtáře a od svých přísežných, zdvihl by prsty, otázky ani překážky jemu nemohú činěny býti. (T. O. 30.)

559. Zpuosob přísahy za sluhu, za ženu a za jiného kromě sebe. = T. O. č. 31.

560. Kterak přísežný má přisahati. = J. I. XIII §. 3 a XIV.

561. O přísaze podezřelého z lúpeže a z krádeže. = J. I. XXX §. 1.

569. Ktož jhráče počítá. A tak všeliký počítač jhráčóv a písař, přihledač anebo viece jich vězte, že v túž pokutu upadnú, za kterúžto ižádný z konšel, jakož sú v přísaze slibovali, prositi nesměj. A zapovie-li hospodář jhru a jhráči nepřestanú, zkáže rychtáři, pokuty své zproštěn bude, kterúžto pokutu i s svými pokutami jhráči, jakož jest předpověděno, dlužni budú zaplatiti, a v té straně jako konšel má plnú moc žalovati.

Ktož neb kteříž se po čtvrté dopustie proti řečenému přikázání, den a rok prázden neb prázdni buďte města. A my Hajman z Brodu

Německého, rychtář, Henzlin Greffel purgmistr a jiní přísežní jihlavští řečeného přikázánie a ustanovenie od řečených opatrných mužóv, předkóv našich uloženého pochvalujem, upevňujem a potvrzujem pokuty podepsané přidávajíce, aby cožkoli jeden na druhém získal by, rychtář a přísežní bez odpuštěnie aby vzali a na městské potřeby obrátili. A pitie na jhru dávané hospodáři nebuď placeno, ale ovšem buď ztraceno. Dály se ty věci léta páně M.CCC.XLVIII. v ranném rozmlúvání v pondělí po sviečkách, a potvrzeno v pondělí den sv. Ipolita léta téhož. (T. O. č. 216 subn. 1. Po straně připsáno „již tomu 124 leta“.)

570. O vypověděnciech a o jich pokutách. Chcme jednostajné úplné radě ustanovujíce, aby žádný vypověděnec z města, kterémuž dáno bývá volenie, jenž slove kur německy a česky volenie, aby nebo pokutu dal, nebo z města šel, nebo doklady sebral, zvolí-li sobě vazbu, aby žádné pokuty rychtáři neplatil než toliko na milost od přísežných přijat jsa, s písařem o vymazání se smluvil. (T. O. č. 270.)

594. Ktož svú ženu zabie bez příčiny. Opět ačby kto svú vlastní ženu zabil bez spravedlivého súdu, duchovniemu súdu bude odpoviedati. (J. I. XXXVI §. 6.)

597. O ženě uražené, raněné a zle uctěné. Žena uražená, raněná nebo zle uctěná proti odporu nepřítomnosti muže v takové při, poněvadž ty věci na svém vlastniem těle trpěla jest, muož žalovati na obviněného, kterýžto neb kterážto dlužna jest jejím žalobám odpoviedati. (T. O. č. 112.)

710. O poručenstvie na zádušie. Také ustavujem, aby žádné poručenstvie na zboží měšťan neb městckém přes rok netrvalo, ale buď prodáno a kostelníkóm fary a na kostely svatého kříže a matky božie peniezi, za něž by prodáno bylo, buďte dáni, jenž na potřeby řečených domuov, kdežby se zdálo býti potřebné, vynaložte. Pakli by kto chtěl mieti věčný kšaft, z zbožie pánuov světských nebo nábožných, to vykup. (T. O. č. 210.)

730. O pohřebu hostinském. Opět všeliký člověk host a a příchozé kteréhožkoli rodu měj dobrú a svobodnú vuoli pohřésti se, kdežby koli chtěl. (J. I. I §. 9.)

736. O kšaftu muže s povolením ženy. = T. O. č. 220.

787. O podezření konšel svědky rozdělujících ruozno. Opět nalezeno jest ortelem týmž (Chotěbořským), jestliže rychtář a přísežní samotným hnutím, takovýto rozdiel svědknuov učinili by, žaluje-li to strana, jížto mají svědčiti a žádá-li, musí to přísežní přísahú osáhnúti, že toho rozdělenie pro nenávist ani k jeho škodě nečiní, než toliko pro spravedlnost a pro vytazovánie pravdy. (O. T. č. 6.)

788. O přinucení svědkóv k svědčení. Ortelováno jest zde, že všichni svědkové jmenovaní, jenž mají býti vystaveni, kteříž milosti, bázni, nenávisti nebo pro přiezeň od vyznánie svědectvie pokrývali by se, skrze rychtáře, ač strana žádá, kteréž mají svědčiti, mají puzeni býti k vyznání pravdy nebo k vydání svědectvie pravdě. (T. O. č. 37.)

799. O výmience neb zavržení svědkóv. Ač který člověk v které při neb v vině s svědky měl by se očistiti a jestliže súpeř jeho, proti kterému z svědkóv měl by co vymieniti neb odepříti neb

kterého z nich zavrci, učiniž to dříve než prsty na kříž vloží. A neučiní-li toho, staneť přísaha jeho. (J. I. XVI.)

816. O svědectví cizozemcóv. Opět žádný mužem cizím na žádného z měšťan pro dluhy nevoď svědomie, leč najméně jednoho ctného muže tohoto města s sebú měl by k potvrzení svědectvie svého. (J. I. II §. 2.)

817. O svědectví písaře městckého. Každý měscký přísežný písař cožkoli v své dsky zapsal by, buď přísaha neb zapsánie někoho neb některé obviněnie z ran neb jiných příčin, o těch věcech tázán jsa, svědectvie bude moci vydati jako jiný přísežný neb konšel, ležby tehda od někoho z přísežných svědectvie jeho marné, prázdné bylo dovedeno. (J. I. XXV.)

831. O krve prolitie a o zabitém. Ač kto z wolleist zabitého byl by obviněn, t. že k tomu pomoc neb radu dával, sám se muože na kříži očistiti, a jestliže padne, dá žalujíciemu hřivnu, rychtáři a přísežným puol hřivny. Pakli kto raněn jsa neb uražen, dřieve tří dní na žádného by ani z rány ani z wolleist nežaloval, potom pro takový skutek žádného nebude moci obviniti. (J. I. XLIX §§. 1 a 2.)

Počínají se artikulové z Jihlavských práv.

849. Králova milosť neb náměstek jeho nemuož z práva zbaviti přísežných súzení pří. Otázáno bylo od měšťan z Hory Kuthny, muož-li králova milosť neb náměstek jeho rychtáře městckého a přísežných zbaviti moci súzenie o vraždách neb jiných větších přech a menších, poněvadž v obdařeních práv svých dal jest jim túž moc. Jimž bylo odpověděno, že jediné ležby zlé zaslúženie rychtáře a přísežných toho potřebovalo, tehda z práva býti nemuože leč z skutku; nebo obdařenie vidí se ztratiti, ktož sobě pójčené moci neužívá, alias zle užívá t. abutitur. (T. O. č. 9.)

851. O dělení pokut mezi přísežné. Mečuov, pancieřóv, rukavic neb plechovic rychtář dvě čésti a přísežní jednu obdržie. Pokuta váhy a miery dělena buď, jakož jest napřed psáno. Peněz odevzdaných rychtář polovici, přísežní polovici zdvihněte. Peněz vyhraných rychtář jeden diel a ten, jenž získal, dvě čésti obdrží. (Ruk. C. čl. 888.)

854. Ortel o nápadiech. = T. O. č. 84.

860. Kterak kto má dovoditi zachovánie svého. = T. O. č. 165.

861. Zabie-li jeden druhého násilí se bráně neb při odboji. Čáslavští psali jsú takto: Některaký žaloval na jednoho z vraždy bratra svého, kteréhožto zavolavše a uručiti rozkázavše v najprvnějším súdu stání cíl sme uložili obojí straně, aby k svému právu stáli a provodili. A když jest přišel čas, tu žalobce svú žalobu z vraždy bratra svého učinil jest na obžalovaného. Obžalovaný řečenú vraždu seznal se učiniti bráně života i zbožie svého obyčejem, jenž slove notwer (odboj) a svědka jmenovav jistý čas k duovodu svému vzal jest, v kterémžto času podkomoří vzem sobě předřečeného žalobci, přijev řečenú žalobu dotčené vraždy chtě znovu vyslyšeti. K tomu sme my odpověděli, že řečená pře před námi jest prožalována a považena až do

duovodu obrany života a zbožie, jenž slove notwer t. odboje, kterýžto duovod odboje obžalovaný má učiniti neb provésti. K tomu podkomoří jest odpověděl, poněvadž tak se dálo v súdu anebo na právě s přísahú, to chci slyšeti. K tomu sme řekli: rádi vám přejeme pod túto výmienkú, aby nám v našich práviech to neškodilo. Podmienkú řečených slov řečená pře od žalobce a obžalovaného naprosto byla poručena ubrmanóm k srovnání. Tehda podkomoří chtieše, aby obžalovaný řečenú vraždu jemu ukládal. K tomu jsme my řekli, že od starodávna a od starších našich tak sme slýchali a že bychom na to listy královské měli, že rychtář našeho města vraždy a jiné všechny pře má súditi. K tomu opět podkomoří řekl: Vám i rychtáři vašemu práv vašich přejeme, ale svú pokutu také chci mieti. A přikázal jest rychtáři, aby fentoval obžalovaného ve 12 hřivnách, a když se to stalo, řečený základ složil jest v moc jednoho konšela pro právo. I žádá nynie obžalovaný sobě nálezu spravedlivého, poněvadž nám a rychtáři odsúzen jest pokutovati, zdali nemá slušně od pokuty podkomořieho zbaven býti, aneb co jest v tom za právo. Na to bylo jest ortelováno: Poněvadž předpověděná pře před rychtáře a konšely k súdu přišla jest městckému, [a] podkomořie nic nemá s ní činiti ani pósobiti, přislušieť i s pokutami k rychtáři a konšelóm města. (T. O. č. 167.)

863. Tatoť jsú práva váhy. = T. O. č. 179.

865. Pokud biřič muož lidem spravedlnosti dopomoci z dluhu. Zřiezeno jest, že biřič každému člověku muož spravedlnosť učiniti o XVIII haléřóv a fentovati, za něžto jemu od obžalovaného toliko dva malá mají býti dána. (T. O. č. 183.)

866. O putujících. Ač by který člověk chtěl putovati k sv. Petru a Pavlu neb dále k sv. Jakubu, chce-li žena jeho, muož jeho chózi překaziti, slib Jeruzalemský vymieňujíce. (J. I. IV §. 4.)

867. O falešných penězích. Ustanovili sme také, aby žádný z mincmajstróv neb kdo z lidí v domu kterého měštěnína něčeho hledal neb hledati kázal, ani také falešníkóv neb falešných peněz ani také pro takové pře do něčieho domu vcházel leč skrze rychtáře neb některého přísežného. Muož však, ač by co bylo takového, stráž zpuosobiti, dokudž rychtář nepřijde a konšelé. Pakli by mincmajstr nebo který z jeho proti předepsanému zpuosobu něco v něčiem domu nalezl takých věcí ani sluhy jeho, ani obžalovaný, ani hospodář jemu v čem budú odpoviedati. Pakli by koho v trhu lapili a přísežných nemohli mieti, jednoho ctného člověka přijměte nebo dva skrze ně ostřiehánie přidada, aby nic od sebe nezavrhl ten podezřelý aneb aby jemu něco od jiných nebylo přičiněno, dokuž by rychtář a konšelé nebyli přivoláni.

Pakli by mincmajstr koho na poli neb v lese lapil, o němž by měl zlé domněnie a nemohl by přísežných mieti, ale přijmi jiného dobrého člověka neb dva a s těmi pilnost měj, jakož jest napřed pověděno. Pakli by toliko svú čeleď měl při sobě, rozkažiž vésti do města toho, kohož nařknúti usiluje, a požádaj sobě pójčiti dvú přísežných od rychtáře, kteřížto řeči jeho vtipně vytěžte. A což před těma dvěma přísežnýma ten lapený vyznal by, za nestálé nemuož býti odvoláno. A též buď o všelijaké při, když přísežní skrze něčí prosby

bývají uvedeni aneb od rychtáře posláni k vyslyšení některých slib(: neb něčí řeči, a což vyznají, že sú slyšeli, nemuož býti odvoláno. Paki by nejsúc povoláni ani požádáni na rynku neb v krčmě co slyšali, ob-žalovaný od nich muož odvolati své řeči před súdem. (J. I. VI §§. 1—7 — Za tím následuje článek z Brikcího „O falešných penězích“ v kap. LXXII na str. 375. s poznámkou „O tom šíře v Právích Horníkuov na Horách Kutnách“ a za ním: „Pakliby seznal, že ty penieze vzal od minciéře, tehda sám sedm lépe muož mincéře přemoci, nežliby se mincíéř sám sedm mohl očistiti. (J. I. VII §. 2.)

870. O rúhačiech a lajíciech bohu a Marii panně neb svatým jeho. Všichni ustanovili sme jednostajně, aby ktožbykoli bohu, matce božie neb svatým jeho neb svátostem kostelním rúhal by se, papežským ustanovením za 7 dní nedělních za řemen okolo hrdla bosý veden buď před procesí u fary a těch sedm dní posť se o chlebě a o vodě a v té chvíli do žádného kostela nechoď. Pakli by potupě to pokánie umřel, pohřebu zbaven bude. Pakli by chtěl penězi uplatiti dajž na potřeby kostelnie třidceti neb čtyřidceti šilink neb vedle své možnosti. (J. I. XXVIII.)

871. Ktož přechovává zločince. Byl-li by kto nařčen, že škodlivé lidi přechovává, t. zloděje, lotry a jiné kteréžkoli, napomanut jsa poprvé, sám se očistí; po druhé, sám třetí; po třetie, sám čtvrt. Bude-li po čtvrté nalezen, nápodobnú mukú buď tresktán. (J. I. XXXVII.)

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

K čl. 332., 319., 322. a 323. obch. z.

Firma W. Sch. & C. v Rotterdamě podala na zdejšího kupce S. M. u c. k. obchodního soudu žalobu de præs. 16. února 1877 č. 14910. žádajíc, by žalovaný odsouzen byl k zaplacení náhrady 9927 zl. 50 ctm. a 9425 zl. holl. s přísl. z té příčiny, že nedodal v listopadu a prosinci 1876 po 1000 met. cent. cukru řípového od něho dne 14. října 1876 koupených. Uvedla v žalobě: Stáli jsme se žalovaným v obchodním spojení i kupovali od něho český řípový cukr za umluvené ceny a sice 100 kilo netto i s pytlem. při čemž kilo co tara pytle se odčetla. Umluvená cena vztahovala si vždy na cukr, jehož basis obnášela 88% titráže. Za jedno procento minimal 84% maximal 90% byla určená pro a contra — náhrada 60 cents.

Dále bylo umluveno, že žalovaný surový cukr dodá franco do nádraží v Rotterdamě neb Amsterodamě podle vůle naší, kdežto den dodání mezi jednotlivými měsíci, v kterých se dodávati mělo, byl libovůli žalovaného zůstaven, tak že cukr, který měl býti v určitém měsíci dodán, považoval se za dodaný, když některý den téhož měsíce z některé stanice české dráhy se expedoval. Dne 13. října 1876 telegrafoval nám žalovaný následovně: „Nabízím měsíčně tisíc Lahore nejkrajněji Freistadt Romeo above, eventuelně místo Lahore polovici v první polovici listopadu, polovici v první polovici prosince. Jan.“

Telegram tento došel nás 13. října 1876. Mezi námi a žalovaným byl na depeše zaveden zvláštní klíč, žalovaným vypracovaný, dle klíče toho zněl telegram onen takto: „Nabízím měsíčně 1000 metr. centů cukru k dodání v listopadu, prosinci, nejkrajněji za 25$^3/_4$ zl. holl. basis 88%, rendement minimal 84% maximal 90%. Odpověď telegrafická musí být zítra zde, eventualně místo v listopadu, prosinci, dodám polovic v první polovici listopadu, polovici v první polovici prosince. S. M.“

Na toto nabídnutí telegrafovali jsme dne 14. října 1876 mezi 3. a 4. hodinou odpoledne následovně: „Přijímáme měsíčně 1000 Lahore Freistadt Romeo. Hleďte minimal 85/86, podejte na pondělek další offertu Lappland. Trh pevný. Wilhelm.“ Dle klíče byl obsah telegramu toho následující: „Přijímáme měsíčně 1000 k dodání v listopadu, prosinci za 25$^3/_4$ zl. holl. basis 88% rendement minimal 84% maximal 90%; hleďte minimal 85/86, podejte k pondělku další nabídnutí k dodání v říjnu, listopadu, prosinci. Trh pevný. W. Sch. & C.“ Telegram tento došel do Prahy dne 14. října 1876 o 5 hod. 50 minut odpoledne a byl žalovanému o 6 hod. 6 min. odpoledne dodán. Tím koupili jsme u žalovaného 1000 met. centů českého cukru po 25$^3/_4$ zl. holl. 100 kilo basis 88% titráže s 60 cent. snížení při stupni pod 88% a s 60 cents. zvýšení při stupni nad 88% franco v Rotterdamě aneb v Amsterodamě dle naší vůle v měsíci listopadu a prosinci k dodání. Jak to notářské osvědčení dokazuje, nedostál ale žalovaný této smlouvě, nedodav koupený cukr. My jsme však v základě této smlouvy prodali již dne 14. října 1876 těchto 2000 centů českého cukru firmě E. V. & C. i zavázali jsme se cukr ten v listopadu a prosinci 1876 dodati, když však žalovaný své povinnosti nedostál, byli jsme nuceni dne 11. ledna 1877 přísežnými sensály Rueb & Ledeboer v Rotterdamě cukr ten

koupiti a sice 100 kilo za 35½ zl. holl. Koupili jsme tudíž dn 11. ledna 1877 1000 metr. centů řípového cukru za 35500 z. holl. a zaplatili mimo to ½% kupní ceny co constage dohodčím tak že nám přišlo každých 1000 m. centů tohoto cukru na 35677 zl. 50 centm. holl.; kdežto cukr u žalovaného koupený stál 1000 m. centů pouze 25750 zl. holl.

Tím tedy, že žalovaný cukr nám nedodal, utrpěli jsme škodu 9927 zl. 50 cent. a 94251 zl. holl., jež žalovaný nám dle práva nahraditi povinen jest.

V odpovědi vysvětlil žalovaný celé obchodní své spojení se žalujícími a doznal žalobní děj až na prodej cukru na firmu E. V. & C. úplně, namítal však, že děj není úplný. Dne 14. října 1876 (v sobotu) obdržel totiž žalovaný od žalujících ve 4 hod. 30 m. odpoledne následující depeši: „Telegrafujte ihned, zdali pro dřívější koupě a včerejší ofertu místo minimal 84 minimal 85 můžeme prodati. Tímto telegramem tázali se tudíž žalující, zdali jim žalovaný při dřívějších koupí, které ještě nebyly vyplněny a ofertě ze dne 13. října 1876 může garantovat místo minimal 84% titráže minimal 85% titráže? Depeše tato však musí se považovati co odpověď na nabídku jeho ze dne 13. října 1876 a odpověď tato obsahuje v sobě příjmutí oferty s obmezením, což se dle čl. 322. obch. z. rovná zamítnutí či nepřijetí učiněného nabídnutí. Že tato depeše se považovati musí za odpověď na učiněnou ofertu, vysvítá z čl. 323. obch. z., dle něhož kupec, kterému se dá rozkaz, musí odpovědíti bez průtahu, když mezi ním a rozkazujícím pozůstává obchodního spojení. Touto odpovědí byl žalovaný ze svého závazku propuštěn, a to tím spíše, ježto i čas, kdy tato depeše došla, k tomu nasvědčoval, že to jest odpověď na jeho ofertu, neboť žalující věděli, že kdyby se koupě stala, musel by ihned v Praze zboží koupiti a ihned u některé z bank devisu krýti. Obchodní hodiny u bank trvají ale pouze do 6 hodin odpoledne. Při tomto stavu věci telegrafoval žalovaný žalujícím týž den o 5 hodině 36 m. následovně: „Nechávám minimal 85 nabídnutí své volné ruce (freibleibend). Ačkoliv zboží není hotové, přijímám přicházeje vstříc garancii 85. Kursy devis silně se kolísají.“ Tímto telegramem vzal tudíž žalovaný svou ofertu ode dne 13. října zpět a vyhradil si libovolné rozhodnutí, poněvadž se za příčinou následující neděle co svátku na žádný pád zavázati nemohl. V 6 hodin večer opustil na to své bureau, maje za to, že mu žalující již ani nemohou na tuto jeho

depeši odpověditi a přišel teprvé v $7^1/_2$ hodiny ráno v neděli do kanceláře, aby si prohlédl došlé mezi tím depeše a korrespondenci. Tehdy odevzdal mu také komptoirista telegram žalujících, který došel o 6 hod. 6 m. večer, v němž žalující jeho ofertu ze dne 13. října bezvýminečně přijímají. Na to telegrafoval žalujícím ihned, že jich oba telegramy v neděli obdržel, a že se bude snažiti, aby zakázku zítra vyřídil, a že jim dopoledne v pondělí dá výsledek telegraficky věděti. Dne 16. října obdržel ale od žalujících telegram, ve kterém mu oznamují, že již cukr jim 14. resp. 13. října nabízený prodali, a že s určitostí očekávají splnění smlouvy. Tento telegram zodpovídal žalovaný ihned tím spůsobem, že není na svou ofertu vázán, poněvadž jej 14. října depeše žalujících došla pozdě a on ji ještě téhož dne zpět vzal. Dle toho nestala se mezi stranami žádná smlouva, on že k splnění zavázán nebyl, a že tudíž není povinen žádanou diferencí zaplatiti, pročež žádá za zamítnutí žaloby.

V replice přiznali žalující to, co odpověď uváděla, stáli však na tom, že se smlouva stala, poněvadž ofertu dne 14. října 1876, tak jak si to žalovaný přál, přijali.

Duplika obsahovala jen právnické výklady.

Rozsudkem ze dne 25. července 1878 č. 59804. zamítl c. k. obchodní soud v Praze žalobu z následujících

důvodů:

Především musí se rozluštiti otázka, zdali mezi žalujícími a žalovaným na nabídku ze dne 13. října 1876 kupní smlouva o 2000 metr. centů řípového cukru uzavřena byla.

Odpověď na tuto otázku závisí však na rozluštění otázky přednější, jakou právní povahu první telegram žalujících na žalovaného dne 14. října 1876 zaslaný má? Dle čl. 319. obch. z. jest při nabídce mezi nepřítomnými učiněné oferent až do toho okamžiku vázán, do kterého s důvodem při pořádném a včasném odeslání odpovědi této očekávati může a dle čl. 321. ob. z. obč. platí doba, ve které se prohlášení, že se nabídnutí přijímá, odesílá, co čas uzavření smlouvy, při čemž však dle čl. 322. obch. z. příjmutí nabídky pod výminkami neb s obmezením považuje se co zamítnutí nabídky spojené s novým nabídnutím.

Dle toho platí pro obě strany, které smlouvu uzavříti hodlají, nabídka, která se nepřijala bezvýminečně a v čas, za zamítnutou a jest ten, kdo by se odhodlal nabídku jemu činěnou přijmouti,

jakmile by v některém kuse změněna byla oferentem právě jak ten, kdo jinému nabídnutí činí, o němž tento až dosud nevěděl.

Kdo nabídnutí, tak jak bylo činěno, nepřijímá, však jiné návrhy činí, nechce sice vyjednávání přetrhnouti, avšak v skutku souhlasu stran k uzavření smlouvy potřebného ještě tu není.

První telegram žalujících vztahuje se dle svého obsahu, co ani žalující neupírají, na ofertu žalovaného, a telegram ten došel žalovaného v takový čas, v němž při řádném a včasném odevzdání odpovědi dojití této s důvodem očekávati mohl. Telegram tento jest sice stilisován ve formě dotazu, nemůže se mu však dáti jiného vysvětlení, než toho, že se žalující žalovaného ptají, zdali by jim negarantoval při dřívějších smlouvách na místo minimal 84% minimal 85%, a že by i na nabídnutí jeho ze dne 13. října přistoupili, kdyby žalovaný byl ochoten, jim při této ofertě místo nabízených minimal 84% minimal 85% rendement garantovati. Tímto telegramem dali tudíž žalující jasně na jevo, že ofertu žalovaného beze všeho a bezvýminečně přijmouti nehodlají, že by na ní jen tehdy reflektovali, kdyby jim místo navrhovaných minimal 84% ručil minimal 85% rendement.

Musí se tudíž tento telegram považovati co odpověď na ofertu žalovaného a sice co odpověď, kterouž bezvýminečné přijetí nabídky neobsahuje, spíše je na podání vyšší minimalní garancie, než jaká nabídnuta byla, závislou činí. Tento výklad telegramu onoho jest tím spíše odůvodněn, poněvadž žalující v něm ani nenaznačili, že dotaz o vyšší garancii jen z prozřetelnosti činí, že si však prohlášení v pravý čas odeslané na ofertu jím podanou vyhražují. Obsahuje tudíž telegram tento pouhou ochotu, že ofertu žalovaného přijmou pod tou podmínkou, když jim zaručí vyšší minimalní garancii a musí se tudíž co zamítnutí nabídky dle čl. 322. obch. z. považovati, které jest spojeno s novým návrhem.

Tohoto nového návrhu však žalovaný bezvýminečně ve své telegrafické odpovědi ze dne 14. října nepřijal, nýbrž ponechal jej svému rozhodnutí.

Byla tudíž oferta žalovaného prvním telegramem žalujících, který o 12. hodině 40 min. odpoledne odeslali, a jejž žalovaný o 4. hodině 30 min. odpoledne obdržel, zamítnuta, i nemohl žalovaný druhým telegramem žalujících, který ve 3 hodiny 30 min. odpoledne odeslali a v němž ofertu žalovaného přijímají, i kdyby tento telegram obsahoval bezvýminečné přijetí, vázán býti, poněvadž dle čl. 319. obch. z. na svůj návrh jen tak dlouho vázán byl,

dokud při řádném a včasném odevzdání odpovědi žalujících příchod její očekávati mohl. Tato odpověď, jak ukázáno, prvním telegramem žalujících dána byla, a zamítnutí oferty s novým návrhem obsahovala. Ani z oferty žalovaného, dle níž vymíněno bylo, že odpověď žalujících „zejtra“ t. j. 14. října v Praze býti musí, ani z dopisu žalovaného ze dne 14. října 1876, ve kterém žalující žádá, by mu od případu k případu pevné oferty telegraficky sdělili, poněvadž dle toho skutečný kurs devise Londýnské své kalkulaci za základ vzíti může, což jest pro žalující výhodnější, než když jest na ofertu po 24 hodin vázán a za základ jinou kalkulaci brát nucen jest, nemůže se souditi, že žalovaný na své nabídnutí ze dne 13. října 1876, které žalujícím o 9. hodině 40 min. večer u telegrafní stanice v Praze učinil, za každou výminkou a beze všeho úplných 24 hodin, totiž až do 14. října 1876 do 9 hodin 40 min. večer vázán byl. Významy tyto musí spíše tak vykládány býti, že žalovaný se zavázána býti cítí až do té doby, kdy mu druhý den odpověď dodána bude; neboť kdyby se náhledu opáčnému mělo přisvědčiti, došlo by se k závěrku zajisté ani obchodem ani právem neodůvodněnému, že když oblat na ofertu jemu učiněnou mezi 24 hodinami v jistých přestávkách více odpovědí na oferenta zašle, z nichž některé přijetí, jiné zase zamítnutí oferty obsahují, přece oferent ani na jednu vázán není, nýbrž pouze na tu, která jej mezi 24 hodinami poslední došla, čili která na něho posledně odeslána byla.

Že žalovaný na svou ofertu až do 9 hodin 40 min. večer dne 14. října 1876 vázán býti nemohl, vysvítá i z obyčejného zvyku, že veškeré obchody pouze v určitých hodinách ve dne, v hodinách komptoirních, se uzavírají, kdežto dopisy, které mimo ony hodiny dojdou od osob, na nichž odpověď záleží, se ani nečtou, tudíž i dopis mimo ony hodiny „v čas“, tedy zde o 9. hodině večer došlý teprvé při počátku nového obchodu, tedy po uplynutí lhůty 24 hodinné, co přijmutý se považuje.

Z toho ze všeho jasně na jevo jde, že oferta žalovaného prvním telegramem žalujících zamítnuta byla, k uzavření smlouvy nevedla a tudíž že se 14. října 1876 mezi žalujícími a žalovaným koupě 2000 metr. centů cukru nestala, že tudíž také žalující oprávněni nejsou, vyplnění smlouvy žádati, s čímž i jejich nárok na náhradu škody odpadá.

Na odvolání žalujících potvrdil c. k. vrchní soud zemský

v Praze rozhodnutím ze dne 3. prosince 1878 č. 24980. tento rozsudek z následujících

důvodů:

Žalovaný učinil žalujícím dne 13. října 1876 následující nabídnutí: „Oferuji měsíčně 1000 metr. centů cukru k dodání v listopadu, prosinci nejlevněji za $25^3/_4$ zl. hol. basis 88%, rendement minimal 84%, maximal 90%; odpověď telegrafická musí zde býti zítra; eventuelně místo listopad-prosinec dodávka, polovic v první polovici listopadu, polovic v první polovici prosince.“

Na toto nabídnutí obdržel žalovaný dne 14. října 1876 o 4. hod. 30 min. odpoledne co odpověď následující v Roterdamě o 12. hodině 40 min. odpoledne odevzdaný telegram žalujících: „Telegrafujte ihned zdali při dřívějších a včerejší ofertě místo minimal 84% minimal 85% prodat můžeme“; telegramu tomu se nemůže s ohledem na čl. 278. obch. z. a na dopis žalujících ze dne 14. října 1876 a jeho dodatek, ve kterém se na ofertu žalovaného výslovně odvolávají, žádného jiného výkladu dáti, než že se žalující žalovaného ptají, zdali by jim při předešlých smlouvách (které s ním 11. a 23. srpna 1876 uzavřeli) místo minimal 84% minimal 85% rendement negarantoval, a že by i jeho nabídku ze dne 13. října 1876 přijali, kdyby i při této jim tože rendement, totiž místo 84% minimal, 85% minimal zaručil.

Dle jasného znění čl. 322. obch. z. spočívá tudíž v této odpovědi žalujících zamítnutí oferty žalovaného, spojené s novým návrhem žalujícími nabízeným. Ovšem že žalující, nedočkavše odpovědi na tuto depeši, ještě téhož dne (14. října 1876) odpoledne ve 3 hod. 30 min. druhý telegram zaslali, ve kterém ofertu žalovaného přijímají, kterýž do Prahy o 5. hodině 50 min. odpoledne došel, a dle udání žalovaného v jeho nepřítomnosti v komptoiru v 6 hod. 6 min. odevzdán a jemu teprvé druhý den, t. j. 15. října 1876 dodán byl.

Avšak přijetí oferty v tomto telegramu obsažené nemůže na prvním telegramu ničeho měniti, poněvadž telegramem tím nabídnutí zamítli a jestli že se žalovaný na svoje původní podání více vázán býti necítí, což z telegramu, který ihned žalujícím na jejich první telegram, v němž si nabídnutí žalujících o ručení rendementu minimal 85% svému dobrozdání ponechává, vysvítá, tož jest ve svém právu, poněvadž se od žádného kupce nelze domýšleti, aby, když na svoje nabídnutí v čas odpověď obdrží a na-

bídnutí toto dle obsahu odpovědi buď za přijaté neb zamítnuté považovati musí, s nerozhodností svých obchodních přátel v přijetí neb zamítnutí oferty počítal, ano jmenovitě při velkých obchodech okamžité využitkování trhu a poměru cen pro větší neb menší zisk rozhodnou důležitost míti může.

Z toho všeho vysvítá, že se oferta žalovaného nestala smlouvou, že tedy dne 14. října 1876 mezi žalujícími a žalovaným smlouva o 2000 metr. centů cukru, jíž se žalující dovolávají, nebyla perfektní. Žalující se sice v replice dovolávají telegramu žalovaného ze dne 16. října a dopisu jeho ze dne 17. října 1876, v kterých prý se k splnění původní oferty nabízel. Žalovaný sice proti těmto důkazům protestuje co proti novotám nedovoleným, avšak i kdyby se za to mělo, že to nejsou novoty nedovolené, přece by se z nich nedalo souditi, že žalující dne 14. října 1876 se žalovaným smlouvu uzavřeli. V tomto telegramu a dopisu totiž projevuje sice žalovaný ochotu, kdyby žalující na svém náhledu trvali, že původní ofertu svou splní. Neleží v tom však zřeknutí se námitek proti původně obmyšlené smlouvě, nýbrž jest to zcela nový neurčitý návrh žalovaného. Žalující opírají však výslovně svůj nárok na náhradu škody na smlouvu dne 14. října 1876 se žalovaným prý uzavřenou. Tato smlouva ale, jak šíře vysvětleno, platně nevzešla. Pak ale nemůže býti také o zavinění žalovaného proto, že domnělé smlouvy nevyplnil, žádné řeči, a nejsou také žalující oprávněni, na žalovaném náhradu škody pro nevyplnění smlouvy žádati.

Na mimořádné dovolání žalujících vyjádřil se žalovaný záporně, c. k. nejvyšší soud dal však dovolání tomu průchod, a změniv rozhodnutí první i druhé stolice uznal, že se připouští žalujícími v žalobě nabídnutý řádný důkaz svědky o tom, zdali žalující dne 14. října 1876 stejné kvantum cukru na E. V. & C. prodali.

Důvody.

Zamítnutí žaloby první i druhou stolicí spočívá na náhledu, že první telegram žalujících nepodmíněné přijetí oferty žalovaného ze dne 13. října 1876 neobsahuje, že spíše přijetí oferty na přislíbení vyšší minimalní záruky závislým činí, pročež dle čl. 322. obch. z. co zamítnutí oferty spojené s novým návrhem považovati se musí.

Toto pojmutí věci však sdíleti nelze, poněvadž zmíněný telegram prohlášení o přijetí neb zamítnutí oferty od žalujících

neobsahuje, nýbrž toliko otázku, která sama sebou určité a v pravý čas podané vyjádření o této ofertě svobodným ponechala. Poněvadž ale nepodmíněné přijetí oferty žalujícími dne 14. října 1878 o 5 hodině 50 m. došlo, a do obchodního bydliště žalovaného o 6 hodině 6 m. dodáno bylo, a žalovaný žalujícím dle předpisu čl. 319. obch. z. ihned o svém zpětvzetí oferty zprávu nepodal, muselo se dle dv. dekr. ze dne 15. února 1833 č. 2593. mimořádnému dovolání dáti místa a připustiti důkaz svědky žalujícími nabídnutý, poněvadž pro rozhodnutí sporu může býti důležitým.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 26. března 1879 č. 1735. J—k.

O novotách a podpisu žaloby.

A. zástupce záložny v P. sepsal žalobu na X. pro 543 zl., opatřil ji svým podpisem a zaslal žalobu správě záložny k podpisu. Dva členové správy podepsali žalobu pod firmou záložny, místo nepřítomného třetího člena správy podepsal žalobu člen výboru. V odpovědi namítal žalovaný nedostatek aktivní legitimace za tou příčinou, že nevykázala žaloba výtahem z rejstříku právní existenci záložny. B. substitut A-ův podal zároveň s replikou žádost za připuštění novot k replice o tom, že záložna dle připojeného výtahu v rejstříku zapsána jest, a že ji zastupuje správa, záležející z tří členů. V jednání o této žádosti namítal zástupce žalovaného, že se tímto udáním mění osoba žalující, neb jest žaloba jinými osobami podepsána, než výtah z rejstříku předpisuje.

C. k. okresní soud v Kouřími rozsudkem ze dne 1. dubna 1880 č. 2028. žádost za novoty zamítl, z následujících

důvodů.

Vedle §. 49. ř. s. není žalobci nikdy dovoleno, aby nárok v žalobě své učiněný v podstatě své, t. j. co se týče předmětu a důvodu právního změnil, nýbrž aby nahradiv žalovanému vzešlé útraty, žalobu zpět vzal a novou podal. Žádostí za novoty domáhá se žadatelkyně patrně takových změn žaloby, které tuto v podstatě své by měnily, neb jest žaloba podepsána pod firmou „občanská záložna v P.“ od osob L., M., N., kdežto občanskou záložnu v P. dle žádaných novot zastupují osoby M., N., O.

Tím se mění celá podstata žaloby, aná žaluje-li občanská záložna v P., musí žaloba patrně býti podepsána od osob M., N., O.; osoby na žalobě podepsané jsou zcela jiné osoby, než v žádosti za novoty uvedeny jsou, a není tudíž té nejmenší pochybnosti, že tím by podstata žaloby změněna byla. Nelze tudíž vedle §. 49. ř. s. žádosti této místo dáti.

Zástupce žalovaného poukázal ve své stížnosti k tomu, že ve sporu o novoty o meritorním dosahu novot vůbec jednati nelze, nýbrž toliko o tom, zdali jsou novoty schválně zamlčeny čili nic, pak že nezáleží na podpisu žaloby, nýbrž na jejím obsahu, a že konečně žaloba zástupcem záložny A. signována jest.

C. k. vrchní soud zemský pro král. České změnil rozsudkem ze dne 18. května 1880 č. 14409. rozhodnutí první stolice a povolil žádané novoty, vykoná-li záložna svými zástupci přísahu, že novoty v žalobě schválně nezamlčela.

Důvody.

Nehledě k tomu, že žaloba od občanské záložny v P. jejím vykázaným plnomocníkem advokátem dr. A., jakožto plnomocníkem podepsána jest, že tudíž vlastnoručního podpisu žalobkynina ani třeba nebylo, tudíž o rozličnosti žalobkyně a žádatelky o novoty sotva mluviti lze, může dle §. 48. ob. z. obč. předmětem tohoto incidenčního sporu pouze a jedině otázka býti, zdaž žalobkyně novoty, jichž uvedení v replice se domáhá, ve své žalobě zúmyslně nezamlčela či nic. Zodpovědění všech dalších otázek, zvláště oněch, zdaž novoty tyto, jak první soudce se domnívá, změnu podstaty žaloby v sobě zahrnuje, patří ve spor hlavní.

Občanská záložna v P. tvrdí, že okolností a průvodů, kteréž v replice uvedla, ve své žalobě zúmyslně nezamlčela, a nabídla o tom důkaz přísahou členů správy záložny. Jelikož žalovaný okolnost tu popřel, muselo na nabídnutou přísahu uznáno býti.

Dovolací stížnosti žalovaného nedal c. k. nejvyšší soud místa, potvrdiv rozhodnutí druhé stolice z

důvodů

v rozsudku vrchního soudu uvedených.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu int. dne 11. září 1880 č. 6657.

Dr. J. R.

K čl. 343. obch. zák. Veřejný prodej dodaného zboží v případě váhavosti kupce náleží předsebráti soudům.

Anglický továrník A. oznámil podáním c. k. obchodnímu soudu v Praze, že pražský obchodník B. u něho zboží objednal, které počátkem června 1880 jeho bratru C. v Brně zasláno býti mělo. A. fakturoval zboží to dne 3. června 1880 B. a zaslal je spolu C. do Brna. A. dověděv se pak, že zboží to ani od C. ani ani od B. přijato nebylo, a na nádraží v Brně leží, oznámil dopisem ze dne 24. srpna 1880 B., že dotyčné zboží, pakli nejdéle do 31. srpna převzato nebude, prodati dá a ze škody tím povstalé na B. se hojiti bude.

Poněvadž zboží navzdor tomu přijato nebylo, žádal A., aby mu vedle předpisu čl. 343. obch. zák. povolen byl veřejný prodej zboží toho, které určitě poznamenáno bylo, a by za výkon prodeje toho c. k. zemský co obchodní soud v Brně požádán byl.

C. k. obchodní soud v Praze nedal výměrem ze dne 16. září 1880 č. 52812. žádosti této místa,

poněvadž

dle čl. 343. obch. zák. prodávající v případě tom, když kupující objednané zboží přijati se zdráhá, oprávněn jest, zboží to veřejně dáti prodati, povolení a tudíž také provedení veřejného prodeje takového ale soudu nepřísluší.

Ve stížnosti z výměru tohoto podané poukazoval A. k tomu, že mezi veřejným a soudním prodejem rozdílu není, že slovem „veřejný" toliko spůsob prodeje, a slovem „soudní" — úřad prodej vykonávající naznačen býti má; že každý soudní prodej, poněvadž vyhláškou veřejně oznámen býti musí, veřejným prodejem jest. Poněvadž v čl. 343. obch. zák. ustanoveno není, kterým úřadem veřejný prodej provésti se má, soudy též i v nesporných záležitostech k výkonu veřejné dražby příslušny jsou, zde se ale o případ sporný jedná, jelikož tak zvaný exekuční prodej ve smyslu čl. 343. spolu processuálním jednáním jest a jaksi za důkaz ku věčné paměti sloužiti má, že vyšší cena trhová docílena býti nemohla a poněvadž B. protokolovaným obchodníkem v Praze jest, jest dle náhledu stěžovatele c. k. obchodní soud v Praze k vyřízení zmíněné žádosti příslušným.

C. k. vrchní soud zemský zavrhnul rozhodnutím ze dne 6. října 1880 č. 29130. stížnost tuto,

poněvadž

provedení veřejné dražby movitého jmění dle §. 269. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. z pravidla politickému (obecnímu) úřadu přísluší, a toliko v případech výminečných, zákonem ustanovených, soudům jest přikázáno, takového výminečného případu ale zde není, a prodej zboží zde žádaný co dobrovolný, na pouhé vůli stěžovatelově závislým býti se jeví.

K mimořádné stížnosti A. zrušil c. k. nejvyšší soud usnesení obou nižších stolic a nařídil c. k. obchodnímu soudu, aby nehledě k vytýkané nepříslušnosti dotyčnou žádost A. vyřídil,

poněvadž

právo veřejného prodeje zboží prodávajícímu v čl. 343. obch. zák. vyhražené za dobrovolnou dražbu ve smyslu §. 269. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. považovati nelze, spíše co donucující prostředek prodávajícího vůči kupci v přijmutí zboží váhavému býti se jeví, by z peněz utržených zaplacení své kupní ceny došel, a protož, jelikož se zde o provedení práva jedná, toliko soud příslušným jest, by povolení k veřejnému prodeji dle čl. 343. obch. zák. dal, a čeho potřebí zařídil.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 17. listopadu 1880 č. 13119.

Lou—ka.

Lze vyzvati nemanželskou matku k žalobě na uznání otcovství?

Žalobou de præs. 17. března 1880 č. 4075. žaloval A. B. na M. K. ex lege diffamari u c. k. okresního soudu v Kolíně, uváděje ve své žalobě, že M. K. porodila před nějakým časem nemanželského syna, a že dopisem ze dne 29. ledna 1880 vychloubá se, že žalující splodil s ní nemanželského syna toho, a že žádá jej za podporu.

Žalující žádal tudíž ve své žalobě za nález: že M. K. jest povinna ve lhůtě soudem ustanovené provésti, že žalující jest otcem nemanželského dítěte, jinak aby jí věčné mlčení uloženo bylo. Rozepře projednána byla stručně; námitky žalované seznati lze z důvodů rozsudkových.

C. k. okresní soud v Kolíně zamítnul rozsudkem ze dne 28. května 1880 č. 7284. žalobu naprosto a sice z následujících

důvodů.

V §. 66. ob. ř. s. vyhledává se, aby se někdo vychloubal, že jemu proti třetí osobě jisté právo přísluší. Žalující zakládaje žalobu svoji na dopisu M. K. lit. *A.* tvrdí, že prý se tato vychloubá, že žalující s ní splodil nemanželského syna a žádá aby jí uloženo bylo, by ve lhůtě soudem dané vyvedla, že žalující jest otcem jejího nemanželského dítěte a co takový otcovské povinnosti plniti povinen jest, jinak aby jí bylo věčné mlčení uloženo. Avšak v dopisu tom nevychloubá se žalovaná žádným právem; v dopisu tom jak dalece srozumitelným jest, pouze žádá slovy, „abyste mi byl pomocen k živobytí, to víte že už hoch moc spotřebuje a mně můj výdělek na to nestačí, mám ho nahatého“ atd. o jakousi výpomoc. I další obsah dopisu toho za vychloubání jakýmsi právem považovati nelze, an §. 66. ob. ř. s. vyžaduje vychloubání z nějakého určitého práva proti osobě třetí.

Žaloba vyzývací by měla v případě tomto proti žalované místo jen tehda, kdyby se byla žalovaná vychloubala, že žalující s ní obcoval, ji svedl a vychloubala se, že jí proti žalujícímu přísluší náhrada za útraty porodu a šesti neděl ve smyslu §. 1328. ob. z. obč.

Nárok na výživu má pouze dítě a nikoliv matka a byť by matka byla náklady na výživu dítěte učinila, nemůže jich na nemanželském otci dítka vyžadovati. Byť by tedy žalovaná skutečně se byla vychloubala, že žalující jest otcem jejího nemanželského dítka, a že jest povinen je vyživovati, nevychloubala se žádným jí příslušícím právem. Žalované nedostávalo by se aktivní legitimace k žalobě, poněvadž proti nemanželskému otci jest žalobcem dítko resp. jeho poručenstvo.

Byla tudíž z těchto příčin žaloba zamítnuta.

Odvolací stížnost žalujícího c. k. vrchní soud zemský zamítl a potvrdil rozsudek první instance z následujících

důvodů.

Jelikož M. K. pravost listu k žalobě přiloženého podpisem „M. K.“ opatřeného příl. *A.* nepopřela, zbývá pouze rozhodnouti, zdali žalobce z obsahu tohoto dopisu k vyzývací žalobě proti žalované oprávněn jest. V tom ohledu dlužno náhledu první instance, že žalobci právo takové nepřísluší přisvědčiti, poněvadž třeba z obsahu dotčeného listu vycházelo, že M. K. žalobce za otce svého nemanželského syna Josefa pokládá, a jeho z té příčiny za podporu žádá, tyto okolnosti přece

nepostačují k přidržení žalované ku podání vyzvané žaloby. V dotčeném listu vychloubání se právem žalované samé příslušícím obsaženo není a provedení práva nemanželskému dítěti z obcováním vyplývajícího, přísluší nikoliv matce, nýbrž pouze dítěti a pokud se týče, jeho poručníku.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského pro král. České ze dne 20. července 1880 č. 14531.

Dr. Bedřich Pacák.

Literární zprávy.

Die Confessio im röm. Civilprozess und das gerichtliche Geständniss der neuesten Prozessgesetzgebung. Juristische Untersuchung von Dr. Gust. Demelius, o. Prof. des röm. Rechts an der Univers. Graz. Graz, Leuschner u. Lubensky 1880. (Pokračování.)

V druhém oddělení zabývá se práce velmi rozvážně a bedlivě si počínající tak zvanými dotázkami in jure. Přisvědčiti jí v tom sluší, že tyto náleží k oněm málokterým ústavům římského práva, o nichž nesnadno říci, zdali samým Římanům zdály se býti nutnými, vhodnými neb oprávněnými. Zvláštnost interrogací in jure jest, že se jimi žalovaný donucuje prætorem k doznání, kdežto vůbec doznání v řízení soudním spočívati má ve vůli ničím neobmezené a interrogací právě v procesu per formulas, při kterém celý faktický podklad sporu výhradně soudem (judex) uvažován a oceňován byl, část toh ojemu odňata jest. Dosud platil o těchto dotázkách vůbec názor Bethmann-Hollwegův (srov. také Právn. ročn. XIII. str. 433. násl.), který spatřoval v nich usnadnění postavení žalobcova v případech, v kterýchž visí právo jeho na zvláštních poměrech žalovaného (passivní legitimace), které žalující — byť by sebe pilněji pátral — zjistiti a důkazu o nich nabýti nemůže, kdežto žalovaný nutně je zná a tudíž patrně svévolí by se dopouštěl, odepíraje o nich odpovědi aneb je popíraje. Demelius zavrhuje takové pojímání interrogací, neschvaluje též snahu po rozšíření případů z pramenů vážených (jakou se vésti dali Dedekind, Keller, Langenbeck, také Ott v Právníku l. c. v pozn. 42. dovoláváním se výroku, jejž učinil Cicero oratoriæ partit. c. 28 §. 98.) a za omylné pokládá generalisování účinků odepřené, neb nepravdivé odpovědi k dotázce. Rozebírá tudíž jednotlivé případy, z čehož nabývá výsledku, že jistivá odpověď při dotázkách: an heres sit, (jíž udílí jen věřitelům pozůstalosti, nikoli odkazovníkům a substitutům), an in potestate sit (při žalobě

noxální) a v podobném případě žaloby de pauperie, dále an ædes ejus sint (při vymáhání kaucí damni infecti) a podobné při žalobě aquæ pluviæ arcendæ, rovná se prohlášení, že dotázaný práv býti chce z dluhu pozůstalosti jako dědic, že přejímá závazek, který by plniti měl noxius, podobně náhradu za spůsobenou pauperies, za škodou hrozící budovu a v posléz dotčeném případě rovná se slibu, že chce patientiam præstare. Plným ostřím vyslovuje tedy autor myšlenku, již poněkud mlhavě pronesla l. 11 §. 9. D. 11, 1: qui interrogatus responderit, sic tenetur, quasi ex contractu obligatus, k čemuž Právník l. c. str. 434. byl poukázal. Demelius zavrhuje možnost dotazu po držbě při vindikaci, pak o tom, an peculium apud eum sit při žalobě de peculio a po causa possessionis při hereditatis petitio a nepřipouští, že by l. 21 D. h. t., o níž z nových, neuvedených dosud příčin soudí, že není interpolovanou, nasvědčovala změně vylíčeného právního stavu za doby Justiniánovy. Jakož vůbec uznati sluší ostrou kritičnost spojenou s hlubokým vnikáním v prameny jakožto vynikající vlastnosti práce, o níž jednáme, právě v dotčeném oddělení co nejvíce se jim obdivovati sluší. (Dokončení příště.)

Die rechtliche Natur der Staatenverträge. Ein Beitrag zur juristischen Construction des Völkerrechts von Dr. Georg Jelinek, Docent an der k. k. Universität Wien. Wien 1880. Hölder 8° 66 str.

V stručném spisu tomto snaží se p. spisovatel odvozovati platnost státních smluv předkem ze zásady, že zcela dobře logicky lze sobě mysliti závazek, který stát naproti sobě samému podnikl. Neb pouze v tomto případě lze mluviti o jakési právní povinnosti státu; pouze sobě samému, nikoliv moci jiné, může stát býti podřízen. Hlavní námitky proti názoru jím pronešenému, že totiž stát vůli svou kdykoliv může měniti, snaží se spisovatel vyvrátiti tím, že poukazuje k tomu, kterak stát vázán jest úkoly svými, mezi něž také náleží, aby byl orgánem, právo chránícím. O absolutní nezměnitelnosti vůle státu nelze ovšem mluviti, avšak vůle tato musí vždy založena býti na důvodech rozumných. Důsledně uzavírá se také smlouva státní pouze za klausulí mlčky připojenou „rebus sic stantibus"; z důvodu rozumného může stát dle náhledu p. spisovatele i smlouvu rušiti rovněž tak, jak měniti může za téže podmínky ústavu svou vlastní.

Takto bylo by právo mezinárodní pouze zevnitřním právem státním? V podstatě přiznává se p. spisovatel k této důslednosti, dokládá však, že smlouvou uznávají státy na vzájem tato zevnitřní pravidla právní, že tím zároveň také stát jeden uznává stát druhý co subjekt práva. U posuzování smluv práva mezinárodního nelze

tudíž také nikterak užiti analogie práva soukromého; zde rozhodují pouze objektivní momenty smlouvy státní a logické její důslednosti.

Ze zásad těchto pokouší se p. spisovatel odvozovati dalších důsledností, zejmena co se týče ratifikace smluv, účinku omylu a nucení při uzavírání smluv, pominutí práv ze smlouvy mezinárodní a jiných.

Předmět spisu souvisí tak úzce s naukou o právní povaze práva mezinárodního vůbec — jak známo velesporné — že by nás vedlo příliš daleko, kdybychom se pouštěli v kritické rozebírání náhledů páně spisovatelových. Protož obmezili jsme se na vytčení myšlenek základních, podotýkajíce pouze, že spatřujeme ve spisu pozoruhodný příspěvek k literatuře práva mezinárodního. —k.

Das österreichische Obligationenrecht in systematischer Darstellung mit Einschluss der handels- und wechselrechtlichen Lehren von Dr. Victor Hasenöhrl. Erster Band. Wien (Wilhelm Braumüller) 1880.

Vynikající praktik, jenž v oboru rakouské historie právní před lety již prací velmi pozoruhodnou („Österr. Landesrecht im 13. u. 14. Jahrh." 1867) se osvědčil, vídeňský dv. a soud. advokát p. dr. Viktor Hasenöhrl podnikl dílo rovněž tak nesnadné jako literatuře rakouské žádoucí: soustavný výklad rakouského práva obligačního. Vydav r. 1878 první část, dovršil vyšlou právě částí druhou první díl spisu svého, podávající asi polovici části všeobecné, totiž výklad o povaze a o vzniku obligace (tento z části).

Jakož se od spisovatele očekávati mohlo, seznáváme dílo velmi zdařilé. Zbudováno jest na pevných základech práva obecného, jehož bohatá literatura zužitkována měrou nejširší. Pomůcek domácího písemnictví a vzláště judikatury užito ovšem ne méně svědomitě. Výklady spisovatelovy jsou vesměs jasné a střízlivé. Jednotlivosti některé ovšem sotva dobudou si půdy, zejmena k přílišnému romanisování spisovatel sem tam svésti se nechal, celkem však vděčně vyznati dlužno, že poskytnuta právnictvu našemu rukověť velmi spolehlivá.

Nemohouce do podrobností se pouštěti, chceme jen k upozornění váženého čtenářstva v krátkosti pořádek výkladu v tomto prvním dílu naznačiti. V nauce o povaze obligace (kniha prvá) vyměřuje spisovatel nejprvé pojem obligace. Zůstává v podstatě věren pojmu zděděnému, odpíraje útokům v novější době naň učiněným. V následující kapitole o druzích závazků poutá zajímavý výklad o závazcích naturálních a velmi pečlivé vymezení oborův obligací obecných a obchodních. Vy-

kládaje pak o podmětech obligace zabavuje se spisovatel do podrobna s velespornými theoriemi t. zv. korreálních a solidárních obligací. Zavrhuje všecek domnělý rozdíl, shledává jediný jednotný ústav právní obligací objektivní bytností jediných, však s vícností osob. V kapitole o plnění obligačním pozornost k sobě víží statě o závazcích zedvojných a rodových, o dluzích peněžných a o náhradě škody. Knihy druhé, o vzniku obligace, podána jen část první, o smlouvě. Pojednáno tu v pěti kapitolách o pojmu a druzích smluv, o smluvnících, o obsahu smluv, o projevení vůle a neplatnosti smluv. Z jednotlivých partií upozorňujeme zvláště na onu o smlouvách ve prospěch osob třetích, jichž platnost spisovatel v právu rakouském jen pro určitou řadu jednotlivých případův uznává, pak na onu o omylu a podvodu.

Rychlým postupem a brzkým dovršením práce své rozmnoží spisovatel vděčnost právnického obecenstva.

Dr. O. Hk.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

9. týdenní schůze dne 18. března 1880.

Předseda: starostův náměstek pan dr. ryt. z Aullů.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Kasanda.

Členů přítomno: 19.

Jednatel navrhuje jmenem komisse v týdenní schůzi ze dne 11. března 1880 zvolené, aby se cena knih dosud nákladem Jednoty vydaných, následovně snížila, a sice:

1. cena Institucí Justiniánových s 1 zl. na . . . . . 65 kr.
2. „ spisu „O bezženství a manželství duchovních“ od dra. Laurina s 1 zl. na . . . . 80 kr.
3. cena knihy Rožmberské s 1 zl. 20 kr. na . . . 1 zl. — „
4. „ „Pravidel, přísloví a povědění“ od Antonína Rybičky s 2 zl. na . . . . 1 zl. 50 kr.
5. cena „Žalob z obohacení“ od dra. Pavlíčka s 2 zl. 10 kr. na . . . . 2 zl. — kr.
6. cena spisu „O vlivu práva německého v Čechách a na Moravě“ od dra. Haněla s 1 zl. 20 kr. na . . 1 zl. — kr.

Návrh se po krátké debatě přijímá.

Dále přijat návrh jednatele, aby zvolena byla tříčlenná komisse za tím účelem, aby vyjednávala s některými majiteli tiskáren o tisk spisu p. dra. Hellera „Příspěvky k nauce o narovnání“, a aby pak návrhy své týdenní schůzi předložila. Do komisse zvoleni pánové: prof. dr. Ott, prof. dr. Pražák a dr. Stupecký.

Po té přednášel p. prof. dr. Pražák o platnosti zákonů amortisačních.

Přednáška ta uveřejněna je v Právníku (1880) v sešitu XV.

Po přednášce byla schůze skončena.

Denník.

JUDr. KAREL JIŘÍ BRUNS,

tajný just. rada a professor římského práva na vysokém učení Berlínském zemřel dne 11. prosince 1880 v Berlíně. B. narodil se dne 24. února 1816 v Helmstedtu, konal studia universitní v Gotinkách, v Heidelberku a v Tubinkách a habilitoval se roku 1840 jako docent na univ. Tubinské, kde byl též r. 1844 jmenován mimoř. prof. B. 1849 se odebral jako řádný prof. do Roztok, učil však již dvě leta na to (r. 1851) v Halle a od r. 1859 v Tubinkách. R. 1861 přijal B. povolání na universitu v Berlíně a byl zde jmenován krátce na to členem královské akademie nauk a r. 1872 tajným just. radou. Na univ. Berlínské byl B. jako učitel činným až do své smrti, která jej 64 letého uprostřed horlivé činnosti učitelské a spisovatelské zastihla.

Činnost spisovatelskou, která pro vědu právnickou tak veliký význam měla, započal zesnulý spisem: Quid conferant vaticana fragmenta ad melius cognoscendum jus romanum. 1838. Deset let později vyšinul se B. v řadu prvních civilistů výtečným spisem: Das Recht des Besitzes im Mittelalter und in der Gegenwart. 1848. V díle tom jest vylíčeno na základě přesných historických dokladů, jaké podoby římský ústav držení nabyl ve středověku a v době moderní. Zevrubněji a

přesněji nežli se to bylo stalo 45 let před tím ve slavném spisu Savignyho o držení byl stanoven poměr středověké, i moderní theorie a praxe državní ku právu římskému a tím jakož i kritikou Savignyho theorie o důvodu ochrany držení nový mocný pokrok učiněn. Ještě jednou byla však nauka o držení B. ku předu pošinuta totiž spisem: Die Besitzklagen des römischen und heutigen Rechts. 1874, k němuž byl B. vyzván prudkým útokem od Iheringa na celé posavadní učení o držení učiněným. I ve spisu tom vycházel B. z historických základů, ale vlastním cílem byly jemu i zde, jakož i jinde pevné výsledky pro praktickou potřebu. Moment ten jest karakteristickým pro B. a na okolnosti té se z velké části zakládá též jeho veliká důležitost pro vědu římského práva. B. neupadl nikdy v onen jednostranný kult historického práva, který se spokojuje s historickými výsledky ku praktické užitečnosti však nehledí. V římském právu nespatřoval B. pouze historickou veličinu, nýbrž element našeho moderního života, kterýžto element právě proto od praktických poměrů a snažení nesmí býti odtržen. B. tuto myšlénku nejen sám často výslovně vyjadřuje, nýbrž jako pravý tvůrčí duch skutkem samým ji osvědčuje. Tento názor se nám objevuje v B-ových četných historicko-dogmatických pojednáních v rozličných časopisech a sbírkách otištěných nebo o sobě vydaných, z nichž připomínám spis: Das Wesen der bona fides bei der Ersitzung. 1872, nejúplněji však v mistrném vylíčení celého systému římského práva obsaženém pod názvem „Das heutige römische Recht“ v Holtzendorffově „Encyklopädie der Rechtswissenschaft in systematischer Bearbeitung“ 3. vyd. str. 333.—477. Ve vyšší míře nežli kdo jiný hledí zde B. k praktickým elementům římského práva; jasněji a ostřeji se u žádného jiného spisovatele nevytýká protiva mezi názory římskými a názory dnešními. Tím se ovšem mnohé nedostatky a jednostrannosti římského práva odkrývají a „autorita římského práva tím ovšem bývá částečně umenšena. Za to však pravý jeho význam, jakožto element dnešního života bývá jen zvýšen.“ Zůstane-li římské právo i v budoucnosti stejně důležitým elementem právního života jako dnes, bude zásluha toho příslušeti jen takovým nepředpojatým romanistům, kteří římské právo tak pojali jako B.

Vedle toho osvědčil učenec náš rovněž vynikající nadání historické. Byli bychom v rozpacích, kdybychom měli rozhodnouti, zdali byl B. větším jako právní historik nebo jako dogmatik. Se stejnou nepředpojatostí a se stejným bystrozrakem rozluštoval B. problémy historické a dogmatické. Co se týče jednotlivých jeho spisů historických, sluší především uvésti, že r. 1861 založil spolu s jinými německými učenci

„Zeitschrift für Rechtsgeschichte", kterýžto časopis r. 1878 13. svazkem byl ukončen a r. 1880 s částečně změněným názvem, totiž jako „Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte" opětně za spolupůsobení B. znovu počal vycházeti. Časopis ten byl výhradně určen pro historická pojednání. Z pera B. pošlo jich veliké množství. V poslední době byly to zejmena nové nálezy z oboru římské epigrafiky, které B. učinil předmětem svých prací. Kovové desky Osunské, inscripce Luceranská, pompejské desky voskové, lex metalli Vipascensis a j. byly B. v uvedeném časopisu uveřejněny a učeným výkladem opatřeny. K tomu přistupuje celá řada historických vydání, jež zvláště byla pořádána, jako: Zur Geschichte der Cession. 1880. Die Unterschriften in den römischen Rechtsurkunden. 1876. Die sieben Zeugen des römischen Rechts. .1877. V každém z těchto spisů byla bedlivě proskoumána a nově objasněna část římského právního života, posud temná a neproskoumaná. Všestranného uznání došel též jasný a duchaplný výklad: Geschichte und Quellen des römischen Rechts obsažený v Holtzendorffově „Encyklopädii" (str. 77. sqq.). Velký měl úspěch B. na poli kritiky. Nejdokonalejší příruční sbírka pramenů starého římského práva jsou B-ovy známé „Fontes juris romani antiqui". Ed. IV. 1880. Nejnověji pak vydal B. ve spojení se Sachau neuveřejněnou posud velice podivnou a zajímavou knihu právní: Syrisch-römisches Rechtsbuch aus dem 5. Jahrhundert. 1880. Komentář, který B. této sbírce připojil, vyniká neobyčejnou učeností a překvapujícím bystrozrakem praktickým.

Ne menšího jmena nežli si dobyl Bruns jako spisovatel právnický požíval on též jako učitel. Jasnému výkladu, jemuž při vší klidnosti živost nechyběla, s napnutím naslouchali četní posluchači, kteří začasté jen jeho přednáškami na Berlínskou universitu byli vábeni.

Toť jsou obrysy činného života, plného pracné snahy ale též skvělého úspěchu, života, který dnes jest ukončen a uzavřen, nikoli ale vyhlazen. Nebo ve svých skvoucích skutcích a dílech žije zesnulý dále a co velký duch jeho byl vymyslil a vytvořil, k tomu se věda jako k bohatému dědictví přihlásila a zůstane to zachováno nejen době naší, nýbrž i věkům vzdáleným. Budiž sláva jeho památce!

Knihopis právnický. Nákladem osvědčené firmy Manzovy vyšla opět celá řada spisů právnických. Předkem: Druhý svazek díla „Die Finanzgesetzkunde des österreichischen Kaiserstaates", kteréž dle původní práce A. Konopáska a dra. rytíře z Morů upravuje dr. Justin Blonski. Odkazujíce k úvaze o prvním svazku na str. 492. letošního ročníku podané, podotýkáme, že druhý svazek obsahuje předpisy

o daních se spotřeby, pak o poplatcích. Dílu připojena jsou pojednání o trestním právu důchodkovém, o obchodu podomovním, o vyměřování, dobývání a promlčení daní a poplatků, o rakouském správním dvoru soudním, o předpisech pokladničních a účetních, o budžetu státním a o rakouských dluzích státních. Tímto druhým svazkem jest celé dílo ukončeno. Dále vyšel čtvrtý a pátý díl spisu „Die österreichischen Steuergesetze" c. k. berního inspektora Adolfa Hanela. V prvnějším pojednává se o dani gruntovní, v poslednějším o dani z příjmů spůsobem přehledným za doslovného uvedení zákonů a nařízení k předmětu spisu se vztahujících. I tento spis jest nyní ukončen; přítomné svazky byly již po smrti spisovatelově sestaveny p. drem. Vít. Röllem. Nákladem téže firmy vydal p. dr. Karel Frühwald sbírku formulářů k výměrům, protokolům a rozsudkům pro řízení u věcech sporných dle všeobecného a západohaličského řádu soudního, jakož i pro zvláštní spůsoby řízení sporného, s dodatkem, obsahujícím předpisy poplatkové, kterých v řízení u věcech sporných nejčastěji jest užívati, v druhém opraveném vydání. Tamtéž vydal prof. dr. Jan Blaschke stručný výklad na zákonník obchodní pro školy střední, pro obchodníky a živnostníky a pro ty, kdož sami o předmětu se chtějí poučiti. Zvláště vítaným zjevem bude přátelům literatury právnické, že vydala firma zmíněná seznam nejdůležitějších děl z oboru právních a státních věd pod názvem „Bibliotheca juridica" v sedmém vydání, doplněném dle stavu literatury počátkem měsíce listopadu 1880.

Vyznamenání: Panu Janu Rappovi, tit. radovi vrch. z. s., státnímu návladnímu v Praze, udělen byl řád železné koruny třetí třídy.

Jmenováni: Auskultanti adjunkty: p. dr. Jan Albrecht do Plané, p. dr. Vilém Brabec do Náchoda, p. dr. Antonín Daffner do Nové Paky a p. M. Weger do Nechanic; p. Jan Citerák, adj. okr. s. v Unhošti jmenován adjunktem c. k. z. s. v Praze; p. Karel Preckner, revident účtů jmenován účetním radou v Brně.

Přesazeni: Adjunkti okr. s.: p. Hugo Prokš z Berouna na Smíchov, p. Jos. Butta z Nové Paky do Unhoště, p. Jiří Matouš z Nechanic do Berouna, p. W. Kunz z Plané do Královic.

Uprázdněná místa: U c. k. okr. soudu v Klatovech obsadí se místo soudce; žádosti do 14. dnů u c. k. præsidia v Plzni; — místo zem. rady u c. k. kraj. soudu v Jihlavi; žádosti podány buďtež do 14. dnů u præsidia c. k. kr. s. v Jihlavi; — 2 místa radů u c. k. zem. soudu v Praze.

O právech městských m. Brikcího z Licska a o poměru jich k starším sbírkám právním.

Píše dr. Jaromír Čelakovský.

(Dokončení.)

2) Brikcí při porovnávání rukopisův starý český překlad skutečně dosti „bedlivě korrigoval“, dbaje toho, aby řeč byla přesnější, překlad správnější a aby německé výrazy tu onde českými nahraženy byly;[62]) avšak důsledně to neprovedl. Kde latinskému textu buď nerozuměl neb vyhověti neuměl, tam připojil též latinskou větu a poněvadž latinská místa taková v českém překladu nepřicházejí, tedy i to jest dokladem, že český překlad s latinským textem porovnával. Text druhé však polovice práv městských mnohem méně odchyluje se od českého překladu písaře Víta, než text prvnějších kapitol. Zdá se, že Brikcímu na bedlivější korrigování této části nezbylo mnoho času a kterak při posledních kapitolách se spěchem pracoval, to dokazuje i ta okolnost, že přepisuje český překlad z r. 1468, vynechal nepozorností některé věty a ty též v tištěném exempláři scházejí, následkem čehož text žádného smyslu nedává.[63])

[62]) Kladeť na př. svod na soukupa m. „schibung“; dluh propitý m. „tringelt“; mzdu m. „lidlon“; právo, jež slove jímání m. „anvang“; pomoc m. „steura“; „prótah v přísaze“ m. „hollung“; oznámení prodaje, jež slove vědomí m. „ufkund“; bránění, řečené odboj m. „notwer“; výboj m. „heimsuchen“; náprava m. „pesserunk“; lúpežník m. „reraub“; chromota m. „leem“; slovo „expresse“ překládá „zjevně“ m. „slovensky, nadhlas“ atd.

[63]) na př. v kap. LV 7 na str. 279 Jirečkova vydání ř. 1 dokončena

Ačkoliv Brikcí sám sebe „vykladačem práv" nazývá; tož o nějakém výkladu na sbírku nálezův brněnsko-jihlavských v našem smyslu nemůže se vlastně mluviti. Učinil sice v textu tu onde samovolně některé proměny; avšak příkladův, kde by byl text z té příčiny změnil neb doplnil, že se mu ustanovení právní zdála býti zastaralá, je velmi málo.[64]) Brikcí raději takové články

---

je v českém překladu věta takto: „. . lúpež řečený německy rerraub t. . . neb jako pro jiné těžké proviněnie póhony předešlými zapsán bude. Ostatku o tomto hledaj svrchu o vraždách". — Brikcí opsal si větu tu až po reraub a spozorovav později nejspíše při tisku nedostatek, jejž neuměl doplniti, připsal „A což se tuto nedostává, ostatku o tom hledaj" atd. Podobně v kap. LXX 12 na str. 365 ř. 19 vynechal větu: „Protož z rozličných ortelóv z rozličných měst předložených někdy skrze psánie a druhdy skrze slov tázaných věci podepsané jsú sebrány a najprvé které věci zlé domněnie plodí vuobec a jsúť tyto věci . ."

[64]) Náleží sem v kap. I 26 první dvě věty, jež souhlasně s Rösslerem č. 27 zní v překladu českém (čl. 24) takto: „O žalobě a o sedání neb pobiezenie k bitvě. Ktož druha pobiedí k bitvě, prvé-li má slyšán býti v súdě? Odpověď, že nic, nebo poněvadž takový žalobce ani skrze svědky, ani listy, ani přísahu, ale skrze pobiezenie, jenž nenie žádný zpuosob duovodu, úmyslu nechtěl jest dovésti, muož prostě neb potvrzením neb odepřením k jeho žalobě odpověděti. Také skrze pobiezenie, jakož žalobce mieni, nemá domněno býti, by spravedlivú při držal, nebo smělost, která z takého pobiezenie pochodí, jest všetečná a nedostatečná a nemá pohnutie rozumu súdce." — Jiný příklad máme v kap. LV 7 na str. 279 Jirečkova vydání ř. 5—8. (Tomaschek Oberhof č. 175 a 176.) Klademe vedle sebe: text písaře Víta a text Brikcího:

text písaře Víta	text Brikcího
čl. 677. O psanci ortel. Seydlinovi Lysému ortelováno jest, když jeho pastorek Kunc o duom svój na rynku postavený súdil se bieše, že proti odporu zápovědi měscké, poněvadž pro zločiněnie nebieše zapsán, aby v súdu se postavil k obráněnie dědictvie svého a o ně súzenie z práva rok jemu má býti položen a když se súd dokoná, aby hned bez prodlenie vyšel. Súzeno jest z obecné rady přísežných a všie obce léta pánie M°CCC°LI°, že každý člověk lépe se muož obrániti buďto v trhový den i v jiné dni, nežli by od koho mohl přemožen býti.	Komu zapovědieno bylo město, poněvadž by kto byl pro zločiněnie zapsán: muože v soudu státi k obraně dědictvie svého; než když se soud dokoná, má hned bez prodlévánie vyjieti. Neb každý jest bližší sebe hájiti, než od někoho přemožen býti.

vůbec vynechal. Rovněž i vlastních jeho přípiskův není mnoho[65]) a ty větším dílem po straně textu ve spůsobě krátkého obsahu neb i glossy nalezají se přidány.

3. Brikcí podobně, jako přepisovač rukopisu Litoměřického, ačkoliv zcela samostatně a jiným spůsobem, vynechal aneb zaměnil pojmenování měst a osob, jež by bývala v odporu s nápisem „Knihy městských práv Starého Města Pražského." Tak ke kap. VII 19 připojil nález Jihlavský „Koni mohú býti staveni pro podkovánie" (Tomaschek Oberhof č. 121); avšak vynechal začátek: „Nalezeno jest zde právem mnichóm kazatelóm a kováři řečenému Segensmut, že starodávní obyčej kovářský byl jest;" v kap. XXVII 6 vynechal „A toto jest dáno za naučení Čáslavským;" v kap. XXXVIII 2 položil „Purgmistr a konšelé města jednoho zapověděli hru" m. „Chundlin z Brodu Německého, ty časy rychtář v Jihlavě, Frencl purgmistr a jiní přísežní zapovídáme hru;" v kap. L 2 druhý odstavec začíná v původním překladu „Horníci psali jsú, že jeden měštěnín ze Chbu Pirgnerus některé listy" m. „Jeden měštěnín;" v kap. L 14 i 15 vynechal „Usúzeno jest měšťanóm z Kolína," v kap. LI 2 „hostí z Brna" zaměnil v „hostí z rozličných měst;" v kap. LXVII 3 (v ř. 21 na str. 327.) vynechal „Z slavných kniežat milosti a dobrovolenstvie pánuov našich, totiž krále českého a markrabie moravského my pří-

[65]) Z dodatkův těchto v textu, jež ani v českém překladu D., ani v předešlých recensích nepřicházejí, sluší uvésti:

ke kap. XX 46 jednající o dělení pokut: „Při tom toto sluší znáti, ač se tuto kladú pokuty pro neřád a vajstupky někde dosti rovné, však se mohou v městech od konšel a obcí ukládati, pokudž by se potřeba uznala k zlého zastavení." (Jirečkovo vyd. str. 146.)

v kap. XXVII 29 a 30 poslední věty na str. 181 ř. 20—23 a 33—34.

ke kap. XXXVIII 2 O hře kosteční. „Na to pak mají přísežní další pokuty podlé potřeby ukládati." (Tamže str. 238.)

ke kap. LXVI 1 „Ale kšaft aby tvrzen byl v VI nedělích vedle práva Velikého a hlavnieho Města Pražského (tamže str. 313) = Rössler Altprager Stadtrecht str. 43 č. 61 a Práva Soběslavská čl. 91 (Výbor II str. 327). — Podobně ke kap. LXVI 2 přidáno „děvečka, kteráž jest dvanácte let naplnila, také múž kšaft činiti, vedle Pražského práva."

LXVI 26: „Panování věci odkázané má pruochod bez odevzdánie; ale prodané věci panování nemá pruochodu bez odevzdánie." (str. 325.)

sežní Jihlavští ustavujem“ a položil prostě „Opět ustavujem;“ v kap. LXVIII 11 vložil „Přísežní přišedše do Prahy“ m. „do B.;“ v kap. LXVIII 25 vynechal „měšťané z Krumlova,“ v LXVIII 27 „přísežní ze Skalice,“ v LXVIII 30 „sedlákuom z Haberharczdorfu,“ v LXVIII 32 „k otázce Kroměřížských,“ v LXVIII 39 „měšťanuom v Střelci,“ v LXVIII 45 „žaloval v Biteši,“ v LXVIII 46 „měšťané z Hradiště“ a v kap. LXIX 1 „přísežní z Hradiště„ a „z městečka Napajedl.“

4. Brikcí převzal do právní knihy i ty kusy z třetí recense, jež písařem Vítem odtamtud přeloženy byly; avšak do recense samé nejspíše mistrem Gelnhusenem nově vloženy byly, jakož jsou: začátek kap. III 1, jenž z práva horního kn. IV kap. IV §. 10. do čl. 61. rukopisu Kutnohorského převzat byl; kap. III 13 a 14 ze čl. 74 a 75 ruk. Kutn.; kap. XVIII 1 (v rukop. Pražském též XVIII 1) ze čl. 240 ruk. Kutn.; kap. XX 3 poslední dvě věty ze čl. 277 (v českém překladu „Usúzeno jest Kuthenským neb Horníkóm léta Páně M°CCC°LI°;“ nikoliv tedy r. 1451); kap. XXXIII 4 a 5 až na článek „Konšel jsa tázán“ z čl. 564; kap. XLIV 1 a XLV 1 z čl. 649 a 650 a kap. LXIV 1 z čl. 412 a 413 Kutn. rukopisu.

5. Brikcí přispůsobil takto proměněný překlad český druhé recensi sbírky nálezův brněnských v rukopise Pražském chované, uspořádav a rozděliv právní svou knihu „po spůsobu Pražském,“ doplniv odtamtud sbírku svou překladem některých ustanovení a opraviv i text na některých místech dle této recense. Pověděli jsme už, že písař Kutnohorský Jindřich z Chocemic český překlad z r. 1468 s Pražským textem porovnával a po straně článkův připsal, do které kapitoly v rukopisu Pražském náležejí. Následuje tohoto pokynutí, rozdělil Brikcí „Práva městská“ na 72 kapitol a kapitoly na artykule a ty články, které mistr Gelnhusen v třetí recensi k vůli lepší systematice na jiná místa přeložil, zařadil on opět na jich stará místa. Tak čl. 66 českého překladu opět vložil do kap. XX 44, poněvadž je v ruk. Pražském v kap. XX 49; čl. 100—103 a 74 přeložil z téže příčiny do kap. V 1, 2 a 5; čl. 155—158 „o zprávciech“ do kap. LI 1 a 2; čl. 344 do kap. LXVIII 10; čl. 348—357 o řádu přátelstva do kap. LXIII a LXIV; čl. 359—408 o dědictví do kap. XXVII; čl. 523—525 a 529—531 o židech a lichvách do kap. LXXI a LXXII; čl. 498—505 a 509—511 do kap. XXXVI; čl. 550 a 551 do kap. XLI 5 a čl. 598 a 599 do kap. LXII 1 a sice v tomže pořádku, v jakém se v druhé

recensi rukopisu Pražského nalezají. Podobně i čl. 263 českého překladu rozdělil do kap. XX 28 a 46. — Nově a samostatně odtamtud přeložil kap. V 3 a 4 „o zbroji"; VI 1 a 2 o „ubrmaních"; čtyry věty z kap. XVII 4 (Jirečkovo vydání str. 117 ř. 19—23 a 28—34 zhora) a kap. XX 12 (srv. Rössler l. c. č. 237). — Při tomto přehazování článkův stala se Brikcímu ta nehoda, že některé články dvakráte ve svých právech městských umístil, tak druhou větu kap. XX 3 opakuje v kap. XX 31; konec kap. XXIII 4 opakuje v kap. XXIII 7; kap. XXVII 27 a 31 třetí věta = LXVII 2, XXVII 29 = LXVII 3, XXVII 34 = LXIV 3 poslední větě a XXXII 20 přichází opět na konci kap. XXXII 25. — Kusy Jihlavské, pokud jich podržel, hleděl Brikcí do příhodných pro ně kapitol a článkův zastrčiti, vyhýbaje se tomu, aby jim samostatné místo v knize své vykázati musil. — Konečně i text na některých místech druhé recensi přispůsobil, kde se totiž tato s třetí recensí rozchází. Příklad poskytuje hned kap. I art. 1.; jejíž překlad zní:

v překladu písaře Víta podle třetí recense:

Ktož jest k súdu připověděn, celý-li den má súdu čakati, či do určeného času.

Jestliže v městcké při k žádosti žalobníka obojí straně den k stání byl by uložen k duovodu pře prožalované, zmešká-li žalobník hodinu, a obžalovaný jestli že stane, žádaje, aby se jemu stalo vedle práva usúzení, takto má súzeno býti: Jestliže žalobník ve třech dnech pořád zběhlých nepřijde a núzné potřeby neokáže, tehda obžalovaný od jeho žaloby jest zproštěn. Pakli by hned po tom odsudku žalobník přijda žádal nálezu vedle práva, poněvadž puol dne jest minulo a celý den byl by jemu slušel k roku položenému a slunce ještě nezapadlo ...

v překladu Brikcího podle druhé recense:[66])

Soudce jedni předložili jsú nám takovú příhodu:

Obžalovaný před námi na soudu sedícími postaviv se, žádal s své strany spravedlivé výpovědi, a to v tomto: „Poněvadž žalobník aneb puovod jeho, pod pokutou té pře (kteráž mezi nimi vznikla) ztracení, dožádal se, aby k tomuto času a soudu obeslán byl, a sám puovod ani osobně, ani jakou opovědí k pruovodu žaloby své nepostavil se, mělliby jeho žaloby a obsílek pro tu při na budúcí čas prázden býti?" Kterémužto obžalovanému soudem aneb ortelem nalezeno bylo a odpověď dána byla tato: „Jestliže žalobník ve třech dnech pořád zběhlých nepřijde a příčiny svého nestání hodné neokáže, tehdy obžalovaný od jeho žaloby jest zproštěn." A když ten ortel byl vypovědien, přišel jest puovod a žádal jest nálezu vedle práva, poněvadž toliko puol dne jest minulo a celý den slušelby jemu k roku a slunce ještě nezapadlo . . .

[66]) Srov. Rössler l. c. str. 3 pozn. 1.

6. Brikcí doplnil dále právní knihu svou ještě několika články z první recense sbírky nálezův brněnských, jež ani v druhé ani v třetí recensi nepřicházejí; tak jmenovitě traktát Joannis Andreæ o vylíčení stromu příbuzenstva v kap. LXIV 8—27 přeložil nejspíše z tištěného exempláře této sbírky str. CXXXVIII—CXLIII a kap. XXXII 1—6 přeložil a doplnil ze čl. 403 až 407 a 95 (Rössler l. c. str. 185—188 a str. 49 ř. 27 a 36 zhora.)

7. Konečně rozdělil jednotlivé kapitoly na „rozdiely," opatřiv je novými nápisy, marginálními rubrikami a tu onde glossou; na počátek knihy položil předmluvu „poctivým a slovútným panu purgmistru a radě Starého Města Pražského," „registrum všech kapitol tuto v Právích položených" a „Práva konšelská" a k celému dílu připojil v zadu obšírný abecední rejstřík, jejž sestavil podle seznamu, který písař Vít na první strany svého překladu byl vepsal. Praví-li v předmluvě, že práva městská s pilností sregistroval, má se tomu tak rozuměti, že starý český rejstřík opravil a do abecedního pořádku uvedl. Pozoruhodné při tom jest, že kap. LXXII končí „Residuum quære in Statutis Provincialibus" a „Konec všech práv městských" a že za tím následuje rejstřík těmiže slovy, jako v překladu z r. 1468 „Počíná se registrum práv městských, rozdělanee po kapitolách, artykulích a rozdielích."

— Seznavše takto poměr, v jakém se Brikcího kniha k předcházejícím sbírkám právním nalezá a na jisto postavivše, co jest na „Právech Městských" vlastní práce Brikcího a co odjinud převzato bylo; nabyli jsme tím zároveň potřebného poučení o vlastním obsahu těchto práv.

Jako „liber sententiarum" v rukopisu Kutnohorském, tak i Brikcího „Práva městská" obsahují větším dílem články brněnské sbírky nálezův, jiż ok. r. 1353 brněnský písař Jan na základě původního práva brněnského z r. 1243 s použitím pozdějšího materiálu právního byl sestavil a mimo to články práva Jihlavského a horničího z r. asi 1300, nálezy stolice Jihlavské a některé doplňky z práva římsko-kanonického.

1. Pokud se Rösslerem vydané sbírky nálezův brněnsk[illegible] porovnal už pan Hermenegild Jireček v novém [illegible] „Práv Městských" článek za článkem s ustano[illegible]ky a nám nezbývá, než k jeho citátům se odvolati [illegible] tyto doplňky a tu onde opravy přičiniti:

Brikcího Pr. M. kap. *I 35* = R(össler) č. 36; *I 36* = R. 37; *IV 5* = R. 68 *f.*; *IV 6* = R. 69 *a.*; *IV 8* = R. 70; *V 5* = R. 95 *d.*; *VII 12* = R. 106; *VIII 2* = R. 115; *VIII 3* = R. 116; *XII 3* = R. 135; *XVI 8* = R. 167; *XVI 9* = R. 168; *XVI 10* = R. 169; *XX 20* = R. 253—256; *XX 41* = R. 272 *l.*; *XX 44* = R. 159; *XX 45* = R. 239; *XXI 7* = R. 280 a 282 *a; XXI 8* = R. 282; *XXI 11* = R. 285 *c.*, 286, 287 a 281; *XXVII 8* = R. 330; *XXVII 9* = R. 330 a 331; *XXVII 21* = R. 346—348; *XXVII 27* = R. 354; *XXVII 31* = R. 359, 360, 354 a 361; *XXIX 3* = R. 384 *b.; XXXII 6* = R. 95 *c.*; *XXXII 25*, druhý rozdíl „Jedna pře nemá býti rozdělena" = R. 421; *XXXIII 2* = R. 428; *XXXIII 3* = R. 474; *XXXIV 2* = R. 437, 432, 433 a 436; *XXXIV 3* = R. 438; *XXXIV 4* = R. 441; *XXXVI 2* = R. 464 a 466; *XLVII 2* = R. 531 a 532; *XLVIII 3* = R. 511; *LXIV 3* = R. 624 a 364; *LXVII 2* = R. 354; *LXVII 3* první část = R. 356; *LXVIII 34* = R. 697; *LXVIII 35* = R. 698; *LXVIII 36* = R. 699; *LXXI 1* = R. 439 a *LXXII 1* = R. 440.

2. Články, které z druhé neb třetí recense sbírky nálezův brněnských do Brikcího knihy se dostaly, nejsouce původu Jihlavského, svrchu sem uvedl a tuto postačí se k tomu odvolati.

3. Ostatní pak články, o nichž se posud za to mělo, že jsou to nálezy Pražské neb Kutnohorské neb právo římské, takto se dají ustanoviti:

Brikcí kap. *II 4* = J(us) I(glaviense) VIII §§. 4. a 5.; *II 5* = J. I. VIII §. 6. (první věta však v českém překladu D. zní jako v lat. textu: „O žalobě v ranném mluvení. Ač kto bude obžalován v ranném mluvení mezi přísežnými, rychtář má se o tom pilně vytázati."); *IV 4* poslední věta = J. I. XVIII (avšak v překladu českém D. stojí takto: „O odvolání ortele neb výnosu spravedlivého a placení škod. Ktožkoli před přísežnými a před súdem ortel neb nález vynesený odvolal by řka se chtieti lepší nalezúti neb uvésti, neučiní-li toho hned bez prodlenie, kterací nákladové vzendú o tu věc, on je zaplatí. A nad to stane svému rychtáři v pokutě šedesáti šilinków a každému přísežnému ve XXX, a ti šilinkové jsú krátcí.); *IV 15* = J. I. XIX (avšak v překladu zní konec první věty takto: „odvolal by se neprávě na krále milosti, stane v pokutě deseti funtuov"); *VII 14* = R. 108; T. O. č. 120 a J. I. XLII §§. 1—4; *VII 19* = T. O. č. 132, J. I. LII a L... a T. O. č. 121; *X 3* = R. 127 a T. O. č. 118 a 119; *XII*

R. 138 a T. O. č. 166; *XX 3* = R. 220, 269 b. (v Jirečkovu vydání str. 132 ř. 2 a 3 zdola má interpunkce býti taková: „... vedle velikosti pře. Vedlé obyčeje rozličných měst pokuta vraždy jest ..) a naučení Jihlavské z r. 1351 v ruk. kutnoh. čl. 277; *XX 24* = R. 260 a J. I. LIV §. 1 a LV; *XX 29* = R. 265, 267, 268 a J. I. XXXIV 5, 1, 3, 4 a 2; *XX 30* = J. I. XLVII §§. 1—2 a R. 269 a; *XX 43* = R. 272 m., J. I. IX., T. O. č. 11, 12 a 13 a J. I. LI §. 4 a LIV §. 4; *XXVII 1* = R. 322 a T. O. č. 60 (konec); *XXVII 12* = R. 335, 336, T. O. č. 83 a R. 337; *XXVII 23* = R. 351, T. O. č. 78 a 79 a R. 352 a; *XXVIII 18* = R. 380, J. I. XLIV §§. 1—6 a naučení Jihlavské o „zpuosobu přísahy, kterak má zpravena býti“ na konci českého překladu D. čl. 882; *XXVIII 19* = J. I. XLV §§. 3 a 4; *XXIX 11* = R. 389 d. a J. I. XXXI §§. 1 a 2; *XXX 6* = ruk. kutnoh. C. č. 513; *XXXII 7* = R. 408, Jus reg. mont. I kap. VI §§. 1—3 a R. 216; *XXXII 25* = R. 426, 427, J. I. X §. 1 a R. 421; *XXXIII 5* druhý rozdíl „Konšel jsa tázán, kdy má vyznání“ = J. I. XVII §. 2 a T. O. č. 128 (V českém překladu praví se: „Konšelé zemští vynesli sú ortel, aby kdyžkoli jednomu odpuštěnie beře se atd.“); *XXXVIII 2* = T. O. č. 216 subn. 1 a J. I. XLI §§. 1 a 2; *XLI 11* = R. 515 a J. I. XXXVI §. 1; *XLVII 5* = R. 533 c. a J. I. L §§. 1—3; *XLVII 6* = J. I. LI §§. 1 a 3; *L 2* = R. 575 a T. O. č. 255; *L 14* = R. 588 a T. O. č. 77; *L 15* = T. O. č. 74 a 75; *LV 7* = R. 604, rukopis C. čl. 711 a T. O. č. 175, 176 a 133; *LVI 4* = R. 608, J. I. X §§. 2., 4.—6. a XI §§. 3. a 4.; *LXV 3* = R. 630 a J. I. LVI; *LXVI 22* = R. 658 a J. I. I §§. 7. a 8.; *LXVII 3* = R. 356 a J. I. I §§. 1.—6.; *LXVII 4* = T. O. č. 123 a 124; *LXVII 5* = J. I. IV §. 1.; *LXVIII 14* = R. 678 a T. O. č. 20; *LXVIII 15* = T. O. č. 21, 19 a 24 a R. 679; *LXVIII 30* = R. 694 a T. O. č. 3, 5 a 43; *LXVIII 50* = R. 716 a J. I. II §. 1.; *LXXI 2*. O lichevnících a lichvě = v rukop. B. čl. 9 Klementiny a v rukop. C. čl. 586; *LXXII 2*. Židovský řád *na str. 370—372* = Klementiny čl. 12 v ruk. B. a čl. 581 v rukop. C. a za tím *na str. 372 ř. 23—28* zhora = J. I. LVIII §§. 1.—3.; *na str. 372* rozdíl „O volení“ = T. O. č. 180; tamže rozdíl „O při, která zajde před soud městský,“ na místě T. O. č. 10 a zní tento článek v českém překladu D. takto:

„čl. 850. Které pře má podkomořie súditi.“[*]) Tázáno

*) Písař Vít připsal po straně: „Horníci mají vysazení proti tomu.“

jest od týchž (měšťan z Hory Kuthny): Mohl-liby kterým obyčejem podkomořie neb jiný úředník králóv některé pře sobě zachovati, přikáže rychtáři a přísežným, aby těch pří nerozsuzovali. Na to bylo ortelováno, že podkomořie z práva žádných pří rychtáři a přísežným k rozsúzení nemuož zapoviedati, lečby zvláště před ním o těch žaloby byly učiněny; aneb k jichžto zřiezenie do města bylby prošen přijieti neb o kterééžby naň bylo se odvoláno od nálezu konšelského aneb v kterýchžby žalobce proti rychtáři a konšelóm měl se súditi;" *na str. 373* rozdíl „O nápadu zboží" = T. O. č. 80; tamže rozdíl „Muož-li obžalovaný z trojí viny atd." = T. O. č. 122; *na str. 375* rozdíl „Kdož nepostaví svědka k zavitému roku" = T. O. č. 280; tamže rozdíl „O šenku" = T. O. č. 180; tamže rozdíl „O falešných penězích" = J. I. VII §. 1 (Přídavek „O tom šíře v Právích Horníkuov na Horách Kutnách" vztahuje se k rukop. C. i D., kdež umístěny jsou celé dvě kapitoly VI a VII z práva Jihlavského); *na str. 375* rozdíl „O prošení prodlení" = J. I. XV §§. 1—3 (v překladu po straně připsáno „Královský súd"); *na str. 376* rozdíl „O falešných klíčích" = J. I. XXVI; tamže rozdíl „Kdož přechovává zločince" = J. I. XXXVII; tamže rozdíl „O řemeslnících" = T. O. č. 211, 212 a 216 odst. 3; *na str. 377* rozdíl „Práva soukenníkuov" = T. O. č. 208; tamže rozdíl „O kupování vlny" = T. O. č. 208; tamže rozdíl „Práva rybářská" = T. O. č. 203; tamže rozdíl „O měrách" = T. O. č. 204; *na str. 378* rozdíl „Sladovnická práva" = T. O. č. 205; tamže rozdíl „O měrách" = J. I. III §§. 1. a 2.; tamže rozdíl „Práva pivovárníkuov" = T. O. č. 208; tamže rozdíl „Obilé v snopích" = T. O. č. 213 a rukop. D. čl. 881; konečně *LXXII 4* = Klementina v rukop. B. čl. 1—4, 8, 5 a 6 (v rukop. C. čl. 839—845) a J. I. XXXII, XXXIII, XXXIX a XL. Články Klementiny 7 „de consecratione altaris uel ecclesie"; 10 „De uerborum significatione" a 11 „De regulis juris" (v ruk. C. čl. 880—882) Brikcí vynechal.

4. O čtyrech kusech nepodařilo se mi vyzkoumati, odkud se do Brikcího dostaly a sice jsou to v kap. *XIV 5* poslední dvě věty o tom, že kněz může býti poručníkem, když má dva věryhodné sousedy; v kap. *XV 6* třetí věta „Pakli se provaz strhá a pánuom k obci jde šruotka atd"; v kap. *LXVI 12* druhá věta „Usouzeno jest: Jestli že by přísežní vyznali, že sou při kšaftu byli" a v kap. *LXVIII 38* poslední věta o odtah svědkům. Jsou to nejspíše nálezy Jihlavské neb Brněnské.

Praktické případy.

Příspěvek o českém zem. zákonu ze dne 30. dubna 1869 č. 55. z. z.

I.

Manželé Karel a Karolina Novákovi, koupivše trhovou smlouvou ddto. 11. května 1861 usedlost č. pop. 82. v Kvasinách, byli zapsáni za vlastníky této usedlosti. Karel Novák obdržel od c. k. okresního hejtmanství v Rychnově povolení ze dne 17. července 1869 č. 3028., že podle zákona ze dne 30. dubna 1869 č. 55. z. z. a konaného vyhledávání na této usedlosti a sice na pozemku č. parc. 145. založiti může nový pivovar, že však před početím vaření piva poplatek 5000 zl. složiti a je oznámiti musí. Oba manželé vystavěli pak skutečně pivovar, dali jej dne 7. května 1870 dobrovolně odhadnouti. Manžel Karel Novák dne 9. srpna 1870 poplatek 5000 zl. pro fond propinační u c. k. berního úřadu v Rychnově složil a oznámiv vše u živnostenského úřadu, živnost pivovarní vykonával.

Roku 1876 vedla Františka Hlaváčková u c. k. okresního soudu v Rychnově proti manželi Karlu Novákovi právo, vymohši exekuční odhad polovice usedlosti i s pivovarem patřící tomuto exekutu, jíž více exekventův, dílem proti oběma manželům Novákovým, dílem jen proti manželi Karlu Novákovi následovali. Do odhadu toho pojalo se i oněch 5000 zl. co poplatek propinační složených a na 8000 zl. kapitalisovaných jakožto právo pivovarečné, tak že cena odhadní celé usedlosti i s pivovarem o tolik vyšší byla, obnášejíc 29485 zl. 42 kr. O tom všem byli také oba exekuti výměrem ze dne 7. března 1876 č. 1806. a j. zpraveni. Dva věřitelé posléze podali i žádosti dražební strany celé i polovice té usedlosti s pivovarem, ku kterýmž se podle vykonaného odhadu výměry ze dne 10. dubna 1876 č. 2761. a ze dne 21. dubna 1876 č. 3011. svolilo. Při třetím stání dražebním dne 12. srpna 1876 pod č. 6532. koupili Karel Kořan a Jan Zahradil tento pivovar podle odhadního protokolu toho za nejvyšší podání 17910 zl. a byli také dne 16. srpna 1876 pod č. 6641. v držení jeho, tudíž také práva pivovárečného, uvedeni.

Proti výkonům těmto dražby a uvedení v držení podal exekut Karel Novák dne 5. září 1876 pod č. 7113. stížnost, v níž se od-

volával na zákon ze dne 30. dubna 1869 č. 55. z. z., dovozuje z něho, že ono právo pivovarečné t. osvobození od povinnosti propinační udělené dle živnostenského řádu jest právem jeho osobním, na něž exekucí sáhnouti se nemůže, že na tomto právu právo zástavní ani nevězí a že všechny výkony jsou zmatečny, a přikládaje shora uvedené povolení, založiti nový pivovar a kvitanci o 5000 zl.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 2. října 1876 č. 25681. všechny výkony a výměry, pokud se na toto právo pivovarečné vztahují, tedy výkony odhadu, dražby a uvedení v držení a výměry o tom zrušil a c. k. okresnímu soudu nařídil, odhadní protokol znova vyříditi,

poněvadž

jak dokázáno, zde se jedná o oprávnění dle zemského zákona ze dne 30. dubna 1869 č. 55. z. z. ve smyslu živnostenského řádu ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z. propůjčené, pivo vařiti, které toliko na osobě stěžovatelově lpí, a vůbec, tedy také v cestě exekuce, převedeno býti nemůže a tedy jeho odhad a dražba co protizákonné se jeví.

Výměrem ze dne 10. října 1876 č. 7982. byli všichni, jichž se týče, o tom zpraveni, že tedy odhadní protokol v tom ohledu se měňuje, že z něho se vylučuje odstavec týkající se práva pivovarečného a že cena odhadní o 8000 zl. jest menší, t. 21485 zl. 42 kr. r. m.

V stížnostech od dražebních kupců a exekventů podaných dne 5. listopadu 1876 pod č. 8675. a dne 9. listopadu 1876 č. 8834. zvláště poukazováno k tomu, že všechny výměry a zvláště výkon odhadu, vyjímajíc dražbu, jsou dávno již v právní moci, pak k doslovu ze zákona ze dne 30. dubna 1869, t. že v onom právu pivovarečném obsaženo dvoje, předně osvobození od povinnosti propinační, o čež jen jde, a pak právo, pivo vařiti; za ono osvobození že se zaplatil poplatek 5000 zl. jednou pro vždy, že toto právo, třeba z počátku osobní, vystavením pivovaru již bylo konsumováno a nutně na pivovaru lpíti musí, a nikoli na osobě, a že opačný náhled vedl by k nedůslednostem co se týká osoby, místa i poplatku.

C. k. nejvyšší soud stížnosti dovolací zavrhl a rozhodnutí druhé stolice potvrdil, poukazuje na

důvody

její jakožto věcné i zákonné a uvažuje dále, „že podle odst. VII.

uvoz. zákona k živnostenskému řádu ze dne 20. prosince 1859 č. 227. ř. z. nové živnosti reálné zakládati se nesmí a dle §. 59 živn. ř. nového povolení se požaduje, převádí-li se živnostenské zařízení jednáními mezi živými na jiného a živnost dotčená na zvláštním povolení (koncessí) závisí, pročež že v tomto případu „koncessionovaná" pivovárečná živnost Karla Nováka za živnost reálnou na pivovaru podle ustanovení živnostenského řádu a zem. zák. ze dne 30. dubna 1869 č. 55. z. z. nově vystaveném č. p. 88. v Kvasinách lpící pokládati se nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 9. května 1878 č. 1215.

II.

Při novém třetím stání dražebním dne 16. září 1878 koupila Anna Durychová tento pivovar za nejvyšší podání 10000 zl. Stížnost proti této opětné dražbě pro to podanou, že zřejmě se vytklo, že ono právo pivovárečné t. osvobození od povinnosti propinační spolu se neprodává, c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 11. listopadu 1878 č. 31421. zavrhl, poukazuje k dřívějším rozhodnutím.

Anna Durychová žádala potom u c. k. okresního hejtmanství v Rychnově dne 26. října 1878 č. 7561. za povolení k vaření piva v pivovaře tomto od ní koupeném, přikládajíc list o své bezúhonnosti a podotýkajíc, že jest zletilou, nezmiňujíc se ale o poplatku 5000 zl.

C. k. okresní hejtmanství vyžádalo si nejprv dobré zdání kr. zemského výboru ze dne 13. listopadu 1878 č. 29903. toho znění, že ovšem Anna Durychová, chce-li povolení k vaření piva si vymoci, dle §§. 3. a 4. z. zákona ze dne 30. dubna 1869 č. 55. ob. z. obč. dříve, nežli závod ten podnikne, poplatek propinační 5000 zl. složiti má.

Potom zavrhlo c. k. okresní hejtmanství žádost Anny Durychové výměrem ze dne 23. listopadu 1878 č. 8163., protože nesložila propinační poplatek 5000 zl., poněvadž dřívější držitel Karel Novák k převedení tohoto práva nesvolil a protože dle soudních rozhodnutí tato nemovitost jen bez práva pivovarečného odevzdána byla, opakujíc důvody soudní.

Stížnosti Anny Durychové de pr. 19. prosince 1878 č. 8788. dalo c. k. místodržitelstvo rozhodnutím ze dne 8. ledna 1879 č. 73589. místo a vzalo oznámení její de pr. 26. října 1878 č. 7561.

že v koupeném pivovaře živnost pivovarní provozovati míní, schvalujíc je, u vědomost z těchto

důvodů:

Ježto jen ten, kdo v nejblíže příštích 20 letech, počítajíc ode dne působnosti z. zákona ze dne 30. dubna 1869, pivovar zříditi míní, za obdržení povolení provozovacího dle §. 3. tohoto zákona sumu 5000 zl. do propinačního fondu složiti má, Anna Durychová ale nikoli za povolení k zřízení pivovaru nežádala, než jen ve svém podání prosila, aby jí povoleno bylo, v pivovaře již zřízeném a od ní koupeném pivo vařiti, totiž živnost pivovarní provozovati; nemůže býti o povinnosti její, aby propinační poplatek 5000 zl. zaplatila, žádné řeči. Ustanovuje-li §. 2. onoho z. zákona, že nová povolení k zřízení pivovarů budoucně jen podle živnostenského řádu ze dne 20. prosince 1859 udíleti se mají, tož podle doslovu a druhu tohoto zákona nestává žádné pochybnosti, že vyjádření „povolení ke zřízení pivovarů" totožným jen býti může se svolením (konsensem) živnostenského úřadu ku zřízení, či jak zákon se vyjadřuje, se schválením živnostenského zařízení pivovaru, o čemž třetí hlava živnostenského řádu bližší ustanovení obsahuje.

To potvrzuje ten skutek, že provozování živnosti pivovarní v pivovaru již stávajícím vůbec žádného povolení (koncessí) nepotřebuje, protože vaření piva živností svobodnou jest. (§. 16. živn. ř.) Odůvodnění rozhodnutí v odpor vzatého ustanovením čl. VII. uvoz. zák. k živn. ř., že nové realné živnosti více zřizovati se nesmějí, jest liché, protože vyšlým podle ustanovení třetí hlavy živn. ř., schválením živnostenského zařízení pivovaru, po složení poplatku propinačního 5000 zl. za obdržení jeho, živnost realná se nezřídí, jakož se i nezřídí oznámením strany, že v pivovaru již dle úředního povolení zřízeném a již stávajícím pivo vařiti zamýšlí, kteréž oznámení jen ku vědomosti schvalovací vzíti se má.

Stížnost Karla Nováka proti tomuto rozhodnutí podanou, c. k. ministerstvo vnitra zavrhlo, jakožto nepříslušnou, protože stěžovateli proti dotčenému úřednímu jednání živnostenského úřadu stížnost příslušeti nemůže.

Rozhodnutí c. k. minist. vnitra ze dne 22. června 1880 č. 8063.

Karel Mařikovský.

K §. 296. ob. ř. s. a dv. dekr. ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s.

Výměrem c. k. okresního soudu v Polné ze dne 14. května 1879 č. 3170. civ. byla proti Ondřeji Palici, držiteli usedlosti č. 6. v Nových Dvorech, pro pohledávku Jos. Strnada v obnosu 1500 zl. s přísl. exekuční sekvestrace užitků jmenované usedlosti č. 6. v Nových Dvorech povolena a Josef Skákal exekučním sekvestrem usedlosti č. 6. v Nov. Dvorech soudně ustanoven a také zaveden.

Josef Skákal složil v květnu 1879 účet sekvestrační k c. k. okresnímu soudu v Štokách (poněvadž mezi tím obec Nové Dvory z obvodu c. k. soudu v Polné vyloučena a k soudu nově zřízenému ve Štokách přidělena byla.)

Sub præs. 2. srpna 1879 č. 1835. podala Hypoteční banka král. Českého v Praze, pro kteroužto na usedlosti č. 6. v Nových Dvorech právo zástavní pro zápůjčku 7000 zl. vězelo, výtky proti účtu sekvestračnímu ve formě jednoduché žádosti a poukázala zejmena k tomu, že jí co první tabulární věřitelce Josef Skákal annuity z usedlosti č. 6. v Nov. Dvorech již splatné nezaplatil a že také daně z usedlosti té nezapravil; za to však exekventu Josefu Strnadovi pozdějšímu tabulárnímu věřiteli na pohledávku 1500 zl. částku 900 zl. co čistý výnos sekvestrace vyplatil, a odvolávala se ve výtkách k tomu, že se exekuční sekvestr dle předpisu dvor. dekretu ze dne 12. října 1790 č. 63. nezachoval, ani daní ani úroků z kapitálů, které pohledávce Jos. Strnada předcházely, dle pořadí knihovního nezaplativ a také annuity z kapitálu Hypoteční banky vypadající nezapraviv. Zároveň žádala Hypoteční banka, aby bylo sekvestru Josefu Skákalovi rozkázáno, aby obnos 900 zl., který Josefu Strnadovi neoprávněným spůsobem zaplatil, k soudu pro sekvestrační podstatu složil.

Výměrem c. k. okresního soudu v Štokách ze dne 6. října 1879 č. 1910. bylo Jos. Skákalovi přikázáno, aby oněch 900 zl., které Josefu Strnadovi byl na pohledávku 1500 zl. vyplatil, od Jos. Strnada vyzdvihl a do soudního uschování u c. k. okr. soudu v Štokách složil.

Na tento příkaz stěžoval si Josef Skákal, uváděje, že účet sekvestrační se neklade soudu, nýbrž exekventu a exekutu, a že jen tito mohou proti účtu podati výtky, soudu že nepřísluší, aby účet od sekvestra podaný skoumal a aby rozhodoval, zdali některá

položka správně účtována a oprávněnému věřiteli vyplacena byla; také že soudu nepřísluší přehlížeti, zdali co a mnoho-li exekvent, pokud se týče exekuční sekvestr ostatním věřitelům vyplatiti má, k takové kontrole že soud oprávněn není. Řízení o sekvestračním účtu že jest stejné jako při jiných účtech a že má soud účet tomu doručiti, komu kladen byl a stání za účelem tím nařídíti, aby po slyšení stran ustanovena byla lhůta, ve které ten, komu účet kladen byl, výtky podati má a tím že se působnost soudu končí (§§. 100., 101. atd. ob. ř. s.).

C. k. vrchní soud zemský v Praze zrušil rozhodnutím ze dne 9. září 1879 č. 35740. výměr c. k. okresního soudu v Štokách z následujících

důvodů:

Podlé dvor. dekretu ze dne 13. února 1795 č. 217. sb. z. s. týkají se předpisy o sporném řízení při kladení účtů též účtů sekvestračních (§. 297. ob. ř. s.) a souvisí tedy rozhodnutí o naložení s penězy a vydání peněz ze sekvestrace s tímto sporem o účtu, pokud zvláštního příkazu soudního v zákonnitém řízení soudním sekvestru vydaného nepozůstává. Zároveň nařídil c. k. vrchní soud zemský, aby se c. k. okresní soud v Štokách při vyřízení složeného účtu vedle ustanovení §§. 100., 101. a násl. ob. ř. s. zachoval.

Proti tomuto rozhodnutí podala Hypoteční banka pro král. České revisní rekurs a uvedla, že v tomto případu se nejedná o řádné podání výtek k účtu sekvestračnímu a že sama se tomu vyhnouti chtěla, aby do sporu účtovacího nepřišla, proto že pouhou žádost podala, že jí jde především o to, aby sekvestr čistý výnos sekvestrace, který nesprávně, nespravedlivě i protizákonně třetí osobě odvedl, k soudu složil a toto požadování že jest i v zákoně odůvodněno. Podlé výslovného znění dvor. dekr. ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s. nemůže vydobytím sekvestrace na užitky usedlosti od některého věřitele placení úroků z kapitálů již dříve na usedlosti vězících zmařeno býti a jest na sekvestru, aby tyto úroky z předních kapitálů z výtěžku sekvestrace, pokud výtěžek stačí, zapravoval, i může exekvent, pro jehož pohledávku sekvestrace zavedena byla, svá práva jen potud sledovati, pokud po zaplacení úroků z výtěžku usedlosti ještě něco vybývá. Avšak i se zbytkem výtěžku nemůže sekvestr dle libosti naložiti aneb exekventu na srážku jeho pohledávky odvésti, nýbrž jest sekvestr dle výslovného znění předpisu §. 296. ob. ř. s. povinen, aby vý-

těžek tam uložil, kam soudce za příčinou jistoty věřitelů takové složení nařídí. Soud jednal zcela správně, nařídiv sekvestru, aby částku nesprávně exekventu vyplacenou k soudu složil, poněvadž soud jest zavázán, aby zájmy věřitelů ostatních mimo exekventa chránil, pakli sekvestr nesprávně a nezákonnitě si počíná.

C. k. nejvyšší soud potvrdil výměr první stolice z následujících

důvodů:

Výměr c. k. okresního soudu v Štokách ze dne 6. října 1879 č. 1910. dokazuje zřejmě, že sekvestr Josef Skákal vinou svou opomenul povinnosti, která mu vedle dvor. dekr. ze dne 12. října 1790 č. 63. sb. z. s. uložena jest, a nad kterou soud bdíti má.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 17. března 1880 č. 2687.

Adj. Pavlíček.

Reální či osobní instance?

Smlouvou trhovou ze dne 2. května 1876 zavázal se M. P. bydlící v Praze, svésti z usedlosti č. p. 27. ve Vosečku (v soudním okresu poděbradském) v určité lhůtě dluhy a závady na *této* usedlosti vězící, však kupujícími nepřevzaté.

Poněvadž M. P. ve stanovené lhůtě své depurační povinnosti zadost neučinil, žalovali jej vlastníci usedlosti č. p. 27. ve Vosečku u soudu jeho bydliště, c. k. zemského soudu v Praze, žádajíce za nález, že M. P. jest povinen, pohledávky na usedlosti č. pop. 27. ve Vosečku vězící, k jichž výmazu se byl zavázal, ve 14 dnech z usedlosti té svésti.

C. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 11. února 1879 č. 4989. žalobu tuto pro nepříslušnost a limine fori odmítl,

poněvadž

žaloby, kteréž nějaké právo věcné na věc nemovitou za předmět mají, dle §. 52. zák. o kompetenci soudu pouze a výhradně u reálního soudu podati se mohou.

Ve stížnosti proti výměru tomu podané uvedli žalující, že nejedná se zde o práva věcná, jež jedině na zřeteli §. 52. zák. o přísl. s. má, nýbrž toliko o osobní obligační závazek žalovaného ad factum praestandum, že tudíž zde příslušné jest forum bydliště,

nikoliv forum reální, a že na poměru tom ničehož nemění ta okolnost, že konečným objektem této obligace jest výmaz práv věcných.

C. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 11. března 1879 č. 7696. vyhověl této stížnosti, a zrušiv výměr c. k. zemského soudu v Praze, nařídil témuž, aby žalobu přijal a vyřídil,

poněvadž

vzhledem k bydlišti žalovaného v žalobě uvedenému a vzhledem ku předmětu žaloby nepříslušnost c. k. zemského soudu v Praze k rozhodnutí toho sporu zjevnou není.

Revisijní stížnost žalovaného zamítl c. k. nejvyšší soud,

poněvadž

žalující žalobou svojí vymahají pouze osobní právo k věci ze smlouvy jim příslušící, čili právo k nějakému plnění, totiž vyplnění depuračního závazku v příčině dluhů na usedlosti č. pop. 27. ve Vosečku vězících, nikoliv však výmaz závad samých tamtéž zástavním právem pojištěných, že tudíž nejedná se zde o žalobu reální, nýbrž osobní, a §. 52. jur. normy tu tedy také nižádným spůsobem užiti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. soudu ze dne 14. května 1879 č. 5305.

Dr. Bedřich Pacák.

K §. 1101. ob. zák. obč. a dv. dekretu ze dne 10. dubna 1837 č. 189. sb. z. s.

Manželé J. a M. F. jsou knihovní vlastníci pozemků č. top. 640.—643. v Ú. ležících, kteréž smlouvou ze dne 23. října 1872 propachtovali za roční pachtovné 224 zl. o sv. Jiří (dne 24. dubna) a o sv. Havle (dne 16. října) splatné manželům A. a M. Sl.

Roku 1878 neplatili tito.

Na úrodě na pozemcích těchto vydobyli dle pořadí časového:

1) propachtovatelé zájemné popsání a sekvestraci dle §. 1101. ob. zák. obč. dle výměru c. k. okresního soudu v Ú. ze dne 11. května 1878 č. 5029. pro pohledávku pachtovného 112 zl. dne 24. dubna splatnou;
2) záložna Ú. proti A. Sl. dle výměru c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 1. srpna 1878 č. 69954. ex. sekvestraci polovice požitků těchže pozemků pro směnečný dluh 60 zl.;

3) záložna Ú. proti oběma manželům pachtýřům podle výměru c. k. obchodního soudu v P. ze dne 1. srpna 1878 č. 69955. ex. sekvestraci téže úrody pro směnečné pohledávání 450 zl., a c. k. okresní soud v Ú. o výkon dožádaný výměry svými ze dne 5. května 1878 č. 7403. a 7403. tento přístup v protokole ze dne 1. června 1878 č. 5661. poznamenal;
4) propachtující pro pachtovné dne 16. října splatné 112 zl. zájemné popsání a sekvestraci dle výměru ze dne 18. října 1878 č. 9185.

Sekvester T. H. úrodu na stojatě prodav výtěžek 427 zl. složil k soudu.

Manželé propachtující dovolávajíce se ustanovení §. 1101. ob. zák. obč. a dv. dekr. ze dne 10. dubna 1837 č. 189. sb. z. s. žádali za vykázání obou polovic pachtovného 112 zl. a 112 zl. s veškerým příslušenstvím v pořadí výsadném.

C. k. okresní soud žádosti té nevyhověv rozvrhnul výtěžek sekvestrační dle pořadí protokolu výměrem ze dne 7. května 1880 č. 3283. z

důvodu,

že si propachtující placení pachtovného napřed nevymínili a že jim tedy na úkor věřitelův ostatních další ochrany poskytovati nelze.

Rozvrh ten c. k. vrchní soud zemský v Praze rozhodnutím ze dne 31. května 1880 č. 16367. potvrdil,

poněvadž

dle §. 1101. ob. zák. obč. přísluší propachtovateli zákonné právo zástavní na plodiny, které na statku spachtovaném ještě se nachází; plodiny z pozemků od manželů A. a M. St. spachtovaných, na jichž úrodu byla dobyta sekvestrace, však dle předloženého sekvestrem k návrhu stěžovatelů zřízeným T. H. protokolu mimo řepu již dne 21. července 1878 a 4. srpna 1878, tedy dávno před žalobou o zaplacení lhůty pachtovného dne 16. října 1878 prošlé dne 18. října 1878 č. 9184. podanou a před poznamenáním této sekvestrace dne 29. října 1878 prodány byly a poněvadž stěžovatelé důkazu nepodali, že v čas podání této žaloby ještě nějaké plodiny a zvláště nějaká řepa, kteráž při řečených dražbách prodána nebyla, na pachtovaných pozemcích ještě byly a tedy s právem s poslední lhůtou pachtovného dne 16. října 1878 dospělého byli stěžovatelé odkázáni do pořadí za ostatní věřitele, kteří před 18. říjnem práv zástavních na plodiny ty byli nabyli.

Mimořádnou dovolací stížnost odůvodňovali propachtující tím, že jim přísluší zákonné právo zástavní na úrodě na spachtovaném statku se nalezající buďsi na stojatě neboli již sklízené a že tedy prodal-li sekvestor úrodu, nastoupila cena trhová co æquivalent úrody a že jim tedy náleží také druhá polovice pachtovného, na kterouž se tímto rozvrhem nedostává, před pohledávkami záložny Ú.

C. k. nejvyšší soud dal stížnosti té průchod a obě nižší rozhodnutí změniv zákonné právo propachtujících také pro pachtovné dne 16. října 1878 dospělé s celým přísl. uznal, tak že dostali plné zaplacení,

uváživ,

že neměla-li sekvestrace této úrody, kterou sekvester na stojatě v dražbě prodal, býti bezúčinnou, na místě její nastoupiti musela trhová cena, případně výtěžek sekvestrační a že tudíž propachtujícím dle §. 1101. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 10. dubna 1837 č. 180. sb. z. s. přísluší přednost před záložnou Ú. pro pachtovné dne 16. října 1878 dospělé, kteréž nižší soudové nebyli dbali.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. července 1880 č. 8231.

Adj. J. Topol.

Literární zprávy.

Die Confessio im röm. Civilprozess und das gerichtliche Geständniss der neuesten Prozessgesetzgebung. Juristische Untersuchung von Dr. Gust. Demelius, o. Prof. des röm. Rechts an der Univers. Graz. Graz, Leuschner u. Lubensky 1880. (Dokončení.)

Hluboké a pevné základy položiv, přikročuje spisovatel v poslední části k provedení hlavního díla, totiž k vyložení podstaty tak řečené confessio in judicio. Vychází při tom z výsledků předcházejících dvou oddělení práce i odporuje tomu, aby míst pramenů jednajících o conf. in jure a interrogacích užito bylo při uvažování podstaty tak zv. confessio in judicio, aneb aby ze spojení funkcí, které prvé rozděleny byly mezi magistrát a soud, v osobě jediné uzavíráno bylo (Bayer) sloučení všech dotčených tří ústavů právních v jediný. Důmyslně dovozuje autor z podstaty řízení soudního v Římě, že od starodávna dvě zásady, jež na dobro vylučovaly vyšetřovací jakousi činnost soudcovu, zákonem arciť zvláště nevyslovené platily, totiž jednak: že soud při řešení rozepře hleděti smí jen k skutkům od stran uvedeným, pak: že

soudce okolnosti odpůrcem doznané za základ rozsudku položiti má, anižby pátral po skutečné jich pravdě. Neděje se posléz řečené proto, poněvadž přesvědčení nabyl o faktech doznaných, nýbrž jelikož potřeba pravdu jich skoumati již vůbec odpadla. Poněvadž pak doznání dle toho jest osvědčováním se disposičního práva žalovaného, pokud se týče spůsobu bránění se, vyplývá již z toho, že skutek doznaný po čas trvání pře líčení ještě státi se může předmětem soudního uvažování. Velmi poutavým spůsobem dokazuje se, že doznání jest pouze disposičním úkonem naproti soudci, že tudíž odvoláním pozbývá původního účinku a nabývá rázu důvodu, pravdě tvrzení nasvědčujícího; pokud působila onano funkce doznání, vylučující pátrání po pravdě, nemohla účinku nabýti tato, přispívající k přesvědčení soudcovu, a navzájem. Jakmile následkem odvolání doznání soudce pouštěti se smí opět ve vyhledávání pravdy rozhodných fakt, nastává tomu, kdo odvolané doznání byl učinil, povinnost, aby je co nejvíce zbavil moci přesvědčovací, zvl. třeba, ač nikoli nutně důkazem o nepravdivosti fakt doznaných. Názor tento podporují úvahy z oboru zákonodární politiky; vládne-li totiž žalobce co nejvolněji všemi prostředky útočnými, an až do skončení ústního pře líčení novoty přiváděti smí, zajisté velí spravedlivost, aby žalovanému dopřáno bylo žádati důkazu, nechť prvé třeba toho nebyl žádal, zvl. nacházel-li se snad při původním doznání v omylu. Nesluší obávati se toho, že by připouštěním odvolávání doznání zbytečné průtahy a úskoky nastaly; neboť odvoláním doznání nevymizí toto vůbec se zřetele soudce, nýbrž zůstaveno jest co do významu svého volnému uvážení soudcovu, dále veřejnost líčení a povinnost k náhradě útrat následkem bezdůvodného odvolání doznání vzešlých, podá proti zneužívání potřebných záruk. Důvtipná polemika proti zastancům nauky, dle které doznání jest disposí také naproti odpůrci, jakož z části též proti těm, kdož v processuální shodě stran o doznaném skutku zakládají formelní průvodní moc doznání, proplétá dogmatické výklady tresti výše naznačené, jež zakončuje řešení některých podrobnějších otázek. Polemika mezi jiným dotýká se při vyličování rozdílu doznání od jistivého zodpovídání otázek při přísežném výslechu stran také rozdílu mezi starořímskými interrogacemi a kanonickými posicemi ve smyslu, v jakém náš časopis XIII. roč. str. 437. násl., na základě výroků processualistů vlašských rozdíl tento vylíčil.

Končíce již zprávu o velmi záslužné práci, plnou měrou uznati musíme chvalně známou, opětně osvědčenou důkladnost při dogmatickém rozebírání látky v celku i v jednotlivostech často zvláště zajímavých,

ostří výkladů záhadných míst pramenů, rovněž ale duchaplnou kombinaci a bystrou kritičnost. Zvláště poutá náčrtek rázu řízení per legis actiones svěží původností, rozbor o interrogacích důmyslností a výsledky na poněkud snad širokém základu vzbudované šťastným odůvodňováním. Návrh řádu soudního pro země rakouské co do účinků doznání nalezl ve skladateli výtečného obhájce. **O.**

Uwagi krytyczne o galicyjskiéj organizacyi gminnéj i wnioski reformy napisał Dr. Franciszek Kasparek, prof. uniwersytetu. V Krakowie, Ig. Stelcl, 1880. 8°, 136 str.

„Podivným zajisté to úkazem, že zřízení obecní, zbudované na zásadě zákona ze dne 5. března 1862 č. 18. ř. z., již v čas, kdy vydáno bylo, četných čítalo protivníků, i že praktické jeho provedení po dobu 14 let i posavadní jeho stoupence přesvědčiti muselo, že zavírá v sobě velkých vad i nedostatků.“ Těmito slovy počíná p. professor Kasparek velmi zajímavou publikaci o reformě zřízení obecního, jejížto nápis jsme právě byli sdělili, a nebude snad nikoho mezi čtenáři listu našeho, který by výroku tomu nepřisvědčil i vzhledem k poměrům našim domácím.

Želané přečasto nedostatky správy naší mají hlavně původ svůj v nešťastné myšlénce dualismu správy. Na místě, že by se byli sami orgánové správy reorganisovali v srovnalosti s názory novějšími, že by se bylo v oboru správy vůbec o to dbalo, by i v ní zájmy společnosti lidské náležitého došly povšimnutí, dělila se správa dle jednotlivých předmětů; jedna část agend správy politické byla odevzdána orgánům samosprávným, tak že vykonávají v těchto věcech zeměpanští úřadové správní pouhou kontrolu právní, kdežto druhá část agend správy politické zůstala v rukou orgánů vládních bez jakéhokoliv spolupůsobení živlu samosprávy.

Mezi zásadami nejvyšším kabinetním listem ze dne 31. prosince 1851 č. 4. ř. z. pro rok 1852 vytčenými dočítáme se pod č. 35. i zásady následující:

„Úřadům krajským a místodržitelstvům po boku postaveni budou výborové poradní z majetné šlechty dědičné, z držitelů velkých a malých statků pozemních a z průmyslníků, kterýchžto výborů působnost co se týče věcí k ní náležejících i obvodu jejího náležitě bude vytknuta.“

Tito výboři, kteří měli býti náhradou za zrušenou ústavu ze dne 4. března 1849 č. 150. ř. z., ovšem nikdy nevstoupili v život; kdyby však myšlenka tehda pronešená později náležitě byla se modifikovala a provedla, kdyby zejmena živlům samosprávným byl se dopřál ve správě vliv netoliko poradní, nýbrž pro případ i rozho-

dující, nebylo by došlo k nepřirozenému dělení agend správy, kteréž že škodou jest, nyní obecným jest přesvědčením.

Vraťme se však po této úvaze, ku které nám úvod spisu zavdal podnětu, k samému jeho obsahu.

Spis skládá se z dvou hlavních částí. V první vytýká p. spisovatel hlavní vady dosavadní soustavy obecní, kdežto v druhé činí positivní návrhy k reformě práva obecního.

Co se týče vad, nynějšímu zřízení obecnímu vytýkaných, tož týká se ovšem ona, jejíž předmětem jest vyloučení velkostatků z obvodu obecního, pouze specielních poměrů Haliče. Z ostatních, četnými příklady i úvahami doložených, jmenujeme hlavně následující: Nejasnost, co se týče kompetence vyšších úřadů samosprávních a zeměpanských úřadů správních u věcech obecních, kteréž následkem jsou časté spory o příslušnost; nepoměrný počet orgánů samosprávných; nedostatek exekutivy při orgánech samosprávných; přetížení obcí záležitostmi oboru samostatného a přeneseného, následkem čeho není lze řádně zastati těch nejdůležitějších záležitostí, konečně nepoměrný náklad, který spůsobují záležitosti samosprávy.

Co prostředky však, jimiž má býti odpomoženo vadám vytknutým, odporučuje p. spisovatel hlavně následující: Jelikož prozatím nelze pomýšleti na reformu celého organismu správního, kterou by dualismus ve správě mohl býti odčiněn, mělo by aspoň na to býti pomýšleno, utvořiti jednotný orgán, jemuž by dohled k obcím měl býti zůstaven. Co takové orgány odporučily by se smíšené komise okresní a zemské. Prvnější (komisyje gminna powiatowa) měla by sestávati z okresního hejtmana co předsedy, z jednoho konceptního úředníka okresního hejtmanství co referenta, a dvou členů zastupitelstvy okresními vyslaných, i měla by se sejíti dvakráte za měsíc k vyřízení záležitostí jí přikázaných. Tyto byly by zejmena: rozhodovati o všech stížnostech z rozhodnutí úřadů obecních v samostatném oboru působnosti, vykonávati disciplinární moc nad orgány obecními, zastaviti nezákonná usnešení se orgánů obecních, jmenovati zástupce pro obce, odpomoci nedostatkům na útraty obcí, činiti návrhy o rozpuštění zastupitelstev obecních a sestaviti výkazy statistické u věcech obecních. Smíšená komise zemská (komisyje gminna krajowa) měla by sestávati z místodržitele neb jeho náměstka co předsedy, dvou zeměpanských úředníků místodržitelem ustanovených co referentů a ze tří členů výborem zemským vyslaných. Komise zemská měla by rozhodovati o stížnostech z nálezů obecní komise okresní, měla by vykonati vrchní dozor nad obcemi v zemi i disciplinární moc nad členy okresní komise

obecní, sestaviti celistvý obraz o žití obecním v zemi, podati jej jak sněmu tak i vládě, i rozšířiti jej tiskem, konečně navrhovati změny práva obecního, kterých se objevuje potřeba. Mimo to navrhuje pan spisovatel, aby se menší obce, pakli toho zapotřebí, spojily v obce správní, by zastupitelstvům okresním dána byla moc, vykonati nařízení svých, by k vůli lepšímu zastoupení intelligence v zastupitelstvu obecním dán byl netoliko majitelům velkostatků, nýbrž i správcům duchovním náboženských vyznání státem uznaných hlas virilní v zastupitelstvu obecním, by pečováno bylo o náležitou kvalifikaci úředníků obecních, by zaveden byl pořádek co se dotýče svolávání zastupitelstev obecních, a by volby do zastupitelstva obecního děly se na dobu šesti let. Samostatné obvody velkostatků mají býti zrušeny, a má se velkostatkům dopřáti pouze výsadného postavení podobného, jakého jim propůjčují §§. 84.—92. Moravského zřízení obecního.

Jakkoliv v Čechách není tou měrou jak v Haliči příčin nutkavých k reformě zřízení obecního, nelze přec upříti, že i u nás taková reforma jestiť pouze otázkou času. Z toho důvodu odporučujeme krajanům svým studium spisu jak literární sečteností ctěného autora, tak i bohatostí podaného materiálu vynikajícího. —k.

Die Lehre von der Ministerverantwortlichkeit. Eine vergleichende Studie zum österreichischen Staatsrechte von Dr. Franz Hauke. Wien, 1880. Alfred Hölder. 8°, 153 str.

Dle obsahu předmluvy chtěl p. spisovatel podati soustavný přehled ustanovení, kterých vytklo rakouské právo veřejné v příčině zodpovědnosti ministrů. Za příčinou vědeckého probrání látky předeslal však hlavnímu (třetímu) oddělení spisu svého dvé pojednání, z nichžto první jedná o podstatě zodpovědnosti ministrů i obsahuje nauky všeobecné, druhé pak přehled dějin ústavu tohoto, při čemž přihlíží se k Anglii, soustátí Severoamerickému, Francii, Švédsku, Německu i k mocnářství Rakousko-Uherskému. Třetí oddělení líčí nauku o zodpovědnosti ministerské dle nynějšího práva rakouského, při čemž se přihlíží stále k právu německému. Zejmena pojednává se tam o podmětu zodpovědnosti, o předmětu obžaloby, o materielních podmínkách trestnosti, o formelních záležitostech obžaloby, o tom, kterak se skládá státní dvůr soudní, i kteraké jest při něm řízení, o trestech, jakož i o udělení milosti a konečně o řízení adhaesním, jehož předmětem jest výrok o náhradě škody, spůsobené činem, ministru za vinu daným. Co záslubu spisu sluší uznati, že přihlíženo bylo k literatuře odborné, jakož i k ustanovením práv zahraničních; ovšem uznává tu p. spisovatel v předmluvě sám, že předmět již od jiných tak všestranně byl

probrán, že těžko vytknouti v tomto směru náhledů nových. Na druhé straně byli bychom si přáli, aby p. spisovatel poněkud blíže byl přihlédl k ustanovením práva rakouského, jež namnoze pouze do slova sdělil co přídavek k úvahám svým všeobecným. Tak na př. pohřešujeme řešení otázky, je-li dle práva zemí předlitavských zapotřebí spolupodpisu zodpovědného ministra k aktům takovým, kteréž jeví se co vykonávání čestných práv vladařových? (srv. v tomto ohledu uherský člán. zák. III. z r. 1848 §. 7.). Též systematika spisu nevyhovuje přesným požadavkům vědeckým. Nicméně těšíme se z toho, že přibylo na poli zanedbaného ďoposud práva veřejného pracovníka, jemuž nadání nelze upříti.

S prospěchem bylo užito též vládní předlohy, jakož i stenografických protokolů obou sněmoven říšské rady, pokud se týče porad o osnově zákona ze dne 25. července 1867 č. 101. ř. z. odbývaných.

—k.

Internationaler Schutz gegen den Nachdruck, betrachtet von George Haven Putnam. Deutsch von Prof. Eduard Wiebe in Hamburg. Berlin, 1880. Franz Vahlen, 8°, 59 str.

Pod názvem tímto měl p. George Haven Putnam dne 29. ledna 1879 v New-Yorkském „Free-trade-Club" velmi zajímavou přednášku o mezinárodní ochraně vlastnictví duševního, kdež snaží se potřebu ochrany takové odvozovati ze zásad ethiky a hospodářství národního. Přednášku tuto učinil p. prof. Wiebe německým překladem přístupnou i kruhům širším a nakladatelská firma Vahlenova obstarala pečlivou úpravu zevnější.

—a—.

Zprávy

o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze.

10. týdenní schůze dne 8. dubna 1880.

Předseda: starostův náměstek pan dr. ryt. z Aullů.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Javůrek.

Členů přítomno: 16.

Za nového člena přihlásil se p. dr. B. Müldner, c. k. soudní adjunkt v Kouřimi.

Pan dr. Bráf pokračoval ve své přednášce o karakteristice socialistického hnutí na českém severu.

Socialistické hnutí vštípeno z Německa; proto dělí se i v Rakousku na dva směry, jako v zemi, z které přišlo:

1) směr razený Schultze-Delitschem (Dunckerem), který svědčí svépomoci a vytvořil zejmena spolky konsumní;
2) socialistické učení šířené Lasallem.

Na severu českém, v Liberci v oboru soukennictví, ovládl směr druhý, postupuje zároveň s výhodami konstitučními, jichž (zejmena práva spolčovacího a shromažďovacího) užil na svůj prospěch. S rozvojem dělnického hnutí současným byl úpadek malých samostatných vyrabitelů. Tak bylo v Liberci mistrů soukennických

r. 1852	1320	z těch	740	samostatných daň platících,
„ 1860	1260	„	450	„ „ „
„ 1879	1240	„	300	„ „ „

Příčinou toho úpadku byla jednak převaha velkého průmyslu nad výrobou malou, jednak komercielní organisace: malý vyrábitel odkázán byl na obchodníka, který podnikatelský jeho zisk ničil. Následkem toho samostatní podnikatelé přecházejí v řady dělnictva (Lohnweber), přinášejíce velmi trpké smýšlení naproti podnikateli velkému. K tomu přistupují zlořády v továrnách, 13—15hodinná práce denní, dřívější nedostatek továrních řádů, libovolné ustanovování pokut a pod. Nespokojenost podporovalo spojení s dělnictvem brněnským (Schey, Mühlbacher), i povstaly stávky (v Svárově, Katharinenbergu), dělníci zakládali spolky (čítárny, spolky zpěvácké, zábavné atd., v Liberci zejmena „Fachverein der Manufakturarbeiter in Reichenberg“), jichž stanovy skoro vesměs mají souhlasný §. 1.: „Spolek pečuje o hmotné a duševní blaho členů a poučuje členy o zákonných prostředcích proti nezákonným útokům.“ Zmíněný „spolek odborný“ zřídil výpomocnou pokladnu s filiálkami, čítající v obvodu liberecké komory obchodní k 5000 členů.

Orgánem dělnictva je „Arbeiterfreund“ tištěný v Praze. (Česká „Budoucnost“ rozšířena je nejvíce v Duchcově a okolí.)

Vůdcové jsou slušni, uhlazeni, počínají si důstojně a znají lépe zákon než podnikatelé, jichž každý protizákonný skutek ihned politickým úřadům oznamují. Nynějším vůdcem dělnictva v Liberci je námezdní tkadlec (Lohnweber), ve Warnsdorfu vyrábitel vaty.

Volební organisace dělníků na př. do živnostenských soudů je železná.

Za to je slabá organisace v oboru sklářství. Učinili sice zejmena brusiči různé pokusy, ustanovivše na př. po r. 1870 k práci určité dny, ba formulovali r. 1873 svůj tarif, a podnikatelé s nevelkým

úspěchem proti nim zřizovali parní brusírny a zvýšili mzdu dle kop, resp. set počítanou, sníživše zároveň i počet v kopě. Avšak zůstali přece brusiči více méně hříčkou světové konjunktury, na niž silně působily opravy v lisování skla v Belgii a Slezsku.

Rovněž byly pokusy v oboru skelné quincaillerie v Jablonci a vyrábění perel v Johannisbergu bez výsledku, tak že celkem jsou poměry v oboru sklářství českého velice napjaty a nalezá agitace z ciziny ve smutném stavu hospodářském sklářského dělnictva půdu zcela příznivou.

Na to vzdal p. předseda díky přednášejícímu za zajímavé výklady a skončil schůzi.

II. týdenní schůze dne 20. května 1880.

Předseda: nám. starostův p. dr. ryt. z Aullů.

Zapisovatel: jednatel p. dr. Javůrek.

Členů přítomno: 18.

Za nového člena přihlásil se p. dr. Eug. Eiselt, kand. advok. v Praze.

Jednatel p. dr. Kasanda přednesl návrh smlouvy s knihkupcem p. J. Ottou o vydání spisu p. dra. Jana Hellera: „Příspěvky k nauce o narovnání", žádaje za její schválení. Po delší debatě, které se zúčastnili pp. dr. Tilsch, prof. dr. Pražák, dr. Podlipný, dr. Herold, dr. Vlček a dr. Bráf, byla osnova smlouvy té dle návrhu jednatelova schválena, kdežto návrhy pp. prof. dra. Pražáka a dra. Vlčka, aby se dříve smlouva ta p. dru. Hellerovi předložila, resp. jednatel zmocnil, předsevzíti v ní změny, které by p. drem. Hellerem byly žádány, potřebné většiny hlasů neobdržely, a dr. Herold svůj návrh na svolání mimoř. valné hromady vzal zpět.

Na to přijat návrh, jednatelem p. drem. Kasandou přednešený a pp. drem. Tilschem a drem. Heroldem modifikovaný, aby se exemplář právě dotištěných „Práv městských M. Brikcího z Licka" skvostně dal vázat a ředitelstvím Jednoty odevzdal starostovi p. dvor. radovi M. Havelkovi. Náklad na vazbu zároveň povolen.

Na to přijat další návrh p. dra. Kasandy, aby se ponechalo ředitelstvu Jednoty určiti krámskou cenu „Práv městských M. Brikcího z Licka", poněvadž dosud náklad není do podrobna znám a zamítnut návrh p. dra. Růžičky, aby se již dnes ustanovila krámská cena na 3 zl.

K žádosti správy Českého Musea zapůjčí se universitě varšavské dle návrhu pp. dra. Tilsche a rady z. s. Peška ročník 1870 časo-

pisu „Právník", avšak podotkne se v dopisu, že to jediný exemplář Jednoty.

Dále povoleno, aby knihkupec J. Otto na obálce spisu p. dra. J. Hellera směl dát vytisknout anonce, avšak pouze právnických spisů se týkající.

Žádost p. dra. Herolda, aby ředitelství Jednoty uvážilo o tom, zdali by po příkladu sjezdu českých lékařů a přírodozpytců neměl býti svolán též sjezd českých právníků, vzal p. předseda na vědomí.

Na to byla schůze skončena.

Dr. Javůrek.

Denník.

Vyznamenání. Veleváženy spolupracovník listu našeho pan prelát prof. dr. Frant. Laurin obdržel od Jeho Veličenstva zlatou medailii „pro umění a vědu" za příčinou vydání spisu „Der Coelibat der Geistlichen nach kanonischem Rechte", o němž jsme byli podali zprávu v „Právníku" roku letošního na str. 566. — Vídeňský advokát a spoluredaktor časopisu „Juristische Blätter" pan dr. Lothar Johanny byl pro zásluhy, kterých si získal, súčastniv se v pracích legislatorních, vyznamenán řádem železné koruny třídy třetí.

Jednota kandidátů advokacie v království Českém měla dne 30. prosince 1880 v síni koleje Karlovy řádné valné shromáždění. Ze zprávy jednatelské při této příležitosti přednešené vyjímáme toto: Jednota čítala 16. prosince t. r. — čtyry měsíce po prvním valném shromáždění — 150 řádných a 22 mimořádných, dohromady tudíž 172 členů, za tento čas vystoupil jeden člen. Z těchto bydlelo 122 neb 71·3% v Praze, a 50 neb 28·7% na venkově. Dle stavu byli: 3 advokáty, 151 advokátních kandidátů, 1 notářským kandidátem, 11 u soudu, 2 při c. k. finanční prokuratuře, 4 soukromníky. Porovná-li se počet advok. kandidátů co členů s úhrným počtem advok. kandidátů u české advok. komory do dne 16. prosince t. r. zanešených pr. 310, vyplývá, že $48^2/_3$% všech kandidátů advok. v Čechách v Jednotě jest zastoupeno; podrobně se objevuje, že ze 132 kandidátů v Praze 105, tedy $79^1/_2$%, a ze 178 kandidátů na venkově 46, tedy 25·8% členy Jednoty jsou. Skutečnost ta svědčí tím více, že Jednota nedávno založená života jest schopna, ana bez odporu oprávňuje k nejkrásnějším nadějím na její rozkvět a zdar. Výbor přičiňoval se všemožně o provedení usnešení posledního valného shromáždění ze dne

15. srpna 1880, kteréž bylo prohlásilo se v příčině opravy advokacie, aby zachována byla posavadní volnost stavu, a uložilo výboru, aby podal ministerstvu spravedlnosti, jakmile odevzdáno bude zdání nejvyššího soudu, pamětní spis, v němž by zásadu volnosti advokacie hájil, a podobně petici na říšskou radu, jakmile bude rozdána vládní předloha; dále uložilo výboru, aby Jednotu na letošním sjezdu advokátním v Solnohradě zastupoval, snešení sjezdu brněnského hájil; prohlásilo dále, že kandidáti advokacie nemají u soudu s nikým jiným jednati, leč s osobami zákonnými průkazy opatřenými, že jsou oprávněny zastupovati; konečně bylo schválilo, aby se výbor o to zejmena zasazoval, by zavedeny byly příručné legitimační lístky, aby doručovány byly všem kolegům normalie a cirkuláře výboru advokátní komory, aby opět obnoven byl bývalý sbor doktorů práv a odstraněny byly překážky, jež se činí těm, kdož do society vdov a sirotků po doktorech práv vstoupiti hodlají. Výbor také o to se zasadil, aby dosaváde neupravené vykazování míst kandidátům advokacie na se převedl, upravil a odboru k tomu účelu zřízenému výhradně získal. Rozeslal v příčině té oběžník po všech advokátech a kandidátech v Čechách a uveřejňoval dotýčná návěští v Pražských a Vídeňských listech odborných pravidelně, občas pak i v denních listech Pražských, obmeziv se pro tenkráte pouze na kanceláře advokátní bez ohledu na obvody komor. Uprázdněných míst koncipientských ohlášeno odboru 10, z nichž 3 na Moravě, ostatní v Čechách na venkově. Z členů Jednoty 18 naň se obrátilo, 6 z nich výslovně po případě o místa v Praze, takžé odbor průměrně pro každé místo 4 kandidáty pojmenovati, každému pak žadateli 5 uprázdněných míst vykázati s to byl, k čemuž však připomenouti sluší, že na odboru požadovati lze pouze vykazování, nikoliv pak zaopatřování míst, i že působnost jeho teprvé započala a dosud všestranně s dostatek ani oceněna nebyla.

Příjmy spolku v čtyrměsíční lhůtě od jeho založení obnášely celkem 894 zl. 60 kr., vydání 368 zl. $92^1/_2$ kr., tak že zbyla hotovost 525 zl. $67^1/_2$ kr. Příspěvek k Jednotě za rok 1881 pro členy v tomto roce nově přistupující byl ustanoven na 5 zl. (Staří členové platí za zbytek roku 1880 a za rok 1881 dohromady příspěvek 7 zl. 50 kr.)

Akademický spolek ve Vídni čítal dle zprávy právě rozeslané v 12. správním roce (1879—1880) členů čestných 11, zakládajících 46, činných 138, přispívajících 17, dohromady všech členů 212. Během posledního roku byli za čestné členy zvoleni: Jeho Osvícenost p. hrabě Jan Harrach a proslulý cestovatel p. dr. Emil Holub. Bílkův fond na podporu nemajetných členů spolku má 650 zl. jmění základ-

ního; jinaké základní jmění spolku obnáší 170 zl. a výdajné jmění 273 zl. 44 kr., z toho 59 zl. 56 kr. na hotovosti a 213 zl. 88 kr. na nezaplacených příspěvcích. Knihovna čítá 3315 knih, z nichžto 535 během posledního roku přibylo. Spolek uspořádal také v Slovanské Besedě cyklus 6 přednášek, k nimžto získal pp. poslance Čeňka Heveru, dra. Jar. Čelakovského, prof. dra. Tilšera, dra. J. Lenocha, Mdra. Josefa Drozdu a phil. dra. Tom. Masaryka. Mimo to přednášel p. dr. Holub ve prospěch spolku. Čilý život rozvíjel také „čtenářský kruh“, jehož účelem jest nejen hmotně podporovati literaturu českou, ale i seznamovati své účastníky s novými zjevy literárními, jakož i vůbec se snahami kulturními národa českého i ostatních kmenů slovanských. Kruh tento čítal v I. sem. 26, v II. sem. 18 členů. Letošního roku utvořil se ve spolku také zvláštní klub právnický, který čítal celkem 32 členy a který odbýval dle stanov svých týdenní schůze, při nichž přednášeno a rokováno bylo o rozličných thematech právnických.

Exekuce na přirážky obecní. Za příčinou pochybností, které byly nastaly, vyslovilo se c. k. min. financí dne 12. září 1880 pod č. 23731. v ten smysl, že nepřísluší ani politickým ani finančním úřadům další ingerence ve smyslu min. nař. ze dne 4. května 1860 č. 125. ř. z. v tom případě, pakli z rozkazu soudcova někomu mají se odevzdati obecní přirážky k zapravení pohledávky soukromé. Berní úřady mají s přirážkámi obecními, které byli vybrali, pakli a jak dalece na ně soudem exekuce byla povolena, nakládati pouze dle obsahu výměru soudního, důsledně vydati přirážky ty exekventu jen tehda, pakli soudem povoleno bylo exekuční odevzdání a vydání těchto peněz obecních, i pakli mimo to exekvent dokáže, že dotýčný výměr soudní již nabyl moci práva. Ministerstvo vnitra sdělilo tento výnos finančního ministerstva se všemi vládami zemskými, by podřízené úřady dle něho se zachovali.

Osobní. Pan dr. Vladimír Pappafava v Zadru, známý spisem o literatuře notářství, jakož i rozličnými články z oboru notářství, byl jmenován členem francouzské „Société de législation comparée“ v Paříži.

Jmenování. Pan Jan Bradáč, okresní hejtman s titulem místodržitelského rady, přesazen a jmenován radou u místodržitelství v Praze.

Úmrtí. Dne 22. prosince 1880 zemřel c. k. vrchní pedell pražské university pan Antonín Goth, dosáhnuv věku 74 roků. Zemřelý byl zároveň pedellem fakulty právnické i konal vždy pilně a svědomitě úřad svůj. Bylť svého času vyznamenán zlatým křížem záslužným.

Knihopis právnický. Přebohatá již literatura držení obohacena již opět novým spisem! Nákladem proslulé firmy lipské Breitkopf & Härtel vyšlo dílo, jež k jubileu prof. Jana Kašp. Bluntschliho sepsal heidelberský professor Arnošt Immanuel Bekker: „Das Recht des Besitzes bei den Römern." Věnováno jest úhlavně stopování a zpytování rozvoje držení a držebních interdiktův u Římanův na základě pramenného materiálu nám zachovaného. Na nalezených základech historických ustanoveny pak výsledky pro dnešní nauku, praxi a zákonodárství vyplývající. Ve směru posledňějším pokládá spisovatel za to, že bude potřebí uznati silnější a slabší držební práva na věci, podobně jako práva zástavní. Spis počíná a končí hovorem k jubilantovi, spůsobem u Bekkera oblíbeným, jak se nám ale zdá, ne velmi vhodným.

Po dlouhé, téměř dvacetileté přestávce pokročil také Fridrich Mommsen u své sbírce „Erörterungen aus dem Obligationenrecht" uveřejniv co svazek druhý monografii velezajímavou „Ueber die Haftung der Contrahenten bei der Abschliessung von Schuldverträgen". Namířena jest předkem proti Iheringově theorii o provinění in contrahendo, jejíž mylnost podrobným rozborem pramenův dokazuje. Ve dvou přídavcích pojednává o nárocích, kteréž z obmyslnosti jednoho smluvníka při uzavírání smlouvy pro druhého vycházejí a o rovnosti obmyslu a hrubé viny. Náklad podnikla opět brunšvická firma C. A. Schwetschke & Sohn.

Firma Manzova vydala další dva svazky, třetí a čtvrtý i poslední, Frühwaldovy sbírky „Die österreichische Civilgesetzgebung in den Jahren 1870—1880," o níž byli jsme již na str. 354. a 536. zprávu podali. Bylo by sobě přáti, aby sbírka ta nazpátek doplněna byla desítiletím 1860—1870; přišlo by doplnění takové vhod zejmena mladším právníkům, nemajícím říšského zákonníka z doby oné. Táž firma vydala dále v skvělé úpravě monografii giessenského professora dra. J. B. Brauna, svými články v časopisu „Ger. Ztg." známého: „Die Lehre vom Domicilwechsel nach dem Stande der heutigen Theorie und Praxis des deutschen Wechselrechts." Výklad materie tak nesnadné bude právníkům našim vítán, třebas bral se spůsobem autorovi již obyčejným.

Poznam. Nález c. k. nejvyššího soudu sdělený na str. 817. „Právníka" z roku letošního (int. dne 11. září 1880 č. 6657.) jest ze dne 20. srpna 1880 č. 8414., což si laskavý čtenář poznamenati račiž.

